

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1908.

HELSINKI 1909.

HELSINGISSÄ

SANOMALEHTI JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO.

1909.

SISÄLLYS:

- N:o 1. *Luettelo* Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä joulukuun 31 päivänä 1907 ratkaimattomista asioista.
- » 2. *Valiokunnanmietintö* väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä mallasjuomain anniskelua koskevan kysymyksen järjestämisestä.
 - » 3. *Valiokunnanmietintö* 13, 14 ja 15 kaupunginosan rakennusjärjestysehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten johdosta.
 - » 4. *S:n* viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta kysymyksestä.
 - » 5. *Ehdotus* Helsingin kaupungin vuokra-ajurien järjestyssäännöiksi.
 - » 6. *Lausunto* kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille.
 - » 7. *Ehdotus*, jonka Kaupungin sähkölaitoksen Rakennushallitus on tehnyt aliasema- ja hallintorakennuksen rakentamista varten.
 - » 8. *Valiokunnanmietintö* väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.
 - » 9. *Lausunto* ehdotuksesta, joka tarkoittaa Vantaan veden puhdistamista kemiatuotteilla ja suodattamista amerikkalaisilla pikasuodattimilla.
 - » 10. *Asiakirjoja*, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1907.
 - » 11. *Valiokunnanmietintö* väkijuomain anniskeluoikeuksien myöntämisestä kesäkuun 1 päivästä vuonna 1908 samaan päivään vuonna 1910.
 - » 12. *Asiakirjoja*, jotka koskevat Länsirannassa olevan tavaravajan muutos- ja lisärakennustöitä.
 - » 13. *Komiteanmietintö* koskeva kansakoulujen tarkastuksen järjestämistä.
 - » 14. *Komiteanmietintö* Halpain asuntojen saanin lisäämisestä sekä maan luovuttamisesta ehdoilla, jotka takaavat tonttiarvon kohoamisen tulevan kunnan hyväksi.

- N:o 15. *Terveystenhoitolautakunnan esitys* Helsingin kaupungista olevien mielenvikaisten hoidon järjestämistä koskevasta kysymyksestä.
- » 16. *Työväenasian Lautakunnan* antama lausunto työväenopiston perustamista koskevassa asiassa.
 - » 17. *Valiokunnanmietintö* ynnä ehdotus Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1907 vuoden voittovarain jakamiseksi.
 - » 18. *Esitys* tonttien N:ojen 1 ja 2 Fabianinkadun varrelta toisen kaupunginosan korttelista 41 sekä tontin N:on 1 Vilhonkadun varrelta saman kaupunginosan korttelista 37 ostamisesta.
 - » 19. *S:n* Helsingin pitäjän Pikku Huopalahden kylän Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamisesta.
 - » 20. *Asiakirjoja*, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1907 vuoden tilien tarkastusta.
 - » 21. *Lausunto*, jonka on antanut uuden kunnallislakiehdotuksen tarkastamista varten asetettu valiokunta.
 - » 22. Kaupungin Valaistuslaitoksen hallituksen ehdotus uuden kaasulaitoksen perustamisesta.
 - » 23. *Esitys* koskeva kaupungin Rahatoimikonttorin uutta vuosirahansääntöä.
 - » 24. *S:n* Helsingin pitäjän Oulunkylän kartanon ostamisesta.
 - » 25. *Valiokunnanmietintö* kysymyksestä, joka koskee Tähtitieteellisen observatorion hallussa olevaa Ullanlinnanvuoren aluetta.
 - » 26. *Asiakirjoja*, jotka koskevat uuden kulkutautisairaalan rakennuskysymystä.
 - » 27. *S:n* Töölön- ja Taivallahden välisen kanavan rakentamista koskevassa asiassa.
 - » 28. *Komiteanlausunto* uuden teurastamon perustamiskysymyksestä.
 - » 29. *Valiokunnanmietintö* Helsingin kaupungin uuden poliisijärjestyksen ehdotuksen johdosta.
 - » 30. *S:n* kysymyksestä, joka koskee tontin luovuttamista aiotulle konserttitalolle.
 - » 31. *Rahatoimikamarin esitys* niistä perusteista, joiden mukaan säästölaskelma on kaupungin tulo- ja menoarviota laadittaessa tehtävä.
 - » 32. *Terveystenhoitolautakunnan ehdotus* kaupungin terveydellisten tutkimusten bakteriologin johtosäännöksi.
 - » 33. *S:n ehdotus* Marian sairaalan uusiksi säännöiksi ja uudeksi vuosirahansäännöksi.
 - » 34. *Rahatoimikamarin ehdotus* kaupungin Asemakaavatoimikunnan johtosäännöksi.
 - » 35. *Valiokunnanmietintö* suomenkielisten nimien vahvistamisesta kaupungin kaduille, toreille, tiloille y. m.

- N:o 36. *Esitys* työ sääntöjen hyväksymisestä Helsingin kaupungin töitä varten.
- » 37. *Ehdotus* Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1909, Rahatoimikamarin valmistama.
 - » 38. *S:n* Vesijohtokonttorin uudeksi vuosirahansäännöksi sekä vesijohtokonttoriin asetetun kemistin johtosäännöksi.
 - » 39. *Komiteanmietintö* kysymyksestä, joka koskee Helsingin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien palkkojen järjestelyä.
 - » 40. *Rahatoimikamarin esitys* hallintarkastajan toimen asettamisesta.
 - » 41. *Kaupungin sähkötehtaan rakennushallituksen esitys* sen ohjelman vahvistamisesta, jota on noudattettava sähköjohtojen liittämässä kaupungin taloihin.
 - » 42. *Valiokunnanmietintö* kirjanpidon perusteista kaupungin teknillisten laitosten hallinnossa.
 - » 43. *Terveydenhoitolautakunnan esitys* terveystoimikunnan tarkastusmiesten palkanjärjestelystä.
 - » 44. *Kansakoulujen johtokunnan esitys* suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajan toimen avonaiseksi julistamisesta ehdotuksineen sanotun virkailijan ohjesäännöksi.
 - » 45. *Rahatoimikamarin esitys* varojen osottamisesta vesijohtolaitoksen sekä putkiverkon laajentamiseen.
 - » 46. *Valiokunnanmietintö* ynnä ehdotus lausunnoksi Työkyvyttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä.
 - » 47. *Ehdotus* Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi v. 1909, Maistraatin valmistama.
 - » 48. *Lausunto* ehdotuksesta uuden kulkuväylän aikaansaamiseksi Pohjoisrannan ja Siltavuorenrannan välillä.
 - » 49. Uuden obligatsioonilainan ottamista valmistamaan asetetun toimikunnan lausunto lainaehdoista.
 - » 50. *Valiokunnanmietintö* palkion myöntämisestä kaupungin vakinaisten hallitusten ja lautakuntain jäsenille.
 - » 51. Kansakoulunjohtokunnan lausunto kaupungin kansakoulunopettajain ja opettajattarien palkan järjestämiskysymyksestä.
 - » 52. *Rahatoimikamarin lausunto* Helsingin kansakoulujen opettajien ja opettajattarien palkan järjestelykysymyksestä.
 - » 53. *Valiokunnanmietintö*, joka koskee kaupunkien virka- ja palvelusmiesten leski- ja orpokassaa.
 - » 54. *Kulukin arviovaliokunnanmietintö* kaupungin meno- ja tuloarviosta vuodeksi 1909.
 - » 55. *Rahatoimikamarin esitys*, joka koskee Oulunkylän kartanon tilusten vastaista käyttöä.

- N:o 56. *Esitys* Vaiivaihoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Pitkäsillan pohjoispuoliseen seutuun.
- » 57. Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuodeksi 1909, Valtuuston vahvistama 30 p:nä joulukuuta 1908.
-

Luettelo Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä joulukuun 31 päivänä 1907 ratkaisemattomista asioista.

Milloin asia saapui	Asian laatu	Minkä varassa asia on
a) Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.		
1891. Maalisk. 2.	Oulun Kaupunginvaltuuston pyyntö että ryhdyttäisiin toimiin kaupunkien virkamiesten leski- ja orpokassan ohjesääntöehdotuksen tekemiseksi.	Huhtik. 9 p:nä 1895 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvat herrat S. Kullhem, U. Kurtén ja A. Ramsay. Tammik. 30 p:nä 1906 päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa valiokuntaa piämmiten antamaan mietinnön asiasta.
1893. Toukok. 8.	Kysymys Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteista.	Helmik. 3 p:nä 1903 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvat herrat A. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Tingren.
1895. Marr. 18.	Kysymys Senaatintorin kaunistamisesta.	Toukok. 20 p:nä 1904 jätettiin asia valiokunnalle, johon kuuluvat herrat Norrmén, Hallberg ja Stockmann sekä prof. J. Tikkanen ja arkkitehti L. Sonck.
1898. Syysk. 5.	Rahatoimikamarin kirjelmä, joka koskee rautatieraitteen rakentamista uuden luterilaisen hautausmaan ruumisasemalle.	Syysk. 6 p:nä 1898 lähetettiin asia valiokuntaan, johon nyttemmin kuuluvat herrat Hj. Schildt, K. A. Söderman ja Arv. Nyberg. Toukok. 5 p:nä 1903 Kaupunginvaltuusto päätti kehottaa valiokuntaa jouduttamaan asian käsittelyä.

1898. Jouluk. 6.	Valmistusvaliokunnan ehdotus Suomen kaupunkien kehitystä vuosina 1875—1899 käsittelevän historiallistilastollisen teoksen julkaisemisesta.	Jätettiin komitealle, johon nyttemmin kuuluvat vapaaherra v. Willebrand sekä aktuaarit T. Hartman ja H. Dalström.
1901. Maalisk. 25.	Puutarhalautakunnan esitys suunnitelmiseen puistikon laittamiseksi Eläintarhaan. (Pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1901).	Toukok. 26 p:nä 1904 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
1902. Kesäk. 17.	Kysymys pienten asuinhuoneistojen hankkimiseksi varattujen lainavarain käyttämisestä.	Marrask. 21 p:nä 1905 kehoitettiin Rahatoimikamaria antamaan ehdotus määräykseksi sen tapauksen varalta että rakennusta, jonka rakennuttamista kaupunki oli avustanut, käytetään muuhun kuin varsinaiseen tarkoitukseensa.
1903. Huhtik. 3.	Maistraatin kirjelmä koskeva kaupungin vaisvaistalon läheisyydessä olevaa ruutisäiliötä.	Huhtik. 20 p:nä 1903 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Heinäk. 1.	Maistraatin kirjelmä koskeva venäläisen Piiri-insinöörihallituksen hallittavina oleviin kiinteistöihin kuuluvain katuosain korjausta.	Syysk. 8 p:nä 1903 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Lokak. 27.	Maistraatin kirjelmä ynnä erinäisten kansanvalistus- ja raittiusseurain anomus tontin saamisesta aikomaansa rakennusyritykseen.	Rahatoimikamarin annettua ehdotuksensa asiasta ratkaistiin se osittain kesäk. 14 ja lokak. 16 p:nä 1906 ja palautettiin viimeksimäinnä päivänä osittain Rahatoimikamariin.
Jouluk. 15.	Kaupunginvaltuusto antoi toimeksi komitealle, johon kuuluivat esittelijäsihteeri, nyttemmin senaattori F. Stjernvall, pormestari E. Öhman, tohtori, nyttemmin pää-tirehtööri R. Sievers, professori C. von Bonsdorff ja arkkitehti M. Schjerfbeck vahvistaa yksityiskoh-	Tammik. 7 p:nä 1907 antoivat herat Sievers ja Schjerfbeck kertomuksen tekemästään opintomat-kasta sekä kulkutautisairaalan ehdotuksen ja luonnospiirustukset. Tammik. 22 p:nä lähetettiin asiakirjat Terveyslautakuntaan. Huhtik. 9 p:nä asia palautettiin her-

	taisen ehdotuksen uudeksi kulkutautilautakunnaksi.	roille Sieversille ja Schjerfbeckille jotta he yksissä neuvoin Terveyslautakunnan kanssa laatisivat sanotut piirustukset uudestaan.
1904. Helmik. 23.	Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön johtokunnan esitys koskeva huoneisiin sijoitettujen sähkövalojoh- tojen tarkastusta.	Maalisk. 8 p:nä 1904 lähetettiin asia sähkövalo- ja voimajohtoja varten asetettuun valiokuntaan.
Toukok. 13.	Maistraatin kirjelmä ynnä kaupungin tililaskujen tarkastajain kertomus.	Kesäk. 14 p:nä 1904 lähetettiin asia mikäli kaupungin irtaimiston pois- kirjoituksia koskee Rahatoimikama- riin.
Toukok. 25.	Maistraatin kirjelmä ynnä Satama- konttorin esitys kanavan rakenta- misesta Töölön- ja Taivallahden välille.	Sittenkunvaliokunnan mietintö asiasta oli annettu, lähetettiin asia jouluk. 11 p:nä 1906 lisävalmistelua var- ten Rakennuskonttoriin.
Lokak. 20.	Terveyslautakunnan esitys toimen- piteestä erityisen terveydenhoito- järjestysehdotuksen aikaansaami- seksi.	Lokak. 25 p:nä 1904 sai Terveys- lautakunta toimeksi antaa tarkoi- tetun ehdotuksen.
Jouluk. 12.	Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johto- kunnan kirjelmä koskeva niitä rahamääriä, jotka on yhtiölle vuo- sittain myönnettyistä määrärahoista pantu rahastoksi.	Jouluk. 30 p:nä 1904 sai Valmistus- valiokunta toimeksi ehdottaa sitä toimenpidettä, johon sanottu kir- jelmä saattoi aiheuttaa.
Jouluk. 30.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuk- sesta.	päättyi Kaupunginvaltuusto jättää Val- mistusvaliokunnan toimeksi antaa ehdotus kaupungin virkamiesten ja muiden virkailijain nykyisten palkkain yhdistelmäksi.
1905. Toukok. 23.	Herra Zittingin ehdotus että ryhdyt- täisiin toimiin kaupungille voi- massa olevan rakennusjärjestyksen tarkastamiseksi.	Kesäk. 6 p:nä 1905 valittiin tarkoi- tusta varten asetettuun valiokun- taan jäseniksi herrat Nyström, Zilliacus, Neovius ja Tallberg sekä oikeusneuvosmies A. V. Lindberg.

<p>1905. Kesäk. 2.</p>	<p>Terveyslautakunnan kirjelmä ynnä esitys Helsingin toisen kaupunginlääkäriinviran uudestijärjestämisestä.</p>	<p>Tammik. 15 p:nä 1907 lähetettiin asia valiokuntaan, johon valittiin herrat Heikel, af Forselles ja pormestari E. Öhman. Huhtik. 16 p:nä valiokunta antoi mietinnön asiasta. Huhtik. 23 p:nä päätti Kaupunginvaltuusto kuvernöörinvirastolta anoa että, koska Yliopiston konsistorio oli Keis. Senaattiin jättänyt esityksen samasta asiasta, Kaupunginvaltuuston enempää tiedonantoa asiasta odotettaisiin, kunnes Keis. Senaatti oli ratkaissut mainitun esityksen.</p>
<p>Marrask. 20</p>	<p>Maistraatin kirjelmä ynnä Rautatiehallituksen tiedustelu koskeva valtionrautateille tarpeellisia maa-alueita Fredriksbergissä ja vesialueita Töölönlahdessa.</p>	<p>Marrask. 13 p:nä 1906 sai Rahoitamikamari, lisättynä herroilla Norrménilla, Tallbergilla ja Nyströmillä, tehtäväksi ryhtyä neuvotteluihin Rautatiehallituksen kanssa sopimuksen aikaansaamiseksi asiassa.</p>
<p>Jouluk. 12. 1906. Tammik. 25.</p>	<p>Herra Rydmanin ehdotus toimenpiteistä avaramman tilan saamiseksi kaupungin pakkahuoneessa. Rahatoimikamarin kirjelmä Kamarin päätöksen hyväksymisestä, mikäli koskee Katajanokalla olevan makasiinikorttelin N:o 187 myymistä Helsingin Makasiini-osakeyhtiölle.</p>	<p>Helsingin Satamarakennusvaltuuston annettua lausunnon asiasta asetti Kaupunginvaltuusto lokak. 30 p:nä 1906 valiokunnan, jonka tuli antaa lausunto asiasta, erittäinkin oikeudelliselta kannalta, ja jouluk. 21 p:nä 1906 valiokunnan mietintöä esiteltäessä asia pantiin pöydälle 1907-vuoden alkuun, jolloin se palautettiin Satamarakennusvaltuustoon, johon lisäksi valittiin 7 jäsentä, jotka jouluk. 17 p:nä antoivat lausunnon, joka lähetettiin Kulunkiarviovaliokuntaan, jonka jälkeen asia jouluk. 30 p:nä lähetettiin Kauppavaltuusmiehille.</p>
<p>1905. Jouluk. 29.</p>	<p>Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta.</p>	<p>päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa Maistraattia Valtuustolle antamaan tarpeellisen ehdotuksen rakennus-</p>

1906. Helmik. 6.	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä sairaskodin Johtokunnan hakemus vuokravapaudesta Eläintarhan huvilalle N:o 6.	tarkastajan viran uudestijärjestämiseksi ynnä rakennustarkastajan johtosäännöksi. Jouluk. 16 p:nä Maistraatti antoi ehdotuksen asiasta. (Pain. asiakirj. N:o 50 vuodelta 1907).
Huhtik. 25.	Maistraatin kirjelmä ynnä erinäisten Fredriksbergin huvila-alueen asukkaiden esitys toimenpiteistä sanotun alueen yhdistämiseksi kaupunkiin.	Helmik. 13 p:nä 1906 palautettiin asia Rahatoimikamariin. Toukok. 8 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Maalisk. 6.	Terveyslautakunnan esitys valmistavien toimenpiteisiin ryhtymisestä kunnallisen teurastamon rakentamiseksi sekä karjatorin laittamiseksi.	Sittenkun asiakirjat oli painettu, lähetettiin asia huhtik. 10 p:nä 1906 Rahatoimikamariin. Helmik. 26 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. matkastipendeiksi, jonka jälkeen Terveyslautakunta antoi tohtori O. von Hellensille ja arkkitehti K. Lindahlille toimeksi tutkia asiaa ulkomaalla. Jouluk. 17 p:nä Kaupunginvaltuusto päätti painattaa stipendiaattien antaman matkakertomuksen heidän tekemine piirustuksineen.
Lokak. 29.	Kasvatuslautakunnan kirjelmä ynnä ehdotus kasvatuslaitoksen perustamisesta asumalaitoksineen sanottavassa määrässä pahatapaisia pokia varten.	Marrask. 13 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 27 p:nä 1907 antoi lausunnon. (Pain. asiakirj. N:o 48 vuodelta 1907). Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto jouluk. 30 p:nä 1907 päätti, periaatteellisesti hyväksymällä Rahatoimikamarin esityksen, panna menoarvioon tarpeellisen määrärahan kiinteistöjen ostamiseksi tähän tarkoitukseen. Ehdotus

<p>1907. Jouluk. 12.</p>	<p>Palokomissionin kirjelmä ynnä ehdotus uuden paloaseman perustamisesta kortteliin N:o 327 11:nnessä kaupunginosassa.</p>	<p>tuksen yksityiskohtainen tarkastus on vastaisen esittelyn varassa. Jouluk. 18 p:nä 1906 päätti Kaupunginvaltuusto että asiakirjat oli painatettava. Toukok. 12 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. stipendeiksi tähän kuuluvain kysymysten tutkimista varten ulkomailla.</p>
<p>Jouluk. 31.</p>	<p>Lääkintöhallituksen kirjelmä koskeva tonttipaikan luovuttamista erinäisten yliopiston klinikkein tarpeeksi Töölön alueelta.</p>	<p>Tammik. 15 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka lokak. 5 p:nä antoi lausunnon. (Pain. (asiakirj. N:o 33 vuodelta 1907). Lokak. 22 p:nä esitys evättiin ja ja Valtiovaraston lunastettavaksi tarjottiin Meilahden etelärajalla oleva alue.</p>
<p>Maalisk. 20.</p>	<p>Herra Oker-Blomin esitysehdotus Eläintarhan huvila-alueen muodostamisesta kansanpuistoksi.</p>	<p>Huhtik. 10 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.</p>
<p>Elok. 4.</p>	<p>Kysymys apurahan myöntämisestä Hakaniemen mellakassa elokuun 2 p:nä 1906 haavoittuneille kansalaisille ja kaatuneitten kansalaisten perheille.</p>	<p>Asiaa valmistamaan asetetun valiokunnan annettua mietintönsä teki Kaupunginvaltuusto marrask. 13 p:nä 1906 lopullisen päätöksen asiassa muutoin, paitsi mikäli koski korvauksen antamista niille haavoittuneille, jotka eivät silloin vielä olleet terveytyneet, jossa kohden valiokunta oli pyytänyt saada vastedes antaa tarkemman ehdotuksen.</p>
<p>Lokak. 1.</p>	<p>Herra Frenckellin esitysehdotus puistojen ja kävelyteitten laittamisesta Helsinkiin.</p>	<p>Samalla kun Kaupunginvaltuusto marrask. 1 p:nä 1906 teki lopullisen päätöksen asiassa, kehoitettiin Rahatoimikamaria niin hyvin uudelleen ottamaan käsiteltäväksi suunnitelma Eläintarhan ja sen likeisten puistojen järjestämiseksi</p>

1906. Maalisk. 17.	Konsuli G. Pauligin ja hänen vaimonsa Bertha Pauligin anomus että ryhdyttäisiin toimiin oman kodin hankkimiseksi Töölön kansanlastentarhalle.	sekä tähän kuuluvain kulkuväylän järjestelemiseksi kuin myös valmistamaan suunnitelma liikenneväylän laittamiseksi Silta- vuoren- ja Pohjois-Rannan välille Uudenmaan pataljoonan kasarmin alueen ympäritse.
Kesäk. 2.	Lastenhoitoyhdistyksen anomus vuokrattoman tonttipaikan myöntämisestä lastenmajalalle.	Rahatoimikamarin tammikuun 14 p:nä 1907 annettua lausunnon päätettiin tammikuun 22 päivänä jättää asia sillensä, kunnes Töölön alueen rakennusjärjestys oli vahvistettu.
Marr. 26.	Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Helsingin piirin anomus että ryhdyttäisiin erinäisiin toimiin urheilun edistämiseksi paikkakunnalla.	Rahatoimikamarin annettua vaaditut lausunnot pantiin asia pöydälle tammikuun 27 päivänä 1907, kunnes yliopiston klinikkain tonttipaikkoja koskeva kysymys oli ratkaistu.
Lokak. 30.	Herra Hj. Schildtin esitysehdotus kauppa- ja merenkululautakunnan asettamisesta.	Marraskuun 26 p:nä 1906 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin ja Puutarhalautakuntaan. Marrask. 5 p:nä 1907 asia palautettiin Rahatoimikamariin kehottamalla Kamaria antamaan ehdotus urheilupaikkain järjestämiseksi kaupunkiin.
Lokak. 30.	Herra Hj. Schildtin esitysehdotus kauppa- ja merenkululautakunnan asettamisesta.	Lokak. 30 p:nä 1906 asia lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Norrmén, Schildt, Tallberg ja Lundqvist sekä kauppaneuvokset L. Krogius ja V. Ek, konsuli G. Paulig ja satamakapteeni O. Andstén. Näistä jäsenistä on konsuli Paulig vuoden kuluessa kuollut.

b) Vuoden kuluessa saapuneita.

1. *Maistraatista.*

1907.		
Tammik. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete koskeva kaupungin asemakaavan vahvistamista Töölön alueen osalta.	Tammik. 15 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka sai toimeksi a) neuvotella asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa n. s. tykistöalueen luovuttamisesta kaupungille ja ottaa selville, onko Venäjän sotilaslaitoksella oikeutta sanottuun alueeseen; sekä b) valmistaa ohjelman puheena olevien kaupunginosain tasoitus- y. m. töiksi. Jouluk. 21 p:nä Rahatoimikamari antoi ehdotuksen viimeksi mainitussa kohden. (Pain. asiakirj. N:o 52 vuodelta 1907).
Maalisk. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä Tullikamarin esitys avaramman tilan hankkimisesta Pakkahuoneeseen ja tavarasuojiiin.	Maalisk. 26 p:nä asia lähetettiin Sattamarakennusvaltuuskuntaan. Jouluk. 17 p:nä asia lähetettiin Kullunkiarviovaliokuntaan, jonka ehdotuksesta asia jouluk. 30 p:nä lähetettiin Kauppavaltuusmiehille.
Kesäk. 3.	Maistraatin kirjelmä ynnä anomus lausunnon antamisesta mikäli koski ehdotusta kaupungin kokousalien käyttämisessä noudatettaviksi järjestyssäännöiksi.	Syysk. 3 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Kesäk. 3.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen kirje koskeva järjestyssääntöjen antamista Fredriksbergin y. m. Helsingin pitäjässä oleville huvilayhdyskunnille.	Lokak. 28 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 21 p:nä antoi lausunnon asiasta. On esittelyn varassa.
Marras. 8.	Maistraatin esitys kunnallisen asetuskokeelman ja kunnalliskalenterin julkaisemisesta sekä määrärahan	Jouluk. 3 p:nä asia lähetettiin Kullunkiarviovaliokuntaan, joka saman kuukauden 27 p:nä antoi

	myöntämisestä näihin tarkoituksiin.	mietinnön. Jouluk. 30 p:nä Kaupunginvaltuusto Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta päätti myöntyä esitykseen määrärahan antamisesta kunnallisen asetuskokoelman julkaisemiseen, jota vastoin asia, mikäli kunnalliskalenterin julkaisemista koski, lähetettiin Rahatoimikamariin.
Jouluk. 9.	Maistraatin esitys määrärahan myöntämisestä avaramman tilan hankkimiseksi raatihuonerakennuksessa sekä huoneiston sisustamiseksi ja vuokraamiseksi Aleksanterinkadun talossa N:o 16 ynnä välittömän telefooni johdon laittamiseksi kaupungin kymmenen viraston ja viranomaisen välille.	Jouluk. 10 p:nä asia lähetettiin Kulunkiarviovaliokuntaan, joka saman kuukauden 27 p:nä antoi mietinnön. Jouluk. 30 p:nä Kaupunginvaltuusto päätti antaa valiokunnalle toimeksi valmistella kysymystä väljemmän tilan hankkimiseksi kaupungin virkahuoneistoille ja tuli Valmistusvaliokunnan ehdottaa sanotun valiokunnan jäsenet.
Jouluk. 4.	Maistraatin kirjelmä Perustuslaillisen Kirvesmies-ammattiosaston esityksen johdosta, joka koskee kaupungin yleisten töiden järjestämistä ensintulevana vuonna.	Jouluk. 10 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Marrask. 30	Maistraatin kirjelmä ynnä tiedustelu koskeva väkijuomainkaupan yksinoikeuden jatkamista.	Jouluk. 10 p:nä asia lähetettiin tällaisia asioita valmistamaan asetettuun erityiseen valiokuntaan, joka jouluk. 24 p:nä antoi mietinnön. (Pain. asiakirj. N:o 51 vuodelta 1907). On esittelyn varassa.
Jouluk. 27.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete Ruotsin alamaisen J. G. B. Nordqvistin kansalaisoikeushakemuksen johdosta.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 31.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete Ruotsin alamaisen A. Bergmanin kansalaisoikeushakemuksen johdosta.	On esittelyn varassa.

Jouluk. 19.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete Venäjän alamaisen A. Gorjatschenkoffin elinkeino-oikeushakemuksen johdosta.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 19.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete Venäjän alamaisen N. Ganjuchinin elinkeino-oikeushakemuksen johdosta.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 19.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete Ruotsin alamaisen G. H. Litzénin elinkeino-oikeushakemuksen johdosta.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 19.	Maistraatin kirjelmä ynnä Kuvernöörin lähete kahvilanpitäjä August Herrmannin anomuksen johdosta saada asettaa biljardi yleisön käytettäväksi.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 19.	Maistraatin kirjelmä Helsingin Sentraalikirjapaino- ja Kirjansitomosakeyhtiön hakemuksen johdosta saada rakentaa yhteen L. Heikin kadun tontti N:o 6 ja Bulevaartikadun tontti N:o 1.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 23.	Maistraatin kirjelmä sen johdosta että oli haettu lupaa Eerikinkadun tontin N:o 24 halkomiseen.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 24.	Maistraatin kirjelmä ynnä ilmoitus että Keis. Senaatti oli vahvistanut Kaupunginvaltuuston päätöksen, joka koski tilusvaihtoa Helsingin pitäjän Turholman kylässä.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 24.	Maistraatin kirjelmä ynnä ilmoitus Keis. Senaatin päätöksestä että Kaupunginvaltuusto on esteetön myymään talon ja tontin N:o 22 Mariankadun varrella.	On esittelyn varassa.

Jouluk. 31.	Maistraatin kirjelmä kirjaltajanvaimo A. D. Friskbergin anomuksen johdosta saada lupa väkijuomain anniskelemiseen.	On esittelyn varassa.
<i>2. Rahatoimikamarista.</i>		
1907. Lokak. 3.	Rahatoimikamarin kirjelmä Kirkonhallintovaliokunnan anomuksen johdosta saada kauppakirja ton-teille N:o 14 Annankadun ja N:o 9 Freedrikinkadun varrella kortte-lissa Ilmahaukka.	Lokak. 8 p:nä asia lähetettiin valio-kuntaan, johon valittiin herrat Söderholm, Heimbürger ja Arvid Nyberg ja joka antoi mietinnön jouluk. 27 p:nä. On esittelyn va-rassa.
Marrask. 2.	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä Kallion kansakoulutalon Rakennuslautakunnan lähettämät piirustukset ja kustannusarvio sanottua rakennusyritystä varten.	Jouluk. 10 p:nä lähetettiin asia Kansa-koulunjohtokuntaan, johon lisäksi valittiin herrat Nyström, von Althan, Donner, Hertzberg ja prof. F. Gustafsson ja joka sai tehtäväkseen harkita käykö ja missä määrin sanotun kansakouluraken-nuksen kustannuksia käy huojis-taminen.
Marrask. 16	Rahatoimikamarin kirjelmä koskeva esityksiä määrärahaan myöntämi-sestä kunnollisten palkollisten pal-kitsemisrahastosta.	Marrask. 19 p:nä jätettiin asia valio-kunnalle, johon valittiin herrat Lindberg, Pesonen, Damstén, Grundfelt ja Cygnaeus. Jouluk. 30 p:nä valiokunta ilmoitti jaka-neensa apurahat. On esittelyn varassa.
Marrask. 20	Rahatoimikamarin kirjelmä koskeva pitennettyä vuokraoikeutta saareen N:o 126 »Iso Pässi.»	Sittenkun asia jouluk. 3 p:nä oli lä-hetetty Satamakonttoriin ja Kont-tori saman kuukauden 11 päivänä oli antanut lausunnon asiasta, on asia esittelyn varassa.
Marrask. 30	Rahatoimikamarin kirjelmä Filharmo-nisen Seuran anomuksen johdosta saada maksutta omakseen kortteli N:o 198 konserttipalatsin raken-nuttamiseksi sinne.	Jouluk. 3 p:nä asia lähetettiin valio-kuntaan, johon valittiin vapaaherra von Willebrand sekä herrat Frenc-kell ja Homén.

Jouluk. 7.	Rahatoimikamarin kirjelmä veistonopettaja O. Coranderin anomuksen johdosta saada apurahaa käsityökoululleen.	Jouluk. 17 p:nä päätti Kaupunginvaltuusto lähettää asian valiokuntaan, joka vastedes asetetaan valmistamaan ehdotusta Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista vuonna 1907 kaupungin osalle tulevain varain jakamiseksi.
Jouluk. 5.	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä ehdotus järjestyssäännöiksi myymäkojuista, vaunuista ja pöydiltä kaupungin kaduilla, toreilla ja puistoissa tapahtuvalle myynnille.	Jouluk. 17 p:nä asiakirjat toimitettiin painoon. On esittelyn varassa. (Pain. asiakirj. N:o 54 vuodelta 1907).
Jouluk. 14.	Rahatoimikamarin kirjelmä koskeva varastonhoitajan lesken A. Heino-lan eläkettä.	Jouluk. 17 p:nä asia palautettiin Rahatoimikamariin.
Jouluk. 14.	Rahatoimikamarin kirjelmä koskeva varastonhoitajan lesken K. Ahlqvistin eläkettä.	Jouluk. 17 p:nä asia palautettiin Rahatoimikamariin.
Jouluk. 14.	Rahatoimikamarin kirjelmä koskeva uuden työ- ja vaivaistalon rakentamista (Pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1907).	Jouluk. 17 p:nä asia lähetettiin Maistraattiin lisätyn Kaupunginvaltuuston valitsemiseksi asiaa käsittelemään.
<i>3. Terveyslautakunnalta.</i>		
Lokak. 29.	Terveyslautakunnan esitys eläkkeen myöntämisestä katsastaja P. Meriläis-vainajan leskelle.	Marrask. 5 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Lokak. 29.	Terveyslautakunnan kirjelmä ynnä esitys toimiin ryhtymisestä asunonpuutteen poistamiseksi ensi talvena.	Marrask. 5 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Nyström, von Wright, Tallberg sekä tohtorit L. Ehrnrooth ja V. Zilliacus.
Jouluk. 5.	Terveyslautakunnan kirjelmä ynnä kertomus lautakunnan toiminnasta vuonna 1906.	Jouluk. 17 p:nä asia pantiin pöydälle. On esittelyn varassa.

Jouluk. 19.	Terveyslautakunnan ilmoitus niistä määrärahaeristä, joiden yli on menty vuonna 1907.	On esittelyn varassa.
<i>4. Vaivaishoitohallitukselta.</i>		
Jouluk. 13.	Vaivaishoitohallituksen kirjelmä ynnä esitys eläkkeen myöntämisestä toimitusjohtaja A. Antellille.	On esittelyn varassa.
<i>5. Kansakoulunjohtokunnalta.</i>		
Syysk. 21.	Kansakoulunjohtokunnan esitys määrärahan myöntämisestä piirustuksen ohjauskurssien järjestämiseksi kansakoulunopettajille ja -opettajattarille.	Lokak. 8 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
Syysk. 21.	Kansakoulunjohtokunnan esitys määrärahan myöntämisestä torvisoiton neuvojain palkkaamiseksi kansakouluihin.	Lokak. 8 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
Syysk. 21.	Kansakoulunjohtokunnan esitys lisäämäärärahan myöntämisestä huonekalujen hankkimiseksi Tehtaankadun kansakoulutaloon.	Lokak. 8 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
<i>6. Työväenasiainlautakunnalta.</i>		
Toukok. 4.	Työväenasiainlautakunnan esitys työväenopiston perustamisesta Helsinkiin (Pain. asiakirj. N:ot 15 ja 26 vuodelta 1906).	Jouluk. 3 p:nä päätti lisätty Kaupunginvaltuusto lähettää asian sekä Työväenasiainlautakuntaan että Valtuuston asettamaan valiokuntaan, jonka tehtävänä oli tutkia mahdollisuutta Kallion kansakoulutalon kustannusten vähentämiseen.
Lokak. 19.	Työväenasiainlautakunnan esitys toimenpiteistä tontinhintain kohoamisen ehkäisemiseksi.	Lokak. 22 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon kuuluvat herrat Nyström, Tallberg, von Wright sekä tohtorit L. Ehrnrooth ja V. Zilliacus.

7. *Muilta toimi- ja lautakunnilta.*

Lokak. 19.	Hautausmaakomitean esitys Lapinlahden rantakaistaleen yhdistämisestä hautausmaahan.	Lokak. 22 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Lokak. 5.	»Toipuvain koti» nimisen yhdistyksen apurahananomus.	Lokak. 22 p:nä asia lähetettiin Terveyslautakuntaan, joka marrask. 13 p:nä antoi lausunnon, jonka jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 19 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.
Marrask. 19	Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian hoitolan johtokunnan esitys tontin luovuttamisesta uudelle pientenlastenkoululle sekä Sturenkadun tonttien 14—16 varaimisesta mainittuun tarkoitukseen.	Jouluk. 3 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.

8. *Kaupunginvaltuustossa tehtyjä ehdotuksia.*

Toukok. 22.	Herrain Holmbergin ja Sohlmanin esitysehdotus valiokunnan asettamisesta käsittelemään kysymystä minkä perusteiden mukaan kaupungin teknillisten laitosten kirjanpito on järjestettävä sekä miten näiden laitosten hallinto on sopivin järjestää.	Kesäk. 11 p:nä päätettiin asia lähettää Rahatoimikamariin ja Valaistus-toimikuntaan.
Syysk. 17.	Herra Grönroosin esitysehdotus muis-topatsaan pystyttämisestä kaatuneitten suojakaartilaisten haudoille.	Lokak. 1 p:nä asia lähetettiin Puutarhalautakuntaan, joka sai tehtäväkseen antaa ehdotuksen ja aiottun hautapatsaan piirustukset.
Syysk. 30.	Herra Nyströmin esitysehdotus toimenpiteistä, joihin kunnan tulisi ryhtyä asuintonttien luvun lisäämiseksi.	Lokak. 22 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon kuuluvat herrat Nyström, von Wright ja Tallberg sekä tohtorit L. Ehrnrooth ja V. Zilliacus.

9. *Yksityisiltä henkilöiltä ja yhdistyksiltä.*

Tammik. 8.	Töölön työväenyhdistyksen anomus maksuttoman tontin saamisesta.	Helmik. 6 p:nä asia lähetettiin Raha- toimikamariin.
Helmik. 18.	Nuorten Naisten ruotsin- ja suomen- kielisen Kristillisen Yhdistyksen anomus maksuttoman tontin saa- misesta.	Helmik. 26 p:nä asia lähetettiin Ra- hatoimikamariin.
Maalisk. 9.	Perustuslaillisen Työväenyhdistyksen anomus maksuttoman tontin saa- misesta yhdistystaloa varten.	Maalisk. 26 p:nä asia lähetettiin Ra- hatoimikamariin.
Maalisk. 20.	Ukkokoti-yhdistyksen anomus vuok- rattoman tontin saamisesta majalan rakentamista varten.	Rahatoimikamarin annettua lausun- non pantiin asia pöydälle kesäk. 4 päivään odottamaan ratkaisua kysymykseen mihin vastaiset yli- opiston klinikat sijoitetaan.
Toukok. 4.	Erinäisten naimisissa olevain kau- pungin kansakoulunopettajain pal- kankorotusanomus sekä sen yhtey- dessä kaupungin naimattomain kansakoulunopettajain samallinen anomus.	Sittenkun asia oli kahdesti lähetetty Kansakoulunjohtokuntaan ja Johto- kunta oli antanut pyydettyt lau- sunnnot, lähetettiin asia jouluk. 17 p:nä komiteaan, johon kuuluvat herrat Homén ja Ramsay sekä kansakouluntarkastaja A. von Bons- dorff, professori V. Pipping, yli- tarkastaja G. Lönnbeck, kansa- koulunopettaja K. Ahtiala ja kan- sakoulunopettajatar A. Hallberg.
Kesäk. 5.	Kaupungin vakinaisessa palveluksessa olevain työntekijäin anomus saada kesäloma palkkaetujensa vähene- mättä.	Toukok. 28 p:nä asia lähetettiin Raha- toimikamariin, joka sai tehtäväk- seen tämän yhteydessä antaa lau- sunnan olisiko kaupungin työnte- kijäin kanssa tehtävä normaalityö- sopimus.
Syysk. 13.	Herra August Lundqvistin y. m. esi- tys vuokrattoman paikan ja apu- rahan myöntämisestä uimahallin perustamiseksi (Pain. asiakirj. N:o 47 vuodelta 1907).	Rahatoimikamarin annettua pyydetyn lausunnon asiasta päätti Kaupun- ginvaltuusto jouluk. 3 p:nä toimit- taa asiakirjat painoon.

Lokak. 11.	Tehtailija G. W. Sohlbergin anomus määrääjän pitentämisestä Vuorimiehenkadun N:o 12 tontin rakennuttamiseen nähden.	Lokak. 22 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
Marrask. 9.	Professori O. Engströmin ja tohtori O. A. Boijen esitys tontin luovuttamisesta lapsenpäästölaitokselle sekä kannatusavun myöntämisestä määrälukuisille sijoille laitoksessa.	Marrask. 9 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
Lokak. 24.	Konsulirouva Bertha Pauligin kirjelmä ynnä 50,000 markan lahjoitus »Gustaf Pauligin lahjoitusrahastoksi.»	Marrask. 5 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin, joka sai tehtäväksi valmistaa tarkemman ehdotuksen lahjoituksella tarkoitettujen matkaapurahain antamiseksi.
Marrask. 15	Erinäisten 7:nnen kaupunginosan kortteleissa 180, 182, 183 ja 185 olevain asuinrakennusten omistajain esitys sanotulle kaupunginosalle vahvistetun rakennusjärjestyksen muuttamisesta.	Marrask. 19 p:nä asia lähetettiin komiteaan, joka oli asetettu valmistelemaan kysymystä halpain asuintonttien hankkimisesta runsaammin määrin.
Marrask. 19	Tohtorien H. Vaseniuksen ja K. A. Rönholmin anomus että Porthaninkadun tontti N:o 1 korttelissa N:o 301 C maksutta luovutettaisiin heidän aikomalleen lapsenpäästölaitokselle.	Marrask. 28 p:nä Valmistusvaliokunta lähetti asian Rahatoimikamariin.
Marrask. 18	Rakennusmestariammattiyhdistyksen esitys rakennuslautakunnan asettamisesta.	Jouluk. 3 p:nä asia pantiin pöydälle.
Jouluk. 19.	Erinäisten työttömäin naisten anomus avustustoimiin ryhtymisestä.	Jouluk. 17 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.
Jouluk. 3.	Ajuriyhdistyksen esitys määrärahan myöntämisestä eräitten kaupungin katujen hiekoittamiseksi kesäiseen aikaan.	Jouluk. 17 p:nä asia lähetettiin Raha-toimikamariin.

Marrask. 30	Kauppatoiminimi Schildt & Hallbergin esitys meritse tuotettujen pellavansiementen liikennemaksun huojistamisesta.	Jouluk. 17 p:nä asia lähetettiin Liikennekonttoriin.
Jouluk. 16.	Suomen Eläinsuojelusyhdistyksen anomus että joku kaupungin eläinsuojelusyhdistysten jäsen valittaisiin komiteaan, joka saa valmistaakseen ehdotuksen kunnallisen teurastamon rakentamiseksi.	Esitellään teurastamoasian yhteydessä.
Jouluk. 17.	Perherakennus-osaakeyhtiön anomus Huvilakadun tonttien 11 ja 13 rakennuttamisajan pitentämisestä.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 12.	Arkkitehti Ric. Björnbergin kirjelmä ynnä anomus että hänet vapautettaisiin rakennuskatsastajan toimesta.	On esittelyn varassa.
Jouluk. 10.	»Valko Nauha»-yhdistyksen anomus apurahan myöntämisestä tahi vaihtoehtoisesti yhdistyksen suojakodin lunastamisesta kaupungille.	On esittelyn varassa.
Marrask. 28	Kaupungin vakinaisessa palveluksessa olevain työntekijäin tiedustelu koskeva aikaisemmin jätettyä esitystä kesäloman myöntämisestä.	On esittelyn varassa.

Helsingin Kaupunginvaltuusto on vuonna 1907 kokoontunut 28 kertaa, niistä kolmasti lisätyin luvuin. Lähetettyjen kirjeitten luku on 656 (607 vastaan vuonna 1906). Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1907.

Alarik Hernberg.

Selonteko Helsingin Kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuonna 1907.

Vuoden 1907 alussa oli 10, oikeastaan 12, Kaupunginvaltuuston asettamaa valiokuntaa, jotka eivät olleet päättäneet toimintaansa. Vuoden kuluessa tuli lisää, paitsi yleistä valmistusvaliokuntaa, 13 uutta valiokuntaa, joten valiokuntia kaikkiaan on ollut 25 (27 vastaan vuonna 1906 ja 26 vastaan vuonna 1905).

Näistä valiokunnista on 18 vuoden kuluessa ollut toiminnassa ja 12 lopettanut tehtävänsä. Vuoden päättyessä on jälellä 13 valiokuntaa (12 vastaan vuoden 1906 ja 15 vastaan vuoden 1905 päättyessä).

Valiokunnat ovat antaneet 12 painettua ja 5 kirjallista lausuntoa (vastaavat luvut olivat 21 ja 4 vuonna 1906 sekä 20 ja 5 vuonna 1905).

Vuoteen 1908 jälellä olevat valiokunnat ovat:

1) Kaupunkien virkamiesten leski- ja orpokassakysymystä käsittelevä, joka asetettiin huhtikuun 9 päivänä 1895 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat S. Kullhem, U. Kurtén ja Aug. Ramsay.

2) Uuden luterilaisen hautausmaan ruumisasemalle rakennettavaa rautatieraidetta käsittelevä, joka asetettiin syyskuun 6 päivänä 1898 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat Hj. Schildt, K. A. Söderman ja Arvid Nyberg.

3) Helsingin kaupungin virkamiesten eläkeasiaa käsittelevä, joka asetettiin helmikuun 3 päivänä 1903 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat Aug. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren.

4) Senaatintorin tasoittamisasiaa käsittelevä, joka asetettiin toukokuun 20 päivänä 1904 ja johon kuuluvat herrat A. Norrmén, M. Hallberg, K. Stockmann, J. Tikkanen ja L. Sonck.

5) Yleisen rakennusjärjestyksen tarkastusta toimittava, joka asetettiin toukokuun 23 päivänä 1905 ja johon kuuluvat herrat K. G. Nyström, V. Zilliacus, A. V. Lindberg, H. Neovius ja J. Tallberg.

6) Hakasalmen torilla elokuun 2 päivänä 1906 tapahtuneen mellakan johdosta anottuja apurahoja käsittelevä, joka asetettiin seuraavan lokakuun 2 päivänä ja johon kuuluvat herrat E. Polón, A. Renqvist ja K. Wasastjerna.

7) Kauppaneuvos Hj. Schildtin tekemää, kauppa- ja merenkulautakunnan asettamista koskevaa esitystä valmistelevä, joka asetettiin lokakuun 30 päivänä 1906 ja johon kuuluvat herrat A. Norrmén, Hj. Schildt, J. Tallberg, Aug. Lundqvist, L. Krogius, Victor Ek, G. Paulig ja satamakapteeni O. V. Andstén.

8) Kysymystä toiselle kaupunginlääkärille kuuluvain, oikeuslääketieteellistä

laatua olevain tehtävään siirtämisestä poliisilääkärille valmistelemaan tammikuun 15 päivänä 1907 asetettu, johon kuuluvat herrat E. Öhman, O. Heikel ja A. af Forselles.

9) Kallion uuden kansakoulutalon rakennuskustannusten vähentämisen mahdollisuutta selvittelevä, joka asetettiin joulukuun 10 päivänä 1907 ja johon kuuluvat herrat G. Nyström, K. von Alfthan, O. Donner, F. Gustafsson ja H. Hertzberg ja jonka tehtävänä on yksissä neuvoin Kansakoulunjohtokunnan kanssa antaa lausunto asiasta.

10) Joulukuun 3 päivänä 1907 asetettu valiokunta, jonka tehtävänä on valmistaa ehdotus ehdoiksi korttelissa N:o 198 neljännessä kaupunginosassa olevain erinäisten tonttien luovuttamiselle konserttipalatsin sekä taidenäyttelyhuoneiston rakentamista varten ja johon kuuluvat vapaaherra R. F. von Willebrand sekä herrat Th. Homén ja A. R. Frenckell.

11) Kaupungin kansakoulunopettajain palkanjärjestelykysymystä käsittelevä, joka asetettiin joulukuun 17 p:nä 1907 ja johon kuuluvat hrat Th. Homén, A. Ramsay, A. von Bonsdorff, V. Pipping, G. Lönnbeck ja Kaarlo Ahtiala sekä neiti A. Hallberg.

12) Halpain asuinhuoneistojen hankkimiskysymystä käsittelevä, joka asetettiin lokakuun 22 päivänä 1907 ja johon kuuluvat herrat G. Nyström, V. von Wright, L. Ehrnrooth, J. Tallberg ja V. Zilliacus.

13) Pitkäsillan uudestirakentamista koskevan kysymyksen selvittämistä ja ehdotuksen tekemistä varten joulukuun 3 päivänä 1907 asetettu valiokunta, johon kuuluvat herrat Holmberg, Karl Lindberg, L. Sonck, M. Strukel, G. Idström, G. Nyström ja vapaaherra R. F. von Willebrand.

Valiokuntain kokouksia on ollut noin 90 (noin 60 vastaan vuonna 1906 ja noin 70 vastaan vuonna 1905).

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1907.

Alarik Hernberg.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Valiokunnan mietintö väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä mallasjuomain anniskelua koskevan kysymyksen järjestämisestä.

Kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on myöntänyt oikeudet väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun, päättyy 1 päivänä kesäkuuta 1908, on Maistraatti kirjelmässä viime vuoden joulukuun 23 päivältä 6 §:n mukaisesti 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetussa asetuksessa, joka koskee m. m. paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkijuomain myymistä, jättänyt Kaupunginvaltuuston asiaksi päättää onko ja montako sellaista oikeutta on ensintulevaksi myyntikaudeksi, luettuna 1 päivästä kesäkuuta 1908 samaan päivään 1910, myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saisi olla.

Lisäksi on Maistraatti toisessa kirjelmässä viime joulukuun 23 päivältä, viitaten 10 §:än 2 päivänä huhtikuuta 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta annettuun asetukseen, pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa olisiko ja montako oikeutta mallasjuomain anniskelemiseen edellä mainituksi ajanjaksoksi olisi myönnettävä sekä mihin osaan kaupunkia sellaisia anniskelupaikkoja ei saisi sijoittaa.

Myötäliittäen edellä mainitut kirjelmät v. t. poliisimestarin näistä asioista antamiin lausuntoihin on Maistraatti samalla ilmoittanut

että myönnettyjä väkijuomakaupan oikeuksia nykyään on: paloviinan ja väkiviinan vähittäismyyntiin 5, muiden väkijuomain vähittäismyyntiin 24 sekä väkijuomain anniskeluun 46, paitsi n. k. klubioikeuksia, joita on 16; sekä

että mallasjuomain anniskeluoikeuksia nykyään on 30.

Mitä nykyiseen väki- ja mallasjuomakaupan järjestykseen tulee huomauttaa v. t. poliisimestari, että sanotun liikkeen sijoittaminen määrättyyn alaan kaupungissa

tosin on paljon helpottanut järjestyksen ylläpitoa, mutta kuitenkin liian paljon keskittänyt väkijuomain ostoa tarkoittavan liikenteen kaupungin keskustaan, mistä on aiheutunut suurta myymäläin kasautumista keskusliikenteen ja naapuriston haitaksi. Mainitun epäkohdan korjaamiseksi v. t. poliisimestari esittää yleisen mielipiteen vaatimaa myyntioikeuksien luvun vähentämistä siten, että oikeuksia palo- ja väkiviinan vähittäismyyntiin myönnettäisiin 4, muiden väkijuomain vähittäismyyntiin 20, väkijuomain anniskeluun 50 sekä mallasjuomain anniskeluun 20. Siihen alueeseen nähden, jossa väkijuomainkauppaa saisi harjoittaa, esittää v. t. poliisimestari noudatettavaksi suurempaa ankaruutta myyntioikeuksien myöntämisessä siinä kohden ettei väkijuomakauppoja sijoitettaisi kirkkojen, koulujen, kasarmien, sairaalain eikä sellaisten paikain läheisyyteen, missä yleisöä paljonlaisesti liikkuu.

Puheenaolevia asioita käsitellessään valiokunnalta ei ole jäänyt huomaamatta että väki- ja mallasjuomainkauppaoikeuksien luku on noin seitsemäntoista vuotta ollut sinällään, vaikka yhteiskunnan kehitys pyrkii rajoittamaan väkijuomainkauppaa. Kun kuitenkin pääkaupunki sekä väkilukuun että rakennetun alansa laajuuteen nähden on puheenaolevana aikana tuntuvasti lisääntynyt ja miltei kaksinkertaiseksi kasvanut, on, kun myyntioikeuksien lukua ei ole lisätty, myyntipaikkain luku kaupungin väkilukuun ja alaan verraten vastaavassa määrässä vähentynyt. On sentähden myönnettävä, että väkijuomain myynnin suhteellinen väheneminen on tässä kohden ollut varsin melkoinen. Tähän nähden ja kun näitä oikeuksia paraikaa kestäväenä kaksivuotiskautena on ollut kaksi vähemmän kuin ennen, ei valiokunta katso olevan syytä, enempää kuin v. t. poliisimestarikaan on ehdottanut, tämän lisäksi vähentää myyntioikeuksien lukua, varsinkin kun tämä toimenpide, joka sinänsä ei edistäisi raittiutta, ainoastaan tarkoittaisi sellaista väkijuomainkaupan keskitystä, joka ei vähentäisi v. t. poliisimestarin huomauttamaa liikenteelle ja yleisölle siitä koituvaa haittaa.

Mitä sitten tulee v. t. poliisimestarin ehdotukseen että ankarammin tulkittaisiin kieltoa väkijuomakauppain sijoittamisesta edellä lueteltujen laitosten läheisyyteen, on valiokunta katsonut sanotun esityksen tässä yhteydessä aiheuttavan rajoittamaan väki- ja mallasjuomain myynnin aluetta parissa paikassa, joissa puheena olevia haittoja etusijassa ilmenee. Siinä kohden esittää valiokunta alueen rajoja supistettavaksi toisessa kaupunginosassa Vilhonkatuun ja Rautatientoriin nähden sekä neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkatuun nähden, joten alue, niinkuin tuonnempana olevissa ponsissa mainitaan, olisi sama kuin Kaupunginvaltuuston viimeksi viinien ja muiden miedompain väkijuomain kauppaa varten määräämä alue.

Sen mukaan kuin 9 § edellä mainitussa asetuksessa 2 päivältä huhtikuuta 1883 säätää, saa se, jolla on oikeus anniskella paloviinaa ja muita väkijuomia, erityisettä

luvatta myydä mallasjuomia paikalla nautittavaksi. Oikeus yksinomaan mallasjuomain anniskeluun lienee näin ollen myönnettävä ainoastaan suurenlaisten ruokailupaikkain pitäjille.

Valiokunta saa niinmuodoin siksi kaksivuotiskaudeksi, joka kestää 1 päivästä kesäkuuta 1908 samaan päivään 1910, kunnioittaen ehdottaa:

a) väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden

että vähittäismyyntioikeuksien luku määrätään enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta myös oikeuttaa yksinomaan ulkomaisten väkijuomain vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien luku määrätään enintään kahdeksiseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään kuusiviidettä saadaan luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä,

b) mallasjuomain anniskeluun nähden

että sellaisen anniskelun oikeuksien luku on oleva enintään kolmekymmentä, jotka oikeudet antaa ainoastaan suurenlaisten ruokailupaikkain pitäjille; sekä

c) niin hyvin väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun kuin mallasjuomain anniskeluun nähden

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhonkadun pohjoispuolella ja sanotun kadun varrella ;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa ;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella ja sanottujen katujen varsilla ; sekä

f) Freedrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella ;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuo-
main vähittäismyyntiä ja anniskelua eikä mallas-
juomain anniskelua saa harjoittaa kirkon, koulun,
kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan vä-
littömässä likeisyydessä, missä väkeä lukuisammin
liikkuu, eikä myöskään Kauppa- Rautatien varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjois-
puolella olevilla Itä- ja Länsi-Heikinkadun var-
silla: sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä
Kauppa- ja Rautatien varrella oleviin hotel-
leihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saa-
riin, Korkeasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teat-
tereihin ja klubeihin nähden.

Helsingissä, 23 päivänä tammikuuta 1908.

August Lundqvist.

K. von Alfthan.

Selim Hällfors.

A. M. Lassenius.

Eduard Polón.

Alarik Hernberg.

Valiokunnanmietintö 13, 14 ja 15 kaupunginosain rakennusjärjestysehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten johdosta.

Kirjelmässä viime tammikuun 20 päivältä on Keisarillisen Senaatin Siviili-toimituskunta ilmoittanut että, koska Keisarillisessa Senaatissa alustavasti käsiteltäessä Kaupunginvaltuuston toukokuun 28 päivänä 1907 tekemää esitystä 13, 14 ja 15 kaupunginosain rakennusjärjestysehdotuksen vahvistamisesta oli katsottu olevan kiinnittäminen huomiota erinäisten asianomaisten viranomaisten sanottua ehdotusta vastaan tekemiin muistutuksiin, Keisarillinen Senaatti oli tahtonut valmistaa Kaupunginvaltuustolle tilaisuutta ottaa sanottu ehdotus mainituissa kohdin uudelleen harkittavaksi, ennenkuin asia Keisarillisessa Senaatissa esitellään lopullista toimenpidettä varten. Mainitun tammikuun 28 päivänä pitämässään kokouksessa on Kaupunginvaltuusto antanut toimeksi allekirjoittaneille, jotka aikaisemmin olivat saaneet tehtäväkseen ehdotuksen sanotuksi rakennusjärjestykseksi, ottaa tehdyt muistutukset harkittavaksi sekä Kaupunginvaltuustolle antaa niiden johdosta lausunnon. Tehtävää täyttääkseen saavat allekirjoittaneet sentähden antaa seuraavan lausunnon asiasta.

Puheena olevaa rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tehdyt muistutukset, joihin Keisarillinen Senaatti on katsonut olevan kiinnittäminen huomiota, koskevat vahvistettavaksi jätetyn ehdotuksen 1 §:ä, 5 §:ä, 10 §:n 2 mom:a ja 13 §:ä, jotka kuuluvat näin:

1 §.

»Ajoportti olkoon, Maistraatin asiaa harkittua, lupa laittaa yhteinen kahdelle tai useammalle tontille, kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja merkittävä Maistraatin pöytäkirjaan sekä kaupungin tonttikirjaan.

Muu ajoportti tai läpikäytävä, josta yleisen rakennusjärjestyksen 28 §:ssä mainitaan, ei ole tarpeellinen.»

5 §.

»Rakennusta, jota ei ole tehty tulenkestävästä aineesta, älköön rakennettako neljää (4) metriä lähemmäksi rajatonttia, älköönkään myöskään rakennettako sellaista rakennusta kahdeksaa (8) metriä lähemmäksi toista samanaalaista ainetta olevaa rakennusta.»

10 §.

»Asuinhuoneen tulee olla vähintään kaksi kokonaista seitsemän kymmenesosaa (2.7) metriä korkea.

Asuinhuoneen lattian tulee olla vähintään kolme kymmenesosaa (0.3) metriä korkeammalla kuin ympäröivä maanpinta, laskettuna kaltevalla maalla keski-
korkeutena.»

13 §.

»Kortteleihin N:rot 414, 415, 421, 434, 488, 495, 501, 507, 508, 509, 515 ja 516 nähden ovat voimassa kortteille N:rot 180, 182, 183 ja 185 vahvistetun erityisen rakennusjärjestyksen määräykset.

Huvilakortteihin N:rot 454—461, 472, 482, 483, 489, 490, 491, 496, 497, 502, 503, 504, 510, 511, 517 ja 518, huvilatontteihin N:rot 36, 38 ja 40 Norden-
skiöldinkadun varrella korttelissa N:o 467 sekä Eläintarhan alueeseen rajottuviin huvilatontteihin korttelissa N:rot 520—525 nähden on sovellettava kuudennen kaupunginosan huvila-alueelle laadittu rakennusjärjestys.»

1 §:än nähden

on Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön Johtokunta huomauttanut, että kahdelle tahi useammalle tontille tulisi saada laittaa yhteinen ajoportti ainoastaan siinä tapauksessa, että näillä tonteilla on *yhteinen* pihamaa, jonka tähden Johtokunta on ehdottanut pykälän sanamuodon selvennettäväksi tämän mukaisesti.

Tätä muistutusta harkitessaan valiokunta ei ole voinut olla huomaamatta, että sellaisten laitelmain järjestämistä näihin korttelihin kuin esimerkiksi Englannissa käytetyt »squares» ovat pitäisi mikäli mahdollista helpottaa. Mainitun muutosehdotuksen hyväksymisellä kuitenkin estettäisiin näissä kortteleissa sijaitsevain puutarhain jakamista asianomaisiin tontteihin kuuluviin osastoihin esimerkiksi ristikko-aitauksilla. Kun ei tällaisia aitauksia kuitenkaan katsottane haitallisiksi tulensam-

mutuksessa, näyttää Paloyhtiön mainitsema tarkoitus olevan saavutettavissa Maistraatille myönnettyllä harkintavallalla, erittäinkin jos rakennusjärjestykseen pannaan nimellinen määräys että sanottu harkintavalta myös käsittää sitä tarkoittavan silmäpidon ettei estettä tulensammutukselle täten aikaansaada. Valiokunta saa sen tähden ehdottaa, että puheena olevan pykälän 1 mom. muutettaisiin kuulumaan seuraavasti:

Ajoportti olkoon, Maistraatin asiaa harkittua, lupa laittaa yhteinen kahdelle tai useammalle tontille, *kun Maistraatti on harkinnut sen voitavan sallia erittäinkin silmällä pitäen turvallisuuatta tulenvaaralta;* kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja merkittävä Maistraatin pöytäkirjaan sekä kaupungin tonttikirjaan.

5 §:än nähden

huomauttaa Yleisten Rakennusteo Ylihallitus, että rakennusjärjestyksen ehdotuksesta puuttuu määräystä mikä on vähin luullinen välimatka samalla tontilla olevan kivitalon ja tulenkestämättömästä aineesta tehdyn rakennuksen välillä sekä ehdottanut että tämä välimatka määrättäisiin neljäksi metriksi samoinkuin tässä §:ssä on määrätty tulenkestämättömästä aineesta tehdyn rakennuksen ja rajakkain olevan tontin vähimmäksi välimatkaksi. Tähän ehdotukseen on Paloapuyhtiökin yhtynyt.

Kun ei ole kiellettyä samalla tontilla yhteen rakentamasta tulenkestämättömästä ja tulenkestävästä aineesta tehtyjä rakennuksia sekä palokujan vähin leveys yleisen rakennusjärjestyksen 41 §:ssä jo on määrätty 3 metriksi, lienee, kun tässä 5 §:ssä oleva määräys ainoastaan tarkoittaa tulenkestämättömästä aineesta tehdyn rakennuksen ja naapuritontin välisen matkan järjestämistä,

*tätä §:ä vastaan tehty muistutus jätettävä
Kaupunginvaltuuston puolelta huomioon ottamatta.*

10 §:n 2 mom:in nähden

on Yleisten Rakennusten Ylihallitus huomattanut että, kun rakennusjärjestyksen ehdotuksessa ei ole rajoitettu rakennuskerrosten lukua, puheena olevassa §:ssä sallittu 2,7 metrin vähin huoneen korkeus tarjoisi mahdollisuutta 18 metrin korkuiseen rakennukseen puristamaan kuusikin kerrosta. Vähintä huoneen korkeutta koskevan määräyksen syntymiseen nähden Ylihallitus huomauttaa, että vähentämällä valiokunnan ehdottamaa *kolmen* metrin vähintä korkeutta on poikettu siitä ehdotuksen pohjana olevasta periaatteesta

että kerroslukua rajoittaa toiselta puolen rakennuksen suurin korkeusmitta ja määräys että asuinhuoneen lattian pitää olla vähintään 30 sm. ylempänä sitä ympäröivää maanpintaa sekä toiselta puolen määräys että asuinhuoneen pitää olla vähintään 3 metriä korkea. Yleisten Rakennusten Ylihallitus ehdottaa sentähden, tässä kohden Lääkintä-hallituksenkin kannattamana, että asuinhuoneen vähin korkeus määrättäisiin valio-kunnan aikaisemman ehdotuksen mukaisesti 3 metriksi. Yhtyen edellä mainittuun huomautukseen Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön Johtokunta ehdottaa että, jos katsotaan tarpeelliseksi määrätä asuinhuoneen vähin korkeus 2,7 metriksi, kerrosluku, muistutuksenalaisen rakennustavan ehkäisemiseksi, 7 §:ssä rajoitettaisiin viideksi.

Kun kaikki viranomaiset, joiden lausuntoa asiasta on vaadittu, tässä kohden ovat periaatteellisesti olleet yhtä mieltä, sekä Rakennusylihallituksen perustelu näyttää täysin vakuuttavalta, saa valiokunta ehdottaa

*että Kaupunginvaltuusto, luopumalla aikai-
semmasta päätöksestään, panisi 10 §:n 2 mom:in
määräyksen että asuinhuoneen tulee olla vähin-
tään 3 metriä korkea.*

13 §:än nähden

jossa, mikäli mainittuja kortteleja koskee, viitataan kortteleille 180, 182, 183 ja 185 heinäkuun 24 päivänä 1902 vahvistettuun rakennusjärjestykseen, on Yleisten Rakennusten Ylihallitus huomauttanut, ettei viimeksi mainittua rakennusjärjestystä kokonaisuudessaan käy sovelluttaminen puheena oleviin kortteleihin. Mainitun rakennusjärjestyksen 8 §:n määräys että sanotussa §:ssä sallittujen kahden kerroksen lisäksi puolet joko kellarikerroksen tahi ullakkokerroksen pinta-alasta saa sisustaa asuinhuoneiksi, on nimittäin Ylihallituksen mielestä vastoin Töölön kaupunginosain rakennuttamisen perusjohdetta, jonka mukaan mikään asuinhuoneen osa ei saa sijaita maanpinnan alla, vaan pitää olla vähintään 30 sm. sen yläpuolella. Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön Johtokunta on yhtynyt tähän muistutukseen ja huomauttanut että heinäkuun 24 päivänä 1902 vahvistetun rakennusjärjestyksen 10 §:ssä oleva määräys että *sisäportaat saa tehdä muusta kuin tulenkestävästä aineesta*, ei tarjoa sitä turvallisuutta tulenvaaralta, johon puheena olevia kaupunginosia rakennettaessa olisi pyrittävä, jonka ohella Johtokunta, jonka mielestä portaiden rakentaminen tulenkestävästä aineesta ei sanottavasti lisää rakennuskustannuksia, erittäinkin kun talo rakennetaan kolmikerroksinen, ehdottaa rakennusjärjestykseen otettavaksi määräystä että ainakin pääportaat ja ullakonportaat olisi tehtävä tulenkestävästä aineesta.

Kun valiokunta ei voi olla myöntämältä muistutusten oikeustusta mitä tulee

mainitun rakennusjärjestyksen 8 §:n määräysten sovelluttamiseen puheena oleviin kaupunginosiin, mutta valiokunnan mielestä pääportaitten ja ullakonportaitten rakennusainetta koskeva lausunto on paikallaan ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin rakennus on tehty suurisuuntaisempi, saa valiokunta ehdottaa että 13 § täydennettäisiin edellä mainitussa kohden ja että 13 §:n 1 mom. niinmuodoin tuli kuulumaan seuraavasti:

Kortteleihin N:rot 414, 415, 421, 434, 488, 495, 501, 507, 508, 509, 515 ja 516 nähden ovat voimassa kortteleille N:rot 180, 182, 183 ja 185 vahvistetun erityisen rakennusjärjestyksen määräykset; kuitenkin niin *että näihinkin kortteleihin nähden on oleva noudatettavana 10 §:n viimeisen momentin säännös;*

että asuinrakennusta ei saa rakentaa kolmea kerrosta korkeammaksi, ullakko- ja kellarikerros lukuun otettuina; sekä

että pääportaat ja ullakonportaat on rakennuksessa, jossa se rakennuksen suuruuteen nähden harkitaan tarpeelliseksi, tehtävä tulenkestävästä aineesta.

Vihdon on puheena olevan rakennusjärjestyksen 13 §:ä vastaan muistutettu, että siinä lueteltuihin, huvilarakennuksia varten tarkoitettuihin kortteleihin nähden viitataan kuudennelle ja seitsemännelle kaupunginosalle annettuun rakennusjärjestykseen. Kun viimeksi mainittu rakennusjärjestys ei kuitenkaan vielä ole ilmestynyt, vaan siihen kulunee vielä joku aika, saa valiokunta ehdottaa, että viivytyksen välttämiseksi 13, 14 ja 15 kaupunginosain rakennusjärjesehdotuksen vahvistamisessa 13 §:n 2 mom. muutettaisiin näin kuulvaksi:

Mitä edellä on sanottu ei ole sovellettava huvilakortteleihin N:rot 454—461, 472, 482, 483, 489, 490, 491, 496, 497, 502, 503, 504, 510, 511, 517 ja 518, huvilatontteihin N:rot 36, 38 ja 40 Nordenskiöldinkadun varrella korttelissa N:o 467 eikä

Eläintarhan alueeseen rajottuviin huvilatontteihin kortteleissa N:rot 520—525, *joihin nähden vastedes annetaan erityisiä määräyksiä.*

Helsingissä, helmikuun 7 p:nä 1908.

E. Öhman.

Gustaf Nyström.
Ric. Björnberg.

Lars Sonck.
W. F. Heimbürger.

Alarik Hernberg.

Valiokunnanmietintö viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyntioikeuksien myöntämisestä koskevasta kysymyksestä.

Kaupunginvaltuusmiesten saatua Maistraatilla allamainitut 51 anomusta, jotka koskevat oikeuden myöntämistä saada kesäkuun 1 päivän 1908 ja saman päivän välisenä aikana vuonna 1910 täällä myydä viinejä ja muita miedompia väkijuomia, ynnä v. t. poliisimestarin niistä antaman lausunnon, ovat Valtuusmiehet kokouksessaan 11 päivänä kuluva helmikuuta antaneet valiokunnan tehtäväksi antaa asiasta mietinnön.

Kaupunginvaltuusmiesten päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on viinien ja muiden miedompien väkijuomien kaupasta kesäkuun 1 päivän 1908 ja saman päivän välisenä aikana 1910 annettu seuraavat määräykset:

Paitsi niitä viinien ja muiden miedompien väkijuomien vähittäismyyntioikeuksia, jotka lain mukaan kuuluvat paloviinan ja muiden vahvempien väkijuomien vähittäismyyntioikeuksien omistajille, on tällaisten vähittäismyyntioikeuksien lukumäärä oleva korkeintaan 68.

Tällaisten juomien vähittäismyyntipaikkoja ei saa löytyä: a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessätoista, kolmannessatoista, neljännessätoista eikä viidennessätoista kaupunginosassa, eikä kaupunkiin kuuluvalla alueella, jota ei ole kaupungin asemakaavaan merkitty, b) ensimmäisessä kaupunginosassa pohjoispuolella Rauhankatua, mutta kyllä sanotun kadun varrella, c) toisessa kaupunginosassa pohjoispuolella Vilhonkatua eikä myöskään sanotun kadun varrella, d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun, eteläpuolella kauppatoria olevan osan varrella, eikä myöskään niissä kortteleissa, jotka ovat tämän kadun ja Länsirintakadun välillä e) neljännessä kaupunginosassa pohjoispuolella Kansakoulun- ja Simonkatuja eikä myöskään sanottujen katujen varsilla eikä f) sillä alalla neljättä ja viidettä kaupunginosaa, joka on länsipuolella Fredrikinkatua mutta kyllä tämän kadun varrella.

Kaupungin muissa osissa ei viinien ja muiden miedompien väkijuomien kaupaa myöskään saa harjottaa aivan lähellä kirkkoa, koulua, kasarmia, sairashuonetta

tai sellaista paikkaa, johon väkeä suuremmassa määrässä kerääntyy, eikä myöskään Kauppatorilla eikä Rautatientorilla, eikä Itä- ja Länsi-Heikinkatujen niiden osien varilla, jotka ovat pohjoispuolella Simon- ja Kaivokatuja.

Anomuksia tarkastaessaan, on valiokunta ottanut huomioon näkökohdat, joita on lausuttu kyseessä olevien väkijuomien vähittäismyynnin järjestämistä koskevassa valiokunnanmietinnössä (Pain. asiak. N:o 42 v. 1907). Sanotussa mietinnössä huomautetaan nimittäin, miten toivottavaa olisi, että vähittäismyyntioikeuksien lukumäärää voitaisiin raittiuden edistämiseksi ja järjestyksen ylläpidon helpottamiseksi vähentää. Mutta kun asiasta 2 päivänä toukokuuta 1895 annetun asetuksen 2 § säättää, että jos myönnettyä myyntioikeutta tahdotaan saada uudistetuksi, älköön sitä kielletäkö, jollei hakija ole oikeuttaan väärinkäyttänyt, rikkonut väkiviina tai mallasjuomien myyntiä koskevia asetuksia tahi muuten pitänyt huonoa järjestystä myymisessä, näytti asetus olevan esteenä vähittäismyyntioikeuksien lukumäärän sellaisen vähennyksen toimeenpanemiselle, joka saavutettaisiin kieltämällä liikkeenharjottajaa jatkamasta liikettään, ilman että hän liikettä harjottaessaan on rikkonut sillä tavalla, kuin asetuksessa sanotaan. Mutta vaikkei vähittäismyyntioikeuksien lukumäärää ennakolta vähennettäisikään, pidettiin kuitenkin mahdollisena, että vähennys voisi tapahtua. Annettavia anomuksia käsiteltäessä näytti nimittäin sopivalta, että noudatettaisiin ankarampaa tarkastusta oikeuksien pitennystä myönnettäessä ja silloin erityisesti käytettäisiin mainittua määräystä, että lupa voidaan kieltää, jos liikkeenharjottaja »muuten on pitänyt huonoa järjestystä myymisessä».

Muutamiin anomuksiin nähden on valiokunta samoin kuin v. t. poliisimestari katsonut, ettei myyntipaikka ole sopiva, ja on valiokunta puoltanut tällaisia anomuksia hyväksyttäväksi sillä ehdolla, että toinen sopivampi myyntipaikka hankitaan. Sellaisissa tapauksissa taas, joissa määrättyä myyntipaikkaa ei ole ilmoitettu eikä anomuksen tarkastaminen kokonaisuudessaan sentähden ole ollut mahdollinen, on valiokunta ehdottanut anomusta hylättäväksi, jotta sellainenkin paha tapa saataisiin poistetuksi, että oikeuksia, vaikka niitä ei käytetä, pidetään »varalla» sopivassa tilaisuudessa kauppatavaran tavoin maksua vastaan luovutettavaksi.

Sitävästoin on valiokunta, ottaen huomioon yllämainitussa valiokunnan mietinnössä esiintyvän lausunnon, että vähittäismyyntioikeuksien lukumäärää olisi vähennettävä, katsonut tarpeelliseksi olla puoltamatta vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä sellaisille henkilöille, joilla ei nykyään tällaisia oikeuksia ole.

Muuten selviää valiokunnan ehdotus eri anomuksiin nähden alla olevasta taulusta:

N:o	Hakija.	Myyntipaikka.	V. t. poliisimestarin lausunto.	Valiokunnan lausunto.
1	<i>Schkolnoff, Petter, kauppias.</i>	<i>I. Roopertinkatu 28—30.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
2	<i>Frantz, Carl Alexander August, kauppias.</i>	<i>I. Roopertinkatu 3.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
3	<i>Palin, Vilhelm, kauppias.</i>	<i>Vuorikatu 12.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
4	<i>Nyman, Karl Fredrik, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 47.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
5	<i>Poschner, Ida Johanna, kauppiaanleski.</i>	<i>Kairokatu 11.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
6	<i>Lindgren, Bror Karl Oskar, kauppias.</i>	<i>Hakasalmenkatu 2.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
7	<i>Himberg, Johan Petter, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 27.</i>	Kun hakijan vaimon Wilhelmina Himbergin, joka on hoitanut ja edelleenkin hoitaa liikettä, kaksi eri kertaa on havaittu myyneen viinejä päihtyneille henkilöille, joista rikoksista Raastuvanoikeus on langettanut hänet 25 markan sakkoon kummallakin kerralla, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
8	<i>Törnroos, Emil Konstantin, kauppias.</i>	<i>Eerikinkatu 13.</i>	Useiden valitusten johdosta, joita eriuskolaisseurakuntaan kuuluvat jäsenet ovat tehneet, että henkilöt, jotka käyvät myyntipaikassa, ovat sieltä ostamine tavaroineen menneet seurakunnalle kuuluvaan mukavuuslaitokseen ja porraskäytäviin ja kun tällainen vähittäismyynti rukoushuoneen välittömässä läheisyydessä ei voi olla hyvän järjestyksen mukaista, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	Puolletaan, koska myyntipaikan ei voi katsoa olevan mainitun rukoushuoneen välittömässä läheisyydessä.

9	<i>Björk, Johan Fredrik, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 31.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
10	<i>Wessel, Irene Ingeborg, vaimo.</i>	<i>Annankatu 26.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
11	<i>Winberg, Karl Viktor, kauppias.</i>	<i>Uudenmaankatu 15.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
12	<i>Manelius, Axel Algot, kauppias.</i>	<i>Annankatu 23.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
13	<i>Pirhonen, Maria Alexandra, kurjattajan vaimo.</i>	<i>Fredrikinkatu 20.</i>	Huomautetaan, ettei hakija aikaisemmin ole tarpeeksi valvonut liikkeen hoitoa, jonka vuoksi hakijan palveluksessa ollut apulainen Elin Engman Raastuvanoikeudessa on tuomittu 25 markan sakkoon vähittäismyynnistä päihtyneille henkilöille.	Kun on ilmoitettu että apulainen E. Engman mainitun syyn takia heti on erotettu, puolletaan hakemusta.
14	<i>Helsingin Yleinen Kulutus- yhdistys, hoitajana Elin Willeman.</i>	<i>Konstantininkatu 6.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
15	<i>Lönfors, Knut Axel, vahtimestari.</i>	<i>Korkeavuorenkatu 25.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Koska hakija ei ole näyttänyt toteen että hänellä on tällainen oikeus, tai että joku muu hänen hyväkseen on luopunut oikeudestaan, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.
16	<i>Ijinoff, Ida Amalia, leski- rouva.</i>	<i>Kirkkokatu 9.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Kun ilmoitettu paikka on aivan lähellä kahta koulua, puolletaan hakemusta ehdolla, että toinen sopiva huoneisto hankitaan.
17	<i>Öhman, Alma Katarina kauppianevaimo.</i>	<i>Vuorikatu 12.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.

18	<i>Göhle, Karl, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 23.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
19	<i>Koivu, Viktor Vilhelm kauppias.</i>	<i>Uudenmaankatu 18.</i>	Kun hakija anomusasiakirjoissaan sekä tätä että tulevaa kaksivuotista myyntikautta varten on ilmoittanut, että liikettä tullaan harjottamaan talossa N:o 18 Uudenmaankadun varrella, eikä tämä ilmoitus ole todellisten olojen mukainen, koska siellä ei ole mitään huoneistoa vuokrattu eikä vast'edes tule vuokrattavaksi ja hakija siten on vienyt viranomaiset harhaan eikä hänellä voida katsoa olevan niitä edellytyksiä, kuin viinien ja muiden miedomprien väkijuomien kauppaa koskevassa Armollisessa asetuksessa säädetään, ehdotan minä puolestani tämän hakemuksen hylättäväksi.	V. t. poliisimestarin esittämistä syistä ja koska hakija kysyttäessä on ilmoittanut, ettei hän viime kaksivuotiskautena ole käyttänyt hänelle myönnettyä myyntioikeutta ehdotetaan hakemus hylättäväksi.
20	<i>Sundell, Frans Edvard, kauppias.</i>	<i>Uudenmaankatu 7.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
21	<i>Tötterman, Knut Ferdinand, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 33.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
22	<i>Jerofejef, Johan, kauppias.</i>	<i>Eerikinkatu 11.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
23	<i>Nyström, Ida Charlotta, kaupanjohtaja.</i>	<i>Eerikinkatu 12.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
24	<i>Eklund, Josefina Augusta, kauppias.</i>	<i>Vladimirinkatu 23.</i>	Koska hakijan mies, joka aika ajoin on hoitanut liikettä, on myynyt päihtyneille henkilöille ja tästä Raastuvanoikeudessa tuomittu 25 markan sakoon, ehdotetaan hakemuksen hylättäväksi.	Siihen nähden, että hakijan poissa ollessa hänen miehensä, joka hakijan ilmoituksen mukaan ei enää tule olemaan missään tekemisissä liikkeen kanssa, on menetellyt virheellisesti eikä v. t. poliisimestari ole väittänyt, että hakija olisi syyppää mihinkään muuhun virheeseen, puolletaan hakemusta.

25	<i>Henriksson, Edvin Teodor, ravintoloitsija.</i>	<i>Rauhankatu 7.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
26	<i>Törnroos, Matilda Lovisa, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 47.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
27	<i>Nikiforow, Lovisa, leskirouva.</i>	<i>Fredrikinkatu 22.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
28	<i>Selin, Dagmar, kauppias.</i>	<i>Ei ole ilmoitettu.</i>	Koska hakija ei ole, niinkuin viinejä ja muita miedompia väkijuomia koskevan Armolisen asetuksen 3 §:ssä säädetään, ilmoittanut, missä paikassa liikettä olisi aikomus harjottaa, ei hakemukseen voida panna mitään huomiota.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
29	<i>Järjeff, Elisabeth, kauppias.</i>	<i>Vuorikatu 10.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
30	<i>Sundström, Frans Oskar, asiamies.</i>	<i>Ei ole ilmoitettu.</i>	Ehdotetaan hylättäväksi, koska hakija ei ole ilmoittanut, missä paikassa liikettä olisi aikomus harjottaa.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
31	<i>Eklöf, Erika Viktoria, kauppias.</i>	<i>Ei ole ilmoitettu.</i>	Koska hakija ei ole, niinkuin viinejä ja muita miedompia väkijuomia koskevan Armolisen asetuksen 3 §:ssä säädetään, ilmoittanut, missä paikassa liikettä olisi aikomus harjottaa, ei hakemukseen voida panna mitään huomiota.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
32	<i>Sandström, Edgar Alexander, kauppias.</i>	<i>Fabianinkatu 8.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
33	<i>Brcmer, Bror Benedikt, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 23.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
34	<i>Simolin, Anna, kauppias.</i>	<i>Ratakatu 23.</i>	Koska liike sijaitsee lähellä suomalaista normalilyseota ja vastapäätä n. k. Sundstenin puutarhaa, jossa siitä asti	Koska v. t. poliisimestarin esittämät syyt eivät näytä päteviltä, puolletaan hakemusta.

			kuin liike 27 p:nä Lokakuuta 1906 avattiin on tavattu toimettomia, kuljeskelevia päihtyneitä henkilöitä, jotka melkein joka päivä ovat panneet toimeen tappeluita ja epäjärjestyksiä, jonka vuoksi Ratakatu sen sijaan, että se ennen on ollut tunnettu rauhalliseksi liiketieksi, on muuttunut päihtyneiden ja järjestystä häiritsevien henkilöiden olinpaikaksi, mistä seikasta lähisuudulla ja Ratakadun varrella asuvat henkilöt ovat kirjallisesti valittaneet poliisiviranomaisille ja josta syystä sinne on asetettu ylimääräinen poliisivartiopaikka, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	
35	<i>Grönberg, Alexander Ludwig, ravintololuisija, hoitajana rouva Ellen Karoliina Brozell.</i>	<i>L. Heikinkatu 24.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
36	<i>Hindsberg, Adolf Albert, kauppias.</i>	<i>Mariankatu 10.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Koska myyntipaikka sijaitsee samassa rakennuksessa kuin kouluhuoneisto, puolletaan hakemusta ehdolla, että toinen sopiva huoneisto hankitaan.
37	<i>Eriksson, Elin Wilhelmina, leski.</i>	<i>Fredrikinkatu 43.</i>	Hakemusta vastaan ei ole muuta muistuttamista kuin että hakija ei ole esittänyt todistusta siitä, että kauppias A. Hemmi on antanut suostumuksensa siirtoon.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
38	<i>Öhman, Amanda Johanna, kauppiaanleski, hoitajana vaimo Olga Maria Markelin.</i>	<i>Rauhankatu 9.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Koska hakija ei ole esittänyt todistusta maineestaan, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.
39	<i>Lindqvist, Hilda Aurora, leskirouva.</i>	<i>L. Heikinkatu 24.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
40	<i>Maenmontan, J. C., kauppias Ernst Nybergin kautta.</i>	<i>Käivokatu 11.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.

41	<i>Lönnqvist, Olga, vahtimestarinleski.</i>	<i>Ei ole ilmoitettu.</i>	Koska hakija ei ole, niinkuin viinejä ja muita miedompia väkijuomia koskevan Armollisen asetuksen 3 §:ssä säädetään, ilmottanut, missä paikassa liikettä olisi aikomus harjottaa, ei hakemukseen voida panna mitään huomiota.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
42	<i>Ringbom, Karl August, kauppias.</i>	<i>Korkeavuorenkatu 41.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
43	<i>Salminen, Kaarlo, kauppias, hoitajana Wera Maria Björkman.</i>	<i>Konstantininkatu 5.</i>	Viitaten kirjelmäni 25 piltä lokakuuta 1907 N:o 3908 katson nytkin olevan syytä ehdottaa tätä hakemusta hylättäväksi.	Ehdotetaan hylättäväksi, koska hakija ei ole oheenliittänyt todistusta maineestaan.
44	<i>Weckström, Matilda Emilia, kauppias.</i>	<i>Vladimirinkatu 3.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ehdotetaan hylättäväksi, koska hakija ei ole oheenliittänyt todistusta maineestaan.
45	<i>Bredström, Karl Fredrik, konttoristi.</i>	<i>Ei ole ilmoitettu.</i>	Koska hakija ei ole, niinkuin viinejä ja muita miedompia väkijuomia koskevan Armollisen asetuksen 3 §:ssä säädetään, ilmottanut, missä paikassa liikettä olisi aikomus harjottaa, ei hakemukseen voida panna mitään huomiota.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
46	<i>Wirtanen, Olga, neiti.</i>	<i>Uudenmaankatu 26.</i>	Koska hakijalla ei aikaisemmin ole ollut tällaisia oikeuksia ja kun Viranomaisten päätöksen mukaan uusia oikeuksia ei anneta, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.
47	<i>Nylander, Evert Teodor, kauppias.</i>	<i>Fredrikinkatu 18.</i>	Koska hakija aikaisemmin on myynyt olutta päihtyneille henkilöille ja siitä Raastuvan oikeudessa tuomittu 25 markan sakkoon sekä siihen nähden, että hakija siten epätydyttävällä tavalla on hoitanut väkijuomien myyntiä, katson olevan syytä ehdottaa hakemusta hylättäväksi.	Ehdotetaan hylättäväksi v. t. poliisimestarin esittämistä syistä.

48	<i>Tilly, Wilhelm, Kauppias.</i>	<i>Eerikinkatu 14.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
49	<i>Isaksson, August Emil, kauppias.</i>	<i>Bulevardinkatu 1.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
50	<i>Asp, Mina, kauppiaanleski</i>	<i>I. Heikinkatu 11.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.
51	<i>Grönroos, Selma, kauppias.</i>	<i>Vladimirinkatu 15.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Puolletaan.

Jos valiokunnan ylläoleva ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuusmiesten ja Maistraatin hyväksymisen, tulee kysymyksen alaisista oikeuksista, joita kaikkiaan on käytettävänä 68, olemaan myönnettynä 37.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 1908.

K. von Alfthan.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

Selim Hällfors.

Alarik Hernberg.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

HELSINGIN KAUPUNGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä,

17 p:nä helmikuuta 1908.

N:o 60.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Täten saa Maistraatti kunnioittaen pyytää Kaupunginvaltuusmiesten lausuntoa oheenliitetystä ehdotuksesta, jonka Maistraatti, Poliisimestaria kuultuaan, on laatinut tämän kaupungin vuokra-ajurien järjestyssäännöiksi.

Maistraatin puolesta:

E. Öhman.

Alfr. Tuominen.

**Ehdotus Helsingin kaupungin vuokra-ajurien
järjestyssäännöiksi.**

1 §.

Se, joka haluaa saada oikeuden harjottaa vuokra-ajurin ammattia, olkoon velvollinen, oheenliittämällä papinkirjan sekä poliisiviranomaisen asiasta antaman lausunnon, siitä ilmottamaan Maistraatille, joka asiaa harkittuaan antaa siitä päätöksen ja, jos hakemukseen suostutaan, pöytäkirjan otteella hakijalle antaa lupatodistuksen.

Ennenkuin vuokra-ajuri saa käyttää saamaansa oikeutta, tulee hänen, näyttämällä lupatodistuksen, siitä ilmottaa poliisiviranomaiselle, jonka sen jälkeen tulee

antaa hakijalle numero sekä, maksua vastaan, pitää hänen saatavanaan numerotaulu sekä yksi kappale näitä järjestyssääntöjä ynnä vuokra-ajureille vahvistettua taksaa.

Ilmotusta tehdessä, josta yllä on sanottu, tulee vuokra-ajurin myöskin ilmoittaa asuntonsa; asunnon muutos on myöskin heti poliisille ilmoitettava.

Paitsi toisessa kappaleessa mainittua ilmoitusta, on vuokra-ajurin, oikeutensa menettämisen uhalla, kunakin vuonna joulukuussa päivänä, joka poliisiviranomaisen on hyvissä ajoin sitä ennen kuulutettava kaupungin enimmin levinneissä sanomalehdissä, keskuspoliisille ilmoitettava, haluaako hän seuraavana vuonna käyttää oikeuttaan.

Vuokra-ajuri, joka tahtoo lakata tätä ammattia harjottamasta, olkoon velvolinen, antamalla takaisin lupakirjan, siitä ilmottamaan Maistraatille; ilmottakoon asiasta myöskin poliisille.

2 §.

Vuokra-ajuri, joka on saanut oikeuden harjottaa ammattia, älköön palvelko yleisöä ajoilla, ennenkuin poliisiviranomainen, tutkittuaan hänen paikantuntemustaan ja ajokykyään, on antanut siihen luvan.

Jos vuokra-ajuri tahtoo harjottaa ammattia palveluksessaan olevan rengin avulla, on tämä renki poliisiviranomaisen hyväksyttävä.

Ajurinrengiksi hyväksyttäköön ainoastaan sellainen, joka

- a) on täyttänyt 17 vuotta;
- b) nauttii kansalaisluottamusta;
- c) on tunnettu raittiaksi, rehelliseksi ja säännölliseksi; sekä
- d) kykenee ajamaan ja osottaa tarpeellista paikan ja näiden järjestyssääntöjen tuntemista.

Vuokra-ajurille myönnetystä luvasta, josta puhutaan ensimmäisessä kappaleessa, samoin kuin ajurinrengin hyväksymisestä antaa poliisiviranomainen hyväksymänsä kaavan mukaan laaditun todistuksen.

3 §.

Ajoneuvojen, joita vuokra-ajuri käyttää, tulee olla:

a) varmaa rakennetta, siistit ja mukavat sekä muuten laadultaan sellaiset kuin poliisiviranomainen lähemmin määrää;

b) varustetut metallilaatalla, jonka poliisiviranomainen ajoneuvoja hyväksyessään maksua vastaan pitää saatavana, ja josta näkyy vuosi, milloin ajoneuvot ovat hyväksytyt, ja niiden järjestysnumero; sekä

c) varustetut 15 senttimetriä korkealla, selvin numeroin valkealla värillä erityiselle ajoneuvojen taakse kiinnitetylle mustalle laatalle maalatulla järjestysnumerolla, jota ei saa ajaessa pitää kätkettynä.

Ajoneuvoissa tulee sitäpaitsi löytyä kaksi lyhtyä, yksi kummallakin puolella ajurinuolinta; ja ovat nämä lyhdet pidettävät sytytettynä ajettaessa sinä aikana, jolloin kadut ovat valaistut.

Ajoneuvoja älköön käytettävä ennenkuin poliisi on ne hyväksynyt.

4 §.

Hevosen, jota vuokra-ajuri käyttää, tulee olla täysin ajokelpoinen, vahva, hyvässä lihassa, ilman mainittavia vikoja, varmasti harjoitettu, hyvässä kengässä ja iljanleen aikana vahvasti hokitettu.

Vuokra-ajurilla älköön olko oikeutta käyttää hevosta, ennenkuin poliisiviranomainen on sen hyväksynyt, ja tulee vuokra-ajurin, jos sitä vaaditaan, tällöin näyttää eläinlääkäriin todistus hevosen laadusta.

5 §.

Silojen tulee olla vahvasta ja hyvästä nahasta valmistetut, eheät, hyvin puhdistetut ja sirot.

6 §.

Vuokra-ajurin tulee, yleisöä palvellessaan, olla puettuna siistiin ja eheään ajurinpukuun, jonka muodon määrää Maistraatti.

7 §.

Ajaessaan tulee vuokra-ajurilla erityisessä vedenpitävässä laukussa aina olla mukanaan yksi kappale näitä järjestyssääntöjä ja ajurintaksaa, jotka pyydettyessä ovat ajettavalle näytettävät. Samoin tulee vuokra-ajurilla aina olla mukanaan numerolaattansa.

8 §.

Niihin katselmuksiin, joita poliisiviranomainen määrää pidettäväksi näiden järjestyssääntöjen noudattamista valvoakseen, tulee vuokra-ajurin niin hyvin saapua itse kuin myöskin tuoda hevonen ja ajoneuvot tarpeineen sinä aikana ja siihen paikkaan, kuin hyvässä ajoin ennen katselmusta on ilmoitettu; ollen vuokra-ajuri sitäpaitsi velvollinen milloin tahansa myöntämään poliisille vapaan pääsyn talliin ja ajoneuvojen sekä tarpeiden säilytysruoneisiin.

Jos tällaisessa katselmuksessa tai muutoin havaitaan, etteivät hevonen, ajoneuvot, silat tai muut tarpeet taikka ajurinpuku ole määrättyssä kunnossa, olkoon poliisiviranomaisella valta kieltää niitä käyttämästä, kunnes ne ovat hyväksytyt.

Vuokra-ajuria älköön kiellettäkö edellä mainittuun katselmukseen kutsumasta asiantuntijaa tai ajurinammatin harjottajain edustajaa.

9 §.

Poliisiviranomainen osottaa ne yleiset paikat, joita saadaan vuokra-ajurin asemapaikoiksi käyttää.

Poliisin luvalla saakoon kuitenkin ajoneuvoja asettaa muillekin paikoille, joissa niitä säännöllisesti tai määrätyissä tiloissa tarvitaan.

Älköön vuokra-ajuri, kun hän ei ole ajotoimessa, ajelko ympäri kaupunkia tai pysähtykö muille kuin yllämainituille paikoille. Kylmällä ilmalla saakoon vuokra-ajuri kuitenkin käyden ajella kaupungilla.

10 §.

Poliisin määräyksen mukaan tulee tarpeellisen määrän vuokra-ajureita joka päivä kello seitsemästä aamulla saapua ajuriasemille yleisöä palvellakseen.

Tilapäisen tarpeen sattuessa on vuokra-ajuri velvollinen poliisin erityisestä määräyksestä saapumaan osotetulle paikalle.

11 §.

Kun vuokra-ajuri tilaamatta saapuu rautatienasemalle matkustajia palvellakseen, tulee hänen paikalla päivystävälle poliisimiehelle heti antaa numerolaatansa ja asettua osotetulle paikalle, josta hän ei saa ajaa esille, ennenkuin hänen numeronsa huudetaan tai laatta annetaan takaisin.

Vuokra-ajurien, jotka höyrylaivojen saapuessa, yleisissä tai yksityisissä huvi-tiloissa tai muuten lukuisasti saapuvat toimittamaan ajoa, tulee asettua sille paikalle ja ajaa esille siinä järjestyksessä kuin poliisi on ennen määrännyt tai tilaisuudessa läsnäoleva poliisimies määrää.

12 §.

Kun joku asemalta kutsuu vuokra-ajuria ajaakseen varmasti osottamatta, mitä ajoneuvoja hän tahtoo käyttää, tulee sen ajurin, joka kauimman aikaa on ollut asemalla, ensi sijassa ajaa esille.

Jos vuokra-ajuri kutsuttaessa on ajanut asemalta, mutta häntä ei ole jostakin erityisestä syystä käytetty, saakoon takaisin entisen paikkansa, jos hän heti sen jälkeen sitä vaatii.

13 §.

Kun vuokra-ajuria käytetään, ottakoon hän selon siitä, tuleeko ajon tapahtua etäisyys- vai aikalaskun mukaan, ja antakoon, milloin sitä vaaditaan, numerolaattansa sille, joka häntä käyttää.

Ajon päätyttyä olkoon vuokra-ajurilla oikeus saada maksu ja numerolaattansa takaisin; kuitenkin saakoon, jos ajuri tilataan paluumatkaa varten, menomatkan maksun pidättää, kunnes paluu on tapahtunut, jos ajurille annetaan kirjallinen tilaus, johon on merkitty ei ainoastaan sen henkilön nimi, jonka laskuun tilaus tehdään, vaan myöskin aika milloin ja paikka mistä kyyditsemisen tulee tapahtua. Jos vuokra-ajuri, joka on tilattu paluumatkaa varten, jää saapumatta paikalle, olkoon, paitsi sitä edesvastausta, johon hän on tehnyt itsensä vikapääksi, menomatkan maksunsa menettänyt.

14 §.

Vasten vuokra-ajurin tahtoa älköön kaksi-istuumisiin ajoneuvoihin yhdellä kertaa otettako useampia kuin kaksi henkilöä sekä sitäpaitsi kaksi alle kymmenen vuoden olevaa lasta tai yksi yli kymmenen vuoden oleva. Jos ajoneuvoissa on sijoja useammalle kuin kahdelle henkilölle, otettakoon niihin kolme henkilöä sekä yksi alle kymmenen vuoden oleva lapsi.

Vuokra-ajuri on velvollinen kulettamaan matkustajain tavaroita, jos näiden tilavuus tai laatu ei voi vahingoittaa ajoneuvoja ja ne sopivasti voi sijoittaa ajoneuvoihin tai ajurinistuimelle.

15 §.

Vuokra-ajuri älköön kieltäytykö sillä alalla ja niihin paikkoihin, jotka ovat ajurintaksassa mainittuina palvelemasta sitä, joka tahtoo häntä käyttää, paitsi:

milloin hän voi näyttää kirjallisen tilauksen toiselta samaksi ajaksi tai muun todellisen esteen;

milloin hän on kotimatalla, jossa tapauksessa hän on velvollinen istumaan ajoneuvojensa takaistuimella; sekä

milloin se, joka tahtoo häntä käyttää, on epäsiistissä pukimissa, päihtynyt tai nähtävästi tarttuvaa tautia sairastava, ellei kyyditsemistä vaadi poliisi tällaisten henkilöiden kulettamista varten, jossa tapauksessa vuokra-ajuri on oikeutettu poliisilaitokselta saamaan, paitsi ajopalkkiota, korvauksen ajoneuvoihin senkautta mahdollisesti syntyneestä vahingosta.

16 §.

Vuokra-ajuri on velvollinen:

tarkoin noudattamalla, mitä ajoneuvoilla ajamisesta on poliisijärjestyksessä säädetty, kyyditessään ajamaan tasaista ravia;

kohteliaasti kohtelevaan jokaista, joka häntä käyttää, ja muutenkin virantoimituksessaan noudattamaan siivoa käytöstä;

auttamaan tavaroita ajoneuvoihin ja niistä pois nostettaessa, milloin tämä voi tapahtua samalla kuin hän velvollisuutensa mukaisesti pitää silmällä hevostaan ja ajoneuvoja;

mikäli mahdollista ajaessaan valvomaan, etteivät tavarat vanhingoitu tai häviä;

heti ajettavan lähdettyä ajoneuvoista tarkastamaan, onko niihin unohtunut tavaroita, sekä, jos niin on käynyt, heti palauttamaan ne omistajalleen; ellei tämä ole mahdollista, tulee ajurin heti tai viimeistään seuraavana aamuna jättää haltuunsa ottamat tavarat johonkin poliisivartiokonttoriin;

ajuriasemalla ollessaan oleskelemaan ajurinuimella tai ajoneuvojen vieressä; sekä

ehdottomasti noudattamaan poliisiviranomaisen tai virantoimituksessa olevan poliisimiehen virkatoimivaltansa piirissä antamia määräyksiä ja osotuksia.

17 §.

Ankarasti kiellettyä olkoon vuokra-ajurin:

puheella tai viittauksilla tarjoutua toimittamaan ajoa;

tarpeettomasti viivyttää sitä, joka häntä käyttää;

vaatia korkeampaa maksua tai odotusrahaa kuin hänelle taksan mukaan tulee;

pyytää juomarahoja;

ajettavan suostumuksetta sallia toisen seurata ajoneuvoissa;

matkalla luovuttaa toiselle ohjaksia tai piiskaa;

polttaa tupakkaa niin kauan kuin ajettava on ajoneuvoissa; sekä

asemilla tai kaduilla tai muilla yleisillä paikoilla kerääntyä joukkoihin, tarpeettomasti läjähytellä piiskalla tai muulla tavalla herättää huomiota tai saada aikaan pahennusta.

18 §.

Mitä näissä järjestyssäännöissä on sanottu vuokra-ajurista koskeeseen soveltu-
vissa kohdissa myöskin ajurinrenkiä.

19 §.

Näiden järjestyssääntöjen rikkomisesta rangaistaan enintään viidenkymmenen markan sakolla, ellei rikkomuksesta katsota varoituksen voivan riittää.

20 §.

Vuokra-ajuri, joka on tuomittu törkeästä rikoksesta, menettäköön oikeutensa edelleen harjottaa tätä ammattia.

Jos vuokra-ajuri on useita kertoja saattanut itsensä vikaapääksi edesvastaukseen näiden järjestyssääntöjen rikkomisesta, tai saattaa itsensä tunnetuksi elintavoiltaan epäsäännölliseksi, tai on käyttäytynyt sopimattomasti tai osottanut ilmeistä niskottelua, tai jos hän muuten osottautuu sopimattomaksi, voi Maistraatti erottaa hänet ammatin edelleen harjottamisesta joko määrättyksi ajaksi tai ainaiseksi.

Ajurinrengin, joka on rikkonut yllämainitulla tavalla tai osottautunut sopimattomaksi, voi myöskin poliisimestari erottaa toimestaan.

21 §.

Poliisiviranomainen pitää lähinnä silmällä vuokra-ajureita sekä antaa heille sellaisia toimiohjeita, jotka voivat olla tarpeen vaatimia.

Poliisiviranomaisen tulee pitää tarkkoja muistiinpanoja ilmoitetuista ja hyväksytyistä vuokra-ajureista ja ajurinrengista sekä heidän tekemistään rikkomuksista, sekä yleensä sellaisia luetteloja, kuin vuokra-ajurilaitoksen silmälläpito vaatii.

Syytöstä tehtäessä ajuririkoksesta tulee poliisiviranomaisen antaa tuomioistumelle tarpeellinen ote tehtyjen rikosten luettelosta.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Lausunto kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Helmiukuun 6 p. 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 85.

Kysymys kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille kaupungin koillisten satama-alueitten yhdistämiseksi kaupungin länsipuolella oleviin vesistöihin, on ollut toista vuosikymmentä keskusteltavana. Viimeksi otti asian uudelleen puheeksi satamakapteeni Andstén huhtikuun 30 päivänä 1904 Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä, joka aiheutti Valtuuston, kaikinpuolisen ja täydellisen selvityksen saamiseksi asian ratkaisuun vaikuttavista seikoista, kokouksessaan kesäkuun 14 päivänä 1904 asettamaan erityisen valiokunnan. Sanottu valiokunta yhtyi antamassaan mietinnössä (Kaup.valt. pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1906) tarkemmin mainituilla perusteilla kannattamaan esitetyn kanavaehdotuksen toteuttamisen epäämistä. Joulukuun 1 päivänä vastamainittuna vuonna sanottua valiokunnan mietintöä käsitellessään Kaupunginvaltuusto kuitenkin katsoi tarpeelliseksi ennen asian lopullista ratkaisua lähettää sen Rakennuskonttoriin, jonka tuli

valmistaa ehdotus sellaiseksi Töölön alueelle voimassa olevan kaupunginasemakaavan muutokseksi, että se osa tätä aluetta, joka mahdollisesti tarvittaisiin kanavaa ja sen viereisiä sivukatuja varten, voitaisiin toistaiseksi pyytää rakentamattomana;

tutkia sellaisen kanavan rakennusmahdollisuuksia ja kustannuksia, joka tehtäisiin viimeksi ehdotettua hiukan pohjoisemmaksi ja päättyisi idässä Töölönlahteen Sokeritehtaan pohjoispuolella sekä lännessä Humallahteen;

antaa lausunto puheena olevan kanavan merkityksestä tavarankuljetus- ja liikenneväylänä; sekä vihdoin

ottaa harkittavaksi, mihin toimiin olisi ryhdyttävä sen erittäinkin kesäiseen aikaan huomatuun epäkohdan poistamiseksi, että Töölönlahden rantamilla syntyy usvia ja löyhkääviä kaasuja, johon nähden selvitys olisi annettava siitä, olisiko tarpeellista täyttää rannat määrättyyn syvyyteen asti mahdollisesti jättämällä jällelle ainoastaan lamikkoja syvimpiin kohtiin.

Tämän tehtävänsä on Rakennuskonttori nyttemmin täyttänyt lähettämällä Rahatoimikamariin kaikki asiassa syntyneet kirjat sekä antamalla pyydetyn lausunnon (Liite I). Niinkuin asiakirjoista näkyy, ovat Rakennuskonttorin toimittamat tutkimukset osottaneet, että kohta Töölön sokeritehtaan ja nykyisten Kammion ja Vaivais-talon alueitten pohjoispuolitse kulkeva sekä Humallahteen päättyvä kanava olisi maaperän vuoksi oleva taloudelliselta kannalta tuntuvasti edullisempi aikaisemmin suunniteltua hiukan etelämpää kulkevaa ja Taivallahteen päättyvää kanavaa. Ja kun ehdotettuja kanavia toisiinsa vertaillaessa tulos eri näkökannoilta katsottuna näyttää kaupungille olevan sama, puoltaa Rakennuskonttori, siinä tapauksessa että mainittuun rakennustyöhön ylipäätään ryhdytään, pohjoisempaa Töölönlahdesta sokeritehtaan pohjoispuolitse Humallahteen kulkevaa suuntaa. Myötäliitetyllä karttalehdellä I tarkemmin osotetun ja etelämpänä sijaitsevan kanavan rakentamisesta on arvioitu olevan kustannuksia 2,269,500 markkaa sekä karttalehdellä II osotetun ja pohjoisempaa kulkevan rakentamisesta 2,100,000 markkaa.

Kun ei Rakennuskonttori kuitenkaan puolestaan ole voinut huomata Töölönlahden ja Drumsön vesien kanavalla yhdistämisestä olevan minkäänlaisia etuja kaupungille kokonaisuudessaan enempää henkilö- kuin kuormaliikenneväylänä ja sentähden katsoo sen rakennuttamisen nyt ja vastedes voivan haitatta jäädä sillensä, herää kysymys, mihin toimenpiteisiin voidaan ja pitää ryhtyä niiden usein huomautettujen epäkohtain poistamiseksi että usvia ja löyhkääviä kaasuja syntyy Töölönlahden ympäristössä ja erittäinkin sen sisäosan rannoilla. Tähän on tarjona kaksi vaihtoehtoa: toiselta puolen lahden ruoppaaminen ja tarkoituksenmukaisten rannanreunustusten laittaminen liian rehevän vesikasviston ehkäisemiseksi, sekä toiselta puolen koko puheena olevan vesialueen täyttäminen yltä yleensä. Rakennuskonttorin tekemäin laskelmain mukaan koituisi ensinmainitun vaihtoehdon toteuttamisesta kustannuksia 220,000 markkaa, jälkimäisen taas 4,528,500, ehdollisesti 7,600,000 markkaa.

Rahatoimikamari, jonka lausuntoa puheena olevasta asiasta Kaupunginvaltuusto ei tosin ole vaatinut, on kuitenkin katsoen niihin suuriin menoihin, joita ehdotus toteutettuna kaupungille tuottaisi, ja välttääkseen asian viivästyistä sen johdosta että se mahdollisesti lähetetään Kamariin, jo asian nykyisessä vaiheessa katsonut voivansa huomauttaa eräitä näkökohtia, jotka Kamarin mielestä ehken olisi erittäin varteen otettava.

Rahatoimikamarissa on yksimielisesti kannatettu sitä käsitystä että ehdotuksen kanavan rakentamisesta Töölönlahdesta Taival- tai Humallahteen ei pitäisi

aiheuttaa toimenpidettä. Niinkuin Rakennuskonttorin kirjelmässä täysin pätevillä syillä huomautetaan, tuottaisi vastamainitun kanavan rakennuttaminen, rakennettiinpa se eteläisempään tai pohjoisempaan suuntaan, tavattoman suuria kustannuksia, jopa yli kahden miljoonan markan. Sellaisen päätöksen perustelemiseksi, joka näin tuntuvasti lisäisi kaupungin velkataakkaa, pitäisi tietysti olla helposti osotettavissa ne suuret edut, joita työn teettämisestä voisi olla kaupungille. Nämä edut eivät kuitenkaan liene enempää terveydelliseltä kuin liikenne- ja ökökannaltakaan varmasti osotettavissa. Niinpä on epätietoista, tulisiko ajotussa kanavassa kulkeva virta niin vahva, että se toiselta puolen saattaisi Töölönlahden veden liikkeeseen ja lopettaisi nykyisen seisahdustilan ja toiselta puolen voisiko kanava toimia tomunkokoojana näissä osissa kaupunkia ja kaikenlaisen loan viemärinä. Tätä ei kuitenkaan ole voitu näyttää. Päinvastoin on syytä varoa, että kanavan vesi olisi oleva verrattain paikallaan seisovaa ja niin ollen aikaansaisi vaikeuksia terveyshoidollisessa suhteessa. Vähäiseksi niinkään on arvattava se paikallinen hyöty, mikä puheena olevasta kanavasta voisi olla sen viereisille kaupunginosille, jota vastoin lukuisat tarpeelliset siltarakennukset luultavasti aikaansaisivat haittoja liikenteen vastedes kasvaessa.

Asiaa käsiteltäessä on Rahatoimikamarissa kuitenkin huomautettu, ettei kanavan merkitystä ole arvosteltava kaupungin nykyisten olojen mukaan, vaan vastaisia oloja silmälläpitäen. Tämän laatuinen arvostelu luonnollisestikin käy mahdottomaksi, se kun riippuu nykyään arvaamattomista tekijöistä ja oloista, joiden kehitystä kaupungin viranomaiset eivät voi ennakolta johtaa suuntaan eikä toiseen. Jos kaupunki kasvaa pohjoiseen ja luoteiseen käyttäen nykyisiä rautatielinjoja tärkeimpinä kulkuväylinään ja kehitys pyrkii maaseudulle päin, ei puheena olevalla kanavalla liene vastaisuudessa mainittavampaa merkitystä paitsi paikallisen liikenteen välittäjänä Töölön alueen itä- ja länsirannoilla. Jos sitä vastoin kaupungin vastainen kehitys kulkisi pitkän rannikko- ja saaria länteenpäin, muodostuisi Drumsön ja Seurasaaren selistä kaupungin läntinen satama, samalla kun toisena tärkeänä satama-alueena olisi koillinen osa, jota rajoittavat Sörnäisten rantatien varrella olevat rantasillat ja vastedes kenties Mustikkamaan, Sumparin ja Knihdin ympärille syntyvät satamalaitokset. On tosin tunnustettava ja huomioon otettava, että sellaisissa oloissa mahdollisesti laajaperäisempi tavaraliikenne käyttäisi hyväkseen kanavaa. Mutta unohtaa ei myöskään saa, että kanavaa joka tapauksessa käy pitäminen liikenteelle avoinna ainoastaan 7—8 kuukautta vuodessa sekä että rautatiepenkereen aseman ja rakenteen johdosta kanavan liikenteen täytyy rajoittua proomu-, moottorivene- ja soutuveneliikenteeseen, joka veden korkealla ollessa on ainoastaan vaivoin voimassa pidettävissä, syystä että rautatien pengeri vain vähän kohoo vedenpinnan yläpuolelle. Edellytetyt satama-alueita yhdistävä rautatie niinkään on tuntuvasti vähentävä Töölön kanavan tarpeellisuutta paikallisliikenteelle kaupungin piirissä. Näin ollen on Rahatoimikamari, niinkuin edellä viitattiin, yhtynyt Rakennuskonttorin puoltamaan käsitykseen kanavan vähäisestä hyödyllisyydestä niin hyvin terveyshoidolliselta kuin liikenne- ja ökökannalta.

Jonkun verran toisen käänteeseen ja arvostelun olisi asia kenties saanut, jos rautatiepenkereen länsipuolella sijaitsevan Töölönlahden pohjukan yltäyleinen täyttämisen likeisesti riippuisi kanavaehdotuksen toteuttamisesta, sekä ainoastaan olisi ollut valittavana joko kanavan rakentaminen mainittuun suuntaan tahi Töölönlahden sanotun osan täyttäminen. Niin ei kuitenkaan ole laita. Sillä niinkuin Rakennuskonttorissa tehdyistä laskelmista aivan selvästi käy ilmi, näyttää Rahatoimikamarin mielestä olevan kokonaan hylättävä ajatus puheena olevan vesialueen täyttämisestä siihen nähden että sellaisen suunnitelman toteuttaminen tuottaisi kaupungille suunnattomia kustannuksia, jopa kokonaista 4,528,500, ehdollisesti 7,600,000 markkaa. Puutarhalautakunta, joka Rahatoimikamarin kehotuksesta on perinpohjin käsitellyt tätä asiaa Eläintarhan, Hesperian ja Hakasalmen puistojen järjestämistä sekä Töölön, Eläintarhan ja Kaisaniemen lahtien järjestelyä koskevan kysymyksen yhteydessä, on kustannusarvioisaa tässä kohden tullut vieläkin suurempiin summiin eli 7,860,000, jopa 13,190,000 markkaan. Pantiinpa asian käsittelyn pohjaksi Rakennuskonttorin tai Puutarhalautakunnan tekemät laskelmat, huomattava on, että näihin kustannuksiin vielä on lisättävä pitkin Töölönlahden rantaa kulkevan, Pohjoissatamaan päättyvän suuren viemärikanavan rakennuskustannukset.

Näin ollen on järeällä ainoastaan ehdotus puheena olevan lahden ruoppaamisesta ja perkkamisesta sekä sen rantain varustamisesta tarkoituksenmukaisilla reunoilla. Lahden kuntoonpanosta on Rakennuskonttori arvioinut olevan kustannuksia 420,000 markkaa, josta määrästä 200,000 markkaa menisi rautatiepenkereen länsipuolitse kulkevan tien rakentamiseen. Puutarhalautakunta, joka laskelmissaan on ottanut lukuun kustannukset rantatien rakentamisesta puheena olevan vesialueen ympäritse ja muiden kaunistustöitten suorittamisesta, saa jonkun verran suuremman loppusumman eli 705,000 markkaa. Töölönlahden ja sen rantain järjestelyä koskevaan kysymykseen on Rahatoimikamari piammiten perinpohjaisemmin palaava käsitellessään Puutarhalautakunnan edellä mainittua ehdotusta.

Sitä vastoin on Rahatoimikamari edellä esitetyillä perusteilla katsonut jo nyt voivansa Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto päättäisi

evätä ehdotuksen kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden, vaihtoehtoisesti Töölön- ja Humallahden välille;

että kysymys maan varaamisesta mainittua kanavaa varten ei aiheuta toimenpidettä ja että Töölölle voimassa oleva kaupunginasemakaava sentähden pysytetään sinällään;

että kysymys vaihtoehtoisesti rautatiepenkereen länsipuolisen Töölönlahden osan kokonaan täyttämisestä tahi ruoppaamisesta ynnä sen

rantain järjestämisestä jätetään sillensä, kunnes ehdotus Töölön, Eläintarhan ja Kaisaniemen lahtien rantain järjestelystä sekä kulkuväylän laittamisesta Pohjoissataman ja Siltasaaren rannan välille voidaan esittää Kaupunginvaltuuston lopullisesti harkittavaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSKONTTORI.

—••—
Helsingissä,

jouluk. 9 p:nä 1907.

—••—
N:o 163.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarille.

Sittenkun valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut valmistelemaan kysymystä kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille, oli antanut mietintönsä (Pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1906), jossa valiokunta erinäisillä perusteilla vastustaa ehdotuksen toteuttamista, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 11 päivänä 1906 lähettää asian Rakennuskonttoriin, jonka tuli

valmistaa ehdotus sellaiseksi Töölön alueelle voimassa olevan kaupunginasemakaavan muutokseksi, että se osa tätä aluetta, joka mahdollisesti tarvittaisiin kanavaa ja sen viereisiä sivukatuja varten, voitaisiin toistaiseksi pysyttää rakentamattomana;

tutkia sellaisen kanavan rakennusmahdollisuuksia ja kustannuksia, joka tehtäisiin viimeksi ehdotettua hiukan pohjoisemmaksi ja päättyisi idässä Töölönlahteen Sokeritehtaan pohjoispuolella sekä lännessä Humallahteen;

antaa lausunto puheena olevan kanavan merkityksestä tavarankuljetus- ja liikenneväylänä; sekä vihdoin

ottaa harkittavaksi, mihin toimiin olisi ryhdyttävä sen erittäinkin kesäiseen aikaan huomattun epäkohdan poistamiseksi, että Töölönlahden rantamilla syntyy usvia ja löyhkääviä kaasuja, johon nähden selvitys olisi annettava siitä, olisiko tarpeellista täyttää rannat määrättyyn syvyyteen asti mahdollisesti jättämällä jälelle ainoastaan lammikkoja syvimpiin kohtiin.

Tätä tehtävää täyttääkseen ja kun sen aiheuttamat suunnitelmat lienee alistettava Rahatoimikamarin tutkintoon, ennenkuin Kaupunginvaltuusto lopullisesti käsittelee asian, on Rakennuskonttorilla kunnia niin hyvin lähettää Kamarille kaikki asiassa syntyneet piirustukset ja asiakirjat kuin antaa seuraava lausunto edellä kosketelluista kysymyksistä.

Sen muutoksen Töölön alueelle voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan, joka on tarpeen siinä tapauksessa että Töölönlahden ja Taivallahden välille rakennettavaa kanavaa varten on säästettävä maata, on Konttori, myötäliitetyn asemapiirroksen mukaisesti, koettanut aikaansaada järkyttämättä siten kaupungin asemakaavan järjestelmää tai muuttamatta pääliikenneväylän suuntaa tahi tätä väylää kokonaan katkaisematta. Sanotusta ehdotuksesta ei niinmuodoin ole mainittavana muuta, kuin että Hesperiankadun leveys on lisätty 20 metristä 40 metriksi, josta alasta keskimäärin 16 metriä on varattu kanavaksi ja loput sen kumpaistakin viertä kulkeviksi kaduiksi. Tämän lisäksi on kuitenkin mainittava, että kortteleita 462, 463, 464, 465, 466, 467 ja 468 kokonaan sekä yksityisiä korttelien 446, 447, 449, 450, 451 ja 452 tontteja ei käy rakennustarkoitukseen käyttäminen, ennenkuin edellä mainittu kaupunginasemakaavan muutos on lopullisesti vahvistettu.

Mitä tulee selvitykseen antamiseen siitä, käykö kanavaa rakennuttaminen viimeksi mainittua hiukan pohjoisemmaksi, saa Konttori ilmoittaa, että toimitetut tutkimukset ovat osottaneet maaperään ja kustannuksiin nähden edullisimman kanavas suunnan olevan kohta Kammion ja Vaivaistalon alueitten pohjoispuolella. Tarkoitusta varten tehdyn, tähän myötäliitetyn asemapiirroksen mukaan tulisi kanava siten Töölönlahden pohjoisosasta lähtien kulkemaan kaarena Eläntarhan Mäntymäen pohjoispuolitse sekä sitten pitkin Töölön kadun itäviertä tämän ja Topeliuksenkadun risteykseen, josta lähtien kanava kääntyisi hiukan pohjoiseen ja sittemmin suoraan halkaisten korttelit 488 ja 489 päättyisi Miramarin alueen eteläpuolella sijaitsevaan Humallahden pohjukkaan. Tähän suuntaan kulkevan kanavan kustannukset on arvioitu 2,100,000 markaksi, johon nähden Konttori vertailun vuoksi on niin hyvin edellyttänyt kanavan pohjaleveyden ja vedensyvyuden samaksi kuin valiokunnan mietinnössä N:o 38 vuodelta 1906 on oletettu olevan Töölön—Taivallahden kanavassa kuin myös kaikin puolin noudattanut sanotussa mietinnössä mainittuja yksikköhintoja kanavan rakentamisen yhteydessä suoritettaviin töihin nähden. Edullisemman maaperän johdosta tulisi pohjoisemmaksi rakennettu niinmuodoin hiukan halvemmaksi Töölön—Taivallahden kanavaa, jonka kustannukset valiokunta on arvioinut 2,269,500 markaksi. Ensinmainittu sitä paitsi aiheuttaisi vähemmän tuntuvia muutoksia voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan eikä myöskään estäisi niin monien tonttien myymistä kuin Töölön—Taivallahden kanava.

Jos kaupungin viranomaiset katsoisivat tarpeelliseksi varata paikan vastaiselle Töölönlahdesta kaupunkia lännessä rajoittaviin vesialueihin kulkevalle kanavalle, olisi niinmuodoin Humallahden suuntaa puollettava.

On kuitenkin kohta huomautettava, että tämä puoltaminen perustuu ainoastaan siihen, että viimeksi mainittuun suuntaan kulkevan kanavan rakennuskustannukset ovat halvemmat kuin muun suuntaisten kanavain, joista voi tulla puhetta, mutta ei suinkaan siihen, että tällä kanavalla olisi suurempaa merkitystä kuin toiseen suuntaan kulkevalla. Sillä mihin suuntaan Töölönlahden ja kaupungin länsipuolisten vesialueitten välinen kanavayhteys rakennetaankin, ei siitä kuitenkaan, Konttorin mielestä, koidu mainittavia etuja kaupungille kokonaisuudessaan.

Jotta nimittäin kanavalla liikenneväylänä olisi jotakin merkitystä, täytyy sen päätekohtain sijaita kumpaisenkin liikennekeskuksessaan. Mutta tätä vaatimusta on pu-

heena olevassa tapauksessa mahdoton täyttää. Humallahti samoinkuin Taivallahti eivät todennäköisestikään tule tyydyttämään muita kuin paikallisia tarpeita ja vielä vähemmän Töölönlahti on mikään liikennekeskus. Tätä vastaan kenties väitetään että Töölönlahtea ei ole pidettävä puheena olevan kanavan päätekohtana, vaan on se jossakin Pohjoissataman osassa, ja että kanavalla niinmuodoin olisi oleva erittäin suurta merkitystä kaupungin itäisten ja läntisten satama-alueitten välittömän merenkulun välittäjänä. Tämä on luonnollisestikin väite, jonka paikkansapitämättömyys ei ole ilmeisesti näytettävissä, koska siihen vaadittaisiin kokemukseen perustuvia syitä. Mutta vaikka mainittu väite olisikin täysin oikeutettu ja sellaisen vesiväylän tarpeellisuus niinmuodoin kaikin puolin tunnustettu, pitää kuitenkin, Konttorin mielestä, liikennemahdollisuuksilla etusijassa olla ratkaiseva merkitys kysymyksessä rakennetaanko tätä väylää vai eikö. Ja jos likemmältä tarkastaa mitä mahdollisuuksia puheena oleva ehdotus mainitussa kohden tarjoaa, on pian huomaava, että ne eivät ole suuret. Puheena olevan kanavan suunnan täytyy nimittäin joka tapauksessa olla sellainen, että se katkaisee huomattavan lukuisia tärkeitä liikenneväyliä, ja tämä pakottaa rakennuttamaan kanavan poikki useita kiintonaaisia siltoja, joista erittäinkin päätekohtissa sijaitsevat ovat niin vähän ylempänä vedenpintaa, etteivät kanavasta voi kulkea muut alukset kuin soutuveneet ja vartavasten rakennetut proomut ja höyrypurret. Sillä mahdottomaksi käy rakentaa kääntösilloja jotta kanavasta voisivat kulkea korkeammatkin taklauksella varustetut alukset, ja erittäinkin on näin laita Töölönlahden rautatiesillan, koska siitä koituisi arvaamattomia vaikeuksia muun liikenteen säännölliselle voimassapidolle.

Kauttakulkevaan kuormaliikenteeseen ei kanava niinmuodoin sovellu ja merkitystä Töölön kaupunginosan paikalliselle liikenteelle voi sillä olla ainoastaan siinä tapauksessa, että sanotussa kaupunginosassa purettaviksi tarkoitetut tavarat jo lähetyspaikalla on kuormattu proomuihin, jotka voivat kulkea kanavasta. On kuitenkin huomautettava, toiselta puolen että tavarain purkaminen kanavan paikatellen sangen korkeille rantapengerille käy vaikeaksi toimittaa koneitten avulla, ja toiselta puolen että sellainen kanavan käyttäminen mahdollisesti voi käydä edulliseksi likinnä kanavaa sijaitsevalle tienoolle, mutta ei sitä vastoin etäämpänä olevalle, koska jälkimäisessä tapauksessa käy välttämättömäksi kuormata tavarat ajoneuvoihin ja kuljetuskustannukset siten lisääntyvät.

Mitään huomattavia etuja tavarankuljetukseen nähden ei kanava niinmuodoin missään tapauksessa tarjoisi, enempää kuin sillä on merkitystä yleisenä liikenneväylänäkään. Näiltä näkökannoilta katsoen voidaan, Rakennuskonttorin mielestä, aivan hyvin tulla toimeen ilman tätä kanavaa.

Mitä vihdoin tulee niiden huomattujen epäkohtain poistamiseen että Töölönlahden rantamilla syhtyy usvia ja pahahajuisia kaasuja, on Konttorin mielestä käytettävänä ainoastaan kaksi keinoa, nimittäin toiselta puolen lahden ruoppaaminen ja rannan taroituksenmukainen reunustaminen liian rehevän rantakasvullisuuden estämiseksi, sekä toiselta puolen koko puheena olevan vesialueen täyttäminen yltäyleensä.

Kumpaista näistä keinoista on käytettävä riippuu tietysti moninaisista näkökohdista, joista Konttori kuitenkin katsoo tässä yhteydessä olevan kosketeltava ainoas-

taan taloudellista luontoa olevia, jotka toisiinsa verrattuina antanevat luotettavinta opastusta tämän asian arvostelemiseen koko laajuudessaan. Ja saa Konttori mainitussa kohden aluksi antaa seuraavat yleistiedot.

Sisempi eli rautatiepenkereen länsipuolella sijaitseva Töölönlahden osa, josta pääasiallisimmat valitukset ovat kuuluneet, on, vedenkorkeuden ollessa o, alaltaan noin 283,700 m² ja sisältää noin 504,600 m³ vettä. Pohja on erittäin pehmeätä lietettä ja kiinteä pohja on lahden rannoissa keskimäärin 12—14 metriä sekä keskiosassa 20—25 metriä vedenpinnan alla. Veden keskisyvyys on 1,5 metriä; rannat ovat loivat.

Jos edellä mainittujen tiedonantojen nojalla ryhtyy yksityiskohtaisesti tarkastamaan puheena olevan lahden ruoppaamisen tahi täyttämisen mahdollisuuksia ja kustannuksia, tulee seuraaviin tuloksiin:

Jotta *ruoppauksesta* olisi tarkoitettu tulos, ei sen pidä käsittää ainoastaan rantoja, vaan koko lahti. Sillä vaikka edellä mainittujen usvien ja kaasujen syntyminen pääasiallisimmin aiheutuukin rannoissa mätänevistä kasveista, on kuitenkin luultava, että vuosien vieressä saastunut pohjakin edistää tätä asianlaitaa. Minkä verran näitä pohjakerroksia on poistettava hyvän tuloksen saavuttamiseksi, on tietysti vaikea tarkalleen määrätä, ennenkuin työtä on jonkun aikaa jatkunut, mutta jottei tämän työn kustannuksia arvioitaisi liian alhaisiksi, olisi Konttorin mielestä koko lahden ala ruopattava 3 metrin syvyyseksi.

Näillä edellytyksillä poistettava ruoppausliete nousee noin 360,000 kuutiometriin ja aiheuttaa kustannuksia umpiluvuin 180,000 mk. Mutta jotta tästä parannuksesta myös olisi pysyvää hyötyä on rannat, jotka ruopataan kalteviksi 1 : 1 1/2, varustettava turpeista tehdyllä reunustuksella, joka nojaa aivan vedenpintaan rakennettuun, esimerkiksi metrin levyiseen kivipäällystykseen, jonka tarkoituksena on suojata rantaa jään tuhoavalta vaikutukselta.

Kun siten laitetun rantasuojuksen kustannus ei nouse yli 20 markan pituusmetriltä ja rannan pituus lahden ympäritse, lukuunottamatta rautatien alaan kuluva osaa, on noin 2,000 m., nousisivat viimeksi mainitun työn kustannukset niinmuodoin 40,000 markkaan. Kaikkiaan tarvittaisiin lahden kuntoonpannoon näin ollen 220,000 mk, lukuunottamatta rautatiepenkereen länsipuolelle suunnitellun tien kustannuksia, jotka on arvioitu noin 200,000 markaksi.

Puheena olevan lahden *täyttämisestä* koituvat kustannukset eivät sitä vastoin ole yhtä tarkoin laskettavissa. Sillä osaksi riippuvat nämä kustannukset siitä, saako kiviä käyttää täyteaineena vai eikö, osaksi siitä kuinka syvälle täytteen oletetaan vajoovan pehmeään pohjalietteeseen ennenkuin vakava pohja syntyy.

Mitä ensinnä aineen laatuun tulee, on Konttori sitä mieltä että, jos lahti todella tulee täytettäväksi, on täyttäminen toimitettava aineella, joka ei estä siten syntyneen pinnan käyttämistä vastaisiin rakennusyrityksiin. On tosin kuulunut, että täytetty ala aiottaisiin aluksi järjestää osin urheilukentiksi, osin kävelypaikoiksi, mutta sellainen päätös ei ole vastaisen varalle sitova, varsinkaan kun on luultava, että näin huomattavilla kustannuksilla aikaansaatu ala epäilemättä ainakin osittain käytetään tuottoisampiin tarkoituk-

siin kuin urheilukentiksi. Ja kun sentähden on todennäköistä, että täytetyn alan suurempia tahi pienempiä osia vastedes käytetään luotettavaa perustusta vaativiin rakennusyrityksiin, on Konttori, kun nämä alat tuskin ovat nyt tarkemmin osotettavissa, tuonnempana olevissa laskelmissa edellyttänyt, ettei täyteaineena käytettäisi kiveä, vaan yksinomaan maata tahi hiekkaa.

Kysymys kuinka syvään täyte on tunkeutuva pehmeään pohjaan on erittäin vaikea selvittää. Mutta jos otetaan varteen kokemukset, joita on saatu Töölönlahden aikaisemmista täyttämistöistä sekä ruoppausmudalla täytettyjen paikkain järjestämisestä, on kutakuinkin luotettava tulos saatavissa.

Valtionrautateiden toimittamissa Töölönlahden täyttämistöissä ovat täyteaineet suurimmaksi osaksi painuneet kiinteään pohjaan asti pakottaen melkoisia lietemääriä kohoamaan, ja ruoppauspaikkojajärjestellessä on yleensä ruopattuun paikkaan pantu täyte tunkeutunut alla oleviin kerroksiin miltei saman verran kuin täyte, tasoituspiirustusten mukaan, on ollut korkea. Toisin sanoen, jos paikkaa korotettaisiin esimerkiksi metri, on täyteaineen korkeus pinnan valmiiksi tultua ollut kaksi metriä eikä metri. Kumpais-takin näitä kokemuksia käy tässä ottaminen varteen, mutta kun ensinmainitussa tapauksessa on vaikea likimainkaan arvioida, minkä verran vesi mataloituisi, jos täytteenä käytetään kiinteään pohjaan asti upotettuja pengermiä, on Konttorin mielestä ollut oikeampaa perustaa laskelmat viimeksi mainitun kokemuksen antamiin tuloksiin.

Täyteaine on sentähden arvioitava sen korkeuden mukaan, joka yhteensä vastaa veden syvyyden ja täytteen vedenpinnan yläpuolelle kohoavan korkeuden kaksinkertaista mitta. Ja kun syvyys keskimäärin on noin 1,5 metriä eikä vastaisen täytteen korkeus o vedenpinnan yli saa olla 2 metriä vähempi jotta saataisiin tarpeellinen putous pinnan kuivatukseen tarpeellisille kanaville, olisi niinmuodoin täytteen korkeus oleva kaikkiaan kaksi kertaa 3,5 metriä eli 7 metriä. Mutta kun lahden ylimmät pohjakerrokset ovat erittäin vetelää lietettä, jolla tuskin voi katsoa olevan mitään kiinteyttä ensinkään, on viimeksi mainittu mitta lisätty 7,5 metriksi.

Tarkoitukseen tarvittaisiin niinmuodoin täytettä ($7,5 \times 283,700$) umpiluvuin 2,100,000 kuutiometriä, josta määrästä kuitenkin noin 200,000 kuutiometriä voidaan olettaa saatavan Töölön kaupunginosan tonttien ja katujen tasoituksista, jota vastoin noin 1,900,000 kuutiometriä olisi muulla tavoin hankittava. Ja tämä voi käydä päinsä joko siten, että lahti täytetään vedenpintaan asti ruoppauslietteellä ja sitten kyllin paksulla hiekka- ja maakerroksella taikka myös yksinomaan käyttämällä viimeksi mainittuja aineita, jossa tapauksessa kaupungin lienee syytä hankkia itselleen sopivalla paikalla sijaitseva runsas hiekanottopaikka.

Ensinmainitussa tapauksessa on kuitenkin otettava huomioon, että kaikki tähän asti ruopattu liete on tarvittu ranta-alueiden täyttämiseen kaupan ja merenkulun tarpeitten tyydyttämiseksi ja sama on laita yhä vastedeskin oleva, sillä suurin osa Pohjois-sataman ja Vanhankaupungin lahden syvennystyöstä saatavaa ruoppauslietettä sekä tarvitaan että saa sijansa Sörnäisten niemekkeen pohjoispuolisen ranta-alueen järjestelyssä, johon epäilemättä on piammiten ryhdyttävä. Jos sen ohella otetaan huomioon, että

täytettäessä ruoppauslietteellä paikkoja, joiden pinta-ala on ollut noin kymmenesosa Töölönlahden alasta ja veden syvyys sama kuin sanotun lahden, työn suoritus on kestänyt vähintään 5 vuotta, joten siis Töölönlahden täyttäminen tähänastisella tavalla ja kaupungilla nykyään käytettävänä olevilla koneilla kestäisi noin 50 vuotta, käy tästä selvästi ilmi että, jos ruoppauslietettä käytetään puheena olevaan työhön, on erittäin hankittava sekä voimakkaita ruoppauslaitoksia että ruoppausta toimitettava siihen katsomatta onko se tarpeen vaatimaa vai eikö. Näillä edellytyksillä nousisivat mainitun täyttämistyön kustannukset seuraaviin määriin:

Ruoppauskone, joka nostaa 1,000 m ³ päivässä, hinta	<i>Smf.</i>	200,000:—
Kolme elevaattoria lietteen viemiseksi kaatopaikalle, hinta	»	60,000:—
Lietteen kuljetusproomut, hinta	»	60,000:—
Työkustannukset 1,300,000 liete m ³ :n nostamisesta, kuljettamisesta		
y. m. à —: 30	»	390,000:—
600,000 m ³ hiekka- tai maatäytettä ruoppauspinnalle à 4:—	»	2,400,000:—
283,700 m ² :n laajuisen pinnan tasoitus à 5:—	»	1,418,500:—
	<i>Smf.</i>	<u>4,528,500:—</u>

Ainoastaan ruoppauslietteen siirtäminen vaatisi, sittenkun on toimitettu tarpeelliset tokeet, joiden kustannuksia ei ole otettu edellä olevaan laskelmaan, ainakin 8, mutta luultavasti 10 purjehdusvuotta eikä hiekkatäytteen perille toimittaminen ole loppuun suoritettavissa 5 vuotta lyhemmässä ajassa.

Edellyttäen ettei satu vahinkoja ja että tarpeelliset täyteaineet niinmuodoin saataisiin säännöllisesti ja häiriöittä, mikä kuitenkin ei ole luultava, kestäisi puheena oleva työ niinmuodoin ainakin 15 vuotta, jona aikana Töölönlahti olisi oleva liettelätäkönä.

Jos taas ryhdytään mainittua lahtea täyttämään hiekalla tahi maalla, joka toimenpide epäilemättä olisi terveydelliseltä kannalta paremmin puolustettavissa kuin edelläkerrottu, pitäisi kaupungin, niinkuin jo mainittiin, ostaa sopiva hiekanottoaikka esimerkiksi Tikkurilan seudulta ja sieltä rautateitse kuljetuttaa täyte Töölönlahteen. Siinäkin tapauksessa täyteaineesta kuitenkin olisi oleva melkoisia kustannuksia. Sillä täyteaineen jokaisen kuutiometrin yksikköhintaan on paitsi ostohintaa luettava kuormaus- rautatie-rahti- ja purkaukuskustannukset sekä lisäksi kaikkien niin hyvin hiekanottoaikalla kuin Töölönlahdella tarpeellisten rautatieraitteitten ja muiden laitosten rakennuskustannukset, jotka yhteenlaskettuina eivät sanottavasti jää vaille 4 markasta kuutiometriä kohti.

Tämän yksikköhinnan mukaan nousisivat koko työn kustannukset niinmuodoin 7,900,000 markkaan, tasoitus- y. m. töitä lukuun ottamatta.

Jos lisäksi oletetaan hiekanottoaikalta lähetettävän neljä hiekkajunaa päivässä, kestäisi tämäkin työ noin 15 vuotta, mutta kun on luultava, että näin vilkasta junayhteystä tuskin käy järjestäminen tuntuvasti häiritsemättä muuta rautatieliikennettä, lienee tähän työhön varattava aikaa ainakin 20 vuotta.

Edellä sanotusta käy selville, että kustannukset Töölönlahden länsiosan järjes-

tämisestä nousisivat 420,000 markkaan¹⁾, jota vastoin sen täyttämisestä olisi menoja 4,528,500, vaihtopuolisesti 7,600,000 markkaa.

Töölönlahden itäosaan nähden antaisi edellä oleva vertailu pääasiallisesti yhtäläisen tuloksen, mutta kun tätä kysymystä ei liene tässä yhteydessä kosketettava, ei Konttori ole sanottua osaa varten valmistanut yksityiskohtaisia kustannusarvioita.

Vielä on mainittava että, mitä Töölön kaupunginosaan kanavoimiseen tulee, Töölönlahden täyttämällä ei saavutettaisi mitään etuja pääviemärien suuntaan nähden. Sillä nämä viemärit ovat ensimmäiset laitokset, joiden pitää olla valmiina, ennenkuin tämä kaupunginosa luovutetaan rakennettavaksi, eivätkä sentähden voi odottaa kunnes täyttämistö on suoritettu.

Jos sentähden lahti päätetään täyttää, vaatii tämä ehdottomasti kohta rakentamaan katkaisevia lokaviemärejä Töölönlahden rantoihin sen likaveden poisjohtamiseksi, joka muutoin voisi Töölön kaupunginosasta tulla Töölönlahteen. Mutta kun tämä toimenpide kenties käy välttämättömäksi siinäkin tapauksessa, että lahtea ei täytetä, eritoten jos paraikaa toimitettavat lokaviemärivereden puhdistamiskokeet antavat epäedullisen tuloksen, ei Konttori ole katsonut olevan syytä edellä oleviin vaihtopuolisiin kustannuslaskelmiin ottaa niiden toimenpiteitten kustannuksia, joita asianhaarat voivat vaatia kanavaverkon järjestämiseen nähden.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu rohkenee Konttori kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hylkäisi ehdotuksen kanavan rakentamisesta Töölönlahden ja Taivallahden, vaihtopuolisesti Humallahden välille;

että ehdotus maan varaamisesta mainittua kanavaa varten ei aiheuttaisi mitään toimenpidettä ja että Töölölle voimassa oleva kaupunginasemakaava sentähden pysytettäisiin sinällään; sekä

että Töölönlahden sisäosan täyttämisestä koituviin suuriin kustannuksiin nähden aikanaan osotettaisiin tarpeellinen määräraha lahden ruoppaamiseksi ja sen rantain järjestämiseksi.

G. Idström.

¹⁾ Tähän luettuina rautatiepenkereen länsipuolisen tien kustannukset.

*Liite II.***Humallahden ja Töölönlahden pohjoisosan välille suunnitellun kanavan kustannusarvio.****Kanavan poikki Töölön- ja Humallahden välille rakennettavain katusiltain kustannusarvio.***I. Eläintarhantien kääntösilta (Pik. N:o 1).*

1,500 m ³ perustuskaivantoa à 2: —	3,000: —	
250 „ sementtimuuria à 50: —	12,500: —	
300 „ soratäytettä à 4: —	1,200: —	
90 p. m. kokoomispatoa à 80: —	7,200: —	
40 tonnin rautainen kääntösilta, täydellisenä à 800: —	32,000: —	
Veden pumppuaminen	1,500: —	57,400: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	5,600: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>63,000: —</u>

II. Läntisen Viertotien silta (Pik. N:o 22).

5,500 m ³ perustuskaivantoa, osittain veden alla à 4: —	22,000: —	
100 „ louhittua vuorta à 8: —	800: —	
1,200 „ holvimuuria telineineen à 90: —	108,000: —	
180 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	9,000: —	
2,500 „ soratäytettä à 4: —	10,000: —	149,800: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	15,200: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>165,000: —</u>

III. Roosanhuvilakadun silta (Pik. N:o 27).

1,100 m ³ perustuskaivantoa à 2: —	2,200: —	
40 „ louhittua vuorta à 8: —	320: —	
300 „ holvimuuria telineineen à 90: —	27,000: —	
100 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	5,000: —	
700 „ soratäytettä à 4: —	2,800: —	37,320: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	3,680: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>41,000: —</u>

IV. *Töölönkadun silta (Pik. N:o 32).*

250 m ³ perustuskaivantoa à 2: —	500: —	
90 „ louhittua vuorta à 8: —	720: —	
230 „ holvimuuria telineineen à 90: —	20,700: —	
60 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	3,000: —	
600 „ soratäytettä à 4: —	2,400: —	27,320: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	2,680: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>30,000: —</u>

V. *Topeliuksenkadun silta (Pik. N:o 38).*

200 m ³ louhittua vuorta à 8: —	1,600: —	
220 „ holvimuuria telineineen à 90: —	19,800: —	
100 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	5,000: —	
250 „ soratäytettä à 4: —	1,000: —	27,400: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	2,600: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>30,000: —</u>

VI. *Choraeksuennkadun silta (Pik. N:o 43).*

160 m ³ louhittua vuorta à 8: —	1,280: —	
260 „ holvimuuria telineineen à 90: —	19,800: —	
90 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	4,500: —	
650 „ soratäytettä à 4: —	2,600: —	28,180: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	2,820: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>31,000: —</u>

VII. *Nordenskjöldinkadun silta (Pik. N:o 50).*

400 m ³ perustuskaivantoa à 2: —	800: —	
130 „ louhittua vuorta à 8: —	1,040: —	
270 „ holvimuuria telineineen à 90: —	24,300: —	
150 „ sementtöityä sivumuuria aitauksineen à 50: —	7,500: —	
1,200 „ soratäytettä à 4: —	4,800: —	38,440: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	3,860: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>42,300: —</u>

Töölön- ja Humallahden välisen kanavan kustannusarvio.*Pengerrystyöt.*

60,000 m ³ osaksi kivensekaista hiekkaa ja soraa, osaksi pehmeämpiä maalaajeja kaivettava ja poiskekuljetettava à 1:50	90,000: —	
85,000 m ³ kiinteätä vuorta louhittava ja pois- kuljetettava à 8:—	680,000: —	
13,300 m ³ tukimuuria à 25:—	332,500: —	
20,000 „ soraa täytteeksi tukimuurien taakse à 4:—	80,000: —	
2,400 p. m. kaidetta à 15:—	36,000: —	
380 „ kokoomistoetta kanavan kumpai- seenkin päähän à 80:—	30,400: —	
Veden pumppuaminen	10,000: —	1,258,900: —
Noin 10 % lisää työn johtamisesta y. m.	— —	126,300: —
		<u>1,385,200: —</u>

Taidetyöt.

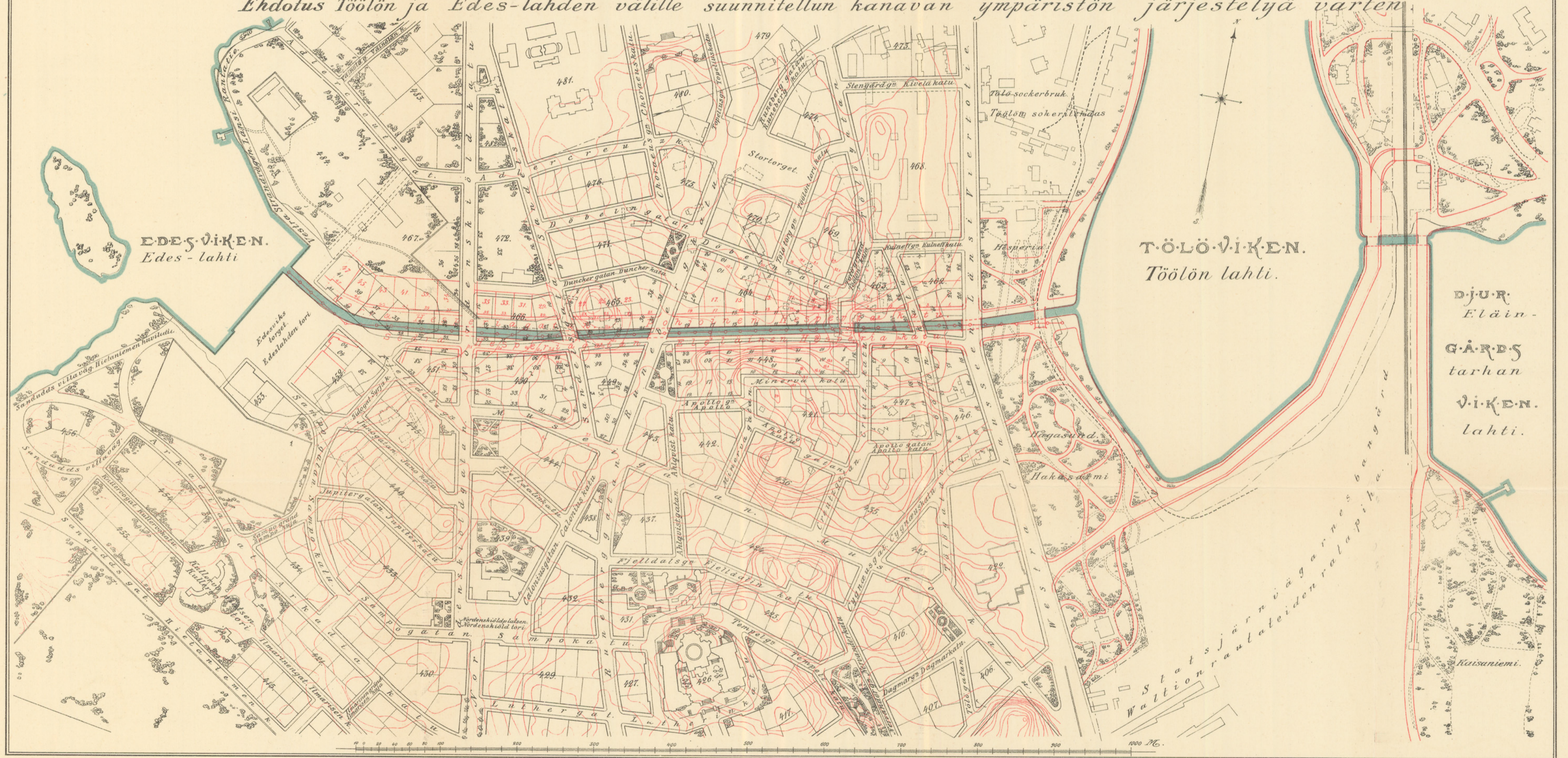
Eläintarhantien kääntösilta	63,000: —	
Läntisen Viertotien silta	165,000: —	
Roosanhuvilakadun silta	41,000: —	
Töölönkadun silta	30,000: —	
Topeliuksenkadun silta	30,000: —	
Choraeuksenkadun silta	31,000: —	
Nordenskjöldinkadun silta	42,300: —	402,300: —
Töölön rautatiepenkereen aukon laajentaminen valiokunnan mietinnössä N:o 38 vuodelta 1906 esitetyn laskelman mukaisesti	— —	65,000: —
Kanavarakennukseen tarvittavan voimassa olevaan kaupungin- asemakaavaan merkityn tonttialan arvo: 16,500 m ² ra- kennustonttia arvioituna samaan yksikköhintaan 15 mark- kaan neliömetriltä kuin valiokunnan mietinnössä N:o 38 vuodelta 1906	— —	247,500: —
		<u>Yhteensä Smc 2,100,000: —</u>

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa maaliskuussa 1907.

I. I. Holming.

Helsingissä, Sanomal- ja Kiriap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

FÖRSLAG TILL REGLERING AF DE OMRÅDEN AF TÖLÖ STADSDEL SOM KOMME AT BERÖRAS AF DEN FÖRESLAGNA KANALEN EMELLAN TÖLÖ OCH EDESVIKARNA.
Ehdotus Töölön ja Edes-lahden välille suunnitellun kanavan ympäristön järjestelyä varten

2 80/2

Ehdotus, jonka kaupungin sähkölaitoksen Rakennushallitus on tehnyt aliasema- ja hallintorakennuksen rakentamista varten.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Kokouksessaan 22 päivänä lokakuuta 1907 ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet suostuneet Rakennushallituksen ehdotukseen, että tontit N:o 10, osote N:o 1, Pikku Roopertinkadun varrella ja N:o 11, osote N:o 32, Kasarminkadun varrella, korttelissa N:o 52, ovat luovutettavat kunnallisen sähkölaitoksen tarpeisiin ja niille rakennettava aliasema- ja hallintorakennus ja ovat Herrat Valtuusmiehet sitä varten antaneet Rakennushallitukselle tehtäväksi laatia ehdotuksen sanottujen tonttien rakentamista varten, huomioon ottamalla myöskin Kaupunginvaltuustossa nostetun ehdotuksen siitä että Kasarminkatu mainittujen tonttien kohdalla olisi laajennettava vähintään 18 metrin levyiseksi sekä että sanotun kadun ja Pikku Roopertinkadun kulma katkaistaisiin Rahatoimikamarin tekemän ehdotuksen mukaisesti.

Sitte kun arkkitehti S. Lindqvist, jonka apua Rakennushallitus tätä tarkotusta varten on käyttänyt, nyt on laatinut luonnospiirustukset kyseessä oleviin rakennuksiin, saa Hallitus täten lähettää ne Valtuustolle ja asiassa muuten esittää seuraavaa:

Tontin arvon vuoksi on Rakennushallitus katsonut, että suunnitelma on tehtävä siten, että sekä rakennuskorkeus että tontin pinta-ala käytetään rakennusjärjestyksen sallimaan rajaan asti, mikäli tarkotuksen laatu sen sallii. Rakennus olisi sen tähden koko Kasarminkatua vastaan olevalta pituudelta rakennettava nelikerroksiseksi. Pihalle sijotetun konesalin korkeus vastaa katurakennuksen kahta alinta kerrosta ja konesalin vieressä oleva akkumulaattorirakennus katurakennuksen kolmea kerrosta. Konesali rakennetaan aluksi vähän pitemmäksi kuin puolet tulevaa pituuttaan. Sitäpaitsi on tontin pinta-alasta jälellä paitsi pihamaata vielä noin 400 m² Pikku Roo-

pertinkatua vastaan tulevia laajennuksia tai kaupungin muita mahdollisia rakennustarpeita varten. Tämä rakennus olisi, jos sitä aikaisemmin käytetään muihin tarkoituksiin, rakennettava niin, että sen huoneistoja myöhemmin, kun sähkölaitos todennäköisesti tulee niitä tarvitsemaan, sanottavitta muutoksitta voidaan tähän tarkotukseen käyttää.

Mitä rakennusten eri osien käyttämiseen tulee, saa Rakennushallitus huomauttaa seuraavaa:

Useiden asianhaarojen vuoksi, jotka osaksi ovat ladultaan teknillisiä ja sen tähden riippuvaisia rakennusten tarkotuksenmukaisesta käyttämisestä, osaksi sen vuoksi, että on tahdottu noudattaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä, ovat kone- ja akkumulaattorirakennukset sijoitettu vierekkäin pihan puolelle. Tämä järjestys on myöskin tontin muotoon ja perustuksen laatuun katsoen näyttäytynyt edullisimmaksi. Näin käy mahdolliseksi m. m., että aluksi rakennetaan ainoastaan osa konesalia, jota vastoin akkumulaattorirakennus ehdottomasti on rakennettava aivan valmiiksi ja sen liiat huoneistot toistaiseksi käytettävät laitoksen muihin tarpeisiin.

Ins. Wikanderin laatima esisuunnitelma, joka tarkottikin kustannusten vertailua eri virtajärjestelmien välillä, käsitti vain kone- ja akkumulaattorirakennuksen aliasemaa varten, mutta ei hallintorakennusta mihinkään verrattuun suunnitelmaan. Nämät laitoksen käyttöä varten välttämättömät huoneistot, niink. korjauspaja, mittaripaja ja varastohuone sekä huoneistot kirjanpitoa, asettamis- ja johtotöitä sekä käyttökontrollia varten, piirustussali, mallien ynnä muiden säilytys huone samoin kuin laitoksen hallituksen huoneet, ovat niinkuin esillä olevista suunnitelmista näkyy, sijoitetut muuhun osaan rakennusta pitkin Kasarminkatua Pikku Roopertinkatuun asti. Paitsi yllä lueteltuja huoneistoja on alimman kerroksen kulmaosa varattu näyttely- ja myyntihuoneistoksi, joka tulevan laitoksen taloudelliseen hoitoon nähden tulee olemaan hyvin tärkeä ja välttämätön. Neljännen kerroksen ehdottaa Rakennushallitus kokonaan luovutettavaksi vesijohtokonttorille, niinkauan kuin sähkölaitos ei sitä tarvitse, ja on sen huoneiden asema tätä tarkotusta varten suunniteltu Ins. Skogin tekemän ehdotuksen mukaan. Eri kerrosten pohjapiirroukset ovat laaditut niin, että huoneiden järjestely vaikeudetta voidaan sovittaa esiintyvän tarpeen mukaan.

Näin suunnitellun aliasema- ja hallintorakennuksen kustannukset nousevat arkkitehti Lindqvistin laatiman oheenliitetyn kustannusarvion mukaan 600,000 Suomen markkaan. Tämä määrä on tosin melkoista suurempi sitä kustannusta, minkä Ins. Wikander esisuunnitelmaansa on merkinnyt kone- ja akkumulaattorirakennuksesta (Smk 150,000). Tässä on kuitenkin huomattava, että hallintorakennus, joka aikaisemmassa ehdotuksessa on merkitty maksavaksi Smk 310,000 (kts. Kaup. valt. pain. asiak. N:o 22 v. 1905) sisältyy esillä olevaan ehdotukseen, sekä että kone- ja akkumulaattorirakennukset ovat melkoista suuremmat kuin esisuunnitelmassa, että neljäs ker-

ros todennäköisesti pitemmäksi aikaa voidaan luovuttaa vesijohtokonttorille, ja että kustannukset nykyisten melkoista korkeampien rakennusaineiden hintojen ja työpalkkojen vuoksi ovat suuresti kohonneet.

Siinä tapauksessa ettei hallintorakennusta rakenneta, on sellainen vuokrattava, mutta vaikka saataisiinkin tähän tarkotukseen sopiva rakennus, niin on todennäköistä, että kustannukset tulisivat suuremmiksi kuin korko ja kuoletus sille pääomalle, joka nyt olisi yritykseen sidottava, jotapaiti siitä johtuvat haitat, ettei hallinto ole välittömässä yhteydessä laitoksen kanssa, aivan varmasti tulisivat olemaan tuntuvat.

Toivoen että Herrat Valtuusmiehet hyväksyvät Hallituksen esityksen, rohkenee Hallitus lausua sen toivomuksen, ettei päätöstä viivyteltäisi, koska louhimistöitä on alotettava Huhtikuun alussa, jota ennen lopulliset työpiirustukset ovat tehtävät ja jos mahdollista, urakkatarjouksia pyydetävä.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen

Rakennushallituksen puolesta:

Hj. Schildt.

Bernh. Wuolle.

Likimääräinen kustannusarvio

aliasema- sekä hallintorakennuksen rakentamista varten Helsingin kaupungin
Sähkölaitokselle.

Perustuksen kaivamisesta sekä vuoren louhimisesta	Smk. 43,970: —
Graniittikivijalasta sekä graniittiastuimista	» 8,589: —
Kellaripohjan eristäminen sekä seinät maanpinnan tasalle	» 9,200: —
Tiiliseinien sekä ohuiden sisäväliseinien muuraus	» 125,200: —
Fasaadien sekä sisäpuolinen rappaaminen	» 33,653: —
Rautabetonirakenteet niihin luettuna pilarit, kannatusansaat sekä lattiat	» 163,990: —
Ikkunat ja ovet ynnä ilmanvaihtolaitokset	» 28,440: —
Vesikaton puurakenne	» 3,215: —
Vesikaton ynnä vesitorvien pelti sekä ikkunapelti	» 9,750: —
Portaiden ja parvekkeiden kaidepuut sekä konesalin kaiteet	» 5,825: —
2 kpl. henkilöhissiä merkitään	» 22,000: —
Lämpöjohdoista »	» 30,000: —
Vesijohdoista »	» 8,000: —
Lasiprismoja kellarin valoaukkoihin	» 2,200: —
Akkumulaattorihuoneen sekä kellarin lattioiden laskeminen voimak- kaasta betonista sekä konesalin ja myyntihuoneiston ynnä eteisen, sekä linoleumimatot kaikkiin muihin huoneisiin	» 27,652: —
Maalauksesta merkitään	» 15,000: —
Lämmityksestä työaikana	» 10,000: —
	Siirto Smk. 546,684: —

	Siirto	Smk.	546,684: —
Tasotuksesta sekä katukäytäväkivien uudestaan laskemisesta	»	6,935:	—
Telineistä merkitään	»	5,000:	—
Työpiirustuksista sekä kustannusarvion tasotus	»	41,381:	—
	Yhteensä	Smk.	600,000: —

Helsingissä Helmikuulla 1908.

Selim A. Lindqvist.

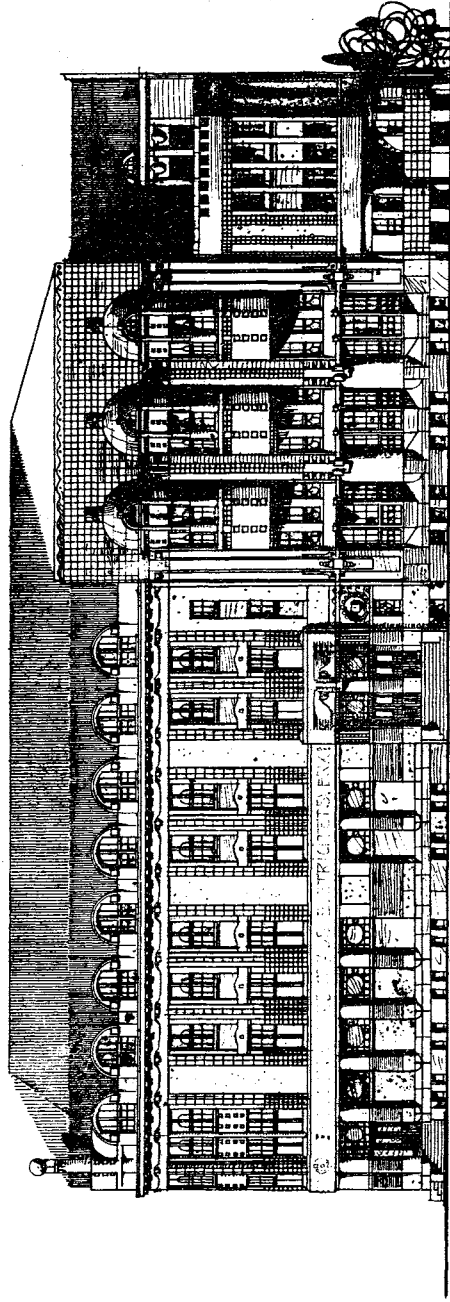
Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

ALA-AJEMAN JA HALLITUSRAVENNUKSEN ERDOTUS.
HELJINGIN KAUPUNGIN JÄHKÖLAITOSTA VÄIKTEN.

PAJAO - KAJAANKATU.

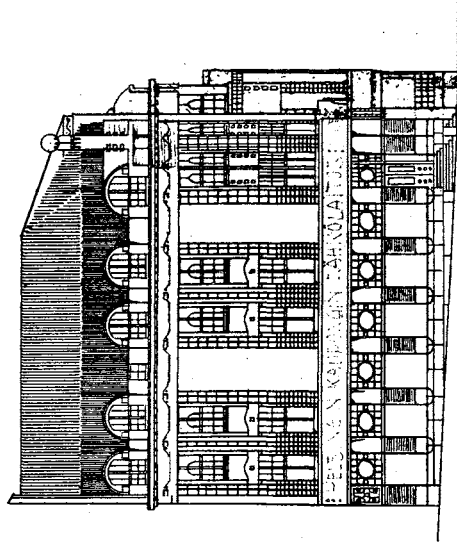
FÖRSLAG TILL UNDERSTATION OCH FÖRVALTNINGSBYGGNAD
FÖR HELJINGFORS STADS ELEKTRICITETVERK.

PAJAO - KAJAANGATAN.

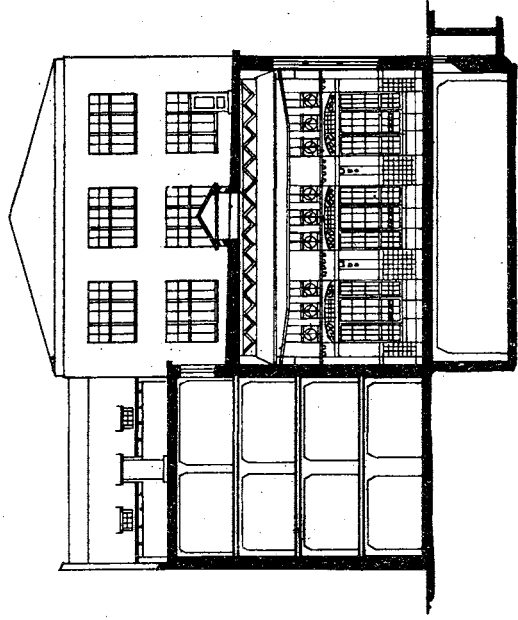
Alkuvuoksi ja
Johann A. Reinholdt.

ALA-AJEMAN JA HALLITUSKÄRENNIKKJEN EHDOTUS.
 HELSINGIN KAUPUNGIN JÄHKÖLAITOJA VARTEN.

PIIKKO - LILJA ROBERTSGATAN.
 KÄRENNIKKI - PIIKKO ROBERTSGATAN.

FÖRSLAG TILL UNDERSTATION OCH FÖRVALTNINGSBYGGNAD.
 FÖR HELSINGFORS STADS ELEKTRICITETSVÄRK.

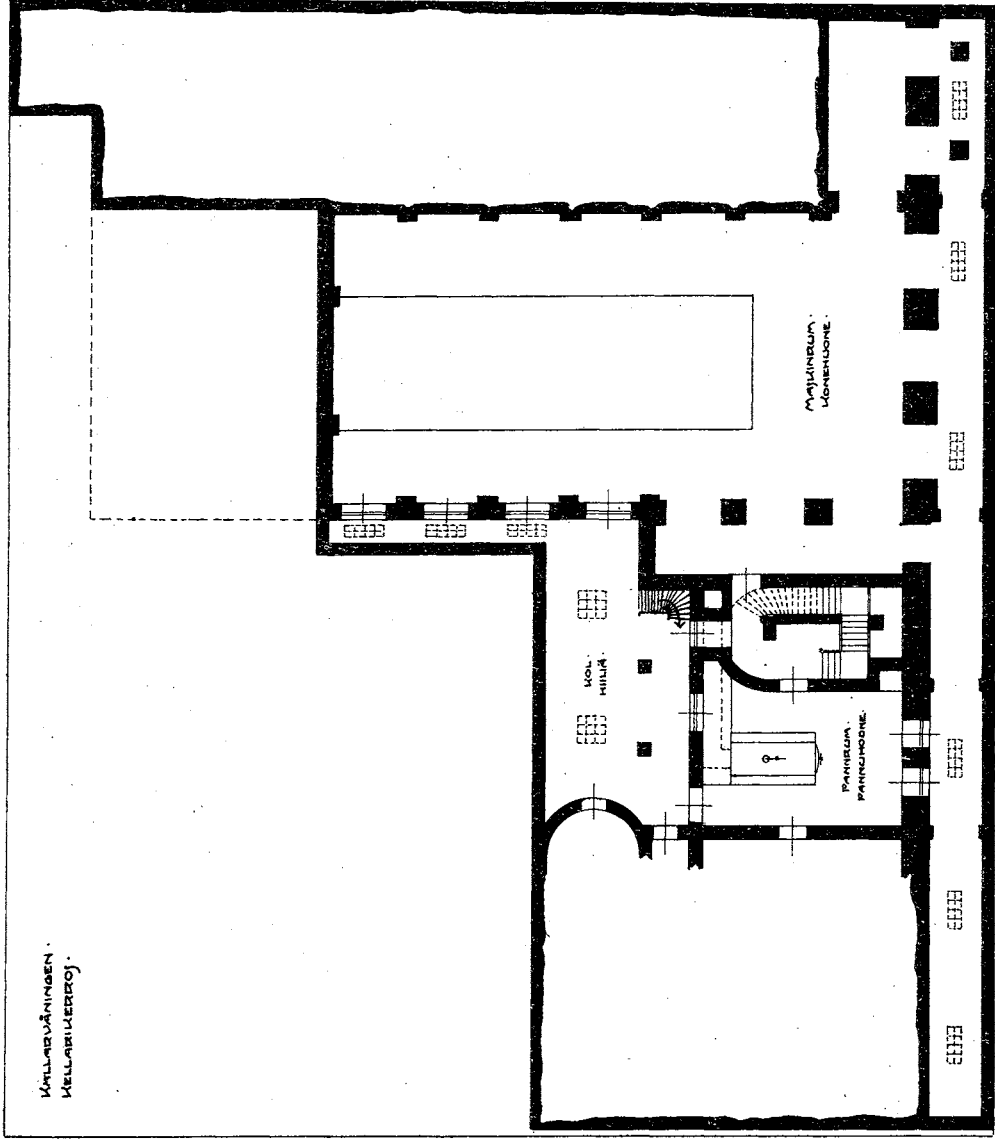
GENOMFÖRNING A-B.
 LEIKKAUS A-B.

*Helsingfors, februari 1908.
 Julius A. Ringbom*

ALA-OSAN JA HALLITUSRAKENNUKSEN EHDOTUS.
HEIJINGIN KAUPUNGIN JÄHKÖLAITOSTA VARTEN.

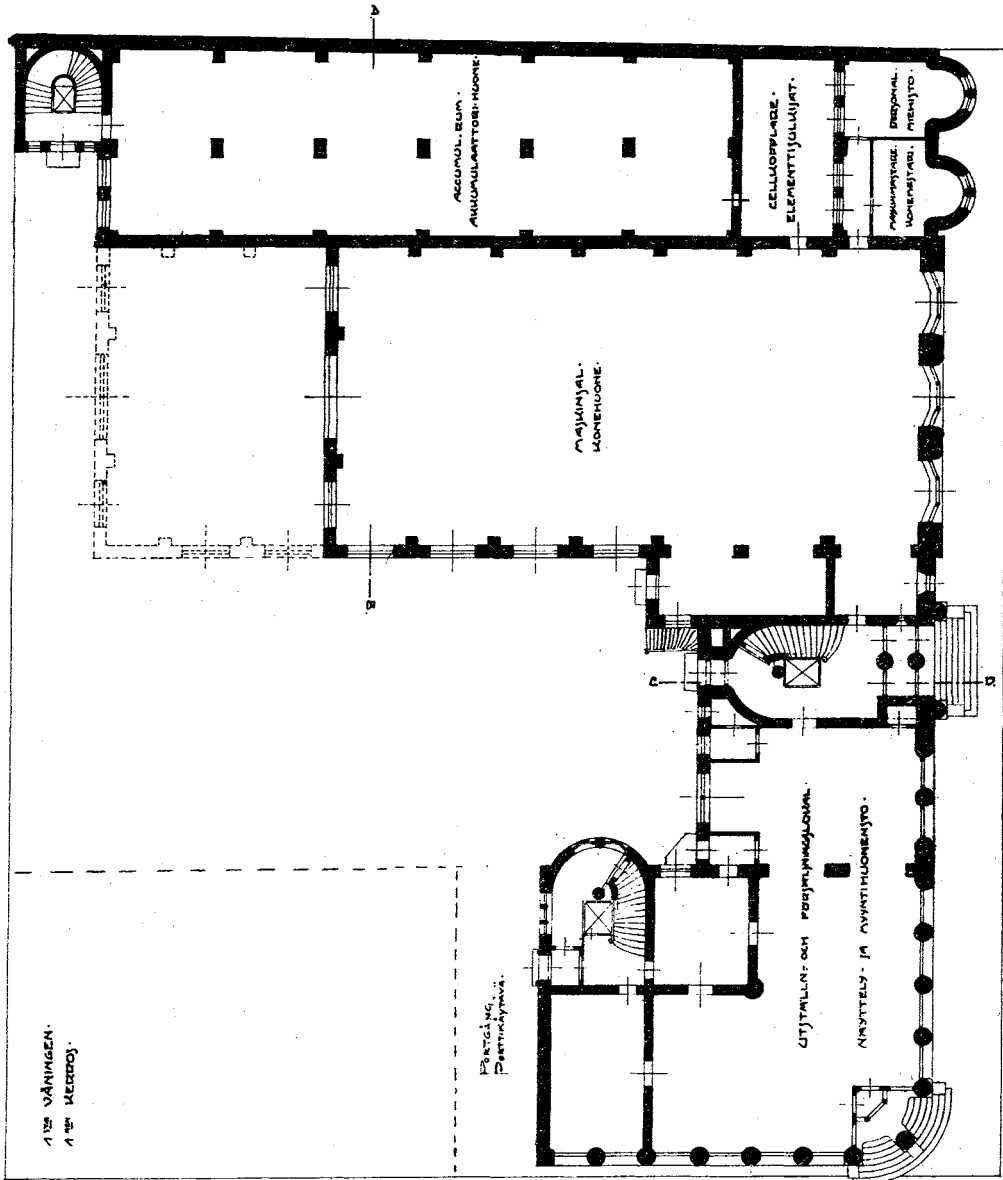
FÖRSLAG TILL UNDER-STATION OCH FÖRVALTNINGSBYGÅD
FÖR HEIJINGFÖR STADJ. ELEKTICITETVERK.

Helwigson, Helsinki 1908.
Johan A. Lindqvist.

ALA-OSAN JA HALLITUSRAKENNUKSEN EHDOTUS.
 HELSINGIN KAUPUNGIN SAHURILAITOJEN VARTEN.

FÖRSLAG TILL UNDERSTATION OCH FÖRVALTNINGSBYGGNAD.
 FÖR HELSINGFORS STADJ. ELEKTRICITETVERK.

LILLA ROBERTIGATAN.

PIILU ROBERTINKATU.

KAJTENKATU.
 KAJTENKATU.

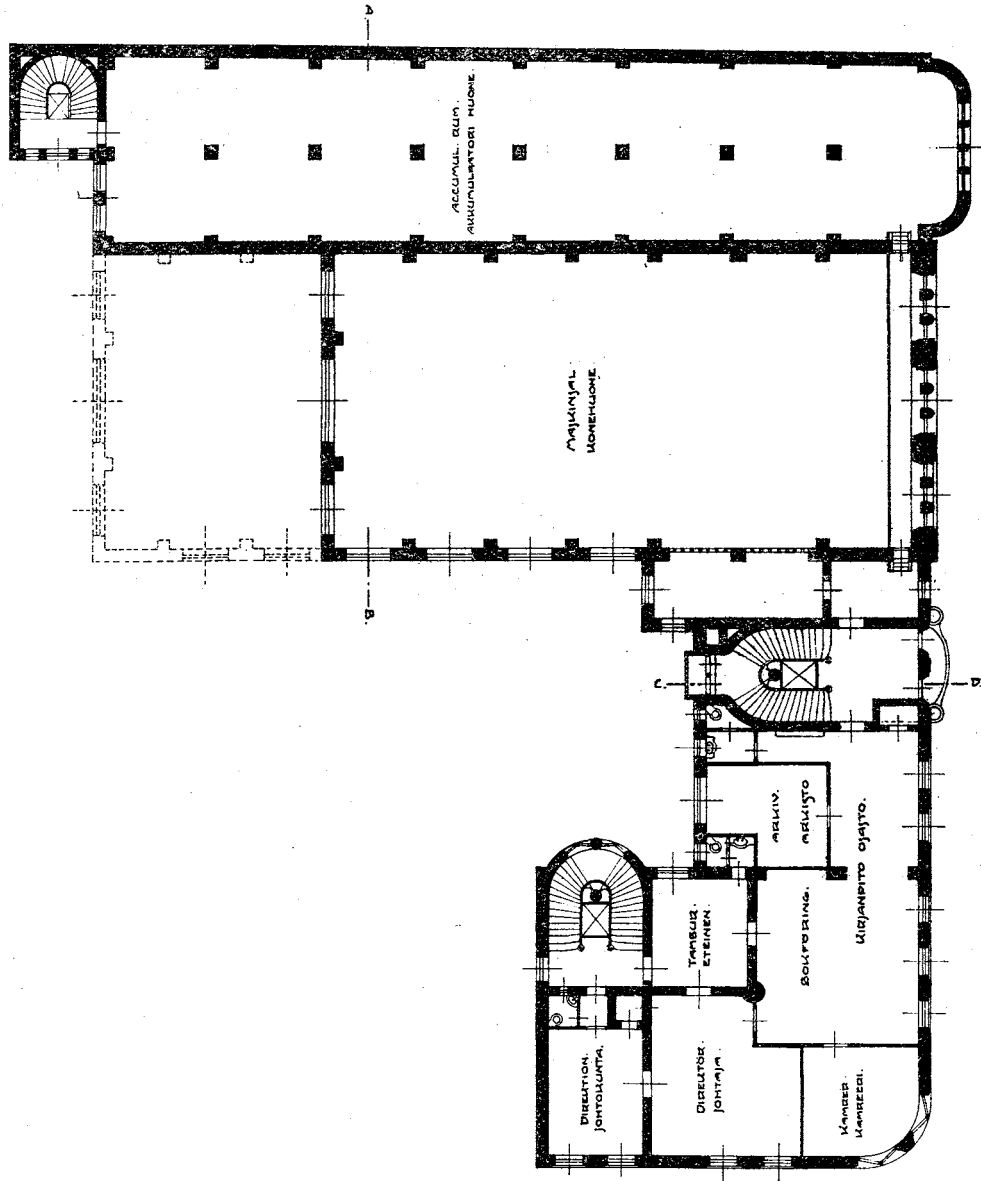
Helwig, Emma 188.
John A. Lund

ALA-ASEMAN JA HALLITUSKAVENNUSKUNNAN EHDOTUS
 HELSINGIN KAUPUNGIN JÄHKÖLAITOJA VARTEN.

2OS KERRON.

FÖRSLAG TILL UNDERSTATIONS- OCH FÖRVALTNINGSBYGGNAD
 FÖR HELSINGFORS STADS ELEKTRICITETVERK.

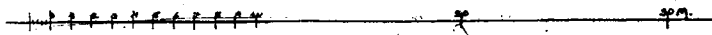
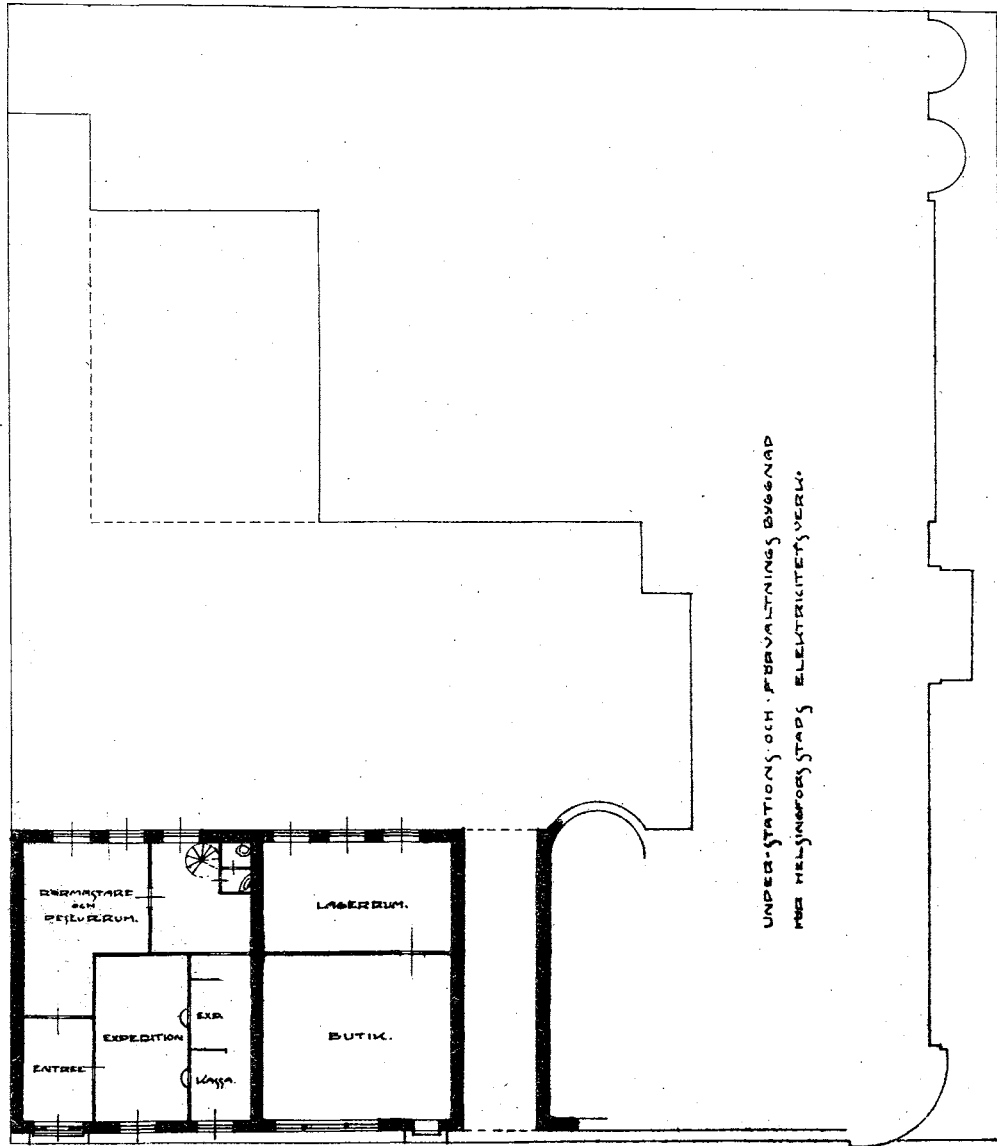
2OS VÄNINGEN.

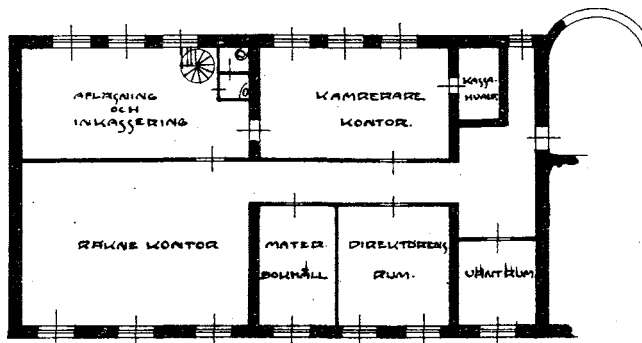
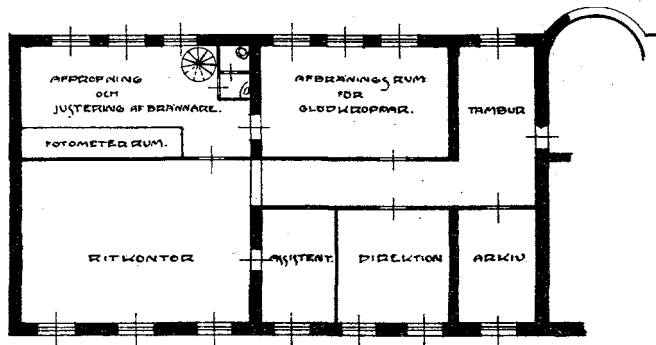
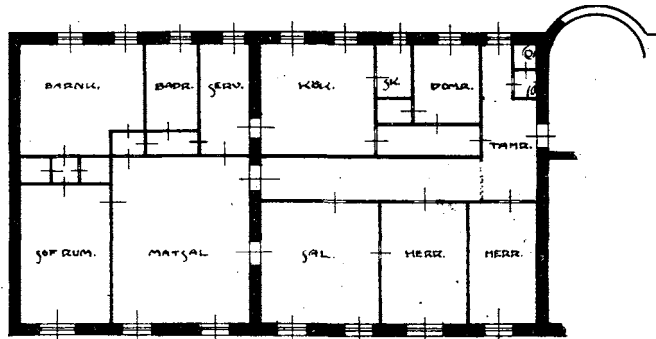
*Helmsfors Teknisk 1905.
 John A. Lindqvist*

FÖRVALTNINGSBYGGNAD · FBR · HELSINGFORS · STADS · GASVERK ·

FÖRVALTNINGSBYGGNAD FÖR HELSINGFORS STADS GASVERK.

Valiokunnan mietintö väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien myöntämistä koskevasta asiasta.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myöntänyt yksinoikeuden tässä kaupungissa edelleen kesäkuun 1 päivästä 1908 samaan päivään 1910 vähittäin myydä kaikkia sekä koti- että ulkomaisia väkijuomia ollen Osakeyhtiöllä lupa, 9 §:n 2 mom:n mukaisesti kesäkuun 9 päivänä 1892 annetussa asetuksessa koskeva m. m. paloviinan myyntiä, määrätystä, Osakeyhtiölle suoritettavasta maksusta yksityisille kauppiaille tahi yhtiölle luovuttaa oikeus ulkomaisten väkijuomain vähittäin myymiseen, on Helsingin Anniskeluosakeyhtiö kirjelmässä viime helmikuun 14 päivältä Maistraattiin jättänyt erinäisiä hakemuksia sellaisten oikeuksien luovuttamisesta mainitaksi ajaksi. Sen ohella on Osakeyhtiö kirjelmään myötäliittänyt omiin viiteen vähittäismyyntipaikkaansa ottamainsa johtajattarien mainetodistukset sekä pyytänyt että heidät hyväksyttäisiin toimiinsa.

Sittenkun v. t. poliisimestarin lausunto hakemuksista oli saatu, on Maistraatti kirjelmässä sanotun kuukauden 19 päivältä pyytänyt Kaupunginvaltuustonkin lausuntoa asiasta.

Väkijuomain vähittäismyyntiin nähden puheena olevan ajanjakson kuluessa ovat Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti vahvistaneet seuraavat ohjeet:

Väkijuomain vähittäismyyntioikeuksien luku ei saa nousta enemmäksi yhdeksääkolmatta, joista enintään neljäkolmatta käsittää oikeuden yksinomaan ulkomaisten väkijuomain vähittäismyyntiin.

Vähittäismyyntipaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupungin asemakaavaan merkitsemättömällä kaupungin alueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhonkadun pohjoispuolella eikä sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; eikä myöskään

f) länsipuolella Freedrikinkatua sijaitsevalla neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, mutta kyllä mainitun kadun varrella.

Kaupungin muissakaan osissa ei väkijuomain vähittäismyyntiä saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan tahi sellaisen paikan välittömässä läheisyydessä, mihin väkeä paljonlaisesti kokoontuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatien etelä- ja pohjoispuolella Simon- ja Kaivokatua olevien Itä- ja Länsi-Heikinkadun osien varrella.

Lähetteisä viime helmikuun 25 päivästä on Kaupunginvaltuusto lykännyt asian sellaisia asioita valmistelemaan asettamaansa erityiseen valiokuntaan; ja saavat allekirjoittaneet, sanotun valiokunnan jäsenet mainittua tehtävää täyttääkseen täten antaa asiasta seuraavan lausunnon.

Hakemuskirjojen tarkastuksessa on se asianhaara kiinnittänyt valiokunnan huomiota, että yksi hakijoista on laiminlyönyt esittää todistuksen maineestaan. Kun viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeuksien antamista käsiteltäessä kysymys, mitä moisen puutteellisuuden pitäisi vaikuttaa Kaupunginvaltuuston annettavaan lausuntoon asiasta, oli aiheuttanut erimielisyyttä sekä Kaupunginvaltuusto äänestettyään samanlaatuisissa tapauksissa oli tehnyt toisistaan eriäviä päätöksiä, on valiokunta, ennenkuin ryhtyi hakemuksia käsittelemään, katsonut tässä kohden olevan määrättävä periaatteellinen kanta. Edellä mainitun asetuksen 7 §:n säännöksestä näkyy, että puheenaolevan laatusissa asioissa Kaupunginvaltuustolla ei ole päätäntövaltaa, vaan on Valtuuston ainoastaan annettava *lausunto* asianomaisista hakemuksista. Jätettyjen hakemusten asiallinen *tutkiminen* sen sijaan kuuluu Maistraatille, jonka on annettava lupatodistus siinä tapauksessa että hakemukseen myönnytään.

Niihin asianhaaroihin nähden, jotka haettaessa oikeutta väkijuomain kauppaamiseen on selvitettävä, säädetään sanotussa §:ssä m. m. että hakemukseen on myötälitettävä mainetodistus sekä ilmoitus paikasta, missä oikeutta aijotaan käyttää. On ilmeistä, että Maistraatin tutkiessaan asianomaisia hakemuksia tulee katsoa että nämä myyntiluvan saamisen ehdot on täytetty, vaikkakaan Kaupunginvaltuusto ei ole tehnyt siinä kohden muistutusta. Kun Kaupunginvaltuuston kuitenkin on annettava lausunto jokaisesta hakemuksesta koko laajuudessaan, on valiokunnasta näyttänyt asianmukaiselta, että viimeksimainitun laatusissa tapauksissa Maistraatin huomiota kiinnitetään sanotussa kohden ilmenevään puutteellisuuteen. Sitävastoin ei näytä tar-

peelliselta, että Kaupunginvaltuusto antaa tämän pitemmälle menevää lausuntoa määrätäkseen »ehtoja» myyntiluvan myöntämiselle.

Mitä tulee Kaupunginvaltuuston lausunnon sanamuotoon, siinä tapauksessa että selvitystä asetuksenmukaisista myönnytyksen edellytyksistä kohdassa tahi toisessa puuttuu, on valiokunta sentähden päättänyt, väärinkäsityksen välttämiseksi mikäli Kaupunginvaltuuston toimivaltaa nyt puheena olevassa kohden koskee, ainoastaan huomauttaa sellaisen puutteen olemassa oloa, puoltamatta, niinkuin ennen on tehty, ehdollista suostumusta sellaiseen hakemukseen.

Toinen joissakuissa hakemuskirjoissa havaittu puute on ollut se, että ei ole ilmoitettu *paikkaa*, missä myyntiä aijotaan harjoittaa. Kun sanotut puutteet kuitenkin on korjattu asiakirjoihin myötäliitetyssä allekirjoittamattomassa luettelossa, ei valiokunta, jolle on ilmoitettu sanotun luettelon olevan Osakeyhtiön tekemä, ole katsonut mainitun puutteellisuuden tarvitsevan aiheuttaa huomautusta.

Valiokunnan ehdotus asianomaisiin hakemuksiin nähden näkyy muutoin allaolevasta kaaviosta.

N:o	Hakija	Myymälä	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	<i>Ahlfors, Valfrid Alfons kauppias.</i>	<i>Maariank. n:o 13 B</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei ole muuta muistuttamista kuin että myymälän läheisyydessä on kokonaista viisi koulua.
2	<i>Aktiebolaget H. Fryckman Osakeyhtiö rva Hilda Natalia Fryckmanin kautta.</i>	<i>Iso Roopertink. n:o 25</i>	s:n	Ei ole mitään muistuttamista.
3	<i>Axel Palmroos Aktiebolag kauppias Axel Palmroosin kautta.</i>	<i>P. Esplanaatikatu n:o 27</i>	s:n	s:n

4	<i>Aktiebolaget Axel Pihlgren kauppias Johan Emil Pihlgrenin kautta.</i>	<i>Fabianinkatu n:o 12</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei ole mitään muistuttamista.
5	<i>Aktiebolaget J. H. Wickel konttoristi Emil Konrad Floorin kautta.</i>	<i>Aleksanterink. n:o 32</i>	s:n	s:n
6	<i>Aktiebolaget N. Pletschikoffs Eft. varatuomari Nikolai Pletschikoffin kautta.</i>	<i>Etelä Esplanaatinkatu n:o 4</i>	s:n	Ei ole muuta muistuttamista kuin että puuttuu selvitystä liikkeen hoitajan maineesta.
7	<i>Aktiebolaget Gösta Sundmans Vinkällare o. Spirituosaffär kauppias Valter Fredrik Sjöbergin kautta.</i>	<i>L. Heikinkatu n:o 6</i>	s:n	Ei ole mitään muistuttamista.
8	<i>Aktiebolaget Richard Rudolf Osakeyhtiö majurin leskirouvan Hedvig Elisabet Maexmontanin kautta.</i>	<i>Iso Roopertink. n:o 4</i>	s:n	s:n
9	<i>A. V. Eklund & C:o Aktie- bolag kauppias Anders Ver- ner Eklundin kautta.</i>	<i>Erottajakatu n:o 19</i>	s:n	s:n
10	<i>Engström, Gustaf, konttoristi.</i>	<i>Fredrikinkatu n:o 22</i>	s:n	s:n
11	<i>Hagelberg, August Ferdinand kauppias.</i>	<i>Pikku Roopertinkatu n:o 8</i>	s:n	s:n

12	<i>Hildén, Otto Berndt kauppias.</i>	<i>Etelä Esplanaatikatu n:o 8</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei ole mitään muistuttamista.
13	<i>Hjelt & Lindgren konttoristi Emil Danskán kautta.</i>	<i>Etelä Esplanaatikatu n:o 12.</i>	s:n	s:n
14	<i>Hirvonen, Mathilda, kauppaanleski.</i>	<i>L. Heikinkatu n:o 18</i>	s:n	s:n
15	<i>Holmqvist, Mathilda, Sofia kauppaanleski.</i>	<i>Pohj. Mokasiinik. n:o 6</i>	s:n	s:n
16	<i>Kählman, V. R. leskirouva Hilda Augusta Kählmannin kautta.</i>	<i>Fredrikinkatu n:o 15</i>	s:n	s:n
17	<i>Maexamontan, J. C. Ernst Nyberg & C:o kauppias Ernst Albert Nybergin kautta.</i>	<i>Unioninkatu n:o 28</i>	s:n	s:n
18	<i>Nikander, Augusta, kauppaanleski.</i>	<i>Mikonkatu n:o 11</i>	Ei ole muuta muistuttamista kuin että paikka, jossa liikettä on aijottu harjoittaa, on Kaupunginvaltuuston määräämän alueen ulkopuolella (Rautatien varrella).	V. t. poliisimestarin lausunto hyväksytänee.
19	<i>Relander, Linda Victoria, kauppaanleski.</i>	<i>L. Heikinkatu n:o 16</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei ole mitään muistuttamista.
20	<i>Rohde, Otto, kauppias.</i>	<i>Aleksanterinkatu n:o 50</i>	s:n	s:n
21	<i>Rosenqvist, Klas Reinhold,</i>	<i>Aleksanterinkatu n:o 11.</i>	s:n	s:n
22	<i>Sjöberg, J. F. toimivaimo Gustava Josefina Damstenin kautta.</i>	<i>Erottajakatu n:o 3</i>	s:n	s:n

23	<i>Turdén, N. A. Aktiebolag kauppias Nikolai August Turdénin kautta.</i>	<i>Mikonkatu n:o 5</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Huomautetaan että ilmoitettu liikkeenhoitaja kauppias N. A. Turdén nyttemmin on kuollut.
24	<i>Westerberg, Adrian Albin, kauppias.</i>	<i>Aleksanterinkatu n:o 46</i>	s:n	Ei ole mitään muistuttamista.
25	<i>Helsingin Anniskelu o. y. Ida Katrina Löfström myymälän hoitajattarena.</i>	<i>Kluuvikatu n:o 5.</i>	s:n	s:n
26	<i>Sama Matilda Josefina Dahlgren myymälän hoita- jattarena.</i>	<i>Antinkatu n:o 15</i>	s:n	s:n
27	<i>Sama Helma Maria Lind- ström myymälän hoitajat- tarena.</i>	<i>Fabianink. n:o 4</i>	s:n	s:n
28	<i>Sama Amalia Eklund myymälän hoitajattarena.</i>	<i>L. Heikink. n:o 18</i>	s:n	s:n
29	<i>Sama Olga Agatha Öhman myymälän hoitajattarena.</i>	<i>Uudenmaank. n:o 22</i>	s:n	s:n

Helsingissä maaliskuun 3 p:nä 1908.

August Lundqvist.

K. von Alfthan.

A. M. Lassenius.

Selim Hällfors.

Alarik Hernberg.

Lausunto ehdotuksesta, joka tarkoittaa Vantaan veden puhdistamista kemiatuotteilla ja suodattamista amerikalaisilla pikasuodattamilla.

**Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.**

Helmik. 24 p. 1908.

N:o 114.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Rahatoimikamari, saadakseen perinpohjaisesti ja kaikinpuolisesti valmistelluksi Helsingin kaupungille vuosi vuodelta yhä tärkeämmäksi käyvän vesijohtokysymyksen, oli asettanut erityisen valiokunnan, johon kuuluivat Rahatoimikamarin jäsen, insinööri Th. Frosterus, yli-insinööri Th. Tallqvist sekä professori W. Ramsay, teki Rahatoimikamari vastamainitun valiokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuustolle esityksen määrärahan myöntämisestä kokeiluihin Vantaan jokiveden puhdistamiseksi n. s. amerikalaisilla eli pikasuodattimilla. Viime vuoden huhtikuun 13 päivänä pitämässään kokouksessa Kaupunginvaltuusto kuitenkin havaitsi tarpeelliseksi, ennenkuin enempiin toimiin asiassa ryhdyttiin, asiantuntevalla henkilöllä ulkomaalla otattaa selvä puheena olevien suodattimien soveliaisuudesta erittäinkin Helsingissä vallitsevia oloja silmällä pitäen. Sittenkun Rahatoimikamari oli määrännyt Vesijohtokonttorin johtajan, insinööri Albin Skogin sekä, Kaupunginvaltuuston eri esityksestä myönnettyä määrärahan myöskin elintarpeitten tutkimusaseman johtajalle, filosofian maisteri Allan Zilliacukselle, asiantuntijoina tekemään matkan, kävivät he viime kesänä erinäisissä Europan paikoissa, mistä asiaan oli valaistusta saatavissa, ja syksyn kuluessa jätettiin Rahatoimikamariin heidän antamansa, tässä liitteinä seuraavat matkakertomukset.

Sittemmin on Vesijohtokonttori tehnyt ja kirjelmässä viime joulukuun 12 päivältä Rahatoimikamariin lähettänyt täydellisen ehdotuksen Vantaan jokiveden puhdistamiseksi kemiatuotteilla ja sitten seisottamalla sekä suodattamalla amerikalaisilla pikasuodattimilla (Liite II). Jotta kävisi välittömästi vertaileminen toisiinsa niitä rakennus- ja käyttökustannuksia, joita aiheutuu Vantaan jokiveden puhdistamisesta tavallisilla hiekkasuodattimilla sekä amerikalaisilla pikasuodattimilla ynnä rikkihappoisella savimaalla, on Konttori lisäksi valmistanut ja jättänyt piirustukset ja kustannusarvion Vanhankaupungin Siltasaarelle rakennettavia kahta suodatusallasta sekä kahta tasoitussäiliötä ja yhtä pumppulaitosta varten.

Kaikki asiassa siten syntyneet asiakirjat on Rahatoimikamari sittemmin lähettänyt edellä mainittuun vesijohtovaliokuntaan, joka kirjelmässä viime tammikuun 28 päivältä on antanut lopullisen mietinnön asiasta (Liite I).

Niinkuin vesijohtovaliokunnan lausunnosta ja siinä tarkemmin mainituista perusteista käy selville, täytyy ajatus kaupungin varustamisesta Helsingin lähitienolta saatavalla pohjavedellä tahi keinotekoisesti suodatetulla vedellä jättää sillensä. Niinkään ovat Vesijohtokonttorin tekemät tutkimukset osottaneet että, vaikka suuret määrät pohjavettä olisi saatavissa Lahden ja Hangon välillä kulkevan vierinkiviharjun likeiseltä erittäin vesirikkaalta tienoolta, nousisivat kuitenkin niin laajaksi suunnitellun vesilaitoksen rekennuskustannukset, että kaupunki vielä parinkymmenen vuoden kuluttua tästä lähtien voitaisiin varustaa tarpeellisella vesimäärällä, niin suuriin summiin, 8—10 miljoonan markan vaiheille, että Rahatoimikamarin mielestä ainakin toistaiseksi täytyy tästä tuumasta luopua.

Jos edellä esitetty käsitys myönnetään oikeaksi, lienee myös myönnettävä, että kaupungilla nykyään on käytettävänä ainoastaan yksi keino, nimittäin toistaiseksi käyttää Vantaan jokivettä, puhdistettuna tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Kun ammattimiehet — niin hyvin asiantuntijat kuin vesijohtovaliokunnan jäsenet — ovat siihen menettelyyn nähden, joka tässä olisi soveliaimmin otettava käytäntöön, voineet yksimielisesti kannattaa ehdotusta Vantaan jokiveden puhdistamisesta kemiallista tietä käyttämällä puhdistusaineena rikkihappoista savimaata ja sitten suodattamalla amerikalaisilla pikasuodattimilla, ei Rahatoimikamari ole katsonut asian valmistelun kaipaavan enempää valaistusta, jommoisen antamiseen ei Kamarilla missään tapauksessa olisikaan tarpeellista asiantuntemusta.

Rahatoimikamari on sentähden yhtynyt valiokunnan esitykseen että Kaupunginvaltuusto osottaisi 610,000 markan suuruisen rahamäärän Vanhankaupungin Silta-saarelle suunnitellun pikasuodatuslaitoksen rakentamiseksi valiokunnan ehdotuksen mukaisesti (Liite I).

Edellä kosketellun asian yhteydessä Kamari otti käsiteltäväksi Terveystoimituslautakunnalta saapuneen kirjelmän, jossa lausutaan:

„Mikäli Terveystoimituslautakunta on saanut tietää, lienee se Kaupunginvaltuuston asettama komitea, jolla on ollut tehtävänä ehdottaa tarpeellisia toimenpiteitä vesijohtoveden parantamiseksi, antamassaan mietinnössä — samalla kun komitea on ehdottanut erinäisiä toimenpiteitä sanotussa tarkoituksessa — huomauttanut että, ellei hetimiten ryhdytä uutisrakennuksiin vesijohdon suodatuslaitoksessa, on ensintulevana syksynä todennäköisesti käyvä niin, että suuremman vedentarpeen ilmaantuessa kaupungissa sitä ei voida tyydyttää yksinomaan suodatetulla vedellä, vaan täytyy lisäksi käyttää suodattamatonta Vantaan jokivettä.

Tämän johdosta ja kun suodattamattoman jokiveden nauttimisesta, siinä kun erittäinkin joinakuina vuoden aikoina on sangen paljon bakteereja, voi olla terveydellistä vaaraa, jonka seuraukset puheena olevassa tapauksessa saattavat olla arvaamattomat, ehdottaa Lautakunta että Rahatoimikamari, ellei se asian erittäin kiireelliseen laatuun nähden katso voivansa kohta ryhtyä toimiin asiassa, lähettäessään Kaupunginvaltuustolle lausuntonsa vesijohtoveden parantamisesta, samalla esittäisi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi eikö sellaisiin töihin, esimerkiksi louhimistöihin, jotka kaikissa tapauksissa on suoritettava rakennettiinpa uudet suodattimet mitä tyyppiä tahansa, saisi hetimiten ryhtyä ja määräraha tarkoitukseen olisi myönnettävä jotta edellä mainitun laatuinen vaaran uhka mikäli mahdollista voitaisiin välttää.“

Terveydenhoitolautakunnan huomauttamat näkökohdat varteen ottaen harkitsi Rahatoimikamari tarpeelliseksi antaa Vesijohtokonttorin toimeksi kohta ryhtyä asianmukaisiin toimiin sellaisten louhimis- ja muiden valmistavien töiden suorittamiseksi, jotka olisi joka tapauksessa teetettävä uusien suodattimien laittamiseksi valittiinpa nämä mitä tyyppiä tahansa. Sen ohella on Kamari ajan täpäryyteen nähden sekä mikäli mahdollista jouduttaakseen asiaa valtuuttanut vesijohtoinsinööri Skogin, käyttämällä apunaan asiantuntijoita tähän kuuluvilta ammattialoilta, valmistamaan seikka-peräisen ohjelman työn suorittamiseksi sekä ulkomaisilta ja, mikäli mahdollista, kotimaisilta toiminimiltä pyytämään kustannusarviota koneitten ja muiden rakennustyöhön käytettävien tarpeitten hankkimiseksi.

Rahatoimikamarissa on sen ohella nostettu kysymys eikö nyt ehdotetusta laitoksesta huolimatta olisi tarpeen hankkia asianmukaisia erikoistietoja jotta vastedes voitaisiin rakentaa vesilaitos kaupungin varustamiseksi pohjavedellä tai keino-tekoisesti suodatetulla vedellä, jota otettaisiin etäämpänä sijaitsevilta seuduilta. Rahatoimikamarissa on kuitenkin ollut vallalla se käsitys että, ennenkuin toimeenpiteeseen viimeksi mainitussa tarkoituksessa ryhdytään, olisi saatava kokemusta nyt suunniteltujen laitosten vaikutuksesta, eritoten kun, jos tulos on suotuisa, Vantaanjoen vesimäärä on täysin riittävä kaupungin varustamiseen tarpeellisella vesimäärällä monta vuosikymmentä. Jos sitävastoin vastedeskin voidaan tehdä painavia muistutuksia vesijohtoveden laatua vastaan terveydelliseltä kannalta, olisi kysymys jälleen otettava päiväjärjestykseen.

Niinkuin edellä mainittiin, nousisivat nyt suunniteltujen laitosten kustannukset 610,000 markkaan, joka summa lienee soveliaimmin osotettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Tähän melkoiseen menoerään ja muihinkin menoihin nähden, jotka kaupungin on jo kuluvana vuonna suoritettava, Rahatoimikamari katsoi olevan Kaupunginvaltuustolle ilmoittaminen, että kaupunki tarvitsee uutta obligatsioonilainaa. Kun nykyään kuitenkin ei ole olemassa suotuisia toiveita uuden lainan saamisesta hyväksyttävillä ehdoilla sekä Rahatoimikamari jo on saanut toimeksi suorittaa kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla seuraavat lisätyn Kaupunginvaltuuston päättämät määrät, nimittäin:

Marian sairaalan laajentamiseen	<i>Smk</i>	600,000:—
Uuden vaivaistalon rakentamiseen	”	1,700,000:—
Uuden kaasukellon rakentamiseen	”	260,000:—
Kaasutehtaan kiertojohtoon	”	450,000:—
<u>Yhteensä</u> <i>Smk</i>		3,010,000:—

on luonnollista, että kaupungin viranomaisten täytyy erittäin huolellisesti käsitellä jokaista asiaa, joka aiheuttaa sanottavampia kustannuksia ja vaatii käyttämään vastaisia lainavaroja, sekä harkitsemaan tarpeen välttämättömyyttä ei ainoastaan silmällä pitäen sen ehdotonta vaan myös suhteellista merkitystä ja tarpeellisuutta kaupungille. Rahatoimikamari, joka kylläkin on käsittänyt tämän, on kuitenkin katsonut, että kaikista niistä toimenpiteistä, jotka nyt ja likeisimmässä tulevaisuudessa saattavat olla tarpeen vaatimia, kaupungin vesijohto-olojen periupohjainen parannus on epäilemättä asetettava etusijaan. Vaikka tosin uusien sairaalain rakentamisella, Pitkäsillan uudestirakentamisella, maa-alojen ostolla kaupungin alueen laajentamiseksi y. m. päiväjärjestyksessä olevilla kysymyksillä täytyy myöntää olevan suurta kantavuutta kaupungin vastaiseen kehitykseen nähden, on Kamari kuitenkin empimättä kaikkien muiden edelle asettanut kysymyksen vesijohtoveden perin pohjaisen parannuksen aikaansaamisesta.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että lisätty Kaupunginvaltuusto päättäisi

että tarpeellisiin toimiin Vantaan jokiveden puhdistamiseksi kemialtuotteilla ja amerikalaisilla pikasuodattimilla suodattamalla on viipymättä ryhdyttävä; sekä

että kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista osotetaan tähän tarkoitukseen tarvittava määrä Smk 610,000:—

Tämän ohella antanee lisätty Kaupunginvaltuusto varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle toimeksi

Keisarilliselta Senaatilta hankkia vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, siihen asti kun uusi obligatsioonilaina voidaan saada, hankkimaan työn teettämiseen tarpeellisen rahamäärän ottamalla lainaksi varat kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi.

Kaikki asiassa syntyneet asiakirjat seuraavat liitteinä, jota paitsi Vesijohtokonttorissa tehdyt piirustukset ja läpileikkaukset liitetään myötä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Liite I.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

Rahatoimikamari on joulukuun 19 päivänä 1907 tekemänsä päätöksen mukaan lausunnon saamista varten vesijohtovaliokuntaan lähettänyt Vesijohtokonttorin tekemän ehdotuksen Vantaan veden puhdistamiseksi rikkihappoisella savimaalla sekä sitten suodattamalla amerikalaisilla pikasuodattimilla. Ehdotukseen on sen ohella myötäliitetty maisteri Zilliacuksen ja insinööri Skogin Kamarille antamat kertomukset matkasta, jonka he viime kesänä tekivät ulkomaalle tutkiakseen tällaisia suodatuslaitoksia. Myöhemmin on valiokunnalle annettu Vesijohtokonttorin ehdotus kahdeksi tavalliseksi suodatusaltaaksi sekä kahdeksi tasoitussäiliöksi ja pumppulaitokseksi, jotka rakennettaisiin Vanhankaupungin Siltasaarelle. Valiokunnan jäsenten saatua tehdyt ehdotukset niihin kuuluvine asiakirjoinen tiedokseen pyytää valiokunta Kamarille antaa seuraavan lausunnon.

Niinkuin valiokunnalla jo aikaisemmin, käsitellessään kysymystä välittömien kokeitten tekemisestä Vantaan veden puhdistamiseksi amerikalaisilla suodattimilla, on ollut kunnia huomauttaa, on Vesijohtokonttorin viime vuosina toimittamalla valmistavilla tutkimuksilla saatu selville, että pohjavettä tosin on kaupungin läheisyydessä saatavissa useista paikoista, mutta niistä itsekustakin ainoastaan vähäisiä, rajoitettuja määriä. Kävisi sentähden välttämättömäksi jo kaupungin nykyisten tarpeitten tyydyttämiseksi rakentaa useita, pienenlaisia vesilaitoksia. Kun ei ainoastaan kaupungin väkiluku, vaan vieläkin suuremmassa määrässä veden kulutus vuosi vuodelta osottaa suurta lisäännystä, olisi tästä seurauksena vesijohtolaitoksen alinomainen laajentaminen ynnä uusien pumppuasemain rakentaminen yhä etämmäksi kaupungista. Näiden 4—5 kilometrin päässä toisistaan olevien pumppuasemien ynnä niihin kuuluvien rakennusten, johtojen ja kaivojen rakennus- ja käyttökustannukset tulisivat verraten suuriksi ja hoito vaikeaksi valvoa, jonka tähden valiokunnan mielestä ei ole ollut tarpeellista ulottaa näitä tutkimuksia Tikkurilaa tuonnemmaksi eikä myöskään välittömillä koepumppuamisilla saada selville todellista vesimäärää. Rahatoimikamarin valitsemat tukholmalaiset asiantuntijat professori J. Gust. Richert ja rakennuspäällikkö A. O. Alrutz ovat tosin huomauttaneet, että pohjaveden määrää kävisi lisääminen keinotekoisesti suodattamalla pintavettä jossakin Tikkurilan läheisessä soraharjussa, mutta valiokunta ei ole voinut puoltaa niiden kalliitten kokeilujen toimitamista, joita tämän arvelun todenmukaisuuden selville saamiseksi olisi tarpeen, syystä että täältä saatavissa oleva pintavesi olisi Vantaan vettä sekä niinmuodoin liian epäpuhdasta soveltuakseen ajan pitkään tällaiseen suodatukseen suurissa määrin. Itse alueen halki kulkevan Tikkurilan- eli Keravanjoen vedestä ei voi tulla puhetta, syystä että sikäläinen vesimäärä on suuren osan vuotta riittämätön ja tämä vesi on vieläkin enemmän luonneitten saviaineksien pilaamaa kuin Vantaan vesi.

Valiokunnan mielestä täytyy sentähden jättää sillensä hanke kaupungin varustamisesta kaupungin läheisyydestä otettavalla pohjavedellä tahi keinollisesti suodatetulla vedellä.

Vesijohtokonttori on sentähden kesällä 1906 tutkinut erään Lahden ja Hangon välillä kulkevan vierinkiviharjun viereisen erittäin vesirikkaan tienoon pohjavesioloja, joka tienoo on Helsingistä noin 40 kilometrin päässä. Vaikka täältä on saatavissa suuret määrät pohjavettä, kävisi täälläkin välttämättömäksi yhäti kasvavan tarpeen tyydyttämiseksi kohdakkoin käyttää keinotekoisesti suodatettua vettä, jota otettaisiin useista likeisistä järivistä, joissa on tavattoman hyvää ja tähän tarkoitukseen kelpaavaa vettä. Säännöllisen käytön turvaamiseksi olisi sentähden välttämätöntä ostaa sängen suuri maa-ala. Muutoinkin laitos tulisi sängen kalliiksi sen johdosta, että paikka on kaukana kaupungista ja jo alun pitäen täytyisi laskea avara putkijohto. Sellaisen vesijohtolaitoksen rakennuskustannukset, joka vielä vuonna 1930 kykenisi täältä käsin varustamaan kaupungin vedellä, on arvioitu 8—10 miljoonaksi markaksi, — jonka suuruista pääomaa kaupunki nykyään tuskin voi laitokseen panna, vaikka onkin kysymyksessä sen asukkaille niin tärkeä etu kuin fyysisessä ja terveydellisessä suhteessa moitteettoman veden saanti. Valiokunnassa on tämän ohella lausuttu epäilyksiä, olisiko sovinnollisella välipuheella, tarvitsematta suorittaa ylen runsaita vahingonkorvauksia alapuolella oleville vesilaitosten omistajille, saatavissa lupa johtaa vesi pois luonnollisesta urastaan, syystä että tämä ei ole nykyään voimassa olevan vesilainsäädännön mukaan luvallista. Vaikkakin Kaupunginvaltuusto myöntäisi tarvittavat varat, kuluisi kuitenkin vuosikautia, ennenkuin on ehditty suorittaa kaikki ne neuvottelut ja sopimukset sekä valmistustyöt, jotka ovat tarpeen suunnitelman toteuttamiseen, piirustusten valmistamiseen ja laitoksen rakentamiseen.

Ei niinmuodoin ole tarjona muuta vaihtoehtoa kuin ainakin toistaiseksi käyttää Vantaan vettä. Syystä ettei Vanhankaupungin Siitasaarella olevaa suodatuslaitosta ole laajennettu vuodesta 1895 lähtien, vaikka vedenkulutus siitä lähtien on lisääntynyt enemmän kuin kaksinkertaiseksi, ei laitos nyttemmin tyydytä lisääntyntä tarvetta, vaan on olemassa vaara, että jossakin tärkeässä tilaisuudessa kaupunkiin täytyy toimittaa suodattamatonta vettä. Käy sentähden välttämättömäksi hetimiten tavalla tai toisella laajentaa sikäläistä laitosta. Tässä tarkoituksessa on yhden vuoden aikana kokeiltu veden laadun parantamiseksi pysyttämällä nykyinen suodatusjärjestelmä. Varta vasten tehdyssä kokeilulaitoksessa vesi ensin kemiallisesti puhdistettiin rautaoksiidisulfaatilla ja laskettiin sitten tavallisen hietasuodattimen läpi. Vaikka kokeilut muutoin antoivat edullisen tuloksen, osottausi käytännössä mahdottomaksi suodattaa vettä tavallisten hietasuodattimien avulla ainakaan sanottavan nopeasti. Tästä tehokkaampaa puhdistusta tarkoittavasta keinosta oli sentähden luovuttava, mutta sitten tuli puheeksi n. s. amerikalaisen eli pikasuodattimien käytäntöön ottaminen. Nämä suodattimet ovat viime vuosina tulleet yhä yleisempään käytäntöön veden suodattamiseksi, sittenkun se on sitä ennen kemiatuotteilla puhdistettu, ja ehdotti valiokunta sentähden määrärahaa myönnettäväksi sellaisella suodattimella kokei-

lemiseen täällä. Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan hyväksynyt tätä koskevaa Raha-toimikamarin esitystä, vaan antoi kokouksessaan huhtikuun 23 päivänä 1907 Kamarille toimeksi asiantuntevalla henkilöllä ulkomaan paikoissa otattaa selvä näiden suodattimien soveliaisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tšekäläisiä oloja silmällä pitäen sekä sitten antaa Kaupunginvaltuustolle täydellisen ehdotuksen kustannusarvioineen puheenalaista laatua olevain suodatinten laittamiseksi kaupungin vesijohtoon. Kamarin kokouksessa toukokuun 23 päivänä valittiin insinööri Skog tekemään sanottu matka, mutta valiokunnan ehdotuksesta Kamari samalla esitti että asian täydelliseksi selvittämiseksi maisteri Zilliacuksellekin valmistettaisiin tilaisuutta tutkia niin hyvin Saksassa, Hollannissa ja Itävallassa olevia pikasuodatuslaitoksia kuin myös muita vesilaitoksia, joista oli saatavissa hyödyllistä oppia tšekäläiseen vesijohtoon tehtävien muutosten varalle, ja Kaupunginvaltuusto myöntyi tähän.

Kamarille annetuista matkakertomuksista näkyy, että kertomusten antajat ulkomaalla saavutetun kokemuksen nojalla puoltavat Vantaan veden puhdistamista ensin erottamalla sako rikkihappoisella savimaalla ja sitten käyttämällä amerikalaisia pikasuodattimia sekä että Vanhassakaupungissa on kokeiltu veden puhdistamiseksi tällä suolalla yhtäjaksoisessa käytössä, niinkuin sellaisissa laitoksissa nyttemmin on tavallista, ja että nämä kokeilut ovat antaneet tyydyttävän tuloksen. Amerikalaista suodatinta ei näissä kokeiluissa tietystikään ole ollut, vaan on niissä toimeenpantu likimain samallaiset olot kuin pikasuodatuslaitoksissa on. Bakteriologiseen tehokkuuteen nähden on sentähden pakko yksinomaan luottaa näiden suodattimien hankkijan „Jewell Export Filter Companyn“ ilmoittamaan lukuun 97 %:in. Niinkuin insinööri Skog huomauttaa, ei tämä tehokkuus ole niin suuri kuin olisi suotava, vaan olisi veden bakteripitoisuus oleva keskimäärin noin 200 pesäkettä kuutiosm. kohti. Vesijohtokonttorin viime vuosikertomuksen mukaan on tehoisuus niinä vuosina, joina bakteriologista tarkastusta on toimitettu, nykyistä suodatustapaa käyttämällä ollut keskimäärin 93,7 %, joten siis kuitenkin olisi aikaansaataavissa tuntuva parannus eli yli 3 %:n. Kun vesi sen ohella tulee aivan kirikkaaksi ja värittömäksi, näyttää tällä menettelyllä valiokunnan mielestä olevan niin suuria etuja tavallisen suodatuksen edellä, ettei valintaan nähden nyttemmin enää pitäisi olla mitään epäilystä. Se seikka että Vantaan veteen kemiatuotteilla käyteltynä tulee lisäksi joitakuuta suojoja ja että se kovenee asteen verran, ei oikeastaan ole mikään epäkohta, syystä että nykyinen vesijohtovesi on liian pehmeätä, enintään 1,8 saksan kovuusastetta, ja sentähden ei ainoastaan syövyttä lyijyä vaan sanottavassa määrässä myös sekä takkirautaa, joista aineista kaupungin vesijohdot on tehty.

Valiokunta saa sentähden puoltaa Vesijohtokonttorin tekemää ehdotusta Vantaan veden puhdistamiseksi erottamalla sako rikkihappoisella savimaalla ja sitten suodattamalla amerikalaisilla pikasuodattimilla. Yksityiskohtiin nähden ei valiokunnalla myöskään ole ollut mitään muistuttamista. Kustannukset on arvioitu 610,000 markaksi ja vuoden 1910 menot ynnä 5 %:n korko 89,920 markaksi sekä laitoksen

poiskirjoitus lukuun otettuna 111,820 markaksi, mikä vastaa 2,8 penniä kuutiometritä puhdistettua vettä.

Jotta kävisi välittömästi vertaileminen toisiinsa rakennus- ja käyttökustannuksia, joita on Vantaan veden puhdistamisesta tavallisilla hietasuodattimilla sekä rikkihappoista savimaata ja amerikalaisia pikasuodattimia käyttämällä, on Vesijohtokonttori vielä Rahatoimikamariin lähettänyt Siltasaarelle rakennettavien kahden tavallisen suodatusaltaan ja kahden tasoitussäiliön sekä yhden pumppulaitoksen piirustukset ja kustannusarvioon. Tämän laitoksen ynnä yhden hiekanpesukoneen kustannukset on arvioitu 429,000 markaksi ja saarelle lisäksi rakennettavan kolmen suodattimen kustannukset 475,000 markaksi eli niinmuodoin yhteensä 904,000 markaksi. Kuutiometriä kohti nousevat vuotuiset menot, niihin luettuina korot ja poiskirjoitus, 1,74 penniin entisen laitoksen 2,8 penniä vastaan. Kun pikasuodattimilla voidaan puhdistaa 4,015,000 ja tavallisilla suodattimilla 5,000,000 kuutiometriä vuodessa, siitä 2,500,000 kuutiometriä uusilla suodattimilla, on rakennuskustannus kuutiometriä kohti ensinmainitussa tapauksessa $61,000,000 : 4,015,000 = 15,2$ penniä ja jälkimmäisessä tapauksessa $90,400,000 : 2,500,000 = 36,0$ penniä. Tavallisten hietasuodatuslaitosten rakennuskustannukset ovat niinmuodoin tuntuvasti suuremmat pikasuodatuslaitosten rakennuskustannuksia, jota vastoin vuotuisten menojen välinen erotus nyt suunnitelluissa laitoksissa on oleva noin penni kuutiometritä hietasuodattimien eduksi. Laitoksia yhäkin laajennettua täytyy niiden välisten menojen erotuksen vieläkin vähetä.

Jos niinmuodoin pikasuodatuslaitos rakennetaan, ovat rakennuskustannukset mahdollisimman vähäiset ja maksamalla lisää noin pennin kuutiometritä saa vettä, joka nykyiseen verrattuna on kirkasta ja maukasta, jonka tähden tämä meno on valiokunnan mielestä hyvin perusteltu.

Sen nojalla mitä valiokunta edellä on lausunut saa valiokunta sentähden Kamarille kunnioittaen ehdottaa:

että Kamari kaupunginvaltuustolle esittäisi myönnettäväksi 610,000 markkaa Vesijohtokonttorin suunnitteleman pikasuodatuslaitoksen rakentamiseksi Vanhankaupungin Siltasaarelle; sekä

että sen töihin piammiten ryhdyttäisiin.

Kaikki asiakirjat ja piirustukset liitetään myötä.

Helsingissä, tammikuun 28 päivänä 1908.

Th. Frosterus.

Wilhelm Ramsay.

Th. Tallqvist.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Läite II.

*Helsingissä joulukuun
12 p:nä 1907.*

N:o 2,657.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti saa Konttori nyttemmin kunnioittaen lähettää täydellisen ehdotuksen Vantaan veden puhdistamiseksi kemiatuotteilla ja sitten seisottamalla sekä amerikalaisilla pikasuodattimilla suodattamalla.

Laitos käsittää seuraavat pääosat:

- 1) suodatus- ja konehuoneen ynnä järjestelykaivot ja säiliöt;
- 2) kemiatuotteitten sekotuslaitoksen sekä seisotusaltaat; ja
- 3) suodattimet ja pumpput sekä tarpeelliset johdot.

Ensimmäisen laitoksen kokoa määrättäessä on pidetty silmällä enintään 15,000 kuutiometrin vuorokautista vesimäärää. Kun kuitenkin kulutus tänä vuonna on tuntuvasti lisääntynyt, täytyisi tämä määrä hankkia jo vuonna 1910. Tästä syystä on suodatushuone jo nyt laitettu niin suuri, että siihen käy sijoittaminen kaksi uutta suodatinta. Täten voidaan hankintakyky lisätä 20,000 kuutiometriksi vuorokaudessa lisärakennuksia tarvitsematta.

Pohjapiirros 1 näyttää itse laitosten periaatteen. Uusi suodatusrakennus siihen kuuluvine osastoineen on suunniteltu yhdensuuntaiseksi nykyisten katettujen suodattimien kanssa, 6 metrin päähän niistä. Nämä katetut suodattimet on aijottu muuttaa seisotusaltaiksi ja järjestelykaivo päällysrakennuksella varustettuna käytettäväksi kemiatuotteitten liuksen sekottamiseen. Pitemmälle ulottuvia uusia johtoja on kaksi, nimittäin toinen 600 mm:n johto veden kuljettamiseksi seisotusaltaista suodatusrakennukseen ja toinen niinkään 600 mm:n läpimittainen veden nostamiseksi sanotusta rakennuksesta ja liittyen vanhain pumppulaitosten ulkopuolella oleviin painejohtoihin. Syystä että viimeksi mainittu johto kulkee Vantaan joen poikki, täytyy se sijoittaa joen poikki rakennettavaan uuteen siltaan.

1) Suodatus- ja konehuone.

Asema näkyy pohjapiirroksista 3 ja 4. Tilaa ei ole ainoastaan niille kuudelle suodattimelle, jotka on aijottu kohta laitettaviksi, vaan myös niinkuin jo edellä on mainittu vieläkin kahdelle suodattimelle, joten suodatetun vesimäärän käy lisääminen 20,000 kuutiometriksi vuorokaudessa Jewell Export Filter Companyn ilmoituksen mukaan, joka toiminimi hankkisi suodattimien koneosat.

Suodatusosaston vierellä on konehuone. Siinä on tilaa kaikille tarpeellisille pumpuille ja koneille.

Suodatushuoneen länsiosassa on tarpeellinen puhtaanveden säiliö *m*, pp 3, joka vetää noin 340 kuutiometriä. Toinen samanlainen allas *l* on ensinmainitun vierellä, mutta rakennuksen ulkopuolella. Tämä on osittain tarpeellinen vasta sitenkun laitosta on laajennettu. Silloin sen rakentaminen kuitenkin kohtaisi mainittavampia vaikeuksia ja kun altaasta alun pitäenkin olisi suurta hyötyä, on koko sen kustannus jo nyt otettu kustannusarvioon.

Konesalin alla on erilaatuisten vesien imukaivoja: Vantaan veden *h*, seisotuneen veden *i* ja suodatetun veden *k*. Sitä paitsi on järjestelykaivot *f* ja *g*, toinen suodatettua ja toinen suodattamatonta vettä varten. Päärakennuksen edessä olevassa ulkorakennuksessa ovat kemiallisen laboratorion huoneet *d* sekä ylikoneenkäyttäjän huoneet *e* ynnä lämpöjohto ja imukaasutehdas *c*, mahdollisesti korjauspaja.

Itse rakennus on aijottu tehtäväksi tiilestä yksinkertaisin fasaadin arkkitehti Hj. Åbergin tekemäin myötäliitettyjen luonnospiirustusten mukaan. Katonkannattimet ovat raudasta ja katto kaksinkertaisista laudoista väliin pantuine tiivistyshuopineen, katon päällyys asfalttihuovasta. Alempi osa sitä vastoin on kokonaan betonista. Säiliöiden ja kaivojen päällinen lattia on rautabetonista.

Rakennus sijaitsee ja on suunniteltu niin, ettei vastedes mikään estä sitä laajentamasta joko pitkin- tahi poikinpäin taikka molempiinkin suuntiin.

2) *Kemiatuotteitten sekoituslaitos sekä seisotusaltaat.*

Kustannusten vähentämiseksi on ehdotettu nykyisten katettujen suodattimien muuttamisesta seisotusaltaiksi. Ainoa epäkohta sellaisesta muutoksesta on että sinä aikana, jona muutos toimeenpannaan, ei voida toimittaa yksinomaan suodatettua vettä, vaan täytyy kaupunkiin lähettää suodattamatontakin Vantaan vettä. Konttorin mielestä ei tämä epäkohta kuitenkaan perustele sitä noin 300,000 markan lisämenoa, minkä aivan uudet seisotusaltaat aiheuttaisivat¹⁾.

Allekirjoittaneen matkakertomuksessa annetun selvityksen pohjalla on seisotusaltaita ehdotettu kaksi yhtäjaksoisesti toimivaa. Keskimäinen suodatin on sen tähden muurilla jaettu kahtia ja aukot tehty kumpaisellekin puolelle molempiin toisiin suodattimiin, niinkuin pohjapiirroksesta 5 näkyy. Aukkoihin on tehty eräänlainen soudatin kalkkikivisurveista sen vapaan hapon sitomiseksi, jota vedessä kenties syntyy kemiatuotteitten sekottamisen tapahduttua. Itse sekottaminen toimitetaan kuten tavallista järjestelykaivon päällysrakennuksesta käsin, johon koko sekoituslaitos on sijoitettu — pp. 6. Täältä liuos juoksee pieneenlaisesta putkesta Vantaan veden

¹⁾ Konttori on suunnitellut muutoksen toimeenpantavaksi talvella 1908—09, Vantaan veden ollessa kirkkaimmillaan (puhtaimmillaan).

suureen tulojohtoon. Kemiatuotteitten paljouden järjestämiseksi suhteellisesti vesimäärään on Woltmannin vesimittari sijoitettu johtoon altaitten viereen.

3) Suodattimet, pumput ja johdot.

Tavallisen vedenkorkeuden vallitessa juoksee vesi omalla paineellaan joesta seisotusaltaisiin. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää vanhempaa johtoa ja ainoastaan vähäisen osan läpimittaa on suurennettava. Seisotusaltaisiin on tarpeen joitakuita uusia sulkuventtiilejä ja tyhjennysjohtoja. Niinikään on seisotetun veden kuljettamiseksi suodattimiin pantava uusi 600 mm:n läpimittainen johto. Tämä johto päättyy konesalin alla sijaitsevaan imukaivon *i*, pp. 3, mistä vesi pumpputaan suodattimiin. Näistä suodattimista vesi johdetaan ensin puhtaanveden säiliöihin *l* ja *m*, joiden tarkoituksena osin on toimia niiden vesimäärien tasoitussäiliöinä, joita tasaisella nopeudella käyvät suodattimet antavat ja pumput nostavat, osaksi olla sen veden säiliöinä, joka tarvitaan suodattimien huuhteluun.

Suodatetun veden järjestelykaivon *f* kautta voidaan säiliöt *l* ja *m* asettaa sekä vanhempien pumppulaitosten että konesalin alla olevan imukaivon *k* yhteyteen. Tästä kaivosta nostaa suodattimien huuhteluun tarpeellisen vesimäärän 140 litraa sekunnissa tätä varten asetettu pumppu *c*. Täältä myös kaksi uutta pumppua nostaa veden suoraan vanhempiin painejohtoihin uudesta 600 mm:n johdosta *l*, pp 1. Näiden pumppujen nostaman vesimäärän mittaamiseksi on vesimittari pantu vanhemmassa pumppulaitosrakennuksessa olevaan johtoon, jonka rakennuksen kautta johdon täytyy kulkea.

Vielä on myös olemassa pumppuja, jotka veden alhaalla ollessa voivat nostaa jokivettä seisotusaltaisiin, koska näiden vesimäärä muutoin voisi jäädä liian vähäiseksi tai toisin sanoin veden nopeus tulla liian suureksi jotta tyydyttävä seisotus ehtisi tapahtua. Näiden pumppujen imukaivo *h*, pp. 3, on sentähden kahdella putkella yhdistetty joesta tulevaan raakavesijohtoon.

Johtojen sulkemiseksi tai avaamiseksi on olemassa joukko venttiilejä, joten veden voi johtaa haluttuun suuntaan. Täälläkin on varattu tilaa vastedes mahdollisesti asetettaville lisäjohtoille, joista osa jo on aijottu pantavaksi paikalleen jottei käyttöä vastedes tarvitse keskeyttää. Säiliöitten ja altaitten tyhjentämiseksi ja puhdistamiseksi on olemassa tyhjennysjohtoja ja erityisiä suodatetun ja suodattamattoman veden viemärejä. Eri laitelmat käyvät riittävästi näkyviin pohjapiirroksesta 3.

Pumppuihin nähden saa Konttori huomauttaa, että jokainen pumppu on tarkoitettu nostamaan 100 litraa sekunnissa eli 8,640 kuutiometriä vuorokaudessa paitsi suodattimien huuhtelupumppu, jonka täytyy voida nostaa 140 litraa sekunnissa. Kun seisotusaltaisiin ja suodattimiin vettä nostavia pumppuja on kolme, on yksi pumppu aina varalla. Jos taas huuhtelupumppu joutuisi epäkuntoon, käy tarpeellista varovaisuutta noudattamalla vettä aina saaminen painejohdosta 150 mm:n läpimitaisen yhdistysjohdon välityksellä. — Kahden uuden painepumpun *d* asettamista

tänne pidettäneen tarpeettomana, mutta tätä perustelee se asianhaara, että vanhat pumppulaitokset kumpikin nyttemmin ovat liian pienet tyydyttämään lisääntyntä kulutusta. Pumppulaitoksia täytyy sentähden joka tapauksessa laajentaa ja tämä käy sopivimmin päinsä uuden laitoksen yhteydessä. Jos pumput vastedes osottautuvat liian pieniksi, on laajennus mukavimmin toimitettavissa vaihtamalla ne suurempiin.

Pumppujen käyttövoimaksi on Konttori aikonut joen vesivoimaa, joka suuren osan vuotta menee hukkaan. On sentähden asetettava uusi turbiini, mutta tätä työtä ei käy vielä suorittaminen, syystä että turbiinipumppulaitokset täytyy pitemmäksi ajaksi seisauttaa eikä höyrypumppulaitos täysin riitä veden nostamiseen. Uudet pumppulaitokset on sentähden ensin rakennettava itsenäisiksi laitoksiksi ja vastedeskin veden vähissä ollessa niiden täytyy toimia semmoisina. Konttori on sentähden vasta myöhemmin antava tästä ehdotuksen.

Aijotusta turbiinista on sopivin siirtää voima sähköteisin uusiin koneisiin ja on sentähden jo alun pitäen edullisinta laittaa kaikki pumput sähköllä käyviksi. Rakennuskustannukset sen ohella tulevat huokeimmiksi, jos käytetään keskipakois-pumppuja. Sen seikan että ne eivät ole yhtä säästäväisiä kuin muut pumput, korvaa runsain määrin etu että ne tarvitsevat vähän tilaa ja että vesivoimaa on aikomus käyttää suuri osa vuotta.

Käyttöä varten on sentähden hankittava moottoreja generaattoreineen, ja Konttori on tähän tarkoitukseen arvellut sopiviksi joko Diesel- tai imukaasumoot-toreja. Lopullinen valinta tehtäisiin vasta sitten, kun lopulliset tarjoukset on han-kittu. Tarkoitukseen tarvitaan kaksi vähintään 40 ja 120 hvsv. moottoria. Sähkö-virta valitaan sen järjestelmän mukainen, joka paraiten soveltuu yhdistettäväksi kau-pungin vastaiseen sähkötehtaaseen, joten liikkeen käyttö saadaan yhäkin paremmin turvatuksi.

Koko laitoksen kustannukset nousevat kaikkiaan 610,000 markkaan. Kus-tannusarvioon otettujen

Sekalaisten kustannusten

joukossa on 15,000 markan erä henkilökunnan asuntojen korjaukseen. Konttori on nimittäin arvellut, että tähän tarkoitukseen voitaisiin käyttää kaupungille kuuluvia, vesilaitoksen vierellä Forsbyn talon maalla sijaitsevia rakennuksia, joten ei uusia rakennuksia tarvitsisi teettää. Laitoksen hoitoon tarvittaisiin aluksi kemisti — samalla bakteriologi, — kaksi koneenkäyttäjää ja kaksi näiden apulaista sekä sitä paitsi apuri, jolle viimeksi mainitulle ei kuitenkaan varattaisi asuntoa.

Kemistin asettamiseen nähden Konttori pyytää erittäin huomauttaa että, kun vesilaitos on melkoisen matkan päässä kaupungista ja Vantaanjoen vedessä sangen nopeasti voi tapahtua muutoksia, ei olisi hyvin harkittua jättää laitosta vaille

itse paikalla asuvan kemistin välitöntä valvontaa. Kemistin tulisi etusijassa vastata vedenpuhdistuksen säännöllisestä kulusta ja toimittaa kaikki kemialliset ja bakteriologiset tutkimukset. Vuotuisten menojen arvioon on sentähden myös pantu kemistin palkkio 6,000 markkaa.

Niinkuin matkakertomuksessa jo on huomautettu, olisi puhdistus sopivin toimittaa rikkihappoisen savimaan avulla. Jos oletetaan 45 grammaa vesikuutiometriä kohti riittävän ja keskkulutuksen olevan 11,000 kuutiometriä vuorokaudessa, mikä vastaa laitoksen suurinta työkykyä, 15,000 kuutiometriä, eli sitä määrää, jonka yli vuonna 1910 tulee jonkun verran mentäväksi, ja samalla otetaan huomioon, että noin 4 % suodatetusta vedestä tarvitaan suodattimien huuhtomiseen, on suodatettu vesimäärä oleva kaikkiaan 4,175,000 kuutiometriä, rikkihappoinen savimaa 188,000 kg ja vuotuiset kustannukset seuraavat:

Vuotuiset kustannukset.

188,000 kg rikkihappoista savimaata à 11:50 100 kg:lta	21,620:—
Veden nostaminen suodattimiin, 350,000 hvsv. tuntia à 4 penniä	14,000:—
Suodattimien huuhtelu, 36,000 hvsv. tuntia à 5 penniä	1,800:—
Lämmitys, arviolta	1,500:—
Valaistus „	200:—
Korjaukset ja erinäiset tarveaineet, arviolta	2,500:—
Palovakuutusmaksut ja arvaamattomat menot, arviolta	1,500:—
Rakennuspääoman korko 5 %:n mukaan	30,500:—
Kemisti, palkkio, paitsi asuntoa ja polttopuita	6,000:—
Kaksi koneenkäyttäjää s:n s:n à 1,800	3,600:—
Kaksi koneekäyttäjänapulaista s:n s:n à 1,500	3,000:—
Apuri	1,200:—
Huoneistojen vuokra ja polttopuut, arviolta	2,500:—
	Yhteensä <i>Smc.</i> 89,920:—

eli 2,24 penniä kuutiometriltä laitoksen toimittamaa vettä.

Jos vielä lisätään poiskirjoituksesta aiheutuvat menot

8 % koneista (150,000) ja	12,000:—
1 1/2 % muusta osasta (460,000)	9,900:—
	Yhteensä <i>Smc.</i> 21,900:—

nousevat kustannukset 0,55 penniä kuutiometriltä, joten kustannukset ovat kaikkiaan noin 2,8 penniä kuutiometriltä.

Nykyään ovat suodatuksen välittömät kustannukset vaihdelleet 0,81 ja 0,48 pennin välillä kuutiometriltä viitenä viime vuonna sekä olleet keskimäärin 0,66 penniä. Pikasuodattimilla puhdistetun veden kustannukset nousisivat 2,8 penniin, mutta kun vesivoimaa voi käyttää jonkun osan vuotta ja uusien nostopumppujen hintakin on luettu näihin kustannuksiin, tulevat kustannukset kuutiometriltä todellisuudessa olemaan jonkun verran vähemmät. Jos tämän lisäksi vähennetään tavallisesta suodatuksesta aiheutuvat kustannukset, voi sanottavastikaan erehtymättä väittää, että pikasuodattimilla ja rikkihappoisella savimaalla puhdistetun Vantaanveden kustannukset lähiaikoina lisäävät menoja umpiluvuin 2 penniä jokaista laitoksen hankkimaa vesikuutiometriä kohti.

Kustannusarvio ja piirustukset liitetään myötä.

Albin Skog.

Liite III.

Vanhankaupungin Siltasaarelle rakennettavan pikasuodatuslaitoksen kustannusarvio.

1. Suodatusrakennus.

700 m ³ Maankaivausta à 2:—	1,400:—
5,500 „ Vuorenlouhintaa ynnä kivien kuljetus ja tasoitus à 7: 50.	41,250:—
940 m ³ Betonia kaivojen lattiaiksi ja seiniksi à 30:—	28,200:—
1,300 m ² Sementtilaastia 1:1 kaivoihin à 2: 50	3,250:—
80 „ Kivijalkaa kiilatusta kivistä à 18:— .	1,440:—
250 „ Kivijalan ja perusmuurien asfaltoimista à —: 60	150:—
98,000 Tiiltä ulkomuureihin ja päällystykseseen, valmiina telineineen ja ulkosaumauksineen à 130:—	12,740:—
26,000 Tiiltä sisämuureihin à 120:—	3,120:—
130 m ² Ulkopuolista rappausta, valmiina à 2: 70	351:—
1,300 „ Sisäpuolista, s:n s:n à 1: 80	2,340:—
7 Rautaiset katonkannattimet à 2,400 kg = 16,800 kg ynnä paikallepano ja maalaus à —: 50	8,400:—
520 m 7" × 10" kattoparruja à 3:—	1,560:—
940 m ² Ulkokattoa kone- ja suodatushuoneisiin, valmiina 1" × 5" ponttilaudoista, kerros tervattua tivistysuopaa, 1 1/4" katterimoja ja vesikatto tervattusta asfalttihuovasta à 5: 50	5,170:—
60 m ² Ulkokattoa eturakennuksen yläosaan samoin kuin edellä mainittu, kattorakenteineen à 6: 50	390:—
50 m ² Ulkokattoa rakennuksen muuhun osaan à 4:—	200:—
35 m ² Välikattoa laboratorioon ja koneenkäyttäjän huoneisiin, valmiina à 9:—	315:—
18 Piliaria vesisäiliöihin à 100:—	1,800:—
<u>Siirretään 112,076:—</u>	

	Siirretty	112,076: —	
530 m ² Rautabetonilattiaa säiliöitten ja kaivojen päälle à 20: —		11,660: —	
35 m ² Lattiaa 1 1/2" lankuista sekä betoniholvi laboratorioon ja koneenkäyttäjän huoneisiin à 15: —		525: —	
400 m ² Betonilattiaa suorastaan vuorelle à 5: —		2,000: —	
150 „ Metlachin levyä konehuoneeseen à 10: —		1,500: —	
110 „ Lattiaa suodattimien väliin, kannattimien ja pylväineen à 3: 50		385: —	
1 Rautaiset kierteisportaat siltoineen		700: —	
29 Ikkunaa, valmiina		1,600: —	
10 Ovea, s:n		635: —	
Lämpöjohto, arviolta		6,000: —	137,081: —
Tasoitus ja täytetyöt, erinäiset rautaparrut, maalaus ja sekalaiset menot sekä summan tasoitus	— —	14,910: —	152,000: —

2. *Katettujen suodattimien muuttaminen seisotusaltaiksi ja rakennus kemiatuotteitten sekottamista varten.*

31,000 Tiiltä puhtaanveden kaivon korottamiseksi, valmiina à 130: —		4,030: —	
40 m ² Ulkopuolista rappausta, valmiina à 2: 70		108: —	
230 „ Sisäpuolista s:n s:n à 1: 80		414: —	
115 „ Ulkokattoa revittävä ja uudestaan tehtävä à 4: —		460: —	
8 Ikkunaa, valmiina		180: —	
1 Kaakelitulisija		230: —	
106 m I-rautaa N. P. 30 lattiaparruiksi, 5,720 kg. à —: 30		1,716: —	
80 m ² Betonilattiaa parrujen väliin à 7: —		560: —	
25 m Rauta-aitausta à 8: —		200: —	
2 Portaat		150: —	8,048: —
200 m ³ Betonia seisotusaltaan jakamiseksi à 30: —		6,000: —	
310 m ³ Poistettava vanhaa betonia ja kalliota uusien johtojen ja aukkojen aikaansaamiseksi à 15: —		4,650: —	
85 m ³ Betonia revittyihin paikkoihin à 35: —		2,975: —	
450 m ² Sementtilaastia à 2: 50		1,125: —	
	Siirretään	14,750: —	8,048: — 152,000: —

	Siirreety	14,750:—	8,048:—	152,000:—
2 Holvikaarta		200:—		
380 m ² Kalkkikivirouhetta suodattimiin à 25:—		9,500:—	24,450:—	
Maalaus ja sekalaisia menoja noin 10 % . . .		— —	3,502:—	36,000:—

3. Suodattimet, koneet, putkijohdot y. m.

6 Suodatinta à 5,182 m (17') sisäläpimittaa, valmiina		12,000:—		
1 Moottori, noin 120 hvsv., paikalleen pantuna ja kaikkine tarpeellisine johtoineen, arviolta		35,000:—		
1 Moottori, noin 40 hvsv., paikalleen pantuna ja kaikkine tarpeellisine johtoineen, arviolta		18,000:—		
2 Generaattoria näihin moottoreihin, arviolta		14,600:—		
3 Keskipakoispumppua à 100 iskua, sähkömoottorit y. m. jokiveden nostamiseksi seisotusaltaisiin, arviolta à 4,300:—		12,900:—		
3 Keskipakoispumppua à 100 iskua, sähkömoottorit y. m. seisotetun veden nostamiseksi suodattimiin, arviolta à 5,200:—		15,600:—		
1 Keskipakoispumppu à 140 iskua, sähkömoottori y. m. suodattimien huuhtelemiseksi, arviolta		6,000:—		
2 Keskipakoispumppua à 100 iskua, sähkömoottorit y. m. suodatetun veden nostamiseksi vesilintaan, arviolta à 13,000:—		26,000:—		
2 Sähkömoottoria à 12 hvsv. suodatinhiekkan sekottamiseksi, arviolta à 1,900:—		3,800:—		
Mittaritaulu ja yhdistysjohdot näihin moottoreihin ja generaattoreihin, arviolta		3,000:—		
1 Traverssi konehuoneeseen, N. P. 36, valmiina		1,500:—	148,400:—	
Suodatushuoneen johdot ja koneet ynnä kemiatuotteitten sekotuslaitos „Jewell Export Filter Company“ tarjouksen mukaan, rahtineen ja paikalle pantuina, arviolta		— —	120,000:—	
	Siirretään	268,400:—	188,000:—	

		Siirretty 268,400: —	188,000: —
Putkijohtoja y. m. suodatushuoneen ulkopuolelle:			
260 m 600 mm:n Takkirautaputkea, paikall. à 65: —	16,900: —		
10 „ 400 mm:n s:n s:n à 35: —	350: —		
10 „ 300 mm:n s:n s:n à 25: —	250: —		
10 „ 200 mm:n s:n s:n à 15: —	150: —		
60 „ 400 mm:n Sementistä tehtyä poistojohtoa à 8: —	480: —		
67 Erikokoista sulkuventtiiliä kiinnikkeineen .	20,000: —		
60 tonnia Erikokoisia fasuunaputkia à 350: — .	21,000: —		
1 Peltisilta putkijohdolle joen poikki, 7,500 kg à —: 50	3,750: —		
160 m ³ Kylmää muuria sillan maakiinnikkeisiin à 10: —	1,600: —		
175 m ³ Maatäytettä maakiinnikkeisiin à 4: — . .	700: —		
Putken eristämiseksi sillasta, arviolta	1,500: —		
Sillan paikallepanossa ja putkien laskemisessa tar- vittavat telineet, arviolta	800: —		
430 m ³ Kanavan louhintaa putkijohtoja varten à 15: —	6,450: —		
500 m ³ Maatäytettä kanavahautoihin à 3: — . . .	1,500: —		
200 m Kaivausta ja täytettä à 15: —	3,000: —	78,430: —	
Suodatushiekkä, työn johto, arvaamattomat ja se- kalaiset menot, arviolta	— —	22,670: —	369,500: —

4. Sekalaiset kustannukset.

Kaksi 300 mm:n Woltmannin vesimittaria rekis- teröimiskoneineen à 5,000: —	10,000: —		
Vedenkorkeuden näyttäjät ja rekisterilaitokset laitoksen eri osista kohdistettuina konesalissa olevaan tauluun, arviolta	5,000: —		
Vesi- ja poistojohtojen paikallepano, arviolta . .	2,000: —		
Sähkövalaistuslaitteet, arviolta	1,000: —		
Väliaikaiset toimenpiteet ja putkiyhdistykset työn suoritusajana, arviolta	5,000: —		
Kemiatuotteitten säilytys huone, arviolta	2,000: —		
Henkilökunnan asuntojen korjaus, arviolta . . .	15,000: —	40,000: —	
Hallinto, sisustus, arvaamattomat menot ja sum- man tasoittamiseksi	— —	12,500: —	52,500: —
		<u>Yhteensä <i>Smf</i></u>	<u>610,000: —</u>

Albin Skog.

Liite IV.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä, syysk. 1907

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 2,631.

Rahatoimikamarin vesijohtokysymystä valmistelemaan asettaman valiokunnan ehdotuksesta teki Kamari Kaupunginvaltuustolle esityksen määrärahan myöntämisestä Vantaan veden puhdistamista tarkoittavien kokeilujen toimeenpanemiseksi n. s. amerikalaisilla eli pikasuodattimilla. Tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuusto kuitenkin hylkäsi ja antoi viime huhtikuun 13 päivänä pitämässään kokouksessa Kamarille tehtäväksi otattaa asiantuntevalla henkilöllä ulkomaalta selko näiden suodattimien soveliaisuudesta täkäläisiä oloja silmällä pitäen. Samalla kun Kamari toukokuun 23 päivänä valitsi allekirjoittaneen tähän toimeen, esitti Kamari Valtuustolle että myönnettäisiin varoja jotta myöskin maisteri Allan Zilliacus saisi tilaisuutta tutustua sellaisiin suodatuslaitoksiin, ja tähän Kaupunginvaltuusto suostui.

Kesäkuun keskivaiheilla Berlinissä yhdyttyäni maisteri Zilliacukseen ja amerikalaisen pikasuodatinyhtiön Jewell Export Filter Companyn edustajaan insinööri E. A. Gieseleriin suunnattiin matka Geran ja Triestin kaupunkeihin, missä katseltiin sikäläisiä laitoksia. Sittenmin niinikään silmäiltiin pienen hollantilaisen kaupungin Ysselmonden pikasuodatuslaitosta. Tämän ohella allekirjoittanut kävi katsomassa Zürichin, Goudan, Bremenin, Magdeburgin ja Berlinin (Friedrichshagenin) vesilaitoksia sekä Groningenin vesijohtokonttoria.

Matkalla saamani tiedot ja tekemäni havainnot olen koettanut koota myötälitettyyn matkakertomukseen, joka oli Kamarille annettava.

Albin Skog.

Matkakertomus.

Matkan päätarkoituksena oli pikasuodatuslaitosten tutkiminen. Kun nämä vielä ovat verraten harvalukuiset Europassa, lienee niiden periaatteen lyhyt selitelmä tässä paikallaan.

Voidaksemme oikein käsittää tätä periaatetta, on muistettava, että tavalliset hiekkasuodattimet käsittävät isoja joko avonaisia tahi katettuja altaita, että suodatusnopeus yleensä on enintään 100 mm tunnissa sekä että suodatus keskeytyy, kun suo-

datuspaine s. o. hiekan läpi kulkevaa vettä kohtaava vastustus vastaa 0,6—0,8 m korkuista vesipilaria. Suodatin täytyy silloin puhdistaa, «kuoria». Tämä toimitetaan seuraavasti. Vesi tyhjenetään suodattimesta ja 2—3 sm paksu kerros hiekan päällyspintaa kuoritaan ja viedään pois sekä käytetään taas myöhemmin, sittenkun se on pesemällä puhdistettu. Kuorimisen tapahduttua päästetään suodattimeen vettä altapäin ja suodatus alkaa jälleen, mutta suodatettu vesi saa aluksi juosta pois tulematta käytäntöön: suodatin huuhdellaan. Huuhtelua jatkuu siihen asti kun veden bakterimäärä on käynyt sitä tiettyä paljoutta vähemmäksi, että vettä katsotaan voitavan käyttää tarvitsematta varoa terveydellistä vaaraa. Aika, joka menee suodattimen sulkemisesta huuhtelun päättymiseen ja suodatetun veden päästämiseen puhtaanveden kaivoon, on sangen vaihteleva, mutta ylipäätään arvioitavissa 3—14 vuorokauksi. Kahden kuorinnan välinen aika taas vaihtelee vieläkin enemmän riippuen raakaveden puhtaammasta tai epäpuhtaammasta laadusta ja suodatusnopeuden suuruudesta. Meillä on tämä aika ylipäätään vaihdellut 3:sta 113 vuorokauteen ja keskimäärin ollut 37 vuorokautta viimeksi kuluneina 5 vuonna. Keskimääräinen suodatusnopeus on ollut 107 mm tunnissa ja jokaista suodatinta on kuorittu 6 jopa 11 kertaa vuodessa. Lukuisain kuorimisten johdosta suodattimen hieta-kerros vihdoin käy niin ohueksi, että täytyy lisätä uutta, pestyä hiekkaa. Tämä toimitetaan tavallisesti kerran vuodessa, kesällä.

Pikasuodattimet ovat puusta, raudasta tai betonista tehtyjä lieriömäisiä ammeita. Nämä sijoitetaan lämmitettävään rakennukseen. Suodatus tapahtuu laskemalla vesi hiekan läpi, mutta suodatusnopeus on tässä tapauksessa 3,5 jopa 5,0 metriä tunnissa. Kun nopeus niinmuodoin on 35—50 kertaa suurempi kuin tavallisissa hiekkasuodattimissa, saa pinta-ala olla samassa suhteessa vähempi. Tästä on välttämättömänä seurauksena, että hiekka sangen pian likaantuu, mikä taas merkitsee että suodatuspaine nopeasti kohoo. Jollei painetta kävisi lisääminen enemmän 0,6—0,8 m kuten tavallisissa suodattimissa, olisi välttämätöntä sangen usein puhdistaa hiekka. Todellisuudessa paine näissä suodattimissa kohoo 3—4 metriin, mutta hiekka on kuitenkin tavallisesti puhdistettava kerran vuorokaudessa.

Tämä puhdistaminen toimitetaan aivan toisin kuin hiekkasuodatinten kuoriminen. Hiekka pestään joka kerta itse suodattimessa. Siinä tarkoituksessa pumputaan suodattimeen altapäin vahva virta suodatettua vettä, ja hiekkaa hämmennetään koneellisesti ison haravan tapaisella putkistolla. Poistuvan veden käytyä kutakuinkin kirkkaaksi puhdistus keskeytetään ja suodatin huuhdellaan tavallisella tavalla. Puhdistukseen ja huuhteluun tarvitaan tavallisesti ainoastaan 20—30 minuuttia ja tähän menevä vesimäärä on 3—5 % suodatetusta vesimäärästä.

Pikasuodatinten suuri etu tavallisten hiekkasuodattimien edellä on pääasiallisimmin siinä, että hiekan voi helposti ja nopeasti puhdistaa tarvitsematta sen mitenkään joutua ihmisten kosketeltavaksi. Täten kokonaan vältetään tarttuman joutuminen välittömästi itse suodattimeen. Jos kuitenkin mieli saada tyydyttävää bakteriologista tulosta, on vesi ennakolta tehtävä soveliaaksi tällaiseen suodatukseen. Tämä aikaansaadaan käyttämällä eräitä kemiatuotteita, jotka veteen sekoitettuina erkanevat toisistaan ja muodostavat uusia

hyytyviä yhdistyksiä, erittyvät ryhmiin, painuvat pohjaan ja tavalla tahi toisella vievät mukanaan niin hyvin veteen liuenneet ainehiukkaset ja osan bakteereja kuin myös veden ruskean värin, joka tavallisesti on aiheutunut liuenneista multa-aineista. Ryhmittäinen, sitkeä sako joko laskeutuu hiekan pinnalle tahi seuraa veden mukana suuremmin tahi pienemmin määrin suodattimeen ja muodostaa siellä suodatuksessa tarpeellisen suodatuskerroksen. Tavallisesti sekotetaan kemiatuotteet ja seisotetaan vesi erityisissä n. s. seisotusaltaissa.

Tätä sekotusta ja seisottamista käy toimittaminen joko keskeytyksin tahi yhtäjaksoisesti. Keskeytyvää käyttöä varten on sopivinta laittaa kolme allasta. Samalla kun vettä päästetään yhteen altaaseen, lasketaan se pois toisesta ja kolmannessa saa vesi seistä aivan liikuttamatta muutaman tunnin, kunnes sakoutuneista ainehiukkasista suurin osa on ehtinyt painua pohjaan. Yhtäjaksoisessa käytössä taas päästetään vettä ja kemiatuotteita herkeämättä seisotusaltaan toiseen päähän ja lasketaan toisesta pois. Vesi on siinä niinmuodoin yhtämittäisessä hiljaisessa liikkeessä, joka ei kuitenkaan saa mennä määrätyn rajan yli. Tähän tarvitaan ainoastaan yksi allas. Jotta kuitenkin allasta kävisi puhdistaminen tarvitsematta seisauttaa koko liikettä on edullista käyttää kahta allasta.

Keskeytyvässä käytössä täytyy aina olla saapuvilla ainakin yksi henkilö sulke-massa ja avaamassa asianomaisia hanoja sekä sekottamassa tarvittavaa määrää kemiatuotteita, jota vastoin yhtäjaksoinen käyttö ei kaipaa varsinaista valvontaa, kunhan tarpeellinen kemiatuotemäärä vain kerta kaikkiaan järjestellään altaaseen virtaavan tahi nostetun vesimäärän mukaan. Kun usein suljettavat ja avattavat hanat helposti tulevat epätiiviksi ja joutuvat epäkuntoon, ja keskeytyvässä käytössä sitä paitsi on tarpeen alituista silmälläpitoa, voi siinä helposti tapahtua erinäisiä häiriöitä, jotka ovat vältettävissä yhtäjaksoisessa käytössä.

Sen johdosta että täyttämiseen ja tyhjentämiseen käytettävä aika menee seisottamiselta hukkaan keskeytyvässä käytössä ja vesi sitä paitsi tarvitsee jonkun aikaa tyyntyäkseen täyttämisen tapahduttua, voivat altaiden pinta-alat yhtäjaksoisessa käytössä olla pienemmät, kun siinä ei ole loma-aikoja tarpeen.

Kaikki asianhaarat puoltavat sentähden yhtäjaksoisen käytön noudattamista kemiatuotteitten sekottamisessa ja veden seisottamisessa seisotusaltaissa.

Tätä eroavaisuutta on tässä huomautettu, syystä että aikaisemmissa kemialliseen puhdistukseen ja seisotukseen nojaavissa suunnitelmissa sekä täällä toimitetuissa kokeiluissa ainoastaan keskeytyvää käyttöä on pidetty mahdollisena ja koeteltu, jota vastoin yhtäjaksoisuusjärjestelmää noudatettaneen niin hyvin kaikissa amerikalaisissa pikasuodatinlaitoksissa kuin muissakin uudemmissa laitoksissa yleensä.

Allekirjoittaneen mielestä oli sentähden erityistä huomiota kiinnitettävä veden seisotustapaan, ja kun amerikalaisissa pikasuodattimissa käytettävään kemiatuotteitten sekotukseen nähden oli tehty muistutuksia, pidin tätäkin yksityiskohtaa matkallani huomiointeni esineenä. Muut yksityiskohdat sitä vastoin eivät minulle tarjonneet erikoista huomion aihetta, osaksi syystä että ne kaikkialla ovat samanlaiset ja osaksi syystä että ne ovat paikallisolojen vaatimia.

Pikasuodatuslaitoksia.

Gera.

Laitos käsittää seuraavat pääosat:

- 1) Seisotusaltaan veden valmistavaa seisottamista varten,
- 2) Kaksi seisotus- ja hyydytysallasta,
- 3) Putkijohdon ja pumpun veden nostamiseksi ensimmäisestä altaasta toiseen,
- 4) Sekotusammeet ja laitteet tietyn kemiatuotemäärän panemiseksi veteen,
- 5) Neljä pikasuodatinta Jewellin järjestelmää, sekä
- 6) Suodatetun veden säiliön.

Raakavesi otetaan Elster-joesta ja oli väriltään harmaata, ilettävän likaista, osottaen siinä olevan runsaasti lokaviemäriverettä. Tämän johdosta vettä alustavasti puhdistettiin joen tasolla olevassa seisotusaltaassa. Tämä oli niin suuri, että vesihuokkanen tarvitsi noin 2 tuntia siitä kulkeakseen. Altaasta vesi nostetaan eräällä rinteellä sijaitsevaan laitokseen, jossa ovat varsinaiset seisotusaltat, suodattimet y. m.

Ennen veden tuloa viimeksi mainittuihin seisotusaltaisiin päästetään tarpeellinen määrä kemiatuotteita putkijohtoon. Tässä menetellään seuraavasti:

Saman katon alla kuin suodattimet, mutta kerrosta ylempänä on kolme sekotusammetta, joissa *rikkihappoista savimaata* (alunaa) ohennetaan 5 % prosenttiseksi liuokseksi. Ammeista vievät johdot uimariventtiilillä varustettuun pienempään säiliöön. Tässä säiliössä on vesi sentähden aina yhtä korkealla, vaikka se vaihtelee sekotusammeissa. Säiliöstä vie johto kovasta kumista tehtyihin neljään hanaan, joita siis on sama luku kuin suodattimia. Hanat on pykälöity niin, että niistä käy laskeminen tietyt määrät liuosta johtoon, joka vihdoin päättyy suureen putkijohtoon kappaleen matkaa seisotusaltaitten alapuolella. Kun edellä mainittu laitos sijaitsee ylempänä, juoksee liuos omalla paineellaan sekotusammeista putkijohtoon. Ammeet, jotka vetivät noin 3 kuutiometriä, oli tehty puusta (pitchpinestä) ja liuoksen johto lyijystä.

Betonista tehdyissä avonaisissa seisotusaltaissa vesi pysyy 1 1/2—2 tuntia, ennenkuin se juoksee samalla tasolla oleviin suodattimiin. Altaat on varustettu ylivuoto- ja tyhjennysputkilla sekä väliseinillä veden kuljettaman matkan pidentämiseksi ennen altaista lähtöä. Käyttö on niinmuodoin, niinkuin jo edellä mainittiin, sekä tässä että muissa pikasuodatuslaitoksissa yhtäjaksoinen. Tuon tuostakin on altaat tyhjennettävä ja pohjasaako poistettava joko vedellä huuhtomalla tahi muulla keinoin.

Suodattimetkin on tehty betonista. Ne ovat 17 jalkaa läpimitaten ja tavallista Jewell-tyyppiä. Suodatus ja puhdistus toimitetaan niinkuin edellä on kerrottu. Huuhdeltuvettä tarvittiin 140 litraa sekunnissa ja käyttövoimaa, putkilaitos lukuun otettuna, 60 hvsv. Kaikki pumpput olivat keskipakoisjärjestelmää ja sähkömoottorien käyttämiä. Itse suodatushuonetta kävi lämmittäminen rautauuneilla.

Suodatushuoneen alla vihdoin on suodatetun veden säiliö. Vaikka tämä järjestys kenties oli paikallisten olojen vaatima, on se tällaisissa laitoksissa välttämätön

riittävän huuhdeveden saamiseksi suodattimien puhdistukseen. Tähän tarvittava määrä (140 litraa sekunnissa) nousee vähintään 100 kuutiometrin jokaisen suodattimen huuhdellussa ja se täytyy sentähden saada 15 minuutissa jottei laitoksen säännöllinen käyttö keskeytyisi.

Elsterin veden kovuus oli 3,4—5,6 saksan kovuusastetta. Veteen sekoitettiin rikkihappoista savimaata ainoastaan 6—8 grammaa kuutiometriä kohti ja seisotusaltaissa oli vedessä tuskin mitään muutosta huomattavana. Puutteellisen puhdistuksen johdosta nämä altaat olivatkin niin likaiset, että kiinteät sakokerrostumat olivat mätänemistilassa. Suodatettu vesi ei myöskään ollut aivan kirkasta, eikä bakterologisia enempää kuin kemiallisiakaan analyysejä ollut toimitettu, kun vettä käytetään ainoastaan teknillisiin tarpeisiin eräässä värjäämössä ja puhdistettiin ainoastaan sen verran kuin siihen tarvittiin.

Triest.

Sikäläinen pikasuodatuslaitos varustaa Triestin kaupungin vedellä ja rakennettiin vuonna 1903 sekä pantiin käyntiin tammikuussa 1904. Siinä on samat pääosat kuin Geran laitoksessa, lukuun ottamatta ensimmäistä seisotusallasta, joka ei ole täällä tarpeellinen. Vesi tulee nimittäin Karts-vuorilta ja kootaan meren rannalle rakennettuun betonipatoon sekä nostetaan pumpulla vuoren rinteelle 140 m. merenpinnan yläpuolelle rakennettuun laitokseen. Vesi on niinmuodoin jonkunlaista lähdevettä, ylipäätään hyvää jaadultaan, mutta sadeaikana pienten liettyneitten saviaineitten samentamaa, ei kuitenkaan värjättyä.

Saviaineitten erottamiseksi pannaan veteen ainoastaan 6 grammaa rikkihappoista savimaata kuutiometriä kohti. Raakavedessä lienee bakteereja pitkällisen poudan jälkeen 30 ja sadekausina 1,000 pesäketä kuutiosm. kohti. Kaupungin kemiallisessa laboratoriossa tutkitaan tuon tuostakin sikäläisestä vesihanasta laskettua vettä ja laboratorion ilmoituksen mukaan oli suodatetussa vedessä bakteripesäkkeitä 75—200 jokaista kuutiosm. kohti, mutta alumiinia ei vedessä oltu havaittu. Toisten tietojen mukaan oli vesilaitoksen suodattamassa vedessä bakteripesäkkeitä kuitenkin ainoastaan 7—8 jokaista kuutiosm. kohti.

Itse suodatuslaitoksessa on laboratorio kaikkien tarpeellisten tutkimusten toimittamiseksi itse paikalla.

Suodattimia oli 6 ja niiden läpimitta 17 jalkaa (= 5,18 metriä). Nämä suodattivat noin 15,000 kuutiometriä vettä vuorokaudessa, mikä vastaa 5 metrin suodatusnopeutta tunnissa. Kahden huuhdellun välillä voivat tšekäläiset suodattimet olla käynnissä 80 tuntia.

Kemiatuotteet sekoitetaan veteen samalla tavalla kuin Gerassa useista käsin aseteltavista hanoista, jonka tähden niiden paljoutta ei käy tarkoin sovittaminen vesimäärän mukaan, joka riippuu pumpun nostokyvystä. Huomautettiin kuitenkin, että ei merkinnyt mitään pantiinko joskus hiukan enemmän tai vähemmän kemiatuotteita, kunhan vaan määrä oikaistiin kulutuksen mukaan 24 tunnin kuluessa, sillä tasoitus tapahtuu seisotusaltaissa. Näin voi tosin jossain määrin olla laita, eikä kaiketi merkitsekään varsin

paljoa, jos määrää hiukan lisätään, kun se on ainoastaan 6 grammaa kuutiometriä kohti. Toiseksi voi asianlaita kuitenkin kääntyä, jos säännöllinen määrä on oleva 40—50 grammaa kuutiometriä kohti ja altaat samalla ovat niin pienet, että niihin mahtuu ainoastaan muutamman tunnin kulutusmäärä. Triestin kolmessa katetussa altaassa muutoin on vettä ainoastaan $\frac{1}{6}$ suurimmasta kulutusmäärästä 24 tunnin aikana.

Ysselmonde (Hollanti).

Ysselmonde on pieni kaupunki, jossa on 5,000 asukasta. Vesi otetaan Maasjoesta kappaleen matkaa Rotterdamin yläpuolelta ja minun käydessäni oli siinä joukko lietteytyneitä aineita, mutta muutoin se oli varsin kirkasta. Laitos oli ollut toimessa 5 vuotta ja käsitti ainoastaan yhden suodattimen. Seisotusallaskin oli olemassa, mutta sitä ei enää käytetä, syystä että sitä pidetään tarpeettomana. Kaikki lietteytyneet aineet ja puhdistusmenettelyssä erottuva sako laskeutui niinmuodoin suodattimeen hiekan päälle.

Vesikuutiometriä kohti käytettävä alunamäärä ilmoitettiin 11 grammaksi ja toimitetut harvalukuiset bakteriologiset tutkimukset osottivat bakteripesäkkeiden luvun vaihdelleen 55 ja 120 välillä kuutiosenttimetriä kohti.

Tavallisia suodatuslaitoksia.

Gouda.

Goudassa suodatetaan jokivesi, sittenkun se ensin on puhdistettu ja seisotettu rikkihappoista savimaata käyttämällä.

Maisteri Zilliacus oli jo vuonna 1900 käynyt täällä ja tšekäläiset laitokset ovat seliteltyinä hänen matkakertomuksessaan (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 22 v. 1902). Nyt merkittiin ainoastaan, että seisotusaltaita, joita on kolme lukuaan, käytetään keskeytyvästi samoinkuin Hollannin muissa vanhemmissa laitoksissa.

Groningen.

Tämänkin kaupungin vesilaitosta oli maisteri Zilliacus aikaisemmin käynyt katsomassa ja siitä on selitelmiä hänen matkakertomuksessaan. Vesi nostetaan Drentschejoesta seisotusaltaisiin pumpulla. Tämä on pienemmän pumpun yhteydessä, joka tuo veteen tarpeellisen määrän rikkihappoista savimaata. Lisäkkeen määrän käy sentähden itsetoimivasti järjestäminen. Seisotusaltaat ovat avonaiset ja käyttö keskeytyvä. Talvisin peittää altaat jopa 25 sm paksu jää vaikuttamatta ensinkään haitallisesti laitoksen säännölliseen käyttöön.

Bremen.

Bremenin vesilaitos on Weser-jokeen pistävällä niemekkeellä ja raakavesi otetaan päävirrasta. Kahdessa yhtäjaksoisesti toimivassa avonaisessa seisotusaltaassa vesi puh-

distetaan ensimmäisen kerran ja suodatetaan sitten tavallisissa hiekkasuodattimissa. Jollei tällä tavoin saada tyydyttävää vettä, käytetään kahta suodatusta ja seisottamista paneamalla lisäksi rikkihappoista savimaata, ja niinkään käytetään jompaakumpaa taikka molempia keinoja yhtäaikaan.

Menettelyn on johtaja Götze selitellyt tämänvuotisessa «Journal für Gasbeleuchtung und Wasserversorgung» lehdessä. Götze huomauttaa muun muassa, että veden korkealla ollessa yksinkertainen suodatin ei voi tyydyttävästi puhdistaa silloin sangen sameaa ja runsaasti bakteripitoista vettä, jolla usein myös on suomalainen ruskea väri. Silloin niinkään useissa suodattimissa on huomattavana ilmeinen bakterimäärän lisäännys ja suodatetun veden lievä samentuminen. Vaikka Götzen mielestä veden bakteriluku, lajeihin katsomatta, ei ratkaise veden laatua, on hänen vakaumuksensa kuitenkin että bakterimäärän lisääntyminen paljonveden aikana on arveluttava. Tavallisten ja vaaratomain saastain ohella on tulvavedessä silloin myös haitallisia lisävesiä, joita tulee lannoitetuilta pelloilta, teiltä ja asutuilta seuduilta sekä seisovaa vettä sisältävistä lätköistä. Tähän aikaan voi sentähden lisääntyneessä bakterimäärässä olla patogenisiaakin bakteereja. Ylen samean kohoveden aikana suodatetussa vedessä ilmenevä opaalinkarvainen, sinertävä vivahdus saattaa veden tuntumaan käyttäjältä vastenmieliseltä, jota vastoin hän ei huomaa bakteereja. Molemmat viat on kuitenkin poistettava. Tämä saadaan aikaan suodattamalla vesi kahdesti sekä seisottamalla, sittenkun siihen sekotettu rikkihappoista savimaata.

Kaksinaisen suodatuksen periaate nojaa siihen, että veden bakteripitoisuuden ollessa suuri on osottautunut mahdottomaksi yhdellä suodatuksella hiljattain täytetyissä tahi kuorituissa suodattimissa kyllin vähentää bakterimäärää, jota vastoin tämä saadaan aikaan, jos vesi suodatetaan kahdesti perätysten. Tällöin käy vettä haitatta suodattaminen jonkun verran suuremmalla nopeudella. Käytännössä suoritetaan tämä siten, että pienempiä, hyvin laitettuja suodattimia käytetään esisuodattimina vähäbakterisemmän veden hankkimiseksi viereisiin suodattimiin, jotka täydellisesti puhdistavat veden. Tämä käy päinsä eri suodattimien väliin sijoitettujen erityisten putkijohtojen avulla.

Rikkihappoista savimaata käytetään ainoastaan paljonveden aikana, jolloin bakteereja voi olla jopa 200,000 jokaista kuutiometriä kohti, ja sitä pannaan veteen 20—40 grammaa kuutiometriä kohti ennen veden tuloa edellä mainittuihin seisotusaltaisiin. Ainoastaan kerran kovan pakkasen vallitessa ei 40 grammaa ollut riittänyt veden hyydyttämiseen. Veden kovuus vaihtelee 6:sta 17 saksan kovuusasteeseen ja todistettu on että veteen käy sekottaminen jopa 170—450 grammaa rikkihappoista savimaata vesi-kuutiometriä kohti vapaata rikkihappoa syntymättä.

Rikkihappoiseen savimaahan nähden on mielestäni vielä mainittava, että aikaisemmin mainituissa vesilaitoksissa käytetään tavallista kauppatavaraa, mutta Bremenin viranomaiset ovat ottaneet puheeksi erityisesti puhdistetun arseniikittoman savimaan käyttämisen. Tähän nähden Götze huomauttaa, että rikkihapolla käyritelty savimaa, ellei sitä erityisesti puhdisteta, sisältää sikäläisten tutkimusten mukaan noin 1 0/100 arseniikkilisäkkeitä. Kun kuutiometriin vettä sekotetaan 40 grammaa rikkihappoista savimaata,

tulee jokaiseen litraan 0,04 mg arseniikkia. Henkilö, joka juo paljon vettä, saisi niinmuodoin, jos koko arseniikkimäärä tulisi veteen, päivittäin nauttiessaan 4 litraa vettä ruumiiseensa 0,16 mg arseniikkia, mutta lääketieteen mukaan henkilö voi haitatta sietää jopa 15 mg eli sata sen vertaa. Mikäli jäävittömät tutkimukset ovat osottaneet, ei kuitenkaan tämä sadaskaan osa tule veteen, vaan suurin osa jää liukenematta, jonka tähden hänen mielestään tässä puheena olevat arseniikin jäljet ylipäätään eivät ansaitse huomiota. Kauppatavaran hinnaksi ilmoitettiin Rmk 8: 52 à 9: — ja arseniikittoman tavaran 14: 75 sadalta kilolta.

Itse sekottaminen veteen toimitetaan täällä käsin alkeellisella tavalla, mutta liuoksen vahvuus, joka täällä on 20 ‰, määrätään yksinkertaisesti ja käytännöllisesti areometrillä.

Molemmissa seisotusaltaissa pysyy vesi noin 14 tuntia, jonka jälkeen sen sanotaan olevan niin kirkasta, että suodattimet voivat toimia pitemmän aikaa kuin oli laita ennen kemiallisen sekotuksen käytäntöön ottamista.

Viime aikoina on pohjavettäkin etsitty, vaikka toistaiseksi käytännölliseen tulokseen pääsemättä.

Zürich.

Paluumatkalla katseltiin tämän kaupungin suodatuslaitosta, joka puhdistaa Zürichin järvestä tulevaa vettä. Aikaisemmin oli laitoksessa tavalliset hiekkasuodattimet, mutta syystä että vesi huononi pääasiallisesti lukuisain planktonlajien ilmenemisen johdosta niin, että suodatuskaudet lyhenivät kahdesta kuukaudesta 8—10 päiväksi, oli ryhdyttävä keinoihin tämän epäkohdan poistamiseksi. Oli silloin valittavana joko:

- 1) suodatuspinnan laajentaminen ja nopeuden vähentäminen,
- 2) suurien seisotusaltaiden rekentäminen, tai
- 3) veden valmisteleva puhdistaminen.

Viimeksi mainittu vaihtoehto oli paikallisten olojen ja kustannusten kannalta edullisin, ja kokeiluja toimitettua päätettiin rakentaa Reisertin patentin mukainen koneellisesti puhdistettava «karkeasuodatin». Nämä suodattimet ovat aivan tavallisten suodattimien kaltaiset, mutta heinon hiekan sijasta niissä käytetään 1—3 mm:n hiekkajyväsiä. Näiden suodattimien puhdistus tai huuhtelu toimitetaan puhalluttamalla ilmaa suodattimen pohjassa olevaan putkistoon ja samalla johtamalla suodattineen vettä. Suodattimen täytettä ei sentähden tarvitse lisätä. Jokaista hiekkasuodatinta kohti on yksi tällainen esisuodatin, jonka pinta-ala on 70 neliometriä vastaten $\frac{1}{10}$ hiekkasuodattimen pinta-alasta. Ne on rakennettu Hennebique-järjestelmän mukaan pilareille isompiin suodattimiin näiden pinta-alaa vähentämättä.

Karkeat suodattimet estävät hiekkasuodattimiin tulemasta 80 ‰ veden mekaanisista lisäaineksista sekä 50 ‰ bakteereista. On sentähden voitu käyttää tuntuvasti hienompaa hiekkää, joten hiekkasuodattimien tehokkuus on lisääntynyt. Vaikka karkeat

suodattimet on huuhdeltava joka päivä, ovat kuitenkin käyttökustannukset vähentyneet 50 % niiden käytäntöön tultua.

Nämä numeroluvut koskevat likinnä järvivettä, mutta tällaisten esisuodattimien luulisi soveltuvan jokivedenkin puhdistukseen.

Vaikka suodatettu vesi on erinomaista laadultaan, on Zürichissä myös niinkuin tunnettu lähdevesijohto.

Magdeburg.

Magdeburg on vuosisatoja ottanut vetensä Elbestä, mutta kun vesi on pilaantumistaan pilantunut, on tässäkin kaupungissa vesikysymys käynyt polttavaksi.

Nykyään puhdistetaan vesi seisottamalla ja kahdesti suodattamalla ja puhetta on ollut vieläkin tehokkaamman suodatusjärjestelmän käytäntöön ottamisesta, jommoinen on Ranskassa viime vuosina Seinen veden puhdistamiseksi Parisin alapuolella ja monella muulla paikkakunnalla sekä osaksi Lontoossakin käytetty Puechin menettely. Eräs toimikunta oli sentähden käynyt Parisissa. Järjestelmä käsittää kolme erilaatuista suodatinta, joiden läpi veden täytyy kulkea, nimittäin n. s. Puechin suodattimen, esisuodattimen ja tavallisen hiekkasuodattimen. Puechin karkeassa suodattimessa on neljä osastoa. Ensimmäisessä on 20—15 ja viimeisessä 7—4 mm:n suuruisia hiekkajyväsä. Suodatusnopeus taas vähenee eri osastoissa ollen vuorokausittain 320 m ensimmäisessä ja 63 m viimeisessä osastossa. Esisuodattimessa vesi suodatetaan 19 metrin nopeudella vuorokaudessa 0,6 m paksun karkean hiekkakerroksen läpi. Sitten tuuletetaan vesi laskemalla se useista putouksista ja vihdoin se tulee varsinaisiin hiekkasuodattimiin. Kun laitos on käytännöllisesti järjestetty, tarvitaan isonlaisessa vesilaitoksessa näitä eri suodattimia valvomaan ja puhdistamaan ainoastaan 4—5 miestä, tietysti edellyttäen etteivät avonaiset altaat jäädy.

Bakteriologiselta kannalta on tulos erittäin tyydyttävä ja osottanee 99 %. On kuitenkin epävarmaa, otetaanko tämä järjestelmä käytäntöön, syystä että pohjavettäkin on saatavissa. Laitoksen rakennuskustannukset kuitenkin nousevat 8—13 miljoonaan markkaan. Ettei Magdeburgissa haluta käyttää kemiallista puhdistusta, lienee selitettävissä sen nojalla, että 100,000 osassa Elben vettä on jopa 1,300 osaa kiintonaaisia aineita ja sen kovuus on 10—16 astetta, joita korkeita numerolukuja kemiallinen puhdistus yhäkin lisäisi.

Berlini.

Friedrichshagenissa Müggelseen rannalla sijaitseva Berlinin suurin vesilaitos lienee kehityksensä ja muutostensa puolesta ainoa alallaan. Laitos suunniteltiin puhdistamaan jopa 170,000 kuutiometriä Müggeljärven vettä vuorokaudessa. Puolet laitosta valmistui vuonna 1893 kolmivuotisen rakennusjan kuluttua. Vuonna 1898 jälleen valmistui $\frac{1}{4}$ koko suunnitellusta vesilaitoksesta, mutta viimeinen neljäsosa jäi toistaiseksi sillensä. Tämän vesi-

laitoksen johtaja Anklam huomauttaa nimittäin että, vaikka koleraruton aikana vuonna 1893 Hampurissa ja Altonassa saavutetun kokemuksen nojalla oli saatu varmoja todistuksia ettei väestöllä ollut mitään pelättävänä hyvin suodatetusta vedestä, erittäinkin jos vesi oli alituisen bakteriologisen tarkastuksen alaisena, ja vaikka Berlinin suodatetussa vedessä harvoin oli yli 20 bakteripesäkkeen kuutiosm. kohti ja etevät terveystieteilijät olivat lausuneet Berlinin laitosten olevan mallikelpoisia, täytyi kuitenkin Berlinin muuttaa niin hyvin Tegeler-järven kuin Müggel-järven rannalla olevaa vesilaitostaan, syystä että varsinkin Tegeler-järven vesi pilaantumistaan pilaantui. Tegeler-järven vesi oli pilaantunut sen johdosta että Tegelin ja Reinickendorfin yhdyskunnista oli siihen johdettu puutteellisesti puhdistettua lokaviemäriverettä. Kun muistakin yhdyskunnista oli odotettavissa viemäriverettä ja hallitus oli ilmoittanut olevansa voimaton sitä estämään, ei Tegeler-järven laitoksen muuttamista enää käynyt toistaiseksi lykkääminen. Samasta syystä voitiin Friedrichshagenissa ainoastaan toistaiseksi käyttää järriverettä.

Oli sentähden tutkittava, oliko hyvää pohjavettä riittävästi saatavissa, ja huomattiin näin olevan laita aivan kumpaisenkin vesilaitoksen vierellä. Vesilaitokset oli sentähden sanottavia muutosrakennuksia teettämättä muutettu pohjavesilaitoksiksi ja suodatuslaita käytetään vedessä olevan raudan poistamiseen, sittenkun vesi ensin on tuuletettu. Muutosrakennus aloitettiin kesällä vuonna 1904 ja päättyi Müggel-järven laitoksessa viime keväänä, niin että Berlini nyt saa Tegelistä 90,000 ja Müggel-järvestä 200,000 kuutiometriä hyvää pohjavettä vuorokaudessa, toisin sanoin tuntuvasti enemmän kuin Helsinki tarvitsee kokonaiseen kuukauteen.

Lyhyesti lausuakseni mitä matkallani olen havainnut, voisin koota sen seuraavaan: Luovutaan hyvistä vesilaitoksista, jotka raakavetenä käyttävät pintavettä, sekä siirrytään pohjaveteen (Berlini).

Missä pohjavettä ei saada riittävästi, siellä ei tyydyttä pintaveden suodattamiseen ainoastaan yhteen kertaan, vaan käytetään, jos niin tarvitaan, seisotuslaita ja kaksinkertaista suodatusta (Bremen, Zürich ja Magdeburg).

Niinä aikoina vuodesta, jolloin seisotus ja suodatus eivät riitä antamaan moitteetonta vettä, otetaan avuksi kemiallisia aineita, rikkihappoista savimaata (Bremen, Gouda ja Groningen).

Paikkakunnilla, missä ei kävisi rakennuttaminen hiekkasuodattimia ja suuria seisotuslaita tai niistä olisi ylen suuria kustannuksia, tai missä pyritään mahdollisimman yksinkertaiseen hoitoon, käytetään amerikalaisia pikasuodattimia ja veden kemiallista puhdistusta (Triest, Gera ja Ysselmonde).

Jos taas tahdomme sovelluttaa edellä kerrottuja oloja Helsingin oloihin, on muistettava, että kaupungin *läheisyydestä* ei ole saatavissa riittävästi vettä, että sentähden on välttämätöntä *toistaiseksi* käyttää Vantaan vettä, että tätä vettä suurimman osan

vuotta ei käy puhdistaminen yksinkertaisella suodatuksella, että suurisuuntaisempain hiekkasuodattimien ja seisotusaltaiden sijoitus Vanhankaupungin läheisyyteen ahtaan tilan ja epäsovivan maanlaadun vuoksi aiheuttaisi suuria rakennuskustannuksia ja että sentähden olisi soveliainta puhdistaa vesi pikasuodattimilla käyttämällä kemiatuotteita apuna.

Nyt herää kysymys: miten tämä puhdistus on soveliaimmin toimitettava? Ulkomaalla saadun kokemuksen pohjalla ja sen nojalla, mitä edellä olen lausunut, on kysymykseen helppo vastata. Kemiallisena erittämisineena on käytettävä rikkihappoista savimaata, joka tähän tarkoitukseen on yleisimmin käytännössä. Seisotusaltat on laitettava yhtäjaksoista käyttöä varten, ja Jewellin tyyppisiä pikasuodattimia, jotka ovat mitä laajimmalle levinneet, täytyy pitää muita parempina.

Täällä aikaisemmin toimitetuissa kokeiluissa oli kuitenkin käytetty ainoastaan keskeytyvästi toimivia seisotusaltaita ynnä rautaoksiidisulfaattia, joten yhtäjaksoisella käytöllä ja rikkihappoisella savimaalla ei ole kokeiltu. Minun mielestäni ei kuitenkaan niin tärkeässä asiassa kuin suuren yhdyskunnan vedellä varustamisessa ole ainoastaan luotettava niiden tulosten pätevyyteen, joita on muualla saavutettu oloissa, jotka eivät joka kohdassa ole yhtäläiset taikka oikein arvioitavissa. Kotiin palattuani kävi sentähden tarpeelliseksi toimittaa joitakuuta kokeiluja, jotka toimeenpantiin Vanhankaupungin koettelulaitoksessa, sittenkun sitä oli hiukan muutettu.

Ensiksi koeteltiin rautaoksiidisulfaattia ja yhtäjaksoista seisotusta, mutta tulos ei ollut aivan edullinen, jonka tähden ruvettiin käyttämään rikkihappoista savimaata. Käytännölliseltä ja fysikalliselta kannalta nämä kokeilut antoivat aivan tyydyttävän tuloksen. Maisteri Zilliacus niinkään on lausunut, ettei tulosta vastaan ole mitään muistuttamista kemialliselta ja bakteriologiselta kannalta. Kokeet on kuitenkin toimitettu ainoastaan heinä- ja elokuun aikana, mutta sekä täällä että ulkomaalla saavutetun aikaisemman kokemuksen nojalla täytyy olettaa että tulos muinakin vuoden aikoina on oleva sama.

Kokeilujen kestäessä vaihteli Vantaan veden läpikuultavuus 58 ja 23 sm:n välillä ja savimaata käytettiin vähintään 40 ja enintään 60 grammaa kuutiometriä kohti. Lisäksi on huomautettava, että Jewell Export Filter Co on saannut 97 %:n bakteriologisen puhdistustuloksen ainoastaan sillä edellytyksellä että erityisineena käytetään rikkihappoista savimaata. Eri kemiatuotteitten välinen hinnanerotus ei myöskään liene niin suuri, että se mitenkään vaikuttaisi toisen taikka toisen suolan eduksi.

Rikkihappoista savimaata täytyy sentähden pitää tällaiseen puhdistukseen tarkoituksenmukaisempina suolana.

Kemiatuotteitten määränperäiseen sekottamistapaan nähden pyydän huomauttaa, että sekotus ei voi käydä pänsä samalla tavalla kuin muualla, syystä että vettä täällä suurimpana osana vuotta ei nosteta seisotusaltaisiin, vaan juoksee niihin painejohdosta. Sovelianta sentähden lienee sovittaa määrä vartavasten asetetun Woltmann-vesimittarin mukaan.

Lopuksi on huomautettava, että bakteriologiselta kannalta taattu tulos 97 % ei ole niin hyvä kuin olisi suotava. Suodatetussa vedessä on nimittäin oleva yli 100 pesäkkeen kuutiogramm. kohti heti, kun Vantaan veden bakterimäärä nousee hiukan yli

3,000:n. Vuosina 1904—1906 on keskimäärä vaihdellut 5,719 pesäkkeestä vuonna 1904 7,814 pesäkkeeseen vuonna 1905, joten suodatetussa vedessä olisi suurimman osan vuotta oleva noin 200 pesäkettä kuutiosm. kohti eikä se niinmuodoin olisi paraslaatuista. On kuitenkin toivottava, että puhdistustehoisuutta näin suuressa laitoksessa kuin tässä on puhe käy jonkun verran lisääminen.

Helsingissä, syyskuussa 1907.

Albin Skog.

Liite V.

Kertomus

Helsingin Rahatoimikamarin toimesta erinäisiin ulkomaan paikkoihin tehdystä matkasta, jonka tarkoituksena oli saada selko n. s. amerikalai-
sten eli pikasuodattimien soveliaisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tšekäläisiä oloja silmällä pitäen.

Matkani alotin heinäkuun 8 päivänä ja kävin ensin Berlinissä, missä Jewell Export Filter Company'n edustajan kanssa tarkemmin sovin matkasuunnitelmasta. Hänen neuvostaan ja hänen seurassaan kävin ensin Geran kaupungissa, johon mainittu yhtiö on rakentanut vedenpuhdistuslaitoksen teknillisiä tarkoituksia varten.

Puhdistettava vesi otettiin täällä n. s. Mühlgrabenista ja oli erittäin epäpuhdasta, väriltään tummaa sekä sisälsi melkoiset määrät liettyneitä aineita. Näiden osittaiseksi poistamiseksi seisotettiin vettä ensin altaissa 2 1/2 tuntia. Sittenkun veten oli sekoitettu rikkihappoista savimaata, seisotettiin sitä vielä 1 1/2 tuntia, jonka jälkeen se laskettiin pikasuodattimien läpi. Nämä toimivat oivallisesti, siitä huolimatta että vesi oli ylen epäpuhdasta ja seisotusaika lyhyt. Suodatettu vesi oli kirkasta ja likipitain väritöntä. Kokeilemalla totesin, että lisäämällä hiukan runsaammin erityysainetta voisi vedestä poistaa värin vähäiset jätteetkin.

Kun saavutettu tulos kuitenkin riitti siihen tarkoitukseen, johon vettä täällä käytettiin, ei parempaan tulokseen pyrittykään. Puhdistetun veden bakteripitoisuuteen ei myöskään kiinnitetty huomiota, josta syystä ei oltu ryhdytty mihinkään toimiin bakteriologiselta kannalta tyydyttävän tuloksen saamiseksi. Laitos kuitenkin osotti, että sellaisilla suodattimilla kemiallisen erityysaineen yhteydessä voi varsin epäpuhtaasta raakavedestä saada fyysilliseltä kannalta tyydyttävää vettä. Laitos työskenteli yhtäjaksoisesti ja oli yhden henkilön hoidossa. Vesimäärä oli 8,000 kuutiometriä ja tämä määrä puhdistui 10 tunnissa laitoksen käynnissä ollessa.

Gerasta matka kääntyi Triestiin, mihin samallinen laitos oli teetetty kaupungin vesijohtoveden puhdistamiseksi. Triestissä on vesikysymys ollut polttava lähes 60 vuotta ja lukuisia suunnitelmia oli tehty, mutta jätetty toteuttamatta. Vihdoin eräs yksityinen yhtiö, n. s. Auresina-yhtiö ryhtyi asiaan ja rakennutti vesilaitoksen, joka käyttää hyväkseen Triestin läheisyydessä merenrannalla pulppuavaa vettä. Tämä vesi tulee n. s. Karstvuorilta erästä joesta, joka saa alkunsa vuorilta ja sitten katoaa esiintykäseen jälleen vasta Adrianmeren pinnan alla. Kun tämä vesi kuitenkin ajoittain on sameaa ja sisältää liettyneitä aineita, päätti yhtiö rakennuttaa 140 metriä meren pinnan yläpuolelle laitoksen rannasta nostetun veden puhdistamiseksi.

Laitos käsittää 3 seisotusallasta, joiden pinta-ala on yhteensä 525 neliometriä ja

syvyys itsekunkin 3,2 metriä ja joihin rikkihappoisella savimaalla sekoitettu vesi nostetaan pumpuilla. Seisottuaan 2—2½ tuntia menee vesi amerikalaisiin suodattimiin, jotka ovat samaa tyyppiä kuin Gerassa käytetyt. Laitos voi puhdistaa 15,000 kuutiometriä vettä vuorokaudessa ja toimittaa nykyään noin 7,000 kuutiometriä. Laitoksessa on viisi suodatinta, joista kuitenkin tavallisesti ainoastaan 3 on käynnissä. Jokaisen suodattimen läpimitta on 5,029 metriä ja korkeus 2,862 metriä ja ne suodattavat päivittäin 1,960 kuutiometriä itsekukin eli 120 kuutiometriä suodatuspinnan jokaista neliometriä kohti.

Suodatettu vesi oli aivan kirkasta ja väritöntä ja bakteriologinen tulos tyydyttävä niiden henkilöiden tiedonantojen mukaan, jotka päivittäin sitä tarkastavat. Näiden tiedonantojen mukaan vaihteli veden bakteripitoisuus 500 ja 800, poikkeustapauksissa 2,400 pesäkkeen välillä kuutiosenttimetriä kohti sekä puhdistetun veden bakteripitoisuus 75 ja 200 pesäkkeen välillä. Heidän mielestään tämä tulos oli täysin tyydyttävä, mikä kuitenkaan ei ole laita niiden vaatimusten mukaan, joita hyvin suodatetulle vedelle asetetaan. Epäilemätöntä on kuitenkin, että hiukan lisäämällä erityisaineen määrää, jota nykyään käytetään ainoastaan 6 grammaa vesikuutiometriä kohti, voitaisiin saada tuntuvasti tehokkaampi tulos. Wieniläisen professorin A. Oelweinin ilmoituksen mukaan oli Triestissä aikaisemmin käyttämällä 7½—12 grammaa rikkihappoista savimaata kuutiometriä kohti saatu bakteripitoisuus vähenemään 7—8 pesäkkeeseen, kun raakavedessä oli 1,000 pesäkettä kuutiosenttimetriä kohti. Kun tulos päivittäisistä tutkimuksista huolimatta kuitenkin on näyttänyt terveydenhoitoviranomaisista riittävältä, on käsitettävissä, ettei yhtiö ole huolinut panna enempää kustannuksia puhdistukseen. Täälläkin oli minulla tilaisuutta todeta, että käyttämällä runsaammin puhdistusainetta voi saada veden sekä nopeammin että täydellisemmin puhdistumaan.

Seuraava paikka, jossa kävimme, oli Zürichin kaupunki, jonka oivallista vesijohtoa katseltiin. Täällä käytetään tavallisten hiekkasuodattimien ohella n. s. esisuodattimia, jotka toimivat hyvin ja sopisivat käytettäväksi meilläkin, jos päätettäisiin edelleen käyttää tavallisia hiekkasuodattimia. Amerikalainen menettely näyttää kuitenkin tarjoavan nykyisen edellä niin paljon etuja, ettei vanhan järjestelmän pysyttämistä voine olla puhetta. Zürichissä käytetty jokivesi oli kuitenkin niin oivallista laadultaan, että nämä suodattimet täysin riittivät vedestä poistamaan siihen liettyneet vähäiset ainemäärät. Veden esisuodatuksesta oli hyötyä ainoastaan lyhyenä aikana vuodesta vedessä olevain levän kukkiessa.

Tämän jälkeen käytiin Hollannin Ysselmondessa, jonka kaupungin vesitarvetta tyydytettiin pienellä puhdistuslaitoksella amerikalaisen suodattimen avulla. Kaupungin asukasluku oli ainoastaan 5,000 henkeä ja viikottainen vedentarve 1,500 kuutiometriä. Erityistä seisotusallasta ei käytetty, vaan koko käynnissä oleva laitos toimi suodattimena. Vesi otettiin Maas-joesta. Sen bakteripitoisuudesta enempää kuin kemiallisesta laadustakaan ei ollut tietoja saatavissa. Puhdistetussa vedessä ilmoitettiin bakteripitoisuuden vaihtelevan 55:stä 160 pesäkkeeseen kuutiosenttimetriä kohti. Puhdistusainetta

käytettiin täälläkin sangen vähän ja laitosta hoiti henkilö, joka näytti ylen vähän perehtyneen vesiteknikkaan.

Goudan kaupungissa Hollannissa taas käytetään kemiallista puhdistusta ainoastaan joinakuina vuodenaikoina, syystä että vesi muulloin saadaan seisottamalla ja tavallisella suodatuksella kirkkaaksi ja värittömäksi. Kemialliseen puhdistukseen käytetään samoja suodattimia kuin veden tavalliseen suodatukseseen. Tietoja suodatuksen bakteriologisesta tuloksesta ei ollut täältä saatavissa.

Hollannin kaupunki Groningen, jossa on 60,000 asukasta, käytti niinkään kemiallista puhdistusta rikkihappoisella savimaalla sekä suodatusta tavallisilla hiekkasuodattimilla veden seistyä 24 tuntia. Mikäli ilmoitettiin, väheni bakteripitoisuus raakaveden enintään 10,000 pesäkkeestä puhdistetun veden noin 60 pesäkkeeseen, Alunaa käytettiin 20—100 grammaa vesikuutiometriä kohti, eli jälkimäisessä tapauksessa likimain kaksi sen vertaa kuin on arvioitu olevan tarpeen Vantaan veden puhdistamiseen. Näin runsaasta puhdistusaineen käyttämisestä ei kuitenkaan oltu milloinkaan havaittu olevan haittaa, vaikka puhdistusaineena käytettiin erästä rikkihappoisesta savimaan teknillistä tuotetta.

Tämän jälkeen katseltiin Bremenin vesilaitosta, missä ajoittain toimitetaan kemiallista puhdistusta. Täkäläisen vesijohtolaitoksen johtaja oli hakenut patenttia menettelylle puhdistusaineen sekoittamiseksi veteen, jonka tähden tämä laitos näytti erittäin katsomista ansaitsevalta. Menettely ei kuitenkaan ollut uusi eikä missään kohden etevämpi sitä, jota amerikalainen toiminimi oli käyttänyt rakennuttamisissaan laitoksissa. Vesi suodatettiin täälläkin tavallisissa hiekkasuodattimissa saatuaan sitä ennen seistä 14 tuntia.

Jewell Export Filter Companyn edustajan herra E. A. Gieselerin kanssa edelleen sovittuani niistä kokeiluista, joita matkalla saadut kokemukset voisivat aiheuttaa toimitamaan Vantaan vedellä, sekä käytyäni prof. K. Schreiberin luona saadakseni tietoja kokeiluista, joita hänen johdolla oli toimitettu tällaisilla pikasuodattimilla Berlinin «die Königliche Prüfungsanstalt für Wasserversorgung und Abwasserbeseitigung» laitoksessa, lähdin paluumatkalle. Matkalla kävin vesijohtokysymykseen aikaisemmin kutsutun toisen asiantuntijan, Tukholman rakennuspäällikön O. Alrutzin luona saattaakseni hänen tietoonsa tämän asian viime kääntein.

Kotiin palattuani toimitettiin Vanhankaupungin kokeilulaitoksessa erinäisiä kokeiluja jotta saataisiin selville, miten Vantaan veden kemiallinen puhdistus olisi soveliaimmin järjestettävissä siltä varalta että ruvettaisiin käyttämään pikasuodattimia. Näistä kokeiluista on Vesijohtokonttori antava seikkaperäisemmän selostuksen, samalla kun Konttori ehdottaa laitoksen rakennuttamista vesijohtoveden puhdistamiseksi n. s. amerikalaisen pikasuodattimilla.

Edellä kerrottu matka ja sittemmin tehdyt kokeilut ovat yhäkin vahvistaneet minussa sitä vakaumusta että ainoa keino, joka nykyään on käytettävissä vesijohtoveden parantamiseksi, on siirtyminen Vantaan veden kemialliseen puhdistukseen n. s. amerikalaisen Jewell-tyyppisten pikasuodatinten yhteydessä. Näillä suodattimilla on tavallisten hiekkasuodattimien edellä se suuri etu, että ne ovat nopeasti puhdistettavissa ja pikaisen huuhtelun jälkeen taas valmiit käytettäväiksi.

Suodattimien puhdistus tapahtuu koneellisesti ja koko laitos on niin yksinkertainen ja helppo hoitaa, että sitä terveydelliseltä kannalta on tuntuvasti helpompi valvoa kuin tavallisia hiekkasuodattimia.

Mitä taas veteen tulee, saataisiin tämä aivan kirkasta ja väritöntä sekä kemialliseltakin kannalta parempaa kuin nykyään. Laskemalla, niinkuin on ollut tarkoitus, vesi kalkkikivikerroksen läpi aikaansaataisiin vähäinen mutta hyvin tarpeellinen veden kalkkipitoisuuden lisääntyminen, jonka ohella kokonaan vältettäisiin vaara että käytetty puhdistusaine synnyttäisi jonkun vapaan hapon.

Mitä taas pikasuodattimilla saavutettuun bakteriologiseen tulokseen tulee, ei tätä tosin ole voitu saada täysin selville, mutta täällä toimitetut kokeilut samoinkuin ulkomaalla saavutettu kokemus, missä sellaisia suodattimia on pitemmän aikaa ollut käytännössä, kuitenkin osottavat että käyttämällä riittävästi puhdistusainetta ja huolellisest hoitamalla suodatusta bakteripitoisuus voidaan saattaa sangen vähäiseksi.

Edellä olevan nojalla rohkenen ehdottaa että ensi tilassa ryhdytään toimiin kaupungin vesijohtoveden puhdistamiseksi tämän menettelyn mukaan, mikä ei kuitenkaan saa estää kaikin puolin harkitsemasta kysymystä kaupungin varustamisesta pohjavedellä.

Helsingissä, syyskuussa 1907.

Allan Zilliacus.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Liite VI.

HELSINGISSÄ,

tammik. 15 p:nä 1908.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 2,674.

Jotta kävisi välittömästi toisiinsa vertaileminen niitä rakennus- ja käyttökustannuksia, joita johtuu Vantaan veden puhdistamisesta tavallisilla hiekkasuodattimilla ja amerikalaisilla pikasuodattimilla ynnä rikkihappoisella savimaalla, saa Konttori aikaisemmin antamansa ehdotuksen täydentämiseksi nyt lisäksi jättää piirustukset ja kustannusarvion Vanhankaupungin Siltasaarelle rakennettavia kahta tavallista suodatusallasta, kahta ta-soitussäiliötä ja yhtä pumppulaitosta varten.

Suodattimet on suunniteltu rakennettaviksi nykyisten katettujen suodattimien vierelle ja miltei samantapaisiksi kuin nämä, mutta käyttämällä hyväksi suodatusmekaniikan uusimpia parannuksia. Saarella on sitä paitsi tilaa kahdelle muulle suodattimelle. Kahden suodattimen pinta-ala on oleva 682, kahden muun 557 ja yhden 630 neliometriä eli yhteensä 3,108 neliometriä. Nykyisten suodattimien yhteenlaskettu pinta-ala on 3,273 neliometriä, vaihdellen yksityisten suodattimien pinta-ala 348:sta 663 neliometriin. Nyt suunniteltujen kahden suodattimen kustannukset on arvioitu 253,000 markaksi. Muiden saarelle sopivain suodattimien kustannukset voidaan arvioida 300,000 ja 175,000 markaksi sekä niinmuodoin kaikkien yhteensä 728,000 markaksi.

Jos oletetaan suodatusnopeuden voivan olla keskimäärin 100 mm tunnissa, olisi vuorokausittain suodatettava vesimäärä oleva noin 13,600 kuutiometriä, vastaten 17,700 kuutiometrin suurinta määrää ja noin 5,000,000 kuutiometriä vuodessa. Sittenkun tähän määrään on päästy, käy uusille suodattimille valmistaminen tilaa Vantaanjoen länsirannalla sijaitsevalla Forsbyn taloon kuuluvalla niityllä.

Uudenaikaisempiin suodatuslaitoksiin rakennetaan nyttemmin aina suodatetun veden tasoitussäiliötä jottei suodatusnopeus joka hetki olisi riippuvainen pumppujen nostokyvystä, ja mitä enemmän suodatuslaitosta laajennetaan, sitä suuremmaksi käy sellaisten säiliöitten tarve ei ainoastaan yhdenmukaisen suodatusnopeuden turvaamiseksi, vaan myös pitkien imujohtojen välttämiseksi. Meilläkin täytyy katsoa olevan aika nyt rakentaa suodatetun veden säiliötä, jos mieli suodatuslaitosta laajentaa. Säiliöt on sen tähden suunniteltu suodatuslaitosten viereen ja saman kokoisiksi kuin pikasuodatuslaitoksen viereiset eli 680 kuutiometriä vetäviksi. Niinkuin jo pikasuodatuslaitosta koskevan ehdotuksen selitelmässä huomautettiin, on uusia pumppujakin hankittava lisääntyneen kulutuksen tyydyttämiseksi. Samoin kuin sanotussa ehdotuksessa on tässäkin pumput suunniteltu sijoitettaviksi tasoitussäiliöitten viereen ja täälläkin olisi kaksi Diesel- tahi

imukaasumoottorilla käypää keskipakoispumppua, jotka nostavat 100 litraa sekunnissa. Tämä osa uutta laitosta aiheuttaa kustannuksia 166,000 markkaa.

Näiden menojen lisäksi tarvitaan vielä määräraha uutta hiekanpesulaitosta varten, jonka on arvioitu raiteineen y. m. tulevan maksamaan 10,000 markkaa.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto syystä tai toisesta ei hyväksyisi suunniteltua pikasuodatuslaitosta, tarvittaisiin suodatuslaitoksen laajentamiseen nyt kohta seuraavat kustannukset:

Kaksi katettua suodatusallasta	<i>Smk.</i>	253,000:—
Tasoitussäiliöt ja pumppulaitos	»	166,000:—
Hiekanpesulaitos y. m.	»	10,000:—
	<u>Yhteensä <i>Smk.</i></u>	<u>429,000:—</u>

Sittenkun kaikki suodattimet on Siltasaarelle rakennettu, nousevat vuotuiset menot seuraaviin määriin:

5 % korko uusien suodatuslaitosten, tasoitussäiliöitten ja pumppulaitoksen kustannuksista 894,000 markasta	<i>Smk.</i>	44,700:—
6,381 m ² :n suodatuspinnan kunnossapito ja käyttö à 4:—	»	25,524:—
	<u>Yhteensä <i>Smk.</i></u>	<u>70,224:—</u>

eli vesikuutiometriä kohti noin 1,4 penniä.

Jos myös otetaan lukuun rakennuspääoman poiskirjoitus, niin tulee lisäksi:

8 % koneellisen osan <i>Smk.</i> 55,000:— kuoletusta	<i>Smk.</i>	4,400:—
1 1/2 % rakennuspääoman muun osan <i>Smk.</i> 839,000:— kuoletusta	»	12,585:—
	<u>Yhteensä <i>Smk.</i></u>	<u>16,985:—</u>

mikä on 0,34 penniä vesikuutiometriä kohti. Kustannukset nousevat niinmuodoin kaikkiaan $1,4 + 0,34 = 1,74$ penniin kuutiometriltä.

Pikasuodattimella puhdistetun veden kustannukset arvioidaan 2,8 penniksi kuutiometriltä ja tämän veden kustannusten ja nykyisten menojen välinen erotus noin 2 penniksi. Sittenkun suodatuslaitosta on edellä olevan suunnitelman mukaan laajennettu, on erotus oleva $2,8 - 1,74 = 1,06$ eli ainoastaan alun toista penniä kuutiometriltä ja on laitoksia laajennettua varmasti yhäkin jonkun verran vähenevä.

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Liite VII a.

Helsingissä,

Tammik. 15 p:nä 1908.

N:o 2,674

**Vanhankaupungin Siltasaarelle rakennettavain kahden uuden
katetun suodattimen kustannusarvio.**

Kaivostöitä.

12,000 m ³ Vuoren louhintaa à 7:50	90,000:—	
1,400 „ Maan kaivausta à 2:—	2,800:—	92,800:—

Betonoimistöitä.

510 m ³ Betonia väli- ja ulkoseiniin à 30:—	15,300:—	
700 „ Betonia kivijalkoihin, verhomuuriin y. m. à 35:—	24,500:—	
23 „ Betonia rautabetonipilareihin (ynnä rauta) à 80:—	1,840:—	
58 „ Sementtöityä graniittimuuria tukimuureiksi à 20:—	1,160:—	
2,900 m ² Betonipintain sementtirappausta à 2:50	7,250:—	50,050:—

Muuraustöitä.

109,000 Tiiltä kalkkilaastimuriin à 130:—	14,170:—	
570 m ² Ulkopuolista rappausta, valmiina à 2:70	1,539:—	
700 „ Sisäpuolista s:n s:n à 2:—	1,400:—	17,109:—

Rautakannattimia.

85 m Rautatiekiskoja à 5:—	425:—	
6 „ Kaksois T-kannattimia N. P. 32 = 370 kg à —:30	111:—	536:—

Kattaus.

38 tonnia Rautaisia katonkannattimia à 500:—	19,000:—	
1,400 m Kattoparruja (6" × 10") à 2:60	3,640:—	
1,700 m ² Välikattoa (1" ponttilautoja) à 2:—	3,400:—	
1,850 „ Vesikattoa (1 1/2" s:n) à 3:—	5,550:—	
1,850 „ Asfalttikattoa à 1:—	1,850:—	
45 „ Lasikattoa à 20:—	900:—	
47 m Kaksois T-kannattamia à 18:—	846:—	35,186:—
		<u>Siirretään 195,681:—</u>

	Siirretty	195,681: —
<i>Suodattimien varustus.</i>		
1,250 m ³ Seulottua ja pestyä hietaa à 6: —	7,500: —	
460 „ Lajiteltuja ja pestyjä pikkukiviä à 8: —	3,600: —	
45,000 kap. Rautapoltettua tiiltä kanaviin à 100: —	4,500: —	
160 „ Puristettua betonilevyä (ynnä rauta) à 4: —	640: —	16,320: —

Sisustus.

1,1 tonnia Rautapylväitä à 500: —	550: —	
240 m ² Kävelyrataa (2" lankkuja) à 4: —	960: —	
9 Ikkunaa à 50: —	450: —	
2 Ovea suodattimiin (raudoituksineen) à 120: —	240: —	
1 Ovi järjestelyhuoneeseen à 80: —	80: —	
70 m ² Asfalttilattia järjestelyhuoneeseen à 4:50	315: —	
1 kap. Levyuuni s:n à 160: —	160: —	2,755: —

Putkia ja putkenosia.

20 m 400 mm:n takkirautaputkia (ynnä sijoitus ja kaivaus) à 46: —	920: —	
30 m 300 mm:n takkirautaputkia (ynnä sijoitus) à 25: —	750: —	
36 „ 100 mm:n s:n s:n à 7:50	270: —	
3 kap. 400 mm:n luistiventtiilejä à 600: —	1,800: —	
1 „ 400 mm:n läppäventtiili à 700: —	700: —	
8 „ 300 mm:n luistiventtiliä à 400: —	3,200: —	
2 „ 200 mm:n s:n (ynnä 2 m. putkea jokai- seen) à 210: —	420: —	
2 „ 300 mm:n vesimittaria à 1,000: —	2,000: —	
2 „ 300 mm:n tuloputkea, renkaista tehtyä à 150: —	300: —	
11 „ 575—300 mm:n takkirautaista T-putkea à 100: —	1,100: —	
Fasuunaputkia	500: —	11,960: —

Sekalaista.

25 m 300 mm:n takkirautaista viemäriputkea à 37: —	925: —	
11 „ Avonaista ojaa à 1: —	11: —	
60 „ Tietä suodattimien väliin à 15: —	900: —	
200 m ² Tasoitustyötä à 1: —	200: —	
1 kap. Muutettava öljykellari	1,200: —	3,236: —
	<i>Smc</i>	229,952: —

Noin 10 % edellä olevasta määrästä työn johtamiseen ja arvaamattomiin kustannuksiin	— —	23,048: —
	<u>Yhteensä Smc</u>	<u>253,000: —</u>

Liite VII b.

Vanhankaupungin Siltasaarelle rakennettavain kahden tasoi- tussäiliön ja yhden uuden pumppulaitoksen kustannusarvio.

Säiliöt ja tasoitustyöt sekä kone- ja pumppuhuoneen rakentaminen.

285 m ³ Maan kaivausta à 2: —	570: —	
3,750 „ Vuoren louhintaa (ynnä kanavan louhin- taa) sekä kivenkuljetus ja tasoitus à 7: 50	28,125: —	
200 m ³ Betonia säiliöitten ja kaivojen lattioksi ja seiniksi à 35: —	7,000: —	
375 m ³ Betonia säiliöitten, kaivojen ja suodatti- mien välimuuriksi à 30: —	11,250: —	
900 m ² Sementtilaastia (1:1) säiliöitten ja kaivojen lattioihin ja seiniin à 2: 50.	2,250: —	
330 m ² Rautabetonilattiaa säiliöitten ja kaivojen päälle à 20: —	6,600: —	
65 m ² Betonilattiaa kone- ja pumppuhuoneeseen suorastaan vuorelle à 5: —	325: —	
88 m ² Metlachin levyä kone- ja pumppuhuo- neeseen à 10: —	880: —	
18 m ² Kivijalkaa kiilatusta kivistä à 18: —	324: —	
24,000 Tiiltä kone- ja pumppuhuoneen muurauk- seen à 130: —	3,120: —	
110 m ² Ulkopuolista rappausta, valmiina à 2: 70	297: —	
160 „ Sisäpuolista „ „ à 1: 80	288: —	
1 Katonkannatin à 1,500 kg à —: 50	750: —	
160 m 6" × 10" kattoparruja à 2: 60	416: —	
240 m ² Ulkokattoa kone- ja pumppuhuoneeseen, valmiina 1" × 5" pontatuista panelilaudoista, kerros tervattua tiivistyshuopaa, 1 1/4" katto- rimoja ja vesikatto tervattua asfalttihuopaa à 5: 50	1,320: —	
6 Ikkunaa, valmiina à 50: —	300: —	
1 Ovi	100: —	
10 Pilaria säiliöihin à 100	1,000: —	
790 m ² Maatäytettä säiliöitten päälle sekä kana- viin à 3: —	2,370: —	67,285: —
	Siirretään	67,285: —

	Siirretty	67,285:—	
Maalaukseen, työn johtoon, arvaamattomiin ja se- kalaisiin kustannuksiin noin 10 % edellä mai- nituista kustannuksista	— —	6,715:—	74,000:—

Putkijohdot, vesijohto y. m.

94 m 600 mm:n takkirautaputkea sijoit:neen à 65:—	6,110:—		
41 „ 450 mm:n s:n s:n à 40:—	1,640:—		
8 „ 200 mm:n s:n s:n à 15:—	120:—		
35 „ 400 mm:n sementtiputkea, s:n à 8:—	280:—		
3 kap. 600 mm:n luistiventtiiliä à 1,100:— . .	3,300:—		
3 „ 450 mm:n „ à 700:— . .	2,100:—		
5 „ 200 mm:n „ à 180:— . .	900:—		
16 tonnia Fasuunaputkea à 350:—	5,600:—		
1 300 mm:n Woltmannin vesimittari rekis- terilaitokseen	5,000:—		
1 Peltisilta joen poikki putkijohtoa varten, 7,500 kg à —: 50	3,750:—		
160m ³ Kylmää muuria sillan maakiinnikkeisiin à 10:—	1,600:—		
175 „ Maatäytettä maakiinnikkeitten taakse à 4:—	700:—		
Sillan putken eristämiseen, arviolta	1,500:—		
Sillan paikallepanossa ja putkien laskemisessa tar- peellisiin telineisiin, arviolta	800:—		
25 m Kaivaus- ja täyttämistöitä à 15:— . . .	375:—	33,775:—	
Työn johto, arvaamattomat ja sekalaiset kustan- nukset noin 10 % edellä olevasta	— —	3,225:—	37,000:—

Koneet ja pumput.

2 Keskipakoispumppua hihnapyörineen à 100 isk. à 7,000:—	14,000:—		
1 Diesel- tahi imukaasumoottori à 120 hvsv. paikallepanoineen ja johtoineen à 35,000:—	35,000:—		
Voimansiirtojohdot, arviolta	1,000:—	50,000:—	
Sekalaiseen sisustukseen ja arvaamattomiin kustan- nuksiin noin 10 % edellä olevasta	— —	5,000:—	55,000:—
		<u>Yhteensä Smc</u>	<u>166,000:—</u>

Albin Skog.

*Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä
ja tilinpäätöstä vuodelta 1907.*

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1907.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen tauluista suorastaan käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloeristä alempana esitetyt lähemmät tiedot.

Menot.

1. Kaupungin velat.

5 % Obligatsioonilaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit				Maksettaviksi langenneet kupongit			
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk	A 25:—	B 12: 50	C 5:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	—	2	3	1,277 50	32	142	99	3,070 —
Langennut $\frac{1}{5}$	11	33	27	32,900 —	364	1,092	897	27,235 —
” $\frac{1}{11}$	—	—	—	—	353	1,059	870	26,412 50
Yhteensä	11	35	30	34,177 50	749	2,293	1,866	56,717 50
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	10	30	24	29,657 50	730	2,118	1,645	52,950 —
Jälellä	1	5	6	4,520 —	19	175	221	3,767 50
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	95 —	1	4	4	95 —
Bilanssi vuoteen 1908	1	5	6	4,425 —	20	179	225	3,862 50

Vuoden vaihteessa olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsioonit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk
299	16	206
—	17	625
—	423	628
—	428	1,013
—	1,009	1,032
—	—	1,122

4¹/₂ % Obligationslaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000:—

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit				Maksettaviksi langenneet kupongit					
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 67: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk		
Lunastamatta ¹ / ₁	—	7	9	11,072	50	9	68	62	2,835	—
Langennut ¹ / ₅	6	30	32	64,000	—	68	314	348	15,570	—
” ¹ / ₁₁	—	—	—	—	—	62	284	316	14,130	—
Yhteensä	6	37	41	75,072	50	139	666	726	32,535	—
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	5	28	29	57,061	25	137	644	695	31,556	25
Jälellä	1	9	12	18,011	25	2	22	31	978	75
Langenneitten oblig. kuponkeja .	—	—	—	641	25	1	15	21	641	25
Vanhentunut	1	9	12	17,370	—	3	37	52	1,620	—
Bilanssi vuoteen 1908	—	—	—	—	—	—	—	5	56	25
	1	9	12	17,370	—	3	37	47	1,563	75

Vuoden päättyessä olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsioonit lunastamatta:

A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk
147	96	58
—	143	158
—	147	212
—	148	225
—	153	276
—	182	379
—	270	442
—	641	450
—	700	566
—	—	662
—	—	768
—	—	771

4 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1892.

Suomen Yhdyspankin, Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelinin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit				Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk	
Lunastamatta 1/2	—	1	4	2,505	320	761	1,145	66,003	75
Langennut 1/5	3	9	10	29,000	374	1,406	1,860	94,635	—
" 1/11	—	—	—	—	371	1,397	1,850	93,982	50
Yhteensä	3	10	14	31,505	1,065	3,564	4,855	254,621	25
Vuoden kuluessa tilitetty	3	9	11	29,488	800	2,667	3,463	188,966	25
Jälellä	—	1	3	2,016	265	897	1,392	65,655	—
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	101	—	2	5	101	25
Bilanssi vuoteen 1908	—	1	3	1,915	265	899	1,397	65,756	25

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä seuraavat obligatsioonit:

A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk
—	781	186
—	—	703
—	—	1,045

3 1/2 % Obligatsioonilaina vuodelta 1898.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & Co, Berlinissä, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk
Lunastamatta 1/1	—	1	—	2	2,510	—	3	10	16	420
Langennut 1/2	—	—	—	—	—	180	426	570	1,020	49,560
" 1/8	—	3	6	24	24,000	180	426	570	1,020	49,560
Yhteensä	—	4	6	26	26,510	360	855	1,150	2,056	99,540
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	5	25	23,001	358	847	1,135	2,027	98,568
Jälellä	—	1	1	1	3,508	2	8	15	29	971
Lang. oblig. kuponkeja	—	—	—	—	26	—	—	—	3	26
Bilanssi vuoteen 1908	—	1	1	1	3,482	2	8	15	32	997

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit: Litt. B. N:o 374 ja Litt. C. N:o 519 ja Litt. D. N:o 807.

4 % Obligationsilaina vuodelta 1900.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 100:—	B 40:—	C 20:—	D 10:—	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	—	—	3	—	2,960	20	14	4	37	3,010
Langennut $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	180	432	564	1,146	58,020
” $\frac{1}{8}$	—	3	6	15	19,500	180	432	564	1,146	58,020
Yhteensä	—	3	9	15	22,460	380	878	1,132	2,329	119,050
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	8	12	19,960	324	847	1,103	2,250	110,840
Jälellä	—	—	1	3	2,500	56	31	29	79	8,210
Lang. oblig. kuponkeja	—	—	—	—	80	—	—	4	—	80
Bilanssi vuoteen 1908	—	—	1	3	2,420	56	31	33	79	8,290

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit Litt. C. N:o 823, Litt. D. N:rot 1952, 2201 ja 2203.

4 % Obligationsilaina vuodelta 1902.

Suomen Pankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, Pankkihuone Hope & C:on, Amsterdamissa, ja Basler Handelsbankin, Baselissa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000:—.

	Maksettaviksi langenneet obligatsioonit		Maksettaviksi langenneet kupongit	
	500 Smk	Smk	10 Smk	Smk
Lunastamatta $\frac{1}{1}$	52	25,980	—	6,615
Langennut $\frac{1}{6}$	—	—	—	15,660
” $\frac{1}{12}$	94	47,000	—	15,660
Yhteensä	146	72,980	—	37,935
Vuoden kuluessa tilitetty	98	48,960	—	30,467
Jälellä	48	24,020	—	7,468
Langenneitten obligatsioonien kuponkeja	—	40	—	4
Bilanssi vuoteen 1908	48	23,980	—	7,472

Viimeisenä päivänä joulukuuta 1907 olivat tilittämättä obligatsioonit N:rot 1446, 1571, 2018, 2101, 2800, 2988, 4117, 4383, 4844, 5044, 5772, 5858, 5973, 6043, 6349, 7101, 7142, 8329, 8537, 8778, 9062, 9269, 9333, 9548, 9550, 9726, 9823, 9998, 10228, 11349, 11403, 11485, 11704, 11835, 12209, 12811, 13312, 13459, 13472, 13491, 13691, 13741, 13840, 13936, 14132, 14618, 14694, 14759.

II. Kaupungin visastot.

Maistraattia varten myönnetty määräraha osottaa tänäkin vuonna pientä säästöä, koska meno- ja tuloarvioon oikeusneuvosmiehelle merkittyä virkasivutuloa ei ole kokonaan käytetty ja osa huutokauppavastiketta Kunnallisneuvosmies J. A. Söderströmin vuoden loppupuolella tapahtuneen kuoleman johdosta säästy. Raastuvanoikeuden palkkioiden määräraha sitävastoin ei ole riittänyt, koska kahden kaupunginviskaalin taattu sakkosumma on maksettu täyteen määräänsä 800 mk, jotavastoin menoarvioon on otettu ainoastaan 600 mk, jotapaitsi menoarvioon ei ole merkitty yhden vanhemman oikeusneuvosmiehen ikälisäystä kahden kuukauden palkassa. Säästö Ulosottotoimen palkkaustilissä johtuu siitä, että uusia ulosottomiehen toimia on vuoden alkupuolella ollut täyttämättä ja siitä, että joulukuun ikälisäys toiselle kaupunginvoudille on hänen eronsa kautta säästynyt.

Tarverahoja on tänäkin vuonna käytetty aina 13,800: — markkaan yli myönnetyn määrän. Määrärahasta on suoritettu seuraavia menoja:

Ilmotuksista	<i>Myc</i>	2,081: 88
Puhtaaksikirjotuksista	”	11,689: 41
Puhtaanapidosta	”	2,210: 74
Ylim. notarionpalkkioita	”	2,560: —
Vaalintoimituskuluja	”	1,746: —
Kirjotus- ja konttoritarpeista	”	1,426: 79
Paino- ja sitomiskustannuksia	”	5,267: 65
Postimaksuja	”	405: 71
Käännöstöitä	”	245: 50
Sekalaisia menoja	”	1,659: 95
	<i>Myc</i>	29,293: 13

Päälukan kokonaismenot ovat vuosina 1898—1907 olleet:

Vuonna 1898	<i>Myc</i>	213,485: 69	Vuonna 1903	<i>Myc</i>	223,672: 71
” 1899	”	216,135: 26	” 1904	”	231,055: 17
” 1900	”	221,240: 54	” 1905	”	224,256: 07
” 1901	”	221,389: 39	” 1906	”	240,846: 61
” 1902	”	225,433: 06	” 1907	”	278,720: 85

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston kanslian palkkaustilissä on säästynyt ensimmäisen notarion palkkaus, koska tämä toimi on lakkautettu. Tarverahoja on käytetty noin 13,400 markkaa yli myönnetyn määrän. Kaikki tarvemenukset jakautuvat seuraavalla tavalla:

Ylimäär. sihteeri y. m. palkkioita	<i>Smc</i>	3,222 80
Puhtaaksikirjotuksista	”	209: 80
Paino- ja sitomiskustannuksia	”	16,951: 43
Ilmotuksista	”	1,318: 79
Käännöksistä	”	992: —
Kansliatarpeista	”	410: 85
Sekalaisia menoja	”	308: 59
	<i>Smc</i>	23,414: 26

Rahatoimikamarin jäsenten ja arvaamattomien tarpeiden määrärahat eivät ole, liian pieniksi arvioituina, riittäneet, vaan on varoja käytetty yli määrän, jonka tähden mainittuja määrärahoja vuoden 1908 menoarviossa on lisätty.

Rahatoimikonttorin palkaustilissä näkyy noin 1,000 markan säästö, riippuen siitä, että toista nuoremman kirjanpitäjän virkaa suuremman osan vuotta on hoitanut satunnainen, alemmpipalkkainen virantekijä, ja siitä, että yksi ikälisäys on menoista poistunut.

Satamakonttorin palkkauksia on maksettu yli myönnetyn määrän sen johdosta, että satamatulot ovat nousseet, jonkakuuta virkamiesten ylöskantopalkkio on kohonnut 1,400 markkaa 32 penniä suuremmaksi kuin vuoden menoarviossa on laskettu.

Pieni säästö Rakennuskonttorin palkkioissa riippuu siitä, että varastonhoitajanpaikka kuolemantapauksen johdosta on ollut suuren osan vuotta täyttämättä. Sitävastoin on laajojen perkaustöiden takia metsänvartianapulaisten ja metsänkasvatuksen varoja käytetty 1,311 markkaa 50 penniä yli myönnetyn määrän. Samoin on tarveaine- ja apuripäivätöiden varoja käytetty yli määrän 2,927 markkaa 17 penniä sen johdosta, että on suoritettu paljo mittauksia, jotka ovat olleet tarpeen vaatimia, koska tontteja on paljo haluttu.

Pääloukan kokonaismenot vuosina 1898—1907 ovat olleet:

Vuonna 1898	<i>Smc</i>	194,595: 12	Vuonna 1903	<i>Smc</i>	262,676: 04
” 1899	”	196,551: 56	” 1904	”	279,030: 01
” 1900	”	216,755: 37	” 1905	”	283,516: 26
” 1901	”	226,849: 89	” 1906	”	301,632: 95
” 1902	”	240,091: 11	” 1907	”	345,044: 29

IV. Katuvalaistus.

Säästö kaasu- ja petroolikatuvallaistuksesta, nousten yhteensä Smkaan 10,774: 40, on johtunut siitä, että satamat joutuivat tavallista aikaisemmin jääpeittoon, jonka johdosta niiden valaisemista vuoden lopulla voitiin tuntuvassa määrässä rajottaa.

Katuvalaistuksen kustannukset vuosina 1898—1907 ovat olleet:

Vuonna	Kaasuvalaistus	Petrooli- valaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonais- kustannukset
1898	98,456 15	58,832 42	9,013 73	166,302 30
1899	99,070 40	67,582 70	9,074 42	175,727 52
1900	100,394 68	75,666 80	7,689 48	191,750 96
1901	97,010 05	79,431 70	6,313 75	182,755 50
1902	104,940 40	82,504 94	7,246 63	194,711 97
1903	112,636 50	82,458 50	15,247 53	210,342 53
1904	118,383 —	95,137 90	12,654 39	226,175 29
1905	120,900 60	114,586 16	7,559 02	243,045 78
1906	150,177 44	95,485 91	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	86,710 75	11,323 42	243,120 02

V. Palosammutuslaitos.

Palosammutuslaitoksen tileissä ei huomata mainittavia eroavaisuuksia vuoden tulo- ja menoarviosta. Useimmat osottavat pieniä säästöjä, jotka yhteensä nousevat Smkaan 1,311: 83; ainoastaan lämmitys- ja valaistusvaroja on käytetty yli menoarvion Smk 234: 28. Lopputuloksena on siten Smkan 1,077: 55 säästö.

Pääluokan kokonaismenot vuosina 1898—1907 ovat olleet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	94,898: 87	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	115,048: 98
” 1899	”	97,274: 55	” 1904	”	113,749: 55
” 1900	”	123,150: 52	” 1905	”	118,055: 99
” 1901	”	112,480: 84	” 1906	”	134,282: 90
” 1902	”	120,121: 36	” 1907	”	145,404: 95

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra kaupungin omistamista taloista, joihin palomiestistö ja sen kalusto ovat sijoitetut.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungin menot poliisilaitoksesta, jotka nykyään suoritetaan osaksi suoranaisten, läänin rahastoon maksettavan apurahan muodossa, osaksi virkahuoneustoina lämpöineen ja valoineen, sekä hankkimalla hevosia, ratsastusneuvoja ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraavaan määrään:

		määräraha	menot
Apuraha	<i>Smk</i>	198,034: 28	198,034: 28
Virkahuoneustot	”	43,785: —	42,824: 80
Lämmitys ja valo	”	21,000: —	30,963: 65
Sekalaisia menoja	”	3,000: —	2,900: 55
	<i>Smk</i>	265,819: 28	274,723: 28

Lämmityksen ja valon aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Lämmitys	<i>Myc</i>	11,112: 34
Petrolia ja kynttilöitä	<i>Myc</i>	672: 35
Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiö	„	19,178: 96
		„ 19,851: 31
	<i>Myc</i>	30,963: 65

Vuoden 1905 marras- ja joulukuulta pidätetty apuraha siirtyy yhä edelleen, jotavastoin toiselta puolen kaupungin sekä poliisilaitoksesta samalta ajalta että poliisireservistä tammikuusta kesäkuuhun 1906 suorittamat menot ovat siirretyt siksi, kunnes välinselvitys valtiovaraston kanssa tässä suhteessa voi tapahtua.

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousevat, valtion apurahan vähennettyä, vuosina 1898—1907 allamainittuihin määriin:

Vuonna 1898	<i>Myc</i>	111,129: 67 *)	Vuonna 1903	<i>Myc</i>	236,470: 65 *)
„ 1899	„	117,454: 59	„ 1904	„	249,996: 22
„ 1900	„	137,745: 52 *)	„ 1905	„	246,821: 27
„ 1901	„	163,048: 78	„ 1906	„	249,467: 15
„ 1902	„	164,509: 11	„ 1907	„	274,723: 28

Muist. Vuosien 1898—1902 kokonaissummiin ei ole laskettu vuokria poliisilaitoksen virkahuoneustoista eikä talleista, jotka ovat kaupungin omistamissa taloissa.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Terveystenhoitolautakunnan tarverahamäärä näkyy olevan liian niukaksi arvioitu, koska tänäkin vuonna on maksettu lähes 65 % yli määrän. Tileihin merkityt painokustannuksetkin jo nousevat noin 8,500 markkaan.

Marian sairashuoneen eri orastojen kokonaiskustannukset ovat vuonna 1907 tehneet:

		määräraha	kustannukset
Muiden paitsi kulkutautien osasto	<i>Myc</i>	28,508: —	41,527: 51
Kulkutautien osasto	„	20,316: —	25,544: 04
Lääketieteelliskirurginen osasto	„	25,758: —	27,409: 05
Talousoasasto	„	148,829: 50	185,711: 17
Desinfioimislaitos	„	3,120: —	2,941: 85
	<i>Myc</i>	226,531: 50	283,133: 62
Kustannukset määrärahoja suuremmat	„	56,602: 12	— —
	<i>Myc</i>	283,133: 62	283,133: 62

Rekolan keuhkotautiparantolan menot ovat nousseet yli menoarvion etupäässä sentähden, että elintarpeet nykyään ovat kalliit.

Poliklinikoiden määrärahoista Hermanninkaupungin lapsenpäästölaitoksen määräraha osottaa noin 2,100 markan säästöä sen johdosta, että se elokuun 1 p:stä marraskuun 15 p:ään on ollut suljettuna.

*) Uusi vuosirahasääntö.

Kaupungissa ilmenneiden kulkutautien takia Terveystenhoitolautakunta on katsonut tarpeelliseksi ottaa palvelukseensa useita ylimääräisiä tarkastusmiehiä, josta on ollut seurauksena, että terveystoimikunnille on maksettu 2,088 markkaa 36 penniä yli myönnetyn määrän.

Kun terveydellisten tutkimusten laboratorioon on vuoden alusta muodostettu bakteriologinen osasto, niin senkin kustannukset ovat nousseet Smk 1,089: 76 yli myönnetyn määrän, mutta toiselta puolin laboratorion tulot ovat lisääntyneet jokseenkin saman verran.

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon tuottamat kustannukset ovat vuosina 1898—1907 tehneet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	204,569: 30	Vuonna 1903	<i>Smk</i> :	322,994: 99
” 1899	”	241,704: 08	” 1904	”	358,315: 78
” 1900	”	241,426: 39	” 1905	”	383,523: 86
” 1901	”	244,304: 14	” 1906	”	433,389: 38
” 1902	”	333,278: 36	” 1907	”	510,368: 58

Näihin määriin ei sisälly vuokria kaupungin omista sairashuoneista eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

VIII. Vaivaishoito.

Kaupungin Vaivaishoidon kustannukset ovat, huolimatta myönnetyistä 14,549 markan lisämäärärahoista, olleet Smk 37,307: 89 myönnettyä määrärahaa suuremmat. Kustannukset jakaantuvat lähemmin seuraavasti:

Summittainen ilmoitus Helsingin kaupungin vaivaishoidon menoista vuonna 1907.

	Vuoden 1907 määräraha	Menoja vuonna 1907	Menoja yli määrärahan	Säästöä määrärahasta
<i>Vaivaishoitohallitus.</i>				
Palkat	11,600 —	11,600 —		
Tarkastusmiesten palkkiot	6,500 —	5,659 —		841 —
Tarkastusmatkakustannukset	800 —	310 05		489 95
<i>Vaivaistalo.</i>				
Palkat	20,525 —	19,915 —		610 —
Vaattetus	5,000 —	4,764 67		235 33
Ruoka	33,400 —	34,316 81	916 81	
Lääkkeet	5,000 —	2,917 30		2,082 70
Kalusto	1,500 —	3,215 33	1,715 33	
Tarveaineet	800 —	867 10	67 10	
Polttopuut ja valo	9,500 —	13,695 37	4,195 37	
Hevosenuoka	800 —	1,149 88	349 88	
Korjaustyöt	4,800 —	8,366 50	3,566 50	
Sekalaisia menoja	4,100 —	5,947 95	1,847 95	
Siirto	104,325 —	112,724 96	12,658 94	4,258 98

	Siirto	104,325 —	112,724 96	12,658 94	4,258 98
<i>Työlaitos.</i>					
Palkat		3,720 —	3,720 —		
Polttopuut ja valo		1,300 —	1,646 99	346 99	
Ruoka		11,000 —	10,655 90	— —	344 10
Vaatetuskustannukset		2,500 —	2,036 45	— —	463 55
Tarveaineet		6,000 —	8,407 94	2,407 94	
Kalusto ja työkalut		500 —	798 64	298 64	
Utteruusrahat		1,200 —	1,629 —	429 —	
Korjaustyöt		1,000 —	461 70	— —	538 30
Sekalaisia menoja		500 —	883 12	383 12	
<i>Houvuhoitolaitos.</i>					
Palkat		14,980 —	16,040 —	1,060 —	
Vaatetus		6,700 —	5,016 59	— —	1,683 41
Ruoka		20,000 —	24,768 04	4,768 04	
Lääkkeet		2,400 —	3,229 55	829 55	
Kalusto		1,500 —	1,251 11	— —	248 89
Polttopuut ja valo		9,000 —	12,039 96	3,039 96	
Korjaustyöt		1,200 —	3,077 27	1,877 27	
Utteruusrahat		300 —	300 —	— —	
Sekalaisia menoja		1,500 —	2,077 65	577 65	
<i>Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.</i>					
Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut		55,000 —	60,691 30	5,691 30	
Erinäisiin laitoksiin otetut		6,500 —	5,293 63	— —	1,206 37
Sairaanhoidokustannukset		12,000 —	11,382 44	— —	617 56
Mielenvikaisten hoitokustannukset		40,000 —	38,627 10	— —	1,372 90
Lääkkeet		15,000 —	15,860 70	860 70	
<i>Suoranaisia apurahoja.</i>					
a) vaivahoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille		50,000 —	67,100 —	17,100 —	
b) puutteellisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivahoitoon		28,000 —	24,328 —	— —	3,672 —
<i>Sekalaisia.</i>					
Hautauskustannuksia		1,500 —	1,347 60	— —	152 40
Tarverahoja		1,500 —	1,985 17	485 17	
Arvaamattomia menoja		3,000 —	2,052 08	— —	947 92
	<i>Yhteensä Anç</i>	402,125 —	439,432 89	52,814 27	15,506 38
<i>Lisämääräraha.</i>					
Täysimaidon ostamiseen vaivaistalon hoitajattarille		549 —	549 —		
Lääkkeet varattomille		4,000 —	4,000 —		
Suoranaiseen avustukseen		10,000 —	10,000 —		
	<i>Yhteensä Anç</i>	416,674 —	453,981 89	52,814 27	15,506 38

Yhteenveto.					
Vaivaishoitohallitus	18,900	—	17,569	05	1,330 95
Vaivaistalo	85,632	40	95,363	31	9,730 91
Työlaitos	27,720	—	30,239	74	2,519 74
Hourinhoitolaitos	57,921	60	68,141	77	10,220 17
Kustannukset hoidettaviksi annetuista	61,500	—	65,984	93	4,484 93
Sairaanhoidokustannukset	12,000	—	11,382	44	— — 617 56
Mielenvikaisten hoitokustannukset	40,000	—	38,627	10	— — 1,372 90
Lääkkeet	19,000	—	19,860	70	860 70
Suoranaisia apurahoja	88,000	—	101,428	—	13,428 —
Sekalaisia	6,000	—	5,384	85	— — 615 15
Yhteensä <i>Smk</i>	416,674	—	453,981	89	41,244 45 3,936 56

Kaupungin vaivaihoidon kustannukset ovat vuosina 1898—1907 tehneet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	258,794: 94	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	368,987: 63
” 1899	”	260,557: 78	” 1904	”	360,778: 49
” 1900	”	288,742: 13	” 1905	”	369,074: 86
” 1901	”	303,637: 22	” 1906	”	426,123: 18*)
” 1902	”	310,629: 94	” 1907	”	439,432: 89*)

Näihin määrin ei ole laskettu vuokria kaupungin työ- ja vaivaistalosta eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Merikoulun, Käsityökoulujen, poikien ja tyttöjen Ammattikoulujen, Pahan-tapaisten lasten turvakotien sekä Kansankirjastojen ja lukusalien tilit osottavat säästöä määrärahasta.

Sitävastoin osottavat Kansakoulujen tilit osaksi sängen tuntuviakin poik-keuksia vahvistetusta vuosirahasäännöstä. Niin ovat palkkojen, tarveaineiden, puhtaanaapidon, eläkeapumaksujen ja tarverahojen tilit Smk 16,719: 33 määrärahoja suu-remmat, polttopuiden ja valon tilit Smk 14,640: 62, koulutalojen kunnossapidon tili Smk 3,155: 48 sekä vaatetuskustannusten tili Smk 8,776: 31. Muilla tileillä näkyy säästöjä yhteensä noin 12,000 markkaa. Kansakoulujen kokonaiskustannukset vuo-delta 1907 nousevat Smk 1,049,568: 78 meno- ja tuloarvioon otettuja Smk 1,018,555: — vastaan.

*) Tähän ei ole laskettu lisämäärärahoja, jotka esiintyvät Kaupunginvaltuuston käyttövaro-jen tilissä.

Pahantapaisten lasten turvakotien menot ovat vuonna 1907 tehneet:

Sipoon Paipisten turvakodin kustannukset	<i>Smc</i>	8,247: 91
Nummen Tavolan " "		8,187: 96
Lohjan Karstun " "		7,990: 09
Vanajan Paikkalan " "		8,998: 93
Porvoon p:n Laversin " "		6,550: 87
Kemiön Vanhankylän " "		11,506: 74
Sammatin Myllykylän pikkulastenkouluun kustannukset		5,270: 89
Porvoon p:n Vehkakosken " "		3,081: 17
Lääkäripalkkio		80: —
Kustannukset yksityisten hoidettaviksi annetuista		<u>7,654: 95</u>
	<i>Smc</i>	67,519: 51

Meno- ja tuloarvion pääluokasta „Opetus- ja sivistyslaitokset“ ovat kaupungin menot tehneet vuosina 1898—1907:

Vuonna 1898	<i>Smc</i>	558,070: 93	Vuonna 1903	<i>Smc</i>	893,433: 46
” 1899	”	637,311: 75	” 1904	”	1,014,267: 16
” 1900	”	798,047: 46	” 1905	”	1,116,592: 64
” 1901	”	783,043: 77	” 1906	”	1,242,980: 37
” 1902	”	863,433: 66	” 1907	”	1,385,781: 02

Näihin määrin ei ole laskettu vuokria kaupungin omistamista kansakoulurakennuksista, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen ylläpitoa varten myönnettyä valtioapua.

X. Yleiset rasitukset.

Majotuskustannukset vuodelta 1907 tekevät	<i>Smc</i>	333,091: 38
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu	”	<u>331,823: 56</u>
Joten kaupungin vahingoksi jää	<i>Smc</i>	1,267: 82

Majotuskustannukset, jotka suorastaan ovat kohdanneet kunnan veroa maksavia asukkaita, tekevät vuosilta 1898—1907:

Vuonna 1898	<i>Smc</i>	1,834: 31
” 1899	”	4,000: 10
” 1900	”	8,540: 41
” 1901	”	19,665: 96
” 1902	”	20,568: 72
” 1903	”	14,592: 55
” 1904	”	10,746: 76
” 1905	”	114: 13
” 1906	”	3,693: 83
” 1907	”	1,267: 82

Näihin kustannuksiin ei ole laskettu majotuslautakunnan palkkoja, huoneustoa, tämän lämmitystä ja valaistusta, eikä tarverahoja.

XI. Vesijohto.

Merkittävämpiä eroavaisuuksia tulo- ja menoarviosta osottaa ainoastaan pumppulaitoksen käyttötili, joka nousee Smk 10,955:88 yli arvion ja vesijohdon rakennusten, johtoverkon y. m. korjaukset ja kunnossapito, nousten Smk 6,814:27 yli arvion. Edellisestä on mainittava, että se riippuu siitä, että höyrypumppulaitosta pitkinä aikoina kestäneen harvinaisen matalan vesirajan takia on odottamattoman kauan täytynyt pitää käynnissä. Mitä taas jälkimäiseen tiliin tulee, niin ylimääräisten menojen syynä on kohonneet työpalkat ja tarveaineiden hinnankorotukset. Tässä on samalla mainittu syy siihen että useimmissa muissakin tileissä on noustu jonkun verran yli määrärahan.

Yksityisten johtoyhtymisien tili tosin myös on tullut noin 43,000:— markkaa määrärahaa suuremmaksi, mutta vastapainona sille ovat vastaavat suuremmat tulot toimitettujen yhtymistöiden korvauksista.

Kaupungin vesijohdon menot ovat vuosina 1898—1907 tehneet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	262,392: 30	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	391,991: 39
” 1899	”	337,182: 73	” 1904	”	336,721: 38
” 1900	”	303,357: 13	” 1905	”	358,684: 30
” 1901	”	333,392: 87	” 1906	”	336,987: 03
” 1902	”	460,746: —	” 1907	”	645,987: 43

XII. Kauppahallit.

Hallien kustannukset ovat tältä vuodelta myönnettyjä määrärahoja vähän pienemmät ja koskee tämä erikoisesti Kasarmintorille rakennettua uutta hallia, joka on ollut ainoastaan puolen vuotta käytännössä. Menot ovat:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk</i>	2,700: —	
Valaistus	”	2,677: 76	
Sekalaisia kuluja	”	478: 33	<i>Smk</i> 5,856: 09

Hietalahdentorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smk</i>	1,350: —	
Puhtaanapito	”	600: —	
Valaistus	”	2,838: 89	
Sekalaisia kuluja	”	469: 56	<i>Smk</i> 5,258: 45
			Siirto <i>Smk</i> 11,114: 54

Siirto *Smc* 11,114: 54*Läntisen Rantakadun N:ossa 10 oleva Kauppahalli.*

Palkat	<i>Smc</i> 1,350: —	
Puhtaanapito	” 240: —	
Valaistus	” 504: 88	
Sekalaisia kuluja	” 599: 35	<i>Smc</i> 2,694: 23

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	<i>Smc</i> 618: 75	
Puhtaanapito	” 183: 32	
Valaistus	” 820: 29	
Sekalaisia kuluja	” 412: —	<i>Smc</i> 2,034: 36
		<i>Smc</i> 15,843: 13

Kauppahallien kannattavaisuus näkyy seuraavasta vuosia 1898—1907 koskevasta esityksestä, joka osottaa, kuinka monta prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset ylläpitokustannukset vähennettyä, tekevät rakennuskustannuksista, jotka ovat:

Läntisen Rantakadun Kauppahallin, joka rakennettiin 1887—89	<i>Smc</i> 214,888: 83
Vanhaan pakkahuoneeseen sijotetun hallin, joka sisustettiin 1904	” 26,481: 55
Hietalahdentorin Kauppahallin, joka rakennettiin 1903	” 151,306: 56
Kasarmintorin ” ” ” ” 1907	” 220,234: 29
	<i>Smc</i> 612,911: 23

Vuosi	Ylläpito- kustannukset		Vuosi- vuokrat		%
1898	7,253	67	40,802	—	15,6
1899	7,457	17	40,769	—	15,4
1900	7,271	07	40,708	50	15,5
1901	6,574	75	40,443	50	15,7
1902	6,137	05	40,479	25	15,9
1903	8,131	06	48,031	45	10,9 ¹⁾
1904	14,459	11	78,200	34	16,2
1905	12,850	05	75,290	89	15,9
1906	12,323	64	68,700	27	14,3
1907	15,843	13	79,099	67	10,3 ²⁾

¹⁾ Hietalahdenhalli oli vuokrattu ainoastaan yhdeksi vuosineljännekeksi.

²⁾ Kasarmintorinhalli oli vuokrattu ainoastaan kahdeksi vuosineljännekeksi.

XIII. Yleiset työt.

Tähän pääluokkaan kuuluviin tileihin nähden viittaamme Rakennuskonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

XIV. Eläkkeet.

Säästö tällä tilillä johtuu siitä, että entinen Kansakoulujentarkastaja Viktor Öhberg, entinen Ruiskumestari M. Henelius ja satamakonstaapelinleski Eva Gustava Lönnqvist vuoden kuluessa ovat kuolleet.

Kaupungin vuosina 1898—1907 maksamien eläkkeiden määrät ovat seuraavat:

Vuonna 1898 <i>Smk</i>	10,073: 35	Vuonna 1903 <i>Smk</i>	14,217: 34
” 1899 ”	9,543: 35	” 1904 ”	13,670: —
” 1900 ”	10,486: 68	” 1905 ”	12,914: 61
” 1901 ”	9,724: 43	” 1906 ”	17,357: 35
” 1902 ”	14,906: 08	” 1907 ”	33,645: 68

XV. Sekalaiset menot.

Tähän kuuluvissa tileissä näkyy merkittävämpiä eroavaisuuksia hyväksytystä vuosirahasäännöstä ainoastaan polttoainetilissä, vaalivalmistusten määrärahasa ja verojen poispyyhkimis- ja takaisinantomitilissä y. m., joissa on käytetty Smk 4,140: —, 5,350: 64 ja 23,195: 32 yli määrärahan. Viimeisinä 10 vuonna ovat poispyyhkimismäärät olleet niin suuret kuin alla olevasta taulusta näkyy.

Taksotettujen varojen ja muiden tulojen poispyyhkimis- ja takaisinantomäärät, jotka suurimmalta osalta ovat olleet tileistä poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1898—1907 olleet seuraavat:

		<i>Smk</i>	% taksotus- summasta
Vuonna 1898		24,916: 43 =	2,0
” 1899		206,633: 37 = ¹⁾	15,4
” 1900		31,542: 27 =	1,8
” 1901		40,905: 54 =	2,3
” 1902		37,974: 05 =	2,0
” 1903		65,010: 53 =	3,5
” 1904		44,466: 81 =	2,4
” 1905		47,283: 37 =	2,4
” 1906		95,261: 22 =	4,2
” 1907		73,195: 32 =	2,9

¹⁾ Tähän sisältyy uusien osakkeitten antamisen kautta saadusta voitosta velotetun kunnallisveron pyyhkiminen.

Menot Kaupunginvaltuuston käyttövaroista ovat nousseet Smk 347,283:94 yli vuosirahasääntöön otetun määrärahan. Niinkuin yksityiskohtaisesta tilinpäätöstaulesta lähemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja myönnetty ja käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

II. Kaupungin virastot	<i>Smk</i>	15,416:64
III. Kunnallishallinto	"	12,765:82
VI. Poliisilaitos	"	22,762:92
VII. Terveyden- ja sairaanhoito	"	169,065:75
VIII. Vaivahoito	"	14,549:—
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	"	6,269:28
XI. Vesijohto	"	11,354:51
XIII. Yleiset työt	"	210,407:56
XIV. Eläkkeet	"	2,645:66
XV. Sekalaiset menot	"	32,046:80
	<i>Smk</i>	497,283:94

Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.

Tähän kuuluu Smk 47,600:— menoerä, jonka muodostaa se tappio, minkä kaupunki on kärsinyt ottamalla tehtäväkseen makkien puhtaanapidon, joka tappio Kaupunginvaltuuston, joulukuun 10 p:nä 1907 tehdyn päätöksen mukaan on tileistä poistettava.

Tulot.

I. Korot.

Kaikki tilit osottavat ylimäärää, muutamat sangen suurta. Niin on saatu:

Korkoja tontinlunastuksista	<i>Smc</i>	265,054: 36	ylimäärä	35,054: 36
Erinäisiä korkoja ja osuuksia	”	174,968: 16	”	24,968: 16
Öfriga räntekonti	”	44,398: 39	”	6,898: 39
		<u>Yhteensä ylimäärää</u>		<i>Smc</i> 66,920: 91

Vuosina 1898—1907 ovat tämän päaluokan tulojen määrät olleet:

Vuonna 1898	<i>Smc</i>	99,453: 65	Vuonna 1903	<i>Smc</i>	435,407: 69
” 1899	”	95,810: 83	” 1904	”	470,918: 27
” 1900	”	119,815: 70	” 1905	”	456,463: 44
” 1901	”	196,235: 76	” 1906	”	482,369: 77
” 1902	”	160,370: 55	” 1907	”	484,420: 91

II. Tontinlunastukset.

Myytyjen tonttien kauppasummista on vuoden kuluessa

maksettu	<i>Smc</i>	766,832: 96
vuosirahasääntöön otettu	”	400,000: —
		<u>Ylimäärä siis</u> <i>Smc</i> 366,832: 96

Tontinlunastuksista on vuosina 1898—1907 velotettu ja saatu seuraavat määrät:

	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tonttien arvo	Vuoden kuluessa maksettu
Vuonna 1898	15	296,323 01	302,303 99
” 1899	11	481,230 33	380,189 28
” 1900	23	643,573 52	145,215 01
” 1901	35	714,528 43	158,105 13
” 1902	35	987,200 80	481,739 59
” 1903	52	1,224,745 85	713,706 83
” 1904	32	840,955 21	605,954 02
” 1905	53	1,618,820 93	454,460 02
” 1906	50	1,073,910 92	736,577 60
” 1907	113	2,888,656 79	766,832 96

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Muutamat maanvuokran ja muiden vuokrien tilit osottavat ylimääriä, jotka yhteensä nousevat	<i>Smk</i>	21,408: 37
Jos tästä vähennetään toisissa tileissä syntyneet vajaukset yhteensä	”	5,875: 46
saadaan koko pääluokasta ylimäärää	<i>Smk</i>	15,532: 91

Vuosien 1898—1907 kuluessa ovat tulot kaupungin kiinteästä omaisuudesta tehneet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	278,433: 45	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	398,972: —
” 1899	”	282,914: 22	” 1904	”	438,320: 07
” 1900	”	306,355: 33	” 1905	”	439,611: 74
” 1901	”	316,650: 64	” 1906	”	440,966: 66
” 1902	”	348,938: 69	” 1907	”	478,932: 91

IV. Tonttiverot.

Kaupungin taloista velotetut tonttiverot, joita otetaan $16 \frac{2}{3}$ penniä kultakin tontin pintaalan 1,000 n. jalalta ja jotka kannetaan yhdessä taksotettujen kunnallisverojen kanssa tekevät vuodelta 1907 Smk 3,476: 40.

Kymmeneltä viime vuodelta on tämä maavero tehnyt:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	2,337: —	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	2,816: 65
” 1899	”	2,681: 55	” 1904	”	2,955: 82
” 1900	”	2,702: 72	” 1905	”	3,061: 51
” 1901	”	2,709: 30	” 1906	”	3,158: 37
” 1902	”	2,737: 20	” 1907	”	3,476: 40

V. Tuloatuottavat oikeudet.

Useimmat tilit tässä pääluokassa osottavat harvinaisen suotuisaa tulosta kuluneelta vuodelta. Siten on saatu:

Tuulaaki-, liikenne- y. m. maksuista . . . yli vuosirahasäännön	<i>Smk</i>	290,890: 81
Satama	”	55,585: 39
Perunkirjotusprosentteista	”	151,823: 18
Sekalaisilla tileillä	”	406: 60
Yhteensä yli vuosirahasäännön	<i>Smk</i>	498,705: 98

Kaupungin liikennekonttorin velottamat ja kantamat maksut näkyvät seuraavalla sivulla olevasta taulusta:

Summittainen yhteenveto Helsingin kaupungin Liikennekonttorin maksujen kannosta v. 1907.

	V e l o t e t t u										K a n n e t t u						Suorittamattomia maksuja	
	Tuulaaki		Liikennemaksuja		Mittausmaksuja		Makasiininvuokraa		Yhteensä		Vuodelta 1907 kertyneitä maksuja		Edellisvuodelta kertyneitä maksuja		Yhteensä			
	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smyc.</i>	<i>mlä.</i>
Tammikuu	24,316	94	30,291	98	332	85	1,736	52	56,678	29	50,323	32	13,836	59	64,159	91	13	60
Helmikuu	14,875	19	11,328	73	—	—	144	80	26,348	72	27,671	13	2,442	52	30,113	65	—	32
Maaliskuu	16,942	65	15,945	43	—	—	—	—	32,888	08	32,271	08	481	90	32,752	98	32	26
Huhtikuu	22,047	90	23,827	17	—	—	32	76	45,907	83	42,559	45	2,391	92	44,951	37	19	31
Toukokuu	34,711	63	91,414	24	248	59	486	—	126,860	46	110,397	24	678	76	111,076	—	33	85
Kesäkuu	23,697	78	73,322	55	127	61	1,025	80	98,173	74	92,398	08	14	36	92,412	44	43	22
Heinäkuu	24,436	09	61,254	44	315	79	630	70	86,637	02	89,756	54	50	28	89,806	82	35	42
Elokuu	31,484	52	86,819	01	—	—	1,244	40	119,547	93	120,234	37	18	10	120,252	47	183	77
Syyskuu	35,450	87	85,252	22	—	—	806	28	121,509	37	114,349	85	17	—	114,366	85	684	48
Lokakuu	35,394	65	93,231	18	—	—	552	22	129,178	05	121,237	84	18	76	121,256	60	2,549	85
Marraskuu	36,362	24	93,543	96	432	81	449	48	130,788	49	130,234	06	16	05	130,250	11	10,149	29
Joulukuu	26,301	98	66,788	19	200	60	890	12	94,180	89	104,455	05	5	15	104,460	20	17,128	86
Yhteensä	326,022	44	733,019	10	1,658	25	7,999	08	1,068,698	87	1,035,888	01	19,971	39	1,055,859	40	30,874	23
Lyhennys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,936	63	2,415	29	4,351	92	—	—
Tuulaak. ylämaan kaup.	6,691	94	—	—	—	—	—	—	6,691	94	5,572	80	582	72	6,155	52	1,119	14
<i>Smyc.</i>	332,714	38	733,019	10	1,658	25	7,999	08	1,075,390	81	1,043,397	44	22,969	40	1,066,366	84	31,993	37
Jäännöksiä aikaisemmilta vuosilta																773	14	
																32,766	51	

N:o 10. — 1908.

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä pääluokkaa jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavalla tavalla:

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1907 kantamat maksut.

Kuukausi	Velotettu Satamamak- suja	Silta- maksuja	Elinkeino- maksuja	Painolasti- maksuja	Punnitse- mis- maksuja	Nosto- ranan- maksuja	Myönnet- ty vähen- nyksiä	Yhteensä
Tammikuu . .	4,870 60	— —	— —	— —	157 27	156 80	2,780 74	2,403 93
Helmikuu . .	19 —	— —	— —	— —	177 90	5 20	— —	202 10
Maaliskuu . .	13 —	— —	— —	— —	188 61	2 60	— —	204 21
Huhtikuu . .	67 —	— —	— —	— —	189 34	5 20	— —	261 54
Toukokuu . .	36,484 90	669 18	547 95	14 80	163 96	183 40	8,069 72	29,994 47
Kesäkuu . . .	39,399 10	1,092 05	459 35	8 —	154 21	159 20	9,590 26	31,681 65
Heinäkuu . .	43,958 80	1,591 66	309 15	14 —	142 67	1 25	9,279 84	36,861 44
Elokuu	50,412 —	1,744 95	143 30	14 —	154 48	298 60	10,674 52	42,092 81
Syyskuu . . .	43,782 30	1,569 33	159 05	16 —	196 51	287 40	8,757 44	37,253 15
Lokakuu . . .	47,912 —	1,646 07	773 20	— —	202 49	151 80	8,184 40	42,501 16
Marraskuu . .	37,068 20	848 94	1,010 25	23 —	127 80	236 89	6,120 84	33,194 24
Joulukuu . .	25,515 —	2,424 42	148 40	6 —	178 41	117 80	5,455 34	22,934 69
Yhteensä	329,501 90	11,586 60	3,550 65	95 80	2,033 65	1,729 89	68,913 10	279,585 39

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori pääluokassa III 2. maini-
tut kalavesimaksut *Smk.* 1,432: —
Kaikkiaan kannettu *Smk.* 281,017: 39

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1898—1907 nousseet seuraaviin
määriin:

V u o s i	Tuulaaki, liiken- nemaksut y. m.	Satamamaksut y. m.
1898	733,868 90	210,686 76
1899	724,865 56	233,154 87
1900	766,165 11	218,367 19
1901	654,995 38	204,044 27
1902	651,656 71	197,884 69
1903	697,353 25	230,655 98
1904	731,652 23	243,202 04
1905	776,111 12	226,982 02
1906	931,508 40	240,493 99
1907	1,075,390 81	279,585 39

VI. Sekalaiset tulot.

Tähän kuuluvissa tileissä ei näy mainittavampia poikkeamia vuosirahäsäännön määristä.

Pääloukan vuoden summaan Smk 482,498:49 sisältyy Suomen ja Venäjän valtiovarastojen korvaamia majotuskustannuksia Smk 331,823:56.

VII. Valtioavut.

Kaupungin osuus paloviinaverosta on noussut Smk 18,005:88, joten on syntynyt Smk 5,005:88 ylimäärä.

Valtioavusta katuvalaistukseen katso tarkemmin Tilaa 31 päivänä joulukuuta.

Valtioapu kaupungin kansakouluille, joka vuonna 1877 oli 16,000 markkaa, korotettiin seuraavana vuonna 26,000 markkaan sekä K. Senaatin päätöksellä 15 päivältä helmikuuta 1884 32,000 markkaan vuodessa alkaen vuodesta 1884. Päätöksellään 10 päivältä marraskuuta 1887 myönsi K. Senaatti apurahan korotettavaksi vuodesta 1888 alkaen 52,000 markkaan sekä 1 päivästä syyskuuta 1892 alkaen 72,000 markkaan vuodessa (K. Sen. päät. $14\frac{1}{2}$ 1893). Vuonna 1895 korotettiin valtioavun määrä edelleen 110,000 markkaan vuodessa (K. Sen. päät. $19\frac{1}{3}$ 1895) sekä vuodesta 1898 alkaen 128,000 markkaan. Vuonna 1900 se korotettiin Smk 165,000 K. Senaatin päätöksellä 19 päivältä huhtikuuta s. v. ja päätöksellä 16 päivältä heinäkuuta 1902 184,000 markkaan vuodessa sekä päätöksellä 14 päivältä joulukuuta 1905 203,000 markkaan sekä päätöksellä 22 p:ltä elokuuta 1907 241,300 markkaan kansakouluille ja 7,000 markkaan kasvatustiluksille vuoden 1907 alusta alkaen.

Valtioapuna katuvalaistukseen on K. Senaatin päätöksen mukaan 22 päivältä tammikuuta 1878 maksettu kaupungille 10,000 markkaa vuodessa vuosilta 1875—1880; vuodesta 1881 se teki K. Senaatin päätöksen mukaan 8 päivältä helmikuuta s. v. Smk 12,000 vuoteen 1890. Kaupunginvaltuusmiehet pyysivät sen jälkeen 29 päivänä huhtikuuta 1890, että sanottu apuraha seuraavaksi 10-vuotiskaudeksi korotettaisiin 17,500 markkaan, mutta tästä myönnettiin ainoastaan 15,170 markkaa (K. Sen. päät. $23\frac{1}{2}$ 1892). Mainittua apua lisättiin K. Senaatin päätöksellä 10 p:ltä helmikuuta 1908 vuosikymmeneksi 1901—1910 15,200 markkaan vuodessa.

Valtioapuna kaupungin palosammutuslaitoksen ylläpitämiseen on kaupunki, Siviilitoimituskunnan kirjeen mukaan 11 päivältä toukokuuta 1880, nauttinut 8,210 markkaa vuodessa, mikä apuraha K. Senaatin kirjeen mukaan 10 päivältä toukokuuta 1898 korotettiin 21,000 markkaan vuodessa.

VIII. Vesijohto.

Vuosien 1906 ja 1907 maksujen kantoluettelot osottavat:

	Vuonna 1906		Vuonna 1907		Lisäys	
1 neljännes	137,071	17	148,684	70	11,613	53
2 " 	147,835	59	154,479	28	6,643	69
3 " 	144,460	25	156,192	18	11,731	93
4 " 	160,113	50	181,407	83	21,294	33
Yhteensä Smk	589,480	51	640,763	99	51,283	48

Näihin maksumääriin sisältyy mittarinvuokria Smk 27,645:50 ja Smk 29,220:—.

Vuosina 1898—1907 ovat vedenkäyttömaksut nousseet seuraaviin määriin:

Vuonna 1898	<i>My.</i>	309,711:59	Vuonna 1903	<i>My.</i>	442,274:48
” 1899	”	351,503:90	” 1904	”	478,450:41
” 1900	”	399,019:12	” 1905	”	521,239:85
” 1901	”	418,116:47	” 1906	”	589,480:51
” 1902	”	397,335:03	” 1907	”	640,763:99

IX. Valaistuslaitos.

Valaistuslaitoksen menot ja tulot sekä tila viimeisenä päivänä joulukuuta 1907 näkyvät seuraavista mainitun laitoksen tekemistä tauluista:

Menot.	Määrärahat vuosirahassaännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
<i>Hallinto.</i>								
Palkkoja ja palkkioita	55,750	—	57,062	43	1,312	43		
Konttoritarverahoja	4,000	—	5,674	67	1,674	67		
Käännöstöitä, ylim. määrärahoja	1,000	—	94	—	—	—	906	—
<i>Kaasun valmistuskustannukset.</i>								
Tavalliset kaasuhiilet	173,250	—	253,550	13	80,300	13		
Cannelhiilet	36,000	—	15,029	39	—	—	20,970	61
Kivihilien kuletus ja pienentäminen	8,300	—	4,968	80	—	—	3,331	20
Erinäisiä aineksia	5,500	—	9,220	48	3,720	48		
Työkustannuksia retortihuoneesta	30,500	—	37,794	35	7,294	35		
Höyrypannu- ja kaasunpump. kust.	13,000	—	15,246	96	2,246	96		
Kaasunpuhdistus	3,600	—	4,750	84	1,150	84		
Polttopaut y. m. konttoria varien	800	—	237	91	—	—	562	09
Sähkövalaistus aparaatihuoneisiin	1,000	—	1,504	46	504	46		
Vesimaksut	2,000	—	4,993	08	2,993	08		
Palo- ja tapaturmavak. maksut	8,700	—	7,499	39	—	—	1,200	61
Puhtaanapito vartioiminen y. m.	7,500	—	7,478	63	—	—	21	37
Öljykaasun raakaaineet, työkustannukset ja ylläpito	53,000	—	22,278	76	—	—	30,721	24
<i>Kustannuksia lisätuotteista.</i>								
Työkustannuksia koksista	12,600	—	12,065	14	—	—	534	86
” kivihiilitervasta	4,000	—	3,503	05	—	—	496	95
” grafiitista	—	—	18	60	—	—		
Siirto	420,500	—	462,971	07	101,216	—	58,744	93

	Määrärahat vuosirahassaännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
Siirto	420,500	—	462,971	07	101,216	—	58,744	93
<i>Katuväläistuksen kustannukset.</i>								
Lyhtyjen sytyttäjät ja lamppujen hoitajat	40,000	—	39,721	15	—	—	278	85
Hehkukappaleita ja silinteriä	2,800	—	2,267	97	—	—	532	03
Sekalaisia kustannuksia	3,000	—	4,998	41	1,998	41		
<i>Yksit. kaasunkäytön kustannukset.</i>								
Mittarien tarkastus ja rahojen kanto	12,000	—	11,938	38	—	—	61	62
Sekalaisia kustannuksia	7,500	—	12,223	44	4,723	44		
<i>Korjaukset ja ylläpito.</i>								
Rakennukset	3,000	—	7,163	03	4,163	03		
Uunit tarpeineen:								
Määräraha vuosirahassaännön mukaan		Smf. 16,500:—						
Lisämääräraha		7,000:—						
Aparaatit ja putkijohdot	4,000	—	6,560	50	2,560	50		
Kasukellot	1,000	—	441	59	—	—	558	41
Pääjohtoverkko	3,000	—	5,440	26	2,440	26		
Lyhyt patsainen ja tarpeineen	5,700	—	4,082	05	—	—	1,617	95
Yksityiset johtolaitokset	500	—	285	52	—	—	214	48
Kaasumittarit	4,000	—	2,850	81	—	—	1,149	19
Kalustot	4,000	—	1,905	36	—	—	2,094	64
<i>Korko.</i>								
Konttokurantti tilistä kaup. rahaston kanssa	10,000	—	11,205	28	1,205	28		
<i>Pääjohtoverkon laajentaminen.</i>								
Simonkatuun juutalaisten myymäläin väliin	525	—	244	81	—	—	280	19
Kansakoulukatuun Annan- ja Fredrikinkatujen väliin	1,402	50	—	—	—	—	1,402	50
Malminkatuun Lapinrinteen ja E. Rautatienkadun väliin	1,657	50	—	—	—	—	1,657	50
Lastenkodonkujaan Lapinlahden- ja Lastenkodonkatujen väliin	1,377	50	851	29	—	—	526	21
Albertinkatuun Antin- ja Vladimirin- sekä Eerikin- ja Ruoholahdenkatujen väliin	2,125	—	2,240	42	115	42		
Siltavuorenrantaan ja Siltavuorenkatuun	4,930	—	4,781	31	—	—	148	69
E. Esplanaadikatuun Korkeavuorenkadun ja L. Rantakadun väliin	11,910	—	625	94	—	—	11,284	06
Siirto	568,427	50	612,783	05	124,906	80	80,551	25

	Määrärahat vuosiraha- säännössä	Menot kirjo- jen mukaan	Menoja yli määrärahojen	Säästöjä määrärahoista
Siirto	568,427 50	612,783 05	124,906 80	80,551 25
Korkeavuorenkatuun telefonikeskusasemalta P Roopertinkatuun asti	1,260 —	1,090 42	— —	169 58
I. Roopertinkatuun Yrjön- ja Annankatujen vä- liin	3,642 50	— —	— —	3,642 50
Aleksanterinkadun jatsoon I. ja L. Heikinkatu- jen väliin	640 —	— —	— —	640 —
Yrjönkatuun Vladimirin- ja Simonkatujen vä- liin	3,150 —	2,482 58	— —	667 42
Erinäisiin katuihin Johtokunnan määräyksen mu- kaan	10,380 —	13,528 96	3,148 96	
<i>Uusien lyhtyjen asettaminen.</i>				
Simonkadulle, Kansakoulukadulle, Malminka- dulle, Lastenkodonkujaan, Albertinkadulle, Siltavuorenrantaan, Siltavuorenkadulle ja I. Roopertinkadulle, yhteensä 30 kpl. lyhtyä à 160 mark sekä 10 kpl. kaksinkertaista katuaerlamppua à 10 mk	4,900 —	3,081 55	— —	1,818 45
Erinäisiin katuihin Johtokunnan määräyksen mu- kaan 40 kpl. lyhtyä à 160 mk	6,400 —	3,679 76	— —	2,720 24
<i>Johtolaitokset, kalustot y. m.</i>				
Yksityiset johtolaitokset	6,000 —	7,549 63	1,549 63	
Aparaatteja putkijohtoiheen, ylim. määräraha . .	25,000 —	27,243 05	2,243 05	
Kaasumittarit	25,000 —	35,752 68	10,752 68	
Kalustot	2,500 —	3,901 97	1,401 97	
Laboratoriokustannukset	— —	420 31	420 31	
<i>Smf.</i>	657,300 —	711,513 96	144,423 40	90,209 44
Säästö:				
Laskettu tulo meno- ja tuloar- vion mukaan <i>Smf.</i> 137,200: —				
Poistuu vuoden kuluessa myönnetyt ylim. määrärahat:				
Aparaatteihin putki- johtoiheen . . . <i>Smf.</i> 25,000: —				
Uunien ja niiden tar- peiden korjans 7,000: —				
Käännöskustannuksia 1,000: —				
	33,000: —			
<i>Smf.</i>	104,200 —	265,605 97		
Yhteensä <i>Smf.</i>	761,500 —	977,119 93	144,423 40	90,209 44

Tulot.	Vuosirahasäännössä lasketut tulot		Tuloja kirjojen mukaan		Vajaus		Ylimäärä	
Katuvalaistus	149,400	—	145,085	85	4,314	15		
Yksityinen kaasunkäyttö	477,000	—	542,328	20	—	—	65,328	20
Lisätuotteet, koksi	105,000	—	193,779	25	—	—	88,779	25
” kivihiiliterva	10,100	—	19,844	90	—	—	9,744	90
” grafiitti ja kuona	—	—	1,337	20	—	—	1,337	20
Yksityiset työt ja aineksien myynti	20,000	—	71,740	85	—	—	51,740	85
Kaasumittarien vuokrat	—	—	1,161	50	—	—	1,161	50
Sekalaisia kaduista otettuja käyttökelpoisia aineksia	—	—	1,431	17	—	—	1,431	17
Ero kelloista tulevassa ja niihin menevässä kaasumäärässä	—	—	180	—	—	—	180	—
Erinäisiä korkoja	—	—	231	01	—	—	231	01
Yhteensä Smk	761,500	—	977,119	93	4,314	15	219,934	08

Yhteenvedo tilinpäätöksestä.

Menot.

Määräraha vuosirahasäännössä	Smk	657,300: —
Menoja yli määrärahan	”	144,423: 40
Vajaus arvioiduissa tuloissa	”	4,314: 15
	Smk	806,037: 55
Vuoden voitto	”	265,605: 97
Yhteensä Smk		1,071,643: 52

Tulot.

Tuloja vuosirahasäännön mukaan	Smk	761,500: —
” yli ”	”	219,934: 08
Säästöä määrärahasta	”	90,209: 44
Yhteensä Smk		1,071,643: 52

Koska kunnallisen sähkölaitosehdotuksen valmistamista varten vuoden 1902 voittovaroista etukäteen annetut Smk 15,000:—, joista Smk 13,835: 25 on käytetty ja ³¹/₁₂ 1907 pantu kaupunginrahaston tiliin sekä Smk 1,164: 75 käyttämättöminä nykyään ovat käytettävissä, ovat tileistä poistetut, niin vuoden lopussa todella käytettävissä oleva jäännös vuoden voitosta on Smk 265,605: 97 ynnä sen lisäksi yllämainitut Smk 15,000:— eli siis Smk 280,605: 97.

Tila 31 päivänä joulukuuta 1907.

Varat.

Kiinteistötili:

Pääjohtoverkko	<i>Smc</i> 341,376: 32	
Lyhdyt, patsaat y. m.	131,468: 64	”
Yksityiset johtolaitokset	34,665: 43	”
Rakennukset kaasulaitoksella	147,638: 47	”
” Arkadian tontilla	157: 23	”
Uunit tarpeeseen	43,231: 88	”
Aparaatit ja putkijohdot	51,357: 57	”
Kaasukellot	9,630: 12	”
Kaasulaitoksen tontti	300,000: —	”
Öljykaasulaitos	171,029: 56	<i>Smc</i> 1,230,555: 22

Kalustotili:

Kaasunvalmistuksen kalusto	3,117: 61	
Katuvalaistuksen	524: 47	”
Putkenlaskijain	8,150: 51	”
Konttorin	4,524: 07	”
Sekalainen	2,495: 55	” 18,812: 21
Kaasumittarien tili		” 150,632: 57

Aineksien tili:

Tavallisia hiiliä	<i>Smc</i> 158,498: 24	
Cannelhiiliä	34,331: 35	”
Muita aineksia	136,151: 10	” 328,980: 69

Valmistustili:

Kaasua kelloissa		” 408: —
----------------------------	--	----------

Lisätuotteiden tili:

Koksivarasto	<i>Smc</i> 1,627: 50	
Kivihillitervavarasto	1,900: —	” 3,527: 50

Yksityisten töiden tili:

Päättämättömiä töitä		” 17,475: 49
Soittojohdon tili		” 39,545: 38
Uusi Kaasukello		” 29,217: 36
” Kaasulaitos		” 1,816: 56
Sekalaisten tili		” 118,844: 44

Kaasunkäyttäjien tili:

Maksamattomia laskuja		” 66,680: 85
Vekselitili		” 5,050: 30
Kassa		” 2,703: 29

Yhteensä *Smc* 2,014,249: 86

Velat.

Kaasulaitoksen ostosumma	<i>Smc</i>	1,400,000: —
Konttok. tili kaup. rahaston kanssa	”	257,075: 76
Sekalaisten tili	”	1,337: 08
Kaup. rahasto, lainavaroja soittojohtoa ja kaasukelloa y. m. varten ”	”	75,000: —
Tallettajien tili	”	230: 45
Käytettävänä oleva voitto:		
Vuoden säästö	<i>Smc</i>	265,605: 97
Vuoden 1902 voitosta määrätyt varat		
kunnallisen sähkölaitoksen		
ehdotuksen tekemistä varten ”	15,000: —	” 280,605: 97
		<u>Yhteensä <i>Smc</i> 2,014,249: 86</u>

Alentamalla erinäisten kiinteistöjen arvoa rahamäärillä, jotka kirjanpidossa ovat tarkemmin merkittynä, on vuoden 1906 pääomatilin saldo tämän vuoden tilinpäätöksessä tasotettu.

X. Lainat.

Meno- ja tuloarvioon merkityistä, lainavaroista otettavista määrärahoista on velotettu „Käyttämättömien lainavarojen tiliä“ ja ne maksettu 1902 vuoden obligatsioonilainan varatuista rahoista.

XI. Taksotus.

Sen johdosta, että veroäyrien lukumäärä on ilmoitettu 1,197 etuoikeutetuksi, 219 majotuksesta vapaaksi ja 183,842 etuoikeudettomaksi, allaolevien asemasta, niin kunnallismaksujen taksotuksessa näkyy Smk 9,037: 62 vajuus.

Vuoden taksotettu määrä jakaantuu:

1,242 etuoikeutettuun äyriin à <i>Smc</i> 13: —	<i>Smc</i>	16,146: —
219 majotuksesta vapaaseen äyriin à <i>Smc</i> 13: 20	”	2,890: 80
182,927 etuoikeudettomaan äyriin à <i>Smc</i> 13: 25	”	2,424,367: 75
<u>Yht. 184,388 äyriä</u>	<u>Yhteensä <i>Smc</i></u>	<u>2,442,819: 55</u>

niinkuin seuraavasta taulusta lähemmin näkyy:

Helsingin kaupungin kunnallisten verojen

Kaupunginosa	Taksotuslautakunnan määräämiä veroäyreyjä				Tarkastuslautakunnan vähentämiä veroäyreyjä				J ä l e l l ä			
	Kiinteistöistä	Einkinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Einkinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	4,471	5,931	16,920	26,456	211	401	547	1,170	4,260	5,530	16,373	25,286
II	6,530	21,579	9,430	36,897	154	767	591	1,512	6,376	20,812	8,839	35,385
III	3,957	13,252	9,362	26,153	58	1,182	511	1,754	3,899	12,070	8,851	24,399
IV	5,922	7,342	12,437	24,319	90	478	240	808	5,832	6,864	12,197	23,511
V	3,438	5,588	8,858	17,394	24	118	308	448	3,414	5,470	8,550	16,946
VI	2,015	1,514	2,282	5,194	23	13	47	86	1,992	1,501	2,235	5,108
VII	3,331	2,816	11,796	17,012	108	61	630	802	3,223	2,755	11,166	16,210
VIII	2,284	2,005	7,833	11,898	435	34	367	841	1,849	1,971	7,466	11,057
IX	498	760	2,775	3,978	1	80	181	264	497	680	2,594	3,714
X	1,374	2,953	2,300	6,309	44	259	82	381	1,330	2,694	2,218	5,928
XI	1,945	938	3,447	5,064	51	49	132	206	1,894	889	3,315	4,858
XII	549	360	725	1,323	26	2	12	37	523	358	713	1,286
XIII	2,040	5,655	4,726	11,574	39	370	462	874	2,001	5,285	4,264	10,700
Yht.	38,354	70,693	92,891	193,571	1,264	3,814	4,110	9,183	37,090	66,879	88,781	184,388

taksotus vuodelta 1906 (vuoden 1907 tarpeisiin).

veroäyriä		Taksoitettu määrä									Tonttiäyriä		Yhteensä	
Etuoikeutettuja	Majoituksesta vapaita	Etuoikeudet-	Etuoikeutettuja äyriä à Smk 13:—	Majoituksesta vapaita äyriä à Smk 13: 20	Etuoikeudet-	tonia äyriä à Smk 13: 25	Yhteensä		Smk.	Smk.	Yhteensä			
346	14	24,926	4,498	184 80	330,269	50	334,952	30	333	92	335,286	22		
187	170	35,028	2,431	2,244	464,121	—	468,796	—	285	47	469,081	47		
346	—	24,053	4,498	—	318,702	25	323,200	25	208	12	323,408	37		
32	27	23,452	416	356 40	310,739	—	311,511	40	660	20	312,171	60		
106	8	16,832	1,378	105 60	223,024	—	224,507	60	297	35	224,804	95		
—	—	5,103	—	—	67,681	—	67,681	—	274	—	67,955	—		
152	—	16,058	1,976	—	212,768	50	214,744	50	389	35	215,133	85		
40	—	11,017	520	—	145,975	25	146,495	25	115	13	146,610	38		
19	—	3,695	247	—	48,958	75	49,205	75	242	99	49,448	74		
14	—	5,914	182	—	78,360	50	78,542	50	421	02	78,963	52		
—	—	4,858	—	—	64,368	50	64,368	50	119	68	64,488	18		
—	—	1,286	—	—	17,039	50	17,039	50	129	17	17,168	67		
—	—	10,700	—	—	141,775	—	141,775	—	—	—	141,775	—		
1,242	219	182,927	16,146	2,890 80	2,424,367	75	2,442,819	55	3,476	40	2,446,295	95		

Seuraava yhdistelmä kymmenen viime vuoden taksotus- ja verojenkanto-luetteloista valaisee lähemmin kaupungin verotusoloja:

Veröyriensä lukumäärä ja taksotuksen suuruus Helsingin kaupungissa vuosina 1898—1907.

V u o s i	Veröyriensä luku- määrä (äyri vas- taa 400 markan vuosituloa)	Lisäys	Vähennys	Veröyriensä (etuoikeydet- tomalta) tak- sotettu määrä	M u i s t u t u k s i a
1898 . . .	104,329	2,406	—	12	—
1899 . . .	133,456	29,127 ¹⁾	—	10	10
1900 . . .	136,575	3,119 ²⁾	—	12	66
1901 . . .	137,244	669	—	12	91
1902 . . .	139,631	2,387	—	13	31
1903 . . .	146,288	6,657	—	12	56
1904 . . .	151,113	4,825	—	12	33
1905 . . .	159,427	8,314	—	12	01
1906 . . .	171,388	11,961	—	13	06
1907 . . .	184,388	13,000	—	13	25

¹⁾ Siitä noin 14,000 äyriä satun-
naista perintöveroa.

²⁾ Siitä noin 3,000 äyriä satun-
naista perintöveroa.

Edelliseltä vuodelta siirtyviä tilejä.

Tähän kuuluu erinäisiä pienempiä säästöjä edellisinä vuosina annetuista määrärahoista, noustun yhteensä Smk 5,524:43.

Tuloja, joita ei ole vuosirahasäännössä otettu huomioon.

Tässä esiintyy ainoastaan yksi määrä, Smk 207:45, joka on kaupungin viertotierakennuslainan v:lta 1865 ja Uutisrakennus- ja Järjestämislainan v:lta 1882 vanhentuneita kuponkeja.

Tila 31 päivänä joulukuuta 1907.

Obligatsioonien tilin bilanssin vuodesta 1906 muodostivat:

Helsingin kaupungin 5 % lainan obligatsioonit vuodelta 1876 . . . Smk. 320,825: 10

Vuoden kuluessa vähentynyt:

1876 vuoden vesijohtolainaobligatsioonien arpomi-			
sen kautta	Smk.	7,800: —	
Kurssitappiota 1876 vuoden obligatsioneista	”	705: 90	Smk. 8,505: 90
		Saldo vuoteen 1908	Smk. 312,319: 20

muodostavat:

Helsingin kaupungin 5 % obligatsioonit vuodelta 1876:

103 kpl. à 1,000 markkaa	Smk.	103,000: —	
288 ” à 500 ”	”	144,000: —	
197 ” à 200 ”	”	39,400: —	
	Smk.	286,400: —	à 109: 05 Smk. 312,319: 20

Valtioapua katuvalaistukseen sisältyy bilanssiin Smk 98,280: — eli:

vuodelta 1901	Smk.	7,260: —
” 1902	”	15,170: —
” 1903	”	15,170: —
” 1904	”	15,170: —
” 1905	”	15,170: —
” 1906	”	15,170: —
” 1907	”	15,170: —
	Smk.	98,280: —

Sittenkuin K. Senaati päätöksellään 10 p:ltä helmikuuta 1908 on myöntänyt kymmenvuotiskaudeksi 1901—1910 vuotuisen Smk 15,200 apurahan katuvalaistuksen ylläpitämiseksi, tulee yllämainittu siirtynyt määrä Smk 98,280: — vuonna 1908 nostettavaksi.

Valaistuslaitoksen ennakkomaksuihin sisältyy myöskin kaasulaitoksen vuosivoitto Smk 280,605: 97.

Rästien joukossa ovat otsakkeissa sekalaisia maksuja, vedenkäyttömaksuja ja vesijohtotöitä esiintyvissä summissa mainittavimpina erinä velotetut maksut, jotka lankeavat suorittaviksi vasta tänä vuonna.

Otsakkeeseen „Erinäisiä velallisia“ sisällyvistä eristä mainittakoon, että yleisen makkien puhtaanapidon menoerä Smk 48,106: 68, on siirretty ja ajetaan se lähimpinä vuosina täyttää tuloilla, joita saadaan myydystä lannasta y. m.

Siirrettyjä työtilejä vastaavat määrärahat 1908 vuoden vuosirahasäännössä.

Otsakkeessa nostamattomia määrärahoja siirtyy järellä oleva osa Rahatoimikamarin tarverahoja vuosien 1905 ja 1906 kunnalliskertomusten kustannusten suorittamiseksi. — Siirtosumman Smk 32,465: 72 muodostaa maksamaton osa kaupungin, poliisilaitoksen ylläpitämiseksi suoritettavan apurahan määrästä.

Mitä tulee erään „käyttämättömiä lainavaroja“, viitataan otsakkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1902 vuoden obligatsioonilaina.

Säästön

vuoteen 1908 muodostaa:

Vuoden 1907 ylijäämä	<i>Smk.</i>	454,167: 11
Aikaisemman säästön käyttämätön osa	„	643,981: 55
	<i>Smk.</i>	<u>1,098,148: 66</u>

Vuoden 1907 ylijäämä on syntynyt seuraavien tilien ylimääristä:

I. Korot	<i>Smk.</i>	66,920: 91
II. Tontinlunastukset	„	366,832: 96
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	„	15,532: 91
IV. Tonttiverot	„	476: 40
V. Tuloatuottavat oikeudet	„	498,705: 98
VI. Sekalaiset tulot	„	26,228: 93
VII. Valtioavut	„	20,789: 20
VIII. Vesijohto	„	131,074: 11
IX. Valaistuslaitos	„	143,405: 97
Erinäiset tilit	„	5,731: 88
Yhteensä ylimäärää	<i>Smk.</i>	<u>1,275,699: 25</u>

Tästä on vähennettävä:

Määrärahoja suuremmat menot sekä laske- tuissa tuloissa syntynyt vaje	„	821,532: 14
Vuoden tulos: Ylijäämä	<i>Smk.</i>	<u>454,167: 11</u>

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuosiylijäämät olleet:

Vuonna 1898	<i>Smk</i>	388,477: 54	Vuonna 1903	<i>Smk</i>	581,434: 83
” 1899	”	224,072: 60	” 1904	”	824,770: 22
” 1900	”	296,655: 91	” 1905	”	263,269: 55
” 1901	”	246,885: 80	” 1906	”	737,870: 65
” 1902	”	562,779: 35	” 1907	”	454,167: 11

Tilinpäätöksen yhteenveto.

Tulot.

Varattu säästö vuodelta 1906	<i>Smk</i>	600,000: —
Tuloja vuosirahasäännön mukaan	”	7,529,151: 17
” yli ”	”	1,285,295: 31
Säästöä määrärahoista	”	120,260: 25
	<i>Smk</i>	<u>9,534,706: 73</u>

Menot.

Määrärahoja vuosirahasäännön mukaan	<i>Smk</i>	8,129,151: 17
Menoja yli myönnettyjen määrärahojen	”	903,918: 33
Lasketuissa tuloissa syntynyt vaje	”	47,470: 12
	<i>Smk</i>	<u>9,080,539: 62</u>

Vuoden tulos, ylijäämä	”	454,167: 11
	<i>Smk</i>	<u>9,534,706: 73</u>

Kun yllämainittuun ylijäämään	<i>Smk</i>	454,167: 11
lisätään käyttämätön säästö vuodesta 1906 eli	”	643,981: 55
saadaan saldoksi vuoteen 1908	<i>Smk</i>	<u>1,098,148: 66</u>

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorissa helmikuulla 1908.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1907.

Menotilit.	Määrärahat vuosirahasään- nössä	Menot kirjojen mukaan	Menoja yli määrärahojen	Säästöjä määrärahoista
I. Kaupungin velat.				
Vuoden 1876 vesijohtolaina, kuo- letus	32,900 —	32,900 —		
korko	53,647 50	53,647 50		
kurssitappio	900 —	705 90	— —	194 10
Vuoden 1882 uudisrakennus- ja jär- jestelylaina, kuoletus	64,000 —	64,000 —		
korko	29,700 —	29,700 —		
Vuoden 1892 obligatsioonilaina, kuo- letus	29,000 —	29,000 —		
korko	188,617 50	188,617 50		
provisioneja y. m.	900 —	774 03	— —	125 97
Vuoden 1898 obligatsioonilaina, kuo- letus	24,000 —	24,000 —		
korko	99,120 —	99,120 —		
provisioneja y. m.	1,000 —	1,017 86	17 86	
Vuoden 1900 obligatsioonilaina, kuo- letus	19,500 —	19,500 —		
korko	116,040 —	116,040 —		
provisioneja y. m.	1,000 —	1,069 56	69 56	
Vuoden 1902 obligatsioonilaina, kuo- letus	47,000 —	47,000 —		
korko	313,200 —	313,200 —		
provisioneja y. m.	3,000 —	5,538 19	2,538 19	
Siirto	1,023,525 —	1,025,830 54	2,625 61	320 07

Siirto	1,023,525	—	1,025,830	54	2,625	61	320	07
II. Kaupungin virastot.								
Maistraatti	37,200	—	36,356	68	—	—	843	32
Raastuvanoikeus	124,500	—	125,024	79	524	79		
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	35,520	—	35,569	08	49	08		
Ulosotto toimi	49,733	33	48,799	22	—	—	934	11
Pöytäkirjojen puhtaaksikirjotus	1,700	—	1,874	95	174	95		
Määrärahoja käännöksiin venäjän kielestä	2,000	—	1,803	—	—	—	197	—
Tarverahoja	15,500	—	29,293	13	13,793	13		
III. Kunnallishallinto.								
Kaupunginvaltuuston kanslia, palkkoja	12,900	—	9,600	—	—	—	3,300	—
tarverahoja	10,000	—	23,414	26	13,414	26		
Rahatoimikamari, palkkoja	34,080	—	34,880	—	800	—		
tarverahoja	15,000	—	15,000	—	—	—		
ennakolta arvaamattomiin tarpeisiin	2,000	—	5,028	17	3,028	17		
Rahatoimikonttori, palkkoja	45,860	—	44,849	85	—	—	1,010	15
tarverahoja	7,000	—	6,989	45	—	—	10	55
sihteeri ja kunnallistaksotuksen tarverahat	9,000	—	9,868	36	868	36		
Liikennekonttori, palkkoja	53,284	—	53,621	89	337	89		
mittarinpalkkioita	1,200	—	1,801	24	601	24		
tarverahoja	2,100	—	2,104	78	4	78		
Satamakonttori, palkkoja	37,990	—	39,390	32	1,400	32		
moottoriveneen käyttökustannukset sekä höyröpurren vuokraa	1,290	—	1,050	10	—	—	239	90
tarverahoja	750	—	914	43	164	43		
Rakennuskonttori, palkkoja	33,860	—	33,034	68	—	—	825	32
ylimääräiset insinööri- ja piirustajaapulaiset	8,000	—	7,501	40	—	—	498	60
metsänvartijaapulaiset ja metsänkasvatus	1,500	—	2,811	50	1,311	50		
tarveaineet ja apuripäivätyöt	10,000	—	12,927	17	2,927	17		
kaupungin asemakartan valmistaminen ja painatus	10,500	—	10,500	—	—	—		
tarverahoja	1,500	—	1,997	61	497	61		
Puutarhalautakunta	8,400	—	8,400	—	—	—		
Holhouslautakunta	1,800	—	1,754	52	—	—	45	48
Siirto	1,597,692	33	1,631,991	12	42,523	29	8,224	50

Siirto	1,597,692 33	1,631,991 12	42,523 29	8,224 50
Työväen asiain lautakunta	4,200 —	4,200 —		
Kunnan työnvälitystoimisto	9,000 —	9,129 54	129 54	
Kasvatuslautakunta	3,500 —	3,471 29	— —	28 71
Lautakunta Helsingin kaupunkia kuvaavien valokuvien hankki- miseksi	800 —	803 73	3 73	
IV. Katu- ja satamavalaistus.				
Kaasuvalaistus	149,400 —	145,085 85	— —	4,314 15
Petroolivalaistus	93,171 —	86,710 75	— —	6,460 25
Laiturien ja tavaravajain ylimää- räinen valaistus	10,850 —	11,323 42	473 42	
V. Palosammutuslaitos.				
Palkkoja ja muita etuja	98,425 —	97,397 88	— —	1,027 12
Palotalli	9,817 50	9,786 53	— —	30 97
Lämmitys ja valo	10,660 —	10,894 28	234 28	
Kalusto	18,900 —	18,679 31	— —	220 69
Sekalaisia	3,680 —	3,646 95	— —	33 05
Määräraha vapaaeht. palokunnalle	5,000 —	5,000 —		
VI. Poliisilaitos.				
Käteinen apumaksu	198,034 28	198,034 28		
Virkahuoneustot	43,785 —	42,824 80	— —	960 20
Lämmitys ja valo	21,000 —	30,963 65	9,963 65	
Sekalaisia	3,000 —	2,900 55	— —	99 45
VII. Terveyden- ja sairaanhoito.				
Terveydenhoitolautakunta	14,000 —	20,202 16	6,202 16	
Lääkärit ja sairaanhoitajat	49,780 —	49,653 77	— —	126 23
Marian sairaala, muiden paitsi kul- kutautien osasto	28,508 —	41,527 51	13,019 51	
kulkutautien osasto	20,316 —	25,544 04	5,228 04	
lääketieteellis-kirurginen osasto	25,758 —	27,409 05	1,651 05	
talousosasto	148,829 50	185,711 17	36,881 67	
desinfisioimislaitos	3,120 —	2,941 85	— —	178 15
Rekolan keuhkotautisairaala	32,000 —	33,698 70	1,698 70	
Siirto	2,603,226 61	2,699,532 18	118,009 04	21,703 47

Siirto	2,603,226 61	2,699,532 18	118,009 04	21,703 47
Sörnäisten sairastupa	10,500 —	10,500 —		
Määrärahat erinäisille polikli- koille	21,500 —	21,329 —	— —	171 —
Määrärahat lapsenpäästölaitoksille	16,220 —	14,109 79	— —	2,110 21
Varattomille kodeissa annettava kättilöapu	3,000 —	3,430 —	430 —	
Määräraha Marian sairaalan tuber- kuloosipoliklinikalle	12,000 —	11,871 15	— —	128 85
Terveyspoliisi	27,600 —	29,688 36	2,088 36	
Katsastustoimisto	6,660 —	6,503 25	— —	156 75
Laboratorio terveydellisiä tutki- muksia varten	18,000 —	19,089 76	1,089 76	
Lihantarkastus teurastuslaitoksella	4,300 —	4,386 61	86 61	
Ruuminavaushuone	200 —	195 85	— —	4 15
Rokotusainevarasto	1,000 —	840 06	— —	159 94
Rottien tappaminen.	2,000 —	1,736 50	— —	263 50
VIII. Vaivaishoito.				
Vaivaishoitohallitus	18,900 —	17,569 05	— —	1,330 95
Vaivaistalo	85,425 —	95,155 91	9,730 91	
Työlaitos	27,720 —	30,239 74	2,519 74	
Hourinhoitolaitos	57,580 —	67,800 17	10,220 17	
Kustannuksia hoidettav. annetuista	61,500 —	65,984 93	4,484 93	
Sairaanhoitokustannuksia	12,000 —	11,382 44	— —	617 56
Hourinhoitokustannuksia	40,000 —	38,627 10	— —	1,372 90
Lääkkeitä	15,000 —	15,860 70	860 70	
Suoranaisia apurahoja	78,000 —	91,428 —	13,428 —	
Sekalaisia	6,000 —	5,384 85	— —	615 15
IX. Opetus- ja sivistys- laitokset.				
Merikoulu	3,600 —	3,576 —	— —	24 —
Käsityökoulut, ylempi ja alempi .	64,852 50	59,005 76	— —	5,846 74
Valmistava poikain ammattikoulu	40,467 28	40,013 78	— —	453 50
Tyttöjen ammattikoulu	39,350 —	39,165 42	— —	184 58
Kauppakoulut	18,000 —	18,000 —	— —	
Kansakoulut, palkkoja	731,830 —	735,308 85	3,478 85	
vuokria	53,900 —	45,002 35	— —	8,897 65
opetusvälineitä	25,000 —	21,952 51	— —	3,047 49
Siirto	4,105,331 39	4,224,670 07	166,427 07	47,088 39

	Siirto	4,105,331 39	4,224,670 07	166,427 07	47,088 39
Kansakoulut, käsitöiden ja koulu- kyökkien tarveaineita	8,000 —	10,966 17	2,966 17		
huonekaluja	17,000 —	16,839 18	— —	160 82	
polttopuita ja niiden hakkuu	22,000 —	31,821 77	9,821 77		
valo	17,000 —	21,818 85	4,818 85		
vaatetusapua	25,000 —	33,776 31	8,776 31		
puhtaanapito	35,000 —	41,562 11	6,562 11		
koulutalojen ja huoneustojen kunnossapito	40,000 —	43,155 48	3,155 48		
paikanvälitys k. koulusta pääs- seille oppilaille	1,400 —	1,400 —			
määräraha Viaporissa ja sen lä- heisillä saarilla asuvien lasten käyttämiseksi k. kouluissa	1,500 —	1,328 —	— —	172 —	
huonekaluja Tehtaankadun k. kouluun	24,400 —	24,400 —			
eläkeapua	9,525 —	9,825 —	300 —		
tarverahoja	5,000 —	8,412 20	3,412 20		
matkastipendejä	2,000 —	2,000 —			
Työläisopetus	16,340 —	16,340 —			
Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos	4,500 —	4,300 —	— —	200 —	
Pahantapaisten lasten turvakodit	68,550 —	67,519 51	— —	1,030 49	
Kansankirjastot ja lukusalit	55,830 —	53,291 77	— —	2,538 23	
Muut kansanvalistustarkotukset	35,000 —	35,000 —			
X. Yleiset rasitukset.					
Kyydinpito	1,800 —	1,800 —			
Kruununveroja	54 96	54 96			
Majotuskustannuksia	362,588 75	333,091 38	— —	29,497 37	
Majotuslautakunta	8,000 —	7,837 22	— —	162 78	
XI. Vesijohto.					
1. Hallinto ja käyttö.					
Palkkoja	27,000 —	26,999 92	— —	— 08	
Pumppulaitoksen käyttökustannus	6,000 —	16,955 88	10,955 88		
Suodattimien käyttökustannukset	12,000 —	11,698 86	— —	301 14	
Vesimittarien lukeminen ja val- vonta	8,500 —	8,819 61	319 61		
Mittaukset ja tutkimukset laajen- nuksia varten	1,500 —	1,177 86	— —	322 14	
Palovakuutusmaksuja	1,200 —	1,504 39	304 39		
Siirto	4,922,020 10	5,058,366 50	217,819 84	81,473 44	

Siirto	4,922,020 10	5,058,366 50	217,819 84	81,473 44
Vuokria	950 —	950 —		
Konttorihuoneuston vuokra, siivoo- minen ja valaistus	2,500 —	2,667 99	167 99	
Tarverahoja	2,500 —	3,456 89	956 89	
Veroja Helsingin kunnalle	800 —	1,411 30	611 30	
Maksulippujen ja laskujen jaka- minen y. m.	700 —	700 —		
Kustannuksia hevosaltaista	2,700 —	2,511 25	— —	188 75
Yksityiset johtoyhtymiset	95,000 —	138,604 76	43,604 76	
<i>Smf. 161,350: — 217,458: 71</i>				
2. Ylläpito ja korjaus.				
Vesijohdon rakennuksien, aitauk- sien, sulkujen, koneiden ja johto- verkon korjaus ja ylläpito	25,000 —	31,814 27	6,814 27	
Vesimittarien korjaus	6,000 —	2,650 03	— —	3,349 97
Uusien suodatusnopeuden järjes- tämiskoneiden sijottaminen	5,700 —	4,859 21	— —	840 79
<i>Smf. 36,700: — 39,323: 51</i>				
3. Johtoverkon laajennus sekä vesi- mittarien osto.				
Vesimittarien osto	10,000 —	9,712 21	— —	287 79
Vesijohto Helsinginkatuun Vaasan- ja Harjukatujen väliin	4,150 —	3,901 59	— —	248 41
Sam. Korkeavuorenkatuun Et. Es- planaadikadun ja P. Roopertin- kadun väliin (johtoputken vaihto)	8,300 —	9,557 08	1,257 08	
Sam. Vladimirkatuun Abrahamin- ja Fredrikinkatujen väliin (johto- putken vaihto)	7,300 —	7,903 50	603 50	
Sam. Albertinkatuun Vladimirin- kadusta Eerikinkatuun (johto- putken vaihto)	1,300 —	1,415 52	115 52	
Sam. Yrjönkatuun Vladimirin- ja Simonkatujen väliin (osittain johtoputken vaihtoa)	8,900 —	9,702 39	802 39	
Sam. Aleksanterinkatuun Itäisestä Läntiseen Heikinkatuun ja jälki- meisestä Simonkatuun (johto- putken vaihto)	25,000 —	26,381 99	1,381 99	
Siirto	5,128,820 10	5,316,566 48	274,135 53	86,389 15

Siirto	5,128,820 10	5,316,566 48	274,135 53	86,389 15
Vesijohto Oikokatuun Kristianin- ja Siltavuorenkatujen väliin . .	4,450 —	4,794 97	344 97	
Sam. I. Roopertinkatuun Yrjön- ja Annankatujen väliin (johtoputken vaihto)	2,900 —	3,120 60	220 60	
Sam. Lapinlahdenkatuun Marian sairaalan edustalla (johtoputken vaihto)	2,000 —	2,843 71	843 71	
Sam. osittain Säästöpankin rantaan	6,900 —	8,458 10	1,558 10	
Sam. Fredriksberginkatuun N:o 4:stä Harjukatuun asti	3,700 —	3,871 81	171 81	
Sam. Kristiinankatuun N:o 13:sta Viipurinkatuun asti ja osittain Sturekatuun	17,700 —	19,073 22	1,373 22	
Sam. Nordenskjöldinkatuun uuden hautausmaan portista Arkadia-teatteriin asti	10,300 —	11,841 21	1,541 21	
Sam. Hietaniemenkatuun Runebergin- ja Nordenskjöldinkatujen väliin	8,800 —	9,139 19	339 19	
Sam. Arkadiakatuun Runebergin- ja Nordenskjöldinkatujen väliin	9,200 —	8,506 80	— —	693 20
Sam. Runeberginkatuun P. Rautatien- ja Arkadiakatujen väliin	34,900 —	34,868 67	— —	31 33
Sam. kujiin yhdistetyissä kortteleissa N:o 412 ja 419	16,600 —	16,564 54	— —	35 46
Sam. Käsityöläiskatuun Kauppakadusta tonttiin N:o 1 Vuorikadun varrella Hermanninkaup. I:ssä .	11,600 —	10,015 45	— —	1,584 55
Sama Kaikukujaan tontista N:o 3 Itäiseen Viertotiehen asti . . .	1,350 —	2,081 53	731 53	
Sam. Laivurinrinteeseen ja sen jatkoon Ratakadulle asti	11,700 —	12,074 44	374 44	
Uusi pääjohto Vesilinnan läheisyydestä Läntiselle Viertotielle . . .	173,000 —	173,000 —		
<i>Sum. 380,050: — 388,828: 52</i>				
4. Sekalaisia.				
Vapaakaivon asettaminen Toukolaan	400 —	376 69	— —	23 31
Siirto	5,444,320 10	5,637,197 41	281,634 31	88,757 —

Siirto	5,444,320 10	5,637,197 41	281,634 31	88,757 —
XII. Kauppahallit.				
Rantatorin kauppahalli	6,420 —	5,856 09	— —	563 91
Hietalahdentorin kauppahalli . . .	5,400 —	5,258 45	— —	141 55
L. Rantakadun N:o 10:n kauppahalli	3,350 —	2,694 23	— —	655 77
Kasarmitorin kauppahalli	5,600 —	2,034 36	— —	3,565 64
XIII. Yleiset työt.				
I:o. Rakennukset ja huoneustot.				
Erinäisiä korjauksia	30,000 —	33,022 05	3,022 05	
Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	4,300 —	4,876 71	576 71	
Hesperian puistossa olevan ent. kansakoulutalon ulkopuolinen korjaus ja maalaus ja taloon kuulavan makin uudestarakennus . . .	3,000 —	3,121 07	121 07	
Erinäisiä korjauksia Pohjoisessa ja Eteläisessä palotornissa ja paloasemilla	8,200 —	10,229 36	2,029 36	
Sam. sam. Poliisilaitoksen käyttämissä huoneustoissa	4,700 —	7,998 59	3,298 59	
Sam. tam. Marian sairaalassa . . .	20,000 —	21,129 61	1,129 61	
Tarkastuspaviljongin korjaus . . .	2,500 —	2,892 41	392 41	
Erinäisiä korjauksia Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneessa	6,200 —	9,017 48	2,817 48	
Sam. sam. Kansankirjastossa	6,000 —	6,003 22	3 22	
Sam. sam. kaupungin talossa, Vuorimiehenkatu N:o 9	2,170 —	2,169 18	— —	— 82
Sam. sam. Makasiinirannan Tavara- vajassa	5,000 —	5,000 —		
Pesuhuone Kylänsaaren rannassa . .	3,500 —	3,789 40	289 40	
Sma Humallahden rannassa	3,500 —	3,565 84	65 84	
Talojen osto: N:o 10 P. Roopertinkadun ja 11 Kasarmikadun varrella	350,000 —	350,000 —		
Uusi poliisiasema Kalliolle Pengerkadun N:o 5:teen	118,000 —	118,000 —		
Kallion uusi kansakoulutalo	150,000 —	150,000 —		
Tehtaankadun N:o 15—17 kansakoulutalo	120,000 —	120,000 —		
Kunnallisia työväenasuntoja	140,000 —	140,000 —		
<i>Smc 977,070: — 990,814: 92</i>				
Siirto	6,442,160 10	6,643,855 46	295,380 05	93,684 69

	Siirto	6,442,160 10	6,643,855 46	295,380 05	93,684 69
2.o. Kadut ja yleiset paikat.					
Erinäisiä korjauksia		12,000 —	17,294 34	5,294 34	
Korkeavuorenkadun ja L. Ranta- kadun välisen Esplanaadikadun kaupungille kuuluvan osan kiveä- minen I:ma nupukivillä asfalttiin		24,400 —	24,716 44	316 44	
Kasarmitorin ajotien (Koillisesta Lounaseen) kiveäminen I:ma nu- pukivillä		21,500 —	21,317 21	— —	182 79
Vladimirin- ja Simonkatujen väli- sen L. Heikinkadun kaupungille kuuluvan osan kiveäminen I:ma nupukivillä asfalttiin		16,900 —	16,861 01	— —	38 99
It. ja Länt. Heikinkatujen välisen Aleksanterinkadun jatkon kiveä- minen samoin		4,600 —	4,481 06	— —	118 94
Erinäisten suojaaitojen uudestaan- rakentaminen ja korjaus kau- pungin katuosuuksilla		8,000 —	7,572 03	— —	427 97
Hietalahdentorin itäisen neljännek- sen kiveäminen ketokivillä		3,500 —	3,287 04	— —	212 96
Säästöpankinrannan tasotus		53,500 —	56,448 03	2,948 03	
Helsinginkadun samoin (puoli le- veyttä) tontt. N:o 3—5 kohdalla		11,400 —	12,811 94	1,411 94	
Harjunkadun samoin Vaasan- ja Helsinginkatujen välillä		10,900 —	11,270 65	370 65	
Itäisen Viertotien samoin pitkin kortteleita N:o 288 ja 250		24,800 —	26,198 56	1,398 56	
Teiden samoin, korttelin N:o 250 itäpuolella		15,000 —	16,851 57	1,851 57	
Kristiinankadun samoin Vaasan- ja Porvoonkatujen välillä		30,600 —	30,849 52	249 52	
Vaasankadun samoin Sture- ja Kristiinankatujen välillä		1,800 —	2,672 54	872 54	
Sturekadun samoin Vaasan- ja Kristiinankatujen välillä		17,000 —	17,718 32	718 32	
Nordenskjöldinkadun samoin Hieta- niemenkadusta Ilmarisenkatuun ja puolelle leveydelleen viime- mainitun ja Arkadiakadun välillä		26,000 —	28,560 19	2,560 19	
Hietaniemenkadun samoin Rune- bergin- ja Nordenskjöldinkatujen välillä		29,600 —	29,258 01	— —	341 99
Arkadiakadun samoin Runebergin- ja Nordenskjöldinkatujen välillä		21,900 —	22,123 87	223 87	
	Siirto	6,775,560 10	6,994,147 79	313,596 02	95,008 33

Siirto	6,775,560 10	6,994,147 79	313,596 02	95,008 33
Runeberginkadun tasotus Pohjois-Rautatienkadun ja Arkadiakadun välillä	20,200 —	20,200 —		
P. Rautatienk. sam. Runebergin- ja Fredrikinkatujen välillä	9,000 —	10,242 22	1,242 22	
Kujien samoin yhdistettyjen korttelien N:ot 412 ja 419 alalla	30,000 —	32,580 71	2,580 71	
Fredriksberginkadun samoin Harjun- ja Pengerkatujen välillä pitkin kortteliä N:o 359	58,300 —	58,171 84	— —	128 16
Punanotkon läpi kulkevan Laivurinrinteen osan tasotus	14,300 —	14,623 44	323 44	
Koulutorin samoin	23,000 —	24,772 62	1,772 62	
Merimiehenkadun samoin Fredrikin- ja Yrjönkatujen välillä	17,000 —	18,048 60	1,048 60	
Fredrikinkadun samoin Kampin- ja P. Rautatienkatujen välillä	15,500 —	15,919 73	419 73	
Tehtaankadun ja Kapteeninkadun rajottaman avonaisen paikan samoin 7:nessä kaupunginosassa	9,000 —	10,929 79	1,929 79	
Rautatie Katajanokan korttelin N:o 150 kautta	20,900 —	20,900 —		
Kaupungille kuuluvien katuosien makadamoinen Kallion 2:sella linjalla	16,300 —	16,300 —		
Itäisen Papinkadun tasottaminen puolelle leveydelleen	6,000 —	7,241 20	1,241 20	
Pengerkadun samoin puolelle leveydelleen pitkin tonttia N:o 5	4,050 —	4,455 39	405 39	
Kaikukujan samoin Itäisen Viertotien ja Pengerkadun välillä	7,360 —	7,758 38	398 38	
Kiviportaat Vuorimiehenkadun päästä Laivurinkadulle <i>Sinc 586,410: — 614,459: 86</i>	2,100 —	2,023 61	— —	76 39
3:o. Kanavat ja viemärit.				
Erinäiset kunnossapidot	15,000 —	23,087 05	8,087 05	
Täydennystyöt	3,000 —	2,987 55	— —	12 45
Kanava Harjunkatuun os. N:o 3:sta Helsinginkatuun asti	2,900 —	3,426 51	526 51	
Sam. Säästöpankin rantaan os. N:o 4:stä Saarniemenkatuun asti	4,400 —	4,342 10	— —	57 90
Sam. Kristiinankatuun os. N:o 26:sta Vaasankatuun asti	10,000 —	10,192 35	192 35	
Siirto	7,063,870 10	7,302,350 88	333,764 01	95,283 23

Siirto	7,063,870 10	7,302,350 88	333,764 01	95,283 23
Kanava Sturekatuun os. N:o 4:stä Kristiinankatuun asti	1,500 —	1,420 20	— —	79 80
Sam. Nordenskjöldinkatuun Arkadiakadusta Uuden hautausmaan kautta kulkevaan kanavaan . . .	11,300 —	11,101 97	— —	198 03
Sam. Hietaniemenkatuun os. N:o 3:sta Nordenskjöldinkatuun asti	5,700 —	5,853 45	153 45	
Sam. Arkadiakatuun Runebergin- ja Nordenskjöldinkatujen välille	10,300 —	10,197 49	— —	102 51
Sam. Runeberginkatuun os. N:o 6:sta Arkadiakatuun asti	6,900 —	6,799 30	— —	100 70
Sam. kujiin yhdistetyissä kortte- leissa N:rot 412 ja 419	9,300 —	9,163 02	— —	136 98
Sam. Fredriksberginkatuun os. N:o 4:stä Harjunkadun kanavaan asti	6,050 —	5,848 68	— —	201 32
Sam. Kaikukujaan os. N:o 3:sta It. Viertotien viemäriin asti . .	1,450 —	1,442 27	— —	7 73
Sam. Käsityöläiskatuun Herman- niukaup. I:ssä	8,300 —	8,362 23	62 23	
Sam. Maurinkatuun Hermannin- kaup. II:ssa	6,600 —	7,199 29	599 29	
<i>Smf 102,700: — 111,423: 46</i>				
4.o. Tiet.				
Erinäisiä korjauksia	10,000 —	10,936 94	936 94	
Helsingin viereisen Kuritushuo- neen alueen kautta kulkevan tien makadamoinen	7,800 —	7,800 —		
<i>Smf 17,800: — 18,736: 94</i>				
5.o. Viertotiet.				
Erinäisiä korjauksia	15,000 —	16,035 58	1,035 58	
Vanhankaupunginsillan kaupun- gille kuuluvan osan sillankannen uudistus	2,000 —	2,338 85	338 85	
<i>Smf 17,000: — 18,374: 43</i>				
6.o. Satamat.				
Erinäisiä korjauksia	15,000 —	29,045 06	14,045 06	
Alasmenosillat jälle ynnä aidat pitkin laitureja ja jäärailoja . .	3,000 —	8,609 35	5,609 35	
Satamien ruoppaus	20,000 —	20,000 —		
Siirto	7,204,070 10	7,464,504 56	356,544 76	96,110 30

Siirto	7,204,070 10	7,464,504 56	356,544 76	96,110 30
Katajanokan pohjoisrannan ent. kaatosillan osittainen uudistus	4,200 —	4,189 18	— —	10 82
Eteläsataman pohjoisen laiturihäärän kiveäminen II:a nupukivillä	15,280 —	15,038 58	— —	241 42
Katajanokan laiturin uudistus	235,000 —	235,000 —		
Eteläsataman eteläisen laiturihäärän sillankannen ja „viilarien“ osittainen korjaus	2,400 —	2,351 63	— —	48 37
Merisataman sillan korjaus	4,600 —	4,979 69	379 69	
Erinäisiä siltakorjauksia Sörnäisten satama-alueella	14,800 —	17,256 33	2,456 33	
Uusi höyrypannu höyryruoppaajaan <i>Smc 317,780: — 339,869: 82</i>	3,500 —	3,400 —	— —	100 —
7. Istutukset.				
Istutusten ja puutaimistojen kunnossapito	70,000 —	74,739 30	4,739 30	
Aitauksien kunnossapito	3,000 —	2,385 81	— —	614 19
Varapuutarhan väliaikainen korjaus	5,000 —	5,298 12	298 12	
Puutarhasohvien osto	1,050 —	1,050 —		
Maan valmistaminen kaupungin istutuksia varten	3,000 —	3,258 87	258 87	
Tasotustyöt Kaivopuistossa	10,000 —	10,876 85	876 85	
Tokantorin tasotustöiden jatkaminen	3,000 —	3,000 —		
Haapaniemen kasvumaan tasotustöiden jatkaminen	3,500 —	3,500 —		
Eläintarhan urheilukentän tasotustöiden jatkaminen	10,000 —	10,000 —		
Kelkkämäkien laittaminen	1,400 —	1,535 89	135 89	
Katajanokan etualan järjestäminen	2,396 —	2,459 35	63 35	
Tien perustaminen Tehtaanpuiston kautta	1,560 —	1,496 65	— —	63 35
<i>Smc 113,906: — 119,600: 84</i>				
8. Puhtaanapito.				
Kaatopaikkojen ja laiturien kunnossapito	2,800 —	3,329 75	529 75	
Vahtien palkat	5,200 —	7,804 36	2,604 36	
Makkien ja pissoarien puhtaanapito	12,000 —	21,047 03	9,047 03	
Makkien ja pissoarien korjaus	2,000 —	1,758 91	— —	241 09
Siirto	7,619,756 10	7,900,260 86	377,934 30	97,429 54

	Siirto	7,619,756 10	7,900,260 86	377,934 30	97,429 54
Kaupungin yleisten paikkojen ja katuosuuksien puhtaanapito . . .		95,000 —	111,857 48	16,857 48	
Kaupungin keskikatuojen kasteleminen		10,000 —	12,325 02	2,325 02	
Viertoteiden puhtaanapito		30,000 —	40,705 04	10,705 04	
Kaivopuiston sam. sam.		1,000 —	1,039 —	39 —	
Teiden sam.		7,000 —	13,399 40	6,399 40	
Venevalkamien sam.		700 —	1,680 34	980 34	
Jäiden puhdistaminen		1,500 —	718 —	— —	782 —
300 rikankulutusastian ja 400 ilmaapitävän makkisangonkannen osto		15,200 —	16,123 05	923 05	
Vaja Sörnäisten rantatien varrella tyhjien rikka- ja makkiastioiden säilyttämistä varten		1,900 —	1,900 —		
Pisoaari 4 hengelle ajottu pystytettäväksi Raatihuonealueen pihamaalle		1,500 —	1,696 80	196 80	
Sam. 2 hengelle Itäiselle Viertotielle korttelien N:o 250 ja 251 välillä olevan avonaisen paikan ääreen		600 —	949 58	349 58	
<i>Smc. 186,400: — 236,333: 76</i>					
9. Työkalut.					
Erinäiset ostot ja korjaukset, Rakennuskonttori	}	7,000 —	{ 8,947 20 }	6,587 17	
Sam. sam., Vesijohtokonttori . . .					
<i>Smc. 7,000: — 13,587: 17</i>					
10. Sekalaisia.					
Pesulaiturien, halkomittojen, lyhtypatsaiden y. m. kunnossapito . . .		6,000 —	14,659 84	8,659 84	
Pesuhuoneiden korjaukset		3,000 —	4,308 70	1,308 70	
<i>Smc. 9,000: — 18,968: 54</i>					
XIV. Eläkkeitä		34,700 67	33,645 68	— —	1,054 99
XV. Sekalaiset menot.					
Kaupungin tilien tarkastaminen . .		4,100 —	4,100 —		
Irtaimen omaisuuden katsastus . .		800 —	800 —		
Polttoaineet		11,000 —	15,140 —	4,140 —	
Siirto		7,850,756 77	8,188,895 96	437,405 72	99,266 53

Siirto	7,850,756 77	8,188,895 96	437,405 72	99,266 53
Valaistus, (siihen luettuna juhla- valaistukset)	8,000 —	8,383 85	383 85	—
Myrskyvarotussähkösanomat . . .	250 —	70 —	—	180 —
Palovakuutusmaksut	12,000 —	10,264 46	—	1,735 54
Määräraha henkikirjurille ja henki- kirjurihuoneuston siivoaminen	3,180 —	3,173 —	—	7 —
Sam. rakennustarkastelijalle . . .	2,400 —	2,400 —	—	—
Palkkioita sähkötekniillisistä kat- sastuksista	1,000 —	120 —	—	880 —
2 kalastusvoudin palkkiot	750 —	750 —	—	—
Puutavarain lauttauksen valvo- misesta kaupungin satama-alu- eella				
Kustannukset Gumtähdestä, Mei- lahdesta ja Rekolasta	4,000 —	3,747 23	—	252 77
Kustannukset Henrik Borgströmin kansanpuistosta Turholmissa . . .	2,400 —	1,808 68	—	591 32
Uutisrakennuksia ja korjaustöitä samassa	9,000 —	9,416 —	416 —	—
Palkkio talojen taloudenhoitajalle	1,800 —	1,800 —	—	—
Vaaliluettelon sekä sen rekisterin kirjottaminen	1,400 —	1,400 —	—	—
Määräraha vaalivalmistuksiin . . .	10,000 —	15,350 64	5,350 64	—
Määräraha varattomien lainoppi- neelle avustajalle	2,500 —	2,499 96	—	— 04
Määräraha Vankilayhdistyksen tur- vakodeille ja vaapaaksi pääste- tyille naisvangeille	1,200 —	1,200 —	—	—
Rakkarien palkkiot	1,200 —	1,200 —	—	—
Vahingonkorvaus työmiehelle ruu- minvammasta	464 40	464 40	—	—
Normaalikellojen kunnossapito . . .	1,450 —	1,560 —	110 —	—
Kalustoja erinäisiin kaupungin ta- loihin, korjauksia ja täydennyksiä	7,500 —	7,991 55	491 55	—
Telefoonimaksuja	4,500 —	4,552 50	52 50	—
Määräraha jäähavaintoja varten . .	600 —	480 —	—	120 —
Määräraha kalahuutok. laitokselle	2,000 —	2,000 —	—	—
Määräraha koiraveroa koskevan asetuksen noudattamisen val- vontaa varten	500 —	500 —	—	—
Puolipäivätunnin merkinannot . . .	300 —	300 —	—	—
Taksotettujen varojen ja muiden tulojen poispyyhkiminen ja ta- kaisinanto	50,000 —	73,195 32	23,195 32	—
<i>Smc 144,294: 40 — 174,667: 59</i>				
Siirto	7,979,151 17	8,343,523 55	467,405 58	103,033 20

	Siirto	7,979,151 17	8,343,523 55	467,405 58	103,033 20
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan:					
II. Kaupungin virastot.					
Sijaisenpalkkio Raastuvanoikeuden IV osaston varapuheenjohtajalle	1,800: —	—	1,800 —		
Palkkio apulaiskaupunginviskaalille	1,400: —	—	1,400 —		
Palkkaus nuoremman oikeusneuvosmiehen sijaiselle	1,000: —	—	1,000 —		
Lisäpalkkio v. t. Kunnallisneuvosmiehen von Knorringille	600: —	—	600 —		
Raastuvanoikeuden väliaikainen V osasto $\frac{1}{1}-\frac{1}{7}$ 1907	5,899: 98	—	5,899 98		
Sam. sam. $\frac{1}{12}-\frac{31}{12}$ 1907	1,650: —	—	1,650 —		
Korvausta rikosasiainnotariorille	2,666: 66	—	2,666 66		
Lisäpalkkio v. t. Kunnallisneuvosmiehen v. Haartman	400: —	—	400 —		
III. Kunnallishallinto.					
Palkanlisäys vaakamestari Roosille	200: —	—	200 03	—	03
Palkkio Kaupunginvaltuuston kanslian apulaiselle	900: —	—	900 —		
Palkankorotusta Rakennuskonttorin virkamiehille ja palvelijoille	4,649: 74	—	4,649 74		
Tarvevarojen lisäys Työväenasiain lautakunnalle	500: —	—	283 62	—	216 38
Korotettu palkkaus Kaupunginvaltuuston sihteerille	3,499: 63	—	3,499 63		
Korotettu palkkaus Rahatoimikamarin molemmille sihteeille	2,333: 30	—	2,333 30		
Siirto	27,499: 31	7,979,151 17	8,370,806 51	467,405 61	103,249 58

Siirto	27,499: 31	7,979,151 17	8,370,806 51	467,405 61	103,249 58
Kirjotuskone Kaupunginvaltuuston kansliaan	899: 50	— —	899 50		
<i>VI. Poliisilaitos.</i>					
Brovningpistoolien osto	14,410: 42	— —	13,567 42	— —	843 —
Osa automobiilin kustannuksista	2,000: —	— —	2,000 —		
Hermannink. poliisiase- man vuokra ja kalustus	2,520: —	— —	2,520 —		
Petrooililamppujen osto	300: —	— —	129 —	— —	171 —
Kylpysuihku etsivässä osastossa	500: —	— —	500 —		
Huonekaluja etsivään osastoon	4,046: 50	— —	4,046 50		
<i>VII. Terveysten- ja sairaanhoito.</i>					
Palkkiot kahdelle diakonissalle Sörnäisten ja Kallion alueilla	360: —	— —	360 —		
Sisustustyöt, kalusto ja ylläpitokustannukset väliaikaiselle sairaalalle Arkadiassa	23,965: —	— —	20,666 27	— —	3,298 73
Marian sairaalan sairaanhoito- ja taloudenhoitohenkilökunnan sijaisten palkkaus	1,465: —	— —	1,465 —		
Kulkutautien ehkäisemiseksi	150,000: —	— —	142,574 48	— —	7,425 52
Poliklinikka korvanä- ja kurkkutau- deille	4,000: —	— —	4,000 —		
<i>VIII. Vaivaishoito.</i>					
Lisämääräraha suoraan naiseen vaivaisavustukseen ja vaivais- talon lääkkeisiin	14,000: —	— —	14,000 —		
Siirto	245,965: 73	7,979,151 17	8,577,534 68	467,405 61	114,987 83

	Siirto 245,965: 73	7,979,151 17	8,577,534 68	467,405 61	114,987 83
Täysimaitoa vaivaistalon hoitajattarille .	549: —	—	549 —		
<i>IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.</i>					
Ruotsinkielisiä työväenopetuskursseja syyslukukaudella .	3,900: —	—	3,900 —		
Ruotsinkielinen jatkoluokka Helsingin Kauppaopistossa . .	930: —	—	930 —		
Sijaispalkkio insinööri E. Strählmanille . .	889: 28	—	889 28		
Ruotsinkielinen kansakoulukurssi alemmassa käsityökoulussa .	550: —	—	550 —		
<i>XI. Vesijohto.</i>					
Opintomatka vesijohtoveden puhdistamisen tutkimiseksi	3,000: —	—	3,000 —		
Työkaluja vesijohtotorttien koettelemiseksi ja laskemiseksi . .	8,000: —	—	8,354 51	354 51	
<i>XIII. Yleiset työt.</i>					
Vanhankaupungin Tullijauhomyllyn korjaus	2,200: —	—	2,176 04	—	23 96
Poliisikamarivankilan uudistus ja etsivänosaston huoneuston korjaus	30,000: —	—	39,742 71	9,742 71	
Auerlyhtyjen asetus poliisikamarin pihaan .	580: —	—	580 —		
Poliisilaitoksen automobiilitalli	850: —	—	1,130 65	280 65	
	Siirto 297,414: 01	7,979,151 17	8,639,336 87	477,783 48	115,011 79

Siirto	297,414: 01	7,979,151 17	8,639,336 87	477,783 48	115,011 79
Muutostöitä kolerapara-					
rakeissa N:rot 1 & 2					
poliisin tarpeiksi . .	1,000: —	—	1,000 —		
Humaliston väliaikainen					
sairaala	71,708: 50	—	75,908 26	4,199 76	
Hesperian sairaahuone-					
rakennuksen sisustus	11,800: —	—	11,743 72	—	56 28
Koleraparakin N:o 3					
sisustus tuhkarokko-					
paviljongiksi	7,900: —	—	4,333 29	—	3,516 71
Piirustuskilpailu Kallion					
kansakoulutaloa var-					
ten	4,000: —	—	4,000 —		
Vaivaiskartanon vierei-					
sen sairaahuoneen					
muutokset ja lisära-					
kennukset	36,000: —	—	42,246 17	6,246 17	
Kaivohuoneen korjaus					
ja maalaus	1,710: —	—	1,691 05	—	18 95
Uusi mukavuuslaitos					
Kaivopuistoon	6,700: —	—	8,307 69	1,607 69	
Alppilan korjaus	11,200: —	—	10,403 48	—	796 52
Suunnitellun työvään					
opiston luonnospii-					
rustus	800: —	—	800 —		
Hevosten ja valjaiden					
osto puhdistustointa					
varten	6,294: 50	—	6,294 50		
<i>XIV. Eläkkeitä.</i>					
Ent. varastonhoitaja					
Åhlqvistille	810: —	—	450 —	—	360 —
Ent. vahtimestari G. A.					
Winqvistille	583: 33	—	583 33		
Ent. kaupunginpalve-					
lija A. W. Nyberg . . .	660: —	—	660 —		
Ent. kansakoulunvahti-					
mestari Frans Has-					
selbergille	250: —	—	250 —		
Ent. kaitsijamies P. R.					
Meriläiselle	500: —	—	250 —	—	250 —
Ent. kansakoulunvahti-					
mestari A. Törnström-					
ille	133: 33	—	133 33		
Siirto	459,463: 67	7,979,151 17	8,808,441 69	489,837 10	120,010 25

	Siirto	459,463: 67	7,979,151	17	8,808,441	69	489,837	10	120,010	25
Ent. maistraatinkans-										
listi A. Cajanderille	200: —	—	—	—	200	—				
Leski A. A. Johansson-										
ille ja hänen alaikäi-										
selle pojalleen. . .	119: —	—	—	—	119	—				
XV. <i>Sekalaisia.</i>										
Menoja Hakaniemen										
mellakkain johdosta	7,580: 25	—	—	—	7,580	25				
Poliisikonstaapeli K. J.										
Tirrosten hautajaiset	363: 50	—	—	—	363	50				
Poliisikonstaapeli N. Jus-										
linin hautajaiset . .	131: —	—	—	—	131	—				
Ylimäär. apuraha leski										
S. Sutiselle. . . .	300: —	—	—	—	300	—				
Ylimäär. apuraha työ-										
mies A. Adamssonille	200: —	—	—	—	200	—				
„Yhdistykselle Hyvän-										
tekeväisyyden järjes-										
tämiseksi“ työttömien										
naisten aputoihin .	5,000: —	—	—	—	5,000	—				
Työtähakevien palveli-										
jattarien ja suojatto-										
mien nuorten naisten										
koti	2,000: —	—	—	—	2,000	—				
Talviurheilujuhlaan .	5,000: —	—	—	—	5,000	—				
Savutarkastuksen ylläpito	3,000: —	—	—	—	2,750	—	—	—	250	—
Lintugiljotiini Uuden-										
maan eläinsuojelus-										
yhdistykselle . . .	200: —	—	—	—	200	—				
Palohälytyslaitos Tulli-										
ja pakkahuoneeseen	2,300: —	—	—	—	2,300	—				
Rakkarin palkkionko-										
rotus	180: —	—	—	—	180	—				
Matka-apurahoja teu-										
rastushuoneiden tut-										
kimista varten . .	2,000: —	—	—	—	2,000	—				
Matka-apurahoja palo-										
mestarille ja yhdelle										
arkitehdille	1,200: —	—	—	—	1,200	—				
Lisämääräraha henki-										
kirjurille.	1,650: 25	—	—	—	1,650	25				
Kasvatuslaitokseen ote-										
tun pojan tuottaman										
vahingon korvaus .	311: 80	—	—	—	311	80				
	Siirto	491,199: 47	7,979,151	17	8,839,927	49	489,837	10	120,260	25

Siirto 491,199: 47	7,979,151 17	8,839,927 49	489,837 10	120,260 25
12 kpl. nelipyöräisiä työrattaita tšekäläiselle tullikamarille . . . 880: —	— —	880 —	— —	— —
492,079: 47	150,000 —	— —	342,079 47	— —
<i>Smc 150,000: — 497,283: 94</i>				
Edelliseltä vuodelta siirtyvät tilit.				
Kasarmintorin kauppahalli . . .	— —	20,234 29	20,234 29	— —
Sivuutusraide Rahapajanrannassa.	— —	637 73	637 73	— —
Rautatientorin alaisen kanavan uundistus	— —	3,529 74	3,529 74	— —
<i>Smc 24,401: 76</i>				
Menoja, joita ei ole vuosirahasään- töön merkitty.				
Yleisen makkipuhdistuksen tili- poisto	— —	47,600 —	47,600 —	— —
<i>Smc</i>	8,129,151 17	8,912,809 25	903,918 33	120,260 25
Saldo vuoteen 1908	— —	1,098,148 66	— —	— —
<i>Yhteensä Smc</i>	8,129,151 17	10,010,957 91	903,918 33	120,260 25

Tulo-tilit.	Vuosirahasään- nössä lasketut tulot	Tuloja kirjojen mukaan	Vajaus	Ylimäärä
Käytettävänä oleva säästö edelliseltä vuodelta	600,000	1,243,981 55		
I. Korot.				
Vesijohtoobligatsioneista	14,000	14,515	—	515
Tonttilunastuksista	230,000	265,054 36	—	35,054 36
Lahjotusrahastoista, joiden korot lankeavat kaupungille	13,500	18,678 11	—	5,178 11
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	150,000	174,968 16	—	24,968 16
Valaistuslaitoksen ennakkomak- suista	10,000	11,205 28	—	1,205 28
II. Tonttilunastukset	400,000	766,832 96	—	366,832 96
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroa lahjotetuista tiloista	1,800	1,849 44	—	49 44
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja tiloista . . .	195,000	192,613 42	2,386 58	
Sama Kaivopuistonalueesta	15,000	16,641 91	—	1,641 91
Seurahuoneen vuokra	44,800	44,799 96	04	
Toreilla olevien myyntipaikkojen vuokra	33,000	31,317 75	1,682 25	
Poliisilaitoksen virkahuoneustojen ja tallin vuokra	31,000	31,000	—	
Sofiankadun 3:ssa olevien huoneus- tojen vuokra	2,100	4,190 32	—	2,090 32
Vuorimiehenkadun 6:ssa olevien huoneustojen vuokra	6,700	4,909 43	1,790 57	
Erinäisiä vuokria	22,000	21,983 98	16 02	
Puotien ja tiskien vuokria	5,000	5,022	—	22
Kauppahallien myyntipaikk. vuokr. Uimahuonemaksuja	75,000	79,099 67	—	4,099 67
Uimahuonemaksuja	700	861	—	161
Kalavesimaksuja	1,000	1,432	—	432
Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja . . .	150	422	—	272
Satunnaisia sekä kenttien vuokria . .	30,000	42,640 03	—	12,640 03
Siirto	1,880,750	2,974,018 33	5,875 46	455,162 24

	Siirto	1,880,750	—	2,974,018	33	5,875	46	455,162	24
3. Kaupungin maatilojen vuokrat		150	—	150	—				
IV. Tonttilunastukset		3,000	—	3,476	40	—	—	476	40
V. Tuloatuottavat oikeudet.									
Tuulaakia Helsinkiin tuleviksi määrätyistä tavaroista		250,000	—	326,022	44	—	—	76,022	44
Tuulaakia Helsinkiin meritse tulleista, ylämaan kaupunkeihin määrätyistä tavaroista		8,000	—	6,691	94	1,308	06		
Liikennemaksuja		520,000	—	733,019	10	—	—	213,019	10
Mittausmaksuja		1,500	—	1,658	25	—	—	158	25
Makasiininvuokria		5,000	—	7,999	08	—	—	2,999	08
Satamamaksuja		210,000	—	260,588	80	—	—	50,588	80
Siltamaksuja		8,400	—	11,586	60	—	—	3,186	60
Nostorananmaksuja		500	—	1,729	89	—	—	1,229	89
Painolastimaksuja		100	—	95	80	4	20		
Punnitsemismaksuja		2,000	—	2,033	65	—	—	33	65
Ulkomaalaisten maksut ruokatavarain aluksesta myynnistä		3,000	—	3,550	65	—	—	550	65
Biljardimaksuja		400	—	672	—	—	—	272	—
Perunkirjotusmaksuja		48,000	—	199,823	18	—	—	151,823	18
Kollehtirahoja		200	—	227	90	—	—	27	90
Erinäisiä sakkoja		200	—	306	70	—	—	106	70
Vanhankaupungin myllyn vuokra		2,700	—	2,700	—	—	—		
VI. Sekalaiset tulot.									
Henkilökohtainen vaivaismaksu Sairaanhoidosta Marian sairaalassa		39,000	—	46,604	50	—	—	7,604	50
Tuloja desinfisioimislaitoksesta		16,000	—	20,068	25	—	—	4,068	25
Desinfisioimisesta kodeissa		300	—	289	50	10	50		
Vaivaishoitolaisten työt		1,200	—	3,024	50	—	—	1,824	50
Tuloja työlaitoksesta		500	—	150	24	349	76		
Maantuotteita vaivaistalosta		11,000	—	11,035	83	—	—	35	83
Korvausta vaivaisten ylläpidosta		1,000	—	443	60	556	40		
Kansakouluoppilasten ja tyttöjen ammattikoulun oppilasten maksut ja käsityöt		12,000	—	15,707	11	—	—	3,707	11
		800	—	4,127	10	—	—	3,327	10
	Siirto	3,025,700	—	4,637,801	34	8,104	38	976,224	17

Siirto	3,025,700	4,637,801 34	8,104 38	976,224 17
Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista	1,000	2,898 30	—	1,898 30
Kirjalainoista	8,000	9,809 30	—	1,809 30
Koiravero	15,000	15,615 —	—	615 —
Työnvälitystoimiston tulot	300	424 —	—	124 —
Kaupungin laboratorion tervey- dellisiä tutkimuksia varten tulot	1,000	2,350 —	—	1,350 —
Klosettimaksuja	6,500	7,281 70	—	781 70
Apumaksuja istutusten ylläpi- toon	2,800	2,800 —	—	—
Suomen Pankin ja Säätytalon apu- maksut katuvalaistukseen	800	800 —	—	—
Vastike kaupungin menettämistä sakkoosuuksista	7,246	7,246 —	—	—
Majotuskustannusten korvauksia . .	360,660	331,823 56	28,836 44	—
VII. Valtioavut.				
Kansakouluille	240,000	257,200 —	—	17,200 —
Katuvalaistukseen	15,170	15,170 —	—	—
Palosammutuslaitokseen	21,000	21,000 —	—	—
Tulli- ja ravintolavapauden korvaus	368	368 —	—	—
Valmistaville ammattikouluille . .	30,650	29,233 32	1,416 68	—
Kaupungin osuus paloviinaverosta	13,000	18,005 88	—	5,005 88
VIII. Vesijohto.				
Vedenmyynnistä	568,000	640,763 99	—	72,763 99
Vesimaksuja hevosaltaista	2,100	2,119 92	—	19 92
Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta	500	1,316 45	—	816 45
Korvausta toimitetuista johtojen yhdistämisistä y. m.	115,000	172,548 75	—	57,548 75
Vuokria vesijohdon maa-alueesta .	250	175 —	75 —	—
IX. Valaistuslaitos . .				
	137,200	280,605 97	—	143,405 97
X. Lainat				
	1,105,050	1,105,050 —	—	—
Siirto	5,677,294	7,562,406 48	38,432 50	1,279,563 43

	Siirto	5,677,294 —	7,562,406 48	38,432 50	1,279,563 43
XI. Kunnallisverot . .		2,451,857 17	2,442,819 55	9,037 62	
Edelliseltä vuodelta siirtyviä määrärahavaroja, joita ei ole käytetty ja ovat säästyneet.					
Kansakoulutalo Töölönkadun varrella	—	—	350 64	—	350 64
Sörnäisten rantatien kiveäminen	—	—	65 03	—	65 03
Rikkakärryjen ja rikkalaatikkojen osto	—	—	8 —	—	8 —
Uusi hevosalas Katajanokan pakka-huoneen ääressä	—	—	182 09	—	182 09
Vesijohto osaan Albertinkatua	—	—	432 93	—	432 93
Ent. siveellisyysosaston muutos poliisin tarpeiksi	—	—	708 45	—	708 45
Määräraha jäähavaintoja varten	—	—	3,098 94	—	3,098 94
Suorittamattomia laskuja, jotka jo aikaisemmin ovat suoritettut	—	—	678 35	—	678 35
<i>Smc 5,524: 43</i>					
Tuloja, joita ei ole vuosirasään- nössä otettu huomioon.					
Vanhentuneita kuponkeja	—	—	207 45	—	207 45
Yhteensä Smc		8,129,151 17	10,010,957 91	47,470 12	1,285,295 31

Yhteenvedo

Helsingin kaupungin tuloista ja menoista vuonna 1907.

P ä ä l u o k k a	Vuosirahasään- nön mukaan	Kirjojen mukaan
Menot.		
I. Kaupungin velat	1,023,525—	1,025,830 54
II. Kaupungin virastot	266,153 33	278,720 85
III. Kunnallishallinto	325,514—	345,044 29
IV. Katu- ja satamavalaistus.	253,421—	243,120 02
V. Palosammutuslaitos.	146,482 50	145,404 95
VI. Poliisilaitos	265,819 28	274,723 28
VII. Terveyden- ja sairaanhoito	445,291 50	510,368 58
VIII. Vaivahoito	402,125—	439,432 89
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	1,365,044 78	1,385,781 02
X. Yleiset rasitukset	372,443 71	342,783 56
XI. Vesijohto	578,500—	645,987 43
XII. Kauppahallit	20,770—	15,843 13
XIII. Yleiset työt	2,335,066—	2,432,169 74
XIV. Eläkkeet	34,700 67	33,645 68
XV. Sekalaiset menot	294,294 40	671,951 53
Menoja, joita ei ole vuosirahasääntöön merkitty	—	72,001 76
Säästö vuoteen 1908	—	8,912,809 25
	—	1,098,148 66
Yhteensä <i>Smf.</i>	8,129,151 17	10,010,957 91
Tulot.		
Säästö vuodesta 1906	600,000—	1,243,981 55
I. Korot	417,500—	484,420 91
II. Tonttilunastukset	400,000—	766,832 96
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	463,400—	478,932 91
IV. Tonttiverot	3,000—	3,476 40
V. Tuloatuottavat oikeudet	1,060,000—	1,558,705 98
VI. Sekalaiset tulot	485,106—	482,498 49
VII. Valtioavut	320,188—	340,977 20
VIII. Vesijohto	685,850—	816,924 11
IX. Valaistuslaitos	137,200—	280,605 97
X. Lainat	1,105,050—	1,105,050 —
XI. Taksotus	2,451,857 17	2,442,819 55
Tuloja, joita ei ole vuosirahasäänn. otettu huom.	—	5,731 88
Yhteensä <i>Smf.</i>	8,129,151 17	10,010,957 91

Tila 31 päivänä Joulukuuta 1907.

	<i>Smc.</i>	<i>7¹⁴</i>	<i>Smc.</i>	<i>7¹⁴</i>
Varat.				
Kassa	203,799	97		
Obligatsionia	312,319	20		
Rakennustarpeita	295,685	64		
Vesijohtotarpeita	246,999	38		
Pankkitili	2,659,017	39	3,717,821	58
Nostamattomat apurahat.				
Valtioapu katuvalaistukseen	98,280	—		
Kaupungin osuus paloviinaverosta	18,005	88		
Majotuskustannuksia	26,399	99	142,685	87
Ennakkomaksut.				
Maistraati	2,088	—		
Rahatoimikamari	30	18		
Rahatoimikonttori	1,920	31		
Liikennekonttori	3,894	42		
Työväenlautakunta	246	12		
Työnvälitystoimisto	352	55		
Kasvatuslautakunta	1,050	46		
Valaistusaitos	537,681	73		
Palosammutuslaitos	11,453	44		
Poliisilaitos	156,418	—		
Terveystenhoitolautakunta	2,263	50		
Marian sairaala	7,098	78		
Rekolan keuhkotautisairaala	323	87		
Vaivaishoito	—	62		
Kansakoulut	10,446	28		
Tyttöjen ammattikoulu	1,846	08		
Sähkölaitoksen johtokunta	1,501	70		
Humaliston varasairaala	91	74	738,707	78
Siirto	—	—	4,599,215	23

	Siirto	—	—	4,599,215	23
Rästit.					
Vuokria		6,254	78		
Satunnaisia vuokria		9,929	81		
Koiraveroa		987	45		
Tuulaaki- ja liikennemaksuja		32,766	51		
Kunnallisveroja		124,855	34		
Henkilökohtaisia vaivaismaksuja		811	48		
Vedenkäyttömaksuja		185,534	69		
Vesijohtotöitä		67,510	17		
Puhtaanapitomaksuja		9,745	70		
Sekalaisia menoja		105,408	71	543,804	64
Erinäisiä velallisia.					
Korkoja tonttilunastuksista		6,777	05		
Tonttilunastuksia		22,999	—		
Maistraatin tarverahoja		36	25		
Määrärahat erinäisiä poliklinikkoja varten		171	—		
Alemmat käsityökoulut		1,972	24		
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyynti Osakeyhtiön voittovaroja		1,500	—		
Vesijohdon tullimaksuja		569	03		
Komitea historiallis-statistisen teoksen laatimiseksi Suomen kaupunkien kunnallishallinnosta		4,370	—		
Poliisilaitoksen ennakkomaksuja		44,573	88		
Yleinen makkipuhdistus		48,106	68		
Katu korttelin N:o 185 kautta		4,554	89		
Sam. sam. „ 182 sam.		3,291	83		
Sam. sam. „ 183 sam.		1,133	69		
Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden osto		58,000	—		
Kanava tavara-asemakartanon alle		95,543	20		
Uusi vaivaistalo		1,200	—		
Pahantapaisten lasten kasvatuslaitos Bengtsorin tilalla Bromarvissa		544	50		
Vesijohto Länt. Viertotiehen Humaliston sairaalaan asti		13,734	28		
Kaasulaitoksen kaasukello ja soittojohto		75,000	—		
Täydennystöitä Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneella		49,853	12		
Muutostöitä erinäisissä kaupungin virkahuoneustoissa		162	30		
Takavarikkoon otettujen ruokavarojen säilyttämiseksi varatun makasiinin laajennus		2,000	—		
Lisämääräraha poliisiasemalle korttelissa N:o 331 Kalliossa		73,286	88		
	Siirto	509,379	82	5,143,019	87

	Siirto	509,379	82	5,143,019	87
Kunnallisia työväenasuntoja		60,644	62		
Hermanninkaupungin Vuorikadun jatko pitkin kort. N:o 319		2,000	—		
Pengerkadun jatko Kaikukujan ja Sakarinkadun vä- lillä		4,500	—		
Kanava Länt. Viertotiehen Humaliston tontista N:o 4 Humalakadun kanavaan asti		14,739	58		
Viemäri kort. N:o 331 kautta It. Viertotien var- rella		1,500	—		
Uuden Eläintarhatien laajennus pitkin tonttia N:o 1 a korttelissa N:o 301 a		5,865	82		
Tokantorin tasotustöiden jatkaminen		740	50		
Eläintarhan urheilukentän tasotustöiden jatkaminen		1,066	89	600,437	23
	Yhteensä <i>Smc.</i>	—	—	5,743,457	10

	<i>Smc.</i>	<i>712.</i>	<i>Smc.</i>	<i>712.</i>	
Menot.					
Maksettaviksi langenneet obligatsioonit ja kupongit.					
Vuoden 1876 lainan obligatsioneja	4,425	—			
” 1882 ” ”	17,370	—			
” 1876 ” kuponkeja	3,862	50			
” 1882 ” ”	1,563	75	27,221	25	
Nostamattomat määrärahat.					
Raastuvanoikeuden palkkoja	42	—			
Rahatoimikamarin tarverahoja	9,906	64			
Rahatoimikonttorin palkkoja	1,100	—			
Palosammutuslaitos, tarvekaluja ja kalustoa	7,100	—			
Poliisilaitos, käteinen apuraha	32,465	72			
” sekalaista	3,100	—			
Pahantapaisten lasten turvakoteja	4,578	—			
Vesijohto, maksulippujen ja laskujen jakaminen	1,130	81			
Kallion uusi kansakoulutalo	138,052	53			
	Siirto	197,475	70	27,221	25

	Siirto	197,475 70	27,221 25
Uudelle sähkölaitokselle varattuja lainavaroja . . .		2,100,725 24	
Kunnallisille työväenasunnoille varattuja lainavaroja		355,707 —	
Vesijohto Kulmavuorencatuun		2,635 44	
” osittain Museo- ja Aurorakatuihin		1,631 10	
Vesijohtoveden puhdistamisen jatkettut kokeet . . .		971 58	
Ukkosenjohdatin Vesilinnaan		2,000 —	
Siirto Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönne-			
tyissä määrärahoissa		28,848 81	
Uuden kaupunginasemakaavan valmistaminen		8,711 —	
Uusi pääjohto Vesilinnan läheltä L. Viertotielle . .		2,831 30	
Erinäisiä korjauksia Makasiinirannan tavaravajassa .		2,784 36	
Tehtaankadun N:o 15—17 kansakoulutalo		48,405 49	
Runeberginkadun tasottaminen P. Rautatienkadun			
ja Arkadiakadun väliltä		2,022 38	
Rautatie Katajanokan kort. N:o 150 kautta		20,878 —	
Satamien ruoppaus		16,736 13	
Katajanokan laiturin uudistus		56,965 59	
Haapaniemen kasvumaan tasotustöiden jatkaminen .		1,563 58	
Vaja Sörnäisten rantatielle tyhjien rikka- ja makki-			
astiaain säilyttämiseksi		1,900 —	2,852,792 70
Erinäisiä velkoja.			
Kaivopuiston lunastus		11,070 87	
Käyttämättömiä lainavaroja		1,356,287 37	
Ennakkomaksuja		8,106 10	
Helsingin Anniskelu- ja Vähittäismyynti osakeyhtiön			
voittovaroja		8,427 71	
Joh. Johansson		2,000 —	
Lunastamattomia viertotielainaobligatsionia		350 —	
” ” kuponkeja		97 20	
Maksamattomia laskuja		378,955 24	1,765,294 49
		— —	4,645,308 44
Säästö vuoteen 1908		— —	1,098,148 66
	Yhteensä Smf.	— —	5,743,457 10

Helsingin kaupungin pääomavaroja:

	Saldo 1 p. tammik. 1907		Vähentynyt v. 1907		Tullut lisää v. 1907		Saldo 31 p. jouluk. 1907	
I. Rakennuksia ja rakennettuja kiinteistöjä	11,237,349	64	260,843	23	1,643,197	27	12,619,703	68
II. Maatiloja kaupungin ulkopuolella	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
III. Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	4,377,242	80	2,713	18	8,357	58	4,382,887	20
IV. Myytäviä tontteja	1,666,076	—	467,797	—	2,675,224	—	3,873,503	—
V. Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi	4,828,197	37	766,832	96	2,888,656	79	6,950,021	20
VI. Vesijohdon pääoma-arvo	3,819,329	79	—	—	378,339	68	4,197,669	47
VII. Kaasulaitoksen pääoma-arvo	782,571	95	238,241	71	67,399	72	611,729	96
VIII. Kalustoja	1,832,708	66	185,124	40	434,915	66	2,082,499	92
IX. Arvopapereja	113,500	—	—	—	11,250	—	124,750	—
Yhteensä <i>Smc</i>	28,706,976	21	1,921,552	48	8,107,340	70	34,892,764	43

I. Rakennuksia ja rakennettuja kiinteistöjä.

Saldo vuodesta 1906	<i>Smc</i> 11,237,349: 64
Vähennetään poisto N:roista 9—13, 17, 59, 60 ja 71	” 260,843: 23
	<i>Smc</i> 10,976,506: 41
Lisätään N:roille 2, 14, 32, 39, 61, 64, 70 och 73—80	” 1,643,317: 27
Saldon joulukuun 31 p:nä 1907	<i>Smc</i> 12,619,823: 68 muodostavat:

	Tontti.		Rakennukset.		Yhteensä.	
1. Raatihuone, Aleksanterinkatu 20.	278,558	—	256,991	71	535,549	71
2. Tulli- ja pakkahuone, L. Rantak. kortteli 54	454,146	—	140,000	—	594,146	—
3. Huutokauppakamari ja pakkahuone, Aleksanterinkatu 1.	265,357	—	88,662	—	354,019	—
4. Pohjoinen paloasema, Vironkatu 2	33,500	—	71,500	—	105,000	—
5. Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26 . .	130,000	—	370,000	—	500,000	—
6. L. Papinkadun paloasema	—	—	3,000	—	3,000	—
7. Kampintorin s:a	—	—	28,000	—	28,000	—
8. Kaivuhuone Kaivopuistossa	—	—	135,000	—	135,000	—
9. Kaivopuiston kylpylaitos.	—	—	25,000	—	25,000	—
10. S:a uimahuoneet	—	—	20,000	—	20,000	—
11. Siltavuoren rantakadun uimahuoneet	—	—	4,000	—	4,000	—
12. Munkkisaaren s:a	—	—	1,000	—	1,000	—
13. Haapaniemen s:a	—	—	3,000	—	3,000	—
14. Raatihuoneen lisärakennus Aleksanterink. 22	209,000	—	140,000	—	349,000	—
15. Talo N:o 3 Sofiankadun varrella	158,416	—	90,480	—	248,896	—
16. Kaisaniemen ravintolarakennus	—	—	11,000	—	11,000	—
17. Kaivopuiston keilarata	—	—	1,500	—	1,500	—
18. Kaupungin varastopihan rakennukset	—	—	30,200	—	30,200	—
19. Narinkan rihkamapuodit	—	—	40,000	—	40,000	—
20. Turun kasarmin vieressä lähellä kuormaaajuri- asemaa oleva makki	—	—	600	—	600	—
21. Teatteriesplanaadin yleinen makki	—	—	10,000	—	10,000	—
22. Kaisaniemen s:a s:a	—	—	2,800	—	2,800	—
23. Rekolan metsänvartijan asunto	—	—	3,400	—	3,400	—
24. Eläintarhan s:a s:a	—	—	2,500	—	2,500	—
25. Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
26. Rakkarin asunto	—	—	4,000	—	4,000	—
27. Pohjois. ja Eteläis. rantalaiturin tavarakatokset	—	—	18,300	—	18,300	—
28. Eteläisen rantalaiturin tarkastuspaviljonki . .	—	—	18,400	—	18,400	—
29. Makasiinilaiturin tavarakatos	—	—	245,000	—	245,000	—
30. Söörnäisten satamakonttori	—	—	8,000	—	8,000	—
31. Marian sairaala, Lapinlahdenkatu 16	350,000	—	832,887	99	1,182,887	99
32. Koleraparakit	—	—	65,000	—	65,000	—
33. Kansankirjasto, Korkeavuorenkatu 43	59,000	—	211,000	—	270,000	—
34. Länsirannan kauppahalli	—	—	210,000	—	210,000	—
35. Linnanrannan odotuspaviljounki	—	—	3,200	—	3,200	—
36. Meritorin paviljonki	—	—	2,300	—	2,300	—
37. Vesijohdon rakennukset Vanhassakaupungissa .	—	—	201,601	—	201,601	—
38. Vesijohtopaja kaupungin tavarapihalla	—	—	36,700	—	36,700	—
39. Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalo . . .	—	—	780,000	—	780,000	—
40. Kansakoulutalo, Annankatu 30	104,200	—	320,000	—	424,200	—
41. s:a , Lapinlahdenkatu 19	97,620	—	108,620	—	206,240	—
42. s:a , Kasarminkatu 21	112,867	—	117,400	—	230,267	—
43. s:a , Nikolainkatu 18.	68,180	—	226,544	52	294,724	52
44. s:a , Punavuorenkatu 10	19,760	—	20,700	—	40,460	—
45. s:a , Kalliossa	53,000	—	90,000	—	143,000	—
46. Sairashuone Hesperiaassa	—	—	31,000	—	31,000	—
47. Kansakoulutalo, Ejoelldalin huvilassa	—	—	13,280	—	13,280	—
48. Tehtaanpuiston kasvihuoneet	—	—	7,000	—	7,000	—
49. Työlon paloasema	—	—	800	—	800	—
50. Esplanaadin ravintolarakennus	—	—	160,000	—	160,000	—
51. Hakasalmen huvilan rakennukset	—	—	60,000	—	60,000	—
Siirto	2,393,604	—	5,272,867	22	7,666,471	22

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Siirto	2,393,604	—	5,272,867	22	7,666,471	22
52. Talo N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella . . .	80,000	—	4,000	—	84,000	—
53. Mustikkamaan pienkeittohuone	—	—	2,000	—	2,000	—
54. Leppäsuon huvilan leikkuuhuone	—	—	17,505	93	17,505	93
55. Eläintarhan vesilinnan vahtitupa	—	—	2,913	45	2,913	45
56. Vanhankaupungin myllyrakennukset	—	—	38,300	—	38,300	—
57. Uimahuone tehdaskorttelissa N:o 181	—	—	38,706	35	38,706	35
58. Hietalahden torin makki	—	—	2,588	05	2,588	05
59. Kaasulaitos	300,000	—	147,638	47	447,638	47
60. Kaasulaitoksen raken. Arkadian huvilassa	—	—	157	23	157	23
61. Katajanokan tulli- ja pakkahuone	103,500	—	750,000	—	853,500	—
62. Tavarakatos Katajanokan laiturilla	—	—	96,854	92	96,854	92
63. Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	—	1,314	33	1,314	33
64. Vallgårdin kansakoulutalo	90,000	—	234,907	97	324,907	97
65. Seurahuone	600,000	—	240,000	—	840,000	—
66. Hietalahden torin kauppahalli	—	—	151,306	56	151,306	56
67. Tavarakatos Katajanokan laiturilla	—	—	98,950	81	98,950	81
68. s:a s:a s:a	—	—	99,979	82	99,979	82
69. Malmin kaatoaseman rakennukset	—	—	3,000	—	3,000	—
70. Töölön kansakoulutalo	113,740	—	280,468	65	394,208	65
71. Öljykaasulaitos	—	—	171,029	56	171,029	56
72. Poliisilaitoksen väliaikainen maneesi korttelissa N:o 428	—	—	17,136	07	17,136	07
73. Kansakoulutalo Tehtaankatu N:o 15—17	172,120	—	320,000	—	492,120	—
74. Kaivopuiston makki	—	—	5,000	—	5,000	—
75. Kasarmintorin kauppahalli	—	—	220,234	29	220,234	29
76. Alppila	—	—	65,000	—	65,000	—
77. Talvipuutarha	—	—	100,000	—	100,000	—
78. Muut rakennukset	—	—	35,000	—	35,000	—
79. Sähkölaitos, talo N:o 10 P. Roopertinkadun varrella	180,000	—	—	—	180,000	—
80. Sähkölaitos, talo N:o 11 Kasarminkadun varrella	170,000	—	—	—	170,000	—
Yhteensä ^{31/12} 1907 Smf.	4,202,964	—	8,416,859	68	12,619,823	68

II. Maatiloja kaupungin ulkopuolella.

Saldo v:lta 1906 on muuttumatta joulukuun 31 p:nä 1907 ja käsittää ainoastaan Reimarin tilan

Smf 50,000:—

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodesta 1906		<i>Smc</i> 4,377,242: 80
Vuoden 1907 vuokrien velotus tekee:		
Erinäisiä vuokria	<i>Smc</i> 177,113: 42	
Kaivopuisto, vuokria	" 2,416: 91	
Satunnaisia "	" 39,614: 03	
	<i>Smc</i> 219,144: 36	
Vuonna 1906	" 218,862: 14	
Vuosivuokrien lisäys	<i>Smc</i> 282: 22	
mikä lisäys 5 % mukaan pääomaksi tehtynä vastaa arvoltaan	<i>Smc</i> 5,644: 40	
	<i>Smc</i> 4,382,887: 20	

IV. Myytäviä tontteja 31 p. joulukuuta 1907.

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuinrakennuksien	Tehdas ja Mak. rakennuksien	<i>Smc</i>	<i>ml</i>	<i>Smc</i>	<i>ml</i>
110	6	Ratakatu	901	—	150	—	135,150	—
"	8	"	675	—	100	—	67,500	—
"	10	"	675	—	100	—	67,500	—
"	9	Merimiehenkatu	753	—	140	—	105,420	—
"	11	"	677	—	110	—	74,470	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,970	—	50	—	148,500	—
138	10—12	Katajanokan pohj. rantakatu	—	936	10	—	9,360	—
139	4	Länsi Satamakatu	1,836	—	50	—	91,800	—
147	11	"	1,249	—	55	—	68,695	—
190	9	Linnankatu "	—	410	10	—	4,100	—
"	13	"	—	369	10	—	3,690	—
"	15	"	—	369	10	—	3,690	—
"	17	"	—	369	10	—	3,690	—
"	19	"	—	369	10	—	3,690	—
"	21	"	—	1,228	10	—	12,280	—
191	6	"	—	373	10	—	3,730	—
"	8	"	—	373	10	—	3,730	—
"	15	Kruununvuorenkatu	—	373	10	—	3,730	—
"	17	"	—	373	10	—	3,730	—
231	3	Wilhonvuorenkatu	1,254	—	10	—	12,540	—
"	5	"	1,254	—	14	—	17,556	—
297	3	Pitäksällänrantakatu	1,488	—	25	—	37,200	—
"	5	"	823	—	15	—	12,345	—
"	7	"	884	—	15	—	13,260	—
"	9	"	850	—	15	—	12,750	—
"	2	Siltasaarenkatu	1,650	—	30	—	49,500	—
351	3	Josafatinkatu	980	—	14	—	13,720	—
"	3	It. Brahenkatu	1,695	—	14	—	23,730	—
"	28	Vaasankatu	1,015	—	14	—	14,210	—
356	10	Kristiinankatu	1,712	—	13	50	23,112	—
		Siirto	—	—	—	—	1,044,378	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja Mak. raken- nuksien	Smk.	7ml.	Smk.	7ml.
		Siirto	—	—	—	—	1,044,378	—
359	4	Fredriksberginkatu	1,072	—	14	—	15,008	—
"	6	"	1,427	—	14	—	19,978	—
"	8	"	1,470	—	14	—	20,580	—
"	10	"	1,062	—	15	—	15,930	—
361	20	"	1,042	—	16	—	16,672	—
"	22	"	1,259	—	14	—	17,626	—
"	24	"	1,313	—	15	—	19,695	—
"	26	"	1,425	—	15	—	21,375	—
362	11	Porvoonkatu	1,397	—	20	—	27,940	—
"	38	Fredriksberginkatu	1,378	—	16	—	22,048	—
"	13	It. Brahenkatu	1,156	—	16	—	18,496	—
363	35	Vaasankatu	1,295	—	20	—	25,900	—
"	2	Porvoonkatu	1,671	—	18	—	30,078	—
"	4	"	1,805	—	18	—	32,490	—
364	10	L. Brahenkatu	1,216	—	16	—	19,456	—
"	12	"	1,172	—	16	—	18,752	—
370	4	Viipurinkatu	1,100	—	15	—	16,500	—
"	6	"	1,100	—	18	—	19,800	—
371	19	Kristiinankatu	980	—	19	—	18,620	—
"	21	"	1,075	—	15	—	16,125	—
"	10	Porvoonkatu	960	—	17	—	16,320	—
373	12	"	1,520	—	16	—	24,320	—
375	20	"	630	—	12	—	7,560	—
"	22	"	714	—	15	—	10,710	—
376	52	Fredriksberginkatu	1,188	—	13	—	15,444	—
"	54	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	56	"	1,386	—	10	—	13,860	—
"	58	"	1,188	—	13	—	15,444	—
"	4	Kajaaninkatu	1,188	—	11	—	13,068	—
"	7	Kotkankatu	1,188	—	12	—	14,256	—
"	25	Porvoonkatu	1,386	—	11	—	15,246	—
"	27	"	1,386	—	10	—	13,860	—
377	62	Fredriksberginkatu	519	—	12	—	6,228	—
"	7	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
"	5	"	519	—	10	—	5,190	—
"	12	Kotkankatu	519	—	10	—	5,190	—
378	64	Fredriksberginkatu	768	—	10	50	8,064	—
"	66	"	768	—	10	50	8,064	—
"	3	Inkoonkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	5	"	768	—	10	—	7,680	—
"	4	Siuntionkatu	768	—	10	—	7,680	—
"	6	"	768	—	10	—	7,680	—
"	8	"	768	—	10	—	7,680	—
379	11	Karjalankatu	497	—	10	—	4,970	—
"	13	"	497	—	10	—	4,970	—
"	15	"	497	—	10	—	4,970	—
"	6	Inkoonkatu	497	—	11	—	5,467	—
410	56	Fredrikinkatu	1,734	—	60	—	104,040	—
"	13	Runeberginkatu	1,645	—	70	—	115,150	—
"	15	"	1,680	—	60	—	100,800	—
		Siirto	—	—	—	—	2,048,088	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin- rakennuk- sien	Tehdas ja Mak. raken- nuksien	<i>Smc</i>	<i>mtk</i>	<i>Smc</i>	<i>mtk</i>
		Siirto	—	—	—	—	2,048,088	—
410	17	Runeberginkatu	1,850	—	55	—	101,750	—
"	19	"	1,655	—	55	—	91,025	—
"	21	"	1,308	—	65	—	85,020	—
411	25	P. Rautatienkatu	1,140	—	70	—	79,800	—
"	4	Hietaniemenkatu	1,154	—	60	—	69,240	—
"	6	"	1,410	—	55	—	77,550	—
"	8	"	832	—	50	—	41,600	—
"	10	"	832	—	50	—	41,600	—
"	12	"	832	—	45	—	37,440	—
"	14	"	1,170	—	45	—	52,650	—
"	16	"	930	—	40	—	37,200	—
"	18	"	750	—	40	—	30,000	—
"	3	Nordenskjöldinkatu	737	—	55	—	40,535	—
"	1	"	756	—	60	—	45,360	—
413	2	"	1,180	—	60	—	70,800	—
"	4	"	960	—	55	—	52,800	—
420	6	"	820	—	55	—	45,100	—
"	8	"	1,020	—	55	—	56,100	—
428	13	"	1,401	—	60	—	84,060	—
"	35	Arkadiankatu	726	—	50	—	36,300	—
"	33	"	816	—	50	—	40,800	—
"	31	"	905	—	50	—	45,250	—
412 b	1	Hietaniemenkatu	915	—	60	—	54,900	—
"	3	"	625	—	55	—	34,375	—
"	6	Runeberginkatu	1,044	—	55	—	57,420	—
"	8	"	1,287	—	55	—	70,785	—
"	10	"	1,353	—	55	—	74,415	—
"	12	"	1,458	—	60	—	87,480	—
446	10	L. Vierttie	675	—	60	—	40,500	—
"	11	Töölönkatu	1,440	—	65	—	93,600	—
485	17	Rosavillankatu	756	—	35	—	26,460	—
486	14	"	980	—	35	—	34,300	—
Yhteensä <i>Smc</i>			—	—	—	—	3,873,503	—

V. Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi.

		Fmç		Fmç	
Tonttilunastukset.					
Saldo 1 p. tammikuuta 1907		—	—	4,672,837	50
Vuonna 1907 myytyjä tontteja:					
N:o		varrella			
35	I. Viertotien	Sörnäisten Työväenyhdistykselle . .	19,982	25	
"	34 Vaasankadun	varastonjohtaja J. V. Jacobssonille .	24,000	—	
"	23 I. Viertotien	tehtailija Kaarlo Kalliolle	70,835	20	
"	4 Käenkujan	rakennusmestareille H. Kaartinen ja A. Lindfors	29,914	32	
"	1 V:nen linjan	maalari J. F. Aaltoselle	34,500	—	
"	25 I. Viertotien	tehtailija Kaarlo Kalliolle	75,226	36	
"	27 " "	Asuntoosakeyhtiö Kaiku	62,107	20	
"	5 II:sen linjan	kapteeni J. Liljeströmille	26,760	78	
"	15 III:nen "	notario G. A. Stenström	42,923	92	
"	3 Työpajakadun	A. Lindermanille ja E. Blomqvist & Kumppille	38,935	40	
"	7 Huvilakadun	rakennusmestari O. E. Lundille . .	15,010	—	
"	9 " "	" " " " " " " " " " " " " " " "	15,260	—	
"	11 II:sen linjan	herra J. T. Lindqvistille	21,712	05	
"	2 Huvilakadun	rakennusmestari J. Wainiolle	13,610	—	
"	4 " "	J. Eroselle	11,100	—	
"	22 " "	Osakeyhtiö Hannukselle	11,205	—	
"	24 " "	" " " " " " " " " " " " " " " "	12,255	—	
"	7 Pengerkadun	tilanomistaja J. Kavaleffille	31,510	—	
"	37 Vaasankadun	vahtimestari A. Wiljatielle	24,282	—	
"	12 Säästöpankinrannan	rakennusmestareille E. Oksanen & E. Lahtinen sekä salvomies J. W. Isakssonille	90,100	—	
"	2 V:nen linjan	varrella kauppias J. R. Lindforsille	33,836	27	
"	7 " "	leskirouva J. Alenius'elle	13,938	—	
"	9 " "	" " S. Backille	15,515	10	
"	23 III:nen "	varatuomari S. Hallforsille	16,480	20	
"	20 Huvilankadun	rakennusmestari N. Levälle	9,300	—	
"	18 III:nen linjan	leipuri E. Heinäselle	18,050	56	
"	1 Kulmakadun	leskirouva Sieversin perillisille . . .	1,589	83	
"	6 " "	" " E. Erikssonille	691	20	
"	5 " "	" " " " " " " " " " " " " " " "	51,650	—	
Pohjoisosa korttelia N:o 304		Diakonissalaitokselle	115,193	67	
N:o		varrella			
9	I. Viertotien	kaartinkapteeni G. Fraserille	38,950	97	
"	19 II:sen linjan	neideille R. W. ja E. S. Blomqvist. valumestari J. Sundelinille	20,780	27	
"	7 III:nen "	" " " " " " " " " " " " " " " "	25,913	44	
"	4 " "	kauppias Fina Lönnqvistille	26,022	38	
"	32 " "	leskirouva A. Malmborgille ja neiti M. Hellstedtille	28,044	—	
"	9 Josafatinkatu	rakennusmestari K. Ahlbomille	24,000	—	
"	28 Fredriksberginkadun	tilanomistaja J. Kalliolle	35,505	58	
"	40 " "	" " " " " " " " " " " " " " " "	24,408	—	
"	30 III:nen linjan	soittimentekijä K. A. Sandströmille	17,814	50	
"	7 Pickänsillanrannan	leskirouva F. Danielssonille	54,988	92	
"	7 I:sen linjan	talonomistaja J. W. Nyholmille . . .	38,640	—	
"	7 Kulmavuorenkadun	" " E. Vanteelle	13,260	24	
"	31 Porvoonkadun	salvomies A. W. Sandströmille	5,717	80	
"	4 Pengerkadun	rakennusmestari G. S. Vainiolle . . .	25,865	—	
"	1 III:nen linjan	asianajaja Ludv. Hjeltille	34,307	81	
"	7 Helsinginkadun	Asuntoosakeyhtiö Heikkilälle	14,028	16	
		Siirto	1,373,721	38	4,672,837 50

		<i>Smc</i>		<i>Smc</i>	
	Siirto	2,458,511	24	4,672,837	50
N:o 70	Fredriksberginkadun varrella salvomies A. Flinckille	5,717	80		
" 68	" " kauppias E. B. Ekille	6,270	—		
" 37	Porvoonkadun " muurari Albin Lähteelle	10,510	—		
" 41	" " " V. Nyyssöselle	5,717	80		
" 17	II:sen " linjan " protok. sihteeri K. Malinille	25,325	96		
" 16	III:nen " " kellosepänleski M. Palmgrénille	26,974	28		
" 4	Inkoonkadun " ajuri S. Hakalalle	5,805	—		
" 8	" " " salvomies A. Forsströmille	5,815	—		
" 43	Porvoonkadun " koneenkäyttäjä O. Blomsterille	9,011	—		
" 3	Siuntionkadun " työmies J. G. Gustafssonille	5,465	—		
" 14	Fredriksberginkadun " kauppias J. Pelinille	22,415	—		
" 9 & 11	Runeberginkadun " N:o 12 E. Rautatiekadun varrella ja N:rot 52 & 54 Fredrikinkadun varrella Venäläiselle Aleksanterin Kimnaasille	187,184	38		
" 6	Vaasankadun varrella talonomistajatar A. Rönmanille	13,748	34		
" 2	III:nen linjan " kauppias N. Baranoffille	39,910	89		
" 22	IV:nen " " vapaaherratar Hanna Mellinin perillisille	23,507	46		
" 15	I. Viertotien " kauppias J. R. Lindforsille	36,767	64	2,888,656	79
	<i>Smc</i>	—	—	7,561,494	29
Vähenee 1907 vuoden vuotuismaksu		—	—	762,573	75
	<i>Smc</i>	—	—	6,798,920	54
Tonttilunastukset Kaivopuiston alueelta.					
Saldo 1 p. tammikuuta 1907		155,359	87		
Vähenee 1907 vuoden vuotuismaksu		4,259	21	151,100	66
	Saldo ³¹ / ₁₂ 1907 <i>Smc</i>	—	—	6,950,021	20

VI. Vesijohdon pääomaarvo

oli Vesijohtokonttorin ilmoituksen mukaan 31 p. joulukuuta 1907 *Smc* 4,652,131: 92
josta vähennetään laitokseen kuuluvat:

rakennukset, jotka esiintyvät otsakkeissa I N:rot 37, 38 ja 55 *Smc* 241,214: 45
vesimittarit, " " " VIII N:o 77 " 213,248: — *Smc* 454,462: 45

Pääomaarvo ³¹/₁₂ 1907 *Smc* 4,197,669: 47

VII. Kaasulaitoksen pääomaarvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli kaasulaitoksen pääomaarvo, lukuunottamatta otsakkeissa I ja VIII esiintyviä rakennuksia ja kalustoja, vuoden 1906 lopussa	<i>Smc</i>	782,571: 95
lisäys vuonna 1907	„	67,399: 72
	<i>Smc</i>	849,971: 67
poistot vuodelta 1907	„	238,241: 71
	<i>Smc</i>	611,729: 96
Pääomasaldo 31 p. joulukuuta 1907		<i>Smc</i> 611,729: 96

joka jakaantuu seuraavasti:

Pääjohtoverkko	<i>Smc</i>	341,376: 32
Lyhdyt, patsaineen ja tarpeineen	„	131,468: 64
Yksityiset johtolaitokset	„	34,665: 43
Uunit tarpeineen	„	43,231: 88
Aparaatteja ja putkijohtoja	„	51,357: 57
Kaasukelloja	„	9,630: 12
	<i>Smc</i>	611,729: 96

VIII. Kalustoja:

	Saldo vuodesta 1906		Vuoden 1907 kuluessa				Saldo 31/12 1907	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
1. Maistraatti	8,719	20	370	50	908	50	9,257	20
2. Raastuvanoikeus	9,512	17	50	—	339	50	9,801	67
3. Raatihuoneenarkisto	5,752	72	230	50	2,276	60	7,798	82
4. Kaupunginvoudin konttori	2,358	05	1	50	134	—	2,490	55
5. Kaupunginvaltuusto	22,370	15	—	—	1,057	—	23,427	15
6. Rahatoimikamari	5,448	65	165	—	541	—	5,824	65
7. Rahatoimikonttori	19,067	90	323	90	102	—	18,846	—
8. Rakennuskonttori	8,297	—	799	—	50	—	7,548	—
9. Liikennekonttori	6,433	80	90	—	421	30	6,765	10
10. „ warrantimakasiinissa oleva osasto	216	—	—	—	—	—	216	—
11. Tarkastuspaviljonki(Liikennekontt.)	1,345	—	—	—	—	—	1,345	—
12. Rantamakasiini	3,555	80	289	65	611	25	3,877	40
13. Pakkahuone	7,231	20	148	—	1,450	—	8,583	20
14. Satamakonttori	6,297	25	131	50	600	—	6,765	75
15. Kasvatusalutakunta	361	38	—	—	95	23	456	61
16. Valaistuslaitos	140,761	41	10,971	28	39,654	65	169,444	78
17. Kaasuntarkastushuone	1,299	70	—	—	—	—	1,299	70
18. Palolaitos	99,716	—	8,882	—	4,691	—	95,525	—
Siirto	348,793	38	22,452	83	52,932	03	379,272	58

	Saldo vuodesta 1906		Vuoden 1907 kuluessa				Saldo 31/12 1907	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	348,793	38	22,452	83	52,932	03	379,272	58
19. Poliisikamari								
20. Keskuspoliisi								
21. Etsivä osasto								
22. Siveellisyysosasto								
23. 1:nen poliisivahtikonttori	135,436	52	21,409	05	79,412	69	193,440	16
24. 2:nen "								
25. 3:mas "								
26. 4:jäs "								
27. Hermanninkaup. poliisivahtikonttori	420	35	420	35				
28. Terveystenhoitolautakunta	7,691	86	494	—	8,700	15	15,898	01
29. Marian sairaala	143,806	34	7,441	35	12,026	25	148,391	24
30. Hesperian sairaala	—	—	—	—	6,875	67	6,875	67
31. Humaliston "	—	—	—	—	12,437	90	12,437	90
32. Lavantautilisärakennus Fjelldalissa	—	—	—	—	16,743	30	16,743	30
33. Leikkuuhuone	1,074	90	6	—	—	—	1,068	90
34. Laboratorio terveydell. tutkim.varten	10,764	15	304	70	596	—	11,055	45
35. Lihantarkastusasema	3,376	30	112	40	—	—	3,263	90
36. Vaivashoitohallituksen huoneusto .	2,879	60	—	—	—	—	2,879	60
37. Vainuonhuone	52,414	01	16,923	—	16,747	03	52,238	09
38. Työlaitos	20,521	62	4,869	94	8,664	20	24,315	88
39. Uusi houruinhuone	39,767	08	13,556	88	18,818	55	45,028	75
40. Kansakoulu, Kansakoulunk. 2 ja 4	17,041	55	3,923	62	10,538	80	23,656	73
41. " , Kasarminkatu 21	13,760	70	2,051	09	6,173	19	17,882	80
42. " , Kallion 4 linja	6,582	75	1,680	13	3,703	08	8,605	70
43. " , Hesperia	8,160	25	8,160	25	—	—	—	—
44. " , Lapinlahdenkatu 6	12,024	30	1,562	30	3,796	65	14,258	65
45. " , Humalisto 3	2,074	30	2,074	30	—	—	—	—
46. " , Punavuorenkatu 10	2,473	75	364	25	1,129	65	3,239	15
47. " , Kallion 2 linja	3,609	—	396	90	868	95	4,081	05
48. " , Oikokatu 7	3,563	45	696	71	6,735	07	9,601	81
49. " , Fredriksberg (Rukous- huone)	960	60	104	97	379	02	1,234	65
50. " , Fredriksberg (Kar- janen ja K:nin huv.)	857	60	175	15	306	95	989	40
51. " , Nikolainkatu 18	40,368	10	8,125	70	15,466	80	47,709	20
52. " , Fjelldal	1,425	30	74	35	531	80	1,882	75
53. " , Kasarminkatu 2	594	10	42	45	415	35	967	—
54. " , I. Roopertinkatu 11	6,277	40	953	35	3,108	10	8,432	15
55. " , Antinkatu 13	4,899	50	6,318	—	1,418	50	—	—
56. " , Mariankatu 24	2,450	50	896	77	2,711	40	4,265	13
57. " , Backas	1,275	—	319	75	364	—	1,319	25
58. " , Vallgård	26,838	30	4,762	40	9,119	30	31,195	20
59. Kansakoulunkanslia (Annankatu 9)	3,624	25	861	17	876	32	3,639	40
60. Kansakoulu, Huopalahti	—	—	30	15	954	40	924	25
61. " , Työlä	—	—	928	—	41,925	40	40,997	40
62. " , Harjunkatu	—	—	357	10	4,475	25	4,118	15
63. " , Kallio, 5:s linja	—	—	—	—	3,389	85	3,389	85
64. " , Fredriksberg III	—	—	—	—	1,097	80	1,097	80
65. Kansakoulujen varastohuone	—	—	51	81	424	60	372	79
66. Kansankirjasto	20,114	10	285	40	382	90	20,211	60
Siirto	945,920	91	133,186	57	354,246	95	1,166,981	29

	Saldo vuodesta 1906		Vuoden 1907 kuluessa				Saldo 31/12 1907	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	945,920	91	133,186	57	354,246	95	1,166,981	29
67. Kansankirjasto, kirjavarasto . . .	65,000	—	1,100	—	6,100	—	70,000	—
68. " Tehtaank. haaraosasto	1,352	20	4	10	—	—	1,348	10
69. " " kirjavarasto " . . .	400	—	250	—	—	—	150	—
70. " Töölön haaraosasto	1,528	15	1	80	44	50	1,570	85
71. " " kirjavarasto " . . .	4,000	—	200	—	1,200	—	5,000	—
72. " Sörnäisten haaraosasto	1,683	85	146	10	47	85	1,585	60
73. " " kirjavarasto " . . .	15,000	—	400	—	2,400	—	17,000	—
74. Nummen kasvatuslaitos	2,805	98	44	80	260	70	3,021	88
75. Sipoon "	3,151	81	253	70	479	90	3,378	01
76. Lohjan "	2,575	74	43	65	450	20	2,982	29
77. Vanajan "	5,396	43	374	04	602	84	5,625	23
78. Porvoon p:n (Laversin) kasvatus- laitos	2,675	65	27	90	379	18	3,026	93
79. Sammatin kasvatuslaitos	437	40	6	75	505	95	936	60
80. Vaubankylän "	5,742	79	25	18	844	75	6,562	36
81. Vehkakosken pikkulastenkoulu . . .	443	20	9	45	607	25	1,041	—
82. Majotuslautakunta	705	77	76	33	—	—	629	44
83. Vesijohto, konttori	7,902	65	814	70	1,352	—	8,439	95
84. " " työpaja ja varasto va- rastopihassa	34,379	35	4,050	75	10,422	75	40,751	35
85. Vesijohto, rakennukset Vanhassa- kaupungissa	9,084	55	1,057	60	85	—	8,111	95
86. Vesijohto, vesimittarit	214,880	60	11,944	81	10,312	21	213,248	—
87. " " telefonit	427	—	61	—	—	—	366	—
88. Rakennuskonttorin varasto varasto- pihassa	318,755	96	27,494	17	26,360	57	317,622	36
89. Kasvivarasto Tehtaanpuiston kasvi- huoneissa	51,000	—	—	—	10,132	38	61,132	38
90. Vanhankaupungin mylly	384	—	37	—	—	—	347	—
91. Ent. Huutokauppakamari	308	05	12	70	—	—	295	35
92. Erinäisiä varastoja raatihuoneessa	2,778	60	8	—	2,259	75	5,030	35
93. Furuohjelmän taulukokoelma	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
94. Seurahuone	3,110	—	—	—	—	—	3,110	—
95. Keuhkotautisten poliklinikka . . .	541	80	20	—	635	30	1,157	10
96. Kunnan työnvälitystoimisto	966	—	11	—	118	75	1,073	75
97. Tyttöjen ammattikoulu	17,097	33	1,049	16	1,899	64	17,947	81
98. Poikien "	16,459	34	1,779	84	1,308	59	15,988	09
99. Rekolan keuhkotautisairaala	11,816	60	633	30	1,114	65	12,297	95
100. Petroolivalaistus	8,996	95	—	—	744	—	9,740	95
Yhteensä <i>Smc</i>	1,832,708	66	185,124	40	434,915	66	2,082,499	92

IX. Arvopapereja.

Saldo vuodesta 1906.	<i>Smc</i>	113,500:—
Lisää tulee 75 kpl. osuustodistusta Helsingin Telefoniyhdistyksessä à <i>Smc</i> 150:—	”	11,250:—

Saldon 31 jouluk. 1907 muodostavat:

227 kpl. osakkeita Helsingin Makasiinosakeyhtiössä à <i>Smc</i> 500:—	<i>Smc</i>	113,500:—
75 kpl. osuustodistusta Helsingin Telefoniyhdistyksessä à <i>Smc</i> 150:—	”	11,250:—
	<i>Smc</i>	124,750:—

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Obligatsioonilaina	Alkuperäinen määrä	Saldo 1 p. tammik. 1907	Kuoleetus v. 1907	Saldo 31 p. jouluk. 1907	%	Eräänlyy
V. 1876 vesijohtolaina.	1,500,000 —	1,089,400 —	32,900 —	1,056,500 —	5	1926
V. 1882 uudisrakennus ja järjestelylaina . .	1,550,000 —	692,000 —	64,000 —	628,000 —	4,5	1915
V. 1892 obligatsioonilaina	4,500,000 —	4,206,000 —	29,000 —	4,177,000 —	4,5	1952
V. 1898 obligatsioonilaina	3,994,000 —	2,832,000 —	24,000 —	2,808,000 —	3,5	1953
V. 1900 obligatsioonilaina	3,000,000 —	2,901,000 —	19,500 —	2,881,500 —	4	1956
V. 1902 obligatsioonilaina	8,000,000 —	7,830,000 —	47,000 —	7,783,000 —	4	1958
<i>Smc</i>	22,544,000 —	19,550,400 —	216,400 —	19,334,000 —	—	—

Vesijohtobligatsioonilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin 1 p. toukokuuta 1876 K. Senaatin suostumuksen mukaan 17 p:ltä toukokuuta 1876 3 sarjaan:

A. à Smk 1,000N:rot	1— 500	= Smk	500,000:—
B. à „ 500 „	1—1,500	= „	750,000:—
C. à „ 200 „	1—1,250	= „	250,000:—
			3,250 kpl. Smk 1,500,000:—

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kupongit ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä 5 %, puolen vuoden kupongit Smk 25:—, 12: 50 ja 5:—.

Kuoletetaan 50 vuodessa laskettuna 1 p:stä toukokuuta 1876. Kupongien vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssiin ja se maksettiin:

Kuittaamalla kaupungin laina sanotusta pankista 11 päivältä toukokuuta 1876	<i>Smk</i>	1,100,000:—
Käteismaksulla 19 p. huhtikuuta 1877	„	150,000:—
„ 27 p. kesäkuuta „	„	150,000:—
„ 12 p. joulukuuta „	„	100,000:—
	<i>Smk</i>	1,500,000:—

Laina käytettiin berliniläisen vesijohtoyhtiön Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesilaitoksen alkuperäistä ostosummaa, joka oli	<i>Smk</i>	1,200,000:—
alennettiin osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella	„	84,804: 55
		joten siis maksettiin <i>Smk</i> 1,115,195: 45

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, liittymisen, käytön y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	<i>Smk</i>	81,924: 76
Vuonna 1878	„	72,819: 33
„ 1879	„	46,617: 66
„ 1880	„	44,802: 75
„ 1881	„	46,137: 79
	<i>Smk</i>	292,302: 29
Korkoja, niistä vähennettyinä vesijohdon tulot vuosina 1876—81	„	92,502: 26
	<i>Smk</i>	1,500,000:—

Uudisrakennus- ja järjestelylaina

otettiin erinäisiä uudisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin 4 päivänä elokuuta 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin 1 päivänä toukokuuta 1882 kolmeen sarjaan:

A. à Smk	3,000	N:rot	1—150	Smk	450,000
B. à „	1,000	„	1—700	„	700,000
C. à „	500	„	1—800	„	400,000
					1,650 kpl. Smk 1,550,000

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kupongit ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä $4\frac{1}{2}$ ‰, puolen vuoden kupongit Smk 67: 50, 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa, laskien 1 päivästä toukokuuta 1882. Kupongien vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan myi vähitellen Rahatoimikonttori keskimäärin 97,94 ‰ kursista ja tuotti se *Smc* 1,518,073: 75

Lainavarat käytettiin:

Vuoden 1878 uudisrakennuslainan maksamiseen	„	200,000: —
Uuteen muonamaksiiniin venäläistä sotaväkeä varten	„	400,000: —
Vanhankaupungin myllyn uudestaanrakentamiseen	„	45,000: —
Kunnallisen sairashuoneen rakentamiseen	„	257,700: —
Vanhan venäl. muonamaksiinin muuttamiseen tulli- ja pakkahuoneeksi	„	33,000: —
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	„	196,323: 22
Kanavaverkon laajentamiseen	„	100,000: —
Vesijohdon s:a	„	50,000: —
Erinäisten lahjotettujen rahastojen takaisin maksamiseen, jotka kaupunki oli lainannut	„	180,812: —
Rautatien kiveämiseen	„	50,000: —
Realikoulurakennuksen piirustuksiin	„	2,300: —

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen	<i>Smc</i>	1,837: 68
Ilmotuksia ja sekalaisia kustannuksia	„	1,100: 85
		2,938: 53
		<i>Smc</i> 1,518,073: 75
Pääoman-alennus	„	31,926: 25
		Yhteensä <i>Smc</i> 1,550,000: —

Vuoden 1892 obligatsioonilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laituri- ja kanavarakennuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin 26 p. maaliskuuta 1892 antamalla suostumuksella. Jaettiin 1 p. toukokuuta 1892 kolmeen sarjaan:

A. à Smk 5,000 = Kr. 3,600	N:rot 1—400	Smk 2,000,000
B. à „ 1,000 = „ 720	„ 1—1,500	„ 1,500,000
C. à „ 500 = „ 360	„ 1—2,000	„ 1,000,000
		3,900 kpl. Smk 4,500,000

Kupongit lankeavat maksettaviksi 1 p. toukokuuta ja 1 p. marraskuuta. Arpominen vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Suomen Yhdyspankin sekä Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten kaikki konttorit sekä Kruunuissa, 72 Kr. laskettuna = 100 Smk, Skandinaviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Göteporin konttorit. Korkomäärä 4 ½ %, puolen vuoden kupongit Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50 (Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuoletetaan 60 vuoden kuluessa, laskien 1 p:stä toukokuuta 1892; 1 p:stä toukokuuta 1902 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortsio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin ollen kurssi 93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000:—.

Lainavarat on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Kaivopuiston lunastus	Smk 287,000:—	
Sen rakennusten korjaus	„ 13,000:—	
Viemärikanava It. Kaivopuistoon	„ 9,469: 76	Smk 309,469: 76
Länsirannan kauppahallien rakentaminen	„ 210,000:—	
Vanhan muonamakasiinin muuttaminen tulli- ja pakkahuoneeksi	„ 47,000:—	
Talon rakentaminen palolaitokselle	„ 294,000:—	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon jn työlaitoksen rakentaminen	„ 135,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairashuoneeseen ja Vaivaistalon hourinhoito- rakennus	„ 7,066: 90	„ 693,560:—
Vesijohto It. Kaivopuistoon	„ 46,809: 66	
„ Munkkisaareen	„ 21,663: 36	
„ Lapinlahden sairashuoneeseen	„ 11,510: 57	
	Siirto Smk 79,983: 59	Smk 1,003,029: 76

	Siirto <i>Smk</i>	79,983: 59	<i>Smk</i> 1,003,029: 76
Vesijohto Sörnäisiin	”	10,315: 98	
” lääninvankilaan	”	15,880: 23	
” Harjun huvilaan	”	6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna 1887	”	19,225: 78	
” ” ” 1888	”	104,356: 05	
” ” ” 1889	”	181,165: 59	
” ” ” 1890	”	425,127: 55	
” ” ” 1891	”	74,638: 80	
” ” ” 1895	”	22,064: 24	
” ” ” 1896	”	7,601: 69	
” ” ” 1897	”	99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vanhankaupungin vedennostolaitokseen	”	178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet	”	239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen	”	36,704: 51	” 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus	”	288,355: 52	
Sataman syventäminen sanotun laiturin kohdalla	”	14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna 1894	”	761,960: —	
” ” ” 1895	”	417,590: 03	
” ” ” 1896	”	70,195: 93	
Katajanokan ” ” 1897	”	84,600: —	
” ” ” 1898	”	40,460: 65	” 1,677,488: 32
Lainakustannukset:			
Obligatsionien valmistaminen	”	3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	”	687: 55	” 4,481: 92
			<i>Smk</i> 4,185,000: —
Pääoman alennus			” 315,000: —
			<i>Smk</i> 4,500,000: —

Vuoden 1898 obligatsionilaina,

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 5 p:ltä huhtik. 1897, jonka K. Sennaatti vahvisti 4 p. elok. s. v., erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsionien ostoa sekä Katajanokan laituritöitä ja kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamista sekä mahdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin 1 p. helmikuuta 1898 yhteensä 7 miljoonaa Suomen markkaan, joista kuitenkin vain 3,994,000 on laskettu liikkeeseen. Näistä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000, joten nykyään on liikkeessä 3 miljoonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à Smk 5,000 = Rmk 4,050 = Kr. 3,600	N:rot 1—180	Smk 900,000
B. à „ 2,000 = „ 1,620 = „ 1,440	„ 1—450	„ 900,000
C. à „ 1,000 = „ 810 = „ 720	„ 1—600	„ 600,000
D. à „ 500 = „ 405 = „ 360	„ 1—1,200	„ 600,000
	2,430 kpl.	Smk 3,000,000
Peruutettuja obligatsioneja		„ 994,000
		<u>Smk 3,994,000</u>

Kupongit lankeavat maksettaviksi $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankki ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä $3\frac{1}{2}\%$, puolen vuoden kupongit Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35: — (Rmk 28: 35, Kr 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; 1 p:stä helmik. 1908 alkaen saa kuoleusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljoonaa markkaa konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & Co Berlin, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholma $94\frac{1}{2}\%$, binnasta, mikä vastaa	Smk 2,835,000:—
jota paitsi konsortsio vuonna 1899, sopimuksen mukaan 25 p:ltä heinäk. s. v., vielä otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa 87: 40 kurssista	„ 868,756:—
joten laina tähän saakka on tuottanut	Smk 3,703,756:—
Alkuaan 7,000,000 markaksi määrätystä lainasta on kaupungin rahastossa myymättä	Smk 3,000,000:—
josta kuitenkin on vähennettävä kuolelutukset vuosina 1899—1907.	„ 192,000:—
	<u>Smk 2,808,000:—</u>

Myymättömiä obligatsioneja Smk 2,808,000:—

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Gumtähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus	Smk 500,000:—
Talon N:o 22 Alexanterink. varr. ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnallisten sairashuonerakennusten rakentaminen	„ 500,000:—
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppasumman suoritus	„ 60,000:—
N. s. Lastenkodon osto ja sen sisustaminen kansakouluksi	„ 100,000:—
Lisärakennuksia Marian sairaalaan	„ 100,000:—
Talon N:o 3 Sofiakadun varrella osto	„ 250,000:—
	<u>Smk 1,510,000:—</u>

Siirto Smk 1,510,000:—

liike M. M. Warburg & C:o Hampurissa sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tokholmassa. Korkomäärä 4 %, puolen vuoden kupongit Smk 100 (Rmk 81:—, Kr. 72), Smk 40 (Rmk 32:40, Kr. 28:80), Smk 20 (Rmk 16:20, Kr. 14:40), Smk 10 (Rmk 8:10, Kr. 7:20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä helmik. 1910 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika 15 vuotta ja kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti 17 p. tammik. 1900 hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berlin, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraaviin kursseihin:

92½ % kahdesta miljonasta Suomen markasta	Smk	1,850,000:—
94 % yhdestä miljonasta markasta	”	940,000:—
		<u>Smk 2,790,000:—</u>

Laina on käytetty:

Kaasulaitoksen oston	”	1,400,000:—
1898 vuoden 3½ % obl.lainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000 Smk kurssi 87:40	”	868,756:—
Uuden paviljongin rakentamiseen Marian sairaalaan	”	125,000:—
Tonttien N:rot 1—12 lunastamiseen Makasiinirannassa	”	200,000:—
Katajanokan laituriin	”	170,761:48

Lainakustannuksia:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	Smk	4,912:60
Saksan valtakunanleima	”	19,679:77
Sekalaisia kustannuksia	”	890:15
		<u>” 25,482:52</u>
		Smk 2,790,000:—
Pääoman alennus	”	210,000:—
		<u>Smk 3,000,000:—</u>

Vuoden 1902 obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 17 p:ltä kesäk. 1902, jonka Keis. Senaatti vahvisti 10 p. syysk. s. v., erinäisten lainavaroista otettavien kustannusten suorittamiseksi, Katajanokan laituriin ja tavarakatoksia, Seurahuoneen ja talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella ostoa ja sairashuoneen rakentamista varten vaivastaloon ja kansakoulun Vallgårdiin sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina jaettiin 1 p. jouluk. 1902 appoinssiin N:rot 1—16,000,, kukin arvoltaan Smk 500 = Frcs 500 = Rmk 405 = Kr. 360 eli yhteensä Smk 8,000,000. Kupongit lankeavat lunastettaviksi 1/6 ja 1/12. Arpominen

vuosittain kesäkuussa joulukuussa tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsionia lunastavat Suomen markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Frangeissa, 100 Smk = 100 Frcs, Basler Handelsbank Baselissa sekä erinäiset pankit Ranskassa, joista erityisesti ilmoitetaan, Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä 4 %, puolen vuoden kupongit Smk 10 (Frcs 10, Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletaan ennen vuotta 1958, kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä jouluk. 1912 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen 5 p. marrask. 1902 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95,10 % kursseista, joten sitä saatiin *Smk* 7,608,000:—

Pois jäänyt voittoosuus ” 15,264: 15
Smk 7,623,264: 15

Lainasta on viimeiseen päivään joulukuuta 1907 käytetty seuraavat määrät:

Seurahuoneen osto	<i>Smk</i>	800,000:—	
Hietalahdentorin kauppahallit	”	125,000:—	
Kasarmintorin sa	”	175,000:—	
Talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella osto	”	207,000:—	
Vallgårdin kansakoulu	”	239,500:—	
Työ- ja vaivaistalon sairaushuone	”	75,000:—	

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla: ¹⁾

Laiturityöt	<i>Smk</i>	343,003: 46	
Tavarakatot	”	200,000:—	<i>Smk</i> 543,003: 46
Vesijohdon laajennus ²⁾ 1902/03	”	316,224: 23	
” ” 1904	”	114,827: 44	
” ” 1905	”	142,159: 57	
” ” 1906	”	139,568: 51	
” ” 1907	”	380,050:—	” 1,092,829: 75
Kunnallisia työväenasuntoja ³⁾	”	144,293:—	
Sähkölaitos ⁴⁾	”	399,274: 76	
			<i>Smk</i> 3,800,900: 97

¹⁾ Määrärahaa myönnetty 5 p. huhtik. 1897 *Smk* 1,000,000:—

” ” 17 p. toukok. 1898 ” 1,325,000:—

²⁾ ” ” 17 p. kesäk. 1902 ” 1,500,000:—

³⁾ ” ” 21 p. toukok. 1906 ” 500,000:—

⁴⁾ ” ” 12 p. kesäk. 1906 ” 2,500,000:—

			Siirto	<i>Smc</i>	3,800,900: 97
Lainakustannuksia:					
Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	<i>Smc</i>	7,470: 47			
Väliaikaiset kuitit	"	1,040: 11			
Sekalaisia kustannuksia	"	1,132: 99			
					<u>9,643: 57</u>
				<i>Smc</i>	3,810,544: 54

Käyttämättä, vaikka tarkoituksiinsa määrättyinä:

Kunnallisia työväenasuntoja varten	<i>Smc</i>	355,707: —
Sähkölaitosta varten	"	2,100,725: 24
		<u>2,456,432: 24</u>
	<i>Smc</i>	6,266,976: 78

„Käyttämättömät lainavarat“ ovat varatut seuraaviin tarkoituksiin:

Vesijohdon laajentaminen	<i>Smc</i>	502,287: 37
Työväenasuntojen rakentaminen	"	500,000: —
Katajanokan laituriyöt y. m.	"	354,000: —
		<u>1,356,287: 37</u>
	<i>Smc</i>	7,623,264: 15
Pääoman alennus	<i>Smc</i>	392,000: —
Vähennetään poisjäänyt voittoosuus	"	15,264: 15
		<u>376,735: 85</u>
	<i>Smc</i>	8,000,000: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1898—1907 seuraaviin määriin:

Vuosina 1898	<i>Smc</i>	9,871,900: —	Vuosina 1903	<i>Smc</i>	20,206,700: —
" 1899	"	10,760,100: —	" 1904	"	20,016,700: —
" 1900	"	12,655,200: —	" 1905	"	19,757,800: —
" 1901	"	12,525,100: —	" 1906	"	19,550,400: —
" 1902	"	12,388,600: —	" 1907	"	19,334,000: —

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjotusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1907.

Kaupungin lahjotusrahastojen pääomamäärään, joka vuoden 1907 alussa oli	<i>Smc</i> 2,781,842: 57
on vuoden kuluessa tullut lisäksi Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten	<i>Smc</i> 14,794: 02
erään henkilön, joka haluaa jäädä tuntemattomaksi, maksu	” 5,000: —
Herra Th. Kyrklundin maksu ukkokodin rahastoon	” 100: —
Gustav Pauligin lahjotusrahasto	” 50,000: —
raatimiehenlesken Hilma Söderströmin maksu ukkokodin rahastoon	” 8,793: 01
kurssivoitto ja korvaus osakemerkittämisoikeuden luovuttamisesta	” 6,470: —
Helsingin säästöpankin takaisinmaksamia stipendirahoja	” 1,000: —
korkosäästöjä	” <u>33,614: 29</u> ” 119,771: 32
joten pääomasaldo 31 p. joulukuuta on	<i>Smc</i> 2,901,613: 89
Kasvaneita korkoja	” 120,681: 64
	<u>Yhteensä <i>Smc</i> 3,022,295: 53</u>

Aikaisempina vuosina olivat rahastojen pääomamäärät:

Vuonna 1887 <i>Smc</i> 552,413: 82	Vuonna 1897 <i>Smc</i> 1,697,255: 44
» 1888 » 577,647: 37	» 1898 » 1,734,359: 01
» 1889 » 620,687: 70	» 1899 » 1,788,379: 65
» 1890 » 897,319: 16	» 1900 » 1,908,717: 79
» 1891 » 1,039,610: 66	» 1901 » 2,083,915: 20
» 1892 » 1,214,052: 38	» 1902 » 2,112,433: 23
» 1893 » 1,569,538: 72	» 1903 » 2,315,456: 83
» 1894 » 1,639,947: 51	» 1904 » 2,551,797: 95
» 1895 » 1,665,482: 94	» 1905 » 2,584,142: 46
» 1896 » 1,677,980: 70	» 1906 » 2,781,842: 57

Rahastojen varojen sijoitus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulusta.

Rahasto		Saldo 1 p. tammikuuta	Saldo 31 p. joulukuuta
	Kiinteistötili.		
XX	Talo N:o 22 Mariankadun varrella korttelissa Metsäkarju	40,000 —	40,000 —
XXIII	Talo N:o 5 Antinkadun varrella korttelissa Paratiisilintu	188,460 —	188,460 —
		228,460 —	228,460 —
	Velkakirjojen tili.		
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 %	900,000 —	841,000 —
	” ” ” 5½%	851,100 —	944,100 —
	” ” ” 5%	474,300 —	472,800 —
	Takausta ” ” 6%	8,000 —	6,000 —
		2,233,400 —	
	Maksettu lainat N:rot 25, 51 ja 79 Smk 89,000: —		
	” lainoista N:rot 68, 82		
	—88 ja 90 ” 20,500: —	109,500 —	
		2,123,900 —	
	Annettu lainaan N:o 95	140,000 —	2,263,900 —
	Obligationsitili.		
XVI	Preuss. 3½% kons. obl. nim. Rmk 2,300: —	3,088 86	3,088 86
XXIII	Ven.-Holl. 5% kons. obl. nim. Rbl 720: —	2,995 20	2,995 20
XXX	Helsingin kaup. 5% laina v. 1876 nim. Smk 4,800: — (4,400: —)	4,800 —	4,400 —
XXX	Helsingin kaup. 4½% laina v. 1882 nim. Smk 3,000: — (1,500: —)	3,000 —	1,500 —
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5% obl. nom. Smk 23,000: — (22,000: —)	22,480 —	21,480 —
		36,364 06	
	Arvottu Helsingin kaup. 5% laina Smk 400: —		
	” ” ” 4½% ” ” 1,500: —		
	Osakeyhtiö Tornatorin 5% obl. ” 1,000: —	2,900 —	33,464 06
	Osaketili.		
XIV	Suomen Yhdyspankin 12 kpl. (14)	1,300 —	2,050 —
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teol- lisuutta varten 444 kpl.	133,200 —	133,200 —
XLI	5 kpl. s:n	2,125 —	2,125 —
	Siirto	136,652 —	137,375 —

XXXVII		Siirto	136,625	—	137,375	—
	Leppäsuon perheasunto osakeyhtiön 10 kpl.		2,650	—	100	—
	Helsingin Makasiiniosakehtiön 113 kpl. . .		56,500	—	56,500	—
			195,775	—		
	Ostanut 2 kpl. Suomen Yhdyspankin osaketta		750	—		
			196,525	—		
	Leppäsuon perheasunnon osakkeid. suoritusta		2,550	—	193,975	—
	Pankkitili.					
	Privatbanken i Helsingfors, säästökassatilillä		147,538	83	176,869	72
	d:o talletustilillä . . .		—	—	50,000	—
	Suomen Yhdyspankissa s:n . . .		—	—	8,793	01
			147,538	83	235,662	73

Yhteenveto:						
Kiinteististöjä		228,460	—	228,460	—	
Velkakirjoja		2,233,400	—	2,263,900	—	
Obligatsionia		36,364	06	33,464	06	
Osakkeita		195,775	—	193,975	—	
Pankkitili		147,538	83	235,662	73	
	<i>Smk</i>	2,841,537	89	2,955,461	79	
Korkoja, maksamattomia		32,994	10	33,231	93	
Kassa		19,948	68	33,601	81	
	Yhteensä <i>Smk</i>	2,894,480	67	3,022,295	53	

Vuoden korkotulot tekevät kaikkiaan Smk 156,153:10, eli noin 5,61 % vuoden 1907 tammikuun 1 p:n pääomasaldosta, jakaantuen seuraavasti:

Talo N:o 22 Mariankadun varrella		2,122	83		
” ” 5 Antinkadun ”		4,650	25	6,773	08
Preuss. 3½ % kons. obl.		99	42		
Ven.-Holl. 5 % s:n		140	21		
Helsingin kaup. 5 % obl.		230	—		
” ” 4½ % obl.		101	25		
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.		1,125	—	1,695	88
	Siirto	—	—	8,468	69

	Siirto	—	—	8,468	96
Yhdyspankin osakkeet		204	—		
Pohjoismaiden osakepankin osakkeet		9,878	—		
Leppäsuon perheasunto osakeyhtiön osakkeet		400	—		
Helsingin Makasiinosakeyhtiön osakkeet		2,097	56	12,579	56
Velkakirjat		126,506	01		
Talletuskorko		556	87		
Säästökassakorko		7,881	29		
Juoksevan tilin korko		160	41	135,104	58
	<i>Smf.</i>	—	—	156,153	10

mikä vastaa kiinteimistöistä 2,96 $\%$, obligatsioneista 4,66 $\%$, osakkeista 6,37 $\%$ ja velkakirjoista ja pankkitilistä 5,67 $\%$ alottavan siirtosumman määrästä.

Vuoden kuluessa on rahastojen korkovaroista maksettu:

kaupungille vaivashoitoa varten	<i>Smf.</i>	8,457: 81	
” kunnallista sairashuonetta varten	”	715: 30	
” kansakouluja varten	”	9,505: —	
” pahantapaisten lasten turvako- teja varten	”	4,578: —	<i>Smf.</i> 23,256: 11
apurahoina varattomille	”	13,026: 91	
varattomien synnyttäjien ylläpitoon	”	5,723: 20	
eläkkeinä kuolleiden poliisikonstaapelien les- kille ja lapsille	”	2,447: 50	
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin ylläpitoon	”	778: 85	
apurahoina varattomille kansakoulunoppilaille	”	12,627: 27	
lasten työlaitosten ylläpitoon	”	13,497: 15	
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan ylläpitoon	”	3,442: 27	
Mariayhdistyksen ijäkkäitten palvelijattarien kodin ylläpitoon	”	2,380: 55	
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	”	4,000: —	
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	”	1,430: 50	” 59,354: 20
myötäjäisinä ja myötäjäiskirjojen korkoina kansakouluista päässeille oppilaille	”	3,368: 62	
lahjapalkkioina kunnollisille palvelijoille	”	600: —	
stipendeinä koulunoppilaille	”	8,351: 66	
kansakoulunoppilasten kesäsiirtoloita varten	”	286: 10	” 12,606: 38
legaatteina ja eläkkeinä	”		19,247: 97
Lahjottaja J. G. Wilckmanin haudan kunnossapidämiseksi	”		216: 10
	<i>Yhteensä Smf.</i>		114,680: 76

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjotuskirjojen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilöille, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjottajien määräämiin tarkoituksiin:

	Pääoma 31 p. jouluk. 1907.	
<i>Helena Kristina Åkermanin rahasto</i> turvattomien naisten kodin perustamista varten	18,422: 32	Vaivaishoitohallitus määrää rahaston käyttämisen ajan.
<i>Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Vilhelmina Ingmanin rahasto</i> poikalasten- kodin perustamista varten Helsinkiin .	10,446: 85	Pääoma pidetään korkoa kasvamassa, kunnes korko- tulot vastaavat kodin yllä- pidon kustannuksia.
<i>Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto .</i>	1,529: 01	} Kasvavat toistaiseksi korkoa.
<i>Ukkokotia varten lahjotettuja rahastoja</i>	137,175: 72	
<i>Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto</i> <i>Viaporin suomalaista kansakoulua varten</i>	281: 50	
<i>Paulig-puolisojen lahjotus Bertha Maria kotia varten</i>	28,164: 14	
<i>Aug. Grönvikin lahjotus ruumiinpoltto- laitoksen rakentamista varten Suomeen .</i>	27,940: 50	

Rahastojen tulot ja menot vuoden kuluessa sekä niiden asema vuoden vaihteessa näkyvät lähemmin toisella sivulla olevasta taulusta.
Helsingissä tammikuulla 1908.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1906		Vuoden 1907				Siirtosumma vuoteen 1908	
			Tulot		Menot			
	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>
I. Vaivaihoidon hyväksi lahjo-								
tettuja rahastoja.								
<i>Joh. Sederholmin perillisten rahasto</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchin rahasto . . .</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstamin rahasto . . .</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jakob Daniel Weckströmin rahasto</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Suomen Vapaamuurariosastojen rah.</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Kansalaiskassan rahasto</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingin kirkon köyhäinkass. rah.</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Viaporin koulu-, köyhäinhoito ja työ-</i>								
<i>huonelaitoksen rahasto</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholmin rahasto</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forsellesin rahasto . .</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergin rahasto</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströmin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:n rahasto</i>	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
<i>H. K. M. Nikolai I:n ja hänen puo-</i>								
<i>lisonsa rahasto</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulinin rahasto</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholmmin rahasto</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nystromin rahasto</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
<i>korko</i>	8,457	81	8,443	50	—	—	8,443	50
<i>maksettu kaupungin rahastoon</i>	—	—	—	—	8,457	81	—	—
II. Kuumesairaalan hyväksi lahjo-								
tettuja rahastoja.								
<i>H. K. H. Nikolai Alexandrowitschin</i>								
<i>rahasto</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffin rahasto</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
<i>korko</i>	715	30	714	10	—	—	714	10
<i>maksettu kaupungin rahastoon</i>	—	—	—	—	715	30	—	—
III. Kansakoulujen hyväksi lahjo-								
tettuja rahastoja.								
<i>Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoul. vart.</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Helsingin Tanssiseuran rahasto . .</i>	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
<i>Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto .</i>	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
<i>korko</i>	4,354	80	4,347	45	—	—	4,347	45
<i>maksettu kaupungin rahastoon</i>	—	—	—	—	4,354	80	—	—
Siirto	249,927	91	13,505	05	13,527	91	249,905	05

Siirto	249,927 91	13,505 05	13,527 91	249,905 05
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkotusta ei ole määrätty.				
<i>Carl Gustaf Hanellin rahasto</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
korko	297 58	297 06	— —	297 06
<i>Gustava Katarina Brobergin rahasto</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoffin rahasto</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottiliana Palmbladın rahasto</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelinin rahasto</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Matheizenin rahasto</i>	9,100 —	— —	— —	9,100 —
<i>Kristina Othmanin rahasto</i>	159 42	— —	— —	159 42
korko	829 77	828 35	— —	828 35
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto)	— —	— —	297 58	— —
Maksettu varattomille naisille apurahoina	— —	— —	829 77	— —
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkoituksia varten.				
<i>Wilhelm Elgin rahasto pour les pauvres honteux</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	589 45	588 41	— —	588 41
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	— —	— —	589 45	— —
<i>Carl Sierckenin rahasto</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
korko	160 25	159 95	— —	159 95
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	160 25	— —
<i>Elsa Maria Lampan rahasto</i>	12,350 —	— —	— —	12,500 —
korko	548 20	705 55	— —	556 90
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	546 85	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin rahast.</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
korko	640 95	639 83	— —	639 83
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	640 95	— —
<i>Aleksandran avustonrahasto</i>	4,998 62	— —	— —	5,084 18
korko	200 —	285 56	— —	200 —
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergin rahasto</i>	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	57 25	57 12	— —	57 12
Siirto	315,599 98	17,066 88	16,792 76	315,816 85

Siirto	315,599 98	17,066 88	16,792 76	315,816 85
Maksettu varattomalle kauppiaan- leskelle	— —	— —	57 25	— —
<i>Adolf Fredrik Sierckin</i> rahasto . . .	7,000 —	— —	— —	7,000 —
korke	805 40	399 90	— —	399 90
Maksettu neljänätoista eri apu- rahana varattomille naisille . . .	— —	— —	805 40	— —
VI. I. P. Crogeliuksen lastentalo- laitoksen rahasto	2,300 —	— —	— —	2,300 —
korke	131 60	131 40	— —	131 40
Maksettu Rouvasväenyhdistyk- selle	— —	— —	131 60	— —
VII. Kansakoulujen vaatetusrahastot.				
<i>J. H. Lindroosin</i> rahasto	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>J. E. Ollonqvistin</i> rahasto	12,000 —	— —	— —	12,000 —
<i>Pienempien kaupparovarien yhdis- tyksen</i> rahasto	4,500 —	— —	— —	4,500 —
<i>Cronstedtin, Guttoffskyn ja Nybergin</i> rahasto	2,900 —	— —	— —	2,900 —
korke	2,254 65	2,250 85	— —	2,250 85
Maksettu kansakoulujen talouden- hoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käytettäväksi . . .	— —	— —	2,254 65	— —
VIII. Hedvig Arnellin rahasto . . .	18,300 —	— —	— —	18,300 —
korke	1,047 25	1,045 45	— —	1,045 45
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	— —	— —	647 25	— —
Maksettu uskolliselle palvelijatta- relle Wilhelmina Backströmille	— —	— —	400 —	— —
IX. Pahantapaisten lasten turvakotia varten lahjotettuja rahastoja.				
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin</i> rahast.	3,000 —	— —	— —	3,000 —
<i>Helsingin Anniskelu osakeyhtiön</i> ra- hasto	50,000 —	— —	— —	50,000 —
<i>Helsingin Vähittäismyynti osakeyh- tiön</i> rahasto	27,000 —	— —	— —	27,000 —
korke	4,578 —	4,570 25	— —	4,570 25
Maksettu kaupungin rahastoon pa- hantapaisten lasten turvakotien ylläpitämistä varten	— —	— —	4,578 —	— —
Siirto	471,416 88	25,464 73	25,666 91	471,214 70

Siirto	471,416 88	25,464 73	25,666 91	471,214 70
X. Kansakoulujen stipendirahastot.				
<i>Helsingin säästöpankin rahasto . . .</i>	7,000 —	— —	— —	8,000 —
<i>Helsingin Anniskelu osakeyhtiön rahasto . . .</i>	17,000 —	— —	— —	17,000 —
<i>H. K. M. Aleksanteri II:n stipendirahasto . . .</i>	30,000 —	— —	— —	30,000 —
Takaisinannettuja säästöönpanoja . . .	— —	1,141 74	— —	— —
korkoja	3,503 12	3,084 91	— —	3,229 77
Talletettu säästöpankkiin stipendeiksi kansakoulunoppilaille . . .	— —	— —	3,500 —	— —
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahasto	41,600 —	— —	— —	41,600 —
korko	2,380 55	2,376 55	— —	2,376 55
Maksettu Mariayhdistykselle	— —	— —	2,380 55	— —
XII. Kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahasto	10,200 —	— —	— —	10,200 —
korko	626 66	582 70	— —	609 36
Talletettu säästöpankkikirjalla kahdelletoista palvelijalle	— —	— —	600 —	— —
XIII. Helsingin Anniskeluosakeyhtiön stipendirahasto alempia käsityökouluja varten	3,000 —	— —	— —	3,000 —
korko	171 66	171 40	— —	171 40
Maksettu stipendeinä	— —	— —	171 66	— —
XIV. Anna Sara Arosinin testamenttirahasto	72,300 —	— —	— —	73,220 —
korko	3,906 59	4,260 10	— —	3,916 69
Myyty osakkeenmerkitsemisoikeus	— —	20 —	— —	— —
Maksettu elinkautisia 100 markan apurahoja varattomille naimattomille naisille	— —	— —	3,350 —	— —
XV. I. A. I. Pippingskiöldin rahasto	100,000 —	— —	— —	100,000 —
korko	5,723 20	5,712 80	— —	5,712 80
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	— —	— —	5,723 20	— —
Siirto	768,828 66	42,814 93	41,392 32	770,251 27

	Siirto	768,828 66	42,814 93	41,392 32	770,251 27
XVI. Axel Fredrik Laurellin stipendirahto		3,088 86	— —	— —	3,088 86
korke		100 21	99 42	— —	99 63
Maksettu Neiti Forsmanin ruotsalaiselle tyttökoululle		— —	— —	50 —	— —
Maksettu Suomalaiselle yhteiskoululle		— —	— —	50 —	— —
XVII. Carl Rosengrenin rahasto		18,000 —	— —	— —	18,000 —
korke		1,074 73	1,028 30	— —	1,103 03
Maksettu alempien kansakoulujen stipendeinä		— —	— —	1,000 —	— —
XVIII. Helsingin iltakoulun rahasto		19,500 —	— —	— —	19,700 —
korke		983 10	1,114 —	— —	997 10
Maksettu Yhdistykselle taideteollisuutta varten		— —	— —	900 —	— —
XIX. Alexandra Kiseleffin rahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korke		572 35	571 30	— —	571 30
Maksettu kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldanille		— —	— —	572 35	— —
XX. Maria Charlotta Olanderin rahasto		110,992 58	— —	— —	111,000 —
korke		4,000 —	4,055 70	— —	6,171 11
Kiinteimistön tulot		— —	2,122 83	— —	— —
Maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle		— —	— —	4,000 —	— —
XXI. Senaattorin rouvan Julie Thilénin rahasto		255,700 —	— —	— —	255,700 —
korke		16,778 15	16,766 20	— —	16,766 20
Maksettu Työmajayhdistykselle		— —	— —	13,497 15	— —
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille siellä jaettavaksi apurahoina varattomille naisille		— —	— —	3,281 —	— —
XXII. Silfvius-puolisoiden lahjotusrahasto		90,000 —	— —	— —	90,000 —
korke		5,150 20	5,141 52	— —	5,141 52
Maksettu kaupungin rahastoon		— —	— —	5,150 20	— —
	Siirto	1,304,768 84	73,714 20	69,893 02	1,308,590 02

Siirto	1,304,768 84	73,714 20	69,893 02	1,308,590 02
XXIII. Fr. J. von Beckerin rahasto	326,000 —	— —	— —	328,200 —
korko	10,225 32	7,826 51	— —	10,302 08
Kiinteistön tulot	— —	4,650 25	— —	— —
Maksettu eläkkeinä Professori A. von Beckerille, Kirjailija H. von Beckerille ja Neiti Augusta von Beckerille	— —	— —	10,200 —	— —
XXIV. Adolf Holmgrenin lahjotusrahasto turvattomia äitejä ja lapsia varten	24,100 —	— —	— —	25,000 —
korko	595 34	1,376 80	— —	572 14
Maksettu rouva M. Thölgrenille	— —	— —	500 —	— —
XXV. Kuolleitten poliisikonstaapelien leskien ja lasten avustusrahasto	138,800 —	— —	— —	143,800 —
korko	2,484 95	7,929 36	— —	2,966 81
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapelien leskille ja lapsille eläkkeitä yhteensä	— —	— —	2,447 50	— —
XXVI. Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjotusrahasto	9,882 30	— —	— —	10,446 85
korko	— —	564 55	— —	— —
XXVII. Lina Borgströmin lahjotusrahastot.				
<i>Kansakoululasten ravitsemisrahasto</i>	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	858 40	856 93	— —	856 93
<i>Pauvres honteuxin rahasto</i>	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	296 16	285 64	— —	285 64
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle	— —	— —	296 16	— —
Maksettu Lasten työmajayhdistykselle	— —	— —	858 40	— —
Siirto	1,838,011 31	97,204 24	84,195 08	1,851,020 47

Siirto	1,838,011 31	97,204 24	84,195 08	1,851,020 47
XXVIII. Emilia Olivia Gustavsonin rahasto	26,600 —	— —	— —	26,700 —
korke	133 26	1,519 60	— —	152 86
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille	— —	— —	1,400 —	— —
XXIX. H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan ylläpitämistä varten	12,135 21	— —	— —	12,140 —
korke	648 20	693 25	— —	688 46
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	— —	— —	648 20	— —
XXX. Aurora Demidoffin Myötäjaisrahasto.				
Pääoma	185,721 50	— —	— —	190,570 81
Maksamattomia myötäjaisiä . . .	32,000 —	— —	— —	36,000 —
S:a myötäjaiskirjojen korkoja	1,328 68	— —	— —	1,434 40
korot	— —	12,323 65	— —	— —
Maksettu myötäjaismäärä	— —	— —	2,000 —	— —
S:a myötäjaiskirjojen korkoja	— —	— —	1,368 62	— —
XXXI. Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto	1,446 39	— —	— —	1,529 01
korot	— —	82 62	— —	— —
XXXII. Helsingin tulevalle ukkodikodille lahjotettuja rahastoja.				
<i>Oskar Finnen rahasto</i>	16,082 18	— —	— —	17,000 93
<i>Carl Lindhin y. m. rahasto</i>	7,493 96	— —	— —	8,022 06
<i>Keskusteluklubin rahasto</i>	1,164 92	— —	— —	1,231 42
<i>G. Sundbergin rahasto</i>	51,760 28	— —	— —	54,067 28
<i>Theodor Holmströmin rahasto</i>	18,401 39	— —	— —	19,452 64
<i>Joh. Gust. Wilckmanin rahasto</i> . . .	15,000 —	— —	— —	15,748 90
<i>Johanna Cecilia Sundströmin rahasto</i>	12,164 58	— —	— —	12,859 48
Herra Th. Kyrklundin maksu	— —	100 —	— —	— —
korot	650 —	6,973 45	— —	650 —
<i>Hilma Söderströmin rahasto</i>	— —	8,793 01	— —	8,793 01
korke	— —	91 59	— —	91 59
Maksettu taloudenhoit. E. Wolfille	— —	— —	650 —	— —
Lahjottaja J. G. Wilckmanin haudan kunnossapitoon	— —	— —	108 05	— —
Siirto	2,220,741 86	127,781 41	90,369 95	2,258,153 32

	Siirto	2,220,741 86	127,781 41	90,369 95	2,258,153 32
XXXIII. Maria Bergmanin testamenttirahasto		10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko		572 25	571 30	— —	571 30
Maksettu apurahoina 6 eri henkilölle		— —	— —	572 25	— —
XXXIV. Helena Kristina Åkermanin rahasto		17,426 77	— —	— —	18,422 32
korko		— —	995 55	— —	— —
XXXV. Karl Magnus Kullmanin rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		286 10	285 65	— —	285 65
Maksettu kansakoulunoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi		— —	— —	286 10	— —
XXXVI. Augusta Hammarlundin rahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		57 22	57 12	— —	57 12
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	57 22	— —
XXXVII. Mortimer Steniuksen avustusrahassto		36,000 —	— —	— —	42,450 —
korko		2,308 40	2,431 46	— —	2,431 46
Kurssivoitto		— —	6,450 —	— —	— —
Maksettu lahjottajan sukulaisille		— —	— —	2,308 40	— —
XXXVIII. Karl Knut Galetskin rahasto köyhien, ruotsalaisten kansakoululasten ylläpitämistä varten		41,400 —	— —	— —	41,700 —
korko		2,051 74	2,365 10	— —	2,065 10
Maksettu varattomien kansakoulunoppilaitten ravitsemiseksi		— —	— —	2,051 74	— —
XXXIX. K. H. Renlundin stipendiorahasto		41,680 —	— —	— —	41,920 —
korko		2,524 54	2,381 10	— —	2,265 64
Maksettu stipendeinä		— —	— —	2,400 —	— —
	Siirto	2,381,048 88	143,318 69	98,045 66	2,426,321 91

	Siirto	2,381,048 88	143,318 69	98,045 66	2,426,321 91
XL. Carl Fridolf Ekholmin stipendira-hasto		75,000 —	— —	— —	75,000 —
korko		— —	4,284 60	— —	— —
Maksettu legaatteina		— —	— —	4,284 60	— —
XLI. Mathilda Ekholmin lahjotus-rahasto		55,100 —	— —	— —	55,100 —
korko		2,736 85	2,977 11	— —	2,701 71
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk- selle		— —	— —	2,736 85	— —
Maksettu legaatteina		— —	— —	275 40	— —
XLII. Venäläisen hyväntekeväisyyss- seuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten		266 29	— —	— —	281 50
korko		— —	15 21	— —	— —
XLIII. Paulig-puolisojen lahjotus Bertha Maria kodille		26,642 14	— —	— —	28,164 14
korko		— —	1,522 —	— —	— —
XLIV. Hedvig Falckenin lahjotus- rahasto		5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko		289 64	285 65	— —	295 29
Maksettu stipendeinä		— —	— —	280 —	— —
XLV. Elise Heintzien lahjotusrahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		57 22	57 12	— —	57 12
Maksettu palvelijatar W. Will- bergille		— —	— —	57 22	— —
XLVI. Anna Sinebrychoffin lahjotus- rahasto		153,300 —	— —	— —	154,830 —
korko		7,206 32	8,757 72	— —	7,289 62
Maksettu kansakoululle		— —	— —	7,144 42	— —
	Siirto	2,707,647 34	161,218 10	112,824 15	2,756,041 29

Siirto	2,707,647 34	161,218 10	112,824 15	2,756,041 29
XLVII. Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäisten kansakoulua varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	318 06	856 92	— —	748 87
Maksettu Sörnäisten kansakoulun johtokunnalle	— —	— —	318 06	— —
Lahjottaja J. G. Wilckmanin haudan kunnossapitämiseksi	— —	— —	108 05	— —
XLVIII. Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen	26,430 60	— —	— —	27,940 50
korko	— —	1,509 90	— —	— —
XLIX. Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi	25,000 —	— —	— —	25,000 —
korko	1,430 50	1,428 20	— —	1,428 20
Maksettu Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	— —	— —	1,430 50	— —
L. Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.				
Koulupuutarhararahasto	100,250 —	— —	— —	100,750 —
korko	3,029 17	5,727 10	— —	8,256 27
„Yhdistyksen taidetta kouluihin“ rahasto	10,250 —	— —	— —	10,000 —
korko	— —	585 56	— —	835 56
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	125 —	285 64	— —	410 64
L.I. Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten.				
Valtiokonttori suorittanut	— —	14,794 02	— —	15,000 —
korko	— —	474 50	— —	268 52
L.II. Loma-aikarahasto	— —	5,000 —	— —	5,000 —
korko	— —	150 40	— —	150 40
L.III. Gustav Pauligin lahjotusrahasto	— —	50,000 —	— —	50,000 —
korko	— —	465 28	— —	465 28
Yhteensä <i>Smc.</i>	2,894,480 67	242,495 62	114,680 76	3,022,295 53

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjotusrahasotja.

95. Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.

HELSINGIN

KAUPUNGINVALTUUSMIEHET

Helsingissä, 9 p. huhtik.
1907.

N:o 175.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Sittenkun Kaupunginvaltuusmiehet kesäkuun 14 päivänä 1906 ovat Rahatoimikamarille antaneet tehtäväksi laatia Kaupunginvaltuustolle ehdotus niiden 115,000 markan käyttämisestä, jotka neiti Olga Art ja varatuomari Axel Art lahjakirjan ohella saman kuukauden 11 päivältä ovat jättäneet Helsingin kaupungille «Muraremästaren Alex. Ärts fond» nimisenä rahastona ilmaista tarkoitusta varten käytettäväksi, on Rahatoimikamari tämän täyttämiseksi kirjeessä kuluvan vuoden helmikuun 28 päivältä Kaupunginvaltuustolle ehdottanut m. m.

että «Muraremästaren Alex. Ärts fond» nimisen rahaston liikenevät 100,000 markan korkovarot käytettäisiin koulupuutarhan perustamiseksi kaupungin kansakoulujen oppilaita varten;

että mainitut korkovarot, sittenkun koulupuutarha on kuntoon saatu, käytettiin kuustannusten suorittamiseksi koulupuutarhassa tarvittavasta opetuksesta, mutta että Kansakoulujenjohtokunta mitä yksityiskohtiin tässä suhteessa tulee saisi vastedes antaa Valtuustolle erityisen lausunnon;

että oheenliitetillä asemapiirroksella tarkemmin merkitty maa-ala, suuruudeltaan 18,000 neliometriä n. k. Savilan alueella saataisi luovuttaa koulupuutarhan perustamiseksi laaditun piirustuksen mukaan ja että piirustukseen niinkään merkitty leikkipaikka saataisi sinne vastedes perustaa; sekä

että siihen erinäiseen 10,000 markan suuriseen määrään nähden, josta karttuva korko on lahjakirjan mukaan kasvuutettava pääomaksi ja jätettävä aina sitä myöten, kun se on kasvanut sopivaan määrään, Yhdistykselle «Taidetta kouluihin» käytettäväksi kaupungin kansakoulujen koristamiseksi seinämaalauksilla, Rahatoimikamari valtuutettaisiin joka viides vuosi, lukien viime tammikuun 1 päivästä, määräämään maksettavaksi pääomaksi tehdyt korkovarot Yhdistykselle «Taidetta kouluihin», käytettäväksi, Kansakoulujenjohtokunnan kanssa sovittua, sillä tavalla kuin lahjoituskirjassa säädettiin.

Tätä asiaa tänä päivänä käsiteltäessä ovat Kaupunginvaltuusmiehet suostuneet Rahatoimikamarin yllä olevaan esitykseen; minkä Valtuusto saa täten Maistraatille ilmoittaa pyynnöllä, että Rahatoimikamari Maistraatin suosiollisesta toimesta saisi tästä tiedon, minkä ohessa myötäliitetty karttajäljennös ja piirustus myöskin olisivat Rahatoimikamarille toimitettavat.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Alarik Hernberg.

96. Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten.*Lyhennysote.***Testamenttimääräys.**

1:o. Niinkauankuin allekirjottaneet, aviopuolisot, ovat täysissä sielun- ja ruumiivoimissa, olemme tahtoneet määrätä jälkeenjäävästä omaisuudestamme. — — — — —

Lisämuutoksena ja lisäyksenä tähän testamenttiin saan minä Isidor Dannström määrätä, että minun kuolemani jälkeen Turun ja Helsingin lasarettien tulee kummankin saada Kymmentuhatta S.markkaa pohjarahastona siellä tarvittava toipumiskotia varten. — — — — —

Tukholmassa, joulukuun 3 p:nä 1896.

Rosa Dannström.

I. Dannström.

Että rouva Rosa Dannström ja herra Isidor Dannström, jotka me personallisesti tunnemme, täydellä ja terveellä järjellä ja vapaasta tahdosta ovat selittäneet tämän lisäyksen ylläolevaan testamenttiin olevan heidän viimeisen tohtonsa ja testamenttinsa ja että puolisot sen jälkeen omakätisesti ovat allekirjottaneet lisäyksen, sen me yhtäaikaan läsnäolleet ja sitä tarkotusta varten tänne kutsutut todistajat todistamme.

Andr. Andersson.

C. A. Lindgren.

Lyhennysotteen oikeaksi todistavat

Viktor Moll.

H. Pontin.

Koska lie syntynyt epäilystä siitä, ovatko yllä mainitut Turun ja Helsingin lasareteille lahjotetut summat tarkotetut, määrättyä tarkotustaan varten, mainittujen kaupunkien, vai Suomen valtion käytettäväksi, tahdon minä, tehdäkseni testamenttimääräykset tässä kohdassa selvemmiksi, selittää, että kysymyksen alaiset testamenttivarat minun ja edesmenneen mieheni puolelta tarkotettiin lankeamaan Turun ja Helsingin kaupunkien hyväksi, jonka johdosta asianomaisten kaupunginviranomaisten tulee olla oikeutettuja nostamaan varat Suomen valtiolta, jolle edesmenneen mieheni kuolinpesän selvittäjät ovat ne luovuttaneet.

Tukholmassa, syyskuun 27 p:nä 1900.

Rosa Dannström.

Että Tirehtööri Isidor Dannströmin leski Rouva Rosa Dannström, syntyisin Åkerman, omakätisesti on kirjottanut nimensä ylläolevan selvityksen alle todistavat:

K. Key.

Viktor Moll.

varatuomari.

97. Loma-aikarahasto.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Tämän mukana jätetään Rahatoimikamarille viidentuhannen (5,000) Suomen markan rahamäärä käytettäväksi, miten asianomaiset kaupunginviranomaiset hyväksi näkevät, sellaisten alaikäisten hyväksi, jotka nauttivat kaupungin köyhäinhoitoa. Helsingissä toukokuun 7 p:nä 1907.

Lahjottajan määräyksestä.

K. J. Flodström.

varatuomari.

HELSINGIN

KAUPUNGINVALTUUSMIEHET

Helsingissä, 22 p. lokak.
1907.

N:o 503.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Sittenkun henkilö, joka on tahtonut pysyä tuntematonna, on kaupungille lahjoittanut 5,000 markan erän käytettäväksi kaupunginhallinnon parhaaksi näkemällä tavalla sellaisten alaikäisten lasten hyväksi, jotka nauttivat kaupungin vaivahoitoa, ovat Kaupunginvaltuusmiehet tänään pitämässään kokouksessa päättäneet että mainitut varat ovat «Ferienfond» nimityksellä hoidettavat rahastona ja että sen vuotuinen korko on jätettävä kansakouluopettaja- ja opettajataryhdistykselle käytettäväksi Helsingin kansakoulujen kesäkolonia yhdistyksen hallituksen määräyksen mukaan kaupungista kotoisin olevain turvattomain kansakouluoppilasten, jotka vaivahoito on antanut kaupungissa hoidettaviksi, kesäisin maalla jonkun ajan oleskelusta johtuvain kustannusten korvaamiseksi.

Ilmoittaen tämän Maistraatille saa Kaupunginvaltuusto kunnioittaen pyytää että Rahatoimikamari ja Vaivahoitohallitus saisivat tästä tiedon.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Alarik Hernberg.

98. Gustav Pauligin lahjotusrahasto.

Helsingin Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Täyttääkseni edesmenneen mieheni, kauppias Gustav Pauligin eläessään julkilausuman toivomuksen hankkia nuorille miehille, kotoisin tässä Helsingin kaupungissa, jotka täydellisen lyseokurssin päätettyään aikovat autautua kauppiaanammattiin, tilaisuutta jatkaa kehitystään ulkomailla, saan täten Herroille Kaupunginvaltuusmiehille jäättää Viidenkymmentuhannen (50,000) Smkn summan, jota pyydän Herroja Kaupunginvaltuusmiehiä vastaanottamaan ja hoitamaan nimellä «Gustav Pauligin lahjotusrahasto» seuraavilla lähemmillä ehdoilla:

a) pääoma, jota ei saa vähentää, on pantava korkoa kasvavaksi edullisimmalla tavalla ja sen korko vuosittain maksettava jollekin ruotsia tahi suomea puhuvalle nuorelle miehelle, joka täydellisen lyseokurssin päätettyään aikoo ulkomailla kehittyä liikemiesalalla;

b) vuotuisen koron Herrat Kaupunginvaltuusmiehet antavat hakemuksen mukaan, sittenkuin Helsingin Kauppavaltuutettujen lausunto jätetyistä hakemuksista on pyydetty ja saatu, sille henkilölle, joka pidetään siihen sopivimpana, ja on tämä silloin velvollinen vähintään yhden vuoden ajan kartuttamaan tietojaan kauppiaanammattissa jossain liikekonttorissa ulkomailla;

c) tätä kannatusta ei saa useampia kertoja antaa samalle henkilölle, vaan tulee vuosittain toisen päästä sitä nauttimaan;

d) pääoman korko maksetaan kuukausittain maksuerissä, joista Herrat Kaupunginvaltuusmiehet lähemmin määrätkevät.

Edellyttäen että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet suosiollisesti ottavat rahamäärän vastaan, jätetään se talletustodistuksen muodossa Herrojen Kaupunginvaltuusmiesten käytettäväksi, Helsingissä lokakuun 24 p:nä 1907.

Suurimmalla kunnioituksella

Bertha Paulig.

99. Rouva Hilma Söderströmin rahasto ukkokotia varten.*Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Mieheni tämän kaupungin kunnallisraatimiehen Johan Alexander Söderströmin viime syyskuulla tapahtuneen kuoleman jälkeen on muiden arvokirjain joukossa tavattu Suomen Yhdyspankin elokuun 16 p:nä 1898 laatima, Kaupunginvaltuustolle asettama 6,225: 24 Smkn talletustodistus N:o 87432, jonka korko viime lokakuun 16 p:nä nousi 2,567: 77 Smkaan, jona päivänä pankki laati uuden, samoin Kaupunginvaltuustolle asetetun, yhteensä 8,793: 01 Smkn suuruisen talletustodistuksen.

Tuntematta mainitun talletuksen aihetta tai tarkotusta, josta asiasta ei mieheni eläessään myöskään ole jättänyt mitään käyttöosotuksia eikä antanut mitään sijoitusmääräyksiä, saan täten kunnian jättää Kaupunginvaltuustolle viimeksimainitun talletustodistuksen lausuen toivomukseni, että varoja hoidettaisiin erityisenä rahastona, jonka korko lankeisi valmistavan poika-ammattikoulun johtajalle insinööri Einar Stråhlmanille, niin kauan kuin hän elää, jonka jälkeen pääoma lankeisi «Ukkokodille» tässä kaupungissa semmoisilla ehdoilla, kuin Kaupunginvaltuusto mahdollisesti katsoo aihetta olevan määrätä. Helsingissä marraskuun 7 p:nä 1907.

Hilma Söderström.

Helsingissä, Sanomalehti- ja Kirjapaino osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

Valiokunnan mietintö väkijuomain anniskeluoikeuksien myöntämisestä kesäkuun 1 päivästä vuonna 1908 samaan päivään vuonna 1910.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle antanut yksinoikeuden edelleen kesäkuun 1 päivästä kuluvana vuonna samaan päivään vuonna 1910 täällä anniskella väkijuomia, ollen osakeyhtiö oikeutettu 9 §:n 2 mom:n mukaisesti kesäkuun 9 päivänä 1892 annetussa asetuksessa, joka m. m. koskee paloviinan myyntiä, määrättyä, yhtiölle suoritettua maksua vastaan, hotellin, ravintolan tahi konditorian haltijoille luovuttamaan osan saamiaan anniskeluoikeuksia, on osakeyhtiö kirjelmässä viime helmikuun 17 päivältä Maistraattiin jättänyt erinäisiä hakemuksia sanotun oikeuden luovuttamisesta puheena olevaksi ajaksi. Sittenkun v. t. poliisimestarin lausunto hakemuksista oli saatu, on Maistraatti kirjelmässä kuluvan maaliskuun 14 päivältä pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa asiasta.

Väkijuomain anniskeluun nähden puheena olevan ajanjakson kuluessa ovat Maistraatti ja Kaupunginvaltuusto määränneet:

että anniskeluoikeuksien luku ei saa nousta yli 62:n, josta määrästä kuitenkin enintään kuusiviidettä saadaan luovuttaa ravintolaliikkeen yhteydessä käytettäviksi; että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessatoista ja viidennessatoista kaupunginosassa eikä kaupungin asemakaavaan merkitsemättömällä kaupunginalueella;

b) ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa pohjoispuolella Vilhonkatua eikä sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä sanotun kadun ja Länsi Rannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulun- ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla;

f) Fredrikinkadun länsipuolella sijaitsevalla neljännen ja viidennen kaupungin osan alueella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomain anniskelua ja vähittäismyyntiä saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan tahi sellaisen paikan välittömässä läheisyydessä, mihin väkeä sanottavammin kokoontuu, ei myöskään Kauppa- ja Rautatien torin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella sijaitsevien Itä- ja Länsi-Heikinkadun osain varrella; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä Kauppa- ja Rautatien torin varrella oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaaren ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Allekirjoittaneet sen valiokunnan jäsenet, jonka Valtuusto on asettanut tämänlaatuista asioita valmistelemaan, saavat, tarkastettuaan puheena olevat hakemukset, täten antaa niistä sen lausunnon kuin myötäliitetyistä kaaviosta tarkemmin näkyy.

Helsingissä maaliskuun 17 päivänä 1908.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius. *)

Selim Hälfors.

K. von Alfthan.

Atarik Hernberg.

*) Ei ole saapuvilla mietintöön tarkistettaessa.

N:o	Hakija	Myymälä	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
<i>Anniskeluosakeyhtiön myöntämiä:</i>				
1	<i>Ahlfors, Katarina Charlotta, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Kluurik. 3.</i>	Kuu useampia I luokan ravintoloja ei ole tarpeen ja hakijan ravintolassa käy yksinomaan vaatimattomampaa yleisöä, ehdotetaan hakemuskorotamisesta I luokkaan hylättäväksi. Mitä taas tulee mahdollisesti alemman luokan oikeuksien myöntämiseen, ei tämä keskeinen paikka varmaankaan olisi erittäin sopiva II tahi III luokan ravintolalle.	Ei mitään muistuttamista. Luokkaan nähden valiokunta kannattaa Anniskeluosakeyhtiön ehdotusta.
2	<i>Ahlqvist, August Axel, ravintoloitsija.</i>	<i>L. Heikink. 16.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
3	<i>Osakeyht. «Hotel Restaurant» ravintoloitsija Axel Gottfrid Lundbladin kautta.</i>	<i>Pohjois Esplanadit. 29.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
4	<i>Osakeyhtiö Seurahuone ravintoloitsija Wilhelm Noschäksen kautta.</i>	<i>Seurahuone.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
5	<i>Osakeyhtiö Mikonkatu 21 hoitajana kasööri Gerhard Forsius.</i>	<i>Mikonk. 21.</i>	S:n s:n.	Ei muuta muistuttamista kuin että puuttuu selvitystä siitä että osakeyhtiön kaikki osakkaat ovat oikeutetut toimittamaan väkijuomain anniskelua.
6	<i>Osakeyhtiö Restaurant Princess ravintoloitsija Arrid Isidor Meyer hoitajana.</i>	<i>Pohjois Esplanadit. 35.</i>	Muistutetaan että ravintolassa on tapahtunut järjestyksen häiriöitä.	S:n s:n.
7	<i>Av. Johan Verner, ravintoloitsija.</i>	<i>Pohjois Esplanadit. 39.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
8	<i>Bengtsson, Oskar Fredrik, hotellinomistaja.</i>	<i>L. Heikink. 14.</i>	Huomautetaan ainoastaan että ravintolassa on sattunut järjestyksen häiriöitä.	S:n s:n.

9	<i>Brunnshuset Restaurations Aktiebolag ravintoloitsija Nils Bengtssonin kautta.</i>	<i>Kaivohuone.</i>	Huomautetaan että Maistraatti $\frac{1}{10}$ 1906 tuomitsi hakijan myöhäisestä aukipidosta 10 markan sakkoon.	Ei mitään muistuttamista.
10	<i>Carlsson, Oscar Vilhelm, ravintoloitsija.</i>	<i>Esplanaatti Kappeli.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	S:n s:n.
11	<i>Carlstedt, Johan Vilhelm, ravintoloitsija.</i>	<i>Aleks. katu 12.</i>	Huomautetaan että Maistraatti $\frac{1}{10}$ 1906 tuomitsi hakijan myöhäisestä aukipidosta 10 markan sakkoon.	S:n s:n.
12	<i>Catani, John Battista, ravintoloitsija.</i>	<i>Pohjois Esplanaattik. 51.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei ole muuta muistuttamista kuin että puuttuu ilmoitusta paikasta, missä anniskelua ajetaan harjoittaa.
13	<i>Ek, Anna Karolina ravintoloitsijatar hoitajana Franz Wissotzky.</i>	<i>L. Heikink. 12.</i>	S:n s:n.	Ei mitään muistuttamista.
14	<i>Fagerström, Frans Ferdinand ravintoloitsija.</i>	<i>Antink. 15</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
15	<i>Fredrikson, Karl Ludvig, ravintoloitsija.</i>	<i>I. Heikink. 1.</i>	Kun hakija ei ole esittänyt painavia syitä, jotka puoltaisivat korottamista I luokkaan eikä myöskään useampia I luokan ravintoloja ole tarpeen, ehdotetaan korotusta koskeva hakemus hylättäväksi. Ravintolassa on tapahtunut epäjärjestyksiä.	Ei mitään muistuttamista. Valiokunta kannattaa luokkaan nähden Anniskeluosakeyhtiön ehdotusta.
16	<i>Gorbatoff, Gustafva Wilhelmina, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Erottajak. 7.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
17	<i>Gustafsson, John Fredrik, ravintoloitsija.</i>	<i>L. Heikink. 4.</i>	Huomautetaan että hakija paraikaa on vararikotilassa eikä niinmuodoin oikeutettu sellaista liikettä harjoittamaan.	Ei mitään muistuttamista. V. t. Poliisimestarin esittämä huomautus ei valiokunnan mielestä pidä paikkaansa.

18	<i>Hagen, Hans Gottfried, ravintoloitsija.</i>	<i>Mikonk. 4.</i>		Huomautetaan ainoastaan että ravintolassa on sattunut järjestyksen häiriöitä.	Ei mitään muistuttamista.
19	<i>Haglund, Johan Gustaf, ravintoloitsija.</i>	<i>Khurik. 8.</i>		Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
20	<i>Harjanne, Anna Juliana, o. s. Englund, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Annank. 21.</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
21	<i>Henriksson, Edwin Theodor, ravintoloitsija.</i>	<i>Eerikink. 5.</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
22	<i>Lindgren, Ida Sofia, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Bulevardik. 4</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
23	<i>Nikolajeff, Edla Wilhelmina, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Fabianink. 29.</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
24	<i>Nikolajeff, Sergius Aleksandrov, ravintoloitsija.</i>	<i>Aleksanterin teatteri.</i>		Huomautetaan että ravintolassa, jota ei ole hoidettu tyydyttävällä tavalla, on tapahtunut järjestyksen häiriöitä.	Ei ole mitään muistuttamista, jos asetetaan sopiva henkilöä valvomaan järjestystä.
25	<i>Noschis, Nikolai, ravintoloitsija.</i>	<i>Alppila.</i>		Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
26	<i>Nya teaterhus aktiebolaget yhtiön johtokunta hoitajana hra Adam Waldemar Sredin.</i>	<i>Oopperakellari.</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
27	<i>Nyberg, Sigröd Irene Maria, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Hakasalmenk. 4.</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
28	<i>Osolin, John, ravintoloitsija.</i>	<i>Hotelli Kleinh</i>	S:n	s:n.	S:n s:n.
29	<i>Piehl, Rudolf.</i>	<i>Fabianink. 14.</i>		Kun tässä ravintolassa on sallittu tarjoilua päihtyneille henkilöille ja hakijaiten on epätydyttävästi hoi-	Valiokunta kannattaa v. t. Poliisimestarin mielipidettä.

			<p>tanut liikettä, jonka tähden hakija on kahdesti saanut poliisilta varoituksen ja ollut Raastuvanoikeudessaakin syyt-teessä, vaikkei hakijaa täydellisten näytteiden puutteessa voitu tuomita vikapääksi, kannatetaan Anniskeluyhtiön ehdotusta että hakijalle annetaisiin ainoastaan II luokan oikeudet.</p>	
30	<i>Rolig, Amalia Aleksandra, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Kirkkol. 14.</i>	<p>Kun hakija ei ole painavilla syillä tukenut hakemustaan I luokkaan korottamisesta eikä useampia I luokan ravintoloja ole tarpeen, ehdotetaan korotusta koskeva hakijan anomus hylättäväksi.</p>	<p>Ei mitään muistuttamista. Luokkaan nähden valiokunta kannattaa Anniskeluosakeyh-tiön ehdotusta.</p>
31	<i>Wickström, Gustaf Axel, ravintoloitsija.</i>	<i>Hallitusk. 17.</i>	<p>Kun suurin osa sitä yleisöä, joka lauantaisin ja sunnuntai-sin käy tässä ravintolassa, on henkilöitä, jotka muina viikon-päivinä käyvät II ja III luo-kan ravintoloissa ja kun ha-kija ei ole asianmukaisella tarkkuudella liikettään hoita-nut siitä päättäen että ravin-tolasta on tullut päihtyneitä henkilöitä, jotka sitten ovat häirinneet järjestystä kadulla, pyydetään tämä ravintola siirrettäväksi II luokkaan.</p>	<p>Valiokunta kannattaa v. t. Poliisimestarin mielipidettä.</p>
32	<i>Wickström, Gustaf Axel, ravintoloitsija.</i>	<i>Kaisaniemi.</i>	<p>Ei ole mitään muistuttamista. Mitä väkijuomain anniskeluun keilaradalla tulee, saa se mielestäni tapahtua ainoastaan mitä tarkinta valvontaa nou-dattamalla ja sillä ehdolla että, jos siellä mitenkään järjes-tystä häiritään, pitää mainittu anniskeleminen siellä lak-kauttaa. Joka tapauksessa on keilarata mielestäni suljettava viimeistään klo 11 illalla, jos siellä anniskellaan väkijuomia.</p>	<p>Ei ole mitään muistuttamista Kaisaniemen ravintolaan näh-den, mutta kun anniskelu-liikkeen ulottaminen keila-radalle näyttää olevan uuden oikenden myöntämistä, on valiokunnan mielestä tämä hakemuksen osa hylättävä.</p>
33	<i>Winqvist, Carl August, ravintoloitsija.</i>	<i>Aleksanterink. 54.</i>	<p>Ei ole mitään muistuttamista.</p>	<p>Ei mitään muistuttamista.</p>

34	<i>Wänttinen, Sofie, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Sofiank. 2.</i>	Maistraatin päätöksen mukaan toukok. 29 p:ltä 1906 hyväksyttiin hakijan ilmoittama huoneisto Sofiankadun 2:ssa epäsopivaisuutensa vuoksi ainoastaan kesäkuun 1 päivään 1907. Sittenkin, maalisk. 9 p:nä 1907, Maistraatti kuitenkin eräitä säälettäviä asianhaaroja silmällä pitäen myönsi luvan huoneiston käyttämiseen kesäkuun 1 päivään 1908. Viitaten Maistraatin edellä mainittuun päätökseen toukokuun 29 p:ltä 1906 saan minä puolestani ehdottaa, ettei hakijan pyyntöön saada edelleenkin oikeus anniskella sanotussa huoneistossa missään tapauksessa myönnyttäisi. Tätä en ehdota ainoastaan huoneiston sopimattomuuden tähden, vaan myös siitä syystä että rouva Wänttisen ravintolassa usein on järjestykseen nähden ollut paljon toivomisen varaa.	Valiokunta kannattaa v. t. Poliisimestarin mielipidettä.
35	<i>Helsingin Anniskelu Osakeyhtiö hoitajana Matilda Josefina Nordberg,</i>	<i>Freedrikink. 25. ja sitten Freedrikink 22.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
36	<i>S:n s:n hoitajana Anna Matilda Morelius.</i>	<i>Uudenmaank. 16.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
37	<i>S:n s:n hoitajana Anna Cecilia Pelkonen.</i>	<i>Freedrikink. 34.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
38	<i>S:n s:n hoitajana Erika Emilia Murry.</i>	<i>Yrjönk. 3.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
39	<i>S:n s:n hoitajana Anna Kristina Holopainen.</i>	<i>I. Heikink. 11.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
40	<i>S:n s:n hoitajana Anna Lovisa Söderlund.</i>	<i>P. Roopertink. 16.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.

41	<i>Helsingin Anniskelu Osakeyhtiö hoitajana Johan Verner Ax.</i>	<i>Korkeasaari.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.	Ei mitään muistuttamista.
<i>Anniskeluosakeyhtiön hylkäämiä:</i>				
1	<i>Ahlqvist, Edvard Kasimir, ravintoloitsija.</i>	<i>I. Roopertink. 13.</i>	Kun hakija on edellisellä anniskellukaudella epätyytyvästi hoitanut liikettään siten, että hän usein on sekä kukaan 1 päivästä 1908 toukokuun 31 päivään 1910 anniskella väkijuomia, ei ole Maistottanut näiden kera osaa raatilta anonut puheena oljuominkeihin, josta syystä van oikeuden luovuttamista häntä täytyy pitää sopimattomana sellaista liikettä hoitamaan, kannatetaan Anniskeluyhtiön lausuntoa ja vastustetaan sentähden anniskeluoikeuden myöntämistä hakijalle.	Kun Helsingin Anniskeluosakeyhtiö, jolla on yksinöity kaksivuotiskautena kesäkuun 31 päivään 1910 anniskella väkijuomia, ei ole Maistottanut näiden kera osaa raatilta anonut puheena olevan oikeuden luovuttamista hakijalle, ei valiokunta katso olevan aihetta antaa tästä hakemuksesta lausuntoa.
2	<i>Friskberg, Augusta Dorothea, kirjallajan vaimo.</i>	<i>Wladimirink. 14.</i>	Syystä että viranomaisten aikaisemman päätöksen mukaan uusia oikeuksia ei ole myönnettävä, ehdotetaan hakemus hylättäväksi.	S:n s:n.
3	<i>Landén, Samuel Alfred, ravintoloitsija.</i>	<i>P. Esplanaatik. 37.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
4	<i>Fors, Sofia Antoinette, ravintoloitsijatar.</i>	<i>L. Heikink. 18.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
5	<i>Söderström, Ida Augusta Wilhelmina, ravintoloitsijan vaimo.</i>	<i>Erottajak. 4.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.
6	<i>Himberg, Kristina Sofia Josefina, ravintoloitsijatar.</i>	<i>Helenank. 2.</i>	S:n s:n.	S:n s:n.

Klubioikeuksia :

1	<i>Farmaseuttinen yhdistys, hoitaja Edvard Werner Lindström.</i>	<i>Hallitusk. 13.</i>	Ei ole mitään muistuttamista.		Ei mitään muistuttamista.	
2	<i>Kauppaseura, hoit. Karl Anton Emil Hult.</i>	<i>Aleksanterink. 7.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
3	<i>Helsingfors Handelsbörse förening, hoit. Anna Hulda Elisabeth Heinrichs.</i>	<i>P. Makasiinik. 1.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
4	<i>Helsingin Vapaaehtoinen Palokunta, hoit. Emilia Sofia Lindqvist.</i>	<i>Annank. 31.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
5	<i>Helsingin Purjehdusseura, hoit. Ernst Albert Nyberg.</i>	<i>Liuskasaari.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
6	<i>Helsingin Kunnallisklubi.</i>	<i>Kasarmink. 23.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
7	<i>Rautatieliäisyydistys, hoit. Ida Erika Söderholm.</i>	<i>Kaivok. 9.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
8	<i>Seura »M. M.», hoit. John Carlstedt.</i>	<i>Aleksanterink. 12.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
9	<i>Uusmaalainen Ylioppilasosakunta, hoit. Ernst Emil Ax.</i>	<i>Kasarmink. 40.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
10	<i>Uudenmaan Pursiklubi, hoit. Emma Kristina Elfström.</i>	<i>Blekkholma.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
11	<i>Polyteknikkokojen Yhdistys, hoit. Johanna Wilhelmina Henriksson.</i>	<i>Antink. 29.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.
12	<i>Suomalainen sivistysseura, hoit. Fredrika Wilhelmina Hiltunen.</i>	<i>Mikonk. 20.</i>	S:n	s:n.	S:n	s:n.

13	<i>Svenska klubben, hoit. Karolina Wilhelmina Jürgens.</i>	<i>Fabianink. 15.</i>	<p>Ei ole mitään muistuttamista.</p> <p>—————</p> <p>Kaikkiin klubeihin nähden huomautetaan, että niissä usein on havaittu se huono tapa että klubiin kuulumattomille henkilöille on, sittenkun muut ravintolat on suljettu, valmistettu tilaisuutta nauttamiseen klubissa, ja ehdotetaan tällaisen hyvää järjestystä vastoin olevan epäkohdan ehkäisemiseksi että näitä oikeuksia myönnettäessä pannaan ehdoksi että klo 12 jälkeen yöllä klubeihin ei saa päästää muita kuin klubin jäseniä.</p>	<p>Ei mitään muistuttamista.</p> <p>—————</p> <p>Valiokunta kannattaa v. t. Poliisimestarin mielipidettä.</p>
----	--	-----------------------	--	---

*Asiakirjoja, jotka koskevat Länsirannassa
olevan tavaravajan muutos- ja lisärakennustöitä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Joulukuun 18 päivänä viime vuonna lähetti Kaupunginvaltuusto Satamarakennusvaltuuskuntaan, johon lisäksi valittiin Herrat Victor Rydman ja Aug. Lundqvist, valmistelemaa käsittelyä varten Herra Rydmanin Valtuustossa tekemän esityksen toimenpiteistä avaramman ja tarkoitukseen riittävän tilan hankkimiseksi kaupungin pakkahuoneisiin.

Esityksessä huomautetaan painokkaasti sitä asianlaitaa, ettei tila pakkahuoneessa läheskään tyydytä vähäisiä vaatumuksia. Vanhoissa pakkahuoneissa tila jo oli aivan riittämätön, mutta siitä huolimatta on uuden pakkahuoneen lattiapinta tuskin kolmatta osaa entisten pakkahuoneitten yhteenlasketusta lattiapinnasta, jonka lisäksi tätä muutoinkin riittämätöntä lattia-alaa on aivan tarpeettomasti yhäkin supistettu rakentamalla yhden asemesta kaksi porraskäytävää yläkerrokseen, missä tullikamari sijaitsee. Seurauksena tilan riittämättömyydestä on, että tavarat miltei aina täytyy minkäänlaista järjestystä noudattamatta latoa kolmeen jopa usein neljäänkin kerrokseen päällekkäin. Mikäli liikenne lisääntyy on mainittu epäkohta käyvä yhäkin tuntuvammaksi, jonka tähden on aivan välttämätöntä ajoissa ryhtyä toimiin avaramman tilan hankkimiseksi pakkahuoneeseen.

Mitä ensinnä tulee esityksessä mainittuun hämmästyttävään tietoon että Länsirannan vanhan pakkahuoneen ja Aleksanterinkadun päässä sijaitsevan vieläkin vanhemman pakkahuoneen lattiapinta olisi kolme kertaa suurempi uuden pakkahuoneen lattiapintaa, on esittäjä itse Valtuuskunnassa antanut sen selityksen että hän mainitulla lausunnollaan oli tarkoittanut ainoastaan n. s. Lyypekin tuonnille varattua tilaa. Todellisuudessa on Katajanokan pakkahuoneen makasiiniosastojen lattia-ala 2,795 m², joka laittamalla parrukerros lisää, johon on tilaisuutta, sekä teettämällä

välipohjia eli n. s. lavoja, joita jo onkin jonkun verran teetetty, on lisättävissä lähes 4,500 m²:in, kun taas Länsirannan pakkahuoneen vastaava lattia-ala oli 820 m², jonka lisäksi Aleksanterinkadun pakkahuoneessa oli muutaman sadan neliömetrin lattia-ala. Että Katajanokan uusi pakkahuone tästä varsin tuntuva lisäännuksesta huolimatta jo nyt ainoastaan noin viiden vuoden kuluttua pakkahuoneen käytäntöön tulemisesta osottautuu liian ahtaaksi, voi tosin osittain johtua jonkun verran epätarkoituksenmukaisesta tavarasuojahuoneistojen jaosta eri tuontilajien kesken, kun Lyypekin tavaroille nähtävästi on varattu liian vähän tilaa Tukholmasta, Stettinistä ja Englannin satamista tuleviin tavaroihin verraten. Mutta lopultakin tämä epäkohta johtuu siitä, ettei uusi pakkahuone alkuaan ollut tarkoitettu vastaanottamaan tullinalaisten kappaletavarain koko tuontia. Jo rakennusta suunniteltaessa ajateltiin sen jakamista kahteen osastoon. Mietinnössä, jonka asiaa valmistelemaan asetettu valiokunta antoi vuonna 1898 (katso Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirj. vuodelta 1898 N:o 11) ja jossa valiokunnassa kaupungin kauppiaston etevillä jäsenillä oli istunto- ja puhevalta, puollettiin nimenomaan lisärakennuksen teettämistä Makasiininrannan katettuun tavaravajaan, johon lisärakennukseen sijoitettaisiin tullikamarin ja liikennekonttorin haaraosastot sekä satamakonttorin huoneisto, jossa tapauksessa valiokunnan ehdotuksen mukaan tavaravajan viidestä osastosta yksi tahi useampia voitaisiin tarpeen mukaan käyttää tullinalaisen tavarain pakkahuonemakasiiniksi. Tätä valiokunnan ehdotusta kannatti niin hyvin Tullikamari, kuitenkin huomauttaen että sekä kaupungin ja valtion että liikenteenharjoittajainkin edut tulisivat parhaiten vaarinotetuiksi sijoittamalla tulli- ja pakkahuoneet yhteen paikkaan, kuin myös Helsingin Kauppayhdistys, jonka mielestä kuitenkin sopi jättää puheena olevan tullihaaraosaston laittaminen toistaiseksi sillensä. Tämän mukaisesti Kaupunginvaltuusto päättikin toistaiseksi rakennuttaa Katajanokalle ainoastaan tulli- ja pakkahuoneen, johon nähden tarkoin noudatettiin valiokunnan valmistamaa suunnitelmaa.

Satamarakennusvaltuuskunta on esittäjän kanssa aivan yhtä mieltä siitä, että tila pakkahuoneessa nyttemmin on aivan riittämätön ja että tästä aiheutuvat epäkohdat käyvät yhä tuntuvammiksi, sikäli kuin kaupungin tuontiliike kasvaa, mikä sinänsä tietenkin on ilahuttava ilmiö. Valtuuskunta on niinkään vakautunut siitä, että ainoa tehokas keino sanotun epäkohdan poistamiseksi on että viipymättä ryhdytään rakennuttamaan uutta pakkahuonemakasiinia siihen kuuluvine toimistohuoneistoinen. Mutta vastoin 1898 vuoden valiokunnan käsitystä on Valtuuskunta sitä mieltä, että uusi pakkahuonemakasiini on rakennettava Katajanokalle nykyisen pakkahuonerakennuksen likeisimpään yhteyteen. Se kokemus, joka nyttemmin on saatu liikenteen kehityksestä satamaradan valmistuttua ja Katajanokan rantasiltain ja tavaravajain toimeentultua, kehottaa nimittäin Valtuuskunnan mielestä ehdottomasti keskittämään pakkahuone- ja tullikäyttelyn yhteen paikkaan, joten parhaiten ja muka-

vimmin vaarinotetaan sekä liikenteenharjoittajain vaatimuksia että kaupungin taloudellista etua. Makasiinirannalle purettavat tullinalaiset tavarat on tässä tapauksessa edelleenkin samoin kuin tähän asti kuljetettava Katajanokan pakkahuoneeseen, mutta kun kuljetus nyttemmin toimitetaan miltei yksinomaan rautatievaunulla, ei matka tässä kohden merkitse mitään. Makasiinirannan tavaravajan yhden tahi useamman osaston käyttäminen pakkahuonemakasiiniksi, niinkuin 1898 vuoden valiokunta ehdotti, olisi Valtuuskunnan miehestä arveluttava erehdys. Sellainen menettely estäisi käyttämästä näiden osastojen viereistä rantasillan alaa saapuvien laivain purkauspaikaksi, sillä on tuskin ajateltavissa, että tulliviranomaiset sallisivat tullimakasiineina käytettyihin tavaravajoihin yhtäkaaa ottaa sekä tullinalaisia että tullivapaita tavaroita, ja tavallisesti käsittävät laivanlastit kumpaisenkin laatuksia tavaroita. Kun tämän lisäksi tullinalaiset tavarat voimassa olevain tulliasetusten mukaan saa enemmittä seuraamuksitta säilyttää pakkahuoneessa kolmekymmentä päivää, joka asianlaita osaltaan selittää miksi pakkahuonetilaa tarvitaan paljon, on todennäköistä, että puheena oleva tavaravaja kokonaan sangen pian muuttuisi pakkahuonemakasiiniksi, jommoiseen tarkoitukseen sitä ei ensinkään ole ajottu eikä se siihen sovellukaan, se kun sijaitsee aivan rantasillan vierellä ja satamaradan raiteet kulkevat sen kumpaistakin puolta ihan ovien editse.

Kaikkia näitä näkökohtia huomioonottamalla yksimielisesti ehdottaessaan uutta pakkahuonemakasiinia sijoitettavaksi Katajanokalle on Valtuuskunnan ollut valittava kahden paikan välillä, jotka voivat tähän tarkoitukseen soveltua, nimittäin pakkahuoneen pohjoispuolisen korttelin n:o 150 ja sen itäpuolisen korttelin n:o 187 välillä. Valinta näiden kahden paikan välillä, jotka ovat ainoat pakkahuoneen läheisyydessä sijaitsevat tavarasuojakorttelit, joihin kaupungilla vielä on käyttöoikeus Helsingin Makasiiniosakeyhtiön vähitellen ostettua kaikki muut Katajanokan tavarasuojatontit, ei kuitenkaan ole vaikea. Jo se asianhaara että korttelin n:o 150 halkaisijan suuntaan on likeisimmässä tulevaisuudessa laskettava yhdysraide Katajanokalle vievän pääraiteen ja Sipulisaarenkadulle sijoitetun makasiiniraiteen välille, estää käyttämästä tätä korttelia nyt puheena olevaan tarkoitukseen. Rautatiehallitus onkin jo Rahatoimikamarille esittänyt nimenomaisen vaatimuksen sanotun yhdysraiteen laskemisesta ja Satamarakennusvaltuuskunta, johon Rahatoimikamari on asian lykännyt, on ryhtynyt valmistamaan kustannusarviota puheena olevaa raidetta varten. Mutta tähän tulee lisäksi että raiteen kumpaisellakin puolella jällellä olevalle alueelle erittäin hyvin sopii rakentaa tavara-asema satamarataa myöten saapuvalle ja lähtevälle tavaralle. Sellaisen tavara-aseman rakentaminen on toivomus, jonka muiden muassa kaupungin Kauppayhdistys on lausunut, ja sitä on epäilemättä pidettävä välttämättömänä edellytyksenä satamaradan liikenteen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen. Sen sijaan kortteli n:o 187 soveltuu erittäin hyvin pakkahuoneen lisärakennuksen paikaksi. Sen

erottaa pakkahuoneesta ainoastaan kapea katu, jota kenties käy yhäkin kaventaminen, joten uusi makasiini voidaan saattaa vanhan yhteyteen rakennuttamalla yläkerroksia yhdistävä katettu silta, joka paljon helpottaisi toimitusta ja liikettä pakkahuoneessa. Sitä paitsi tällainen laitelma tekisi uuden rakennuksen paljon yksinkertaisemmaksi ja halvemmaksi. Lisäksi olisi uusi rakennus oleva kaikilta tahoilta vapaa ja helposti luokse päästävä samoinkuin nykyinen pakkahuone.

Mitä rakennuksen rakennuttamistapaan ja järjestykseen tulee on Valtuuskunta arvellut että se olisi rakennettava osastottain yhdenmukaisen suunnitelman mukaan siten, että aluksi ainoastaan teetettäisiin tarpeen mukaan sovitettu osasto vanhan pakkahuoneen viereen sekä muut osastot vasta sikäli kuin olot vaativat. Rakennus olisi tehtävä 4—5-kerroksinen ja alin kerros varattava toimistohuoneistoiksi, jonka ohessa rakennus olisi varustettava mukavilla sähköhisseillä.

Satamarakennusvaltuuskunta on saanut tietoonsa että Helsingin Makasiini-osakeyhtiö vaatii itselleen etuosto-oikeutta puheena olevaan kortteliin sen välipuheen määräyksen nojalla, jolla Rahatoimikamari on sen vuokrannut yhtiölle kymmeneksi vuodeksi tammikuun 1 päivästä 1896 lukien. Mutta kun Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin Valtuustolle asiasta antaman esityksen mukaisesti lokakuun 1 päivänä 1895, samalla kun Valtuusto suostui yhtiölle huutokaupatta myymään korttelin N:o 189 sille arvioimisessa pannusta 64,416 markan hinnasta, jossa tapauksessa yhtiö sai suorittaa kauppahinnan omilla osakkeillaan, ainoastaan oli valtuuttanut Kamarin kymmeneksi vuodeksi yhtiölle vuokraamaan korttelin n:o 187 vuotuista 1,000 markan vuokraa vastaan, pidättäen kaupungille oikeuden »vastedes, jos kaupungille harkitaan olevan edullista, liittyä samaan yhtiön myöskin korttelin n:o 187 arvolla», on epäilemätöntä, että Kaupunginvaltuusto ei voi hyväksyä edellä mainittua yhtiön vaatimusta, varsinkaan kun Rahatoimikamarilla ohjesääntönsä mukaan ei ole oikeutta Kaupunginvaltuuston valtuuttamatta muutoin kuin laillisessa järjestyksessä kuuluttamalla huutokaupalla luovuttaa kaupungin omistusoikeutta kaupungille kuuluvaan tonttiin, jota paitsi Kaupunginvaltuusto mainittua päätöstä tehdessään nimenomaan huomautti Rahatoimikamaria että, jos havaitaan tarpeelliseksi muuttaa Rahatoimikamarin ehdottamia perusteita mitä Makasiiniyhtiön kanssa tehtävään sopimukseen tuli, siitä oli Valtuustolle ilmoitettava ennen lopullisen sopimuksen tekemistä. Tässä erikoistapauksessa ei sitä paitsi puheena olevan makasiinikorttelin luovuttaminen yhtiölle ainoastaan olisi kaupungille epäedullista, vaan päin vastoin Valtuuskunnan vakaan käsityksen mukaan korvaamattomaksi tappioksi kaupungille.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu saa Satamarakennusvaltuuskunta kunniottaen ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto periaatteellisesti päättäisi Katajanokan kortteliin n:o 187 teetetäväksi tulli- ja pakkakuoneen lisärakennuksen, johon tulisi parhaastaan tavarasuojia, sekä antaisi Satamarakennusvaltuuskunnalle, johon lisäksi valitaan asiantuntijoita kaupungin kauppiastosta, toimeksi yksissä neuvoin tullilaitoksen edustajan kanssa valmistaa piirustukset ja kustannusarvion edellä mainittua rakennusta varten, joka valmistettaisiin osastottain yhdenmukaisen suunnitelman mukaisesti.

Pöytäkirja asian lopullisessa käsittelyssä Valtuuskunnassa toimitetusta äänestyksestä liitetään myötä.

Helsingissä, lokakuun 22 päivänä 1906.

Satamarakennusvaltuuskunnan puolesta :

Alfred Normén.

HELSINGIN SATAMARAKENNUS-
VALTUUSKUNTA.

HELSINGISSÄ,
Jouluk. 17 p:nä 1907.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Viimeksi kuluneen tammikuun 22 päivänä käsitellessään Satamarakennusvaltuuskunnan esitystä tulli- ja pakkahuoneen lisärakennuksen teettämisestä kortteliin N:o 187 Katajanokalla päätti Kaupunginvaltuusto palauttaa asian Valtuuskuntaan, johon lisäksi oli valittava kaupan, merenkulun ja tullilaitoksen edustajia, ja tuli Valtuuskunnan ottaa uudelleen harkittavaksi kysymys, miten kaupungin tarvitsemaa lisää tilaa sopivimmin saataisiin pakkahuoneeseen. Valtuuskunnan lisäjäseniksi mainittua tehtävää varten valitsi Kaupunginvaltuusto sittemmin Kauppaneuvokset Lars Krogiuksen ja Victor Ekin, Kauppiat Aug. Lundqvistin ja Victor Rydmanin, Satamakapteeni O. V. Andsténin ja Pakkahuoneinspehtori O. Häggmanin.

Eri näkökohdilta tarkasteltuaan asiaa on lisätty Valtuuskunta yhtynyt seuraavaan ehdotukseen pakkahuonetilan tuntuvimman puutteen pikaiseksi poistamiseksi, pidättäen itselleen oikeuden vastedes antaa lisäehdotuksia asiassa.

Katsoen, että tärkeimpänä näkökohtana asian ratkaisussa on liikenteen käyttäjään vaatimus että pakkahuone- ja tullikäyttely on järjestettävä mahdollisimman halvaksi, mukavaksi ja yksinkertaiseksi sekä että tämän näkökohdan asianmukainen vaarinottaminen välttämättä näyttää vaativan, että pakkahuonehuoneiston pitää sijaita aivan itse purkauspaikan vierellä, joten tarpeettomat ja kalliit kuljetukset vältetään, on Valtuuskunta harkinnut etusijassa olevan otettava käsiteltäväksi sen valiokunnan jo vuonna 1898 esittämä ehdotus, joka valmisti suunnitelman Katajanokan uudeksi tulli- ja pakkahuoneeksi ja joka ehdotus tarkoitti että »Eteläsataman länsirannalla

edelleen voimassa pidettäisiin tulliasemaa, vaikkakin ainoastaan varsinaisen tullikamarin haaraosastoa, sekä sen yhteydessä liikennekonttorin haaraosastoa.» Sanotun tullihaaraosaston oli valiokunta ajatellut sijoitettavaksi Makasiinirannassa olevan katetun tavaravajan pohjoispäähän tehtyyn lisärakennukseen ja sanotun vajan viidestä osastosta voitaisiin yhtä tahi useampaa tarpeen mukaan käyttää tullihaaraosaston pakkahuonemakasiinina. Mutta vaikkakin Valtuuskunta pääasiassa voi yhtyä valiokunnan käsitykseen, että on välttämätöntä laittaa tullihaaraosasto ynnä pakkahuonemakasiini länsirantaa käyttävää sangen tuntuvaan tavarantuontia varten, katsoo Valtuuskunta tavaravajan viereisen ylen ahtaan tilan tekevän mahdottomaksi ehdotuksen toteuttamisen 1898 vuoden valiokunnan suunnitelmalla tavalla, erittäinkin kun ei hyvin voi tulla puhetta siitä, että itse tavaravajasta, jonka pitää olla avoinna kaikelle tulevalle tavaralle, jota rannassa olevista laivoista puretaan, kävisi suurempaa tahi pienempää osaa varaaminen pakkahuonemakasiiniksi, johon on pantava ainoastaan tullialaisia tavaroita. Sitä vastoin on Valtuuskunnasta näyttänyt eri vaatimukset tässä kohden voitavan yksinkertaisimmin ja edullisimmin yhdistää teettämällä tavaravajaan toinen kerros, johon sijoitettaisiin sekä pakkahuonemakasiini että tullihaaraosasto. Tässä tarkoituksessa on Valtuuskunta antanut jäsenensä Professori Nyströmin toimeksi, joka aikanaan on tehnyt tavaravajankin piirustukset, valmistaa luonnospiirustukset ja kustannusarvion toisen kerroksen teettämiseksi tavaravajaan. Tämän tehtävän on Professori Nyström nyttemmin täyttänyt antamalla Valtuuskunnalle tähän myötäliitetyt piirustukset ja kustannusarvion.

Sanotun suunnitelman mukaan rakennettaisiin tavaravajan kolmeen pohjoisimpaan osastoon toinen kerros, jota paitsi vajaa jatkettaisiin pohjoispäästä pienellä lisärakennuksella. Tästä toisesta kerroksesta varattaisiin kaksi osastoa pakkahuonemakasiiniksi ja laajennettuun kolmanteen osastoon sisustettaisiin huoneisto tullikäyttelyä varten. Molempain kerrosten välinen tavarankuljetus tapahtuisi seitsemällä sähköhisillä. Toisen kerroksen rannanpuoleiseen kylkeen tehtäisiin avoin laiturit, jotta tavaroita kävisi nostaminen pakkahuoneeseen suorastaan rannassa liikkuvilla kranooilla.

Kun lisätty Valtuuskunta suunnitelmaa tarkastaessaan on havainnut sen pääkohdissa täyttävän ne tilavan ja mukavan pakkahuoneen vaatimukset, joita tietyissä oloissa on käynyt tekeminen, on Valtuuskunta katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle puoltaminen sen hyväksymistä ensimmäisenä ja likinnä tarjona olevana toimenpiteenä sopivain ja ajanmukaisten pakkahuonehuoneistojen tunnustetun puutteen poistamiseksi. Tässä kohden Valtuuskunta edellyttää että, ennenkuin kaupunki ryhtyy suunnitelmaa toteuttamaan, asianomaisten tulliviranomaisten suostumus hankitaan lisärakennuksen käyttämiseen mainittuun tarkoitukseen.

Lisärakennuksen kustannukset on Professori Nyström arvioinut 330,000 markaksi, johon tulee lisäksi 90,000 markkaa hissien, vaakain ja sekalaisia kustannuksia.

Kustannusten nouseminen tähän verraten suureen määrään johtuu osaksi siitä, että kaikki kannatinrakenteet on varattu suurta kuormitusta varten, osaksi siitä että rakennusyritys täytyy suorittaa talvisaikaan, sittenkun vajaa merenkulun lakattua ei enää käytetä saapuneitten tavarain vastaanottamiseen.

Rakennusyritykseen tarvittavain varain hankkimistapaan nähden Valtuuskunta on sitä mieltä että, kun kaupunki vuosittain saa melkoisia tuloja satama- ja liikenne-maksuista, joista ainoastaan vähäinen osa käytetään satamain liikennelaitosten parantamiseen tahi näitä laitoksia varten otettujen lainojen korkoihin ja kuoletuksien, puheena oleva menoerä, jollei sitä käy kerrallaan paneminen kaupungin menoarvioon, jaetaan kahdelle vuodelle siten, että tarkoitusta varten otetaan lyhytaikainen laina, joka maksetaan mainitun ajan kuluessa.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu saa Valtuuskunta sentähden ehdottaa

että Länsirannan tavaravajan pohjoispuoleisiin osastoihin rakennetaan toinen kerros pääasiallisesti Professori Nyströmin valmistamain luonnospiirustusten mukaisesti;

että lisärakennuksen pohjoisimpaan osastoon laitetaan tullihaaraosasto, mutta muut osastot varataan pakkahuonemakasiineiksi; sekä

että Kaupunginvaltuusto puheena olevaan rakennusyritykseen myöntää 420,000 markan määrärahan, johon varat hankitaan ottamalla laina kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi.

Satamarakennusvaltuuskunnan puolesta:

Alfred Norrmén.

HELSINGIN KAUPPAVALTUUTETUT.

HELSINGISSÄ,
helmik. 18 p:nä 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin Satamarakennusvaltuuskunnan ehdotettua Kaupunginvaltuustolle, että avaramman pakkahuonetilan saavuttamiseksi osa Länsirannan tavaravajaa varustettaisiin lisäkerroksella ja siihen laitettaisiin tullihaaraosasto pääasiallisesti Professori Gustaf Nyströmin valmistamain piirustusten mukaisesti, on Kaupunginvaltuusto kirjelmässä joulukuun 30 päivältä 1907 Kauppavaltuutetuille lähettänyt asiassa syntyneet asiakirjat ynnä sanotut piirustukset sekä pyytänyt Valtuutettujen lausuntoa asiasta.

Käsitellessään tätä asiaa on Kauppavaltuutetuista näyttänyt että, koska Länsirannan liikenteen lisäännys, mikä epäilemättä olisi seuraus puheena olevan ehdotuksen toteuttamisesta, edellyttää rantasillan pidentämistä useampain kytkypaikkain hankkimiseksi, mutta kaupungin käytettävänä ei ole tähän tarpeellista alaa, varsinkaan sitä joka on Laivaveistämön hallussa, ei sellainen tavaravajan laajennuksen aiheuttama liikenteen lisäännys tällä paikalla ole tarkoituksenmukainen eikä sen tähden myöskään suotava. Tähän nähden ja kun sitäpaitsi lisäkerros tehdyn suunnitelman mukaan tulisi maksamaan kokonaista 420,000 mk, johon, niinkuin kustannusarviosta näkyy, vielä tulisi 40,000 markan kustannus rakennuksen vanhan katon paikallepanosta sekä menot tarpeellisten purkauskranain hankkimisesta, mutta pakkahuoneen tilantarvetta tästä suunnattoman suuresta, lähes puoleen miljoonaan markkaan nousevasta menosta huolimatta ei voida katsoa pitemmäksi aikaa tyydytetyksi, eivät Kauppavaltuutetut ole tahtoneet puoltaa Satamarakennusvaltuuskunnan puheena olevan ehdotuksen hyväksymistä.

Kun kuitenkin pakkahuonekäyttelyn tarve Länsirannassa nykyään on kieltämätön, ovat Valtuutetut tahtoneet ehdottaa, että tätä tarkoitusta varten sisustetaan nykyisen tavaravajan keskimäinen osa eli suoja N:o 3 siten, että siihen laitetaan kaksi huonetta, toinen tullilaitoksen ja toinen liikennekonttorin tarpeeksi. Sen tilan sijaan, minkä nämä huoneet täyttävät, laitettaisiin sanottuun tavarasuojaan kaksi lavaa keveämpään tavarain säilyttämiseksi, jommoiset laitokset, jos ne osottautuvat tarpeelliseksi ja muutoin tarkoituksenmukaiseksi, voitaisiin teettää muihinkin tavarasuojiin. Siten ehdotetusta muutoksesta on arvioitu olevan kustannuksia, huoneista 5,200 markkaa ja lavoista 2,000 markkaa eli niinmuodoin yhteensä 7,200 markkaa, johon tulevat lisäksi huoneitten lämmityskustannukset talvisaikaan. Jos Katajanokan ranta-sillan ja tavarasuojain rakennustöitä kiirehditään — ja tämän suotavuutta ovat Valtuutetut erittäin tahtoneet huomauttaa — tulisi Valtuutettujen mielestä pakkahuoneen lisätilan tarve likeisimmän tulevaisuuden varalle halvimminkin tyydytetyksi.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, tarkoittaa Valtuutettujen ehdotus ainoastaan kaikkein kipeimmän tarpeen poistamista. Kaupungin nykyinen melkoisen suuri liikenne ja sen vastainen vartuminen näyttävät kuitenkin vaativan piammiten ryhtymään tarpeellisiin toimiin sen tyydyttämiseksi laittamalla avarampaa pakkahuonetilaa, teettämällä uusia tavaravajoja ja rantasiltoja, jatkamalla satamarataa, rakentamalla rautatieasemia y. m. Jotta voisi likimainkaan osottaa, miten nämä kysymykset on ratkaistava, vaaditaan tähän kuuluvien olojen perinpohjaista tutkimista ammattitietojen yhteydessä. Tähän nähden ja huomauttamalla palkintokilpailun hyödyllisyyttä tällaisissa tapauksissa Kauppavaltuutetut ehdottavat, että Kaupunginvaltuusto asettaisi toimikunnan, johon kutsuttaisiin kaupungin liikenteenharjoittajain edustajia sekä asiantuntijoita rautatie- ja satamarakennusalalta ja joka toimikunta saisi tehtäväkseen ottaa tämän asian kaikin puolin harkittavaksi ja ensi tilassa antaa Valtuustolle ehdotuksen asiasta.

Kauppavaltuutetuille toimitetut asiakirjat ja piirustukset palautetaan, jonka ohella Valtuutettujen ehdotukseen kuuluva luonnospiirustus liitetään myötä.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

helmik. 6 p:nä 1908.

N:o 69.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä viime vuonna otti Kaupunginvaltuusto harkittavaksi Satamarakennusvaltuuskunnan tekemän esityksen

että Länsirannan tavaravajan pohjoispuolisiin osastoihin rakennetaan toinen kerros pääasiallisesti Professori Nyströmin valmistamain luonnospiirustusten mukaisesti;

että lisärakennuksen pohjoisimpaan osastoon laitetaan tullihaaraosasto, mutta muut osastot varataan pakkahuonemakasiiniksi; sekä

että Kaupunginvaltuusto puheena olevaan rakennusyritykseen myöntää 420,000 markan määrärahan, johon varat hankitaan ottamalla laina kahta vuotta lyhemmäksi takaisin maksuajaksi.

Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto Kulunkiarviovaliokunnan esittämistä syistä päätti valmistaa Kauppavaltuutetuille tilaisuutta lausunnon antamiseen, ennenkuin lopullinen päätös asiassa tehdään.

Tähän nähden ja kun Kauppavaltuutetut nyttemmin lienevät antaneet lausuntonsa, on Liikennekonttori kirjelmässä kuluvan helmikuun 3 päivältä Rahatoimi-

kamarille ilmoittanut, että suunnitellun tullikamariosaston kustannuksien laskemisessa ei oltu otettu huomioon vuotuisia kunnossapitokustannuksia sekä pyytänyt että, kun nämä kustannukset, joista osa tulee Liikennekonttorin menosääntöön, nousevat verran suuriin määriin, seuraava likimääräinen kustannusarvio otettaisiin huomioon asian lopullisessa ratkaisussa.

Edellyttäen tullikäyttelyä osastossa toimitettavan yhdeksän kuukautta vuodessa arvioi Liikennekonttori tarvittavan rahamäärän myötäliitetyn taulun mukaan kaikkiaan 18,270 markaksi, johon tulevat lisäksi lämmitysjohton kivihiihien ja hissilaitoksen koneen öljyn kustannukset. Konttorihuoneiston sisustaminen ynnä kassakaapin hinta arvioidaan 700 markaksi. Lopuksi Liikennekonttori huomauttaa, että niiden arvelutavien häiriöitten estämiseksi, joita lämmön saannin keskeytymisestä kylmänä vuodenaikana voi olla, lämpöjohto olisi varustettava varahöyrykattilalla.

Rahatoimikamari, joka ei ole katsonut asian nykyisessä vaiheessaan vaativan Kamarin lausuntoa, saa täten kunnioittaen Valtuuston tiedoksi ja harkittavaksi lähettää Liikennekonttorin edellämainitun lausunnon.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Palkkoja.

2 ylimäär. kirjanpitäjää à 200: — kuukaudessa	Smk	3,600: —
1 » kasööri à 200: — »	»	1,800: —
1 » konttorikirjuri à 100: — »	»	900: —
	<u>Smk</u>	<u>6,300: —</u>
Konttorihuoneiston puhtaanapito	Smk	120: —
6 sähköhissin hoito, edellyttäen joka hissiin tarvittavan 1 henkilö à 75: — kuukaudessa	»	4,050: —
Hissien käyttämiseen tarvittava sähkövoima à 5: — hissiä ja päivää kohti, kaupungininsinöörin ilmoituksen mukaan. Kokenemusta tästä ei vielä ole	»	6,750: —
Palkkio lämpöjohdon koneenkäyttäjälle 175: — kuukaudessa 6 kuukautena	»	1,050: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>18,270: —</u>

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Nykyään vallitseva pakkahuonetilan lisäämisen tarve on Satamarakennusvaltuuskunnan mielestä parhaiten tyydytettävissä rakennuttamalla Länsirantaan pakkahuoneen haaraosasto, jossa maksuja kannetaan. Tämä osasto sijoitettaisiin sikäläiseen makasiinirakennukseen tehtävään toiseen kerrokseen.

Sellaisen haaraosaston tarpeellisuutta Länsirannassa ei kukaan ole voinut kieltää. Tässä osastossa vastedes suoritettavan työn valaisemiseksi myötäliitetään tähän taulun tapaan laadittu esitys, jossa viime vuoden toukokuussa Länsirantaan ja Katajanokalle puretun tavaran tullikäyttelyä verrataan toisiinsa. Tästä näkyy, että liikenteen ollessa nykyisellä tavalla järjestettynä likimain puolet työstä suoritettaisiin Länsirannassa, jos siellä olisi pakkahuoneen haaraosasto, ja tästä johtuisi *että Katajanokan pakkahuoneessa olevaa tilaa voitaisiin käyttää sen lisääntyvän kehityksen tarpeisiin, joita kasvava liikenne epäilemättä on aikaansaava.*

Taulussa olevat numeroluvut lisäksi osottavat, että liike Länsirannassa nykyään on niin laaja, että se ehdottomasti vaatii niitä huojennuksia, joita pakkahuoneen haaraosaston laittaminen sinne tuottaisi. Nämä huojennukset käsittävät ensinnäkin sen, että pakkahuonetavaraa, s. o. tavaroita, joita ei saa tullikäytellä rantamakasiinissa, ei enää tarvitsisi kuljettaa Katajanokalle, joka kuljetus alhaisen arvion mukaan maksaa noin 40,000 markkaa vuodessa. Lisäksi säästettäisiin kuljetuksen aiheuttama ajanhukka, joka toisinaan vaunujen puutteessa ja muista syistä nousee enemmän kuin mitä tarvitaan tavarain kuljetukseen ulkomaalta tähän satamaan. Lisäksi on huomautettava, että liikenteenharjoittajille koituu vaivaa ja ajanhukkaa, kun heidän on käytävä Länsirannan ja Katajanokan väliä maksaakseen rantatavaran

(järeiden ja tullivapaiden tuotteitten) tullimaksuja, kun tämä tavara nykyään tullataan makasiinissa, mutta laskut maksetaan tullikamarissa.

Näin ollen ja kun meidän mielestämme kunnallisviranomaisten ei tule yksipuolisesti tyydyttää ainoastaan niitä vaatimuksia, jotka ovat Katajanokan liikenneolojen yhteydessä, vaan myös hankkia jo olemassa olevalle Länsirannan vilkkaalle liikenteelle samat työn helpotukset kuin Katajanokalla jo on olemassa, on mielestämme ollut erittäin tärkeätä, että Länsirantaan laitetaan pakkahuoneen haaraosasto. Kun Satamarakennusvaltuuskunnan ehdotusta sellaisen haaraosaston laittamiseksi on vastustettu viittaamalla niihin suuriin kustannuksiin, joita sen rakennuttamisesta koituisi kaupungille, olemme me tämän vaikeuden poistamiseksi valmistaneet toisen, halvemmän ehdotuksen, jonka kunnioittaen pyydämme Kaupunginvaltuuston ottamaan harkittavakseen muiden asiassa syntyneiden asiakirjain ohella. Tähän myötäliitetty kustannusarviomme nousee ainoastaan 260,000 markkaan, joka määrä niinmuodin on tuntuvasti vähempi niitä kustannuksia, joita tavarasuojan päällyskerroksen rakentamisesta aikaisemmin arvioitiin koituvan.

Tämän yhteydessä olemme kuitenkin tahtoneet nimenomaan huomauttaa seuraavaa seikkaa. Katajanokan tulli- ja pakkahuone rakennettiin aikanaan, säästäväisyyden syistä, käyttämällä lattiaparruiksi puuta, toisin sanoen palavaa rakennusainetta. Huomioon ottamalla niiden suunnattomain tavaramääräin arvon, joita kerrallaan saattaa olla tällaisessa rakennuksessa varastoon pantuina, on Satamarakennusvaltuuskunta — meidän mielestämme aivan oikein — ehdottanut Länsirannan tavarasuojan lisärakennuksen tehtäväksi tulenkestävästä aineesta. Jolleivät olot nykyhetkellä kuitenkaan salli kaupungin käyttää puheena olevaan lisärakennukseen tästä johtuvia suuria kustannuksia, on meidän mielestämme ehdottomasti parempi käyttää halvempaa rakennustapaa ja tehdä koneellinen varustus yksinkertaisemmaksi kuin lykätä lisärakennuksen teettäminen epämääräiseen aikaan.

Arvioimamme säästö on syntynyt siitä, että ulkorakennus valmiiksi tullatun tavaran säilyttämistä ja ulosantamista varten on jätetty pois samoin kuin rakennuksen edustalle suunniteltu laitos vastaisia nostokranoja varten, joka asian puoli lienee joka tapauksessa erittäin käsiteltävä, ja vihdoin on sähköhissien lukua hiukan vähennetty. Sitä paitsi on rakennuksen kylmiin osastoihin käytetty ohuempia tiiliseiniä, parrut suunniteltu tehtäväksi puusta ja vanha hyvä kattorakenne säilytetty sekä muutoinkin useassa kohdassa säästöjä tehty. Kun rakennustyö näin muutettuna myös tulisi helpompi suorittaa kuin jos käytettäisiin betonirakenteita, voidaan mielestämme rakennustyöhön ryhtyä keskikesällä laivaliikenteen ollessa hiljainen, joten talvityöstä aiheutuvat lisäkustannukset säästyvät.

Luottaen siihen, että tämä kustannusten vähentäminen ei tee pakkahuoneen

haaraosastoa sanottavasti vähemmän mukavaksi kuin Satamarakennusvaltuuskunnan ehdottama olisi oleva, saamme sentähden kunnioittaen ehdottaa:

että Länsirantaan rakennetaan pakkahuoneen haaraosasto myötäliitetyn ehdotuksemme mukaisesti; että töihin ryhdytään heti, niin että osasto joutuu jo ensitulevana syyspurjehduskautena käytettäväksi; sekä

että tähän tarvittavat kustannukset suoritetaan Satamarakennusvaltuuskunnan ehdottamalla tavalla kahta vuotta lyhemmäksi ajaksi otetulla lainalla.

Helsingissä, maaliskuun 18 päivänä 1908.

Ossian Häggman.

Gustaf Nyström.

N:o 1. Häggmanin ja Nyströmin ehdotus.

T a u l u,
joka osoittaa Katajanokalla ja Länsirannassa toukokuussa 1907
toimitetut tullaukset.

	Tullaus- kirjoja	Tavara- kääröjä	Nettopaino kg	Kannettu markkaa
<i>Länsirannassa</i> tullattua rantata- varaa	1,256	122,809	9,158,697	287,833 ¹⁾
<i>Länsirannasta</i> tuotua pakkahuo- neessa tullattua tavaraa	1,373	7,593	423,569 ²⁾	159,254
Yhteensä työtä Länsirannassa, jos siellä olisi ollut pakkahuoneosasto . . .	2,629	130,402	9,582,266	447,087
Katajanokalla tullattua rantatava- raa	814	67,333	6,035,031	212,956
Katajanokalta tuotua pakkahuoneessa tullattua tavaraa	1,818	29,420	2,543,613	271,606
Yhteensä työtä Katajanokalla, jos Länsi- rannassa olisi ollut pakkahuone- osasto	2,632	96,753	8,578,644	484,562

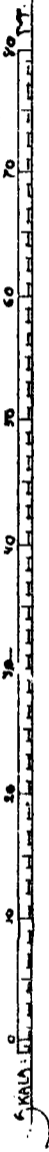
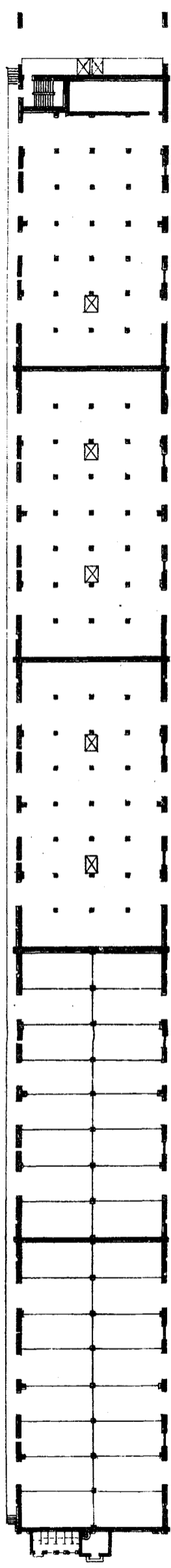
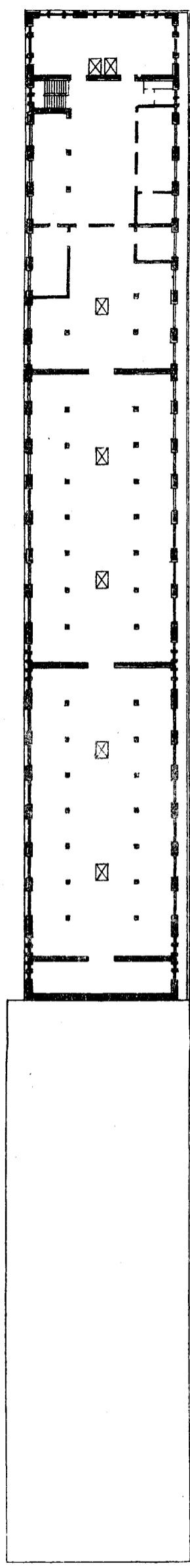
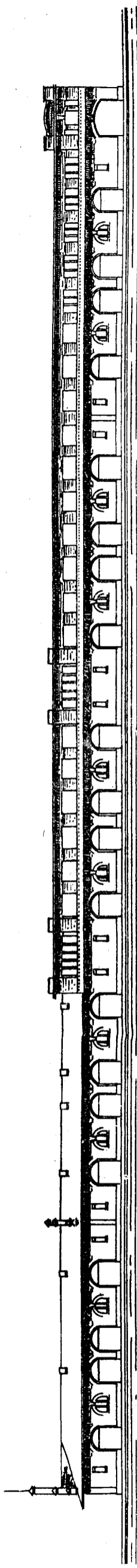
¹⁾ Näiden tullausten tähden läytyy tullauttajan nykyään käydä neljästi Länsirannan ja Katajanokan väliä: kerta Katajanokalle saadakseen tullauskirjansa poistetuiksi merkkirul-
lasta, sitten takaisin Länsirantaan tullauttamaan, sitten Katajanokalle maksamaan laskua ja
vihdoin takaisin Länsirantaan saadakseen tavaransa.

²⁾ Tähän ei ole luettu pulloissa tuotettuja väkijuomia, syystä että nämä tullaan
pullojen luvun mukaan. Kaikki sellaiset tavarat puretaan nykyään Länsirantaan ja viedään
sieltä Katajanokalle.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

ESKISS TILL OM- OCH PÅBYGGNAD AF VARU-
SKJULET Å VÄSTRA KAJEN I HELSINGFORS.

LUONNOSEHDOTUS TAVARAVAJAN UUDESTAAN SEKÄ LISÄRAKENTA-
MISTA VARTEN LÄNSI RANNALLA HELSINGISSÄ.

HELSINGFORS - 1 - OKT. 1907.

N:o 2. HÄGGMAN-NYSTRÖMS FÖRSLAG.

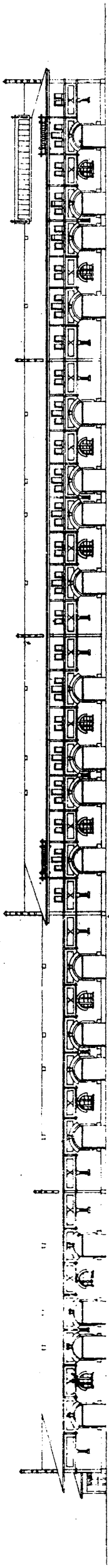
N:o 2. HÄGGMAN-NYSTRÖM'in EHDOTUS.

ESKISS TILL OM- OCH PÅBYGGNAD AF VARUSKJULET Å VÄSTRA KAJEN I HELSINGFORS.

LUONNOSEHDOTUS TAVARAHAJAN UUDESTAAN SEKÄ LISÄRAKENTAMISTA VARTEN LÄNSI RANNALLA HELSINGISSÄ.

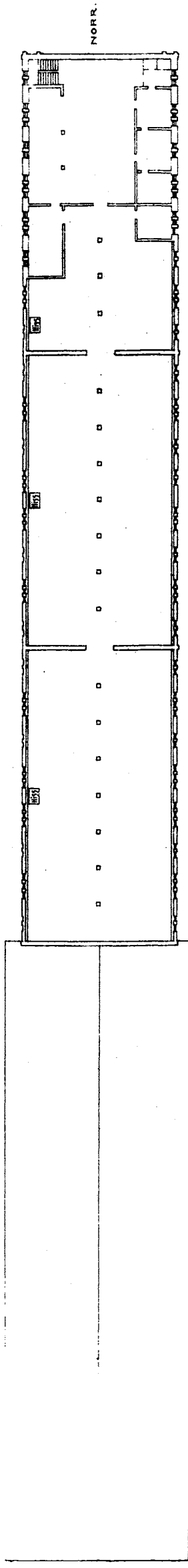
FASADEN MOT SJÖN.

FASAADI MERELLE.

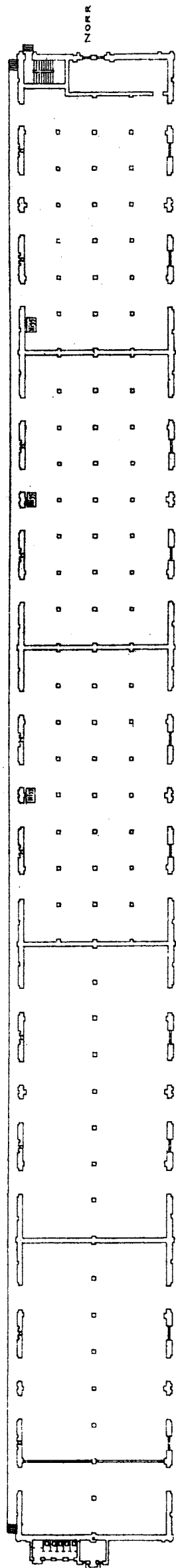
PLAN AF VARUSKJULET. II-DRA VÅNINGEN.

ASEMA TAVARAHAJASTA. II:NEN KERROS.

I:STA VÅNINGEN.

II:NEN KERROS.

Komiteanmietintö koskeva kansakoulujen tarkastuksen järjestämistä.

Kaupunginvaltuusmiehille.

Viimekuluneen helmikuun 11 päivänä pitämässään kokouksessa päättivät Kaupunginvaltuusmiehet asettaa viisimiehisen komitean, jonka tuli antaa ehdotus Herrojen Valtuusmiesten samana päivänä tekemän, kaupungin kansakoulujen tarkastuksen järjestämistä koskevan päätöksen toimeenpanemisesta ja annettiin komitealle oikeus kutsua lisäjäseniksi yksi edustaja ruotsinkielisten ja yksi suomenkielisten kansakoulujen opettajakunnasta. Komitean kehotuksesta on opettajakunnan ruotsin- ja suomenkielinen osa kumpikin erikseen toimittanut kyseessä olevien edustajain vaalin, ja on tällöin ruotsinkielisten opettajain ja opettajattarien edustajaksi valittu Neiti A. Hallberg ja suomenkielisten Herra O. W. Pellinen.

Kaupunginvaltuusmiesten päätöksen mukaan oli kaupungin kansakoulujen tarkastus ryhmitettävä kielen ja itsenäisesti toimivien tarkastajain perusteella.

Komitea sai tehtäväkseen selvittää olisiko syytä vielä jakaa suomalainen tarkastuspiiri kahteen osaan, vai jätettäisiinkö se jakamatta, samoin kuin myöskin mitenkä jako ylipäänsä olisi toimitettava kouluhuoneustoihin nähden, olisiko yksi tahi useampia johtokuntia asetettava sekä vihdoin milloin jakaminen sopivimmin olisi toimeenpantava. Käsitellessään useammassa kokouksessa tätä kysymystä saa Komitea täten kunnioittaen esittää seuraavaa:

Mitä tulee kysymykseen, onko kaupungin suomenkielisten kansakoulujen muodostettava yksi ainoa tarkastuspiiri vai tulisiko ne jakaa kahteen, tahtoo Komitea mielipiteenään esiintuoda, että näiden koulujen jakamisen kahteen tarkastuspiiriin ei pitäisi tulla kysymykseen. Oppilasten usein tapahtuvat muutot koulusta toiseen nimittäin tekevät yhdenmukaisuuden oppikurssien, oppikirjojen ja opetus-tapojen suhteen kaikissa samaan kieliryhmään kuuluvissa kaupunkimme kansakouluissa välttämättömäksi. Ellei sellaista yhdenmukaisuutta olisi, kuluisi useinkin viikkokausia, ennenkuin koulua muuttanut oppilas kotiutuisi uusissa olosuhteissa,

ja olisi tänä aikana vastatulleen kykenemättömyys seuraamaan opetusta suurena haittana ei ainoastaan hänelle itselleen vaan koko luokalle. Tarpeellista yhdenmukaisuutta kasvatusopillisessa toimintatavassa voidaan kaikissa kaupungin suomenkielissä kansakouluissa kuitenkin ylläpitää ainoastaan siinä tapauksessa, että ne saavat kuulua samaan tarkastuspiiriin. Suomenkielisten kansakoulujen opettajakunta onkin yksimielisesti lausunut vastustavansa näitten koulujen jakamista kahteen tarkastuspiiriin.

Ajasta, jolloin kansakoulut sopivimmin olisivat jaettavat suomalaiseen ja ruotsalaiseen tarkastuspiiriin, tahtoo Komitea esiintuoda seuraavaa:

Laitoksessa, jonka täytyy nopeasti ja keskeytmättä kehittyä voidakseen seurata aikaansa, on vältettävä kaikkea väliaikaista johtoa, se kun luonnollisesti ei voi ryhtyä minkäänlaisiin merkittävämpiin uudistuksiin. Kaupungin kansakouluissa tätä nykyä vallitseva väliaikainen olotila on katsottava jopa vahingolliseksi, sen aiheuttama epävarmuus tulevaisuuden suhteen kun on omiansa suurella määrällä laimentamaan opettajain harrastusta, josta kuitenkin koulutyön tulokset etupäässä riippuvat. Tämän perusteella katsoo Komitea, että päätetty jako olisi mitä pikemmin toimeenpantava. Vieläpä on Komitean mielestä jaon pikainen toimeenpano kouluille niin tärkeä, että jotkut siitä epäilemättä johtuvat haitat ovat verrattain vähäarvoiset; ja saa Komitea sentähden ehdottaa, että kaksi tarkastajavirkaa, toinen kaupungin suomalaisia, toinen ruotsalaisia kouluja varten, heti julistettaisiin haettaviksi, jotta näihin virkoihin voitaisiin astua ensi elokuun 1 päivänä. Samalla olisi määrättävä, että kummankin tarkastajan on sopivissa kohdissa noudatettava kaupungin kansakouluntarkastajaa tähän asti koskevaa ohjesääntöä. Neljän komiteanjäsenen mielestä olisi kummallekin tarkastajalle määrättävä 8,000 markan vuosipalkka 1,000 markan palkankorotuksineen viiden ja kymmenen vuoden palkankorotuksineen viiden ja kymmenen vuoden palveluksesta, jota vastoin kahden jäsenen mielestä pohjapalkan pitäisi olla 7,000 markkaa.

Kun suomenkielisten luokkien luku tätä nykyä on 158, ruotsinkielisten taasen ainoastaan 93, ja suomenkielisten lukumäärä kasvaa nopeammin kuin ruotsinkielisten, tulisi edellisten tarkastaminen työläämmäksi kuin jälkimmäisten. Apulais-tarkastajan toimi suomenkielisiä kouluja varten olisi sentähden perustettava. Kuitenkaan ei tätä virkaa komitean mielestä vielä aluksi olisi täytettävä. Ei ehkä olisi niin helppoa yhtäikaa täysin pätevillä henkilöillä täyttää kahta saman tarkastuspiirin tarkastajavirkaa. Mutta ennen kaikkea olisi tärkeätä, että suomenkielisten koulujen vakinainen tarkastaja ensin ehtisi niin perehtyä työhönsä ja oloihin näissä kouluissa, että hän tarpeellisella asiantuntemuksella voisi lausua mielipiteensä niistä toimista, jotka tulevat kuulumaan apulaistarkastajan tehtäviin.

Kansakoulujohtokunnan asiana olisi sitte aikanaan tehdä ei ainoastaan ehdotus viran avoimeksi julistamisesta, vaan myöskin ehdotus apulaistarkastajan ohjesäännöksi.

Komitea katsoo välttämättömäksi, että yhteinen johtokunta ainakin ensi lukuvuonna pitää käsissään suomalaisten ja ruotsalaisten koulujen johdon. Vasta sitten kuin yhteisen johtokunnan ja kummankin itsenäisen tarkastajan yhteistyöstä on saavutettu kokemusta asiassa, soveltunee päättää, onko yhtä johtokuntaa edelleen säilytettävä vai kaksi eri johtokuntaa asetettava. Sitäpaitsi on — kuten Komitea myöhemmin lähemmin esittää — mahdotonta jo ensitulevana syksynä aivan täydellisesti jakaa koulurakennukset suomen- ja ruotsinkielisten luokkien kesken. Ja niin kauvan kuin ruotsinkielisiä ja suomenkielisiä luokkia, joskin aivan pienessä määrässä, on sijoitettu samoihin huoneustoihin, lienee yhteinen johtokunta tarpeen vaatima. Ja kevätlukukauden kuluessa ei edes ole mahdollista aikaansaada niin täydellistä kaupungin kansakoulujen ohjesäännön muutosta, kuin kahden eri johtokunnan asettaminen vaatisi.

Samoihin syihin, jotka puhuvat yhteisen johtokunnan säilyttämisen puolesta ainakin joksikin ajaksi eteenpäin, voidaan myöskin viitata kansakoulutalouden hoidon pysyttämiseksi pääasiassa muuttumattomana.

Tehtävien muutosten johdosta tulisivat epäilemättä kansakoulukanslian menot jossain määrin lisääntymään. Ensi vuodeksi täytyisi todennäköisesti vuokrata toinen kansliahuoneusto sekä korottaa kanslia-apulaisten ja kansliavahtimestarin palkka tahi palkata lisää joku kanslia-apulainen ja vahtimestari. Myöskin kaavakkeiden y. m. painattamiseen kuluisi luultavasti hiukan suurempia summia. Tämän johdosta katsoo Komitea, että kansakoulujohtokunnalle on myönnettävä oikeus ensi syyslukukaudella ilmaantuneen tarpeen mukaan käyttää varoja enemmän kuin sellaisiin tarkoituksiin on myönnetty.

Kysymys ruotsinkielisten ja suomenkielisten luokkien sijotuksesta ensi lukuvuonna on tuottanut Komitealle suurimmat vaikeudet. Kun täydellinen pesäero näiden luokkien välillä joissakin tapauksissa suuresti pitensäisi koulumatkoja, on Komitea ottanut punnitaksensa eivätkö ruotsalaiset ja suomalaiset luokat voisi käyttää samoja kouluhuoneustoja siksi kunnes on rakennettu muutamia uusia koulutaloja. On kuitenkin aivan selvää, että semmoinen järjestely tuottaisi monta haittaa. Etenkin voisivat samassa koulutalossa toimivat johtaja ja johtajatar, joiden oli monessa enemmän tahi vähemmän tärkeässä kysymyksessä noudatettava kahden saman arvoisen tarkastajan määräyksiä, toisinaan joutua sängen arveluttavaan asemaan, vaikka tietysti olettaisivatkin molempien tarkastajien vakavasti pyrkivän hyvään yhteistyöhön. Silloin varsinkin tulisi kysymyksenalaisen järjestelyn sopimattomuus tuntuvaksi, jos samaan koulurakennukseen sijoitetut suomenkieliset ja ruotsinkieliset luokat lukisivat samaan aikaan. Hyvän koulukurin ylläpito varmaankin jossain määrin vaikeutuisi samaten kuin nyt jo niin vaikeiden lukujärjestysten laatiminen, kun aivan tarkkaan käytettyjen voimistelun, laulun, piirustus- ja käsityösalien käyttömääräys jäisi yhtä paljon molempien tarkastajien annettavaksi. Samaten voisi yhteisten havaintovälineiden käyttäminen antaa aihetta selkkauksiin. Semmoinen lukutuntien jako, että ainoastaan ruotsalaiset tahi yksinomaan suoma-

laiset luokat yhtäaikaan käyttäisivät samaa kouluhuoneustoa, olisi sekin puolestaan epäkäytännöllinen, sillä lukuisten kummankielisten oppilaiden vanhemmat pätevistä syistä pitäisivät toista lukuaikaa parempana. Niin on esim. oppilaille, joilla on pitkä koulumatka, jakamaton lukuaika 11—4 kahteen jaettua 8—11 ja 4—6 paljoa edullisempi. Kun siihen vielä tulee, että kaupungin enimmäisissä osissa nyt jo voidaan aikaansaada sangen tyydyttävä täydellinen kouluhuoneustojen jako kummankin kieliryhmän välillä, ja kun rauhalliselle koulutyölle lienee tärkeätä koulutalojenkin suhteen, jos mahdollista, välttää väliaikaista tilaa, on Komiteasta näytännyt oikeimmalta jo syksystä sijoittaa ruotsin- ja suomenkieliset luokat eri huoneustoihin.

Komitea on arvellut että kouluhuoneustot sopivimmin voitaisiin jakaa molempien kieliryhmien välillä siten, että ainoastaan ruotsinkielisiä luokkia sijoitettaisiin kaupungin omiin koulutaloihin Kallion 4:llä linjalla (12), *) Nikolainkadun 18:ssä (30), Punavuorenkadun 10:ssä (6), Kansakoulukadun 2:ssa ja 4:ssä (24) ja Fjälldalissa (4) sekä vuokrattuihin huoneustoihin Mauritsinkadun 4:ssä Hermanninkaupungissa (6) ja Kasarminkadun 2:ssa (2) ja johonkin huoneustoon Fredriksbergissä (2) ja Huopalahdessa (1) sekä että yksistään suomenkielisiä luokkia kaupungille kuuluviin taloihin Vallgårdissa (32), Kasarminkadun 21:ssä (18), Tehtaankadun 15—17:ssä (28) ja Lapinlahdenkadun 6:ssa (18) sekä vuokrahuoneisiin Hermanninkaupungin Backaksessa (2), Harjukadun 5:ssä (7), Kallion 5:n linjan 12:ssa (8), Kallion 2:sen linjan 2:ssa (8), Mariankadun 14:ssä (8), Ison Robertinkadun 11:ssä (20) sekä kahteen huoneustoon Fredriksbergissä (4). Kaksi poikkeusta säännöstä olisi kuitenkin välttämätöntä: Töölöön koulutaloon, johon enimmäkseen sijoitettaisiin suomenkielisiä luokkia, jäisi 3—5 sinne nykyään sijoitettua ruotsalaista luokkaa, koska ne eivät mahdu lähimpään Fjälldalissa olevaan ruotsalaisten luokkien koulutaloon; apuluokat, joita on sopimatonta asettaa toisenlaatuisten luokkien yhteyteen, jäisivät niinhyvin ruotsalaiset kuin suomalaiset nykyiseen huoneustoonsa Oikokadun 7:ään (8). Kansakoulujohtokunnan tulisi tarkemmin määritellä miten molempien näiden koulujen tarkastus on toimitettava.

Ehdotettu jako selviää mikäli mahdollista mietintöön liitetystä kartasta; siihen ei kuitenkaan ole voitu merkitä Hermanninkaupungissa, Fredriksbergissä ja Huopalahdessa olevia kouluja.

Ruotsinkielisiä kouluja varten olisi ehdotuksen mukaan tilaa korkeintaan 97:lle, suomenkielisiä varten enintään 178:lle luokalle, jonka pitäisi riittää kummallekin, kun ruotsalaisten luokkien luku syksyllä arviolta nousee 95—97:ään, suomalaisten noin 170:een.

*) Sulkumerkkien sisällä olevat numerot merkitsevät sitä luokkamäärää, mikä voidaan sijoittaa kuhunkin eri huoneustoon.

Ylempiä ruotsalaisia luokkia voisi sopivasti sijoittaa ainoastaan Mauritsinkadun 4, Kallion 4:n:n linjan, Nikolainkadun 18:n, Kansakoulukadun 2 ja 4:n ja Töölöön koulutaloihin, ylempiä suomalaisia ainoastaan Vallgårdin, Mariankadun 14:n, Kasarminkadun 21:n, Lapinlahdenkadun 6:n ja Töölöön huoneustoihin, josta vastoin alempia luokkia voi tarpeen mukaan sijoittaa mihin huoneustoon hyvänsä. Alempien koulujen oppilaille ei siten jako sanottavasti pitentäisi koulumatkoja. Mutta etupäässä kupungin eteläosassa puuttuisi ruotsinkielisiltä ylemmiltä luokilta sopiva huoneusto, samoin kuin suomenkielisten ylempien luokkien suhteen tämä puute esiintyisi Kallion seutuvilla. Kaivopuistossa asuvien ruotsinkielisten oppilasten täytyy käyttää Nikolainkadun 18:n tai Kansakoulukadun 2 ja 4:n koulua ja Kallion suomenkielisten oppilasten Vallgårdin tai Kasarminkadun 21:n koulua.

Suomenkielisten koulujen tarve tulisi kuitenkin autetuksi sillä 30 luokkahuonetta käsittävällä talolla, jonka Herrat Valtuusmiehet ovat päättäneet rakentaa Kallioon. Ruotsinkielisiä kouluja varten olisi heti ryhdyttävä rakentamaan koulutalo kaupungin lounaisosaan, jotta tämä rakennus voitaisiin ottaa käytäntöön viimeistään lukuvuoden 1910—1911 alussa. Sopivan koulutalon puute tässä jotenkin nopeasti kasvavassa kaupunginosassa tulisi epäilemättä ennen pitkää ruotsinkielisille kouluille liian tuntuva. Komitean ehdotus huoneustojen jaoks perustuukin siihen olettamukseen, että kysymyksessä oleva tarve viipymättä tyydytetään. Komitea katsoo asiakseen tässä yhteydessä huomauttaa, että jos, kuten on odotettavissa, oppipakko piakkoin määrätään, muutaman vuoden kuluessa joka tapauksessa on rakennettava muutamia uusia koulutaloja. Vielä katsoo Komitea tarpeelliseksi huomauttaa, että, sen mukaan mitä Komitealla on tiedossaan, se lautakunta, joka on saanut tehtäväkseen tarkastaa Kallioon rakennettavan koulutalon piirustuksia, pienentääkseen, jos mahdollista, sen kustannuksia, on pysähtynyt 648,000 markkaan päätyvään kustannusarvioon, jota vastoin aikaisempi kustannusarvio nousi 880,000 markkaan. Säästöstä kohdistuu tosin ainoastaan noin 122,000 markkaa itse kouluhuoneustoon (lopun siitä on laskettu työväen luentosalin kustannukseksi, jonka salin lautakunta on poistanut), mutta jo tämä summa on niin suuri osa kohtuullisen suuren uuden koulutalon kustannuksista, ettei sellaisen rakentaminen kohdanne voittamattomia taloudellisia vaikeuksia. Painava este Komitean ehdotuksen toimeenpanolle näyttää kuitenkin olevan kaupungille kuuluvien tähän tarkotukseen sopivien tonttien puute. Koulutontti Punavuorenkadun 10:ssä on liian ahdas ja tulisi vastaisuudessa, kun korkeita taloja on kohonnut sen ympärille, liian huonosti valaistuksi. Tehtaankadun etelä- ja Laivurikadun länsipuolella olevasta rakentamattomasta alueesta näyttää tulevan rauhallinen huvila-alue, jonka luonteeseen koulupihan melu ei sopisi. Yhden, mutta ainoastaan yhden aivan sopivan paikan uudelle koulutalolle voi Komitea kuitenkin ehdottaa, nim. kolme rakentamatonta, kaupungille kuuluvaa tonttia Ratakadun ja Laivurinrinteen kulmassa, jotka melkein matemaattisen tarkasti ovat oppilaita kouluun lähettävän alueen keskuksessa, ja olisivat nämä tontit Komitean mielestä heti tähän tarkotukseen varattavat. Voi-

dakseen joksikin ajaksi eteenpäin vastata tarvetta, pitäisi siihen rakennettavan talon sisältää 10—12 luokkasalia, voimistelusalii, laulusali, veistosali ja käsityösali.

Yllä esitetyn perusteella saa Komitea täten kunnioittaen ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tahtoisivat päättää:

1) että yksi tarkastajavirka suomenkielisiä ja yksi tarkastajavirka ruotsinkielisiä kouluja varten, joihin virkoihin on astuttava ensitulevan elokuun 1 päivänä, heti julistettaisiin haettaviksi;

2) että Helsingin kansakoulutarkastajan suhteen nyt voimassa oleva ohjesääntö määrätään sopivissa kohdissa molempien tarkastajain noudatettavaksi; sekä että kummallekin tarkastajalle määrätään 8,000 markan vuosipalkka 1,000 markan korotuksineen 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

3) että apulaistarkastajavirka suomenkielisiä kouluja varten perustetaan, mntta jätetään toistaiseksi täyttämättä, kunnes Kansakoulujohtokunta huomaa tarpeelliseksi ehdottaa sen haettavaksi julistamista, jonka ohessa Johtokunnan myöskin on annettava ehdotus apulaistarkastajan ohjesäännöksi;

4) että suomen- ja ruotsinkielisillä kansakouluilla ainakin ensi lukuvuonna on yhteinen Johtokunta ja taloudenhoitaja;

5) että kansakoululuoneustot jaetaan ruotsin- ja suomenkielisten koulujen kesken Komitean ehdottamalla tavalla; kuitenkin myönnetään Kansakoulujohtokunnalle oikeus vähemmän tärkeissä tapauksissa poiketa siitä;

6) että kolme kaupungin omistamaa tonttia Ratakadun ja Laituririnteen kulmissa heti varataan kansakoulurakennukselle ruotsinkielisiä oppilaita varten, ja että toimenpiteihin mitä pikemmin ryhdytään 10—12 luokkahuonetta sisältävän koulutalon rakentamiseksi näille tonteille, niin että tämän rakennuksen voidaan laskea valmistuvan viimeistään lukuvuoden 1910—1911 alkuun;

7) että Koulujohtokunnalle myönnetään oikeus ensi syyslukukaudella ilmaantuneen tarpeen vaatiessa käyttää kansliahuoneuston

vnokraamiseen, kanslia-apulaisen ja kansliavahtimestarin palkkaamiseen sekä satunnaisiin menoihin enemmän kuin siihen tarkoitukseen on määrätty.

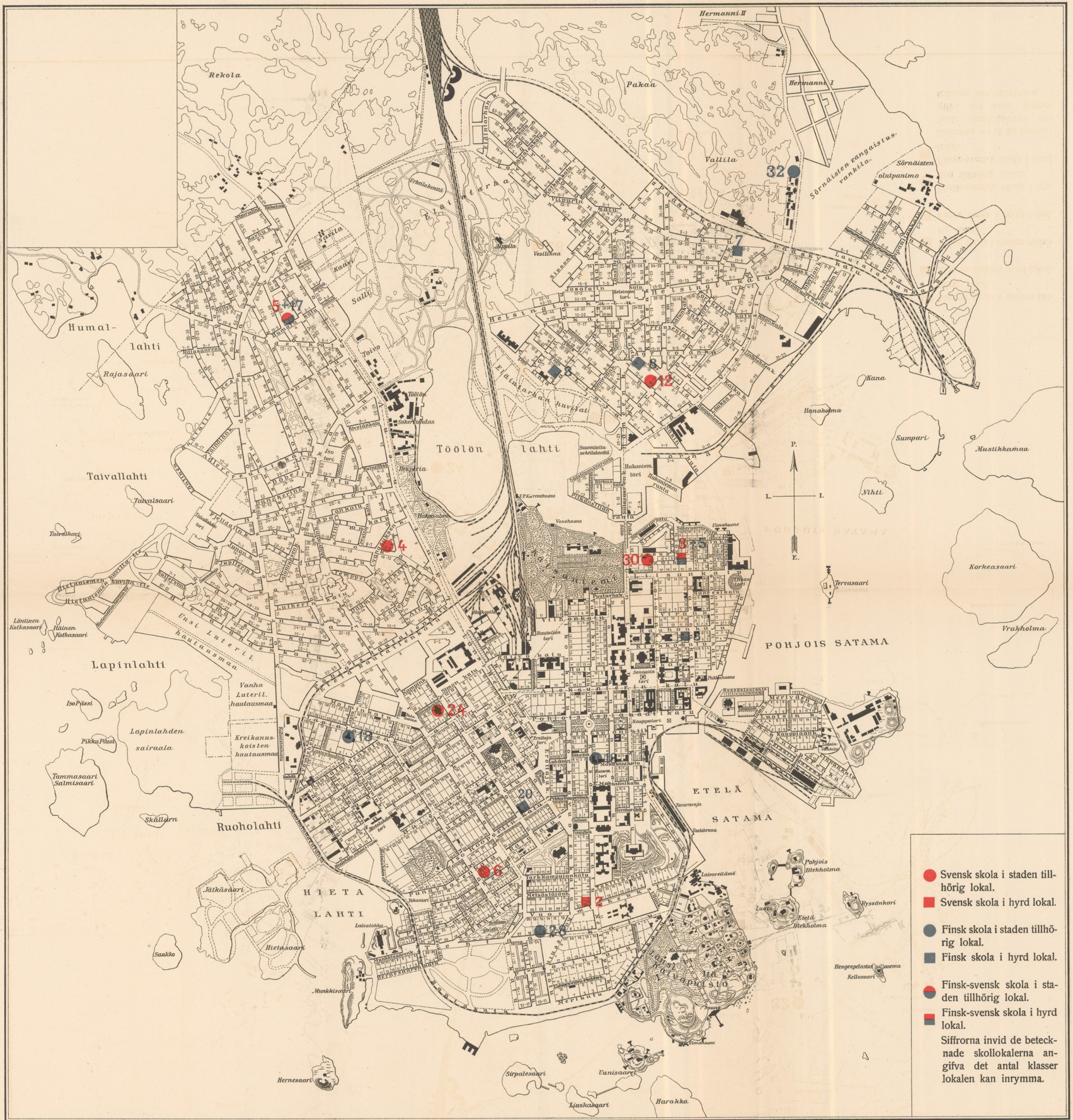
Helsingissä, huhtikuun 21 päivänä 1908.

K. von Alfthan.
Ernst Baeckman.
Alma Hallberg.

V. T. Rosenqvist.

Albert Lilius.
H. M. J. Relander.
O. W. Pellinen.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

- Svensk skola i staden tillhörig lokal.
 - Svensk skola i hyrd lokal.
 - Finsk skola i staden tillhörig lokal.
 - Finsk skola i hyrd lokal.
 - Finsk-svensk skola i staden tillhörig lokal.
 - Finsk-svensk skola i hyrd lokal.
- Siffrorna invid de betecknade skollokaler angifva det antal klasser lokalen kan inrymma.

Komitean mietintö halpaim asuntojen saannin lisäämisestä sekä maan luovuttamisesta ehdoilla, jotka takaavat tonttiarvon kohoamisen tulevan kunnan hyväksi.

Kokouksessaan lokakuun 22 päivänä 1907 on Kaupunginvaltuusto jättänyt toimeksi komitealle, johon kuuluivat allekirjoittaneet ynnä kauppias Julius Tallberg, antaa Valtuustolle lausunnon ja ehdotuksen myötäliitetyn, Kaupunginvaltuustossa tehdyn ehdotuksen (Liite I) sekä Työväenasiainlautakunnalta asiassa saapuneen esityksen (Liite II) johdosta. Täyttääkseen sanotun tehtävän, johon kauppias Tallberg ulkomaalla oleskelun johdosta on ainoastaan osittain ottanut osaa, saavat allekirjoittaneet antaa tässä seuraavan mietinnön asiasta.

Viime aikoina päiväjärjestykseen saatetulla kysymyksellä asunnonpuutteen lieventämisestä on niin tärkeä yhteiskunnallinen merkitys, ettei sen ratkaisua enää ole katsottu voitavan jättää yksinomaan vapaan yritteliäisyyden taikka hyväntekeväisyystarkoituksessa perustettujen yhteenliittymisien varaan näiden harrastuksen ja voimain mukaan järjestettäväksi. Käsitys että kaupunkien kunnallishallinnolla tässä on tärkeä tehtävä täytettävänä on yhä enemmän voittanut alaa ei ainoastaan suurissa sivistysmaissa vaan meilläkin.

Johdatus.

Kuvaavana piirteenä asuntokysymyksen tarjoomissa eri ilmiöissä on se kasvavissa yhteiskunnissa ylipäättään ilmenevä asianlaita, että vuokrat ja tonttiarvo kohoamistaan kohoavat. Samalla kun tämä ilmiö tuntuvasti koskee asuntoa tarvitsevia asujamia yleensä, kääntyy sen kärki kuitenkin kovimmin huonommassa taloudellisessa asemassa olevia yhteiskunnan jäseniä vastaan, joille vuokrat, verrattuina heidän käytettävään oleviin varoihin, aiheuttavat melkoisesti suurempaa räsitusta kuin muille.

Työväenluokkaan nähden eivät asuntokysymyksen varjopuolina ole ainoastaan ylen korkealle kohonneet vuokrat, vaan myös asuntojen ala-arvoinen laatu ja vaikeus hankkia huoneistoja asunnon tarvitsijoille. Syystä saattaa sentähden sanoa, että työväenluokka monin paikoin on todellisessa asunnonhädässä, jonka vaikutukset tuntu-

vat sitä raskaammilta mitä enemmän sivistyksellinen kehitys lisää vaatimuksia kodin hupaisuuteen nähden.

Tarkoituksenmukaisten asuntojen merkitys kasvaa sitä mukaa kuin ilmasto-olot tässä kohden lisäävät vaatimuksia. Kansalaisten terveydelle on tärkeätä, että asunnot tehdään riittävän tilavat, lämpimät ja valoisat. Tilasto osottaakin, että liika-asutut asunnot aikaansaavat tautisuutta ja siveellistä veltostumista sekä saattavat kunnallisiin elatuslaitoksiin melkoisen osan näiden hoidokkaita.

*Asumon-
puutteen
syyt.*

Syyt asunnonpuutteeseen pääkaupungissa ovat jotenkin ilmeiset. Mitä työväestöön tulee houkuttelevat pääkaupungissa tarjona olevat monet erilaatuiset ansaitsemistilaisuudet työntekijöitä joukottain tänne. Erittäinkin on viime vuosikymmeninä kiihtynyt rakennustoiminta tarjonnut työtä lukuisille sekatyöntekijöille. Näistä on suuri osa hankkinut itselleen majan asumalla muiden luona. Mutta myöskin nyky-aikaisen kulttuurielämän moninaiset houkuttelevat ilmiöt ovat jouduttaneet muuttoa pääkaupunkiin siinä määrin, että virkeäkään rakennustoiminta ei ole kyennyt pysymään väkiluvun suuren lisääntyksen tasalla, joka kahtena viime vuosikymmenenä on nostanut Helsingin väkiluvun kahdenkertaiseksi.

Pääkaupungin työväestön asunto-oloja valaisevia ovat kaupungin kehityksen osottamat talouksien luvun ja suuruuden vaihtelut, jotka näkyvät seuraavasta taulusta ¹⁾.

Vuonna	Talouksia, joihin kuuluu													Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 ja useamp.	
	h e n k e ä													
1870	1,152	1,426	1,337	1,108	773	499	331	202	139	93	62	55	123	7,300
1880	1,074	1,636	1,677	1,429	1,063	772	513	340	208	138	86	63	151	9,150
1890	1,511	2,209	2,210	2,166	1,759	1,404	1,024	583	362	244	157	93	171	13,893
1900	7,649	3,665	3,366	2,960	2,416	1,780	1,235	811	451	295	133	73	153	24,987

Edelläolevaa taulua silmälläessä kiintyy huomio etusijassa siihen asianlaitaan, että yhdenhenkilön ryhmä vuonna 1900 oli hiukan enemmän kuin *kolmasosa* talouksien koko luvusta. Yhden huoneen käsittävissä huoneistoissa liika-asutusta onkin

¹⁾ Vuonna 1900 toimitetussa väenlaskussa luettiin »talouksiksi» kaikki henkilöt, joilla oli yhteinen ruokakunta, ei niinmuodoin ainoastaan perheen jäseniä ja omaisia vaan myös palvelijat sekä vieraat henkilöt, esim. täysihoitolaiset ja matkustavaiset. Kun jokainen henkilö, joka ei kuulunut taikka jonka ei katsottu kuuluvan mihinkään ruokakuntaan, luettiin eri »taloudeksi», vaikkakin hän oli ruokakunnan kanssa samassa asunnossa, on tämäkin lisännyt yksinäisinä asuvien henkilöjen ja niinmuodoin myös yhden henkilön käsittävään talouksien lukua. Vuodelta 1900 mainittuja numerolukuja on niinmuodoin verrattaessa edellisten vuoden vastaaviin numerolukuihin jonkun verran tasoiteltava.

eritoten esiintynyt ja asukkijärjestelmä vienyt mitä arveluttavimpiin epäkohtiin. Jonkun verran käsitystä sanotun liika-asutuksen laajuudesta saa seuraavasta taulusta. Vaikka se kohdistuukin pääkaupungissa kahdeksan vuotta sitten vallinneisiin oloihin, voi sitä edelleenkin pitää valaisevana, sillä siitä lähtien eivät olot ole käyneet sanottavasti suotuisammiksi.

Vuonna 1900 oli	1 huone	keittiö	2 huonetta	1 huone ja keittiö	2 huonet. ja keittiö
tutkittuja työväenasuntoja, jotka käsittivät	6,843	905	351	2,052	225
eri huoneistossa asuvia henkilöjä	27,628	3,428	1,849	11,195	1,437
asukkaita keskimäärin huoneessa	4,03	3,79	2,63	2,72	2,13

Terveydenhoitolautakunnan vuonna 1900 toimittamasta tutkimuksesta, joka käsitti 10,419 asuntoa ja kaikkiaan 13,393 huonetta sekä 45,947 asukasta eli likipitain puolet pääkaupungin silloisesta väkiluvusta, kävi selville, että joukko työväenasuntoja oli laadultaan puutteellisia. Niinpä havaittiin 4,280 asunnon eli 41,08 %:n tutkittujen huoneistojen koko luvusta olevan kosteita tai kylmiä taikka niin toisessa kuin toisessakin suhteessa epätydyttäviä. Erittäin kosteita ja rappeutuneita asuntoja oli 183, riittävää valaistusta vailla 3,074. Verraten epäedulliset asunto-olot oli lisäksi lukuisain huoneistojen asukkailla, kun nimittäin 447 asuntoa sijaitsi osittain maan alla, 1,164 kivijalassa, 684 ullakolla ja 3,549 piharakennuksissa.

Lattiapintaan nähden oli kaikkiaan 7,010 asuntoa eli 67,28 % kaikista tutkituista huoneistoista mikä enemmän mikä vähemmän liika-asuttu ja ainoastaan 3,409 asunnossa eli 32,72 tapauksessa sadasta oli riittävästi tilaa. Jos taas otetaan huomioon jokaisen henkilön osalle tuleva *kuutiotila*, niin oli tila riittämätön kaikkiaan 7,843 asunnossa eli 75,28 tapauksessa sadasta ja näissä huoneistoissa asui 38,573 henkilöä eli 83,95 % koko työväestöstä. Tässä kohden tyydyttäviä oli ainoastaan 2,576 asuntoa eli 24,72 % ja näissä huoneistoissa asui 7,374 henkilöä eli 16,05 % koko työväestöstä.

Vertailu vastaaviin Tukholman oloihin, missä vuonna 1900 samalla tapaa tutkittiin 48,140 pientä asuntoa, osoittaa, että liika-asuttujen huoneistojen prosenttiluku Tukholmassa oli 77,9 Helsingin 83,95 vastaan.

Mainittu epäkohta on vieläkin suurempi pienimmissä huoneistoissa, sillä asuntojen liika-asutus on sitä suurempi mitä vähempi huoneiston huoneluku on. Helsingin

gissä käsittivät työväenasunnot pääasiallisesti yhden ainoan huoneen ja tällaisissa huoneistoissa asui 67,59 % eli paljon enemmän kuin puolet koko työväestöstä. Näitä likinnä seuraavat huoneen ja keittiön käsittävät huoneistot, joissa asui 28,38 % sanotusta väestöstä, jota vastoin suuremmilla eli kolme tahi useamman suojan käsittävillä huoneistoilla on työväen asunto-oloissa varsin vähän merkitystä, sillä sellaisissa huoneistoissa asui ainoastaan 4,03 % työväestöstä.

Eritoten viimeksi mainitussa suhteessa ovat tšekäläiset olot paljoa epäedullisemmat kuin useimmissa muissa suurenlaisissa, Helsinkiin likinnä verrattavissa kaupungeissa. Niinpä antaa Helsingin työväenasuntojen ja Tukholman pienten huoneistojen keskinäinen vertailu vuonna 1900 seuraavat tulokset:

	Tukholma	Helsinki
Yhden huoneen (keittiön) käsitt. huoneistoissa asui	14,1 %	67,59 %
Kaksi huonetta » » » »	39,0 %	28,38 %
Vähint. kolme huonetta » » » »	46,9 %	4,03 %

Niinkuin edellä on viitattu, on korkeista asunnonvuokrista ollut seurauksena että *asukkijärjestelmä* on sangen levinnyt pääkaupungissa. Asuntojen enimmäkseen puutteellisesta laadusta huolimatta työväenasuntojen vuokrat kohoavat tuntuviin määriin niinhyvin sinänsä katsottuina kuin työntekijäin vuosituloihin ja muilla paikkakunnilla käypiin vuokriin verrattuina. Vertailu Tukholman ja Kööpenhaminan oloihin vuonna 1900 osottaa pienten huoneistojen keskimääräisen vuokran olleen:

	1 huone	2 huon. (tai keitt. ja huone)
Helsingissä	mk 233: —	mk 425: —
Tukholmassa	» 205: —	» 330: —
Kööpenhaminassa	» 115: —	» 168: —

Tässä on kuitenkin pantava merkille, että työväenasuntojen rakennuskustannukset Kööpenhaminassa lienevät sikäläisten alempien työkuustannusten johdosta tuntuvasti pienemmät kuin Helsingissä, mikä asianhaara niinmuodoin on otettava vertailussa varteen.

*Rakennus-
kustannukset.*

Verraten korkeita vuokria aiheuttavista asianhaaroista on mainittava tukevampi ja kalliimpi rakennustapa, jommoista meidän maan ilmasto vaatii. Ratkaiseva

merkitys rakennuskustannuksiin nähden on erittäinkin *työpalkkoilla*, jotka verrattuina työtulokseen on varsinkin pääkaupungissa korkealle nostettu.

Vuokran suuruuden määräämisessä on lisäksi *tontin hinnalla* erittäin tärkeä merkitys. Kolmena viime vuosikymmenenä on tonttiarvo pääkaupungissa ollut vahvasti nousemassa. Kaupungin keskiosissa on maakiinteistöjen arvo noussut moninkertaiseksi ja näyttää edelleenkin olevan kohoamassa. Kaupungin laidemmissa osissa on viimeaikaisissa tontinkaupoissa neliömetrin ykköshinta vaihdellut 10:stä 50 markkaan. Kaupungin keskiosissa sitävastoin on neliömetrin ykköshinta ollut jopa 200 markkaa ja enemmänkin. Minkä verran tällaiset hinnat vaikuttavat rakennuksen kokonaiskustannuksiin, käy selville, kun tontin arvo lisätään rakennustyön ykköshintaan, viimeksi mainittu laskettuna rakennetun pinnan neliömetriltä. Toimitetut arviolaskut ovat tässä kohden antaneet tulokseksi että, jos tontinhinta kohoo 10 markkaa neliömetriltä, lisää se nelikerroksisen kivitalon rakennuskustannuksia kaikkiaan lähes 3%. Jos niinmuodoin tontinhinta kohoo 30 markasta 60 markkaan, lisääntyvät rakennuskustannukset 9—10%, ja jos tonttiarvo nousee 100 markkaan, lisääntyvät rakennuskustannukset 20—23%, mikä ainoastaan mainittakoon esimerkiksi.

Tonttiarvon kohoamista täytyy vastata suhteellisesti yhtä suuri vuokrain kohoaminen, mikä osittain ilmeneekin siinä, että asunnonvuokrat ovat korkeammat kaupungin keskiosissa kuin etäisempäin katujen varsilla. Mutta yksityisten asuinhuoneistojen vuokrat eivät, ellei niitä yhäkin korotettaisi, riittäisi sinänsä korvaamaan lisääntyneen rakennuspääoman korkoja. Tässä on tärkeä merkitys erällä toisella tekijällä, nimittäin myymäläin ja liikehuoneistojen vuokrilla, jotka kuten tunnettu ovat tavallisia asunnonvuokria paljon korkeammat. — Myymälänvuokrain vaikutus tonttiarvoon on sekin numeroluvuin osotettavissa. Kaupungin keskiosissa sijaitsevissa, liikehuoneistoja sisältävissä taloissa ovat, vuonna 1897 toimitetun tutkimuksen nojalla, joka käsitti enemmän kuin kolmannenosan näiden talojen luvusta, myymäläin vuokrat 44% kaikista vuokratuloista. Jos oletetaan näiden talojen keskimäärin olevan nelikerroksisia, niin tulee myymäläin yläpuolella olevain kolmen kerroksen osalle 56% vuokrista eli niinmuodoin joka kerrosta kohti noin 19% vuokrista. Jos edelleen oletetaan että myymäläkerros yksityiseksi huoneistoksi sisustettuna antaisi saman vuokran, s. o. 19% koko nykyisestä vuokrasta, laskeutuisivat sen vuokrat 44:stä 19%:iin, joten vähennys olisi 25%, mikä edellä olevan arviolaskun mukaan likimain vastaisi sitä rakennuskustannusten lisäännystä, minkä tonttiarvon kohoaminen edellä olevan esityksen mukaan aikaansaa kaupungin keskiosissa.

Aivan erikoisesti tärkeä merkitys on tontinhinnalla nykyään ahtaimmissa huoneistoissa asuvien yhteiskuntaluokkain asuntojen rakentamisessa. Syystä että rakennuksen arvo on verraten vähempi, on tontinhinta suhteellisesti suurempi osa tällaisten kiinteistöjen kustannuksista.

*Tonttiarvon
kohoaminen.*

Asuntojen aikaansaamista vähävaraisille vaikeuttaa sekin, että suurpääomaa vastahakoisesti käytetään tällaisiin yrityksiin. Syynä tähän on enimmäkseen se, että vuokratulot tällaisista kiinteistöistä ovat verraten epätasaiset ja epävarmat, jota paitsi vuokrain periminen aiheuttaa mutkia ja vaivaa. Hyvinä aikoina tällaisetkin kiinteistöt ovat verraten tuottavia, mutta työnpuutteen vallitessa on asianlaita päinvastainen.

*Kaupungin-
asemakaavan
jaoitus.*

Toisena pienempään asuinhuoneistojen syntymistä ehkäisevänä asianhaarana on ollut *kaupungin asemakaavan jaoitus*. Sen kokoisille tonteille kuin kaupungin asemakaavassa aikaisemmin on ollut, on, tähänasti voimassa olevia rakennusjärjestyksiä silmällä pitäen, voinut olla puhetta etusijassa ainoastaan suurien ja kalliitten rakennusten teettämisestä. Tässä puheena oleva asunnonpuute ei sentähden ole ollut autettavissa muulla tavoin kuin liittymällä yhteen osakeyhtiöitä perustamaan. Tämä keino varojen hankkimiseksi rakennusyrityksiin onkin viime aikoina täällä päässyt laajaan käytäntöön.

Valtiolainat.

Edellämainitut vaikeudet varain hankkimisessa työväenasuntoja varten on hallituskin ottanut huomioon. Vuoden 1897 valtiopäivillä tehdyn anomuksen johdosta, että yhtiöille taikka yhdistyksille, joiden tarkoituksena on terveellisten asuntojen rakennuttaminen maamme kaupunkien työväestölle, annettaisiin yksityisten lainain lisäksi kiinnitysvakuutta vastaan lisälainoja noin kolmanteenosaan asti kiinteistön arvioidusta arvosta siten, että yhteenlaskettu lainamäärä olisi enintään 75% sanotusta arvosta, on mainittuun tarkoitukseen myönnetty useita valtiolainoja. Viimeksi kuluneina kymmenenä vuonna on Helsingissä oleville työväenasuntoyhtiöille myönnetty 25 eri lainaa, joiden määrä on vaihdellut 30,000 ja 350,000 markan välillä sekä yhteensä nousee 2,538,600 markkaan. Mainittujen lainain vuotuismaksu on vaihdellut 5 ja 10 prosentin välillä, ollen pääoman korko 3¹/₂ %. Vakuuteen nähden on mainittava, että kaupunki on suostunut tällaisten valtiolainain hyväksi siirtämään tontinhinnan vakuudeksi saamansa kiinnitykset niitä myöhemmiksi.

*Asunto-
järjestelmä.*

Asuntopolitiikka, joka yksipuolisesti edistää työväestön kokoomista suuriin asuntokasarmeihin, ei kuitenkaan ole omansa tyydyttävästi ratkaisemaan työväenasuntokysymystä. Sille työväestön osalle, jonka työpaikkain vaihtumisen johdosta kaupungin piirissä tarvitsee muuttaa asuntoa, samoin kuin muillekin, joilla ei voi olla omaa kotia, on tosin kasarmijärjestelmä johonkin määrin laatuun käypä. Lukuisten työläisperheitten sijoittaminen suuriin taloihin aikaansaa kuitenkin useita huomiota ansaitsevia epäkohtia. Tilaisuus viihtymistä ja perheonnea häiritsevien riitaisuuksien syntymiseen on liian suuri, jotta välttävä sopu perheiden kesken pysyisi voimassa. Näiden epäkohtain poistamiseksi onkin viime aikoina niinhyvin ulkomaalla kuin meilläkin esiintynyt pyrkimyksiä osaksi omaan kotien, osaksi pienten, vähävaraisille vuokrattavien asuntojen aikaansaamiseksi tai tällaisten yritysten helpottamiseksi.

Ilmeinen merkitys on sillä suuremmalla turvallisuudella asuntoon nähden,

minkä oma koti tuottaa. Mutta ovatpa oman kodin tuottamat edut vielä suurem-
matkin. Syystä on huomautettu, että tietoisuus siitä, että omistaa jotakin, jonka hyväksi
voi työskennellä, kohottaa siveellistä käsitystä sekä herättää harrastusta ja työhalua.
Monta tilaisuutta tehdä joutoaika hyödylliseksi ja rahat hedelmää kantaviksi, mikä
muutoin kentiesi olisi käytetty vähemmän hyödylliseen tarkoitukseen, tarjoutuu oman
kodin omistajalle kotinsa hoidossa ja parantamisessa. Voimakkaana kehottimena sääs-
täväisyyteen on siinä tilaisuus saada vuotuisin vähennysmaksuin vähitellen raken-
nuskustannukset kuoletetuiksi. Kasvavaan polveen nähden on oma koti omiansa
edistämään perheen koossapysymistä. Lapset ovat sitä vähemmän halukkaita lähte-
mään nuorena kotoa mitä suurempaa viihtymisen ja turvallisuuden tunnetta koti herät-
tää, ja elämän myöhemmissä vaiheissa kehottaa hyvän lapsuudenkodin muisto heitä
pyrkimään valmistamaan samaa onnea omille lapsilleen. Yhteiskunnalle kokonaisuu-
dessaan taas omien terveellisten asuntojen syntyminen tuottaa sen edun, että tartun-
nan vaara ja kuolevaisuus vähenevät. Varsin tärkeätä on valtiollekin, että niin suuri
osa väestöä kuin suinkin elää tyyneissä ja tyytyväisyyttä herättävissä oloissa.

Tätä ennen ovat kuitenkin ainoastaan vähäiset osat kaupunginasemakaavaa olleet
sovitettuja mainitun tarkoituksen tyydyttämiseen. Voimakasta liikettä on tällä alalla ilmen-
nyt kaupunginalueen ulkopuolella, missä vapaampi ja halvempi rakennustapa on käy-
nyt päinsä. Esimerkkeinä mainitusta ilmiöstä mainittakoon ainoastaan Hermannin,
Toukolan, Böhlen talon, Huopalahden, Grankullan, Oulunkylän, Vantaan puistokylän,
Brändön y. m. pääkaupungin lähitienoolla sijaitsevain huvilayhdyskuntain syntyminen.
Kun mainittujen seutujen asukkaat tavallisesti saavat elatuksensa pääkaupungissa har-
joittamastaan elinkeinosta, ammatista tahi muusta toimesta sekä käyttävät hyödykseen
sen moninaisia laitoksia ja etuja, mutta ovat vapautetut henkilönsä puolesta maksa-
masta kunnallisveroa täällä, ei kaupunki voi pysyä välinpitämättömänä mainitulle il-
miölle, vaan on ryhdyttävä sitä tarkoittaviin toimiin että se asunnontarve, jonka tar-
koituksena on omain kotien ja pienten asuntojen aikaansaaminen ylipäätään, mahdolli-
simman suuressa määrässä tyydytetään kaupungin omalla alueella. Tämä saavutetaan
siten, että kaupunki soveliaasti jakamalla hallussaan olevain tilusten uusia aloja val-
mistaa tilaisuutta mainitunlaatuisten rakennusyritysten toteuttamiseen.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa maaliskuun 12 päivänä 1901 esitti herra
Zitting että erityiseksi työväenkaupunginosaksi erotettu sopiva alue jaettaisiin pieniin
tontteihin, jotka annettaisiin vuokralle huokeilla ehdoilla (Pain. asiakirj. N:o 6 vuo-
delta 1902). Asiaa valmistelemaan asetetun valiokunnan ehdotuksesta Kaupungin-
valtuusto, joka periaatteellisesti hyväksyi esityksentekijän ehdotuksen, antoi Rahatoimi-
kamarin toimeksi valmistaa seikkaperäisen ehdotuksen asiasta. Sanotun valiokunnan

*Kunnan
toimenpiteet
asunto-
kysymyksessä.*

ehdotettua että paitsi järjestelyitä varten menoarvioon otettuja määrärahoja varoja osotettaisiin enempien sellaisten töiden suorittamiseksi jotta saataisiin runsaammin käytettäväksi tontteja erittäinkin työväenasuntoja varten varasi Kaupunginvaltuusto kesäkuun 17 päivänä 1902 lainavaroista miljonan markkaa sellaisten rakennusyritysten edistämiseksi, joiden tarkoituksena on pienten asuinhuoneistojen aikaansaaminen etusijassa työväestölle.

Rahatoimikamarin tehtyä tarkemman ehdotuksen sanotun määrärahan käyttämisestä (Pain. asiakirj. N:o 3 vuodelta 1905) päätti Kaupunginvaltuusto, sittenkun Työväenasiainlautakuntakin oli Kaupunginvaltuustolle antanut seikkaperäisen mietinnön asiasta (Pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1905), marraskuun 21 päivänä 1905 että kaupunki ei ainoastaan tarjoisi erinäisiä helpotuksia tontinhinnan suorittamiseen nähden yrityksille, joiden tarkoituksena on tarkoituksenmukaisten pienten asuntojen rakentaminen, vaan myös että kunta itse huolehtisi kunnallisten työväenasuntojen rakentamisesta. Kun sanottu päätös osottaa, millä kannalla kaupungin työväenasuntokysymys nykyään on, lienee paikallaan panna se tähän.

Yksityisen ja yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseen nähden Kaupunginvaltuusto päätti:

1. »Rakennusyrityksille, jotka tarkoittavat sellaisten talojen rakentamista, joissa on terveellisiä ja tarkoituksenmukaisia pieniä asuntoja, yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön taikka kahden huoneen suuruisia, myönnetään, mihinkään eri kaupunginosaan rajoittumatta, se etu, että tontin hinta saa olla kiinnitettynä lainana, josta on suoritettava vuotuismaksua: a) sellaisten yksityisten talonomistajain tai yhtiöiden, jotka rakentavat vuokrahuoneistoja, 6%, josta 5% korkoa maksamatta olevasta pääomasta ja 1% kuoletusta, b) sellaisten yksityisten henkilöitten tai yhtiöiden (osuuskuntain), jotka rakentavat asuntoja omiksi ja omaan osakastensa tarpeiksi, sekä yleishyödyllisten vuokrahuoneistoja rakentavain rakennusyritysten 6%, josta 4¹/₂% korkoa ja 1¹/₂% kuoletusta.

Viimemainitut maksuehdot voidaan poikkeustapauksessa myöntää myöskin kahden huoneen ja keittiön huoneustoista sellaisille henkilöille tai yhtiöille (osuuskunnille), jotka rakentavat asuntoja omiksi ja omaan osakastensa tarpeiksi.

Jos pieniä vuokrahuoneistoja rakennuttavan yleishyödyllisen rakennusyrityksen havaitaan ansaitsevan vielä lisäksi etuja, niinkuin enempää huojennusta tontin myynnissä, osakkeiden merkitsemistä tai rakennusluoton myöntämistä, on asia kussakin tapauksessa Kaupunginvaltuuston erikseen ratkaistava. Sellainen etu saatakoon kuitenkin myöntää ainoastaan yhtiölle (osuuskunnalle), jonka säännöissä on määräys, että vuotuisista tuloista voidaan enintään 6% maksetun pääoman määrästä jakaa osakkaille, mutta että ylijäämä on käytettävä vuokrain huojistamiseen, sekä ehdolla, että kaupungin viranomaisille vuosittain annetaan tili yrityksen toiminnasta ja tuloksista.

2. Fredriksbergin aseman luona oleva, nykyiset korttelit N:ot 376—389 käsittävä alue on mahdollisimman huokean suunnitelman mukaan tasoitettava ja kanavoitava varoilla, jotka sitä varten otetaan ensi vuoden menoarvioon, ja tontteja sieltä on luovutettava yksinomaan sellaisten talojen rakentamista varten, joissa on mainittuja pieniä asuntoja, sen mukaan kuin niitä halutaan, joko vuokrattavaksi taikka täydellä omistusoikeudella, jolloin arvion perustukseksi on pantava pääasiallisesti ainoastaan kaupungilla tästä alueesta olevat suoranaiset menot.

Puheenalaiselle alueelle on laadittava erityinen rakennusjärjestys, joka sisältää sekä säännöksen alueen käyttämisestä niinkuin edellä on mainittu että myöskin mahdollisia huojennuksia kaupungin yleisen rakennusjärjestyksen mukaan voimassa olevista määräyksistä.»

Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamisesta Kaupunginvaltuusto päätti:

»Ne 1 miljoonan markan lainavarat, jotka on varattu pieniä, etupäässä työväelle aiottuja asuinhuoneistoja sisältävään rakennusyrittysten edistämiseksi, määrätään sitä varten, että sopiville, käytettävissä oleville tonteille rakennetaan kunnalle rakennuksia, joissa on pieniä yhden huoneen, yhden huoneen ja keittiön tai kahden huoneen vuokrahuoneistoja, joita kohtuullisesta vuokrasta annetaan etupäässä sellaisille työntekijöille, jotka kauemman aikaa ovat olleet kaupungin palveluksessa, sekä työväenperheille, joilla on paljon lapsia, ynnä työväenmajataloja, joissa on pieniä yksityishuoneita naimattomille mies- ja naispuolisille työntekijöille sekä yhteinen oleskeluhuone y. m. s. tarpeellisia huoneistoja. Enintään 3,000 markkaa sanotusta määrärahasta käytettäkään mallipiirustusten hankkimiseen työväenasuntotaloja varten.»

Toimenpide, jonka edellä mainitut Kaupunginvaltuuston päätökset lähinnä aiheutti, oli toimikunnan asettaminen valmistamaan ehdotusta näiden Kaupunginvaltuuston päätösten täytäntöönpanemiseksi. Sanotun toimikunnan esityksestä (Pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1906) päätti Kaupunginvaltuusto kesäkuun 14 päivänä 1906 kunnallisten työväenasuntojen rakentamista varten osottaa korttelit N:ot 412 ja 419 Töölön alueelta sekä korttelin N:on 372 kahdennestatoista kaupunginosasta, jotka korttelit oli sitä tarkoitusta varten uudestaan järjestettävä. Aluksi rakennettaisiin ainoastaan yksikerroksisia taloja: a) korttelin N:on 412 eteläosaan ainoastaan 8 asuinrakennusta, joissa olisi osin huoneita keittiöineen ja osin yksityisiä huoneita keittiöosastoineen taikka ilman sitä, sekä majatalo kansankeittiöineen; b) kahdennentoista kaupunginosan korttelin N:on 372 pohjoisosaan neljä asuinrakennusta, joissa olisi huoneen ja keittiön käsittäviä huoneistoja, yksityisiä huoneita keittiöosastoineen sekä pelkkiä yksityisiä huoneita. Mainittujen rakennusten ynnä tarpeellisten tasoitustöiden kustantamiseksi osotettiin 1902 vuoden obligatsioonilainasta työväenasuntoja varten varatuista

varoista puoli miljonaa markkaa, siitä korttelissa N:o 412:ssa suoritettaviin töihin kaikkiaan 360,000 markkaa (majataloa varten arvioitiin 106,000 mk.) sekä korttelissa N:o 372:ssa toimitettaviin töihin kaikkiaan 140,000 markkaa. Sanottuja rakennustöitä valvomaan asetettu erityinen rakennustoimikunta muutoin sai tehtäväkseen Kaupunginvaltuustolle vastedes ehdottaa milloin ja miten mainittuja kortteleja edelleen rakennettaisiin sekä antaa lausunnon voitaisiinko suurempia tai pienempiä osia puheena olevia kortteja luovuttaa yksityiselle rakennustoiminnalle kaupunginviranomaisten hyväksymän suunnitelman mukaisesti.

Työväenasuntoihin nähden vallitsevain epäkohtain poistamista tarkoittavista toimenpiteistä on lopuksi mainittava Kaupunginvaltuuston marraskuun 28 päivänä 1905 Terveystoimikunnan esittämästä ja Työväenasiainlautakunnan puoltamasta ehdotuksesta tekemä päätös 3,000 markan vuosimäärärahan antamisesta Terveystoimikunnan käytettäväksi *työväenasuntojen tarkastuksen* toimittamiseen.

Jotta toiselta puolen voitaisiin mahdollisimman vähillä kustannuksilla valmistaa vähävaraisille henkilöille tilaisuutta omain kotien hankkimiseen sekä toiselta puolen pidättää kaupunkikunnille kaupunkien kehityksen aiheuttama maa-arvon kohoaminen on joissakuissa maissa ryhdytty erinäisiin lainsäädäntötoimiin vuokraoikeuskäsitteen laajentamiseksi. Saksassa on mainitulle säännöstölle annettu nimeksi »*Erbbaurecht*» ja Ruotsissa on otettu käytäntöön »*tomträtt*» niminen likimain samaa sisällystä oleva oikeussäännöstö. Komiteassakin on ollut harkittavana, vaatiiko mainitun oikeussäännösten tarkoittaman päämäärän saavuttaminen meillä lainsäädännön täydentämistä, ja oikeusneuvosmies *F. W. Heimbürger*, joka komitean toiminnan alkaessa oli sen sihteerinä, on komitean pyynnöstä antanut näin kuuluvan lausunnon voimassa olevan lain kannasta mitä tulee kaupunginmaan vuokraamiseen sekä uuden lainsäädännön tarpeellisuuteen edellä mainitussa suhteessa:

*Kaupungin-
maan vuokraus voimassa olevan oikeuden mukaan.*

»Voimassa oleva laki käsittelee seikkaperäisesti maalla olevan maan vuokrausta, jota vastoin yleensä puuttuu lainmääräyksiä kaupunginmaan vuokrauksesta. Viimeksi mainittua oikeudenalaa koskevain kysymysten ratkaisemisessa täytyy sentähden etsiä ohjetta yleisistä oikeusperiaatteista, likinnä välipuheen vapautta koskevasta oikeussäännöstä, jonka ohella on kiinnitettävä huomiota siihen, mitä vanhastaan on katsottu tässä kohden olevan voimassa.

Kun ei ole olemassa määräystä, joka kieltäisi kaupunkikunnalta oikeuden luovuttaa siihen yhdistettyä aluettaansa vuokralle, täytyy kunnan katsoa olevan esteetön siten käyttämään aluettaan, olipa se merkitty vahvistettuun asemakaavaan taikka ei. Tietysti ei siten kuitenkaan saa loukata toisen oikeutta. Tämän ehdon tarkoituksena on kuitenkin ainoastaan huomauttaa, ettei kaupunki voi mainitulla tavalla käyttää maata, joka jo on luovutettu muille tonttipaikaksi tahi muuhun tarkoitukseen, eikä myöskään alueita, jotka jollakin vuokralle antamista estävällä ehdolla on kaupungille luovutettu taikka muutoin ovat sen hallussa.

Vuoden 1734 laki ei pane ajanmäärää vuokran voimassa pysymiselle. Sellainen ajanmäärä säädettiin vasta kunink. asetuksessa kesäkuun 13 päivästä 1800, mutta niinhyvin mainittu asetus kuin sen sijaan tulleet myöhemmät asetukset koskevat nimenomaan ainoastaan maalla olevaa maata. Kaupunginmaan vuokra-aika täytyy sentähden katsoa olevan kunnan vapaasti määrättävissä.

Niinikään puuttuu lainsäädännöstä, joka rajoittaisi kaupungin oikeutta vapaasti määrätä maanvuokran suuruus. Kaupunki voi niin ollen minun mielestäni määrätä veroa suoritettavaksi saman verran koko vuokrakautena taikka määrin, joita määräkain kuluttua nostetaan tahi lasketaan, joko harkinnan pohjalla taikka vuokravälikirjassa määrättyjen ohjeitten mukaan. Eipä käy ehdottomasti väittäminen laittomaksi sellaistaakaan menettelyä, että määrätään ainoastaan nimellinen vero. Sillä vanhastaan on maamme kaupungeilla oikeus luovuttaa vuokralle n. s. »epävapaita» tontteja tonttiäyri nimistä veroa vastaan, samoin kuin teollisuustarpeisiin¹⁾ maata aivan verottomasti n. s. »pysyvällä hallinto-oikeudella», jossa tapauksessa haltijan hallinto-oikeus, joka on ollut luovutettava ja perinnöllinen, on tavallisesti pantu riippumaan ainoastaan, ensinmainitussa tapauksessa siitä että tonttiäyrit asianmukaisesti suoritetaan, ja pysyväiseen hallinto-oikeuteen nähden siitä että laitos, jota varten maa on luovutettu, pidetään voimassa. Nykyään on esimerkiksi Osakeyhtiöllä Hietalahden Laivatokka ja Konepaja Hietalahden sataman viereltä hallussaan ala pysyvällä hallinto-oikeudella.

Mikään ei näy estävän kaupunkia luovuttaessaan maataan vuokralle määräämästä vuokrapalstain rajoja huomioon ottamatta mahdollisesti vahvistettua asemakaavaa, ainakin sikäli että tontin osankin käy siten luovuttaminen. Tässä on kuitenkin olemassa se tärkeä rajoitus, joka tuonnempana mainitaan rakentamisesta puhuttaessa. Niinikään on kaupunki esteetön, mitä vuokrapalstain rakentamiseen tulee, pidättämään itselleen tarpeellisen valvontavallan määräämällä vuokrasopimuksessa ettei muita huoneuksia saa rakentaa eikä huoneuksia toisin rakentaa kuin kaupunki sallii.

¹⁾ Toukok. 20 p:nä 1739 annettujen käsitehdasprivilegioitten 2 §:n mukaan.

Huoneuksien kunnossapitoon ja poismuuttamiseen nähden saa kaupunki niinkään panna vuokrasopimukseen ne ehdot, mitkä siitä näytävät tarpeellisilta.

Jos alue on otettu kaupungin asemakaavaan, on kuitenkin sellaisen alan rakentamiseen nähden etusijassa vaarinotettava mitä alueelle voimassa oleva rakennusjärjestys määrää, niin ettei kaupunki asianmukaista lupaa hankkimatta saa myöntää helpotuksia niistä velvollisuuksista, jotka on säädetty yleistä terveydenhoitoa, turvallisuutta sekä tulenvaaraa ja yleistä järjestystä silmällä pitäen. Tämä käy selville osaksi kaupunkien järjestämisestä ja rakentamisesta 18 päivänä maaliskuuta 1856 annetun armollisen asetuksen 32 §:stä, osaksi eri aikoina annetuista rakennusjärjestyksistä. Itsestään selvä on niinkään että, mitä muunkin kaupungille kuuluvan alueen rakentamiseen tulee, kaupunki maanomistajana ei voi laillisella voimalla myöntää poikkeuksia siitä järjestyksestä, joka edellä mainituilta näkökannoilta katsottuna on tarpeellinen.

Kaupunki voi vuokravälikirjoissa pidättää itselleen oikeuden että vuokratulle alueelle teetetyt rakennukset vuokrakauden päätyttyä korvauksetta joutuvat kaupungin haltuun, samoin kuin että muut laitokset, jotka vuokramies on kustannut alueen kaunistamiseksi taikka muussa tarkoituksessa, joutuvat sanotun ajan kuluttua korvauksetta kaupungin omiksi. Kaupunki voi myös myöntää vuokramiehelle oikeuden taikka velvoittaa hänet vuokrakauden päätyttyä muuttamaan rakennukset pois alueelta taikka voi se sitoutua ne silloin lunastamaan. Erittäin tärkeätä kaupungille näyttää voivan olla että vuokravälikirjoissa myös käy määrääminen että, jos kaupunki vuokra-aikana syystä taikka toisesta, kuten kadunjärjestelyä taikka muuta kaupungin tarvetta varten, haluaa jälleen saada vapaasti käyttää aluetta, vuokramies on velvollinen luovuttamaan alueen kaupungille takaisin, jossa yhteydessä kaupunki voi joko sitoutua suorittamaan korvauksen taikka kokonaan vapauttaa itsensä siitä, olipa se mitä laatua tahansa. Kaupunki voi tosin muodollisesti julistaa itsensä vapaaksi korvausvelvollisuudesta, mutta tuskinpa kukaan vuokraisi tonttia rakennettavakseen niin epäedullisin ehdoin.

Siinä tapauksessa että kaupunki myöntää vuokramiehelle oikeuden kaupungin mieltä kuulustamatta luovuttaa vuokraoikeuden toiselle, voi vuokramiehen saama oikeus alueeseen tulla hänen velkansa kiinnityksen esineeksi. Marraskuun 9 päivänä 1868 kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annettu armollinen asetus säätää nimittäin 2 pykälässään, semmoisena kuin se kuuluu helmikuun 19 päivänä 1883 annetussa asetuksessa, seuraavasti:

»Kiinnitys olkoon luvallinen — semmoiseen toisen maalla olevaan laitokseen, johon kuuluu yksi tahi useampia huoneita ja rakennuksia ja joka on maanomistajan suostumuksella perustettu sekä jonka voipi ynnä hallinto-oikeuden kanssa itse maahan, häntä kuulustamatta, kolmannelle miehelle luovuttaa».

Jos kaupunki sitoutuu olemaan vuokrakauden kestäessä kiinnityksenhaltijan

luvatta myymättä aluetta ja jos kaupunki tämän lisäksi sitoutuu velvollisuuksiin, jotka ovat omansa rakennusten ja muiden laitosten arvoon asti vuokra-aikana turvaamaan kiinnityksenhaltijan panttioikeuden, voi siitä mitä vuokramies alueeseensa kustantaa tulla panttiesine, jonka arvo on miltei yhtä suuri kuin omalla maalla sijaitsevan vastaavan laitoksen; lainan myöntämisessä vuokramaalle ei tietysti kuitenkaan, niinkuin on laita oman maan, voida ottaa lukuun maan arvoa enempää kuin sitä hinnannousuakaan, jommoinkin tavallisesti on seurauksena maa-arvon kohoamisesta, vaan täytyy päin vastoin sen, joka on antanut lainan vuokramaalla olevan laitoksen kiinnitystä vastaan, tavallisesti katsoa että laina on vuokrakauden päättyessä kuoletettu.

Määrättyä muotoa kaupunginmaan vuokravälipuheelle ei ole säädetty, mutta oikeusturvallisuuden vuoksi on kuitenkin tarpeellista että sellaiset välipuheet tehdään kirjallisesti ja niihin otetaan kaikki ehdot, joista sopimuskumppanit ovat sopineet. Vuokramiehen hallintaoikeutta ei myöskään käy kiinnittäminen, ellei kirjallisesti tehtyä vuokravälipuhetta ole olemassa.

Aikaisemmin luovuttaessaan asuntotontteja vuokralle on kaupunki tavallisesti kiinnittänyt vuokravälipuheet kaupungin vakuudeksi veron asianmukaisesta suorittamisesta. Kun kuitenkin kaupungilla samoinkuin muilla maanomistajilla, niinkuin näkyy Maakaaren 17 luvun 3 §:stä ja velkojain oikeudesta ja etuudesta toistensa edellä makson saamiseen konkurssiin luovutetusta omaisuudesta marraskuun 9 päivänä 1868 annetun armollisen asetuksen 6 §:stä, semmoisena kuin se kuuluu kesäkuun 19 päivänä 1902 annetussa armollisessa asetuksessa, on kiinnityksettäkin etuoikeus kolmen viime vuoden maksamattoman veron puolesta vuokramiehen irtaimistoon, mikäli se on itse paikalla, samoinkuin myös paikalla oleviin vuokramiehen rakennuksiin, on sellainen kiinnitys tarpeeton ja ainoastaan omansa vastaavaa hyötyä tuottamatta vaikeuttamaan maan luovuttamista vuokralle.

Tässä yhteydessä näyttää vihdoin olevan tarpeen lausunto siitä oikeussäännöstöstä, joka esiintyy Saksan laissa »Erbbaurechtin» ja Ruotsin laissa »tomträttin» nimisenä ja jommoinkin niinkään on erinäisten muiden maiden lainsäädännössä.

Saksan siviililain 1012 § säättää että kiinteistöä voi rasittaa siten että se, jonka hyväksi rasitus kiinteistöön pannaan, saa luotettavan ja perinnöllisen oikeuden hallita kiinteistön pinnalla tahi pinnan alla olevaa rakennusta. Tätä oikeutta käsitellään muutoin kiinteistön omistusoikeutena. Kesäkuun 14 päivänä 1907 tonttioikeudesta annettu Ruotsin laki taas säättää, että valtio, kaupunki tahi muu kunta taikka kunnallinen yhdyskunta saa määrätyn, ei kuuttakolmatta vuotta lyhemmäksi eikä sataa vuotta pitemmäksi ajaksi luovuttaa sellaisella alueella olevan tontin, joka on erittäin säädettyssä järjestyksessä suunniteltu rakennettavaksi. Sellaisen tonttioikeuden saa,

kun se on kirjaan merkitty, toiselle luovuttaa sekä velasta kiinnittää, niinkuin siitä on erittäin säädetty.

Puheena olevalla oikeussäännöstöllä saattaa lyhyesti sanoa olevan tarkoitukseksi toiselta puolen helpottaa henkilöille, jotka eivät voi taikka tahdo lunastaa maata omakseen, omien talojen rakentamista ja toiselta puolen pidättää erittäinkin kaupunkikunnille maa-arvon kohoamisesta koitua voitto sekä siten ehkäistä epäterveellistä ja kaupunkien kehitykselle vahingollista tonttikeinottelua. Mitä Ruotsiin tulee aiheutuu tonttioikeussäännösten käyttäntöön ottaminen eritoten siitä, että nautintaoikeusvälipuheen voimassapysymisaikaa koskevan aikaisemman lain mukaisesti välipuhe, joka tarkoitti nautintaoikeutta kaupungissa olevaan huoneukseen tahi tonttiin tahi sen osaan samoin kuin huoneukseen tahi tonttiin kuuluvaan maahan, ei saanut olla voimassa kymmentä vuotta enempää sekä ettei sellaista nautintaoikeutta käynyt velasta kiinnittäminen.

Siitä mitä edellä on lausuttu asiasta voimassa olevasta Suomen laista käynee selville, ettei meillä ehdottomasti ole tarpeen uutta lainsäädäntöä ainakaan edellä mainittuja tarkoituksia varten, joiden on katsottu vaatineen »perintörakennusoikeuden» ja »tonttioikeuden» käyttäntöön ottamista.

Helsingissä, joulukuun 2 päivänä 1907.

F. W. Heimbürger.»

Edellä olevaan lausuntoon ovat yhtyneet senaattori *Julian Serlachius* ja hovioikeudenasessori *Karl Söderholm*, joita on asiantuntijoina kuultu asiassa.

Vaikka komitea on sitä mieltä että siihen laajaan sopimusvapauteen nähden, joka niinkuin ylempänä julkaistusta, voimassa olevan oikeuden kantaa osottavasta esityksestä käy selville, on luvallinen kaupunginmaan vuokrauksessa, sitä tarkoittava lainsäädäntötoimi, jota Saksan perintörakennusoikeus ja Ruotsin tonttioikeus tietävät, ei ole välttämätön, näyttävät kaupunginmaan vuokrauksesta voimassa olevat oikeussäännökset kuitenkin kaipaavan täydennystä luotonantajan oikeuden kannalta katsoen jotta pääoman sijoitus tällä alalla tulisi halutummaksi. Kun tätä koskeva kysymys kuitenkin on niin laaja, ettei komitea nyt ole voinut ryhtyä sitä perinpohjaisemmin selvittämään, on komiteasta näyttänyt sovelialta, että mainittu kysymys jätetään erityisesti valmisteltavaksi. Mitä likinnä tulee maan luovuttamiseen rakennettavaksi siltä pienemmältä alueelta, jonka jakamiseksi komitea, niinkuin tuonnempana mainitaan, on tehnyt ehdotuksen, näyttää aluksi soveliaita vuokraehtoja määräämällä voitavan saavuttaa molemminpuolista etua sekä kaupungille että yksityiselle, ja saa komitea

sentähden puoltaa mainittua luovutusmuotoa nyt puheena olevassa kohden otettavaksi käytäntöön.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, johtuu pääkaupungissa vallitseva asunonpuute etusijassa siitä, että on riittämättömästi saatavissa *pieniä asuntoja* vähävaraisille henkilöille, eritoten työväestölle. Komitean on tämän johdosta ollut harvittava, mitä kunnallishallinnon puolelta voitaisiin ja pitäisi tehdä tämän asunonpuutteen lieventämiseksi. Tähän nähden on komitea ollut sitä mieltä, että kaupungin olisi helpotettava halpaimpien pienten asuntojen rakentamista etusijassa hankkimalla käytettäväksi tähän tarkoitukseen sopivalla paikalla olevaa maata. Aikaisemmin on osottautunut, että Sörnäisten seudulla on ollut jotenkin surri vetovoima työväestön asuttumiseen, sillä Harjun alueelle samoinkuin Kallioon on syntynyt huomattava joukko työväenasuntoja. Samaa ilmiötä on lisäksi huomattavana etäämpänä sijaitsevain Hermannin ja Toukolan asumusten syntymisessä. Siihen nähden että Sörnäisten seutuun jo on sijoitettu useita teollisuuslaitoksia (m. m. Valtionrautateiden konepajakin) sekä että erinäiset kunnalliset teollisuuslaitokset kuten sähkö- ja kaasutehdas (kenties teurastamokin) sijoitetaan Sörnäisten niemekkeelle, on tämä kaupungin tienoo komiteasta näyttänyt etusijassa olevan otettava huomioon pienten rakennustonttien järjestämisessä. Komitean jäsenten käydessä paikalla kaupungininsinöörin ja kaupungingeodeetin kera on komitea havainnut Sörnäisten radan vierellä ja pohjoispuolella, Sörnäisten Puuseppäosakeyhtiön vuokraaman alueen länsipuolella Vallilassa olevan tienoon erittäin sopivaksi puheena olevaan tarkoitukseen. Likellä Itäisen Viertotien raitiotietä sekä rautatien varrella sijaiten olisi sinne syntyvällä työväenasuntoyhdyskunnalla edullinen kulkuyhteys muun kaupungin kanssa, jota paitsi alueen korkeusolot ja asema muutoin tarjoavat terveydellisessä suhteessa hyviä takeita. Kun tämä alue on näyttänyt täyttävän ne ehdot, joita tässä vaaditaan, on kaupungingeodeetti komitean toimenannosta ja komiteassa esitettyjen näkökohtain mukaisesti tehnyt ehdotuksen puheena olevan alueen jaottamiseksi tonteiksi (Liite V).

Tonteiksi jaottavan alueen valinta.

Puheena oleva tonteiksi ehdotettu alue käsittää pääasiallisimmin vanhoja etelään viettäviä viljelysmaita sekä osaksi alavampaa kivikkoista metsämaata ja vuorta. Koko pinta-ala on 145,000 neliometriä, josta noin puolet eli 77,760 neliometriä olisi käytettävänä pieniksi tonteiksi ja 17,600 neliometriä arvokkaammiksi tonteiksi, joita ei ole tässä alempana otettu lukuun. Viimeksi mainitut tontit, joita pohjapiirroksessa ei ole väritetty, sijaitsevat kummallakin puolella alueen halki vedettyä päätietä ja ovat varatut vastaiselle voimaperäisemmälle rakennustoiminnalle. Ehdotetun jaotuksen mukaan on alue käsittävä 22 korttelia ja kaikkiaan 212 asuntotonttia, joiden pinta-ala vaihtelee 300:sta 440 neliometriin. Tonttien suuruus on määrätty huomioon ottamalla sitä rakennetta, mikä tämän kaupunginosan on näyttänyt pitävän saada. Komitea on tässä kohden arvellut että värillisiksi merkityille tonteille rakennettaisiin

Alueen jaossa noudatettavat näkökohdat.

pieniä, yhden kerroksen ynnä ullakkokerroksen käsittäviä asuntoja. Kortteleissa olisi tilaisuutta istutusten laittamiseen talojen väliin, joten tämä kaupunginosa tulisi vaihtelevamman näköinen ja paremmin miellyttäisi asukkaita.

Ehdotettujen teitten leveys on 10 metriä paitsi Suvantotien, jonka leveys vaihtelee 12 ja 15 metrin välillä. Kustannusten vähentämiseksi laitetaan tiet viertoiteiksi sekä tasoitetaan mikäli mahdollista maanpinnan tasalle, jonka ohella tehtäisiin tarpeelliset viemärit ja vesijohdot.

Toimitetun arvion mukaan olisivat kustannukset:

tasoituksesta (34,600 m ² teitä à 6: —)	207,600: —
lokaviemäreistä (2,590 m à 40: —)	103,600: —
	Yhteensä Smk 311,200: —

Vesijohdon laittamisen on arviotu maksavan 137,000 markan vaiheilla.

Laskettuna 2 markan mukaan neliömetriltä, jonka arvoiseksi pohja on katsottu voitavan arvioida luonnontilassaan, huomioon ottamalla että pakkoluovutettaessa maata likellä sijaitsevan valtionrautateiden konepajan tarpeiksi saatiin likimain sama hinta, näkyy koko alueen nettoarvo neliömetriltä tonttialaa seuraavasta laskelmasta:

145,000 m ² à 2 markkaa neliömetriltä	290,000: —
alueen tasoitus- ja kanavoimiskustannukset	311,000: —
	601,000: —

johon summaan ei kuitenkaan ole luettu 17,600 m² käytettävänä olevaa

kalliimpaa tonttimaata à 15: —	264,000: —
	Smk 337,000: —

Jaettuna 77,760 neliömetrille tonttialaa nousisi ykkösarvo niinmuodoin n. 4 markkaan 30 penniin neliömetriltä, joka hinta kuitenkin on katsottu olevan korotettava 6 markkaan, kun kaupunki komitean ehdotuksen mukaan ottaisi kustantaakseen *katujen kunnossapidon*. Kun vesijohto lisää kunnan vuosituloja, on sitä katsottava eri liikkeeksi sinänsä, jonka vuoksi vesijohdon kustannuksia ei ole otettu arviolaskuun.

Tonttien luovutusmuoto.

Tässä edellä on komitea puoltanut puheena olevalla alueella olevien tonttien luovuttamista vuokralle sellaisin ehdoin, jotka toiselta puolen asianmukaisesti turvaavat haltijalle hallintaoikeuden sekä toiselta puolen takaavat maa-arvon kohoamisen hyödyn tulevan kaupungin hyväksi. Näitä näkökohtia huomioon ottamalla komitea on valmistanut myötäliitetyt ehdotukset edellä mainituissa tontinluovutuksissa käytettäväksi välikirjoiksi (Liitteet IV ja VI).

Vuokrakauden pituus on likeisessä yhteydessä vuokraoikeuden lakkaamiseen *Vuokrakausi.* liittyvän oikeusseuraannon kanssa. Komiteassa on tähän nähden tehty eri ehdotuksia. Niinpä on ehdotettu että vuokrakausi määrättäisiin 50 vuodeksi, jonka ajan päätyttyä vuokramiehellä ei enää olisi käytettävänä mitään oikeutta etuosto-oikeutena pohjaan taikka muuta semmoista. Toinen mielipide, johon komitea lopulta onkin yhtynyt, on taas että vuokrakausi olisi määrättävä 30 vuodeksi ja vuokramiehelle myönnettävä etuoikeus saada, siinä tapauksessa ettei tonttia tarvita muuhun kaupungin tarkoitukseen, vuokra vieläkin kahdesti pitennetyksi kymmenen vuotta kerrallaan, jos vuokramies suostuu maksamaan sen veron, jonka kaupunki kumpaisellakin kerralla kolmea vuotta ennen vuokrakauden päättymistä on määrännyt.

Veron korotus ensimmäisten kolmenkymmenen vuoden kuluttua on komitean mielestä ollut rajoitettava enintään 50 %:in viimeksi määrätystä veromäärästä. Jollei vuokramies tahdo käyttää etuoikeuttaan vuokran jatkamiseen, on välipuhe oleva paikalla purkautunut ja vuokramies velvollinen kohta poistamaan rakennukset sillä uhalla että, jollei tätä ole toimitettu jonkun soveliaasti määrätyn ajan kuluessa, ne tulevat lunastuksetta kaupungin omiksi. Jos taas kaupunki vuokrauksen jatkamisesta vaatii veroa, joka enemmän kuin 50 %:lla nousee yli viime veromäärän, taikka jos kaupunki päättää ettei tonttia enää anneta vuokralle, on vuokraoikeuden haltija oikeutettu saamaan kaupungilta *korvauksen* rakennuksista niiden silloisen rakennusarvon mukaan sovintolautakunnan toimittaman arvion nojalla, käypiin kauppahintoihin katsomatta, arviotsummasta kuitenkin vähennettyä 25 % ensimmäisen vuokranpitennyksen päätyessä.

Korvaus rakennuksista.

Veron suuruutta määrätessään on komitea toiselta puolen ottanut huomioon että kaupungille tulee taatuksi kohtuullinen maavero puheena olevasta alueesta sekä toiselta puolen että veromäärä pysytetään sellaisella kohdalla, että vähävaraiset voivat hankkia itselleen oman kodin taikka halvan vuokra-asunnon. Vuotuisen veromäärän on komitea arvioinut siten, että tontin arvoksi on laskettu 6 mk neliömetriltä. Mitä tulee siihen korkomäärään, jonka mukaan mainitulla tavalla arvioitujen tonttien vero olisi laskettava, on komitea ollut yksimielinen siitä että siitä osasta sanottua arvoa, joka on laskettu luonontilassa olevan pohjan hinnaksi eli 2 markaksi neliömetriltä, luettaisiin korkoa ainoastaan 2,5 %. Tämän tueksi saa komitea viitata Kaupunginvaltuuston marraskuun 21 päivänä 1905 tekemään päätöksen, jossa huomautetaan että »arvion perustukseksi on pantava pääasiallisesti ainoastaan kaupungilla alueesta ovat suoranaiset menot.» Kun tonttiarvon jälellä oleva osa on maapohjaan pantujen kustannusten korvausta, on komitean mielestä tämän osan vuokra ollut laskettava 5 %:n mukaan. Mainitun laskuperustuksen mukaan olisi vero 300 m² laajasta tontista oleva 75 markkaa vuodessa. Rakennettavaksi ehdotetuista, yhteensä 77,760 m² käsittävistä tonteista olisi vuosituloja niinmuodoin 19,440 markkaa. Edellä olevan arviolaskun mukaan olisi vero neliömetriltä 25 penniä,

Veromäärä.

mikä määrä niinmuodoin olisi vähempi sitä keskimäärin 35 pennin veroa neliömetriltä, mikä 1890-luvulla saatiin Kallion tonttien vuokrauksesta. Vuokran suorituksen vakuudeksi on kaupungilla laillinen etuoikeus kolmelta viime vuodelta m. m. tontilla oleviin vuokramiehen rakennuksiin. Asuinrakennusten kiinnityttämiseksi on vuokranottajalla oikeus kaupunkia kuulematta luovuttaa vuokraoikeus kolmannelle miehelle.

*Tonttien
vuokralle tar-
joomistapa.*

Tonttien vuokralle tarjoomistapaan nähden on komiteassa ilmaantunut erimieli-
syyttä. Komitean enemmistö on sitä mieltä, että tätä ennen noudatettu menettely eli tonttien tarjoaminen huutokaupalla, jossa jokaisella on yhtäläinen mahdollisuus saada haluamansa tontti, on oikeudenmukaisin ja estää yleisössä syntymästä epäilystä että viranomaiset menettelevät puolueellisesti tonttien vuokralle antamisessa. Toinen etu tästä menettelystä on että vuokralle tarjoaminen siten aiheuttaa vähimmin mutkia. Yksi komitean jäsen on tähän huomauttanut, että kilpailevat tarjoukset saavat aikaan vuokran ja maa-arvon kohoamisen, jommoista ei ole tarkoitettu ja joka estää vähävaraisia saamasta tontteja. Sanottu jäsen vaatii sentähden että tontit julistetaan avonaisina ensiksi ilmoittautuneelle hyväksytylle halulliselle vuokranottajalle luovutettaviksi määrättyä vuokramaksua vastaan. Mitä taas tulee niiden asuinhuoneuksien luovuttamiseen, jotka kaupunki, niinkuin tuonnempana ehdotetaan, olisi rakennuttava, on komitea sitä vastoin arvellut että nämä tarjottaisiin määrätystä, omia kustannuksia vastaavasta hinnasta sellaisille pitemmän aikaa kaupungin palveluksessa olleille työntekijöille, jotka ovat palveluksessaan käyttäytyneet hyvin. Jos tehdään useampia tarjouksia, on etusija annettava sille, joka on kauemmin ollut kaupungin palveluksessa; jos hakijoilla on yhtä pitkä palvelusaika, pitää etuoikeus olla sillä, jolla on suurempi perhe. Ainoastaan siinä tapauksessa että kunnan työntekijät, vastoin luuloa, eivät haluaisi puheena olevia malliasuinhuoneuksia, olisi huoneukset toissijaisesti tarjottava huutokaupalla.

*Asukkijärjes-
telmä ja ojen-
nuskeinot.*

Huoneuksien asumiseen nähden on komitea edellyttänyt että asukkijärjestelmä on kokonaan kiellettävä. Väliaikaisestikaan eivät huoneuksien haltijat saisi pitää luonaan asuessa muita kuin likeisiä sukulaisia. Tämän kiellon rikkominen aiheuttaisi ensin *varotuksen*, mutta jos rikkominen uusiintuisi, seuraisi siitä *maksamatta olevan kauppahinnan irtisanominen*, siinä tapauksessa että huoneus on ostettu vähittäismaksuehdolla, taikka, jos haltija itse on rakennuttanut tontin, kiinteistönhaltijan maksettavan *veron korotus*, ei kuitenkaan enempää kerrallaan kuin 100 %. Komiteassa on huomautettu, etteivät mainitut ojennuskeinot ole kaikin puolin soveliaita, sekä eritoten että ne eivät ole kyllin tehokkaita. Kun kuitenkin ehdotetun veronkorotuksen voi tarpeen tullen uusia ja vero siten nousta moninkertaiseksi, näyttää mainittu pakkokeino kuitenkin riittävältä. Määräys vuokraoikeuden menettämistä mainitunlaatuissa tapauksissa koskisi nimittäin liian tuntuvasti luotonantajan oikeusetuun jotta tällaista uhkaa kävisi puoltaminen. Huoneiston vuokralle antami-

nessa edellytetään tontinhaltijan pitävän kieltää ottamasta asukkeja voidakseen itse välttää siitä väärinkäytöksestä koituvan seuraamuksen, johon vuokralainen voi tässä kohden saattaa itsensä syyväksi. Huoneuksien tarkastuksen on komitea katsonut, voitavan antaa toimeksi joko Terveydenhoitolautakunnan asettamalle työväenasuntojen tarkastajalle taikka myös vartavasten asetetulle erityiselle tarkastajalle, ja näyttää Rahatoimikamarin asiaksi voitavan jättää seikkaperäisen ehdotuksen tekeminen Kaupunginvaltuustolle sanotun tarkastuksen järjestämiseksi.

Myötäliitetyissä rakennustyypeissä noudatettu huoneistojen jako edellyttää että talonomistajat antavat vuokralle ne huoneet, joita he itse eivät tarvitse. Jottei kuitenkaan puheena olevan rakennustoiminnan pohjana oleva tarkoitus, nimittäin halpaimpien asuntojen aikaansaaminen, joutuisi vaaraan, on tarpeen säätää soveliaita ojenuskeinoja. Tarjona oleviin etuihin nähden on oikeutettua että kaupunki myös estää antamasta huoneistoja vuokralle korkeampaa vuokraa vastaan kuin edellä on viitattu. Kunnan etu vaatii nimittäin että tarkoituksenmukaisten ja halpaimpien asuntojen tarjoama hyöty on nyt ehdotettujen toimenpiteiden kautta tuleva niin monen hyväksi kuin suinkin. Jottei tämä tarkoitus jäisi yksityisten voitonhimon johdosta saavuttamatta täytyy niinmuodoin kunnan pidättää itselleen jonkunlainen määräysvalta niihin vuokramääriin nähden, mitkä huoneista saa vaatia.

*Vuokralle
antaminen.*

Tonttikeinottelun ehkäisemiseksi on pantu määräys että vuokramies on velvollinen toimittamaan tontin rakennetuksi vuoden kuluessa siitä, kun vuokravälikirja tehtiin. Laiminlyönnistä tässä kohden on seurauksena että, jollei rakennusajan piten- nystä ole hankittu, vuokraoikeus on menetetty. Sitä vastoin ei sanottua seuraamusta ole komitean mielestä säädettävä muiden välikirjan määräysten noudattamatta jättä- misen varalta, vaan on komitea niihin nähden pannut myötäliitettyyn välikirjan ehdo- tukseen erityiset seuraamukset (Liite IV).

*Tonttien
rakennutta-
mistaika.*

Ehdotus puheena olevan alueen rakennusjärjestykseksi on laadittu huomioon ottamalla se tarkoitus, johon alue luovutetaan (Liite III). Jotta henkilöt, joilla on sängen vähän rakennuspääomaa voisivat hankkia itselleen oman kodin sekä sen yhte- ydessä antaa pieniä huoneistoja vuokralle, on tontit sovitettu niin, että niihin käy rakentaminen pieniä yhden kerroksen ynnä ullakkokerroksen käsittäviä taloja. Siihen nähden että puurakennusten teettäminen tulee halvemmaksi, on komitea edellyttänyt puuta etusijassa käytettävän rakennusaineena. Tulenkestävän aineen käyttäminen puheena olevien tonttien rakentamisessa ei tietysti suinkaan ole kiellettyä.

*Rakennusjär-
jestys.*

Epäsoveliaan rakennustavan estämiseksi on komitean enemmistö rakennus- järjestysehdotuksen 4 §:än pannut määräyksen kuinka leveitä n. s. solain pitää vä- hintään olla. Tähän nähden on kuitenkin yksi komitean jäsen ollut eri mieltä siinä, että tämän pykälän määräys olisi tarpeettomasti rajoittavana poistettava.

Vaikkakaan asuinhuoneukset, jotka voidaan rakentaa noin 300 m² m:n laajuisille pienemmille tonteille, eivät saa täyttää enempää kuin puolet tontin pinta-alasta eli 150 m², on komiteasta kuitenkin näyttänyt tarkoituksenmukaiselta sallia sellaisen tontin halkominen (16 §). Siten tarjotaan nimittäin mahdollisuutta kahdelle henkilölle yhtyä rakennusyritykseen, jonka kautta kumpikin saa huoneen ynnä keittiön ja ullakko-huoneen käsittävän huoneiston. Niin kauan kun perheen jäsenluku vielä on vähempi, on tilaisuutta antamalla ullakkohuone vuokralle tehdä säästöjä talon hinnan kuolettamiseksi, kunnes perheen lisääntyminen vaatii käytettäväkseen enemmän tilaa.

Siitä komitean asettamasta säännöstä että puheena oleville tonteille on rakennettava etusijassa erillisiä rakennuksia taikka myös siten että kaksi vierekkäistä tonttia rakennetaan yhteen, on komitea kuitenkin tahtonut sallia poikkeuksia, kun halutaan rakentaa yhtäjaksoisia rakennusryhmiä, jotta rakennuskustannuksia siten kävisi yhäkin vähentäminen (18 §). Mainitunlaatuisia rakennusyrityksiä on komitea edellyttänyt voivan syntyä sen kautta että useampia rakennushaluisia liittyy yhteen rakennuttamaan taloa, jossa on useampia yksityisiä rakennusosia eli n. s. lamelleja, jotka itsekukin käsittävät itsenäisen pienen huoneiston, jotta siten jokaisella osakkaalla olisi tilaisuutta mahdollisimman vähäisillä rakennuskustannuksilla saada oma asunto. Sellaisen rakennusyrityksen toteuttamista on komitea kuitenkin katsonut olevan sallittava ainoastaan edeltäkäyvän harkinnan jälkeen jokaisessa eri tapauksessa, eikä rakennusryhmä saisi käsittää enempää kuin kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä sallitun suurimman alan 440 neliometriä.

*Siirtyminen
voimaperäisempään
rakennustapaan.*

Edellä on huomautettu että kaupungin kasvaminen vaatii valmistamaan kunnalle mahdollisuutta vastedes toimeenpanna alueen tarpeellinen järjestely sen ottamiseksi kaupunginasemakaavaan. Tälle kehitysasteelle päästyä ei se rakennustapa, jota puheena oleva rakennusjärjestys tarkoittaa, enää ole tarkoituksenmukainen. Olot vaativat voimaperäisemmin käyttämään pohjaa asuntotarkoituksiin ja tätä tarvetta on tyydyttävä siirtymällä rakentamisessa noudattamaan toisia periaatteita. Sellaista siirtymistä voimaperäisempään rakennustapaan, mikäli kaupunki kasvaa, ei ainoastaan ole myönnettävä yksityiselle tontinhaltijalle, vaan onpa edellyttävissä että kaupungin omakin etu vaatii sen käytäntöön ottamista. Itsestään selvä on että, kun kaupunki sovitun vuokrakauden kestäessä haluaa toimeenpanna alueen järjestämisen taikka sen rakentamisen toisten perusteitten mukaan, se ei voi käydä päinsä, ellei kaupunki lunasta asianomaisia rakennuksia, ja komitean mielestä on kaupungin velvollisuutensa tässä kohden vuokravälikirjassa rajoitettava käsittämään arvioon perustuvan rakennusten teknillisen arvon, käypiin kauppahintoihin katsomatta. Jos taas tontinhaltija pyytää vuokrakauden vielä kestäessä lupaa tontin undestirakentamiseen voimaperäisemmin ja hakemukseen katsotaan voitavan periaatteellisesti myöntyä, on tässä kuitenkin otettava huomioon, ettei toisten oikeutta luokata. Niin voi nimittäin käydä, kun eri

henkilöjen omistamat tontit on rakennettu yhteen taikka tontti on ositettu. Sellaisissa tapauksissa on komitea edellyttänyt luonnolliseksi, että mainitunlaatuksen luvan saa antaa ainoastaan mitä kokonaiseen tonttiin sekä yhteenrakennettuihin tontteihin tulee sillä ehdolla että nämä kohta rakennetaan uudestaan joko kumpikin erikseen taikka myös yhteisesti niiden perusteiden mukaan, jotka tähän nähden vastedes määrätään. Kun oikeus pohjan voimaperäisempään käyttämiseen lisää sen arvoa sekä mainitun arvonlisäyksen myös pitää tulla kaupungin hyväksi, on laajennetun rakennusoikeuden edellytetty vaativan vastaavaa vuokramaksun korotusta.

Itsestään selvä on, että niiden määräysten puitteissa, mitkä komitean valmistama ehdotus puheena olevan alueen rakennusjärjestykseksi sisältää, käy laittaminen sängen erilaatuisia rakennustyyppejä. Jotta kuitenkin kävisi selville, miten komitea on arvellut tonttien tarkoituksenmukaisen rakentamisen olevan toteutettavissa, ovat kaupunginarkkitehti ja kaupungingeodeetti tehneet ehdotukset erinäisiksi rakennustyypeiksi niihin kuuluvine kustannusarvioineen (Liite IX) komiteassa julkituotujen näkökohtain mukaisesti. Komitea on sitä mieltä, että rakennushaluisista henkilöistä on tuntuva melkoisesti turvallisemmalta tehdä päätöksensä tiettyyn rakennusyrytykseen nähden, jos piirustukset ja kustannusarvion on valmistanut jäävitön asiantuntija kuin jos sellaisen selvityksen hankkii henkilö, jolla yrityksen toteutumisesta mahdollisesti on omaa hyötyä.

Rakennustyyppi.

Eri rakennustyypeistä annetaan tässä seuraava selostus.

Tyyppi A.

Tämä tyyppi tarkoittaa yksikerroksista ullakkokerroksella varustettua rakennusta, joka rakennetaan erilliseksi tontille. Rakennettu ala on 10×10 m², lukuunottamatta ulkoportaita. Rakennuksessa on 4 huoneistoa, joista kukin käsittää huoneen ja keittiön, eteisen ja 2 laskettavaa. Näistä huoneistoista sijaitsee kaksi kumpaisessa kerroksessa. Kellarikerrokseen sopii laittaa 4 pesutupaa sekä 4 käymälää. Rakennus on tarkoitettu joko yhden henkilön taikka, jos tontti on halottu kahteen yhtäsuureen osaan, kahden henkilön omistettavaksi siten, että kumpaisellakin on huoneisto kummassakin kerroksessa, joista toisen sopii antaa vuokralle. Kustannukset koko rakennuksesta ynnä tasoituksesta, ulko- ja sisähuoneista, aitauksesta y. m. on myötäliitetyssä kustannusarviossa laskettu 13,620 markaksi, josta summasta kumpaisenkkin omistajan osalle tulee puolet eli 6,810 markkaa. *Kumpaisellekin talonomistajalle* koitua taloudellinen tulos näkyy seuraavasta laskelmasta:

Vuotuismaksu 8 % rakennuspääomasta	545: —
Kustannuksia 4 %	273: —
Tonttivero	45: —
	Smk. 863: —

joten keskimääräinen huoneenvuokra on 216 markkaa vuodessa ja 18 markkaa kuukaudessa.

Tyyppi B.

Tämä tyyppi tarkoittaa kahta yhden kerroksen ynnä ullakkohuoneen käsittävää yhteenrakennettua huoneusta, jotka tehdään kahdelle vierekkäiselle tontille kyljet samalle kadulle päin. Rakennettu ala on 10×20 m², lukuunottamatta ulkoportaita. Rakennuksessa on 6 huoneistoa, joista kukin käsittää huoneen ja keittiön, eteisen ja laskettavan ja joista on neljä ensimmäisessä ja kaksi toisessa kerroksessa. Rakennus on tarkoitettu kahden henkilän omistettavaksi, kumpaisenkin puoleksi, koska tonttien halkominen ei käy tässä tapauksessa päinsä, syystä että ne talon osat, jotka sijaitsevat kumpaisellakin puolella puheena olevain tonttien välistä rajaa, tulisivat muutoin eroteuiksi kadun yhteydestä. Kustannukset näiden yhteenrakennettujen talojen rakentamisesta ynnä tasoituksesta, ulkokuoneista, aitauksesta y. m. nousevat myötäliitetyn kustannusarvion mukaan 23,550 markkaan, josta määrästä kumpaisenkin omistajan osalle tulee puolet eli 11,775 markkaa. *Kumpaisenkin talonomistajan* taloudellinen tulos näkyy seuraavasta laskelmasta:

Vuotuismaksu 8 % rakennuspääomasta	942: —
Kustannuksia 4 %	471: —
Tonttivero	70: —
	Smk 1,483: —

joten keskimääräinen huoneenvuokra on noin 247 markkaa vuodessa ja 20 markkaa 60 penniä kuukaudessa.

Tyyppi C.

Tämä tyyppi tarkoittaa yhteenrakennettua jaksoa yksikerroksisia huoneuksia ullakkohuoneineen. Rakennettu ala on suurin sellaiselle rakennustavalle rakennusjärjestysehdotuksessa (18 §) sallittu eli $11 \times 40 = 440$ m². Rakennus ulottuu halki koko korttelin, johon tässä tapauksessa on sovitettu neljä 260 m²:in laajuista tonttia eli

yhteensä 1,040 m². Kumpaisellekin puolelle jokaisen huoneuston ulkokäytävää on tarkoitettu laitettavaksi istutuksia. Näiden istutusten edustalla rakennusjakson kumpaisellakin puolella kulkevista käytävistä pääsee kukin asukas huoneistoonsa. Rakennuksessa on 16 huoneistoa, jotka jokainen käsittävät huoneen ja keittiön, portaat sekä laskettavan ja erityisen käytävän, ja huoneet on järjestetty niin, että keittiö on alakerrassa ja huone ullakolla. Jokaisen huoneiston istutuksia päin oleva kyliki on 5 metriä pitkä. Halkokellari ja käymälät on aijottu sijoitettaviksi rakennusten alle. Rakennuksen, tasoituksen ynnä aitauksen kustannukset on arvioitu 59,400 markaksi eli noin 3,700 markaksi huoneistolta.

Taludellinen tulos *huoneistoa kohti* on seuraava:

Vuotuismaksu à 8 %	296: —
Kustannuksia à 4 %	148: —
Tonttivero	16: —
	Smk 460: —

joten joka huoneen vuokra on 230 mk. vuodessa ja 19 mk. 25 penniä kuukaudessa.

Tyyppi D.

Tämä tyyppi tarkoittaa kahden tontin yhteenrakentamista yhden kerroksen ynnä ullakkohuoneen käsittävällä rakennuksella. Rakennettu ala on $10,5 \times 15 = 157,5$ m². Rakennuksessa on 4 huoneistoa, jotka käsittävät 2 huonetta ja keittiön, eteisen, laskettavan ja portaat, ja jokaisessa huoneistossa on yksi huone ullakkokerroksessa. Kellarikerrokseen sopii laittaa 4 pesutupaa, halkokellarit ja käymälät. Rakennus on aijottu kahden henkilön omistettavaksi. Rakennuksen, tasoituksen ynnä aitauksen kustannukset on arvioitu 19,350 markaksi eli noin 9,780 markaksi kahden huoneiston osalta.

Taludellinen tulos kaksi huoneistoa käsittävää *huoneusta* kohti on seuraava:

Vuotuismaksu à 8 %	782: —
Kustannuksia à 4 %	391: —
Tonttivero	75: —
	Smk 1,248: —

joten vuokra jokaista huonetta kohti on 208 markkaa vuodessa ja noin 17 mk. 30 penniä kuukaudessa.

*Kaupunki
alottaa
rakentamisen*

Nykyinen pienten huoneistojen puute ei kuitenkaan tule poistetuksi yksistään sen kautta, että kaupunki panee kuntoon tontit ynnä tiet sekä vesijohdot ja viemärit. Viimeksi on kaupunki rakennuttamalla kunnallisia työväenasuntoja tehokkaammin ryhtynyt asuntokysymyksen ratkaisuun mitä kaupungin omiin työntekijöihin tulee. Mainittu asuntojen hankinta tarkoittaa kuitenkin toistaiseksi ainoastaan rakennettujen huoneuksien vuokralle antamista. Komitea on arvellut, että kaupunki tästälähin seuraavana toimenpiteenään asuntokysymyksessä ryhtyisi valmistamaan työntekijöilleen tilaisuutta hankkia itselleen *oma* koti. Siinä kohden on komitea edellyttänyt mahdolliseksi, että kaupunki ei ainoastaan rakennuttaisi asuntoja, vaan myös möisi ne kaupungin työntekijäin omiksi sillä ehdolla, että rakennuskustannukset saa kuolettamalla suorittaa. Vaikka tosin mainitunlaatuinen yritteliäisyys tietää kunnallishallinnolle uutta tehtävää, on komitea kuitenkin katsonut sen olevan niin likeisessä yhteydessä kaupungin tontti- ja asuntopolitiikan kanssa, että kunnalla näyttää olevan täysi syy, niinkuin muissa maissa on tehty (katso Liitettä VII), ainakin koetteeksi siten edistää pieniä asuntoja koskevan kysymyksen ratkaisua. Komitea on arvellut että kaupunki aluksi ulottaisi mainitun rakennustoiminnan ainoastaan kortteleihin N:o:ihin 534 ja 535 sekä kuluvana vuonna rakennuttaisi:

10 A-tyyppistä rakennusta, yht. 80 huon., joista olisi kustannuksia	140,000: —
2 B- » » » 12 » » » »	48,000: —
1 C-tyyppisen rakennuksen, » 32 » » » »	60,000: —
	Smk 248,000: —

Kaduntasoituksista teetettäisiin kuluvana vuonna Vallilantie arviolta 75,000 markan kustannuksilla ja tällaisia töitä varten arvioitujen kustannusten ylijäämä eli 236,200 markkaa voitaisiin jakaa kahdelle seuraavalle vuodelle.

Myyntiehdot.

Kaupungin työntekijöille luovutettavien huoneistojen myyntiehtoihin nähden on komitea arvellut että kauppahinta saataisiin sopivasti määrätyn ajan kuluessa kuolettaa vuotuisin maksuerin. Kun tämän menettelyn tarkoituksena on valmistaa halullisille henkilöille tilaisuutta säästäväisyydellä hankkia itselleen oma koti, on tässä pidettävä silmällä ettei vuotuinen kuoletus nouse suurempaan määrään kuin asianomaisten ostajain voidaan edellyttää kykenevän säästämällä keräämään. Niinkuin komitealla on tuonnempina oleva tilaisuutta ehdottaa, suoritettaisiin puheena olevain rakennustöiden kustannukset 1902 vuoden obligatsioonilainasta kunnallisia työväenasuntoja varten varatuilla varoilla. Kun kaupunki on mainitusta obligatsioonilainasta maksanut 4.9 % pääomanalennusta ja laina juoksee 4 %:n korolla, näyttää maksamattoman kauppahinnan korko voitavan määrätä 5 %:ksi. Jos kuoletusmaksu määrätään 3 %:ksi, joten kuoletusaika on oleva 20,1 vuotta, on ostajan suoritettava

rakennuspääomasta 8 %:n vuotuismaksu. Mainittu maksutapa on ostajille sovelias ja edullinen, niinkuin näkyy seuraavasta laskelmasta:

A-tyyppiä, kaikkiaan 8 huonetta varten tehdyn kustannusarvion mukaan on rakennuksen hinta	12,000: —
Ulkohuoneet	500: —
Tontintasoitus ja vesijohto	1,000: —
Aitaus	120: —
<hr/>	
Rakennuskustannukset yhteensä Smk	13,620: —

Yrityksen kannattavuus näkyy seuraavasta laskelmasta:

Tuloja:

Vuokra 8 huoneesta, 18 mk jokaisesta kuukaudessa 1,728: —

Menoja:

Rakennuspääoman korko 5 %:n mukaan 681: —
 » kuoletus 3 %:n » 409: —
 360 m² laajan tontin vero 90: —
 Ulostoot, vesi, puhtaanapito y. m. noin 4 % rakennuspääomasta . 548: — 1,728: —

Niinkuin edellä olevasta laskelmasta näkyy, pääsee puheenalaista laatua olevan asuinhuoneuksen haltija maksamalla vuokraa 18 markkaa huoneesta kuukaudessa, mikä kuitenkin on nykyisiä vuokramääriä vähempi, kahdenkymmenen vuoden kuluessa huoneuksen omistajaksi saaden komitean ehdotuksen mukaan vielä ainakin kymmenen vuotta käyttää sitä hyväkseen entisin ehdoin. Kauppahinnan suorittamisen vakuudeksi otetaan kiinnitys tontin hallintaoikeuteen ynnä tontilla oleviin rakennuksiin.

Kiinnitys.

Puheena olevain rakennustöiden kustannukset on komitea edellyttänyt voitavan suorittaa 1902 vuoden obligatsioonilainasta työväenasuntoja varten varatuilla varoilla, joista, sittenkun on rakennettu kunnalliset työväenasunnnot 13 kaupunginosan kortteliin N:oon 412 Töölössä sekä 12 kaupunginosassa Fredriksbergin vierellä olevaan kortteliin N:oon 372, puolet eli 500,000 markkaa vielä on käytettävänä. Vaikka tosin Kaupunginvaltuusto on mainittujen työväenasuntojen rakentamista varten asetetulle rakennustoimikunnalle antanut toimeksi ehdottaa miten ja milloin sanottuja kortteleja on edelleen rakennettava (ks. siv. 10), on komitea kuitenkin edellyttänyt, että sanottujen lainavarain jälellä olevasta puolesta umpiluvuin 250,000 markkaa

*Määräraha
suunniteltua
rakennustoi-
mintaa
varten.*

voidaan käyttää komitean ehdottamaan rakennustarkoitukseen. Kun kuitenkin komitean ehdottama tapa asuntokysymyksen ratkaisemiseksi tarkoittaa kunnan toiminnan laajentamista mitä asuntojen hankkimiseen tulee sekä epäilystä voi syntyä siitä, onko mainittu lainavarain käyttäminen niitä varten vahvistetun tarkoituksen mukainen, saa komitea lyhyesti selvittää käsityksensä tästä asiasta.

Harkitessaan niitä määrärahoja, joita varten uusi obligatsioonilaina oli tarpeen, tuli tarkoitusta varten vuonna 1902 asetetun komitean antaa lausunto erinäisistä keinoista, joiden edellytettiin voivan tulla käytäntöön työväenasuntojen aikaansaamisen suoranaiseksi edistämiseksi (Pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1902). Sellaisiksi keinoiksi edellytettiin a) että kunta yhtyy osakkaaksi työväenasuntojen rakennuttamista varten perustettuihin osakeyhtiöihin joko määrättyllä prosentilla osakepääomasta taikka myös tontin arvolla; b) että kunta, kun ei ole saatavissa valtiolainoja eikä muita lainoja kohtuullisin ehdoin, voi itse antaa taikka välittää lainoja mainittuihin tarkoituksiin pidättämällä itselleen oikeuden valvoa varain käyttämistä; sekä c) että kunta edistääkseen tarkoituksenmukaisten ja halpoin työväenasuntojen syntymistä ainakin koetteeksi itse rakennuttaisi sellaisia asuntoja vuokrattavaksi maksusta, joka vastaa käytetyn pääoman korkoa sekä kuoletusta, mutta ei sen lisäksi tuota voittoa. Samalla kun toimikunta kehotti olemaan käyttämättä sitä keinoa että kunta rupeaisi osakkaaksi sellaisiin yrityksiin taikka välittäisi niille lainoja, viittoi toimikunta sen ohjelman pääpiirteet, jota toimikunnan mielestä oli noudatettava mainitussa tarkoituksessa perustettujen yritysten kannattamisessa. Tarkoitusta varten olisi perustettava suuri osakeyhtiö, joka lunastaisi itselleen yhden taikka useamman korttelin, joihin rakennettaisiin pieniä huoneuksia. Nämä huoneukset annettaisiin sitten vuokralle mahdollisimman alhaista vuokraa vastaan taikka myös myytäisiin omia kustannuksia vastaavasta hinnasta lunastamalla osakkeita. Kunnan avustuksen tulisi tässä kohden esiintyä siinä muodossa, että kunta rupeaa osakeyhtiön osakkaaksi etuoikeutetuilla osakkeilla, jotka vähä vähältä arvotaan.

Siitä sanamuodosta, jonka Kaupunginvaltuuston marraskuun 21 päivänä 1905 tekemä työväenasuntoja varten varattujen lainavarain käyttämistä koskeva päätös on saanut, näyttää käyvän selville, ettei Valtuusto ole tahtonut rajoittaa sanottujen varain käyttämistä niin ahtaisiin puitteisiin kuin toimikunta oli ehdottanut. Siltä varalta että kunnan myötävaikutusta laajemmassa määrässä tarvittaisiin tällaiseen yleishyödylliseen, rakennustoimintaan, pidätti Kaupunginvaltuusto itselleen kuitenkin vallan jokaisessa eri tapauksessa harkita asiaa. Puheena oleva Kaupunginvaltuuston päätöksen sanamuoto ei kuitenkaan osota, että kaupungin toimenpiteen asuntokysymyksen ratkaisemiseksi pitäisi viedä siihen, että kunta itse rakennuttaa asuntoja muille kuin omille työntekijöilleen. Kun kuitenkin ne rakennusyrietykset, jotka komitea ehdottaa teoteutettaviksi kunnan toimesta, tarkoittavat sel-

laisten asuntotarpeitten tyydyttämistä, joita varten puheena olevat lainavarat on varattu, ei komitean ehdottama tehokkaampi tapa tämän tarkoituksen saavuttamiseksi näytä olevan sitä laatua, että se estäisi puheena olevain varain käyttämistä mainittuun yritykseen. Todellisuudessa tietää ehdotettu rakennustoiminta, rakennusten kauppahinnan maksutapaan nähden, viimeiseltä rakennusluoton myöntämistä kuole-tusehdoilla kunnan työntekijöille, jommoista menettelyä Kaupunginvaltuuston usein-mainitussa päätöksessä on nimenomaan edellytetty.

Komitean edellä suunnittelema keino pienten asuntojen aikaansaamiseksi tar-koittaa etusijassa työväenluokan asunnonpuutteen poistamista. Asuntojen hankkiminen on kuitenkin tehtävä, jolle kunnallishallinnon näyttää pitävän olla yhtä vähän vieras mitä tulee työväenluokkaan kuin kunnan vähävaraisiin jäseniin ylipäättään, ammattiin tai yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta. Mitä tulee pienten asuntojen hankkimiseen niille kaupungin vähävaraisille asukkaille, joita ei käy lukeminen varsinaiseen työväenluokkaan, on komitea sitä mieltä, että Vallilaan suunniteltu asuntoalue ei so-vellu tähän tarkoitukseen. Tässä on erittäin huomautettava että, kun näillä henki-löillä etusijassa on toimintansa kaupungin keskiosassa virastoissa ja liikeyrityksissä sekä heillä ylipäättään on lyhyet ruokailulomat, on Vallilan alue heille aivan liian etäinen. Tähän luokkaan kuuluvain kaupunkilaisten asuntotarvetta on sentähden tyydytettävä toisella, likempänä kaupungin keskustaa sijaitsevalla tienoolla, ja komitea on arvellut tähän tarkoitukseen sopivan paikan olevan saatavissa Töölön kaupunginosista. Kun, siihen nähden että käytettävistä varoista on puute ja nykyään on vaikea saada uutta obligatsioonilainaa, ei näy olevan mahdollisuutta rakennuspohjan tasoittamiseen laa-jemmassa määrin kuin edellä on ehdotettu, ei komitea ole havainnut olevan aihetta viimeksi mainitussa suhteessa nyt antaa tarkempaa ehdotusta asiasta. Komitea on tässä yhteydessä myös tahtonut huomauttaa, että mainittu tarkoitus olisi saavutetta-vissa esimerkiksi jaoittamalla erinäisiä kaupungin eri osissa olevia alueita rakennetta-vaksi eri asuntotarpeita silmällä pitäen näille sopivien erityisten rakennusjärjestysten mukaan sekä kehittämällä siinä kohden kaupungin kulkulaitoksia ja rahavaroilla kannattamalla mainittuja tarkoituksia tyydyttävää rakennustoimintaa joko komitean ehdottamalla tavalla taikka myös siinä muodossa kuin Kaupunginvaltuuston marras-kuun 21 päivänä 1905 tekemä päätös osottaa.

*Pieniä asun-
toja muille vä-
hävraisille
kuin työnteki-
jölle.*

*Tontinluovu-
tuksen muoto
keinona tont-
tiarvon kohoaa-
misen varaa-
miseksi
kaupungin
hyväksi.*

Tässä edellä puoltaessaan vuokrausta maanluovutuksen muotona on komitea etusijassa pitänyt silmällä tonttien luovutusta komitean suunnittelemalta Vallilan asunto-alueelta, jonka jaotus ja rakennuttaminen komitean ehdottamain perusteiden mukaisesti olisi oleva verraten ohimenevää eli väliaikaista luontoa. Kysymys miten tonttien luovuttaminen yksityisille on järjestettävä jotta kaupungin yleisen kehityksen aikaansaama tonttiarvon kohoaminen on tuleva kunnan hyväksi on pulmallisimpia kunnallispoliittisia kysymyksiä, jonka tähden näyttää sopivimmalta ottaa se erittäin tutkittavaksi.

Ne lisääntyneet velvollisuudet, joita nykyaikainen yhteiskunnallinen kehitys asettaa kaupunkien kunnallishallinnolle, ovat pakottaneet hankkimaan uusia tulolähteitä kunnallishallinnolle kuuluvien uusien tehtävien toteuttamiseksi. Näiden tulolähteitten etsinnässä on huomiota kiinnitetty siihen erittäinkin nopeasti kasvavissa kaupungeissa esiintyvään ilmiöön, että kiinteistöarvot huomattavasti kohoavat. Kun tämä kiinteistönomistajan omatta ansiotta tapahtuva arvonkohoaminen johtuu m. m. kaupunkien yleisestä kehityksestä ja kunnan kustantamista monista erilaatuisista laitoksista, näyttää kunnalla olevan oikeutettu vaatimus saada omaksi hyväkseen ainakin joku osa tätä arvonlisäännystä.

Niinkuin edellä on mainittu, on muissa maissa ottamalla käytäntöön erityiset menetyt tontinluovutuksessa koetettu varata tonttiarvon kohoaminen kunnan hyväksi. Näiden oikeussäännösten tarkoituksena on pysyttämällä maan omistusoikeus kunnalla laajentaa nautintaoikeuden sisällys omistusoikeuden rajaan asti.

Onko tavoiteltu päämäärä mainittuun suuntaan käyvällä lainsäädäntötoimella saavutettavissa ja onko tästä järjestelmästä koitua kunnalle ja sen jäsenille molempuolista hyötyä, on niin laaja kysymys, ettei komitea ole voinut ryhtyä sitä tarkemmin selvittämään viivyttämättä tämän mietinnön antamista. Se vaara ei nimittäin näy olevan mahdoton, että nautintaoikeuskäsitteen koeteltujen rajojen siirtämisen johdosta pohjan käyttöoikeutta vastamainitussa muodossa tulisivat haittaamaan sellaiset epäkohdat, että halu sijoittaa pääomaa rakennusyrietyksiin on vähenevä ja asuinhuoneuksien lisääntyminen sen johdosta estyvä.

*Tonttiarvon
kohoamisen
verotus.*

Edellä olevalla ei komitea suinkaan ole tahtonut lausua että kysymys tonttiarvon kohoamisen saattamisesta kunnan hyväksi olisi jätettävä sillensä, syystä että on vaikea löytää onnellista käytännöllistä ratkaisua. Komitea on päinvastoin sitä mieltä, että kunnallishallinto voi ja sen tulee jossakin määrin ja tietyin edellytyksin käyttää tonttiarvon kohoamista kaupungeissa luonnollisena tulolähteenä alinomaan syntyvien uusien tarpeitten vaatimien lisääntyvien kunnallisten ulostekojen suorittamiseksi. Tätä tulolähdettä ei kuitenkaan näy olevan käytettävä yksityisoikeudellista tietä luomalla uusia koettamattomia ja sentähden arveluttavia siviilioikeudellisia säännöstöjä, vaan rahaoikeudellista tietä ottamalla käytäntöön tonttiarvon kohoamisen

verotus. Tämä kysymys on kuitenkin niin mutkallista ja pulmallista laatua, että varma kanta siinä tuskin on saavutettavissa ilman laajoja yksityiskohtaisia tutkimuksia. Puheenalaista laatua olevan verotusmuodon käytäntöön ottaminen on kuitenkin mitä likeisimmässä yhteydessä kunnallishallinnon nykyaikaisen kehityksen kanssa ja tärkeänä edellytyksenä sille. Vaikka puheena olevan verotuksen tarkoituksenmukaisuus, siihen nähden että se on vasta verraten lyhyen ajan ollut joissakuissa maissa käytännössä, ei vielä ole täysin varmasti arvosteltavissa, on komitea kuitenkin sitä mieltä, että se olisi otettava harkittavaksi kunnallista verotusta meillä uudistettaessa. Kun mainittuun suuntaan käyvää alotetta ei voi pitää vieraana pääkaupungin kunnallishallinnolle, on komitea sitä mieltä, että kysymys olisi pantava perinpohjaisemman erikoisvalmistelun alaiseksi kuin komitea tässä yhteydessä on voinut sille omistaa, sekä sen pohjalla valmistettava ehdotus lainsäädäntötoimiin ryhtymisestä nyt puheena olevan verotusmuodon käytäntöön saattamiseksi.

Lopuksi saa komitea ilmoittaa, että komitean kokouksissa ovat olleet saapuvilla Rahatoimikamarin sihteeri, kaupungininsinööri, kaupungingeodeetti ja kaupunginarkkitehti, jotka ovat komitealle antaneet asiaa valaisevia tietoja.

Asian laajuuden tähden komitealla ei ole ollut tilaisuutta käsitellä sitä täydellisemmin kuin tässä on tehty; ja saa komitea sentähden, siihen luottaen että Kaupunginvaltuusto on havaitseva olevan syytä jatkaa pyrkimyksiä siihen päämäärään, jota tämän komitean asettamisella on tarkoitettu, kunnioittaen ehdottaa että arvoisa Kaupunginvaltuusto päättäisi:

1:ksi myötäliitetyn asemapiirroksen mukaisesti jaoituttaa, tasoituttaa ja kanavoituttaa siihen merkityn Vallilan alueen sekä antaa sanotulla alueella jaetut tontit vuokralle pääasiallisesti tähän myötäliitetyn välikirjaehdotuksen mukaisesti;

2:ksi Vallilantien tasoittamiseen ja kanavoimiseen kuluvana vuonna osottaa 75,000 markan rahamäärän ennakolta maksettavaksi ja pantavaksi 1909 vuoden menosääntöön sellaisia töitä varten sekä vuosien 1909 ja 1910 kuluessa teettää sanotut työt valmiiksi;

3:ksi hyväksyä myötäliitetyn ehdotuksen puheena olevan alueen rakennusjärjestykseksi;

4:ksi aluksi kuluvana vuonna korttelien 534 ja 535 tonteille teettää 10 rakennusta tyyppiä A, 2 rakennusta tyyppiä B ja 1 rakennuksen tyyppiä C pääasiallisesti tähän myötäliitettyjen luonnospirustusten mukaisesti yhteensä 250,000 markan kustannuksilla, jotka suoritetaan 1902 vuoden obligatsioonilainasta työväenasuntojen rakennuttamista varten varatuista varoista;

5:ksi antaa kaupungin Rakennuskonttorille toimeksi yksissä neuvoin tarkoitusta varten asetetun rakennustoimikunnan kanssa huoltaa edellä mainittujen rakennustöitten toimittaminen;

6:ksi antaa Rahatoimikamarin toimeksi asuinhuoneuksien myymisen ynnä niihin kuuluvien tonttien luovuttamisen vuokralle etusijassa kunnan palveluksessa oleville työntekijöille siten, että rakennuskustannukset saadaan suorittaa kuolettamalla, sekä muutoin niillä ehdoilla kuin myötäliitetyssä välikirjan ehdotuksessa mainitaan;

7:ksi antaa Rahatoimikamarille tehtäväksi valmistaa ja Kaupunginvaltuustolle jättää ehdotuksen puheena olevalla alueella sijaitsevien asuntojen tarkastuksen järjestämiseksi; sekä

8:ksi antaa tarkemmin valmisteltavaksi kysymyksen tonttiarvon kohoamisesta koituvan hyödyn varaamisesta kunnan hyväksi sekä kysymyksen kaupunginmaan vuokrauksesta voimassa olevain oikeussäännösten täydentämisestä luotonantajan oikeuden turvaamiseksi.

Mietintöä seuraa vastalause ja 9 liitettä.

Helsingissä, toukokuussa 1908.

Gustaf Nyström.
W. Zilliacus.

V. von Wright.
Leo Ehrnrooth.

Alarik Hernberg.

Vastalause.

Kun en voi yhtyä siihen mielipiteeseen, jota komitean enemmistö on kannattanut ehdotettujen tonttien tarjoomiseen nähden, pyydän lausua seuraavaa:

Komitean mielestä olisi tonttien vuokraoikeus tarjottava huutokaupalla ja annettava enimmin tarjoovalle. Se päämäärä, johon komitea on pyrkinyt edellä olevaa ehdotusta tehdessään, on viimeiseltä ollut terveellisten ja halpaimien asuntojen aikaansaaminen yhteiskunnan vähävaraisille jäsenille. Tonttien luovuttaminen enimmän maksavalle kuitenkin mielestäni olisi omansa suorastaan vastustamaan tätä tarkoitusta.

Tonttia haluava on epäilemättä tehdessään arviolaskua jollekin näistä tonteista suunniteltua rakennusyritystä varten paneva pohjaksi sen keskimääräisen huoneenvuokran suuruuden tahi likimääräisen suuruuden, minkä hän on tähän asti tottunut maksamaan, ja sitten saman perustuksen mukaan arvioiva vuokratulot niistä huoneista, joissa ei hän itse ole asuva. Näihin omista ja vuokralle annetuista huoneista kertyviin vuokratuloihin hän vertailee rakennuksen kustannuksia sekä sitä summaa, minkä hän näiden laskelmain nojalla voi maksaa vuokraa, ja saa siten tulokseksi veromäärän, joka ei ole ensinkään komitean arviolaskuihin otetun kaltainen. Tähän arvatenkin väitetään, että ehdotettua rakennusjärjestystä noudattamalla vuokramiehellä ei ole tilaisuutta voimaperäisemmin käyttää tonttia ja ettei hän sentähden voi maksaa suurta veroa. Siitä seikasta ettei vuokramies rakennuttamalla korkeita ja laajoja rakennuksia saa täysiksi käyttää rakennuksen pohjaa hyväkseen, johtuu tosin ettei kaupunki voi saada yhtä suurta veroa kuin siinä tapauksessa, että laajempi rakennusoikeus olisi sallittua, mutta tämä ei vie siihen, että vuokramies subteellisesti niihin harvalukuisiin huoneisiin, mitkä hänellä on oikeus rakennuttaa, pääsisi vähällä maksulla. Rakennuspohjasta suoritettava vuotuinen menoerä ei sentähden aikaansaisi että näille tonteille rakennetuissa taloissa asunnonvuokrat olisivat halvemmat kuin muissa.

Ehdotetun rakennusjärjestyksen sallima yksinkertaisempi ja halvempi rakennustapa ei myöskään aikaansaisi vuokrain huojistumista, kun sen sijaan tontinvuokra pakotetaan korkealle.

Ehdotettu määräys, että asukkeja ei saa pitää sekä että kunnalle on pidettävä oikeus määrätä kuinka paljon vuokraa huoneista saa vaatia, ovat ainoastaan osittain omansa tasoittamaan kiinteistöistä kertyviä tuloja ja siten pysyttämään verot alhaisina. Tehokkaalla asuntojen tarkastuksella kenties saadaan asukkijärjestelmä kutakuinkin torjutuksi näistä huoneuksista ja siten osittain estetyksi hankkimasta asunnoista lisätuloja, mikä tietysti jälleen vaikuttaa kiinteistön veron määrään. Melkoista vaikeammaksi sitä vastoin käy asunnonvuokrain suuruuden määrittäminen. Jos talonisännän täytyy sen johdosta, että hän maksaa suuren veron, saada jokaisesta talonsa huoneesta suuri vuokra, käy häneltä tuskin vaatiminen että hän antaisi ne huoneet, joissa ei hän itse asu, vuokralle halvemmasta hinnasta kuin mitä hänen täytyy laskea maksavansa omistaan. Viimeksi mainitulla määräyksellä ei sentähden voida olennaisesti vaikuttaa rakennuspohjan hintaan ja sen kautta asunnonvuokraan.

Jos sitä vastoin kaupunki komitean ehdottamilla ehdoilla ja arviolaskuissa mainituista maksuista luovuttaisi halullisille rakennuttajille kilpailutta *) nyt puheena olevat ja vastedes yhä suuremman määrän samantapaisia tontteja, olisi, vaikkakin aluksi verraten vähäiselle joukolle vähävaraisia henkilöitä, sekä talonomistajille että vuokralaisille tarjona terveellisiä asuntoja kohtuullisesta hinnasta.

Huutokauppajärjestelmän käyttämistä tonttien tarjoamisessa puolustetaan sillä, että kun halullisia ottajia on enemmän kuin tarjottuja tontteja, noudatettaisiin täten varmimmin oikeudenmukaisuutta ja estettäisiin yleisössä syntymästä epäilystä, että viranomaiset menettelevät puolueellisesti tonttien antamisessa. Toinen etu tästä järjestelmästä on että tonttien tarjoaminen siten aikaansaa vähimmin mutkia.

Niiden rakennusten myymisessä, jotka kaupunki komitean ehdotuksen mukaan olisi rakennuttava eräille tonteille, ehdotetaan sitä vastoin että huutokauppajärjestelmää ei käytettäisi, vaan että ne, noudattamalla samoja periaatteita kuin kunnallisten työväenasuntojen vuokralle antamisessa, luovutettaisiin kaupungin työntekijöille ja ainoastaan siinä tapauksessa, ettei ottajia ole riittävästi, myytäisiin huutokaupalla.

Rajoittamalla vastaisten ottajain luvun kaupungin palveluksessa pitemmän aikaa olleisiin työntekijöihin, jotka ovat palveluksessaan käyttäytyneet hyvin, on komitea koettanut estää rakennuksia ainakaan sanottavassa määrin joutumasta keinoittelun esineeksi. Ettei komitea tällä rakennusten myymistä koskevalla määräyksellä ole onnistunut välttämään samantapaista vääryyttä, jota se on varonut siinä tapauksessa, että tontit annetaan vuokralle huutokaupatta, on ilmeistä. Täytyy nimittäin pitää luonnollisena, että kaupungin työntekijäin joukossa on oleva halullisia ottajia paljon enemmän kuin on tarjottuja rakennuksia. Tässä siis syntyy sama luoteltu vääryys kuin tonttien luovuttamisessa huutokaupatta.

Komitea ei ole mitään lausunut rakennettujen tonttien verosta. Jos näiden tonttien maksu määrätään sen suuruiseksi kuin komitea on arvioinut siinä tapauksessa, että ne rakennuksineen luovutetaan kilpailutta, tehdään siten kahdenkertainen vääryys niille halullisille ottajille, joilta ei ainoastaan ole riistetty mahdollisuutta päästä valmiitten rakennusten haltijoiksi, vaan joiden sen lisäksi täytyy tehdä tarjoukset toistensa kilvalla saadakseen tontin.

Aivan johdonmukaista sitä vastoin olisi, että tonttien vuokralle antamisessa menetettäisiin samalla tavalla kuin valmiitten rakennusten myymisessä: ensi sijassa tulisivat kysymykseen kaupungin omat työntekijät ja alemmat virkamiehet; näistä taas olisi niillä, jotka ovat kauemmin olleet kaupungin palveluksessa, etusija niiden edellä, jotka ovat lyhemmän aikaa kaupunkia palvelleet. Jollei kaupungin oma in työntekijäin ja alempain virkamiesten joukossa olisi riittävä määrä tarjottujen tonttien ottajia, myönnettäisiin oikeus tontin vuokraamiseen myös kaupungissa hengille kirjoitetuille työntekijöille ja vähävaraisille yhteiskunnan jäsenille, jossa tapauksessa etusija annettaisiin niille, jotka ovat kauimmin olleet kunnan jäseninä. Panemalla oikeuden tontinvuokraukseen kunnan jäsenyyden varaan estäisi kaupunki sitä

*) Kuntain luovuttaessa tontteja, joihin rakennetaan pieniä asuinhuoneuksia, käytetään ulkomaalla nyttemmin tuskin missään huutokauppamenettelyä. Esimerkiksi mainittakoon, että Tukholmassa nykyään tarjotaan 30 vuoden vuokralle kaupungin asemakaavaan merkittyjä tontteja pienten työväenasuntojen rakennuttamista varten 10 äyrin hinnasta neliömetriltä.

paitsi tänne siirtymästä muilta paikkakunnilta henkilöitä, joita halvat asunnot ja hyvä työnansio kenties houkuttelisivat tänne.

Jos havaitaan ilmaantuvan lukuisia nyt ehdotettujen tonttien ottajia, tulisi kaupungin samalla tavalla järjestää muita alueita kaupungin eri osissa vuokralle annettavaksi ja näitä *niin runsaasti*, että pieniä halpoja tontteja *aina* on halullisten saatavissa määrätystä hinnasta.

Sellaisten tonttien vastaisen vuokramaksun täytyy tietysti riippua useista erilaisista tekijöistä: kaupungilla tonttien kuntoonpanosta olleista suoranaisista kustannuksista, siitä verosta minkä kaupunki näkee kohtuulliseksi arvioida maasta, käytettyjen rahavarain korkokannasta j. m. s.

Sen nojalla mitä edellä olen lausunut saan kunnioittaen ehdottaa arvoisan Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että komitean arvioimasta 25 pennin vuokramaksusta neliömetriltä ja myötäliitetyssä ehdotuksessa mainituilla ehdoilla kaupungin omille työntekijöille ja alemmille virkamiehille samojen periaatteitten mukaan, kuin kunnallisten työväenasuntojen vuokralle antamisessa noudatetaan, annetaan Vallilasta ehdotetut tontit vuokralle. Jollei kaupungin työntekijäin ja alempain virkamiesten joukossa ole kyllin lukuisasti ottajia, on tontit luovutettava vähävaraisille kaupungissa hengille kirjoitetuille, etupäässä työväenluokkaan kuuluville henkilöille, ollen etusija sillä, joka on kauimmin ollut kunnan jäsenenä.

W. Zilliacus.

Käytettyä kirjallisuutta.

- Cahn, E.*: Das Erbbaurecht und seine Bedeutung für die Verbesserung der Wohnungsverhältnisse, 1905 (eripainos »Jahrbuch des Freien deutschen Hochstifts zu Frankfurt a. M.«).
 —»— Die Gemeinnützige Bautätigkeit in Frankfurt am Main, 1904.
Bauliche Entwicklung von Frankfurt am Main, 1905.
Erman, H.: Erbbaurecht und Kleinwohnungsbau, 1907.
Kley, W.: »Bei Krupp«, Leipzig 1899.
Wagner: Die Tätigkeit der Stadt Ulm a. D. auf dem Gebiet der Wohnungsfürsorge für Arbeiter und Bedienstete.
Wiedefeldt: »Die Verwertung des kommunalen Grundbesitzes«, Düsseldorf 1906.
Schefold: Wohnungspolitik und Erbbaurecht, »Deutsche Juristen-Zeitung« 1908.

Sucksdorff, V.: Helsingin työväen asunto-olot, 1904.

Davidsonin kirjoitus *Ekonomisk Tidskrift* lehdessä, 1907, vihko 1.

Helsingin kaupungin kunnalliskertomukset.

Helsingin kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat.

Betänkande afgifvet af Stockholms Stadsfullmäktiges bostadskomité, 1907.

Betänkande afgifvet af Stockholms Stadsfullmäktiges komité för uppgörande af förslag till bestämmelser för stadens egnahemslånerörelse.

Utlåtande af Stockholms Stadsfullmäktiges Beredningsutskott rörande lämpligheten af särskild kommunal beskattning af tomtvärdestegring.

Taloustieteellisen Seuran esitelmät ja keskustelut, 1899, IV.

Mietintö, jonka on antanut kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta, kunnallista vaalitapaa ja kunnallisverotusta koskevia säännöksiä tarkastamaan asetettu komitea, 1908.

Liite I.

Kaupunginvaltuustolle.

Pääkaupungissa viime vuosina yhä tuntuvammaksi käynyt asunnonpuute, joka on aikaansaanut vuokrain kohoamisen täällä ennen kuulumattomaan määrään, on ilmiö, jonka mielestäni täytyy kiinnittää kunnallishallinnon huomiota. Helsingin kaupungin väkiluku on jo sivuuttanut ensimmäiset satatuhatta ja lisääntyy vuosittain ylenevässä sarjassa.

Riittävän lukuisten soveliaitten asuntojen hankkiminen tälle väenlisäännykselle on tietystikin pakottavimpia vaatimuksia, joita kaupungille asetetaan, ja tämä vaatimus on tyydytettävä jottei väenlisäännys aikaansaisi mitä arveluttavimpia yhteiskunnallisia ja terveydellisiä vaaroja.

Ei ole kiellettävissä että kaupunginhallinto on voimainsa mukaan, etusijassa kaupunginasemakaavaa laajentamalla, koettanut tehdä puheena olevassa tarkoituksessa tarpeellisen rakennustoiminnan mahdolliseksi. Käytettävänäni olleet kaupungin asukaslukua ja asuinhuoneitten lukua osottavat numerotiedot kuitenkin näyttävät, että asuntojen ahtaus on vuosien kuluessa tuntuvasti lisääntynyt, ja liiankin hyvin jokainen tietää, että vuokrat ovat yksin ajoin pelottavasti kohonneet. Kun kokemus osottaa, ettei tämänlaatuisia asioita käy käsittelemisen varsin nopeasti, on mielestäni ollut syytä tuonnempana olevan esityksen tekemiseen, varsinkin kun laajojen, kaupungille kuuluvain alain vuokrakausi ensitulevana vuonna menee umpeen ja niiden vastainen käyttäminen niin ollen joka tapauksessa tulee puheeksi.

Ilmiö, jolla nähtävästi täytyy olla yhteyttä edellä viitattujen olojen kanssa, on pyrkimys asettumaan kaupunginaseman ulkopuolelle, jommoista pyrkimystä jo kauan on ollut huomattavana lisääntymistään lisääntyvässä joukossa pääkaupungin asukkaita. Tämä pyrkimys aikaansai Hermannin ja Toukolan syntymisen ja on, sittenkun nämä yhteiskunnat oli yhdistetty kaupunkiin, herättänyt virkeän rakennustoi-

minnan osaksi aivan kaupungin vierellä, mailla jotka eivät kuitenkaan kuulu kaupungille eivätkä ole sen käytettävissä, osaksi kaupungista vievien rautateiden varilla Fredriksbergissä, Oulunkylässä, Malmilla, Tikkurilassa, Huopalahdessa, Pitäjänmäellä, Grankullassa, jopa vieläkin etäisemmillä paikoilla.

Mainituissa kaupungin rajain ulkopuolella sijaitsevilla paikoilla noudatettu rakennustapa eroaa melkoisesti kaupungissa käytetystä. Kaupungin piirissä on »vuokrasarmi» asuintalon yleisenä perikuvana, jota vastoin kaupungin ulkopuolella pääasiallisesti pyritään rakentamaan yhdenperheen-taloja.

Tämä asianhaara taas on mitä likeisimmässä suhteessa siihen tunnettuun asianlaitaan että kaupunginasema, pääasiallisesti, on kehitetty ja sovitettu suuria vuokrataloja varten, jota vastoin siihen tuskin käy rakennuttaminen pieniä ja verraten halpoja yhdenperheen asuintaloja, osaksi syystä että tontinhinnat ovat kalliit ja osaksi syystä että rakennusjärjestykset pääasiallisesti on sovitettu suurten vuokratalojen luonnon mukaan ja vaikeuttavat pienten yhdenperheen-talojen rakennuttamista tahi asettavat niille liian suuria vaatimuksia, joten niitä tavallisesti ei käy kaupunkiin rakennuttaminen.

Pyrinnöt »oman kodin» saamiseksi käyvät kuitenkin tässäkin kaupungissa yhä huomattavammiksi. Muutama vuosi takaperin pyysi eräs yhtiö Kaupunginvaltuustolta lupaa jakaa Fjälldalin kaupunginosan pohjoispuolella olevat käyttämättömät ja kauliilla paikalla sijaitsevat alat huvilapalstoiksi pääasiallisesti yhdenperheen rakennuksia varten, ja — vaikka on suunniteltu kohdakkoin jaettavaksi ainakin pari varsinaisessa kaupungissa olevaa aluetta sellaista tarkoitusta varten, perustetaan kuitenkin paraikaa kahta tai kolmea samantapaista esikaupunkia aivan kaupungin läheisyyteen, mutta yksityiselle omistajalle kuuluvalla maalla.

Nämä asianhaarat mielestäni osottavat:

1:ksi että nykyään meillä samoinkuin muissa maissa on olemassa huomiota ansaitseva pyrkimys »omain kotien» rakennuttamiseksi, ja

2:ksi että kaupunginasemamme nykyinen järjestely sekä olot muutoin eivät, ainakaan täydellisesti, vastaa niitä omituisia vaatimuksia, jotka täytyy olla täytetty jotta yhdenperheen talot voisivat kaupungin alueella päästä yleisemmin käytäntöön. Nämä molemmat asianhaarat ovat mielestäni niin tärkeät, että kaupunginhalinnon pitäisi ottaa harkittavaksi, mitkä toimenpiteet niiden johdosta voivat olla oikeutettuja.

Yhdenperheen talo, vaikka onkin tässä ensiksi mainittu, ei suinkaan ole ainoa eikä kenties tärkeinkään keino vallitsevan asunnonpuutteen vähentämiseksi. Toimenpiteistä, joihin kaupunki kenties voisi laajemmassa tahi suppeammassa määrässä ryhtyä, mainittakoon tässä ainoastaan joitakuuta muualla koeteltuja:

1:ksi. Vanhan kaupungin aseman ulkopuolella, mutta sen likeisimmässä läheisyydessä olevien uusien alueiden jakaminen asuntotonteiksi, jotka eritoten soveltuvat pieneenlaisille asuntorakennuksille ja yhdenperheen taloille, johon nähden erittäin olisi huomioon otettava niinhyvin että ala valitaan sellainen, ettei sen tasoittelu ja katujen kuntoonpano vaadi ylen suuria kustannuksia eikä siten aiheuta kalliita tontinhintoja, kuin myös että tonttien suuruus ja katujen leveys sovitetaan pienemmän asunnon tarpeitten mukaisesti, ja olisi kenties näiden uusien kaupunginosain tarkoituksenmukaisemman järjestelyn aikaansaamiseksi hallitukselta anottava lupaa sellaisiin poikkeuksiin maan kaupungeille nykyään voimassa olevasta yleisestä rakennusjärjestyksestä kuin olojen katsotaan vaativan.

2:ksi. Tällaisten tonttien mahdollisimman pikainen kuntoonpano ja kaupaksi tarjoominen kysyntää täysin vastaavassa määrässä.

3:ksi. Halpojen kulkulaitosten aikaansaaminen näiden alueiden ja kaupungin vanhempain osien välille, eritoten huomioon ottamalla työväenluokan tarpeet mitä tulee niihin aikoihin päivästä, jolloin se saapuu työpaikkoihinsa ja palaa niistä.

4:ksi. Sellaisten yhtiöitten kannattaminen, jotka rajoitettua osinkoa jakamalla toimivat pienten, halpoin asuntojen aikaansaamiseksi.

5:ksi. Maan luovuttaminen vuokralle samoinkuin sen myyminen mahdollisimman edullisin ehdoin rakennusyriytyksille, jotka eivät toimi keinottelutarkoituksessa ja panevat takeita siitä että maa käytetään vähävaraisten henkilöiden asuntopaikaksi.

6:ksi. Maan luovuttaminen valmiiksi tasoittelemattomien katujenkin varsilta vaatimattomia, etusijassa puisia asuinrakennuksia varten, kuitenkin ryhtymällä niihin toimenpiteisiin, joita terveydelliset olot välttämättä vaativat.

7:ksi. Sellaisten rakennusjärjestysten valmistaminen, jotka eritoten ovat omansa edistämään omaan kotien ja halvempain asuinrakennusten syntymistä.

8:ksi. Tämän ohella olisi harkittava missä määrin n. s. »tonttioikeuden» käytäntöön ottaminen voisi olla hyödyllinen ja mahdollinen, sekä

9:ksi. Voisiko ja millä tavoin kaupunki voisi luottoaan käyttämällä avustaa lainain antamista pienempiä omakoti-rakennuksia varten.

Vaikkei suinkaan saata tulla puhuttakaan siitä, ettei kaupungin Rahatoimikamarilla olisi mitä parasta tahtoa valmistella ja toteuttaa niitä toimenpiteitä, joita tämä kunnioittava esitys tarkoittaa, rohkenen kuitenkin, katsoen niinhyvin Kamarin moninaiisiin muihin tehtäviin kuin asian tärkeään ja kiireelliseen laatuun, ehdottaa

että tätä asiaa käsittelemään asetettaisiin erityinen komitea, joka saisi tehtäväkseen selvittää, mistä syistä kaupungissa nykyään vallitsevat epätydyttävät asunto-olot johtuvat, sekä koettaa keksiä keinoja, jotka olisivat omansa niiden korjaamiseen.

Helsingissä, syyskuun 30 päivänä 1907.

Gustaf Nyström.

Liite II.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun nykyiset asunto-olojen epäkohdat tässä kaupungissa ovat työväenluokalle tuntuvimmat ja kun nämä olot suuressa määrin riippuvat kaupungin tonttipolitiikasta, on Työväenasiainlautakunta, sen tehtävänsä mukaisesti että sen tulee Kaupunginvaltuustolle esittää kaupungin ruumiillisen työn tekijöitä koskevia ehdotuksia, katsunut olevan aihetta tehdä Kaupunginvaltuustolle seuraava kunnioittava esitys.

Käsittäen etteivät työväenluokan toimeentuloehdot ole tyydyttävästi parannettavissa korkeammilla palkoilla, kun kohoavat asunnonvuokrat paikalla nielevät melkoisen osan palkankorotuksia, ja tietoisena siitä, että työväen asunto-oloissa muutenkin on paljon toivomisen varaa, ovat kunnat monin paikoin ryhtyneet toimiin halpain ja terveellisten työväenasuntojen aikaansaamiseksi. On kuitenkin ilmeistä, että tämä kunnallinen asutopolitiikka ahtaammassa merkityksessä ei yksinään voi läheskään tyydyttää tarvetta puheena olevassa kohden. Verrattomasti suurempi osa asuntotarvetta ei ole tyydyttävissä muutoin kuin yksityisellä yritteliäisyydellä. Jos tämä saa kehittyä aivan vapaasti, tietää se pyrkimystä mahdollisimman suuren voiton saavuttamiseen. On osottautunut ainakin ulkomaalla, esim. Berlinissä, Dresdenissä, Leipzigissa, Münchenissä, että tämä pyrkimys mahdollisimman suuren voiton saavuttamiseen m. m. on aikaansaanut tahallista tonttien pidättämistä rakennustoiminnalta siinä mielessä että tarpeen lisääntyttä myöhemmin tonttien myynnistä saataisiin kyllin suuri pääomavoitto jotta se vastaisi ja korvaisi korkotappion niiltä vuosilta, joina tontti on ollut rakentamatta. Meillä tosin on jokainen, joka on kaupungilta lunastanut tontin, velvollinen määrääjän kuluessa rakentamaan sen, ja täten johonkin määrin ehkäistään ilmeistä tonttikeinottelua. Mutta riippuu lisäksi rakennusjärjestyksestä, onko yhtäkaikki olemassa tilaisuutta tonttiarvoilla keinottelemiseen. Esimerkkejä tästä on huomattavana muutamista Helsingin keskikaupungilla sijaitsevien talojen kaupoista, kun korkeitten kivitalojen väliselle tontille on ainoastaan teetetty joku

matala rakennus ilmeisesti aikomuksessa voittaa kohoavalla tonttiarvolla takaisin mitä ei ole huollittu ansaita vuokrahuoneustoilla.

Jokainen, joka on vähänkin seurannut tšekäläisiä talon- ja tonttinkauppoja, tietää että tonttiarvot ovat miespolven aikana kohonneet suunnattomasti. Yhdeksänentoista vuosisadan keskivaiheilla oli tonttien keskihinta 60 penniä neliömetriltä; seuraavina vuosikymmeninä eli 1860- ja 1870-luvuilla keskihinta kohosi Smkaan 4: 80. Siitä lähtien, voimme sanoa, on keskihinta ainakin kaupungin keskiosissa kohonnut enemmän kuin kymmenkertaiseksi. Tiedetään keinottelijain ansainneen melkoisia määriä lunastamalla kaupungilta Katajanokalla olevia tontteja, jotka he jonkun ajan kuluttua ovat voitolla myyneet rakennusyhtiöille. Se korkeampi vuokra, jonka tontti keinottelun kohottama tontinhinta on aikaansaanut, tietää vuokralaisten maksettavaa vuosiveroa keinottelijoille. Erästä Merisataman läheisyydessä olevasta talosta, joka vuosi takaperin myytiin 86,000 markasta, on nyttemmin tarjottu 117,000 markkaa, mutta omistaja ei tyydy tähän noin 25 prosentin voittoon. Tämä jos mikään on esimerkki n. s. »ansaitsemattomasta arvonnlisäännyksestä». Varmana voi pitää, että tonttikeinottelut paikalla kohdistuvat suunniteltuihin ja rakennettaviksi luovutettaviin uusiin kaupunginosiin, sillä jo nyt on Rahatoimikamariin jätetty Fjälldalin kaupunginosassa olevien tonttien ostotarjouksia.

Helsingin kaupungin viimeaikaisesta nopeasta kasvamisesta on johtunut, että huomio on yhä enemmän alkanut kääntyä kunnan rakennus- ja tonttipolitiikkaa koskeviin asioihin. Kun kuitenkin tämän kehityksen ja sen yhteydessä näiden kysymysten ilmaantumisen edellä on käynyt yhtäläisiä ilmiöitä muissa maissa, on meillä tässä, samoin kuin monessa muussa tapauksessa, tilaisuutta käyttää hyväksemme ulkomaalla saatuja kokemuksia, siellä kun on syntynyt kokonainen kirjallisuus näistä kunnallispoliittisista asioista.

On alettu yhä enemmän epäillä, onko soveliasta että kunta myy omistamansa maan yksityisille ikuiseksi omaisuudeksi. Englannin esimerkkiä noudattaen on erinäisissä Saksan kaupungeissa, eritoten Frankfurt am Mainissa, joka yleensä on osottautunut edistyskaupungiksi, ryhdytty antamaan tonttipaikkoja rakennettaviksi perinnöllisellä rakennusoikeudella (Erbbaurecht). Sama asia on paraikaa pohdittavana Mannheimin kaupungissa. Vastamainittua saksalaista oikeussäännöstöä vastaa Ruotsissa nyttemmin n. s. tonttioikeus. Molemmat nämä oikeussäännöstöt ovat oikeastaan perinnöllisen vuokran muotoja. Tukholmassa t. k. 10 päivänä avatussa kunnalliskongressissa, jossa oli erittäin lukuisa joukko osanottajia, hyväksyttiin kaupunkien maapolitiikkaan nähden seuraavat päätöslauselmat:

»1) mitä kaupungin hallussa oleviin kiinteistöihin tulee, pitää niiden rakentamisen, niin pit-

källe kuin olot sallivat, perustua tonttioikeussääntöön käyttämiseen;

2) on hankittava selvitys sellaisen lainsäädännön mahdollisuudesta, joka myöntää kunnalle oikeuden myydä kiinteistön käyttämällä etuostoa takaisinosto-oikeutta;

3) n. s. ansaitsemattoman maa-arvonnousun verotus on otettava käytäntöön niin, että valtion käyttämään verotusoikeuteen katsomatta kunnan omasta kehityksestä johtuva maa-arvon kohoaminen tulee tuntuwassa määrässä kunnan hyväksi;

4) kaupunkien tulee käyttämällä asteellisia rakennusjärjestyksiä, jotka määräävät pienemmät rakennustyyppit käytäntöön suurimmassa osassa niiden ulkoalueita, pysyttää tontinhinnat alhaisina».

Kysymys kaupunkikuntain tonttipolitiikasta on niinmuodoin yleisesti päiväjärjestyksessä ja yhä ilmeisemmin aletaan pyrkiä siirtymään nykyisestä järjestelmästä, jonka mukaan kaupungin tontit luovutetaan täydellä omistusoikeudella, johonkin toiseen järjestelmään, joka olisi paremmin omansa estämään tonttien kohtuutonta arvon kohoamista tai ainakin tuottamaan kaupungille korot näistä sen yleisen kehityksen aikaansaamista arvonlisäännuksista.

Puheena oleva kysymys on kuitenkin vaikeimpia ratkaista ja edellyttää että perinpohjin tunnetaan niin hyvin maaveroa koskevat yleiset taloudelliset lait kuin tonttiarvojen vaihtelut niillä paikkakunnilla, missä asunto-olojen epäkohdat käyvät yhä räikeämmiksi ja niiden korjaaminen yhä pakottavammaksi. Ei käyne kieltäminen, että näin alkaa olla laita meillä. »Nuo kurjat asunto-olot juuri ovat suotuisana maaperänä kaikellisille yhteiskuntaa mullistaville tarkoituksille», lausuu tohtori Karl Willgren eräässä viime keväänä pitämässään esitelmässä Suomen työväenluokan taloudellisesta kehityksestä vuosina 1876—1905. Yhteiskunta on sentähden velvollinen tarkoin tutkituttamaan nämä olot sekä tekemään minkä voi saadakseen ne muuttamaan yhteiskunnan enemmistölle, sen ruumiillisen työn tekijöille onnelliseen suuntaan. Tähän tarkoitukseen on myös, selvityksen saatua, ne varat käytettävä, joita mahdollisesti kertyy kaupunkien tonttipolitiikan uudistamisesta. Tässä kohden olisi jyrkempi tai lievempi poikkeaminen tähänastisesta järjestelmästä ajateltavissa: joko voi kunta kokonaan siirtyä vuokrajärjestelmään vastedes luovuttaessaan tontteja rakennustarpeisiin tai myös aluksi sopivalla tavalla yhdistää tämän uuden järjestelmän vanhaan.

Kun nyt professori G. Nyströmin ehdotuksesta on tullut puheeksi erityisen komitean asettaminen harkitsemaan eräitä kaupungin laajentamiselle ja rakennustoinnalle tärkeitä kysymyksiä, on Työväenasiainlautakunnasta näyttänyt tärkeältä, että tämän yhteydessä myös otetaan pohdittavaksi kysymys kaupungin tonttipolitiikasta.

Sen nojalla mitä tässä edellä on lausuttu rohkenee Työväenasiainlautakunta Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa

että professori Nyströmin suunnittelema komitea myös saisi tehtäväkseen antaa Kaupunginvaltuustolle selvityksen ja esityksen siitä, miten kaupungin tonttien luovutus yksityisille olisi järjestettävä, jotta kunnan yleisen kehityksen aiheuttama tonttiarvojen kohoaminen tulisi kunnan hyväksi.

Helsingissä, lokakuun 19 päivänä 1907.

Työväenasiainlautakunnan puolesta:

V. v. Wright.

Einar Böök,

v. t.

*Liite III.***Ehdotus****Vallilan korttelien N:o:jen 530—551 rakennusjärjestykseksi.****1 §.**

Asuinrakennus pitää sijoitettaman kadun vierelle joko erilliseksi taikka myös tontin toisen kylkirajan ääreen. Kumpaisessakin tapauksessa pitää rakennuksen ja sen tontinrajan väliä, joka ei käy yhteen rakennuksen ulkoseinän kanssa, olla vähintään neljä metriä.

Pihamaan ja rakennusten keskinäisen välimatkan sekä naapuritontin välimatkan mittauksessa noudatettakoon mitä kaupungin yleisen rakennusjärjestyksen 47 §:ssä säädetään.

2 §.

Tontin pinta-alasta saatakoon rakentaa enintään puolet. Rakennettavaksi luvallisesta pinta-alasta eivät ulkokuoneet saa täyttää neljättäosaa enempää.

3 §.

Rakentamatonta tonttialaa ei saa käyttää varastopaikaksi.

4 §.

Sola ei saa olla neljää metriä kapeampi.

5 §.

Puusta tehty asuinrakennus ei saa olla korkeampi kuin viisi metriä luettuna maasta katonrajaan ja yhdeksän metriä katonharjaan. Tulenkestävästä aineesta tehty

asuinrakennus ei saa olla korkeampi kuin seitsemän metriä katonrajaan ja yhdeksän metriä katonharjaan. Ulkokuonetta ei saa tehdä viittä metriä korkeampaa katonrajaan lukien. Kaltevalla maalla on määräävänä kadulle tahi pääpihalle päin olevan rakennuksen kyljen keskikorkeus.

6 §.

Tulenkestämättömästä aineesta tehdyssä asuinrakennuksessa saa katonrajan yläpuolella olevasta ullakosta ainoastaan puolet sisustaa asuinhuoneiksi.

Erillisessä puurakennuksessa, jonka pohjapinta ulkopuolisia umpinaisia portaita ja semmoista lukuunottamatta ei ole 100 neliometriä suurempi, saa kuitenkin koko ullakon sisustaa asuinhuoneiksi.

7 §.

Ikkunoita saa asuinhuoneisiin sijoittaa ainoastaan kadulle tai vähintään kuusi metriä leveälle pihalle päin. Keittiö luetaan asuinhuoneeksi.

8 §.

Asuinhuoneen pitää olla vähintään 2,7 metriä korkea.

9 §.

Rakennuksen laitosten pitää olla kyllin luotettavia ja tukevia.

10 §.

Tulisijoihin ja savutorviin nähden olkoon noudatettavana mitä kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä niistä säädetään. Ulkokuoneeseen ei saa laittaa tulisijaa.

11 §.

Kivijalan pitää olla vähintään 0,5 metriä maata korkeammalla.

12 §.

Katonkalteus naapuritonttia päin ei ole sallittu.

13 §.

Asuinhuoneita laitettaessa ullakolle on pantava sellaiset laitokset tulenvaaran varalta, jotka Maistraatti hyväksyy, ja pitää mainitussa tapauksessa ullakon portaitten olla vähintään 1,2 metriä leveät sekä koko ullakko varustettaman tiiviillä lattialla.

14 §.

Kellariin saa laittaa pesutuvan tulenkestävästä aineesta, jollei pesutupa ole enempää kuin puolet korkeuttaan, syvimmästä kohdasta mitattuna, maan pinnan alapuolella. Pesutupaa ei saa luovuttaa asunnoksi.

15 §.

Tallia, navettaa ja lantatunkiota ei saa sijoittaa likemmäksi asuinrakennusta kuin kuuden metrin päähän. Asuinrakennuksen ja muun ulkokuoneen vähin välimatka on oleva neljä metriä.

16 §.

Teollisuuslaitosta taikka pajaa ei saa puheena olevalle alueelle laittaa eikä myöskään sikotarhaa siellä pitää.

17 §.

Kahden tontin yhteenrakentaminen on, Rahatoimikamarilta siihen luvan saatua ja siinä kohden annettuja määräyksiä noudattamalla, sallittua.

Tontti saatakoon myös Rahatoimikamarin suostumuksella osittaa, jos jokainen osa käsittää sataviisikymmentä neliometriä sekä kylki on vähintään yhdeksän metriä pitkä.

18 §.

Makkiin nähden olkoon noudatettavana mitä kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä siitä säädetään.

19 §.

Kun rakennetaan yhtäjaksoisia taloja pienine erillään olevine asuinhuoneistoineen, jotka kukin kuuluvat eri omistajalle, voi Rahatoimikamari yksityisissä tapauksissa sallia tästä johtuvia poikkeuksia tämän rakennusjärjestyksen 1 ja 16 §:n

määräyksistä. Itsekukin sellainen yhtäjaksoinen rakennusryhmä ei kuitenkaan saa täyttää enempää kuin 440 neliömetrin alan.

20 §.

Uutisrakennuksen sekä muutosrakennuksen piirustukset on laadittava kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä sanotulla tavalla, ja pitää piirustusten hyväksymistä haettaman Rahatoimikamarilta ja Maistraatilta.

21 §.

Tätä rakennusjärjystä ei ole sovellettava niihin kortteleissa N:oissa 530, 531, 539, 540, 541, 543, 546, 547 ja 548 sijaitseviin tontteihin, joita ei ole väritetty alueesta tehdyssä asemapiirroksessa, vaan annetaan näitä tontteja varten vastedes eri määräykset.

Liite IV.

Välikirjan ehdotus.

Helsingin kaupunki vuokraa täten N. N:lle tontin N:o kadun varrelta Vallilan korttelista N:o 30 vuoden ajaksi, luettuna vuoden loppuun, seuraavilla ehdoilla:

1:ksi. Vuokratilalle saa rakentaa ainoastaan Kaupunginvaltuuston päivänäkuuta tälle alueelle vahvistaman rakennusjärjestyksen mukaisia asuinhuoneuksia ulkoHuoneineen.

2:ksi. Vuokratila pitää olla täydellisesti rakennettu Maistraatin hyväksymäin piirustusten mukaisesti vuoden kuluessa tämän jälkeen, eikä tehtyä rakennusta saa kaupungin myönnytyksettä kokonaan eikä osittain purkaa. Jos joku osa rakennusta palaa, on se viipymättä jälleen rakennettava.

Jos ilmaantuu syytä edellä määrätyn rakennusajan pitentämiseen, saa Raha-toimikamari asianhaaroja tutkittuaan sen myöntää.

3:ksi. Vuokranottajan tulee pitää puhtaana sekä talvisaikaan lumesta puhtaana puolet tonttiin rajoittuvan katuosuuden leveyttä.

4:ksi. Vuokratilalla ei saa harjoittaa mallas- eikä väkijuomain anniskelua eikä myyntiä.

5:ksi. Veroa suoritetaan ennakolta markkaa vuodessa, joka on vuosittain lokakuun 1 päivänä maksettava Rahatoimikonttoriin.

6:ksi. Kaupunki pidättää itselleen oikeuden teettää tarpeelliset johdot vuokra- maahan tahi sen yli. Vahingon, mikä tästä voi koitua vuokranottajalle, korvaa kaupunki valitsemainsa kahden arviomiehen arvion mukaan.

7:ksi. Kaupunki pidättää itselleen oikeuden alueen uuden jaoituksen toimeenpanoa tahi kadun teettämistä varten ennen vuokrakauden loppua lunastaa vuokra- tila sen teknillisen arvon mukaan, mikä asuinhuoneuksella on silloisessa kunnossaan arvioituna. Sanotun arvioimisen on toimittava kolmijäseninen sovintolautakunta, johon kaupunki ja tilanhaltija kumpikin valitsevat yhden ja nämä yhteisesti kolman- nen jäsenen. Jos kolmannen jäsenen vaalista ei voida sopia, tahi jos tilanhaltija

laiminlyö valita jäsenen 14 päivän kuluessa kehotuksen saamisesta, on Maistraatin asia toimittaa sellainen vaali. Sovintolautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta.

8:ksi. Vuokranottajalla on valta kaupunkia kuulustamatta luovuttaa vuokraoikeus toiselle; kuitenkin on se, jolle vuokraoikeus on luovutettu, velvollinen vuokrauden kuluessa ilmoittamaan siitä kirjallisesti Rahatoimikamarille näyttämällä luovutuskirjan. Sellaisessa luovutuksessa älköön vaadittako muuta maksua kuin kohutuullinen korvaus tilasta; ollen kaupungilla oikeus vastakkaisessa tapauksessa, sillä tavoin toimitetun arvioimisen nojalla kuin edellä 7 momentissa on sanottu, lunastaa rakennukset, jossa tapauksessa vuokraoikeuskin lakkaa.

9:ksi. Vuokranottaja on velvollinen ympäröimään tontin aitauksella.

10:ksi. Vuokranottaja on velvollinen pitämään tilalla olevat rakennukset ja aitaukset siistissä kunnossa sekä täyttämään mitä kaupunki toimitetussa katselmuksessa on siinä kohden määrännyt.

11:ksi. Vuokranottaja on velvollinen tilalla olevan huoneiston vuokralle antamiseen nähden vaarinottamaan mitä siitä erittäin määrätään.

12:ksi. Vuokranottaja on velvollinen hankkimaan pääsyn tilan huoneistoihin asunnontarkastuksen toimittamista varten.

13:ksi. Siinä tapauksessa ettei kaupunki vuokrakauden päättyessä tarvitse tonttia kaduntasoituksen tahi alueen uuden jaoituksen toimeenpanemiseksi, on vuokranottajalla oikeus saada vuokra pitennetyksi kymmeneksi vuodeksi ja sitten vieläkin kymmeneksi vuodeksi, jos hän tyytyy kaupungin kumpaisellakin kerralla viimeistään kolme vuotta ennen vuokrakauden päättymistä määräämään veroon. Jos vero nousee enemmän kuin 50 %:lla yli viime määränsä eikä vuokranottaja siihen tyydy, on kaupunki velvollinen lunastamaan rakennukset sovintolautakunnan edellä mainitussa järjestyksessä toimittaman arvioimisen mukaan niiden silloisesta teknillisestä arvosta, arvonnousun määrästä kuitenkin vähennettyä 25 % ensimmäisen vuokranpitennyksen päättyessä. Sanottuun arvioon ei saa hakea muutosta.

14:ksi. Vuokratontin saa vuokranottaja kohta haltuunsa.

15:ksi. Joka kolmantena vuokrakauden vuotena taikka useammin, jos tarpeelliseksi havaitaan, toimittaa kaupunki kesä—syyskuussa vuokramiehen kustannuksella tilan katselmuksen, jotta saadaan selville sen kunto sekä onko vuokraehdot täytetty; ollen vuokramies velvollinen, kutsumuksen saatuaan, itse tahi asiamiehen kautta olemaan katselmuksessa saapuvilla.

16:ksi. Jos asukkien ottamisesta annettua kieltoa rikotaan, tulee Rahatoimikamarin antaa vuokramiehelle varotus sekä, jollei oikaisua määrätyn ajan kuluessa tapahdu, korottaa veroa, ei kuitenkaan enempää kuin 100 % kerrallaan. Jos vuokranottaja laiminlyö rakentaa tontin siinä ajassa, kuin 2 mom:ssa sanotaan, olkoon vuokraoikeus menetetty, ellei rakennusajan pitennystä ole myönnetty.

Helsingissä kuun päivänä

Tähän välikirjaan olen tyytyväinen ja sitoudun sitä tarkoin noudattamaan.

Liite VI.

Kun tontti annetaan vuokralle siihen tehtyjen rakennusten myymisen yhteydessä, on edellä olevaan välikirjaan tarpeen seuraavat lisämääräykset:

17:ksi. N. N:lle myy Helsingin kaupunki edellä mainitulle tontille rakennetut huoneukset markan kauppahinnasta, joka maksetaan siten, että tilanhaltija vuosittain tammikuun 2 päivänä suorittaa siitä vuotuismaksua markkaa, josta määrästä pääoman korko luetaan 5 %:n mukaan ja 3 % on kuoletusta.

18:ksi. Tilanhaltija on velvollinen pitämään rakennukset vakuutettuina kotimaisessa paloapulaitoksessa sekä vuotuismaksua suorittaessaan näyttämään selvityksen että vakuutusmaksu on suoritettu alkaneelta kalenterivuodelta.

19:ksi. Tilanhaltija on velvollinen tilalla olevan huoneiston vuokralle antamiseen nähden vaarinottamaan mitä siitä erittäin määrätään.

20:ksi. Jos vuotuismaksun suoritus tahi todistuksen näyttäminen palovakuutusmaksun suorittamisesta viipyy enemmän kuin 14 päivää yli määräajan;

taikka jos tilanhaltija asetetaan konkurssitilaan;

taikka jos tilanhaltija laiminlyö pitää tontin rakentamattoman osan huolellisessa kunnossa eikä korjausta tapahdu määrätyn ajan kuluessa;

taikka jos rakennukseen otetaan asukkeja sellaisissa oloissa, ettei Rahatoimikamari terveyden tahi siveellisyyden kannalta katso sitä olevan sallittava, eikä oikaisua tapahdu määrätyn ajan kuluessa;

on kaupungilla valta irtisanoa lainan jälellä oleva määrä maksettavaksi kuuden kuukauden kuluessa irtisanomisesta,

21:ksi. Edellä mainittujen vuotuismaksujen suorituksen vakuudeksi pidättää kaupunki itselleen oikeuden tilanhaltijaa kuulematta hankkia itselleen ensimmäisen kiinnityksen tontin vuokraoikeuden ynnä tontille teetettyjen rakennusten käsittämään laitokseen.

Liite VII.

Joitakuita tietoja Saksan kunnallisesta asuntokysymyksestä.

Lukuunottamatta joitakuita yksittäisiä toimenpiteitä, joihin tarkoituksenmukaisen rakennusten teettämisen edistämiseksi on aikaisemmin ryhdytty joissakuissa maissa, on asuntokysymys valtion tahi kunnan asiana oleellisesti kuluvan vuosisadan yhteiskunnallisten uudistusrienteiden luoma.

Preussissa aiheuttivat toimenpiteitä tällä alalla alussa vuotta 1901 lääninhallituksille lähetetyt ministeriön kiertokirjeet, joissa kuntia kehoitettiin asunnonpuutteen poistamiseksi *kaikin tavoin kannattamaan yleishyödyllistä rakennustoimintaa*. Erittäin huomautetaan että kaupunkien tulee entistä enemmän huolehtia pienten terveellisten asuntojen hankkimisesta työntekijöilleen ja alemmille virkamiehilleen mahdollisimman halpaa vuokraa vastaan. Näin tuli eritoten menetellä suurissa yhteiskunnissa, joissa asunto-olot ovat epäsuotuisat. Yleensä kehoitetaan kuntia itseään rakennuttamaan asuntoja. Jos joidenkuiden kuntain mielestä on parempi, että sellaisia asuntoja rakennuttavat niiden työväen keskuuteen perustetut rakennusyhdistyksiset, tahi yleishyödylliset rakennusyrytykset, on huolehdittava että kunnan rahallinen avustus on kyllin suuri turvatakseen likeisessä tulevaisuudessa hyvälaatuisten asuntojen syntymisen tarvetta vastaavassa määrässä, sekä katsottava, että asuntoja sittemmin käytetään niiden tarkoitusta täysin vastaavalla tavalla.

Niinikään olisi otettava harkittavaksi, onko ne edut, jotka suodaan edellä mainituille yhdistyksille, ulotettava yksityisiinkin, jotka aikovat rakennuttaa sellaisia asuntoja muille vuokrattavaksi.

Rakennusyhdistyksille ja muille rakennusyrytyksille annettava kannatus ehdotetaan käsittäväksi täydellisen tai osittaisen vapautuksen osanotosta kadun- ja kanavan-tekokustannuksiin sekä pitkänlaisen maksuajan. Vapautus rakennusehdotusten tarkastusmaksun suorittamisesta niinikään toisi helpotusta, samoin kuin sekin helpottaisi yhdistysten toimintaa, että rakennuskonttorien virkamiehet heille maksutta antaisivat neuvoja ja tietoja. Lisäksi tulisi kuntain ostaa näiden rakennusyrytysten osuuksia tahi osakkeita sekä auttaa yhdistyksiä saamaan huokeita lainoja, ja, kun nämä lainat eivät ole

»mündelsicher» ja niistä sentähden on maksettava kalliimpaa korkoa, auttaa yhdistyksiä saamaan lainansa sellaisilla ehdoilla, jotka irtisanomiseen ja kuoletukseen nähden ovat näille niin edulliset kuin suinkin.

Tähän tarkoitukseen sopisi hyvin käyttää kunnallisten säästöpankkien ylimäämäävaroja. Jos kunnilla ei ole riittävästi varoja yhdistysten rakennustoiminnan tukemiseen, voivat ne ottaa lainoja tähän tarpeeseen. Kun sellaiset lainat yleensä saadaan sangen edullisilla ehdoilla, on kunnilla tilaisuutta vuorostaan antaa lainat verraten halvalla; ne ottaisivat ainoastaan $\frac{1}{4}$ % mahdollisten tappioittensa korvaamiseksi. Edelleen voivat kunnat taata lainoja yhdistyksille, jossa tapauksessa jotkut vakuutuslaitokset myöntävät lainoja, jotka hypoteekin arvoon verraten ovat sangen edullisia. Rakennusyhdistysten yleishyödyllisen toiminnan edistämiseksi voitaisiin niille vihdoin eräillä edellytyksillä myös luovuttaa kuntain kiinteistöjä halvasta hinnasta sekä myöntää kauppahinnalle pitkä maksuaika.

Tehokas keino asunto-olojen parantamiseksi olisi etukaupunkien kulkuneuvojen tarkoituksenmukainen järjestäminen sekä työntekijäin ja koululastenkin matkakustannusten tarpeellinen huojistaminen. Viranomaisten tulee sentähden vahvistaessaan raitioteiden, omnibussien y. m. s. ohjesääntöjä tarkoin katsoa, että niissä määrätään halvempi maksu edellä mainittuihin luokkiin kuuluvain matkustajain suoritettavaksi.

Sangen tärkeätä asuntokysymyksessä on vihdoin, että kunta noudattaa tarkoituksenmukaista tonttipolitiikkaa epäterveellisen tonttikeinottelun estämiseksi. Tämä keinottelu olisi estettävissä siten, että kunta hankkii itselleen niin monta tonttia kuin mahdollista laitakaupungilta, ja erittäinkin olisi näin meneteltävä niissä kunnissa, missä yhteiskunnan nopean kasvamisen johdosta peltomaata, puutarhoja y. m. s. täytyy käyttää rakennustonteiksi. Kuntain itsensä ratkaistavaksi jätetään, onko nämä tontit rakennettava kuntain omasta toimesta vaiko urakoitsijain välityksellä, vai onko rakentaminen tapahtuva perintörakennusoikeuden määräysten mukaisesti. Niitä kunnalle kuuluvia tontteja, jotka soveltuvat halpaimin asuntojen rakennuttamiseen, ei yleensä pitäisi myydä, eipä asunnonpuutteenkaan vallitessa, sillä tästä olisi ainoastaan tilapäistä apua ja ajan pitkään vain tonttikeinottelulle etua. Ainoastaan silloin olisi myyminen sallittava, kun on varmuutta olemassa, että tontit eivät joudu yksityisen keinottelun esineiksi.

Nämä ovat pääpiirteet mainitussa asiakirjassa, jonka antamia ohjeita useat kaupunkikunnat ovatkin käyttäneet hyväkseen, ja komitea rohkenee tässä yhteydessä lyhyesti tehdä selkoa asuntokysymyksen kehityksestä kahdessa Saksan kaupungissa, jotka toinen perintörakennus- ja toinen vuokrajärjestelmän tyyppillisenä edustajana heittäivät tässä kohden mielenkiintoa.

Frankfurt am Main on kehittänyt laajaa yleishyödyllistä toimintaa kunnan (erittäinkin raitioteiden ja palokunnan palveluksessa olevain) työntekijäin asunnontarpeen tyydyttämiseksi. Kaikkiaan oli kaupunki vuoteen 1905 rakennuttanut 54 osaksi yksi- ja osaksi kaksikerroksista taloa, joissa yhteensä oli 270 huoneistoa. Nämä käsittivät enimmäkseen 4 kahden suojan huoneistoa ynnä keittiön, väliseinällä erotetun ruokailuhuoneen, eteisen, klosetin, kellarin, ullakon sekä osallisuuden pesutupaan kylpylaitoksineen ynnä kuivaushuoneen. Miltei joka huoneistossa on ulkoparveke. Sanottujen huoneistojen rakennuskustannukset nousevat 1,958,450 Rmarkkaan, josta määrästä on 12,933 neliömetrin laajuisen rakennetun tonttialan hintaa 395,140 Rmk. Kuukausittaista vuokraa suoritetaan useimmista kahden suojan huoneistosta 21—24 Rmk ja useimmista kolmen suojan huoneistosta 34—39 Rmk. Huoneistoissa on asunut noin 1,360 henkilöä, näistä noin 720 aikuista. Vuokratulot ovat keskimäärin olleet 4,5 % omien kustannusten määrästä.

Paitsi tarkoituksenmukaisten huoneistojen hankkimista välittömästi kaupungin omille työntekijöille on kaupunginhallinto tehokkaasti helpottanut asuntojen hankkimista kaupungin muullekin väestölle. Erittäinkin on luovuttamalla maata perinnöllisellä rakennusoikeudella (Erbaurecht) koetettu vähentää rakennuskustannuksia ja ehkäistä tonttikeinottelua kohottamasta maan arvoa. Tässä kohden vahvistettujen mallimääräysten mukaan luovutetaan kaupungista rakennusmaata kunnolliselle ja luotettavalle rakennushaluiselle henkilölle, tavallisesti 60 vuoden ajaksi, joka sopivissa tapauksissa voidaan pidentää 80 vuodeksi.

Suorittamansa rakennuskustannukset saa oikeutettu takaisin luovutusajan päättyessä. sitenkin kaupungin mahdolliset korvausvaatimukset on tyydytetty; tontilla olevat rakennukset muutoin joutuvat korvauksetta kaupungin haltuun.

Keinottelua estääkseen pidättää kaupunki itselleen oikeuden 15 vuoden kuluttua ostaa perinnöllisen rakennusoikeuden takaisin hinnasta, joka vuotuisesti taikka tietyin väliajoin määrätään rakennuksen arvon pohjalla, vähentämällä kuitenkin tarpeelliset poiskirjoitukset ja kuoletukset. Perintörakennusoikeutetun on tästä pidettävä erityistä tiliä. Maksu suoritetaan käteisellä, ellei perintörakennusoikeus ole kiinnitetty.

Kaupunki pidättää itselleen sitä paitsi etuosto-oikeuden perintörakennusoikeuden myymisessä.

Perintörakennusoikeutettu on velvollinen rakennuslautakunnan valvonnan alaisena kohta rakentamaan ja sopimuksen voimassaoloaikana kunnossa pitämään talon. Enempään rakentamiseen vaaditaan maistraatin lupa.

Erityisestä, puoleen miljonaan markkaan nousevasta kunnallisesta lainarahastosta voidaan perintörakennusoikeuden kiinnitystä vastaan rakennuttajalle antaa lainaa enintään $\frac{9}{10}$ rakennuksen arvosta, joten hänellä itsellään tarvitsee olla ainoastaan tuo puuttuva kymmenesosa. Muiden oikeusvaatimusten kiinnittämiseksi perinnölliseen rakennusoikeuteen on maistraatin myönnytys välttämätön.

Kaupunki pidättää itselleen oikeuden valvoa vuokrain määräämistä, samoin kuin soveliaissa tapauksissa pääsyn kaikkien taikka joidenkuiden vuokrahuoneistojen hallintaan.

Vuotuisen veron määräämisessä on huomioon otettava olot jokaisessa eri tapauksessa.

Välipuheessa on mainittava, että perintörakennusoikeutettu maksaa rakennusveron ja, kun perintörakennusoikeus myydään, myöskin siitä menevän maksun (das Wärschaftsgeld).

Siinä tapauksessa, että kaupungin oikeutta loukataan, saa kaupunki ostaa perinnöllisen rakennusoikeuden takaisin jo ennen 15 vuoden kuluttua.

Kaikki nämä kaupungin oikeudet on merkittävä kiinteistökirjaan. Tehdyt sopimukset on puolivuositain ilmoitettava kaupunginvaltuustolle.

Vuoden 1900 alusta käytäntöön otetun Saksan nuden siviililakikirjan kautta, joka erityisessä luvussa (1012—1017 §) käsittelee perintörakennussäännöstöä, sai tämä laitos voimakasta

elvykettä Saksassa. Niinpä on Frankfurt am Mainissa jo neljä vuotta myöhemmin enemmän kuin puolet Saksan perintörakennuksista eli tuhat rakennusta luovutettu teetettäväksi perintörakennusehdoilla. Suurimman osan näitä rakennusyhtymäisiä ovat toimeenpanneet hyväntekeväisyysyhdistykset, jota vastoin ainoastaan noin 3,6 % on yksityisten toimeenpanemia. Aikaisempiin rakennuksiin ovat perintörakennusoikeudet itse hankkineet rakennuspääoman, jota vastoin kaupunkikunta on myöhempiin sekä hankkinut pohjan että lisäksi lainannut $\frac{1}{10}$ rakennuspääomasta.

Ulm, Württembergin Tonavanalueen pääkaupunki, jossa on 50,000 asukasta, on linnoitettu, jonka tähden sen alueellinen kehitys on viime aikoihin asti ollut rajoitettu. Vuokrain kohoaminen sekä vähävaraisen väestön asuntojen huono laatu aiheutti kunnan eduskunnan ryhtymään toimiin sanotun epäkohdan korjaamiseksi. Siinä tarkoituksessa rakennutti kaupunki vuonna 1888 kolmikerroksisen, 21 huoneistoa käsittävän talon. Huoneistoissa oli toisissa kolme ja toisissa kaksi huonetta keittiöineen ja mukavuuksineen ja ne vuokrattiin kaupungin alemmille virkamiehille. Tästä yrityksestä saatiin se kokemus, että useitten perheitten sijoittaminen samaan rakennukseen yhteisine portaineen, eteisineen, pesutupineen ja pihoineen aiheutti riitoja varsinkin naisväen kesken. Pääasiallisesti samallaisen ohjelman mukaan rakennutti vuonna 1891 vartavasten perustettu teollisuudenharjoittajain ja rahamiesten yhdistys kaksi huonetta ja keittiön käsittäviä työväenasuntoja, mutta tästäkin yrityksestä saatiin sama kokemus kuin edellä mainitusta. Erittäinkin saatiin kokea, että vuokrahuoneistot pilsantuivat huolimattomasta käytöstä.

Siten saatu kokemus aiheutti harkitsemaan, oliko asuntojen hankkimisen työväestölle katsottava olevan kunnallishallinnon toimintaan kuulumatonta. Tulos oli, että kunnan eduskunta, jonka mielestä tässä ei ollut epäilyksille sijaa, vuonna 1894 päätti kaupungin kustannuksella rakennuttaa 16 kaksoishuoneistoa sisältävää taloa myytäväksi tarkoitusta varten laadittujen määräysten mukaan. Muutamaa vuotta myöhemmin rakennettiin lisäksi 16 samallaista taloa.

Talojen myymisessä noudatettiin seuraavia periaatteita: 1) huoneistot olivat aijutetut ainoastaan vähävaraisille; 2) lapsirikkailla perheillä oli etuoikeus ostoon; 3) kaupungille pidätettiin oikeus eräissä tapauksissa ostaa talot takaisin niiden varsinaisen tarkoituksen turvaamiseksi; 4) vuokrain korottamista oli huoneistoja vuokralle annettaessa ehkäistävä; sekä 5) talojen huonoa ruokkoa oli estettävä.

Edellä mainittu jälleenosto- ja etuosto-oikeus astui voimaan:

- 1) kun velallinen tahi hänen perillisensä vuotta kauemmin laiminlöivät sovitun maksun hankkimalta maksuajan pitennystä;
- 2) jos velallinen taikka hänen perillisensä möivät talon 15 vuoden kuluessa vastaanottamisesta;
- 3) jos velallinen tahi hänen perillisensä maksusta taikka maksutta möivät talon, ennenkuin kauppahinta oli täysiksi maksettu;
- 4) jos velallinen taikka hänen perillisensä käyvän vuokramäärän yli menevää vuokraa vastaan antoivat vuokralle tahi sallivat vuokralaisen antaa vuokralle huoneiston tahi osan siitä (korkeimman vuokramäärän vahvisti kaupunginhallinto);
- 5) jos velallinen taikka hänen perillisensä kaupunginhallinnon myönnytyksettä panttasivat huoneiston:
- 6) jos velallinen uusituista kehotuksista huolimatta ei itse asunut talossa;
- 7) jos hän laiminlöi velvollisuutensa talon kunnossapitoon nähden;
- 8) jos hän tahallisesti taikka törkeästä huolimattomuudesta käytti taloa niin, että sen arvo aleni; sekä
- 9) jos talo pantiin ulosmittaukseen taikka velallinen teki vararikon.

Mainittuihin ehtoihin lisättiin vielä määräys, että taloa ei saa kunnallishallinnon luvatta käyttää ammatinharjoitukseen eikä myymälänä.

Paitsi uhkaa, että kaupungin etuosto- tahi jälleenosto-oikeus saattoi astua voimaan, voi mainittujen määräysten rikkomisesta seurata velvollisuus suorittaa sovinnaisrangaistusta enintään 2,000 Rmk.

Kun edellä mainittu menettely maan luovuttamisessa rakennettavaksi oli osottautunut olevansa tarkoituksenmukainen sekä omansa estämään tonttikeinottelua ja takamaan kunnalle koh- tuullisen hyödyn maa-arvon kohoamisesta, ei perintörakennussäännöstöä ole otettu käytäntöön Ulmissa.

Edellä mainittujen *omain kotien* kustannukset ynnä pohjan arvo ovat nousseet 800,000 Rmarkan vaiheille, josta määrästä kaduntasoiuksiin, kanavoiseen sekä kaasu- ja vesijohtojen teettä- miseen on mennyt noin 40,000 Rmk. Kaupungin tähän tarkoitukseen ottama laina, noin 670,000 Rmk, on saatu 3 %:n korolla.

Rakennusten kauppahinta suoritetaan siten, että 10 % pohjan ja talon hinnasta maksetaan käteisellä. Jälellä olevasta määrästä on vuotuismaksu $5\frac{1}{2}$ %, siitä $2\frac{1}{2}$ % kuoletusta.

Pienten asuntotonttien myyntihinta on ollut 1:10—2: — Rmk neliömetriltä.

Viimeksi kuluneina kahtenatoista vuotena on Ulmin kaupunki ostanut noin 215 hehtaaria maata 2,195,897 Rmarkan hinnasta sekä siitä myynyt 35 hehtaaria likimain kahden miljoonan Rmarkan hinnasta.

Liite VIII.

Perintörakennusoikeus Saksassa.

Etsittäessä keinoja asuntokysymyksen ratkaisemiseksi on ulkomaalla, erittäinkin Saksassa, ryhdytty toimiin maan omistusoikeuden pysyttämiseksi kaupunkikunnilla, mutta sen nautintaoikeuden luovuttamiseksi yksityisille. Tällä tavoin on pyritty ehkäisemään sitä epäoikeutta maa-arvon kohoamista, joka seuraa keinottelusta kaupunkikiinteistöillä. Lienee sentähden mielenkiintoista tässä yhteydessä kosketella sitä oikeussäännöstöä, jolla Saksassa on nimenä *Erbbaurecht* (perintörakennusoikeus).

Perintörakennusoikeus on luovutettava ja perinnöllinen oikeus rakennuksen pitämiseen toiselle kuuluvalla maalla tahi sen pinnan alla (BG 1,012 §). Tämä oikeus voi myös tarkoittaa sellaisen maan osan käyttämistä, joka ei ole tarpeellinen itse rakennukselle, jos tästä käyttämisestä on itse rakennuksen käyttämiselle hyötyä. Sitä vastoin ei se toiselta puolen saa rajoittua tarkoittamaan ainoastaan jotakin rakennuksen osaa, esim. yhtä kerrosta. Oikeus syntyy maanomistajan ja oikeuden hankkijan, »perintörakennusoikeutetun», kesken tehdyllä vapaaehtoisella sopimuksella. Sellainen sopimus on otettava kiinteistökirjaan. Sopimukseen voi sisältyä määrättyjä ehtoja mitä tulee oikeuden lakkaamiseen taikka sen voimassapysymisajan rajoitukseen. Jollei sellaisia ehtoja ole pantu, on oikeus ainiaaksi voimassa. Kiinteistöön siten kiinnitettyä oikeutta käsitellään itsenäisenä kiinteistönä ja se saa, jos haltija sitä vaatii, taikka jos kiinteistö luovutetaan toiselle, taikka velasta kiinnitetään, eri sivunsa kiinteistökirjassa. Siinä se niinmuodoin esiintyy kahdesti: ensin maan sivulla kiinnitysrasituksena, joka käy kaikkien myöhempäin kiinnitysten edellä, sekä sitten omalla sivullaan, missä se itse voi tulla kiinnityksen esineeksi.

Jos maalla jo luovutuksen tapahtuessa on rakennus, kuuluu se — maan oleellisena osana — maanomistajalle ja sitä rasittaa ainoastaan perintörakennusoikeus. Jos taas perintörakennusoikeutettu teettää rakennuksen, kuuluu se hänelle. Jos itse perintörakennusoikeus kiinnitetään, rasittaa kiinnitys rakennustakin, joka on oikeuteen kuuluva lisä, mikäli rakennus on perintörakennusoikeutetun teettämä. Vero ei ole

sopimuksessa välttämätön. Maata saa perintörakennusoikeutettu käyttää ainoastaan niin laajasti kuin hänen oikeutensa sallii.

Oikeus lakkaa oikeutetun tahdonilmaisun ja siitä kiinteistökirjaan tehdyn merkinnän kautta. Jos oikeutta rasittaa lainan kiinnitys, on lainanantajan suostumus tarpeen. Jos oikeuteen liittyy purkava ehto taikka ajanrajoitus, lakkaa se ehdon voimaan astuessa taikka määräajan päätyttyä. Erilaista laintulkintaa on aiheuttanut kysymys, onko rakennus oikeuden lakattua joutuva maanomistajalle vaiko pysyvä sopimuskumppanin omaisuutena, sekä onko kiinnitys perintörakennusoikeuteen samalla lakkaava vaiko edelleen rasittava rakennusta.

Nämä ovat lyhyesti mainittuina lain määräykset ja muutamat niistä tärkeämmistä oikeusvaikutuksista, joita niiden tulkitseminen saa aikaan. Asianosaisille on niinmuodoin jätetty suuri vapaus tähän kuuluvain välipuheitten tekemisessä.

Pelkkä viittaus lain määräyksiin tällaisten välipuheitten päättämässä tuotaisi, siihen nähden että useat säännökset epäilemättä tulisivat erilaisen tulkinnan esineiksi, useinkin melkoisia selkkauksia vastaisuudessa. Tämän ehkäisemiseksi vaatii varovaisuus ennakoilta välikirjalla järjestämään moniaat kohdat, ja tähän nähden ovat saksalaiset asiantuntijat esittäneet erinäisiä näkökohtia.

Niinpä on suotava, että oikeuden laajuus tarkoin mainitaan — erittäinkin kuinka suuren osan maasta saa rakentaa, onko se rakennettava avonaiseksi vaiko umpinaiseksi (erillisiä vaiko taajassa vierekkäin sijaitsevia rakennuksia), saako olla piharakennuksiakin j. n. e. Suurempien yritysten varalta on ennakoilta sovittava rakennussuunnitelmasta. Kaikelle tälle on kiinnityksellä saatavissa esineoikeudellinen turva, toisin sanoin voima jokaista uutta perintörakennusoikeuden hankkijaa vastaan.

On lisäksi määrättävä, pitääkö ja missä määrin perintörakennusoikeutetun pitää vastata katukustannuksista. Apumaksu näihin voidaan suorittaa korotetun veron muodossa.

Välipuhe voi sisältää, että vero on vähitellen korotettava taikka sen määrä tiettyjen väliaikain kuluttua uudelleen vahvistettava taikka myös että on maksettava suurempi vero, jos perintörakennusoikeutettu ei täytä eräitä velvollisuuksia. Veron saa kiinteistön rasituksena kiinnittää esineoikeudellisella voimalla.

Oikeuden voimassapysymisaika voidaan määrätä mielen mukaan; tavallisesti on ehdotettu 60—100 vuotta. Sitä käy rajoittaminen yhdellä taikka useammalla purkavalla ehdolla. Rajoitukselle hankitaan vakuus kiinnittämällä.

Maanomistaja voi panna ehdoksi, että rakennus on joutuva hänelle sopimusajan päättyessä. Varmuutta tästä hankitaan toimittamalla n. s. »Vormerkung», jolla laki tarkoittaa että kiinteistökirjaan merkitään pakollinen vaatimus esineoikeuden saamisesta kiinteistöön, jommainen merkintä niinmuodoin jokaisen, joka myöhemmin hankkii itselleen jonkun oikeuden kiinteistöön tai kiinteistössä, täytyy ottaa lukuun.

Kohtuutta silmällä pitäen, samoin kuin jotta oikeutettu saataisiin jättämään rakennuksen hallustaan hyvässä kunnossa, voipi olla soveliasta, että hän oikeuden lakatessa saa korvauksen määrätystä osasta rakennuksen arvoa. Tämän korvauksen arvioimisperusteet on ennakolta määrättävä.

Jotta oikeutettu saataisiin teettämään rakennus tai noudattamaan tehtyä rakennussuunnitelmaa taikka käyttämään kelvollisia rakennusaineita voidaan säätää että, jos tämä laiminlyödään, korotetaan vuokramaksua taikka peritään määrätty uhkasakko taikka saa maanomistaja ostaa tilan takaisin taikka julistetaan perintö-rakennusoikeus mitättömäksi.

Määräyksiä huoneistojen suuruudesta, vuokrain määrästä, eräitten yhteiskunta-luokkain etuoikeutuksesta päästä vuokralaisiksi velvoitetaan noudattamaan määrää-mällä ehdollinen veronkorotus tai panemalla uhkasakko, jonka vakuudeksi jätetään kiinnitys, taikka säädetään takaisinosto-oikeus tai purkava ehto.

Samallaista vakuutta on käytettävä jotta saadaan perintörakennusoikeutettu täyttämään se sitoumuksensa että jälleen rakennuttaa tuhoutuneet rakennukset taikka että hän ainoastaan maanomistajan suostumuksella ottaa kiinnityslainan taikka ajoissa suorittaa sen kuoletusmaksut. Jos on sovittu, että perintörakennusoikeus on luovutus-ajan päätyttyä kiinnityksettömänä peruutuva maanomistajalle, ja tämän vaatimuksen vakuudeksi on tehty »Vormerkung», voi maanomistaja vaatia peruutusta perintö-rakennusoikeuteen kiinnitysihin vielä suorittamattomiin lainoihin katsomatta. Lainan-antajalle tästä koitua vaara on tuntuvasti vähennettävissä, jos kuoletus on niin jär-jestetty, että lainan pitää olla täysiksi maksettu esim. 10 vuotta ennen oikeuden lakkaamista. Mahdollisesti maksamatta jääneiden vuotuismaksujen perimisessä voi lainanantaja käyttää hyväkseen nämä »vapaavuodet».

Etuosto-oikeuden voi maanomistaja turvata itselleen kiinnityksellä, takaisin-osto-oikeuden »Vormerkungilla» sekä maksun oikeuden luovuttamisesta kolmannelle henkilölle määräyksellä veron ehdollisesta korottamisesta, uhkasakon panemi-sella y. m.

Rasituksista ja muista yleisistä maksuista lienee perintörakennusoikeutetun yleensä sitouduttava vastaamaan, kertamaksuista (esim. jalkakäytävän tahi sähkö-johdon laittamisesta) ainoastaan määrättyllä osalla.

Saksassa ovat tässä kuvailun oikeussäännösten siirtymistä lakikirjasta todeli-seen elämään edistäneet ne toiveet, joita siihen on pantu asuntokysymyksen ratkai-sua silmällä pitäen. Keinottelua ja rakennushuijausta perintörakennusoikeudella tee-tettyihin taloihin nähden ei ole edellytetty sanottavasti esiintyvän. Maa-arvon vastai-nen kohoaminen tulisi niinmuodoin yhteiskunnan hyväksi, kun omistajana on valtio, kunta tahi julkinen yhdyskunta. Asuntojen rakentamista helpottaa toiselta puolen

se että maanomistaja saattaa olla halukkaampi luovuttamaan maan rakennusoikeudella kuin myymään sen, toiselta puolen se ettei rakennushaluisten tarvitse hankkia varoja maan hinnan maksaakseen, vaan ainoastaan vuotuisen veroon ja rakennuslainan vuotuismaksuihin. Maan luovuttaja saa jonkun verran vaikutusvaltaa rakennustapaan samoinkuin vuokriinkin ja voi erittäinkin aikaansaada pieniä asuinhuoneistoja.

Toiselta puolen on kylläkin kuulunut väitteitä että näitä etuja ei saavuteta muutoin kuin tiettyjen suotuisain edellytysten vallitessa ja eritoten on huomautettu rakennuslainain saannin vaikeutta.

Näitä arveluita vastaan perintörakennusoikeuden puoltajat huomauttavat muun muassa, että mainittu vaikeus vähenisi, jos määrättäisiin kyllin suureksi se rakennuksen arvon korvaus, joka perintörakennusoikeuden lakatessa on suoritettava. Perintörakennusoikeutetun oma etu silloin vaatisi pitämään talon kunnossa ja korvaussumma voitaisiin sopivalla keinolla varata samoinkuin palovakuutussumma etusijassa olemaan rakennuslainan vakuutena. Muitakin vakuuksia rakennuksen kunnollisesta teettämisestä ja kunnossapidosta käy sopimukseen paneminen. Sopimalla että takaisinosto-oikeus astuu voimaan määrätyn ajan kuluttua on keinottelukin ehkäistävässä.

Vaikka perintörakennusoikeus on verraten uusi, on sitä useassa tapauksessa käytetty, mikäli kerrotaan, molemminpuoliseksi tyytyväisyydeksi. Niinpä ovat Frankfurt am Mainin, Mannheimin, Leipzigin ja Charlottenburgin kaupungit luovuttaneet maata edellämaituin ehdoin, onpa Preussin valtiokin seurannut esimerkkiä.

Liite IX.

**Komitean suunnittelemain rakennustyyppien summittaiset
kustannusarviot.**

Tyyppi A.

15 m ³ perusmuuria	10: —	150: —	
40 p.m. kivijalkaa sementtikivestä	6: —	240: —	
200 m ² ulkopuolista hirsiseinää	7: —	1,400: —	
180 » sisäpuolista »	6: —	1,080: —	
120 » kaksinkertaista lautaseinää välitäytteineen	5: —	600: —	
200 » ulkopuolista vesikattoa asfaltista	5: —	1,000: —	
200 » lattiaa	10: —	2,000: —	
75 » välikattoa	10: —	750: —	
4 yksinkertaisinta levyuunia	125: —	500: —	
4 keittiön liettä	250: —	1,000: —	
1 iso savutorvi ynnä 4 palomuuria		920: —	
2 ullakkokerroksen portaat	300: —	600: —	
8 ikkunaa	60: —	480: —	
4 ulko-ovea	50: —	200: —	
4 sisä-ovea	50: —	200: —	
12 tavallista yksinkertaista ovea	40: —	480: —	
8 lautaovea	10: —	80: —	
Sekalaista ja tasoitus		320: —	12,000: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>12,000: —</u>

Yhdistelmä:

Rakennus		12,000: —
Tasoitus y. m.	1,000: —	
Aitaus	120: —	
Ulkohuoneet	500: —	1,620: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>13,620: —</u>

Tyyppi B.

20 m ³	perusmuuria	10: —	200: —	
60 p.m.	kivijalkaa sementtikivestä	6: —	360: —	
120 m ²	ulkopuolista hirsiseinää	7: —	2,940: —	
460 »	sisäpuolista »	6: —	2,760: —	
400 »	lattiaa täydellisenä	10: —	4,000: —	
100 »	välikattoa	10: —	1,000: —	
400 »	vesikattoa asfaltista	5: —	2,000: —	
6	yksinkertaisinta levyuunia	110: —	660: —	
6	keittiön liettä	250: —	1,500: —	
2	pienempää savutorvea	400: —	800: —	
2	suurempaa »	500: —	1,000: —	
2 »	ullakonportaat	300: —	600: —	
12	ikkunaa	60: —	720: —	
28 »	yksinkertaista ovea	40: —	1,120: —	
	Sekalaista ja tasoitus		340: —	20,000: —
			<u>Yhteensä Smk</u>	<u>20,000: —</u>

Yhdistelmä:

Rakennus		20,000: —
Tontin tasoitus y. m.	2,000: —	
Aitaus	150: —	
Ulkohuoneet ja halkovajat y. m.	1,400: —	3,550: —
	<u>Kaiken kaikkiaan kustannuksia Smk</u>	<u>23,550: —</u>

Tyyppi C (yhden huoneiston käsittävä rakennuksen osa).

8 m ³	perustusta	10: —	80: —
5 p.m.	kivijalkaa sementtikuutioista	7: —	35: —
30 m ²	ulkopuolista hirsiseinää	7: —	210: —
90 »	sisäpuolista »	6: —	540: —
30 »	lautaseinää	3: —	90: —
40 »	ulkopuolista vesikattoa asfaltista	5: —	200: —
50 »	lattiaa	12: —	600: —
			<u>Siirretään 1,755: —</u>

	Siirretty 1,755: —	
20 m ² välikattoa	10: — 200: —	
1 savutorvi palomuurineen	400: —	
1 keittiön liesi ynnä ympärismuuri II kerr.	300: —	
1 ullakkohuoneen portaat	250: —	
1 pienemmät ulkoportaot	50: —	
1 ikkuna	60: —	
2 pienempää ikkunaa	50: — 100: —	
1 ulko ovi päällyysvalaistuksineen	60: —	
4 yksinkertaista ovea	40: — 160: —	3,335: —
Sekalaista ja tasoitus		165: —
	<hr/>	
	Yhdestä huoneistosta yhteensä Smk	3,500: —

Yhdistelmä:

16 huoneistoa	3,500: —	56,000: —
Maatyöt ja tasoitus y. m.	3,000: —	
Aitaus y. m.	400: —	3,400: —
	<hr/>	
	Yhteensä koko ryhmästä Smk	59,400: —

Tyyppi D.

40 m ³ perustusta	10: — 400: —
26 p.m. kivijalkaa kiilatusta kivistä	14: — 364: —
204 m ² ulkoseinää hirsistä	7: — 1,428: —
360 » sisäseinää »	6: — 2,160: —
270 » ulkokattoa asfaltista kannattimiseen ja par- ruineen	5: — 1,350: —
60 » lautaseinää	3: — 180: —
300 » lattiaa	12: — 3,600: —
150 » välikattoa	10: — 1,500: —
2 isoa savutorvea palomuurineen	750: — 1,500: —
4 keittiön liettä	250: — 1,000: —
8 yksinkertaisia levyuunia	125: — 1,000: —
4 pienet portaot ullakkohuoneisiin	150: — 600: —
4 ulkoportaot	70: — 280: —
4 isoa ikkunaa	70: — 280: —
	<hr/>
	Siirretään 15,642: —

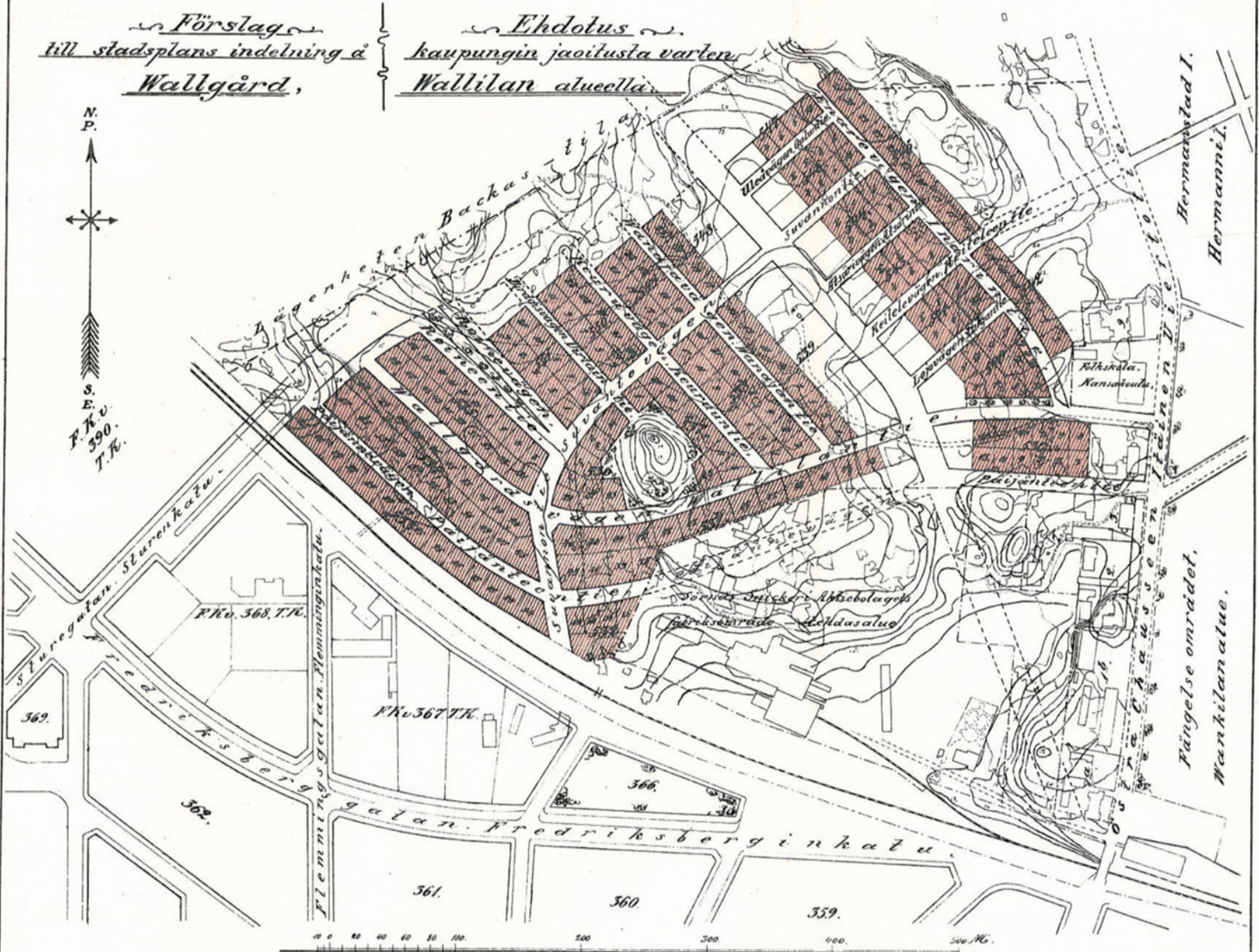
		Siirretty 15,642: —	
8 pienempää ikkunaa	50: —	400: —	
4 ulko-ovea päällyysvalaistuksineen	60: —	240: —	
16 yksinkertaista ovea	40: —	640: —	16,922: —
Sekalaista ja tasoitus			278: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>17,200: —</u>

Yhdistelmä:

Rakennus		17,200: —
Tasoitus y. m.	2,000: —	
Aitaus	150: —	2,150: —
	<u>Kaiken kaikkiaan Smk</u>	<u>19,350: —</u>

Förslag
till stadsplans indelning af
Wallgård,

Ehdotus
kaupungin jaotilusta varien
Wallilan alueella.

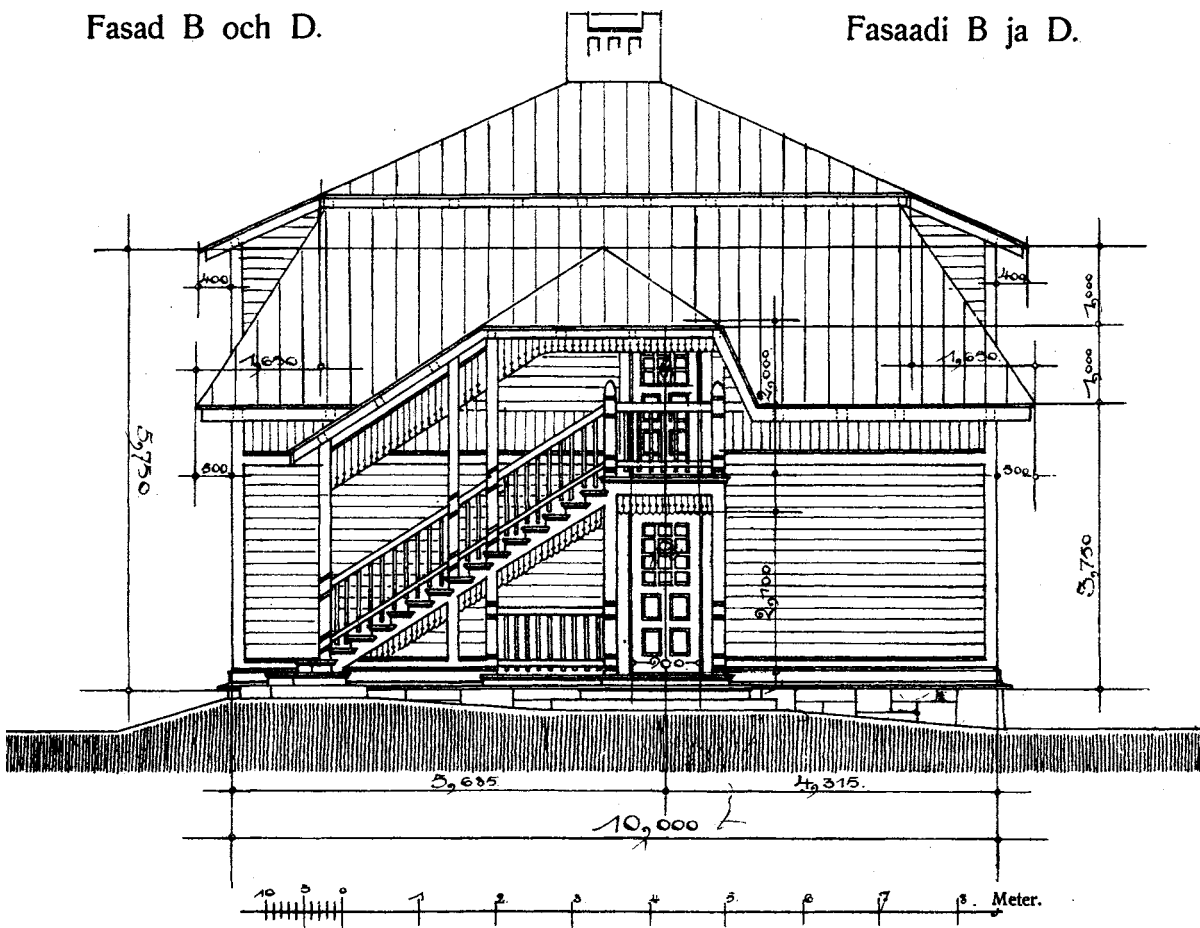

Typ }
Malli } A

Bilaga }
Liite } X

Fasad B och D.

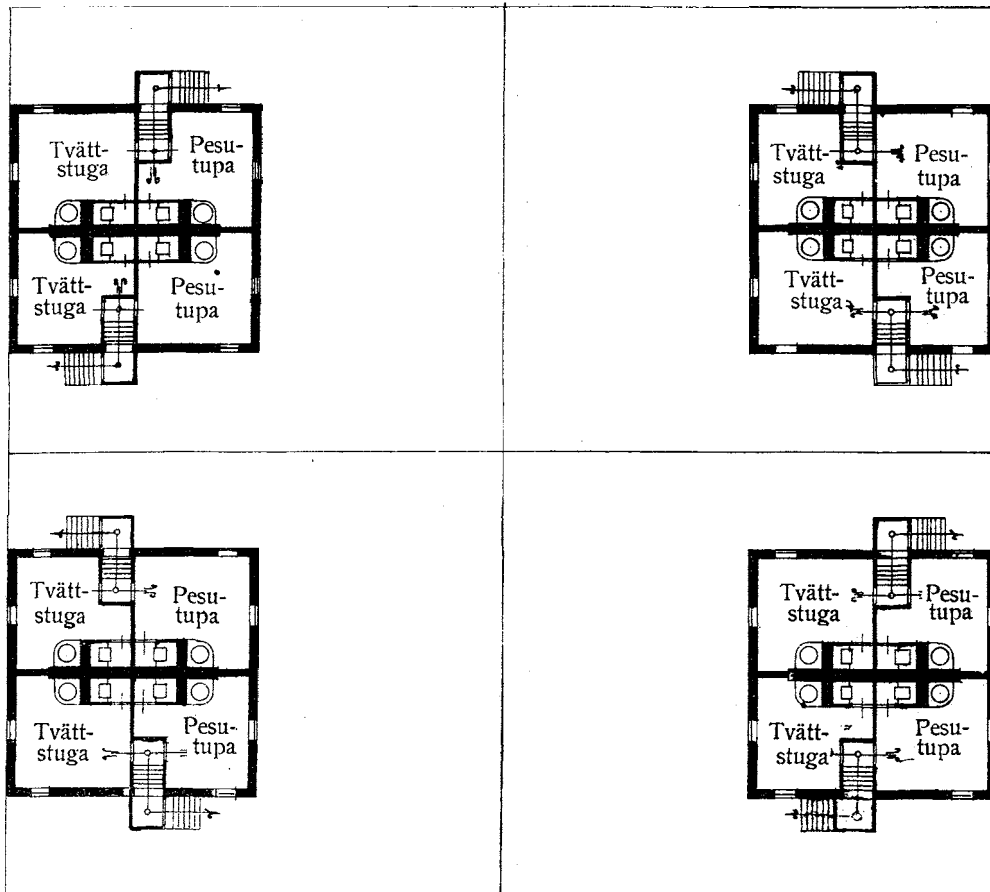
Fasaadi B ja D.

Karl Hård af Segerstad.

Plan af källaren

Pohjapiirustus kellarista

Kostnaden för denna källarvåning

K. H. af S.

ingår ej i kostnadsförslaget. ei sisälly kustannus-arvioon.

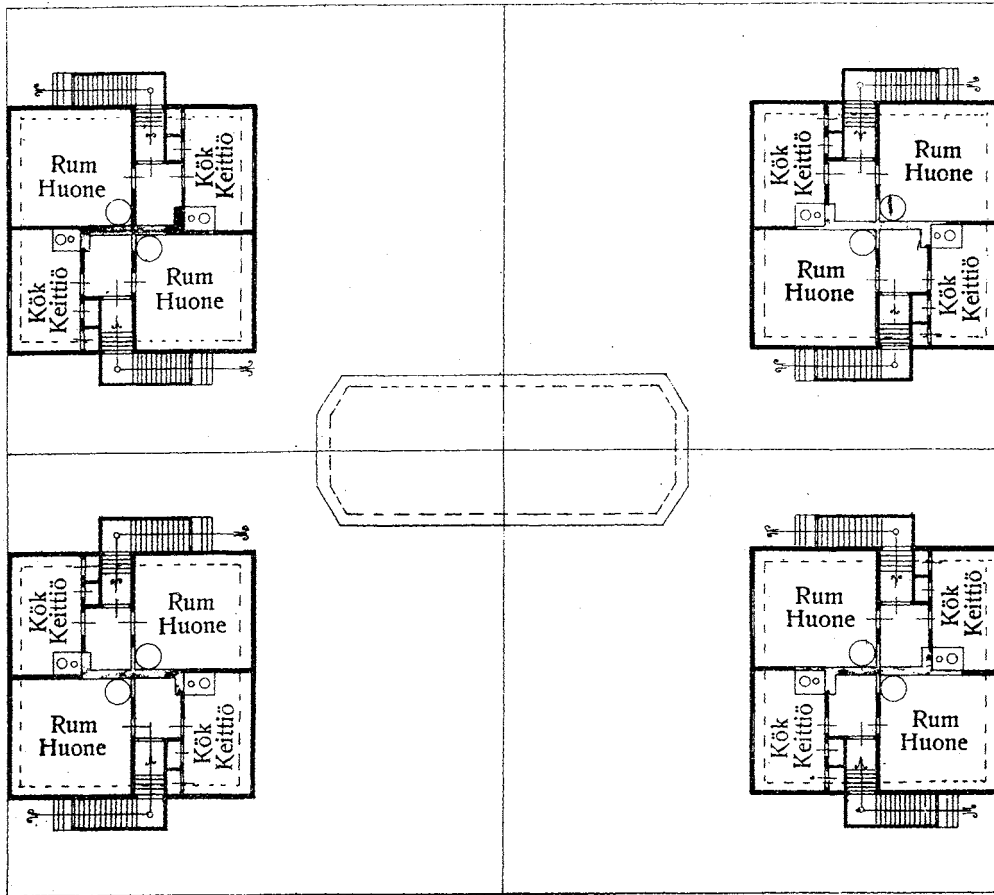

Typ } A
Malli }

Bilaga } X
Liite }

Plan af 2:dra våningen

2:sen kerroksen pohjapiirros

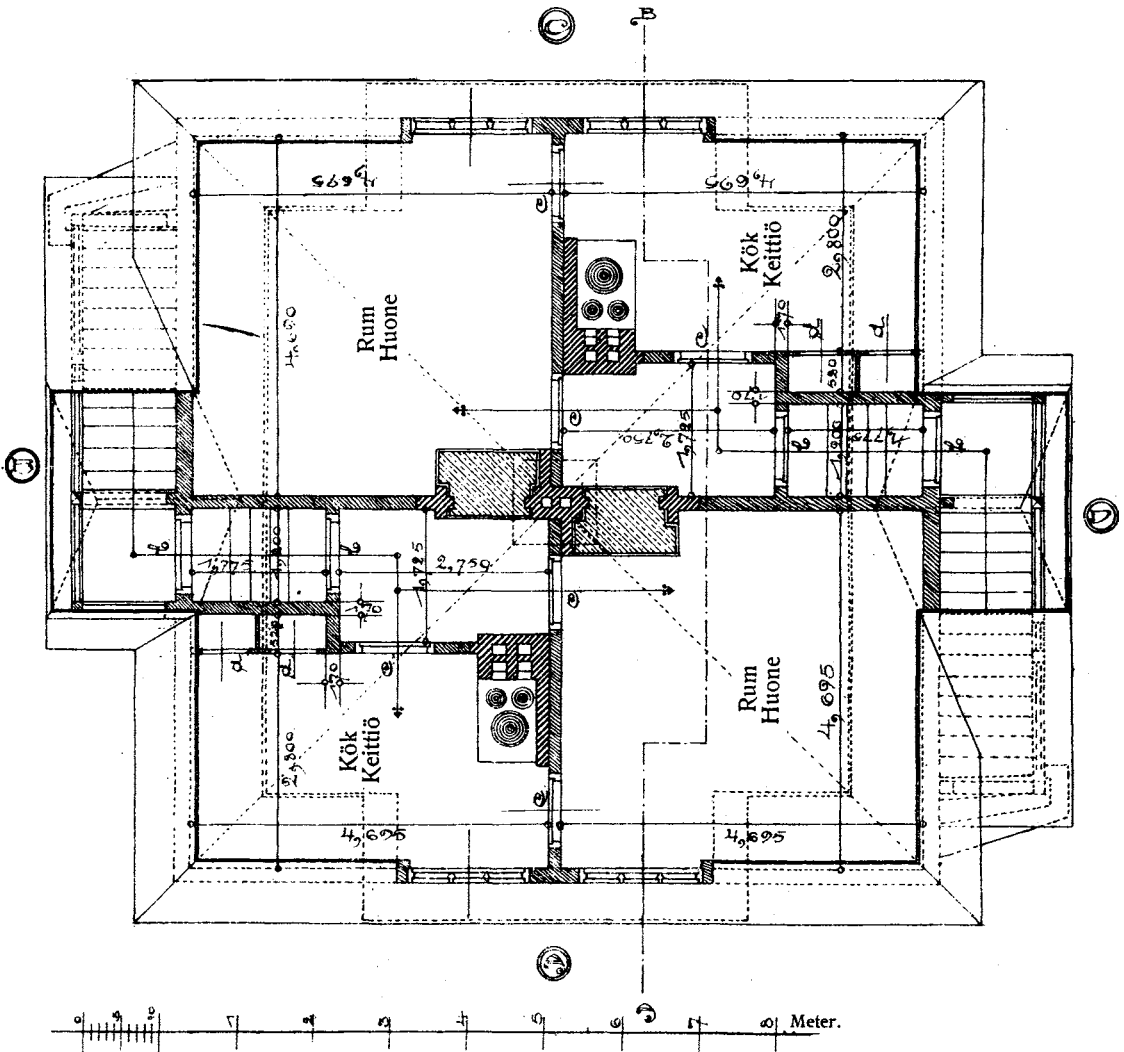

K. H af S.

Plan af 2:dra våningen

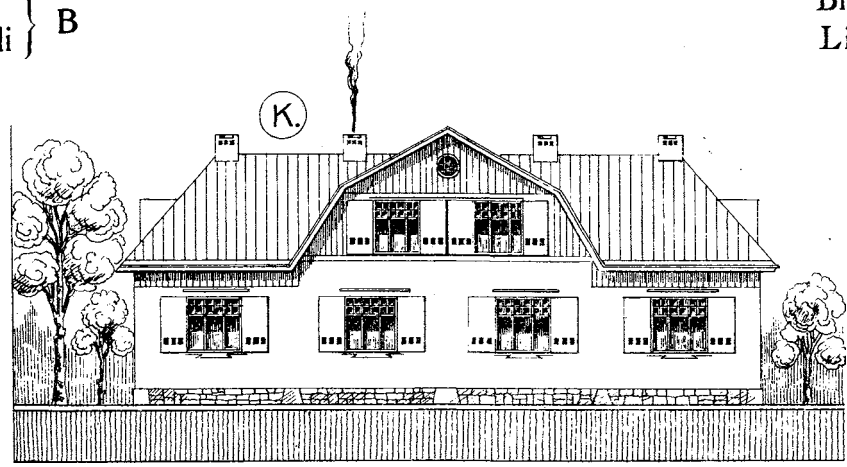
2:sen kerroksen pohjapiirros

Karl Hård af Segerstad.

Typ }
Malli } B

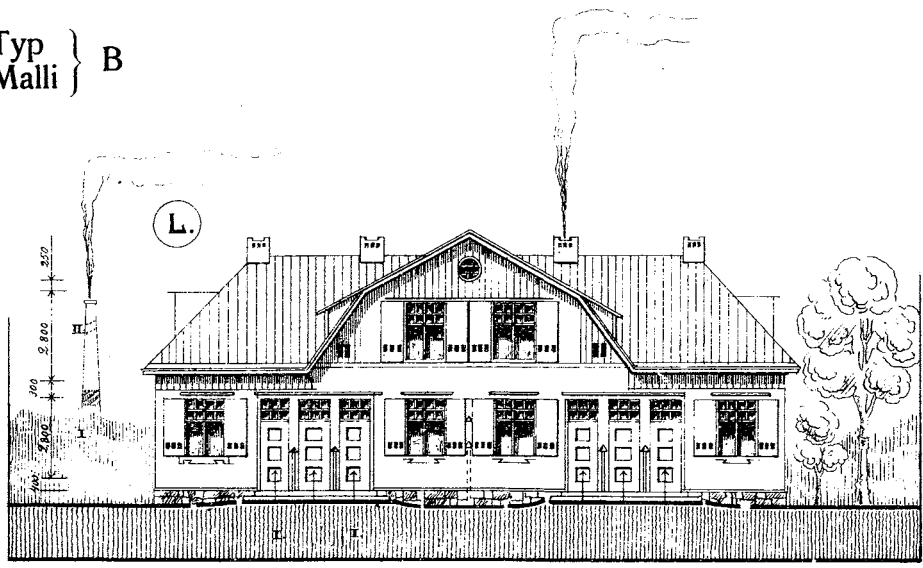
Bilaga }
Liite } X

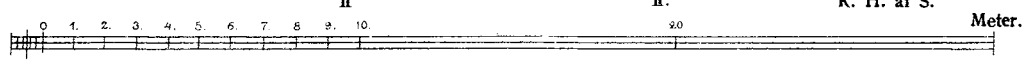
K. H. af S.

Typ }
Malli } B

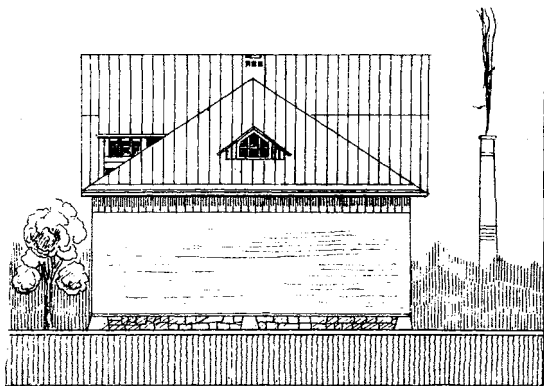

K. H. af S.

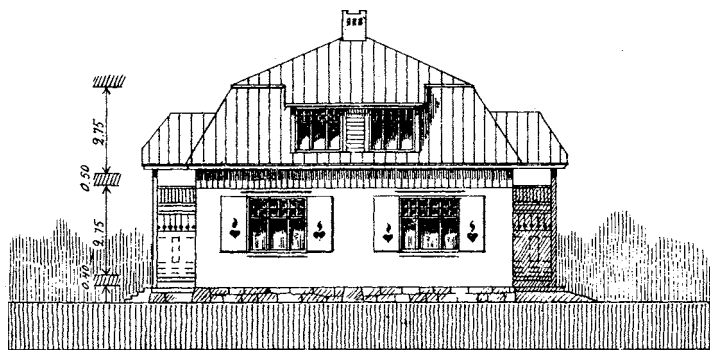
Typ } B
Malli } gafvel.
 } pääty.

Bilaga } X
Liite } X

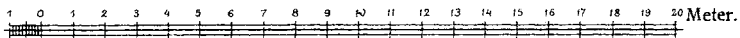

K. H af S.

Typ } A
Malli }

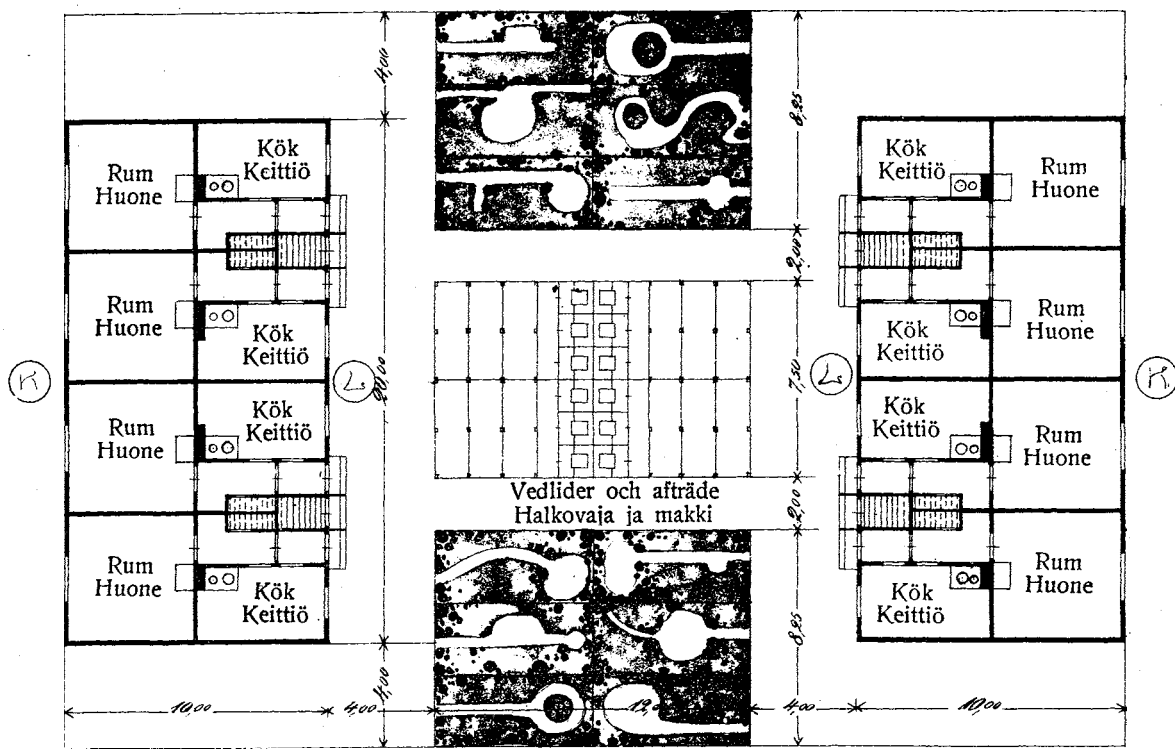

K. H. af S.

Plan af 1:sta våningen

1:sen kerroksen pohjapiirros

K. H. af S.

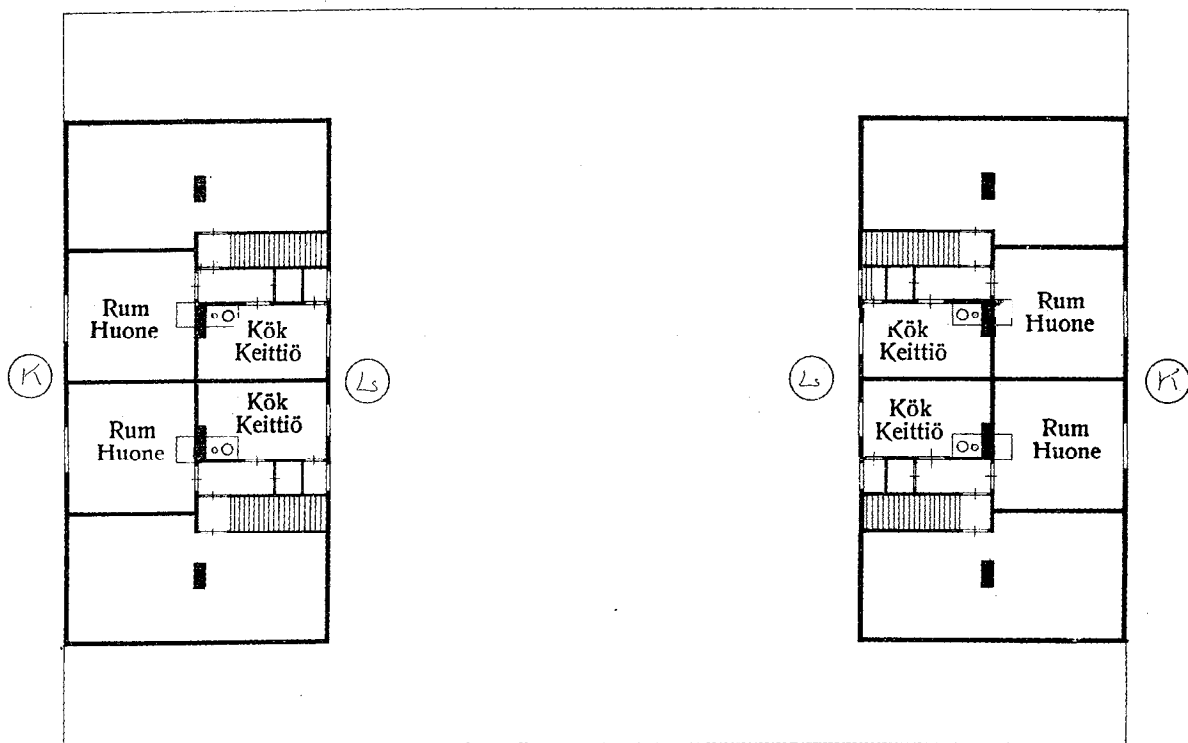

Typ }
Malli } B

Bilaga }
Liite } X

Plan af 2:dra våningen

2:sen kerroksen pohjapiirros

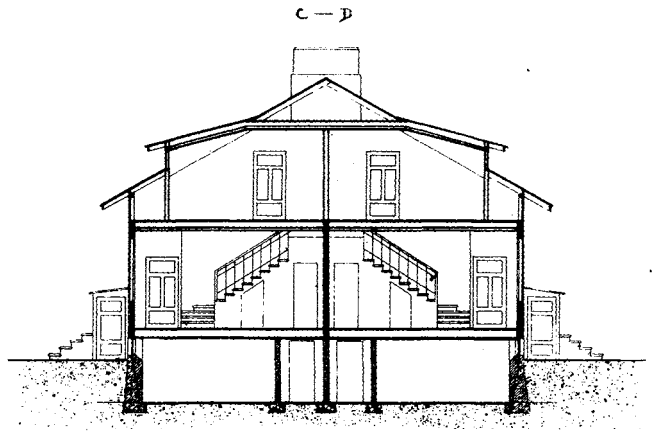

K. H. af S.

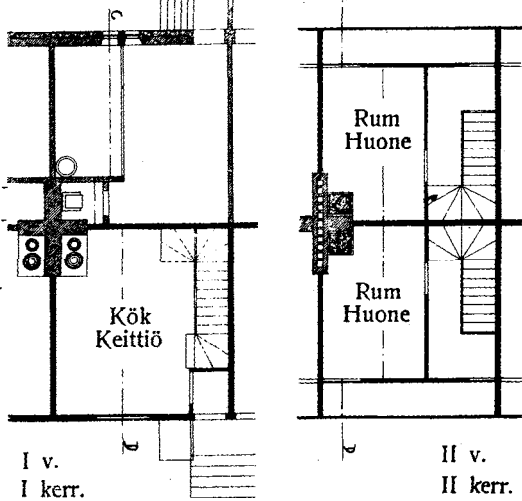

Typ }
 Malli } C

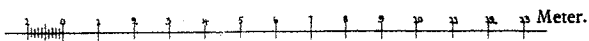
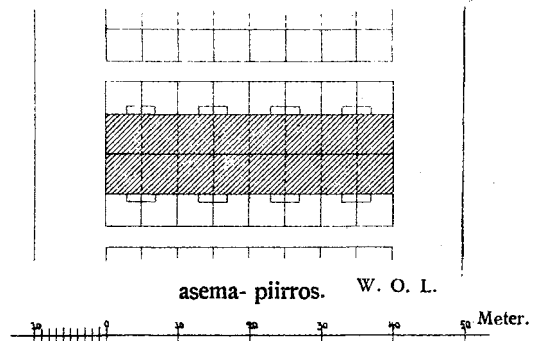
Bilaga }
 Liite } X

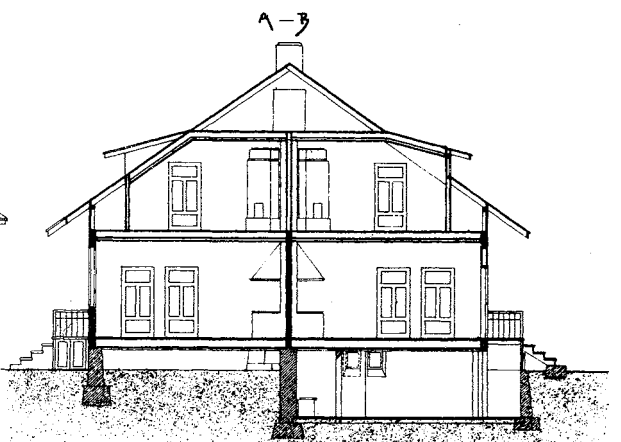
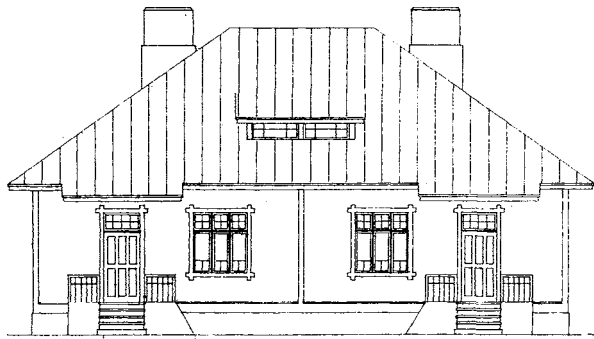

irv.
 kerr.
 icke-
 tnads-
 aget
 isälly-
 mnus-
 ioon.

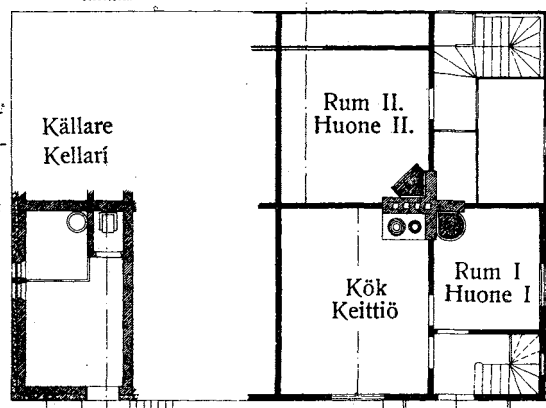

situationsplan

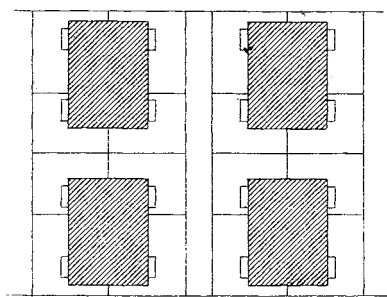

Källarv.
 lari kerr.
 igår icke-
 kostnads-
 förlaget
 ei sisälly-
 ustannus-
 arvioon.

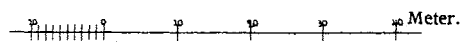
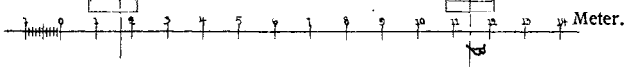

II v.
 II kerr.
 I v.
 I kerr.

situationsplan asema-piirros.

W. O. L.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITO-
LAUTAKUNTA.

N:o 2 p:nä huhtikuuta 1908.

N:o 53.

Terveydenhoitolautakunnan esitys Helsingin kaupungista olevien mielenvikaisten hoidon järjestämistä koskevasta kysymyksestä.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Terveydenhoitolautakunnalle jättämässään, 4 päivänä marraskuuta 1907 päivätyssä kirjelmässä on kaupungin työ- ja vaivaistalon lääkäri, professori Ernst Ehrnrooth huomauttanut, että hoitoa tarvitsevien mielenvikaisten vuosi vuodelta yhä enemmän kasvava lukumäärä lähimmässä tulevaisuudessa tekee tarpeelliseksi, että hoitosijojen lukua tuntuvasti lisätään, ja sen johdosta vaatinut, että maanviljelyssiirtoloihin yhdistetty laitos, jonka läheisyyteen mielenvikaisia voitaisiin antaa hoidettavaksi, olisi perustettava maaseudulle sekä että nykyinen Kivelän mielenvikaisten sairaala olisi muutettava laitokseksi, johon otettaisiin hoidettavaksi etupäässä äkillisiä mielensairaustapauksia. Tämän johdosta on Terveydenhoitolautakunta asiaa käsittelemään asettanut valiokunnan, jonka töihin, paitsi Lautakunnan jäseniä, ovat ottaneet osaa vaivaistalon sairaanhoitolaistosten entinen lääkäri, tohtori Jarl Hagelstam, niiden nykyinen lääkäri, ylim. professori Ernst Ehrnrooth ja Niuvanniemen mielenvikaisten sairaalan ylilääkäri, tohtori Albert Björkman. Siten saadun selvityksen perusteella katsoo Terveydenhoitolautakunta tarpeelliseksi Kaupunginvaltuusmiesten huomioonotettavaksi esittää seuraavaa.

Tarve, joka koskee mielenvikaisten hoitosijojen lukumäärän lisäämistä, on kaupungissamme jo enemmän kuin vuosikymmenen ollut polttavana kysymyksenä, jota niin hyvin Terveydenhoitolautakunta ja Vaivaishoitovaltuutus kuin myöskin Kaupunginvaltuusmiehet ovat useita kertoja käsitelleet, toistaiseksi löytä-

mättä muuta kuin hyvin epätydyttävän ratkaisun, joka on saavutettu ryhtymällä muutamiin aivan väliaikaisiin toimenpiteisiin. — Vaivaistalon alueella mielenvikaisten henkilöiden hoitoa varten nykyään löytyvät vakinaiset laitokset ovat seuraavat:

1:o vanha mielenvikaisten hoitolaitos, joka on sijoitettu kahteen vanhaan ja tähän tarkotukseen aivan sopimattomaan yksikerroksiseen puurakennukseen, joissa yhteensä on tilaa 30 potilaalle.

2:o vuonna 1894 Kivelän alueelle rakennettu kaksikerroksinen kivinen sairaalarakennus, johon sen nykyisessä kunnossa ollen, jälkeen marraskuun 1 päivän 1907 voi mahtua 102 mielenvikaista. Tämä rakennus rakennettiin pääasiallisesti Terveystoimilautakunnan 1 päivänä lokakuuta 1891 Kaupunginvaltuusmiehille antaman ehdotuksen mukaisesti ja oli siihen alkuaan tarkotettu saatavaksi sijoja 74 mielenvikaiselle, niistä 20:lle yhteisissä huoneissa, joissa kussakin oli viisi sijaa, ja 54:lle yksityisissä n. k. kopeissa eli selleissä, jotka olivat tasan jaetut kumpaakin sukupuolta varten. Vaikka laitos etupäässä oli aijottu sellaisia levottomia köyhiä mielenvikaisia varten, jotka olivat olleet hoidettavina jossakin valtion laitoksessa paranematta ja joita ei kaupungin kustannuksella voitu saada sijoitetuksi Seilin ja Käkisalmen hoitolaitoksiin ja joita ei myöskään sen vuoksi, että olivat levottomia, voitu antaa yksityisille hoidettavaksi, otettiin kuitenkin käytäntöön sellainen järjestys, että aina oli varattava 4 koppia äkillisten sairaudentapausten vastaanottoa varten.

Vaikka erinäisten sairashuoneessa tehtyjen järjestelyjen kautta sairaansijojen lukumäärä aluksi kohosi 74:stä 84:ään, nähtiin kuitenkin pian, ettei käytettävänä olevien hoitosijojen lukumäärä vastannut tarvetta, vaan että mielenvikaisia, sijaa sairashuoneella odoteltaessa, sangen usein oli teljettävä poliisivankilaankin. Tämän johdosta antoi vaivaistalon silloinen lääkäri, tohtori Jarl Hagelstam, 2 päivänä syyskuuta 1900 Vaivaihoitohallitukselle kirjelmän, jossa hän huomautti, että tilan puute vaivaistalon mielenvikaisten sairaalassa päivä päivältä kävi yhä tuntuvammaksi, sillä äkilliset mielensairausten tapaukset, jotka kipeästi kaipasivat hoitoa laitoksessa ja joille sentähden etsittiin sijaa, näyttivät olevan yhä lisääntymässä, samalla kun kroonilliset tapaukset, joiden hoidon tarve myöskin oli pakottava, eivät suinkaan vähentyneet, vaan että päinvastoin sellaisten potilasten lukumäärä, jotka olivat ainaiseksi jätettävät laitokseen, myöskin oli jatkuvasti kohoamassa, sekä esitti tämän johdosta, että nopeasti ryhdyttäisiin toimenpiteeseen esiintyvän tilan puutteen auttamiseksi. Tämän johdosta jätti Vaivaihoitohallitus kirjelmässään 18 päivältä helmikuuta 1901 Kaupunginvaltuusmiesten harkittavaksi, eikö johonkin paikkaan kaupungin ulkopuolelle voitaisi rakentaa kunnallista sairashuonetta, jonka tarkotuksena samalla olisi olla keskuksena läheisyyteen hoidettavaksi annettavien mielenvikaisten valvomista varten. Vaikka valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusmiehet tämän johdosta määräsivät antamaan asiasta lausunnon, saman vuoden marraskuussa antamassaan mietin-

nössä myönsi, että mielenvikaisten lukumäärä, jotka joutuvat rasittamaan kaupungin mielenvikaisten hoitoa, yhä kasvaa, ehdotti valiokunta kuitenkin, että kysymyksen vielä yhden hoitolaitoksen rakentamisesta kunnan mielenvikaisia varten oli annettava tällä kertaa raueta, perustellen lausuntoaan sillä, että kun oli annettu maaseudulle hoidettavaksi sellaisia mielenvikaisia, jotka eivät tarvitse alinomaista sillmälläpitoa, jota menettelyä oli koetteeksi noudatettu saavuttamalla niinkuin näyttää hyviä tuloksia ja jota sentähden myöskin olisi jatkettava, ei kaupungin mielenvikaisten sairaaloissa sillä hetkellä ollut mitään tilan puutetta sekä ettei sitä myöskään ollut lähimmässä tulevaisuudessa odotettavana.

Tohtori Hagelstam osotti kuitenkin samaan aikaan valiokunnalle antamassaan mietinnössä, jonka nimi oli »Muutamia näkökohtia ja mietteitä Helsingin kuntaan kuuluvien mielenvikaisten hoidosta», hyvillä perusteilla kuinka tarpeellista olisi ollut, ettei kysymystä mielenvikaisten hoidon järkipärisestä järjestämisestä maan pääkaupungissa enää olisi kauemmaksi lykätty. Kun valiokunta ei ottanut huomioon tätä mietintöä, antoi tohtori Hagelstam uudestaan 5 päivänä toukokuuta 1902 Terveydenhoitolautakunnalle kirjelmän, jossa hän vielä uudestaan huomautti, miten vaikeata vaivaistalon uudessa mielenvikaisten hoitolaitoksessa, jonka tilat olivat niin rajotetut ja hoitajat liian harvalukuiset, oli tyydyttävällä tavalla hoitaa sinne otettuja levottomia ja äkillisesti sairastuneita mielenvikaisia. Sen kirjelmän johdosta, jonka Terveydenhoitolautakunta tästä syystä antoi Kaupunginvaltuusmiehille, antoivat Kaupunginvaltuusmiehet saman vuoden marraskuun 14 päivänä Terveydenhoitolautakunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen hädänalaisten mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi sillä tavalla, että kunta niihin nähden voisi täyttää laissa säädetyn sairaanhoitovelvollisuutensa. Lausunnossaan, jonka Lautakunta tämän johdosta antoi Kaupunginvaltuusmiehille 14 päivänä joulukuuta 1903, esitti Lautakunta, että laitokseen pyrkivien mielenvikaisten lukumäärä, joista kaupungin tulee Vaivaishoitohallituksen välityksellä pitää huolta, jo oli kasvanut niin suureksi, ettei kaupunki silloisilla keinoillaan enää voinut täysin tyydyttävällä tavalla täyttää lain säättämää sairaanhoitovelvollisuuttaan, sekä lausui, että Helsingin kunnan olisi mielenvikaistensa hoitoa varten perustettava 1:o sairaahuone äsken sairastuneitten vastaanottoa ja hoitoa varten sekä 2:o laitos pitkällisten ja parantumattomien tapausten hoitoa varten. Näistä laitoksista olisi edellinen erotettava vaivaistalosta ja alistettava Terveydenhoitolautakunnan alaiseksi, sitävastoin voisi jälkimäinen jäädä Vaivaishoitohallituksen alaiseksi ja se voitaisiin rakentaa joko vaivaistalon yhteyteen taikka sijoittaa maaseudulle sellaiseen paikkaan, johon suurempi joukko mielenvikaisia on annettu hoidettavaksi. Sitäpaitsi lausui Lautakunta, että sairaalaan olisi otettava, paitsi sellaisia äkillisesti sairastuneita, joista kunnan vaivaishoidon tulee pitää huolta, sekä sellaisia mielenvikaisia, jotka poliisi on ottanut huostaansa, myöskin kaikki sellaiset äkillisesti sairastuneet, joko ne sitten ovat

varakkaita tai varattomia, joille ei voida hankkia sijaa muissa mielenvikaisten sairaaloissa, jolloin kuitenkin varakasten olisi suoritettava säädetty sairashuonemaksu. Sopivalla tavalla välittääkseen siirtymistä tähän täydelliseen kaupungin mielenvikaisten hoitojärjestelmään, ehdotti Terveystoimikunta, että kaupungin työ- ja vaivaistalon mielenvikaisten sairaalaa olisi laajennettava rakentamalla lisäksi kaksi nykyiseen sairashuoneeseen käytävällä yhdistettyä kivistä kaksikerroksista sairaalarakennusta, joihin yhteensä mahtuisi 72 sairaansijaa. Jotta kysymys saataisiin kaikin puolin valoistuksi, asettivat Kaupunginvaltuusmiehet 26 päivänä tammikuuta 1904 valiokunnan, jolle Vaivaishoitohallitus 30 päivänä tammikuuta 1905 antoi lausunnon, jossa huomautettiin että olisi tarpeen saada enemmän sijoja mielenvikaisten hoitoa varten sekä toivottavaa että mielenvikaisten sairaala asetettaisiin terveydenhoitoviranomaisten tarkastuksen alaiseksi. Mutta kun mielenvikaisten sairaalan laajennuksesta johtuvat kustannukset olisi voitu laskea nousevan vähintään 200,000 markkaan, eikä olisi ollut aivan tarkotuksen mukaista, että sairaan- ja vaivaishoito edelleen olisi yhdistettynä kaupungin vaivaistaloon, ehdotti Vaivaishoitohallitus, että vaivaistalo sijoitettaisiin toiseen sopivaan paikkaan sekä että mielenvikaisten sairaala erotettaisiin vaivaistalosta ja asetettaisiin Terveystoimikunnan alaiseksi. Siinä lausunnossa, jonka yllämainittu valiokunta 17 päivänä toukokuuta samana vuonna antoi Kaupunginvaltuusmiehille, ehdotettiin työ- ja vaivaistalo siirrettäväksi pois nykyiseltä alueeltaan sekä vaivaistalossa löytyvät rakennukset luovutettavaksi sairaanhoitotarkotuksiin.

Sitäpaitsi katsoi valiokunta, että osa näistä rakennuksista vaikeudetta voitaisiin käyttää mielenvikaisten sairaalan laajentamiseksi, joten kysymyksen alaiseksi otetut mielenvikaisten sairaalan lisärakennukset voitaisiin jättää toistaiseksi. Tämän ehdotuksen hyväksyivät Kaupunginvaltuusmiehet 23 päivänä toukokuuta sanottuna vuonna sekä antoivat Rahatoimikamarin tehtäväksi asian johdosta ryhtyä tarpeellisiin valmistaviin toimenpiteisiin, jotapaitsi Terveystoimikuntaa kehoitettiin aikaan Kaupunginvaltuusmiehille antamaan ehdotus nykyisen vaivaistalon rakennusten vastaisesta käyttämisestä sairaanhoitotarkotuksiin. Samalla kun kunnan mielenvikaisten hoidossa sijojen lisäämiseen nähden esiintyvän tarpeen lopullinen tyydyttäminen näin lykättiin epämääräiseen tulevaisuuteen, osottaui tämä tarve käytännössä kuitenkin niin pakottavaksi, että sitä tavalla tai toisella ehdottomasti täytyi tyydyttää väliaikaisilla toimenpiteillä, ja kun muuta keinoa ei ollut, on keuhkotautisten hoitoa varten vaivaistalon alueelle rakennetut sairaalarakennukset täytynyt toinen toisensa jälkeen ottaa käytäntöön mielenvikaisten hoitoa varten, ensimmäiseksi rakennettu jo vuonna 1902 heti sen valmistuttua, toinen vuonna 1905 samoin heti sen jälkeen kuin se oli rakennettu ja kolmas vuonna 1907.

Näillä väliaikaisilla toimenpiteillä, joiden kautta kaupungin lukuisilta ja usein hyvin hädänalaisilta keuhkotautisilta on riistetty kokonaista 108 sairaansijaa sekä taistelu tätä turmiollista tautia vastaan on käynyt melkoista vaikeammaksi, ei mielenvikaisten hoidossa sijojen lukumäärän lisäämiseen nähden esiintyvää ja yhä tuntuvampaa tarvetta kuitenkaan ole voitu tyydyttää muuta kuin aivan tilapäisesti, kun sen sijaan toiselta puolen yhtä polttava sijojen tarve keuhkotautisia varten on kärsinyt melkoista haittaa, joka muun muassa on näkynyt siinä, että Luteruksenkadun N:roihiin 20—24 14 kaupunginosassa syksyllä rakennetut uudet sairasparakit, jotka ovat aiotut koleraan sairastuneitten vastaanottoa varten, on täytynyt järjestää keuhkotautisten vastaanottamiseksi heille erittäin vaikeina talvi- ja kevätkaukausina.

Että etenkin viime vuosina on esiintynyt suuresti kasvavaa sairaansijojen tarvetta mielenvikaisia varten, näkyy seuraavasta yhdistelmästä, jonka professori E. Ehrnrooth on laatinut viimeisten 12 vuoden kuluessa vaivaistalon mielenvikaisten hoitolaitoksiin otetuista mielenvikaisista henkilöistä:

1895	otettiin	59	potilasta
1896	»	42	»
1897	»	37	»
1898	»	37	»
1899	»	44	»
1900	»	51	»
1901	»	42	»
1902	»	73	»
1903	»	90	»
1904	»	80	»
1905	»	109	»
1906	»	99	»
1907	»	160	»

Mitä tulee tähän viime vuosina laitoksiin otettujen mielenvikaisten potilaitten lukumäärän kasvamiseen, joka on ollut suhteellisesti suurempi kuin väkiluvun lisääntyminen, huomauttaa professori Ehrnrooth, että syytä tähän ei ole niinkään paljon etsittävä vallitsevista yhteiskunnallisista olosuhteista tai oikeammin sanoen epäkohdista kuin niistä ilmiöistä, mullistuksista, yllätyksistä ja kiihotuksista yleensä, jotka niin huomattavalla tavalla kuvaavat laittomuusvuosien jälkeistä aikaa.

Sairaalaan otettujen mielenvikaisten potilasten lukumäärän näin melkoisesti lisääntyessä ei laitoksesta lähteneiden potilasten luku ole ollut yhtä suuri, vaan on

laitokseen jääneiden lukumäärä yhä kasvanut. Tämä näkyy selvästi seuraavista numeroista viideltä viime vuodelta.

Vuonna 1903	otettiin laitoksen	90;	lähti laitoksesta	70;	jäi laitokseen	20
» 1904	»	»	80	»	»	25
» 1905	»	»	109	»	»	21
» 1906	»	»	99	»	»	14
» 1907	»	»	160	»	»	41
Yhteensä		538		417		121

Vain 5 vuoden kuluessa on siis laitokseen jääneiden potilasten lukumäärä kasvanut 121:llä. Tämä vastaa noin 25 potilaan lisäystä vuodessa ja täytynee sen tähden, kun lasketaan vuosittain tarvittavaa sijojen lukumäärän lisäystä hoidon tarpeessa olevia mielenvikaisia varten, ottaa lähtökohdaksi tämä luku.

Vaikka nykyään, kun on saatu lisää 18 sijaa kivipaviljongissa, rakennuksessa tehtyjen muutosten kautta ja käyttämällä keuhkotautisten sairaalarakennuksia mielenvikaisten hoitoa varten, löytyykin noin 30 tyhjää sijaa, niin on kuitenkin, vaikka nykyiset väliaikaiset toimenpiteet jätettäisiinkin edelleen voimaansa, vain vuoden taikka parin ajan kysymys, koska kaupungin käy mahdottomaksi enää täyttää lain säättämää sairaanhoitovelvollisuuttaan mielenvikaisiin nähden. Itse asiassa olisikin kaupunki jo useita vuosia sitten ollut aivan kykenemätön täyttämään tätä velvollisuuttaan, ellei, niinkuin jo mainittiin, olisi ryhdytty, sellaiseen keinoon, että tämän hyväksi syrjäytettiin yhtä tärkeä velvollisuus, nimittäin keuhkotautisten hoito.

Kun edellä esitetystä täysin selvästi käy ilmi, ettei riittävän sijamäärän hankkimista kaupungin sairashuonehoitoa tarvitsevien mielenvikaisten hoitoa varten enää voi lykätä tuonemmaksi, nousee ensiksi kysymys, kuinka suuri niiden mielenvikaisten luku on, joille kaupungin täytyy valmistaa sairaansijoja. Tähän kysymykseen vastatessa täytyy ensi sijassa ottaa huomioon, ettei nyt enää ole kysymys sijojen valmistamisesta vain sellaisille mielenvikaisille, joiden hoidosta kaupunki lain säättämän sairaanhoitovelvollisuutensa nojalla on velvollinen pitämään huolta, vaan ovat olosuhteet kehittyneet sellaisiksi, että kaupungilla täytyy löytyä sairaanhoitosijoja myöskin sellaisille kaikista yhteiskuntaluokista oleville äkillisesti sairastuneille mielenvikaisille, joille ei voida saada sijoja yksityisiin sairashuoneisiin tai valtion houruinhoitolaitoksiin, jolloin kuitenkin varakasten luonnollisesti tulee suorittaa sopiva sairausmaksu. Lähtien tästä välttämättömyydestä, voidaan laskelman pohjaksi panna seuraavat Niuvanniemen houruinhoitolaitoksen johtajan, tohtori Alb. Björkman'in antamat numerot, jotka koskevat talvea 1906—1907.

Tähän aikaan oli Helsingin kuntaan kuuluvien mielenvikaisten lukumäärä:

212 miestä

302 naista

 Yhteensä 514 henkilöä.

Sitäpaitsi löytyi seuraava määrä tylsämielisiä (idiootteja):

86 miestä

42 naista

 Yhteensä 128 henkilöä.

Näitä valtion mielenvikaisten hoitoa varten asettaman komitean keräämiä tietoja täytyy pitää minimiarvoina, koska uutterista ponnistuksista huolimatta luonnollisesti ei ole voitu onnistua saamaan tietoa kaikista kaupunkiin kuuluvista mielenvikaisista tai tylsämielisistä.

Vaikka tylsämieliset eivät oikeastaan kuulu siihen sairaslukkaan, josta tässä on kysymys, täytyy kaupungin kuitenkin, niinkauan kuin erityisiä valtion laitoksia tylsämielisiä varten ei maassa löydy, olla valmiina ottamaan hoitoonsa myöskin osan näistä. Sillä näistä eivät varsinkaan sellaiset, joita vaivaavat yhteiskuntavastaiset halut ja taipumukset taikka jotka ovat suuremmassa määrässä avuttomia, luonnollisesti sovellu hoidettaviksi elatuslaitoksissa tai vaivaistaloissa ja vielä vähemmän niitä voi antaa yksityisille hoidettavaksi.

Kun kaupungin asukasluku kyseessä olevana aikana oli tasaisin luvuin 122,000 henkilöä, saadaan seuraavat suhdeluvut:

Mielenvikaisia:	miehiä	0,17	%	väkiluvusta
	naisia	0,25	»	»
<hr/>				
	Yhteensä	0,42	%	väkiluvusta.

Tylsämielisiä:	miehiä	0,07	%	väkiluvusta
	naisia	0,04	»	»
<hr/>				
	Yhteensä	0,11	%	väkiluvusta.

Jos lasketaan, että kaupungin väkiluku 5 vuoden kuluttua, 1913 on 160,000 henkilöä, tulee mielenvikaisten lukumäärä silloin nousemaan noin 680:een. Näistä tarvitsee Komitean mielenvikaisten hoidon järjestämistä varten tekemän likimääräisen laskelman mukaan noin 55 %, s. t. s. 375, hoitoa n. k. sletussa laitoksessa mielenvikaisia varten, kun taas muut voidaan joko hoitaa kotonaan, antaa maaseudulle hoidettavaksi tai saada sijoitetuksi valtion mielisairaaloihin.

Koko tästä mielenvikaisten joukosta voi vastaisuudessa ainoastaan 80 sopivasti saada hoitoa nykyisen vaivaistalon kivisessä mielenvikaisten sairaalassa. Kaille muille on hankittava uusia sijoja. Niiden sijoittaminen nykyisen vaivaistalon sairaanhoitotarkotuksiin käytettyihin rakennuksiin, sitten kun uusi vaivaistalo saadaan, ei Lautakunnan mielestä voi tulla kysymykseen. Nykyisen vaivaistalon pinta-ala tulee nimittäin Töölön alueelle vahvistetun uuden asemakaavan mukaan melkoisesti vähemmän ja sen vuoksi käymään liian pieneksi niin suurelle mielisairaalalle kuin nyt tarvitaan. Sitäpaitsi joutuu se läheisessä tulevaisuudessa olemaan keskellä tiheään asuttua kaupunginosaa, johon on niin hyvin sairaanhoidon kuin myöskin yhteiskunnalliselta kannalta katsoen kaikkea muuta kuin sopivaa hoidettavaksi kerätä suurta määrää mielenvikaisia henkilöitä. Eivätkä nykyisen vaivaistalon rakennukset myöskään ole sellaiset, että niitä ilman muita voitaisiin käyttää mielenvikaisten hoitolaitoksiksi, kun taas laajojen ja kalliiden korjaustöiden toimeenpaneminen niissä ei näytä aivan tarkoituksenmukaiselta, koska paikka, niinkuin mainittiin, ei ole tähän tarkoitukseen sopiva. Lisäksi tulee vielä, että vaivaistalon käyttökuntoiset rakennukset hyvin tarvitaan muihin sairaanhoitotarkotuksiin, joihin paikan asema paremmin soveltuu. Näin ollen ei ole muuta keinoa kuin että toiselle sopivalle paikalle rakennetaan uusia sairaalarakennuksia niiden mielenvikaisten hoitoa varten, joille ei voida hankkia sijaa nykyisessä vaivaistalossa. Kun tänne voidaan valmistaa sijoja noin 80 mielenvikaiselle, niin on aikaisemmin tekemämme laskelman mukaan niiden lisäpaikkojen luku, jotka 5 vuoden kuluessa tarvitaan, tasaisin luvuin 300.

Niiden mielenvikaisten hoidon periaatteiden mukaan, jotka viimeisinä vuosikymmeninä yhä enemmän ovat alkaneet päästä valtaan, sijoitetaan nykyään varsinaiset mielenvikaisten hoitolaitokset ulkopuolelle kaupunkien alueita, mieluummin rauhallisille syrjässä oleville paikoille maaseudulla, kun sitävastoin siitä taas on jotakin etua, että kaupungin äkillisten mielenvikaisten vastaanottolaitokset ovat sijoitetut itse kaupunkiin tai sen välittömään läheisyyteen. Tästä periaatteesta lähtien näyttää tarkoituksenmukaiselta, että vaivaistalon mielisairaalarakennus vastaisuudessa käytetään kaupungin mielenvikaisten vastaanottolaitokseksi sekä että varsinainen hoitolaitos sijoitetaan maaseudulle joko kaupungin läheisyyteen tai pitemmän matkan päähän siitä johonkin seutuun, jossa samalla levollisia potilaita voitaisiin antaa hoidettavaksi talonpoikaisperheisiin. On nimittäin osottautunut edulliseksi, missä olot sen vaan myöntävät, että potilasten hoidollaolo järjestetään itse mielenvikaisten hoitolaitoksen ympäristöille, koska silloin voidaan tarkemman valvonnan vuoksi sekä sen takia, että tarpeen vaatiessa hoidokkaat voidaan heti ottaa takaisin laitokseen, suuremmilla menestyksen toiveilla perheisiin sijoittaa suurempi määrä sairaita kuin muissa oloissa on mahdollista. Toinen huomattava etu laitoksen sijoittamisesta maaseudulle on se, että sellaisessa tapauksessa sangen suuren osan mielenvikaisista voidaan antaa työs-

kennellä ulkoilmassa, puutarhassa tai pellolla ja niityllä, jonka kautta heille syntyy melkoisia terveydellisiä etuja myöskin suhteelliseen paranemiseen nähden sekä mahdollisuus jossain määrin itse pitää huolta toimeentulostaan.

Sopivan paikan löytäminen sellaiselle laitokselle kaupungin omilta takamailta ei liene mahdollista niiden tietojen mukaan, joita on saatu kaupungin rakennuskonttorista. Ei myöskään tunnu todennäköiseltä, että kaupungin läheisestä ympäristöstä voitaisiin saada tarkotukseen tarvittava riittävän suuri maa-ala jotenkin kohtuullisesta hinnasta. Näin ollen ja kun Vaivashoitohallituksen toimesta mielenvikaisia jo on useina vuosina annettu hoidettavaksi Sipoon pitäjään ja kun rahvas siellä on tottunut ottamaan sellaisia koteihinsa hoidettavaksi sekä myöskin osottanut, että sillä on tähän tarvittavia edellytyksiä, näyttää olevan tarkotuksenmukaisinta, että kaupunki sijottaa mielenvikaisensa päähoitolaitoksen tähän seutuun, joka on kielirajalla ja jossa sentähden hoitopaikkoja voidaan saada sekä ruotsin- että suomenkielisissä kodeissa; tähän on sitä enemmän syytä, koska Porvoon-Keravan rautatien takia liikeyhteys on helppo sekä Helsinkiin että varsinkin Porvoosen, joten ei ainoastaan sairaiden kuletukselle laitokseen käy helpoksi vaan myöskin voidaan helposti saada kaupungista tarvittavat elin- ja muut tarpeet. Laitos on luonnollisesti sijoitettava sellaiseen asemaan rautatiehen nähden, että yhteys tämän kanssa on mahdollisimman mukava.

Kun, niinkuin aikaisemmin mainittiin, laitokseen otetuille mielenvikaisille on bankittava tilaisuutta puutarha- ja pelto- sekä muihin ulkoilmatöihin ja kun Helsingin kaupungin sitäpaitsi täytyy valmistautua vastaisuudessa laajentamaan laitosta, täytyy sille varata riittävän suuri maa-ala ja tarvittanee tähän, jos laitos lasketaan noin 300 henkilölle, noin 75 hehtaaria maata, josta noin 20 hehtaaria viljeltyä.

Jotta kaupungin olisi mahdollista tyydyttää ei ainoastaan laissa säädettyä sairaanhoitovelvollisuuttaan mielenvikaisiin nähden vaan myöskin toimittaa lukuisille keuhkotautisilleen sitä hoitoa, jota kaupunki jo useita vuosia sitten on päättänyt heille hankkia, ei riittävän suuren mielisairaalan lopullista rakentamista voida enää kauemmaksi lykätä, vaan on heti ryhdyttävä toimenpiteisiin, niin että uusi mielenvikaisten hoitolaitos voi olla valmiina käytäntöön otettavaksi silloin, kun kaupungin uusi vaivais-talo luovutetaan tarkotukseensa. Tässä ei kuitenkaan ole tarpeen, että mielisairaala heti rakennetaan 300 potilaalle, vaan että ainoastaan niin suuri osa siitä rakennetaan, kuin on välttämätöntä kaupungin nykyisen mielenvikaisten hoitosijojen tarpeen sekä lähimpinä vuosina esiintyvän sijojen lisätarpeen tyydyttämiseksi.

Seuraava laskelma osottaa sairaansijojen välittömän tarpeen:

Sijojen vaivaistalon keuhkotautisten rakennuksiin otetuille mielenvikaisille . . .	108
Sijojen vanhaan, nykyään rappeutuneeseen sekä rakenteeltaan kokonaan epä- tarkoituksenmukaiseen mielisairaalarakennukseen otetuille mielenvikaisille . . .	30
Kivipaviljongin sijojen lukumäärän vähennys tarpeellisten korjausten vuoksi *) . . .	25
Sijojen uusille potilaille niinä vuosina kunnes uusi laitos on kunnossa	75
Yhteensä sijoja	238

Vaikka suurinta osaa näistä potilaista täytyy hoitaa n. k. suljetuissa paviljongeissa ja niitä sentähden on rakennettava yksi tai useampia, löytyy kuitenkin myös sellaisia, joita edullisesti voidaan hoitaa avoimissa tai puoliavoimissa huviloissa ja on sentähden tarpeenmukainen määrä tällaisia huviloita rakennettava. Ehkä olisi edullisinta että sijojen lukumäärä suljetuissa paviljongeissa heti alusta alkaen tehtäisiin niin suureksi, että ne riittäisivät useiksi vuosiksi, mutta että sitävastoin avoimia huviloita rakennettaisiin mikäli sijojen tarve sellaisissa käy tuntuvaksi.

Mitä tulee hallinto-, talous- y. m. rakennusten rakentamiseen, käynee edullisimmaksi heti alusta alkaen rakentaa ne niin suuret, että ne vastaavat laitoksen tarvetta pitemmäksi aikaa eteenpäin. Laitoksen lääkäreille samoin kuin sen taloudenhoitajalle on sopivinta rakentaa asunnot eri huvilarakennuksiin. Kuin laitoksen palvelukseen on työkuuntoisten johtajiksi, samoin kuin laitoksen omaakin tarvetta varten, otettava erilaisia käsityöläisiä niinkuin puuseppiä, räätäleitä, suutareita, puutarhureita, on rakennettaessa huomioon otettava, että heillekin järjestetään sopivia asuntoja.

Vaikkei vielä voida antaa mitään lopullista tietoa perustamiskustannuksista, mainittakoon kuitenkin, että muita samallaisia sairashuoneita rakennettaessa saavutetun kokemuksen mukaan nämät kustannukset voidaan laskea nousevan tasaisin luvuin 5,000 markkaan sijaa kohti. Tämän mukaan tulisivat 300 sairaansijaa käsitävän laitoksen perustamiskustannukset nousemaan noin 1,500,000 markkaan.

Vuotuisista ylläpitokustannuksista mainittakoon, että nämä tulisivat sen kokemuksen mukaan, joka on saavutettu valtion mielisairaaloissa, nousemaan noin 1 markkaan 50 penniin sairaansijaa ja päivää kohti eli noin 550 markkaan sijaa ja vuotta kohti. Tämä tekee 300 sijalta vuosittain 165,000 markkaa. Suoritetuista sairaanhoitomaksuista voitaneen kuitenkin toiselta puolen odottaa saatavan vuotuista tuloa 20,000—30,000 markkaa.

*) Paviljongissa ei nykyään löydy mitään kansliahuonetta potilasten vastaanottoa varten, jonka tähden vastaanotot on täytynyt toimittaa hoitajattaren huoneissa. Samoin on ollut puute kylpyhuoneista ja kloseteista. Likimääräisen laskelman mukaan tulisi kansliahuoneen, kylpyhuoneitten ja klosettien laittaminen vaatimaan niin suuren tilan, että potilasten lukumäärää täytyisi vähentää noin 25:llä.

Sen nojalla, mitä Lautakunta on edellä esittänyt, saa Lautakunta kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

että Kivelän mielisairaala muutetaan Helsingin kunnasta olevien mielenvikaisten henkilöiden vastaanottolaitokseksi;

niinpian kuin mahdollista maaseudulle rakennuttaa mielenvikaisten hoitolaitoksen 240 à 300 kumpaakin sukupuolta olevalle mielenvikaiselle henkilölle huomioon ottamalla että lähiseudun väestö on sopivaa ottamaan mielenvikaisia hoidettavakseen; ja

asettaa komitean, jonka tehtävänä on hankkia sitovia tarvittavan maan tarjouksia, teettää piirustukset tarpeellisiin rakennuksiin, esittää kustannusarviot ja ehdotukset laitoksen vuotuista kunnossapitoa varten y. m., mitä kysymyksen kaikenpuoliseen selvittelyyn kuuluu, sekä niistä Kaupunginvaltuusmiehille antaa esitys.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA

Helsingissä,
31 p:nä Maaliskuuta 1908.

*Työväenasiain Lautakunnan antama lausunto työväen-
opiston perustamista koskevassa asiassa.*

N:o 21.

Lähetepäätöksellään N:o 571 viime Joulukuun 3 päivältä ovat Kaupunginvaltuusmiehet käskeneet Työväenasiain Lautakunnan antaa lähetekirjelmää seuraavan pöytäkirjanotteen lähemmin esottaman, täydentävän lausunnon työväenopiston perustamista tähän kaupunkiin koskevassa asiassa. Oheenliittäen läheteksi kirjattua saa Lautakunta kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Ensimmäinen niistä kohdista, joista Kaupunginvaltuusto on vaatinut enempää selvitystä, koskee sitä kysymystä, olisiko soveliaista yhdistää sekä suomen- että ruotsinkielinen opetus samaan rakennukseen. Pöytäkirjasta ei selviä, missä suhteessa tämä erikielisen opetuksen yhdistäminen samaan rakennukseen ei olisi tarkoituksen mukainen. Omasta puolestaan Lautakunta on katsonut olevan painavia syitä puoltamassa Lautakunnan aikaisemmin ehdottamaa yhdistämistä. Rahalliselta kannalta katsoen on luonnollisesti kunnan huokeampi rakentaa yksi talo kuin kaksi, ja sen ohessa voisi olla jotenkin vaikea löytää sopiva tontti toiselle talolle. Mahdottomalle taas tuntuu, että tuo opetus yhä edelleen tapahtuisi vuokrahuoneissa, kun nyt jo on hankala saada tarkoituksenmukaisia kokoushuoneita vuokrata ja kun tähän asti käytettävien huoneustojen vuokrat ovat nousemistaan nousseet. Nämä seikat on Lautakunta kylläkin osottanut aikaisemmin tästä asiasta laatimassaan mietinnössä (vert. Kaup. valt. pain. asiakirjat 1907 N:o 15, s. 19 j. s.).

Sen johdosta, että Valtuuston kokouksessa on huomautettu, että opetusjaksojen hoidon jouduttua erikoisille, tarkoitusta varten muodostetuille yhdistyksille Valtuustolla ei olisi sitä vaikutusta opetuksen johtoon nähden, mikä Valtuustolle on kuuluva siihen melkoiseen, kaupungin varoista annettavaan kannatukseen katsoen, jonka opetus vaatisi, on Lautakunta ottanut tämän yhteydessä olevat järjestökysymykset harkittavakseen. Lautakunta katsoo edelleen, että asiaaharrastavien tätä tarkoitusta varten muodostamat yhdistykset vakaisemmin ja yhtenäisemmin hoitaisivat kyseessä olevaa opetusta, kuin valtuuskunnat, joihin aika ajoin valittaisiin edustajia erinäisistä yhdistyksistä, joitten kokoonpanoon ja pyrintöihin hel-

posti voisivat vaikuttaa puolueettomalle sivistystyölle vieraat riennot. Mutta samoin kuin Valtuusto voi pidättää itselleen oikeuden määrätä jonkun osan vuosittain valitun valtuuskunnan jäsenistä, samoin voi Valtuusto tehdä työväenopiston hoidon luovuttamisen yhdelle tai kahdelle yhdistykselle riippuvaiseksi siitä ehdosta, että Valtuusto saisi opiston hallitukseen puolestaan valita jonkun määrän jäseniä, mieluiten suhteellisesti jäsenten koko lukumäärään. Lautakunnan mielestä olisi Valtuustolla riittävä vaikutus opiston tai sen kummankin osaston hallintoon, jos Valtuusto valitsisi esim. vähintään neljännesosan opiston osastojen hallitusten jäsenluvusta.

Tässä yhteydessä huomautettakoon vielä, että Lautakunnan 25 päivänä huhtikuuta 1907 tekemän ehdotuksen 4 ponnien mukaan (k. ennen main. pain. asiakirjoja) tämän Lautakunnan ei tulisi ainoastaan tarkastaa opistoa vain myöskin vahvistaa sen työjärjestys, opetusohjelma y. m.; joten niinkin kunnallisilla viranomaisilla olisi melkoinen vaikutusvalta opiston asioihin.

Valtuustossa tapahtuneen keskustelun kuluessa tehtiin sekin muistutus, että Lautakunnan antamassa, työväenopistoasiaa koskevassa mietinnössä ei ollut tilastoa osanotosta tähänastisiin työväenopetuskursseihin. On jotenkin vaikea täyttää tämä puute, kun tilastollisia tietoja ei ole annettu saman suunnitelman mukaan joka vuosi, ei edes samana vuonna eri kursseilta.

Huomauttaa sopii, että ruotsalaiset vuosikertomukset ovat suomalaisia epätäydellisemmät, ne kun eivät sisällä tietoja kuulijain edellisestä sivistyskannasta. Säännöllisesti ei ole tehty muistiinpanoja kuulijain luvusta eri aineitten luennoilla, joten siitä ei voi esittää numeroita, joilla olisi yleisempi merkitys. Kuulijoita on jaettu ammattien mukaan eri ryhmiin eri vuosina, mutta selville käy kumminkin, että opetus on tullut niitten kansankerroksien hyväksi, joille se on tarkoitettukin. Kaikilta kuulijoilta ei ole pohjatietoja saatu, niin että tämänkin johdosta tilasto on puutteellinen. Lautakunta on tähän kirjelmään liittännyt yhteenasetelman tärkeimmistä tilastotiedoista, erikseen ruotsinkielisiltä ja suomenkielisiltä kursseilta.

Viimeinen Valtuuston kokouksessa tehdyistä muistutuksista koskee ehdotetun sivistyslaitoksen nimeä. On katsottu, ettei työväenopiston nimitys olisi sattuva laitokselle, joka niinkuin kansanopistot on avoinna kaikille kansalaisille. Kumminkin on kaupungeissa muitakin laitoksia, joitten tarkoituksena on levittää yleistä kansalaisivistystä, joskin ovat tarkoitettut vastaamaan etusijassa toisen tai toisen kansaluokan tarpeita. Sellainen työnjako onkin selvä. Luonnollista on, että sivistyslaitokset erityisesti ruumiillisesti työtätekeviä varten ovat saaneet tarkoituksensa mukaisen nimityksen. Näin on tapahtunut Ruotsissa ja Norjassa, jossa „työväenopiston“ nimitys jo kauan on ollut kielikäytännössä. Ei liene syytä Suomessa yrittää keksiä parempaa nimitystä.

Siinä toivossa, että työväenopiston perustamisaate piankin on toteutuva, kun Helsingin kaupunki on sitä varten äskettäin jo saanut nostaa suurehkon testamenttilahjotusmäärän, saa Lautakunta kunnioittaen uudistaa kirjelmässään N:o 9

huktikuun 25 p:ltä 1907 tekemänsä ehdotuksen sekä lisäykseksi sen 3:een ponteen esittää:

että Valtuusto, siinä tapauksessa että työväenopistolla annettava opetuksen hoito uskotaan jollekin yhdistykselle, pidättäisi itselleen oikeuden valita määrätyn luvun jäseniä opiston hallitukseen.

Työväenasiain Lautakunnan puolesta:

Oskar Groundstroem.

Einar Böök.

II. Kursseihin osanottajien eri ammatit.

1904—1905.

Miehiset osanottajat.

A m m a t t i	Kaupunki		Sörnäisi	
	Syksy 1904	Kevät 1905	Syksy 1904	Kevät 1905
Koneenkäyttäjiä ja mekaanikkoja	11	11	5	7
Kirjaltajia	6	7	1	6
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	16	15	2	7
Rautatien työmiehiä	16	10	1	1
Vahtimestareita ja postiljooneja	18	18	2	2
Käsityöläisiä	35	33	30	22
Koululaisia	17	3	10	7
Tehtaantyömiehiä	12	14	8	8
Ajureita	6	6	2	2
Merimiehiä	2	4	1	—
Kauppiaita	5	3	1	1
Rakennusmestareita ja kirvesmiehiä	7	4	9	5
Talonmiehiä	4	1	—	—
Puutarhatyöntekijöitä	3	1	4	—
Kaakelintekijöitä	3	3	5	6
Viilareja	4	6	8	11
«Työmiehiä»	3	9	1	—
Erilaisia ammatteja	28	28	11	17

Naisosanottajat.

A m m a t t i	Kaupunki		Sörnäisi	
	Syksy 1904	Kevät 1905	Syksy 1904	Kevät 1905
Ompeliattaria	52	56	6	9
Vaimoja	46	46	25	19
Palvelijattaria	22	24	3	2
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	32	32	2	2
Silittäjiä	6	4	—	2
Tehtaantyöläisiä	7	10	6	8
Koululaisia	11	10	7	7
Taloudenhoitajia	5	4	1	1
Kirjaltajia	6	6	1	1
Kirjansitoja	8	5	—	—
Muotiompelejoita	5	4	—	1
Posti- ja telefooniapulaisia	5	2	2	2
Maalajia	—	—	7	9
Työläisiä	5	4	—	2
Erilaisia ammatteja	23	30	8	16

1905—1906.

Miesosanottajat.

A m m a t t i	Syyslukukausi			Kevätlukukausi		
	Kaup.	Sörnäisi	Summa	Kaup.	Sörnäisi	Summa
Metallityöntekijöitä ja koneenkäyttäjiä	33	31	64	36	23	59
Puuseppiä	13	12	25	12	12	24
Maalareita	7	5	12	6	10	16
Kirvesmiehiä	7	13	20	6	14	20
Kaakelintekijöitä	3	8	11	—	6	6
Leipureita	5	1	6	3	1	4
Eri käsityöläisiä	18	1	19	19	4	23
Kirjaltajia ja kirjapainotyömiehiä	11	9	20	9	3	12
Tehtaantöyömiehiä	6	3	9	5	4	9
«Työmiehiä»	12	2	14	11	2	13
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	19	8	27	20	7	27
Rautatien palvelijoita	16	—	16	16	2	18
Vahtimestareita ja postiljooneja	25	3	28	25	2	27
Työnjohtajia	8	1	9	9	—	9
Kauppiaita	9	—	9	8	—	8
Koululaisia	9	7	16	13	7	20
Eri ammatteja	29	12	41	29	10	39
Ilmoittamaton ammatti	2	1	3	1	1	2
Summa	232	117	349	228	108	336

Naisosanottajat.

Ammatti tahi sääty	Syyslukukausi			Kevätlukukausi		
	Kaup.	Sörnäisi	Summa	Kaup.	Sörnäisi	Summa
Ompelijattaria	116	13	129	88	11	99
Muotiompelijoita	10	3	13	13	—	13
Neulojia	4	4	8	6	4	10
Nyöripunojia	7	—	7	6	—	6
Kirjansitojia	6	1	7	9	—	9
Pesijöitä ja silittäjiä	7	3	10	3	1	4
Kirjaltajia	8	1	9	5	2	7
Maalajia	—	8	8	1	5	6
Tehtaantöyöläisiä	27	7	34	17	3	20
«Työläisiä»	6	—	6	7	1	8
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	67	8	75	51	5	56
Kauppiaita	5	—	5	2	—	2
Opettajattaria	4	—	4	13	—	13
Palvelijattaria	62	4	66	47	3	50
Siivoojia	9	—	9	5	—	5
Taloudenhoitajia	10	—	10	12	—	12
Eri ammatteja	21	4	25	31	1	32
Koululaisia	14	5	19	14	2	16
Vaimoja	77	25	102	67	28	95
Nimittämätön ammatti tahi sääty	17	8	25	18	7	25
Summa	477	94	571	415	73	488

1906—1907.

Miesosanottajat.

A m m a t t i	Syyslukukausi			Kevätlukukausi			
	Kaup.	Sörnäisi	Summa	Kaup.	Sörnäisi	Töölöö	Summa
Metallityöntekij. ja koneenkäyttäj.	22	26	48	19	16	2	37
«Työmiehiä»	21	9	30	18	6	3	27
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	23	3	26	19	—	4	23
Kirjaltajia ja kirjapainotyömiehiä	18	7	25	19	2	1	22
Vahtimestareita ja postiljooneja	22	3	25	16	4	—	20
Puuseppiä	11	12	23	6	14	—	20
Kirvesmiehiä	10	9	19	2	12	—	14
Rautatien palvelijoita	12	1	13	11	—	1	12
Maalareita	6	8	14	4	4	—	8
Kaakelintekijöitä	5	6	11	2	4	—	6
«Tehtaantyömiehiä»	6	—	6	5	3	1	10
Leipureita	3	1	4	2	3	—	5
Eri käsityöläisiä	11	2	13	6	3	2	10
Työnjohtajia	8	1	9	2	3	—	5
Kauppiaita	4	1	5	6	—	—	6
Koululaisia	10	1	11	6	—	—	6
Erilaisia ammatteja	21	6	27	31	8	2	41
Nimittämätön ammatti	3	2	5	—	1	—	1
Summa	216	98	314	174	83	16	273

Naisosanottajat.

A m m a t t i	Syyslukukausi			Kevätlukukausi			
	Kaup.	Sörnäisi	Summa	Kaup.	Sörnäisi	Töölöö	Summa
Ompelijoita	81	8	89	66	9	1	76
Vaimoja	54	25	79	38	22	3	63
Kauppa-apulaisia ja konttoristeja	49	7	56	39	5	7	51
Palvelijoita	24	3	27	33	4	—	37
Tehtaantyöläisiä	13	8	21	4	5	—	9
Pesijöitä ja silitläjiä	9	1	10	10	—	—	10
Koululaisia	9	4	13	9	8	—	17
Sairaanhoitajattaria	12	—	12	—	—	—	—
«Työläisiä»	4	—	4	11	2	—	13
Kirjaltajia	7	2	9	6	1	—	7
Kirjansitoja	9	—	9	5	—	—	5
Opettajattaria	5	—	5	7	1	—	8
Kauppiaita	3	—	3	6	—	—	6
Taloudenhoitajia	4	—	4	4	1	—	5
Nyöripunoja	6	—	6	3	—	—	3
Maalajia	—	7	7	1	—	—	1
Siivoja	4	—	4	3	—	—	3
Neuloja	1	2	3	2	1	—	3
Eri ammattia	3	—	3	8	—	—	8
Nimittämätön ammatti t. sääty	21	7	28	22	5	3	30
Summa	318	74	392	277	64	14	355

Suomenkieliset luennot.

Yleisiä tietoja.

Vuosi ja lukukausi	Huoneusto	Kuulioitten luku			Keskiikä		Järjestyneitä		Raittiusyhdistyksissä		Kansakoulun käyneitä	
		Summa	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia	Miehiä	Naisia
		1905 S.L.	Ylioppilastalo	1,254	779	475	32,6	26,5	717	256	398	292
» »	Sörnäisi, Kansankoti	404	297	107	32,7	28,5	256	39	173	23	136	34
» »	Polyteknikkojen talo	323	237	86	34,2	27,6	137	62	82	54	83	47
1906 K.L.	Ylioppilastalo	1,247	652	595	—	—	577	335	—	—	339	322
» »	Sörnäisi, Kansankoti	215	136	79	—	—	109	24	16	13	78	38
» »	Polyteknikkojen talo	237	134	103	—	—	—	—	—	—	—	—
1906 S.L.	Ylioppilastalo	1,174	657	517	—	—	575	250	74	77	263	245
» »	Sörnäisi, Kansankoti	377	282	95	—	—	232	34	37	9	94	38
» »	Hermannin, Kansankoti	128	94	34	—	—	69	14	12	7	46	19
1907 K.L.	Ylioppilastalo	1,225	601	624	—	—	524	291	79	105	268	277
» »	Sörnäisi, Kansankoti	255	167	88	—	—	148	43	18	12	49	35
» »	Hermannin, Kansankoti	73	55	18	—	—	38	5	4	6	24	7

Mitä suomenkielisten opetuskurssien kuulijoiden ammattia koskeviin erikostietoihin tulee, ovat ne niin seikkaperäisiä ja laajoja, että niitä ei sopivasti ole voinut tässä toistaa. Ne osottavat kumminkin, että kuulijat vielä laajemmassa määrin ovat kuuluneet ruumillista työtä tekevien luokkaan, kuin mitä ruotsinkielisissä kursseissa on ollut asian laita.

*Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus Helsingin
Anniskeluosakeyhtiön 1907 vuoden voittovaroain jakamiseksi.*

Viimeksi kuluneen maaliskuun 25 päivänä on Kaupunginvaltuusto antanut valiokunnalle, johon allekirjoittaneet valittiin, toimeksi tehdä ehdotuksen Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1907 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden käyttämiseksi. Valiokunnalle saapuneen ilmoituksen mukaan on mainittuja voittovaroja 452,007 markkaa 93 penniä, joka määrä onkin kaupunginkassaan toimitettu. Asian käsittelyssä on valiokunnan ollut otettava huomioon seuraavat osaksi Kaupunginvaltuustolle saapuneet ja osaksi suorastaan valiokunnalle jätetyt, voittovaroista myönnettäviä määrärahoja tarkoittavat hakemukset, joita ovat tehneet:

Neidet Betty Alander ja Hanna Rothman Sörnäisten kansanlastentarhalle	23,940: ---
Neidet Bertha Bäckman ja Lilli Winter Kallion kansanlastentarhalle	8,700: ---
Neiti Ester Floman Eerikinkadun varrella olevalle kansanlastentarhalle	9,225: ---
Neiti Annie Rundström Perämiehenkadun varrella olevalle kansanlastentarhalle	9,198: ---
Neiti Lydia Wendell Töölön kansanlastentarhalle	8,100: ---
Neiti Therese Wuoreneimo Hermannin suomenkieliselle kansanlastentarhalle ja iltapäivälastentarhalle	14,850: ---
Neidet Mildrid Brotherus ja Maria Åberg Hermannin ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle ja iltapäivälastentarhalle	10,775: ---
Neiti Mary Tesche Sörnäisten suomenkieliselle lastentarhalle	7,615: ---
Neiti Agnes Nordman Sepänkadun varrella olevalle ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	9,300: ---
<u>Siirretään</u>	<u>101,703: ---</u>

	Siirretty 101,703: —
Fredriksbergin kansanlastentarha apumaksuksi	2,000: —
Neiti Anna Keittilä Töölön suomenkieliselle kansanlastentarhalle	7,500: —
Neiti Karin Eklund Toukolan kaksikieliselle kansanlastentarhalle	8,000: —
Neiti Maria Liljeström uuden ruotsinkielisen kansanlastentarhan perustamiseksi Eerikinkadun 14:ään	9,000: —
Neiti Lina Hellgren Kivenhakkajankadun 3:ssa olevalle kansanlastentarhalle	8,400: —
Neiti Bertha Hannén lasten työkoululle	1,000: —
Neidet Elsa Olin, Louise Stoltzenberg ja Lydia Wendell Töölön lasten työtuvan käsityötarpeisiin y. m.	500: —
Rouva G. Zilliacus y. m. poikaklubille	1,200: —
Kaupunkilähetys työnjohtajan ja lastenhoitajan palkkaamiseksi 2,500 markkaa sekä kesäloman hankkimiseksi köyhille heikoille lapsille 500 mk	3,000: —
Sörnäisten Arbetets Vänner yhdistys kesätoiminnan hankkimiseksi lapsille 800 mk, ompeluseuralleen 700 mk ja kesäleivon hankkimiseksi perheenäideille 500 mk.	2,000: —
Sanotun yhdistyksen läntinen haaraosasto kesätyön hankkimiseksi lapsille Sama yleistä toimintaansa varten	2,000: — 1,000: —
Arbetets Vänner yhdistys (Emäyhdistys) yleistä toimintaansa varten 2,500 mk sekä lasten kesätoimintaa varten 1,500 mk	4,000: —
Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys oppilaitten kesäsiirtoloille	15,000: —
Kansakoulunjohtokunnan esitys veistokurssien toimeenpanemisesta ensi kesänä kansakoululapsille	600: —
Lastenhoidon edistämisyhdistys yleisiä tarkoituksiaan varten	12,000: —
Sama yhdistys Pippingskjöldin hoitolalle	2,000: —
Maitopisara-yhdistys toimintansa edistämiseksi	10,000: —
Rouvasväenyhdistys lastenkodilleen	3,000: —
Risatautisten lasten parantolayhdistys Högsandin parantolalle	1,500: —
Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys kahdelle kesäkodille noin 50 tuberkelitautista kansakoulunoppilasta varten ja paikkain kustantamiseksi noin 25 oppilaalle Högsandissa	10,783: —
T:ri Max Oker-Blom pohjarahastoksi kaupungin kansakoulujen tuberkelitautisten lasten kouluparantolalle	100,000: —
Köyhäin lasten työhuoneitten toimikunta	11,500: —
	Siirretään 317,686: —

	Siirretty 317,686: —
Yhdistys Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille toimintansa edistämiseksi	15,000: —
Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund kansakoululasten hammasklinikan voimassapitämiseksi	9,660: —
»Akkain kodin» johtokunta toimintansa edistämiseksi	4,000: —
Naisasialiitto Unioni työn jakamiseksi naisille	1,000: —
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys työn jakamiseksi naiduille naisille 4,000 mk ja yhdistyksen keskustoimiston voimassapitöön 1,500 mk.	5,500: —
Sama tarveaineitten kustantamiseksi työttömille naisille jaettavaan töihin Naisasialiitto Unioni ja Martha-yhdistys yhteisesti työväenluokan naisten ruuanlaittokursseille	1,000: —
Martha-yhdistyksen Asiamieskomitea ompelukurssien toimeenpanemiseksi työväenluokkaan kuuluville naisille	500: —
Palvelijatarten ja työläisnaisten toipuvainkoti eli n. s. Vilhelminakoti toimintansa edistämiseksi	2,000: —
Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtoloille	2,000: —
Sanotun yhdistyksen alkeiskurssikomitea	1,500: —
Helsingin palvelijataryhdistys palvelijatarkodilleen 3,000 mk ja työttömien naisten hätäaputöihin ensi talvena 2,000 mk	5,000: —
Tahtaalaisnaisten koti	1,000: —
Lepokoti-yhdistys	5,000: —
Toipuvainkoti-yhdistys	6,500: —
Helsingin Kuuromykkäyhdistys alaikäisten kuuromykkäin lastentarhakursseille ja kuuromykkäin opetukseen	1,000: —
Sokein Ystävien yhdistys sokeitten miesten työlaitokselle	2,500: —
Suomen Eläinsuojelusyhdistys eläinsuojeluskonttorilleen	500: —
Terveystoimisto täysihoidon, matka-avun, lääkkeiden y. m. hankkimiseksi varattomille potilaille	8,000: —
Valko Nauha yhdistys pelastustyölleen	10,000: —
Sanottu yhdistys kahden lastenkotinsa voimassapitöön	20,000: —
Pelastusarmeija Pitäjänmäellä olevalle lastenkodilleen, Sörnäisten lastenseimelle, langenneitten naisten pelastuskodille, Sörnäisissä olevalle miesten yömajalle sekä työlleen kaupungin sairaitten ja köyhäin keskuudessa	29,000: —
	<hr/> Siirretään 450,346: —

	Siirretty 450,346: —
Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys järjestetyn siveellisyystyönsä kannattamiseksi kaupungin miespuolisen nuorison keskuudessa, leikkikentän kuntoonpanemiseksi sekä kesäleirin järjestämiseksi pääkaupungin miespuoliselle nuorisolle	15,000: —
Perustuslaillinen Työväenyhdistys luentoihin ja kirjastolle	3,000: —
Perustuslaillinen kirvesmiesten ammattiosasto luentoihin ja kirjastolle	1,000: —
Töölön Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen	1,000: —
Helsingin Kristillinen Työväenyhdistys	14,000: —
Hermannin Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen sekä esitelmiin	2,000: —
Helsingin Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen	3,000: —
Helsingin Perustuslaillinen Nuorisoklubi sivistyspyrinnöillensä	3,000: —
Helsingin ruotsinkielinen kansanopisto	2,000: —
Helsingin Kansanopistoseura luentojen toimeenpanemiseksi	3,000: —
Sörnäisten Kristillinen Kansanopisto	4,000: —
Tuusulan kansanopiston johtokunta apumaksuksi koulun perustamiskustannuksiin	5,000: —
Huopalahden työväenyhdistys	2,300: —
Kansan Näyttämö Osakeyhtiö	5,000: —
Ruotsinkielinen työväenyhdistys kirjastonsa laajentamiseksi	1,000: —
Suomen Satama- ja vesiliikennetyöntekijäin Liiton Osasto N:o 18 lukusalilleen y. m.	500: —
Armas Hulkko y. m. apurahaksi Huopalahden alemmalle suomalaiselle kansakoululle	2,000: —
Helsingin ruotsalainen rauta- ja metallityöntekijäin ammattiosasto ammattikirjallisuutta ja luentoja varten	700: —
Vapauden Veljien lauluseura huoneiston vuokraan ja johtajan palkkaamiseksi	2,000: —
Raattiusyhdistys Kilpi	2,450: —
Nuorison Raattiusyhdistys Väinölä	1,000: —
Toivon liittojen Yhteistoimikunta	2,000: —
Raattiusyhdistys Balder toimintansa edistämiseksi	5,000: —
Raattiusyhdistys Koitto toimintansa edistämiseksi	5,000: —
Raattiusyhdistys Liitto toimintansa edistämiseksi	1,000: —
Raattiusyhdistys Soihtu toimintansa edistämiseksi	2,000: —
Uudenmaan raattiuspiirin toimikunta raattiuustyölleen	3,000: —
Raattiusyhdistys Verdandi toimintansa edistämiseksi	2,000: —

Siirretään 543,296: —

	Siirretty 543,296: —	
Raittiusyhdistys Valo vuokra-apumaksuksi	500: —	
Keski-Uudenmaan raittiuspiiri	— — —	
Suomen Opettajain Raittiusliitto ja Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto raittiusopetuskursseille . .	1,000: —	
Raittiusyhdistys Rauha kirjastolleen y. m.	1,000: —	
Veistonopettaja O. W. Corander kasvatusopilliselle veisto- oppilaitokselleen vuotuista 5,500 markan apu- rahaa viideksi vuodeksi sekä työkalujen, hehku- lamppujen y. m. kustantamiseksi 900 markan apurahaa	6,400: —	
Neiti Agda Blom veistokoululleen	500: —	
Helsingin Käsityökoulu apurahaa koululleen	3,000: —	
Suomen Liikemiesyhdistys iltakursseille	2,000: —	
Helsingin Uimaseura toiminnalleen	2,500: —	
Oma Koti-yhdistys	30,000: —	
Suomen Yleinen Käsateollisuusyhdistys kirjansitomakurssien toimeenpanemiseksi	2,500: —	
Hermannin Kansankodin Osakeyhtiö huoneiston kustannuk- siin 1,000 mk ja apurahaksi 500 mk	1,500: —	
»Sailors Homen» johtokunta	25,000: —	619,196: —

Käytettävänä olevista voittovaroista on Kaupungin-
valtuusto, mikäli valiokunnalle on ilmoitettu, jo myöntänyt
seuraavat kaupunginrahastosta ennakolta maksetut määrä-
rahat, nimittäin:

Marrask. 5 p:nä 1907 Wallgrenin suihkukaivoa varten . .	50,000: —	
Saman kuukauden 19 p:nä Kansanopistoseuralle sen toi- minnan edistämiseksi	1,500: —	
Jouluk. 10 p:nä 1907 Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle Kor- keasaaren ja Seurasaaren laitosten voimassapitoon	50,000: —	
Tammik. 14 p:nä 1908 yhdistykselle »Puita köyhille» . .	10,000: —	
Helmik. 11 p:nä 1908 Valko Nauha-yhdistyksen lastenkodille	10,000: —	
Huhtik. 28 p:nä 1908 neiti Lydia Wendellille lisämäärärahaa Töölön ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten	500: —	127:000: —
	<u>Yhteensä Smk 746,196: —</u>	

Valiokunta on myös saanut tiedokseen kertomukset ja tilit, joita ne yhdistykset ja yksityiset henkilöt, jotka ovat voittovaroista määrärahoja saaneet, ovat antaneet sanottujen apurahain käyttämisestä, sekä asianomaisten lautakuntain niiden johdosta antamat lausunnot. Jottei apurahansaaajilta kuitenkaan jäisi mainittu tilitysvelvollisuus huomaamatta, saa valiokunta ehdottaa

että Kaupunginvaltuuston myöntämiä määrärahoja maksettaessa asianomaisia huomautetaan velvollisuudestaan antaa niiden käyttämisestä tili asianomaisille lautakunnille.

Niinkuin edellä mainittiin, on vuodelta 1907 voittovaroja kaikkiaan	Smk 452,007: 93
Kun Kaupunginvaltuusto on niistä jo myöntänyt	» 127,000: —
on niinmuodoin nyt Valtuuston jaettavana	<u>Smk 325,007: 93</u>

Kun Kaupunginvaltuuston Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1907 vuoden voittovaroista ennakolta myöntämät määrarahat sekä nyt haetut apurahat nousevat yhteensä 746,196 markkaan, on tämä määrä Smk 294,188: 07 suurempi kuluvana vuonna jaettavana olevain voittovarin määrää. Valiokunnan on sentähden ollut tutkittava, minkä laitosten ja yhdistysten tulisi tarkoituksensa ja toimintansa perustuksella etusijassa saada apurahoja. Tässä kohden on komitea ollut sitä mieltä, että niiden laitosten, joiden tarkoituksena on kasvavan polven hyöty, samoin kuin niiden, jotka pyrkivät tarkoituksenmukaisesti auttamaan huonommassa taloudellisessa asemassa olevia yhteiskuntakerroksia, pitää tulla etusijassa huomioon. Muille hakijoille on valiokunta joko puoltanut annettavaksi mille minkin suuruisia apurahoja, mikäli valiokunta on katsonut tarkoitusten ansaitsevan kannatusta ja se käytettävänä olevain varain määrään nähden on käynyt päinsä, jossa tapauksessa myös on otettu huomioon että yhdistyksille, jotka aikaisemmin ovat saaneet apurahaa voittovaroista, oli määrärahoja myöntämällä valmistettava tilaisuutta edelleenkin jatkaa toimintaansa taikka myös, voittovarin riittämättömyyden tähden, ehdottanut anomuksia hylättäväksi.

Kaupungissa ennestään toimivien *kansanlastentarhain* lisäksi on vielä tullut kaksi uutta, jotka kumpikin on aijottu 75 oppilasta varten. Toisen näistä on neiti Lina Hellgren lukuvuoden 1907—08 alussa avannut Kivenhakkaajankadun 3:ssa ja on se aijottu etusijassa suomenkielisille oppilaille; kuitenkin tulisi tämä kansanlastentarha, jos tarpeellinen apuraha myönnetään, pidettäväksi avoinna muuna aikana päivästä ruotsia

puhuville oppilaillekin. Toisen näistä kansanlastentarhoista on neiti Maria Liljeström suunnitellut sijoitettavaksi Eerikinkadun 14:än. Tässä laitoksessa ajotaan opettaa ruotsiksi, joten neiti Flomanin johtama saman kadun varrella oleva kansanlastentarha voisi tulla yksinomaan suomenkieliseksi. Näille uusille lastentarhoille on anottu apurahaa, ensinmainitulle 8,400 markkaa ja jälkimäiselle 9,000 markkaa, joihin määriin myös on luettu perustamiskustannukset. Kasvatuslautakunta on puoltanut myönnettäväksi kumpaiseenkin anomukseen, mutta ensinmainittuun nähden kuitenkin epäroinyt, olisiko anottu rahamäärä kokonaisuudessaan myönnettävä. Valiokunta, joka samoin kuin Kasvatuslautakuntakin on havainnut puheena olevien uusien kansanlastentarhain täyttävän huomattavan tarpeen, saa sentähden ehdottaa myönnettäväksi neiti Liljeströmin suunnittelemaalle kansanlastentarhalle 9,000 markkaa sekä neiti Hellgrenin perustamalle 8,000 markkaa. Muutoin on eri kansanlastentarhoille ehdotettu jonkun verran erisuuruiset määrärahat, mikä on johtunut osaksi asianomaisten lastentarhain toiminnan laajuudesta ja osaksi niistä erisuuruuksista vuokratustannuksista, mitkä laitoksilla on asemansa johdosta.

Fredriksbergiin neljä vuotta takaperin perustetulle kansanlastentarhalle, jolle Helsingin kunta ensi lukuvuonna antaa 1,200 markan apurahan ja jonka voimassapitoa valtionrautatiet avustavat 2,000 markalla, on sitä paitsi Helsingin kaupungilta anottu 2,000 markkaan korotettua apurahaa. Laitokseen, joka käsittää salin ja kaksi huonetta, on otettu sekä ruotsin- että suomenkielisiä lapsia kaikkiaan 75. Oppilaat ovat työskennelleet neljä tuntia päivässä sekä myös päivittäin saaneet ruokaa. Kun Fredriksbergiin on sikäläisten halpaimin huoneistojen johdosta asettunut joukko varattomia helsinkiläisiä työntekijöitä, joiden lapset mitä tähdellisimmin kaipaavat lastentarhain kasvattavaa vaikutusta, sekä kun puheena olevaa laitosta on viime vuonna laajennettu ja sen opettajavoimain lisäys sentähden on tarpeen, saa valiokunta ehdottaa että sanotulle kansanlastentarhalle, joka viime vuonna sai kaupungilta 1,000 markan määrärahan, nyt myönnettäisiin 1,500 markkaan korotettu apuraha.

Kansanlastentarhain tapaan toimivat ne kurssit, joita täällä on muutama vuosi toimeenpantu *toiminnan hankkimiseksi lapsille*. Tähän ryhmään kuuluvat neiti *Hannénin* työkoulu 7—12 vuotiaille lapsille, jolle on luovutettu huoneisto Betanian kansanlastentarhasta. Samassa tarkoituksessa ovat neidet *Olin*, *Stoltzenberg* ja *Wendell* Töölössä pitäneet voimassa lasten työtupaa, rouva *G. Zilliacus y. m.* poikaklubia ja *kaupunkilähetys* lukuisain oppilaitten käyttämiä laiminlyötyjen lasten veisto- ja ompeluyhdistyksiä.

Lasten työskentelykursseihin kuuluvat vielä toimenpiteet toiminnan hankkimiseksi lapsille *kesäiseen aikaan*. Näistä on mainittava *Arbetets Vänner* yhdistyksen emäyhdistyksen sekä sen *Läntisen* ja *Sörnäisten* haaraosaston asianomaisiin paikkoihin laittamat *kesälastentarhat*. Myöskin veistokurssien toimeenpaneminen ensi

kesänä kansakoululapsia varten, johon tarkoitukseen *Kansakoulunjohtokunta* on pyytänyt määrärahaa, on luettava tämänlaatuisiin yrityksiin. Näihin hyödyllisiin ja erittäin kannatusta ansaitseviin tarkoituksiin on valiokunta katsonut olevan puoltaminen apurahaa, mikäli varoja on riittänyt, niinkuin tuonnempaa näky.

Toisena hyväntekeväisyyspyrintöjen ryhmänä ovat *lastenhoidon* edistämistä tarkoittavat laitokset. Näistä on *Lastenhoidon edistämisyhdistys*, joka kuluneena vuonna sai 12,000 markan apurahan, nyt anonut samansuuruista määrärahaa. Sen lisäksi on yhdistys erittäin anonut että samoinkuin viime vuonna 2,000 markan määräraha voittovaroista myönnettäisiin n. s. Pippingskjöldin hoitolalle turvattomia äitejä varten. Sekä hoitola että yhdistyksen lastenmaja sijaitsevat rakennuksessa, jonka yhdistys on teettänyt Kallion 2 linjan varrelle, Kaupunginvaltuuston maksutta luovuttamalle tontille. Yhdistyksen laajaan ja menestykselliseen toimintaan nähden valiokunta puoltaa pyydettyjä määrärahoja annettavaksi sinänsä.

Maitopisara Yhdistys, joka nyt on ollut toimessa kolme vuotta, on Kalliossa voimassa pitämänsä aseman lisäksi vuonna 1907 kaupungin lounaisosaan perustanut toisen aseman maidon jakamista varten pienille lapsille. Voidakseen jatkaa toimintaansa nykyisessä laajuudessa on yhdistys kuluvaksi vuodeksi pyytänyt voittovaroista 10,000 markan apurahaa. Yhdistyksen tilinpäätöksestä kuitenkin näkyy, että sillä kuluvan kalenterivuoden alussa oli käytettävänä säästettyä pääomaa Smk 26,878: 12, josta määrästä suurin osa oli hankittu arpajaisilla, mutta vuoden kuluessa oli yhdistys käyttänyt maidon ostamiseen ainoastaan noin 3,000 markan nettomäärän. Kun otetaan huomioon, että yhdistys sitä paitsi on Vappukukkasen myymisestä saanut tuntuvan raha-avun, ei valiokunta ole katsonut olevan aihetta puoltaa 4,000 markkaa suurempaa määrärahaa.

Rowasväenyhdistys, joka lastenkotinsa apumaksuksi viime kerralla sai voittovaroista 2,000 markkaa, on tänä vuodeksi pyytänyt 3,000 markkaan korotettua määrärahaa, mutta käytettävänä olevat varat eivät näy sallivan sen korottamista 2,500 markkaa enemmän.

Risatautisten lasten parantolalle (Högsandille), joka viime vuonna sai 1,000 markkaa, puoltaa valiokunta annettavaksi 1,500 markkaan korotetun määrärahan sillä ehdolla, että maksutta annetaan vähintään kuusi paikkaa tästä kaupungista oleville potilaille, jotka Vaivaishoitohallitus ehdottaa.

Helsingin kaupungin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimikunta aikoo tänä vuonna samoinkuin useana edellisenä vuonna toimeenpanemalla n. s. *kesäsiirtoloita* valmistaa kaupungin kansakoulujen kivuloisille ja köyhille oppilaille tilaisuutta maksuttomaan kesäoleskeluun maalla. Siinä tarkoituksessa aikoo yhdistys ensi kesänä valmistaa oppilaille, jotka ruumiinvoimainsa puolesta todella ovat maaelämän vahvistavan vaikutuksen tarpeessa, maksuttoman oleskelun maalla

ei ainoastaan niinkuin tähän asti kuuden viikon, vaan koko kesäloman ajaksi. Tämän tarkoituksen toteuttamiseksi pyytää yhdistys, joka vuonna 1907 sai tähän tarkoitukseen 12,000 markan apurahan, tällä kertaa 15,000 markkaan korotettua apurahaa kahden eri siirtolan voimassapitämiseksi kaikkiaan noin viittäkymmentä heikkorintaista oppilasta varten, ja toivoo yhdistys saavansa kaksikymmentä tai viisikolmatta risautista oppilasta kesäkuukausiksi Högsandin parantolaan maksua vastaan. Tuberkelitautisten lasten kesäsiirtolan laittamisesta ja voimassa pitämisestä on arvioitu olevan kustannuksia 10,783 markkaa. Myötäliittämällä kansakoululääkäriin lausunnon sanotun toimenpiteen tarpeellisuudesta pyytää toimikunta tarvittavaa apurahaa edellä mainittuihin tarkoituksiin. Näitä anomuksia harkitessaan on valiokunta havainnut puheena olevain yritysten ansaitsevan erityistä huomiota ja sentähden myöskin kaikkea mahdollista kannatusta, ja saa valiokunta ehdottaa voittovaroista myönnettäväksi heikkojen kansakoululasten kesäsiirtoloille 14,000 markkaa sekä tuberkelitautisten oppilaitten kesäsiirtoloille 10,000 markkaa.

Kaupungin kansakoulujen lääkäri, dosentti *Max Oker-Blom* on Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä huomauttanut, että kaupungin kansakoulujen useilla luokilla on keuhko- ja rauhastuberkuloosia potevia oppilaita. Tarkimmallakaan varovaisuudella ei tartunnan vaara kuitenkaan ole poistettavissa, ellei ilmeistä tuberkuloosia sairastavia lapsia poisteta koulusta. Huomioon ottamalla taudin pitkällinen kulku olisi tämä kuitenkin sydämetöntä menettelyä sairaita lapsia kohtaan, joiden heikon terveytensä johdosta on täytymys enemmän kuin muiden vastaisuudessa etsiä toimeentuloaan suurempaa kehitysmäärää edellyttävästä työstä. Yleisen koulupakon voimaan tultua on kunnan otettava tällaisten lasten sivistystarve huomionsa, ja kun terveitä lapsia ei ole pantava mainitulle tartunnanvaaralle alttiiksi, näyttää erityisten sivistyslaitosten perustaminen tuberkelitautisille lapsille silloin välttämättömältä. Kun tänä vuonna on käytettävänä tavallista suurempi määrä Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroja, esittää kansakoululääkäri että 100,000 markkaa varattaisiin pohjarahastoksi vastaiselle kaupungin kansakoulujen tuberkelitautisten lasten *kouluparantolalle*. Vaikka edellä oleva ehdotus valiokunnan mielestä on kannatusta ansaitseva, ei valiokunta kuitenkaan, siihen nähden että käytettävissä olevat voittovarot tarvitaan tarkoituksiin, joiden tyydyttämistä ei ole näyttänyt olevan syrjäytettävä, katsonut voivansa puoltaa voittovaroja ensinkään varattavaksi vastamainittuun tarkoitukseen, varsinkin kun kouluparantolakysymys vielä on selvittämättä.

Köyhäin lasten työhuoneitten toimikunta, joka on useana vuonna saanut apua voittovaroista ja viimeksi sai 10,000 markkaa, on nyt pyytänyt 11,500 markan apurahaa m. m. hankkiakseen yhdistyksen johtajattarille ja opettajattarille tarpeelliseksi havaitun palkankorotuksen siten, että korotus johtajattarelle olisi 200 ja opettajattarelle 400 markkaa vuodessa; ja kun Vaivashoitohallitus on lausunnossaan puoltanut

hakemukseen suostumista, saa valiokunta ehdottaa että yhdistykselle sen hyödylliseen toimintaan nähden myönnettäisiin 11,000 markan apuraha.

Yhdistys *Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille*, jolla on tarkoituksena osaksi maksutta ja osaksi vähäisestä maksusta hankkia ravitseva lämmin ateria kerran päivässä ravinnonpuutetta kärsiville köyhille kansakoulunoppilaille, pyytää toimintansa jatkamiseksi apurahaa edelleen saman määrän, 15,000 markkaa, kuin yhdistys sai vuonna 1907. Yhdistyksen hyödylliseen toimintaan nähden, jonka Kansakoulunjohtokuntakin on arvostellut hyväksi, saa valiokunta puoltaa suostumusta puheena olevaan hakemukseen.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä ovat hammaslääkärit *Th. Weber* ja *Axel Aspelund*, jotka lokakuusta 1907 lähtien ovat täällä voimassa pitäneet kansakouluhammasklinikkaa 3,086 markan 8 pennin kustannuksilla, pyytäneet klinikan voimassapitoon lukuvuonna 1907—08 kaikkiaan 7,800 markan apurahaa, ja ovat hakijat, Terveystoimilautakunnan asiaa tiedusteltua, ilmoittaneet suostuvansa edelleen voimassa pitämään mainittua klinikkaa 1912 vuoden loppuun kannatusavusta, jota vuodelta 1908 olisi maksettava 9,660 markkaa ja sitten vähitellen korotettava, niin että se vuonna 1912 nousisi 16,460 markkaan. Samalla kun Terveystoimilautakunta mainitun hakemuksen johdosta antamassaan lausunnossa mainitsee aikaisemmin ehdottaneensa hakijain ennen tekemää apurahananomusta hylättäväksi, syystä että olisi laitettava hammaspoliklinikka, joka olisi ylipäättään varattomain henkilöiden käytettävänä, huomauttaa Lautakunta, edelleen pysymällä mainitussa käsityksessään että, kun tarjoutua sellaisen poliklinikan voimassa pitämisestä ei ole tehty, kansakouluhammasklinikan, siinäkin muodossa kuin hakijat sille ovat antaneet, täytyy katsoa tyydyttävän huomattavaa terveydellistä tarvetta. Tämän nojalla on Terveystoimilautakunta jättänyt Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, voitaisiinko myöntää esimerkiksi 10,000 markan kannatusapu kolmeksi vuodeksi eli vuosiksi 1908-10, mutta sitä vastoin ehdottanut apurahaa vuodelta 1907 tarkoittavan anomuksen hylättäväksi. Tätä hakemusta harkitessaan on valiokunta samoin kuin Terveystoimilautakuntakin tosin havainnut hammasklinikasta hakijain ehdottamassa muodossa olevan huomattavaa hyötyä, mutta voittovarain rajoitettuun määrään nähden valiokunta ei kuitenkaan katso voivansa puoltaa mitään määrärahaa nyt puheena olevaan tarkoitukseen.

Hädän lieventämiseksi ja uutteruuden edistämiseksi ovat apurahoja pyytäneet jotkut yhdistykset osin hankkiakseen työnansiota naisille ja osin antaakseen opetusta ruuanlaitossa. Näihin tarkoituksiin on valiokunta ehdottanut: Ijakkäiden köyhäin ja työttömäin naisten työkodille eli n. s. *Akkain kodille*, joka, voidakseen jatkaa toimintaansa, tarvitsisi korotusta tähänastiseen määrärahaansa 3,500 markkaan, myönnettäväksi 4,000 markkaa, *Naisasialiitto Unionille* työn jakamiseksi naisille 1,000 markkaa sekä *Martha-yhdistykselle* ja *Unionille* yhteisesti näiden käytännöl-

lisiä ruuanlaittokursseja varten niinkuin ennenkin 1,000 markkaa. Sen ohella on valiokunta puoltanut myönnettäväksi ompelukurssien toimeenpanemiseksi työläisnaisille 500 markan määrärahan *Martha-yhdistyksen Asiamieskomitealle*, jonka tarkoituksena on levittää valistusta ja toimintahalua naisten keskuuteen kodeissa.

Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys, joka viime vuonna sai 4,000 markan apurahan työn jakamiseksi etusijassa perheenäideille ja ijäkkäille naisille, on tänäkin vuonna pyytänyt samaan tarkoitukseen samaa määrää sekä keskustointonsa voimassapitoon 1,500 markkaa. Kirjelmässä viime huhtikuun 16 päivästä on Rahatoimikamari, huomauttaen että Kaupunginvaltuusto oli tammikuun 22 päivänä kuluvana vuonna antanut yhdistyksen käytettäväksi 2,000 markkaa työn jakamiseksi kaupungissa oleville työttömille naisille, sen ohella maininnut että mainitussa työnjaossa valmistetut tuotteet, mikäli yhdistys oli ilmoittanut, osittain eivät olleet menneet kaupaksi, jonka tähden yhdistys myötäliittämällä tilit sanotusta työnjaosta oli pyytänyt vieläkin 2,000 markan apuraha. Yhdistyksen hyvin järjestettyyn ja hyödylliseen toimintaan nähden saa valiokunta puoltaa myönnettäväksi kaikki edellä mainitut määrärahat, yhteensä 7,500 markkaa.

Kesänaikaisen virkistykseen hankkimiseksi rasittuneille ja ruumiillisesti heikoille varattomille naisille sekä kotiturvan hankkimiseksi sitä tarvitseville naisille on valiokunta puoltanut myönnettäväksi apurahoja seuraavat määrät, nimittäin: 1,000 markkaa Hyvinkään aseman läheisyyteen perustetulle palvelijarten ja työläisnaisten virkistyskodille eli n. s. *Vilhelminakodille*, 2,000 markkaa *Suomen Naisyhdistykselle* kesäsiirtolain laittamiseksi työläisnaisille, 3,000 markkaa *Helsingin palvelijartayhdistykselle* sen palvelijatarkotia varten sekä 1,000 markkaa *Tehtaalaisnaisten kodille*.

Kaupunginvaltuustolta on *Toipuvainkoti*-yhdistys, joka pitää voimassa Masabyn saman läheisyyteen perustamaansa kotia Helsingin sairaaloista tulevia toipuvia potilaita varten, anonut 7,300 markan vuosiapurahaa luettuna marraskuun 1 päivästä 1907, johon nähden yhdistys on huomauttanut että sairashoidon kustannukset kaupungin sairaaloissa vähenevät sen kautta, että toipuvat siirretään kotiin, jota paitsi tilakin sairaaloissa sen kautta lisääntyy. Antamassaan lausunnossa Terveystoimikunta puoltaa suostumusta puheena olevaan hakemukseen. Samalla kun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 28 päivänä tänä vuonna on oikeuttanut yhdistyksen saamaan kuluvan vuoden alusta lukien korkotulot 15,000 markkaan nousevasta I. Dannströmin lahjoitusrahastosta, on valiokuntaa kehoitettu lausumaan mielipiteensä voitaisiinko yhdistykselle myöntää voittovaroista määräraha, joka sanotun rahaston korkovarojen kera nousisi pyydettyyn 7,300 markan määrään. Yhdistyksen hyödylliseen toimintaan nähden valiokunta saa ehdottaa yhdistykselle myönnettäväksi voittovaroista 6,500 markan määrärahan sillä ehdolla, että laitoksessa anne-

taan vapaasija kymmenelle Helsingin kaupungista kotoisin olevalle varattomalle naispuoliselle potilaalle, jotka kaupungin sairaaloista lähetetään laitokseen.

Lepokoti-yhdistys, jonka Kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 28 päivänä tänä vuonna on oikeuttanut maksutta käyttämään Turvikin huvilapalstaa kuluvana vuonna lepokodin voimassa pitämiseksi siellä siinä tarkoituksessa kuin tämän tilan lahjoituksen pohjana oleva testamentti osottaa, on pyytänyt sanotun kodin voimassapitoon 5,000 markan apurahaa. Voittovarain rajoitettuun määrään nähden ja kun kodin hoidokkailta kannetaan koko melkoiset maksut, on valiokunta katsonut voitavan 3,000 markkaa myöntää tähän tarkoitukseen sillä ehdolla, että kesäkuukausina annetaan vapaasija kolmelle kaupungin palveluksessa olevalle naispuoliselle henkilölle.

Helsingin Kuuromykkäyhdistykselle ja *Sokeain ystävien yhdistykselle*, jotka viime vuonna saivat toinen 1,000 ja toinen 1,500 markan apurahan, saa valiokunta ehdottaa, ensinmainitulle yhdistykselle anomansa määrän 1,000 markkaa ja jälkimäiselle yhdistykselle sen sokeain miesten laitosta varten 500 markkaa vähemmän kuin oli anottu eli 2,000 markkaa.

Yleishyödyllisen tarkoituksensa perustuksella on eläinsuojeluspyrintöjenkin katsottu ansaitsevan kannatusta voittovaroista ja saa valiokunta sentähden ehdottaa *Suomen Eläinsuojelusyhdistykselle* myönnettäväksi 500 markkaa sen eläinsuojeluskonttorin voimassapitoon.

Erityinen niiden yritysten ryhmä, joita on näyttänyt olevan apurahoilla edistettävä, on se, joka toimii siveellisyyden voimassapitämiseksi. Tässä tarkoituksessa on Terveystoimikunta huomauttanut, että kaupunkiin perustetulla *Terveystoimistolla* on tarkoituksena veneerien tautien ehkäisemisen ohella myös ehkäistä haureuden harjoitusta sekä helpottaa siveelliseen elämään palaamista niille, jotka jo ovat joutuneet ammattimaiseen haureuteen. Terveystoimikunta ehdottaa Terveystoimistolle voittovaroista myönnettäväksi 8,000 markkaa hoidon ja asunnon hankkimiseksi, matkain kustantamiseksi sekä mahdollisesti tarpeellisten maksuttomien lääkkeitten antamiseksi varattomille. Siihen nähden että voittovarain eivät riitä kaikkiin apurahaa ansaitseviin yrityksiin, saa valiokunta ehdottaa nyt puheena olevaan tarkoitukseen myönnettäväksi 6,000 markkaa.

Valko Nauha yhdistys, joka viime vuonna sai voittovaroista 5,000 markan apurahan, on tänä vuonna pyytänyt prostitueerattujen keskuudessa harjoittamansa pelastustoiminnan kannattamiseksi 10,000 markan apurahaa tänä vuonna ja ensintulevaksi vuodeksi. Tämän lisäksi on yhdistys pyytänyt 20,000 markan apurahaa kahdelle lastenkodilleen, joista toiseen on otettu neljäkolmatta 9—15 vuotiasta poikaa ja toiseen 20 samanikäistä tyttöä. Näiden kotien järjestyksen ja johdon ovat sekä kansakouluntarkastaja että Kasvatustoimikunta arvostelleet mitä parhaimmaksi. Näitä hakemuksia

harkitessaan saa valiokunta ehdottaa, että yhdistykselle, jolle Kaupunginvaltuusto helmikuun 11 päivänä tänä vuonna myönsi sanottujen lastenkotien voimassapitoon ennakolta 10,000 markkaa näistä voittovaroista, annettaisiin prostitueerattujen keskuudessa suorittamansa pelastustyön kannattamiseksi 4,000 markkaa sillä ehdolla, että kahdeksan vapaasijaa varataan naisille, jotka Terveystoimisto saa lähettää, sekä että sanottujen lastenkotien voimassapitoon kuluvaksi vuodeksi myönnetään 6,000 markan lisämääräraha.

Pelastusarmeija, joka ei ole tätä ennen saanut määrärahaa voittovaroista, on pyytänyt seuraavia määrärahoja: Pitäjänmäen lastenkodille 5,000 markkaa, Sörnäisten lastenseimelle 2,500 markkaa, langenneitten naisten pelastuskodille 5,000 markkaa, Sörnäisissä olevalle miesten yömajalle 15,000 markkaa sekä kaupungin sairaiden ja köyhäin keskuudessa harjoittamalleen avustustyölle 1,500 markkaa. Hakemukseen myötäliitetyistä sanottujen yritysten tilinotteista näkyy, että yhdistyksellä on näistä yrityksistä ollut noin 33,000 markan tappio ajalta, joka ei ole edes käsittänyt koko edellistä tilivuotta. Katsoen siihen uhraavaiseen ja hyvin järjestettyyn laajaan hyväntekeväisyystoimintaan, jota Pelastusarmeija harjoittaa köyhimpäin ja siveellisesti alimmalla kannalla olevain yhteiskuntakerrosten keskuudessa, valiokunta ei ole voinut olla huomaamatta sitä tuntuva hyötyä, minkä yhdistys mainitulla toiminnallaan tekee kaupungille. Tämän nojalla valiokunta ehdottaa, että Pelastusarmeijalle edellä mainittujen yritysten avustamiseksi myönnetään 15,000 markan määräraha, sillä ehdolla kuitenkin että yhdistys yhden vuoden aikana antaa pelastuskodissaan kahdeksan vapaasijaa hoidokkaille, jotka Terveystoimisto saa lähettää.

Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys on pyytänyt 15,000 markan määrärahaa järjestetylle työlleen siveellisyyden edistämiseksi täkäläisessä miespuolisessa nuorisossa, leikkipaikan kuntoonpanemiseksi sekä, mikäli mahdollista, kesäleirin laittamiseksi pääkaupunkilaisille 12—17 vuoden ikäisille miespuolisille nuorukaisille. Viimeksi mainittuun yritykseen nähden yhdistys huomauttaa, että sen käytettäväksi on maksutta annettu noin puolen hehtaarin ala Grankullan aseman tienoolta, ja aikoo yhdistys, kunnes sinne rakennettava paviljonki valmistuu, sijoittaa sinne täksi kesäksi telttejä niiden nuorukaisten majapaikaksi, joille yhdistys aikoo siellä tarjota tilaisuutta kesän viettoon. Kaikkalaisella ruumiillisella työllä, niinkuin alueen ojitamisella ja tasoittamisella hankittaisiin nuorukaisille virkistävää työskentelyä. Kolmisenkymmentä nuorukaista on aikomus kerrallaan vastaanottaa 6—7 päiväksi. Vaikka puheena oleva hanke valiokunnan mielestä ansaitsee tunnustusta, epäilee valiokunta kuitenkin sen käytännöllisen toteuttamisen mahdollisuutta. Kun yhdistyksen pyynnöt kuitenkin näyttävät ansaitsevan kannatusta, on valiokunta katsonut olevan ehdotettava yhdistykselle myönnettäväksi voittovaroista 3,000 markan määräraha.

Kansanvalistuksen edistämiseksi ovat useat kaupungissa toimivat *työväenyhdistykset* ja muut yritykset pyytäneet apurahaa kirjastojensa täydentämistä sekä luentokurssien toimeenpanoa varten. Näihin kannatusta ansaitseviin tarkoituksiin on valiokunta puoltanut myönnettäväksi apurahoja mikäli voittovaroista on katsottu riittävän, paitsi *Tuusulan kansanopiston* johtokunnalle, *Huopalahden työväenyhdistykselle* sekä *Huopalahteen* suunnitellulle alemmalle suomalaiselle *kansakoululle*, syystä että näiden yritysten toimiala on kaupungin ulkopuolella. Sitä paitsi on valiokunta ehdottanut hylättäväksi *Kansan Näyttämön Osakeyhtiön* apurahananomuksen, syystä että tälle yritykselle on myönnetty runsas valtioapu, sekä samaten *Vapauden Veljein* lauluseuran anomuksen, syystä ettei ole riittänyt varoja tämän muutoin kiitettävän yrityksen kannattamiseen.

Apurahaa anoneista *raittiusseuroista* on raittiusyhdistys *Liitto* anonut 1,000 markan apurahaa. Kun hakijain ilmoituksen mukaan yhdistykseen kuuluu ainoastaan 30 jäsentä, on sen toiminta valiokunnan mielestä näyttänyt liian vähäpätöiseltä jotta voisi tulla puhetta määrärahan myöntämisestä yhdistykselle voittovaroista. *Keski-Uudenmaan raittiuspiirin* ja *Uudenmaan raittiuspiirin toimikunnan* tekemiä anomuksia on valiokunta niinkään katsonut olevan ehdottaminen hylättäviksi, syystä että sanotut yhdistykset etusijassa toimivat kaupungin ulkopuolella. Muille raittiusyhdistyksille on valiokunta sitä vastoin ehdottanut apurahoja asianomaisten yhdistysten toimintaa ja käytettävissä olevien varain määrää silmällä pitäen.

Veiston edistämiseksi on veistonopettaja *O. W. Corander* anonut apurahaa kasvatusopilliselle veisto-opistolleen 5,500 markkaa viiden vuoden ajaksi ja 900 markkaa ostettujen tarpeitten apumaksuksi, neiti *Agda Blom* 500 markkaa veistokoululle, *Helsingin Käsityökoulu* 3,000 markkaa sekä *Suomen Yleinen Käsityöllisyshdistys* 2,500 markkaa kirjansitomakurssien toimeenpanemiseksi. Veistonopettaja *Coranderille* ja neiti *Blomille* saa valiokunta, jonka mielestä apurahain antamisesta viimevuotisista voittovaroista ei voida luvata vuotta pitemmäksi ajaksi kerrallaan, ehdottaa annettavaksi, ensinmainitulle 3,000 markkaa ja jälkimäiselle 500 markkaa sillä ehdolla että maksutonta opetusta annetaan tämän kaupungin oppilaitosten oppilaille herra *Coranderin* veisto-oppilaitoksessa vähintään 12:lle ja neiti *Blomin* veistokoulussa vähintään 5 oppilaalle.

Helsingin Käsityökoulu käsittää kaksi osastoa, toisen kansakoulukurssia vastaavan ja toisen suuremman pohjatietomäärän omaaville oppilaille. Koulun kannattamiseksi ehdottaa valiokunta voittovaroista myönnettäväksi 2,000 markkaa. — *Suomen Yleinen Käsityöllisyshdistys* on anonut määrärahaa kirjansitomakurssien toimeenpanemiseksi jotta vähävaraiset henkilöt saisivat tilaisuutta tulojensa lisäämiseen tekemällä joutohetkinään kirjansitomatyötä. Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut olevan muiden paremmin kannatusta ansaitsevain yritysten kustannuksella puoltaminen suostumusta puheena olevaan anomukseen.

Suomen Liikemiesyhdistys mainitsee hakemuksessaan, että yhdistys on jo useana vuona vähillä varoillaan kustantanut tilapäisiä *iltakursseja* pääkaupungin suomenkiellisille liikeapulaisille. Yhdistys on järjestänyt nämä kurssit pysyväiseksi iltakouluksi, jossa 5 päivänä viikossa opetetaan yhteensä 10 tuntia. Kurseissa oli viimeksi päättyneenä vuonna 20 osanottajaa. Näiden kurssien vuosivakuksi on yhdistys toivonut kaupungilta saavansa 2,000 markkaa, mutta valiokunta ei katso voivansa puoltaa enempää kuin 1,200 markkaa.

Helsingin Uimaseura, joka on kaupungilta saanut maksutta käytettäväkseen Merisataman uimalaitoksen, on viime vuonna saanut voittovaroista 1,500 markan apurahan, sillä velvoituksella että opettaa kaupungin poliisi- ja palomiehistöille sekä kansakoulunoppilaille uintia, hengenpelastusta ja hukkuneitten henkiin virvoittamista. Täksi vuodeksi anoo seura 2,500 markkaan korotettua apurahaa. Viime kesänä sai 1,663 koulunoppilasta, noin 500 polisikonstaapelia sekä vakinainen palomiehistö tällaista opetusta sekä kylpyjä. Antamassaan lausunnossa Terveystoimikunta mainitsee Uimaseuran hyvin täyttäneen tehtävänsä. Tähän nähden valiokunta puoltaa seuralle 2,000 markan määrärahaa.

Hermannin Kansankodin Osakeyhtiö, joka Hermannissa kustantaa kokoushuoneistoa esitelmien pitämistä ja työväenkokouksia varten, on anonut 1,000 markan apurahaa velan maksamiseen sekä huoneiston korjauskustannuksiin, jota paitsi osakeyhtiö on anonut 500 markan vuosiapurahaa täksi ja kahdeksi seuraavaksi vuodeksi. Muutoin hyläten anomuksen valiokunta ehdottaa yhtiölle myönnettäväksi 500 markan apurahan kuluvaksi vuodeksi.

Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä on »*Sailors Home*» johtokunta, jonka laitoksen tarkoituksena on tarjota merimiehille, kansallisuuteen katsomatta, täällä oleskelunsa aikana halvasta maksusta terveellinen asunto ja ruoka sekä ottaa hoidettavaksi tahi hallittavaksi heidän säästövaransa, pyytänyt voittovaroista täksi vuodeksi 25,000 markan apurahaa. Laitos, jolle kaupunki on luovuttanut maksuttoman tontin, aloitti toimintansa kesäkuussa 1907 osaksi valtiolainoilla ja osaksi lahjoitetuilla varoilla sanotulle tontille teetetyssä rakennuksessa. Laitoksen toiminta on tuottanut melkoisen tappion, joka vuonna 1907 nousi 5,000 markan vaiheille ja on kuluvana vuonna suoritettavien sisustus- ja täydennystöiden johdosta arvioitu nousevan 10,000 markan paikoille. Kun tällaisia laitoksia on useimmissa ulkomaisissa merikaupungeissa ja kaupungilla jo kansainvälisen vastavuoroisuudenkin kannalta on tässä kohden velvollisuuksia, on valiokunta katsonut olevan puoltaminen yritykselle apurahaa. Tähän tarkoitukseen myönnettävään rahamäärään nähden valiokunta on käytettävänä olevien varain riittämättömyyden tähden päättänyt ehdottaa laitokselle myönnettäväksi voittovarain jaossa jällelle jääneen määrän 7,707 markkaa 93 penniä.

Oma Koti-yhdistyksellä, jonka säännöt läänin Kuvernööri on vahvistanut

elokuun 22 päivänä 1907, on tarkoituksena auttaa Helsingin kaupungin työläisiä saamaan terveelliset omat kodit. Mainittu yhdistys on tähän tarkoitukseen anonut voittovaroista 30,000 markan apurahaa. Helposti käsitettävistä syistä ei voi tulla puhetta voittovarin ehdottamisesta käytettäväksi tässä mainittuun tarkoitukseen, koska se olisi kunnan yksityisten jäsenten suosimista toisten edellä. Puheena oleva hakemus sentähden epäoikeutettuna hylättäne.

Sen nojalla mitä valiokunta edellä on lausunut, saa valiokunta kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hylkäisi ne voittovaroista annettavia apurahoja tarkoittavat hakemukset, joita ovat tehneet: Tuusulan kansanopiston johtokunta, Huopalahden työväenyhdistys, Kansan Näyttämö Osakeyhtiö, Armas Hulkko y. m., Vapauden Veljein lauluseura, raittiusyhdistys Liitto, Keski-Uudenmaan raittiuspiiri, Uudenmaan raittiuspiirin toimikunta, Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund, Oma Koti-yhdistys ja Suomen Yleinen Käsiteollisuusyhdistys; mutta

että Valtuusto voittovaroista myöntäisi:

23,000: —

1) neideille Betty Alanderille ja Hanna Rothmanille 23,000 markkaa heidän Sörnäisissä olevan kansanlastentarhansa ja iltapäivälasterhansa voimassapitoon lukuvuonna 1908—09;

8,500: —

2) neideille Bertha Bäckmanille ja Lilli Winterille 8,500 markkaa heidän Kalliassa olevalle kansanlastentartalleen samaksi ajaksi;

8,500: —

3) neiti Ester Flomanille 8,500 markkaa Eerikinkadun kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;

9,000: —

4) neiti Annie Rundströmille 9,000 markkaa hänen Perämiehenkadun varrella olevaa lastentarhaansa varten samaksi ajaksi;

7,500: —

5) neiti Lydia Wendellille 7,500 markkaa Töölön kansanlastentartaa varten samaksi ajaksi;

56,500: —

	56,500: —
6) <i>neiti Therese Wuorenheimolle 13,500 markkaa Hermannissa olevan suomenkielisen kansanlastentarhan ja iltapäivälästäntarhan voimassapitoon samana aikana;</i>	13,500: —
7) <i>neideille Mildrid Brotherukselle ja Maria Åbergille 8,500 markkaa Hermannin ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;</i>	8,500: —
8) <i>samoille 1,500 markkaa iltapäivälästäntarhan kannattamiseksi;</i>	1,500: —
9) <i>neiti Mary Teschelle 7,500 markkaa Sörnäisten suomenkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;</i>	7,500: —
10) <i>neiti Agnes Nordmanille 9,000 markkaa kuudennessa kaupunginosassa olevaa ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;</i>	9,000: —
11) <i>Fredriksbergin kansanlastentarhalle 1,500 markkaa apurahaa samaksi ajaksi;</i>	1,500: —
12) <i>neiti Anna Keittilälle 7,500 markkaa Töölön suomenkielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;</i>	7,500: —
13) <i>neiti Karin Eklundille 7,500 markkaa Toukolan kaksikielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;</i>	7,500: —
14) <i>neiti Maria Liljeströmille 9,000 markkaa Eerikinkadun varrella olevaa uutta ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten;</i>	9,000: —
15) <i>neiti Lina Hellgrenille 8,000 markkaa hänen Kivenhakkajakadun varrella olevaa kansanlastentarhaansa varten;</i>	8,000: —
16) <i>neiti Bertha Hannénille 1,000 markkaa lasten työkoulun voimassapitoon samana aikana;</i>	1,000: —
17) <i>neideille Elsa Olinille, Louise Stoltzenbergille ja Lydia Wendellille 500 markkaa Töölön lasten työtuvan tarveaineisiin y. m.;</i>	500: —
	131,500: —

131,500: —	
1,000: —	18) rouva G. Zilliacukselle y. m. 1,000 markkaa poikaklubin voimassapitoon lukuvuonna 1907—08;
3,000: —	19) Kaupunkilähetykselle 3,000 markkaa työntöhtajan palkkaamiseksi ja lasten kesäasuntojen hankkimiseksi y. m.;
1,500: —	20) Sörnäisten Arbetets Vänner yhdistykselle 1,500 markkaa kesätoiminnan hankkimiseksi lapsille sekä yhdistyksen ompeluseuralle;
2,000: —	21) Sanotun yhdistyksen läntiselle haaraosastolle 2,000 markkaa kesätyöskentelyn hankkimiseksi lapsille;
500: —	22) Samalle 500 markkaa yleisen toimintansa edistämiseksi;
2,500: —	23) Arbetets Vänner yhdistyksen emäyhdistykselle 2,500 markkaa sen yleisen toiminnan edistämiseksi sekä kesätyöskentelyn hankkimiseksi lapsille;
14,000: —	24) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajatyhdistykselle 14,000 markkaa oppilaitten kesäsiirtoloihin;
600: —	25) Kansakoulunjohtokunnalle 600 markkaa veistokurssien toimeenpanemiseksi ensi kesänä kansakoululapsille;
12,000: —	26) Lastenhoidon edistämisyhdistykselle 12,000 markkaa sen yleisiin tarkoituksiin;
2,000: —	27) Samalle yhdistykselle 2,000 markkaa Pippingskjöldin hoitolaa varten;
4,000: —	28) Maitopisara-yhdistykselle 4,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;
2,500: —	29) Rouvasväenyhdistykselle 2,500 markkaa sen lastenkotia varten;
<u>177,100: —</u>	

	177,100: —
30) <i>Risatautisten lasten parantolayhdistykselle 1,500 markkaa Högsandin parantolaa varten sillä ehdolla että vähintään 6 vapaasijaa annetaan tästä kaupungista oleville lapsille, jotka Vainvaishoitohallitus ehdottaa;</i>	1,500: —
31) <i>Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 10,000 markkaa kahden kesäkodin laittamiseksi noin 50 tuberkelitautiselle kansakoulunoppilaalle ja noin 25 oppilaan sijoittamiseksi Högsandin parantolaan;</i>	10,000: —
32) <i>Köyhäin lasten työhuoneitten toimikunnalle 11,000 markkaa;</i>	11,000: —
33) <i>Yhdistykselle Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille 15,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>	15,000: —
34) <i>»Akkain kodin» johtokunnalle 4,000 markkaa laitoksen toiminnan kannattamiseksi;</i>	4,000: —
35) <i>Naisasialiitto Unionille 1,000 markkaa työn jakamiseksi naisille;</i>	1,000: —
36) <i>Hycäntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle 6,000 markkaa työn jakamiseksi naiduille naisille ja 1,500 markkaa yhdistyksen keskuustoimiston voimassapitoon;</i>	7,500: —
37) <i>Naisasialiitto Unionille ja Maritta-yhdistykselle yhteisesti 1,000 markkaa ruuanlaittokurssien toimeenpanemiseksi työväenluokan naisille;</i>	1,000: —
38) <i>Martha-yhdistyksen Asiamieskomitealle 500 markkaa työväenluokan naisten ompelukursseja varten;</i>	500: —
39) <i>Palvelijatarnten ja työläisnäisten Toipuvainkodille eli n. s. Vilhelminakodille 1,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>	1,000: —
40) <i>Suomen Naisyhdistykselle 2,000 markkaa kesäsiirtolain laittamiseksi työläisnaisille;</i>	2,000: —
	231,600: —

231,600: —	
1,000: —	41) Sanotun yhdistyksen alkeiskurssikomitealle 1,000 markkaa;
3,000: —	42) Helsingin palvelijataryhdistykselle 3,000 markkaa sen palvelijatarkotia varten;
1,000: —	43) Tehtaalaisnaisten kodille 1,000 markkaa;
3,000: —	44) Lepokoti-yhdistykselle 3,000 markkaa sillä ehdolla että kesäkuukausina varataan kolme vapaasijaa kaupungin palveluksessa oleville naishenkilöille;
6,500: —	45) Toipuvainkoti-yhdistykselle 6,500 markkaa sillä ehdolla että annetaan kymmenen vapaasijaa kaupungin sairaaloista päässeelle potilaalle;
1,000: —	46) Helsingin Kuuromyökkäyhdistykselle 1,000 markkaa lastentarhakurssien toimeenpanemiseksi alaikäisille kuuromykkille ja kuuromykkäin opetukseen;
2,000: —	47) Sokeain ystävien yhdistykselle 2,000 markkaa sokeain miesten työlaitosta varten;
500: —	48) Suomen Eläinsuojelusyhdistykselle 500 markkaa sen eläinsuojeluskonttoria varten;
6,000: —	49) Terveystoimistolle 6,000 markkaa täysihoidon, matka-avun ja lääkkeiden y. m. kustantamiseksi varattomille potilaille;
4,000: —	50) Valko Nauha yhdistykselle 4,000 markkaa sen pelastyötä varten sillä ehdolla että yhdistyksen pelastuskodissa varataan 8 vapaasijaa naisille, jotka Terveystoimisto saa lähettää;
6,000: —	51) Sanotulle yhdistykselle 6,000 markkaa ennen myönnettyjen 10,000 markan lisäksi yhdistyksen kahden lastenkodin voimassapitoon;
15,000: —	52) Pelastusarmeijalle 15,000 markkaa Pitäjänmäellä olevaa lastenkotia, Sörnäisten lastenseimeä, langenneitten naisten pelastuskotia, Sörnäisissä olevaa miesten yömajaa varten sekä kaupungin sairaitten
280,600: —	

	280,600: —
<i>ja köyhäin keskuudessa suoritettavaan työhön sillä ehdolla, että pelastuskodissa varataan kahdeksan vapaasijaa Terveystoimiston ehdottamalle hoidokille;</i>	
53) <i>Helsingin Nuorten Miesten Kristillisille Yhdistykselle 3,000 markkaa sen pyrintöjen edistämiseksi;</i>	3,000: —
54) <i>Perustuslailliselle Työväenyhdistykselle 1,000 markkaa luentoja ja kirjastoa varten;</i>	1,000: —
55) <i>Perustuslailliselle kirvesmiesten ammattiosastolle 500 markkaa luentoja ja kirjastoa varten;</i>	500: —
56) <i>Töölön Työväenyhdistykselle 500 markkaa kirjastoa ja lukusalia varten;</i>	500: —
57) <i>Helsingin Kristilliselle Työväenyhdistykselle 2,000 markkaa;</i>	2,000: —
58) <i>Hermannin Työväenyhdistykselle 500 markkaa kirjastoa ja lukusalia varten;</i>	500: —
59) <i>Helsingin Työväenyhdistykselle 1,000 markkaa kirjastoa ja lukusalia varten;</i>	1,000: —
60) <i>Helsingin Perustuslailliselle Nuorisoklubille 1,500 markkaa sen sivistyspyrintöihin;</i>	1,500: —
61) <i>Helsingin ruotsalaiselle kansanopistolle 2,000 markkaa;</i>	2,000: —
62) <i>Helsingin Kansanopistoseuralle 3,000 markkaa luentojen kustantamiseksi;</i>	3,000: —
63) <i>Ruotsalaiselle Työväenyhdistykselle 500 markkaa kirjastoa varten;</i>	500: —
64) <i>Suomen Satama- ja vesiliikennetyöntekijäin Liiton Osastolle N:olle 18 500 markkaa lukusalia y. m. varten;</i>	500: —
	296,600: —

296,600: —	
500: —	65) <i>Helsingin ruotsalaiselle rauta- ja metallityöntekijäin ammattiosastolle 500 markkaa kirjallisuuden hankkimiseksi;</i>
1,000: —	66) <i>Raittiusyhdistys Kilvelle 1,000 markkaa;</i>
1,000: —	67) <i>Nuorison Raittiusyhdistykselle Väinölälle 1,000 markkaa;</i>
1,500: —	68) <i>Toivon liittojen Yhteistoimikunnalle 1,500 markkaa;</i>
2,000: —	69) <i>Raittiusyhdistys Balderille 2,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>
2,000: —	70) <i>Raittiusyhdistys Koitolle 2,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>
1,000: —	71) <i>Raittiusyhdistys Soihdulle 1,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>
1,000: —	72) <i>Raittiusyhdistys Verdandille 1,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>
500: —	73) <i>Raittiusyhdistys Valolle 500 markkaa vuokra-avuksi;</i>
500: —	74) <i>Suomen opettajain Raittiusliitolle ja Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitolle 500 markkaa raittiusopetuskursseja varten;</i>
500: —	75) <i>Raittiusyhdistys Rauhalle 500 markkaa kirjastoa y. m. varten;</i>
3,000: —	76) <i>Veistonopettaja O. W. Coranderille 3,000 markkaa hänen kasvatusopillista veisto-oppilaitostaan varten;</i>
500: —	77) <i>neiti Agda Blomille 500 markkaa hänen veistokouluaan varten;</i>
2,000: —	78) <i>Helsingin Käsityökoululle 2,000 markkaa;</i>
1,200: —	79) <i>Suomen Liikemiesyhdistykselle 1,200 markkaa iltakursseja varten;</i>
<u>314,800: —</u>	

	314,800: —
80) <i>Helsingin Uimaseuralle 2,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;</i>	2,000: —
81) <i>Hermannin Kansankodin Osakeyhtiölle 500 markkaa apurahaksi;</i>	500: —
82) <i>»Sailors Homen» johtokunnalle 7,707 markkaa 95 penniä;</i>	7,707: 93
	<u>325,007: 93</u>
	Ennen jaettu 127,000: —
	<u>Smk 452,007: 93</u>

Valiokunta saa tämän ohella ehdottaa:

että niiden yhdistysten, seurain ja yksityisten henkilöjen, joille apurahoja voittovaroista myönnetään, tulee ehdottomasti antaa lyhyt kertomus toiminnastaan, eritoten huomioon ottamalla myönnettyjen apurahain käyttäminen, ollen kertomukset annettava

kansanlastentarhain ja lasten työskentelykurssien sekä kesälastentarhain johtajattarien ja asianomaisten toimikuntain, poikaklubin toimikunnan ja Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen Kasvatustalokunnalle;

asianomaisten työväen- ja raittiusyhdistysten, Suomen Naisyhdistyksen, Naisasialiitto Unionin ja Martha-yhdistyksen, Martha-yhdistyksen asiamieskomitean, Työläisnaisten kesäsiirtolain toimikunnan, Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen, Sailors Homen ja Hermannin Kansankodin Osakeyhtiön johtokunnan Työväenasiainlautakunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen, yhdistyksen Ruokaa köyhille hansakoulunoppilaille, Helsingin kuuromykkäyhdistyksen, Helsingin käsityökoulun, Suomen liikemiesyhdistyksen, veistonopettaja Coranderin, neiti Blomin, Helsingin ruotsalaisen kansaopiston ja Helsingin kansanopistoseuran Kansakoulunjohtokunnalle;

Toipuvainkodin ja Lepokodin toimikunnan, Lastenhoitoyhdistyksen, Valko Nauha-yhdistyksen, Maitopisara-yhdistyksen, Helsingin

Uimaseuran, Risataustien lasten parantolayhdistyksen, Pelastusarmeijan sekä Terveystoimiston Terveystoimikunnalle; sekä

Sokeain ystävien yhdistyksen, Rouvasväenyhdistyksen, Köyhäin lasten työhuoneitten ja ijäkkäiden naisten työkodin toimikunnan, Palvelijataryhdistyksen, Hyväntekevyyden järjestämissyhdistyksen ja Kaupunkilähetyksen Vainashoitohallitukselle;

joiden lautakuntain velvollisuutena on seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa sekä oman lausuntonsa kera Valtuustolle lähettää edellä mainitut kertomukset.

Helsingissä, kesäkuun 1 päivänä 1908.

Oskar Heikel.

**Annie Furuhjelm.
M. Pesonen. *)**

**V. T. Rosenqvist.
J. H. Alkunen. *)**

Alarik Hernberg.

Muist. Sittenkun mietintö jo oli kirjoitettu ja sitä oli ryhdyttävä tarkistamaan, ovat apurahoja voittovaroista anoneet *Sörnäisten Työväenyhdistyksen Lautatarha*, raittiusyhdistys *Pyrintö* ja *Suomalainen Työväenliitto*, mutta näitä myöhään saapuneita hakemuksia ei valiokunta voinut ottaa tutkittavakseen.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistuksessa.

Esitys tonttien N:ojen 1 ja 2 Fabianinkadun ja 2 Vilhonkadun varrelta toisen kaupunginosan korttelista 41 sekä tontin N:on 1 Vilhonkadun varrelta saman kaupunginosan korttelista 37 ostamisesta.

**Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.**

Toukok. 7 p:nä 1908.

N:o 199.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Täkäläisen venäläisen Aleksanterin-lukion johtaja jätti syksyllä vuonna 1906 Rahatoimikamariin kirjelmän, jossa hän, huomauttaen että sanotun oppilaitoksen käytettävänä oleva huoneisto nyttemmin oli aivan riittämätön ja erittäin epätarkoituksenmukaisesti sisustettu sekä terveyshoidolliselta että kasvatustopilliselta kannalta ja että uuden rakennuksen teettäminen opistoa varten oli ehdottomasti tarpeen, tiedusteli voisiko Helsingin kaupunki maksutta luovuttaa tonttipaikan uudelle venäläiselle luokiotalolle, mikäli mahdollista, Töölön uudesta kaupunginosasta. Tämän johdosta Rahatoimikamari kirjelmässä tammikuun 3 päivänä 1907 ilmoitti mainitulle johtajalle, ettei kaupungilla ole tilaisuutta täyttää sanottua pyyntöä, koska ei kaupunki tähän asti ole edes Suomen valtion oppilaitoksille maksutta luovuttanut tarvittavia tonttipaikkoja.

Sittemmin ryhtyi mainittu johtaja kuitenkin Rahatoimikamarin kanssa keskusteluihin sen osan neljännen kaupunginosan korttelia N:oa 217 ostamisesta, jota Suomen valtiovarasto ei omista, ja sen vastaisesta vaihtamisesta toisen kaupunginosan kortteleissa 37 ja 41 oleviin Vilhonkadun tontteihin N:oihin 1 ja 2 sekä Fabianinkadun tonttiin N:oon 2, joihin nykyään Venäjän sotalaitokselle kuuluviin tontteihin hän toivoi voivansa hankkia Aleksanterin-lukiolle omistusoikeuden, jonka johdosta Kamarin katselmusmiehet tavallisessa järjestyksessä arvioivat puheena olevan osan korttelia 217 määräten hinnaksi 187,184 mk. Sotaneuvoston kesäkuun 15 päivänä 1907 Armollisesti vahvistetulla päätöksellä luovutettiin „Helsingin paikallisella lasarettialueella sijaitsevat maa-alueet N:ot 1 ja 2 mainitulle lukiolle täydellä omistusoikeudella Turun kasarmin alueella olevaa maa-aluetta N:oa 217 vastaan sillä ehdolla, että maa-alueitten vaihtaminen tapahtuu vuoden 1908 kuluessa“. Päätöksellä lokakuun 17 päivänä 1907 Kaupunginvaltuusto sitten myöntyi Rahatoimikamarin 17 päivänä edellä kulunutta syyskuuta tekemään esitykseen että Aleksanterin-

lukiolle myytäisiin mainittu osa korttelia N:oa 217 arviosummasta 187,184 markasta, ja on sanottu alue tammikuun 4 päivänä tänä vuonna tehdyllä kauppakirjalla siirtynyt lukion omaksi sekä kaupunki kauppahinnasta vastaanottanut velkakirjan, joka on kiinnitetty lukion omistamaan taloon ja tonttiin N:oon 1 korttelissa 62 Riikinkukko, osotenumero 10 Länsi Heikinkadun varrella.

Sittemmin on Aleksanterin-lukion johtaja kirjelmässä viime maaliskuun 17 päivänä Rahatoimikamarille ilmoittanut, että lukio on nyttemmin edellä mainitun Kaikkeinkorkeimman määräyksen perustuksella hankkinut itselleen omistusoikeuden mainittuihin tontteihin N:oihin 1 ja 2 Vilhonkadun sekä N:oon 2 Fabianinkadun varrella toisen kaupunginosan kortteleissa 37 ja 41. Kun täten näytti tarjoutuvan kaupungille tilaisuutta päästä näiden keskikaupungilla sijaitsevain tonttien omistajaksi, mistä kaupungille voisi koitua huomattavia etuja, eritoten syystä että kauan puheena ollut ja vuosi vuodelta lisääntyneen tarpeen vaatima Vilhon-, Fabianin- ja Puutarhakadun osain järjestäminen siten kävisi päinsä, päätti Rahatoimikamari kirjelmässä viimeksi kuluneen huhtikuun 9 päivänä tiedustella Aleksanterin-lukion johtajalta, olisiko ja millä ehdoilla lukio olisi halukas kaupungille luovuttamaan puheena olevat tontit. Vastauskirjelmässä kuluvan toukokuun 5 päivältä huomauttaa useinmainitun oppilaitoksen johtaja, että puheena olevien tonttien luovutusehdot tuskin ovat määrättävissä niin kauan kun kaupungin puolelta ei ole olemassa kiinteää tarjousta, koska asia viime kädessä riippuu ylempäin viranomaisten hyväksymisestä, johon nähden on vaarinoitettava muodollisuuksia, jotka siinä tapauksessa että kaupunki tekisi kiinteän tarjouksen olisivat vältettävissä ja asia siten saisi lopullisen ratkaisunsa, mikä olisi erittäin suotava, kun kysymystä uuden lukiotalon rakennuttamisesta ei käy lykkääminen epämääräiseen aikaan ratkaistavaksi. Tämän johdosta ja kun muutoinkin näytti tarkoituksenmukaisimmalta että kaupunki tekisi kiinteän tarjouksen, pyysi johtaja tietoa:

minkä hinnan Kaupunginvaltuusto olisi halukas maksamaan puheena olevista tonteista; sekä

mitkä ehdot kaupunki muutoin katsoo olevan paneminen mahdollisen oston varalta.

Yhtärinnan tässä mainittujen neuvottelujen kanssa on Rahatoimikamari ryhtynyt keskusteluihin korttelissa 41 olevan Fabianinkadun tontin N:on 1 omistajan överstilluutnantti Gustaf Nummelinin kanssa sanotun tontin mahdollisesta ostamisesta, kaupungin kun pitäisi hankkia itselleen sanottu tontti voidakseen täysin tarkoituksenmukaisesti järjestää puheena olevat katuosat. Överstilluutnantti Nummelin onkin sitoutunut, siinä tapauksessa että kauppa päätetään ennen ensintulevan elokuun 1 päivää, kaupungille myymään vastamainitun tontin siinä olevine rakennuksineen 360,000 markan hinnasta. Kaupungilla on niinmuodoin mahdollisuutta hankkia

itselleen koko kortteli 41, lukuun ottamatta siinä sijaitsevaa Vuorikadun tonttia N:o 1, jonka omistajaksi kaupungin etu ei vaadikaan sitä pyrkimään.

Kysymys Vilhon-, Fabianin- ja Puutarhakadun järjestämisestä ja laajentamisesta ei ole uusi. Kaupunginvaltuuston kokouksessa kesäkuun 7 päivänä 1898 teki silloinen esittelijäsihteeri Fredrik Stjernvall esityksen että Vilhonkatua jonkun verran laajennettaisiin ja mikäli mahdollista jatkettaisiin Unioninkatuun asti jotta se kykenisi tyydyttämään lisääntymistään lisääntyvää Kallion ja ensimmäisen kaupunginosan sekä ratapihan ja tavara-aseman välistä liikennettä. Siihen nähden että Vilhonkadun laajentamisesta oli arvioitu olevan kustannuksia 294,400 markkaa tuottamatta kuitenkaan nousuoloihin nähden täysin tyydyttäviä tuloksia, epäsi Valtuusto ehdotuksen. Niinkään evättiin Rakennuskonttorin tässä yhteydessä esittämä suunnitelma että uusi 15 metriä leveä tie tehtäisiin Unionin- ja Liisankadun risteyksestä loivassa kaaressa Kaisaniemen puiston eteläisimmän osan halki kahteen Suomalaisen teatterin kumpaiseltakin puolelta kulkevaan 11 metrin levyiseen katuun asti. Sanotut päätökset perustuivat etusijassa siihen, että tahdottiin säästää Kaisaniemen puistoa sekä arveltiin Unioninkadun ja Rautatien vanhan liikenneväylän, vaikka se tosin on katujen leveyteen ja nousuoloihin nähden kaupungin huonoimpia, kaikkina aikoina kykenevän nykyisessä kunnossaankin välttävästi tyydyttämään liikennetarvetta, joka silmällä pitäen valtionrautateiden ulottamista myöskin 10 ja 11 kaupunginosaan pikemmin kenties olisi vähenevä kuin lisääntyvä.

Se ehdotus, jonka Rahatoimikamari nyt on katsonut olevan annettava Kaupunginvaltuustolle, on kuitenkin oleellisesti toinen ja tuntuvasti laajakantoisempi kuin asiassa ennen tehdyt ehdotukset mitä tulee mahdollisuuden hyvän liikenneväylän aikaansaamiseksi Unioninkadulta Rautatien välille. Nyt ei ole puhetta minäkään katuosan laajentamisesta eikä osittaisesta jatkamisesta, vaan Unioninkadun ja Rautatien välisen liikenneväylän perinpohjaisesta uudestijärjestämisestä. Sitä raskaiden ajoneuvojen liikennettä, joka vuosi vuodelta on lisääntynyt puheena olevilla kaduilla, vaikeuttaa lisäksi huomattavasti niitä pitkin kulkeva raitiotie. Kieltämätön tosiasia on, että harvalla kadulla Helsingissä tunkeilee suurempi ajoneuvojen ja erittäinkin raskaiden ajoneuvojen liikenne kuin Vilhon-, Fabianin-, Puutarha- ja Unioninkadulla, joka liikenneväylä on monet ajat vastaisuudessaakin pysyvä ainoana Itäisen Viertotien varrella olevain kaupunginosain ja rautatien välisenä kulkutienä. Ja yhtä varma on, että katujen leveys, niiden nousuolot ja mutkain lukuisuus arveluttavasti lisäävät tämän liikenteen vaikeuksia. Rahatoimikamarista on näyttänyt siltä kuin kaupunginhallinnon, huomioonottamalla nykyistä ja vastaista tarvetta, ei pitäisi karttaa uhrauksia ryhtyessään toimeen, kun olot nyt tekevät mainittujen liikenneväylän perinpohjaisen järjestämisen mahdolliseksi. Kaupungin miltei pakottava tarve ryhtyä mainitussa suhteessa toimiin esiintyy niin ilmeisenä jokapäiväisessä elämässä, että siitä tuskin lienee eri mieliä. Toimittamalla järjestely niin kuin myötäliitetty asemapiirros tarkemmin osoittaa, saataisiin suora ja nousuolonsa puolesta edullinen, 15 metriä leveä liikenneväylä. On kyllä totta, ettei Vuorikadun

ja Rautatientorin välisen Vilhonkadun osan laajentaminen enää voi käydä päinsä, mutta liikenneväylän leveydellä on kuitenkin tuntuvasti vähemmän merkitystä, kun katu on suora ja mäetön, kuin jos se, niinkuin nykyään on laita, kerta toisensa jälkeen tekee jyrkkiä mutkia suurine mäkinen. Sittenkun vastaisuudessa uudet liikenneväylät yhdistävät 10, 11 ja 12 kaupunginosan 4, 13 ja 14 kaupunginosaan, on kaiketi luultava että Pitkäsillan ja Rautatientorin kautta kulkeva liikenne on lisääntyvä verraten vähemmässä määrässä kuin tähän asti on ollut laita.

Arvatenkin on ääniä kohoava ja vastaväitteitä ilmenevä Rahatoimikamarin ehdottamaa Kaisaniemen puiston kautta kulkevaksi suunniteltua uutta liikenneväylää vastaan. Sanottanee kenties että täten vähennetään kaupungin muutoinkin liian niukkojen puistojen alaa ja taas leikataan pois osa vanhaa ja kaupungin asukkaille rakkaaksi käynnyttä puistoa. Nämä näkökohdat on Rahatoimikamari kylläkin ottanut huomioon. Mutta toiselta puolen ei myöskään ole kiellettävissä, että nyt puheena oleva Kaisaniemen puiston kaakkoiskulma on yleisön vähimmin käyttämä ja suosima osa puistoa ja on todellisuudessa jo kauan ollut ainoastaan liikenneväylä. Mitä tärkeintä puiston säilymiselle ja rauhallisuudelle sitä vastoin olisi, että nykyään paljon käytetty Kaisaniemen ja Kasvitieteellisen puutarhan rajalla kulkeva jalkakäyttävä haitatta voitaisiin sulkea, siinä tapauksessa että uusi suunniteltu katu saadaan aikaan. Puiston osana voitaisiin se kolmiomainen ala, jota Unionin- ja Puutarhakatu sekä uusi katu rajoittaisivat, edelleen pysyttää taikka myös vastaisten tarpeitten ilmaantuessa korvauksetta tahi korvausta vastaan luovuttaa jonkun muistomerkillisen talon rakennuspaikaksi tahi muuhun tarkoitukseen. Lopullista päätöstä mitä tulee liikenneväylän suuntaamiseen Kaisaniemen kautta taikka mahdollisesti ainoastaan Unionin- ja Puutarhakadun risteykseen pistävän puiston kolkan pyöristämiseen ei kuitenkaan tässä yhteydessä tarvinne tehdä, vaan lienee asia otettava erittäin ratkaistavaksi, sittenkun asianomaiset ammattiviranomaiset, Puutarhalautakunta ja Kaupunginasevatoimikunta ovat siitä antaneet mietintönsä. Rahatoimikamari on ainoastaan viitaten tahtonut huomauttaa, miten tässä ehdotettu liikenneväylä sen mielestä sopisi ja pitäisi suunnata.

Useinmainittujen tonttien lunastukseen nähden tulee lisäksi muuan asiahaara, jota lienee tässä yhteydessä tarkemmin valaistava. Kirjelmässä maaliskuun 12 päivältä 1907 jätti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarille tehtäväksi, siihen nähden että uuden ja ajanmukaisen talon teettäminen keskuspoliisia varten oli erittäin tarpeen vaatima, antaa Valtuustolle ehdotuksen asiasta. Tämän johdosta Rahatoimikamari ryhtyi neuvotteluihin erinäisten talonomistajain kanssa, joiden tontteja voitiin asemansa ja kokonsa puolesta pitää tarkoitukseen erittäin soveliaina, mutta näistä neuvotteluista kävi selville, että tontteja ei saataisi 700,000 markkaa halvemmasta. Näin ollen heräsi Rahatoimikamarissa ajatus että Vilhonkadun tontista N:osta 1 sekä niistä sanottuun tonttiin sattuvista Vilhonkadun osista, joita suunnitellun kadunjärjestelyn johdosta ei enää tarvita kaduksi, ja osasta Fabianinkadun nykyistä tonttia N:oa 2 kävisi muodostaminen uusi tontti, jonka sekä pinta-alan,

noin 4,750 neliometriä, että aseman hyvin pitäisi soveltua mainittuun tarkoitukseen, Ja kaupungin v. t. poliisimestari, överstiluutnantti K. E. Berg on ilmoittanut, ettei uuden keskuspoliisitalon rakennuttaminen sanotulle tontille kohtaa poliisilaitoksen taholta mitään estettä.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, ei liene kiellettävissä että kaupunki ostamalla puheena olevat tontit ja sen kautta että se siten saa tilaisuutta katujen järjestämiseen, voitaisi melkoisia etuja. Nämä näkökohdat ovatkin jonkun verran vaikuttaneet Rahatoimikamariin sen arvostellessa kaupungin ostettavaksi tarjottuja tontteja. Niinpä on Rahatoimikamari voinut yksimielisesti puoltaa överstiluutnantti Nummelinin tarjousta Fabianinkadun tontin N:on 1 myymisestä, tietysti kuitenkin sillä edellytyksellä että muiden tonttien kauppa syntyy. Fabianinkadun tontti N:o 1 on pinta-alaltaan 1,631,429 neliometriä, ja kun ostohinta on 360,000 markkaa, olisi kaupungin niinmuodoin maksettava keskimäärin 221 markkaa neliometriltä. Tässä on kuitenkin huomattava, että tontilla on kaksikerroksinen kivitalo, joka täytyy arvioida 100,000 markan vaiheille ja voidaan hyvin joko myydä taikka vähäisin kustannuksin laittaa huoneistoiksi kunnallisille viranomaisille, jotka nykyään majailevat vuokrahuoneistoissa. Mitä taas kolmeen muuhun lunastettavana olevaan tonttiin tulee, on Rahatoimikamari katsonut voivansa Kaupunginvaltuustolle puoltaa niiden ostamista seuraaviin hintoihin:

Tontti N:o	Katu	Pinta-ala m ²	Hinta Smk.	Ykköshinta Smk.
1	Vilhonkatu	2,139,981	427,996: 20	200
2	Vilhonkatu	1,620,190	324,038: —	200
2	Fabianinkatu	1,625,655	325,131: —	200
Yhteensä		5,385,826	1,077,165: 20	

Neliometrinen ykköshinta on niinmuodoin 21 markkaa vähempi sitä ykköshintaa, josta Fabianinkadun tontti N:o 1 tarjotaan kaupungin lunastettavaksi. Mutta tässä on huomattava, ettei vastamainittujen kolmen tontin kauppaan kuulu minkäänlaisia rakennuksia. Tämän johdosta onkin Kamarin varapuheenjohtajan Herra Nummelinin mielestä Rahatoimikamarin ehdottama ykköshinta 200 markkaa neliometriltä liian korkea, eikä hän puolestaan ole voinut puoltaa korkeampaa ykköshintaa kuin 180 markkaa neliometriltä. Rahatoimikamari onkin ollut täysin tietoinen siitä, että Rahatoimikamarin nyt puoltama hinta on erittäin korkea eikä sen verstaista ole näissä osissa kaupunkia tontinkaupoissa ennen maksettu. Mutta kun puheena olevien tonttien haltijat ovat määränneet tuntuvasti kalliimmat myyntiehdot eikä kaupungin, saavuttaakseen tämän laatuaan ainoan mahdollisen tilaisuuden erittäin tärkeän liikenneväylän uudestijärjestämiseen, pidä Rahatoimikamarin mielestä kammoa melkoisia uhrauksia ja kun vihdoinkin kaupunkia ei voida ehdotetun kaupan johdosta moittia siitä, että se osaltaan edistää valitettavan suurta tontti-arvojen kohoamista kaupungissa, koska tässä aivan erikoiset asianhaarat edellyttävät

korkeampaa hintaa eikä tontin omistajana tässä tapauksessa ole yksityinen henkilö, on Rahatoimikamari, niinkuin edellä mainittiin, empimättä päättänyt puoltaa puheena olevien tonttien ostamista vastikään mainittuun hintaan.

Kaupungin maksettava rahamäärä nousisi niinmuodoin umpiluvuin 1,437,000 markkaan, ja lienee tämä rahamäärä, siinä tapauksessa että lisätty Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin ehdotuksen asiassa, suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla. Maksuehtoja on Rahatoimikamari katsonut olevan kosketteleminen tuonnempana toisessa yhteydessä.

Edellä mainittuun summaan tulevat lisäksi kustannukset tarpeellisista kadunjärjestelyistä, jotka, jos Kamarin suunnitelma pannaan laskelman pohjaksi, nousevat 70,000 markan vaiheille. Mutta toiselta puolen on myös otettava huomioon, että kaupunki myymällä sen kolmiomaisen alueen, jota rajoittavat Vuorikatu ja suunniteltu uusi katu ja jonka pinta-ala on 700 neliometriä, saa sangen runsaan korvauksen kaikista kaduntasoituskustannuksista. Ei myöskään ole unohdettava, että vastaisen keskuspoliisitalon rakennukselle ehdotetun tontin arvo nousee alhaisen arvion mukaan 800,000 markkaan sekä Fabianinkadun tontin N:on 1 jälellä oleva osa rakennukseen 200,000 markkaan. Kustannukset, joita kaupungilla olisi oleva mainittujen tonttien ostamisesta ynnä tarpeellisten kaduntasoitustöitten suorittamisesta, voidaan niinmuodoin arvioida enintään 400,000 markaksi, joka määrä, siinä tapauksessa että kaupunki myy tai rakennuttaa edellä mainitun 2,380 neliometriä laajan kolmiomaisen alan Kaisanientä, täten tulee sangen hyvin korvatuksi.

Niinkuin edellä olevasta on käynyt selville, tarkoitti Aleksanterin-lukion johtaja tarjotessaan kaupungille myytäväksi Vilhon- ja Fabianinkadun varrella olevia tontteja, että hän saisi uutta ja ajanmukaista venäläistä lukiotaloa varten kaupungilta huutokaupatta lunastaa tarkoitukseen sopivat tontit Töölön uudesta kaupunginosasta. Ja on hän sittemmin maininnut siihen tarkoitukseen erittäin sopiviksi 13 kaupunginosan korttelissa N:ossa 405, vaihtoehtoisesti N:ossa 404 olevat tontit, jotka korttelit kumpikin käsittävät seitsemän tonttia. Tämän johdosta on Rahatoimikamari määrännyt jäsenensä Herrain Knut Wasastjernan ja K. R. Åströmin sekä kaupungininsinööri Idströmin ja kaupungingeodeetti Lillen arvioimaan sanotut tontit ja on arvioimisessa tonttien aseman ja pohjan laadun nojalla mainituille kortteleille pantu seuraavat keskihinnat:

Kortteli N:o	Ala m ²	Keskihinta m ² :ltä Smk.	Kauppahinta Smk.
404	8,693,639	60: —	521,618: 34
405	8,677,321	63: 85	564,025: 86

Rahatoimikamari, joka tosin on voinut yhtyä siten toimitettuun arvioon, on kuitenkin niinhyvin siihen nähden että kysymyksessä on suurenlaisen maa-alueen

kauppa kuin että tarjotaan käteistä maksua, katsonut olevan ehdottaminen että, samoin kuin oli laita tarjottaessa valtiovarastolle lunastettavaksi Meilahden aluetta sairaalatoriteiksi, tässäkin tapauksessa saataisiin kokonaissummasta vähentää 15 %.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin esityksen tässä kohden ja kauppa syntyy, on Aleksanterin-lukion johtaja ilmoittanut olevansa halukas maksamaan kauppahinnan käteisellä vähentämällä vastaavan summan edellä mainittujen Vilhon- ja Fabianinkadun tonttien lunastussummasta. Tämän lisäksi vähennettäisiin vastamainitusta lunastussummasta vielä se 187,184 markan suuruinen määrä, minkä Aleksanterin-lukio on velvollinen kaupungille suorittamaan ostamastaan kaupungin omistamasta osasta neljännen kaupunginosan korttelia N:o 217. Se rahamäärä, mikä niin muodoin jäisi kaupungin suoritettavaksi Aleksanterin-lukiolle, nousisi joko 806,440:41 tahi 770,394 markkaan siitä riippuen ostaako lukio korttelin 404 vai 405. Tämän rahamäärän on Rahatoimikamari arvellut olevan maksettava siten, että yksi kolmasosa suoritetaan kuluvana vuonna asianomaisia tontteja haltuunotettaessa, toinen kolmasosa vuoden 1909 päättyessä ja viimeinen kolmasosa vuoden 1910 päättyessä, ollen kuitenkin kaupungilla valta maksaa koko summa ennemminkin.

Lopuksi on Rahatoimikamarin mielestä selkkauksien ehkäisemiseksi määrättävä että Aleksanterin-lukio ei saa ottaa Töölössä olevaa maa-aluetta haltuunsa, ennen kuin kaupungin omistusoikeus edellä mainittuihin Vilhon- ja Fabianinkadun tontteihin on kaikin puolin turvattu. Sen ohella ja kun överstiluutnantti Nummelin on pannut ensintulevan elokuun 1 päivän siksi määräajaksi, johon asti hänen tarjouksensa on voimassa, tulisi kaupungin, jolla ainoastaan siinä tapauksessa että muiden tonttien kauppa syntyy on etua Fabianinkadun tontin N:on 1 ostamisesta, vaatia ennen vastamainittua ajankohtaa saadakseen lopullisen vastauksen myöskin mitä Vilhonkadun tontteihin N:oihin 1 ja 2 sekä Fabianinkadun tonttiin N:oon 2 tulee.

Yhdistämällä sen mitä edellä on sanottu saa Rahatoimikamari niin muodoin kunnioittaen esittää lisätyn Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että 1,077,000 markan hinnasta lunastetaan täkäläiseltä Aleksanterin-lukiolta tontit N:ot 2 Vilhonkadun ja 2 Fabianinkadun varrelta korttelista 41 sekä tontti N:o 1 Vilhonkadun varrelta korttelista 37, jotka kaikki tontit sijaitsevat tämän kaupungin toisessa kaupunginosassa;

että, siinä tapauksessa että edellä mainittu kauppa syntyy, 360,000 markan hinnasta niinkään ostetaan Fabianinkadun tontti N:o 1 korttelista 41 tämän kaupungin toisessa kaupunginosassa;

että tämä tarjous on kaupungin puolelta voimassa elokuun 1 päivään kuluva vuotta;

että edellä mainittujen tonttien hinta maksetaan Aleksanterin-lukiolle kolmessa yhtäsuuressa erässä vuosien 1908, 1909 ja 1910 kuluessa, kuitenkin suorittamatta korkoa maksamattomasta lunastushinnasta;

että edellä mainitut kauppahinnat suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla varoilla; sekä

että varsinainen Valtuusto saa toimekseen hankkia Keisarillisen Senaatin hyväksymisen vastamainitulle päätökselle.

Tämän ohella päättäneen varsinainen Valtuusto:

että täkäläiselle venäläiselle Aleksanterin-lukiolle huutokaupatta myydään joko kortteli N:o 404 tahi 405 tämän kaupungin kolmannestatoista kaupunginosasta, toinen 443,400 ja toinen 479,400 markan hinnasta, kuitenkin sillä ehdolla:

1) että myytyä maa-alaa ei käytetä muuhun tarkoitukseen kuin koulutalon ja sen yhteydessä olevien rakennusten paikaksi;

2) että kauppahinnasta vähennetään Vilhonkadun tonttien N:ojen 1 ja 2 sekä Fabianinkadun tontin N:o 2 lunastussumma;

että Rahatoimikamari valtuutetaan tästä laatimaan kauppakirja ainoastaan sillä edellytyksellä että kaupungin oikeus Vilhonkadun tontteihin N:oihin 1 ja 2 sekä Fabianinkadun tonttiin N:oon 2 on turvattu;

että kaupungin tarjous on voimassa elokuun 1 päivään kuluvaan vuotta; sekä

että Rahatoimikamari saa tehtäväksi, siihen asti kun uusi obligatsioonilaina voidaan saada, hankkimalla lainan kahta vuotta lyhemmäksi tasaisinmaksuajaksi suorittaa tämän johdosta tarpeelliset kustannukset.

Korttelien uudestijärjestämiseen ja Vilhonkadun vastaiseen suuntaamiseen nähden Rahatoimikamari vihdoin saanee tehtäväksi antaa, Puutarhalautakunnan ja Kaupunginaseமாகাavatoimikunnan lausunnot hankittuaan, Valtuustolle tästä aiheutuvan ehdotuksen asiassa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

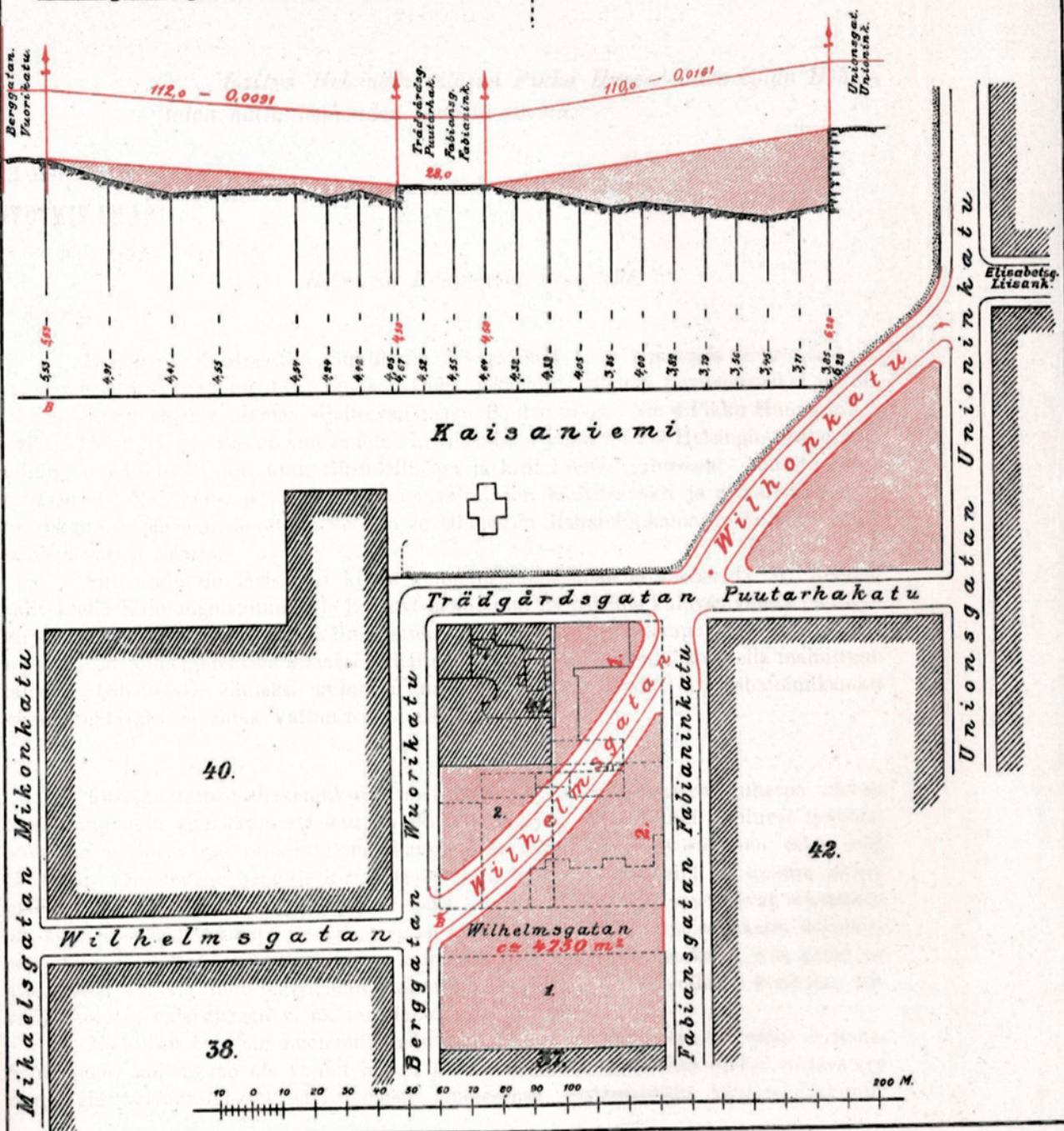
Georg Estlander.

FÖRSLAG

till reglering af *Wilhelmsgatan*.

EHDOTUS

Wilhon kadun järjestelyksi.

Esitys Helsingin pitäjän Pikku Huopalahden kylän Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamisesta.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

huhtik. 30 p:nä 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 196.

Helsingin Maistraattiin huhtikuun 18 päivänä 1906 annetussa kirjelmässä on joukko Fredriksbergin huvila-alueen asukkaita, joka alue käsittää huvilatonteiksi jaetun, likinnä Fredriksbergin asemaa sijaitsevan maan Böhlen talossa N:o 4 Pikku Huopalahden kylässä Helsingin pitäjää, anonut sanotun huvila-alueen yhdistämistä Helsingin kaupunkiin niinhyvin hallinnollisessa kuin oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa. Mainitun anomuksen on Maistraatti jättänyt Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi, ja toukokuun 8 päivänä sanottuna vuonna se lähetettiin Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten asiasta.

Sittemmin on Helsingin kunta kunnallislautakunnan esimiehen O. W. Åbergin välityksellä Kaupunginvaltuustolle jättänyt helmikuun 24 päivänä kuluva vuotta päivätyn kirjelmän, jossa huomautetaan välttämättömäksi että Helsingin kaupunki jo nyt ryhtyy soveliaaseen toimenpiteeseen ottaakseen haltuunsa hallintaoikeuden koko edellä mainittuun taloon. Lähetteessä viimeksi kuluneen maaliskuun 24 päivältä on Rahatoimikamari saanut tehtäväkseen antaa Valtuustolle lausunnon asiasta.

Ensinmainitussa hakemuksessa mainitaan syyksi ehdotukseen puheena olevan huvilakaupungin yhdistämisestä kaupunkiin että hakijat, jotka kaikki kuuluvat työväenluokkaan ja joilla on toimeentulonsa kaupungissa tekemästään työstä, sen takia ovat Helsingin kaupungissa hengille kirjoitettuina, mutta että heidän siitä huolimatta täytyy maksaa ulostekonsa Helsingin pitäjälle sekä ettei heillä, he kun siten eivät oikeastaan ole kumpaisenkaan kunnan jäseniä, tarpeen tullen ole näiltä kumpaiseltakaan kunnalta odotettavana enempää aineellista apua kuin avustusta sielunhoidossakaan, jota paitsi he ovat vailla kaikkia niitä etuja, mitä yhteiskunta yleensä on velvollinen koulujen, terveydenhoidon, valaistuksen y. m. muodossa antamaan jäsenilleen.

Myöntäen hakijain huomauttamain epäkohtain todella olevan olemassa ei Rahatoimikamari kuitenkin ole voinut katsoa tämän asianhaaran sinänsä olevan riittävä syy kaupungin velvoittamiseen yhdistämään alueeseensa vastamainittu huvilayhdyskunta,

varsinkin kun se on syntynyt kaupungin myötävaikutuksesta. Tämänlaatuisiin epäkohtiin täytyy henkilöiden, jotka, vaikka he ansaitsevat elatuksensa kaupungissa, etsivät itselleen halvempia asuntoja ja elantoehtoja kaupungin omistamain alueitten ulkopuolelta, luonnollisestikin alistua. Toiselta puolen on kuitenkin otettava huomioon, että kaupungin rakennettu alue jo likipitään ulottuu mainittuun tilaan, erittäinkin sen tiheimmin rakennettuun eteläosaan ja on aivan todennäköisesti kohdakkoin kiertävä ja ympäröivä sen molemmilta puolilta. Sellaisen toiseen kuntaan kuuluvan huvila-alueen olemassaolo miltei kaupunginasemakaavassa, joka mitä järjestyksen pitoon, puhtaanapitolaitoksen, terveyden- ja sairashoidon järjestämiseen y. m. nähden ei ole kaupungille voimassa olevain yleisten määräysten alainen, on jo tuottanut ja on varmaan vastaisuudessa yhäkin enemmän tuottava kaupungille melkoisia haittoja, ehkäpä vaarojakin. Tosin on Uudenmaanlänän Kuvernööri nyttemmin, sen johdosta että Maistraatti kirjelmässä tammikuun 18 päivänä oli Kuvernööriltä anonut että Helsingin pitäjän kunnallislautakunta velvoitettaisiin ryhtymään tarpeellisiin toimiin erinäisten Rahatoimikamarin huomauttamain terveydellisten epäkohtain poistamiseksi Fredriksbergin huvilayhdyskunnasta, sittenkun erityinen terveydenhoitojärjestys oli mainitulle huvilayhdyskunnalle vahvistettu, käskenyt kunnallislautakunnan niinhysin tarkoin valvomaan mainitussa terveydenhoitojärjestyksessä annetun määräyksen noudattamista rakennuspohjan ja ilman saastumisen estämiseksi kuin myös antamaan Kuvernöörille ammattimiesten tutkimukseen perustuvan järjestelmällisen ehdotuksen likaveden poistamiseksi Fredriksbergin huvila-alueelta. Sen ohella on kuvernööri, siihen nähden että likaveden johtaminen eräaseen kaupungin maalla olevaan suohon olisi terveydelle vaarallista, kun suosta ei ole viemäriä, määrännyt sen johtamisen lakkauttavaksi ja siinä kohden ryhdyttäväksi muihin toimiin. Mutta vaikkakin täten osa terveydellisiä epäkohtia on hetkeksi poistettu, syntyy niitä kuitenkin alinomaa uusia erilaatuisia.

Kun tähän tulee lisäksi, että Rahatoimikamarin mielestä olisi suotava, että kaupunki joka tapauksessa kun soveliaista tilaisuutta ilmaantuu koettaa hankkia läheisyydestään omakseen uusia alueita, joiden voidaan edellyttää vastaisuudessa tulevan hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi kaupungin laajenemistarpeen tyydyttämisessä, on Rahatoimikamari yksimielisesti katsonut kaupungilla olevan aihetta koettaa mahdollisimman pian hankkia itselleen käyttöoikeus edellä mainittuun taloon saadakseen siten tilaisuutta kohta järjestää huvilayhdyskunnan olot kaupungissa vallitsevien mukaisiksi.

Böhlen talo, joka on alaltaan 67,86 hehtaaria, käsittää, niinkuin myötäliitetystä karttalehdestä tarkemmin näkyy, pääasiallisimmin yhtäjaksoisen maalohkon, joka ulottuu pitkin kaupunkiin yhdistetyn alueen luoteisrajaa ja kiilan tavoin pistää mainittuun alueeseen. Maa on osalta sangen mäkiästä, osalta taas alavaa ja pienenlaista metsää kasvavaa. Laajempia viljeltyjä maita on varsin vähän eikä missään tapauksessa niin runsaasti, että voimaperäisestä maanviljelyksestä siellä voi tulla puhetta. Rahatoimikamarin toimesta vuonna 1903 tehdystä tiedustuksesta käy selville, että talosta siihen aikaan vuokralle annettuja huvilapalstoja oli 83, joiden vuokrakausi useimmissa tapauksissa päättyy vasta vuonna 1929 ja 1930 paitsi seitsemän huvilapalstan ja yhden vuokramiehen, joilla on pisin vuokrakausi, mikä päättyy vasta 1947 ja 1950. Edellä mainitusta tilastosta näkyy

niinkään, että huviloissa oli yhteensä 553 huonetta sekä kaikkiaan 1,275 asukasta. Siitä lähtien kuitenkin lienee, niinkuin Helsingin kunnan asiasta antama esitys näyttää, väkiluku tuntuvasti lisääntynyt nousten nykyään 2,000 hengen vaiheille. Vuotuiset maanvuokrat nousevat 6,000 markan paikoille.

Siihen oikeuteen nähden, mikä kaupungilla on useinmainittuun taloon, on Rahatoimikamarin äskettäin käymässä, Keisarillisen Senaatin päätöksellä joulukuun 16 päivänä 1905 ratkaistussa oikeusjutussa, jolla aikaansaatiin kiello luovuttamasta enää asuintontteja talon maalta, saatu selville että tätä taloa, joka marraskuun 8 päivänä 1650 annettulla kuninkaallisella julistuksella on lahjoitettu Helsingin kaupungin ikuiseksi omaisuudeksi, on pidettävä niinsanottuna maistraatintalona, johon kaikki se oikeus, mikä kruunulla lahjoituksen tapahtuessa oli niihin taloihin, joihin yksityisillä oli elinkautinen tahi perinnöllinen hallintaoikeus, on siirtynyt kaupungille¹⁾. Kun ei kaupunki kuitenkaan ole tähän asti tahtonut saattaa omistusoikeuttaan talon asukasta kohtaan voimaan, vaan ainoastaan imissiooninantajana kieltänyt enää luovuttamasta tiluksia talosta vuokralle, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että talon asukkaan kanssa olisi tehtävä sopimus hänen hallintaoikeutensa lunastamisesta ja on siinä tarkoituksessa ryhdytty neuvotteluihin nykyisen alaikäisen asukkaan Herta Matilda Kronqvistin holhoojan, huvilanomistaja K. J. Nilssonin kanssa. Helsingin pitäjän holhouslautakunnan suostumuksen saatuaan on mainittu Nilsson kirjallisesti antamassaan sitoumuksessa holhokkinsa puolesta ilmoittanut olevansa halukas joko kerrassaan 110,000 markan hinnasta tahi vuotuisesta 6,000 markan määrästä, joka maksettaisiin 70 vuonna Herta Kronqvistille tahi hänen laillisille perillisilleen, luopumaan Böhlen talon hallintaoikeudesta, kuitenkin sillä edellytyksellä että huvilayhdyskunnan nykyisten vuokranottajain välikirjanmukaisia oikeuksia ei rajoteta, ellei erityisiä sopimuksia heidän ja kaupunginviranomaisten välillä vastedes tehdä.

Kun ensinmainittu vaihtoehto on kaupungille ehdottomasti paljon edullisempi, on Rahatoimikamari niinhyvin siihen nähden että talon asukkaan puhdas tulo talosta todistettavasti nousee likipitään 6,000 markkaan kuin siihenkin nähden että kieltämättä olisi kaupungille edullista lunastaa puheena oleva hallintaoikeus, katsonut voivansa Valtuustolle puoltaa talon asukkaan holhoojan tekemää ja Helsingin pitäjän holhouslautakunnan hyväksymää tarjousta, ja on holhoojan kanssa alustavasti sovittu siitä, että summa maksetaan kahden vuoden kuluessa eri osissa siten, että tammikuun 1 päivänä 1909 maksetaan 30,000 markkaa, sitä seuraavan tammikuun 1 päivänä 40,000 markkaa sekä loput tammikuun 1 päivänä 1911, ja suoritettaisiin maksamattomasta kauppahinnan osasta 5¹/₂ % korkoa. Lunastussumman määrää harkitessaan on Rahatoimikamari myös kiinnittänyt huomiotaan siihen, että tilan haltija, siinä tapauksessa että hän pitää hallussaan sen maan, johon huvilakaupunki on rakennettu, on, mikäli kaupunginasema ulotetaan huvilakaupungin tuolle puolen, tuskin pääsevä suorittamasta tuntuvia kustannuksia semmoisista huvilakaupunkiin tehtävistä laitoksista, joita sen läheisyys rakennettuihin kau-

¹⁾ Ks Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja N:o 4 vuodelta 1888, koskeva erinäisten kaupungille aikaisemmin lahjoitettujen, mutta sen hallussa olemattomien tilusten takaisinvoittamista kaupungille.

punginosiin välttämättä vaatii. Toiselta puolen ei Rahatoimikamarilta ole myöskään jäänyt huomaamatta, että kaupunki, siinä tapauksessa että se lunastaa hallintaoikeuden, on saava samat tulot kuin talon nykyinen asukas ja vielä näiden lisäksi melkoiset määrät, sittenkun täysi nautintaoikeus koko alueeseen on hankittu. Mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, lienee komitea, joka on asetettu selvittämään kysymystä halpaimin asuntojen runsaamman saannin valmistamisesta sekä maan luovuttamisesta ehdoilla, jotka takaavat tonttiarvon kohoamisen tulevan kunnan hyväksi, muun muassa ehdottanut siihen tarkoitukseen luovutettavaksi suurenlaisen alueen Vallilan tilasta. Kun mainitun komitean mietintöä ei vielä ole jaettu painettuna eikä Rahatoimikamarilla niinmuodoin ole ollut tilaisuutta tutkia vastamainitun ehdotuksen pohjana olevia perustelmia, saa Kamari ainoastaan viitataksaan huomauttaa, että sen mielestä mainittuun tarkoitukseen soveliaita maa-alueita saataisiin liittämällä Böhlen talo kaupunkiin, joten kaupunginviranomaisten toimesta voitaisiin vähävaraisille henkilöille hankkia avarampaa tilaa ja edullista tilaisuutta asuntojen ja maan saamiseen alueelta, johon teennäisiä keinoja käyttämättä jo on nopeasti syntynyt huomattava huvilayhdyskunta ja jossa edellytykset vilkkaaseen ja kaupunginviranomaisten järjestämään ja suosimaan rakennustoimintaan ovat olemassa. Tältäkin kannalta katsottuna on kaupungilla painavia syitä lunastaa useinmainitun talon hallintaoikeus.

Edellä olevilla perusteilla ja kun puheena olevaa esitystä ei käy lukeminen niihin kunnallishallinnosta kaupungissa annetun asetuksen 25 §:ssä mainittuihin asioihin, jotka ovat lisätyn Kaupunginvaltuuston ratkaistavia, saa Rahatoimikamarin kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Rahatoimikamari valtuutetaan tekemään Böhlen talon alaikäisen asukkaan kanssa sopimus sanotun talon hallintaoikeuden lunastamisesta 110,000 markan hinnasta, luettuna ensintulevan tammikuun 1 päivästä;

että tähän tarpeelliset varat otetaan 1909, 1910 ja 1911 vuoden menosääntöön itsekukunkin 30,000, 40,000 ja 50,000 markan määrin, maksettavaksi tammikuun 1 päivänä sanottuina vuosina; sekä

että maksamattomasta kauppahinnasta suoritetaan viisi ja puoli prosenttia vuotuista korkoa siitä päivästä lukien, jona talon hallintaoikeus vastaanotetaan.

Siinä tapauksessa että edellä oleva esitys saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, lienee myös annettava Rahatoimikamarin tehtäväksi niinhyvin ryhtyä tarpeellisiin toimiin Böhlen talon liittämiseksi Helsingin kaupunkiin sekä siinä kohden m. m. tekemään sopimuksen Helsingin pitäjän tuomarin ja papiston kanssa kohtuullisen korvauksen antamisesta heiltä tämän johdosta vähentyneistä tuloista.

Läheteksi kirjat palautuvat tämän ohella.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

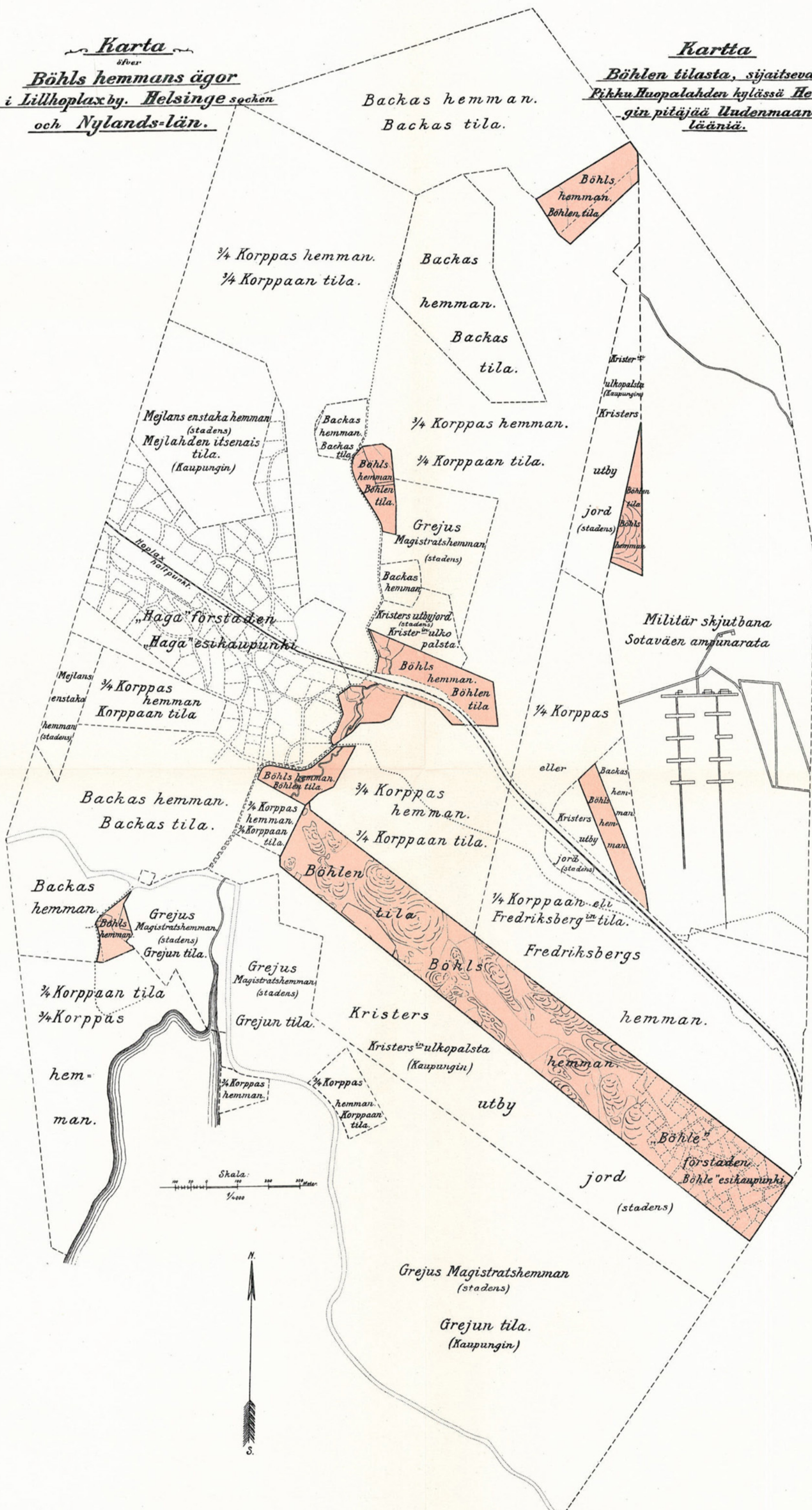
Georg Estlander.

Karta

Böhls hemmans ägor
i Lillhoplaxby. Helsinges socken
och Nylands-län.

Kartta

Böhlen tilasta, sijaitseva
Pikku-Huopalahden kylässä Helsin-
gin pitäjää Uudenmaan
läänä.

Bachus hemman.
Bachus tila.

Böhls
hemman.
Böhlen tila.

3/4 Korppas hemman.
3/4 Korppaan tila.

Bachus
hemman.
Bachus
tila.

Mejlans enstaka hemman
(stadens)
Mejlahden itsenais
tila.
(Kaupungin)

Bachus
hemman.
Bachus
tila.

3/4 Korppas hemman.
3/4 Korppaan tila.

Böhls
hemman.
Böhlen
tila.

Grejus
Magistratshemman
(stadens)

Bachus
hemman

Kristers utbyjord
(stadens)
Kristers ulko
palsta.

Böhls
hemman.
Böhlen
tila.

Kristers
ulkopalsta
(Kaupungin)

Kristers

utby

jord
(stadens)

Böhlen
tila.
Böhls
hemman

Militär skjutbana
Sotaväen ammunarata

Hoplax
hoitpunkt.

"Haga" förstaden
"Haga" esikaupunki

Mejlans
enstaka
hemman
(stadens)

3/4 Korppas
hemman
Korppaan tila

3/4 Korppas

Bachus hemman.
Bachus tila.

Böhls hemman.
Böhlen tila.
3/4 Korppas
hemman.
3/4 Korppaan
tila.

3/4 Korppas
hemman.
3/4 Korppaan
tila.

eller

Bachus
hemman.
Böhls
hemman.
utby
man.

3/4 Korppaan-eli
Fredriksbergⁱⁿ tila.

Bachus
hemman.

Grejus
Magistratshemman
(stadens)
Grejun tila.

3/4 Korppaan tila
3/4 Korppas

Grejus
Magistratshemman
(stadens)
Grejun tila.

Kristers

Kristersⁱⁿulkopalsta
(Kaupungin)

Fredriksbergs

hemman.

hem-
man.

3/4 Korppas
hemman.

3/4 Korppas
hemman.
Korppaan
tila.

utby

hemman.

Böhleⁱⁿ
förstaden.
Böhleⁱⁿ esikaupunki
(stadens)

Skala:
1/4000

Grejus Magistratshemman
(stadens)

Grejun tila.
(Kaupungin)

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin 1907 vuoden tilien tarkastusta.

HELSINGIN
MAISTRAATTI

Helsingissä toukok. 9 p:nä 1908

N:o 152

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin tilejä vuodelta 1907 tarkastamaan valittujen tarkastajain Maistraattiin jättämän tarkastuskertomuksen ynnä kertomukset Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan sekä 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta sanottuna vuonna saa Maistraatti täten arvoisalle Kaupunginvaltuustolle lähettää.

Maistraatin puolesta:

J. von Haartman

Alfr. Tuominen.

Tarkastuskertomus vuodelta 1907.

Allekirjoittaneet, jotka yleisessä raastuvankokouksessa viime joulukuun 21 päivänä valittiin tarkastamaan Helsingin kaupungin tilejä ja hallintoa vuonna 1907, saavat nyttemmin tehtävän täytettyään siitä antaa seuraavan kertomuksen.

Tilintarkastajat, jotka olivat keskuudestaan puheenjohtajaksi valinneet alle-

kirjoittaneen Smedslundin, kokoontuivat kutsumuksen saatuaan vastikään päättyneen maaliskuun 2 päivänä Maistraatin edessä ja saivat silloin vastaanottaa kaupungin eri hallinnonhaaroihin kuuluvat tilikirjat, todisteet ja muut tilintarkastuksessa tarpeelliset asiakirjat.

Tilintarkastajain johtosäännön 2 §:n mukaisesti jaettiin työ sopimuksen mukaan siten, että allamainittujen hallinnonhaarain tarkastuksen etusijassa saivat toimekseen:

I. Liikennekonttorin, Satamakonttorin ja Palolaitoksen allekirjoittaneet Hornborg ja Lindén;

II. Terveys- ja sairashoidon sekä Vaivaishoidon allekirjoittaneet Sundholm, Öller ja Lucander;

III. Opetustoimen ja erinäiset Kaupunginvaltuuston alaiset hallitukset allekirjoittaneet Malmberg ja Lindén;

IV. Valaistuslaitoksen allekirjoittaneet Lönnrot ja Hult.

V. Rakennus- ja Vesijohtokonttorin allekirjoittaneet Schildt ja Hult;

VI. Kaupungin virastot, kunnallishallinnon, tulot taksoituksesta ja kaupungin omaisuudesta, kaupungin velat sekä kaupungille lahjoitetut rahastot allekirjoittaneet Lucander ja Smedslund.

Tilintarkastajain ensimmäisessä kokouksessa maaliskuun 10 päivänä luettiin tilivuoden kuluessa lunastetut kaupungin obligatsioonilainaan kuuluvat arvotut obligatsioonit ja erääntyneet osinkoliput ja havaittiin ne kirjain mukaisiksi sekä panttiin meidän nimikirjoituksellamme ja sinetillä varustettuihin päällyksiin, jotka jätettiin säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin.

Tilintarkastuksen jatkuessa on meillä sittemmin ollut tilaisuutta todeta, että Rahatoimikonttorin kaupungin tililaskuista ja tilinpäätöksestä tekemässä kertomuksessa olevat numerotiedot ovat kirjain mukaiset, jotka viimeksi mainitut havaittiin asiainmukaisiksi todistetuiksi, jonka ohella me myös olemme vakuuttuneet tilinpäätöksen paikkansa pitäväisyydestä, mikäli nimittäin bilanssissa mainituilla varastojen ja tarveaineitten arvonilmoituksilla on vastaavaisuuttaan todellisuudessa.

Meille näytetyllä otteella Rahatoimikamarin pöytäkirjasta on todistettu oikeaksi, että kassasaldo joulukuun 31 päivänä 1907 toimitetussa tarkastuksessa nousi kirjoissa mainittuun Smarkan 203,799: 97 määrään, ja niinkään on meillä ollut tilaisuutta todeta, että kaupungilla vuoden vaihteessa oli pankkitilillä Smk 2,659,017: 39, jota paitsi me olemme lukeneet bilanssissa mainitut kaupungille kuuluvat obligatsioonit määrältään yhteensä Smk 312,319: 20.

Eri hallinnonhaaroja tarkastaessamme olemme huomanneet, että useassa tapauksessa on käytetty melkoiset määrät yli menoarvioon otettujen määrärahain. Niinpä on erotus pääluokassa Terveys- ja Sairashoito Smk 65,077: 08, josta määrästä Marian sairaalan osalle tulee Smk 56,602: 12. Vaikka paljon lisääntynyt potilaitten

luku viime kulkutaudeista rikkaana vuonna ja kohonneet elintarpeitten hinnat tosin jo suureksi osaksi selittävät viimeksi mainitun tosiasian, näyttää meistä kuitenkin perinpohjin tarkastettuamme mainitun sairaalan ja etusijassa sen talousosaston tilit, joissa erotus oli Smk 36,881:67, siltä kuin olisi jonkun verran suurempi yhtäpitäväisyys määrärahaan ja todellisten kustannusten välillä pitänyt olla saavutettavissa.

Vaivahoidon määrärahaan yli on käytetty Smk 37,307:89, josta määrästä houruinhoitolaitoksen osalle tulee Smk. 10,220:17, vaivaistalon osalle Smk. 9,730:91 sekä välittömäin vaivaisapujen osalle Smk. 13,428: —.

Mitä kaupungin yleisiin töihin tulee, joista on ollut kustannuksia Smk. 147,103:74 enemmän kuin menoarviossa oli laskettu, täytyy meidän valittaa, että Rakennuskonttorin lupaama vuosikertomus, joka epäilemättä olisi sängen mielenkiintoinen tähän kuuluvain olojen valaisemiseksi, ilmestyy vasta kesäkuussa eli niinmuodoin liian myöhään tullakseen tilintarkastajain tiedoksi. Olemme kuitenkin erittäin kiinnittäneet huomiotamme Satamista ja Puhtaanapitolaitoksesta koituneisiin menohin, joiden yksityiset erät osottavat huomattavaa kohoamista, jonka syy ei ole ollut selville saatavissa meille näytettyjen tililaskujen avulla.

Pääluokassa Sekalaisia menoja on määrärahaan yli käytetty Smk 377,657:13, josta määrästä enemmän kuin kaksi kolmasosaa lienee aiheutunut viime vuonna vallinneista kulkutaudeista ja niiden vaatimista ylimääräisistä toimenpiteistä.

»Vuosisääntöön merkitsemättömäin menojen» joukossa huomataan Smarkan 47,600:— suuruinen erä poiskirjoituksena yleisen käymäläin puhtaanapidon kustannuksista. Mainittu rahamäärä on nimittäin se tappio, mikä kaupungille koitui kesäkuun 1 päivän 1904 ja joulukuun 31 päivän 1907 välisenä aikana siitä, että se oli huolehtinut eräitten yksityisten talojen käymäläin puhtaanapidosta sellaisen korvauslaskun mukaan, joka nyttemmin on osoittautunut liian alhaiseksi.

Kaikkiaan ovat menot lisääntyneet kokonaista Smk 783,658:08 yli menoarvion, ollen tämä lisäännys 9,6 % koko menoarviosta edellisen vuoden noin 4 % vastaan.

Jos sitten tarkastamme tulopuolta, havaitsemme täälläkin varsin huomattavia, mutta kuitenkin edulliseen suuntaan käypiä eroavaisuuksia tuloarvioon verraten.

Niinpä ovat todelliset tulot yhteensä olleet Smk 1,237,825:19 arvioituja tuloja suuremmat, ja tulee tästä lisäännuksesta m. m. Tontinlunastusten osalle Smk 366,832:96, Tuloa tuottavien oikeuksien osalle Smk 498,705:98, Vesijohdon osalle Smk 131,074:11 sekä Valaistuslaitoksen osalle Smk 143,405:97. Viimeksi mainittuun tiliin nähden on, niinkuin tunnettu, tilintarkastajilla viime vuosina ollut alin omaa aihetta kertomuksissaan kajota kaasutehdasta, ja erittäinkin sen poiskirjoituksia koskevaan kysymykseen. Nähdessämme tästä laitoksesta nyt annetun tilinpäätöksen saamme tyytyväisyydellä todeta, osaksi että kaasutehtaan kiinteiden tilien ja kaluston

varsinainen poiskirjoitus nousee huomattavaan määrään eli S.markkaan 105,623: 20 ja osaksi että pääomatilin erotussumma Smk 387,501: 85 tälläkin kertaa on tilin-tarkastajain aikaisemman ehdotuksen mukaisesti käytetty erinäisten kiinteistöjen arvon vähentämiseen.

Nostamattomien määrärahojen joukossa on Smk 56,965: 59 nostamatta Katajanokan rantasillan uudestirakentamista varten osotetusta 235,000 markan määrärahasta. Mainittuun korjaustyöhön on niinmuodoin jo ennen vuoden vaihdetta käytetty Smk 178,034: 41, mutta jo silmäyskin tällä summalla saatuun tulokseen vahvistanee vakaumusta että edellä mainittu määräraha on liian niukka, samoin kuin että tämän laajaperäisen korjaustyön valmistumaista ei näy olevan odotettavana lähim-mässä tulevaisuudessa.

Niihin ennakkomaksuihin nähden, joita eräät hallinnonhaarat nostavat Raha-toimikonttorista Rahatoimikamarin maksumääräyksen nojalla ja joista toisinaan melkoiset määrät siirtyvät tililaskuissa kuukaudesta toiseen, rohkenemme toivomuksena lausua etteivät asianomaiset turhanpäiten tilaisi suurempia rahamääriä kuin kulloinkin kuukaudekseen on tarpeen.

Kaupungin hallittavina olevain lahjoitusrahastojen tilit olemme tarkastaneet ja niinkään luetelleet ja läpikäyneet näihin kuuluvat velkakirjat, obligatsioonit, talletustodistukset ja säästökassavastakirjat, joiden kaikkien on huomattu olevan kirjain mukaiset eikä aiheuttavan mitään muistutuksia.

Niinkään olemme tutkineet ja tarkastaneet Rahatoimikamarin hallussa olevat velkakirjat ja vuokravälikirjat sekä lukeneet kaupungille kuuluvat Helsingin Makasiini-osakeyhtiön osakkeet.

Sen nojalla mitä tässä edellä näin olemme lausuneet ja mitä muutoin tarkastuksessa olemme saaneet tietää, katsomme voivamme antaa sen loppuarvostelun että kaupungin rahatointa on viimeksi kuluneena tilivuonna hoidettu asiantuntemuk-sella ja huolellisesti.

Kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan sekä 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta myötäliitetään säädetyt kertomukset.

Helsingissä toukokuun 8 päivänä 1908.

	Henry Smedslund.	
Alb. Hornborg.	Werner Hult.	Hugo Lindén.
Otto Lucander.	Oscar Lönnrot.	Emil Malmberg.
Alfred Schildt.	Gösta Sundholm.	Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1907.

Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti toukokuun 17 päivältä 1876 koskeva Helsingin kaupungin ottamaa 5 %:n lainaa vesijohdon lunastamista varten saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1907 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan kertomuksen tämän lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä lunastettiin obligatiooneja yhteensä 34,600 markan määrästä, nimittäin:

1876 vuoden 5 %:n obligatsioonlainaa.

Litt. A. 1000 Smk N:rot 17, 39, 68, 96, 117, 123, 156, 291, 349, 392, 405, 484=12 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:rot 14, 39, 87, 111, 205, 329, 358, 388, 418, 478, 535, 577, 586, 603, 614, 652, 709, 719, 776, 794, 824, 838, 843, 854, 858, 925, 970, 1052, 1284, 1342, 1363, 1375, 1398, 1446=34 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:rot 24, 83, 94, 119, 241, 273, 507, 589, 680, 780, 790, 799, 810, 849, 859, 875, 900, 937, 938, 982, 1000, 1046, 1072, 1092, 1098, 1115, 1156, 1188=28 kpl.

Kaupungin vastuusumma liikkeessä olevista obligatiooneista oli
joulukuun viimeisenä 1906 Smk 1,090,677: 50

Vuonna 1907 lunastettiin:

arvottuja obligatiooneja määrältään	Smk 29,657: 50	
sekä erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	» 95: — »	29,752: 50
		Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1907 Smk 1,060,925: —

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä obligatiooneja

lunastamatta määrältään	Smk 4,802: 50	
siitä vähennettyä lunastetut korkoliput	» 377: 50	Smk 4,425: —
		Jälellä kuolettamatta Smk 1,056,500: —

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1906

yhteensä Smk 3,070: —

Vuonna 1907 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja » 53,647: 50 Smk 56,717: 50

Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja määrältään Smk 52,950: —

siitä vähennettyä erääntyneiden obligatsioonien korkoliput » 95: — » 52,855: —

Jälellä liikkeessä olevia erääntyneitä korkolippuja Smk 3,862: 50

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsioonit ja korkoliput me laskimme sekä jätimme käärössä sinetillämme ja sisällyksen merkinnällä varustettuna säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holvissa.

Helsingissä, toukokuun 8 päivänä 1908.

	Henry Smedslund.	
Alb. Hornborg.	Werner Hult.	Hugo Lindén.
Otto Lucander.	Oscar Lönnrot.	Emil Malmberg.
Alfred Schildt.	Gösta Sundholm.	Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1907.

Keisarillisen Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antaman päätöksen mukaisesti koskeva Helsingin kaupungin ottamaa 4 1/2 %:n lainaa uutisrakennus- ja järjestelytyötä varten saavat allekirjoittaneet Helsingin kaupungin 1907 vuoden tilien tarkastajat antaa seuraavan kertomuksen mainitun lainan hoidosta sanottuna vuonna.

Marraskuun 1 päivänä arvottiin obligatiooneja yhteensä 67,000 markan määrästä, nimittäin:

1882 vuoden 4 1/2 %:n obligatsioonilainaa.

Litt. A. 3000 Smk N:rot 3, 14, 39, 65, 118, 133=6 kpl.

Litt. B. 1000 Smk N:rot 16, 23, 32, 80, 99, 164, 183, 185, 194, 228, 241, 276, 311, 317, 319, 347, 355, 371, 383, 391, 409, 455, 479, 481, 505, 557, 583, 601, 615, 650, 663=31 kpl.

Litt. C. 500 Smk N:rot 3, 28, 48, 86, 146, 173, 181, 182, 188, 198, 202, 210, 211, 238, 246, 270, 290, 305, 385, 398, 408, 421, 426, 435, 436, 517, 557, 575, 583, 590, 626, 675, 710, 724, 735, 737=36 kpl.

Kaupungin vastuusumma liikkeessä olevista obligatiooneista oli
joulukuun viimeisenä 1906 Fmk 703,072: 50

Vuonna 1907 lunastettiin:

Arvottuja obligatiooneja määrältään	Smk 57,061: 25	
sekä erääntyneitten obligatsioonien korkolippuja	» 641: 25	» 57,702: 50
		<u>57,702: 50</u>
Vastuusumma joulukuun viimeisenä 1907	Smk 645,370: --	

Vuoden päättyessä oli liikkeessä erääntyneitä, lunastamattomia obligatiooneja	Smk 18,292: 50	
siitä vähennettyä lunastetut korkoliput	» 922: 50	Smk 17,370: --
		<u>17,370: --</u>
Jälellä kuolettamatta	Smk 628,000: --	

Erääntyneitä korkolippuja oli liikkeessä joulukuun viimeisenä 1906 yhteensä	Smk 2,835: --	
Vuonna 1907 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	» 29,700: --	Smk 32,535: --
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja määrältään	Smk 31,556: 25	»
Vuoden kuluessa vanhentui korkolippuja	» 56: 25	
		<u>31,612: 50</u>
eli siitä vähennettyä erääntyneiden obligatsioonien korkoliput	Smk 641: 25	Smk 30,971: 25
		<u>30,971: 25</u>
Jälellä liikkeessä olevia eräänt. korkolippuja	Smk 1,563: 75	

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsioonit ja korkoliput me luimme sekä jätimme meidän sinetillämme sekä sisällyksen merkinnällä varustettuun kääröön pantuina säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holvissa.

Helsingissä, toukokuun 8 päivänä 1908.

	Henry Smedslund.	
Alb. Hornborg.	Werner Hult.	Hugo Lindén.
Otto Lucander.	Oscar Lönnrot.	Emil Malmberg.
Alfred Schildt.	Gösta Sundholm.	Uno Öller.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Lausunto, jonka on antanut uuden kunnallislakiehdotuksen tarkastamista varten asetettu valiokunta.

Sittenkun kaupunginvaltuustolle oli annettu tilaisuus antaa lausunto niistä ehdotuksista maalaiskuntain kunnallislaiaksi, kaupunkien kunnallislaiaksi ja kunnalliseksi vaalilaiaksi, jotka Keisarillisen Suomen Senaatin kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta, kunnallista vaalitapaa ja kunnallisverotusta koskevien säännösten tarkastamista varten asettama komitea on laatinut, sekä valtuutetut olivat jättäneet asian valmistamisen tarkoitusta varten asetetulle valiokunnalle, saa valiokunta, joka ei ole katsonut olevan syytä ryhtyä tarkastamaan komitean ehdotusta maalaiskuntain kunnallislaiaksi, komitean ehdotuksien johdosta kaupunkien kunnallislaiaksi ja kunnalliseksi vaalilaiaksi esittää seuraavaa.

Komitea on katsonut voivansa ratkaista kysymyksen kunnallisesta äänioikeudesta, vaalikelpoisuudesta ja vaalitavasta siitä kunnallisen verotustoimen uudistamisesta huolimatta, jonka valmistamisen komitea myöskin oli saanut tehtäväkseen. Vaikkakin ne ovat hyvin läheisessä yhteydessä toistensa kanssa, sanoo komitea, voidaan nämä komitealle annetun tehtävän osat kuitenkin haitatta käsitellä erikseen. Tämän käsityskannan ei valiokunnan mielestä voi katsoa pitävän paikkaansa. Jotta voitaisiin arvostella ehdotetun kunnallisen äänioikeuden uudistuksen vaikutuksia, on ilmeistä että täytyy olla selvillä, miten kunnallisverotus tulee järjestettäväksi. Sillä tuntematta viimeksi mainittua äänioikeusoloihin suoranaisesti vaikuttavaa tekijää on erittäin vaikeata antaa lausuntoa komitean ehdotuksen kyseessä olevasta osasta. Tehtävä käy vielä monimutkaisemmaksi sen kautta että taksotuslautakunta tulisi komitean ehdotuksen mukaan olemaan kaupunginvaltuutettujen valittavana ja lautakunnan kokoonpanoon tulisivat näin ollen suuresti vaikuttamaan kaupunginvaltuutettujen vaalit. Päinvastoin kuin komitea katsoo valiokunta, että kysymys voimassa olevan kunnallislainsäädännön tarkastamisesta olisi ollut otettava käsiteltäväksi samalla kertaa koko laajuudessaan, eikä pidä edullisena että komitea on toistaiseksi jättänyt silleen kunnallisverotusta koskevan kysymyksen, kun komitea muuten on laatinut täydelliset edotukset kunnallishallintoa koskeviksi laeiksi.

Komitea huomauttaa vielä, että nyt voimassa oleva järjestys, jonka mukaan kuntien asiat ovat verrattain harvalukuisten henkilöiden määrättävinä, on jo kauvan ja syystä ollut laajojen kansankerrosten tyytymättömyyden esineenä, sekä että tämä epäkohta olisi viipymättä autettava. Mutta komitea ei ole edes koettanut osottaa, että kunnallishallinnossa olisi tähän saakka ollut niin pahoja epäkohtia, että nämä vaatisivat tämän hallinnon painopisteen siirrettäväksi kokonaan toisiin kansankerrokseen. Huoletta voineekin väittää, että meidän kuntiamme pääasiallisesti on hoidettu mallikelpoisella tavalla. Kuntien raha-asiaan asema on tyydyttävä ja kun kuntien tarpeita varten on täytynyt turvautua luottoon, on sitä säännöllisesti ilman vaikeutta ollut saatavana. Nämä järkevän kunnallishallinnon hyvät tulokset saatettaisiin varmaankin vaaran alaisiksi, jos komitean ehdottama jyrkkä äänioikeusolojen muutos pantaisiin toimeen. Komitea vertaa tätä muutosta valtiolliseen äänioikeuteen, mutta sellaiseen vertailuun ei ole mitään syytä, sillä kunnaneduskunnan päätehtävänä on päättää kunnan taloudellisista asioista, ensi sijassa kunnan menoista, kun taas kansaneduskunnan tehtävät varsinaisesti koskevat valtiollisia ja sivistyksellisiä eli yleensä katsoen aatteellisia kysymyksiä. Sitäpaitsi on toisen valtiomahdin vahvistuksenkielto oikaisukeinona kansaneduskunnan ajattelemattomia päätöksiä vastaan, kun taas meidän kunnallisen itsehallintomme perusteet eivät salli hallitusvallan hallintoviranomaisten kautta puuttua kuntien asioihin muuta kuin poikkeustapauksissa. Eikä muutoksen tekeminen tässä suhteessa olisikaan valiokunnan mielestä toivottava. Kunnallisia kysymyksiä ratkaistaessa tarvitaan sentähden kypsyyttä mieltä ja kokemusta taloudellisissa tehtävissä sekä mielenmalttia ja kohtuutta. Komitean ehdotus merkitsisi todenteolla, että päättämisoikeus kuntien asioihin nähden kokonaan siirtyisi vähävaraisille luokille, sillä ehdotus perustuu yleiseen äänioikeuteen, jossa ei ole muuta rajotusta kuin veronmaksuvelvollisuus kunnalle. Näin tulisi käymään vielä suuremmassa määrässä, jos komitean vähemmistön hyväksymä ehdotus tulisi laiksi, jonka ehdotuksen mukaan jokaiselle täysi-ikäiselle kunnan jäsenelle olisi annettava äänioikeus kaupunginvaltuutettuja ja tilintarkastajia valittaessa huolimatta kunnallisen tuloveron maksuvelvollisuudesta. Tällä tavoin syntyneessä kunnaneduskunnassa ei nimittäin voine edellyttää löytyvän sellaista vastuunalaisuuden tunnetta, jonka osantottovelvollisuus kunnan menojen suorittamiseen tuottaa. Sen seikan valaisemiseksi kuinka suuresti vaikutus kunnan asioihin tulisi muuttumaan varattomien luokkien hyväksi, jos kunnaneduskunta tulisi valittavaksi vähemmistön ehdotuksen mukaan voidaan Helsingin kunnasta esittää seuraavia numeroita. Valtiollisesti äänioikeutettujen lukumäärä oli vuonna 1908 Helsingissä 56,717. Tässä on huomattava, että tämä luku tulisi vielä kohoamaan, jos ikäraja, josta äänioikeuden saaminen riippuu, alennettaisiin 24 vuodesta 21 vuoteen, niinkuin komitea on ehdottanut, jossa tapauksessa äänioikeutettujen lukumäärä voitane arvioida vähintään 60,000:ksi. Vuonna 1907 Helsingin

kaupungissa verotettujen henkilöiden lukumäärä oli taas 15,928, siihen luettuna 1,517 henkilöä, joiden verot on lyhennetty, 763, jotka eivät ole maksaneet verojansa, vaikka he toistaiseksi ovat olleet ääniluetteloihin merkittyinä, 583 ulkomaalaista sekä 423 henkilöä, joille on pantu veroa tulosta useammassa kuin yhdessä kaupunginosassa. Kaupungin koko väkiluvusta on kunnallista äänioikeutta nauttivien lukumäärä 10 korkeintaan 11 %, kun taas valtiollisesti äänioikeutettujen lukumäärä on noin 55 % väkiluvusta. Vastoin sitä käsitystä kunnallisen äänioikeuden luonteesta, johon ehdotus kunnallisen äänioikeuden myöntämisestä kaikille kunnassa asuville yksikolmatta vuotta täyttäneille Suomen kansalaisille perustuu, katsoo valiokunta tarpeelliseksi huomauttaa, että äänioikeus kunnan asioissa ei suinkaan ole minkäänlainen yleinen inhimillinen tai kansalaisille kuuluva oikeus vaan oikeus, joka positivisen lain säännösten perusteella annetaan henkilöille, joilla on tarpeeksi arvostelukykyä voidakseen käyttää sitä kaikkien yhteiseksi parhaaksi. Sen seikan selville saamiseksi, kenelle tämä oikeus on uskottava, on asetettu useita kriteerioita, jolloin samalla myöskin on säädetty, onko määrättyillä henkilöillä tai kunnan jäsenten ryhmillä oleva suurempaa vaikutusta kunnan asioihin kuin muilla. Tähän saakka on tavallisesti sitä henkilöä pidetty pätevimpänä arvostelevaan kunnan asioita, joka parhaiten on osottanut voivansa hoitaa omiaan, ja sen vuoksi on, vaikkakin määrättyillä rajoituksilla, annettu kunnan jäsenille äänioikeutta suorassa suhteessa siihen tuloon, josta hän maksaa veroa kunnalle. Vaikka voitaisiinkin esittää painavia syitä ainakin vahvasti rajotetun ääniasteikon pysyttämisen puolesta, kehottavat toiselta puolen erityiset näkökohdat myöntämään yhtäläisen äänioikeuden kaikille kunnan äänioikeutetuille jäsenille. Valiokunta onkin yhtynyt komitean ehdotukseen, että otetaan käytäntöön yhtäläisen äänioikeuden periaate kunnallisvaaleissa, mutta se tekee tämän edellyttäen, että veronmaksuvelvollisuus kunnalle pysytetään äänioikeuden käyttämisen ehtona, eikä se näin ollen mitenkään voi hyväksyä vähemmistön mielipidettä, että kunnallinen äänioikeus olisi myönnettävä kunnan jäsenille samoilla perusteilla kuin valtiollisen äänioikeuden nauttimiseen nähden on voimassa.

Jo ääniasteikon poistaminen saanee kunnaneduskunnan kokoonpanossa aikaan niin melkoisia muutoksia, että erityisiä takeita äkkinäisiä ja ajattelemattomia päätöksiä vastaan sen puolelta on pidetty tarpeellisenä kunnallishallinnon tasaisen kehityksen turvaamiseksi ainakin jossain määrin. Komitean ehdottamia takeita kunnan vallanpitäjien mahdollisia erehdyksiä vastaan täytyy kuitenkin katsoa aivan näennäisiksi. Niinpä ei ehdotettu lisätyn kaupunginvaltuustolaitoksen laajentaminen, joka laitos tähän saakka on toiminut jotenkin epäonnistuneesti, ole erittäin toivottava. Ainakin pääkaupungissa osottaa kokemus, että lisävaltuutetut vain harvoin osottavat erityistä harrastusta sen asian käsittelyyn, jonka päättämiseen heidän on otettava osaa. Ennakolta katsoen ei juuri olekaan luultavaa, että henkilöt, joilla ei ole ollut tilaisuutta pitempää aikaa kunnan eduskunnan jäsenenä seurata kunnallisia kysymyksiä, hyvällä

menestyksellä voisivat ottaa osaa yksityisen asian käsittelyyn, ellei heillä ole erityisiä tietoja siitä kysymyksestä, jonka ratkaisuun heidän puolestaan tulee vaikuttaa. Mutta lisävaltuutettujen valitsemisella ei komitean ehdotuksessa olekaan niin suuresti tarkoituksena hankkia vakinaiseen valtuustoon hyvinkin tarpeellista kokemuksen ja tietojen lisäystä muutamien erityisten kysymysten ratkaisemista varten, vaan on sen tarkoituksena pikemmin estää näitä tekemästä päätöstä kunnan jäsenten liiallisesta verottamisesta sekä antaa takeita, että tarpeellista säästäväisyyttä kunnan asioissa noudatetaan. Mutta kun lisävaltuutetut valitaan samojen perusteiden mukaan kuin varsinaisetkin valtuutetut ja kun valitsijain keskuudessa vallitsevien mielipiteiden edustajia siis tulee olemaan suhteellisesti sama määrä lisätyössä kuin varsinaisessakin valtuustossa, niin voi ennakoita arvata, että lisävaltuutetut tulevat samalla enemmistöllä kuin varsinaiset hyväksymään viimeainittujen päätökset käsiteltävinä olevista kysymyksistä ja siten vaan antamaan suurempaa painoa varsinaisten päätöksille, mutta eivät suinkaan ehkäisevästi niihin vaikuttamaan. Mutta vaikka voisikin ajatella, että lisävaltuutetut osotaisivat suurempaa kohtuutta, kun on kysymys kunnan menoista, ei varsinaisilta valtuutetuilta suinkaan puuttuisi keinoja, joiden avulla he voisivat vapautua täten syntyvästä esteestä. Esimerkiksi merkitsemällä myöntämänsä määrärahat seuraavan vuoden menoarvioon tai ottamalla lainoja lyhyellä takaisinmaksuajalla voisivat varsinaiset valtuutetut pakottaa lisävaltuutettuja pitemmäksi aikaa otetuilla lainoilla tai korkeammalla taksotuksella peittämään viimeksi mainitun vuoden vakinaiset menot, ellei käytettävänä olevia varoja niiden suorittamiseen löytyisi.

Koska kokemus on osottanut, että lisävaltuutetuilla kunnallisena laitoksena on ollut hyvin vähän merkitystä niiden kysymysten ratkaisemiseen nähden, joiden päättämisessä he ovat olleet osallisena, eikä tämä laitos, sellaisena kuin komitea on sen ehdottanut, myöskään tulisi, niin kuin yllä on osotettu, vaikuttamaan komitean tarkottamaan suuntaan pidättävänä aineksena kaupunginvaltuustossa, ehdottaa valiokunta, että koko laitos poistettaisiin laista. Tässä tapauksessa täytyisi kuitenkin ryhtyä muihin keinoihin, jotta olisi taattua, että valtuustossa tulee löytymään taitavia ja maltillisia aineksia, joiden tarve jo osottautuu välttämättömäksi, kun on täytettävänä sijoja valtuuston valiokunnissa. Valiokunta katsoo sentähden tarpeelliseksi puoltaa sellaista järjestystä, että valtuutettujen vaalit vast'edes tapahtuisivat kahdessa luokassa, siten että puolet valtuutettujen määrästä valittaisiin kummassakin luokassa erikseen. Raja näiden luokkien välille asettaisiin sillä tavalla, että ne kunnan jäsenet, joita on taksotettu tulosta, joka ei nouse laissa kerta kaikkiaan säädettyä määrää suuremmaksi, kuuluisivat toiseen luokkaan ja ne, joita on taksotettu samaa määrää suuremmasta tulosta, toiseen luokkaan. Kummassakin luokassa olisi kullakin äänioikeutetulla yksi ääni ja naimisissa oleva nainen olisi äänioikeutettu samassa luokassa, jossa miehellä on äänioikeus. Kuitenkin tulisi sen tulomäärän, joka olisi rajana eri luokkien välillä,

katsoen taloudellisten olojen erilaisuuteen, olla jonkun verran alhaisempi pienemmissä kaupungeissa ja korkeampi suuremmissa, esimerkiksi 1500 markkaa edellisissä ja 3000 jälkimäisissä. Tehdyn laskun mukaan tulisi noin 25 % valitsijakunnasta kuulumaan korkeammin verotettujen ryhmään ja loput alhaisemmin verotettujen. Tätä teknillisessä suhteessa erittäin yksinkertaista ja tarkotukseensa täysin riittävää järjestystä vastaan ei voitane periaatteellisesti tehdä mitään oikeutettua muistutusta. Vähemmistön hyväksymässä vaihtoehtoksessaan säännökseksi kunnallisesta äänioikeudesta onkin komitea myöntänyt ahtaammalle, taloudellisessa suhteessa toisin määritellylle valitsijaryhmälle oikeuden valita lisävaltuutettuja.

Paitsi ylläolevia yleisiä muistutuksia komitean ehdotusta vastaan on valiokunnalla ollut aihetta seuraaviin huomautuksiin lakiehdotuksen yksityisiä säännöksiä vastaan.

Koska henkilöt, joilla kaupungissa on valtion- tai kunnanvirka ja jotka siellä 3 §. kantavat palkkaa, 38 ja 40 §§ mukaan maksavat veroa kunnalle, näyttää johdonmukaisuus vaativan, että heidän myöskin selitetään olevan kunnan jäseniä, jonka vuoksi tätä asiaa koskeva määräys on tähän §:ään otettava. Valiokunta katsoo nimittäin, että vaikka he nauttivatkin eräitä etuja kunnassa, jossa asuvat, he kuitenkin ovat velvolliset ottamaan osaa kunnallisten menojen suorittamiseen siinä kunnassa, josta he nauttivat tulonsa ja jossa heidän tulisi asua.

§:n sanamuotoa vastaan on sitäpaitsi huomautettu, että lause »katsomatta, mihin kirkkoyhdyskuntaan hän kuuluu» olisi itsestään selvänä jätettävä pois, sekä että sana »liikettä» samoin olisi poistettava tarpeettomana, koska käsite, jota tarkotetaan, jo on lausuttuna sanoilla »elinkeinoa» ja »ammattia».

Tämän §:n yhteydessä on huomautettava, ettei komitea ole selittänyt, millä 4 §. tavalla kaupungeille perustuslaissa vahvistettua oikeutta saada raastuvankokouksessa ehdottaa pormestaria ja valita neuvosmiehiä tulisi käytettäväksi sittenkun raastuvankokous olisi poistettu. Valiokunnan mielestä olisi nimenomainen säännös tästä ehdottomasti tarpeen, niinhyvin siinä tapauksessa että komitea on ajatellut raastuvankokouksen tehtävät tässä suhteessa siirrettäviksi kaupunginvaltuustolle, jolloin ehdotus tarkoittaa perustuslain muutosta, kuin siinä tapauksessa että pormestarin ja neuvosmiesten vaalit, kuten 32 §:n sanamuodosta saattaa arvata, vastedeskin tulisivat tapahtumaan raastuvankokouksessa.

Koska ei ainoastaan kunnallisten vaalien valmistaminen ja toimittaminen 8 §. vaan myöskin vaalitulosten laskeminen tulisi olemaan kunnallisten vaali- ja keskustelukuntien tehtävänä, mutta valiokunta rohkenee epäillä, että joka kunnassa, varsinkin pienemmissä maalaiskunnissa, löytyisi henkilöitä, jotka olisivat päteviä suorittamaan sanotuille lautakunnille kuuluvaa, matematisia erikoistietoja vaativaa työtä, täytyy valiokunnan lausua epäilyksensä, onko oikein että kunnallisvaaleja varten laissa

ehdottomasti määrätään noudatettavaksi niin vaikeasti käsiteltävää ja kallista vaalitapaa, kuin suhteellinen vaalitapa on. Suhteellisen vaalitavan eduksi ei suinkaan voida vedota valtiollisista vaaleista saatuun esimerkkiin, sillä niissä toimittaa vaalituloksen laskemisen kunkin läänin keskuslautakunta, jonka jäseniksi voidaan valita henkilöitä, joilla on aivan toisellaiset edellytykset, kuin mitä suurin osa maan noin 600 kunnasta voisi vaalejansa varten hankkia. Saattaessaan käytäntöön n. k. yhteiset ehdokkaat vaaliliittojen sijasta, joita ei ole vaalilakiin otettu, ei komitean ehdottama kunnallinen vaalitapa ole tullut kovinkaan paljon yksinkertaisemmaksi ja helpommaksi soveltaa kuin valtiollisissa vaaleissa käytetty. Mitä tulee vaalien toimittamisesta suhteellisen vaalitavan mukaan johtuviin kustannuksiin, ansainnee mainitsemista, että Helsingin kunta on katsonut tarpeelliseksi tämän vuoden valtiopäivämiesvaaleja varten määrätä 15,000 markan suuruisen summan, vaikkakin valtiovarasto suorittaa melkoista suuremman osan vaalikustannuksista. Kun komitea on ehdottanut että niin hyvin varsinaiset kuin lisätyt kaupungin valtuutetut valittaisiin suhteellisen vaalitavan mukaan ja lisävaltuutettuja voidaan tarvita useita kertoja samana vuonna, voisi sattua, että kunnallisvaaleja tulisi toimitettavaksi useita kertoja vuodessa, mikä tekisi suhteelliseen vaalitapaan liittyvät epäkohdat sitä tuntuvammiksi.

Suhteellisten vaalien tarkoituksena on että kunnan jäsenten keskuudessa vallitsevat eri mielipiteet pääsevät, mikäli ne saavat kannatusta, esiintymään kunnaneduskunnassa. Tämä tarkoitus voitaneen saavuttaa toisellakin tavalla. Jos valiokunnan ehdotus valitsijoiden jakamisesta kahteen luokkaan otetaan huomioon, niin tulee, kun kolmasosa valtuutettujen koko luvusta vuosittain valitaan, ainoastaan kuudesosa tästä määrästä valittavaksi kummassakin luokassa. Valtuutettujen lukumäärän tulee sentähden olla kuudella jaollinen luku, mikä käykin mahdolliseksi, jos valtuutettujen vähin luku määrätään kahdeksitoista tai kahdeksaksitoista, eikä viideksitoista niinkuin komitea on ehdottanut. Kummassakin luokassa valittaisiin siis vuosittain vähintään 2 tai 3 ja korkeintaan 8 valtuutettua, riippuen kaupunkien suuruudesta. Näiden harvojen paikkojen täyttämiseksi ei suinkaan näytä olevan tarpeellista panna suhteellisesta vaalitavasta johtuvaa laajaa vaalikoneistoa käyntiin, vaan voitaisiin samat edut, joita suhteellisella vaalitavalla on tarkotettu, pääasiassa saavuttaa myöskin siten, että vaalit tapahtuisivat yhdenmiehen vaalipiireissä enemmistöperiaatteen mukaan. Jako vaalipiireihin olisi valiokunnan mielestä täysin riittävänä takeena siitä, että eroavien mielipiteiden edustajia tulisi valituksi kunnaneduskuntaan. Nämä takeet vielä lisääntyisivät, jos ehdokkaat, jotka kunnan vaaleissa olivat saaneet suurimman äänimäärän lähinnä valituksi tulleiden jälkeen ja jotka todennäköisesti edustavat toisia mielipide-ryhmiä kuin nämät, valtuutetun kuollessa tai muuttaessa pois paikkakunnalta varajäsenenä järjestyksessä äänimääränsä mukaaan astuisivat kunnaneduskuntaan tyhjiksi jääneille sijoille.

Yllämainituilla syillä katsoo valiokunta tarpeelliseksi esittää sellaista muutosta tähän pykälään, että kaupunginvaltuutettuja valitsisivat kunnan äänioikeutetut jäsenet jaettuina kahteen luokkaan, välittömällä enemmistövaaleilla yhdenmiehen vaalipiireissä. Jos tämä järjestys hyväksytään, tulisi pykälässä samalla löytyä määräys, minkä viranomaisen asia olisi vahvistaa kuntien jako vaalipiireihin.

Mitä tulee komitean ehdottamaan kieltoon, ettei valtamiehen kautta saa äänioikeutta käyttää, on siitä valiokunnassa lausuttu eri mielipiteitä, jonka vuoksi valiokunta ei ole tahtonut esittää mitään poikkeavaa ehdotusta tästä kysymyksestä.

Kun kaupunginvaltuutettujen vaali tulevan kunnallislain mukaan ensi kerran 9 §. toimitetaan, olisi tarpeellisen yhtenäisyyden säilyttämiseksi kunnan hallinnossa vain kolmasosa kaupunginvaltuutettuja valittava uuden lain perusteiden mukaan sekä sitä seuraavana vuonna taas vain kolmasosa, kunnes kaikki nyt voimassa olevan lain mukaan valitut valtuutetut vuoronsa mukaan ovat eronneet. Tähän suuntaan käyvä välittävä säännös on sentähden tähän §:ään liitettävä.

Koska ääniluettelo laadittaessa kunnan vaaleja varten sen tarkastaminen, onko kukin kunnan jäsen suorittanut kahden lähinnä edellisen vuoden kunnallisverojansa, tuottaa erityisiä vaikeuksia, eikä tätä koskevaa säännöstä monin paikoin todellisuudessa ole noudatettu, ehdottaisi valiokunta tämän §:n muutettavaksi siten, että ainoastaan se, joka on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut lähinnä edellisen vuoden kunnallisverot, menettäisi vaalioikeutensa. 10 §. *(1:n vaihto-ehdotus).*

Päinvastoin kuin komitea, katsoo valiokunta olevan sitä vähemmän syytä vaalikelpoisuudesta muihin kunnan luottamustoimiin kuin kaupunginvaltuutetun säätää samaa ikärajaa ja muita rajoituksia kuin vaalikelpoisuudesta valtuutetuksi, koska erinäiset kunnan virkamiehet ovat kunnan eri lautakuntien itseoikeutettuja jäseniä, jonka vuoksi tämän §:n toinen momentti valiokunnan mielestä olisi jätettävä pois. 11 §.

Koska valiokunta esittämillään periaatteellisilla syillä on katsonut tarpeelliseksi esittää lisättyä kaupunginvaltuustolaitosta kokonaisuudessaan lakkautettavaksi, olisi tämä § kokonaan jätettävä pois. Että tässä §:ssä säädetty järjestys sitäpaitsi tulisi tuottamaan melkoista viivytystä kunnallista tulo- ja menoarviota vahvistettaessa sekä siitä syntyvää sekaannusta, näkyy helposti, jos ajatellaan, että kun tulo- ja menoarvion järjestelyssä, joka on suoritettava joulukuussa, huomataan, etteivät kunnan vakinaiset tulot sekä aina 4^oo:iin nouseva taksotus riitä järjestelyssä päätettyihin menoihin, niin on asian käsittely keskeytettävä ja lisä-valtuutettujen vaali kuulutettava pidettäväksi esimerkiksi korkeamman taksotuksen myöntämistä varten. Tämän vaalin valmistukset, varsinkin jos se toimitettaisiin suhteellisen vaalittavan mukaan, sekä vaalintoimitus ja vaalintuloksen laskeminen tulisivat vaatimaan melkoisen ajan. Jos siten kuitenkin täytyisi kunnan menojen suorittamiseksi turvautua muihin keinoihin esim. sellaiseen lainaan, että lisävaltuutettujen suostumus sen ottamiseen on säädetty, 12 §.

tulisi vaalimenettely uudistettavaksi ja tulo- ja menoarvion vahvistaminen lykättäväksi toisen kerran.

Muuten on valiokunnalla ruotsalaisen tekstin sanamuotoa vastaan §:n jälkimmäisessä momentissa huomautettavana, että sana »redogörelseår» ei tässä yhteydessä ole asianmukainen, ja olisi se sentähden vaihdettava sanaan »kalenderår», sekä että lause »om hvars uppbärande fullmäktige under samma år beslutit» olisi muutettava niin, että sanat »under samma år» selvästi tulisivat kuulumaan käsitteeseen »uppbärande», ja tulisi lause siis kuulumaan seuraavasti: »om hvars uppbärande under samma år fullmäktige beslutit.»

13 §. Jotta ei erotettaisi kaupunkiin yhdistetyn alueen vaihtoa koskevia asioita niistä, joiden päättäminen kuuluu lisävaltuutetuille, jos tämä laitos säilytetään, olisi lause »joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kaupungin omaksi» 1) kohdasta harhaanviepänä ja tarpeettomana poistettava.

Jos lisävaltuustolaitos lakkautetaan, tulisi koko tämä § häviämään.

14 §. Koska ruotsalaisessa tekstissä kaksinkertainen kieltosana ennen lausetta »uppnått sextio års ålder» ei ole omiaan edistämään säännöksen selvyyttä, on lähinnä mainittua lausetta oleva sana »ej» ruotsalaisesta tekstistä poistettava.

18 §. Koska on osottautunut tarpeen vaatimaksi, että kaupunginvaltuuston kokouksessa poikkeustapauksissa otetaan ratkaistavaksi vähemmän tärkeitä kiireellisiä asioita, vaikkei siitä olekaan kutsumuksessa tällaiseen kokoukseen nimenomaan mainittu, olisi syytä tämän §:n ensi momenttiin sanojen »myöskin» ja »lyhyen» väliin lisätä sanat »mikäli mahdollista».

19 §. Tähän §:ään on komitea jättänyt nykyään voimassa olevan määräyksen siitä, kuinka suuren lukumäärän kaupunginvaltuutettuja tulee olla kokouksessa saapuvilla, jotta valtuutetut voisivat ottaa asian käsiteltäväkseen ja siitä tehdä päätöksen. Tämä säännös on kuitenkin osottautunut erittäin haitalliseksi kaupunginvaltuuston työlle, koska sangen usein on sattunut, ettei kokouksia varsinkaan kesäkuukausina ole voitu saada aikaan, koska valtuutettuja ei ole saapunut päätöksenvoipaa lukumäärää, tai on kokous täytynyt hajottaa, kun valtuutettuja pitkän kokouksen kuluessa on poistunut niin suuri joukko, etteivät jällelle jääneet enään ole olleet päätöksenvoivat. Olisi sentähden ollut syytä komitean ehdottaa jotakin keinoa tämän epäkohdan auttamiseksi. Koska niin ei ole tapahtunut, katsoo valiokunta tarpeelliseksi ehdottaa §:n ensi momenttiin tehtäväksi sen sisältöisen lisäyksen, että kaupunginvaltuusto on päätöksenvoipa silloinkin, kun valtuutettuja on saapuvilla vähemmän kuin kaksi kolmatta osaa, mutta vähintään puolet koko lukumäärästä ovat päätöksestä yksimieliset.

21 §. Koska varsinkin pienemmissä yhteiskunnissa voi olla toivottavaa, että maistraatin puheenjohtajalla on kuten tähänkin asti oikeus kaupunginvaltuuston kokouksessa panna alulle valtuuston toimenpiteitä kokouksessa esittämällä sitä tarkottavia ehdo-

tuksia, mutta komitean tälle §:lle ehdottama sisällys näyttää estävän sen, ehdottaa valiokunta, joka on komitean kanssa samaa mieltä siitä, että on tarkotuksenmukaista että rahatoimikamari velvotetaan lähettämään joku jäsenensä edustamaan sitä kaupunginvaltuuston kokouksessa, että §:n ensi momentin sisältö jätetään sellaiseksi kuin se voimassa olevassa kunnallisasetuksessa (38 §.) on, ja että toiseksi momentiksi pannaan komitean lisäämä säännös, että rahatoimikamarin puheenjohtajan tai jonkun muun rahatoimikamarin edustajan tulee, vaikkei hän olisikaan kaupunginvaltuutettu, olla saapuvilla valtuuston kokouksessa antamassa tarpeellisia tietoja.

Ruotsalaisessa tekstissä on sana »kommunalfullmäktige» tämän §:n kolman- 22 §. nnessa momentissa vaihdettava sanaan »stadsfullmäktige».

Kolmannen momentin säännöstä vastaan on valiokunta muuten katsonut tarpeelliseksi huomauttaa, että suhteellisen vaalitavan sovelluttaminen kaupunginvaltuustossa ei näytä valiokunnasta riittävästi perustellulta. Tähän käsitykseen on valiokunta tullut ei ainostaan sen vuoksi että suhteellinen vaalitapa on kovin laaja ja sen käytäntöön ottaminen tällä alalla olisi omiaan viivyttämään valtuuston työtä, vaan etupäässä koska valiokunta on sitä mieltä, että kunnan lautakuntien ja valiokuntien paikat ovat täytettävät eri kysymyksiin parhaiten perehtyneillä henkilöillä. Nämät eivät kuitenkaan jakaudu varsinkaan niin harvalukuisessa yhdyskunnassa kuin kaupunginvaltuusto on, eri puolueiden kesken d'Hondtin säännön mukaan, jonkatähden lautakuntien ja valiokuntien kokoonpano varmaankin tulisi suhteellisen vaalitavan mukaan olemaan huonompi kuin tavallisilla enemmistövaaleilla. Sitäpaitsi on huomattava, että suhteellinen vaalitapa tulisi edistämään jyrkempää puolueyhymitystä ja häikelemättömämpää puoluehajaannusta valtuustossa kuin toivottavaa olisi, kun taas enemmistövaaleissa vallitsevan puolueen täytyy tuntea olevansa velvollinen ottamaan huomioon myöskin muut puolueet, mikä puolestaa lieventäisi puolueiden kesken vallitsevaa jyrkkää erotusta.

Koska ei voida katsoa menevän valiokunnan toimivallan ulkopuolelle ehdot- 25 §. taa muutoksia myöskin sellaisiin säännöksiin, jotka komitea muuttamatta on ottanut voimassa olevasta kunnallisasetuksesta ja kun tämän pykälän määräys että kaupunginvaltuuston päätös on maistraatille kirjallisesti ilmoitettava, on näyttänyt johtavan tarpeettomiin ja aikaa kuluttaviin kirjoittelemisiin, ehdottaisi valiokunta tämän pykälän muutettavaksi niin, että kaupunginvaltuustolle annettaisiin oikeus ilmoittaa päätöksensä lautakunnille ja kunnan viranomaisille suoraan ja ilman maistraatin välitystä, kuitenkin huomioonottaen, että maistraatille jätettäisiin tilaisuus heti tarkistuksen jälkeen käydä lävitse valtuuston kokouksen pöytäkirja voidakseen tarkastaa päätösten laillisuutta ja estää niiden täytäntöön panon, jos ne huomattaisiin lain vastaisiksi.

Jotta myöskin kaupunginvaltuuston ulkopuolella olevia voimia saataisiin käyt- 27 §.

tää asioiden valmistamiseen, katsoo valiokunta, että tähän §:ään otettu ja myöskin nyt voimassa olevassa kunnallisasetuksessa esiintyvä sana »keskuudessansa» ilman muuta voisi jäädä pois.

29 § Ruotsalaisen tekstin sana »vägran» toisen momentin viimeisessä lauseessa on vaihdettava asianmukaisempaan sanaan »förbud».

34 § Koska valiokunnasta on näyttänyt väärältä, ettei kaupunginvaltuustolla ole oikeutta tehdä ehdotusta rahatoimikamarin ohjesäännöksi tai muutokseksi siihen, eikä näy löytyvän järjellistä syytä pidättää maistraatille koko aloteoikeus tässä asiassa, saa valiokunta ehdottaa, että § täydennettäisiin sellaisella määräyksellä, että myöskin kaupunginvaltuusto voi tehdä ehdotuksen uudeksi rahatoimikamarin ohjesäännöksi tai muutoksiksi voimassa olevaan ohjesääntöön.

35 § Koska on yleisesti tunnustettu tosiasia, että elantokustannukset suuremmissa kaupungeissa ovat korkeammat kuin pienemmissä ja niin ollen vuositulo, joka on välttämätön edellytys toimeentulomahdollisuudelle ensiksi mainittuun ryhmään kuuluvissa kaupungeissa, on niissä asetettava vähän korkeammaksi kuin jälkimäiseen ryhmään kuuluvissa kaupungeissa, on valiokunta, edellyttäen että rajaksi näiden ryhmien välille olisi pantava 10,000 henkilöön nouseva asukasluku, tahtonut ehdottaa että alin verotettava vuositulo sellaisissa kaupungeissa, joissa on vähemmän kuin 10,000 asukasta, olisi komitean ehdotuksen mukaisesti määrättävä esimerkiksi 600 markaksi, mutta kaupungeissa, joissa on 10,000 asukasta tai enemmän 800 markaksi.

Kun taksotuslautakunnan olisi mahdotonta ilman verotettavan omaa ilmoitusta, jossa samalla myöskin olisi mainittuna lasten lukumäärä ja niiden ikä, noudattaa tämän §:n neljännessä momentissa olevaa määräystä, joka valiokunnan ajatuksen mukaan sitäpaitsi tulisi antamaan aihetta loppumattomiin rettelöihin ja valituksiin taksotuksesta, katsoo valiokunta tarpeelliseksi ehdottaa, että koko tämä momentti §:stä poistettaisiin, vaikka valiokunta on huomannut siinä esiintyvän periaatteen oikeaksi myöskin muutamiin muihin kuin §:ssä mainittuihin tapauksiin nähden, jolloin kokonaisen perheen elättäminen on yhden ainoan henkilön asiana.

§:n sanamuotoa vastaan on huomautettu, että sanat »uskontunnustuksesta ja kansalaisoikeudesta huolimatta» voitaisiin ensi momentista ilman muuta jättää pois, sekä että sana »liikettä» viidennen momentin kolmannella rivillä olisi 3 §:ssä saman sanan ollessa puheena esitettyjen näkökohtien mukaisesti myöskin poistettava, varsinkin koska nykyisestä sanamuodosta voisi tulla siihen johtopäätökseen, että henkilön, joka ei ole Suomen alamainen, tulisi maksaa veroa ainoastaan kaupungissa harjoittamastaan liikkeestä, mutta ei elinkeinosta tai ammatista, tai että koko lauseen »maksakoon kiinteästä omaisuudestaan sekä liikkeestänsä kunnalle veroa» sijaan olisi pantava »maksakoon siitä saamastaan tulosta kunnalle veroa».

36 § Koska on periaatteellisesti väärin, että taksotuslautakunnan valitsee sama

viranomainen, jonka asiana on määrätä kunnan menot, katsoo valiokunta tämän lausunnon yleisessä osassa jo esitettyjen näkökohtien mukaisesti, että taksotuslautakunnan tulee olla kunnan äänioikeutettujen jäsenten valittava suoranaisilla vaaleilla samalla tavalla kuin kaupunginvaltuutetut.

Vaikka komitea ei vielä ole esittänyt ehdotusta kunnallisverotuksen uudista- 37 & 38 §§. miseksi, ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut olevan syytä jättää aivan lyhyesti viittaamatta suurimpiin epäkohtiin, jotka valiokunnan mielestä haittaavat nykyistä verotusjärjestelmää. Niinpä on valiokunnassa huomautettu, että taksotuslautakunta on sopimattomasti kokoonpantu, koska siihen kuuluu liian suuri määrä henkilöitä ja näiltä puuttuu erityisiä tietoja tehtävästään. Kun verotettavan omaa selitystä ei ole määrätty pakolliseksi, on lautakunnan tehtävä erittäin vaikea ja tehty taksotus perustuu säännöllisesti hyvin horjuville edellytyksille. Verotettavien omaa selitystä ei kuitenkaan voida ottaa käytäntöön, niin kauvan kuin taksotuslautakuntaa eivät muodosta muutamat harvat valantehneet henkilöt, joille voitaisiin antaa oikeus hankkimalla tietoja muilta tahoilta tarkastaa annettuja ilmoituksia. Taksotuksen periaatteet ovat sitäpaitsi niin epäselvät, että taksotuksessa usein vallitsee suoranainen mielivalta. Taksotuslautakuntaa eivät sido mitkään tiedot verotettavan tuloista vaikka nämät todistettaisiin oikeaksikin. Elinkeinon ja muun liikkeen verotus etenkin on mielivaltainen, koska sen muutamissa tapauksissa saa toimittaa »katsoen liikkeen laatuun ja laajuuteen» huolimatta sen tuloksista. Jos edellisen vuoden tulot pannaan verotuksen perusteeksi, niin ei tämäkään liikeolojen vaihteluiden vuoksi johda oikeuden mukaiseen tulokseen, jonka vuoksi olisi edullisempaa sekä liikemiehelle että kunnalle, jos kolmen edellisen vuoden tulojen keskiarvo pantaisiin taksotuksen perusteeksi. Osakeyhtiötä ei myöskään olisi verotettava siltä osalta sen tuloja, joka osinkojen muodossa jaetaan sen osakkaille. Myöskin on huomautettu, että taksotusta koskevien valitusten tarkastaminen olisi ehdottomasti uskottava jollekin määrätylle viranomaiselle ja tälle annettava oikeus ottaa käsiteltäväkseen myöskin kysymys maksettavaksi pannun taksotuksen määrästä sen sijaan että kuvernöörin tarkastusoikeus yleisen käytännön mukaan ainoastaan ulottuu taksotuksen perusteisiin.

Samoista syistä, jotka on esitetty, kun oli kysymys 35 §:n 4 momentista, katsoo valiokunta, että 38 §:n 2 momentti olisi lakiehdotuksesta poistettava.

Koska pääkaupungin ja muiden suurempien kaupunkien kehittyneemmissä 50 ja 51 §§. oloissa on mahdotonta päättää kunnan tilejä näissä §§ säädettyihin aikoihin, olisi valiokunnan mielestä sopivaa, että kyseessä olevat aikamäärät siirrettäisiin jossain määrin myöhemmiksi.

Äsken esitetyistä syistä on aikamäärä myöskin tässä pykälässä sopimaton. 53 §.

Sana »annonledes» on nähtävästi erehdyksestä jäänyt pois §:n ruotsalaisesta 63 §. tekstistä sanojen »stadsfullmäktige» ja »öfverskridit» väliltä tämän §:n ensi momen-

tissa ja on se sentähden lisättävä. Sana löytyy lainpaikan suomalaisessa tekstiehdotuksessa.

67 §. Vaikka tämä §, jonka sisältö löytyy rikoslaissa, tarpeettomana voitaisiin jättää pois, katsoo valiokunta, että siinä löytyvän sanan »viranomaisia» sijaan olisi, jos § säilytetään, pantava täydellisempi lausetapa »lautakuntia, toimikuntia ja virkamiehiä».

Koska valiokunta niin hyvin periaatteellisista kuin käytännöllisistä syistä on katsonut, ettei suhteellinen vaalitapa ole sopiva kuntien vaaleissa, ei valiokunta ole katsonut olevan syytä ryhtyä tarkastamaan ehdotuksessa kunnalliseksi vaalilaiksi löytyviä yksityiskohtaisia määräyksiä, varsinkaan koska tämän lausunnon antamista varten myönnetty niukanlainen aika ei ole sallinut ryhtyä perusteellisesti tarkastamaan ehdotusta.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 1908.

Alfred Norrmén.

Lennart Cajander.

Mauritz Hallberg.

F. Heikel.

ollut poissa tarkastuksesta

Karl Söderholm.

Alexander Frey.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

20 p:nä toukok. 1908.

Sittekun herrat Kaupunginvaltuusmiehet kokouksessaan 4 päivänä kesäkuuta 1907 olivat päättäneet, että Helsingin kaupungin uusi kaasulaitos on rakennettava Suvilahden alueelle, etelään ja länteen Sörnäisten satamaradasta, on kaasulaitoksen toimeenpaneva johtaja yksissä neuvoin saksalaisten erikoisliikkeiden kanssa laatunut suunnitelman uuden kaasulaitoksen rakentamista varten.

Suunnitelma esitettiin hallitukselle sen kokouksessa 3 päivänä joulukuuta 1907 ja päätti hallitus helpottaakseen yksityiskohtaisten ehdotusten ja kustannuslaskelmien laatimista, antaa kaasulaitoksen assistentin tehtäväksi käydä kaikissa niissä liikkeissä, joilta oli pyydetty hintailmotuksia, vielä suullisesti neuvotellakseen liikkeiden kanssa sekä antaakseen niille kaikki tiedot, joita vielä voitiin pitää tarpeellina yksityiskohtaisia ehdotuksia laadittaessa suunnitelmassa esitettyjen toivomusten mukaisesti.

Niinkuin oheenliitetystä ohjelmasta näkyy, osottaa kaasunkulutns niin vahvaa taipumusta kohoamaan, että heti on ryhdyttävä tehokkaiisiin toimenpiteisiin uuden kaasulaitoksen rakentamiseksi, sillä vaikka käytetäänkin kaikki mahdollisuudet, joilla nykyään löytyvien kahden kaasulaitoksen kaasunvalmistusta voidaan kohottaa, eivät nämät kuitenkaan voi tyydyttää kaupungin kaasuntarvetta enempää kuin kaksi vuotta. Syksyllä 1910 täytyy Suvilahden uuden kaasulaitoksen voida ottaa haltuunsa kaasun tuotanto.

Suoritettava rakennustyö on suuri ja laaja ja sitä ennen on tehtävä melkoisia louhimis- ja tasotustöitä, jonka tähden hallitus katsoi välttämättömäksi, että esitöihin voitaisiin ryhtyä jo syksyllä 1908. Kesällä 1909 olisivat tarvittavat rakennukset rakennettavat, niin että uunien ja koneiden kuntoonpano voitaisiin toimittaa osaksi talvella 1909—1910, osaksi seuraavana keväänä ja kesänä.

Sittekun saksalaisten erikoisliikkeitten suunnitelmat ja tarjoukset olivat saapuneet ja kun siis oli mahdollista lähemmin tarkastaa suunnitelmaa, päätti hallitus 5 päivänä maaliskuuta pitämässään kokouksessa, jossa myöskin allekirjottaneet hallituksen varajäsenet olivat saapuvilla, vielä alistaa suunnitelman ammattimiesten tarkastettavaksi.

Tätä tarkotusta varten annettiin toimeenpanevan johtajan tehtäväksi käydä Zürichin kaasulaitoksen johtajan, insinööri A. Weissin luona, joka ei ainoastaan nauti suurta arvoa etevänä kaasuaammattimiehenä, vaan jolla myöskin erityisesti on koke-musta uudenaikaisesta uunijärjestelmästä, jota Helsingin uudelle kaasulaitokselle on ehdotettu, ja hänen arvosteltavakseen esittää laadittu suunnitelma ynuu asemapiirros. Edelleen päätti hallitus asiantuntijaksi pohjasuhteiden ja siitä riippuvien perustus- ja paalutustöiden arvostelemista varten kutsua insinööriin, tohtori E. Blomqvistin sekä esiintyvistä tärkeistä rautarakenteista pyytää ehdotuksia ja lausuntoja polyteknillisen opiston opettajalta, insinööri J. Castrénilta.

Kun nyt tarpeelliset pohjatutkimukset on tehty, suunnitelmien lopullinen valmistaaminen lopetettu ja Smkaan 3,975,000 päättävä kustannusarvio laadittu sekä insinööri Weiss, joka on ottanut arvostellakseen suunnitelmaa, tähän liitettyssä lausunnossaan kaikissa kohdin hyväksynyt ehdotuksen, saa hallitus, joka myöskin katsoo tehdyn suunnitelman vastaavan olosuhteista johtuvia vaatimuksia, täten esittää, että herrat lisätyt valtuusmiehet päättäisivät:

että Helsingin kaupungille Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen hallituksen toimesta vuosina 1908, 1909 ja 1910 rakennetaan uusi kaasulaitos Suvilahden alueelle Sörnäisiin, pääasiallisesti oheenliitetyn ohjelman ja asemapiirroksen mukaisesti Smkaan 3,975,000 nouseviksi lasketuilla kustannuksilla;

että työt suoritetaan lainarahoilla, joiden takaisinmaksuaika on pitempi kuin kaksi vuotta; sekä

että varsinaisille valtuusmiehille annetaan tehtäväksi niin hyvin määrätä ne summat, jotka eri vuosina tähän tarkotukseen ovat käytettävät, kuin myöskin ryhtyä muihin toimenpiteisiin, joita yrityksen toteuttaminen vaatii.

Hj. Schildt.
Gustaf Zitting.

Edvin Willgren.
Fredr. Rosberg.

Gust. Mattsson.
Julius Tallberg.

Ed. Cedercreutz.

Ohjelma uuden kaasulaitoksen rakentamiseksi Helsinkiin.

Kun Helsingin kaasulaitos siirtyi kaupungin huostaan, oli suurin kaasuntuotanto, johon se uuniensa, koneittensa ja kaasujohtojensa puolesta kykeni, noin 350 m³ tunnissa. Kulutuksen määrä vuorokaudessa oli noussut n. 7,000 m³:iin ja vuosi-
tuotanto 1,300,000 m³:iin.

Sen jälkeen kuin kaupunki oli ottanut huostaansa kaasulaitoksen, on vuonna 1903 rakennettu kolme uutta uunia ja vuonna 1905 öljyllä karbureerattua vesikaasua valmistava kaasulaitos sekä kesällä 1907 laajennettu hiilikaasulaitoksen konejärjestelmää ja putkijohtoja. Kaasunvalmistus on siten voitu kohottaa viime talvena saavutettuun 17,040 m³:iin päivässä eli tasaisin luvuin 10,000 m³:iin vuorokaudessa. Kaasunkulutus on kuluneina vuosina kasvanut keskimäärin 17,6 % vuodessa sekä viime vuosina enemmän kuin 20 %, niinkuin allaolevasta taulusta näkyy:

Vuonna.	Vuosikulutus.	Kasvaminen %.	Suurin päivävalm.
1901	1,334,860 m ³	—	7,170 m ³
1902	1,497,270 „	12,17 %	8,080 „
1903	1,811,400 „	20,98 „	10,470 „
1904	2,150,640 „	18,73 „	11,570 „
1905	2,388,870 „	11,12 „	12,200 „
1906	2,913,260 „	21,85 „	15,190 „
1907	3,523,330 „	20,90 „	17,040 „

Kun hiilikaasulaitokselle on saatu lisäksi vielä kolme uunia ja vesikaasulaitoksen kaasuntoimituksen mahdollisuudet ovat johtoverkon vahvistamisen kautta kasvaneet, voidaan kaasulaitoksen koko tuotantokyky kohottaa 25,000 m³:in suurimpaan määrään vuorokaudessa, mutta silloin onkin valmistusmahdollisuuksien raja saavutettu.

Kaasunkulutuksen nopea kasvaminen riippuu pääasiallisesti nykyisestä alhaisesta lämpökaasun hinnasta, mutta myöskin siitä, että yleisön luottamus kaasuvalaistukseen on kasvanut sekä siitä, että se on huomannut ne edut ja ennen kaikkea sen taloudellisen säästön, joka kaasuvalaistuksesta on sähkövalaistukseen verraten. Lämpökaasun kulutus on vuodesta 1901 vuoteen 1908 noussut noin 20,000 m³:stä noin 1,780,000 m³:iin ja valokaasun kulutus samana aikana 960,000 m³:stä 1,530,000 m³:iin. Ettei valaistukseen käytetyn kaasun kulutuksen kohoaminen ole läheskään ollut niin suuri kuin lämpökaasun riippuu osaksi nykyisestä suhteettoman korkeasta valokaasun hinnasta, osaksi siitä että kaupungin johtoverkko, joka jo kauan on ollut niukka, on vuosittain saanut kulettaa yhä kasvavia kaasumääriä, jonka vuoksi painesuhteet muutamissa osissa kaupunkia ovat olleet huonot eikä kaasu ole palanut tyydyt-

tävästi. Ensi kesänä tulevat kuitenkin Kaupunginvaltuusmiesten päättämät uudet johdot laskettaviksi, ja sen kautta paranevat painesuhteet. Näin ollen voi varmuudella edellyttää, että valaistukseen käytettävän kaasun kulutus tulee nousemaan suuremmaksi kuin tähän asti, varsinkin kun uudenaikaisia lampuja ja polttimia tulee otettavaksi käytäntöön kaikkialla ja kaasuväläistuksen kustannukset sen kautta vielä alenevat. Tämän vuoden ensimmäisenä neljänneksenä on kaasunkulutuksen kasvaminen jatkunut muuttumatta kohoten ja suoritettavana olevien johtolaitosten lukumäärä on suurempi kuin milloinkaan ennen. Sentähden ei ole epäilemistäkään, että suurin kulutuksen määrä vuorokautta kohti tulee joulukuussa nousemaan vähintään 20,000 m³:iin ja jos kulutuksen kasvaminen jatkuu samassa suhteessa, saavutetaan kaasulaitoksen tuotantomahdollisuuden raja talvella 1909—1910.

Syksyllä 1910 täytyy sentähden Suvilahden uuden kaasulaitoksen olla valmiina ja voida ryhtyä toimittamaan kaasua.

Helsingin kaupungin uusi kaasulaitos on esillä olevassa ehdotuksessa suunniteltu ensiksi rakennettavaksi niin, että se vastaa 30,000 m³ päivävalmistusta eli noin 6,000,000 m³:iin nousevaa vuosivalmistusta. Kaupungin nopeaan kehitykseen nähden sekä huomioon ottaen että suuria kaupunginosia, joissa ei tähän asti ole ollut kaasuväläistystä, tulee liitettäväksi kaupungin kaasujohtoverkkoon, on rakennusten laajuus kuitenkin laskettu niin, että laitoksen asteettainen laajennus 60,000 m³:in tuotantoon voi tapahtua näissä rakennuksissa. Vastaisia laajentamismahdollisuuksia varten on varattu tilaa, niin että laitosta voidaan laajentaa, kunnes sen tuotanto tekee 120,000 m³ vuorokaudessa. Täysin valmiiksi rakennettuna tulisi laitos siis vastaamaan 24,000,000 m³:in vuosituotantoa.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Tukholmassa, jonka asukasluku on 332,000, on kaasunkulutus vuonna 1906 ollut 32,948,310 m³, Zürich, 172,000 asukasta, on kuluttanut 23,344,700 m³ kaasua, Basel, 123,000 asukasta, 15,848,000 m³ kaasua.

Kaasulaitokselle Sörnäisissä eteläpuolella rautatienrataa luovutettu alue on laajuudeltaan noin 72,500 m², jota paitsi rautatienradan pohjoispuolella on vastaista kaasukelloa varten varattu noin 4,200 m² suuruinen tontti, sekä rautatienradan ja Sörnäisten rantatien välillä oleva kolmion muotoinen alue, jonka pinta-ala on noin 4,200 m², määrätty käytettäväksi sähkölaitoksen ja kaasulaitoksen yhteisiä asuinrakennuksia varten. Pohjasuhteet eteläpuolella rautatienrataa olevalla alueella ovat osaksi epäedulliset, sillä enemmän kuin kolmasosa aluetta on ruoppausmudalla täytettyä merenlahtea, jossa paalutusvyvyys paikoittain nousee 19:kin metriin. Asemajärjestelyssä ovat pohja- ja maanlaatusuhteet mikäli mahdollista saaneet olla määrävvinä. Kaasulaitos on suunniteltu siten, että rakennukset tulevat pääasiallisesti olemaan kiinteällä pohjalla ja että vesiperäinen alue käytetään koksien ja kivihiilien varastopaikaksi. Kaasulaitoksen aluetta tulee merelle päin rajottamaan 19 metriä leveä katu, jossa on kahdet rautatienraiteet ja rantalaituri, johon katuun ja rantalaituriin kaupunki on pidättänyt itselleen käyttöoikeuden. Laiturirakennus tulee siis kuulumaan kaupungille eikä sitä ole sentähden otettu kaasulaitosta varten tehtyyn

kustannusarvioon. Kivihiilen purkaminen, johon vastaisuudessa tullaan tarvitsemaan suuri osa sataman alueesta, on toistaiseksi ajateltu sijoitettavaksi alueen eteläsimpään kulmaan, mihin vähimmillä kustannuksilla voidaan saada tarpeeksi syvä satamapaikka. Lähinnä satamaa ovat kivihiilivajat osaksi jotenkin uunihuoneen tasalla, osaksi (vastaiset kivihiilivajat) rantalaiturin tasalla. Retorttihuoneet ovat suunnitellut rakennettavaksi kalliopohjalle samalle tasolle kuin alueelle nyt jo ulottuva syrjäraide, joka on aiottu, sitten kuin siihen on asetettu kääntöpöytä ja raide laskettu pihamaan suuntaan, pysytettäväksi yhdistysraiteena, joka on erittäin tarpeellinen koksiniemyntiä varten. Höyrypannuhuone, konehuone, puhdistushuone, ammoniakki- ja vesikaasutehdas sekä mittari- ja regulaattorihuone samoin kuin kaasukellot ovat kolme metriä alemmalla tasolla, joka 0,4 laskulla 100 kohti viettää rantalaituriin päin, jonka korkeus on suunniteltu 2 m ylemmäksi tavallista vedenkorkeutta.

Rakennusten keskinäinen asema ja yksityiskohtainen järjestely selviää ohjelmaan liitetystä asemapiirroksesta ja seuraavasta laitosta koskevasta selonteosta.

Kivihiilivajat.

Kaasulaitoksen vuotuinen kivihiilen tarve nousee:

kun vuosivalmistus on	6 miljoonaa m ³	n. 20,000 tonniin
” ” ”	12 ” ”	n. 40,000 ”
” ” ”	24 ” ”	n. 80,000 ”

Vuositarpeesta fäytyy n. 70 % voida panna varastoon talven varalle, ja ellei kivihiilien varastoa itsesyttymisen estämiseksi tehdä 3,5 metriä korkeammaksi, tarvitaan kivihiilivarastoa varten vastaisuudessa alaa n. 19,000 m². Jos kivihiilivajat levitetään pitkin satamaa, voidaan tämä ala kivihiilivarastoille saada. Mutta kivihiiliä voidaan kuitenkin panna melkoista korkeampaan varastoon, jos ryhdytään toimenpiteisiin, joiden kautta käy mahdolliseksi ottaa kivihiiliä mistä kohdista vajoja tahansa. Näin voidaan varastoaluetta pienentää ja siis myöskin vähentää perustamiskustannuksia.

Uuteen kaasulaitokseen ehdotetaan asetettavaksi sähköllä käyviä nostolaitoksia, joiden hiilenottajat liikkuvat kivihiilivajojen pituussuuntaan. Tämän laitoksen kautta, jonka samoin kuin kivihiilien purkamislaitoksen on suunnitellut Benrather Maschinenfabrik Aktiengesellschaft, käy mahdolliseksi ottaa kivihiiliä mistä paikasta tahansa kivihiilivajasta ja voidaan siis heti, kun jossakin paikassa huomataan kuumenemistä, ottaa pois kivihiilet, ja siten estää itsesyttymisen. Kivihiilien purkaminen tapahtuu hiilenottajien avulla, joita käytetään kunnallisesta sähkölaitoksesta otetulla sähköllä. Kivihiilien kuletuksella satamasta kivihiilivajoihin tapahtuu samoin koneellisesti ja on tämä kuletukselaitos järjestetty niin, että sitä samalla voidaan käyttää kivihiilien kulettamiseen varastopaikalta retorttihuoneisiin.

Retorttihuoneet.

Kun jo monen vuoden aikana on saavutettu hyvin edullisia tuloksia Dessauer Vertikalofengesellschaftin uuneilla, joita nykyään on käytännössä 24 erisuuruudessa kaasulaitoksessa, on tätä uunijärjestelmää katsottu voitavan ehdottaa Helsingin uuteen kaasulaitokseen. Pystyuuneilla on useita melkoisia etuja aikaisemmin käytettyä järjestelmää oleviin uuneihin verraten. Ennen kaikkea on huomautettava, että uunit tarvitsevat hyvin vähän hoitoa, jonka kautta kaasun työkustannukset melkoisesti alenevat ja uunityömiesten lukumäärää voidaan vähentää. Edelleen saadaan uuneista koksia, joka on laadultaan erinomaista, ja kaasua, jossa on vähän naftaliinia ja joka ei sentähden vaikuta kaasulaitosten käytössä erittäin ikäviä naftaliinitukkeutumisia koneissa ja putkijohdoissa. Kaasun cyanipitoisuus samoin kuin sen organisten rikkiyhdistysten pitoisuus on alhaisempi kuin muista uunijärjestelmistä saadussa kaasussa ja ammoniakkin saanti on suurempi. Välillisenä etuna mainittakoon vielä, että pystyuunia käytettäessä uunihuone on paljon pienempi kuin yhtä suurta tuotantoa varten aijottu uunihuone, jossa on muuta järjestelmää olevia uuneja.

Uunihuoneen erikoislaitokset ovat Stettiner Chamotte-Fabrik-Aktien-Gesellschaftin suunnittelemat, jolla on suurin kokemus kysymyksenalaisten uunilaitosten suunnittelussa.

Laitosta ensiksi perustettaessa ehdotetaan rakennettavaksi kaksoisuunihuone, jossa on 8 uunia ja tilaa vielä kahdelle 4 uunia käsittävälle uuniryhmälle. Rakennus rakennetaan kivistä ja sen katto tiilistä rautarakenteelle. Vastaisuudessa tulisi lisäksi samallinen uunihuone tai, niinkuin asemapiirrokseseen on merkitty, kaksi pienempää retorttihuonetta.

Retorttihuoneen yhteyteen ja samalla yhdistyskohdaksi nyt rakennetun ja vastaisuudessa lisäksi tulevien retorttihuoneiden välille on suunniteltu työmiesten puku-, kylpy- ja ruokailuhuoneet, jota paitsi on ehdotettu käymälöitä, joissa on automaattiset huuhtelulaitokset.

Koksin varastopaikka.

Niukan tilan vuoksi sillä osalla aluetta, jossa on luja pohja, ei koksin varastopaikkaa ole voitu asettaa uunihuoneiden viereen, vaan on siksi valittu vesiperäinen ranta-alue. Uunihuoneiden ulkopuolelle rakennetaan kuitenkin säiliöitä, joihin voi mahtua yön koksintuotanto ja joista koksi sitten tyhjennetään rautatienvaunuun tai kuormaan edelleen kuletettavaksi. Koksivarastoon kuletetaan koksi rullavaunuissa. Koksipinta on uunipintaan verraten 4 m alemmalla tasolla.

Höyrypannuhuone.

Kun höyryä tarvitaan kaikissa osissa laitosta, osaksi lämmitystarkotuksiin ja osaksi käyttämään erilaisia koneita, niink. exhaustoreja, pumppuja, kaasunpesijöitä y. m., joiden käyttö tulee edullisemmaksi höyryllä kuin sähkövoimalla, on höyrypannuhuone sijoitettu mahdollisimman keskelle. Retorttihuoneeseen, jossa höyryä tarvitaan osaksi käyttöön — pystyuuneihin puhalletaan nimittäin kaasuntekityön viime jaksossa höyryä — osaksi työmiesten huoneiden ja kylpyhuoneiden lämmittämiseen, johdetaan höyry maanalaisia käytäviä pitkin, jotka ovat yhteiset kaasu- ja höyryjohdoille. Sellaista menettelyä, että kaasujohdot asetetaan suuriin käytäviin, jotka voidaan pitää lämpiminä, joten kylminä talvina esiintyviä käyttöhäiriöitä saadaan vältetyksi, on sovellutettu useissa mannermaan suurissa kaasulaitoksissa, ja lienee meidän kylmässä ilmanalassamme tällaiseen menettelyyn syytä enemmän kuin muualla. Höyrypannuhuone ehdotetaan suuruutensa puolesta rakennettavaksi täysin valmiiksi ja tulisi se osa höyrypannuhuonetta, jota toistaiseksi ei tarvittaisi, käytettäväksi aineksien, niink. tulenkestävän kiven, puhdistusmassan, ammoniakkihuojen y. m. varastohuoneena. Höyrypannuhuoneeseen ehdotetaan rakennettavaksi viisi tulitorvipannua, joiden tulipinta on 80 m² ja tulisi kaupungin nykyisen vesikaasulaitoksen höyrypannu myöskin asetettavaksi tänne, sitten kun vesikaasulaitos on tänne muutettu. Höyrypannujen yhteenlaskettu tulipinta tulisi olemaan 450 m². Höyrypannuja tulisi paitsi vesikaasulaitoksen pannua heti laitosta ensiksi rakennettaessa asetettavaksi 2 kappaletta.

Vesikaasulaitos ja ammoniakkitehdas.

Höyrypannuhuoneen välittömään läheisyyteen tulisi sijoitettavaksi ammoniakkitehdas ja vesikaasulaitos, joiden käyttöön tarvitaan vesihöyryä. Vesikaasulaitoksesta on sellaiselle laitokselle kuin tämä nyt ehdotettu mitä suurinta hyötyä. Vesikaasulaitos tulisi etupäässä olemaan valmistustoiminnan järjestäjänä ja on sillä sellaisena suuri taloudellinen merkitys. Vesikaasulaitokselle ei ole ajottu hankittavaksi mitään uusia koneita, vaan tulisivat Hernesaarenkadun vesikaasulaitoksessa olevat siirrettäväksi tänne. Mutta kun vastaisuudessa voisi olla tärkeitä, että on olemassa kaksi generaattoria, jotka voivat työskennellä joko vuorotellen tahi yht'aikaa, on tilaa varattu toiselle järjestelmälle. Koksi tulisi kuletettavaksi n. k. sähköriippuradan avulla koksipaikalta vesikaasulaitokseen.

Samaan rakennukseen sijoitettavan ammoniakkitehtaan tarkotus on käyttää hyväksi ammoniakkipettä, jota lisätuotteena syntyy kaasun valmistuksessa. Laitos

on suunniteltu niin hyvin kyllästytetyn teknillisesti puhtaan ammoniakkiveden saamista varten, jolla on melkoinen menekki maassamme, kuin myöskin ammoniumisulfatin valmista varten, mitä suolaa paljon käytetään lannotusaineena. Sellaisena, miksi ammoniakkitehtaan koneisto on ehdotettu, vastaisi se laitoksen tarpeita lähimpinä kymmenenä vuotena.

Rakennukseen on myöskin asetettu vesi-, terva- sekä ammoniakkivesipumput sekä sentrifugeja veden erottamiseksi tervasta. Tornirakennuksessa on tilaa veden, erotetun tervan ja tiivistetyn ammoniakkiliuvoksen säiliöille.

Tämän rakennuksen ja lähinnä sitä olevan konehuoneen väliin on suunniteltu asetettavaksi tervan ja ammoniakkiveden säiliöitä, jotka etupäässä ovat aijotut tilapäistä varastoonpanoa varten.

Konehuoneet.

Tiivistys-, exhaustor- ja scrubberhuoneet.

Suurimman säästäväisyyden saavuttamiseksi ja samalla tilan voittamiseksi on kaasun jäähdytys- ja pesemiskoneet sekä exhaustorit suunniteltu asetettaviksi samaan rakennukseen. Konehuoneista, joita on suunniteltu yksi kummallekin puolelle höyrypannuhuonetta, tulisi pohjoisempana oleva ensin rakennettavaksi. Koneet, jotka ovat suunnitellut 60,000 m³:in tuotantoa varten vuorokaudessa, ovat jaetut kolmeen rinnakkaisjärjestelmään, joista kaksi tulisi asetettavaksi laitosta ensin rakennettaessa. On nimittäin välttämätöntä, että kaasulaitoksella on kaksi konejärjestelmää, jonka kautta käy mahdolliseksi kesäkuukausina, jolloin ainoastaan toinen järjestelmä on tarpeen käyttöä varten, puhdistaa koneet ja putkijohdot.

Jäähdytyslaitoksen muodostavat ilma- ja vesijäähdyttäjät, joiden yhteenlaskettu jäähdytyspinta on 778 m², joista 320 m² vedellä jäähdytettyä pintaa.

Exhaustorihuoneeseen tulee laitosta ensin rakennettaessa asetettavaksi kaksi exhaustoria, joista kuitenkin vain yksi on hankittava, koska vanhaan kaasutehtaaseen viime kesänä asetettu exhaustori on tilattu uuden laitoksen tarvetta silmällä pitäen. Pesuhuoneeseen asetetaan kaksi tervan erottajaa, kaksi yhdistettyä naftalini- ja cyani-pesijää, kaksi vaakasuoratorvista vedenjäähdyttäjää sekä kaksi standarttikonetta ammoniakkin pesemistä varten.

Erotettu terva ja ammoniakkivesi juoksevat huoneen keskellä olevaan, sementillä vahvistettuun säiliöön, joka rakennetaan niin suureksi, että siihen tavallisissa käyttöoloissa voi mahtua kerääntyneet tervan ja ammoniakkiveden määrät. Tämän menettelyn kautta tulevat kaikki tervan ja ammoniakkiveden viemärijohdot olemaan vapaina ja on niihin helppo päästä tarkastamaan, jotapaitsi kaivot ovat suojatut jäätymiseltä ankarankin pakkasen aikana.

Kaasun jäähdytys- ja pesemiskoneet on suunniteltu yksissä neuvoin Berliiniläisen toiminimen Berlin-Anhaltische Maschinenbau-Aktiengesellschaftin kanssa.

Puhdistushuoneet.

Kaasun puhdistamista varten on samoin suunniteltu kaksi eri rakennusta, toinen laitoksen ensimmäistä rakentamista sekä seuraavaa laajentamista, toinen sen vastaista enempää laajentamista varten. Puhdistushuoneeseen, joka nyt tulisi rakennettavaksi, asetetaan kuitenkin vaan yksi sarja puhdistusarkkuja, jotka vastaavat 30,000 m³:in kaasunkulutusta vuorokaudessa. Arkkuja on kolme ja ne ovat järjestetyt yhdistettäväksi vaihtuvassa sarjassa. Tilan voittamiseksi sekä samalla silmällä pitäen lämmitysmahdollisuuksia ja lämpimänäpidosta johtuvia kustannuksia, on rakennus suunniteltu kaksikerroksiseksi. Ylempi kerros on varattu käytetyn puhdistusmassan uudistusta varten.

Mittarihuone.

Puhdistushuoneesta johdetaan kaasu mittarihuoneeseen, joka on suunniteltu yhteiseksi laitokselle kokonaisuudessaan. Mittarihuoneeseen on paitsi suunniteltuja 4 kpl. kivihiilikaasumittaria ja yhtä vesikaasumittaria, joista laitosta ensiksi rakennettaessa kuitenkin tulisi asetettavaksi vain vesikaasumittari ja yksi hiilikaasumittari, myöskin sijoitettu puristajia kaasun puristamiseksi kaupungissa löytyviin jakosäiliöihin, vesikaasulaitoksen exhaustori ja puhdistuslaitos sekä kaupunkiin vievien lähtöjoh-
tojen järjestäjät.

Paineen järjestämiseksi tulisi toistaiseksi käytettäväksi kaasulaitoksen vanhoja järjestäjiä. Vesikaasun puhdistusarkut tulisivat myöskin siirrettäviksi nykyisestä Hernesaarenkadun vesikaasulaitoksesta tänne.

Puristuslaitoksen on suunnitellut Berliniläinen toiminimi Berlin-Anhaltische Maschinenbau-Aktiengesellschaft, ja on se laskettu ajamaan 3,000 m³ kaasua tunnissa. Painejohto laitoksesta kaupunkiin on 4,600 m pitkä ja 300 mm läpimitaten.

Kaasukellot.

Uudelle kaasulaitokselle ehdotetaan rakennettavaksi kaasukello, johon mahtuu 20,000 m³, sekä laitosta tulevaisuudessa laajennettaessa kello, johon mahtuu 40,000 m³ ja joka on ajottu sijoitettavaksi länsipuolelle rantarataa. Lukuunottaen kaupungissa olevan jakokellon, johon mahtuu 9,000 m³, ja vesikaasulaitoksen 1,000 m³ vetävän tasotuskellon tulisi siis koko kellotila laitosta ensiksi rakennettaessa olemaan 30,000 m³.

Tällä kellotilalla tultaisiin toimeen, kunnes kulutus nousee 60,000 m³:iin vuorokaudessa (sinä päivänä, jolloin vuoden kulutus on suurin), Vähemmällä kuin

50 % kellotilalla ei kaasulaitoksen katsota voivan vaaratta toimia, jonka tähden tämän jälkeen tarvitaankin yllämainittu 40,000 m³:in suuruinen kaasukello.

Yhtenä mahdollisuutena oli oheenliitettävä uuden kaasulaitoksen asemakaavaa laadittaessa merkitty, että tänne siirrettäisiin kaasulaitoksen vanhoista kelloista suurin, joka vetää 2,500 m³. Kustannukset kellon tilan suurentamisesta teleskopintapaisen laajennuksen kautta, sen siirtämisestä ja sen ympärille rakentamisesta nousisivat kuitenkin liian suuriksi kellon vähäiseen tilavuuteen katsoen.

Tehtaankonttori- ja korjauspajarakennus.

Kaasulaitoksen etäinen asema tekee tarpeelliseksi, että kaasulaitoksen pääkonttori on kaupungissa. Sopivinta olisi, että kaupungin varastopaikalla olevan jakokellon viereen rakennettaisiin hallintorakennus, jonka etusivu olisi Runeberginkadulle ja jossa samalla olisi huoneita kaasulaitoksen johtotyöpajalle, sen mittari-, tarkistus- ja kokeiluhuoneet sekä tarvittavien johtoaineksien y. m. varastohuoneet. Kuitenkin voitaneen ensi aikoina säästää tämän hallintorakennuksen kustannukset, koska kaasulaitokselle voidaan saada konttorihuoneisto siitä rakennuksesta, joka rakennetaan sähkölaitoksen aliasemaa varten Kasarminkadulle, ja koska kaupunki vielä senkin jälkeen kuin kaasulaitos on muutettu Suvilahteen, voisi kaasulaitoksen tarvitsemia makasiini- ja työpajahuoneita varten joksikin aikaa eteenpäin varata osan nykyisen kaasulaitoksen tontista.

Suvilahden kaasulaitokselle tulisi näin ollen kysymykseen vain tehtaankonttori. Suunniteltu rakennus sisältää kaksi konttorihuonetta, laboratorihuoneen, työpajahuoneistoja, työmiestenhuoneen ynnä pienen ruokalan sekä varastohuoneita työpajan tarpeiksi.

Rakennus on ehdotettu rakennettavaksi yksikerroksiseksi.

Portinvartijan asunto.

Kaasulaitoksen alueelle vievän pääkäytävän viereen on suunniteltu portinvartijan asunto, joka sisältää vahtihuoneen sekä kaksi huonetta ja keittiön käsittävän asuinhuoneiston.

Makasiinirakennukset.

Eteläpuolelle mittarihuonetta on suunniteltu 35 × 21 m suuruinen makasiinirakennus. Tätä rakennusta, johon on ajottu pantavaksi varastoon puhdistusainassaa,

chamotteaineeksiä, rikkihappoa, ammoniakкитеhtaan tuotteita y. m., ei kuitenkaan tarvitsisi rakentaa vielä niin kauan kuin muista rakennuksista voidaan saada tilaa sanottujen aineksien varastoja varten.

Aitaukset, tiet ja tasotustyöt.

Koska kaasulaitos sijaitsee lastauspaikan välittömässä läheisyydessä, käynee välttämättömäksi alueen ympärille rakentaa noin 2 metriä korkea umpinainen aita.

Kaikki kaasulaitoksen alueella löytyvät tiet, joilla edellytetään tapahtuvan ratasliikettä, tulisivat kivillä laskettavaksi. Tasotustyöt, jotka tulevat olemaan hyvin laajat, koska alueen lopullista tasotusta varten on louhittava 17,000 m³ vuorta ja hankittava noin 86,000 m³ täytemaata, jotta alueen vesiperäinen lounaisosa saataisiin täytetyksi kahden metrin korkuiseksi yli veden keskikorkeuden, tulisivat suoritettaviksi vähitellen vuosien kuluessa, mikäli tarve vaatii. Laitosta ensin rakennettaessa täytyisi alueelta louhia pois vuorta kivihiilivajoja ja retorttihuoneita varten siltä osalta kuin kävisi tarpeelliseksi sekä tasottaa pihamaa uunihuoneiden sekä höyrypannu- ja konehuonerakennusten väliltä samoin kuin alueen pohjoisin osa, johon laitosta ensiksi perustettaessa rakennettavaksi suunnitellut rakennukset tulisivat sijoitettaviksi.

Asuinrakennukset.

Rautatienradan ja Sörnäisten rantatien välillä olevalle kolmion muotoiselle tontille on suunniteltu asuinrakennuksia, joissa olisi huoneistoja kahdelle insinöörille ja neljälle työnjohtajalle. Nämät huoneistot tulisivat käytettäväksi osaksi kunnallisen sähkölaitoksen, osaksi kaasulaitoksen tarpeiksi.

Helsingissä, 3 päivänä toukokuuta 1908.

Ed. Cedercreutz.

Kustannusarvio

**uuden kaasulaitoksen rakentamisesta Helsingin kaupunkia varten Suvi-
lahden alueelle Sörnäisissä.**

Kaasulaitosta on suunniteltu siten että ensimmäinen rakenne vastaa 30,000 kuutiometrin kaasunvalmistusta vuorokaudessa, mahdollisuudella suurentaa valmistusta aina 60,000 kuutiometriin vuorokaudessa asti.

1. Tasoitus ja vesikanavat.

Louhimistöitä: Uunihuoneusten alueelle 6 metrin tasalle vedenpinnasta, sekä hiilivaraston alueelle 4 metrin tasalle. Kokonaislouhiminen 15,000 m ³ vaiheilla	Smk 90,000:—
Louhimistöitä kanavia varten 400 j. m.	„ 18,000:—
Rajoitusmuuria, 200 j. m. vaiheilla	„ 8,000:—
Täyttämistöitä, 6,000 m ³	„ 18,000:—
Pihamaan kivitystä ja tientekoa	„ 17,000:—
Kanavatöitä	„ 11,000:—
Aitaa alueen ympäri, 1,000 j. m. vaih.	„ 20,000:—
Sekalaisia odottamattomia tasoituskustannuksia	„ 8,000:—
	Yhteensä Smk 190,000:—

2. Hiilivajat, 100 × 58 mtr.

Takorauta-pylväitä, 61 tonnin vaih.	Smk 36,600:—
Rautaisia kattotuolia, 110,2 tonnia	„ 66,120:—
Rautavasoja vesikattoa varten, 52,2 tonnia	„ 31,320:—
Vesikatto asfalttihuovalla, 6,400 m ² vaih.	„ 25,600:—
Seinää aaltolevyistä, 2,640 m ²	„ 14,520:—
Kivimuuria, 594 m ³ vaih.	„ 29,700:—
Sementtilattia, 5,800 m ²	„ 29,000:—
Hiilenkuletu- ja purkamislaitoksia:	
Hiilenpurkamiskraana	„ 92,120:—
Hiilenkuletuksilaitos	„ 134,033:—
Kraanoja nostovehkeillä hiilivajoissa	„ 74,614:—
	Siirto Smk 533,627:—

	Siirto Fmk 533,627: —
Rautarakenteita ja ratoja hiilivajoissa	„ 73,591: —
Sekalaista ja odottamatonta	„ 28,782: —
	<u>Yhteensä Smk 636,000: —</u>

3. Uunihuoneus, 24 × 47 mtr.

Perustuksen tasoitusta	Smk 10,000: —
Jalusta- ja kynnyiskiviä, 158 j. m.	„ 3,140: —
446,000 tiiltä valmiiksi muurattuna ja saumattuna	„ 55,970: —
Asfaltti-eristystä	„ 1,000: —
Sementtilattiaa, 1,081 m ²	„ 6,486: —
Rautaisia kattotuolia ja vesikattoa tiileistä	„ 39,270: —
Ilmanvaihto-laitoksia	„ 2,000: —
Ovia ja ikkunoita	„ 2,420: —
Paloportaita	„ 270: —
Lisärakennus, sisältävä ruokailu- vaatetus-, kylpyhuoneita, makkia y. m. uunityöläisille	„ 34,000: —
Telineitä	„ 3,000: —
Lämmitys rakennusajalla	„ 2,000: —
Uunia pysty-retorteilla, 8 kpl. täyd. valm.	„ 346,585: —
Hiilensärkijä ja hiilennostolaitos	„ 82,903: —
Koksin lajittelu- ja kuleuslaitoksia	„ 150,000: —
Ilmaratoja hiilivaunuineen, portaineen y. m.	„ 28,926: —
Höyryjohtoja	„ 11,912: —
Kaabelijohtoja	„ 1,500: —
Vesijohtoja	„ 1,000: —
Kaasu- ja tervajohtoja	„ 15,720: —
Savupiippu	„ 11,400: —
Tulli- ja liikennemaksuja	„ 66,865: —
Sekalaista ja odottamatonta	„ 95,633: —
	<u>Yhteensä Smk 972,000: —</u>

4. Koneistohuoneus, 20 × 30 + 16 × 22 mtr.

Perustuksen kaivausta, 444 m ³	Smk 2,664: —
Perusmuuria ja jalustaa	„ 19,650: —
372,000 tiiltä muurattuna, sekä sisä-rappausta ja saumausta	„ 49,188: —
	<u>Siirto Smk 71,502: —</u>

	Siirto Smk.	71,502:—
Kattorakenne raudasta vesikattoineen, 1,123 m ²	”	30,335:—
Välilattiaa, osaksi puusta, osaksi rautabetonia	”	15,010:—
Asfalttilattiaa betoni-alustalle	”	3,696:—
Tervakaivoja betonista	”	11,550:—
Ovia, ikkunoita ja portaita	”	8,625:—
Syöksyputkia	”	320:—
Paloporras	”	60:—
Telineitä ja lämmitystä	”	7,000:—
Jäähdyttäjät, 6 kpl., paikoilleen asetettuina	”	11,234:—
Vesi-jäähdyttäjät 4 kpl.	”	36,977:—
Kaasupumppu, 1 kpl. N:o 8	”	6,510:—
Ilmapumppu, 1 kpl.	”	1,465:—
Kulkujärjestäjä, 1 kpl.	”	918:—
Ilmamittari, 1 kpl. (vanhasta laitoksesta).	”	100:—
Painejärjestäjä, 1 kpl., Hahn'in järjestelmää	”	720:—
” 1 ” järjestelmä Dessau, N:o 9	”	720:—
Vanhan laitoksen kaasupumpun paikalleen asettaminen	”	250:—
2 kpl. tervaneroittajaa, valm. paikoill. asetettuina	”	6,400:—
2 ” Cyani- ja naftaliinipesijää paikoill. asetettuina	”	26,858:—
2 ” Standard-pesijää, ” ” ”	”	22,134:—
Eri säiliöitä öljyä, pesuliuvosta ja cyanilimaa varten	”	2,874:—
Terva- ja ammoniakki-veden eroittajia	”	2,232:—
Vesilukkoja johtoja varten	”	1,042:—
Johtoja pesuliuvosta ja cyanilimaa varten	”	335:—
Kaasu-, terva- ja ammoniakki-vesijohtoja rakennuksessa	”	34,055:—
Höyryjohtoja koneille	”	3,348:—
Jäähdytysvesijohtoja	”	2,232:—
Höyrylämmitysjohtoja	”	4,650:—
Venttiilejä, luistia, venttiilitankojen pidennyks., nimityslevyjä y. m.	”	17,372:—
Jäntevyysmittaria, paineenosoittajia	”	2,300:—
Koneistonperustuksia	”	6,000:—
Sekalaista ja odottamatonta	”	34,194:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>377,000:—</u>

5. Puhdistushuoneus., 21 × 35 mtr.

Perustuksen kaivausta, perusmuuria ja jalustaa	Smk	15,240:—
300,000 tiiltä muurattuna sekä sisä-rappaus ja saumaus	”	41,450:—
	<u>Siirto Smk</u>	<u>56,690:—</u>

	Siirto Smk	
	56,690:—	
Asfaltti-eristystä	”	200:—
Asfalttilattiaa betonialustalla	”	4,080:—
Rautakattorakennetta ja vesikattoa mustasta levystä	”	24,342:—
Ovia, ikkunoita ja portaita	”	6,590:—
Valurautaisia pylväitä, välikattoa kannattamaan	”	450:—
Välilattiaa rautabetonista	”	17,640:—
2 kpl. ilmanvaihtoluukkuja	”	200:—
Paloportaajat	”	70:—
Telineitä ja lämmitystä	”	7,000:—
3 kpl. valurautaista puhdistusarkkuja	”	47,065:—
Venttiilejä ja nimityslevyjä	”	4,055:—
Putkijohtoja puhdistushuoneessa	”	8,890:—
1 kpl. kulkukraana	”	6,510:—
Jännitys- ja lämpömittaria	”	645:—
Kuljetuslaitos puhdistusmultaa varten	”	8,185:—
Höyrylämpöjohto puhdistushuoneessa	”	2,914:—
Vesijohtoja	”	1,000:—
Perustuksia arkkujen alla	”	5,000:—
Sekalaista ja odottamatonta	”	19,474:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>221,000:—</u>

6. Höyrykattilahuoneus, 16 × 24 mtr.

Perustuksen kaivausta, perusmuuria ja jalustaa	Fmk	12,070:—
86,500 tiiltä muurattuna sekä sisärappaus ja saumaus	”	12,130:—
Rautakattorakennetta ja vesikattoa	”	10,600:—
Betonityötä permanttoja ja savukanavia varten	”	2,700:—
Ovia ja ikkunoita	”	1,450:—
Hiilisäiliö luukkuineen	”	2,100:—
Paloportaajat	”	60:—
Syöksyputkia	”	100:—
Savupiippu	”	7,000:—
Telineitä	”	2,000:—
2 kpl. höyrykattilaa, kumpikin 80 m ² tulipintaa, täydellisesti	”	20,000:—
Sekalaista ja odottamatonta	”	5,790:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>76,000:—</u>

7. Vesikaasu- ja ammoniakkitehdas $24,4 \times 20,5 + 7,0 \times 6,0$ mtr.

Perustuksen kaivausta, perusmuuria ja jalustaa	Smk	7,460: —
Asfaltti-eristystä	”	150: —
300,000 tiiltä muurattuna, sekä sisärappaus ja saumaus	”	40,685: —
Rautakattorakennetta ja vesikattoa	”	13,962: —
Välikattoa rautabetonista	”	3,240: —
Väliseinää luginoina	”	216: —
Välilattiaa tornissa	”	2,520: —
Sementtilattiaa	”	2,808: —
Ovia, ikkunoita, portaita	”	6,060: —
Syöksyputkia, paloportaita y. m.	”	1,500: —
Telineitä	”	3,500: —
Vesikaasulaitoksen koneiston muutto ja ylöspono	”	20,000: —
Ammoniakkitehtaan koneisto	”	65,000: —
Säiliöitä jäähdytysvedelle, tervalle ja ammoniakkivedelle	”	3,860: —
Höyrykone ja voimansiirto	”	4,000: —
Terva-, ammoniakki- ja puhtaanvedenpumppuja	”	3,800: —
2 kpl. tervanerottajaa	”	3,900: —
Sekalaista ja odottamatonta	”	18,339: —
		Yhteensä Smk 201,000: —

8. Kaivoja pihalla.

Puhtaan veden kaivo	Smk	3,000: —
Maanalainen kaivo betonista, tervaa ja ammoniakkivettä varten	”	25,000: —
Johtoja kaivoihin, kaivoista ja torniin	”	2,000: —
		Yhteensä Smk 30,000: —

9. Mittari ja järjestäjä-huoneus, $21 \times 22 + 16 \times 27$ mtr.

Alustaa, perusmuuria ja jalustaa	Smk	12,600: —
357,000 tiiltä muurattuna, sekä sisärappaus ja saumaus	”	48,524: —
Rautakattorakennetta ja vesikattoa	”	22,859: —
Asfalttilattiaa betonialustalla	”	5,268: —
Välikattoa ja välilattiaa	”	12,520: —
Ovia, ikkunoita, kynnyksiä	”	3,520: —
Syöksyputkia ja paloportaaita	”	310: —
		Siirto Smk 105,601: —

	Siirto	Smk 105,601:—
Telineitä ja lämmitystä	„	2,000:—
Koneisto ja putkijohdot järjestäjä-huoneuksessa	„	52,500:—
Sekalaista ja odottamatonta	„	11,399:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 171,500:—</u>

10. Kaasukelloja 1,000 m³ ja 20,000 m³.

Öljykaasutehtaan kellon muuttamiskustannuksia	Smk	5,000:—
Perustuksen kaivausta ja betoni-alustaa	„	12,105:—
765,500 tiiltä muurattuna, sekä asfaltti-eristys, saumaus ja sisäinen kalkkisiivellys	„	119,409:—
Rautakattorakenteet ja vesikatto y. m.	„	53,012:—
Telineet	„	10,000:—
Maalaustyöt	„	2,000:—
Kello 20,000 m ³ säiliöineen ja johtoineen	„	350,000:—
Sekalaista ja odottamatonta	„	44,474:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 596,000:—</u>

11. Verstasrakennus, 12,5 × 51 mtr.

Alustaa, perusmuuria, eristystä ja jalustaa	Smk	11,625:—
145,000 tiiltä muurattuna, sekä sisärappaus ja saumaus	„	21,180:—
Vesikatto ja kattotuolit täyd.	„	5,128:—
Välikattoa	„	8,856:—
Porraskiviä ja ullakkoporras	„	593:—
Puu-, asfaltti- ja sementtilattiaa	„	7,602:—
Väliseinää lugin-aineesta	„	1,060:—
Ovia, ikkunoita, kaappia	„	5,560:—
Hella-uuni 1 kpl.	„	250:—
Seinä-venttiilejä	„	100:—
Paloportaat	„	50:—
Maalaus- ja paperoimistöitä	„	2,000:—
Vesijohtoa	„	400:—
Lämpöjohtoa	„	1,500:—
Telineitä ja lämmitystä	„	7,000:—
Sekalaista ja odottamatonta	„	7,936:—
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 81,000:—</u>

12. Kirvesmiesten verstaas, eri rakennus.

Verstaas täydellisesti valmiina	Smk	18,000: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 18,000: —</u>

13. Työkoneita.

Työkoneita kirvesmiehille	Smk	3,875: —
s:a sepille	„	4,650: —
s:a rautatyöntekijöille	„	11,825: —
Sekalaista, niink. voimansiirtoa y. m.	„	4,650: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 25,000: —</u>

14. Asuinrakennuksia.

Portinvartijan asunto	Smk	20,000: —
Asuntoja insinöörille ja kaasumestareille	„	160,000: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 180,000: —</u>

15. Lämpöjohtoja laitoksessa	Smk	35,300: —
16. Pää-kaasujohto „	„	42,000: —
17. Valaistus „	„	16,000: —
18. Vesijohto „	„	8,000: —
19. Rautatie ja kääntöpöytä	„	20,000: —
20. Sekalaisia sisustamis- ja maalaustöitä	„	16,000: —
21. Insinööri- ja arkkitehtitöitä, matkoja ja rakennustyön johdosta ja hallinnosta johtuvia kustannuksia	„	63,200: —

Yhteenvedo.

1.	Tasointu ja kanavatyöt	Smk	190,000: —
2.	Hiihivajat, hiihienpurkaus- ja kuletuslaitokset	”	636,000: —
3.	Uunihuoneus uuneineen	”	972,000: —
4.	Koneistohuoneus ja koneisto	”	377,000: —
5.	Puhdistushuoneus arkkuneen	”	221,000: —
6.	Höyrykattilahuoneus kattiloineen	”	76,000: —
7.	Vesikaasulaitos ja ammoniakitehdas	”	201,000: —
8.	Kaivot kaasutehtaan alueella	”	30,000: —
9.	Mittari- ja järjestäjahuoneus	”	171,500: —
10.	Kaasukellot	”	596,000: —
11.	Verstasrakennus	”	81,000: —
12.	Verstas kirvesmiehiä varten	”	18,000: —
13.	Työkoneet	”	25,000: —
14.	Asuinrakennukset	”	180,000: —
15.	Lämpöjohdot	”	35,300: —
16.	Pää-kaasujohdot	”	42,000: —
17.	Valaistusjohdot	”	16,000: —
18.	Vesijohdot	”	8,000: —
19.	Rautatie ja kääntöpöytä	”	20,000: —
20.	Sekalaiset sisustamis- ja maalaustyöt	”	16,000: —
21.	Insinööri- ja arkitektityöt, matkat ja rakennustyön johdosta ja hallinnosta johtuvat kustannukset	”	63,200: —
		Yhteensä Smk	3,975,000: —

Lausunto Helsingin kaupungin uuden kaasulaitoksen suunnitelmasta, antanut insinööri A. Weiss, Zürich'in kaasulaitoksen johtaja.

Zürichissä, 10 päivänä Huhtikuuta 1908.

Helsingin Kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitukselle, Helsinki.

Arvoisassa kirjeessänne 18 päiväältä maaliskuuta Te kysyitte allekirjottaneelta, olisinko halukas ottamaan arvostellakseni Helsingin kaupungin uuden kaasulaitoksen suunnitelmaa. Sitte kun minä kirjeessä 25 päiväältä maaliskuuta olin selittänyt suostuvani ottamaan suorittaakseni tehtävän, kävi Teidän kaasulaitoksenne johtaja, vapaaherra Ed. Cedercreutz eilen minun luonani asemapiirrosten avulla selvittääkseen kaasulaitoksen suunnitelmaa sekä niitä perusteita, jotka ovat siihen johdaneet. Hänen yksityiskohtaisten tiedonantajensa sekä hänen antamansa selvityksen nojalla olen tilaisuudsssa täten ilmottamaan Teille mielipiteeni puheenaolevasta suunnitelmasta.

Ennenkuin ryhdyn puhumaan itse suunnitelmasta, tahdon mainita muutaman sanan kaasun tarvetta koskevasta kysymyksestä.

Helsingin kaupungin asukasluku on 125,000, josta määrästä korkeintaan 80,000 asuu kaasujohdoilla varustetussa osassa kaupunkia. Teille lienee tunnettua, että kaasuvalaistus on viime vuosikymmeninä, huolimatta siitä että sähkövalaistusta on yleisesti otettu käyttöön, ilahuttavalla tavalla kehittynyt ja on jatkuvasti kasvamassa. Ajattalen tässä lähinnä Europan suuria kaupunkeja, joissa kaasunkulutus viime vuosina on kohonnut 70, 80 kuutiometriin asukasta kohti ja sen ylikin. Tämän laskun perusteella saataisiin Helsingin kaupungin normaalikulutukseksi

laskettaessa	80 m ³	asukasta kohti	6,400,000,
„	100 „	„	8,000,000.

Suurin kulutus vuorokaudessa on keskimäärin 4—5 % vuosikulutuksesta, joten tässä tapauksessa saataisiin 32,000—40,000 m³ kaasuntoimitus suurimpana kulutuspäivänä.

Viime talven kuluessa nousi suurin valmistuksen määrä vuorokautta kohti 17,000 m³:iin. Päättäen teidän johtajanne kuvaamasta suuresta kulutuksen lisäänty-

misestä viime vuosina ei ole epäilemistä, että kaasun kulutus muutaman vuoden kuluessa nousee kaksinkertaiseksi nykyiseen verraten. Useissa kaupungeissa, joille on laadittu suunnitelmia kaasulaitosrakennuksiin, on suunniteltaessa tahdottu olla säästäväisiä, mutta saatu pian kokea, että on laskettu kulutus aivan liian pieneksi. Täällä Zürichissäkin on, jos niin saa sanoa, tehty tämä virhe. Oli päätetty rakentaa uusi kaasulaitos neljässä jaksossa, jolloin kunkin rakennuksen piti vastata 25,000 m³ päivävalmistusta. Myöhemmin on huomattu, että olisi ollut edullisempaa, jos olisi rakennettu kaksi järjestelmää, kumpikin edustuen 50—60,000 m³ valmistusta päivää kohti. Näin suuria määriä olisivat kaupunginviranomaisemme silloin varmasti pelästyneet ja katsoneet, että laskelmat olivat olleet liian optimistisia. Nyt on jossain määrin saatu katua tätä. Henkilökohtaisen kokemukseni perusteella voisin vielä mainita useita samallaisia tapauksia ulkomaisista kaupungeista. Katson kuitenkin, ettei teidän johtajanne ehdotus 30,000 m³ päivävalmistusta edustavien yksikköjen hyväksymisestä ole liian suuri, vaikka otetaan huomioonkin, että uusi kunnallinen sähkölaitos on rakenteilla. Valontarve kasvaa niin, ettei sähkö ole voinut estää kaasun laajempaa käyttöä. Korkeintaan on yksityisissä tapauksissa syntynyt tilapäinen pysähtyminen, josta kuitenkin on parin vuoden kuluessa päästy. Etenkin on auervaluistuksen ja keittokaasun ottaminen yleisesti käytäntöön, hankkinut kaasulle suuren kulutuksen ja erityisesti on huomautettava, ettei kaasua enää ole pidettävä ylellisyystavarana vaan taloustarpeena. Lyhyesti lausuen, mitä yllä on sanottu, olen sitä mieltä, että 30,000 m³:in yksikköjen valitseminen laitoksen asteettain tapahtuvaa rakentamista varten on oikea.

Mitä yleiseen suunnitteluun tulee, on tapa, millä laitoksen asema on suunniteltava, niin sanoakseni määrätty. Jos ottaa huomioon pohjan omituisen laadun ja merenrannan aseman, niin on yksityisten rakennusten järjestely osittain heti selvä. Ainoaksi oikeaksi ratkaisuksi on katsottava, että retortihuoneet ja konehuoneet ovat kiinteällä kalliopohjalla, koska nämä rakennukset eivät millään ehdolla saa laskea. Kivihiihi- ja koksivarastot voivat jäädä matalammalle ja huonommalle pohjalle. Mitä koksipaikkaan tulee, riittänee kun vesiperäinen rantamaa vähitellen täytetään kaasulaitoksesta saaduilla jätteillä.

Tehdyn suunnittelun kautta täytyy päävaatimus, nimittäin ettei raaka-aineita (kivihiihiä ja koksia) eikä myöskään kaasua tarpeettomasti kuleteta edes takaisin. Kivihiihet tuodaan laivoissa ja kuletetaan koneellisten laitosten (hiilenottajain ja riippuradan) avulla kivihiihien varastopaikalle.

Kivihiihivaraston sijottaminen uunihuoneiden välittömään läheisyyteen on edullista ja on kuletuksilaitosta, jonka avulla kivihiihet myöskin kuletetaan vajoista uuneihin, suositeltava. Ruhrgebitin (Mannheim, Ludvigshafen, Rheineue) suurille kivihiihien varastopaikoille on viime vuonna asetettu suuri joukko samallaisia kuletuksilaitoksia hyvällä menestyksellä. Minä olen tarkastanut nämät kivihiihien kuletuksilaitokset ja katson niiden hyvin soveltuvan Teidän uuden laitoksenne tarpeisiin.

Siirryn nyt uunilaitoksiin, jotka ovat tärkein kysymys, mistä minun on lausuttava mielipiteeni. Uunijärjestelmän valitsemisen Teidän laitoksellenne on pääasia. Uunilaitokset maksavat kuten tunnettu paljon rahoja ja kaasulaitoksen kannattavuus riippuu etupäässä sen sielusta, nimittäin uunilaitoksesta ja oikean uunijärjestelmän valinnasta. Niinkuin tiedätte, on Zürichissä kymmenen vuotta käytetty Cozeuuneja (uuneja, joissa on vinot retortit) ja nämät uunit ovat osottautuneet hyviksi. Siitä huolimatta olemme laitosta viimeksi laajentaessamme jättäneet tämän uunijärjestelmän ja rohjenneet siirtyä uuniin, joka nykyään on uudenaikaisin, nimittäin sellaiseen, jossa on pystyretortit. Tähän pystyuunilaitokseen, joka nyt lähes puoli vuotta on ollut käynnissä, olemme tähän asti olleet erittäin tyytyväiset. Pystyuunit antavat paljon kaasua ja tarvitsevat vähän hoitoa. Me valmistamme 10 uunissa ja 6—7 miehen avulla 41,000 m³ kaasua 24 tunnissa ilman vesihöyryä. Laskemalla höyryä voidaan tuotantoa lisätä 43—44,000 m³:iin kaasun valovoiman tai sen lämpöarvon alenematta sallittavia rajoja alemmaksi. Pystyuunien koki on hyvin kaunista ja me myymme sitä korkeammasta hinnasta kuin minkä me laskemme tavallisesta kaasukoksista.

Uuden uunin pääeduksi tahtoisin mainita sen, että kaasunsaanti on suurempi kuin muuta järjestelmää olevista uuneista. Me voimme 100 kg:sta kivihiiliä saada 30 m³:in sijasta 32,6 vieläpä 33,5 m³ kaasua ja me laskemme 40,000 m³ vuorokaudesa tuottavasta pystyuunilaitoksesta syntyvän säästöä kivihiilitililtä muihin uunijärjestelmiin verraten 150,000 Fr. vuodessa. Tähän tulee lisäksi noin 60 % säästö työpalkoista vaakasuorilla retorteilla varustettujen uunien hoitoon verraten. Pystyuuneja on helppo hoitaa ja korjata. Keksijä esittää vielä muitakin etuja, joihin en tässä enää koskettele, koska ne minusta tuntuvat vähemmän tärkeiltä. Tahdon kuitenkin vielä mainita, että naftalinia ei pystyuuneissa synny juuri ollenkaan ja että cyaninmuodostuminenkin on pienempi, joita seikkoja myöskin on katsottava välillisiksi eduiksi. Niin suureen kaasulaitokseen, kuin nyt kysymyksessä oleva on, voin senvuoksi niiden kokemusten nojalla, joita olen saavuttanut tšekäläisessä laitoksessa, ehdottomasti puoltaa rakennettavaksi pystyuuneja.

Mitä muihin kaasuteknillisiin seikkoihin Teidän laitoksessanne tulee, voin antaa täyden tunnustukseni niin hyvin koneiden valinnalle kuin suunnittelulle. Eri-tyisesti mainittakoon, että exhaustoria ja pesijöitä varten valittu suoranainen käyttö höyrykoneen avulla on suositeltava, koska voisi sattua, että sähkölaitoksen virran-toimitus saattaisi keskeytyä, mistä luonnollisesti olisi vahinkoa kaasulaitoksen käytölle. Koneiden ja aparaattien, joita Berlin-Anhaltische Maschinenbau-Aktiengesellschaft on ehdottanut, katson vastaavan tarkotusta, koska Zürichin kaasulaitoksessa samoilla koneilla on saavutettu parhaita kokemuksia. Tämä koskee etenkin ammoniakitehtaita. Puhdistushuoneen rakentaminen kaksikerroksiseksi on siihen nähden, että tila on jonkin verran rajotettu, ja katsoen huoneistojen lämmittämiseen Teillä esiintyvien pakkasaikojen kuluessa olevan tarkotuksenmukaisen. Rakennusta on tällä tavalla rakennettuna helppo pitää lämpimänä. Putkijohtojen sijottamista käytäviin,

jotka voidaan pitää lämpiminä, voin minä myöskin puoltaa, vaikka tällainen laitos onkin jotenkin kallis. Tällaisten käytävien kautta, jotka kuten sanottu voidaan pitää lämpiminä, säästytään kokonaan tervan hyytymiseltä, putkien tukkeutumisilta ja muilta käyttöhäiriöiltä, joita muuten kovemmalla pakkasella helposti sattuu. Kaasukelloista ja vesikaasulaitoksesta ei minulla ole aihetta tehdä mitään muistutuksia. Höyrypannuhuoneen sijoittamista keskelle pidän lämmönannon ja joka haaralle lähtevien höyryjohtojen vuoksi hyvin hyvänä ajatuksena.

Lyhyesti esittäen mitä yllä on sanottu, voin minä samallaisen joskin vähän suuremman laitoksen käytössä Schlierenissä Zürichissä saavuttamani kokemuksen nojalla parhaiten suositella Teidän johtajanne ehdottamaa suunnittelua ja erityisesti uunijärjestelmän ja koneiden valintaa. Vaikka tällaisen uudenaikaisesti rakennetun laitoksen perustamiskustannukset voivat ehkä tuntua jotenkin korkeilta, niin sanotakoon kuitenkin, että jos laitos on tehty oikein uusimpien kokemusten mukaan, niinkuin tämä on suunniteltu, todistavat työpalkoissa syntyvät melkoiset säästöt ja suurempi kaasun sekä lisätuotteitten y. m. saanti täydelleen, että menot ovat oikeutetut. Tällainen laitos voi paitsi korkoja kestää melkoisen kuoletuksen ja siitä huolimatta kaasun kulutuksen kasvaessa tuottaa vuosi vuodelta kohoavaa voittoa niinkuin Zürichissä saavutettu kokemus osoittaa. Tässä suhteessa voin viitata Zürichin kaasulaitoksen vuosikertomuksiin, joita liitän oheen viime vuosilta.

Minä voin siis, jättämällä sikseen yksityiskohdat, joita minä en katso olevan tarpeen ja joita minä en voikaan ryhtyä käsittelemään, mitä parhaiten suositella Teidän Hallituksenne ehdottamaa suunnitelmaa.

Kunnioittaen :

A. Weiss.

Insinööri.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

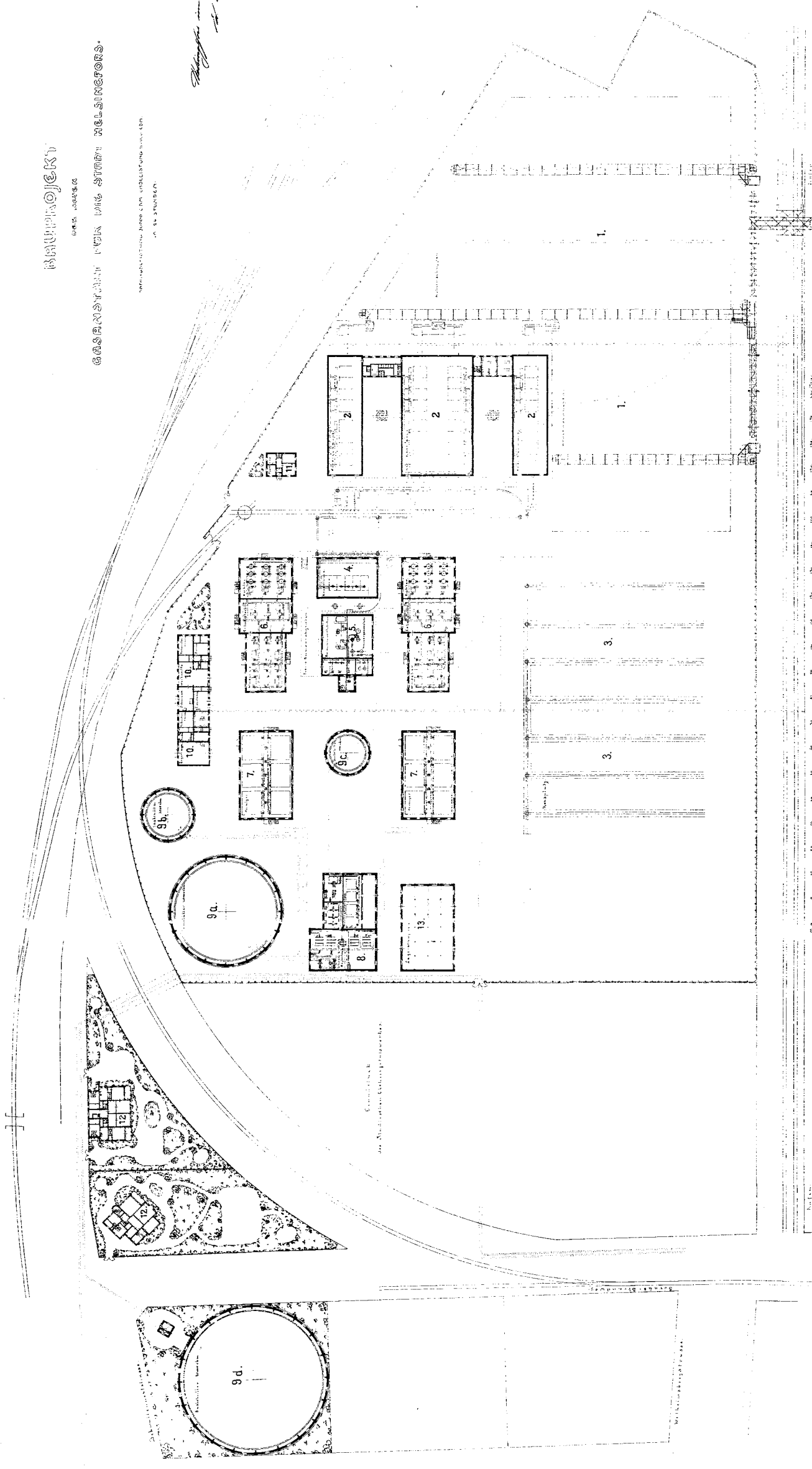
BALUPROJEKT

04.15. 1928.2

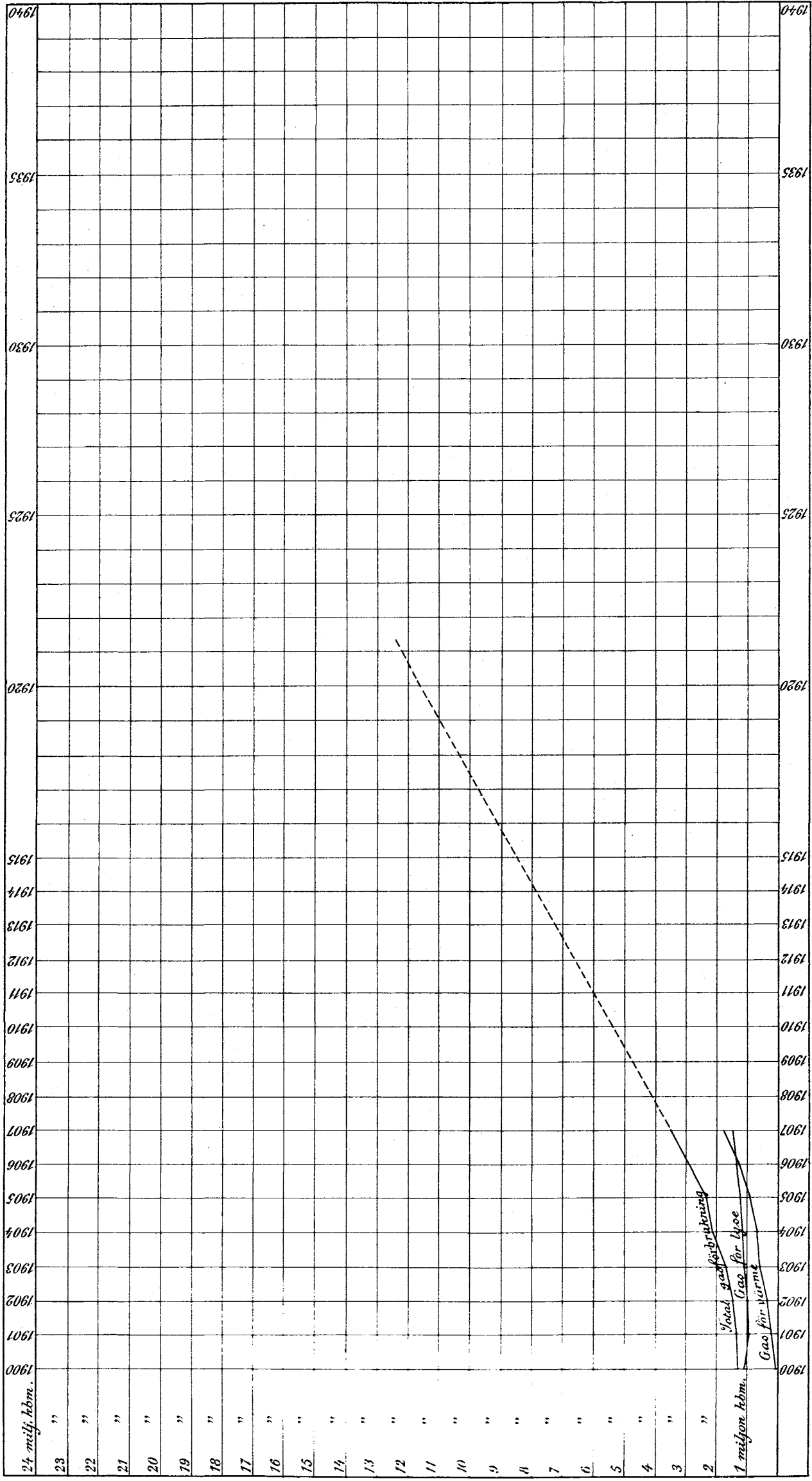
GÄSSANSTÄTTEN VID DÅG STADEN HELSINGFORS.

STADENS BYGGNADSKOMMISSIONENS
INOM STADEN.

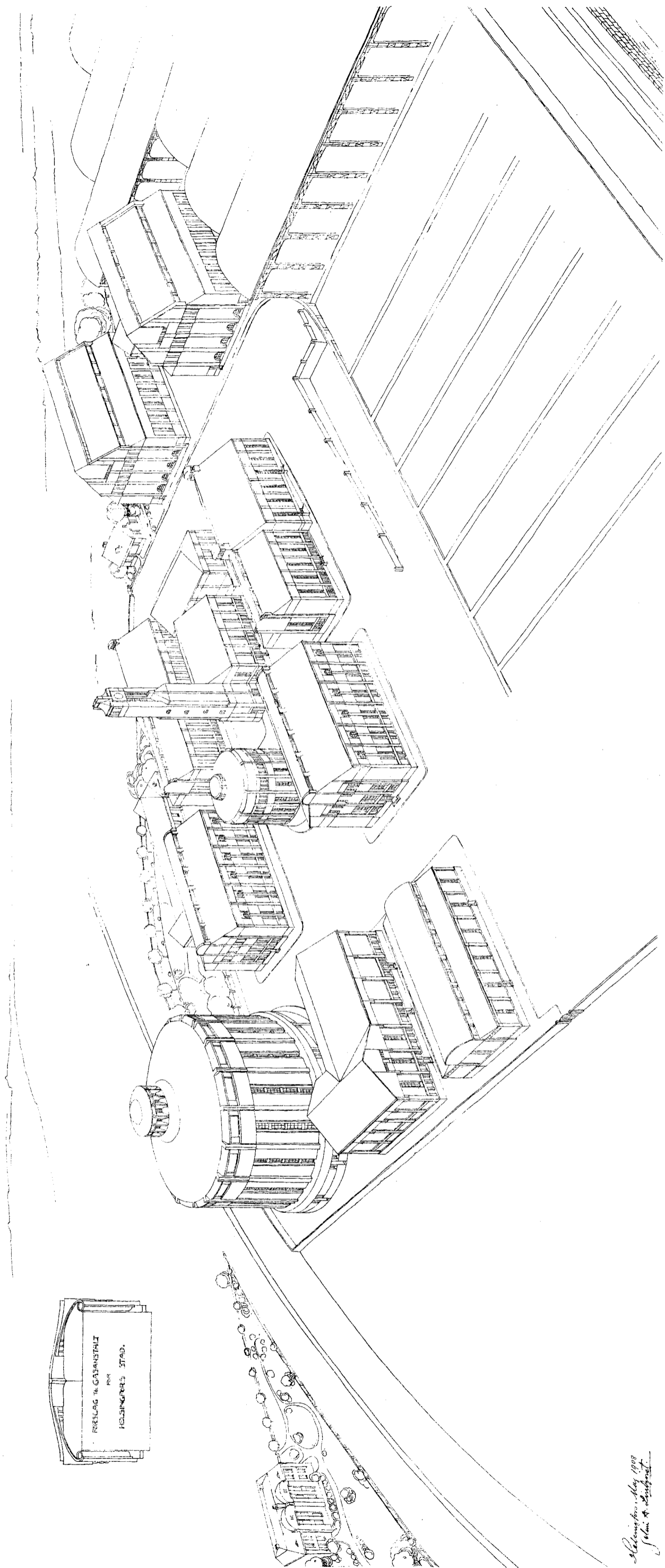
*Byggnadsprojekt
H. Berg*

1. Kolskiut	Hilivraja
2. Reoritus	Uuniuoneuksia
3. Koksipian	Kokstien
4. Angpannehus	Hoyykatilla huoneus
5. Vattengas & ammoniakfabrik	Vesikaasu- ja ammoniakkitied
6. Apparatus	Koncisuhuoneuksia
7. Keningshus	Puhdistusuoneuksia
8. Matare- & regulatorhus	Mittari- & regulaatori-huoneu
9 a. Gasklocka 20,000 cbm.	Kaasukello 20,000 kuutiom.
9 b. » 3,500 »	» 3,500 »
9 c. » 1,000 »	» 1,000 »
9 d. » 40,000 »	» 40,000 »
10. Kontors- & verkstadsbyggnad	Konttori- ja verstaarakennus
11. Portvakistuga	Portinvartijahuoneus
12. Bostadsbyggnader	Asuinrakennuksia
13. Magasinsbyggnad	Varastorakennus

*Helsingfors Stads gasförbrukning 1900-1907.
Helsingin Kaupungin kaasukulutus 1900-1907.*

RIKSLAGS HÖGSKOLEN
FÖR
HÖGSKOLENS STAD.

Stockholm, May 1908
John A. Sjöstrand

A. B. LUTIS & HARTZBERG, P. B.

Esitys koskeva kaupungin Rahatoimikonttorin uutta vuosirahansääntöä.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Toukok. 29 p. 1908.

N:o 229.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Erinäisissä Rahatoimikamariin annetuissa Herroille Kaupunginvaltuusmiehille ototetuissa hakemuksissa ovat vanhempi kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldani ja nuorempi kaupunginkirjanpitäjä kapteeni Gunnar Winter esittäneet, että heille myönnettäisiin palkankorotusta, ensinmainitulle 1,000 ja jälkimäiselle 800 markkaa. Hakemustensa tueksi he ovat maininneet — paitsi sitä tunnettua asianlaitaa että elantokustannukset tässä kaupungissa ovat viime vuosina tavattomasti lisääntyneet, mikä myös oli yksi niitä syitä, jotka ovat aiheuttaneet Kaupunginvaltuuston parantamaan useiden kaupungin laitosten virkamiesten palkkoja, — myös sen asianhaaran että työ Rahatoimikonttorissa on viime vuosina tuntuvasti lisääntynyt. Tämän osottamiseksi on mainittu, että kaupungin tulo- ja menoarvio, joka vuonna 1899 päättyi 6,398,000 markkaan, kuluvana vuonna päättyy 12,316,000 markkaan; että taksoitus, joka vuonna 1899 nousi 1,346,000 markkaan jaettuna 10,242 verolipulle, on vuodelta 1908 arvioitu 2,881,000 markaksi jaettuna 20,721 verolipulle; että kruunun verolippujenkin luku on tuntuvasti lisääntynyt eli 28,441 lipusta vuonna 1899 42,479 lippuun kuluvana vuonna; että kassaliike, joka ensinmainittuna vuonna oli 14,298,000 markkaa 3,770 todistein, viime vuonna nousi 24,271,000 markkaan 6,197 todistein; että tontinlunastus 375,000 markasta jaettuna 53 tontille vuonna 1899 on viime vuonna noussut 1,029,000 markkaan jaettuna 260 tontille sekä vihdoin että tilien luku on lisääntynyt 436:sta ensinmainittuna vuonna 535:een vuonna 1907. Mitä vihdoin tulee työn lisääntymiseen eri toimissa on vanhempaan kaupunginkirjanpitäjään nähden huomautettu, että hänen velvollisuutenaan Rahatoimikonttorille vuonna 1899 vahvistetun johtosäännön mukaan on kaupunginkasöörin estyessä hoitaa kaupungin kassaa ja on tämä aikaisemmin ollut hänen toimensa etupäässä taudintapauksissa sekä virkaloman aikana, mutta nyttemmin on osottautunut välttämättömäksi suuremman liikenteen ilmaantuessa konttorissa avata kaksi kassaa, jolloin vanhempi

kaupunginkirjanpitäjä on hoitanut toista. Niinpä maksaa hän säännöllisesti kansakoulunopettajain palkat, jotka nousevat 800.000 markan vaiheille vuodessa, sekä huolehtii sen ohella maksunkantoaikoina kaikki muut ulosmaksut niinä päivinä, joina Rahatoimikamarin maksunosotusten pääasiallinen suoritus tapahtuu. Nuorempain kaupunginkirjanpitäjain asiana taas on toimittaa palkanmaksut kaupungin työssä oleville henkilöille, mikä toimi vaatii melkoista enemmän aikaa ja ponnistusta kuin ennen, syystä että nämä maksut on jaettu lukuisiin, jopa tuhatlukuisiin pieneläisiin eriin ja toimitetaan parissakymmenessä hajallaan koko kaupungin maalla, jopa Vanhassakaupungissa asti olevassa paikassa, jommoisella menettelyllä kaupungille vuosittain säästetään kymmeniätuhansia markkoja.

Tämän ohella lienee mainittava, että kaupunginkamreeri Timgren viime vuoden joulukuussa jätti Rahatoimikamariin Rahatoimikonttorin palkkasäännön muuttamista tarkoittavan hakemuksen Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä. Kun tämä hakemus kuitenkin saapui Rahatoimikamarille kauvan sen jälkeen kun Kamari oli valmistanut kulunkiarvioehdotuksensa ja ainoastaan vähää ennen kulunkiarvion joutumista Kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, ei Rahatoimikamari katsonut voivansa ottaa hakemusta tutkittavaksi, jonka tähden kaupunginkamreeri Timgren peruutti sen.

Lausunnossa, jonka kaupunginkamreeri, aihetta saatuaan, on antanut kaupunginkirjanpitäjain Paldanin ja Winterin vastamainituista hakemuksista, on hän hakijain esittämistä syistä puoltanut hakemuksiin suostuttavaksi. Sen ohella on kaupunginkamreeri huomauttanut, että Rahatoimikonttorin ylimääräisten apulaisten palkat erittäin kipeästi kaipaavat parannusta. Se 2,100 markan palkka, minkä he pitkällisen ja nuhteettoman palveluksen jälkeen voivat saada, on sangen vähäinen korvaus nyttemmin vuoden umpeen jatkuvasta, ainoastaan heinä- ja elokuun aikana hiukan vähentyneestä, mutta muutoin erittäin rasittavasta työstä, joka vaatii erinomaista tunnollisuutta, täsmällisyyttä ja säännöllisyyttä, jos mieli välttää pahoja häiriöitä syntymästä konttorin toimintaan. Nämät palkat eivät kaupunginkamreerin mielestä myöskään kestä vertailua kaupungin muissa laitoksissa miltei samantapaisista toimista maksettuihin pskkoihin, ja mainitsee hän esimerkiksi sen 2,400 markan palkan, minkä hiljattain perustetun kunnallisen työnvälitystoimiston apulaiset saavat. Lisäksi on kaupunginkamreeri huomauttanut erittäin suotavaksi toimenpidettä, jota ylimääräiset apulaiset ovat hartaasti halunneet, nimittäin että he saisivat vakinaisemman aseman konttorissa, joten konttorille tulisi turvatuksi etu että sillä aina on käytettävänä vakinainen henkilökunta, joka on perehtynyt ja tottunut konttorin suoritettaviin lukuisiin erilaisiin yksityiskohtaisiin töihin, mikä seikka on erittäin tärkeä töiden tasaiselle kululle. Paitsi vakinaista konttorikirjuria on konttorissa jo monet vuodet ollut 5 ylimääräistä apulaista, joista kolme kaupunginkamreerin mielestä olisi asetettava vakinaiselle palkalle, koska yksistään kunnan töiden suorittamiseen ainakin näin monta välttämättä tarvitaan, ja olisi sentähden konttoriin, paitsi vuosirahansääntöön jo otettua konttorinkirjurin virkaa, lisäksi perustet-

tava kolme uutta samallaista virkaa pohjapalkkana 2,400 markkaa itsekustakin sekä oikeus 10 %:n korotukseen 5 ja 10 vuoden palveluksesta ja näihin toimiin valittava konttorissa tähän asti ylimääräisinä apulaisina palvelleet neidet Rikberg, Wegelius ja Poppius, jossa tapauksessa nämä saisivat lukea hyväkseen sen ajan, minkä he jo ovat palvelleet konttorissa, ja sen ohella pantaisiin vakinaiselle palkalle samoinkuin kaupungin muut, kuuden kuukauden irtisanomisehdolla otetut virkamiehet. Konttorin kahteen vahtimestariin nähden on kaupunginkamreeri vihdoin huomauttanut, että näiden palkkaa 1,500 markkaa siihen rasittavan virantoimituksen nähden, mikä heillä on konttorissa, täytyy pitää liian niukkana. Paitsi tavallisia vahtimestarintehtäviä konttorissa on heidän velvollisuutenaan nimittäin:

toimittaa erinäisiä rahainperimisiä, kuten neljästi vuodessa periä suorittamattomat vedenkulutusmaksut ja korvaukset toimitetuista vesijohtoon liittämistä, kahdesti vuodessa tilapäiset vuokramaksut, kerran biljaardimaksut ja oluenanniskelemisestä suoritettavat vaivais- ja työhuonemaksut sekä useita muita tilapäisiä maksuja; vaihtaa rahoja Suomen Pankissa, jolloin, syystä että rahamäärät usein nousevat kymmeniintuhansiin markkoihin kerrallaan, molempain vahtimestarien aina täytyy kulkea yhdessä, sekä lukea ja pinota rahat, ottaa osaa työntekijäin palkkain panemiseen pusseihin ja näiden jakamiseen työpaikoilla. Kun konttorin vahtimestarien siten täytyy käsitellä rahoja, mikä seikka näinä aikoina tuottaa mieskohtaista vaaraa, ja kun heillä sitä paitsi on koko joukko työtä, josta suuri osa, kuten veroluettelojen, verolippujen, rekisterin y. m. numeroiminen on toimitettava muulloin kuin konttoriaikana eikä heille siten jää aikaa tulojensa lisäämiseen sivuansioilla, katsoi kaupunginkamreeri asiakseen ehdottaa 500 markan palkankorotusta kumpaisellekin konttorin vahtimestarille.

Tätä asiaa harkitessaan Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa jäävätä niitä yleisiä syitä, joita hakijat ja kaupunginkamreeri ovat esittäneet konttorihenkilökunnan palkkain parantamiseksi. Ei voi olla kaupungin edun mukaista, että sen laitosten virkamiehillä on sellaiset palkat, että ne elantokustannusten lisääntyttä ovat ilmaisesti riittämättömät taikka että näiden virkamiesten on pakko toimentuloansa varten hankkia itselleen sivutoimia, jotka milloin minkin verran häiritsevät heidän varsinaisia tehtäviään. Sekin asianhaara, että Rahatoimikonttorin työt ovat lisääntyneet mikäli kaupunki on kasvanut, lienee epäilemätön ja on riittävä syy konttorin virkamiesten palkkaetujen korottamiseen johonkin määrin. Rahatoimikamarin mielestä kuitenkin kohtuus vaatii, että Rahatoimikonttorin kaikki vakinaiset virkamiehet, niinmuodoin myöskin kaupunginkamreeri ja kaupunginkasööri vastamainitusta syistä saavat paremmat palkkaehdot. Mitä ensinmainittuun tulee, puoltaa tätä sekin asianhaara että hänen edeltäjällään virassa oli tässä toimesta joukko lisä- ja sivutuloja, jotka nykyisen viranpitäjän siihen tullessa jäivät pois, jota paitsi kaupunginkamreeria on kielletty pitämästä muuta virkaa. Kaupunginkasöörille taas on liikkeen lisääntyessä niinhyvin työn voimaperäisyys kuin vastuunalaisuus tuntuvasti lisääntynyt. Rahatoimikamari katsoo sentähden kohtuulliseksi ehdottaa, että

kumpaisellekin näille virkamiehille, joilla nyt on, kaupunginkamreerilla palkkaa 5,000 mk ja ja palkkiota 4,000 mk sekä kaupunginkassöörillä palkkaa 4,000 mk ja palkkiota 2,500 mk ynnä korvausta menettämästään huutosakkojen osuudesta 800 mk ynnä saman verran korotusta 10 vuoden palveluksesta, myönnettäisiin palkkionkorotusta 1,000 markkaa, jota vastaan kaupunginkamreeri olisi velvoitettava, enemmän kuin tähän asti ottamaan osaa vuotuisen tulo- ja menoarvion laatimiseen Raha-toimikamarissa sekä siinä työssä toimittamaan kaikki numerolaskelmat.

Hakijain, vanhemman ja nuoremman kaupunginkirjanpitäjän mainitsemista syistä ja edellä muutoin huomautettujen asiainhaarain pohjalla katsoo Rahatoimikamari kohtuulliseksi puoltaa näille palkkionkorotusta, ensinmainitulle 800 ja jälkimmäiselle 600 markkaa. Mitä toisen nuoremman kaupunginkirjanpitäjän palkkaetuihin tulee, niin on hänen velvollisuutenaan tosin ottaa osaa työvään palkanmaksun toimittamiseen, joten molempain nuorempain kaupunginkirjanpitäjän työ on kuta-kuinkin yhdenlaatuista, mutta syystä että sanottuun virkaan liittyvät palkkaedut niin vastikään kuin vuonna 1907 järjestettiin ja nykyinen viranpitäjä vasta viimeksi mainittuna vuonna siihen otettiin, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä että hänen palkkaetujensa korottaminen voi toistaiseksi jäädä sillensä.

Mitä sitten tulee kaupunginkamreerin virittämään kysymykseen eräitten konttorin ylimääräisten apulaisten palkkaolojen järjestämisestä ja heidän asettamisestaan vakinaiselle palkalle, on Rahatoimikamarin mielestä sellainen toimenpide kaupunginkamreerin mainitsemista syistä tosin puolustettavissa, mutta näyttää siinä tapauksessa nykyisen konttorikirjurinviran palkan järjestäminen niinkään tarpeelliselta. Samalla kun Rahatoimikamari on katsonut olevan kaikille konttorikirjurinviran pitäjille olevan ehdotettava 2,000 markan pohjapalkkaa, on Kamari, erityisesti siihen nähden että konttorikirjurinviran nykyinen pitäjä on ollut kaupungin palveluksessa likipitään 33 vuotta, tahtonut esittää „vanhemmalle konttorikirjurille“ myönnettäväksi 600 markan palkkion, jonka johdosta ja kun nykyään maksettava kymmenvuotinen korotus niinmuodoin vastedes nousisi 400 markkaan, viran nykyinen pitäjä saisi palkkaa 3,000 markkaa vuodessa. Perustettaviksi ehdotetuista kolmesta uudesta vakinaisesta nuoremman konttorikirjurin toimesta on Rahatoimikamari katsonut olevan ehdottaminen maksettavaksi itsekustakin 2,000 markkaa palkkaa ja 400 markkaa palkkiota, ja olisi näihin virkoihin nimitettävä konttorissa kauimmin palvelleet ylimääräiset apulaiset, neidet Hilda Rikberg, Rosa Wegelius ja Mathilda Poppius. Luonnollisestikin olisi heidät samoinkuin kaupungin muut virkamiehet otettava kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Siihen huomattavaan palkkaehto- jen korotukseen nähden, mikä siten tulisi mainittujen henkilöjen osaksi, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä ettei heidän pitäisi saada palkankorotusta nähden lukea hyväkseen sitä aikaa, minkä he jo ovat konttorissa palvelleet ylimääräisinä.

Mitä sitten tulee konttorin kahteen vahtimestariin, on kaupunginkamreeri ehdottanut heille kumpaisellekin 500 markan palkankorotusta. Niin suurta palkkaolojen parannusta ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa heille puoltaa, erit-

täinkin siihen nähden että he ovat vasta lyhyenlaisen ajan olleet nykyisissä toimituksissaan ja paitsi palkkaansa saavat kumpikin 300 markan vakinaisen palkkion eräitten rahainperimisten toimittamisesta. Kun kuitenkin heidän toimensa on sangen vastuullinen ja myöskin siihen nähden että he ottavat osaa työväen palkanmaksujen toimittamiseen, on Rahatoimikamari katsonut heille voitavan myöntää samat palkkaedut kuin useimmille haupunginpalvelijoille ja ulosottomiehenapulaisille eli 1,600 markkaa.

Sen johdosta että osa Rahatoimikonttorin ylimääräisiä apulaisia asetettaisiin vakinaiselle paikalle, syntyisi ylimääräisten apulaisten määrärahassa, joka nykyään on 12,000 markkaa, tuntuva säästö, nimittäin 5,400 markkaa, minkä summan kenties kävisi vähentäminen tästä määrärahasta, mutta siihen nähden että kaupunginkamreeri on huomauttanut konttorissa tarvittavan lisää työvoimia, ei puheena olevaa määrärahaa ole Rahatoimikamarin mielestä vähennettävä enemmällä kuin 4,000 markalla. Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä olevan ehdotuksen, lisääntyisi Rahatoimikonttorin vuotuinen menosääntö 7,640 markkaa, siihen luettuina nyt jo maksettavat virkaijän mukaiset palkanlisäykset. Siihen ajankohtaan nähden, mistä nyt ehdotetut konttorin vuosirahansäännön muutokset olisi luettava, näkisi tosin Rahatoimikamari mieluummin että se voitaisiin määrätä ensintulevan heinäkuun 1 päiväksi, mutta koska siinä tapauksessa 3,820 markan summa olisi osotettava Kaupunginvaltuuston muutoinkin runsaasti kulutetuista käyttövaroista, on Rahatoimikamari katsonut täytyvänsä ehdottaa että uusi vuosirahansääntö astuisi voimaan ensintulevan vuoden alusta.

Rahatoimikamarissa on tosin keskusteltu kysymystä onko tarpeellista tehdä ne muutokset Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorille maaliskuun 19 päivänä 1895 ja marraskuun 4 päivänä 1908 annettuun johtosääntöön, jotka voisivat aiheuttaa nyt ehdotetuista konttorin palkkasäännön parannuksista, mutta kun nämä muutokset rajoittuisivat parin kolmen kohdan muodolliseen muuttamiseen eikä niiden muuttamatta jättäminen voi aiheuttaa mitään väärinkäsityksiä, on Rahatoimikamarin mielestä ollut parasta pysyttää sanottu johtosääntö sinällään.

Rahatoimikamari saa sentähden ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä Rahatoimikonttorin tähän liitetyn muutetun vuosirahansäännön olemaan voimassa 1909 vuoden alusta; sekä

vasta perustettuihin kolmeen uuteen konttorikirjurin toimeen valita neidet Hilda Rikbergin, Rosa Wegeliuksen ja Mathilda Poppiuksen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin vuosirahansääntö.

1 Kaupunginkamreeri, palkkaa	5,000: —	
palkkiota	<u>5,000: —</u>	10,000: —
1 Kaupunginkasööri, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	<u>3,500: —</u>	
korvausta menetetyistä huutosakkojen osuudesta	<u>800: —</u>	8,300: —
1 Vanhempi kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa	4,000: —	
palkkiota	<u>1,800: —</u>	5,800: —
1 Nuorempi kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa	3,000: —	
palkkiota	<u>1,800: —</u>	4,800: —
1 s:n s:n, palkkaa	3,000: —	
palkkiota	<u>1,200: —</u>	4,200: —
1 Vanhempi konttorikirjuri, palkkaa	2,000: —	
palkkiota	<u>600: —</u>	2,600: —
3 Nuorempaa konttorikirjuria, palkkaa	2,000: —	
palkkiota	<u>400: —</u>	7,200: —
2 Vahtimestaria, palkkiota	<u>1,600: —</u>	3,200: —
Ylimääräiset apulaiset, arviolta		8,000: —
Palkkio verolipppu jakelemisesta, arviolta		2,000: —
Tarverahoja, arviolta		<u>5,000: —</u>
		<u>61,100: —</u>
		Yhteensä 61,100: —

Muist. Kaikki virkamiehet saavat palkanlisäystä 10 % pohjapalkasta viiden ja kymmenen vuoden palvelusajalta.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

Esitys Helsingin pitäjän Oulunkylän kartanon ostamisesta.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI*Toukok. 7 p:nä 1908.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 201.

Sittenkun Rahatoimikamarin tietoon oli tullut että Oulunkylän kartano nimisen maatilan haltijat, tilanomistaja Johan H. Eklund sekä hänen täysivaltaiset lapsensa, poika Karl Eklund ja tytär Gusti Eklund, olisivat halukkaat Helsingin kaupungille myymään vastamainitun kartanon ynnä sen kanssa yhdysviljelyksessä olevat tilat, on Rahatoimikamari ryhtynyt likempiin neuvotteluihin kartanon omistajain kanssa, jotka ovatkin kirjallisesti sitoutuneet kaupungille myymään Oulunkylän kartanon 500,000 markan hinnasta. Uudenmaan läänin Maanmittauskonttorista hankituista tiedoista näkyy, että Oulunkylän krtanoon kuuluvat seuraavat Oulunkylän kylässä sijaitsevat tilat, nimittäin: verotalo N:o 1 Landboas, kruununtalo N:o 3 Britas sekä verotalot N:ot 1 ja 2 Monsas, joiden pinta-ala yhteensä on 247,02 hehtaaria. Niinkuin myötäliitetystä karttalehdestä näkyy, on tilan päätiluksena yhtäjaksoinen maalohko, jota paitsi on erinäisiä pienempiä maa-alueita, toisia likempänä toisia etäämpänä päätiluksesta. Itse alueella on isonlainen palstatila, nimittäin Uudenmaan Hevosystäväinyhdistykselle kuuluva kilpa-ajorata, alaltaan 2,63 hehtaaria, sekä kolme pienempää palstatilaa: palokunnantontti alaltaan 0,30 hehtaaria, Kottäng niminen palstatila alaltaan 0,52 hehtaaria ja kauppuutarha alaltaan 2,20 hehtaaria. Lisäksi on mainittava, että eräs Petaksen verotaloon kuuluva 0,25 hehtaarin laajuinen alue sijaitsee vähän matkan päässä kilpa-ajoradalta ja Oulunkylän kartanon tilusten piirissä. Vuokrapalstoja on omistajan tiedonannon mukaan 70, joiden pisin vuokra-aika on 40 vuotta. Vuokralle annettu maa on alaltaan kaikkiaan 27,3 hehtaaria ja vuotuista veroa saadaan siitä 6,967 markkaa. Tila on maaviljelystila, jonka viljelty ala on 94 hehtaaria. Maan pinta on ylipäätään tasaista ilman soita ja mainittavia mäkiä, jotka voisivat lisätä vastaisen tasoituksen kustannuksia; metsä taas on sekaisin koivu- ja havumetsä. Tilan rakennusten palovakuutusarvo on 57,500 markkaa, vuotuinen palovakuutusmaksu 200 markkaa sekä verot 850 markkaa.

Saadakseen omintakeisen käsityksen puheena olevan maatilan asemasta ja maan laadusta ovat Rahatoimikamarin ja Kaupunginasemakaavatoimikunnan jäsenet itse paikalla toimittaneet katselmuksen sekä sen jälkeen yhteisessä kokouksessa ottaneet käsiteltäväksi kysymyksen tämän tilan yhdistämisestä kaupunkiin. Sittenkun Rahatoimikamari tapahtuneen keskustelun nojalla oli pyytänyt Kaupunginasema-

kaavatoimikunnan lausuntoa asiasta, on toimikunta viime huhtikuun 27 päivänä antamassaan kirjelmässä huomauttanut että Oulunkylän kartanon yhdistäminen Helsingin kaupunkiin on likeisimmässä yhteydessä sen kysymyksen kanssa, mihin pääsuuntaan kaupungin vastaisen laajentamisen pitää käydä. Jos lähtee siitä näkökannasta, että kaupungin kasvu yhä edelleenkin, niinkuin tähän asti, pyrkii osaksi rautatien vartta pohjoiseen, osaksi taas pitkin Vanhankaupungin lahden rannikkoa, jonka varrella rannikon kanssa yhdensuuntaisesti kulkeva Itäinen Viertotie välittää liikennettä, jonka kehitys myös on pakottanut kaupungin hankkimaan itselleen omistusoikeuden laajoihin pohjoisessa ja koillisessa oleviin tilusalueihin, niin näyttää yhtä luonnolliselta kuin suotavalta että kaupunki, estääkseen aivan vierelleen kohoamasta lukuisia etukaupunkiyrityksiä, joiden syntymisestä ja olemassaolosta voi olla kaupungille arvaamatonta haittaa, ajoissa tältä taholta hankkii itselleen alueita, joihin käy perustaminen huvilakaupunginosia, työväensiirtoloita tahi niiden kaltaisia yhdyskuntia kaupungin omille maille. On tosin mahdotonta ennakoita tietää, kuinka nopeasti kaupungin kehitys on jatkuva mitä asukaslukuun tulee, ja siitä syystä myös vaikea ratkaista, missä määrin on tarpeellista jo nyt tyydyttää vastaisia tarpeita. Mutta Rahatoimikamari ei voi olla huomauttamatta, että kaupungin läheisyydessä olevain maatilain hinta kohoaa miltei suunnattomasti mikäli kaupungin kehitys niitä lähenee. Tiloja, joista vielä kymmenen vuotta takaperin saatiin hintaa muutama kymmentuhutta markkaa ja joiden ykköshinta arvioitiin tynnyrinaloitain, ei nykyään myydä sadoistatuhansista, ja pienempiä palstoja on saatavissa ainoastaan neliömetrittäin.

Lukuisain huvilasiirtolain syntyminen Helsingin kaupungin ympäristöön osottaa kyllin selvästi ei ainoastaan että suuri joukko kaupunkilaisia on osaksi korkeiden asunnonvuokrain tähden ja osaksi terveydellisistä tahi muista syistä asettunut maaseudulle kaupungin läheisyyteen, mutta sen lisäksi on myös huomattavissa yksityiskeinottelussa jonkinlaista pyrkimystä ostamaan aivan kaupungin maan vierellä olevia maa-alueita voidakseen vastedes voitolla myydä ne kaupungille, kun sen laajennusvaatimukset välttämättä pakottavat väljentämään sen alaa. Kun Helsingin kasvu, niinkuin edellä huomautettiin, toistaiseksi on käynyt pohjoiseen suuntaan, ja erittäinkin Oulunkylän aseman lähitienoot, missä jo monta vuotta takaperin on vallinnut vilkasta rakennustointa, näyttävät olevan erittäin haluttuja siirtolapaikkoja, niin jo tämä asianhaara puhuu sen puolesta että kaupungin olisi etusijassa täältä hankittava itselleen maa-alueita. Oulunkylän kartanoon kuuluvat maat eivät näytä sopimattomilta senlaatuisiin yrityksiin kuin edellä on mainittu, ja vertaillaessa niihin hintoihin, joita nyt vaaditaan huvilapalstoista muissa kaupungin lähellä sijaitsevissa huvilayhdyskunnissa, Oulunkylän kartanon hinta, vaikka tosin sinänsä hyvinkin suuri, ei näytä kohtuuttoman korkealta, kun ottaa huomioon että kartano sijaitsee likellä kaupunkia.

Edellä esitetystä syistä on niinhyvin Rahatoimikamarin kuin Kaupungin-
asemakaavatoimikunnan mielestä oleva kaupungille hyödyksi ja todistava kaupun-

ginviranomaisten kaukonäköisyyttä, jos nyt myytäväksi tarjottu maatila ostetaan, ja olisi kaupan päättämistä ehdottomastikin puolustettava, ellei yhdessä kohden olisi arveluja olemassa. Oulunkylän kartanon tilusten ja kaupungin omistaman maan välillä on, niinkuin myötäliitetystä asemakartasta tarkemmin näkyy, tiloja yhteensä 278,86 hehtaarin ala, jotka, siinä tapauksessa että Oulunkylän kartano lunastetaan, tulisivat olemaan miltei kokonaan kaupungin maiden ympäröiminä ja joiden tiluspalstain halki kulkuväylät kaupungista Oulunkylän kartanoon täytyy johtaa. Jotta voitaisiin täysin käyttää hyväksi niitä etuja, joita Oulunkylän kartanon omistaminen voi tuottaa kaupungille, olisi suotava että, jos vastamainittu maatila ostetaan, kaupunki samalla koettaisi hankkia itselleen nuo välillä olevat tilat. Tähän olisi sitä enemmän syytä, kun, paitsi että näiden hinta varmaan on kohoava moninkertaiseksi sen kautta että Oulunkylän kartano ostetaan aikaisemmin, myös on ajateltavissa että puheena olevia tiloja, käyttämällä hyväksi kaupungin rakennuttamia ja kustantamia kulkuväyliä, käytetään senlaatuisiin yrityksiin, että Oulunkylän kartanon arvo asuntoalueena on vähenevä. Tähän nähden onkin Rahatoimikamari ryhtynyt keskusteluihin Petaksen, Nybondaksen ja Kottbyn talojen omistajain kanssa, mutta kaksi näistä on jyrkästi hylännyt kaikki ehdotukset heidän tilojensa myymisestä kaupungille. Nybondaksen niin sanotun maistraatintalon asukas taas on Rahatoimikamarille antanut kirjallisen sitoumuksen talon hallintaoikeuden luovuttamisesta kaupungille 150,000 markan hinnasta. Täten saavutettaisiin sekin suuri etu, että kaupunki saisi mahdollisuutta suoranaisten kulkuväylien teettämiseen omilta alueiltaan Oulunkylän kartanon tiluksille. Ja erittäinkin siinä tapauksessa että Oulunkylän kartano päätetään ostaa, tehneekin Rahatoimikamari erityisen esityksen Nybondaksen maistraatintalon hallintaoikeuden lunastamisesta.

Vaikkakin niinmuodoin painavat syyt puoltavat Oulunkylän kartanon ostamista, ei kuitenkaan toiselta puolen vähemmistö Rahatoimikamarissa ole katsonut voivansa puoltaa ehdotetun kaupan päättämistä. On huomautettu, ettei kaupungin rahallinen asema nykyään ole sellainen, että sanottavia menoja yli välttämättömpäin saisi tulla kysymykseen. Vastedes kun kaupunki suotuisain rahaolojen päästyä valtaan maailmanmarkkinoilla on saanut suurenlaisen edullisen obligatsioonilainan, voitaisiin asia ottaa uudelleen puheeksi. Alueita kaupungin laajennustarpeisiin tarvittaviin asuntotarkoituksiin on kaupungilla riittävästi moniksi ajoiksi eikä rakennettujakaan aloja ole vielä läheskään kokonaan käytetty. Näin ollen on mainitusta vähemmistöstä näyttänyt epäviisaalta ja turhulta, erittäinkin jos Kaupunginvaltuusto päättää lunastaa Helsingin pitäjässä olevan Böhlen talon hallintaoikeuden, josta Rahatoimikamari on eri kirjelmässä tehnyt esityksen, tarpeettomasti saattaa kaupungille kustannuksia terveyden- ja sairashoidosta, poliisi- ja palolaitoksesta, kansakoulutalojen rakentamisesta, maantasoituksesta ja kanavoimisesta. Ei myöskään näytä niin luonnolliselta kuin Kaupunginasemakaavatoimikunta on arvellut, että kaupungin kehitys on käyvä pohjoiseen suuntaan. Tämä kehitys on tosin käynyt pitkin Vanhankaupungin lahden länsirantaa, mutta toiselta puolen on myös huo-

mattavissa ilmeistä pyrkimystä länteen pitkin rannikkoa. Helsingin kaupungin täytyy asemansa vuoksi pysyä kauppa- ja merenkulkukaupunkina. Näyttää sentähden luonnollisimmalta, että kehitys kulkee itään ja länteen vesistöjen varsia pitkin eikä kauemmaksi pohjoiseen, varsinkaan sittenkun hyvät kulkulaitokset rannikkoradan toimeentultua nyttemmin on saatu kaupungin länsipuolellekin. Lopuksi on Oulunkylän kartanon ostoa vastaan vielä huomautettu että, niinkuin asemakartasta näkyy, kaupungin alueen ja Oulunkylän kartanon tiluspalstain välillä on 72,99 hehtaarin laajui-nen sotaväen ampumarata, jota kaupunki tuskin saanee vastaisuudessa lunastetuksi.

Vaikkeivät nämä asianhaarat suinkaan ole jääneet Rahatoimikamarilta huomaamatta, ovat Kamarin useimmat jäsenet kuitenkin voineet yhtyä siihen Kaupungin- asemakaavatoimikunnan kannattamaan mielipiteeseen että Oulunkylän kartano olisi nyt ostettava, kun se on saatavissa verraten halvalla. Tehdyn tarjouksen epä- minen tietoisena siitä, että kaupungin vastedes kuitenkin on sellainen kauppa tehtävä, ei ole Rahatoimikamarista näyttänyt hyvin harkitulta. Gumtähden säterin hinta nousi kahdenkertaiseksi sinä aikana kun kaupungin viranoamaiset harkitsivat sen ostamista. Tämä asianlaidan uusiintuminen ei ole näyttänyt Rahatomikamarista suo- tavalta, vielä vähemmin kaupungille edulliselta.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu saa Rahatoimikamari kunnioittaen esit- tää että lisätty Kaupunginvaltuusto päättäisi:

ostaa Oulunkylän kartanon 500,000 markan hinnasta, joka suori- tetaan siten, että 50,000 markkaa maksetaan käteisellä tilaa haltuun- otettaessa syyskuun 1 päivänä tänä vuonna sekä jällellä oleva osa vii- den vuoden kuluessa yhtä suurin erin ynnä 5 % korko maksamatta olevalle summalle; sekä

että tähän tarvittava rahamäärä suoritetaan kahta vuotta pitem- mäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla varoilla.

Tämän ohella antanee lisätty Kaupunginvaltuästo varsinaiselle Kaupungin- valtuustolle toimeksi:

Keisarilliselta Senaatilta hankkia vahvistuksen edellä mainituille päätöksille; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, siihen asti kun uusi obligatsiooni- laina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset otta- malla lainan kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi.

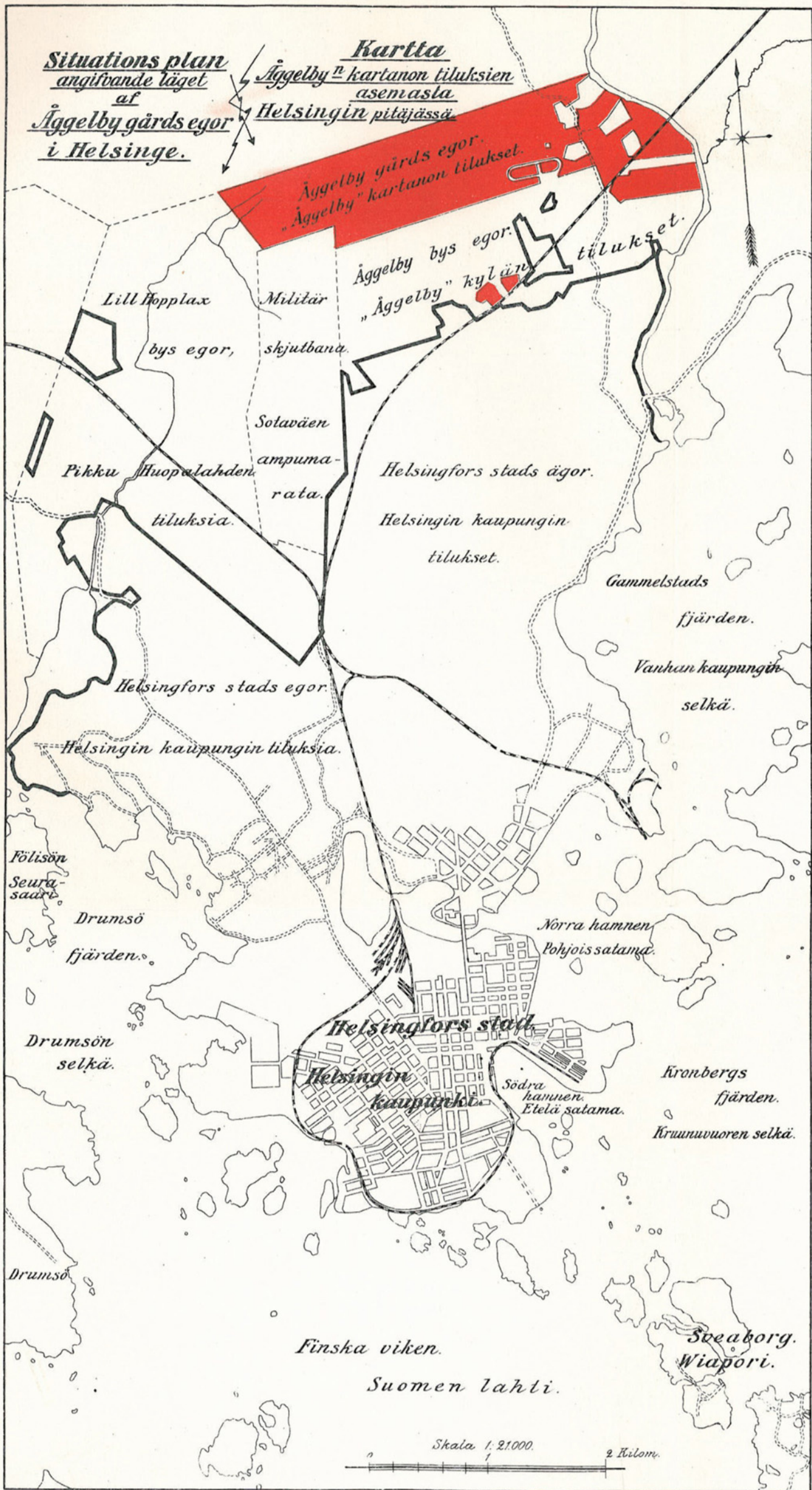
Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

*Situations plan
angivande läget
af
Äggelby gårds egor
i Helsinge.*

*Kartta
Äggelby¹² kartanon tiluksien
asemasta
Helsingin pitäjässä*

*Finska viken.
Suomen lahti.*

Skala 1:21.000.

2 Kilom.

Valiokunnan mietintö kysymyksestä, joka koskee Tähtitieteellisen observatorion hallussa olevaa Ullanlinnanvuoren aluetta.

Sittenkun Eduskuntatalovaltuuskunta kirjelmässä maalisk. 18 p:nä kuluvaan vuoteen oli Kaupunginvaltuustolta pyytänyt, muun muassa, että, siinä tapauksessa että aiottu eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen observatorion hallussa olevalle Ullanlinnanvuoren alueelle, Kaupunginvaltuusto tähän tarkoitukseen luovuttaisi tarkemmin mainitun lisäalueen sekä toimeenpanisi tästä johtuvan muutoksen vahvistettuun kaupunginasemakaavaan, on Kaupunginvaltuusto käsitellessään asiaa kokouksessaan viimeksi kuluneen huhtik. 28 p:nä havainnut, ettei kysymys Tähtitieteellisen observatorion hallussa olevan alueen omistusoikeudesta ole täysin selvä, jonka tähden Kaupunginvaltuusto on allekirjottaneille valitsemalleen valiokunnalle antanut toimeksi sanotun oikeuskysymyksen selvittämisen. Tätä tehtävää täyttääkseen saavat allekirjottaneet antaa seuraavan lausunnon asiasta.

Asiaan saatavissa oleva selvitys, jonka täydentämiseksi valiokunnan, toimiteista tutkimuksista huolimatta, ei ole onnistunut löytää uusia, käsillä olevaan oikeuskysymykseen vaikuttavia asiakirjoja, osottaa, että Tähtitieteellinen observatorio on tammik. 14 p:nä 1828 annetun armollisen määräyksen nojalla rakennettu nykyiselle paikalleen Ullanlinnanvuorelle. Raatihuoneen arkistossa säilytetyistä vanhemmista kartoista näkyy, että Ullanlinnanvuorella on ollut yksinäisiä kruunulle kuuluvia rakennuksia, jotka kaikki ovat sittemmin hävinneet, ilman että oikeutta pohjaan näkyy liittyneen sanottuihin rakennuksiin.

Vaikkei sen oikeuden sisältö, minkä Yliopisto väittää saaneensa Tähtitieteellistä observatoriota varten aiottuun paikkaan Ullanlinnanvuorella, käy ilmi edellä mainitusta armollisesta määräyksestä, näyttää täten syntyneen oikeussuhdetta valaisevan vertailu siihen oikeuteen, mikä Yliopistolla on Kasvitieteellistä tarhaa varten osotettuun alueeseen.

Nykyisen Kasvitieteellisen tarhan käyttämiseen nähden ansaitsee huomauttamista, että samalla kun Tähtitieteellisen observatorion paikkaa koskeva armollinen

määräys ilmestyi, julistettiin että Kasvitieteellistä tarhaa varten »valittu paikka oli luovutettava Yliopistolle» kasvitieteellisen tarhan perustamista varten. Kasvitieteellisen tarhan paikan luovutus, joka vaati lunastamaan yksityisellä henkilöllä silloin olevan vuokra-oikeuden tähän alueeseen, aiheutti laajaperäisempiä valmistavia neuvotteluja kuin mitä oli laita paikkaa luovutettaessa Tähtitieteellistä observatoriota varten Ullanlinnanvuorelta, joka paikka silloin oli kaupungille arvoton. Niinpä oli Maistraattia käsketty siihen toimitukseen, jossa korvaus kasvitieteelliseksi tarhaksi osotetun alueen silloisille vuokramiehille oli määrättävä, valitsemaan asiamies valvomaan kaupungin tästä riippuvaa oikeutta, ja maalisk. 19 p:nä 1825 päivätyssä kirjelmässä n. s. »Korottomain Lainavarain Toimikunnalle», jonka tuli toimittaa sanottu arvioiminen, pani Maistraatti nimenomaisen vastalauseen sitä vastaan, että puheena oleva »kaupungille lahjotetun maan luovutus tietäisi sen erottamista», jonka tähden Maistraatti myös huomautti, ettei kaupunki vaatinut mitään korvausta siitä maasta, joka tulisi käytettäväksi puheena olevaan tarkoitukseen. Tämän ehdon uudisti sittemmin mainitussa toimitustilaisuudessa maalisk. 21 p:nä 1825 saapuvilla oleva kaupungin asiamies lisäten että »jos maan suhteen vastaisuudessa toisin menetellään, tulisi Maistraatin ottaa se haltuunsa.» Tästä siis näkyy, että Kasvitieteellistä tarhaa varten käytetty alue on kaupungin puolelta luovutettu ainoastaan nautintaoikeudella käytettäväksi ja tämän asianlaidan on Keisarillinen Senaattikin tuomiolla toukok. 25 p:nä 1900 vahvistanut Helsingin kaupungin ja Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston välillä syntyneessä riidassa, joka koski omistusoikeutta Kasvitieteellisen tarhan rantaan täyttämällä syntyneeseen alueeseen.

Sen nojalla, mitä tässä on esitetty saa valiokunta asiasta lausua, että valiokunta on havainnut asiasta saatavissa olevan selvityksen osottavan, että Tähtitieteellisen observatorion hallussa oleva Ullanlinnanvuoren alue tosin on edellä mainitun, tammi-k. 14 p:nä 1828 annetun armollisen määräyksen nojalla osotettu tähtitieteellisen observatorion paikaksi, mutta että sanotulla määräyksellä, joka muutoin koskee kooltaan aivan epämääräistä alaa kaupungin erotetusta maasta, kaupungilta ei ole otettu eikä edes voitukaan ottaa omistusoikeutta siihen, jonka tähden puheena oleva alue on, niin pian kuin sen käyttäminen mainittuun tarkoitukseen on lakannut, kaupungin vapaasti käytettävissä. Helsingissä kesäk. 5 p:nä 1908.

Karl Söderholm.

E. Indrenius.

A. M. Lassenius.

Alarik Hernberg.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä Rahatoimikamarille viime vuoden marrask. 20 p:ltä on Valtuuskunta tiedustellut, suostuisiko ja millä ehdoilla kaupunki eduskuntatalon tontiksi luovuttamaan korttelin N:o 426 Fjelldalista. Samalla Valtuuskunta pyysi tietoa, voisiko kaupunki siinä tapauksessa, että eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen observatorion paikalle, luovuttaa vähäisen lisäalueen sen viereisestä maasta.

Vastaukseksi tähän sai Valtuuskunta Rahatoimikamarin kirjelmässä viimeksi kuluneen tammik. 9 p:llä tiedon, että saman kuukauden 3 p:nä oli arvioitu kolmannessatoista kaupunginosassa sijaitseva kortteli N:o 426, jonka pinta-ala on 11,000 m², sekä että siinä oli pantu hinnaksi 65 mk neliömetriltä, joten tontin kokonaisarvo olisi 715,000 mk. Samalla ilmoitetaan, ettei Rahatoimikamari asian silloisessa vaiheessa ollut havainnut olevan syytä tehdä esitystä Kaupunginvaltuustolle.

Tähän nähden on Valtuuskunta arvellut olevan asiassa kääntyminen suoraan arvoisan Kaupunginvaltuuston puoleen, ja kun uudelle Töölön kaupunginosalle kieltämättä olisi eduksi, jos sinne rakennettaisiin puheenalaista laatua oleva julkinen rakennus, pyytää Valtuuskunta kunnioittavimmin:

että arvoisa Kaupunginvaltuusto tuntuvasti huojistaisi Rahatoimikamarin arviomiesten puheena olevalle alueelle ehdottamaa hintaa.

Tämän ohella Valtuuskunta esittää:

että tarjous pysyisi voimassa vuoden.

Mitä sitten tulee toiseen, Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä vaihtoehtoisesti puheena olleeseen eduskuntatalon paikkaan, nimittäin Tähtitieteellisen observatorion tonttiin, niin on Yliopiston Konsistori ilmoittanut olevansa halukas luovuttamaan tähän tarkoitukseen tuon paikan, jonka saantoon nähden Yliopisto voi

vedota Keisarillisen Majesteetin armolliseen määräykseen tammik. 14 p:ltä 1828, mutta, mikäli Valtuuskunta tietää, ei kaupunginviranomaisten päätökseen.

Niinkuin Valtuuskunta edellä mainitussa Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässään edellyttää, on kuitenkin eduskuntatalon rakennuttamiseksi tälle paikalle tarpeen vähäistä lisäaluetta tonttiin, semmoisena kuin se on kaupungin asemakaavaan merkitty; ja Valtuuskunta saa sentähden, myötäliittämällä niiden eduskuntatalopiirustusten pohjapiirrokset, jotka hiljattain toimitetussa palkintokilpailussa saivat ensimmäisen ja toisen palkinnon, kunnioittaen pyytää:

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, siinä tapauksessa että eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen observatorion nykyiselle tontille, puolestaan suostua sellaiseen puheena olevan tontin järjestämiseen, kuin mainitut asemapiirrokset osottavat.

Eduskuntatalovaltuuskunnan puolesta:

Emil Schybergson.

Helsingissä maalisk. 18 p:nä 1908.

Jäljennös.

Liite 2.

KEISARILLISEN SUOMEN
JEKSANDERIN-YLIOPISTON
KONSISTORI.

Helsinki 23 p. Marraskuuta 1907.

N:o 659.

Eduskunnan uuden eduskuntatalon rakennusasian
valmistelua varten asettamalle Delegatsionille.

Delegatsioni on uuden eduskuntatalon rakennusasiaa valmistellessaan kirjelmällä tämän kuun 20 päivästä kääntynyt Yliopiston Herra Rehtorin puoleen kysyen, suostuisiko Yliopisto ja millä ehdoilla luovuttamaan Astronomisen observatorion tontin mahdollisesti rakennettavan eduskuntatalon paikaksi sekä milloin tontti siinä tapauksessa olisi saatavissa. Sen johdosta saa Konsistori, kuulusteltuaan Observatorion esimiestä, esittää seuraavaa.

Nykyinen observatoriorakennus monessa suhteessa ei enää täytä niitä vaatimuksia, joita nykyaikaiselle sellaiselle laitokselle on asetettava ja hyvällä syyllä on alettu luopua vanhemmasta rakennustavasta paksuine muureineen ja korkeine torneineen, ja missä vaan on mahdollista ollut, on näiden sijasta ruvettu rakentamaan matalia, mutta korkealla ja avonaisella paikalla olevia paviljonkeja, joiden rakennustapa on kevyempi, kun niihin käytetään verrattain keveitä rakennusaineita, rautaa ja metallilevyjä sekä, missä on tarpeellista, niinkuin meidän ilmaoloissamme, puusisustusta. Lujuuden vaatimukset sekä sisäisen lämpö määrän ulkonaisen mukaiseksi tasoittaminen voidaan siten paljon paremmin tyydyttää, kuin vanhan järjestön mukaan. Asuinhuoneustot ovat silloin myös sijoitettavat erityisiin rakennuksiin.

Sellainen rakennustapa vaatii kuitenkin avaraa tilaa; nykyinen observatoriontontti olisi tähän tarkotukseen aivan liian pieni ja tarvittaisiin siis tähän ainakin kolme tai neljä kertaa niin suuri alue.

Sitäpaitsi pitäisi vastaisten observatorio-rakennusten päästä siitä haitasta, jonka tuottaa suurten ja korkeiden rakennusten läheisyys. Koska tämä on laita myöskin muutamien muiden tieteellisiä tarpeita varten aiottujen rakennusten, ja kysymys Meteorologisen keskuslaitoksen uudesta tonttipaikasta tätä nykyä on käynyt tärkeäksi, on asianomaisissa piireissä keskusteltu siitä, että olisi annettava useampien sellaisten

laitosten keskenään suojella toisiaan siten että ne olisivat sijoitettavat vierekkäin. Eri paikkoja on ehdotettu siihen sopivina, mutta ei voida ryhtyä minkäänlaisiin asialisiin toimiin, ennenkuin avoinna oleva Meteorologisen keskuslaitoksen esimiehenpaikka on täytetty.

Erityistä kiirettä ei uuden observatorion rakentamisella Astronomisen laitoksen näkökannalta katsottuna ole, koska seitsemäntoista vuotta sitten rakennettu torni ja refraktori tähtien valokuvaamista varten oivallisesti täyttää tehtävänsä ja vielä monta vuotta edelleenkin voi hankkia aineksia Observatorion käytännöllisiin tieteellisiin töihin. Jo koottujen valokuvausainesten valmiiksi saattamiseen tarvitaan monivuotiset tutkimukset ja havaintotyöt valokuvallista tähtiluetteloa ja taivaankarttaa varten jonkun vuoden perästä lähenevät loppuaan. Asian näin ollen ei erityistä haittaa syntyisi, joskin Observatorion muuttaminen tuottaisi lyhemmän aikaisen keskeytymisen tieteellisiin havaintotöihin, kun vaan jo koottujen aineiden tutkiminen häiriytymättä voi jatkua.

Suurempia vaikeuksia syntyy siitä kuinka on saatava akatemillinen opetus käytännöllisessä astronomiassa häiritsemättä jatkumaan. Tätä varten täytyy noudattaa sitä vaatimusta, että tieteelliset koneet ainoastaan yhden kesän ajaksi joutuvat käyttämättömiksi ja että kaikki paviljongit, joihin sijoitetaan ylioppilasten harjoituksissa käytettävät koneet, ovat seuraavaksi syksyksi saatavat täysin valmiiksi niitä varten. Jos on aikomuksena antaa näissä töissä välttämättömästi tarvittavaa ohjausta, käypi myös tarpeelliseksi, että Observatorion henkilökunnan asunnot samaan aikaan tulevat siihen kuntoon, jotta niihin saatetaan muuttaa. Sentähden nykyistä observatorioita ei voida jättää käytännöstä, ennemmin kuin syksyllä vuonna 1909.

Siihen nähden, että enimmäkseen ylioppilaitten harjoitustyöt tehdään illoin ja myöskin yöllä, olisi, jos Observatorio sijoitettaisiin etäisempään paikkaan, sen rakennuksiin varattava muutamia pienempiä huoneita, tarpeellista yöllä majailua varten. Sitä varten saattaa tulla kysymykseen, eikö päivällä tehtäviä havaintoja varten voitaisi järjestää pari työpaikkaa johonkin Yliopiston rakennukseen, esimerkiksi rakennettavaan uuteen Fysikaliseen laboratorioon.

Kun lopuksi nykyaikaisen observatoriorakennuksen myöskin on katsottava vaativan koneistoa, joka vastaa tieteen ja havaintotaidon nykyistä kehitystä, vaaditaan paitsi uutta tonttia ja uusia rakennuksia Observatoriota varten, sadantuhannen markan suuruinen summa laitoksen koneiston parantamista varten.

Konsistori on siis valmis eduskunnatalon rakentamista varten luopumaan Observatorion tontista seuraavilla ehdoilla:

1) Ilman mitään Yliopistolle tulevia kustannuksia on valtionvaroilla lunastettava riittävän suuri ja sopiva tontti, jonka Observatorion esimies ja Yliopiston Konsistori hyväksyvät, ja on se tontti luovutettava Yliopistolle Astronomisen observatorion rakennusten rakentamista varten;

2) Näitten rakennusten piirustuksien laatimisesta sekä itse rakentamisesta pitää tointa Yliopisto, vaan kaikki kustannukset niistä, jotka kaiketi nousevat kolmen tai neljänsadantuhannen markan välille, suoritetaan valtionvaroista;

3) Sitäpaitsi myönnetään valtionvaroista Yliopistolle sadantuhannen markan suuruinen summa, uusien tähtitieteellisten koneiden hankkimiseen ja vanhojen parantamiseen;

4) Observatorion nykyinen tontti luovutetaan vuosi sen jälkeen, kuin uusien observatoriorakennusten rakentamista on voitu aloittaa;

5) Mitä sopimuksen yksityiskohtien määräämiseen tulee, on Konsistorille pidätetty valta vastedes niihin uudestaan ryhtyä. Kuitenkin on heti määrättävä, että meridianikoneen aseman kautta määritelty Suomen maantieteellinen päämeridiani on tarkasti maahan merkittävä, sekä että presisioninivelleerauksen nollamerkkiä ei saa hävittää. Tämä aiheuttaa ehtoja eduskuntatalon seinien asettamiselle, ja olisivat nämä varteen otettavat laadittaessa kilpailupiirustusten ohjelmaa. Nivelleeraustoimittuksesta nollapisteen säilyttämiseksi olisi pyydettävä Tie- ja vesirakennusten ylihallituksen lausuntoa.

Konsistorin puolesta:

Edv. Hjelt.

Tor Carpelan.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa ex officio

Tor Carpelan.

M e m o r i a a l i.

Sittenkun Hänen Majesteettinsa, erityisesti annetulla käskyllä, myös oli antanut Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston muuttoa varten asetetulle Komitealle toimeksi Helsingissä valita sopivan paikan Tähtitieteellisen Observatorion rakentamista ja Kasvitieteellisen Tarhan laittamista varten; niin on Hänen Majesteettinsa Keisari, siihen nähden mitä mainittu Komitea on siitä Hänen Majesteetilleen alamaisuudessa ehdottanut, kuluvan tammik. 14 p:nä Armossa nähnyt hyväksi määrätä, että Ullanlinnanvuorelle Unioninkadun päähän on vastedes, kun Yliopiston varat sallivat, rakennettava Tähtitieteellinen Observatorio sekä että osa Helsingin Kaupungin Rakennuskaavan mukaan yleiseksi kävelypaikaksi varattua alaa on Yliopistolle luovutettava jotta siihen vastaisuudessa, sitä mukaa kuin Yliopiston varat lisääntyvät, laitetaan Kasvitieteellinen Tarha ja tehdään sellaiselle laitokselle tarpeelliset rakennukset. Joka Keisarillisen Majesteetin armollinen määräys Minun täten on ollut saatettava Yliopiston Konsistorin tiedoksi. Pietarissa, tammik. 16 p:nä 1828.

Hänen Keisarillisen Korkeutensa Suuriruhtinaan ja Perintöruhtinaan, Suomen Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston Kanslerin, Korkeassa Nimessä,

Armollisimman Määräyksen mukaan.

Rob. H. Rehbinder.

Carl Gust. Mannerheim.

HELSINGIN

Liite 4.

RAHATOIMIKAMARI

Huhtik. 2 p:nä 1908.

~~1908~~

N:o 162.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun uuden eduskuntatalon rakentamista varten asetettu Valtuuskunta oli kirjelmässä marrask. 20 p:nä 1907 Rahatoimikamarilta tiedustellut, suostuisiko kaupunki ja millä ehdoilla vastaisen eduskuntatalon tontiksi myymään korttelin N:o 426 kolmannestatoista kaupunginosasta, määräsi Rahatoimikamari mainittua aluetta arvioimaan allekirjottaneen Kamarin puheenjohtajan sekä jäsenet Herrat K. R. Åströmin ja Knut Wasastjernan ynnä kaupungininsinööri Idströmin ja kaupungingeodeetti Lillen. Sanotussa katselmustilaisuudessa pantiin tontille, jonka pinta-ala on 11,000 neliometriä, sen asemaan ja maaperänlaatuun nähden keskihinnaksi 65 mk neliömetriltä, joten sen kokonaisarvo olisi oleva 715,000 mk; ja katsoi Rahatoimikamari asiaa käsitellessään voivansa hyväksyä tämän arvion, josta Valtuuskunnalle kirjelmässä kuluvan vuoden tammik. 9 p:nä annettiin tieto.

Sittemmin on Valtuuskunta kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Rahatoimikamariin annetussa kirjelmässä pyytänyt esittämillään syillä niin hyvin

että arv. Kaupunginvaltuusto tuntuvasti huo-
jistaisi Rahatoimikamarin puheena olevalle alueelle
määrämää hintaa, sekä että tarjous pysyisi voimassa
vuoden,

kuin myös

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, siinä tapauk-
sessa että eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen
observatorion nykyiselle tontille, puolestaan suostua
sellaiseen puheena olevan tontin järjestämiseen kuin
myötäliitetyt asemapiirroksot ottavat.

Ensiksi mainittuun kysymykseen nähden Rahatoimikamari saa huomauttaa, ettei sitä hintaa, jonka Kamari toimitetussa arvioimisessa pani puheena olevalle korttelille, määrätty huomioon ottamalla siihen aiotun rakennuksen tarkoitusta, vaan ai-

noastaan silmällä pitäen korttelin asemaa ja maaperän laatua. Silloin pantiin alueelle niitä hintoja vastaava arvo, joihin likeiset Töölön kaupunginosan tontit ennen oli arvioitu ja jotka Kaupunginvaltuustokin on erinäisissä tapauksissa hyväksynyt. Tontin rakennuttamisella aiotun tarkoituksen huomioon ottaminen arvioimisessa ei liene Rahatoimikamarin asia, vaan on se ainoastaan katsonut maa-alueen arvon olevan arvioitava. Kaupunginvaltuusto sitä vastoin voi asiaa harkitessaan kiinnittää huomiotaan kaikkiin asiaan vaikuttaviin seikkoihin ja niihin katsoen ratkaista, voidaanko katsoa kaupungin edun mukaiseksi tässä tapauksessa alentaa Rahatoimikamarin mainitulle korttelille panemaa hintaa. Tämän johdosta saa Kamari, joka ei ole havainnut olevan estettä puoltaa tarjouksen ulottamista olemaan voimassa vuoden, kunnioittaen jättää Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi ja harkittavaksi

käykö mainittua, edellä sanotun korttelin hintaa tuntuvasti alentaminen;

sekä esittää

että tarjous kaupungin puolelta pysyy voimassa toukok. 1 päivään 1909.

Sen ohella on Valtuuskunta, niinkuin edellä huomautettiin, pyytännyt että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen observatorion nykyiselle tontille, suostuisi sanotun tontin järjestämiseen niiden eduskuntatalon asemapiirrosten mukaisesti, jotka hiljattain toimitetussa palkintokilpailussa saivat ensimmäisen ja toisen palkinnon. Kun puheena oleva järjestely koskisi Ullanlinnanvuoren puistikoihin, on Rahatoimikamari, ennenkuin asiassa on enempiin toimiin ryhdytty, pyytännyt Puutarhalautakunnan lausuntoa asian tästä puolesta. Kirjelmässä viime maalisk. 23 p:ltä on Lautakunta antanut lausunnon asiasta, ja saa Kamari, joka on voinut kaikin puolin yhtyä Puutarhalautakunnan esittämiin painaviin syihin, Valtuuskunnan pyynnön epäämiseksi viitata sanottuun, tähän myötäliitettyyn kirjelmään.

Niinkuin jo Puutarhalautakunnan esityksestä näkyy, voinee asian nykyisessä vaiheessa ainoastaan periaatteellisesta lausunnosta Kaupunginvaltuuston puolelta olla puhetta, kun tarkkoja kustannusarvioita ei ole voitu tehdä sen johdosta ettei tarpeellisia punnitustietoja ole voitu saada, syystä että annetut asemapiirroksot tässä samoin kuin monessa muussakin suhteessa ovat epätäydelliset. Sen verran saanee kuitenkin jo nyt pitää varmana, että lukuunottamatta niin hyvin sitä maa-alueetta, josta kaupungin olisi pakko luopua ja jonka arvoa olisi erittäin vaikea määrätä, kuin niitä häiriöitä ja epäkohtia, joista Ullanlinnanvuoren puistikot vuosikautia saivat kärsiä ja jonka johdosta suuri osa puistoon käytettyjä kustannuksia menisi hukkaan, kaupungin suoranaiset menot suunniteltujen kulkuväyläin laittamisesta nou-

sisivät 100,000—150,000 markkaan. Niiden lopullisten korvauskustannusten, joita kaupungin pitäisi vaatia, täytyy jäädä tarkemmin tehtyjen asemapiirrosten nojalla uudistettujen laskelmain varaan.

Puheena olevan paikan soveliaisuudesta mainittuun tarkoitukseen ei Rahatoimikamari muutoin ole nähnyt olevan syytä lausua ajatustaan, kun mielipiteet tästä luonnollisesti voivat olla ja ovat eriäviä. Kuitenkin on Kamari lisämaan luovuttamisen varalta katsonut olevan huomautettava seuraavaa. Niinkuin Valtuuskunnan kirjelmästä näkyy, voi Yliopiston Konsistori Tähtitieteellisen observatorion tontin saantoon nähden vedota Keisarillisen Majesteetin armolliseen määräykseen tammik. 14 p:ltä 1828, joka suomennettuna tähän myötäliitetään. Sitä vastoin ei, mikäli Rahatoimikamari tietää, kaupungin viranomaisille ole annettu tilaisuutta lausua mielipidettään asiasta. Vasta mainitusta määräyksestä kuitenkin näkyy, että Hänen Majesteettinsa on nähnyt hyväksi määrätä, »että Ullanlinnanvuorelle Unioninkadun päähän on vastedes, kun Yliopiston varat sallivat, rakennettava Tähtitieteellinen Observatorio». Puheena oleva tontti on niinmuodoin epämättömästi annettu Yliopistolle sen käytettäväksi tiettyyn määrättyyn tarkoitukseen. Ovatko Yliopiston viranomaiset näin ollen oikeutetut luovuttamaan tontin toiseen tarkoitukseen ja jättämään sen toiselle viranomaiselle vai eikö pikemmin Helsingin kaupungilla maan alkuperäisenä omistajana pitää olla oikeus jälleen astua entisiin oikeuksiinsa, siitä Rahatoimikamari ei ole katsonut olevan aihetta lausua mielipidettään, mutta joka tapauksessa voinee asiaa pitää riittäsenä. Rahatoimikamarilta ei ole jäänyt huomaamatta, ettei Valtuuskunta ole ollenkaan kosketellut tätä asiaa, vaan ainoastaan pyytänyt saada lisämaata Ullanlinnanvuoren alueelta. Nämä kysymykset ovat kuitenkin keskenänsä niin likeisessä yhteydessä, ettei jälkimäistä Rahatoimikamarin mielestä käy ratkaiseminen, jollei edellistä ole lopullisesti ratkaistu. Niin kauan kun Yliopistoviranomaiset eivät ole esittäneet muuta kuin edellä mainitun asiakirjan puheena olevan tontin saannon todistukseksi, ei Kaupunginvaltuuston pitäne luopua mahdollisista oikeusvaatimuksistaan usein mainittuun tonttiin.

Sen nojalla, mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

evätä uuden eduskuntatalon rakentamista varten asetetun Valtuuskunnan pyynnön suostumuksesta sellaiseen Tähtitieteellisen observatorion nykyisen tontin järjestelyyn kuin myötäliitetyt asemapiirrookset osottavat.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA.

N:o 8.

Rahatoimikamarille.

Sittenkun uuden eduskuntatalon rakentamista varten asetettu Valtuuskuunta oli Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja Kamariin jätetyssä kirjelmässä anonut, paitsi muuta, että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että eduskuntatalo rakennetaan Tähtitieteellisen Observatorion nykyiselle tontille, puolestaan suostuisi sanotun tontin järjestämiseen niitten eduskuntatalon piirustusten asemakaavain mukaisesti, joille vastikään toimeenpannussa palkintokilpailussa oli annettu ensimmäinen ja toinen palkinto, on Rahatoimikamari lähetteessä kuluvan maaliskuun 19 päivänä pyytänyt Puutarhalautakunnan lausuntoa asian tästä puolesta. Tätä tehtävää täyttääkseen saa Lautakunta, palauttaen läheteasiakirjat, kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Ullanlinnanvuorella oleva Observatoriorakennus — kaupungin rakennustai-
teellisen luojan Engelin teos — on tosin vaatimaton rakennus, mutta tekee kuitenkin puhdastyylisellä arkkitehtuurillaan ja ympäristön mukaan hyvin sovitetuilla suuruussuhteillaan erittäin miellyttävän monumenttaalisen vaikutuksen. Se painaa leimansa kaupungin merenpuoleiseen ääriiviivaan ja on kauniina päätekohtana näköalalle vuorta kohti pohjoisesta käsin. Tämän kaupungin uudestisyntymisen ajalta olevan historiallisen muistomerkin uhraaminen pakottavitta syittä ei sentähden näytä olevan muistojen kunnioituksen kannalta suositeltava, varsinkaan kun on vaikea ennakoita arvostella, miltä toinen monumenttaalinen, suurisuuntaisempi talo olisi näyttävä puheena olevalla paikalla. Mutta paitsi näitä arveluita on muitakin erittäin painavia syitä vastustamassa vastaisen eduskuntatalon rakentamista Ullanlinnanvuorelle. Puutarhalautakunnalle annettujen eduskuntatalon sijoittamista tarkoittavien kolmen ehdotuksen tarkastus on nimittäin osottanut, että niissä edellytetty järjestely tietäisi Observatorio-
taloa ympäröivän puistikon laajain alain verraten perinpohjaista hävitystä. Nämä istutukset, jotka 14-vuotisen uutteran työn jälkeen valmistuivat vuonna 1903 kaikkiaan 235,347 markan kustannuksilla ja nyttemmin ovat pääkaupungin ylpeytenä ja sen paraimpia kaunistuksia, ovat laitetut luontoistyyliin, joka erinomaisesti sopii yhteen nykyisen observatoriorakennusryhmän kanssa. Puiston suunnittelussa on erityisesti

pidetty tärkeänä tarkoituksenmukaisten liikenneväyläin aikaansaamista, jotta kävelijöille olisi tarjona mukava kauttakulku ja hupaisia oleskelupaikkoja. Tämän suunnitelman tuottamat edut menisivät nyt suureksi osaksi hukkaan, jos kulkuväylät muutettaisiin niin perinpohjin, kuin pohjapiirroksissa edellytetään.

Ryhtymättä yksityiskohtaisesti arvostelemaan pohjapiirroksissa esitettyjä Ullanlinnanvuoren kulkuväyläin järjestämisiä — jommoinen arvostelu tarpeellisten punnitustietojen puutteessa ei nyt käy päinsä — pyytää Lautakunta tässä ainoastaan viitata tärkeimpiin niistä muutoksista, joitten voidaan olettaa seuraavan eri suunnitelmain toteuttamisesta.

Arkkitehti Saarisen ehdotus (pohjapiirros N:o 2), joka Lautakunnalle annettun tiedon mukaan lienee etusijassa aijottu toteutettavaksi, edellyttää lisäalaa 1,249 m², siitä 1,159 m² observatoriotontin eteläpuolelta, jota vastoin pohjoinen rajaviiva lähimmittään yhtyisi nykyiseen tonttirajaan. Kun Lautakunnalle ei ole toimitettu täydellisiä piirustuksia eduskuntataloa ympäröivän alan järjestämisestä, on vaikea antaa varmaa lausuntoa vuoren pohjoisrinteelle ehdotettujen ajoteiden ja käytävään noususuhteista sekä yksityiskohtaisesti arvostella kuinka häiritsevästi suunnitelman toteuttaminen vaikuttaisi puiston tämän osan istutuksiin. Edellyttäen kuitenkin että eduskuntatalon pohjoispuolelle suunniteltu taso — samoin kuin on laita »Vox populi» suunnitelman — järjestettäisiin likimain saman korkeiseksi vaakasuoraksi tasoksi kuin nykyisen observatoriotontin korkein kohta, on aivan epäilemätöntä, että suunnitelmaan sovitettu ajotie, joka alkaa Fabianinkadun eteläpäästä ja puiston halki kulkee mainitulle tasolle, nousisi niin jyrkästi, että sitä olisi vaikea kulkea. Sopivamman kaltevuuden aikaansaamiseksi tulisi sentähden tarpeelliseksi ryhtyä perinpohjin muuttamaan vuoren nykyistä pintaa, mikä ei olisi sopusoinnussa puiston muun suunnitelman kanssa.

Toinen nyt esitettyihin suunnitelmiin sovitettuihin teihin kohdistuva muistutus on, että käynee mahdottomaksi asianmukaisesti tyydyttää Unioninkadun päätekohdasta Observatorion länsipuolitse kulkevan liikenteen tarvetta. Eduskuntatalon toiselle puolelle on suunnitelmaan sovitettu puoliympyrän muotoinen uloke sekä rakennuksen itä- ja länsipuolitse kulkeva pengeri. Näin laaja ala, joka käsittäisi suurimman osan Observatorion eteläpuolista aluetta, supistaisi tuntuvasti tässä osassa puistoa olevaa puistoalaa, joka, syystä että paikalta on näköala merelle ja yli Kaivopuiston — niin ahdas kuin tämä näköala nyttemmin valitettavasti onkin — on pääkaupungin suosituimpia kävelypaikkoja. Pengermän korottaminen nykyistä korkeammaksi tosin jonkun verran laajentaisi näköalaa, mutta muutoin olisi se sängen vähän sopusoinnussa istutusten kanssa. Paikka menettäisi kokonaan puiston luonteen, ja miellyttävään puuja pensasryhmäin sekä rehevään nurmikkojen sijaan tulisi yksitoikkoinen hiekkakenttä.

Arkkitehti Saarisen toinen ehdotus (pohjapiirros N:o 1), vaatii ainoastaan 810 m²:n rakennusalan Observatorion nykyisen tontin lisäksi. Tämä sijoitus anastaisi ainostaan vähän (376 m²) eteläpuolista puistoaluetta; sitä vastoin tulisivat sen kautta että rakennus sijoitettaisiin tuonnetmas pohjoiseen kaltevuusoloista johtuvat epäkohdat vuoren pohjoisrinteellä esiintymään vieläkin suurempina kuin suunnitelmassa N:o 2.

Toisen palkinnon saanut *Arkkitehtien Lindgrenin ja Geselliuksen ehdotus* (Vox populi) vaatii lisäalaa 653 m², josta 550 m² olisi otettava nykyisen tonttirajan eteläpuolelta. Tätä ehdotusta vastaan voidaan pääasiallisesti tehdä samat muistutukset kuin pohjapiirrosta N:o 1 vastaan.

Ne Ullanlinnanvuoren istutuksiin tehtävät muutokset, joita eduskuntatalon sinne sijoittaminen aiheuttaisi ja jotka Lautakunnan laskujen mukaan koskisivat kokonaista 25,000 m²:n alaa, tekisivät osan puistoon pantuja kustannuksia turhaan käytetyiksi. Luonnollisestikin voi ja pitää kaupungin vaatia korvausta näistä menoista. Korvaamaton samoin kuin arvaamatonkin sitä vastoin olisi se välillinen tappio, mikä kaupungille koituisi siitä, että monivuotinen kukoistava kasvullisuus menisi hukkaan; puhumattakaan siitä rumennuksesta, jota puheena oleva uudestijärjestely aikaansaisi moniksi ajoiksi.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, ei Puutarhalautakunta, joka on tarkastanut puheena olevaa kysymystä etusijassa niiden etujen kannalta, joita Lautakunta on asetettu valvomaan, ole katsonut voivansa puoltaa suostumusta eduskuntatalovaltuuskunnan esittämään tontinjärjestelyyn. Lisätukea tälle mielipiteelleen on Lautakunta luullut huomaavansa siinä, että vastaiselle eduskuntatalolle on tarjona muita soveliaita tontteja tarvitsematta käyttää kaupungin puistojen ja istutuksien muutoinkin niukkaa alaa. Ehdotuksen antaminen mainitussa kohden ei kuitenkaan ole kuullut Lautakunnan tehtäviin.

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. F. von Willebrand.

John Ugglä.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino

Asiakirjoja, jotka koskevat uuden kulkutautisairaalan rakennuskysymystä.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 23 päivänä 1905 oli määrännyt Helsingin kaupunkiin ehdotetun uuden kulkutautisairaalan paikaksi varattavaksi osan huvilatilaa n:o 43 Malm sekä valmistavana toimenpiteenä sairaalan rakennuttamiseksi päättänyt lähettää yhden lääkärin ja yhden arkkitehdin tutkimaan ulkomaiden uudempia kulkutautisairaalalaitoksia, saivat allekirjottaneet Sievers ja Schjerfbeck puheena olevan tehtävän, joka meillä syyskuussa samana vuonna oli tilaisuus yhteisesti täyttää.

Kun oli tiedossamme, että meidän maan oloihin soveliaitten kulkutautisairaalain esikuvia on etupäässä etsittävä Skandinavian maista, oli luonnollista, että matkamme lähimpänä päämääränä olivat Ruotsi, Norja ja Tanska. Tukholman monista huomattavista kunnallisista sairashoitolaitoksista kiintyi suurin huomiomme tietystikin kaupungin suureen kulkutautisairaalaan, joka osittain on ollut mallina useille samanlaatuisille pohjoismaisille laitoksille. Niistä Ruotsin maaseutukaupungeista, jotka ovat rakennuttaneet omia kulkutautisairaaloja, kävimme Upsalassa, missä uusi kulkutautisairaala paraikaa oli valmistumassa, sekä Örebrossa, missä erinomainen ja oivallinen kulkutautisairaala valmistui muutama vuosi takaperin. Kävimme Ruotsissa vielä Gööteporissa, jonka kulkutautisairaala kuitenkin on varhaisemmalta ajalta, mutta jossa on sängen tarkoituksenmukainen havaintopaviljonki. Kun oli tiedossamme, että Malmöhön ajottiin rakennuttaa uusi kulkutautisairaala, kävimme mainitussa kaupungissa ja saimme siellä tilaisuutta tutustua niinhyvin kaupungin oman kuin siellä sattumalta oleviin Jönköpingin, Karlskronan ja Köpingin kaupunkien kulkutautisairaa-

lain piirustuksiin. Niinkuin tästä näkyy, pyritään Ruotsissa hartaasti maan kaupungille, pienemmillekin, hankkimaan erityiset kulkutautisairaalat.

Norjassa kävimme Kristianian suuressa kulkutautisairaалassa, joka on pääasiallisimmin rakennettu kurkkumätää sairastavia henkilöitä varten, joka tauti lienee aina paikkakunnalla yleinen; meidän käydessämme sairaalassa oli siellä hoidettavana 101 kurkkumätäpotilasta. Sairaalan yhteyteen on järjestetty erityinen seerumlaitos kurkkumätäseerumin valmistamista varten.

Tanskassa kohdistui käyntimme etusijassa Kööpenhaminan kolmeen kulkutautisairaalaan, nimittäin Blegdamshospitaalın suureen klassilliseen kulkutautisairaalaan, Öresundshospitaaliin sekä lasarettitoiminnan kehityksen huipulla olevaan maasotaväen ja sotalaivaston kulkutautisairaalaan. Niinhyvin täällä Tanskassa kuin Norjassa ja Ruotsissa kävimme tämän ohella tietysti muissakin, eritoten kunnallisissa sairashoitolaitoksissa. Niinpä me Kööpenhaminassa kiinnitimme erityistä huomiota Fredriksbergin uuteen kunnallisairaalaan, joka osottaa kuinka erinomaisen korkealla kannalla Tanskan kunnallinen sairashoito on.

Täydentääksemme edellämainituilla Skandinavian paikkakunnilla kulkutautisairaala-asiasta saamiemme tietoja päätimme perehtyä tähän kuuluviin oloihin yhdessä suuremmassa ja yhdessä pienemmässä Saksan kaupungissa sekä kävimme siinä tarkoituksessa Kielissä ja Berlinissä. Ensinmainitussa kaupungissa kävimme sekä yliopiston klinikoissa että kaupungin sairaaloissa; kulkutautisairaalain alalla ei ollut mitään mainittavaa huomioon otettavana, syystä että kunnallisairaalan kulkutautipaviljongit olivat pitkällisen lakon johdosta ainoastaan puolittain valmiina. Berlinissä tietysti tarkoin tutustuimme uusiin, suuriin kunnallisairaaloihin, Charlottenburgin jo valmiiseen sairaalaan siihen kuuluvine kulkutautiosastoi-neen ja Virchowin jo seitsemättä vuotta yhtämittaa rakenteilla olevaan sairaalaryh-mään. Berlinin sairaaloista tietysti kiinnitimme erityistä huomiota Kaiser und Kaiserin Friedrichs Kinderhospitaliin kulkutautipaviljonkineen sekä Charitén uusiin osastoihin, niiden joukossa Heubnerin lastenklinikkaan kulkutautiosastoineen.

Käyntimme viimeainituilla paikkakunnilla saattoivat meidät siihen käsitykseen, ettei Saksassa kiinnitetä kulkutautisairaalakysymykseen yhtä tarkkaa huomiota kuin Skandinavian maissa, jonka tähden keskeytimme matkamme Berlinissä.

Tällä matkalla saavuttamamme kokemusten ja tietojen nojalla olemme me, alinomaa toimien yhdessä Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkärin, tohtori Max Björksténin kanssa, valmistaneet allekirjoittaneen Schjerfbeckin tekemät luonnospiirustukset mielestämme tarkoituksenmukaista, noin 150 sijaa käsittävää Helsingin kaupungin kulkutautisairaala varten, joka on järjestetty siten, että siihen käy tarpeen tullen rakentaminen lisää useampia paviljonkeja. Olemme erittäin pitäneet silmällä paviljonkien laittamista niin, että ne tarpeen tullen helposti käy jakaminen useihin tarkoin

erotettuihin osastoihin ei ainoastaan erinäisiä kulkutauteja, niinkuin kurkkumätää, tulirokkoa, henkitorvenkouristusta, tuhkarokkoa y. m. varten, vaan myös eristämisen aikaansaamiseksi erinäisten näiden tautien ollessa toistensa yhteydessä, niinkuin esim. tulirokon ja kurkkumädän, tuhkarokon ja henkitorvenkouristuksen y. m.

Ne näkökohdat, jotka tässä työssä ovat olleet ohjeinamme, näkynevät tuonempana olevista myötäliitettyihin luonnospiirustuksiin otettujen rakennusten ja paviljonkien lyhyistä selitelmistä. Olemme ajatelleet, että rakennukset voitaisiin toistensa suhteen sijoittaa *likimain* niin, kuin myötäliitetty asemakaava näyttää. Sen johdosta että sairaalalle varattu tontti vahvasti viettää päin tietä, on hallintorakennukset y. m. sijoitettu tien varteen. Varsinaiset sairaaspaviljongit sijaitsevat etelään suuntautuvine pääfasadineen ylänteellä, joten ne saavat runsaasti päivänvaloa eivätkä talous- ja hallintorakennukset ole kaihtamassa.

Ehdotettu sairaala käsittää seuraavat rakennukset:

I. Sairaspaviljonki kivistä, käsittävä kaksi kerrosta ynnä ullakkokerroksen; tilaa 62 potilaalle. Paviljonki on siten suunniteltu, että sen voi tarvittaessa paikalla jakaa neljään toisistaan eristettyyn itsenäiseen osastoon, niinkuin pohjapiirroksissa on osoitettu eri värityksin. Jokaisessa sellaisessa osastossa on niinhyvin suurempia yhteisiä huoneita kuin yksityisiä eristettäviä huoneita. Kun jokaisen kerroksen isot salit sijaitsevat vierekkäin, käy osastojen välistä eristysrajaa yhäkin siirtäminen kulloinkin samaa tautia potevien luvun mukaan. Jokaiseen osastoon pääsee niinhyvin potilaille ja hoitajille yhteisestä käytävästä (niinmuodoin tartutetusta) kuin lisäksi n. s. puhtaasta käytävästä, jota käyttävät vieraat sekä tervehtyneet potilaat ja josta kuljetaan ravintoaineita, liinavaatteita y. m. Itsekussakin osastossa on hoitajia varten ainoastaan pienenlainen huone, syystä että heidän asuntonsa on järjestetty eri osastojen ullakko- tai pohjakerrosten yhteyteen. Jotta vierailta olisi tilaisuutta ikkunoista nähdä sairastuneita omaisiaan, kulkee, niinkuin piirustuksista näkyy, pitkin yläkerroksen ulkolaitaa sairassalien ikkunain alapuolitse kevyt rautakäytävä, johon pääsee kierteisportaista. Tällöinen laitos on Kristianian kurkkumätäsairaalassa näytetty erittäin tarkoituksenmukaiseksi.

II. Sairaspaviljonki kivistä, kaksikerroksinen, 74 potilasta varten on edellisen kaltainen muutoin, paitsi että yläkerroksessa on pääasiallisimmin isoja yhteisiä saleja, joita käytetään saman kulkutaudin ollessa laajalle levinnyt.

III. Havaintopaviljonki kivistä, toistaiseksi 10 potilasta varten, niin järjestetty, että siihen otetut potilaat voidaan hoitaa aivan eristettyinä toisistaan. Huoneet sijaitsevat kumpaisellakin puolella rakennuksen halki kulkevaa, kattoikkunain valaisemaa välikäytävää. Joka huoneeseen on eri käytävä potilaita varten ja sitä paitsi toinen käytävä keskivälikäytävästä, jossa on lääkärin ja hoitajattaren pukuhuone. Vesiklosetti kuuluu joka huoneeseen, kylpyhuoneita on puolta vähemmän.

IV. Pienempi paviljonki kivistä, 6 potilaalle, aijottu käytettäväksi harvoin esiintyvään, erittäin tarttuvain tautien, niinkuin isonrokon, pilkkukuumeen, ensimmäisten koleratapausten y. m. s. ilmaantuessa. Kun tämä paviljonki, joka on sijoitettava erilleen muista paviljongeista, tulee harvoin käytäntöön, on se mielestämme kustannuksiin nähden sopivin lämmittää kaakeliuuneilla.

V. Hallintorakennus kivistä, kaksikerroksinen, ullakkokerroksineen. Alakerrassa on huoneistoja, jotka välittävät sairaalan yhteyttä muun maailman kanssa, niinkuin sairaala-alueen laidassa sijaitseva portinvartijan huone, kaksi eristettyä odotushuonetta niitä saapuvia potilaita varten, joiden tautia lääkäri ei vielä ole saanut selville, sekä näiden yhteydessä päivystäjälääkäriin huone puku- ja kylpyhuoneineen; lisäksi toimitsijan konttori, varastohuoneet, vieraitten odotushuoneet, kansliahuoneet ja amanuenssin asunto. Näiden lisäksi on tässä kerroksessa pihan puolella, pohjoiseen, yllilääkäriin huone, hän kun ei asu sairaalassa, mikroskooppihuone ja laboratorio. Yläkerroksessa ovat alilääkäriin, toimitsijan ja vahtimestarin asunnot. Ullakkokerroksessa ovat hoitajattarien asuinhuoneistot sekä kokoussalit, jotka ovat heidän käytettävänä, sittenkun he kylvettyään ja pukuaan muutettuaan ovat vapaat työstä osastoillaan; täällä he myös voivat vastaanottaa ystäviään ja omaisiaan. Tällainen järjestys, joka on erittäinkin miellyttävä sairaanhoitajattarille, on toimeenpantu useimmissa Skandinavian maiden uudemmissa kulkutautisairaaloissa, näissä maissa kun, niinkuin edellä mainitsimme, pannaan suurempaa painoa kuin monissa muissa maissa siihen, että sairaala ja sen palveluskunta on eristettynä muusta maailmasta.

VI. Kaksikerroksinen talusrakennus kivistä. Rakennuksen eteläisessä poikkipään kulkevassa kylkirakennuksessa on alakerroksessa huoneita koko sairaalaryhmän höyrykattiloita varten, sähkökeskus ja sen vierellä akkumulaattorihuone sekä sen alla huone kivihillien säilytystä varten; lisäksi pesutupa tarpeellisine höyrypesukoneineen, likaisten vaatteitten vastaanotto- ja lajitteluhuoneet sekä niiden välillä desinfioimis-säiliöt; pesutuvan vieressä on eri käytävällä varustettu puhtaitten vaatteitten säilytys-huone, joka on hissillä yhdistettynä yläkerroksessa oleviin pesulaitoksen mankeli-, silitys- ja kuivaushuoneisiin. Tässä yläkerroksessa on paitsi viimeksi mainittuja huoneita paikkaushuone ja palvelusväen huoneet sekä myös koneosasto, palvelusväen ja virkailijain saunat.

Tämän rakennuksen pohjoisen kylkirakennuksen alakerroksessa on keittiö höyrykeittimeen, tarjoilu-, astiainpesu- ja valmistushuoneet, ruokasäiliö, maitohuone ja palvelusväen ruokasali, leipomo eri huoneesta lämmitettävine uuneineen, leipävarasto- ja jakeluhuone. Tämän kylkirakennuksen yläkerroksessa ovat ruuanpitäjän ja palvelusväen asunnot sekä laitoksen ruuassa olevain virkailijain (lääkärien, amanuenssien y. m.) ruokasali.

VII. Yksikerroksinen ullakkohuoneella varustettu desinfisioimislaitos ja talli kivistä. Desinfisioimisosastolla on kaksi höyrydesinfisioimis- ja yksi formaliinidesinfisioimisaparaatti ynnä desinfektorien puku- ja kylpyhuoneet. — Talliosastolla on talli 4 hevoselle, kaksi vaunuvajaa, toinen tartutettuja ja toinen puhtaita ajoneuvoja varten, sekä sitä paitsi silasuoja, kaniinitalli, lantasaäiliö ja käymälät. Ullakkohuoneet ovat aiotut renkien asunnoksi.

VIII. Ruumis- ja ruumiinavaushuone kivistä, käsittävä kappelin ja ruumiinavaussuojan, joka on hissillä yhteydessä sen alla olevan pohjoispuolella sijaitsevan ruumiskellarin kanssa.

Suurin osa rakennuksista on aiottu lämmitettäväksi alhaispainehöyrylämpöjohtolla, johon tulee korkeapainehöyryä talousrakennuksen höyrykattiloista. Tähän lämmitykseen voi pimeänä vuoden aikana käyttää sähkökeskuksen moottorien poistohöyryä, mikä menettely on sairaalalle taloudellisesti edullinen, jonka tähden olemmekin ehdottaneet sairaalalle omaa sähkövalotehdasta. Mainittua poistohöyryä sopii niinkään käyttää lämpimän veden hankkimiseksi niin hyvin pesulaitoksen kuin lukuisain kylpyhuoneitten tarpeisiin.

Sairaalan kaikki rakennukset on suunniteltu tehtäväksi tiilestä tulenkestävine rautabetonikannattimineen. Sairaspaviljonkien kaikkien huoneitten seinät ja katot ehdotetaan maalattaviksi öljyvärillä, lattiat verhottaviksi vedenpitävillä aineilla.

Höyryllä lämmitettävät paviljongit yhdistetään höyrykattilahuoneen kanssa sementillä verhotuilla tunneleilla, joihin pannaan kaikki vesi- ja höyryputkijohdot.

Sterilisoimis- ja seisotuslaitos on aiottu teetetäväksi sairaalan alueelle likaveden desinfisioimiseksi, ennenkuin se päästetään kaupungin yleisiin lokaviemäriin.

Tähän kirjelmään myötäliitetty likimääräinen kustannusarvio päättyy 1,631,400 mk:aan, tähän luettuina kaikki edellä mainitut rakennukset, lämpö-, vesi- ja valojohdot; siihen on myös luettu 122,000 mk kustannuksia tontin epätasaisuuden vuoksi tarpeellisten louhimis- ja tasoitustöiden ynnä aitauksien teettämiseksi.

Helsingissä jouluk. 31 p. 1906.

M. Schjerfbeck.

Richard Sievers.

Likimääräinen kustannusarvio Helsingin uutta kulkutautisairaala varten, joka on aiottu rakennettavaksi alueelle N:o 43, Malm, Fredriksbergin rautatieaseman vierelle.

I. <i>Hallintorakennus</i> tehdään tulenkestävin kannattimin, varustetaan levy- ja kaakeliuuneilla sekä vähäiseltä osalta höyrylämpöjohdolla; 9,612 m ³ à	22: —	211,500: —	
II. <i>Havaintopaviljonki</i> tehdään tulenkestävin kannattimin; lukuunottamatta keskuslämmitystä, vesijohtoa ja sähkövalaistusta; 4,200 m ³ à	22: —	92,400: —	
III. <i>Paviljonki 62 potilaalle</i> ; samoin kuin edellinen; 15,400 m ³ à	22: —	338,800: —	
IV. <i>Paviljonki 74 potilaalle</i> ; samoin kuin edellinen; 16,500 m ³ à	22: —	363,000: —	
V. <i>Rokkopaviljonki</i> ; varustetaan tulenkestävillä kannattimilla sekä kaakeliuuneilla; 2,300 m ³ à	22: —	50,600: —	
VI. <i>Talousrakennus ja höyrykattilahuone</i> ; varustetaan tulenkestävillä kannattimilla; lukuunottamatta koneita ja keskuslämmitystä; 9,500 m ³ à	19: —	180,500: —	
VII. <i>Ruumis- ja ruumiinavaushuone</i> ; varustetaan tulenkestävillä kannattimilla sekä kaakeliuuneilla; 910 m ³ à	22: —	20,000: —	
VIII. <i>Desinfisioimislaitos ja talli</i> ; varustetaan tulenkestävillä kannattimilla sekä kaakeliuuneilla, lukuunottamatta koneita; 2,800 m ³ à	17: —	47,600: —	
Rakennuskustannuksia	—	1,304,400: —	1,304,400: —
IX. <i>Lämmitys- ja tuuletuslaitokset</i> ; lukuunottamatta höyrykattiloita;	—	—	73,000: —
Siirretään			1,377,400: —

	Siirretty		
			1,377,400: —
X. <i>Pesulaitos</i> 200 hengelle	—	—	19,000: —
XI. <i>Ruokala</i> höyrykeittimiseen 200 hengelle	--	—	9,500: —
XII. <i>Sähkövalaistuslaitos</i> kattiloineen ja savutorvineen	—	—	35,000: —
XIII. <i>200 m. betonitunnelia</i> höyry-, vesi- ja viemäriputkia varten	à 100: —	—	20,000: —
XIV. <i>Lämmin- ja kylmävesijohdot</i> ynnä kylpylaitokset	—	—	31,000: —
XV. <i>Desinfisioimislaitos</i> ynnä 2 höyryuunia ja yksi formaliniuuni	—	—	7,000: —
XVI. <i>Viemärijohdot</i> tontilla, 200. m	à 10: —	—	2,000: —
XVII. <i>Likaveden sterilisoimis- ja seostuslaitos</i>	—	—	8,500: —
XVIII. <i>Tontin louhinta ja tasoitus</i> ; 5,000 m ³ :n louhinta	à 6: —	30,000: —	
25,000 m ² tasoitusta ja istutuksia rakennusten ympärille	à 3: —	75,000: —	
	Yhteensä	105,000: —	105,000: —
XIX. <i>400 m aitausta</i> ; lankkuaita ajotietä vasten	à 20: —	8,000: —	
900 m yksinkertaisempaa lankkuaitaa tai väkäslanka-aitaa tontin muuhun aitaamiseen	à 10: —	9,000: —	
	Yhteensä	17,000: —	17,000: —
	Yhteensä Smk.	—	1,631,400: —

Helsingissä joulukuussa 1906.

M. Schjerfbeck.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä maalisk. 7 p. 1907.

N:o 54.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun lääkintähallituksen nykyinen päätirehtööri, tohtori Richard Sievers ja arkkitehti M. Schjerfbeck olivat Valtuustolle antaneet kertomuksen Valtuuston toimenannosta tekemästään ulkomaamatkasta, jonka tarkoituksena oli tutustuminen uudempiin kulkutautisairaaloihin, ja kertomukseen myötäliittäneet erinäisiä opintomatalla saavutettujen kokemusten ja havaintojen johdolla tehtyjä luonnospiirustuksia alueelle n:o 43, Malm, Fredriksbergin vierelle aiottua kulkutautisairaala varten, on Valtuusto lähetteessä viimeksi kuluneen tammik. 22 p:ltä kehottanut Lautakuntaa antamaan lausunnon asiasta.

Tämän johdosta saa Lautakunta lausua seuraavaa:

Mitä tulee erilaatuisia kulkutauteja varten aiottujen osastojen suunnitteluun, on Lautakunta havainnut sen hyvin harkituksi sikäli, että se tekee mahdolliseksi niin hyvin erilaisia tauteja varten aiottujen huoneistojen sovelluttamisen kulloinkin tarpeitten mukaan eri tilaisuuksissa kuin myös turvaa eri sairastosastojen täydellisen eristyksen toisistaan, jota paitsi se myös tarjoo moninaisia hyvin tarpeellisia mukavuuksia niin hyvin sairaalan lääkäreille kuin sen sairaanhoitajille.

Vaikka näin on laita, ei Lautakunta kuitenkaan toiselta puolen ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan muutamiin epätydyttäviin laitelmiin; ja rohkenee Lautakunta siinä kohden huomauttaa seuraavaa:

1:ksi. Mitä sairaalarakennusten sijoittamiseen tontille tulee, ei Lautakunnan mielestä ole otettu tarpeeksi huomioon paikan korkeusoloja, joten täytyy teettää suuria pengerrystöitä, jota vastoin, jos ne olisi otettu huomioon, olisi voitettu tuntuvasti tilaa, joka olisi voitu käyttää sairaalan tarkoituksiin. Eri rakennusten ehdotettu asema ei myöskään näytä Lautakunnasta täysin tyydyttävältä; ruumis- ja ruumiin-

avaushuonetta ei olisi sijoitettava sairaspaviljonkien eteen, vaan pikemmin niiden taakse. Epäsovelialta niinkään näyttää, että rokkopaviljonki sijaitsee aivan viereisen huvila-alueen rajalla. Eri sairaspaviljonkien sijoittamisessa ei myöskään ole tarpeeksi otettu huomioon ilmansuuntia, joten osa yksityisiä sairashuoneita on koilliseen päin, eivätkä niin muodoin mihinkään aikaan päivästä saa ikkunoistaan suoranaista päivänvaloa, mikä sairashuoneille ja eritoten kulkutautisairaalan sairashuoneille on erittäin tärkeä.

2:ksi. Sairaspaviljongissa I, 62 potilaalle, ovat päivähuoneet, jotka oikeastaan ovat puutteellisesti valaistun keskusvälikäytävän laajennus, jonkun verran epätarkoituksenmukaiset, syystä että niiden kautta kuljetaan keittiöön, yhteen kylpyhuoneeseen, ja yhteen klosettihuoneeseen, joiden kaikkien kanssa ne ovat välittömässä yhteydessä. Kylpylaitokseen kuuluvat pukuhuoneet niinkään ovat pimeät ja liian pienet ja porraskäytävään alle sijoitetut pimeät mukavuuslaitokset epäsovelialat.

3:ksi. Sairaspaviljongissa II, 74 potilaalle, ovat laitokset päivähuoneisiin, välikäytäviin ja klosettihuoneisiin nähden samat kuin paviljongissa I, joten samat muistutukset koskevat niitä. Yksityiset yhden potilaan sairashuoneet ovat kaikkea muuta kuin tyydyttävät verraten vähäisen leveytensä (2,5 m) ja ylen suuren pituutensa (6,5 m) vuoksi. Pohjakerroksen huoneet, jotka ovat aiotut palvelusväelle ja hoitajattarille, sijaitsevat vastoin rakennusjärjestyksen määräyksiä noin $\frac{2}{3}$ korkeuttaan maanpinnan alapuolella ja ovat sitä paitsi puutteellisesti valaistuja.

4:ksi. Havaintopaviljonkiin (III) nähden Lautakunta ei voi olla huomauttamatta, että leveyteensä (3 m) verraten ylen pitkän (28 m) ja korkean (8 m) välikäytävän sijoittaminen paviljongin keskelle ei näytä tarkoituksenmukaiselta. Epätyydyttävä on myöskin klosetti- ja kylpyhuoneitten valaistus sekä klosetin sijoittaminen hoitajatarten päivähuoneesta laudoituksella erotettuun suojaan. Paitsi näitä tekevät nuo lukuisat yksityisten havainto-osastojen loitos etenevät eteiset niin hyvin fasaadit epämiellyttäväksi kuin itse sairashuoneet vähemmän hauskoiksi, jonka lisäksi ne vähentävät näiden valoisuutta.

5:ksi. N. s. rokkopaviljongissa (IV) ei myöskään tyydytä se järjestys, että on laitettu kaksi työläästi tuuletettavaa välikäytävää, joista toinen lisäksi on heikosti valaistu, jota paitsi täälläkin on pimeä klosetti.

6:ksi. Hallintorakennuksessa (V) on Lautakunta kiinnittänyt huomionsa siihen tuskin tarkoituksenmukaiseen suunnitteluun, että laitettaisiin useita ainoastaan välillisesti valaistuja ja tuuletettaviksi mahdottomia välikäytäviä ja välihuoneita rakennuksen molempain kerrosten keskelle sekä alakerroksessa sijaitsevaan sangen pitkään (18 m) ja sentähden riittämättömästi valaistuun välikäytävään.

Kun, niinkuin tehdyistä muistutuksista näkyy, useimmissa paviljongeissa ei ainoastaan ole pimeitä klosettihuoneita, vaan myös sangen kaaviomaisesti järjestet-

tyjä, huononlaisesti valaistuja ja joissakuissa rakennuksissa vaivoin tuuletettavia keksisiä välikäytäviä sekä epäsoveliaita päivähuoneita kuin myös rakennusjärjestyksen vastainen huoneitten sijoitus maakerroksessa, joiden epäkohtain poistaminen näyttää vaativan laatimaan piirustukset aivan uudestaan, ei Lautakunta katso voivansa puoltaa käsiteltävänä olevien luonnospiirustusten panemista pohjaksi nyt puheena olevan kulkutautisairaalan lopullisten piirustusten valmistamiselle, vaan on sitä mieltä, että kaupungille on mitä tärkeintä saada uusi, kaikissa yksityiskohdissaan mahdollisimman tyydyttävä ehdotus, sillä onhan kysymyksessä sairaalan rakentaminen, jonka tulee vuosikautia mitä parhaimmalla tavalla tyydyttää kaupungin tarvetta mitä kulkutauteihin sairastuneitten henkilöiden hoitoon tulee. Tähän tulevat vielä lisäksi suunnitellun sairaalan tavattoman suuret rakennuskustannukset (yli 1,600,000 mk.). Näistäkin täytyy kuitenkin, jos vaan tarpeeksi otetaan huomioon sairaalatontin korkeusolot ja sen ohella vältetään liian avaraa rakennustapaa, voida melkoisesti tinkiä. Tähän nähden katsoo Lautakunta olevan Valtuuston harkittavaksi ehdottaminen, että toimeenpannaan rajoitettu kilpailu uusien luonnospiirustusten valmistamiseksi sairaalaa varten, esim. siten, että Kaupunginvaltuusto kehottaa neljää arkkitehtiä ottamaan siihen osaa 2,500 mk. palkkiosta itsekutakin. Tässä rohkenee Lautakunta siinä tarkoituksessa, että piirustusten laatimisessa tulisi kaupungin hyödyksi kaikki se kokemus ja tieto kulkutautisairaaloista, mikä muun muassa on edellä mainitun ulkomaamatkan kautta saavutettu, kunnioittaen ehdottaa, että arkkitehti Schjerfbeck kutsuttaisiin yhdeksi kilpailun osanottajaksi. Jätettyjä piirustuksia arvostelemaan olisi Lautakunnan mielestä valittava seitsemänjäseninen palkintolautakunta, johon Kaupunginvaltuusto valitsisi neljä ja kilpailijat kolme jäsentä. Tälle palkintolautakunnalle olisi varsinaisen tehtävänsä ohella annettava toimeksi valmistaa mahdollisimman täydellinen kilpailu-ohjelma, jonka ohella sitä olisi kehotettava siinä tapauksessa, että joku kilpailijoista kilpailu-aikana haluaa saada tietoja sen lisäksi, mitä on ohjelmassa, mikä tuntuukin todennäköiseltä siihen nähden, että on vaikea laatia täydellistä ohjelmaa niin laajaperäistä rakennusyritystä varten kuin tässä on puheena, antamaan nämä tiedot kaikille kilpailijoille. — Palkintolautakunta olisi niinkään oikeutettava määräämään milloin kilpailupiirustukset on sille jätettävä, jonka lisäksi sen tulisi niin pian kuin mahdollista ja viimeistään tämän vuoden syyskuun kuluessa Kaupunginvaltuustolle jättää lausuntonsa ynnä kaikki kilpailuun osaa-ottavat ehdotukset, jotka arvosteltaisiin ansainneiksi I, II, III palkinnon, mutta itse palkinto olisi ainoastaan siinä, että ensimmäisen palkinnon voittaja saa korvausta vastaan tehdäksensä lopulliset piirustukset niitä rakennuksia varten, joista kilpailijalle on tämä palkinto annettu.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edelläolevan ehdotuksen, rohkenee Lautakunta ehdottaa, että palkintolautakunnan jäseniksi Kaupunginvaltuuston taholta valittaisiin päätirehtööri R. Sievers, hän kun on tehnyt ulkomaisen opinto-

matkan tässä sairaala-asiassa, tohtori W. Zilliacus, Terveystoimikunnan edustajana, kaupungin kulkutautisairaalan ylilääkäri, tohtori M. Björkstén ja arkkitehti R. Björnberg sekä varamiehenä ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori V. Sucksdorff.

Läheteksi kirjat palautetaan.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Wuorio.

Helsingin Herroille Kaupunginvaltuusmiehille!

Sanomalehdistä nähtyämme että Terveystoimikunta oli meidän laatimaamme uuden kulkutautisairaalan ehdotusta vastaan tehnyt muistutuksia, jotka Lautakunnan mielestä olivat sitä laatua, ettei Lautakunta niiden vuoksi voi hyväksyä meidän ehdotustamme pohjaksi täydellisten piirustusten valmistamiselle, saamme me otettuumme muistutuksista selon täten kunnioittaen pyytää Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittää vastineemme. Käännymme tässä asiassa suorastaan Kaupunginvaltuustoon, koska me, joille Kaupunginvaltuusto uskoi toimeksi tähän kuuluvien olojen tutkimisen ulkomaalla, emme ole Terveystoimikunnalta saaneet mitään niistä tietoomme; puheena oleva lautakunta ei ole tiedustellut meidän mieltämme tässä asiassa, meille ei niinmuodoin ole valmistettu tilaisuutta ottaa osaa siihen tarkastukseen, jonka alaisena ehdotuksemme on Terveystoimikunnassa ollut, vielä vähemmän on meitä pyydetty yhdessä Lautakunnan kanssa laatimaan niitä soveltuvilta osilta uudestaan, mihin me puolestamme tietysti olisimme mielellämme suostuneet.

Useat meidän ehdotustamme vastaan tehdyistä muistutuksista ovat sentähden niinkuin tässä alempana on näkyvä, sitä laatua, että ne olisivat jääneet tekemättä, jos meiltä olisi selitystä vaadittu taikka jos Lautakunta olisi ehdotuksiamme huolellisemmin tarkastanut. Vaikka olemme tarkkaavaisesti tutkineet tähän kuuluvia asioita ulkomaalla, tehneet pitkällistä, tunnollista työtä, alituisesti yksissä tuumin kaupungin kulkutautisairaalan ylilääkärin, tohtori M. Björksténin kanssa, on luonnollista, että näin vaikeassa ja mutkallisessa työssä aina on oleva monta puutetta ja sijaa muistutuksille.

Kahdeksalla rivillä niukoin ja ylimalkaisin sanoin julkilausuttuaan tunnustuksen että erilaatuisia kulkutauteja varten aiottujen osastojen suunnitelu on hyvin harjattu, pyytää Lautakunta kiinnittää huomiota seuraaviin Lautakunnan mielestä vähemmän tyydyttäviin seikkoihin.

1) Ensimmäinen muistutus koskee rakennusten sijoittamista Terveystieteiden lautakunnan vuonna 1903 varaamalle, erittäin epätasaiselle ja sairaalaryhmää varten varsinkin epäsoveliaalle tontille. Sen keskellä on korkeita tuulille alttiita mäkiä, pohjoisessa syvä notko ja ainoastaan tielle päin on tilaa vastaisten rakennusten pääosalle. Olkoon tässä kohta sanottuna, että sillä karttalehdellä, johon rakennukset ovat merkittyinä, ainoastaan on ollut tarkoituksena osoittaa tarkastajalle rakennusten luku, tontin suuruus ja maaperällinen muodostus eikä suinkaan osoittaa, missä rakennukset vastedes lopullisesti sijaitsevat. Tällä erittäin epätasaisella maalla on mahdoton täysin tarkoituksenmukaisella tavalla sijoittaa rakennuksia keskinäiseen suhteeseen tonttia tarkoin tasottamatta ja kaikkia ulkonaisia asianhaaroja huolellisesti tutkimatta. Ainoastaan sitä olimme tahtoneet huomauttaa, että päärakennukset olisi sopivin sijoittaa etelään ja tietä päin viettävälle tontin osalle. Siten sijoitettuina on sairas- ja päivähuoneitten pääosa oleva eteläkaakkoon, mikä on sairaalarakennuksille ehdottomasti soveliaan asema, vähäinen osa sairashuoneita joutuisi täten olemaan itä-koillista kohti. Rokkopaviljongin ja ruumishuoneen, jotka ovat varsinaisen sairaalaryhmän yhteydessä ainoastaan lämpöjohtojen kautta, voi tietysti sijoittaa alueille mihin kohtaan, tahansa eikä meidän tarkoituksemme suinkaan ollut, että niiden välttämättä pitäisi sijaita siinä, mihin ne on opastavalle karttalehdelle merkitty. Jos niin olisi ollut laita, olisi tietysti lääketieteellisesti sivistynyt meistä kahdesta tehnyt muistutuksen eikä suinkaan vähimmin rokkopaviljongin asemaan nähden. Rakennusten lopullinen sijoitus on, niinkuin luonnollista täytyy ollakin, tärkeimpiä seikkoja suuren ja erittäinkin tämänlaatuisen sairaalan rakentamisessa, ja niinkuin edellä sanottiin, syystä ettei tontin vaakitusotia vielä ole suoritettu, vielä vähemmän rakennusten lukua tai suuruutta määrätty, ei suinkaan ole ollut aikomuksemme eikä olisi ollut mahdollistakaan määrätä rakennusten lopullista paikkaa.

2) Paviljongista I, 62 potilaalle sanoo, Lautakunta »että päivähuoneet oikeastaan ovat keskusvälikäytävän laajennus — —»; niin, me olemme tahallamme asettaneet niin ja tämä järjestys on yleinen sekä menestyksellä käytetty uudemmissa sairashoitolaitoksissa, esim. Fredriksbergin kunnallissairaалassa Kööpenhaminassa ja Helsingin diakonissalaitoksessa, lastensairaалassa y. m. Kun tämä päivähuone samalla on ruokasalina on luonnollista, että teekeittiö sijaitsee sen läheisyydessä. Siten järjestetty päivähuone valaisee samalla suurta osaa sitä välikäytävää, jonka laajennus se on. Klosetista ja kylpyhuoneesta voi, jos niin katsoo sopivaksi, avata toiset ovet viereiseen välikäytävään. »Kylpylaitokseen kuuluvat pukuhuoneet niinkään ovat pimeät ja liian pienet ja porraskäytävän alle sijoitetut pimeät mukavuuksilaitokset epäsoveliaat», sanoo Lautakunta. Nämä pukuhuoneet ovat tosin pieniä, niiden lattia-pinta on 2,6 m², mutta ne ovat erittäin helposti laajennettavissa, jos se havaitaan tarpeelliseksi; pimeitä ne eivät ole niinkuin Lautakunta olettaa, sillä lasiseinät erot-

tavat ne viereisestä hyvin valaistusta kylpyhuoneesta. Mukavuuslaitoksista lausuntoa antaessaan on Lautakunnalta jäänyt huomaamatta, että mukavuuslaitokset eivät niinkuin Lautakunta näyttää olettavan sijaitse porraskäytävän *alla*, vaan todellisuudessa sijaitsevat kellarikerroksen vieväin pienempäin portaiden *päällä*.

3) Toisen suuren paviljongin päivähuone- ja välikäytäväjärjestystä vastaan on tehty sama muistutus, jonka tässä edellä olemme osottaneet perättömäksi. Muistutus, että yksityiset sairashuoneet ovat liian pitkät leveyteensä verraten, on paikallaan ja tämä asianhaara johtuu siitä, että niiden yläpuolella sijaitsevat sairassalit, jotka on aiottu käytettäväksi laajalle levinneitten kulkutautien aikana. Tämä epäkohta on helposti poistettavissa siten, että välikäytävää levitetään tai että jotkut sairashuoneet yhdistetään suuremmiksi. Se epäkohta, että maakerroksessa olevat hoitajattarien ja palvelusväen huoneet ovat liian paljon maanpinnan alapuolella ja siten mahdollisesti saavat riittämättömän valaistuksen, on helposti autettavissa etelään viettävän maanpinnan pengertämisellä. Mahdolliset epäkohdat korvaa se, että puheena olevat huoneet tänne sijoitettuina ovat välittömässä yhteydessä niiden yläpuolella sijaitsevain sairasantosten kanssa.

4) Havaintopaviljongista tahdomme mainita, että se meidän käsityksemme mukaan on erittäin käytännöllinen. Se on valmistettu sellaisen rakennustyyppin johdolla, jota menestyksellä on käytetty pohjoismaiden uusimmissa ja uudenaikaisimmissa kulkutautisairaaloissa, joissa maissa tähän kuuluvia kysymyksiä eritoten on otettu huomioon ja saatettu onnellisimpaan ratkaisuunsa. Tarkan hankinnan jälkeen me olemme valinneet tämän tyyppin. Muistutuksia sitä vastaan tehdessään Lautakunta ei sano voivansa olla huomauttamatta, että leveyteensä verraten sangen pitkän ja korkean välikäytävän sijoittaminen paviljongin keskustaani ei näytä tarkoituksenmukaiselta. Tätä me emme käsitä; meidän käsityksemme mukaan se juuri on tarkoituksenmukainen ja tahallisesti siten sommiteltu, hyvin valaistu katto- ja sivuvalolla; sen pituus on tietysti sen mukainen kuinka monta huonetta havaintopaviljonkiin katsotaan olevan sijoitettava. »Epätyydyttävä on niinkään klosetti- ja kylpyhuoneitten valaistus», sanoo lautakunta edelleen. Tämä muistutus kuvaa sitä kevyttä tapaa, miten Lautakunta on meidän työmme tarkastanut. Lautakunta ei nimittäin ole huomannut, että näihin klosetti- ja kylpyhuoneisiin tulee valo kattoikkunoista, niinkuin selvästi näkyy ullakon pohjapiirroksesta ja läpileikkauspiirustuksesta. Sitä paitsi, sanoo Lautakunta, nuo yksityiset havainto-osastojen lukuisat, paljon esiinpiistävät eteiset eivät ainoastaan rumenna fasaadia, vaan vähentävät itse sairashuoneittenkin hupaisuutta sekä lisäksi niiden valoisuutta. Mitä valoisuuteen tulee huomautamme, että auringonvalo voi päästä huoneisiin 45° kulmassa, joten ei huoneita suinkaan käy pitäminen huonosti valaistuin. Mitä fasaadin muotoon tulee olemme kiinnittäneet suurempaa huomiota siihen, että paviljonki soveltuu tarkoitukseensa.

5) N. s. rokkopaviljongista sanoo Lautakunta, että epätydyttävä on niinkään kahden vaivoin tuuletettavan välikäytävän sijoitus, joista toinen lisäksi on huonosti valaistu, jota paitsi täälläkin on yksi pimeä klosetti. Meidän käsityksemme mukaan ovat välikäytävät riittävästi valaistuja. Lausetapaa »vaivoin tuuletettavia» emme käsitä, sillä uudenaikaisilla tuuletuslaitoksilla käy yhtä hyvin tuulettaminen pienenlaisen välikäytävän kuin tavallisen huoneen. Jos välitöntä valoa saava klosettihuone onkin lasiseinällä jaettu kahteen osastoon, ei sisempää näistä käy sanominen pimeäksi.

6) Mitä hallintorakennuksen välikäytäviä vastaan tehtyihin muistutuksiin tulee, niin huomautamme niiden n. s. tuulettavaisuuteen nähden mitä vastikään sanoimme rokkopaviljongista. Välikäytävään pienemmyys — niiden käyttäminen ylipäättään — johtuu siitä, että on pidetty silmällä kustannuksia sekä niitä monia erilaatuisia tarkoituksia, joita rakennuksen on tyydytettävä.

Lopuksi saamme Terveystoimikunnan huomautuksen johdosta, että rakennuskustannukset Lautakunnan mielestä ovat ylen kalliit, huomauttaa, että ehdotus on laadittu noudattamalla mahdollisimman suurta säästäväisyyttä supistamalla kaikkien huoneitten kokoa niin paljon kuin nykyaikaiset terveyshoidolliset vaatimukset sallivat sekä ehdottamalla huoneitten sekä sisäinen että ulkoinen asu mahdollisimman vaatimattomaksi. Kustannusten nouseminen tästä huolimatta niin suuriksi kuin on mainittu johtuu siitä, että allekirjoittaneet ovat likimääräisessä arviolaskussaan oletaneet keskihinnan 26 mk:si m³:ltä ja Lautakunta kenties on arvellut samallaisia rakennuksia voitavan teettää halvemmalla.

Meidän olettamaamme ykköskustannusta ei kuitenkaan voitane pitää liian suurena, jos otetaan huomioon, että tämänlaatuisiin sairaalarakennuksiin on laitettava tulenkestävät kannattimet, kovat, pestävät lattiat sekä öljy- ja emaljivärillä maalatut seinät, ja rakennukset muutoin varustettava täysin soveliailla lämmitys- ja tuuletuslaitoksilla, vesi- ja valaistusjohdoilla, jotta ne vastaisivat tarkoitustaan eivätkä aivan kohta vaatisi runsaita korjaus- ja muutosrakennuskustannuksia.

Niinkuin näistä muistutuksista näkyy, johtuvat useimmat niistä siitä, ettei meidän ehdotuksiamme ole kyllin huolellisesti tutkittu, toiset taas pääasiallisimmin koskevat vähäpätöisiä, helposti korjattavissa olevia välikäytävään ja klosetteihin yksityiskohtia. Me huomaamme Terveystoimikunnan lausunnossa pyrkimyksen etsiä näkyviin meidän ehdotuksemme puuteellisuudet, mutta kaipaamme siinä niiden periaatteiden ymmärtämystä, jotka ovat olleet meillä työssämme ohjeitamme, sen kehityksen huolellista huomioonottamista, minkä tekniikka on saavuttanut uudenaikaisissa kulkutautisairaaloissa. Siitä syystä kaiketi Lautakunta ei ole katsonut olevan aihetta Herroille Kaupunginvaltuusmiehille mainittavassa määrässä huomauttaa niitä johtavia periaatteita, jotka ammatintunteva tarkastaja ehdottomasti on huomaava olevan mei-

dän kulkutautisairaala-ehdotuksemme pohjana, periaatteita, jotka oleellisesti eroavat muunlaatuisiin sairashoitolaitoksiin nähden noudatettavista. Helsingissä huhtikuun 6 p:nä 1907.

M. Schjerfbeck.

Richard Sievers.

HELSINGIN

ERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä toukok. 29 p:nä 1908.

N:o 79.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä marrask. 9 p:nä 1903 Lautakunta kirjelmässä esitettyjen syiden nojalla ehdotti muun muassa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi »1:ksi asettaa komitean laatimaan seikkaperäisen ehdotuksen 130 sairassijaa käsittävän kulkutautisairaalan rakentamiseksi ja 2:ksi tähän tarkotukseen varata Fredriksbergin aseman läheisyydessä sijaitsevan itäisen osan huvila-alueita n:o 43, Malm». Jouluk. 15 p:nä 1903 tämä Lautakunnan ehdotus esiteltiin Kaupunginvaltuustolle, joka antoi komitealle, johon jäseniksi valittiin, paitsi muita, dosentti, nytemmin Lääkintöhallituksen päätirehtööri Richard Sievers ja ensimmäinen arkkitehti M. Schjerfbeck, toimeksi laatia seikkaperäisen ehdotuksen uuden noin 130 sairassijaa käsittävän kulkutautisairaalan rakentamiseksi sekä antaa lausunnon Terveystoimituslautakunnan ehdotuksesta, että sairaalaa varten varattaisiin Fredriksbergin aseman lähellä oleva osa huvila-alueita n:o 43, Malm.

Mietinnössä, jonka komitea toukok. 17 p:nä 1905 antoi Kaupunginvaltuustolle — katso Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja vuodelta 1905 n:o 17 — esittää komitea, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

kehottaa Rahatoimikamaria vastaisen kulkutautisairaalan paikaksi varaamaan myötäliitettyyn asemapiirroksen merkityn osan huvila-alueita n:o 43 Malm, sekä

lähettää yhden lääkärin ja arkkitehdin ulkomaalle tutkimaan sikäläisiä uudempiä kulkutautisairaaloita.

Tähän komitean esitykseen näki Kaupunginvaltuusto kohtuulliseksi suostua sekä valitsi edellämainituiksi lääkäriksi ja arkkitehdiksi herrat Sieversin ja Schjerfbeckin. Opintomatkan tehtyään mainitut herrat jättivät yksissä neuvoin Marian sairaalan kulkutautiosaston ylilääkärin, tohtori Max Björksténin kanssa tekemänsä uuden kulkutautisairaalan luonnospiirustukset, joita piirustuksia ei Kaupunginvaltuusto kuitenkaan,

sittenkun Terveydenhoitolautakunta maalisk. 7 p:nä 1907 niistä oli antanut lausunnon, hyväksynyt, vaan kehoitettiin herroja Sieverssiä ja Schjerfbeckiä laatimaan mainitut luonnokset uudestaan sekä siinä ottamaan huomionsa Terveydenhoitolautakunnan usein mainittuja piirustuksia vastaan tekemät muistutukset.

Asiaa edelleen käsittelemään asetti Terveydenhoitolautakunta tämän johdosta heinäk. 10 p:nä 1907 komitean, johon valittiin allekirjoittanut Heikel, ensimmäinen kaupunginlääkäri professori Sucksdorff, kaupungininsinööri Idström, ylilääkäri tohtori Björkstén ja arkkitehti Harald Neovius, yksissä neuvoin päätirehtööri Sieversin ja arkkitehti Schjerfbeckin kanssa täyttämään Kaupunginvaltuuston antamaa tehtävää.

Nyttemmin suoritettuaan työnsä on tämä komitea Lautakunnalle antanut uudet arkkitehti Schjerfbeckin valmistamat luonnospirustukset sekä lausunnon asiasta, jonka ohella ensimmäinen arkkitehti Schjerfbeck on Lautakunnalle antanut sen rakennustavan selitelmän, jota olisi noudatettava eri rakennusten valmistamisessa. Mainittu lausunto ja selitelmä kuuluvat näin:

»Kaupungin nykyisen väliaikaisen kulkutautisairaalan sairassijain riittämättömyyden johdosta päätti Terveydenhoitolautakunta vuonna 1903 ehdottaa rakennettavaksi uuden. Lautakunta määräsi silloin sijain luvun 130:ksi. Herrojen Sieversin ja Schjerfbeckin viime vuonna antamassa ehdotuksessa on tämä luku jo korotettu 152:en. Nyttemmin on komitean kuitenkin viime talvena saavutetun kokemuksen nojalla ollut yhäkin korotettava tätä lukua niin, että sairassijoja olisi uudessa kulkutautisairaalassa oleva 195. Syyksi tähän vaatimusten lisääntymiseen pyytää komitea mainita seuraavat asianhaarat.

Nyt rakennettavan sairaalan on pitemmän aikaa tyydyttävä jotakin kulkutautia potevain henkilöjen sairashoidontarvetta pääkaupungissa. Sijojta täytyy sentähden olla niin paljon, ettei jonkun kulkutaudin puhjetessa paikalla tarvitse ryhtyä ylimääräisiin, runsaita menoja aiheuttaviin toimenpiteisiin.

Osottaakseen kuinka nopeasti tämä sairassijojen tarve kasvaa pyytää komitea tässä esittää joitakuita numerolukuja, jotka kohdistuvat tulirokkoon, meillä vaarallisimpaan ja säännöllisimmin esiintyvään kulkutautiin.

Nämä numeroluvut osottavat:

Vuonna	kaupungissa ilmoitettuja tapauksia	sairaalaan otettuja	sairaalaan otettuja % ilmoitetuista
1881	7	0	0
1882	7	0	0
1883	47	2	4,3
1884	268	11	4,1
1885	417	19	4,5

Vuonna	kaupungissa ilmoitettuja tapauksia	sairaalaan otettuja	sairaalaan otettuja % ilmoitetuista
1886	206	13	6,3
1887	68	9	11,8
1888	30	3	10,0
1889	48	6	12,5
1890	159	20	12,6
1891	510	92	18,0
1892	92	14	15,2
1893	101	33	32,0
1894	168	104	60,7
1895	117	57	40,2
1896	74	64	86,5
1897	63	52	82,5
1898	104	83	79,8
1899	493	341	69,2
1900	342	252	73,7
1901	225	154	68,4
1902	157	126	80,3
1903	104	82	79,8
1904	129	107	82,9
1905	108	88	81,5
1906	86	83	96,5

Näitä numerolukuja silmäillessä havaitsee, että vuonna 1885 otettiin 417 sairastuneesta sairaalaan ainoastaan 19 henkeä eli 4,5 %, jota vastoin niiden luku 1891 oli 92 henkeä eli 18,0 %. Vuonna 1899 hoidettiin 493 sairastuneesta 341 henkilöä eli 69,2 % sairaalassa, jota vastoin sairaalaan otettujen luku 1906 oli 96,5 % sairastuneitten luvusta.

Tämä tosiasia, että sairaalaan pyrkineiden luku vuosi vuodelta on suurin piirtein nähtynä kasvanut, on tietysti erittäin ilahuttava ja on kunnalle mitä voimakkaimpana kehotuksena menettelemään niin, että kulkutaudin puhjetessa sairassijoja aina on riittävästi saatavissa, sillä sellaisten sairasten eristämistä, jotka voivat ympäristölleen tuottaa vaaraa levittämällä tartunnan, täytyy toistaiseksi pitää tehokkaimpana keinona kaikkien kulkutautien ehkäisemiseksi ja tukahuttamiseksi.

Kun niinmuodoin näyttää siltä kuin yleisö jo olisi oppinut käsittämään mitä etua puheena olevissa tapauksissa on sairaalan käyttämisestä, on myös edellytettävissä, että kaupungin kasvamista kasvava väkiluvun ja vastaisten kulkutautien-

aikana luultavasti tuntuvasti lisääntyväin taudintapausten johdosta on paljon useampia pyrkijöitä ilmoittautuva ja siten yhä suurempia vaatimuksia asetettava sairaalalle.

Jotta nämä voitaisiin ainakin jonkun aikaa täyttää on komitea ajatellut sairaalan rakennettavaksi niin laajaksi kuin nyt on ehdotettu varaamalla tilaa laajentamiseen tulevaisuudessa.

Tämän ehdotuksen mukaan, jonka komitea tässä saa kunnioittaen esittää, rakennettaisiin niinmuodoin:

- 1 tulirokkopaviljonki, 54 sijaa.
- 1 tuhkarokkopaviljonki, 31 sijaa.
- 1 kurkkumätäpaviljonki, 28 sijaa.
- 1 moninaisten kulkutautien paviljonki, 8 sijaa.
- 1 havaintopaviljonki, 10 sijaa.
- 1 rokkopaviljonki, 12 sijaa.
- 1 varapaviljonki, 52 sijaa.
- 1 hallintorakennus.
- 1 rakennus pesulaitosta ja höyrykattiloita varten.
- 1 ruokalarakennus.
- 1 desinfektionilaitos.
- 1 rakennus, jossa on ruumiinavaushuone, kappeli y. m.
- 1 rakennus alilääkäriä, taloudenhoitajaa ja palvelusväkeä varten.
- 1 rakennus ylilääkäriä varten.
- Jääkellari.

Kun on osottautunut, että tulirokko- ja kurkkumätätapauksia on jotenkin pysyvästi ilmaantunut kaupungissa vuoden umpeen, on komitean mielestä ollut edullisinta, että sellaisia potilaita varten rakennetaan 2 eri paviljonkia, jotka aina olisivat valmiit vastaanottamaan potilaita, ja varattaisiin, niinkuin edellä sanottiin, ensinmainitussa 54 ja jälkimäisessä 28 sijaa.

Muun muassa tulirokon viime esiintymisen johdosta voi kuitenkin varmasti väittää, että 54 sijaa sellaisia potilaita varten on liian vähän, koska suurin luku samana päivänä hoidettavana olevia viime syksynä oli 93. Komitea on sentähden arvellut, että olisi rakennettava erityinen vararakennus, jossa olisi 52 sairausvuodetta. Käyttämällä näitäkin olisi kaupungilla niinmuodoin tulirokon puhjetessa tarjottavana 106 vakinaista sijaa, joka luku toistaiseksi voitaneen pitää riittävänä. Jakamalla nämä sijat kahteen eri rakennukseen saavutetaan sekin etu, että, kurkkumädän tahi tuhkarokon liikkuessa paikkakunnalla, edellä mainituista 52 varasijaa voidaan, ellei tulirokko samaan aikaan kulje paikkakunnalla, käyttää jompaankumpaan näihin tarkoituksiin.

Mitä erittäin tuhkarokkoon tulee, olisi näiden potilaiden hoitoa varten rakennettava 31 vuodetta sisältävä paviljonki. On päivän selvä, että tämä luku on aivan liian vähäinen, jos on hoidettava kaikkia tuhkarokkokulkutaudin aikana sairaalaan pyrkiviä. Mutta toiselta puolen voidaan mahdollisesti siinä tapauksessa varapaviljonki kokonaan tahi osittain käyttää tähän, ja toiselta puolen komitea ei ole tahtonut ehdottaa useampia sijoja tähän rakennukseen, syystä että voi kulua monta vuotta, joina 31 sijaa täysin vastaa tarvetta. Jos sitä vastoin tuhkarokko esiintyy kulkutautina, niinkuin esim. viime vuonna, jolloin sairastui yli 400:n hengen viikossa, eivät mitkään sairaalat riitä, vaan täytyy kaupungin siinä tapauksessa tyytyä tarjoamaan apua ainoastaan niille, jotka todella muiden tauti enyhtymäin (keuhkotulehduksen y. m.) johdosta ovat sen tarpeessa tahi myös asunto-olojensa vuoksi edistäisivät tartunnan levenemistä (esim. lastenkodeissa, kouluhuoneissa y. m. oleskelevat lapset), tahi ovat niin epäsuotuisissa oloissa, etteivät voi saada minkäänlaista hoitoa.

Mutta vaikka lieneekin tarpeellista, että tuhkarokon esiintyessä kulkutautina potilaita, milloin voi käydä päinsä, saadaan hoitaa kotonaan, ei kaupunki toiselta puolen kuitenkaan saa olla pitämättä tarjolla joitakuuta sijoja sellaisillekin sairaille, osaksi syystä että, niinkuin edellä mainittiin, on tapauksia, jolloin potilas on hoidettava sairaalassa, osaksi myös sentähden, että ensimmäiset taudintapaukset on mitä pikemmin eristettävä, jotta mikäli mahdollista estettäisiin kulkutauti puhkeamasta.

Näiden paviljonkien pirustusten laatimisessa on suurimpana vaikeutena ollut niiden potilaiden sijoitus, jotka yhtäaikaan sairastavat useampia tarttuvia tauteja, niinkuin esim. tuli- ja tuhkarokkoa, tulirokkoa ja kurkkumätää, tuli- ja vesirokkoa, tuhkarokkoa ja kurkkumätää y. m. Jotta näitä voitaisiin hoitaa niin, ettei heidän välityksellään esim. kurkkumätä tahi tuhkarokko leviäisi muihin tulirokkosairaisiin, on komitean mielestä erityinen rakennus tarpeen. Tästä myös olisi se etu, että pääpaviljongin rakenne voitaisiin tehdä tuntuvasti yksinkertaisemmaksi. Tämä on erittäin tärkeä seikka, sillä tässä tyydytettävät tarpeet, niinkuin miesten ja naisten, aivan pienten ja isompien lasten sekä yksityishuoneita y. m. haluavien potilaitten erilleen sijoittaminen, sinänsä aikaansaavat sangen suuria vaikeuksia.

Tämä yhtyneitten tautien paviljonki on laitettu siten, että se on jaettavissa neljään eri osaan, joissa jokaisessa on keittiö ja kylpyhuone sekä 1, 2 tahi 3 sairaahuonetta, miten milloinkin halutaan. Nämä huoneet on sijoitettu siten, että ne käy mielinmäärin yhdistäminen kahteen erillään olevaan, mutta vierekkäin sijaitsevaan osastoon, joten, jos yhteen osastoon tarvitaan ainoastaan yksi huone, muut ovat yhdistettävissä toiseen ja jäävät täten käyttämättä.

Tosin esiintyy samassa henkilössä paljon useampia kuin edellä mainitut tarttuvien tautien yhtymät, mutta kaupungin nykyisessä väliaikaisessa sairaalassa saavutetun kokemuksen nojalla on komitea katsonut neljän osaston riittävän.

Edellä mainittujen tuli- ja tuhkarokko- sekä kurkkumätäpaviljonkien laittamisessa on komitea, niinkuin sanottu, pyrkinyt valmistamaan sijaa eri huoneissa miehille, naisille, isommille ja pienemmille lapsille sekä yksityispotilaille. Tämä järjestys on paraiten toimeenpantu tulirokkorakennuksessa, syystä että se on täällä voitu hyvin toteuttaa lisäämättä huoneiden tahi tarpeelliseksi katsottua sairassijain lukumäärää. Tuhkarokko- ja kurkkumätäpotilaita varten aijotuissa pienemmissä paviljongeissa kaiken tämän tarpeen seikkaperäinen täyttäminen yhtä laajassa mitassa olisi aiheuttanut ylen suuria kustannuksia, jonka tähden täytyy näissä rakennuksissa koettaa tulla toimeen yksityishuoneiden avulla, joita niinmuodoin täytyy tarpeen tullen käyttää muihinkin kuin alkuperäiseen tarkoitukseensa.

Lisäksi pyytää komitea huomauttaa, että tässä on pantu toimeen meidän maan sairaaloissa tavallisista oloista poikkeava järjestys, nimittäin se, ettei hoitajattarilla ole huoneita osastollaan. Ainoastaan välikäytävän avonainen laajennus on se paikka, missä hoitajatar voi, jos hänellä on siihen aikaa, levähtää. Kun tämä paikka sijaitsee keskellä rakennusta, on hän sitä paitsi täällä helpoimmin tavattavissa, mihin häntä kutsuttaneekin. Tämä järjestys, joka on ilmeisesti edullinen potilaille, on edullinen hoitajattarellekin, sillä paitsi sitä miellyttävää tunnetta, minkä hän epäilemättä saa voidessaan olla mahdollisimmassa määrässä sairaille avuksi, saavuttaa hän sen edun, että hän päivystysvuoronsa päätyttyä voi vetäytyä ullakkokerroksessa olevaan huoneeseensa saadakseen ainakin muutaman tunnin nauttia hyvin tarpeellista, lasten itkun häiritsemätöntä lepoa. Sitä paitsi on huomautettava, että tämä rakennustapa, jonka mukaan palvelusväen kaikki huoneet on sijoitettu ullakkokerrokseen, myöskin tulee halvemmaksi, kuin jos nämä huoneet sijoitettaisiin asianomaisiin sairastosastoihin. Vielä sopii mainita, että näissä rakennuksissa on niin sanotut karsinat jonkun verran otettu käytäntöön, jotta tarpeen tullen voidaan lyhemmäksi ajaksi eristää jotkut potilaat toisista.

Saattaisi luulla, että näillä eristystoimenpiteillä olisi kaikki saavutettu; niin ei kuitenkaan ole laita. Sairaalaan lähetetään nimittäin tuontuostakin potilaita, joiden taudin tunnusmerkit ovat aivan epävarmat. Näitä potilaita ei tietysti käy sijoittaminen niiden yhteyteen, jotka varmasti sairastavat tiettyä tarttuvaa tautia. Tässä tapauksessa on ratkaistava, sairastavatko nämä potilaat ylipäättään mitään tarttuvaa tautia vai johtuvatko ne ilmiöt, jotka ovat aiheuttaneet lääkärin lähettämään heidät sairaalaan, jostakin muusta syystä. Nämä epävarmat taudintapaukset, joita lääkäri ei uskalla jättää kotona hoidettaviksi, mutta joita hän ei myöskään tohdi puoltaa hoidettaviksi osastoilla, missä potilas varmasti saisi tarttuvan taudin, ne ovat, jotka välttämättömästi vaativat rakennuttamaan havainto-osaston.

Tällä osastolla ovat potilaat aivan eristettyinä toisistaan. Jokaista sairasta hoidetaan eri huoneessa, johon kuuluu umpinainen kylpyhuone.

Vielä on huomattava, että on tarpeen pienempi rakennus, johon vastaanotetaan harvinaisempia kulkutauteja, niinkuin isorokkoa, pilkkukuumetta y. m. sairastavia henkilöjä. Näitä tauteja esiintyy tosin harvoin kaupungissamme, mutta kokemus osoittaa, että niiden suhteen on oltava varuillaan.

Mitä muihin sairaalassa tarpeellisiin rakennuksiin tulee, lienee vielä mainittava muutama sana hallintorakennuksesta ja kappelista. Paitsi amanuenssien ja palvelusväen asuinhuoneita käsittää edellä mainittu rakennus laboratorion, joka on aivan välttämätön toimitettavia bakteriologisia tutkimuksia varten. Lisäksi on siinä odotushuone niitä varten, jotka haluavat yllilääkäriltä tiedustella sairaalaan otettujen potilaiden tilaa, tahi muuten sairaalan asioista keskustella hänen kanssaan, sekä yllilääkärin käytettäväksi huone, jossa hän voi vastaanottaa nämä henkilöt. Toimitsijan kanslia ja varastohuone niinkään on sijoitettu tänne, samoin kuin sairaalan kanslia ja arkisto. Ullakkokerrokseen niinkään on sijoitettu muutama huone hoitajattaria ja siivoojattaria varten. Näissä, kaikesta tartunnasta puhtaissa huoneissa saavat he, pukeuduttuaan tartunnasta puhtaisiin vaatteisiin, oleskella, ellei heitä syystä tahi toisesta tarvita osastollaan, sekä vastaanottaa vieraat, jommoinen pieni huvi ja kehoitus on heille suotava keskeytykseksi heidän rasittavaan ja muusta maailmasta eristettyyn elämäänsä.

Jälkimäisessä rakennuksessa, jossa on ruumiinavaushuone ja kappeli, on myös kappelista lasiseinällä erotettu huone. Tämän tarkoituksena on tarjota vainajien omaisille tilaisuutta olla muutama hetkinen häiritsemättä vainajan luona, ilman että he poistuessaan kenties vievät mukanaan tautia, johon vainaja oli kuollut.

Muihin rakennuksiin nähden ei ole tarpeen selityksiä. Niissä on alilääkärin ja toimitsijan sekä palvelusväen huoneet, pesulaitos, keittiö ruokasaliin, talli ja kaluvaja, desinfektionilaitos y. m.

Lopuksi on vielä mainittava, että eräiden komiteanjäsenten mielestä on näyttänyt erittäin sopivalta, että yllilääkäri asuu sairaalan läheisyydessä. Onhan tämä sairaala valmiiksi tultuaan suuri ja nykyisestä kaupungista jotenkin loitolla sijaitseva laitos, ja tämä sen erillinen asema ynnä sairaalan tyydytettävä tarkoitus, nimittäin tarttuvia tauteja sairastavien hoitolana oleminen, saa aikaan, että siinä on voitettavana suurempia ja erilaatuisempia vaikeuksia kuin muissa sairaaloissa.

Työn epätasaisuuden johdosta, kun nimittäin ajoittain, niinkuin kulkutaudin parillaan raivotessa, sairaita tulvii paljon sairaalaan ja taas toisina aikoina heidän lukunsa on tuntuvasti pienempi, ei ole ajateltavissa, että sairaalaan asetettaisiin pysyväisesti niin paljon palvelusväkeä, että se riittäisi hoitamaan suurinta määrää potilaita mikä sairaalaan voidaan ottaa, syystä että tavallisina vuosina, jolloin sairaiden luku ei läheskään nouse tähän määrään, voidaan tulla toimeen tuntuvasti vähemmällä palvelusväellä. Sama on laita lääkärin, vaikkakin vähemmässä määrässä.

Alilääkärin virka, jonka kuitenkin aina täytyy olla täytettynä, on joka tapauksessa oleva pitäjälleen ainoastaan väliaikainen virka, ja sama on tietysti laita kaikkien amanuenssinvirkojen, (joitten ei edes kaikkien aina tarvitse olla täytettyinä).

Lääketieteellisesti sivistyneestä henkilökunnasta on niinmuodoin ainoastaan ylilääkäri pysyväinen. Kuinka tärkeätä kuitenkin on, että ainakin hän, mikäli mahdollista, todella perehtyy sen sairaalan elämään, jota hänen on hoidettava, on päivänselvä. Sillä niin pian kuin kulkutauti puhkee ja sairaalaan on hankittava joukko uusia, useinkin kokemattomia voimia, on siellä ehdottomasti tarpeen sairaalan kaikkiin yksityiskohtiin täydellisesti perehtynyt, aina läsnä oleva henkilö, joka sitä paitsi voi täydellä auktoriteetilla esiintyä alaisiaan kohtaan. Itsestään selvältä näyttää, että se välittömämpi silmälläpito, jota ylilääkäri niinmuodoin on toimittava paikalla asuessaan, ei voi vaikuttaa muuta kuin hyvää, ja että tämä käsitys on muutamain paikoin ulkomaillakin otettu huomioon, näyttää käyvän selville siitä, että tämä järjestys on toimeenpantu esim. kaikissa Englannin kulkutautisairaaloissa.

Komiteassa ovat muutamat jäsenet myös lausuneet päinvastaisen käsityksen, mitä tulee kysymykseen onko lääkärin asuttava sairaalassa vai eikö.

Pohjoismaissa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, missä kulkutautisairaala-laitokset kuitenkin ovat kehittyneemällä kannalla kuin monessa muussa sivistysmaassa, ei ylilääkärille ole laitettu asuntoa sairaalaan. Sairaiden tarkoituksenmukaiselle hoidolle ei suinkaan ole välttämätöntä, että hän asuu sairaalassa, eikä se myöskään ole tarpeellista asianmukaisen auktoriteetin hankkimiseksi hänelle. Hänen läsnäolonsa sairaalassa on tietysti tarpeellinen monta tuntia päivässä, mutta ei vuorokauden umpeen. On syytä olettaa, että hänen vaikutusvaltansa on suurempi siinä tapauksessa, ettei hän joka hetki ole palvelijaston silmissä, samoin kuin on varma että ylilääkäri asuessaan sairaalan ulkopuolella pysyy objektiivisemmalla kannalla sen suhteen ja säästyy joutumasta henkisesti raastelluksi alituisilta pikkutoimilta ja niiltä lukemattomilta, useinkin mitättömiltä ja turhanpäiväisiltä tiedusteluilta, joita tehdään sairaalassa asuvalle lääkärille. Sairaalan ulkopuolella asuessaan hän varmastikin saa enemmän rauhaa ja aikaa antautuakseen siihen kirjalliseen toimeen ammattinsa, alalla, jota on oikeus vaatia suuren sairaalan päälliköltä.

Asuen sen ulkopuolella, niin sanoaksemme puolueettomalla alueella, on hän helpommin suuren yleisön tavattavissa neuvovana auktoriteettina. Hän saa täten kenties monipuolisemman käsityksen ja oikeamman ymmärtämyksen kulkutautien esiintymisestä suuressa yhteiskunnassa ja niiden hoidosta kenties sairaalan ulkopuolellakin, jota, vaikka onkin ajanmukainen kulkutautisairaala olemassa, kuitenkin aina tarvinnee käyttää. Ei myöskään saa jättää huomauttamatta, että hänen taloudellinen asemansa tulee täten paremmin turvatuksi, joten hän saa tilaisuutta yhä kehittää

itseään, esim. tekemällä ulkomaamatkoja y. m., ja voi siten pysyä tieteensä vaatimusten tasalla sekä siten tuottaa sairaalalleen välillisiä etuja.

Sairaalaan asetetulle alilääkärille on tärkeätä, että hän jonkun aikaa vuorokaudesta, vaikkapa pisimmäksi aikaa, saa yksinään ensi sijassa vastata potilaista. Tämä vastuu vaikuttaa häneen kaikin puolin kasvattavasti, samalla kun se itsenäinen toiminta, jota hän täten saa tilaisuutta harjoittaa, houkuttelee kyvykkäitä lääkäreitä antautumaan laitoksen palvelukseen ja pitemmän ajan pysymään siinä.

Muutamista komitean jäsenistä sentähden näyttää siltä, että sallimalla ylilääkärin asua laitoksen ulkopuolella laitokselle ja sen potilaille voitaisiin taata *useita* tehtäväänsä todella harrastavia lääkäreitä, kun sen sijaan päinvastainen menettely, pakottamalla ottamaan osaa monellaisiin pikku tehtäviin, hajottaisi ylilääkärin toimintaa sekä lamauttaisi alilääkärin sekä kenties apulaistenkin harrastusta riistämällä heiltä sen ylykkeen, jota vastuu ja itsenäinen toiminta aina tarjoo.

Kulkutautisairaalan kaikki rakennukset on suunniteltu tehtäviksi tiilistä tulenkestävin kannattimin.

Ulkoseiniin on käytettävä yksinomaan tavallisia punaisia tiiliä, paitsi niihin fasaadien muutamiin osiin, joihin puhtaasti koristavassa tarkoituksessa pannaan värjäytyitä ja laserrettuja tiilejä. Muuten käytetään fasaadeihin ainoastaan karkeampaa ja hienompaa hiekkarappausta.

Niihin sisäseiniin, joiden ei tarvitse kestää kosteutta eikä vesihöyryjä, voidaan myös käyttää halvempaa rakennusainetta, esim. kalkkihiekkatiiliä, jonka ohella kevyemmät väliseinät sopii tehdä scagliol-, riks- tahi muista levyistä, paikoin myös sullotusta sementtibetonista.

Niinkuin jo mainittiin, on kaikki kannattimet ehdotettu tehtäviksi tulenkestävistä aineista, ei ainoastaan rakennusten tulenvaarallisuuden vähentämiseksi mahdollisimman paljon, vaan myös niitten työläitten ja kalliitten korjaustöiden välttämiseksi, joita puukannattimet aina aiheuttavat. Osa näiden tulenkestävien kannattimien aiheuttamia lisäkustannuksia korvautuu halvoilla palovakuutusmaksuilla. Niiden yksityiskohtainen rakenne on pääasiallisesti riippuva aikanaan vallitsevasta raudan hinnasta, sillä valssatut rautakannattimet niiden lomiin poljettuine betonilevyineen ovat raudan hinnan ollessa halpa ja lyhyitä jännitysvälejä käytettäessä kustannusten kannalta edullisemmat ankkuroituja betonirakenteita, jotka aina ovat suositeltavia jännitysvälin ollessa yli 6—7 metrin.

Lattiaksi leikkaussaleihin, kylpyhuoneisiin, klosetteihin y. m. huoneisiin, jotka täytyy voida huuhdella, on sopivin käyttää terazzomosaikkia tahi kovia poltetuita

lattialevyjä (esim. Metlacher-levyjä), jotka viimeksi mainitut ovat ulkomaisissa sairaaloissa viime aikoina yhä enemmän syrjäyttäneet sementtimosaikin.

Sairashuoneisiin nähden on valinta vaikeampi, kun linoleumi ei aina sovellu attioiksi, joita on usein pestävä, ja poltetuita savilevyjä meidän ilmastossamme syystä, pidetään liian kylminä sairashuoneiden lattia-antekoaineeksi. Paitsi näitä on useita muita patenteeratuita lattianpäällystysaineita, joita on käytetty kulkutautisairaaloissa, mutta kun niitä miltei vuotuisesti ilmestyy uusia ja parannettuja kauppaan, lienee soveliainta, että se komitea, jolle uskotaan sairaalan rakennuttaminen, myös saa ratkaista tämän erikoiskysymyksen.

Kaikkien sairaspaviljonkien sisäseinät ja katot lienee sopivin sivellä kalkkirappauksella, joka tasoitetaan ja maalataan öljyvärillä.

Kaikki rakennukset, paitsi asuin- ja hallintorakennusta, on aiottu lämmitettäväksi keskuslämmityslaitoksella, johon höyry tulee pesulaitosrakennuksen viereisestä yhteisestä höyrykattilahuoneesta. Tästä keskustasta höyry johdetaan korkeapaineella eri paviljonkeihin muunnettavaksi siellä alhaispaineeksi tahi johdetaan eri kattiloihin lämmittämään vettä, joka kierteleä asianomaisten rakennusten lämmitys- ja tuuletuslaitoksissa.

Tällaisella korkeapaineisen höyryn käyttämisellä on monta etua vanhanaikaisen alhaispaineekeskustain rinnalla, muun muassa mitä lämpimän veden hankkimiseen tulee. Jos nimittäin on käytettävänä kyllin paineikasta höyryä, voi lämmintä vettä saada jokaisessa laskupaikassa kylmänveden ja höyryn sekotushanasta. Tämä järjestelmä tekee tarpeettomiksi ne kalliit kuparijohdot, jotka ovat välttämättömät johdettaessa vettä keskeisestä lämminvesikattilasta laskupaikkoihin. Sairaalassa, johon miltei jokaiseen paviljonkiin on asetettava sterilisaattoreja leikkaussaleja ja muita tarkoituksia varten, on tärkeätä että aina on runsaasti käytettävänä kuumempaa kuin hiukan yli 100 asteista höyryä, joten korkeapaineeseen perustuvaa jakojärjestelmää voi tässäkin käyttää.

Tuuletusjärjestelmän yksityiskohtia ei voi eikä pidä rakennussuunnitelman tässä kehitysvaiheessa lopullisesti määrätä, vaan järjestetään ne pääasiallisesti niin, että jokaiseen huoneeseen saadaan riittävä ilmanvaihto jokaista potilasta kohti sekä sen ohella ehdottomasti vaaditaan, että näissä paviljongeissa, missä erilaatuisia taudintapauksia hoidetaan, huoneet eivät saa tuuletuslaitoksen kautta olla minkäänlaisessa yhteydessä keskenään. Huoneitten suuruus on suunniteltu enintään 60 m³:ksi jokaista potilasta kohti yksityishuoneissa sekä vähintään 40 m³:ksi saleissa, joissa on sijaa 10—12 potilaalle.

Sairaalan vesijohto on tietysti laitettava kaikin puolin huomioon ottamalla terveydenhoidon vaatimukset, niin että jokaisen osaston käytettävänä on runsaasti sekä lämmintä että kylmää vettä, jota paitsi kaikki niin hyvin putkiverkkojen kuin muiden

varusteiden teknilliset yksityiskohdat on sovitettava niin, että ne täyttävät nykyaikaiset vaatimukset mitä helppoon puhdistukseen ja mahdollisimman vaatimattomaan ulkoasuun tulee.

Vaikeimmin ratkaistavia on kysymys sairaalan viemärijohdoista, jotka kaltevuusolojen vuoksi täytyy johtaa jo ennestään ylen saastutettuun Töölön lahteen.

Jotta tämän toimenpiteen haitallisia vaikutuksia voitaisiin mahdollisimman paljon vähentää, on sairaalasta tuleva likavesi tietysti ensin puhdistettava selvityslaitoksessa, missä veteen sekoitetaan soveliaita kemiatuotteita, jonka jälkeen se saa selkeytyä erityisessä säiliössä ja sitten lisäksi kenties vielä hiukan suodatetaan sekä vihdoin kirkkaana johdetaan varsinaiseen lokaviemäriin.

Jotta itse rakennusryhmässä kävisi helpommin niinhyvin sijoittaminen höyry- ja vesiputkia kuin niitä vastedes korjaaminen, on paviljonkien väliin suunniteltu matalia sementtibetonitunneleita, joiden kautta myös voidaan johtaa sähkövalojohdot ja puhelinjohdot ja joihin niinikään, jos kaltevuusolot sallivat, viemärijohdot käy sijoittaminen.

Edellä olevaa lyhyttä selostusta kulkutautisairaalan vastaisesta rakennustavasta, ei tietystikään ole pidettävä sitovana työselitelmänä sairaalan lopullista rakentamista varten, johon nähden määräysvalta kaikissa yksityiskohdissa jätettäne sille komitealle, joka saa rakennustyön huolekseen.

Niinkuin myötäliitetystä likimääräisestä kustannusarviosta näkyy, on kaikista varsinaisella rakennusalueella toimitettavista töistä arvioitu olevan kustannuksia yhteensä 2,011,000 markkaa, johon tulevat lisäksi kustannukset kaupungin vesijohdon ulottamisesta Töölönlahteen ja arvaamattomia menoja 89,000 markkaa, joten kulkutautisairaalan rakentamiseen tarvittaisiin kaikkiaan 2,100,000 markkaa.

Vesijohdon ja lokaviemärien määräraha on tosin tullut lisää kulkutautisairaalan rakennuttamisen johdosta, mutta kun viereiset kaupungin tienoot kohdakkoin tarvitsevat näitä laitoksia, olisivat tästä johtuvat menot joka tapauksessa välttämättömät, joten ei olisi oikein lukea niitä tässä edellä mainittuihin sairaalan rakennusmäärärahoihin.»

Samalla kun Terveystoimituslautakunta pyytää ilmoittaa olevansa komitean kanssa yhtä mieltä siitä, mitä se on asiassa ehdottanut, pyytää Lautakunta siihen kysymykseen nähden, pitäisikö vastaisen kulkutautisairaalan ylläkkärin asua sairaalassa vai eikö, mainita, että Lautakunnassakin on tässä kohden ilmaantunut eri mieltä, ja on Lautakunta sentähden tahtonut jättää asian Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi; ja ehdottaa Lautakunta, että *lisätty* Kaupunginvaltuusto komitean esittämistä syistä päättäisi:

vuosina 1909, 1910 ja 1911 kaupunkiin kuuluvalla huvila-alueelle N:o 43, Malm, rakennuttaa pääasiallisesti myötäliitettyjen luonnospiirustusten mukaisen kunnallisen kulkutautisairaalan;

tähän tarkoitukseen osottaa kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista 2,100,000 markkaa (vaihtoehtoisesti 2,040,000 markkaa);

jättää varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi:

hankkia Keisarilliselta Senaatilta vahvistus edellä mainitulle päätökselle;

määrätä se rahasumma, joka itsekunakin vuonna on käytettävä, ja

työn teettämistä varten asettaa rakennustoimikunta sekä ryhtyä muihin tämän rakennusehdotuksen toteuttamisesta johtuviin toimenpiteisiin.

Paitsi nyt tehtyjä uusia piirustuksia sekä kaikkia asiaan kuuluvia, ennen syntyneitä asiakirjoja, pyytää Lautakunta saada lähettää ensimmäisen arkkitehdin Schjerfbeckin tekemän kustannusarvion vastaista kulkutautisairaalaan varten, joka arvio päättyy umpiluvuin edellä mainittuun 2,100,000 markan määrään, johon ei kuitenkaan ole luettu sairaalaan tarvittavan kaluston kustannuksia. Kaluston kustannuksista ei vielä ole tehty tarkkaa arviota, mutta nousevat ne, kun osa vanhempaa kalustoa voidaan nykyisestä väliaikaisesta kulkutautisairaalaan muuttaa uuteen, umpiluvuin 50,000 markkaan.

Lisätä sopii, että sairaalan vuotuiset kunnossapitokustannukset on voitu arvioida ainoastaan sängen likimäärin; mutta jos olettaa viime vuosien kokemuksen nojalla keskimääräisen potilaiden luvun 50:ksi, niin nousevat vuotuiset kustannukset 140,000 markan vaiheelle — nykyään arvioidaan Marian sairaalan kulkutautiosaston kustannukset 100,000 markan vaiheille — jota vastoin sairaala ollessaan täynnä potilaita on vaativa vuotuisia kustannuksia noin 200,000 markkaa, jossa tapauksessa kuitenkin ruuasta on laskettu nykyistä suuremmat päivämaksut.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsingin uuden kulkutautisairaalan likimääräinen kustannusarvio.

Rakennuk- sen m ³	Hinta Mk.	Potilas- luku			
9,490	26	54	Tulirokkopaviljonki	246,700: —	
5,932	26	28	Kurkkumätä- »	154,300: —	
6,450	26	31	Tuhkarokko- »	167,700: —	
7,605	26	52	Vara- »	198,000: —	
2,600	27	8	Sekal. tautien »	70,200: —	
4,150	27	10	Havainto- »	112,000: —	
3,360	27	12	Rokko- y. m. »	90,700: —	1,039,600: —
<u>39,587</u>		<u>195</u>			
4,480	26		Hallintorakennus	116,480: —	
3,360	26		Alilääkärin ja toimitsijan asunto	87,400: —	
5,400	26		Ruokala	140,400: —	
4,800	26		Pesu- ja kattilahuone	124,800: —	
2,840	20		Desinf.laitos ja tallirakennus .	56,800: —	
910	26		Ruumis- ja ruumiinavaushuo- neet	23,700: —	
<u>24,110</u>			Halkovaja	5,000: —	
			Jääkellari	8,000: —	562,580: —
			Pesulaitos 250 hengelle	28,000: —	
			Höyrykeittiö 250 hengelle	15,000: —	
			Sähkövalaistuslaitos	20,000: —	
			Putkijohtotunneli 425 m. à 100 mk	42,500: —	
			Höyrykattilat, savutorvi ja 450 m. pääjohtoja (höyry)	51,000: —	
			Lämpimän veden valmistus ja johdot	35,000: —	
			3 desinfioimisuuonia	12,100: —	
			Viemärit, 460 m. à 40 mk	18,400: —	
			Likaveden seisotuslaitos	15,000: —	
			<u>Siirretään</u>	<u>237,000: —</u>	<u>1,602,180: —</u>

	Siirretty	237,000	—	1,602,180: —
Vuorenlouhinta; 700 m ³ à 6:50		45,500:	—	
Ensimmäiset tasoitus- ja istutus- työt		45,000:	—	
Teiden viereinen aita; 600 m. à 20 mk		12,000:	—	
Rajain viereinen aita 900 m. à 10 mk		9,000:	—	348,500: —
1,260 m. viemärijohtoa sairaa- lan alueelta Töölön lah- teen, 50 mk metriltä . .		63,000:	—	
Veden johtaminen Fredriks- berg'in kaupunginosasta sairaalan alueelle . . .		20,000:	—	
Arvaamattomia menoja . . .		6,000:	—	89,000: —
Ylilääkärin asunto				60,320: —
				<u>Yhteensä Smk. 2,100,000: —</u>

Helsingissä toukok. 22 p:nä 1908.

M. Schjerfbeck.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä, Toukok. 2 p. 1907.

N:o 87.

*Terveydenhoitolautakunnan kirjelmä kunnallisen kulkutautisairaalan rakentamista koskevasta asiasta *).*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen johdosta että Kaupunginvaltuusto viime huhtikuun 9 päivänä tekemänsä päätöksen mukaan on Terveystoimikunnalle lähettänyt Päätiirehtööri R. Sieversin ja Arkkitehti M. Schjerfbeckin Kaupungin valtuustolle osottaman vastineen niihin muistutuksiin, joita Terveystoimikunta oli tehnyt herrain Sieversin ja Schjerfbeckin valmistamia Helsingin kaupungin uuden kulkutautisairaalan luonnospiirustuksia vastaan ja samalla antanut herroille Sieversille ja Schjerfbeckille toimeksi yksissä neuvoin Terveystoimikunnan kanssa laatia sanotut piirustukset uudestaan, saa Lautakunta, jolla ei ole aikaisemmin ollut tilaisuutta saada tietoonsa herrain Sieversin ja Schjerfbeckin kirjelmää, lausua seuraavaa:

Vastineensa alkavat herrat Sievers ja Schjerfbeck huomauttamalla Lautakuntaa vastaan, ettei heille ole vahvistettu tilaisuutta ottaa osaa Lautakunnan toimittamaan piirustusten tarkastukseen eikä yhteisesti Lautakunnan kanssa soveltuvilta kohdin laatia niitä uudestaan.

Puheena olevien piirustusten ensimmäistä likempää tarkastusta varten asetti Lautakunta valiokunnan, jonka työhön myöskin otti osaa kaupungin kulkutautisairaalan ylläjäkäri, tohtori M. Björksten, joka herrain Sieversin ja Schjerfbeckin lausunnon mukaan alinomaan oli ollut heidän kanssaan yhteistoiminnassa piirustusten valmistuksessa, ja oli valiokunnalla siten tilaisuutta saada kaikki ne tiedot, mitkä piirustusten tarkastamisessa olivat tarpeen. Kun tähän tulee lisäksi, että herrat Sievers ja Schjerfbeck selostaessaan opintomatkinsa suunnitelmaa ja uuden kulkutautisairaalan

*) Jatkoa sivulle 15.

ehdotusta, mainitsevat, että he jättämiinsä piirustuksiin ovat panneet matkallansa saavuttamansa kokemuksen ja tiedot, eikä Lautakunta, jolla oli käytettävänä tarpeellista asiantuntemusta piirustusten tarkastamista varten, katsonut olevansa ensinkään epätietoinen suunnitelman suhteen, ei se arvellut tarvitsevansa selityksiä eikä tietoja luonnospiirustusten tekijöiltä.

Mitä tulee mahdolliseen piirustusten uudestilaatimiseen, jonka herrat Sievers ja Schjerfbeck tekisivät yhdessä Lautakunnan kanssa, pyytää Lautakunta mainita, että Kaupunginvaltuusto viime tammikuun 7 päivänä tekemänsä päätöksen mukaan ei ole antanut Lautakunnalle sellaista tehtävää, mikä sitäpaitsi tuskin on katsottava kuuluvan Terveystieteidenlautakunnan toimialaan, vaan on Kaupunginvaltuusto ainoastaan lähettänyt piirustukset Lautakunnan lausunnon saamista varten.

Niinkuin Terveystieteidenlautakunta lausunnossaan huomauttaa, tuli Lautakunta tarkastuksen toimitettuaan siihen tulokseen, että luonnospiirustukset oli kokonaan uudesti laadittava, jotta niitä kävisi paneminen lopullisten piirustusten pohjaksi. Ehdotusta yhteistyöksi luonnospiirustusten muuttamista varten ei Lautakunta näin ollen tietystikään voinut tehdä herroille Sieversille ja Schjerfbeckille.

Niihin muistutuksiin, joita Terveystieteidenlautakunta on tehnyt sairaalan rakennusten sijoitusta vastaan, vastaavat herrat ehdotuksen tekijät, ettei heidän tarkoituksensa ollut että rakennukset ehdottomasti sijoitettaisiin niihin paikkoihin kuin heidän jättämänsä asemakaava osotti.

Tästä asemakaavasta, joka osottaa rakennusten sijoituksen, ei Lautakunnalla voi olla muuta käsitystä kuin että siinä ehdotetaan eri rakennusten vastainen asema toisiinsa verraten ja täytyy Lautakunnan sentähden tehdä niitä vastaan ne muistutukset, joita ne aiheuttivat. Herrat Sievers ja Schjerfbeck eivät ole kieltäneet Lautakunnan tässä kohden tekemäin huomautusten oikeutusta.

Molempain suurten sairaspaviljonkien päivähuoneista sanoo Lautakunta, että ne, ollen varsinaisesti keskusvälikäytävän laajennus, eivät ole täysin tarkoituksenmukaiset syystä, »että ne ovat läpikäytäviä keittiöön, kylpyhuoneeseen, klosettihuoneeseen ja sairashuoneeseen, joiden kaikkien huoneiden välittömässä yhteydessä ne ovat». Lautakunnan huomautus ei niinmuodoin ensinkään koske sitä asianlaitaa, että ne ovat välikäytävän laajennus, niinkuin herrat Sievers ja Schjerfbeck mainitsevat, vaan että ne sen suuren ja erilaatuisen liikenteen johdosta, mikä olisi kulkeva niiden kautta, eivät ole tarkoituksenmukaiset päivähuoneiksi potilaille, joitten toipuvina on viikkomääriä pakko oleskella sairaalassa ja jotka silloin enimmäkseen oleskelevat päivähuoneissa. Kaikki tämä liikenne keittiöön, klosettiin ja kylpyhuoneeseen (tarttuvain tautien hoidossa on kylvyillä tärkeä merkitys) saa aikaan, että ehdotetulla tavalla sijaitsevat päivähuoneet eivät voi olla levollisia ja soveliaita oleskelupaikkoja henkilöille, jotka vastikään ovat terveytyneet vaikeista tauteista. Huoneiden välitön yhteys keittiön, klose-

tin ja kylpyhuoneen kanssa sitä paitsi saa aikaan ettei niiden ilmaa voisi pitää ajanmukaisesti puhtaana.

Herrain Sieversin ja Schjerfbeckin ehdottama toimenpide, että avattaisiin ovet klosetista ja kylpyhuoneesta viereiseen välikäytävään tosin poistaa sen epäkohdan, että ilma klosetista ja kylpyhuoneesta estyy välittömästi tunkeutumasta päivähuoneeseen, mutta ei mitenkään poista sitä epäkohtaa, että potilaat on suuresta sairassalista ja kahdenpotilaan sairashuoneesta kylpyyn päästäkseen joko kuljettava päivähuoneen läpi kylpyyn taikka on myös kuljetettava kylpyamme päivähuoneen kautta asianomaisiin sairashuoneisiin.

Lautakunta ei ole, niinkuin herrat Sievers ja Schjerfbeck mainitsevat, muistuttanut mitään siihen, että teekeittiö on päivähuoneen läheisyydessä. Lautakunta on ainoastaan huomauttanut epäsoveliaaksi, että teekeittiö on päivähuoneen välittömässä yhteydessä, joten päivähuoneeseen pääsee ilmaa keittiöstä, jossa tosin ei valmisteta ruokaa, mutta kuitenkin keitetään maitoa, lämmitetään annoksia y. m. s.

Lautakunnan muistutukseen, että keskusvälikäytävät, joiden laajennuksia päivähuoneet ovat, ovat puutteellisesti valaistuja vastataan että ehdotetulla tavalla järjestetyt päivähuoneet laajalti valaisevat välikäytäviä. Lautakunnan täytyy huomauttaa, että välikäytäviä, jotka saavat valaistuksensa ainoastaan päivähuoneiden kautta, pitää olla valaistuja kauttaaltaan, mikä ehdotuksen mukaan ei suinkaan ole laita.

Kaikkien niiden epäkohtain poistamiseksi, joita johtuu päivähuoneiden sijoittamisesta ehdotetulla tavalla ei riitä että tuolla täällä avataan uusia ovia, vaan on suunnitelman perinpohjainen uudesti laatiminen välttämätön.

Vertailu Kööpenhaminan Fredriksbergin sairaalaan olisi varmaan jäänyt tekemättä, jos herrat stipendiaatit olisivat lähemmin muistaneet puheena olevan sairaalan taikka heillä olisi ollut sen pohjapiirros käsillä. Sikäläiset päivähuoneet eivät suinkaan välitä sairassalien, keittiön, kylpyhuoneen ja klosettien välistä liikennettä, ja viimeksi mainitut ovat päivä- ja sairashuoneiden sivulla sekä niistä erotettuina helposti tuuletettavan, valoisan huoneen kautta, johon ainoastaan klosetit ja huuhteluhuoneet avautuvat.

Pukuhuoneisiin nähden herrat Sievers ja Schjerfbeck myöntävät, että ne ovat pienet, mutta eivät voi myöntää, että ne ovat pimeät niinkuin Lautakunta väittää, koska lasiseinät erottavat ne viereisistä, hyvin valaistuista kylpyhuoneista. Herrat Sievers ja Schjerfbeck olettavat Lautakunnan kokonaan olleen huomaamatta viimeksi mainittua asianlaitaa. Lautakunta ei tietystikään ole ollut huomaamatta että pukuhuoneet ovat välillisesti valaistuja kylpyhuoneiden kautta, mutta Lautakunta ei nähin enempää kuin lukuisiin samalla tavalla valaistuihin klosetteihinkaan nähden voi huomata niitä hyvin valaistuksi.

Todistukseksi siitä, mikä käsitys muualla tästä on vallalla, mainittakoon

erään saksalaisen kirjailijan lausunto tältä alalta. Hän sanoo: »klosettien pitää valoisana, tuuletettavan huoneen kautta olla kokonaan erotetut viereisistä välikäytävistä ja huoneista. Klosettien pitää olla hyvin valaistuja ja niitä pitää voida riittävästi tuulettaa. Mieluimmin pitää jokainen klosetin istuin olla valaistu erityisen ikkunan kautta». Sairaalan 38:sta potilaille aiotusta klosetista on 17 valaistu välittömällä valolla ja ainoastaan 3 eteisen kautta erotettu viereisestä välikäytävästä tahi sairaahuoneesta.

Herrat Sievers ja Schjerfbeck luultavasti eivät ole Lautakunnan tavoin sanoilla pimeä huone tahtoneet käsittää huonosti valaistua huonetta niinkuin yleisessä kielenkäytössä on laita, vaan heidän mielestään pimeä huone on sellainen, jolta kokonaan puuttuu päivänvalo. Tämän käsityksen mukaisesti herrat Sievers ja Schjerfbeck ovat useaan kertaan syyttäneet, ettei Lautakunta ole huomannut etteivät erinäiset huoneistot ole pimeät, kun ne saavat valaistuksensa viereisistä huoneista.

Porraskäytäviin sijoitettuihin klosetteihin nähden on Lautakunta tahtonut huomauttaa, että niiden sijoitus on kaikkea muuta kuin sovelias, vaikkakin nämä porraskäytävät ovat pienempiä, niinkuin herrat Sievers ja Schjerfbeck sanovat. On aivan samantekevä, sijaitsevatko nämä klosetit portaiden alla vaiko päällä. Klosetteja, joiden ovet avautuva porraskäytävään ja jotka saavat valaistuksensa porraskäytävään päin olevasta ikkunasta täytyy pitää kaikin puolin sopimattomina.

Lautakunnan huomautuksen, että paviljongissa II olevat yksityishuoneet ovat epäsoveliasa muotoa ($6\frac{1}{2}$ metriä pitkät ja $2\frac{1}{2}$ metriä leveät) hyväksyvät ehdotuksen tekijät, mutta arvelevat tämän epäkohdan olevan helposti korjattavissa leventämällä huoneiden edessä sijaitsevia välikäytäviä, joten huoneet tulevat lyhemmiksi, taikka myös yhdistämällä muutamat huoneet, suuremmiksi. Nämä keinot ovat kieltämättä sängen yksinkertaiset, mutta aikaansaavat ensinmainitussa tapauksessa, että syntyy välikäytävä, jonka leveydellä ei ole mitään järkipästä perustetta, eikä huoneiden leveys ($2\frac{1}{2}$ m) lisäännä. Jälkimmäisessä tapauksessa taas huoneiden luku vähenee. Tämä viimeksi mainittu asianlaita ei suinkaan ole toivottava, kun tarkoitus on uudessa kulkutautisairaalassa tarttuvain tautien leviämisen estämiseksi mahdollisimman tarkein valmistaa sijaa parempiosaisillekin kunnan jäsenille, jotka tietystikään eivät pyri sairaalaan ellei yksityishuoneita ole tarjona.

Tämä rakennusvika ei niinmuodoin myöskään ole aivan helposti autettavissa, vaan vaatii myös muuttamaan pohjapiirrosta.

Terveystoimintalautakunnan ehdotuksen, että pohjakerroksessa olevat hoitajatarien ja palvelijaston huoneet ovat $\frac{2}{3}$ korkeudestaan maan pinnan alla ja huonosti valaistuja sekä siten vastoin Rakennusjärjestyksen määräyksiä, torjuvat herrat Sievers ja Schjerfbeck ehdotuksella, että huoneiden edustalla oleva maa pengerrettäisiin ja he lisäävät »mahdolliset haitat korjautuvat sen kautta että puheena olevat huoneet

täällä sijaiten ovat välittömässä yhteydessä yläpuolella sijaitsevain sairashuoneiden kanssa».

Herrat Sievers ja Schjerfbeck ovat tehdessään tämän ehdotuksen unohtaneet, että he kirjelmänsä alussa nimenomaan ovat huomauttaneet, ettei rakennusten lopullisen aseman suinkaan ole katsottava olevan merkitty asemakarttaan. Mitenkähän Rakennusjärjestys tulisi täytetyksi, jos rakennus tehdään muuhun osaan tonttia? Mitä herrat Sievers ja Schjerfbeck tarkoittavat sillä, että epäkohdat korjautuisivat sen kautta että nämä huoneet ovat välittömässä yhteydessä yläpuolella sijaitsevain sairashuoneiden kanssa, ei Lautakunta ole voinut saada selville. Lautakunnan mielestä lisääntyvät näiden kellarihuoneiden epäkohdat vielä sen kautta, että ne ovat välittömässä yhteydessä sairashuoneiden kanssa.

Havaintopaviljonkia pitävät herrat Sievers ja Schjerfbeck päin vastoin kuin Lautakunta erittäin käytännöllisenä. Terveystoimintalautakunta on rakennusalaan täysin perehtyneiden henkilöiden ja ammattimiesten lausunnoista tullut siihen vakaumukseen, että tässä ratkaistavana oleva tehtävä, nimittäin sellaisen rakennuksen kyhääminen, jossa on joukko toisistaan eristettyjä eri käytävällä, klosetilla ja osittain kylpyhuoneella varustettuja sairashuoneita, joihin lääkäreillä ja hoitajattarilla on helppo pääsy ja jotka samalla tarjoovat varmuuden siitä, ettei tartunta hoitajain välityksellä mene huoneesta toiseen, että sellainen rakennus on laitettavissa järkipäisemmällä ja vähempiä kustannuksia kysyvällä tavalla kuin annetut piirustukset osottavat. Lautakunta pyytää esimerkkinä mainita, että välikäytävä, joka on aijottu ainoastaan lääkärin ja sairaanhoitajattarien, niinmuodoin harvalukuisten henkilöiden käytettäväksi, on 28 metriä pitkä, 8 metriä korkea sekä 3 metriä leveä. Jos tämä välikäytävä oletetaan asetetuksi kyljelleen, saadaan melkoisen suuri sali, joka vastaa useita sairashuoneita.

Lautakunnan huomautukseen, että havaintopaviljongin, klosetti- ja kylpyhuoneiden valaistus on epätydyttävä, ovat herrat Sievers ja Schjerfbeck vastanneet lausumalla: »tämä huomautus kuvaa sitä kevyttä tapaa, miten Lautakunta on meidän työtämme arvostellut; Lautakunta nimittäin ei ole huomannut, että nämä klosetti- ja kylpyhuoneet saavat valaistuksen kattoikkunasta, niinkuin selvästi näkyy ullakon pohjapiirustuksesta ja läpileikkauspiirustuksesta». Lautakunnalta ei tämä asianhaara suinkaan ole jäänyt huomaamatta, mutta Lautakunta ei ole voinut käsittää, että valaistus, jossa valo pystysuorasta ikkunasta ensin tulee välikäytävään ja sieltä toisen ikkunan kautta ullakolle sekä sieltä kulmassa heijastuu vaakasuorassa olevan ikkunan läpi klosetteihin ja kylpyhuoneisiin, olisi tyydyttävä. Jo ohut tomukerros vaakasuorissa ikkunoissa tekee tällaisen valaistuksen varsin näennäiseksi.

Sairashuoneittenkaan valaistusta ei Lautakunta herrain Sieversin ja Schjerfbeckin vastalauseista huolimatta voi pitää hyvänä, kun jokaisen sairashuoneen ainoa

ikkuna, joista sairashuoneista sitä paitsi puolet on ehdotettu olemaan luoteispuolella, on kahden etenevän, ei täysin 3 metrin päässä toisistaan olevan, varjostavan eteisen välissä.

Lautakunnan n. s. rokkopaviljonkia vastaan tekemäin muistutusten johdosta että nimittäin kahden vaivoin tuuletettavan välikäytävän laittaminen, joista toinen sitä paitsi on niukasti valaistu, sekä pimeän klosetin laittaminen ei ole tyydyttävä, sanovat herrat Sievers ja Schjerfbeck, että välikäytävät ovat riittävästi valaistuja sekä että he eivät käsitä lausetapaa vaivoin tuuletettavia, koska uudenaikaisilla tuuletuslaitoksilla voi tuulettaa pienemmän välikäytävän yhtä hyvin kuin huoneen sekä että klosettia, johon lasiseinän läpi tulee valo välittömästi valaistusta klosettihuoneesta, ei voi sanoa pimeäksi. 17 metrin pituinen, suoran kulman tekevä välikäytävä, jonka toisessa päässä on ikkuna ja toisessa päässä ulos johtava ovi, jonka sisäpuolella metrin päässä on tuuletuslaitos, ei lautakunnan mielestä ole hyvin valaistu, vaikka ovien yläosa onkin lasista.

Herrain Sieversin ja Schjerfbeckin oman lausunnon mukaan ei rokkopaviljonki olisi oleva yhteydessä muiden paviljonkien kanssa, jonka tähden tehokkaasta nykyaikaisesta tuuletuslaitoksesta erittäin tätä paviljonkia varten ei Lautakunnan käsityksen mukaan voi tulla puhetta eikä Lautakunta sentähden voi olla muuta mieltä kuin että ehdotettuun tapaan laitettu välikäytävä, missä poikittaista tuuletusta vastakkain olevain ikkunain kautta ei ole aikaansaataavissa, on oleva vaikea kunnollisesti tuulettaa.

Klosettiin nähden Lautakunta ei voi myöntää, että se saamalla välillisen valaistuksen luultavasti ei läpikuultavasta, vaan läpihohtavasta lasista tehdystä eikä miehen korkeutta alemmaksi menevästä seinästä tulee hyvin valaistuksi. Klosettien erottamista toisistaan lasiseinällä Lautakunta sitä paitsi pitää varsin vähän miellyttävänä.

Lautakunta on lisäksi huomauttanut että hallintorakennuksen välikäytävät ovat heikosti valaistuja ja vaivoin tuuletettavia. Valaistusta koskevaa muistutusta vastaan herrat Sievers ja Schjerfbeck eivät tee mitään väitettä, mutta viittaavat tuuletukseen nähden siihen mitä he ovat samasta asiasta lausuneet puheen ollessa rokkopaviljongista. Samoin kuin rokkopaviljonki tulisi ehdotuksen mukaan hallintorakennuskin lämmitettäväksi kakluuneilla ja siitä Lautakunta havaitsee, ettei hallintorakennukseenkaan tulisi laitettavaksi erityistä tuuletuslaitosta, joka useimmissa tapauksessa yhdistetään lämpöjohtoon, jonka tähden väite, että välikäytävät joista osaksi puuttuu ulkoseinässä olevia ikkunoita, olisi vaikea tuulettaa.

Edellä olevasta esityksestä näkyy, etteivät Terveystoimikunnan huomautukset, niinkuin herrat Sievers ja Schjerfbeck väittävät, ole pääasiallisemmin koskeneet epäoleellista, helposti korjattavissa olevia yksityiskohtia välikäytäviin ja klo-

setteihin nähden. Lautakunta on ehdotuksessa havainnut huomattavia puutteita mitä tulee erinäisten huoneiden ja mukavuuslaitosten sijoittamis- ja yhdistämistapaan sekä ryhtymistä lähinnä tarjona oleviin hätäkeinoihin vaikeuksien voittamiseksi, kun on esim. sijoitettu klosetit porraskäytäviin, päivähuoneista väliseinällä erotettuihin osiin, erotettu ne toisistaan lasiseinillä valon saamiseksi, käytetty välillistä valaistusta muistakin huoneista j. n. e., mikä kaikki on saanut aikaan että Lautakunnan mielestä piirustuksia, jotka joissakin kohdin sivuuttavat ne periaatteet, jotka ovat voimassa kaikille sairashoitolaitoksille, ei käy paneminen lopullisten piirustusten laatimisen pohjaksi.

Herrain Sieversin ja Schjerfbeckin useammassa kuin yhdessä paikassa Lautakuntaa vastaan julkilausumat syytökset pohjapiirrosten vähemmän huolellisesta tarkastamisesta, pintapuolisesta menettelystä tarkastuksessa, pyrkimyksestä kaivaa esiin ehdotuksen puutteet y. m., katsoo Terveystieteiden lautakunta niinkään täysin osottaneensa tarpeettomiksi edellä olevalla lausunnolla. Lautakunta on velvollisuutensa mukaisesti ja kunnan parasta silmällä pitäen pyrkinyt niin huolellisesti ja tunnollisesti kuin suinkin suorittamaan Kaupunginvaltuuston sille antaman ei suinkaan miellyttävän tehtävän tarkastaa puheena oleva ehdotus ja piirustukset.

Samalla kun Lautakunta pyytää Kaupunginvaltuustoa ottamaan tiedokseen tämän Lautakunnan vastineen, jonka Lautakunta on katsonut olevansa velvollinen saattamaan Kaupunginvaltuuston tietoon, saa Lautakunta ilmoittaa, että Lautakunnassa on ilmaantunut eri mieliä siitä, miten Kaupunginvaltuuston Lautakunnalle asiasta lähettämä kirjelmä oikein olisi käsiteltävä. Mainitussa kirjelmässä, jonka ohella aikaisemmin tehdyt kaupungin uuden kulkutautisairaalan piirustukset sekä asiaankuuluvat asiakirjat on Terveystieteiden lautakunnalle lähetetty, sanotaan, että Kaupunginvaltuusto on Päättirehtööri Sieversille ja Arkkitehti Schjerfbeckille antanut toimeksi yksissä neuvoin Lautakunnan kanssa laatia mainitut piirustukset uudestaan. Kun nyt kirjelmän sanamuoto osottaa, että Kaupunginvaltuusto on erittäin antanut herroille Sieversille ja Schjerfbeckille tiedon heille siten annetusta tehtävästä, mutta taas piirustusten lähettämisestä lautakunnalle, jonka tehtävä sanottuihin piirustuksiin nähden jo on suoritettu, näyttää siltä kuin Lautakunnan olisi herroille Sieversille ja Schjerfbeckille esitettävä Kaupunginvaltuuston antama tehtävä, rohkenee Lautakunta pyytää tarkempaa selitystä, miten lähetetty kirjelmä sanotussa kohdin oikeastaan on käsiteltävä.

Terveystieteiden lautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

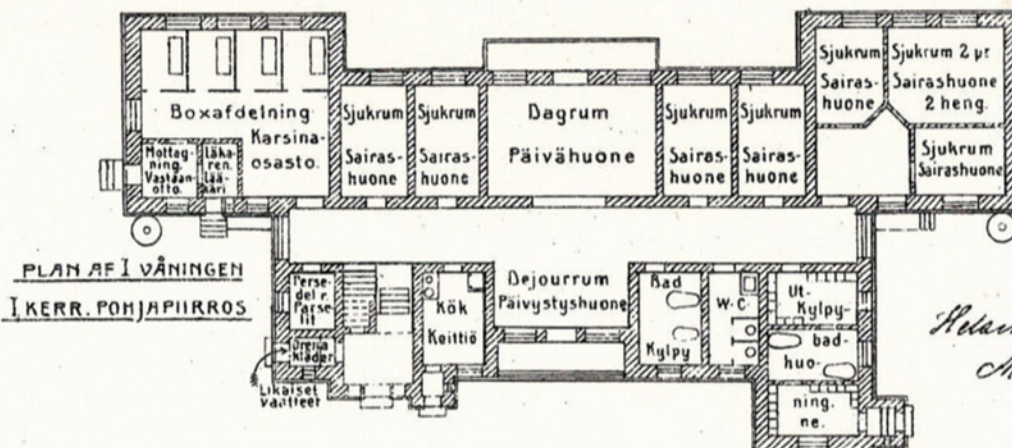
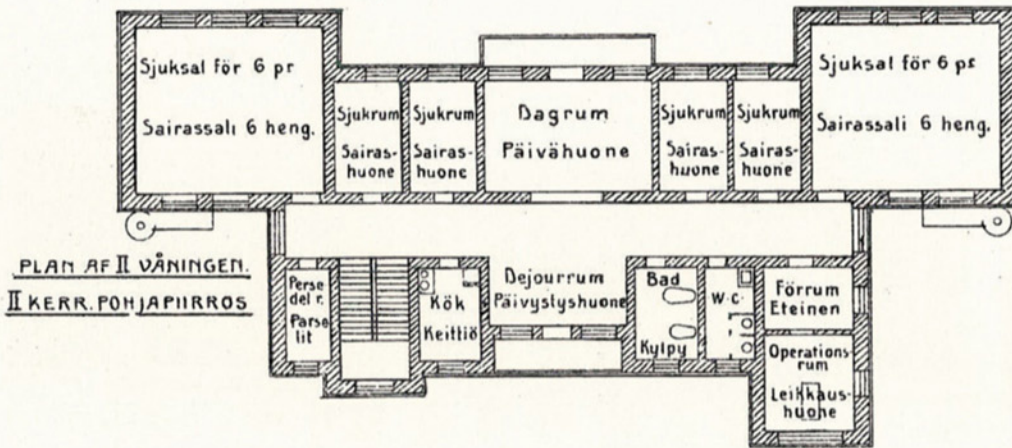
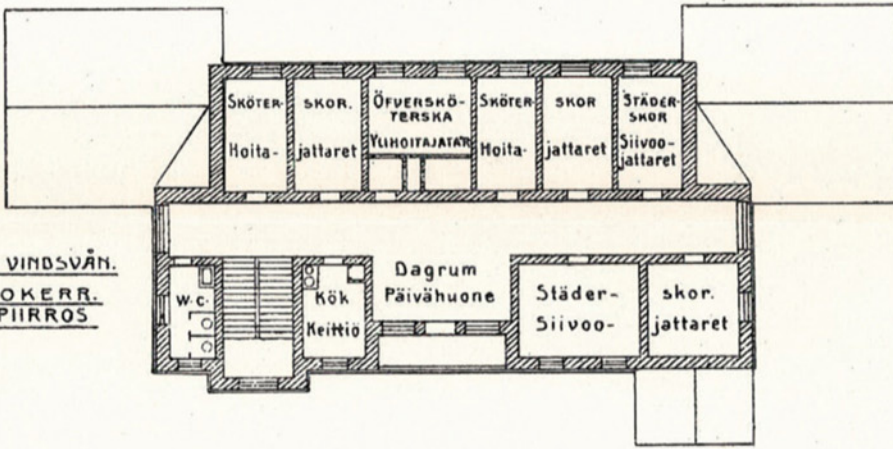
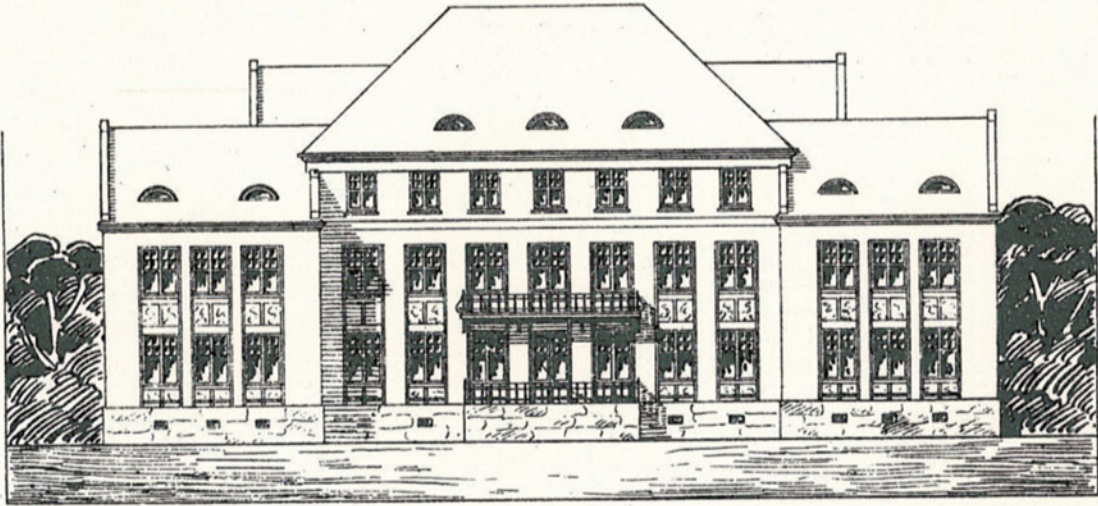
R. Vuorio.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

**Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.**

**Ehdotus Helsingin
Kulkutautisairaalaksi.**

· PAVILJONG · FÖR · DIFTERI ·
· KURKKUMÄTÄPAVILJONKI ·

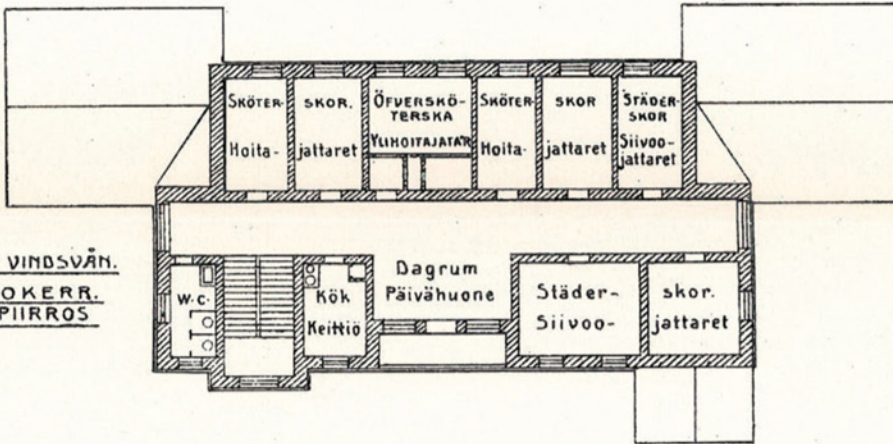
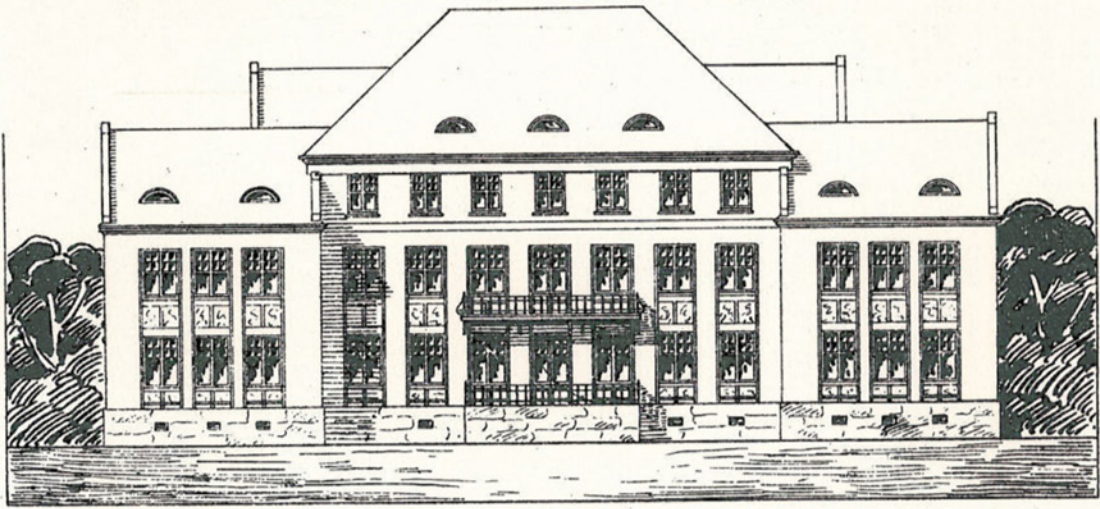

*Helsingfors, i Maj 1908
M. Schjerfbeck*

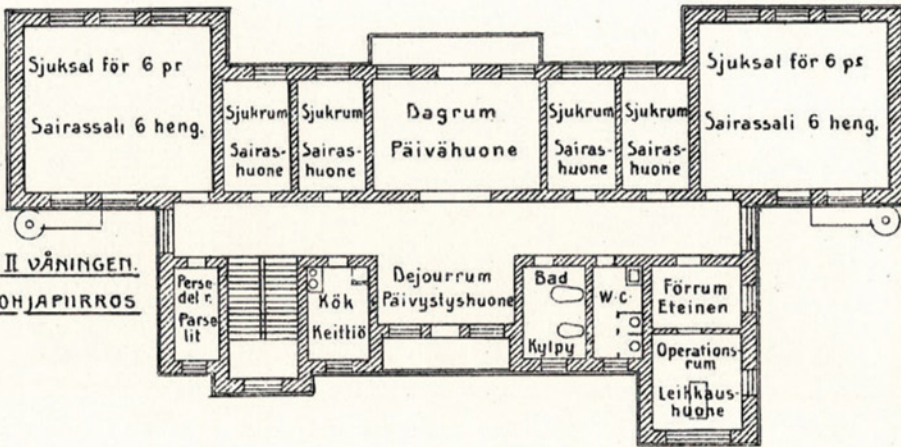
*Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.*

*Ehdotus Helsingin
Kulkuautisairaalaksi.*

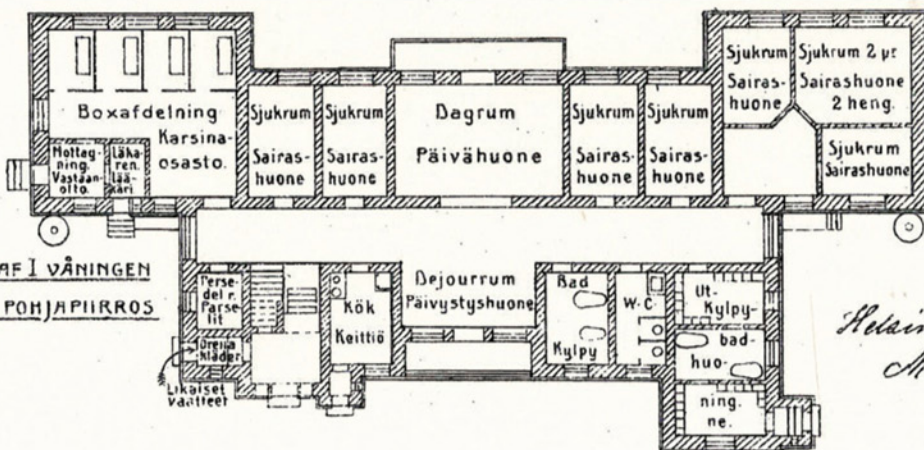
· PAVILJONG · FÖR · DIFTERI ·
· KURKKUMÄTÄPAVILJONKI ·

PLAN AF VINDSVÄN.
ULLAKKOKERR.
POHJAPIIRROS

PLAN AF II VÄNINGEN.
II KERR. POHJAPIIRROS

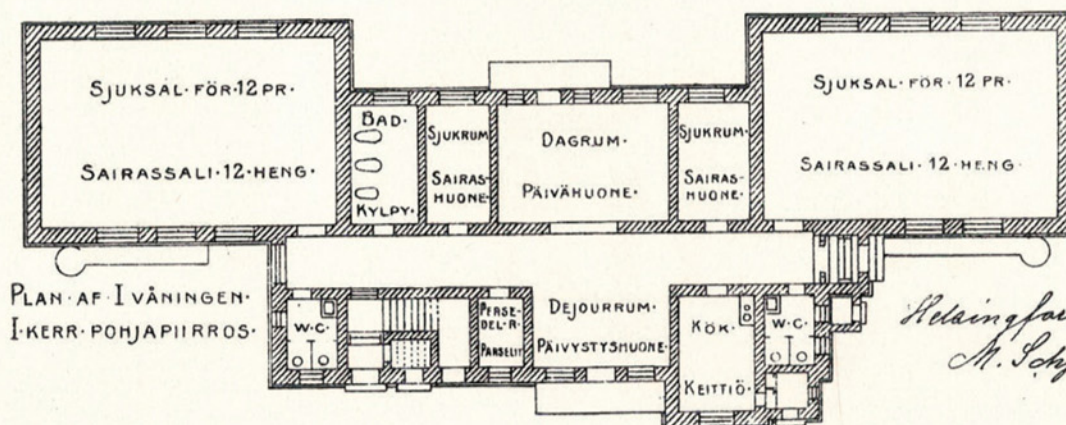
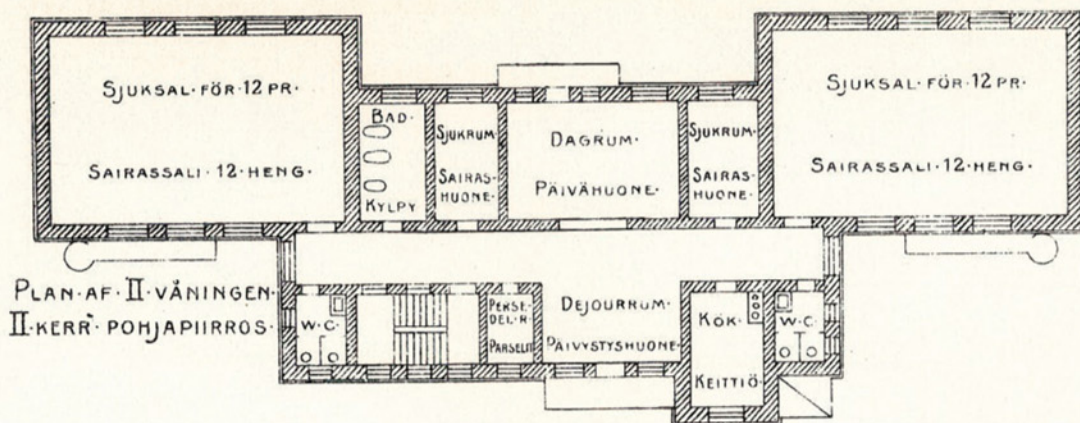
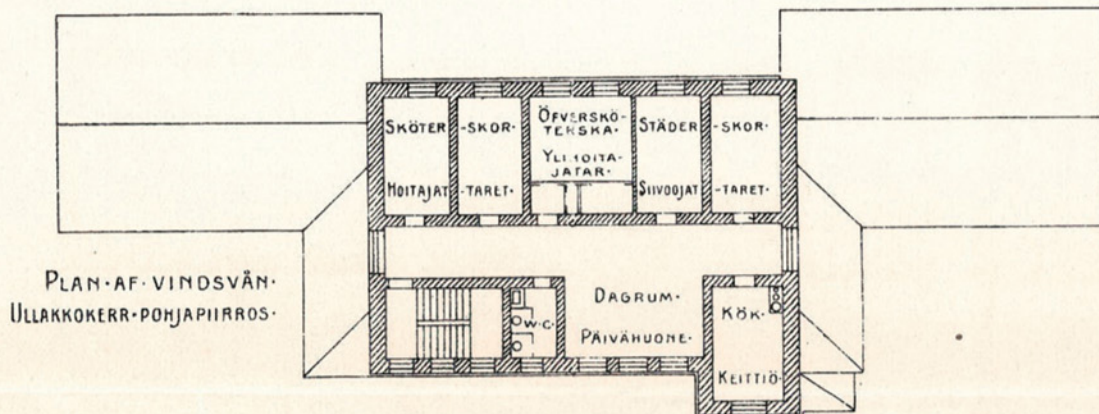
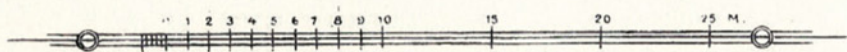
PLAN AF I VÄNINGEN
I KERR. POHJAPIIRROS

*Helsingfors, i Maj 1908
M. Schjorbeck*

Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.

Ehdotus Helsingin
Kulutaautisairaalaksi.

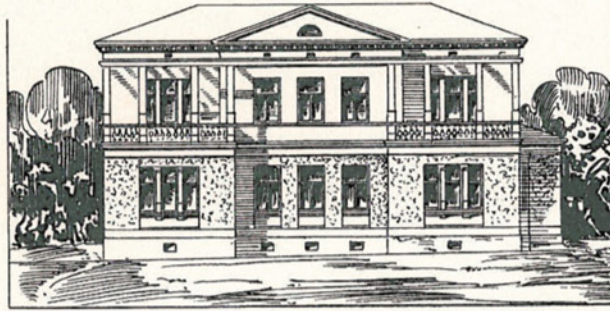
RESERV-PAVILJONG-
VARAPAVILJONKI.

Helsingfors, i Maj 1908
M. Schjerfbeck

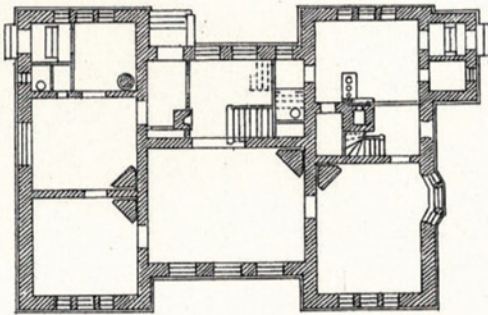
*Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.*

*Ehdotus Helsingin
Kulkuautisairaalaksi.*

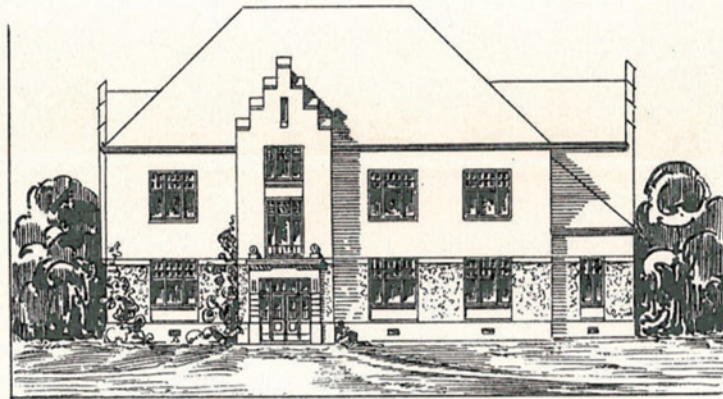
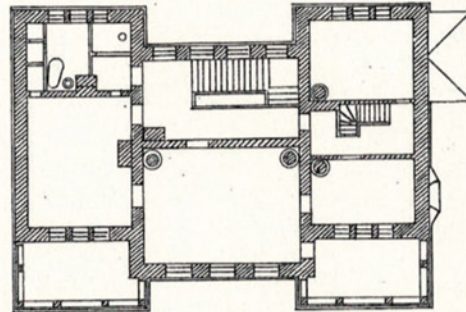

BOSTAD FÖR ÖFVERLÄKARE
YLILÄÄKÄRIN ASUNTO

PLAN AF I-VÅNINGEN
I-KERR PÖHJAPIIRROS

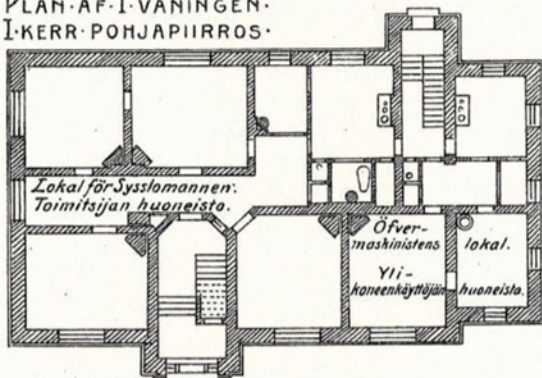

PLAN AF II-VÅNINGEN
II-KERR PÖHJAPIIRROS

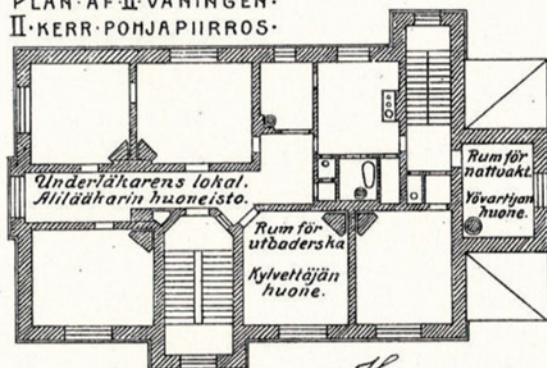

BOSTAD FÖR UNDERLÄKARE OCH SYSSLOMAN
ALILÄÄKÄRIN JA TOIMITSIJAN ASUNTO

PLAN AF I-VÅNINGEN
I-KERR PÖHJAPIIRROS

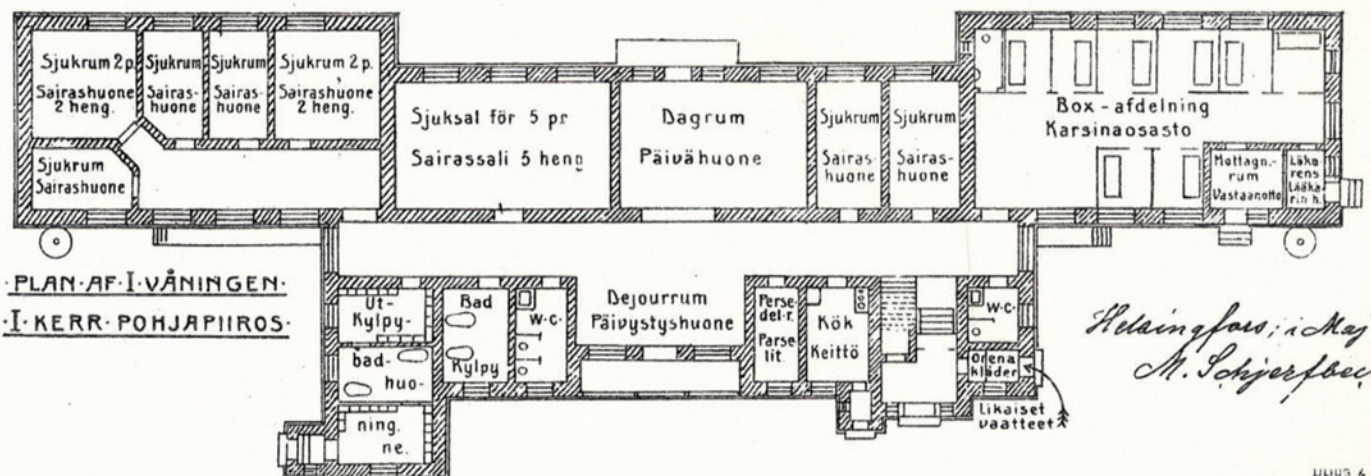
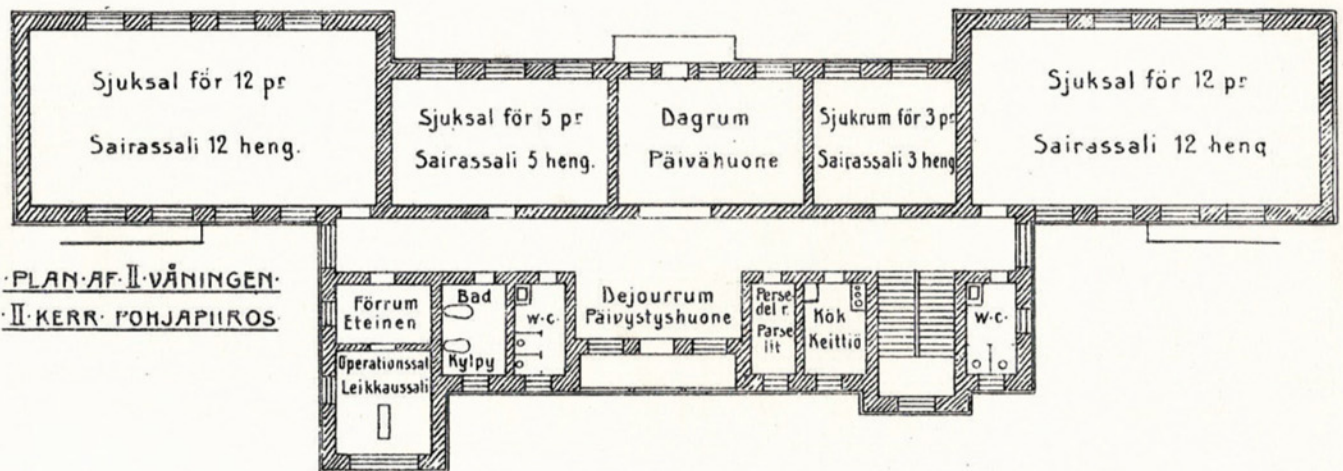
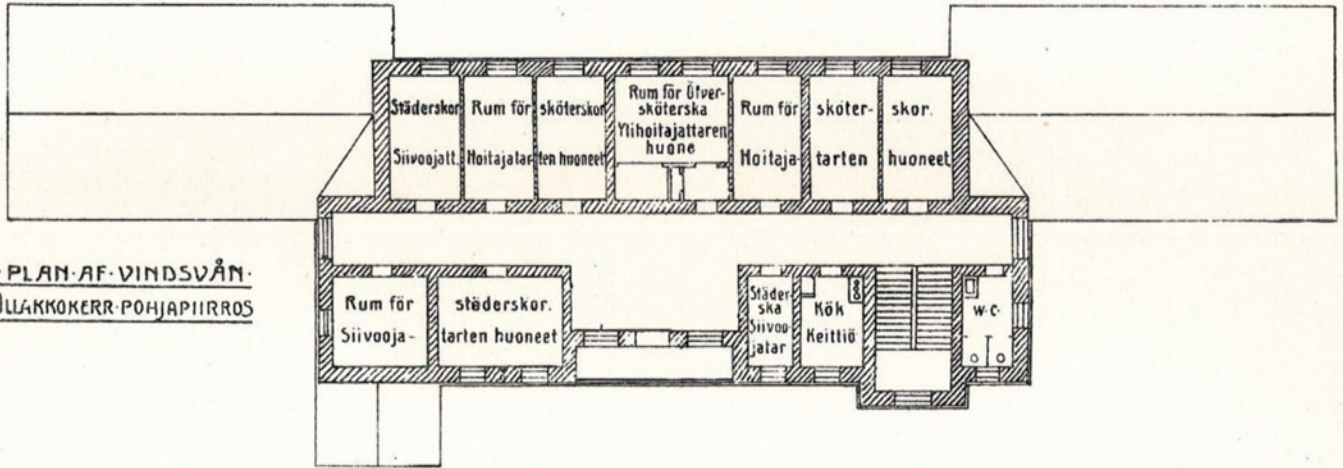
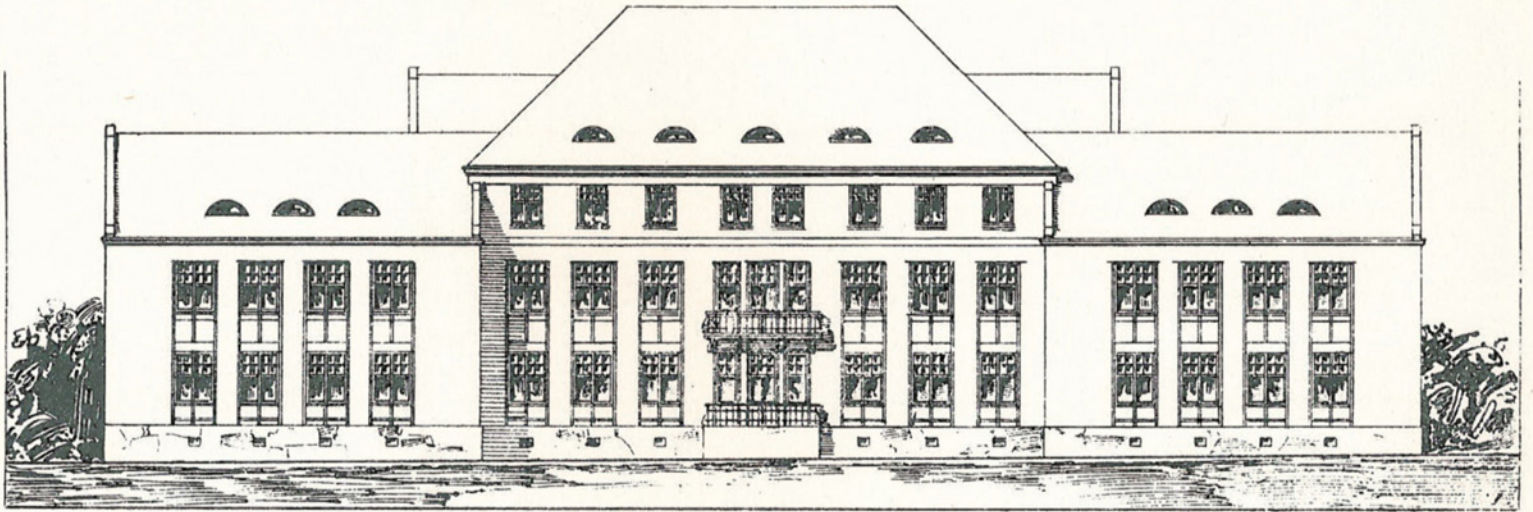
PLAN AF II-VÅNINGEN
II-KERR PÖHJAPIIRROS

*Helsingfors, den Maj 1908.
A. Lönnfors ark.*

PAVILJONG FÖR SKARLAKANSFEBER
TULIROKKOPAVILJONKI:

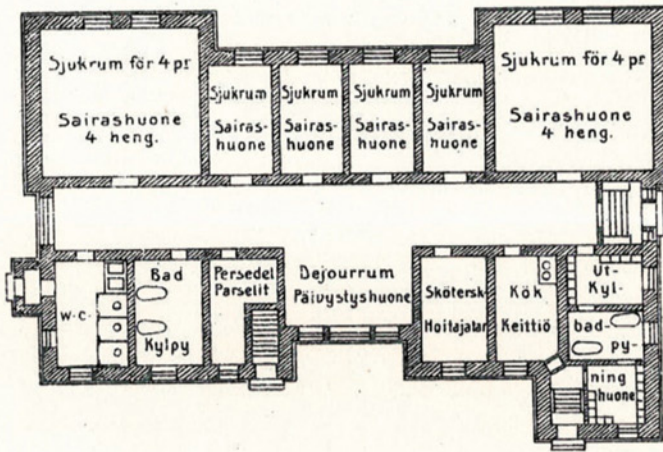
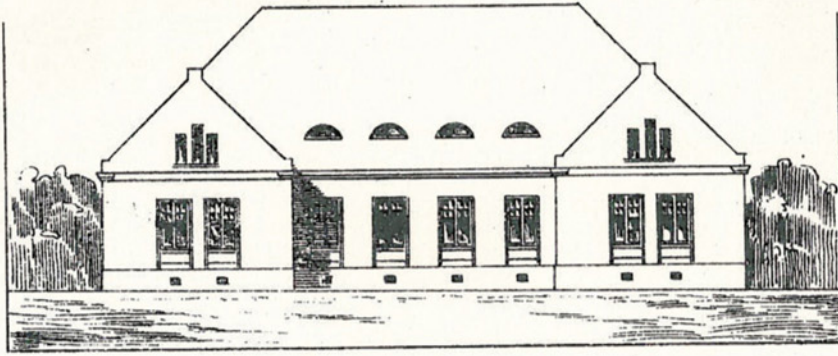

Helsingfors, i Maj 1908
M. Schjerfbeck

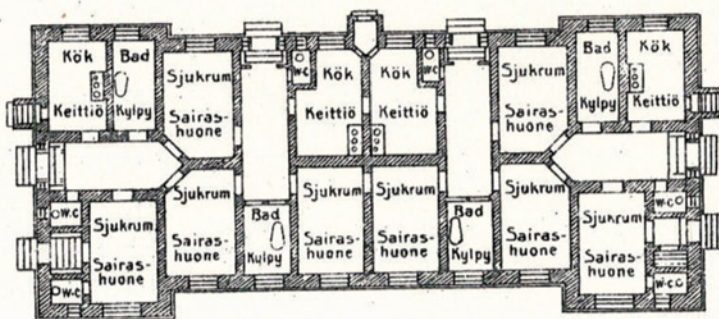
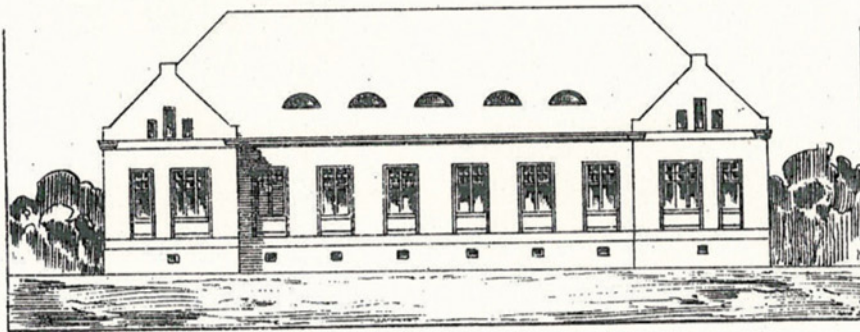
**Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.**

**Ehdotus Helsingin
Kulkutautisairaalaksi.**

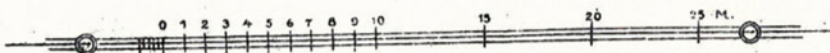
· PAVILJONG · FÖR · KOPPOR · 12 · PLAT ·
· ROKKOPAVILJONKI · 12 · SIJAA ·

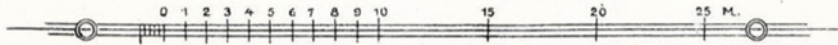
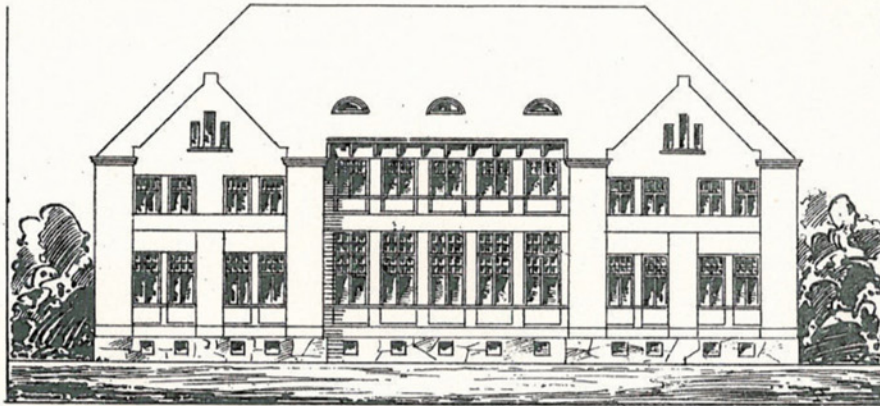
· PAVILJONG · FÖR · KOMBINERADE · FALL ·
· YHDISTYNEITTEN · TAUTIEN · PAVILJONKI ·

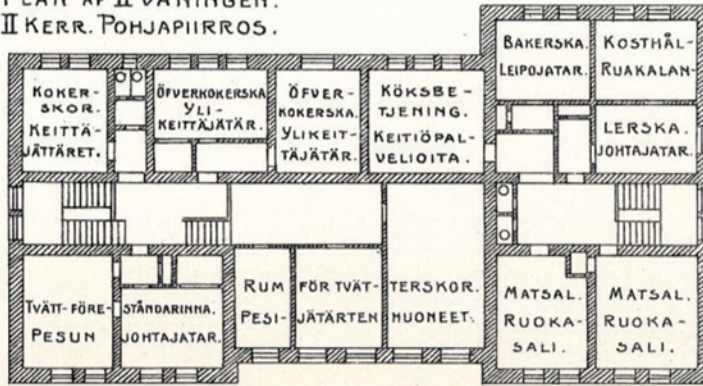
*Helsingfors; i Maj 1908
M. Schjorbeck.*

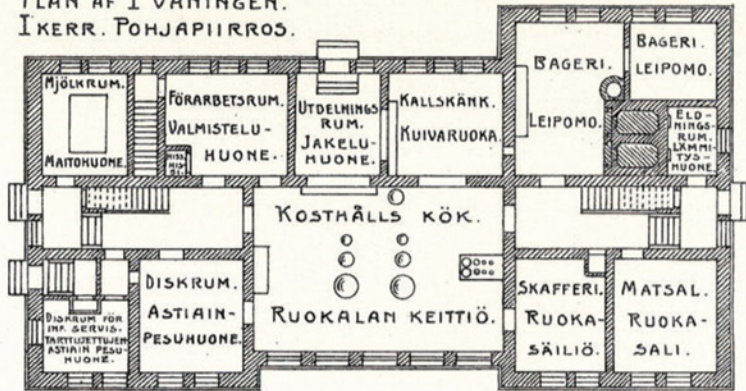
KOSTHÄLLSBYGGNAD.
RUOKALARAKENNUS.

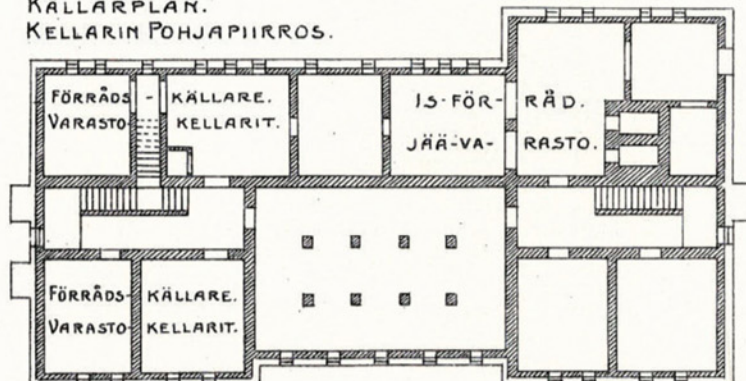
PLAN AF II VÅNINGEN.
II KERR. POHJAPIIRROS.

PLAN AF I VÅNINGEN.
I KERR. POHJAPIIRROS.

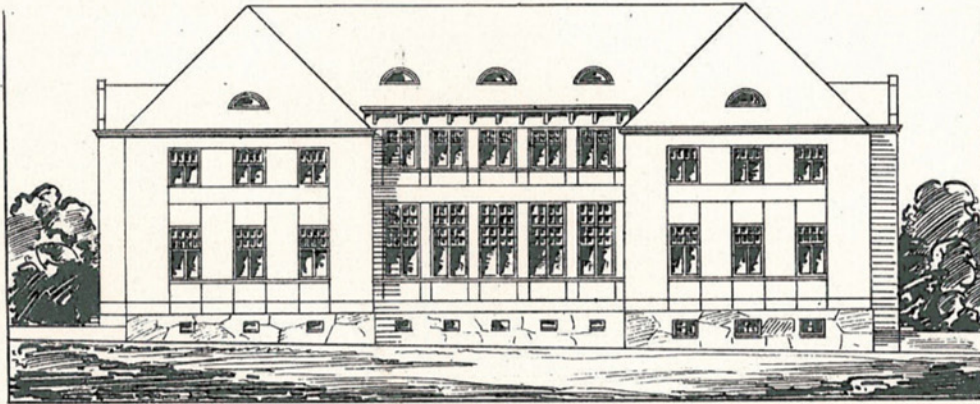

KÄLLARPLAN.
KELLARIN POHJAPIIRROS.

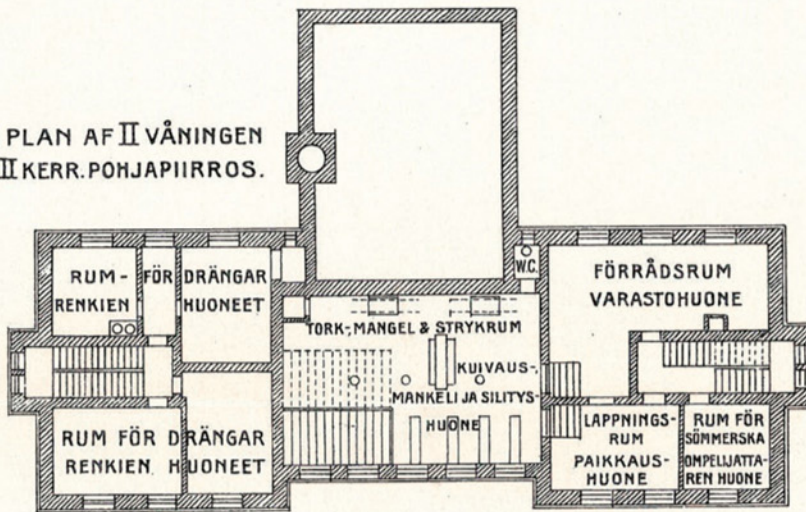

Helsingfors, i Maj 1908
M. Schjerfbeck

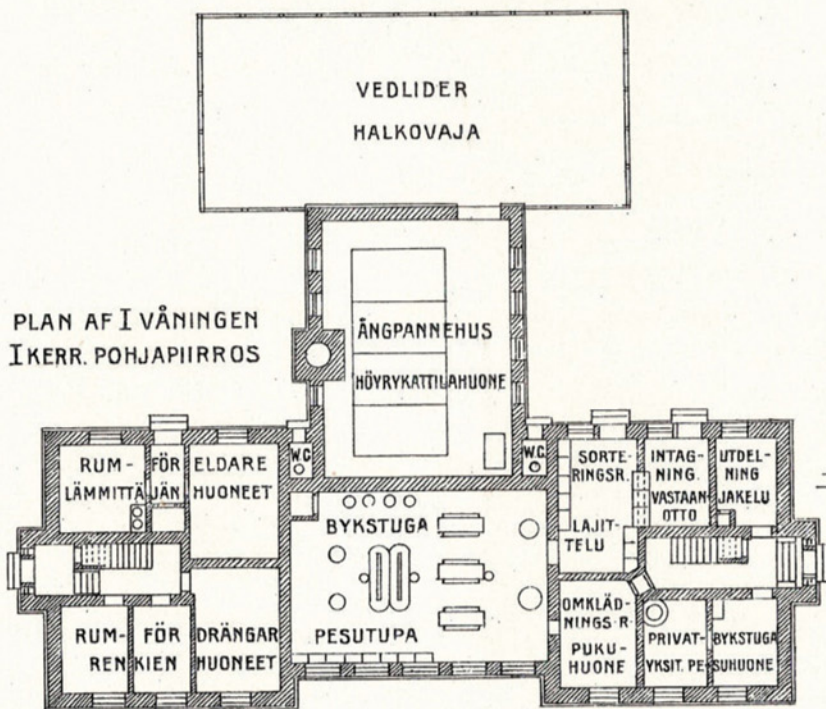
TVÄTT- OCH ÅNGPANNEHUS
PESU- JA HÖYRYKATTILAHUONEUS

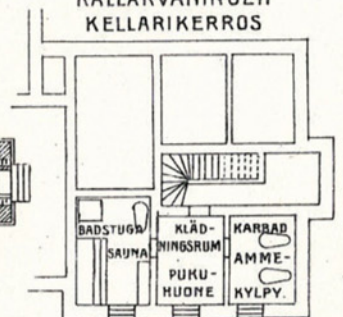
PLAN AF II VÅNINGEN
II KERR. POHJAPIIRROS.

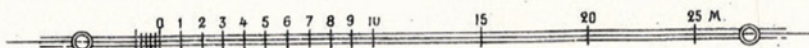
PLAN AF I VÅNINGEN
IKERR. POHJAPIIRROS

KÄLLARVÅNINGEN
KELLARIKERROS

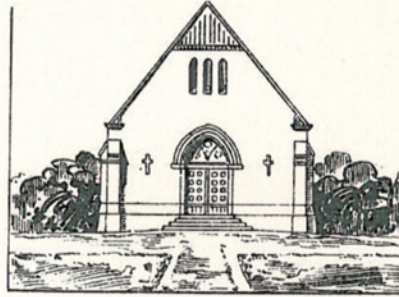
*Helsingfors; i Maj 1908
M. Schjervebeck.*

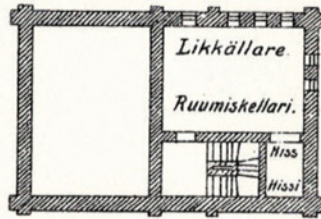
*Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.*

*Ehdotus Helsingin
Kulkutautisairaalaksi.*

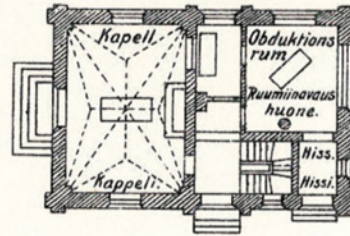
LIK·OCH·OBDUKTIONSHUS·
RUUMIS·JA·RUUMINAUSAUSRAKENNUS·

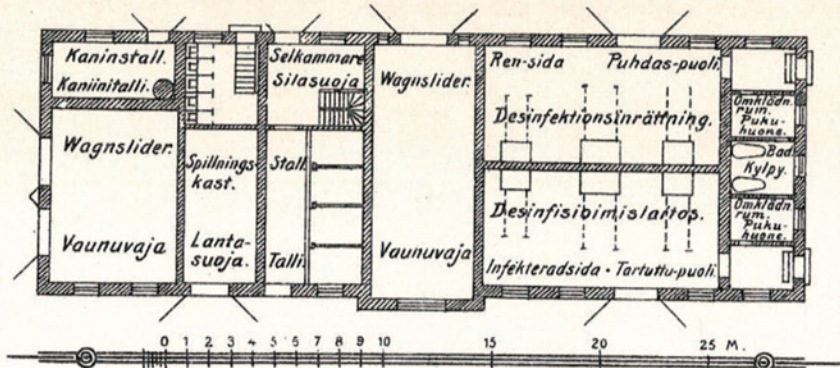
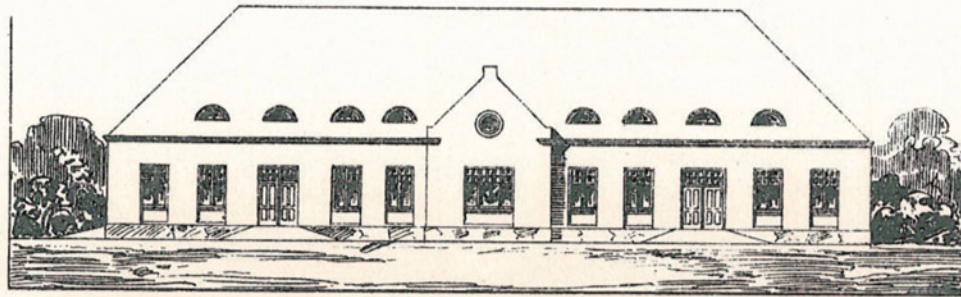
PLAN·AF·KÄLLAREN·
KELLARIN·POMJAPIIRROS·

PLAN·AF·I·VÄNINGEN·
I·KERR·POMJAPIIRROS·

DESINFEKTIONSINRÄTTNING·OCH·STALL·
DESINFISIOIMISLAITOS·JA·TALLI·

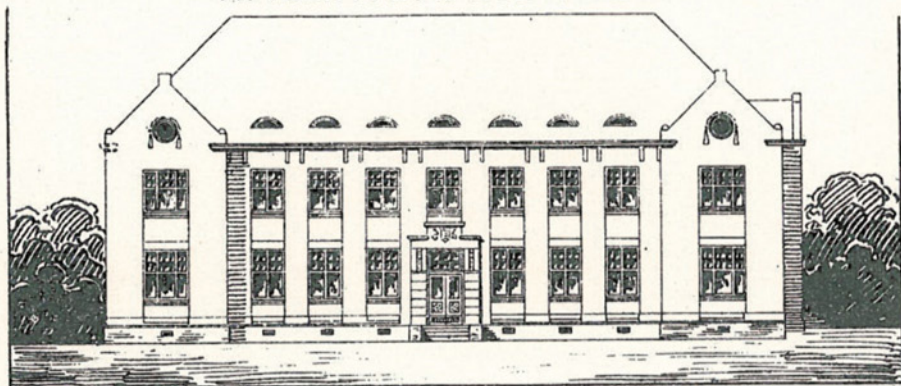

*Helsingfors; i Maj 1908
M. Schjervebeck*

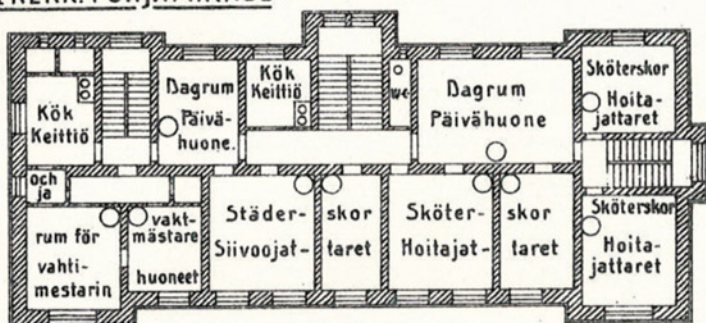
Förslag till Epidemi sjukhus i Helsingfors.

Ehdotus Helsingin Kulikutautisairaalaksi.

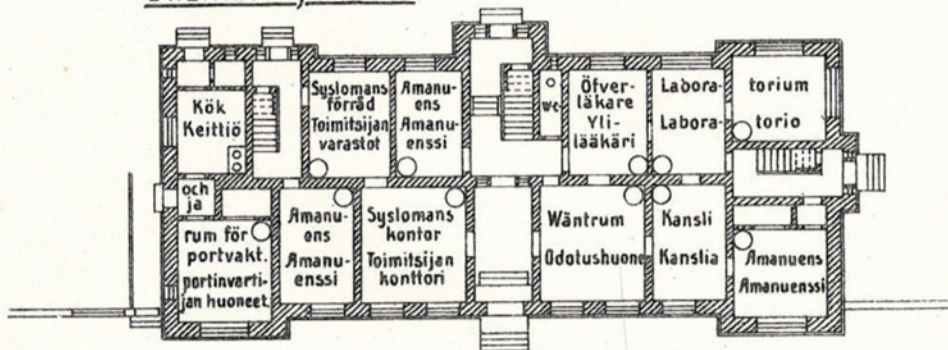
· FÖRVALTNINGSBYGGNAD ·
· HALLINTORAKENNUS ·

· PLAN AF II VÄNINGEN ·
· II KERR. POHJAPIIRROS ·

· PLAN AF I VÄNINGEN ·
· I KERR. POHJAPIIRROS ·

*Helsingfors: 18 Maj 1908
Ch. Scheperski*

**Förslag till Epidemi sjukhus
i Helsingfors.**

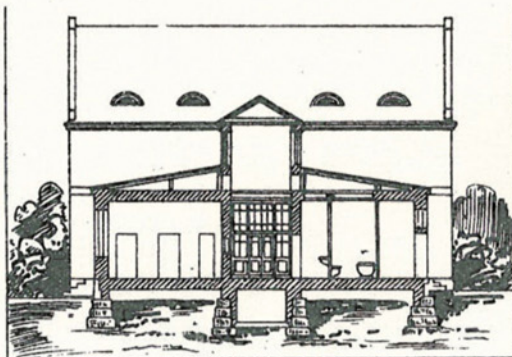
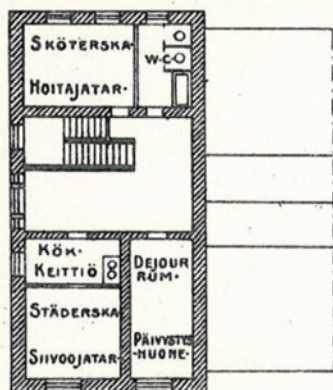
**Ehdotus Helsingin
Kulkutautisairaalaaksi.**

OBSERVATIONSPAVILJONG ·
HAVAINTO PAVILJONKI ·

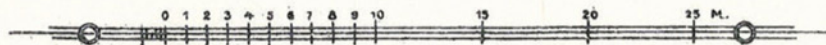
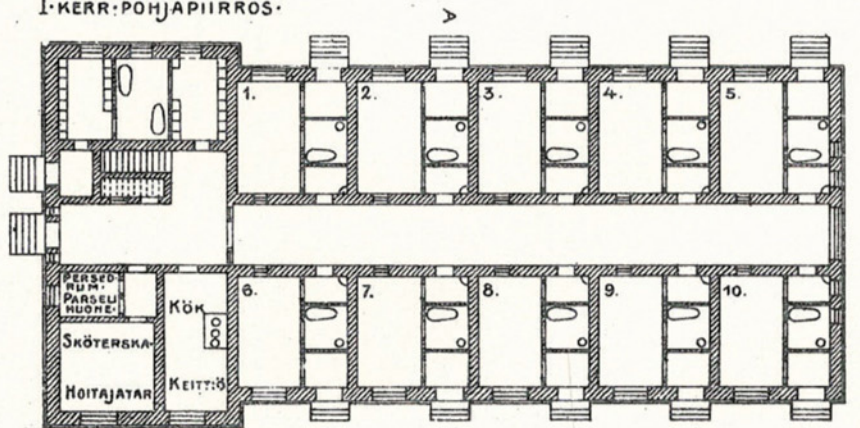

PLAN AF VINDSVÄNINGEN ·
ULLAKKOKERR · POHJAPIIRROS ·

A · B ·

PLAN AF I · VÄNINGEN ·
I · KERR · POHJAPIIRROS ·

*Helsingfors, 10 Maj 1908
M. Sjöström ark.*

*Asiakirjoja Töölön- ja Taivallahden väli-
sen kanavan rakentamista koskevassa asiassa.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen mietinnön pohjalla, jonka kaupungin Rakennuskonttori on antanut kanavan rakentamisesta Töölönlahdesta idässä Taivallahteen tahi Humallahteen lännessä, on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle lähettänyt epäävän lausunnon asiasta. Arkkitehtiklubi, joka aina, kun kanavas suunnitelma on ollut keskusteltavana, on vilkkaasti harrastanut tätä tärkeää kysymystä, tuntee olevansa siveellisesti velvoitettu kaupungin viranomaisille esiintuomaan ne näkökohdat ja mielipiteet, joita klubin keskusteluissa on ilmaantunut.

Kysymys Töölönlahden kanavan rakentamisesta koskee niinhyvin taloudellisia ja kaupallisia kuin myös terveydenhoidollisia ja esteettisiä näkökohtia. Rahatoimikamarin ja Rakennuskonttorin lausunnoissa otetaan erittäin laajasti varteen ensinmainittuihin seikkoihin liittyvät asianhaarat, jota vastoin ainoastaan ohimennen kosketellaan terveydenhoitoa ja kokonaan kartetaan kajoamasta siihen hupaisuuden ja kauneuden lisääntymiseen, minkä sellainen kanava tuottaisi kokonaisuudelle suurelle kaupunginosalle.

Mitä ensinnäkin taloudelliseen selvitykseen tulee, näyttää klubista, että rakennustyön kustannuksia arvioitaessa olisi pitänyt voida liikenteelle haittaa syntymättä jättää pois useita siltoja, nimittäin eteläisestä vaihtoehdotuksesta kolme: Sandelsinkadun, Töölönkujan ja Töölönkadun sillat sekä pohjoisesta vaihtoehdotuksesta Choraueksenkadun ja Rosanhuvilakadun sillat. Aivan harhaan viepää on, että sanotusta tonttialasta, josta kaupungilla ei vielä ole ollut muita menoja kuin itse alkuperäinen ostohinta, arvioidaan kustannukset 15 markaksi m²:ltä, joten rakennuskustannukset lisääntyvät kokonaista 247,000 mk. Yhtä hyvällä syyllä voitaisiin väittää, että kaupunki on menetellyt väärin käyttäessään miljonnia puistikkojen ja avonaisten paikkain laittamiseen, joten melkoinen tonttiala on menetetty. Oikeampaa olisi ollut kanavan puolustamiseksi huomauttaa, että kaupunki voi kanavan molemmilla puolilla sijaitsevista tonteista vaatia tuntuvasti suurempaa hintaa.

Niihin etuihin nähden, joita ehdotettu kanava on tarjoava kulkuväylänä, on huomattava, että se yhdistäisi toisiinsa kaksi suurta kaupunginosaa, jotka rautatiealueen onnetoman sijoituksen johdosta muutoin ovat miltei kokonaan välittömään maakulkuväyläin puutteessa. Riittää, että näin olisi laita ainoastaan avoveden aikana, sillä Töölönlahden jää täyttää kylmänä vuodenaikana saman tarkoituksen. Erittäin tärkeä olisi kanava varsinkin henkilöliikenteelle kesäkuukausina, koskapa se tuntuvasti lyhentäisi matkaa länsisaaristoon kaupungin itäosassa asuville ja matkaa itäsaaristoon kaupungin länsiosassa asuville. Kaupungin eteläpuolitse kuljettava vesitie on lähes 10 kertaa pitempi kanavaa ja usein mahdoton pienempien alusten kuljettavaksi. Rakennuskonttorin lausunto, että kanavan merkitystä kaupallisissa tarkoituksissa tuntuvasti vähentäisivät eräiden siltain alaiset matalat aukot, menettää paljon painoan, kun muistetaan, että kanavaa joka tapauksessa tarvitsevat ainoastaan sisäsaaristossa kulkevat veneet. Ja huomioon ottamalla moottorivenetekniikan viimeaikainen kehitys saanee olettaa, että paitsi soutuveneitä etusijassa moottoriveneet tulevat käyttämään tätä niille oivallista kulkuväylää, ja voisi Töölönlahdesta siinä tapauksessa tulla luonnollinen keskusta tällaisille aluksille niinhyvin matkustajain kuljetusta kuin proomujen hinaamista varten, ja siihen tarkoitukseen sillanaukot hyvin riittävät. Rakennuskonttori on sitä mieltä, että kanavan, jotta sillä olla jotakin merkitystä, pitäisi kumpaisestakin päästään ulottua liikennekeskustaan, ja arvelee, ettei Taivallahdesta enempää kuin Humallahdestakaan tule sellaista keskustaa, josta seikasta voi olla eri mieliä. Silmäys vastaisen Helsingin karttaan pikemmin osottaa päinvastaista, sillä sen mukaan on kaupunki luoteessa kaiketi ulottuva koko nykyisen Meilahden alueelle.

Terveystenhoidollisessa suhteessa olisi kanava oleva tärkeä Töölönlahdelle ja sille kaupunginosalle, jonka halki se kulkee ja jossa ei suinkaan ole liiemmäksi avonaisia paikkoja eikä puistikkoja. Tätä sen merkitystä ei voi kyllin suureksi arvioida. Töölönlahden veden nykyinen tila, jonka täytyy herättää mitä vakavampia huolia, ei suinkaan ole korjattavissa vain ruoppaamalla eikä rantoja reunustamalla, jotka toimenpiteet kumminkin joka tapauksessa ovat ehdottomasti tarpeelliset. On luonnollista, että veden, jota on hoidettu sillä tavoin kuin tämän lahden vettä, täytyy muuttua kaikenlaatuisten tautien tyyssijaksi. Kenties olisi tämä muinoin ihana lahti vielä pelastettavissa vastaisille sukupolville, jollei viimeistä mahdollisuutta tehdä tyhjäksi. Taivallahdessa ja Töölönlahdessa 481 havaintopäivänä toimitetut vedenmittaukset osottavat, että näiden lahtien välisessä kanavassa olisi 440 päivänä ollut länteen, 39 päivänä vaihteleva ja 2 päivänä itään päin kulkeva virta, mikä merkitsee, että lahden vesi olisi, vaikkakin verkalleen, pyrkinyt tyhjenemään länteen päin ja että nykyinen täydellinen seisahdustila olisi lakannut.

Kanavan esteettinen merkitys on niin ilmeinen, että sitä tuskin tarvitsee huomauttaa. Paitsi että kanavan vierellä kulkevat kadut olisivat kävelijöille ihana kävelytie kaupungin kahden vesistön välillä, jommoista yhteistä kulkuväylää ei muutoin olisi olemassa, tarjoaisi kanava etsimättömän aiheen sen varsille kohoavien rakennusten monenmoisiin kauniisiin rakennustaiteellisiin sommitteluihin.

Helsingin kaupungin asemakaava on monelta kohden asiakirja, joka osottaa, että sen lyhytnäköiset laatijat ovat ainostaan katsoleet nykyisyyden pieniä yksityiskohtia, kykenemättä uskomaan kaupunkimme suureen tulevaisuuteen. Meidän tarvitsee ainoastaan ajatella välittömäin kulkuväylän lisääntyvää tarvetta ja monia lisäksi tulleita kaupunginosia. Ja mitä muuta kuin kaukonäköisyyden puutetta osottaa se, että rautatiepenger on saatu rakentaa niin, että sen toinen aukko on muurattu umpeen, että Siltasaaren pohjoispuoleinen salmi on täytetty tahi ettei kanavaa, silloin kun se vielä olisi ollut helposti aikaan saatavissa, ole Gloetin halki rakennettu eteläsatamasta Töölönlahteen.

Nyt ei ole tarpeen hätäisen päätöksen tekemistä uuden kanavan pikaisesta rakentamisesta, vaan ainostaan sitä varten tarpeellisen maau varaaminen, johon toistaiseksi voitaisiin laittaa kaunis kävelytie molempain vesistöjen välille. Näin ollen rohkeene Arkkitehtiklubi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esittää kysymyksen, onko se suku polvi, joka nykyään ohjaa kaupunkimme kohtaloita, oikeutettu vastaisten sukupolvien holhoojana tekemään ahdasnäköisiä päätöksiä, joita eivät edes taloudelliset näkökohdat voi puolustaa. Ja Arkkitehtiklubi pyytää sentähden kunnioittavimmin Kaupunginvaltuustoa päättämään, että, ennenkuin tontteja vastaisen kanavan koskettamista Töölön kaupunginosan kortteleista on ehditty myydä, ryhdytään muuttamaan kaupungin asemakaavaa edellämainitun kulkuväylän aikaansaamisen varalle.

Arkkitehtiklubin puolesta:

Onni Tarjanne.

W. G. Palmqvist.

SUOMEN

RAKENNUSMESTARILIITTO

HELSINGIN HAARAOSASTO

Helsingin kaupungin Valtuustolle.

Sen johdosta, että kaupungin Rakennuskonttori, jonka tehtäväksi arv. Valtuusto jätti aikansa suunnitteluiden ja kustannusarvioiden laadinnan kanavan rakentamista varten Töölönlahdesta — Humalalahteen, on nyt työnsä päätyttyä antanut koko kanavahanketta vastaan, siihen luettuna myös ennen laadittu Taivallahden kanava-suunnittelu, epäävän lausunnon, johon lausuntoon on myöskin Rahatoimikamari yhtynyt, pyydämme S. Rakennusmestariliiton Helsingin haaraosaston tätä varten asettaman komitean puolesta arv. Valtuustolle kunnioittaen esittää seuraavaa:

Niinhyvin kaupungin terveydelliset, kuin tärkeiden ja mukavien liikeväylien tuottamat edut pidetään yleensä ja varsinkin rakennusmiesten piireissä arvokkaina asioina. Siksi kysymys Töölön kanavasta, jonka kautta on toivottu saatavan suuria etuja näille molemmille ansiokkaille asioille on ollut m. m. rakennuspiireille kallisarvoinen. Kun nyt ne virastot, joiden tehtäväksi on uskottu tämän työn alkutoimet, ehdottavat koko hankkeen jätettäväksi sillensä, pidämme puhtaana velvollisuutenamme uuden kaupungin-osan parasta silmällä pitäen, tuoda asiassa esille se mielipide, mikä on rakennuspiireissä yleinen.

Töölönlahden puhdistus.

Lahden täyttäminen ilman sitä, että se tuottaa liian suuria kustannuksia, on jo aatteenkin puolesta siksi luonnoton, että sen sivuutamme ilman arvoa kuten sen edellä mainitut virastotkin ovat tehneet.

Lahden syventäminen.

Kauneudelliselta kannalta katsoen on siitä hyötyä, ja sitä sen rutaiset rannat todella kaipaavat, mutta pääasialle, *veden puhdistukselle*, ei siitä semmoisenaan ole.

mitään hyötyä. Oletus, että väkevät, epäterveelliset usvat ja kaasut syntyvät rantaliejista ja rehevien vesikasvien mätänemisestä on erehdys, sillä se on itse vesi, joka kauttaaltaan lahden keskustassakin on niin pilaantunutta, että tehtäköönpä lahti kuinka syväksi tahansa, laitettakoonpa sen rannat kuinka puhtaiksi hyvänsä, ei umpipohjainen liikkumaton vesi sillä puhdistu. Tämähän on selviö, joka ei pitäisi todisteluja kaivata. Ainoa keino veden puhtaaksi saamiseen on veden vaihtuminen, ja tätä ei saada muulla keinoin kuin tuon kanavan avulla. Että jo meren nousu ja lasku aiheuttaa veden virrannan kanavassa on aivan luonnollista näin suurten ja syvien vesien välillä, mitkä Helsingin niemeke katkaisee. Tästähän on todisteena m. m. veden vaihtuminen Katajanokan kanavassa, vaikkakin sen yhdistämien vesien yhteys jo muutenkin on paljon välittömämpi, kuin niiden vesien, jotka Töölön kanava tulisi yhdistämään. Tämän lisäksi on tarkkojen kokeiden kautta todistettu, että erisuuntaiset merivirrat tulevat aiheuttamaan veden liikettä kanavassa ja siis myöskin Töölön lahdessa. Tästä todistukseksi liitämme tähän Satamakapteeni Andstenin tutkimusten tulokset. Kuitenkin, kaikista näistä tosiseikoista huolimatta, pitävät lausunnon antaneet virastot kanavaa veden vaihtumiselle hyödyttömänä. Tämä on mielestämme omituista, josta emme voi olla huomauttamatta.

Vesikulkuväylänä

on kanavalla myöskin oleva epäilemättä paljon tärkeämpi merkitys, kuin mitä pyydettyssä virastojen lausunnossa sille annetaan. Tässäkin suhteessa osoittaa lausunto kokonaisuudessaan sangen selvästi sitä lyhytnäköisyyttä, mitä näillä virastoilla hyvän kaupunkimme tulevaan kehitykseen nähden on olemassa. Kun katselee kaupunkimme karttaa, tuntuu aivan luonnolliselta, että tuon avaran ja monihaaraisen niemekkeen, jolla kaupunkimme seisoo, tyvellä oleva kannas olisi vesitiellä katkaistava. Ajateltakoon mikä ääretön kiertomatka Taivallahden puoleisilta vesiltä Söörnäisten rannikolle nykyään aiheutuu. Taivallahdesta Töölön lahteen tekee matka nykyään vesiteitse 12 km., kanavan kautta se olisi 1 km., ja kuitenkin näiden vesien välillä tulisi olemaan tulevaisuudessa vilkas ja monipuolinen liikenne, jollei sitä kanava-asian raukeamilla estettä. Tämän otaksuu Rahatoimikamari kylläkin, mutta ei silti anna asialle puolustustaan. Jos nykyisen vasta vahvistetun Töölön kaupungin asemakaavan mukaan rakennetaan korkea kivinen kaupunki varaamatta edes tilaa kanavalle, menetlemme siinä kulkuväylän suhteen yhtä lyhytnäköisesti, kuin Helsingin keskustan suunnittelijat aikoinaan ovat menetelleet, joita me nyt moitimme ja hankkiudumme miljoonakorvauksiin avataksemme valtaviälyä valmiiksi rakennettujen korttelien halki.

Rakennusaineiden kuljetuksessa ja purkamisessa Töölön kaupunginosaa rakennettaessa tulisi kanavan molempiin päihin laitettavista satamista siksi suurta hyötyä, että siitä ammattikuntamme puolesta emme voi olla mainitsematta. Mainitakoon tässä esimerkiksi muutamia numeroita.

Tavallisen kivirakennuksen hevosajot, tiilistä, hiekasta ja kalkista tekevät nykyisten tariffien mukaan 1 km. matkalla, joka matka korkeintaan koituisi suurimmalle osalle Töölön kaupunginosaa, jos kanava satamineen rakennettaisiin:

1,000,000 tiiltä	3,600 mk
450 m ³ hiekkaa	530 »
150 » kalkkia	157 »
	Yhteensä 4,287 mk

Tätä vastoin tulevat vastaavat ajot maksamaan 3 km. matkalla, joka matka keskimäärin koituisi Ruoholahdesta ja pohjois-satamasta

1,000,000 tiiltä	6,800 mk
450 m ³ hiekkaa	1,260 »
150 » kalkkia	277 »
	Yhteensä 8,337 mk

Siis hyöty jo näiden tavaroiden ajosta tekee 3,050 mk taloa kohden, tästä on vielä pois kustannuksia, sellaisia kuten halkoja y. m. puutavaroita, joita niitäkin usein vesitietä kuljetetaan.

Emme voi myöskään olla huomauttamatta siitä haittapuolesta, minkä häiriön katuliikenteelle tuottaisi se, jos koko se ääretön vesiteitse tuodun tavaran kuljetus, mikä uutta kaupunginosaa rakennettaessa tullaan tarvitsemaan, aiheuttaisi, puhumattakaan katujen kulutuksesta y. m. Tämän kaiken tulisi kanavan rakentaminen jo tässäkin suhteessa säästämään.

Kaupungin kaunistuksena

ei kanavan arvo ole liijan vähäinen. Kaunistustarkoituksiin uhrataan yleensä suuria summia. Tässä tulisi tälle seudulle ikuinen kaunistus monipuolisen käytännöllisen hyödyn ohella ilmaiseksi. Vieläpä voimme laskea tuosta kaunistamistarkoituksesta tulevan kouraantuntuva hyötyäkin. Olemme nimittäin vakuutetut siitä, että kanavan varrella olevat tontit voidaan myydä ainakin 50% korotuksella. Tästä siis saadaan

takaisin kanavakustannuksia, jos puhumme esim. eteläisemmästä suunnitelmasta, jonka varrella sijaitsee nykyisen kartan mukaan 45 tonttia — noin 700,000 mkaa.

Kanavatyön järjestys.

Kanavan rakentaminen nielee verrattain suuria kustannuksia, se on seikka, johon ovat viranomaisemmekin panneet suurta huomiota ja se onkin todella painava asia. Mutta onko itse työn vastaiseen järjestelyyn pantu kaikki se huomio, mikä tällaisen työn järjestelyyn olisi pantava? Kustannusarvio on nähtävästi laadittu sillä perusteella, että työ tehtäisiin yhtämittaa, päämaalina sen pikainen valmistuminen. Mutta eihän kanavan valmistumisella ole hengen hätää, tehtäköön sitä vaan talvisin työn puutteen aikana, — *tehtäköön sitä hätä-aputoinä*. Tuleehan silloin nekin rahat, mitkä vuosittain on uhrattu vähemmän hyödylliseen sepelikivien hakkaukseen todelliseksi hyödyksi kaupungille. Näin järjestäen ei kaupungin velkataakka tule sanottavasti lisääntymään.

Korottomina ei kanavakustannusten tarvitse seistä, sillä jo satamamak-suilla saadaan korkoja takaisin; toiseksi voidaan verottaa kanavassa kulkevia aluksia jonkinlaisilla kanavamaksuilla.

Itse rakennuskustannuksia voidaan alentaa siten, että tarpeettomia siltoja poistetaan. Niinpä voidaan kuten liikenteeseen nähden varsin hyvin sopii, poistaa 3 siltaa, olipa kysymys kummasta kanavasta tahansa, jotapaitsi Taivallahden kanavan ylitse kulkeva sokeritehtaan rautatiesillan teko kuulunee tehtaan laskuun. Epävarmuutta lienee myöskin olemassa siitä, kuuluuko valtion rautatien penkereen lisäsiltojen teko rautatielle, vaiko kaupungille. Vaikkapa laskisikin pois vain nuo 3 siltaa, alenisi kustannusarvio seuraavalla summalla.

Roosanhuvilakadun silta	41,000: —	
Töölönkadun silta	30,000: —	
Choraeuskadun silta	31,000: —	102,000: —

Nämät summat vastannevat kutakuinkin Sandels'in-, Creutz'in- ja Töölönkadun siltoja Taivallahden kanavassa, josta ei detaljiseerattua kustannusarviota ole käytettävänämmä. Tämän lisäksi poistetaan kustannuksista kanavasta koituneet tonttien arvon korotukset 700,000: —, vähennys siis yhteensä 802,000 mk. Todellinen varsinaisesti kanavan eduksi aiheutuva kustannus-arvio jäisi näin ollen korkeintaan Taivallahden kanavassa 1½ miljoonaan ja Humalalahden kanavassa 1⅓ miljoonaan mk:aan. Hintaa voidaan korvata vielä silläkin, että kun kanavan rakenta-

misen kautta saadaan rakennushevosajot niin paljon edullisemmaksi, voidaan suurimalta alalta kaupungin-osaa korottaa sen kautta tonttien hintoja esim. 5^olla. Tämän kautta lisääntyy tulot tonteista umpiluvuin puolella miljoonalla mk:lla.

Loppupontena edellisen johdosta rohkennemme siis arv. Valtuustolle kunnioit-
taen ehdoittaa:

että Valtuusto jättäisi Rahatoimikamarin ja Rakennuskonttorin epäävät lausunnot huomioon ottamatta, katsoen siihen sangen suureen ja monipuoliseen hyötyyn, mikä kanavasta jo nykyisinkin ja varsinkin tulevaisuudessa kaupungillemme koituu; päättäisi periaatteessa kanavan rakennettavaksi, sekä jättäisi siitä johtuvat toimenpiteet asian-omaisten virastojen aikanansa tehtäväksi.

Suomen Rakennusmestariiliton Helsingin osaston asettaman komitean puolesta

K. J. Rousti.

E. Ikäläinen.

(Lite).

Enligt vattenståndsmätningar, värkställda fyra gånger i dygnet vid Tölö- och Edesvikarne, skulle, i händelse en kanal funnes mellan dessa vikar, strömmen hafva runnit såsom nedan anföres:

1902	Juli	19—Juli 24	på dagen Ostlig under natten Vestlig.
	»	24—Sept. 4	beständigt Vestlig.
	Sept.	5— » 11	varierande Ostlig och Vestlig.
	»	12— » 13	beständigt Ostlig.
	»	14— » 17	varierande, men öfvervägande Ostlig.
	»	18— » 26	stadigt Vestlig.
	»	27—Okt. 4	ingen ström, en dag sakta Ostlig, öfvervägande sakta Vestlig,
	Okt.	5— » 15	stadigt Vestlig.
	»	16— » 24	litet Ostlig 16 på morgon och 24 på kvällen, resten Vestlig.
	»	25—Nov. 15	stadigt Vestlig, men 15:de på f. m. sakta Ostlig.
	Nov.	16—Dec. 21	stadigt Vestlig, observ. $\frac{3}{12}$ och 25—29 Dec. ofullständiga.
1903	Jan.	1—Febr. 10	stadigt Vestlig.
	Febr.	11—Febr. 12	på morgon litet Ostlig, resten af dygnet Vestlig.
	»	13— » 16	stadigt Vestlig.
	»	17— » —	varierande.
	»	18— » 20	stadigt Vestlig.
	»	21— » 23	stadigt Vestlig, men på kvällarne Ostlig.
	»	24—Nov. 10	stadigt Vestlig, utom några timmar enhvar af dagarna 18
	April, 15 Maj, 12 Aug., 25 Aug. och 10 Sept.		
		Af 481 observationsdagar	gifva 440 dagar Vestlig ström.
		39	» Varierande ström.
		2	» Ostlig ström.

Obs.! Ofvanstående är afskrift af en lista, som åtföljde Hamnkaptensens framställning till Stadsfullmäktige angående kanal mellan Tölö- och Edesvikarne af den 30 April 1904.

Helsingfors den 24 April 1908.

Oscar Wilh. Andstén.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

*Komitean lausunto uuden teurastamon
perustamiskysymyksestä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Terveydenhoitolautakunnan 4 päivänä toukokuuta 1896 tekemän ehdotuksen johdosta, että ryhdyttäisiin erinäisiin väliaikaisiin toimiin täällä kaupan pidetyn lihan tarkastuksen aikaansaamiseksi, päätti Kaupunginvaltuusto 29 päivänä syyskuuta 1896 asettaa 5-henkilöisen valiokunnan selvittämään, olisiko ja millä tavoin pakollinen lihantarkastus täällä käytäntöön saatettavissa. Tämä valiokunta, joka antoi mietintönsä joulukuussa 1901, huomautti muun muassa, että kaupungin pitää, siinä tapauksessa että pakollinen lihantarkastus otetaan käytäntöön, ennen sellaiseen toimeen ryhtymistä järjestää asiat niin, että tämä tarkastuspakko tulee niin vähän rasittavaksi kuin suinkin. Tähän tarkoitukseen olisi etusijassa tarpeen riittävän lukuisten, asian-
tuntevalla ja kylliksi lukuisalla henkilökunnalla varustettujen tarkastustoimistojen perustaminen, jottei ylenmäärin kulutettaisi asianomaisten liikenteenharjoittajain aikaa, ja lisäksi olisi terveystoimistoon lukua lisättävä jotta se kykenisi valvomaan, ettei tarkastusta koskevia määräyksiä rikota. Tärkeintä ja merkitykseltään ratkaisevinta kuitenkin olisi, että määräys että teuraseläimen sisälmyksetkin on tuotava lihantarkastustoimistoon, on johdonmukaisesti vievä siihen, että useimmissa tapauksissa lihanmyyjäin, niihyvin yhteiseen kansaan kuuluvain kuin muiden, täytyisi kuljettaa eläimet elävinä kaupunkiin teurastettaviksi. Mutta siitä seuraa myös kaupungille velvollisuus huolehtia, että sellainen teurastus voi käydä päinsä niin ajanmukaisesti ja taloudellisesti kannalta edullisesti kuin suinkin, eli toisin sanoen, että, kun nykyisiä teurastamoja siinä suhteessa tuskin käy hyväksyminen, rakentamalla tilavia ja tarkoituksenmukaisia teurastuslaitoksia tyydytetään odotettavissa olevaa tarvetta. Samalla kun valiokunta niinmuodoin katsoi uusien ajanmukaisten teurastamoiden rakentamista kaupunkiin ei ainoastaan suotavaksi, vaan yhdeksi, vieläpä tärkeimmäksi edellytykseksi pakollisen lihantarkastuksen käytäntöön ottamiselle täällä, olisi valiokunnan mielestä

teurastuspakon määrääminen pakollisen lihantarkastuksen yhteydessä tämän kysymyksen ainoa täydellinen ratkaisu.

Perusteltua aihetta oletukseen, että lihan saanti täten vaikeutuisi ja lihan hinta kohoaisi, ei valiokunta katsonut olevan olemassa, ja osottaakseen tämän viittasi selvittelyyn, jonka Tukholman kaupungineläinlääkäri Kjerrulf oli antanut vuonna 1893 julkaisemassaan lentokirjasessa »Fördyras köttet genom slag- och köttbesigtningstvång samt kunna offentliga slagthus bära sig». Niistä virallisista vastauksista, jotka herra Kjerrulf oli saanut 326 Saksan kaupungista, joissa teurastus- ja lihantarkastuspakko oli otettu käytäntöön, käy selville:

että lihan hinta ei kohoja tämän toimenpiteen eli kannettujen maksujen johdosta, vaan että se pysyy yhtä halpana niissä kaupungeissa, joissa on teurastuspakko ja pakollinen lihantarkastus voimassa, kuin naapurikaupungeissa, joissa mainittuja pakkotoimia ei ole otettu käytäntöön;

että lisäksi liha tulee yleensä laadultaan paljon parempaa teurastamoiden toimeentultua, jonka tähden pikemmin saattaa arvioida hinnan suhteellisesti alentuneen; sekä vihdoin

että julkiset teurastuslaitokset kannattavat kustannuksensa.

Viimeksi mainittu tieto pitää tietysti paikkansa ainoastaan siinä tapauksessa että, niinkuin kaikkialla on laita, teurastamoiden käyttämisestä saa kantaa maksun.

Valiokunta huomauttaa edelleen, että kaikkialla, missä teurastus- ja tarkastuspakko on otettu käytäntöön, kunta on rakennuttanut julkiset teurastamot. Lieneekin myönnettävä, että nämä laitokset, jotka pääasiallisesti ovat tulleet toimeen yleisen terveydenhoidon vaatimuksesta ja joiden hoidossa terveydellisten näkökohtain pitää olla yksinomaan määräävinä, eivät sovellu muodossa taikka toisessa käytettäväksi yksityisen voitoksi. Tämän mukaisesti myös pitäisi, siinä tapauksessa että uusia teurastamoja tänne rakennetaan, kunnan huolehtia niiden rakentamisesta ja hoidosta.

Tässä esitetyn valiokunnan ehdotuksen mukaisesti Kaupunginvaltuusto 14 päivänä tammikuuta 1902 päätti: jättää kysymyksen pakollisen lihantarkastuksen käytäntöön ottamisesta sillensä siihen asti, kun Helsinkiin on rakennettu ajanmukainen kunnallinen teurastuslaitos; sekä kehottaa Rahatoimikamaria ehdottamaan sopivaa paikkaa, joka voitaisiin varata teurastuslaitoksen rakentamista ynnä karjatoria varten, johon paikkaan on laitettava rautatieraitteet sekä vesijohto.

Kaupungininsinööri G. Idströmin pyynnöstä jätti Terveystoimikunta sitemmin ensimmäiselle kaupunginlääkärille, professori W. Sucksdorffille ja kaupungineläinlääkäri O. Lindströmille toimeksi kaupungininsinöörin kera antaa lausunnon mihin kunnallinen teurastamo ynnä karjamarkkinatori olisi sijoitettava. Tämän johdosta antamassaan lausunnossa nämä henkilöt mainitsevat tästä paikasta seuraavaa:

»Teurastamon rakentamisessa ja sijoittamisessa on niin hyvin huomiota kiin-

nitettävä niihin vaatimuksiin, joita sille on terveydelliseltä kannalta asetettava, kuin myöskin yhtä paljon vaarinoitava käytännöllisiä ja kaupallisia vaatimuksia. Mahdollisuus näiden ylen erilaatuisten vaatimusten yhteensovitteluun riippuu pääasiassimmin laitosta varten osotettavan paikan asemasta ja laadusta, jonka tähden lienee annettava lyhyt selvitys edellä mainituista vaatimuksista, ennenkuin ryhdytään har-kitsemaan meidän suunnittelemamme laitoksen paikkaa.

Terveydelliset vaatimukset ovat:

ettei paikka sijaitse aivan rakennettujen kaupunginosien vierellä;
että teurastamo sijoitetaan kaupungin laajenemisalun ulkopuolelle;
että laitoksen paikka on kuiva ja siitä käy helposti johtaminen pois vesi joko yhdistämällä ennestään olevaan lokaviemäriverkkoon taikka myös laittamalla erityinen teurastuslaitosta varten aijottu kanava;

että huuhdevesi puhdistetaan ennen avoveteen johtamista, sekä

että teurastuslaitoksen kaikki rakennukset ja eritoten teurastus- tai tallihuo-neiksi aijotut ovat tilavia, hyvin tuuletettuja ja alla olevasta maasta eristettyjä maa-perän saastumisen ehkäisemiseksi.

Käytännölliseltä kannalta taas vaaditaan:

että teurastamo sijaitsee mahdollisimman likellä kaupungin liikekeskustaa;
että teurastuslaitos sijaitsee aivan liikenneväylän varrella;
että laitoksen paikka voidaan yhdistää rautatieraitisiin;
että paikka, mikäli mahdollista, on likellä satamaa, missä on karjan purka-mista varten soveliaasti järjestettyjä laitureja taikka rantasiltoja;
että karjamarkkinatori sijoitetaan aivan teurastuslaitoksen vierelle; sekä vihdoin
että paikan korkeusolot ovat kutakuinkin edulliset.

Lopuksi on huomautettava, että ala, mikä kaupungeissa, joiden asukasluku on yli 50,000 hengen, tarvitaan kunnallista teurastamoa varten, arvioidaan 0,25 m²:ksi henkilöä kohti sekä että karjamarkkinatorin pitää olla noin 0,15 m²:ä henkilöä kohti. Kaupungissa, jonka väkiluku on 100,000 henkeä, olisi niinmuodoin näitä laitoksia varten yhteisesti osotettava kaikkiaan 40,000 m²:n ala.»

Ainoa paikka, joka tämän mukaisesti saattoi tulla kysymykseen teurastamon rakentamista varten tänne, oli tämän komitean mielestä se tehdastonteiksi jaettu ala, jota lännessä rajoittaa Sörnäisten kuritushuone ja idässä Sörnäisten panimolle vievä tie. Tämä paikka tarjoaisi seuraavia etuja:

1) asema on erillään ihmisasunnoista, olematta kuitenkaan matka kaupungin liikennekeskustaan ylen pitkä;

2) viereisiä alueita ei todennäköisesti milloinkaan luovuteta asuntotarkoituksiin, syytä että nämä alueet epäilemättä täytyy vastedes samoin kuin nykyään käyttää kaupan ja liikenteen taikka muihin yleisiin tarpeisiin;

3) rautatieyhteys liittymällä Sörnäisten haararataan saadaan helposti aikaan samoinkuin yhteys sataman kanssa;

4) korkeusolot ovat edulliset ja alueen kanavoiminen helposti toimeen pantavissa.

Kun niinmuodoin edellä mainittu paikka pääasiallisesti täytti kaikki edellä luettelut terveydelliset ja käytännölliset vaatimukset, ehdotti komitea

että Lautakunta esittäisi Kaupunginvaltuustolle, että 10:nneen kaupunginosan korttelit N:ot 274, 275, 278 ja 279 niiden välisine katuineen varattaisiin kunnallista teurastamoaa ynnä siihen kuuluvaa karjamarckinatoria varten, sekä lisäksi

että viereiset korttelit N:ot 272, 273, 276 ja 277, jotka nykyään ovat vuokralle annettuina, vastedeskin ainoastaan annettaisiin vuokralle eikä myytäisi, koska sanotut alat voivat olla tarpeen aijotun teurastamon laajentamiseksi taikka myös soveltuvat käytettäväiksi muihin kunnallisiin tarpeisiin,

Tähän ehdotukseen Terveydenhoitolautakunta yhtyi, ja Kaupunginvaltuustokin on sittemmin päättänyt varata korttelit N:ot 274, 275, 278 ja 279 tähän tarkoitukseen.

Terveydenhoitolautakunnan toimenannosta tohtori O. von Hellens ja arkkitehti K. Lindahl kävivät Kaupunginvaltuuston tähän tarkoitukseen antamalla apurahalla vuonna 1907 erinäisissä ulkomaisissa teurastuslaitoksissa, jonka jälkeen he marraskuun 22 päivänä 1907 antoivat Terveydenhoitolautakunnalle ehdotuksen ja luonnospiirustukset tšekäläistä kunnallista teurastuslaitosta varten, jotka asiakirjat Terveydenhoitolautakunta 28 päivänä marraskuuta 1907 lähetti Kaupunginvaltuustolle, samalla esittäen, että Kaupunginvaltuusto päättäisi asettaa komitean, joka laatisi lopullisen ehdotuksen tšekäläiseksi teurastuslaitokseksi ja muutoin kaikin puolin käsittelisi asian.

Tämän johdosta on Kaupunginvaltuusto 24 päivänä viimeksi kulunutta maaliskuuta jättänyt meille toimeksi antaa lausunnon kunnallisen teurastuslaitoksen tarpeellisuudesta, laitoksen ohjelmasta ja paikasta sekä siihen tarvittavista likimääräisistä kustannuksista, jota vastoin lopullisten piirustusten valmistaminen saisi jäädä Kaupunginvaltuuston erityisen päätöksen varaan.

Tätä meille annettua tehtävää täyttääksemme saamme kunnioittaen esittää seuraavaa:

Tšekäläisessä nykyisessä teurastuslaitoksessa, jonka haltijana on yksityinen yhtiö, jonka kaupungin kanssa tekemä välikirja kuitenkin päättyy jo vuonna 1910, haittaavat terveydellisessä suhteessa niin suuret puutteet ja epäkohdat, ettei sitä

oikeastaan enää ensinkään pitäisi saada käyttää tarkoitukseensa. Yksin se löyhkä, mikä siellä usein ja erittäinkin lämpimällä säällä vallitsee, voi milloin tahansa oikeuttaa kaupungin terveydenhoitoviranomaiset kieltämään laitosta enää käyttämästä, mutta muutoinkin on tämä teurastamo niin puutteellinen ja epäsovelias, ettei sopimusta sen käyttämisestä pitäisi millään ehdolla pidentää. Uusi teurastuslaitos ei niinmuodoin ole ainoastaan ehdottomasti tarpeen vaatima, vaan se olisi välttämättä niin pian kuin suinkin kunnan rakennettava. Sellaisen laitoksen rakennuttaminen ja sen hoidon luovuttaminen yksityisille henkilöille taikka yhtiöille ei saa tulla kysymykseen, sillä yksityisessä teurastuslaitoksessa on useimmiten oleva sangen vaikea ottaa tarpeellisessa määrässä huomioon yleisen terveydenhoidon vaatimuksia, jotka helposti joutuvat ristiriitaan yksityisetujen kanssa, kun tietenkin yksityiset henkilöt taikka yhtiöt rakennuttavat sellaisen laitoksen siinä mielessä, että saisivat siitä mahdollisimman suuren taloudellisen voiton. Edellä mainitussa, Helsingin Kaupunginvaltuustolle joulukuussa 1901 annetussa pakollisen lihantarkastuksen käytäntöön ottamista koskevassa valiokunnan mietinnössä huomautetaankin juuri tällä perustuksella että, jos mieli tänne rakennuttaa uusia teurastuslaitoksia, pitää kunnan hankkiutua ne rakentamaan ja ottaa niiden hoito huolekseen.

Kun me muun muuassa olemme saaneet toimeksemme antaa lausunnon täkäläisen vastaisen teurastuslaitoksen paikasta, olemme me Kaupunginasemakaavatoimikunnalta pyytäneet tietoa, onko tälle laitokselle muuta soveliasta paikkaa tarjona kuin minkä Terveydenhoitolautakunta on ehdottanut. Kaupunginasemakaavatoimikunnan tähän myötäliitetyn kirjelmän mukaan ei kuitenkaan ole olemassa toista tähän soveliasta paikkaa. Mitä tämän laitoksen paikkaan muutoin tulee, kannatamme me pääasiallisesti niitä mielipiteitä, jotka 14 päivänä helmikuuta 1906 herrain O. Lindströmin, W. Sucksdorffin ja G. Idströmin Helsingin Terveydenhoitolautakunnalle antamassa mietinnössä on julki lausuttu ja saamme sentähden ehdottaa, että teurastuslaitos rakennettaisiin Kaupunginvaltuuston tähän tarkoitukseen varaamiin 10:n kaupunginosan kortteleihin 274, 275, 278 ja 279.

Laitoksen ohjelmaan nähden kannatamme kaikin puolin herrojen K. Lindahlin ja O. v. Hellensin matkakertomuksessaan esittämiä näkökohtia.

Tämän ohjelman mukaisen teurastuslaitoksen rakennuttamisesta on, arkkitehti Lindahlin toimittaman likimääräisen arvion mukaan, kustannuksia noin 2,800,000 markkaa.

Vaikka meidän mielestämme terveydellisessä suhteessa niin tärkeän kysymyksen kuin tässä puheena olevan päättämässä yrityksen kannattavaisuudella ei pitäisi olla ratkaisevaa merkitystä, olemme kuitenkin arvelleet olevan huomauttaminen että, niinkuin edellä mainitusta kaupungineläinlääkäri Kjerrulfin toimittamasta selvityksestä näkyy, Saksan julkiset teurastuslaitokset yleensä ovat olleet kannattavia. Samalla

pyydämme huomauttaa, että niinhyvin Malmön kuin Gööteporin kunnalliset teurastuslaitokset ovat antaneet kohtuullisen koron niihin käytetylle pääomalle, vaikka Ruotsissa ei ole teurastuspakko käytännössä. Asian valaisemiseksi saamme niinkään mainita, että se komitea, jolla oli toimensaan ehdotuksen valmistaminen Tukholman kunnallista teurastuslaitosta varten, on arvioinut tämänkin antavan tarpeellisen koron rakennuspääomalle, vaikka laitoksen oli laskettu tulevan maksamaan lähes 7,000,000 kruunua.

Aivan tarkan arviolaskun tekeminen tänne suunnitellun teurastuslaitoksen kannattavuudesta on mielestämme nykyhetkellä mahdoton, syystä että tähän tarpeellisia tilasto- y. m. tietoja ei ole käytettävänä. Olemme kuitenkin katsoneet asiaksemme laatia likimääräisen kannattavuusarvion ja saaneet sen tuloksen kuin myötäliitetyistä taulukosta näkyy.

Tämä arviolasku on tehty sillä edellytyksellä, että pakollinen lihantarkastus sekä teurastuspakko täällä otetaan käytäntöön. Tähän olemme katsoneet olevamme täysin oikeutetut, syystä että paraikaa Eduskunnan käsiteltävänä oleva elinkeinolain ehdotus saattaa sen kunnille mahdolliseksi.

Sen nojalla mitä meillä näin on ollut kunnia esittää saamme kunnioittavimmmin ehdottaa, että *lisätty* Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että kunnallinen teurastuslaitos ynnä karjamarckinatori mitä pikemmin laitetaan tähän tarkoitukseen varatulle paikalle pääasiallisesti herrain K. Lindahlin ja O. v. Hellensin laatiman ohjelman mukaisesti 2.800,000 markaksi arvioituilla kustannuksilla, jotka suoritetaan 2 vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla, sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saisi toimekseen ryhtyä tämän yrityksen toteuttamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä, 4 päivänä kesäkuuta 1908.

O. v. Hellens.

Hjalmar Göös.
Frans Stockmann.

Oscar Lindström.
Karl Lindahl.

Kaupungin vastaisen teurastuslaitoksen likimääräinen kannattavaisuusarvio.

Menoja:			Tuloja:		
<i>I. Palkkoja:</i>			<i>I Teurastamomaksuja:</i>		
Johtaja (eläinlääkäri)	8,000		40,000 isoa nautaa à 3: —	120,000	
2 eläinlääkäreä, toiselle 5,000, toiselle 3,000 mk.	8,000		20,000 vasikkaa ja lammasta à 2: —	40,000	
3 hallimestaria à 1,200 mk.	3,600		8,000 sikaa à 3: 50	28,000	
1 portinvartija	1,000		200 hevosta à 3: 50	700	188,700
1 terveysteurastaja	1,200		<i>II. Markkinamaksuja:</i>		
1 koneenkäyttäjä	3,000		20,000 isoa nautaa à 1: —	20,000	
2 lämmittäjää á 1,200 mk.	2,400		5,000 vasikkaa ja lammasta à 0: 25	1,250	
1 tallimies	1,000		4,000 sikaa à 0: 50	2,000	
6 renkiä puhtaanapitoa varten à 1,000 mk.	6,000		1,500 porsasta á 0: 15	225	23,475
1 vaakamestari	1,200		<i>III. Tallimaksuja</i>		
Konttoriväki (1 kirjanpitäjä, 2 naista)	6,400		<i>IV. Myytyjä rehujä</i>		
Erinäisiä päiväpalkkalaisia	2,000	43,800	<i>V. Vaakamaksuja</i>		
<i>II. Käyttövoima: hielet, halot, öljyt y. m. tarveaineet, valaistus, hevoset</i>		25,000	<i>VI. Vuokratuloja (jäähdytyskuoneista, makasiineista y. m.)</i>		
<i>III. Kunnossapito ja korjaukset</i>		10,000	<i>VII. Ehdollisesti hyväksytyistä lihasta</i>		
<i>IV. Vesi</i>		6,000	<i>VIII. Myydyistä teurasjätteistä, lannasta y. m.</i>		
<i>V. Sekalaisia kustannuksia, nk. patruunat, ampumatarpeet, painatustyöt</i>		7,000			10,000
<i>VI. Rehut ja pehkut</i>		8,500			
<i>VII. Vakuutukset</i>		2,000			
<i>VIII. Arvaamattomia menoja</i>		1,000			
<i>IX. 5 % korko ja kuoletus 2,800,000 markalle</i>		140,000			
Voitto		1,875			
Yhteensä		245,175	Yhteensä		245,175

HELSINGIN KAUPUNGIN
ASEMAKAAVATOIMIKUNTA.

Helsingissä. 25 p:nä toukokuuta 1908.

N:o 9.

Komitealle, joka on asetettu valitsemaan paikkaa Helsingin kunnalliselle teurastuslaitokselle.

Komitean kirjelmässä huhtikuun 18 päivänä 1908 tekemän kysymyksen johdosta, voisiko Kaupungin asemakaavatoimikunta Helsingin vastaisen teurastuslaitoksen paikaksi osottaa jonkun muun soveliaan tontin kuin korttelit N:ot 272—279, saa Toimikunta mielipiteenään lausua, ettei kaupungin käytettävänä nykyään ole muita tähän tarkoitukseen sopivia tontteja.

Kaupungin asemakaavatoimikunnan puolesta:

Gustaf Nyström.

Bertel Jung.

Valiokunnan mietintö Helsingin kaupungin uuden poliisijärjestyksen ehdotuksen johdosta.

Sittenkun Maistraatti kirjelmässään maaliskuun 18 päivänä kuluvaan vuoteen oli Kaupunginvaltuustolle lausunnon antamista varten lähettänyt Maistraatin tekemän ehdotuksen Helsingin kaupungin uudeksi poliisijärjestykseksi ynnä siihen liitetyn mietinnön, on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan sitä seuraavan huhtikuun 14 päivänä lähettänyt asian valmisteltavaksi valiokuntaan, johon allekirjoittaneet kuuluvat. Tehdävän täytäten saa valiokunta antaa seuraavan lausunnon asiasta.

Käsiteltävänä olevaa uuden poliisijärjestyksen ehdotusta vastaan, joka pääasiassa liittyy nykyään voimassa olevaan, maaliskuun 29 päivänä 1878 vahvistettuun poliisijärjestykseen, ei valiokunnalla ole ollut mitään muistuttamista mitään ehdotuksen järjestykseen ja perusteihin tulee. Ehdotukseen sisältyvät voimassa olevan poliisijärjestyksen muutokset ja lisäykset ovat johtuneet lisäksi tulleista uusista asetuksista taikka kaupungin nopean kasvamisen aikaansaamasta enemmän säännöittelyn tarpeesta järjestyksen taikka terveydenhoidon vaatimuksiin nähden.

Valiokunta ei kuitenkaan ole katsonut olevan vajaiten sivuuttaminen erinäisiä ehdotuksen yksityiskohtia, jotka osittain ovat vähemmän tärkeitä, mutta ovat näyttäneet valiokunnasta kaipaavan selvennystä taikka lisäystä. Ja saa valiokunta tässä alempana pykälittäin esittää, mikä tässä kohden on kiinnittänyt valiokunnan huomiota.

3 §:än nähden saa valiokunta ehdottaa sellaista muutosta, että pykälässä § 3. luetellut poikkeukset, mitä koululapsiin ja sukulaisiin tulee, poistettaisiin, syystä että osotetoimiston hyöty vastakkaisessa tapauksessa jäisi riittämättömäksi.

Tarjotakseen suurempaa mukavuutta yleisölle saa valiokunta ehdottaa 6 §:n § 6. muodosteltavaksi uudestaan siihen suuntaan, että siitä käy selville, että ilmoituksen saa tehdä joko asianomaisiin poliisivartiokonttoreihin taikka myös keskuspoliisin yhteyteen järjestettyyn osotetoimistoon.

- § 15. 15 §:n toisessa momentissa voinee *kirves* tässä kohden tavallisimpana työkaluna ja täydellisyyden vuoksi alkaa momentin.
Tämän pykälän viimeistä momenttia näyttää olevan selvennettävä siihen suuntaan, että ampuma-aseitten, joita kantavat tahi kuljettavat muut kuin sotaväki, pitää olla varustettuina päällyksellä, siihen katsomatta ovatko ne ladattuja vai eikö.
- § 17. 17 §:n 2 momentin ehdottaa valiokunta muutettavaksi näin kuuluvaan selvempään muotoon:
Maistraatin määräyksestä sulettakoon katu tahi sen osa *pitemmäksi tahi lyhemmäksi ajaksi joko kokonaan taikka myös liikkeeltä, jossa käytetään ajoneuvoja ylipäättään taikka määrätynlaatuista ajoneuvoja.*
- § 27. Kun juhta voi kuorman painoon katsomatta ylenmäärin rasittua epäsoveliaasti taikka huolimattomasti asetetun kuorman kautta, lienee sanan »kuormaa» jälkeen lisättävä sanat »*eikä sillä tavoin*».
- § 34. Sittenkun lätkäruoska nyttemmin on yleisemmin tullut käytäntöön Helsingin pika-ajurienkin keskuudessa, näkyy 34 §:stä olevan poistettava sanat »taikka ruoskalla sipaiseminen».
- § 36. 36 §:n 3 momentista näyttävät sanat »joka on ajoneuvojen takana» voitavan poistaa, varsinkin kun nimilaatan sijoittamista tässä puheena olevassa tapauksessa ajoneuvojen kylkeen tähän asti on kaupungissa käytetty haittaa syntymättä.
- § 37. Sanan »kuorma-ajureina» jälkeen lienee 37 §:än täydellisyyden vuoksi lisättävä sanat *kaupunginlähetteinä, kantajina.*
- § 39. Kun eläinten kuljetuksessa ei ainoastaan ole vaadittava, että eläimet eivät voi päästä irralleen, vaan päinvastoin on tärkeätä, että kuljettajalla on eläimet täydellisesti vallassaan, jotta vaarallinen ja varsin sopimaton kadunjuoksu ehkäistään, on selvitys mainituissa kohden näkynyt olevan pykälään tehtävä.
- § 40. 40 § näyttää voitavan täydentää määräyksellä, että eläinten kuljetusta on vilkasliikkeisillä kaduilla vältettävä.
- § 41. 41 §:ssä määrätään koirain hoitoon nähden, että niitä joko on talutettava nauhasta *taikka* on ne varustettava kaulapannalla, jossa mainitaan omistajan nimi ja asunto. Valiokunnalta ei ole jäänyt huomaamatta, että koirain pitäminen on kehittynyt epä-

järjestykseksi, jota järjestysvalta ei enää voi välinpitämättömänä katsella. Ehdoksi koiran pitämislle kaupungissa on sentähden pantava, että omistaja hoitaa koiraansa niin, ettei siten ehkäistä toisen hupaisuutta eikä järjestystä ja terveydenhoitoa. Valiokunta sentähden ehdottaa määräysten koventamista siihen suuntaan, että koirain ei ole sallittava kuljeksia kaupungin kaduilla, ja että siinä tapauksessa 41 §:n 1 momentissa sana »taikka» vaihdetaan sanaan *ja*, sekä tähän liittyen, että sanat »ilman sellaista kaulapantaa kuin ylempänä on sanottu» 2 momentista poistetaan.

42 §:n 1 momenttiin lienee täydellisyyden vuoksi »ulvonta» sanan jälkeen § 42. lisättävä sanat »*taikka se muutoin*», jonka ohella samassa tarkoituksessa 2 momenttiin sanan »pahanilkiseksi» eteen voitane lisätä sanat *äkäiseksi taikka*.

Täydellisyyden vuoksi lienee 43 §:än sanan »vesikauhu» jälkeen lisättävä § 43. sanat *taikka muu vaarallinen tauti*.

47 §:n ehdottaa valiokunta täydennettäväksi näin kuuluvaksi: § 47.

»Väkijuomain nauttiminen yleisellä paikalla tahi kadulla *julkisessa muuslaitoksessa, porttikäytävässä ja porraskäytävässä* taikka (poist.) pihamaalla on kielletty.

Tässä pykälässä oleva määräys arveluttaa sen johdosta, että poliisi saattaisi § 52. väärinkäyttää ehdotettua toimivaltaansa ryhtyäkseen tarpeettomasti kaupalliseen elämään, varsinkin kun sanottu toimivalta, pykälän sanamuodon mukaan, olisi vartio-poliisillakin. Valiokunta sentähden ehdottaa että, kun poliisimiehen on 8 §:n mukaisesti katsottava ettei väentungosta saa tapahtua, tämä pykälä poistettaisiin.

53 §:ssä olevaan määräykseen valiokunta ehdottaa sellaisen selvennyksen, § 53. että viranomaisen on, julkinaulattaessa pykälässä mainittua tiedonantoa, siitä ilmoitettava talonomistajalle.

60 §:n sanamuotoon nähden valiokunta ehdottaa, että pykälä täydennettäi- § 60. siin niin, että »tulenvaaran» jälkeen pantaisiin sanat *taikka tapaturman*.

Jotta poliisijärjestys tulisi yhdenmukainen tekeillä olevan uuden poliisijärjes- § 61. tyksen kanssa, lienee 61 §:n sanat »tämän apulaisella» vaihdettava sanaan *poliisi-tarkastaja*.

62 §:stä näyttävät sanat »taikka häiritsevän lähistön asukkaita tahi yleisöä» § 62. voitavan poistaa.

- § 66. 66 §:än ehdottaa valiokunta sen suuntaista lisäystä, että asfalttipadan puhdistusta ei saa kadulla toimittaa vasaroimalla, mikä suuresti häiritsee ympäristöä.
- § 73. 73 §:n määräyksiin lienee lisättävä, että myöskin *vaatteiden ripustaminen kuivamaan* on tässä pykälässä mainitun rajoituksen alainen.
- § 100. 100 §:n ensimmäisessä lauseessa olevaa kieltoa lienee täydennettävä lisäämällä sanan »tupakanpoltto» jälkeen sanat *ja avonaisen kynttilän käyttäminen*. Mainitun pykälän a) momentissa lienee sanan »sirkusrakennuksissa» jälkeen lisättävä sanat *ja niihin verrattavissa näytäntösaleissa*. b) momentissa oleva määräys lienee, jotta se käsittäisi myös valtionrautateille kuuluvat tavaramakasiinit ja pakkahuoneet, muutettava näin kuuluvaksi: b) *yleisissä tavaravajoissa, tavaramakasiineissa ja kauppahalleissa*.
- § 102. Kun varastojen sijoittamista ullakoille ylipäätään, siinäkin tapauksessa että palopohja on olemassa, tulenvaarallisuuden kannalta täytyy pitää hyljättävänä, lienee sanat »ilman palopohjaa» 102 §:stä poistettava.
- § 106. Jotta 106 § saisi onnistuneemman muodon, voitaneen siitä poistaa sanat »tahi huonossa huudossa olevan».
- § 114. 114 §:ssä on määräys niiden alaikäisten alimmasta iästä, joita käytetään tahi jotka toimivat kirjain kaupustelijoina taikka muun ammattimaisen katukaupan harjoittajina. Maistraatti on ikäraajaksi ehdottanut kymmenen vuotta määräten, että kahtatoista vuotta nuoremmille lapsille vaaditaan poliisin lupa sellaisen ammatin harjoittamiseen. Siihen siveellisesti turmelemaan vaikutukseen nähden, mikä kaupungin kaduilla kuljeskelemisella on kasvavaan sukupolveen, on valiokunta sitä mieltä että, huomioon ottamalla niinkään ne toivomukset, joita tässä kohden on eri tiloissa lausuttu, pitemmälle menevä säännöittely on aikaan saatava. Siinä kohden valiokunta ehdottaa, että ikäraja nyt puheena olevassa suhteessa nostettaisiin kahteentoista ja viiteentoista vuoteen. Sen ohella näyttää se vuorokaudenaika, jolloin viittätoista vuotta nuorempia lapsia saa lähettää puheena olevan pykälän 2 momentissa mainittua tarkoitusta varten kaupungille, olevan lyhennettävä kello seitsemän illalla ja saman kellonlyömän aamulla väliseksi ajaksi.
- § 117. Tarpeettomana näyttää 117 §:n viimeinen lause voitavan poistaa, varsinkin kun koulunkäynnin laiminlyöminen tässä puheena olevasta syystä kuuluu koulukurinpidon alaan.

120 §:ssä oleviin, lihakaupoissa noudatettaviin määräyksiin saa valiokunta § 120. ehdottaa lisäksi sen suuntaisen määräyksen, että teurasliha on myymälöihin niin ripustettava, ettei se kosketa seinään, sekä että paperia, johon on painettu taikka kirjoitettu, ei saa käyttää ruokatavarain kääreeksi.

Täydellisyyden vuoksi lienee 122 §:n 2 momenttiin sanan »myyntipaikkaa» § 122. jälkeen lisättävä sanat *siihen kuuluvine varastohuoneineen.*

127 §:n sanamuoto lienee selvennettävä siihen suuntaan, ettei *nylkemätöntä* § 127. jänistäkään saa säilyttää myymälässä, jossa tuoretta lihaa myydään.

135 §:än näyttää tarpeelliselta panna nimenomainen määräys että pykälässä § 135. mainitussa matkustajahuoneessa pitää olla tarpeellinen määrä *sylkiastioita.*

145 §:ssä on toistettu nykyään voimassa olevat määräykset ravintolain ja § 145. anniskelupaikkain sulkemisajasta. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, että pysyttämällä nykyään voimassa oleva sulkemisaika ensiluokkaisissa ravintoloissa kävisi, minkäänlaista haittaa järjestysvallalle syntymättä, tarjoilu-aikaa pidentäminen tunti eli kello kahteen yöllä, joten monessa tapauksessa voitaisiin välttää se mutka, että iltamia toimeenpannessa täytyy hakea anniskeluaajan pidentämistä.

Edellä lausutun nojalla valiokunta saa kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto asiasta antamassaan lausunnossa kannattaisi valiokunnan edellä esittämiä muutosehdotuksia.

Helsingissä, syyskuun 17 päivänä 1908.

August Lundqvist.

Lennart Cajander.

K. R. Wahlfors.

Alarik Hernberg.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Mietintö ynnä ehdotus Helsingin uudeksi poliisijärjestykseksi.

Läänin Kuvernööri on Maistraatille lähettämässään kirjelmässä 31 p:ltä lokakuuta 1906 esiintuonut, että Helsingin kaupungin voimassaoleva poliisijärjestys, jonka Kuvernööri on vahvistanut yksissä neuvoin kaupungin Maistraatin kanssa 29 p:nä maaliskuuta 1878, oli monessa suhteessa vanhentunut ja puutteellinen, joka puutteellisuus oli yhä enemmän tullut näkyviin sitä mukaa kuin kaupungin pinta-ala ja väkiluku olivat lisääntyneet. Tämän vuoksi oli Kuvernöörissä herännyt ajatus, että olisi välttämätöntä ryhtyä tutkimaan ja tarkastamaan mainittua poliisijärjestystä, ja on Kuvernööri sentähden antanut Maistraatille toimeksi yksissä neuvoin kaupungin poliisimestarin kanssa ottaa harkittavaksensa tämän kysymyksen ja Kuvernöörille antaa sellaisen ehdotuksen ja lausunnon, johon Maistraatti katsoisi asianhaaran antavan aiheita. Samalla on Kuvernööri esittänyt Maistraatille muutamia näkökohtia, jotka Kuvernöörin mielestä erittäin olisivat otettavat huomioon pääkaupungin uutta poliisijärjestystä laadittaessa. Nämät näkökohdat ovat seuraavat:

Kuvernöörin Maistraatin esityksestä 24 p:nä tammikuuta 1906 antamalla päätöksellä on tosin rangaistus voimassa olevassa poliisijärjestyksessä mainituista rikkomuksista uusiaikaistutettu uudempien teorioiden mukaan rangaistuslatitudin laajentumisesta, mutta sellainen epäoleellisuus on kuitenkin jälellä, että poliisijärjestys sisältää joukon uhkasakkoja, joita 19 p:nä joulukuuta 1889 annetun rikoslain ilmestyttyä ei voi enään sovelluttaa.

Ne järjestyssäännökset, jotka koskevat oikeutta pitää kokouksia kaupungin alueella, ovat saatettavat tarkasti yhdenmukaisiksi Valtiosäätöjen 1905 vuoden valtiopäivillä hyväksymän esitysehdotuksen kanssa laiksi kokoontumisvapaudesta. *)

Kuvernöörin mielestä tuskin tarvitsi huomauttaa, että 26 p:nä lokakuuta 1901 kaupungin poliisijärjestykseen tehty lisäys ja seuranneen marraskuun 19 p:nä siihen

*) Nytemmin on tästä asiasta annettu laki yleisistä kokouksista 20 p:ltä helmikuuta 1907.

aikaansaatu muutos ovat tapahtuneet ilman että kaupunginviranomaisille oli valmistettu tilaisuutta antaa heille suomalaisen oikeuskäsityksen mukaan kuuluvaa myötävaikutustaan, mikä seikka jo itsestään olisi omansa herättämään kysymyksen poliisijärjestyksen tarkastamisesta.

Puheenaolevaa poliisijärjestystä haittaavaksi puutteeksi Kuvernööri vielä on tahtonut merkitä siinä löytyvät niukat määräykset liikenteestä kaupungin kaduilla, vaikkakin laajan raitiotieverkon rakentaminen ja vilkkaan automobiili- ja polkupyöräliikkeen syntyminen näyttävät edellyttävän määrättyjä yleisiä säännöksiä keskusliikkeestä ja ankarampia määräyksiä sen esteettömästä voimassapitämisestä. Selvää on, että määräykset katujen puhtaanapidosta, katujen ja jalkakäytävien puhdistaminen lumesta ja jäästä siihen luettuna, kaipaavat sellaista muutosta, että ne paremmin kuin tähän asti vastaisivat yleisön vaatimuksia tässä suhteessa, minkä ohessa on huomautettu, että olisi aikaansaatava uusia määräyksiä siitä, miten ja milloin loka- ja likavesikaivoja sekä käymälöitä olisi tyhjennettävä.

Oli yleisesti tunnettu ja tunnustettu, että kaupungin virka- ja palvelusmiesten tehtävien täyttäminen usein viipyi sentähden, että oli vaikea tavata suuremmissa taloissa asuvia henkilöitä; poliisiviranomaisilla niinkään oli usein suuria vastuksia, kun oli tarvis ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin katujen ja pihojen puhtaanapitämiseksi, lumen vedättämiseksi, jalkakäytävien hiekottamiseksi y. m. Kuvernööristä on näytännyt, että mainittujen haittojen poistamiseksi mikäli mahdollista olisi tarpeellista asettaa ainakin suurempiin taloihin »vakinaisia» talonmiehiä, jotka määrättävän edesvastuun uhalla olisivat velvolliset palvelemaan asianomaisia viranomaisia antamalla tarvittavia tietoja sekä ryhtymään heille kuuluvaan toimeen puhtaanapidon ynnä muun sellaisen suhteen. Sitäpaitsi Kuvernööri on tahtonut jättää tutkittavaksi, voisiko talonomistajia velvoittaa pitämään yksityistenkin taloissa ja määrättyinä lähemmin osotettuina aikoina iltasin rappukäytävät valaistuina kuin myös niihin ripustamaan tauluja talon vuokralaisista, jota paitsi talon osotenumero sisäänkäytävän kohdalla olisi niin laitettava tahi valaistava, että sen hämäränkin tullen saattaisi selvästi eroittaa.

Vielä ansaitsisi ottaa harkittavaksi, missä määrin voimassa olevat määräykset torija rihkamakaupasta sekä sen harjottamistavasta olivat sopusoinnussa nykyisen käsityksen kanssa järjestyksestä, joka pitäisi vallita Helsingin suuruudessa ja laajuudessa kaupungissa.

1878 vuoden poliisijärjestyksen 30 §:n sisällykseen nähden lienee myöskin tarpeellista toimeenpanna tarkastus, huomioonottaen Kuvernöörin päätöksen 10 p:ltä joulukuuta 1892 väkijuomien anniskelusta Helsingin kaupungin hotelleissa ja ravintoloissa.

Niinkään lienee tarpeellista toimittaa uudestaan 39 §, mikäli se koskee edesvastuuta kerjäämisestä, koska sanottu pykälä viittaa Helsingin vaivaishoito-ohjesääntöön, eikä asiasta 23 p:nä lokakuuta 1896 vahvistettu ohjesääntö, joka on laadittu senjälkeen kuin armollinen asetus yleisestä vaivaishoidosta maassa 17 p:ltä maaliskuuta 1879 on julkaistu, sisällä, syystä kyllä, »rangaistusmääräyksiä», vaan ainoastaan muita seuraamuksia kerjäämisestä.

Samalla kuin Kuvernööri edelleen on tahtonut varteen otettavaksi esiintuoda, eikä olisi syytä, mikäli se saattaisi koskea yleistä turvallisuutta ja keskuusliikettä, sisällyttää puheenaolevaan poliisijärjestykseen myöskin rangaistusmääräyksiä sähkövalo- ja sähkövoimajohtojen sekä puhelinjohtojen asettamista ja voimassapitämistä koskevien säännösten rikkomisesta, on Kuvernööri tahtonut kiinnittää Maistraatin huomiota siihen, eikä olisi mahdollista poliisijärjestykseen otettavilla määräyksillä edes jossain määrin ehkäistä niitä yleisesti valitettuja terveydellisiä haittoja ja ikävyyksiä, joita syntyy sen kautta, että savupiiput suitsuttavat nokeavaa savua kaupungin keskustaan.

Lopuksi Kuvernööri on puoltanut johtavaksi periaatteeksi tulevassa poliisijärjestyksen uudistamistyössä sellaista menettelyä, että poliisijärjestykseen mikäli mahdollista sisällytettäisiin ainoastaan yleisiä määräyksiä, jotavastoin yksityiskohtaiset säännökset olisivat otettavat erityisiin ohjesääntöihin, jotka joka tapauksessa olisivat julkaistavat liitteinä poliisijärjestykseen.

Sittemmin on Maistraatti kirjelmässä 26 p:ltä marraskuuta 1906 kehottanut sekä v. t. poliisimestaria että kaupungin rakennuskonttoria, satamakonttoria, palokomisioonia, terveyshoitolautakuntaa ja vaivaishoitohallitusta antamaan Maistraatille lyhyitä ilmoituksia niistä muutoksista ja lisäyksistä voimassaolevaan poliisijärjestykseen, jotka asianomaiset katsoisivat tarpeellisiksi; minkä jälkeen ja sittenkuin nämät ilmoitukset oli annettu, Maistraatti yksissä neuvoihin v. t. poliisimestarin ja kaupunginlääkäarin, professori Sucksdorffin kanssa, joka viimeksimainittu on edustanut terveyshoitolautakuntaa, on laatinut oheenliitetyn ehdotuksen uudeksi poliisijärjestykseksi Helsingin kaupungille. Tätä ehdotusta laatiessaan Maistraatti on myöskin ottanut tutkittavakseen ne toivomukset, joita asiassa on lausuttu Maistraattiin saapuneissa kolmessa eri kirjelmässä, joista yhden on allekirjoittanut Suomen rakennusmestariiliiton Helsingin haaraosasto, Helsingin ajuriyhdistys ja Uudenmaan Eläinsuojeluyhdistys yhteisesti, toiset kaksi taas ovat viimeksimainitun yhdistyksen yksin allekirjoittamat.

Mitä läänin Kuvernöörin ylempänä mainitussa kirjelmässä esittämiin toivomuksiin tulee, on Maistraatti katsonut tarpeelliseksi esiintuoda seuraavaa:

Kuvernööri on lausunut, että olisi toivottavaa olla olemassa sellainen käsky, että ainakin suurempiin taloihin oli asetettava »vakinaisia» talonmiehiä, jolla nähtävästi tarkoitetaan, ettei enään sellaisten talojen talonmiehentointa saisi hoitaa henkilöt, jotka pitävät tätä tointa vaan sivuaskareenaan. Tätä käskyä perustellaan sillä, että jokaisessa sellaisessa talossa täytyisi löytyä henkilö, joka aina olisi viranomaisten tavattavana antamassa tietoja talossa asuvista henkilöistä, samalla kuin poliisiin ohjeet talolle kuuluvasta puhtaanaapidosta y. m. voitaisiin hänen kauttaan heti saattaa asianomaisten tietoon ja panna täytäntöön.

— Jo kirjelmässä 31 p:ltä lokakuuta 1901 kaupungin silloinen poliisimestari, översti W. Carlstedt teki samansuuntaisen ehdotuksen, vaikkakin melkoisesti poikkeavassa muodossa ja myöskin kerrassaan toisessa tarkoituksessa. Kaupunginvaltuusmiehet huomauttivat tätä ehdotusta vastaan *), että voimassaolevan, kunnallishallinnosta kaupungissa 8 p:nä joulukuuta 1873 annetun Keis. asetuksen 7 ja 53 §:ssä löytyvien säännösten mukaan, kaikki kunnalliset oikeudet ja velvollisuudet (muutamilla poikkeuksilla, josta tässä ei ole kysymystä) olivat olevat kaikille kaupunkikunnan jäsenille yhteisiä, sekä että ainoastaan sellaiset persoonalliset palvelustyöt, joita oli tehty ennen laillisesti hyväksytyt perustusten mukaan, olivat vatedeskin samain perustusten mukaan suoritettavat. Talonomistajien velvollisuudeksi erityisesti pantuihin sellaisiin palvelustöihin kuuluu kyllä pihan ja kadun puhtaanapitäminen, mutta näiden velvollisuuksien täyttämistä varten ei heitä voi velvoittaa asettamaan talonmiehiä, vaan täytyy heillä olla valta suorittaa nämät velvollisuudet muullakin tavoin (esim. puhtaanapitoyhtiötä käyttämällä, jos sellaiseen oli tilaisuutta). — Koska Maistraatti on ollut ja edelleenkin on Kaupunginvaltuuston kanssa samaa mieltä, ei Maistraatti ole voinut yhtyä Kuvernöörin tekemään ehdotukseen.

Kuvernööri on edelleen huomauttanut, että olisi toivottavaa olla olemassa sellainen määräys, että joka talon osotenumero sisäänkäytävän kohdalla olisi niin laitettava tahi valaistava, että sen hämäränkin tullen saattaisi selvästi erottaa. Tähänkään ehdotukseen Maistraatti ei ole katsonut voivansa yhtyä, koska se ilman täysin vastaavaa hyötyä tulisi rasittamaan erittäinkin laitakaupungilla olevien pienempien talojen omistajia.

Mitä tulee siihen, että poliisijärjestykseen otettaisiin määräyksiä sähkö- ja muiden johtojen suojelemisesta, niin löytyvät sellaiset määräykset jo yleisessä laissa **), minkätähden niiden toistaminen poliisijärjestyksessä on katsottu tarpeettomaksi.

Muut Kuvernöörin esiintuomat näkökohdat on ehdotuksessa mikäli mahdollista varteenotettu.

Edellämainituissa, paitsi muiden, Uudenmaan eläinsuojeluyhdistyksen antamissa kirjelmässä lausutaan, mikäli koskee poliisijärjestystä, seuraavat toivomukset:

että poliisijärjestykseen otettavalla määräyksellä olisi kiellettävä ajamasta vastaamässä muutoin kuin käyden;

että rakennuttaja, urakoitsija ja vastuunalainen rakennusmestari olisivat velvoitettavat perustuksesta kaivetun maan, kivien y. m. kuljettamista varten rakennuspai-

*) Katso Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja N:o 32 vuodelta 1902 sivu 20.

**) Vert. m. m. R.-L:n 34 luv. 10 ja 12 §:ää, lakia sähkölaitoksista valon synnyttämistä tahi voiman siirtoa varten 11 p:ltä huhtikuuta 1901, sekä K. as. samalta päivältä niistä ehdoista, joilla saadaan perustaa ja käyttää sellaisia laitoksia kuin myös Keis. kirjettä 4 p:ltä elokuuta 1886 Helsingin kaupungin palotelegrafin rauhoittamisesta.

kalta pois tahi päinvastoin laittamaan sillan perustuksen pohjasta aina vakavalle maanpinnalle asti sekä tekemään lujan ajotien sillan päästä kadulle tahi tielle, minkä ohessa tiilipinkat, hiekka, kalkki, ruukki y. m. olisivat pantavat varastoon niin, että hevosmiehillä olisi helppo pääsy niiden luokse;

että ajomies saisi ottaa korkeintaan 750 kilogrammaa painavan kuorman sekä että ajoneuvot olisivat varustettavat jarrulla ja silat vatsavyöllä;

että ajettaessa korkeintaan kolme henkilöä saisi asettua yhden hevosen vedettäväksi, sekä ettei ajaja saisi käyttää muuta kuin pitkää n. k. lätkäruoskaa, samalla kuin raaka ja yhtämittäinen hevosen ruoskiminen olisi joka tapauksessa kiellettävä;

että opetettujen eläinten näyttelemistä ei olisi sallittava;

että tavanmukaista, raakaa eläinrääkkäystä kuljeksivia koiria kiinniotettaessa ei saisi harjoittaa;

että, niinkauvan kuin rekikelästä kestävä, porttikäytävissä pitäisi olla lunta hajotettuna taikka asetettuna puinen silta;

että eläimiä ei saisi kohdella julmasti kuljettaessa myyntipaikalle taikka teurastuslaitokselle;

että eläimien myyntipaikat olisivat varustettavat vajoilla, joissa eläimiä voitaisiin säilyttää öisin, ja joissa kylmällä ilmalla kaupankäynti olisi tapahtuva;

että lintuja pitäisi kuljettaa vähintään 70 cm korkeissa häkeissä, joissa löytyisi pinta-alaa 500 cm² kutakin täysikasvuista lintua kohti, poikasia 50 cm korkeissa 360 cm² pinta-alaa kullekin, minkä ohessa eläimet olisivat varustettavat ruoalla ja vedellä; sekä

että kaupunki hankkisi vaunuja, joissa sairaita tahi vahingoitettuja eläimiä voitaisiin sopivalla tavalla kuljettaa pois, mitkä vaunut olisivat säilytettävät ehdotteeksi pääpaloasemalla, josta niitä tarpeen sattuessa voitaisiin pyytää käytettäväksi.

Maistraatti on, mikäli mahdollista, koettanut tyydyttää näitä toivomuksia ehdotusta laatiessaan.

Lopuksi Maistraatti katsoo vielä olevan tarpeellista lausua mielensä poliisijärjestyksen suhteesta yleiseen lakiin, ennen kaikkea rikoslakiin, sekä erinäisiin määräyksiin, ohjesääntöihin ja järjestysohjeisiin, jotka koskevat asioita, joilla on yhteyttä poliisijärjestyksessä käsiteltyjen kysymysten kanssa.

Sellaista laatua olevia määräyksiä, joita löytyy tuontuostakin julkaistuissa poliisijärjestyksissä, antavat kaupungille Kuvernööri ja Maistraatti yhteisesti. Näiden viranomaisten toimivalta mainitussa suhteessa ei nojaudu mihinkään yleisessä laissa oleviin säännöksiin, jos semmoisina ei saada pitää R. K. 29 luv. 1 §:ää ja O. K. 10 luv. 28 §:ää, jotka lainpaikat kuitenkin eivät sisällä mitään selvää määräystä asiasta. Kaupunkien valituksiin 28 p:nä elokuuta 1727 annetun resolutsioonin ensimmäisessä kohdassa sanotaan kuitenkin, että ne asiat, jotka varsinaisesti koskevat kaupunkien kauppaa,

järjestyshoitoa ja taloutta, ovat asianomaisten kaupunkioikeuksien käsiteltävät, minkä ohessa 1734 vuoden lain vahvistuksessa lausutaan, että tämä laki ei sisällä sitä, mikä kuuluu talous- ja politiasäntöihin. Hallinnollista tietä syntyneen, Helsingin kaupungin poliisilaitoksesta 15 p:nä joulukuuta 1897 annetun arm. asetuksen 13 §:ssä säädetään, että Kuvernöörillä on valta välittömästi, taikka, kun se katsotaan tarpeelliseksi, yksissä neuvoin kaupungin Maistraatin kanssa taikka Kaupunginvaltuusmiehiä kuulusteltuaan antaa käskyjä, jotka saattavat olla tarpeen vaatimia poliisin toiminnalle järjestyksen ja hyvän tavan ylläpitämiseksi, ja niiden rikkomisesta sellaisissa tapauksissa, kun yleisessä laissa ei löydy säännöksiä, määräämään sopivat uhkasakot, kuitenkin ei 400 markkaa korkeammat. Kuvernöörille äsken mainitussa asetuksessa annetun vallan antaa sellaisia käskyjä Maistraatin myötävaikutuksetta on kuitenkin katsottu olevan ristiriidassa sekä kaupungeille perustuslaeissa vakuutetun itsehallitusoikeuden että Säätyjen myötävaikutuksella syntyneen, kunnallishallinnosta kaupungissa 8 p:nä joulukuuta 1873 annetun arm. asetuksen 76 §:n kanssa ja sentähden olevan vailla oikeudellista merkitystä.

Mitä tulee varsinaisten rikosten ja poliisirikkomusten väliseen erotukseen, on tämän sanottu olevan siinä, että rikoksessa rikollinen toiminta suuntautuu jotakin lailla turvattua objektia vastaan, jonka loukkaamattomuus on yleisen tahi yksityisen edun esineenä, mutta poliisirikkomukset ovat ainoastaan tekoja, jotka ovat kielletyt sentähden, että niihin ryhtymisen on havaittu usein olevan vaarallista laatua. Tämä erotus, jonka teoreettisesti pitäisi ilmaista myöskin poliisijärjestyksen pätevyuden rajan rikoslakiin nähden, ei kuitenkaan sovi yhteen todellisuudessa voimassa olevan kanssa, jonka ilmaisee ainoastaan rikoslain sisällys siten, että rikoksista, joita jo on käsitelty rikoslaissa, ei saa enään määrätä rangaistusta poliisijärjestyksessä. Rikoslakiin onkin, etenkin 42, 43 ja 44 lukuun, otettu erinäisiä säännöksiä, jotka tarkoittavat »yhteiskunnalle turmiollisimpia ja yleisimmin esiintyviä politiarikkomuksia». Tämän johdosta ja siihen nähden mitä ylempänä on sanottu siitä, että teot, joista jo rikoslaissa on säädetty rangaistus, eivät enään saisi tulla rangaistusuhkan esineeksi politiamääräysten kautta, poliisijärjestyksen ehdotuksesta olisi myöskin pitänyt jättää pois kaikki se, mikä koskee rikoslaissa jo käsiteltyjä rikkomuksia. Niin onkin ehdotusta laadittaessa mikäli mahdollista menetelty, mutta kuitenkin on näyttäytynyt mahdottomaksi täydellisesti tyydyttää kerrottua teoreettisesti oikeaa vaatimusta. Tämän mahdottomuuden selvittämiseksi viitattakoon esimerkiksi ehdotuksen 44 §:ään, jossa sanotaan, että kaikenlainen yleisen tahi yksityisen omaisuuden raiskaus kaupungissa tahi sen alueella on kielletty.» Käsitteellä »raiskaus» on laaja merkitys; siihen voidaan katsoa kuuluvaksi melkein kaikki, mitä rikoslaki sisältää vahingonteosta ja haaskauksesta kuin myös osaksi se, minkä rikoslaki rankaisee yleistä vaaraa tuottavana rikoksena. Politiarikkomuksesta »raiskaus» olisi sentähden pitänyt ehdotuksessa lähemmin tehdä selkoa, niinkuin on yritettykin voimassaolevan poliisijärjestyksen 17 ja 18 §:ssä, mutta jo pikainen silmäys sanottuihin pykäliin osottaa, kuinka epätydyttävästi sellainen yritys saattaa onnistua. Ennakolta tuskin voi ratkaista, milloin ilkivalta, jota on tehty istu-

tukselle, on katsottava vahingonteoksi rikoslain mukaan ja milloin ainoastaan poliittirikokseksi, erittäinkin, jos, niinkuin on huomattukin, ei katsota tarpeelliseksi vaatimukseksi vahingonteolle, että esineessä on tapahtunut arvonalennus. Sitä vaikeutta, että poliisijärjestyksestä laadittaessa ei voi vällan olla puhumatta rikoslain alaan kuuluvasta raiskauksesta ja vahingonteosta, lisää se, että rikoslain mukaan erinäisissä vahingonteon tapauksissa, kuten niissä, joista puhutaan 24 luv. 3 §:ssä (akkunan sisään lyönnistä y. m.), 33 luvussa (haaskauksesta y. m.) sekä 35 luvussa (vahingonteosta varsinaisessa merkityksessä), rikoksesta, kun ainoastaan yksityisen oikeutta on loukattu, yleinen syyttäjä ei saa tehdä syytettä, ellei asianomistaja ole ilmottanut sitä syytteeseen pantavaksi. Mutta vaikka sentähden vahingonteko useasti, kuten silloin, kun esineenä on yksityisen henkilön talo tahi hänen kadun varrella oleva istutuksensa, epäilemättä on sellaista laatua, ettei sitä voida ilman asianomistajan vaatimusta rangaista rikoslain perusteella, sisältää kuitenkin mainitunlaatuinen vahingonteko epäilemättä usein myöskin niiden vaatimusten loukkauksen, joita yhteiskunta asettaa kauneuden ja yleisen järjestyksen suhteen, minkätähden sellainen vahingonteko ei saa jäädä rankaisematta; kuitenkin saattaa sen rankaiseminen sellaisessa tapauksessa käydä päinsä ainoastaan poliisijärjestyksessä olevan määräyksen perusteella. — Ja mainitkaamme vielä yksi esimerkki, ovathan ehdotuksessa otsakkeella »yleisestä järjestyksestä» f) osaston 2 luv. useimmat määräykset tuskin muuta kuin selityksiä rikoslain 42 luv. 7 §:ään, jossa säädetään rangaistus sille, »joka yleisellä tiellä, kadulla, kulkuväylällä tahi muussa julkisessa paikassa, taikka julkisessa toimituksessa tahi yleisessä kokouksessa meluamalla taikka kiroilemalla häiritsee rauhaa, taikka harjoittaa muuta ilkeävaltaa.» Tuomioistuimet ovat tähän asti rangaisseet ainakin useita niistä teoista, jotka ehdotuksen sanotun osaston mukaan tulisivat kielletyiksi (esimerkiksi väkijuoman nauttiminen kadulla), rikoksena rikoslain edellä mainittua pykälää vastaan.

Sentähden ei voi olla jättämättä kussakin konkreettisessa tapauksessa harkinnan ratkaistavaksi, onko katsottava olevan olemassa ainoastaan poliisijärjestyksen rikkominen, tahi myöskin rikoslain rikkominen. Sellaisen harkinnan välttämättömyys ilmenee erittäinkin 155 §:n sanamuodostuksesta, jossa pykälässä säädetään, että se, joka rikkoo mitä poliisijärjestyksessä tahi siinä mainituissa määräyksissä tahi ohjesäännöissä on säädetty, on, *jollei edesvastuuta asiasta jo ole määrätty laissa tahi yleisessä asetuksessa*, rangaistava korkeintaan 400 markan sakolla. Sen ratkaiseminen, onko olemassa poliisijärjestyksen rikkominen taikka lainrikos, vaikuttaa myöskin kysymykseen tuomitsevan viranomaisen pätevydestä, sillä järjestyksiasiat, joihin luetaan erittäinkin poliisimääräysten rikkomiset, käsitellään tavallisesti ensi oikeusasteessa Maistraatissa, jonka päätös valitettaessa joutuu toisessa oikeusasteessa Kuvernöörin sekä viimeiseksi Talousosaston tutkittavaksi, mutta yleisen lain rikoksien kanssa näillä virastoilla ei ole mitään tekemistä.

Mitä yleensä on mainittu siitä, ettei poliisijärjestyksen pitäisi sisältää rangaistusta sellaisesta, josta rikoslaki jo määrää rangaistuksen, koskee myöskin mitä tulee muuhun yleiseen lakiin ja yleiseen hallinnolliseen asetukseen. Sitäpaitsi löytyy Senaatin vah-

vistamia määräyksiä, joilla järjestetään erinäisiä toimialoja, niinkuin esimerkiksi rakennustoimi rakennusjärjestyksillä, ja on luonnollista ettei näitäkään määräyksiä voida muuttaa Kuvernöörin ja Maistraatin vahvistamalla poliisijärjestyksellä. — Lopuksi on maistraatilla ja kaupunginvaltuusmiehillä, osaksi yhdessä, ja vieläpä muutamilla kunnallisilla laitoksillakin, esimerkiksi terveyslautakunnalla, valta itsenäisesti, ja niinmuodoin Kuvernöörin sekaantumatta, järjestää määrättyjä toimialoja. Koska tämä asiantilaita, mitä tulee maistraatin kerrottuun valtaan, poliisijärjestykseen nähden on vailla käytännöllistä merkitystä muussa tapauksessa paitsi kun kuvernööri ja maistraatti josakin kysymyksessä olisivat eri mielipidettä, jolloin maistraatin mielipide ainakin ensisijassa täytyi jäädä voimaan, on toiselta puolen selvä, että kaupunginvaltuusmiesten ja muiden kunnallisten virastojen pätevyyden loukkaaminen mainitussa suhteessa ei saa tulla kysymykseen. Myöskin tämä on ehdotusta laadittaessa mikäli mahdollista otettu huomioon.

Lyhyitä perusteluja ehdotuksen eri pykäliin on otettu muistutuksina pykälien alle, ja on näissä muistutuksissa myöskin viitattu vastaaviin määräyksiin voimassaolevassa poliisijärjestyksessä (lyhennettynä P. J.) sekä muihin asiata koskeviin määräyksiin ja asetuksiin.

Helsingissä, 10 p:nä maaliskuuta 1908.

E. Öhman.

A. V. Lindberg.

J. von Haartman.

Alex. von Knorring.

Ehdotus

Helsingin kaupungin poliisijärjestykseksi.

I luku.

Kaupungin asukkaita ja matkustajia koskevista ilmoituksista.

Voimassaolevat määräykset puheenaolevassa luvussa käsiteltävästä asiasta löytyvät P. J:n 1 §:ssä. — Nykyään on olemassa poliisilaitoksessa väliaikainen tiedonanto- ja virka-aputoimisto, jolle on annettu myöskin tehtäväksi koota ja järjestää kaupungin väestöä koskevaa aineistoa, ja saatettanee toivoa, että tämä toimisto aikansa tulee asetettavaksi vakinaiselle kannalle. Mitä tulee tämän toimiston järjestysmuotoon, saa Maistraatti viitata siihen mietintöön, jonka kuluvan vuoden alussa on antanut Helsingin salapoliisiosaston uudestaan järjestämistä varten asetettu komitea (kom. miet. N:o 1 vuodelta 1908 siv. 35 ja 36 sekä liite I).

1 §.

Talonomistaja on velvollinen joka vuosi ennen tammikuun 15 päivää antamaan poliisille tietoja niistä henkilöistä, joilla saman kuukauden 1 päivänä on ollut koti tahi tilapäinen asunto talossa.

Samantyyppisiä tietoja on myöskin vuoden varrella, erityisestä vaatimuksesta, annettava poliisille.

Sellaisia tietoja, kuin mistä tässä pykälässä on puhetta, on tätä ennen jo pitemmän ajanjakson kuluessa poliisilla ollut tapana vaatia. Kaaviot puheenaolevien tietojen antamista varten ovat 6 §:n mukaan Maistraatin vahvistettavat ja, niinkuin tähänkin asti, maksutta pidettävät yleisön saatavina.

Mitä tässä pykälässä sanotaan talonomistajasta, koskee luonnollisesti myöskin talonisännöitsijää, jos sellainen on olemassa.

2 §.

Jos joku muuttaa kaupunkiin, taikka jos se, jolla on kotinsa täällä, muuttaa toiseen asuntoon kaupungissa tahi sen ulkopuolella olevalle paikkakunnalle, on siitä ilmoitettava poliisille viimeistäänkin kolmantena päivänä muuttamisen jälkeen.

Tämä ilmoitus on talonomistajan tehtävä, jos hän itse tahi joku, joka on häneltä vuokrannut huoneita talosta, muuttaa pois tahi muuttaa sinne asumaan, mutta muussa tapauksessa sen, joka on pitänyt tahi pitää muuttajaa luonansa, sekä isännän tehtävä palvelijoista ja muusta talonväestä.

Talonomistaja = talonisännöitsijä. Kaaviosta ks. 6 §:ää.

3 §.

Joka ottaa luoksensa matkustajia, hänen on jokaisen matkustajan saapumisesta ja lähtemisestä ilmoitettava poliisille ennen kello kahtatoista seuraavana arkipäivänä.

Jos joku pitää ammittinaan matkustajain majoittamista, tulee hänen sitäpaitsi pitää kirjaa niistä henkilöistä, joita hän tässä ominaisuudessaan vastaanottaa.

Sellaista ilmoitusta ei kuitenkaan vaadita:

a) maalaisista, jotka ovat tulleet kaupunkiin myymään tavaroita torilla, kun täällä viipyminen ei jatku yli kolmen vuorokauden;

b) koululapsista; ja

c) läheisistä sukulaisista, joita joku ottaa luoksensa, jos oleskeleminen ei kestä neljätoista vuorokautta kauemmin.

Ilmoittamisvelvollisuuden aika on tietysti asetettu lyhyemmäksi matkustajain suhteen kuin 2 §:ssä mainituissa tapauksissa.

Senlaatuiset matkustajakirjat, kuin 2 kohdassa puhutaan, on Kuvernööri, kuitenkin Maistraattia kuulematta, määrännyt pidettäväksi 3 p:nä elokuuta 1903. Kun sanottu määräys on näyttänyt Maistraatista tarpeelliselta, on se tässä pysytetty. Puheenaolevien kirjojen kaavio on 6 §:n mukaan Maistraatin vahvistettava. Jos väärä ilmoitus tahallisesti tehdään sellaiseen kirjaan, käytettäne, huomioonottaen että nämät kirjat ovat ajotut virallista tarkastusta varten, R. L. 42 luvun 4 §:ää, jossa säädetään sakkoa 300 markkaa sille, »joka, erehdyttäkseen viranomaista, sanoo nimensä, säätynsä tahi ammatinsa muuksi, kuin mikä se on».

4 §.

Jokaisessa hotellissa tahi muussa matkustajien majapaikassa tulee etuhuoneessa riippua taulu, joka osottaa matkustajien nimet ja heidän huoneidensa numerot.

Tämäkin säännös vastaa 3 §:n alla mainitussa Kuvernöörin kuulutuksessa 3 p:ltä elokuuta 1903 löytyvää määräystä ja on tarkoituksenmukaisena tässä pysytetty.

5 §.

Toiselta paikkakunnalta työtä tahi palvelusta hakemaan tahi vastaanottamaan saapuneen työ- ja palvelusväen tulee vuorokauden kuluessa tänne saapumisesta näyttää poliisille kotipaikkakunnalta saamansa työkirjat ja ottaa ololippu kaupungissa oleskelemista varten; ja älköön sellaisia henkilöitä sitä ennen otettako työhön tahi palvelukseen.

Jos joku, joka oleskelee kaupungissa ololipulla, haluaa siellä viipyä yli ololipussa määrätyn ajan, on hänen sitä ennen otettava poliisilta uusi ololippu.

Sellaiselle henkilölle annettu passi, joka ei ole Suomen kansalainen, on näytettävä poliisille siitä erityisesti säädetyllä tavalla.

K. julistus muuttamisesta toisesta seurakunnasta toiseen sekä työnhakijoista Suomenmaan sisällä tahi ulkopuolella 17 p:ltä maaliskuuta 1879 sisältää 2 §:ssä säännöksen, että jokainen, joka selvästi näyttää olevansa asianmukaisesti hengille kirjoitettu sekä maksaneensa kruunun- ja kunnallisulostekonsa menneeltä vuodelta eikä olevansa jonkun toisen edusmiehyden tahi isäntävallan alainen, olkoon työn hakemista varten ulkona siitä kunnasta, johon hän kuuluu, oikeutettu saamaan Poliisikamarilta, Maistraatilta, Järjestysoikeudelta tahi Kruununnimismieheltä työkirjan, voimassa olevaksi korkeintaan vuoden ajan. Samallinen oikeus on silläkin, joka on toisen edusmiehyden alaisena, jos edusmies siihen suostuu. — Ei ole säädetty ehdottomaksi velvollisuudeksi, että työnhakijan oleskelua varten kotipaikkakuntansa ulkopuolella olisi hankittava sellainen työkirja, mutta näyttää, että sen mukaisesti mitä voimassaolevan P. J:n 1 § sisältää, mikään ei estänyt edelleen määräämästä sellaisen oikeutuksen hankkimista toisesta kunnasta tänne saapuvien työntekijöiden velvollisuudeksi. — Tämä määräys näyttää olevan tärkeä-arvoinen sen vuoksi, että voitaisiin tarkastaa alinomaa vaihtuvaa irtolaisväestöä.

Työkirjat annetaan ainoastaan yhdeksi vuodeksi kerrallaan, eikä pykälässä mainittuja työtodistusten perusteella toimitettavia ololippujakaan saa antaa pitemmäksi ajaksi, kuin työkirjassa määrätyn ajan loppuun. Tällaisen säännöksen ottaminen P. J:seen on kuitenkin katsottu tarpeettomaksi, koska poliisin, ilman sellaista säännöstäkin, tulee tietää noudattaa tätä sääntöä.

Mitä tulee ulkomaalaisten passinnäyttämisvelvollisuuteen, katso 27 p:nä kesäkuuta 1888 annettua K. as. passista, sekä Suomen kansalaisille ulkomaalle lähteä että ulkomaalaisille matkoilla Suomeen ja Suomesta ynnä siellä oleskellessansa.

6 §.

Ilmoitus, josta 1, 2 ja 3 §:ssä mainitaan, on tehtävä Maistraatin vahvistaman kaavion mukaan, ja on poliisin annettava pyynnöstä ilmaiseksi kaavakkeita sellaisia ilmoituksia varten.

Maistraatin asiana on niinkään 3 §:ssä mainittujen matkustajakirjojen kaavion vahvistaminen.

II luku.

Keskuusliikkeestä ja yleisestä järjestyksestä.

7 §.

Poliisin tulee katsoa, ettei häiritä keskuusliikettä ja yleistä järjestystä kaupungin alueen sisäpuolella, ja on ehdottomasti toteltava niitä ohjeita, joita poliisi tässä tarkoituksessa laillisesti antaa.

Esilläoleva pykälä lausuu yleisen säännön poliisin suhteesta niihin määräyksiin, joita muutoin tässä luvussa annetaan yleisön noudatettaviksi. Vert. myöskin 15 p:nä joulukuuta 1897 Helsingin kaupungin poliisilaitoksesta annetun K. as. 12 §:ää.

Poliisin laillisten virkatoimien vastustaminen tahi sellaisen vastustamisen yritys rangaistaan R.-L:n 16 luvun 1 §:n mukaan sekä poliisin tahallinen estäminen virkatoimissaan, kuitenkin ilman väkivaltaa tahi väkivallan uhkaa, saman luvun 2 §:n mukaan.

a) Käymisestä.

8 §.

Kansanjoukon, joka häiritsee keskuusliikettä tahi yleistä järjestystä, tulee poliisimiehen kehotuksesta heti hajaantua.

Yksityisten henkilöiden, jotka seisovat tahi muutoin viipyvät kauemman aikaa samalla paikalla kadulla, tulee, jos heidän läsnäolonsa saattaa haitata keskuusliikettä tahi järjestyksen ylläpitämistä, poliisimiehen kehotuksesta poistua paikalta.

Katso nykyään voimassaolevan P. J:n 5 §:ää.

Lailla 20 p:ltä elokuuta 1906 on Suomen kansalaisille vakuutettu oikeus ilman edelläkäypää lupaa kokoontua keskustelemaan yleisestä asiasta, minkä ohessa laki yleisistä kokouksista 20 p:ltä helmikuuta 1907 lähemmin määrää, miten ja millä ehdoilla tätä oikeutta saa käyttää. Selvää on kuitenkin, ettei yleisiä kokouksia saa pitää keskuusliikettä tahi yleistä järjestystä häiritsevällä tavalla, minkä vuoksi viimeainittu laki sisältää 3 §:ssä sellaisen säännöksen että vähintään kuusi tuntia ennen on asianomaiselle poliisiviranomaiselle ilmoitettava yleisestä kokouksesta, joka on aiottu pitää yleisellä paikalla tai vasalla, sekä 9 §:ssä säännöksen siitä, että yleinen kokous, jota pidetään tai vasalla, hajotettakoon, jos poliisiviranomaisen yleisen turvallisuuden ylläpitämistä varten annettuja määräyksiä ei noudateta.

Jos väkijoukko osottaa aikovansa yksin toimin tehdä R.-L:n 16 luvun 1 §:ssä mainitun rikoksen (väkivalta virkamiestä vastaan virka-asiassa y. m.), taikka muuten häiritä yleistä turvallisuutta ja järjestystä eikä hajaannu saman luvun 6 §:ssä säädetyn kehotuksen saatuansa, on sellainen rikos rangaistava puheenaolevan luvun 3 §:n mukaan. Muut määräykset samasta asiasta löytyvät R.-L:n 16 luvun 4 ja 5 §:ssä.

Toisessa kohdassa oleva määräys on myöskin aiheutunut järjestyksen ja turvallisuuden tarpeellisuudesta. Kun kadut ovat olemassa keskuusliikettä varten, on ennenkaikkea tyydytettävä sen vaatimuksia. Samoista näkökannoista johtuvat ranskalaisen poliisimiehen alinomaa toistettu kehotus «circuley» ja englantilaisen «move on». — Mitä sanalla «katu» ehdotuksessa ymmärretään, näkyy 154 §:stä.

9 §.

Vaalitoimituksessa, kokouksessa, julkisessa näytännössä, rautatienasemalla, höyrylaivan lähtö- tahi tulopaikalla taikka muulla sellaisella paikalla tahi muussa sellaisessa tilaisuudessa, kun tungosta saattaa syntyä, asettakoon poliisimies väkijoukon järjestettyyn riviin ja muutoinkin ryhtyköön tarpeellisiin toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi.

Vert. nykyään voimassaolevan P. J:n 5 §:ää. — Vastaava säännös ajoneuvoliik- keestä löytyy 25 §:ssä.

10 §.

Jos tulipalossa tahi muussa sellaisessa tilaisuudessa havaitaan tarpeelliseksi sulkea tahi muutoin estää yleisöltä pääsy palopaikalle tahi kaupunginosaan, olkoon jokaiselle kielletty ilman palokunnan päällystön tahi poliisin lupaa menemästä suljetun alueen sisäpuolelle tahi vastoin heidän kieltoansa olemasta siellä.

Vert. nykyään voimassaolevan P. J:n 5 §:ää ja 17 p:nä marraskuuta 1882 annetun palojärjestyksen 17 §:n 2 kohtaa.

11 §.

Jalkakäytävällä tulee vastaantulijoiden väistyä oikealle; jolla on ajotie oikealla, ei kuitenkaan ole velvollinen laskeutumaan ajotielle.

12 §.

Mitä tulee vilkkaampi liikkeisiin katuihin, antakoon Maistraatti käskyn, että yleisön siellä tulee käyttää etupäässä sitä jalkakäytävää, jolla kulkeviin nähden ajotie on vasemmallalla.

Jos erinäisessä tapauksessa havaitaan tarpeelliseksi sillä tavoin järjestää keskuusliikettä, saakoon poliisimies antaa siitä ohjeen.

13 §.

Juhlasaatot ja kulkueet saavat kokoontua ja kulkea ainoastaan ajotiellä, ja tulee osanottajien noudattaa niitä määräyksiä, joita poliisi esteettömän keskuusliikkeen ja järjestyksen ylläpitämistä varten antaa.

Yleisistä kokouksista 20 p:nä helmikuuta 1907 annetun lain 10 §:n mukaan, koskee, mitä tässä laissa säädetään, myöskin julkisia juhlasaattoja ja kulkueita, joita toimeenpanevat yhdyskunnat, yhdistykset taikka yksityiset henkilöt. Tätä lakia ei ole kuitenkaan sovellettava hääkulkueihin ja hautausaattoihin, eikä siinä määrättyä ilmoitusta tarvitse tehdä kunniatervehdyksistä ja tavanmukaisista juhlakulkueista. — 8 §:ssä esitetyillä syillä, ei voida katsoa että tämä laki estäisi antamasta ylempänä ehdotettua määräystä.

Ehdotuksessa tehdään erotus jalkakäytävän ja ajotien välillä, jota vastoin sana katu käsittää molemmat, nimittäin koko tonttirajojen välisen pinnan.

14 §.

Henkilöt, joiden vaatteet koskettaessa saattavat ryvettää toista, eivät saa kulkea tahi oleskella jalkakäytävällä.

15 §.

Jalkakäytävällä ei saa vetää käsikärryjä, kelkkaa tahi muuta sellaista, eikä kantaa taakkaa, joka saattaa vahingoittaa, estää tahi haitata muita; kuitenkin kuljetettakoon siellä lapsia lapsenvaunuissa, niin myös lapsenkelkoissa, jotka ovat tavallista käytännössäolevaa suuruutta.

Viikatteita, käsisahoja, suksia, kävelykeppejä, sateenvarjoja, päivänvarjoja ja muita sellaisia esineitä ei saa kantaa tahi pitää niin, että ne saattavat haitata tahi vahingoittaa muita.

Ampuma-aseita ei saa ilman erityistä poliisin lupaa kuljettaa tahi kantaa ladattuina.

Vert. voimassaolevan P. J:n 8 §:ää.

16 §.

Niinkauan kuin taulut, jotka ovat ajotut varottamaan heikosta jäästä, ovat asetetut ulos, ei saa kulkea jäällä kaupungin satamassa eikä mennä sinne.

Vert. voimassaolevan P. J:n 15 §:n 2 kohtaa.

b) **Ajamisesta.**

17 §.

Ajoneuvoilla liikuttakoon ainoastaan sitä tarkoitusta varten olevilla ajoteillä.

Maistraatin määräyksestä sulettakoon katu tahi sen osa joko täydellisesti tahi määrättyksi ajaksi vuorokaudesta liikkeeltä, jossa käytetään ajoneuvoja tahi määrättyä lajia ajoneuvoja; jos sellainen sulkeminen on ainoastaan tilapäisesti tarpeellinen, tapahtukoon se poliisin toimesta.

Vert. nykyään voimassaolevan P. J:n 8 §:ää. — Katso myöskin ylempänä olevaa 10 §:ää.

18 §.

Ajajan tulee mikäli mahdollista ajaa ainoastaan ajotien sitä puolta, joka on ajosuunnan oikealla puolella. Kun toiset ajoneuvot tulevat vastaan, on ajajan väistytävä oikealle.

Jos ajaja kääntyy toiselta kadulta toiselle, on kääntyminen, jos se tapahtuu oikealle, tehtävä lyhyesti, mutta jos se tapahtuu vasemmalle, pitkässä kaaressa.

Jos joku ajaa toisen samaan suuntaan ajavan ohi, on hänen väistettävä vasemmalle, jos viimeksimainittu ja tämä suuntaavat kulkunsa oikealle.

Ahdingossa on työajoneuvojen väistyttävä tahi pysähdyttävä henkilöitä kuljettavien ajoneuvojen tieltä, ja kuormitettujen työajoneuvojen kuormittamattomien tieltä.

19 §.

Eteenpäin rientävän palo- ja poliisimiehistön sekä sulletussa järjestössä marsivan sotaväen tieltä on muun liikenteen väistyttävä tahi pysähdyttävä. Ajajan on sitäpaitsi väistyttävä tahi pysähdyttävä ruumissaattueiden ja muiden juhlakulkueiden, raitiotievaunujen, sairasvaunujen sekä kadun kastelemiseen tahi puhdistamiseen käytettävien vaunujen tieltä.

20 §.

Hurjasta ajosta säädetään rikoslain 44 luvun 16 §:ssä.

Ajaja ei myöskään saa ajaa huolimattomasti.

Ajonopeutta on vähennettävä:

a) katujen kulmissa;

b) vilkasliikkeisillä paikoilla;

c) teatterille tahi rautatienasemalle taikka muuhun sellaiseen paikkaan tultaessa ja sieltä lähdetäessä; sekä

d) ajettaessa viettävämällä kadulla.

Käyten on ajettava:

a) pihaan tultaessa ja sieltä pois lähdetäessä; sekä

b) paikoissa, joista Maistraatti on niin määrännyt, ja joista julkipanoilla on ilmoitettu.

Tavarain kuljetukseen aiotut ajoneuvot ja maalaisajoneuvot saavat niinkään liikkua vaan hitaasti.

Vert. voimassaolevan P. J:n 7 §:ää.

R. L:n 44 luvun 16 §:n mukaan on rangaistus hurjasta ajosta ja ratsastamisesta sakkoa korkeintaan 50 markkaa.

21 §.

Ajoneuvoja ei saa jättää ilman pätevää syytä seisomaan kadulle.

Keskellä ajotietä, taikka missä katu päättyy, tahi katujen risteyksessä, tahi missä löytyy jalkakäytävä tahi missä jalkapolkua talvella pidetään auki yli kadun, eivät ajoneuvot saa seisautua. Ajoneuvoja ei saa myöskään jättää seisomaan niin pitkälle kadunkulmasta, että sen kautta aikaansaadaan haittaa keskuusliikkeelle. Poliisimies voi kieltää ajoneuvojen pysähtymisen muullakin paikalla, jos muutoin synnyisi haittaa keskuusliikkeelle.

Jalkapolun auki pitämisestä talvella ajotien yli säädetään 82 §:n 4 kohdassa.

22 §.

Hevosta ei saa syöttää tahi jättää valjaista riisuttuna kadulle muualle kuin mihin poliisi sen sallii.

Kiellosta, ettei saa jättää hevosta tarpeenmukaisesti vartioimatta, ks. 23 §:ää.

23 §.

Jos kuljettaja poistuu ajoneuvojen luota jättämättä hevosta toisen, asianomaisen henkilön huostaan, on hevosen etujalat sidottava tahi muutoin ryhdyttävä tyydyttävään toimenpiteeseen sitä varten, ettei se voi karata.

Säikkyvää hevosta ei saa missään tapauksessa jättää tarpeenmukaisesti vartioimatta.

Lyhty-, sähkölennätin-, puhelinjohtopylväisiin tahi muuhun sellaiseen ei saa sitoa hevosta.

Vert. voimassaolevan poliisijärjestyksen 7 §:ää.

R. L:n 44 luvun 17 §:ssä säädetään sakkoa korkeintaan 50 markkaa «hevosen tahi muun elukan, joka saattaa ihmisiä vahingoittaa,» vartioimisen laiminlyömisestä.

24 §.

Henkilöitä, jotka ovat ajajan tiellä, on varotettava huutamalla, mutta jos he eivät huutoa kuule, on ajajan väistytävä tahi pysähdyttävä.

25 §.

Jos syntyy tungosta, tahi jos keskuusliike muutoin saattaa häiriintyä siellä, missä ajoneuvoja on enemmältä koossa tahi liikkeessä, tulee poliisin ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi.

Vert. voimassaolevan P. J:n 6 §:ää. — Jalkaliikkeestä löytyvät vastaavat säännökset 9 §:ssä.

Lauseke «ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin» sisältää, että poliisilla on myöskin valta järjestää ajoneuvot järjestettyyn riviin.

26 §.

Missä rautatie käy ristiin ajotien kanssa, on paikalle asetettuja merkkejä ja rautatiepalvelijakunnan ohjeita tarkasti noudatettava.

27 §.

Ajoneuvoille ei saa panna niin suurta kuormaa, että vetojuhtaa liiaksi rasitetaan.

Hevosia, jotka sairastavat tarttuvaa tautia tahi näkyväistä ulkonaista vammaa, kuin myös uuvuksissa olevia eläimiä, ei saa käyttää työhön.

Hevonen, joka on tunnettu purevaksi, on pidettävä varustettuna lujalla kuonokopalla.

Jos osotetaan ilmeistä julmuutta hevosta kohdellessa, on sovellettava R. L:n 43 luvun 5 §:ää, jossa säädetään sakkoa aina 500 markkaan asti tahi vankeutta korkeintaan kolme kuukautta.

28 §.

Kuorman leveys ei saa olla enemmän kuin kaksi ja viisi kymmenesosaa (2,5) metriä ja kuorman korkeus, maasta luettuna, neljä (4) metriä, eikä ajoneuvojen ja kuorman yhteenlaskettu paino saa nousta yli kahdeksantuhannen (8,000) kilogramman; kuitenkin myöntäköön poliisi, pyynnöstä, tilapäisesti poikkeusta siitä, mitä niin muodoin on säädetty.

Jos harkitaan, että sillalla tahi muulla paikalla mainitun painoinen kuorma saattaa vaaranalaiseksi sillan tahi ajotien kestävyyyden, taikka muuten voi aikaansaada vahinkoa, tulee Maistraatin antaa erityinen määräys kuljetuksesta sellaisella paikalla, joka määräys on julkipanolla paikalla ilmoitettava.

Säännökset 27 §:ssä ovat aiotut ehkäisemään eläinräökkäystä, jota vastoin esillä olevassa pykälässä löytyvien määräysten tarkoituksena on estää sellaisten kuormien kuljetus, jotka suuruudellaan ja painavuudellaan saattaisivat häiritä liikennettä taikka vahingoittaa katukiviyttä tahi kadun alle laskettuja putkijohtoja. Ennenkuin poliisi myöntää 8,000 kgr raskaampien kuormien kuljetuksen, esitettäne sitä varten säännön mukaan jonkun ammattiviranomaisen antama selvitys siitä, miten ja millä ehdoilla sellainen kuljetus saattaisi tapahtua.

29 §.

Kuljetettavien esineiden tulee olla ajoneuvoihin niin kiinnitettynä, etteivät ne matkalla saata irtautua tahi tippua, ei peljästyttää hevosta eikä aikaansaada kuorman kaatumista, ei vahingoittaa ajajaa tahi kulkijaa, eivät ne myöskään saa kokonaan tahi osaksi laahata maassa ajoneuvojen jälestä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 9 §:ää.

30 §.

Levyjä, vitjoja, kiskoja, koneosia ja muita sellaisia esineitä on niin pantava kuormaan, ettei kuljetettaessa synny häiritsevää räminää.

Kalkin, jauhetun liidun, hiilien, punavärin ja muiden sellaisten aineiden, jotka saattavat pölytä tahi levittää ilkeää hajua, tulee kuljetettaessa olla niin sisäänpanuina, että sellaiset haitallisuudet vältetään.

Vert. voimassaolevan P. J:n 9 §:ää.

31 §.

Kakkulavaljaat ovat kielletyt, paitsi erittäin raskaita kuormia kuljetettaessa. Reellä ajettaessa on käytettävä heliseviä kelloja tahi kulkusia.

Vert. voimassaolevan P. J:n 9 §:ää.

32 §.

Ajoneuvojen kuljettajalla tulee olla tarpeellista taitavuutta ja tottumusta, ja on hänen matkalla noudatettava välttämätöntä tarkkaavaisuutta, ei saa nukkua eikä olla juovuksissa.

Kuuttatoista vuotta nuorempaa henkilöä ei saa ilman erityistä poliisin antamaa lupaa käyttää ajossa.

Joka ajoon lähettää kelpaamattoman tahi muutoin sopimattoman henkilön, on niinkään edesvastaukseen vikapää.

33 §.

Kun ajoneuvot ovat liikkeessä, tulee kuljettajalla olla sellainen paikka ajoneuvoissa, että hän esteettömästi voi nähdä tien ajoneuvojen edestä ja molemmilta puolilta, taikka on hänen käytävä niiden sivulla, valmiina tarvittaessa heti pysäyttämään ajoneuvot.

Kärrrien tahi reen työntäminen on sallittu ainoastaan jos kuljettaja näkee tien ajoneuvojen edestä ja molemmilta puolilta.

34 §.

Kuljettaja ei saa matkalla käydä jalkakäytävällä.

Varomaton tahi tarpeeton ruoskan käyttäminen taikka ruoskalla sipaiseminen on kielletty.

Vert. voimassaolevan P. J:n 8 §:ää.

35 §.

Älköön kukaan oikeudettomasti nousko ajoneuvoihin taikka riippuko niissä kiinni, taikka ajoneuvoihin kiinnittäkö käsikärrejä tahi rekeä.

36 §.

Ajoneuvot, jotka ovat aiotut tavarain kuljetukseen, ovat, jos niiden omistaja asuu kaupungissa, varustettavat kilvellä, joka osottaa omistajan nimen tahi toiminnimen sekä hänen asuntonsa selvillä, vähintään yhdeksän (9) cm korkeilla kirjaimilla.

Jos sama henkilö omistaa useita sellaisia ajoneuvoja, on jokainen niistä sitä paitsi merkittävä erityisellä numerolla, joka on kilpeen merkitty vähintään yhdeksän (9) cm korkeilla laskumerkeillä.

Kun ajoneuvoja käytetään ajossa, tulee sellaisen kilven olla kiinnitettynä ajoneuvoihin niin, että päällekirjoituksen saattaa vaikeudetta lukea jokainen, joka on ajoneuvojen takana, eikä sitä saa peittää verholla.

Määräyksiä, jotka vastaavat tämän pykälän sisältöä, löytyy muun muassa voimassa olevissa Tukholman järjestyssäännöissä, ja ovat ne katsotut tarpeellisiksi helpottamaan tarkastusta siitä, että ajamista koskevia säännöksiä asianmukaisesti noudatetaan.

c) Henkilöiden tahi tavarain ammattimaisesta kuljetuksesta.

37 §.

Paitsi niitä, jotka säädetyssä järjestyksessä ovat hankkineet itselleen luvan vuokra-ajureina, kuorma-ajureina, palkkasoutajina taikka automobiililla, höyrypurrella tahi moottoriveneellä palvella yleistä keskuusliikettä, älköön kukaan muu tarjoutuko julkisesti sillä tavoin kuljettamaan ihmisiä tahi tavaroita.

Vert. voimassaolevan P. J:n 38 §:ää. Voimassaolevista vuokra-ajurien y. m. ohjesäännöistä ja taksoista katso 152 §:n alla olevaa muistutusta.

d) Ratsastamisesta.

38 §.

Ratsastamisen suhteen noudatettakoon soveltuvilta kohdin 17—27 §§:ien, 32 §:n 1 ja 3 kohdan ja 34 §:än määräyksiä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 7 §:ää. Katso muuten ylempänä olevan 20 §:n alla olevaa muistutusta.

e) **Eläimistä.**

39 §.

Kun kuljetetaan suurempia eläimiä, ovat nämät joko talutettavat ajotietä pitkin niin sidottuina, ettei eläimillä ole tilaisuutta päästä valloillensa, taikka kuljetettavat erityisesti sitä tarkoitusta varten laitetuissa tahi muutoin sopivissa ajoneuvoissa, ja on vältettävä sellaista kohtelua, jolla tuotetaan eläimille tarpeettomasti tuskaa.

Linnut, joita kuljetetaan elävinä, ovat pantavat ilmavaan ja tilavaan säiliöön, ei säkkiin, ja eivät linnut saa olla kytkettyinä säiliöön eikä toisiinsa kiinni.

Vert. voimassaolevan P. J:n 8 §:ää.

Jos osotetaan ilmeistä julmuutta eläimiä kohdellessa, kuuluu sellainen rikos R. L:n 43 luv. 5 §:n alle.

40 §.

Joka kuljettaa eläimiä, ei saa käydä jalkakäytävällä, eikä ilman väkipakkoa viivyttaa kuljetusta.

Vert. voimassaolevan P. J:n 8 §:ää.

41 §.

Hevosten, nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, kanojen ja muiden kotieläinten ei saa sallia kuljeksia kaupungilla. Koira on talutettava nauhasta, taikka on se varustettava kaulapannalla, joka osottaa omistajan nimen ja asunnon.

Jos tavataan vartioimaton kotieläin taikka irtonainen koira ilman sellaista kaulapantaa kuin ylempänä on sanottu, ottakoon poliisi eläimen haltuunsa. Jos omistaja on tunnettu, on hänelle heti siitä ilmoitettava. Jos hän ei vaadi eläintä takaisin, myytäköön se julkisella huutokaupalla. Koira tahi kissa, jota ei kahden päivän kuluessa pyydetä takaisin, tapettakoon.

Ennenkuin eläin annetaan takaisin omistajalleen, on hänen maksettava kustannukset eläimen taalteenottamisesta ja hoidosta.

Vert. voimassaolevan P. J:n 7 ja 11 §:ää.

Joka kaupungissa kadulle, torille tahi tielle jättää vartioimatta hevosen tahi muun elukan, joka saattaa ihmisiä vahingoittaa, rangaistaan R. L:n 44 luvun 17 §:n mukaan korkeintaan 50 markan sakolla.

42 §.

Koiraa ei saa pitää niin, että sen haukunta tahi ulvonta käy vaivaksi.

Kiimainen narttu, niin myös koira, joka on tunnettu pahanilkiseksi, on pidettävä suljetussa paikassa.

Vert. voimassaolevan P. J:n 11 §:ää sekä R. L:n 44 luvun 7 ja 8 §:ää, joista 7 § säättää rangaistuksen (sakkoa korkeintaan 200 markkaa) sille, jolla on omanaan tahi vartioitavana kotieläin tahi kesytön eläin, joka hänen tietensä on ihmisille vaarallinen, mutta ei pidä sitä suljetussa paikassa tahi tarkasti kytkettynä, ja on eläin, jos siihen on aihetta, tapettava. 8 §:lässä sanotaan että se, joka ilman pakkoa usuttaa koiraa ihmisten taikka juhdan tahi muun kotieläimen päälle, vetää sakkoa enintään 100 markkaa, minkäohessa sama rangaistus seuraa, jos koiran omistaja ei pidätä tahi koeta pidättää koiraa ihmisiä tahi kotieläimiä hätyyttämästä.

43 §.

Jos vesikauhu ilmestyy eläimiin, on niitä määräyksiä noudatettava, joita viranomaiset antavat onnettomuuksien välttämiseksi.

Vert. voimassaolevan P. J:n 11 §:ää ja 22 p:nä joulukuuta 1879 terveydenhoidosta Suomessa annetun K. asetuksen 38 §:ää. Katso myöskin:

R. L:n 34 luv. 18 §:ää, joka säättää, paitsi rangaistusta kulkutaudin tahallisuudesta levittämisestä kotieläimiin, että se, joka tuottamuksensa kautta levittää kulkutautia kotieläimiin siten, että rikkoo ohjeen, joka sellaisen kulkutaudin estämiseksi tahi ehkäisemiseksi on annettu, on tuomittava vankeuteen korkeintaan yhdeksi vuodeksi taikka sakkoon; sekä

R. L:n 44 luvun 6 §:n toista kohtaa, jossa määrätään sakkoa enintään 200 markkaa, jos joku rikkoo ohjeen, joka kotieläimissä liikkuvan kulkutaudin estämiseksi tahi ehkäisemiseksi on annettu, vaikkakin kulkutautia ei ole ilmestynyt.

Vastaavat määräykset kulkutaudista ihmisissä löytyvät R. L:n 34 luvun 16 ja 17 §:ssä ja 44 luvun 6 §:n ensimmäisessä kohdassa.

f) Yleisestä järjestyksestä.

44 §.

Kaikenlainen yleisen tahi yksityisen omaisuuden raiskaaminen kaupungissa tahi sen alueella on kielletty.

Yleisö ei saa puistoissa ja istutuspaikoissa käydessään jättää sinne paperia, ruuantähteitä tahi muita jätteitä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 17 ja 18 y. m. §:iä. — Katso myös R. L:n 24 luvun 3 ja 4 §:ää (akkunan sisäänlyömisestä y, m.), 33 lukua (luvattomasta viljelyksestä, metsästyksestä ja kalastuksesta), 34 lukua (yleistä vaaraa tuottavista rikoksista) ja 35 lukua (omaisuuden vahingoittamisesta) sekä mitä on lausuttu mietinnön yleisissä perusteluissa.

45 §.

Lintuja tahi muita otuksia ei saa metsästää eikä muutenkaan pyytää kaupungissa tahi sen alueella.

Vert. voimassaolevan P. J:n 17 §:ää.

Säännökset luvattomasta metsästämisestä ja otuksen pyynnistä löytyvät R. L:n 33 luvussa ja 20 p:nä lokakuuta 1898 metsästyksestä annetussa K. asetuksessa.

46 §.

Kaupungissa tahi sen alueella ei saa oikeudettomasti ampuu laukausta, polttaa ruutia, ilotulitusaineita tahi muunlaisia räjähtäviä aineita.

Kadulla tahi toisen alueella ei saa ilkevaltaisesti särkeä lasia taikka sinne heittää siruja, nauvoja tahi muita sellaisia esineitä, jotka saattavat estää tahi vahingoittaa yleisöä.

Niinikään ei saa muualla kuin pihamaalla tahi muulla yksityisellä alueella heittää kiviä taikka ampuu jousella, kumilingolla tahi senkaltaisella aseella. Paitsi yksityisellä alueella tahi sitä tarkoitusta varten osotetuilla paikoilla ei saa myöskään lyödä tahi potkia palloa, heittää kiekkoa tahi olla lumisilla, laskea mäkeä taikka ruveta muihin leikkeihin tahi kisoihin, jotka saattavat häiritä keskuusliikettä ja yleistä järjestystä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 10, 19 ja 34 §:iä.

Seuraavat R. L:n määräykset peittävät osaksi esilläolevan pykälän sisällystä:

44 luvun 13 §, joka määrää sakkoa enintään 100 markkaa sille, «joka yleiselle tielle, hadulle taikka torille taikka sen ääreen viskaa, kaataa, ripustaa tahi pystyttää jotakin, josta toinen taikka toisen rakennus tahi aitaus saattaa vahingoittua tahi ryvettyä;» ja

44 luvun 21 §, minkä lainpaikan mukaan se, «joka luvattomasti ampuu laukauksen tahi polttaa ilotulitusta asumuksen tahi tulenarkain esineiden läheisyydessä,» vetää sakkoa enintään 100 markkaa.

47 §.

Väkijuomien nauttiminen kadulla, porttihalvissa tahi rappukäytävässä taikka toisen pihamaalla on kielletty.

Väki- tahi mallasjuomien anniskeluoikeuden haltija ei kuitenkaan ole estetty, Maistraatin antamalla luvalla, käytettävänä olevalla alueella anniskelemasta sellaisia juomia nautittavaksi paikalla.

Vert. voimassaolevan P. J:n 19 §:ää.

48 §.

Älköön kukaan julkisesti puvullaan tahi puheellaan tahi käytöksellään loukatko säädyllisyyttä taikka häiritkö yleistä järjestystä.

Niinikään on kielletty esiintymästä naamioituna muualla kuin yksityisessä seurassa, jollei siihen, erityisessä tapauksessa, poliisi ole antanut lupaa.

Siitä, joka levittää tahi yleisön päästävään paikkaan julki panee tahi näkyville asettaa painotuotteen, kirjoituksen taikka kuvallisen esityksen, joka loukkaa säädyllisyyttä ja siveyttä, säädetään rikoslain 20 luvun 14 §:n toisessa kohdassa.

Vert. voimassaolevan P. J:n 4 §:ää.

R. L:n 20 luvun 14 §:n mukaan rangaistaan se «joka julkisesti ryhtyy haureelliseen tekoon ja sillä saattaa pahennusta aikaan», taikka rikkoo mitä ylempänä 3 kohdassa mainitaan, sakolla taikka vankeudella korkeintaan kuudeksi kuukaudeksi.

49 §.

Kukka-astioita ja muita sellaisia esineitä ei saa panna avonaiselle ikkunalle tahi katolle, ulkoparvekkeelle, parvelle tahi muulle sellaiselle paikalle, josta ne saatavat pudota alas ja saada vahinkoa aikaan, jollei niitä ole sopivalla tavalla pantu kiinni taikka muutoin ryhdytty toimiin niiden putoamisen estämiseksi.

Tämä pykälä ainoastaan selventää R. L:n 44 luvun 13 §:ää, joka on lainattu ylempänä 46 §:n kohdalla.

50 §.

Kilpiä tahi markiiseja ei saa kiinnittää tahi muulla tavoin panna, eikä myytäviksi aiottuja tavaroita taikka sellaista asettaa tonttirajan ulkopuolelle, jollei Maistraatti ole antanut siihen lupaa; kuitenkin sellaista lupaa ei vaadita:

a) talon seinään, porttiin tahi lauta-aitaan kiinnitetyistä kilvistä ja senkaltaisista esineistä, jotka ovat asetetut vähintään kahden kokonaisen ja yhden kymmenesosan (2,1) metrin korkeudelle ajotiestä ja eivät pistä tonttirajan ulkopuolelle enemmän kuin kolmesataa (300) millimetriä, taikka, jos ne ovat kiinnitetyt alemmaksi, eivät ulkone enemmän kuin sataviisikymmentä (150) millimetriä tonttirajasta; ja

b) markiiseista, jotka ovat pannut vähintään kaksi kokonaista ja yksi kymmenesosa (2,1) metriä korkealle ajotiestä.

Vert. 104 §:n määräyksiä kilvistä ja markiiseista yleisessä rakennusjärjestyksessä 3 p:ltä toukokuuta 1895.

51 §.

Ilmoituslehtisiä, ilmoituksia ja muita yksityisiä tiedonantoja mitä laatua tahansa ei saa ilman asianomaisen viranomaisen lupaa panna yleisiin rakennuksiin tahi muuhun yleiseen omaisuuteen, niinkuin aitauksiin, lyhtypylväisiin ja sellaiseen.

Eikä semmoisia tiedonantoja saa kiinnittää yksityisten rakennuksiin tahi muuhun yksityiselle kuuluvaan omaisuuteen, jollei omistaja ole antanut siihen lupaa.

Julkipanosta, joka loukkaa säädyllisyyttä ja siveyttä, säädetään rikoslain 20 luvun 14 §:n toisessa kohdassa.

Vert. voimassaolevan P. J:n 18 §:ää.

«Asianomaisella viranomaisella» ymmärretään viranomaista, joka pitää silmällä rakennusta tahi omaisuutta.

52 §.

Ilmoitukset ja muut julkipanot sekä näyttelyesineet myymälöiden ikkunoissa ovat poliisin kehotuksesta heti poistettavat, jos ne saavat aikaan väenkokousta tahi muutoin häiritsevät järjestystä tahi ovat loukkaavia.

53 §.

Talonomistaja älköön vastustako, että hänen taloonsa, porttiinsa tahi aitaansa asianomaisen viranomaisen toimesta kiinnitetään julkipanoja tahi pannaan kilpiä tahi muita merkkejä, jotka koskevat yleisöä tahi yleisten laitosten tarvetta, ja ei saa sellaisia julkipanoja, kilpiä ja merkkejä aukkoja tekemällä, markiiseja panemalla tahi muulla tavoin peittää tahi muutoin estää näkymästä.

R. L:n 16 luvun 16 §:n mukaan rangaistaan se, joka luvattomasti ottaa paikaltaan taikka tahallansa turmelee tahi pilaa m. m. julkisen viraston tahi virkamiehen kuulumuksen, joka yleisön tiedoksi on julki pantu, enintään 300 markan sakolla.

54 §.

Talonomistaja on velvollinen, Maistraatin lähemmin antaman määräyksen mukaan, yleisesti näkyvälle paikalle taloonsa panemaan sen osotenumeron ja, kulma-

taloissa, molemmin puolin kulmaa sitäpaitsi metallilevyt, jotka osottavat kadun nimen.

Vert. voimassaolevan P. J:n 12 §:ää.

55 §.

Jokaisessa talossa tulee näkyvällä paikalla olla julkipano, joka osottaa omistajan tahi talonmiehen asunnon.

Talonomistaja = isännöitsijä.

56 §.

Kaupungissa ja sen alueella ei saa uida muualla kuin sitä tarkotusta varten osotetuilla paikoilla.

Poliisi määrätköön, jos se katsotaan tarpeelliseksi, että julkinen uimahuone on varustettava suojuksilla tahi markiiseilla, jotka estävät kylpeviä näkymästä yleisölle.

Vert. voimassaolevan P. J:n 16 §:ää.

57 §.

Höyryviheltimen ja merkkitorven käyttäminen on kielletty, ellei sitä ole käsketty tahi vaadita kutsumaan apua tulipaloon tahi muuhun onnettomuuspaikkaan.

Vert. lisäystä P. J:seen.

Esillä oleva määräys koskee jonkun verran R. L:n 42 luvun 7:ää, jossa säädetään rangaistus sille, joka meluaa kadulla tahi matkaan saattaa häiriötä antamalla tulipalon tahi muun vaaran merkin, vaikka tietää, ettei sellaista vaaraa olekaan.

58 §.

Kerjäämiskiellosta on erityisesti säädetty.

Katso 17 p:nä maaliskuuta 1879 yleisestä vaivaishoidosta Suomen Suuriruhtinaanmaassa annetun K. asetuksen VI lukua.

59 §.

Vuokra-ajureille, automobiilinkuljettajille, kuorma-ajureille, palkkasoutajille ja kaupunginläheteille sekä muille sellaisille ammattimiehille kuin myös raitioiteille ja

muille semmoisille laitoksille vahvistetut maksut ovat niiden, jotka käyttävät näitä ammattimiehiä ja laitoksia, vaadittaessa laillisesti maksettavat. Joka ilman pätevää syytä kieltäytyy tahi muuten koettaa päästä maksamasta sellaista maksua, on rangaistukseen vikapää, ja saatakoon edesvastauksetta kieltäytyä enemmän työn tahi ajon toimittamisesta siksi kuin hän on mainitun velvollisuutensa täyttänyt.

Vert. voimassaolevan P. J:n 38 §:ää.

III luku.

Julkisista näytännöistä.

60 §.

Julkista näytäntöä ei saa panna toimeen, jollei ole saatu siihen poliisin lupaa ja suoritettu tarkoitusta varten säädettyjä maksuja; ja on tarkasti noudatettava niitä määräyksiä, joita poliisi myöntäessään luvan sellaisen näytännön pitämiseen antaa järjestyksen ja hyvän tavan ylläpitämiseksi sekä tulenvaaran välttämiseksi.

Julkiseksi näytännöksi katsotaan teatteri-, sirkus-, varietee- ja akrobaattinäytäntö, konsertti, tanssi, naamiaiset, vahakuvanäyttely, kosmoraama, panoraama, kinematograafi tahi muu koneellinen tahi optillinen näyttely, eläinkokoelman tahi opetetujen eläinten näyttelyminen, karusellin toimeenpaneminen, posetiivin soittaminen ja sellainen, josta sanomalehdissä tahi muulla tavalla julkisesti kuulutetaan tahi jota pidetään kadulla tahi ravintolassa tahi muussa yleisessä huvihuoneessa, jonne päästetään yleisöä tahi muutoin julkisesti, joko pääsymaksulla tahi ilman sitä.

Vert. voimassaolevaa P. J:n 2 §:ää. — Yleisistä kokouksista annetun lain 11 §:n mukaan julkisten huvien toimeenpanemisessa on noudatettava mitä siitä on säädetty tahi vastedes säädetään.

Julkisen näytännön toimeenpano saattaa käsittää useitakin, ajoittain uudistuvia näytäntöjä.

Julkisista näytännöistä suoritettavista maksuista säädetään voimassaolevassa laissa 28 p:ltä jouluk. 1907 leimasuostunnasta Suomessa vuonna 1898 ja siinä mainitun, tästä asiasta 5 p:nä heinäk. 1906 annetun K. asetuksen 3 §:ssä sekä erinäisissä asetuksissa, jotka koskevat vaivais- ja työhuonemaksua, toimituskirjain lunastusta y. m. (katso liit. valtiokalenteriin).

61 §.

Poliisimestarilla ja tämän apulaisella, samoin poliisimiehellä, jonka päällystö on siihen valtuuttanut, on vapaa pääsy julkiseen näytäntöön.

Jos poliisilta kielletään pääsy, taikka jos näytännön havaitaan tarkoittavan tahi sisältävän jotakin, joka on lakia tahi hyvää tapaa vastaan, taikka jos siinä tapahtuu epäjärjestyksiä, joita ei saateta välittömästi ehkäistä poistamalla syyllinen tahi syylliset näytännöstä, taikka jos rikotaan niitä määräyksiä, joita on vahvistettu näytäntölupaa myönnettäessä, on läsnäolevalla poliisimiehellä valta keskeyttää näytäntö ja kieltää sen jatkaminen.

Vert. voimassaolevan P. J:n 2 §:ää.

Vastaavat määräykset yleisistä kokouksista löytyvät 20 p:nä helmik. 1907 yleisistä kokouksista annetun lain 8, 9 ja 14 §:ssä.

62 §.

Lupaa julkisen näytännön toimeenpanemiseen älköön kiellettäkö, jollei katsota näytännön olevan lakia ja hyvää tapaa vastaan, taikka myös saateta peljätä näytännön matkaansaattavan epäjärjestyksiä, taikka häiritsevän lähistön asukkaita tahi yleisöä.

63 §.

Näytännöt ja keilanheitto sekä muut sellaiset hovit älkööt olko sallitut kello yhdentoista jälkeen illalla, jos ne saattavat häiritä lähistön asukkaita.

64 §.

Kuuttatoista vuotta nuorempien tyttöjen ja viittatoistavuotta nuorempien poikien älköön sallittako ilman erityistä poliisin lupaa esiintyä julkisissa näytännöissä; tämä ei kuitenkaan koske konsertteja eikä kaupungin teattereissa annettavia näytäntöjä.

IV luku.

Töistä, joita toimitetaan julkisesti, tahi jotka muutoin saattavat häiritä keskuusliikettä tahi yleisöä.

65 §.

Töitä, jotka saattavat häiritä keskuusliikettä, älköön, alempana mainituin poikkeuksin, toimitettako kadulla, jollei ole saatu erityistä lupaa Maistraatilta.

Ilman sellaista lupaa toimitettakoon, kuitenkin huomioonottaen mitä tässä luvussa ja 2 p:nä toukokuuta 1895 Helsingin kaupungille vahvistetun rakennusjärjestyksen 16 §:ssä säädetään:

- a) aluksien, rautatievaunujen ja ajoneuvojen lastaamista ja lossaamista;
- b) kilpien, markiisien ja sellaisten kiinnipanoa tahi poisottamista sekä talojen, porttien ja lauta-aitojen maalaus- ja muita töitä, joita varten ei tarvita muita telineitä kuin muutettavia tikapuita;
- c) puhelin-, valo-, voima- ja muiden sellaisten johtojen, joiden asettamiseen on aikaisemmin saatu lupa, panoa, kunnossapitoa ja poistamista; ja
- d) töitä, jotka tarkoittavat kadun kunnossapitoa ja puhdistamista.

Yleisen rakennusjärjestyksen mainittu 16 § kuuluu tässä puheenaolevalta osalta: «Jos katu eli osa siitä on tehtävä uudestaan eli kivitys muutoin purettava, pitää, ennenkuin työ aletaan, siitä Maistraatille ilmoitettaman, ja on Maistraatin asiana harkita, josko työtä saattaa suorittaa, niinkuin myös, josko uudestaan kivittämisen saa osittaisesti suorittaa eli jos katu on kokonaisuudessaan uudestaan tehtävä. Pienempiä kadunlaskemisen toimeenpanemista ja kunnossapitoa varten tarpeellisia töitä olkoon kuitenkin talonomistajalla lupa teettää ilman semmoista ilmoitusta.»

66 §.

Kadulla ei saa ruveta tervankeittoon eikä muihinkaan samanlaatuisiin tulenvaarallisiin töihin.

Asfaltin keittäminen ja metallien sulattaminen kadulla tapahtukoon ainoastaan erityisellä Maistraatin antamalla luvalla.

Tämän pykälän ensimmäinen kohta kieltää ehdottomasti tervankeiton ja muut samanlaatuiset tulenvaaralliset työt kadulla ja on niinmuodoir voimassa huolimatta siitä, onko tarkoitus jota varten työt ovat aiotut toimittaa, sellainen kuin mainitaan 65 §:n jälkimäisessä osassa taikka ei, minkä ohessa toisesta kohdasta ilmenee, että asfaltin keittämistä ja metallien sulattamista varten kadulla joka tapauksessa vaaditaan erityinen lupa Maistraatilta.

67 §.

Työt, jotka mainitaan 65 ja 66 §:n toisessa kohdassa, ovat keskeyttämättä loppuun saatettavat.

Aineet ja työkalut, jotka tarvitaan kadulla toimitettavaa työtä varten, ovat, mikäli mahdollista, pantavat kokoon niin, etteivät ne häiritse keskuusliikettä, ja sitten kun on lakattu niitä tarvitsemasta, heti korjattavat pois.

Muuten ei saa esineitä, jotka ovat esteeksi keskuusliikkeelle, ilman Maistraatin lupaa panna kokoon tahi jättää kadulle.

R. L:n 44 luvun 14 §:ssä on säädetty rangaistus (sakkoa enintään 100 markkaa) sille, joka luvottomasti panee yleiselle tielle, kadulle tahi torille jotakin, joka liikettä haittaa, taikka jättää paikoilleen haitan, joka pitäisi hänen poistaa.

68 §.

Maistraatin asiana on luvan antaminen rakennusainevarastoa tahi muuta semmoista tarkoitusta varten tarvittavan katuosan erilleen aitaamiseen sekä niiden ehtojen vahvistaminen, joilla erilleen aitaaminen saa tapahtua.

Vert. yleisen rakennusjärjestyksen 63 §:ää ja 18 p:nä maaliskuuta 1856 kaupunkien järjestelyn ja rakentamisen yleisistä perusteista annetun K. asetuksen 31 §:ää.

69 §.

Ennenkuin työ, jota varten 65 ja 66 §:n mukaan tarvitaan erityinen Maistraatin lupa, aljetaan, tahi aidataan osa katu erilleen, on Maistraatin antama lupatodistus näytettävä poliisille tiedoksi.

Mitä tässä pykälässä säädetään, on Maistraatilla jo nykyäänkin ollut tapana määrätä lupaa myönnettäessä katuosan erilleen aitaamiseen.

70 §.

Jos rakennustyötä varten tahi muusta sellaisesta syystä suljetaan katu tahi osa katu, taikka pannaan kokoon tahi jätetään kadulle esineitä, jotka ovat esteeksi keskuusliikkeelle, on paikka aitauksella tahi muulla tavoin selvästi merkittävä ja hämärän tultua pidettävä tarpeenmukaisesti valaistuna yleisölle varoitukseksi.

Vert. voimassaolevan P. J:n 20 §:ää ja yleisen rakennusjärjestyksen 62 §:ää.

Tällä määräyksellä on vastaavaisuutta R. L:ssa, jonka 44 luvun 11 §:ssä säädetään.

«Joka sellaiseen paikkaan, missä ihmisiä tavallisesti liikkuu, taikka sen ääreen jättää kellarin, kaivon, kuopan, avannon tahi muun sallaisen aukon tahi jyrkänteen peittämättä, aitaamatta, taikka vaarinpitoa tahi tarpeenmukaista merkkiä vaille, niin että siitä syntyy muille vaaraa, vetäköön sakkoa enintään sata markkaa.»

71 §.

Työhön, joka saattaa räminällä tahi muulla kolinalla häiritä yleisöä, on ryhdyttävä sillä tavalla että mikäli mahdollista vältetään sellaisen häiriön syntymistä.

Huhtikuun 1 päivän ja marraskuun 1 päivän välisenä aikana ei saa ylempänä mainitun laatuista työtä toimittaa ilman erityistä poliisin lupaa kello ykdeksästä illalla kello seitsemään aamulla ja vuoden muuna aikana kello kahdeksasta illalla kello seitsemään aamulla.

Mitä toisessa kohdassa on säädetty, ei koske lastaus- ja purkaustöitä satamissa, eikä rautateitä ja työtä teollisuuslaitoksessa, joka on perustettu jollekin sellaisia laitoksia varten erityisesti luovutetulle alueelle.

Kiskojen ja rautaparrujen talttaaminen on kielletty rakennetun asuintontin läheisyydessä.

Nämä määräykset eivät koske ainoastaan kadulla tehtäviä, vaan myös pihamaalla tahi talon sisällä toimitettavia töitä.

72 §.

Luvan halkojen sahaamiseen ja hakkaamiseen kadulla antakoon Maistraatti, jos ei löydy tahi voida valmistaa muuta sopivaa paikkaa mainittua tarkoitusta varten; kuitenkin on työ niin toimitettava, ettei siitä ole haittaa keskuusliikkeelle, ja keskeyttämättä saatettava loppuun sekä paikka heti puhdistettava.

73 §.

Vaatteita ei saa pestä, huuhtoa tahi kartuta, eikä muuta sellaista työtä tehdä muualla kuin siihen tarkoitukseen määrätyillä paikoilla ja noudattamalla niitä ohjeita, joita siitä on annettu.

74 §.

Mattoja, huonekaluja ja vaatteita älköön piestäkö ja pölytettäkö kadulla, ulkoparvekkeella tahi kadulle päin olevassa ikkunassa, eikä ripustettako sinne vaatteita tuulettumaan tahi kuivumaan.

75 §.

Halkoja, puutavaroita ja muuta sellaista ei saa purkaa jalkakäytävälle, vaan ainoastaan jalkakäytävän äärellä olevalle ajotielle, ja ovat ne hetimiten sieltä pois korjattavat.

Ei myöskään saa halkoja, puutavaroita ja muita rakennusaineita, joita tuodaan rautateitse, panna kokoon kadulle, vaan ovat ne suoraan vaunusta lastattavat ajoneuvoille.

Maistraatti on aikaisemmin kuuluttanut käskyn, joka vastaa tässä ylempänä toisessa kohdassa löytyvää määräystä.

76 §.

Maalta, joka ei ole luovutettu yksityisen käytettäväksi, saa ottaa kiviä, hiekkaa, soraa, multaa ja savea ainoastaan asianomaisen kaupunginviranomaisen luvalla.

Kaupungin alueen sisällä älköön otettako jäitä tahi hakattako avantoa muuanne kuin sitä varten osotettuihin paikkoihin.

Kaivettu avanto on aidattava tahi muuten tarkoitusta vastaavalla tavalla merkittävä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 14 ja 15 §:ää.

R. L:n 33 luvun 1 §:n mukaan rangaistaan se, joka toisen maalta luvattomasti ottaa sammalia, turpeita, multaa, savea, hiekkää, soraa tahi kiveä, haaskauksesta enintään 200⁰⁰ markan sakolla. Saman luvun 16 §:n mukaan virallinen syyttäjä ei saa kuitenkaan tehdä syytettä haaskausrikoksesta, jolla ainoastaan yksityisen oikeutta on loukattu, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi, minkätähden puheenaolevan säännöksen suhteen huomattanee mitä on lausuttu yleisissä perusteluissa.

Kolmannessa kohdassa olevan säännöksen suhteen otettanee myöskin varteen R. L:n 44 luvun 11 §:ssä löytyvä säännös, joka on otettu tähän ylemmäksi 70 §:n alle.

77 §.

Jos kivenlouhimista on toimitettava asutun paikan läheisyydessä, tahi kadulla tahi tontilla, on siitä ainakin vuorokautta ennemmin ilmoitettava poliisille. Sellaiseen työhön ei saa ryhtyä ilman erityistä Maistraatin lupaa ennen kello kahdeksaa aamulla eikä kello kahdeksan jälkeen illalla.

Jokainen panos on huolellisesti peitettävä sekä, ennen laukaisemista, vahteja asetettava ja varoitushuutoja annettava. Ladattaessa ei saa käyttää rautaista sankki-neulaa eikä sellaisesta metallista tehtyä latauspuikkoa, ellei latauspuikon pää ole kuparoitu tahi messingöity.

Vert. voimassaolevan P. J:n 13 §:ää.

Puheenaolevaa pykälää sovellettaessa otettanee varteen R. L:n 44 luvun 1 ja 10 §, joista ensinmainittu säättää sakkoa enintään sata markkaa sille, joka jättää ladatun ampuma-aseen taikka räjähdysainetta, myrkyä tahi muuta hengenvaarallista ainetta sellaiseen paikkaan että lapsi tahi muu ihminen ymmärtämättömyydestä saattaa sillä vahinkoa tehdä taikka muuten varomattomasti pitelee sellaista asetta tahi ainetta. 10 §:ssä taas sanotaan, että se, joka johtaa tahi toimittaa rakennustyötä, kaivon-, sillan- tahi tientekoa, taikka muuta senkaltaista, eikä ryhdy tarpeellisiin varokeinoin estääksensä vaaran ihmisiltä tahi eläimiltä, taikka rakentaa niin, että siitä sellainen vaara syntyy, rangaistaan sakolla taikka vankeudella korkeintaan neljäksi kuukaudeksi.

78 §.

Tässä luvussa annettujen määräysten noudattamisesta ja muuten vaadittavista varovaisuustoimenpiteistä on vastuunalainen se, joka toimittaa tahi johtaa työtä, mutta

myöskin, jos erityistä työnjohtajaa ei ole otettu ja hyväksytty, se, jonka laskuun työtä tehdään.

Vert. voimassaolevan P. J:n 13 §:ää ja yleisen rakennusjärjestyksen 62 §:ää. Katso myös R. L:n 44 luvun 10 §:ää, joka on lainattu ylempänä olevan 77 §:n alle.

V luku.

Puhtaanapidosta.

79 §.

Likaa mitä laatua tahansa, niinkuin lantaa, roskia, perkkeitä, likavettä ja sel-laista, ei saa kaataa, viskata tahi tyhjentää muuante kuin sellaista tarkoitusta varten osotetuille paikoille.

Älköön myöskään kukaan tyydyttäkö tarvettaan muualla kuin sitä varten ole-villa paikoilla.

Voimassaolevat määräykset puhtaanapidosta löytyvät enimmäkseen P. J:n 21—25 §§:ssä ja yleisen rakennusjärjestyksen 8 luvussa. R. L:n 44 luvun 12 §:ssä sanotaan:

«Jos yleisellä tiellä tahi kadulla olevaan siltaan tahi rumpuun, taikka tien varrella olevaan käsipuuhun ilmestyy sellainen vika, joka on kulkeville vaaraksi, ja jos vikaa ei heti korjata; — — vetäköön se, jonka tulee pitää tie kunnossa, sakkoa enintään sata markkaa.»

80 §.

Kauppatori ja muut yleiset paikat, missä tehdään kauppaa määrättyä aikana päivästä, ovat heti kaupanteon päätyttyä puhdistettavat.

Paikat, jotka ovat osotetut vuokra- tahi kuorma-ajurien vartoomispaikoiksi, ovat, jos ne ovat laitetut vettäläpäisemättömästä aineesta, sellaisena aikana vuodesta, kun ilmanlaatu sen sallii, joka päivä huuhdottavat vedellä.

Kun kauppatorin ja muiden yleisten paikkojen puhtaanapidosta on kaupungin säännön mukaan huolestettava, sekä vuokra-ajurien ja muiden, toisessa kohdassa mainittujen, vartoomispaikkojen huuhtominen vedellä kuuluu myöskin kaupungin velvollisuuksiin, on viritetty kysymys siitä, että tämä pykälä poistettaisiin P. J:stä, jonka tarkoituksena tietystikin on sisältää säännöksiä yleisöä, mutta ei viranomaisia varten. Kuitenkaan ei saateta pitää mahdottomana, että kaupunki antaisi puhtaanapilovelvollisuutensa kokonaan tahi osaksi jonkun urakoitsijan täytettäväksi; ja koska urakoitsija siinä tapauksessa joutuisi esillä olevassa pykälässä löytyvien määräysten alaiseksi, saattaisi pykälällä senvuoksi olla käytännöllistä merkitystä.

81 §.

Talonomistajan velvollisuutena on pitää katuosansa ajettavassa kunnossa ja puhtaana liasta.

Kunkin talonomistajan katuosan laajuus käy selville rakennusjärjestyksen 12 ja 16 §:stä.

82 §.

Sinä aikana vuodesta, jolloin maa on paljaana, on talonomistajan vähintään kerta päivässä, ennen kello yhdeksää aamulla, mutta useamminkin, jos tarve sitä vaatii, puhdistutettava hänen talolleen kuuluva katuosa ja lika vietävä pois. Ennenkuin kiuvalla säällä ruvetaan lakaisemaan, on maa pölyämisen estämiseksi tarkoituksenmukaisesti kasteltava.

Kadulla kasvava nurmi on kitkettävä ja pois korjattava.

83 §.

Talvella on talonomistajan joka aamu ennen kello yhdeksää tasoitettava jalkakäytävä ja luotava se lumesta, joka haittaa keskuusliikettä, ja on hänen, jos se nilpun estämiseksi on välttämätöntä, sekä tarpeen vaatiessa päivälläkin, sirotettava jalkakäytävä kivettömällä ja puhtaalla hiekalla.

Jos lunta sataa päivällä, on lumisateen aikana jalkakäytävä pidettävä auki ainakin niin laajalti, että keskuusliike saattaa ilman suurempia vaikeuksia jatkaa, sekä lumisateen lakattua, niin pian kuin mahdollista luotava liiasta lumesta ja tarpeenmukaisesti hiekotettava.

Jos jalkakäytävä on leveämpi taikka puita on istutettu jalkakäytävän viereen, koottakoon lumi jalkakäytävältä puiden väliin tahi muutoin jalkakäytävän ulkoreunalle, jos keskuusliike ei siitä häiriinny ja välttämättömät läpikulkupaikat pidetään auki.

Kulmatalon omistajan velvollisuutena on sitäpaitsi jalkapolun aukipitäminen ajotien yli lähinnä olevan kadun kulman suuntaan, kumpaisenkin puoliväliin ajotietä.

84 §.

Jotta ajotie talvellakin olisi aina tasainen ja ajokunnossa, ovat ylennykset tasoitettavat, kuopat täytettävät ja paljaat paikat, jotka syntyvät rekikelin aikana, peitetävät lumella. Lumikoot, jotka haittaavat keskuusliikettä, ovat poistettavat ja kuljetettavat sitä tarkoitusta varten määrätyille kaatopaikoille. On kielletty muuanne kokoomasta kadulta pois kuljetettua lunta.

Jos suuremman lumisateen jälkeen on tarpeellista vetää lumiauraa, toimitet-
takoon vetäminen kaupungin kustannuksella asianomaisen viranomaisen toimesta.

85 §.

Jos lunta kerääntyy katolle niin paljon, että saattaa peljätä lumen syöksyvän
alas, on lumi luotava katolta, samaten on jää, joka käy vaaralliseksi keskuusliikkeelle,
syydettävä pois katolta ja pääsivulta, kuitenkin sitä ei saa toimittaa ilman erityistä
poliisin lupaa kello yhdeksän aamulla ja kello neljän illalla välisenä aikana.

Ylempänä mainittua työtä tehtäessä on katu asianomaiselta kohdalta suljettava,
ja on, tarpeen vaatiessa, myöskin pantava vahti.

86 §.

Lumen sulaessa keväällä on kertyvää likaa talonomistajan toimesta myöskin
pitkin päivää tarpeen vaatiessa lakaistava kadulta pois sekä katuojat ja viemärikaivot
pidettävät auki veden juoksulle.

Siinä määrin kuin se on keskuusliikkeelle keväällä tarpeellista, ovat lumi ja jää
vedettävät pois kadulta, niin että katu on paljaana viimeistään toukokuun 1 päivänä.
Erittäin aikaisena tahi myöhäisenä keväänä lyhentäköön tahi pidentäköön Maistraatti
tätä työtä varten määrätyn ajan.

87 §.

Suolaa tahi muuta syövyttävää ainetta älköön sirotettako tahi muutoin käytet-
täksi lumen sulamisen edistämiseksi.

88 §.

Jos pihamaalle kerääntyy niin paljon lunta, että, tulipalon sattuessa, siitä saattaa
olla haittaa palokalujen esteettömälle käyttämiselle, on lunta talonomistajan toimesta
tarpeen mukaan pois vedettävä.

89 §.

Talonomistajan on pidettävä pihansa siihen kuuluvine palokatuineen, valo-
pihat, porttikäytävä, samoin rappukäytävät, kellari käytävineen ja ullakot puhtaina
roskista sekä muista jätteistä ja liasta, kuin myös käymälät, talli ja navetta siisteinä
ja hajuttomina.

Missä tarvitaan desinfioimista, on se terveystoimisto käyskystä toimitettava.

Katso 142 §:n alla olevaa muistutusta.

90 §.

Likaa käymälöistä on koottava tiiviisiin ja muutettaviin, sitä tarkoitusta varten tehtyihin säiliöihin käymälän alla. Virtsa johdettakoon kuitenkin käymälästä tiivistä putkea myöten viemärikanavaan. Vesiklosetista noudatettakoon mitä siitä on erityisesti säädetty.

Kiinteää eläimenlantaa sekä roskia ja sellaisia kuivia, hajuttomia jätteitä on koottava vapaasti seisovaan, maan päällä olevaan arkkuun tahi lantäsäiliöön.

Juoksevaa likaa läävästä ja tallista on, jos sitä ei saateta täydellisesti kuivata turvepehkuu käyttämällä, johdettava joko erityiseen tiiviiseen ja helposti muutettavaan säiliöön tahi viemärikanavaan, tahi, jos viemärikanavaa ei ole olemassa, lantakuoppaan.

Kuumia hiiliä ja tuhkaa tulisijasta on tyhjennettävä tulenkestäviin metallisäiliöihin.

Vastaavat säännökset löytyvät yleisen rakennusjärjestyksen 8 luvun 109—111 ja 113 §:ssä, joka luku myöskin sisältää lähempiä määräyksiä käymälöiden rakentamisesta.

91 §.

Likakaivo on perinpohjin puhdistettava vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. Siivilään kerääntyneet kiinteät jätteet ovat otettavat pois niin usein kuin siisteys sitä vaatii ja vähintään kerta päivässä.

Likakaivon laadusta katso yleisen rakennusjärjestyksen 22 §:ää.

92 §.

Kaikki lika käymälöistä, likakaivoista, tallista, läävästä ja roskien ja muiden jätteiden säilytyspaikoista on joka viikko tahi useamminkin, kun tarve sitä vaatii, vietävä joko sitä varten määrätyille kaatopaikoille tahi kaupungin alueen ulkopuolelle.

Kuitenkin saatettakoon puutarhaa tahi muuta sellaista tarkoitusta varten panna kokoon pihamaalle eläimenlantaa, lehtiä ja muita jätteitä asianomaisen terveydenhoitoviranomaisen luvalla ja noudattamalla niitä määräyksiä, joita siitä annetaan.

93 §.

Jos peljättävissä olevan tahi jo ilmestyneen kulkutaudin johdosta tahi muusta syystä erityisessä tapauksessa havaitaan tarpeelliseksi vielä muita toimenpiteitä, kuin

mitä on säädetty 91 ja 92 §:ssä, on Maistraatin ja asianomaisten terveydenhoito-
viranomaisten siinä tarkoituksessa antamia määräyksiä ja ohjeita noudatettava.

Katso 142 §:n alla olevaa muistutusta.

94 §.

Lian kuljettamisessa kaupungin sisällä saa käyttää ainoastaan tiivispohjaisia ja
tiivislaitaitia ajoneuvoja.

Makkilantaa ja muuta sellaista likaa saa kuljettaa ainoastaan tiiviskantisissa
ajoneuvoissa.

Alus, jota käytetään lika-aineiden kuljettamiseen, on oleva umpinainen tahi pei-
tetty tiiviisti sulkeutuvalla kannella.

95 §.

Haisevaa makkilantaa ja muuta sellaista likaa saa kuljettaa kaupungin sisällä:

a) ilman rajoitusta aikaan nähden, jos jätteet ovat pannut tiiviisiin, ilmanpitä-
vällä kannella varustettuihin, ulkoapäin puhtaisiin tynnyreihin tahi säiliöihin, ja

b) muussa tapauksessa ainoastaan kello yhdentoista illalla ja kello kuuden
aamulla välisenä aikana.

96 §.

Makkilantaa ei saa kaataa käymälöihin, ellei lantaan ole tarpeenmukaisesti se-
kotettu turvepehkuu tahi turvemultaa.

97 §.

Roskia ja muita sellaisia jätteitä saa kaupungin sisällä kuljettaa:

a) ilman rajoitusta aikaan nähden, jos kuljetus tapahtuu tarkasti sulkeutuvalla
kannella varustetuissa ajoneuvoissa, mutta

b) muutoin ainoastaan kello yhdentoista illalla ja kello kuuden aamulla väli-
senä aikana.

98 §.

Jos talonomistaja on taloaan varten ottanut hoitajan tahi talonmiehen, joka
on sitoutunut huolestamaan puhtaanapidosta, tahi jos joku muu sopimuksesta on
ottanut puhtaanapidon velvollisuudekseen, olkoon tämä lähinnä vastuunalainen siitä,
että tehtävä hänelle kuuluvalta osalta asianmukaisesti täytetään.

99 §.

Puhtaudesta satamissa säädetään satamajärjestyksessä.

Katso 9 §:ää Helsingin kaupungin satamajärjestyksessä 15 p:ltä tammikuuta 1879.

VI luku.

Määräykset tulenvaarasta ja savun aikaansaamasta haitasta.

100 §.

Erityisesti tulenvaarallisissa paikoissa ja helposti syttyvien aineiden läheisyydessä on tupakanpoltto kielletty.

Erityisesti kielletään tupakanpoltto:

- a) teattereissa ja sirkusrakennuksissa paitsi sitä tarkoitusta varten olevissa huoneissa ja yksityisissä asunnoissa sekä näyttämöllä, jos kappaleen laatu sitä vaatii;
 - b) yleisissä tavaravajoissa ja kauppahalleissa;
 - c) pihossa, joihin on kerääntynyt maalaisajoneuvoja;
 - d) ulkokuoneissa, halkoliitereissä, rehuladoissa ja muissa sellaisissa paikoissa; ja
 - e) paikoissa, joista Maistraatti on niin määrännyt ja julkipanolla sen ilmoittanut.
- Viittätoista vuotta nuoremmilta on tupakanpoltto kadulla kielletty.

Vert. voimassaolevan P. J:n 34 §:ää.

Tulen varomattamasta pitelemisestä säädetään myöskin R. L:n 20 ja 21 §:ssä, joista 21 § on lainattu yleemmäksi 46 §:n alle ja 20 § kuuluu:

«Jos joku kaupungissa, kauppalassa, kylässä tai talossa huolimattomasti pitelee tulta tai herkästi syttyvää ainetta, niinkuin jos hän itse vie tai sallii toisen viedä ulos palavan kynttilän ilman lyhtyä, taikka muuta tulta ulkokuoneeseen tai ullakkoon, taikka huoneeseen, missä tulenarkoja esineitä säilytetään, taikka tekee tulen uuniin tai liedelle ja jättää sen hoitamatta, taikka polttaa tupakkaa riihessä, rehuhuoneessa tai muussa sellaisessa paikassa, taikka tekee tai antaa tehdä tulen tulisijalle, jonka hän tietää tulenvaaralliseksi; vetäköön sakkoa enintään viisikymmentä markkaa.

Jos joku huolimattomasti pitelee tulta aluksessa, jossa on väkeä, taikka joka on satamassa; olkoon sama laki.»

Tulnvaarallisten öljyjen ja niihin verrattavien nesteiden valmistamisesta, varastossapidosta, myymisestä ja kuljetuksesta löytyvät määräykset tästä asiasta 9 p:nä syysk. 1896 annetussa K. asetuksessa.

Jos huolimattomuuden tai varomattomuuden kautta syntyy talon y. m. palaminen tai räjähtäminen, rangaistaan se R. L:n 34 luvun 7 §:n mukaan.

101 §.

Tulenvaarallista laatua olevat tehtävät ovat toimitettavat noudattamalla säädettyä tahi muuten tarpeellista varovaisuutta.

Tulenvaarallisista töistä kadulla säädetään 66 §:ssä sekä kuuman tuhan ja hiilien tyhjentämisestä 90 §:ssä.

102 §.

Suurempaa halko-, hiili- ja muuta polttoainevarastoa, niin myös rakennusaineita ja sellaista älköön ilman erityistä Maistraatin lupaa koottako asuintontille muuanne kuin sitä varten laitettuihin kellareihin tahi ulkokuoneisiin.

Sellaisen varaston pitäminen ilman palopohjaa olevalla ullakolla on ehdottomasti kielletty.

Vert. 18 p:nä maaliskuuta 1856 annetun K. asetuksen 18 §:ää ja yleisen rakennusjärjestyksen 63 §:ää. Palopohjasta säädetään rakennusjärjestyksen 98 §:ssä.

103 §.

Tulen pitelemisestä satamissa säädetään satamajärjestyksessä.

Katso 10 §:ää Helsingin kaupungin satamajärjestyksessä 15 p:ltä tammik. 1879.

104 §.

Tulisijaa on tarkoituksenmukaista polttoainetta käyttämällä tahi muulla keinoin lämmitettävä niin, ettei synny savua, joka matkaan saattaa haittaa.

Katso tästä Kaupunginvaltuusmiesten painettuja asiakirjoja N:o 28 vuodelta 1900.

VII luku.

Asuinhuoneista, työpajoista ja muista työhuoneista sekä talon valaisemisesta.

105 §.

Huone, joka annetaan asuttavaksi, on oleva tarpeellisen tilava, valoisa, kuiva ja puhdas sekä muutoinkin terveydelle vaaraton, ja ei saa sallia useampien henkilöiden,

kuin mitä huoneen suuruuteen ja laatuun nähden muuten saatetaan harkita kohtuulliseksi, asua tahi viettää yötä huoneessa.

Työpajat ja työhuoneet, joissa useampia henkilöitä yhtäkaa työskentelee, ovat sitäpaitsi tarpeellisesti lämmitettävät ja sen lisäksi niin laitettavat, että riittävä ilmanvaihto on mahdollinen.

Vert. voimassaolevan P. J:n 27 §:ää.

Asuinhuoneiden laadusta säädetään myöskin yleisen rakennusjärjestyksen 89, 90, 91 ja 92 §:ssä. Katso myöskin terveyden hoidosta Suomessa 22 p:nä jouluk. 1879 annetun K. asetuksen 8 ja 22 §:ää.

106 §.

Runsasasukkaisen tahi huonossa huudossa olevan talon omistajan on, poliisin määräyksestä, varustettava sekä piha että sisäänkäytävät, rappukäytävät, koridoorit tahi muut useammille asunnoille yhteiset etuhuoneet tarpeellisella valaistuksella vuorokauden pimeänä aikana.

Vert. voimassaolevan P. J:n 29 §:ää.

VIII luku.

Kaupasta ja muusta elinkeinosta toreilla ja kaduilla.

107 §.

Kaupungin toreilla ja kaduilla, niin myös satamissa ei saa harjoittaa kauppaa muualla kuin sitä tarkoitusta varten olevilla paikoilla, paitsi 113 §:ssä mainitulla poikkeuksella, eikä muulla tavalla kuin mitä alempana mainitaan.

Sellaista kauppaa tehtäessä on sekä myyjien että muun yleisön noudatettava niitä ohjeita, joita poliisimies järjestyksen ylläpitämiseksi antaa; ja saatakoon toimittaa pois paikalta se, joka ei heti noudata sellaista ohjetta.

Vert. voimassaolevan P. J:n 35 §:ää, »säännöt ruokakaupasta Helsingin kaupungin toreilla ja aluksissa, jotka ovat rantoihin kiinnitetyt,» jotka Kuvernööri on vahvistanut 28 p:nä tammik. 1895, ja määräyksiä paikkojen vuokraamisesta kaupan harjottamista varten kojuista, vaunuista ja pöydiltä kaupungin kaduilla ja muilla yleisillä paikoilla, jotka Kaupunginvaltuusmiehet ovat vahvistaneet 14 p:nä tammik. 1908.

108 §.

Kaupan harjoittamiseen kioskeista ja muista kiintonaisista myyntipaikoista, niin myös vaunuista, tiskeiltä tahi pöydiltä, tarvitaan erityinen lupa.

Yhteisellä kansalla ja tilanomistajilla maalla on kuitenkin valta, ilman sellaista lupaa, sitä varten määrättyillä paikoilla, itse tahi muiden kautta kuormasta tahi aluksesta kaupaksi pitää kaikkea, mitä heidän tiloistansa saadaan tahi he ja heidän perheväkensä kotiteollisuudella toimeensaavat.

Jos myyjä, joka on maalaisen asiamiehenä, samalla harjoittaa kauppaa omaan laskuunsa, on siitä noudatettava mitä ensimmäisessä kohdassa sanotaan.

Maistraatin asiana on, silmälläpitäen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä keskuusliikkeen vaatimuksia, määrätä, mitkä yleiset paikat olivat luovutettavat kaupalle ja missä määrin se saa tapahtua, jota vastoin Rahatoimikamarin tulee, voimassaolevien säännösten mukaisesti, vuokrata siten käytettäväksi luovutetut myyntipaikat.

Koskeva 2 koht. vertaa 31 p:nä maaliskuuta 1879 elinkeinoista annetun K. ase-
tuksen 8 §:ää.

109 §.

Jos joku tahtoo asettaa automaattisen koneen, on hänen siihen hankittava erityinen lupa.

Katso 108 §:n alla olevaa muistutusta.

110 §.

Maistraatin asiana on antaa ohjeita siitä, mitä tavaroita saa pitää kaupan toreilla, niin myös lähemmin määrätä, miten kauppaa on harjoitettava, kuitenkin vaarin ottamalla mitä siitä 108 §:n toisessa kohdassa säädetään.

Maistraatti määrätköön myöskin ajan, jolloin kauppaa saa harjoittaa toreilla. Tori-
ajan päätyttyä ovat kaikki tavarat sekä vaunut, tiskit, pöydät ja muut, mitä kaupan teossa on käytetty, toimitettavat pois paikalta.

Ajasta, jolloin saa harjoittaa kauppaa kioskeista ja muista kiintonaisista myynti-
kojuista, on noudatettava mitä Maistraatti siitä on määrännyt.

111 §.

Tavaran, jota myydään aluksesta, on annettava olla aluksessa, kunnes se on myyty, ja, sittenkuin kauppa on päätetty ja myyjä on pannut tavaran laiturille, on se heti toimitettava pois.

112 §.

Myyjän on liikettään harjoittaessa vältettävä kaikkea, joka saattaa olla esteeksi tahi haitaksi toisille myyjille ja torilla käyvälle yleisölle.

113 §.

Tuoretta voita, munia, metsänriistaa, vihanneksia, hedelmiä, marjoja sekä kasvia ja kukkia saa kaupustella vapaasti kaupungilla, ja yhteinen kansa ja tilanhaltijat maalla saavat myydä maitoa kaikkialla kuormastakin.

Muuten eivät muut kuin ne, jotka ovat hankkineet siihen Maistraatin luvan, ja luvassa asetetuilla ehdoilla, saa ammattimaisesti kuljetella tavaroita kaupungilla kaupaksi.

Vert. voimassaolevan P. J:n 36 §:ää.

114 §.

Kymmentä vuotta nuorempia lapsia ei saa käyttää kaupustelemiseen kadulla eikä muunkaan ammatin harjoittamiseen, niinkuin kengänharjaamiseen ja sellaiseen, ei myöskään sanomalehtien ja muiden painotuotteiden jakamiseen. Jos lapsi on kahtatoista vuotta nuorempi, tarvitaan sitä varten erityinen poliisin lupa.

Kello kahdeksan illalla ja kello kuuden aamulla välisenä aikana vuorokaudesta ei saa viittätoista vuotta nuorempiakaan lapsia lähettää ulos mainittua tarkoitusta varten.

115 §.

Jos joku tahtoo kantajana, kengänharjaajana tahi sanomalehden myyjänä palvelella yleisöä julkisesti, on hänen siihen hankittava poliisin lupa.

Sellainen lupa myönnettäköön ainoastaan hyvämaineiselle henkilölle, joka ei muutenkaan ole tunnettu kehnoksi.

Kantajista valtionrautateilla on voimassa mitä siitä on erityisesti säädetty.

116 §.

Joka on saanut 115 §:ssä mainitun luvan, hänen on poliisilta saatava numerolla varustettu laatta, joka on kannettava näkyvissä rinnassa.

Laattaa ei saa luovuttaa toiselle, vaan on se, haltijan lakkautettua ammatinsa, palautettava poliisille.

117 §.

Jotka ovat saaneet luvan siten palvella yleisöä kuin 115 §:ssä mainitaan, heidän on niin hyvin itseensä ja pukuunsa nähden kuin myös käsikärriä, korien ja muiden kalujen suhteen, joita he kuljettavat mukanaan, noudatettava siisteyttä.

Heidän tulee osottaa yleisölle kohteliaisuutta eikä vaatia kohtuutonta maksua.

Kapineet, joita kantaja ei ole voinut jättää asianomaiselle henkilölle, ovat palautettavat lähettäjälle, tahi, jos tämä on tuntematon, jätettävät poliisille.

Kouluijässä oleva nuoriso ei saa ammatin tähden laiminlyödä koulunkäyntiään.

IX luku.

Ruokatavarakaupasta.

a) Yleisiä määräyksiä.

118 §.

Kaupaksiolevien ruokatavaroiden tulee olla puhtaita, ei vierailia aineilla sekoitettuja eikä pilaantuneita tahi muuten terveydelle vahingollisia.

Jos tämä rikotaan, saatetaan tavara myös julistaa menetetyksi.

Koskeva tämän luvun sisältöä vert. 4 ja 5 lukua K. asetuksessa terveydenhoidosta Suomessa 22 p:ltä jouluk. 1879, 32 ja 33 §:ää voimassaolevassa P. J:ssä ja erityisiä määräyksiä, joita ruokatavarakaupasta on annettu.

Jos tietien myydään terveydelle vahingollisia ruokatavaroita, voidaan soveluttaa R. L:n 34 luv. 15 §:ää tahi 44 luv. 5 §:ää. — Jos petos on olemassa, rangaistaan se R. L:n 36 luv. 1 §:n mukaan.

119 §.

Ruokatavaroita myydessä, varastoon pantaessa ja kuljettaessa on noudatettava tarkasti puhtautta.

Siinä tarkoituksessa tulee ei ainoastaan huoneiden, joissa kauppaa tehdään, ynnä mitä niihin kuuluu, niinkuin etuhuoneiden, portaiden ja ylöskäytävien vaan myös varastuhuoneiden, makaasiinien ja kellarien sekä tiskiltä tahi muuten taivasalla, kojusta tahi aluksesta kauppaa harjoitettaessa, myyntipaikan ja sen lähimmän ympäristön tahi aluksen, niin myös ajoneuvojen ja muiden kuljetuksessa käytettävien

kapineiden, olla siistiä ja puhtaita liasta. Samoin ovat hyllyt, laatikot, tiskit ja astiat, mitat sekä punnitsemis- ja muut kalut, joita kaupassa varastoon panossa tahi kuljetuksessa käytetään, pidettävät huolellisesti puhdistettuina.

Jätteitä ei saa viskata ulos, vaan ovat ne kerättävät erityiseen säiliöön, joka on tarpeen vaatiessa ja vähintään kerran päivässä tyhjennettävä.

120 §.

Myytäviksi aiottuja ruokatavaroita ei saa säilyttää paljaalla maalla eikä lattialla, vaan astioissa tahi niin laitetuilla alustoilla, etteivät tavarat, ei maa eikä lattia ryvety.

Tuoretta lihaa on kuljetettava peitettynä puhtaassa säiliössä tahi valkosesta, puhtaasta, pestävästä kankaasta tahi senlaatuisesta aineesta tehdyssä päällyksessä.

Lihan ripustamista varten olevien koukkujen tulee olla galvanoituja tahi tinattuja.

Eläviä kaloja ei saa punnita koukussa.

Astiat, lusikat, kauhat ja muut kalut, joilla ostajien sallitaan tutkia tavaroita, niinkuin maitoa, kalanmätiiä ja sellaista, ovat joka kerta jälleen huolellisesti puhdistettavat, ja niitä ei saa käyttää tavaroita varastosta pois otettaessa tahi sinne pannaessa, eikä saa uudelleen kaataa varastoon takaisin mitä kaluihin tutkimisen jälkeen on jäänyt.

121 §.

Ruokatavarain myyjän ja myyjän apulaisten tulee myöskin itsensä suhteen noudattaa tarpeellista siisteyttä.

Erityinen määräys myyjän vaatetuksesta löytyy 128 §:ssä.

b) Ruokatavarakaupasta myymälässä.

122 §.

Jokaisen, joka avoimessa puodissa tahtoo harjoittaa ruokatavara-kauppaa, on, ennenkuin hän alkaa liikkeen, siitä ilmoitettava terveyslautakunnalle alempana mainitussa tarkoituksessa.

Lautakunnan asiana on 123—125 §§:ssä löytyvien perusteiden mukaisesti ratkaista, saako myyntipaikkaa käyttää aiottuun tarkoitukseen.

123 §.

Ruokatavarapuodista on voimassa, mitä yleisessä rakennusjärjestyksessä säädetään asuinhuoneista.

Sellaisen kauppapuodin tulee sitä paitsi olla varustettuna laitoksella tarpeellista ilmanvaihtoa varten.

124 §.

Ruokatavarapuotina ei saa käyttää huonetta, jonka kautta on asuinhuoneen ainoa uloskäytävä.

Kellarin, makasiinin ja muun varastohuoneen, joissa myytäviksi aiottuja ruokatarvareita säilytetään, tulee olla kuivan ja muuten tarkoituksenmukaisesti sisustetun ja varustetun laitoksella tarpeellista ilmanvaihtoa varten.

125 §.

Ruokatavarakauppaa varten aiotun kauppapuodin seinien ja katon tulee olla maalatut vaalealla öljyvärillä tahi verhottavat samanvärisellä pestävällä aineella; ja tulee sellaisen huoneen lattian olla niin laitettu, että sitä helposti saattaa pitää puhtaana.

Myös tiskin ja muun myymälässä olevan sisustuksen tulee olla vaaleanväriset ja muuten sellaiset, että niitä helposti voidaan puhdistaa.

Jokaisessa kauppapuodissa tulee olla sylkiastia sekä pesulaitos ynnä pesuvettä ja pyyheliina.

126 §.

Ruokatavaroiden kauppaa varten aiottua puotia, niin myös kauppaa varten käytettyjä säilytys huoneita ei saa pitää asuinhuoneena, keittiönä, eikä sellaisten tavaroitten kauppaa tahi varastoa varten, joiden läheisyyden vuoksi ruokatavarat saattavat ryvettyä tahi ruveta pahenemaan.

127 §.

Kauppapuodissa, jossa myydään tuoretta lihaa, ei saa säilyttää kynimätöntä lintua, jänistä eikä juurikasveja.

128 §.

Myyjän tulee olla puettuna puhtaaseen, vaaleaan ja pestävään hihalliseen esiliinaan.

129 §.

Jos tarttuva tauti ilmestyy ruokatavarakauppiaseen tahi hänen apulaisiinsa tahi perheesensä tahi johonkin, joka asuu myymälän yhteydessä olevassa huoneessa, on myymälä heti suljettava ja kaikki kauppa tavaroilla tahi tavaroiden antaminen sieltä lakkautettava sekä asiasta ilmoitettava terveyslautakunnalle ja sen määräystä odotettava.

Samaa on noudatettava, jos tarttuva tauti ilmestyy tilalla, josta lähetetään maitoa kaupaksi tahi myymälään säilytettäväksi.

Katso 142 §:n alla olevaa muistutusta.

X luku.

Teurastamisesta.

130 §.

Nautoja, sikoja, lampaita ja muita suurempia eläimiä saa teurastaa ainoastaan yleisessä teurastuslaitoksessa ja noudattamalla sellaiselle laitokselle vahvistettuja määräyksiä.

Lintuja ja pienempiä eläimiä ei saa teurastaa julkisesti eikä toreilla.

Vert. 32 §:ää voimassaolevassa poliisijärjestyksessä ja 23 §:ää K. asetuksessa terveydenhoidosta Suomessa 22 p:ltä jouluk. 1879.

XI luku.

Ravintoloista ja matkustajakodeista.

131 §.

Hotellin- ja ravintolanomistajain, majatalonisäntien ja muiden, jotka pitävät matkustajia, tulee katsoa että matkustajat niinhyvin asunnon ja ruuan puolesta kuin muussakin suhteessa saavat asianmukaista palvelusta ja ettei vaadita kohtuutonta maksua.

Älköön sekään, joka harjoittaa ravintolaliikettä, jota varten tarvitaan erityinen lupa, ilman pätevää syytä kieltäytykö yleisölle tarjoomasta ruokaa ja juomia, joita hänellä on saatavana, taikka antamasta huonetta matkustajille, jos hänellä myöskin on ammattina matkustajain pitäminen.

Vert. voimassaolevissa P. J:n 29 §:ää ja lisäystä P. J:een 26 p:ltä helmik. 1900. Mitä ravintolalla tässä luvussa ymmärretään, näkyy 144 §:stä.

132 §.

Jokaisen, jolla on ammattina matkustajain pitäminen, tulee, ennenkuin sitä varten annetaan huoneita käytettäväksi, ilmoittaa siitä terveyslautakunnalle.

Lautakunnan asiana on 133 ja 135 §:ssä mainittujen perusteiden mukaisesti ratkaista, saako huoneita käyttää tähän tarkoitukseen.

133 §.

Matkustajain asunnoksi aiotun huoneen tulee olla sellaisen kuin asuinhuoneista rakennusjärjestyksessä säädetään.

Semmoisen huoneen tulee sitäpaitsi olla varustetun varmasti lukittavilla ovilla ja aukaistavilla ikkunoilla, joiden kautta saadaan ilmaa ja valoa suoraan kadulta tahi pihalta, mitä paitsi jokaisessa huoneessa tulee olla muu laitos tarpeellista ilmanvaihtoa varten.

Makuuhuone ei saa olla välittömässä yhteydessä yhteisen käymälän kanssa.

Vert. yleisen rakennusjärjestyksen 89, 90 ja 91 §:ää.

134 §.

Matkustajien majapaikassa tulee vieras- ja makuuhuoneiden sekä huoneiden yhteydessä olevien säiliöiden ja käytävien, niin myös vuoteiden ja muun huoneisiin kuuluvan sisustuksen aina olla puhtaassa kunnossa, ja ovat erityisesti makuuhuoneet jokaisen pois muuttaneen vieraan jälkeen tarkasti puhdistettavat.

Vuodeliinat ja pyyhinliinat ovat vaihdettavat jokaiselle vastatulleelle vieraalle; tämä määräys ei kuitenkaan koske ehdottomasti 135 §:ssä mainittuja majapaikkoja.

135 §.

Merimiesten ja muun työväen sekä yhteisen kansan majapaikoissa, niin myös missä enemmän kuin kahdeksan henkeä majoitetaan samaan huoneeseen, tulee seinien

joko olla maalatut öljyväriillä tahi verhotut muulla helposti puhdistettavalla aineella sekä lattian olla sellaisesta aineesta, jota vaikeudetta saattaa puhdistaa.

136 §.

Sellaisissa majapaikoissa, kuin 135 §:ssä mainitaan, ei saa eri sukupuolta olevia henkilöitä, elleivät ne kuulu samaan perheeseen, majoittaa samaan huoneeseen, eikä huoneisiin, jotka ovat välittömässä yhteydessä toistensa kanssa.

Terveyslautakunnan asiana on muiden määräysten antaminen puhtaudesta ja järjestyksestä sellaisessa majapaikassa noudatettaviksi.

137 §.

Terveyslautakunnan asiana on määrätä, kuinka monta henkeä korkeintaan on lupa ottaa yöksi kuhunkin huoneeseen, kuin myös huoneisiin asetetuilla julkipanoilla saattaa tämä ja muut lautakunnan majapaikan suhteen antamat määräykset tiedoksi.

138 §.

Ravintolat ja muut kapakat eivät saa olla auki tarjoilua eikä uusien vieraiden vastaanottoa varten kello kahdestatoista yöllä kello kuuteen aamulla.

Kello yksi yöllä tulee kaiken tarjoilun lakata ja vieraiden käskystä poistua.

Jos yleistä tahi yksityistä juhlaa varten halutaan tarjoiluajan pidennystä, on lupa siihen hankittava poliisilta siten ja siinä järjestyksessä, kuin 147 §:n viimeisessä kohdassa säädetään.

Ravintolain ja anniskeluliikkeiden sulkemisajasta säädetään 145 §:ssä.

Vert. voimassaolevan P. J:n 30 §:ää.

139 §.

Jokaisessa ravintolassa on vieraille pyynnöstä näytettävä painettu tahi kirjoitettu lista ruoan ja juomien hinnoista.

Vert. lisäystä P. J:een 3 p:ltä elok. 1903.

140 §.

Kuuttatoista vuotta nuorempia tyttöjä ja viittätoista vuotta nuorempia poikia alkoon ilman erityistä poliisin lupaa käytettävä palvelijoina ravintoloissa.

141 §.

Ravintolanisäntää kiellettäköön, jos hyvä järjestys sitä vaatii, naispalvelijoita käyttämästä palveluksien tekemiseen.

Tämän kiellon saa antaa sekä Maistraatti että poliisi.

142 §.

Jos matkustajien majapaikassa ilmestyy tautia, jota saatetaan pitää tarttuvana tahi muutoin vieraille vaarallisena tahi haitallisena, on johtajan siitä heti ilmoitettava terveyslautakunnalle ja noudatettava niitä määräyksiä, joita terveyslautakunta sen johdosta antaa.

Samoin meneteltäköön, jos ravintolan johtaja tahi joku hänen perheestään tahi ravintolan palvelijakunnasta siten sairastuu.

Jos joku on syynä toisen sairastumiseen kulkutautiin siten, että rikkoo ohjeen, joka ihmisissä liikkuvan kulkutaudin estämiseksi tahi ehkäisemiseksi on annettu, rangaistaan R. L:n 34 luvun 16 §:n kolmanen kohdan mukaan vankeudella korkeintaan kahdeksi vuodeksi taikka vähintään 50 markan sakolla. Joka muutoin rikkoo sellaisen ohjeen, rangaistaan R. L:n 44 luvun 6 §:n mukaan enintään 500 markan sakolla.

Kulkutaudin tahallisesta levittämisestä ihmisiin ja sen yrityksestä säädetään R. L:n 34 luvun 16 ja 17 §:ssä.

143 §.

Jokaisessa ravintolassa tulee olla siellä kävijöitä varten yleinen käymälä ja pisoaari, joka on laitettu terveyspoliisin lähemmän ohjeen mukaisesti.

Käymälän puhtaanapidosta on ravintolan johtaja vastuunalainen.

144 §.

Mitä 131 ja 138—143 §§:ssä on ravintoloista säädetty, koskee sopivilta osilta myöskin hotelleja, majataloja, kondiitoreita, kahvilaliikkeitä ja ruokaloita anniskelu-oikeudella tahi ilman sitä.

XII luku.

Erityisiä määräyksiä väki- ja mallasjuomien anniskelusta.

145 §.

Paloviinan, viinien ja muiden väkijuomien sekä mallasjuomien anniskelu ei saa alkaa ennen kello yhdeksää aamulla.

Anniskelu on lakkautettava ja anniskelupaikka suljettava:

- a) ensi luokan anniskelupaikka: kello yksi yöllä;
- b) toisen luokan anniskelupaikka: kello yksitoista illalla; ja
- c) kolmannen luokan anniskelupaikka: kello yhdeksän illalla.

Anniskelupaikkojen jakamisen eri luokkiin toimittaa Maistraatti poliisia kuulustettuaan.

Voimassaolevat määräykset asiasta, jota puheenaolevassa luvussa käsitellää, löytyvät Kuvernöörin päätöksessä 13 p:ltä huhtik. 1898 ja 25 p:ltä marrask. 1905.

146 §.

Ensi luokan anniskelupaikoissa ei saa anniskella sunnuntai- ja juhlapäivinä ennen kello kahta jälkeen puolenpäivän, paitsi aterialla varten.

Toisen ja kolmannen luokan anniskelupaikoissa on anniskelu kielletty kello kahdestatoista päivällä sunnuntai- ja juhlapäivän edellisenä päivänä kello yhdeksään aamulla seuraavana arkipäivänä, samoin markkina-aikana ja markkinoiden edellisenä ja jälkeisenä päivänä.

147 §.

Maistraatti saa myöntää, harkinnan mukaan, joka kerta enintään kahdeksi vuodeksi, yksityisille yhdistyksille ja klubeille poikkeuksen siitä, mitä 145 ja 146 §:ssä on sanottu.

Samoin poliisi saa myöntää, erityisestä toimeenpanijoiden kulloinkin tekemästä anomuksesta, sellaisen poikkeuksen yleistä tahi yksityistä juhlaa varten, kuitenkin on sitä haettava poliisimestarilta ennen kello kahta sinä päivänä, jolloin juhla on aiottu pitää.

XIII luku.

Saunoista.

148 §.

Saunan, joka on aiottu yleisön käytettäväksi, tulee olla vedottoman ja siistin, ja on siellä pidettävä puhdasta vettä runsain määrin yleisön saatavana; lakanoiden, pyyheliinojen ja muiden esineiden, jotka annetaan saunassa kävijöiden käytettäväksi, tulee olla puhtaat.

Vert. voimassaolevan P. J:n 28 §:ää.

149 §.

Jos yleistä saunaa annetaan samaan aikaan sekä miesten että naisten käytettäväksi, tulee olla laitettuna asianmukaisesti toisistaan erotettuja osastoja molemmille sukupuolille. Eri sukupuolta olevien henkilöiden, jotka eivät kuulu samaan perheeseen, ei saa sallia yht'aikaa kylpeä samassa saunan osastossa.

Vert. lisäystä voimassaolevan P. J:seen.

150 §.

Jokaisessa yleisessä saunassa tulee olla joku henkilö, joka valvoo järjestystä, ja pyynnöstä ottaa vastaan ja tekee selvän kävijöiden kapineista.

Jos saunan omistaja itse ei hoida sanottua tointa, tulee hänen puolestaan panna toinen, jonka luotettavuudesta omistaja vastaa.

Vert. 28 §:ää voimassaolevassa P. J:ssä ja lisäystä siihen.

XIV luku.

Yleiset säännökset.

151 §.

Tätä poliisijärjestystä on noudatettava kaupungissa ja siihen yhdistetyllä alueella.

152 §.

Tällä poliisijärjestyksellä kumotaan 29 p:nä maaliskuuta 1878 kaupungille vahvistettu poliisijärjestys sekä siihen jälestäpäin tehdyt muutokset ja lisäykset.

Sitä vastoin ovat edelleenkin voimassa, mikäli tämä poliisijärjestys ei ole niitä muuttanut, ne määräykset, ohjesäännöt ja taksat, jotka koskevat:

- a) vuokra-ajureita, kuorma-ajureita ja palkkasoutajia;
- b) raitioiteitä;
- c) automobiililla, polkupyörällä ja moottoripyörällä ajamista;
- d) kaupunginlähettejä;
- e) kauppaa kaupungin toreilla;
- f) maitokauppaa;
- g) liha- ja ruokatavarakauppaa myymälässä; ja
- h) leipurin-, kondiitorin- ja makkarantekijänammattia.

Määräykset, järjestyssäännöt ja taksat, jotka tulevat edelleenkin jäämään täydellisesti tai osaksi voimaansa, ovat seuraavat:

a) Helsingin kaupungin vuokra-ajurien järjestyssäännöt, jotka Maistraatti on vahvistanut 16 p:nä joulukuuta 1889, ja jotka ovat 23 p:nä marraskuuta 1895 osaksi muutetut, sekä vuokra-ajurien taksa, jonka Maistraatti on vahvistanut 9 p:nä heinäk. 1907;

Helsingin kaupungin kuorma-ajurien järjestyssäännöt, jotka Maistraatti on vahvistanut 10 p:nä syyskuuta 1892, ja jotka ovat osaksi muutetut 22 p:nä huhtikuuta 1895, sekä kuorma-ajurien taksa 26 p:ltä toukokuuta 1906;

Helsingin kaupungin palkkasoutajien taksa ja järjestyssäännöt, jotka Maistraatti on vahvistanut 16 p:nä heinäk. 1881;

b) Helsingin raitioiteiden ohjesääntö, jonka Kuvernööri on yksissä neuvoin Maistraatin kanssa vahvistanut 15 p:nä marraskuuta 1890;

Järjestyssäännöt liikkeen harjoittamisesta Helsingin sähköraitioiteilla, jotka Maistraatti on vahvistanut 26 p:nä marraskuuta 1900; ja

Ohjeet, joita on noudatettava Helsingin sähköraitioiteitä käytettäessä, jotka Kuvernööri on vahvistanut 11 p:nä maalisk. 1901;

c) järjestyssäännöt Helsingin kaupungin automobiililiikkeestä, jotka Kuvernööri on yksissä neuvoin Maistraatin kanssa vahvistanut 22 p:nä heinäk. 1907; ja

ohjeet, joita on noudatettava polkupyörää käytettäessä Helsingin kaupungin kaduilla, toreilla ja yleisillä paikoilla sekä viertoteillä ja teillä kaupunkiin yhdistetyllä alueella, jotka Kuvernööri on vahvistanut 8 p:nä huhtikuuta 1895, ja lisäys näihin ohjeisiin (moottoripyörästä) 22 p:ltä heinäk. 1907;

d) Helsingin kaupungin kaupunginlähettilaitoksen järjestyssäännöt ja taksa, jotka Maistraatti on vahvistanut 23 p:nä huhtik. 1887;

e) säännöt ruokatavarakaupasta Helsingin kaupungin toreilla ja aluksissa, jotka ovat rantoihin kiinnitetyt, jotka Kuvernööri on vahvistanut 23 p:nä tammikuuta 1895;

f) säännökset maitokaupasta Helsingissä, jotka Kuvernööri on vahvistanut 7 p:nä toukok. 1898;

g) säännöt liha- ja ruokatavarakaupasta myymälöissä Helsingissä, jotka Kuvernööri on vahvistanut 27 p:nä marrask. 1899;

h) säännöt, joita on noudatettava leipurin-, kondiitorin- ja makkarantekijänammattia harjoitettaessa, jotka Kuvernööri on vahvistanut 26 p:nä elok. 1889.

153 §.

Lupa, joka tämän poliisijärjestyksen mukaan annetaan, myönnettäköön ehdolla tahi ehdotta ja määrätyksi ajaksi tahi sillä välipuheella, että lupa saatetaan milloin tahansa peruuttaa.

154 §.

Mitä kaduista on säädetty, koskee sopivilta osilta myöskin yleisiä teitä, toreja, rantakatuja, siltoja, puistoja ja istutuksia sekä muita yleisiä tahi yleiselle liikkeelle luovutettuja paikkoja, kuin myös rakentamattomia alueita kaupungin sisällä tahi sen maalla.

155 §.

Joka rikkoo, mitä tässä poliisijärjestyksessä tahi 152 §:ssä mainituissa määräyksissä tahi ohjesäännöissä on säädetty, rangaistaan, ellei siitä jo ole määrätty edesvastuuta laissa tahi yleisessä asetuksessa, enintään neljänsadan markan sakolla; kuitenkin saatettakoon asiasta päästä varoituksellakin.

Jos rikotaan tämän poliisijärjestyksen mukaan annettu lupa tahi luvassa mainitut ehdot ja määräykset, saatettakoon lupa, vaikka se olisi annettu määrätyksi ajaksi, peruuttaakin.

Menetetystä tavarasta säädetään 118 §:ssä.

Kun voimassaolevan P. J:n melkein jokaisessa pykälässä säädetään rangaistus, joka, ollen erilainen eri tapauksissa, on tuomittava asianomaisen pykälän rikkomisesta, niin esilläolevassa ehdotuksessa määrätään ainoastaan korkein sakko, joka P. J:n rikkomisesta saattaa tulla kysymykseen. On näyttänyt oikeammalta, että asianomaiset tämän rajan sisällä jokaisessa esiintyvässä tapauksessa punnitsevat rangaistuksen suuruuden. Korkein sakko, neljäsataa markkaa, on säädetty huomioon ottaen 43 §:n säädös K. asetuksessa Suomen Suuriruhtinaanmaan uuden yleisen rikoslain voimaantulemisesta ja siitä mitä sen johdosta on vaarinoitettava, 19 p:ltä jouluk. 1889; alin sakko R. L:n 2 luvun 4 §:n mukaan on kolme markkaa. Koska poliisin, P. J:ssä mainituissa tapauksissa, ei aina heti, kun rikkominen havaitaan, tule kiiruhtaa ilmiantamaan sitä rangaistavaksi, vaan sitä ennen koettaa neuvoilla ja varoituksilla saada rikkoja noudattamaan voimassaolevia määräyksiä, on, tämän kanssa yhtäpitävästi, säädetty, että P. J:n rikkomisesta saatetaan myöskin, harkinnan mukaan, päästää paljaalla varoituksella.

Kysymyksestä, joka koskee P. J:n suhdetta rikoslakiin, puhutaan yleisissä perusteluissa.

156 §.

Jos viittätoista vuotta nuorempi lapsi tavataan rikkomuksesta, kehoitettakoon vanhempia tahi edusmiestä pidättämään lasta semmoisesta. Jos lapsi siitä huolimatta uudelleen joutuu kiinni, olkoot nämä, jos he ovat lyöneet laimin lapsen hoidon, edesvastaukseen vikapää.

Vert. voimassaolevan P. J:n 10 §:ää.

157 §.

Jos joku jättää täyttämättä, mitä tämän poliisijärjestyksen tahi siinä viitatun määräyksen mukaan kuuluu hänen velvollisuudekseen, eikä muistutettunakaan ota ojentuakseen, toimituttakoon asianomainen viranomainen sen, mitä on laiminlyöty, ja perittäköön tästä aiheutuneet kustannukset muitta mutkitta ulosottomiehen kautta laiminlyöjältä. Missä vaara on tarjona tahi asianhaarat muuten sitä vaativat, ryhtyköön viranomainen heti tarpeellisiin toimiin.

Jos talonomistaja on uskonut puhtaanapitovelvollisuuden toiselle, niinkuin 98 §:ssä sanotaan, ja tältä puuttuu varoja mainitunlaisen kustannuksen suorittamiseen, on talonomistajan itsensä vastattava kustannuksesta.

Katso Helsingin kaupungin poliisilaitoksesta 15 p:nä jouluk. 1897 annetun K. asetuksen 16 §:ää.

Vert. myöskin yleisen rakennusjärjestyksen 118 §:ää. — Tontinhaltijan velvollisuudesta ollessaan poissa kaupungista panna puolestaan asiamies, jolla tonttia koskevissa asioissa on valta kantaa ja vastata, katso rakennusjärjestyksen 120 §:ää.

158 §.

Joka vuoden lopulla on poliisin toimesta ilmoitettava kaupungin enin levinneissä sanomalehdissä yleisön tiedoksi jätteiden ja muun lian sekä lumen ja jään kaatopaikat, ja ovat muutetut määräykset näistä paikoista, joita vuoden varrella saatetaan antaa, hyvissä ajoin edeltäpäin samalla tavalla julkaistavat.

159 §.

Poliisijärjestystä on ruotsin, suomen ja venäjän kielellä painettuna Maistraatin toimesta pidettävä kohtuullisesta hinnasta yleisön saatavana.

160 §.

Kaupunginviskaalien, kaupungin yleisen poliisin ja asianomaisten terveydenhoitoviranomaisten sekä satamapäällystön ynnä sen alaisen miehistön tulee, kunkin alueellaan, tarkasti valvoa tämän poliisijärjestyksen noudattamista.

Tämä poliisijärjestys on voimassa

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

*Valiokunnan mietintö kysymyksestä,
joka koskee tontin luovuttamista aijotulle kon-
serttitalolle.*

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä marraskuun 14 päivältä 1907 (Liite 1) on tšekäläisen Filharmonisen Seuran johtokunta ehdottanut, että Seuralle maksutta luovutettaisiin tontti vastaista konserttitaloa varten. Rahatoimikamarin annettua pyydetyn lausunnon (Liite 2) on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 3 päivänä 1907 päättänyt sanottuun tarkoitukseen varata Arkadiankadun tontit 1, 3 ja 5, Länsi Heikinkadun tontit 32 ja 44 sekä Etelä Rautatiekadun tontin 4, kaikki 4:nneen kaupunginosan korttelista 198, sekä antanut allekirjoittaneiden muodostamalle valiokunnalle toimeksi tarkemman ehdotuksen tekemisen niistä ehdoista, joilla puheena olevat tontit olisi luovutettava. Sanottua tehtävää täyttääkseen valiokunta saa lausua seuraavaa.

Helsingissä vallitsevan tarkoituksenmukaisten musiikkihuoneustojen puutteen on Filharmonisen Seuran johtokunta valiokunnan mielestä mainitussa kirjelmässään täysin sitovasti osottanut. Sen lisäksi mitä siinä lausutaan, saattaisi myös huomauttaa, että ne tärkeät soitannollis-kasvatusopilliset pyrinnot, joita etusijassa Helsingin Musiikkiopisto tukee, ovat huoneustoon nähden erittäin epätydyttävässä asemassa. Kun kuitenkin Musiikkiopiston työ on tarkoitettu välittömästi tulemaan koko maan hyväksi ja soveliaan huoneuston hankkimiseksi sen tarkoituksiin näin ollen näyttää saavan odottaa avustusta valtiovaroista, on valiokunnan mielestä tässä yhteydessä etusijassa ollut kiinnittäminen huomiota kirjelmässä huomautettuun konserttihuoneuston puutteeseen.

Tässä kohden pitää Filharmonisen Seuran kieltämättä etusijassa saada oikeudet tarpeensa tyydytetyiksi, koska juuri se musiikki, jota seuran soittokunta on vuosikautia suorittanut, on pääkaupungin soitannollisessa elämässä ollut verrattomasti arvokkain puoli. Mutta jos Filharmoninen Seura jo toimintansa ja pääkaupungin taide-elämässä huomattavan merkityksensä kautta on sinänsä ennen muita ansainnut yhteiskunnan myötämielisyyden ja kannatuksen, niin tulee tähän vielä lisäksi, että huoneuston puute juuri Filharmoniselle Seuralle on ollut paljon tuntuvampi kuin muille konsertinantajille. Niin epätydyttävä kuin kaupungin ainoa akustisessa suhteessa kelvollinen konserttihuoneusto, Yliopiston juhlasali, onkin miltei kaikilta näkökannoilta katsottuna, on se tähän asti kuitenkin välttävästi voinut tyydyttää sitä veraten harvalukuista yleisöä, joka käy kallishintaisissa taiturien konserteissa sekä erikoisohjelmaa noudattavissa orkesteri- ja kuorokonserteissa. Siihen tärkeään sivistystarpeeseen, jota orkesterin sen lisäksi pitäisi ja jota se mielellään tahtoo tyydyttää, nimittäin tilaisuuden suomiseen pääkaupungin väestön laajoille kerroksille hyvän soitannon kuulemiseen, ei Yliopiston juhlasali eivätkä kaupungin muut konserttihuoneustot ensinkään riitä. Ja samalla kun juhlasali ei ole käytettävissä n. s. helppotajuisia konsertteja, tätä tunnetusti hyvää, vapaammassa muodossa esiintyvää soitannollisten huvien lajia varten, ovat ne huoneustot, joita tähän asti on tähän tarkoitukseen käytetty, nimittäin Seurahuoneen sali ja Vapaaehtoisien Palokunnan sali, viime aikoina olleet ylen vaivoin, toisinaan ei ensinkään saatavissa. Tähän tulee lisäksi, että silloinkin, kun nämä huoneustot ovat olleet käytettävissä, niitä on ainoastaan toin tuskin saatu käyttää harjoituksiin. Näin ollen on ilmeistä, että Filharmonisella Seuralle erittäin hyödyllisestä toiminnastaan huolimatta on nykyään voitettavana vaikeuksia, joita yhteiskunnan niinhyvin oman etunsa vuoksi kuin asianmukaisen tunnustuksen antaakseen pitäisi koettaa voimainsa mukaan poistaa. Ja lisättävä on että, jos tässä kohden syystä on etusijassa otettu huomioon Filharmonisen Seuran tarpeet, myöskin muiden konsertinantajain samoin kuin konserttiyleisön vaatimukset, joita Yliopiston juhlasalin oikeastaan ei ensinkään konsertteja varten aijotut huoneusto-olot hädintuskin tyydyttävät, suuressa määrin pakottavat toteuttamaan nyt ehdotetut toimenpiteet.

Valiokunta kuitenkin yhtyy Rahatoimikamarin arveluihin mitä tulee rakennuskysymyksen ratkaisun jättämiseen yksin Filharmoniselle Seuralle. Seuran tarkoitus, toiminta ja kokoonpano eivät nimittäin näy tarjoavan tarpeellisia edellytyksiä, jotta tämä vaativa ja pääasiallisesti käytännöllinen asia voi tulla sen toimesta mahdollisimman parhaalla tavalla ratkaistuksi. Katsomatta siihen taloudelliseen voimaan, mikä Seuralle mahdollisesti olisi käytettävänä tähän tehtävään ryhtyessään ja josta Valiokunnalla ei ole tilaisuutta lausua mielipidettään, on valiokunnan mielestä, kaikella kunnioituksella Seuran taiteellisia pyrinnoita kohtaan, yritykselle, jossa kunta yhtei-

seksi parhaaksi sitoutuu taloudelliseen osallisuuteen, hankittava varmemmat takeet siitä, että johto vastaisuudessa on täysin puolueeton, kuin mitä yksityinen, lähinnä omia tarkoituksiaan harrastava seura näyttää voivan tarjota.

Samoin kuin Rahatoimikamari on valiokunta sitä mieltä, että kaupungin olisi luovutettava nyt ehdotetut tontit konserttitaloa varten ainoastaan määrättyillä perusteilla muodostetulle yhteenliittymälle, esim. osakeyhtiölle, jolla on riittävä pääoma ja joka tarjoo takeet siitä, että aijottu konserttihuoneusto, tarkoittamatta rahallista voittoa, puolueettomasti annetaan hyvän soittotaiteen harjoittajain käytettäväksi. Tähän nähden on luonnollista, että kaupungin pitää hankkia itselleen varmuutta, että tämä tarkoitus kaikin puolin tulee täytetyksi. Tähän verrattavissa tapauksissa aikaisemminkin käytetty keino tässä kohden olisi, että omistusoikeus luovutettaisiin kaupungin vakuudeksi kiinnitettyä kauppahintaa vastaan, joka saisi olla maksamatta niin kauan kuin tontit ja niille rakennetut huoneustot kaikin puolin käytetään määrätyn tarkoituksen mukaisesti. Tässä suhteessa olisi tärkeätä, että yrityksen toteuttamista ja vastaista hallintoa varten perustetun yhteenliittymän johtokuntaan kuuluisi henkilöitä, jotka tahtovat ja kykenevät täysin vaarinottamaan näitä vaatimuksia. Monesta syystä ja siihen kokoonpanoon nähden, minkä kunnallinen eduskuntamme voi vastaisuudessa saada, ei kenties ole suositeltava, että Kaupunginvaltuustolle pidätetään kaupungin apumaksun suuruutta vastaava oikeus myötävaikutukseen tämän johtokunnan asettamisessa. Sitä vastoin näyttää siltä, kuin voitaisiin mainitulle johtokunnalle turvata tarpeellinen asiantuntemus ja puolueettomuus, jos osa sen jäseniä, esim. kolme viidestä, olisivat yhteenliittymän ulkopuolella olevien viranomaisten, esim. valtion (jos tarkoitukseen annetaan valtioapua), kaupungin ja Helsingin Musiikkiopiston asettamia. Muut kaksi johtokunnan jäsentä voisi siinä tapauksessa yhteenliittymä asettaa sääntöjensä määräämällä tavalla.

Mitä yhdistyksen tahi yhtiön sääntöihin muutoin tulee, katsoo valiokunta tässä olevan ainoastaan huomauttaminen, että osakkaille jaettavaa voittoa olisi rajoitettava ja sääntöihin pantava määräys voittovarain erottamisesta vararahastoon. Tarkastuksen vuoksi saattaisi kaupungilla olla syytä pidättää itselleen oikeus yhden tilintarkastajan valitsemiseen. Muutoinkin ja eritoten sääntöjen muutokseen nähden pitäisi kaupungin hankkia itselleen asianomaiset takeet siitä, ettei yrityksen alkuperäisestä tarkoituksesta poiketa.

Sen lisäksi mitä tässä on lausuttu ei valiokunta ole katsonut asian nykyisessä vaiheessa olevan valmistaminen yksityiskohtaista ehdotusta. Edellyttäen että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että sanotun laatuinen yhteenliittymä tulee toimeen, jättää kysymyksen tonttien luovuttamisesta sen varaan, mitä takeita mahdolliset tarjoukset voivat antaa, pyytää valiokunta ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto, tarpeen mukaan muodostellen Rahatoimikamarin ehdotuksessa mainittua ajanrajoitusta ja muutoin valiokunnan edellä esittämällä perusteilla, hyväksyisi Rahatoimikamarin ehdotuksen.

A. R. Frenckell.

R. F. v. Willebrand.

Th. Homén.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Helsingin kaupunki, joka on maamme sivistyksellisen kehityksen polttopiste, on maamme rajain ulkopuolellakin tunnettu ja tunnustettu musiikkikeskusta. Mutta vielä tänäkin hetkenä puuttuu Helsingin kaupungilta ajan vaatimuksia vastaava konserttitaloa. Tämä puute on jo vuosikausia ollut sängen tuntuva. Niinpä on Filharmonisen soittokunnan, kaupunkimme soitannollisen elämän itsestään määrätyn kannattajan ja voimakkaimman tuen, ollut pakko peruuttaa sekä konsertteja että harjoituksia ainoastaan siitä syystä, että niitä julkisia huoneustoja, joita on tähän tarkoitukseen käytetty, vaikeivät ole vastanneet lievimpiäkään vaatimuksia, usein ei ole ollut saatavissa.

Mutta vieläkin räikeämmässä valaistuksessa nämä epäkohdat esiintyvät, jos otetaan huomioon, että säveltaide on ainoastaan epäsoveliaiden huoneistojen vuoksi estynyt pääsemästä luonnolliselle sijalleen sivistystyössä, — estynyt jalostamasta ja kohottamasta ei ainoastaan taloudellisesti parempiosaisten kansalaisten harvalukuista joukkoa, vaan myös kansan syviä rivejä. Eipä Filharmoninen Seura esim. ole voinut toteuttaa kauan vireillä ollutta suunnitelmaansa n. s. kansan-sinfoniakonserttien toimeenpanemiseksi työväenluokkia ja kansakoulunoppilaita varten huokeasta pääsymaksusta taikka aivan maksutta.

Kun tämän tarpeen tyydyttäminen oli esiintynyt pakottavana välttämättömyytenä, oli Seura Taiteilijaseuran kera tehnyt hallitukselle alamaisen anomuksen, että valtio ottaisi rakennuttaakseen kaikille kaunotaiteille yhteisen taidepalatsin. Tämän anomuksen on Keisarillinen Senaatti hyljännyt kalliiden kustannusten vuoksi, joita tarkoitukseen ehdotettujen tonttien lunastus oli tuntuvasti lisännyt. Senaatin epäyksen johdosta on yhteisen taidepalatsin aikaansaamista tarkoittava hanke saanut raueta, eikä Filharmoninen Seura näe muuta keinoa konserttitalon aikaansaamiseksi Helsinkiin, kuin kääntymisen Kaupunginvaltuustoon kunnioittavasti anomalla maksutonta tonttia tähän tarkoitukseen.

Jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet näkisivät olevan syytä myöntyä tähän Seuran pyyntöön, vähenisivät välittömät kustannukset niin tuntuvasti, että voi toivoa, ettei hallitus ole kieltäytyvä ryhtymästä rakennuttamaan konserttitaloa.

Monessa suhteessa soveliaimpana paikkana on Seura pitänyt korttelia 198 (Arkadian huvilaa). Myötäliitettyjen, arkkitehti Armas Lindgrenin tekemäin luonnospiirustusten mukaan teetettäisiin rakennus korttelin itäosaan, jota vastoin länsiosa varattaisiin vastaiselle veisto- ja maalaustaiteen näyttelyhuoneustolle. Rakentamaton ala varustettaisiin istutuksilla ja tarjoaisi lisäksi tilaisuutta rakennusten laajentamiseen, jos sitä on vastaisuudessa tarpeen. Siinäkin tapauksessa että yhteisen taidepalatsin aikaansaamista tarkoittavasta hankkeesta on luovuttava, tarjoaisi sellainen eri taidelaitosten sijoitus monta niistä eduista, jotka ovat herättäneet aatteen taidepalatsin aikaansaamisesta.

Konserttitalon sijoittaminen Arkadian tontille tuottaisi kunnallekin monta etua, kun otetaan huomioon se välittävä vaikutus, mikä julkisella rakennuksella, joka on alituisena kokouspaikkana osalle väestöä, on oleva kaupungin ja suuren uuden kaupunginosan väliseen yhdysliikenteeseen. Että konserttitalo samalla olisi oleva seudun kaunistuksena ja tyydyttäisi kaupungin kansalaisten suuren kokoussalin tarvetta, nekin ovat etuja, joita ei käyne sivuuttaminen.

Edellä sanotun nojalla Filharmoninen Seura, vedoten Herrain Kaupunginvaltuusmiesten valistuneeseen harrastukseen kansalaisten eri suuntiin käyvän harrastusten tyydyttämiseksi, kunnioittaen huomauttaa tämän nöyrän pyynnön tärkeyttä ja edelleen toivoo tälle kaupunkimme soitannollisen elämän elinkysymykselle suosiollista ratkaisua.

Helsingissä, Marraskuun 14 päivänä 1907.

Filharmonisen Seuran johtokunta:

Robert Kajanus.

W. Klärich.

R. E. Westerlund.

HELSINGIN

Liite 2.

RAHATOIMIKAMARI

marraskuun 28 p:nä 1907.

N:o 404.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Keisarillinen Senaatti oli hylännyt Filharmonisen Seuran ynnä Taiteilijaseuran hallitukselle jättämän anomuksen, että valtiovarasto kustantaisi kaikille kaunotaiteille yhteisen taidepalatsin rakentamisen, on Filharmonisen Seuran Johtokunta Herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa kirjelmässä maininnut, että yhteisen taidepalatsin hanke on saanut raueta, jota vastoin konserttitalon rakentamista Helsinkiin tarkoittava suunnitelma luultavasti voitaisiin toteuttaa hallituksen välityksellä, jos kaupunki suostuisi tarkoitukseen maksutta myöntämään tarvittavan tonttialan.

Monelta kannalta soveliaimmaksi paikaksi on Seura ajatellut vahvistetun kaupunginasemakaavan korttelia 198, joka vastaa nykyistä Arkadian huvilan aluetta. Myötäliitettyjen, arkkitehti Armas Lindgrenin valmistamain luonnospiirustusten mukaan teetettäisiin rakennus korttelin itäosaan, jota vastoin länsiosa voitaisiin varata vastaista kuvanveisto- ja maalaustaiteiden näyttelyhuoneustoa varten. Rakentamaton ala varustettaisiin istutuksilla ja siinä olisi myös tilaisuuttalaajentaa rakennuksia, jos sitä vastaisuudessa olisi tarpeen.

Edellä mainitun anomuksen johdosta on Rahatoimikamari määrännyt Kamarin puheenjohtajan ja jäsenten, Herrain Gripenbergin, Frosteruksen ja Åströmin sekä insinöörien Idströmin ja Lillen toimittamaan mainitun korttelin katselmuksen ja arvioimisen. Toimituksessa, joka tapahtui kuluva marraskuun 20 päivänä, päättivät katseluumiehet korttelin eri tonteille niiden aseman ja maanlaadun perusteella panna seuraavat ykkös- ja pääoma-arvot, nimittäin:

Tontin N:o	Katu	Pinta-ala m ²	Ykköshinta Smk.	Pääoma-arvo Smk
1	Arkadiankatu	939,866	150: —	140,979: 90
3	»	893,853	70: —	62,569: 71
5	»	788,333	80: —	63,066: 64
32	L. Heikinkatu	848,000	100: —	84,800: —
34	»	767,040	120: —	92,044: 80
4	E. Rautatiekatu	781,510	60: —	46,890: 60
Yhteensä		5,018,602	—: —	490,351: 65

Rakennuskonttori, jonka lausuntoa asiasta Kamari on vaatinut, huomauttaa ainoastaan, että puheena oleva kortteli on käytettävissä ensintulevan maaliskuun 1 päivästä, johon mennessä Suomalaisen Teatteri Osakeyhtiön on täytynyt suorittaa Arkadia teatterin rahaksimuutto, joten ala on luovutettavissa puheena olevaan tarkoitukseen.

Rahatoimikamari puolestaan on ollut sitä mieltä, että kaupungin tulisi osaltaan luovuttamalla tarpeellinen tonttiala edistää niiden taloudellisten vaikeuksien voittamista, joita yrityksen toteuttaminen luonnollisestikin kohtaa. Mutta siihen nähden, että puheena olevien tonttien arvo nousee likimain puoleen miljoonaan markkaan, on eri mieliä ilmaantunut siitä, pitäisikö kaupungin näin suurella summalla avustaa edellä mainittua rakennusyritystä. Niillä edellytyksillä, joita tuonnempana likemmin kosketellaan, ovat kuitenkin Kamarin useimmat jäsenet katsoneet voitavansa Kaupunginvaltuustolle puolustaa suostumista anomukseen. Eri mieltä on sitä vastoin ollut varapuheenjohtaja, Herra Nummelin, joka puolestaan tahtoo saada lausutuksi että, kun anomus tarkoitti ainoastaan konserttitalon tonttipaikkaa, Rahatoimikamarin ei pitäisi Kaupunginvaltuustolle puoltaa näin kalliin alueen luovuttamista kuin tässä on puheena, vaan ainoastaan niin suurta osaa siitä, kuin rakennuksen teettämiseen on tarpeen.

Niihin edellytyksiin nähden, joilla kaupungin pitäisi usein mainitut tontit luovuttaa, on Rahatoimikamari etusijassa tahtonut huomauttaa, että konserttitalon rakennuttamista ja vastaista hallintoa varten olisi perustettava yhtiö taikka yhdistys, joka vastaa siitä. Kamarista on nimittäin näyttänyt epäasianmukaiselta, että yhdistys, semmoinen kuin Filharmoninen Seura, jonka tehtävä on oleellisesti toinen ja jonka taloudelliset varat eivät ole suuriksi arvattavissa, tulisi sanottujen tonttien omistajaksi ja aijotun talon hallintoviranomaiseksi. Yhtä hyvällä syyllä voisi sittemmin joku muu sivistäviä taiteita kannattava yhdistys vaatia Kaupunginvaltuustolta tonttipaikkaa, esim. taidepalatsia taikka näyttelyhallia varten. Jos sitä vastoin perustettaisiin erityinen yhdistys, jonka tehtävänä olisi nyt puheena olevan talon rakennuttaminen ja sen laajentaminen anomuskirjelmässä mainittua tarkoitusta varten, on asiantaita toinen. Niinikään lienee Rahatoimikamarin mielestä näin ollen suurempaa mahdollisuutta tarpeellisen pääoman saamiseen hallitukselta yrityksen toteuttamiseen. Samaten on kamarin mielestä puheena olevat tontit luovutettava ainoastaan sillä edellytyksellä, että rakennustyöhön ryhdytään 1908 vuoden kuluessa taikka ainakin että se tämän ajan kuluessa osottautuu taloudellisesti turvatuksi, mikä seikka olisi Kaupunginvaltuuston taikka Rahatoimikamarin harkittava. Kamarin mielestä kaupunginviranomaisten ei pitäisi olla panematta sellaista ehtoa, kun yrityksen toteuttamisen taloudellisia edellytyksiä toistaiseksi puuttuu.

Ehdoksi on Kamarin mielestä niinkään pantava, että Kaupunginvaltuuston valitsema tilintarkastaja vuosittain ottaa osaa yrityksen tililaskujen tarkastukseen, koska kaupungin, siinä tapauksessa että rakennus vastaisuudessa tuottaisi yli 6°/:n, luonnollisestikin pitäisi saada osa ylijäämästä suhteellisesti tontin nyt arvioituun arvoon, 490,351 markkaan 65 penniin, ja rakennuksen hintaan. Lisäksi lienee Valtuuston pidätettävä itselleen oikeus tarkastaa ja mahdollisesti vaatia tehtäväksi muu-
toksia suunnitellun konserttitalon piirustuksiin ja kustannusarvioon.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että konserttitalon ja sen yhteyteen laitettavan taidenäyttelyhuoneuston rakentamista varten myydään 490,351 markan 65 pennin hinnasta Arkadiankadun tontit 1, 3 ja 5, Länsi Heikinkadun tontit 32 ja 34 sekä Etelä Rautatiekadun tontti 4, jotka kaikki sijaitsevat 4:nneen kaupunginosan korttelissa 198; kuitenkin sillä ehdolla:

että rakennuksen teettämistä ja hallintoa varten perustetaan yhtiö taikka yhdistys, joka vastaa siitä;

että kauppahinta saa korotta olla maksamatta niin kauan kuin tonteille rakennettuja taloja käytetään edellä ilmoitettuun tarkoitukseen;

että rakennustyö alotetaan vuoden 1908 kuluessa taikka että sen osotetaan tämän ajan kuluessa olevan taloudellisesti turvattu, mutta että päinvastaisessa tapauksessa tontit palautuvat kaupungille;

että, jos yritys vastaisuudessa tuottaa yli 6°/:n, kaupunki saa osan ylijäämästä suhteellisesti tonttien arvioarvoon, 490,351 markkaan 65 penniin, ja rakennuksen hintaan;

*että Kaupunginvaltuuston valitseman tilin-
tarkastajan on vuosittain otettava osaa yrityksen
tililaskujen tarkastukseen; sekä*

*että Kaupunginvaltuustolle valmistetaan ti-
laisuutta tarkastaa ja puolestaan hyväksyä suun-
nitellun rakennuksen piirustukset.*

Asiassa syntyneet kirjat ynnä luonnospiirustukset myötäliitetään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

syyskuun 24 p:nä 1908.

N:o 344.

Rahatoimikamarin esitys niistä perusteista, joiden mukaan säästölaskelma on kaupungin tulo- ja menoarviota laadittaessa tehtävä.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Käsitellessään kaupungin tulo- ja menoarviota vuodeksi 1908 päätti Kaupunginvaltuusto muun muassa:

antaa Rahatoimikamarin toimeksi, hankittuaan tarkan selvityksen kaikista asiaan vaikuttavista seikoista, tehdä Kaupunginvaltuustolle esityksen niistä perusteista, joiden mukaan säästölaskelma kaupungin tulo- ja menoarvion laatimisessa on tehtävä.

Sittenkun Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston määräystä täyttääkseen oli käsenyt Rahatoimikonttorin Kamarille antaa selvityksen ja ehdotuksen edellä mainitussa tarkoituksessa, on Rahatoimikonttori kirjelmässä kuluvaan syyskuun 3 päivänä esiintuonut eräitä näkökohtia, joiden Konttorin mielestä pitäisi olla ohjeena puheena olevassa tapauksessa, jotavastoin asian periaatteellista puolta ei ole otettu käsiteltäväksi.

Niin hyvin tulojen kuin menojen arvioimiseen nähden olisi Rahatoimikonttorin mielestä tietystikin toivottava, että arvion pohjana olisi niin varmat tiedot kuin mahdollista, jotta säästölaskelma tulisi mahdollisimman tarkka. Mitä myöhemmin laskelma toimitetaan, sitä suurempi on todellisia tukikohtia tarjoava aineisto ja sitä vähemmän mahdollisuutta on sattumain ja erhelaskujen arvaamattomaan vaikutukseen.

Kun kuitenkin Rahatoimikamarin pitää Kamarille voimassa olevan ohjesäännön määräyksen mukaan lokakuun kuluessa käsitellä tulevan vuoden tulo- ja menoarvio, on säästölaskelma tämän johdosta niinkään tehty lokakuun 1 päivään asti. Niin toivottava kuin olisikin, että tämän ajankohdan kävisi lykkääminen hiukan myöhemmäksi, ei se käytännöllisistä syistä käy päinsä, jos mieli Rahatoimikamarin ja Maistraatin voida käsitellä kulunkiarvioehdotusta asianmukaisella tarkkuudella, ennenkuin se alistetaan Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi. Mainitussa suhteessa täytyy voimassa olevan järjestyksen muuttamista pitää mahdottomana ja sentähden kaikki pyrkimykset kohdistaa toiselta puolen tulojen ja menojen arvioimiseen lokakuun 1 päivään asti ja toiselta puolen kaupungin jokaisen hallinnonhaaran toiminnan todennäköisen tuloksen arvioimiseen vuoden jälellä olevana aikana, vaarin ottamalla olemassa olevat tarpeet ja odotettavissa olevat tulot sekä nojaamalla edellisten vuosien kokemukseen. Näiden kahden tekijän pohjalla Rahatoimikonttori arvioi sen säästön, mikä todennäköisesti on odotettavissa olevaksi vuoden lopulla.

Johtenaan nämä näkökohdat katsoo Rahatoimikonttori olevan vaarinotettava seuraavaa menettelyä arvioidessa

A. Tuloja.

Tulo- ja menoarviota laatiessaan tulee Rahatoimikonttorin kaupungin Liikenne-, Satama- ja Vesijohtokonttoreista sekä Kaasu- ja Sähkötehtaista hankkia tiedot, nouseeko ja minkä verran mainittujen laitosten tulopuoli niin hyvin tähän aikaan kuin myös kaiken todennäköisyyden mukaan vuoden jälellä olevana aikana enemmän tai vähemmän kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa laskettuja tuloja sekä toimittaa muihin tulomääriin nähden samantapaiset arviolaskut Rahatoimikonttorin käytettävänä olevien lähteiden nojalla.

B. Menoja.

Rakennus- ja Vesijohtokonttorien pitää antaa tieto, ovatko näiden laitosten toimitettavia yleisiä töitä varten osotetut määrärahat riittämättömät vai säästykö niistä joku osa. Samallaiset laskelmat on Rahatoimikonttorin tehtävä muihin menoihin nähden asianomaisten tililaskujen pohjalla.

Sillä ylijäämällä taikka vajauksella, minkä edellä ehdotettujen perusteiden mukaan toimitettu laskelma osottaa, lisääntyy vuoden kirjoihin siirretty säästö vähen-

nettynä kulunkiarvioon käytettävänä olevaksi merkityllä osalla. Siten saatu määrä on ensintulevaan vuoteen siirtyvä todennäköinen säästö, mutta jotta käytettävissä oleva säästö tulisi näkyviin, on siitä kuitenkin vähennettävä

a) kaupungin hallussa olevien obligatsioiden arvo,

b) sellaisiin tarveaineisiin pantu rahamäärä, joita ei käytetä vuoden kuluessa ja joista Rakennus- ja Vesijohtokonttorien pitää antaa selostus,

c) valaistuslaitosten vuoden kuluessa tarvittava liikepääoma, joka on mainittujen laitosten mahdollisimman tarkoin ilmoitettava,

d) vuoden kuluessa kertyviksi arvioitujen rästien summa,

e) muut mahdolliset satunnaiset poistot, joiden katsotaan voivan vaikuttaa käytettävänä olevaan säästöön.

Niinkuin edellä olevasta Rahatoimikonttorin esityksestä näkyy, nojaa konttorin lausunto niihin periaatteisiin, jotka julkilausutaan Kaupunginvaltuuston painetussa mietinnössä N:o 9 vuodelta 1893 ja jotka myös ovat saavuttaneet Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, ollen siinä kuitenkin huomattava, että ennakkomaksun muodossa kaupungin valaistuslaitoksen johtokunnan hallussa oleva liikepääoma on vähennettävä käytettävänä olevasta säästöstä, mikä ei ole tähän asti ollut laita säästölaskelmaa tehtäessä. Tältä kannalta katsottuna ei Rahatoimikamarin puolelta ole niinkuin mitään lisättävää siihen mitä konttori on lausunut.

Kun kuitenkin viime kulunkiarvion käsittelyssä kysymys uuden laskuperustuksen käytäntöön ottamisesta säästölaskelman tekemisessä oli otettu käsiteltäväksi ja asiasta vaadittu Rahatoimikamarin lausuntoa, on Kamari katsonut olevan kosketettava niihin periaatteellisiin kysymyksiin, jotka olivat kulunkivaliokunnan käsiteltävinä.

Kaupungin juoksevan tarveainevaraston arvo on viime vuosina arvioitu 500,000 markan vaiheille, jota vastoin säästölaskelmaan on merkitty juoksevaan tarveainevarastoon käytetyksi ainoastaan 200,000 markkaa. Tarveainevaraston todellisen ja arvioidun arvon välinen erotus on niinmuodoin ollut 300,000 markan vaiheilla ja syntynyt siten, että vuoden lopussa varastossa olevista tarveaineista suurin osa käytetään töihin, joiden kokonaiskustannus merkitään seuraavan vuoden kulunkiarvioon, joten vastaavat määrärahat osaksi suoritetaan tarveaineiden muodossa, jolloin varastoon käytetyt varat jälleen vapautuvat eikä niiden sentähden ole katsottava olevan sidottuina säästölaskelmaa tehtäessä. Toiselta puolen on huomautettu, että yleisiin töihin käytetty tarveainevaraston osa vuoden kuluessa tosin täytyy katsoa vapautetuksi, mutta että vuoden kuluessa vastaava määrä taas käytetään tarveainevaraston täydentämiseen ja että käytettävissä olevan säästön arvioimisen oikea perustus sentähden olisi, että tarveainevaraston kokonaisarvosta vähennetään vuotuinen kulutusmäärä, arvioitiinpa tämä tarveainevaraston keskiarvon mukaan vuoden eri kuukausina taikka sen kirjanpitoarvon mukaan vuoden lopussa.

Senlaatuinen laskuperustus kuin vastikään mainittiin tietystikin tuntuvasti vähentää säästöä ja sentähden lujittaa kulunkiarvioehdotusta. Mutta tätä laskuperustusta vastaan käynee huomauttaminen etusijassa, että sen kautta tarveainevaraston arvo jää kulunkiarviossa huomioonottamatta ja että sentähden varastoa täytyisi pitää vararahastona, jonka arvo nykyään nousee puoleen miljoonaan ja likeisessä tulevaisuudessa kenties kaksinkertaiseen määrään. Tämä vararahasto olisi niinmuodoin koottu taksoitetuista varoista tehdyillä säästöillä, mikä asianlaita olisi vastoin voimassa olevaa kunnallisasetusta. Niinikään lienee huomioon otettava, että pantiinpa laskuperustukseksi tarveainevaraston keskiarvo taikka kirjanpitoarvo, ei tarkkoja tietoja ole saatavissa, vaan pääsevät satunnaiset tekijät vaikuttamaan näihinkin vaihtoehtoihin tapauksiin.

Yhtenä keinona on niinikään mainittu mahdollisuus tarveainevaraston määrän ja arvon tuntuvaan supistamiseen. Sellainen menettely olisi kuitenkin Rahatoimikamarin mielestä monelta kannalta epäviisas ja kaupungille ylen kalliiksi käypä. Kaupungin suoritettavana olevat suuret ja laajaperäiset työt vaativat ehdottomasti runsasta tarveainevarastoa, jotta työt voidaan suorittaa kyllin nopeasti ja tilapäisistä liikeoloista riippumatta.

Lopuksi on Rahatoimikamarin mielestä ollut huomautettava, että säästölaskelman laskuperustusta vastaan tehdyt muistutukset painaisivat enemmän, jos olisi kysymyksessä kaupungin tilinpäätös, jossa varaston arvo tietystikin on tarkoin mainittava. Kulunkiarvion käsittelyssä kysymys sitä vastoin saa suurempaa periaatteellista kuin oloperäistä kantavuutta.

Näin ollen ja siihenkin nähden, että Rahatoimikonttorin nyt puoltamaa säästö-laskelman laskuperustusta on useat vuodet pääasiallisesti noudatettu, pyytää Kamari kunnioittaen omasta puolestaan puoltaa Rahatoimikonttorin esittämää ehdotusta mainitun arviolaskelman laskuperustukseksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Helsingin

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Lokakuun 1 päivänä 1908.

N:o 147.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotus
kaupungin terveydellisten tutkimusten bakteriologin
johtosäännöksi.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen johdosta, että Kaupunginvaltuusto kulunkiarviota käsitellessään joulukuun 20 päivänä 1907 oli kehottanut Terveydenhoitolautakuntaa valmistamaan täydellisen ohjelman kaupungin laboratoriossa toimitettavien bakteriologisten tutkimusten jatkamista varten, pyytää Lautakunta sanotuista tutkimuksista lausua seuraavaa:

Tähän asti kuluneena osana tätä työvuotta osottavat laboratorion bakteriologisella osastolla toimitetut juoksevat tutkimukset ilmeistä, vaikkakaan ei sanottavan paljon lisääntynyttä lukuisuutta edellisen vuoden vastaavaan aikaan verraten. Niinpä on tänä vuonna tähän päivään asti tutkittu 277 kurkkumätänäytettä, 100 tuberkelibasillinäytettä, 20 lavantautinäytettä ja 4 gonokokkinäytettä. Vuonna 1907 olivat vastaavat luvut 213, 82, 3 ja 1.

Jotta saataisiin selville, mitä vaaraa on tuberkelitartunnan leviämisestä kaupungissa kaupan pidetyn maidon kautta, on niinkään toimitettu sarja tutkimuksia sen seikan selvittämiseksi, onko tartutetuista karjastoista myytäväksi tuotu maito pastöroitu, mikä ei aina ole ollut laita. Samaten on tutkittu, onko tuberkelibasilleja sellaisiin karjastoihin kuuluvain lehmäin maidossa, ysköksissä y. m., joista maitoa tuodaan Helsinkiin.

Vielä on mainittava, että on toimitettu vertailevia desinfektiosione kokeita formalinilla ja antonilla.

Elokuun alusta lähtien on laboratorio ollut täydellisesti varustautuneena toimittamaan koleratutkimuksia. Näitä on tähän asti toimitettu ainoastaan 5 tapauksessa, jotka kaikki ovat antaneet kielteisen tuloksen.

Jo nämä viimeksi mainitut tutkimukset, jotka vastedes kenties käyvät niin laaja-peräisiksi, ettei yksi mies ehdi niitä suorittamaan, Lautakunnan mielestä täysin perustelevat kaupungin palvelukseen asetettavan bakteriologin tarpeellisuutta. Mutta ylempänäkin luetellut työt osottavat sellaista tarvetta olevan muinakin kuin varsinaisina kulkutautiaikoina ja ovat Lautakunnan mielestä täysin pätevänä syynä, jotta bakteriologin toimi, joka nyt on kaksi vuotta ollut väliaikainen, tehdään pysyväiseksi.

Sinä aikana kun bakteriologi on ollut kaupungin palveluksessa, on hänen noudatettavanaan ollut Terveydenhoitolautakunnan väliaikaisesti vahvistama, tähän myötäliitetty johtosääntö, josta, sen lisäksi mitä edellä on mainittu, näkyy hänen vastaisen toimintansa ohjelma. Jos virka nyt Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti tehdään vakinaiseksi, lienee Kaupunginvaltuuston myös vahvistettava tähänastinen väliaikainen johtosääntö olemaan vastaisuudessa voimassa sekä lisättävä siihen virkalomaa koskeva 6:s momentti.

Siihen kysymykseen nähden, kuinka pitkäksi aikaa bakteriologi olisi asetettava, on Lautakunnan mielestä soveliainta, että hänet samoinkuin erinäiset kaupungin lääkärit ja muut virkamiehet otetaan toistaiseksi kuuden kuukauden irtisanomisajoin niinhyvin kaupungin kuin hänen puoleltaan. Virka olisi Kaupunginvaltuuston täytettävä Terveydenhoitolautakunnan annettua lausunnon.

Siihen nähden, että bakteriologin pitää miltei milloin tahansa joka päivä ja eräissä tapauksissa kaikkina vuorokauden aikoina olla valmis ryhtymään vaivaa ja tietoja kysyvään vastuunalaiseen ja usein kiireelliseen työhön, ei kuluvaaksi vuodeksi määrättyä 5,000 markan palkkaa pidettäne liian suurena. Sitä paitsi olisi bakteriologille Lautakunnan mielestä myönnettävä kuukauden virkaloma, samoinkuin jo on myönnetty useille muille kaupungin virkailijoille. Sijaisen palkkaamiseksi mainitun virkaloman aikana olisi 400 markan määräraha tarpeen.

Sen johdosta, mitä Lautakunnalla on tässä edellä ollut tilaisuutta lausua, pyytää Lautakunta ehdottaa:

että se bakteriologin virka, joka Kaupunginvaltuuston joulukuun 11 päivänä 1906 tekemän päätöksen mukaan ainoastaan toistaiseksi perustettiin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorioon, tehdään tammikuun 1 päivästä 1909 pysyväiseksi viraksi, kuitenkin pidättämällä oikeus kuuden kuukauden irtisanomiseen niinhyvin kaupungin kuin viranpitäjän puolelta;

että Kaupunginvaltuusto täyttää viran Terveydenhoitolautakunnan annettua lausuntonsa;

*että viranpitäjälle vakuutetaan 5,000 markan vuosipalkka sekä oikeus kuukauden virkalo-
man saamiseen Terveystoimikunnan hyväk-
symänä aikana velvollisuudetta sijaisen palkkaa-
miseen.*

Tämän ohella vahvistanee Kaupunginvaltuusto noudatettavaksi myötäliitetyn ehdotuksen bakteriologin johtosäännöksi.

Aika, joksi nykyinen bakteriologi, lääketieteen ja kirurgian tohtori, vapaaherra Albert de la Chapelle on virkaan otettu, päättyy kuluvan vuoden lopussa. Edellyttäen, että Kaupunginvaltuusto päättää edelleen pitää virkaa voimassa, ehdottaa Lautakunta kunnioittaen, että se julistettaisiin avonaisena haettavaksi.

Terveystoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Johtosääntö kaupungin bakteriologille.

1. Bakteriologin pitää olla kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorioissa tavattavana vähintään tunti päivässä Terveydenhoitolautakunnan määräämänä aikana sekä muinakin aikoina, kun erityiset tehtävät taikka työt vaativat hänen läsnäoloaan.

2. Bakteriologille kuuluu kerta kaikkiaan määrättyinä velvollisuutena mahdollisimman pian toimittaa tutkimus onko suolikuumebasilleja kurkkumätäbasilleja, tuberkelibasilleja ja gonokokkeja näytteissä, joita lääkärit taikka yksityiset henkilöt siinä tarkoituksessa laboratorioon lähettävät taikka tuovat, ja on hänen heti tutkimuksen päätyttyä annettava tulos asianomaisen tiedoksi.

3. Bakteriologin pitää sitä paitsi Terveydenhoitolautakunnan tai ensimmäisen kaupunginlääkärin toimenannosta yksinään tahi, jos on tarpeen, hänen käytettäväkseen siinä tarkoituksessa asetettujen henkilöiden avulla toimittaa kaikki sellaiset bakteriologiset tutkimukset, joiden tarkoituksena on saada selville kulkutautien tai muiden kaupungissa esiintyvän bakteritautien tartuntalähteet ja leviämistiet.

4. Bakteriologin pitää, kun kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorion johtaja hänen apuaan vaatii, olla tälle apuna sellaisten bakteriologisten tutkimusten toimittamisessa, kuin Terveydenhoitolautakunta tahi ensimmäinen kaupunginlääkäri on antanut laboratorion tehtäväksi.

5. Bakteriologin on pidettävä tarkkaa päiväkirjaa kaikista toimittamistaan tutkimuksista sekä vuosineljänneksittäin Terveydenhoitolautakunnalle antaa kertomus toiminnastaan. Sen lisäksi tulee hänen tammikuun kuluessa laboratorion johtajalle antaa vuosikertomus kaikista edellisenä vuosina suorittamistaan töistä, jonka kertomuksen laboratorion johtaja liittää laboratorion toiminnasta annettuun vuosikertomukseen.

6. Bakteriologi on oikeutettu vuosittain saamaan kuukauden virkaloman Terveydenhoitolautakunnan hyväksyttävänä aikana sekä olematta velvollinen palkkaamaan sijaista.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä, lokakuun 8 päivänä 1908.

N:o 150.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotus Marian sairaalan uusiksi säännöiksi ja uudeksi vuosi-rahansäännöksi.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Se Marian sairaalan laajennus, jonka Kaupunginvaltuusto Terveydenhoitolautakunnan maaliskuun 14 päivänä 1907 tekemän ehdotuksen johdosta on päättänyt, vaatii asettamaan sairaalaan erinäisiä uusia virkailijoita jotta sikäläinen sairashoito voisi säännöllisesti jatkua. Useampia asistentteja ja amanuensseja on asetettava ja varsinaista hoitohenkilökuntaakin on lisättävä asettamalla useampia hoitajattaria ja yksi ylihoitajatar y. m. Niinikään on tarpeen lisätä taloushenkilökuntaa ottamalla esim. konttoriapulainen toimitsijalle, apulaisia taloudenhoitajattarelle, ompelijatar, useita lämmittäjiä, ovenvartija, renkejä y. m.

Mutta myöskin erinäisiltä sairaalan vanhemmilta virkailijoilta, eritoten sisätautien osaston yli- ja alilääkäreiltä on mainittu laajennus vaativa melkoista enemmän työtä kuin ennen, mikä luonnollisesti aiheuttaa tuntuvasti korottamaan mainittujen virkailijain palkkaa.

Marian sairaalan johtokunta on Lautakunnalle lähettänyt ehdotuksen Marian sairaalan menosäännöksi sairaalan laajennuksen tapahduttua sekä ehdotukseen sisältyvän uusien menoeräin perustelmat. Tämän ehdotuksen, jonka Lautakunta on ottanut varteen valmistaessaan ehdotustaan ensintulevan vuoden terveys- ja sairashoidon menosäännöksi, pyytää Lautakunta täten lähettää Kaupunginvaltuustolle sekä puoltaa sen hyväksymistä.

Puheena oleva laajennus vaatii myös muuttamaan Marian sairaalan sääntöjä. Useimmat muutokset ovat sitä laatua, ettei niitä tarvinne likemmin perustella. Ainoastaan sääntöjen 9 §:ssä oleva kysymys siitä, kuinka pitkäksi ajaksi sairaalan ylilääkäri otetaan, kaipaa tarkempaa perustelua. Marian sairaalan johtokunta on syistä.

jotka näkyvät sen Terveystenhoitolautakunnalle asiasta antamasta, tähän myötäliitettystä kirjelmästä, tässä kysymyksessä ollut sitä mieltä, että kaikilla ylilääkäreillä pitäisi olla oikeus pysyä virassaan 65 vuoden ikään. Lautakunta ei kuitenkaan havaitse olevan syytä ylilääkäriin nähden poiketa siitä tavasta, jota viime aikoina on noudatettu otettaessa virkailijoita kaupungin palvelukseen ja jonka mukaan ottaminen tapahtuu epämääräiseksi ajaksi pysyttämällä kaupunginviranomaisille ja viranpitäjälle molemminpuolinen oikeus irtisanomiseen 6 kuukautta edeltäkin. Tätä Lautakunnan käsitystä puolustaa muun muassa se asianhaara, että lääkäri, joka on otettu virkaan 65 vuoden ikään asti, voisi olla esteenä, kun vastedes muuttuneet olot vaativat uudestijärjestämään sairaalan sairashoidon. Niinkään voisi sattua että psyykkiset ja muut syyt tekisivät ylilääkärin vähemmän soveliaaksi toimeensa, hänen itsensä sitä käsittämättä. Näin ollen näyttää yleinen etu ehdottomasti vaativan, että hänet voidaan sanottavitta mutkitta ja vaikeuksista irtisanoa virastaan.

Tämän ohella Lautakunta pyytää huomauttaa että, mikäli Lautakunnan tietoon on tullut, se menettely, että kaupungin virat täytetään epämääräiseksi ajaksi, mutta molemminpuolisilla irtisanomisoikeuksilla, jota menettelyä jo kauan on noudatettu, ei ole tähän asti aiheuttanut haittoja eikä tyytymättömyyttä kaupunginviranomaisten eikä myöskään viranpitäjän puolelta.

Tästä Lautakunnan mielipiteestä eriävän käsityksen on kuitenkin lausunut Lautakunnan jäsen, tohtori Schildt, joka on ollut sitä mieltä, että ylilääkärille olisi turvattava oikeus ei ainoastaan pysyä virassaan 60 vuoden ikään, vaan myös oikeus sen jälkeen saada pysyä virassaan hakemuksen jälkeen, syystä että ylilääkärit, tohtorin mielestä, muutoin joutuisivat liian epävarmaan asemaan ja heidän erottamisensa kenties tulisi riippumaan mieskohtaisista vaikuttimista.

Käsityksensä mukaisesti laadittuaan ehdotuksen Marian sairaalan uusiksi säännöiksi pyytää Terveystenhoitolautakunta, että nämä säännöt, joissa kaikki muutokset ja lisäykset on harvennettu, jotta ne paremmin huomattaisiin, Kaupunginvaltuuston toimesta vahvistettaisiin.

Terveystenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

MARIAN SAIRAALAN

JOHTOKUNTA

Helsingissä, syyskuun 9 päivänä 1908.

N:o 28.

Terveystenhoitolautakunnalle.

Se Marian sairaalan laajennus, joka on aijottu toimeenpantavaksi kesäkuun 1 päivästä 1909, vaatii muuttamaan sairaalan säännöt, ja sairaalan johtokunta rohkenee täten Terveystenhoitolautakunnalle lähettää ehdotuksen niiksi muutoksiksi ja lisäyksiksi mainittuihin sääntöihin, jotka ovat Johtokunnasta näyttäneet olojen vaatimilta.

Ehdotetuista muutoksissa on oikeastaan se, joka koskee 9 §:n ensimmäistä lausetta sairaalan lääkäreitä käsittävässä luvussa, sitä laatua, että se vaatii jonkun verran seikkaperäisempää perustelua. Puheena oleva lause kuuluu nykyään voimassa olevissa säännöissä seuraavasti: »Kaikki ylilääkärit valitsee Kaupunginvaltuusto Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksesta kuudeksi vuodeksi, mutta heidät voidaan uudelleen valita toimeensa». Tämä määräys on sairaalan Johtokunnan mielestä näyttänyt aiheuttavan eräitä arveluja, jotka ansaitsevat sitä enemmän huomiota, sittenkun sairaala paraikaa toimitettavan laajennuksen tapahduttua on oleva maamme suurin.

Täytyy nimittäin epäillä, käykö pitäminen tarkoituksen taikka kaupungin todellisen edun mukaisena, että näiden edesvastuullisten virkain pitäjät, jotka asianmukaisesti todistettujen ja koeteltujen erikoistietojen ja kelpoisuuden perustuksella on virkoihinsa valittu, asetetaan sellaiseen epävarmaan asemaan, että heidän on joka kuudes vuosi pakko pyytää oikeutta pysyä edelleen viroissaan. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Tukholman kaupunginsairaalan ylilääkäri 65 vuoden ikäisenä ja 25 vuotta oltuaan kaupungin palveluksessa on oikeutettu saamaan eläkkeeksi 70 % palkastaan. Hänelle voidaan kuitenkin tähänkin ikään päästyään erityisestä pyynnöstä vuodeksi kerrallaan myöntää oikeus pysyä virassaan 70 vuoden ikään.

Sairaalan Johtokunta on edellä mainituilla perusteilla rojhennut ehdottaa seuraavasta muutosta puheena olevan 9 §:n sisällykseen, että Kaupunginvaltuuston valitsemilla Marian sairaalan ylilääkäreillä eri hakemuksetta on oikeus pysyä toimessaan 65 vuoden ikään.

Muut ehdotetut määräykset johtuvat välittömästi niistä muuttuneista oloista, jotka syntyvät sairaalan laajennuksen kautta. Tässä ainoastaan mainittakoon, että ylihoitajattaren välttämätön tarve niin suuressa sairaalassa kuin laajennettu Marian sairaala on oleva, näyttää perustelevan erityisen pykälän ottamista sääntöihin tähän toimihenkilöön nähden.

EHDOTUS Helsingin Marian sairaalan sääntöjen muutoksiksi.

1:ksi. *Sairaalan osastoista ja sairaitten vastaanottamisesta.*

1 §.

 Sairaalaan on yhdistettyinä poliklinikoita Helsingin kaupungista kotoisin olevain varattomain henkilöiden maksutonta hoitoa varten. -----

3:ksi. *Sairaalan lääkäreistä.*

9 §.

Kaikki ylilääkärit valitsee Kaupunginvaltuusto Terveystieteiden lautakunnan ehdotuksesta ja on näillä oikeus pysyä virassaan 65 ikään asti.

Alilääkärit ja apulaislääkärit, joiden tulee olla suorittanut lääketieteen lisensiaattitutkinto, valitsee Terveystieteiden lautakunta sairaalan Johtokunnan ehdotuksesta vähintään vuodeksi kerrallaan, ja voidaan heidät uudelleen ottaa toimeensa.

10 §.

Terveydenhoitolautekunnalla on oikeus sairaalan ylilääkäreille sekä alilääkärille ja apulaislääkäreille myöntää virkavapaus ja virkaloma sekä määrätä heille sijaiset.

11 §.

Ylilääkärien velvollisuutena on:

päivittäin toimittaa sairaiden yleiskatsastus

pitää silmällä ja vastata työstä asianomaisilla poliklinikoilla.

12 §.

Sisätautien osaston ylilääkäri:

alilääkäriä, apulaislääkärejä ja amanuensseja asetettaessa.

14 §.

Sinä aikana kun ylilääkärit nauttivat virkalomaa, ovat sisätautien osaston alilääkäri ja kirurgisen osaston vanhempi apulaislääkäri velvolliset oman virkansa ohessa hoitamaan asianomaisten ylilääkärien toimia.

15 §.

Alilääkärin, apulaislääkärien ja amanuenssien

hoitaa erinäisiä potilaita taikka pienempiä sairaalan tahi poliklinikoiden osastoja.

4:ksi. *Sairaalan ylihoitajattaresta.*

16 §.

Ylihoitajattaren ottaa sairaalan Johtokunta ja hänen on virkatoiminnassaan noudatettava sairaalan Johtokunnan antamia määräyksiä.

5:ksi. *Sairaalan toimitsijasta.*

17 §.

6:ksi. *Erityinen säännös.*

18 §.

Sairaalan Johtokunnan puolesta:

Hugo Holsti.

Ehdotus Helsingin Marian sairaalan sääntöjen muutoksiksi.

I. Sairaalan osastoista ja sairaitten vastaanottamisesta.

1 §.

Marian sairaala käsittää a) kulkutautisosaston;
b) sisätautien osaston; ja c) kirurgisen osaston.

Sairaalaan on yhdistettyinä poliklinikoita Helsingin kaupungista kotoisin olevain varattomain henkilöiden maksutonta hoitoa varten.

Kulkutautiosastolle, jonka tarkoituksena on potilaita sairaalaan ottamalla ehkäistä tarttuvien tautien levenemistä kaupungissa, otetaan varallisuusoloihin katsomatta tulirokkoa, tuhkarokkoa, kurkkumätää, pilkkukuumetta ja isoarokkoa potevia henkilöitä.

Sisätautien ja kirurgiselle osastolle, joiden tarkoituksena on tarjota sairas-hoitoa etusijassa köyhälle ja vähävaraiselle kaupungin väestön osalle, otetaan sairaalahoitoa vaativaa äkillistä tahi pitkälistä tautia sairastavia henkilöitä, etusijassa köyhiä, jotka voimassa olevan vaivahoito-ohjesäännön mukaan ovat oikeutetut saamaan sairashoitoa kaupungin kustannuksella ja joita ei ole otettava kaupungin vaivais-talon sairaalaan, sekä sitten, tilan ja taudin laadun mukaan, muitakin vähävaraisia kaupungin asukkaita.

Sairaalaan ottaminen on sairaalan ylilääkärien asiana, itsekunkin osastollaan, ja tulee ylilääkärien tässä ottaa huomioon niinhyvin sairaan todistettu köyhyys kuin taudin laatu ja siitä riippuva suurempi taikka vähempi sairaalahoidon tarve sekä mahdollisuus tarpeellisen hoidon hankkimiseen sairaalle muulla tavoin.

Koleraa, venerisiä tauteja tahi mielenvikaa potevia henkilöjä ei oteta Marian sairaalaan.

2 §.

Sairashoidosta Marian sairaalassa suoritetaan Kaupunginvaltuuston Terveystoimituslautakunnan ja sairaalan Johtokunnan ehdotuksesta vahvistama päivämaksu, jollei vapaasijaa taikka alennusta puoleen maksuun ole vaivashoidon suosituksen perusteella myönnetty. Sairaana, joka on sairaalaan otettu maksavana, voi ylilääkäri vaivashoidon mielipidettä kuultuaan siirtää vapaasijalle taikka myöntää hänelle alennusta puoleen maksuun.

3 §.

Ilmoitus sairaalaan ottamisesta on potilaan itsensä tahi asiamiehen kautta tehtävä sairaalassa sitä varten määrättyä vastaanottoaikana, jolloin on jätettävä potilaan papinkirja sekä, jos asiamiestä käytetään, lääkärintodistus taudin laadusta.

Jollei vaivashoito ole puoltanut sairasta saamaan vapaasijaa, on edeltäpäin suoritettava kuukauden sairashoidon kustannus tahi jätettävä isännän, työnantajan tahi muun tunnetun henkilön antama sitoumus, jossa vastataan maksun suorittamisesta.

Näitä määräyksiä ei kuitenkaan ole pidettävä ehdottomina mitä tulee äkilliseen, vaikeaan taudintapaukseen tahi tapaturmaan, ei myöskään kulkutaudin aikana.

4 §.

Toiseen kuntaan kuuluvia henkilöitä otettakoon Marian sairaalaan ainoastaan hätätilassa, kun taudin tarttuva laatu sen aiheuttaa taikka soveliaista hoitoa ei ole muutoin hankittavissa.

5 §.

Potilaitten sairas- ja hautauskustannukset, niidenkin jotka eivät ole kaupungissa asuvia taikka jotka ovat oikeutetut saamaan sairashoitoa kruunun, yleisen laitoksen taikka yksityisen henkilön kustannuksella, kantaa ja perii sairaalan toimitsija asianmukaisessa järjestyksessä.

II. *Sairaalan johtokunnasta.*

6 §.

Sairaalan johtokuntana on neljä Kaupunginvaltuuston kahdeksi vuodeksi kerrallaan valitsemaa henkilöä, jota paitsi johtokuntaan itseoikeutettuina jäseninä kuuluvat ensimmäinen kaupunginlääkäri ja sairaalan kolmen osaston kaikki ylilääkärit.

Johtokunnan, jolla on korkein valta sairaalassa, pitää hoitaa sairaalan asioita voimassa olevain lääkintäasetusten, näiden sääntöjen ja niiden erityisten määräysten mukaisesti, joita Terveystoimikunta, jonka asiana on kunnan sairashoitolaitosten valvonta, mahdollisesti antaa.

§ 7.

Johtokunta valitsee keskuudestaan vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan kutsumuksesta niin usein kuin olot vaativat tahi kun vähintään kolme jäsentä sitä kirjallisesti pyytää puheenjohtajalta; kuitenkin joka tapauksessa ainakin kerran kuukaudessa. Vähintään viisi jäsentä pitää olla saapuvilla, jotta johtokunta voisi tehdä pätevän päätöksen. Äänten käydessä tasan ratkaisee puheenjohtajan mielipide. Johtokunnan kokouksissa pidetään pöytäkirjaa, johon on merkittävä johtokunnan päätös sekä, lyhyesti, niiden perustelmat.

§ 8.

Johtokunnan tehtävänä on:

vuosittain laatia ja ennen syyskuun 15 päivää Terveystoimikunnalle lähettää ehdotus sairaalan meno- ja tulosäännöksi ensintulevaa vuotta varten;

hoitaa sairaalaa varten osotettuja tahi sinne kertyviä varoja sekä, sairaalalle vahvistetun vuosirahansäännön mukaisesti, harkita ja päättää maksunsuorituksista;

huoltaa täydelliset tilit sairaalan menoista ja tuloista sekä päättää ne kalenterivuositain;

ennen helmikuun 1 päivää joka vuosi Rahatoimikamariin jättää täydellinen tilinpäätös lähinnä edelliseltä vuodelta asianmukaisten todisteiden ohella, sekä ennen maaliskuun 1 päivää Terveystoimikunnalle antaa kertomus sairaalan hallinnosta ynnä sairashoidon toimittamisesta viimeksi mainittuna vuonna, joka kertomus on ajoissa sitä ennen sairaalan ylilääkärien, kunkin osastoltaan, annettava sairaalan johtokunnalle;

hoitaa ja pitää silmällä sairaalan rakennuksia oikeutettuna teettämään vähäisiä tarpeellisia muutoksia rakennusten sisustukseen, mikäli tätä varten myönnettyjen määrärahojen yli ei mennä;

pitää silmällä sairaalan kaluston hoitoa, teettää tarkka kalustoluettelo, tarkastaa kaluston hylkääminen ja poiskirjoitus sekä päättää uuden kaluston hankkimisesta vahvistetun vuosirahansäännön mukaan; ja pitää vuosittain kaluston luetteleen toimitettaman johtokunnan toimitusta valvoessa;

ottaa ja erottaa sairaalan vuosirahansäännössä, paitsi lääkärejä, joista säädetään alempana, luetellut virkamiehet, jossa kohden on vaarinoitava, että toimitsijan pitää asettaa joko ylöskantotakaus, jossa vähintään kaksi henkilöä, joiden vakavaraisuus on asianmukaisesti todistettu, sitoutuu yksi molempain ja molemmat yhden puolesta vastaamaan kaikkiaan neljäntuhannen markan rahamäärästä virassa tapahtuvan rahainkannon sekä sen kaluston ja niiden parselien arvon vakuudeksi, joiden hoito uskotaan toimitsijalle, tahi myös muu johtokunnan hyväksymä vakuus sanottua tarkoitusta varten samaan määrään; kuitenkin ottaa ja erottaa sairaalan palvelusväen, niinkuin rengit, palvelijattaret, pesijättäret y. m. toimitsija sekä hoitajattaret ja heidän apulaisensa asianomaiset ylilääkärit, kukin osastollaan;

myöntää virkaloma vastamainituille johtokunnan ottamille virkamiehille ja sairaalan palvelusväelle, kuitenkin edellyttäen ettei kuntaa sen takia rasiteta vuosirahansäännön yli menevällä kustannuksella;

näiden sääntöjen mukaisesti antaa ohjeet johtokunnan ottamille virkamiehille ja palvelijoille sekä määrätä sairaalan ruokameno- ja järjestyssäännöt;

muutoin ryhtyä niihin toimiin, kuin sairaalan tarkoituksiin pidetään sopivina, tahi, kun ne ovat Terveystoimikunnan asiana, tehdä esitys asiasta lautakunnalle.

III. Sairaalan lääkäreistä.

Kaikki ylilääkärit valitsee Kaupunginvaltuusto, Terveystoimikunnan ehdotuksesta, määräämättömäksi ajaksi, mutta kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella.

Alilääkärit ja apulaislääkärit, joiden pitää olla suorittanut lääketieteellisen lisensiaattitutkinto, valitsee Terveystoimikunta sairaalan Johtokunnan ehdotuksesta vähintään vuodeksi kerrallaan, ja voidaan heidät ottaa uudelleen toimiinsa.

Amanuenssin ottaa vähintään puoleksi vuodeksi sairaalan Johtokunta, asianomaisen ylilääkärin annettua ehdotuksen. Amanuenssiksi päästäkseen pitää asianomaisen henkilön olla suorittanut lääketieteellisen kandidaattitutkinto sekä vähintään puolet säädetystä palveluksesta sisätautien ja kirurgisella osastolla.

10 §.

Terveystoimikunnalla on oikeus sairaalan *Ylilääkäreille sekä alilääkäreille ja apulaislääkäreille* myöntää virkavapaus ja virkaloma sekä määrätä heille sijaiset.

Sairaalan johtokunta myöntää virkaloman amanuensseille ja määrää asianomaisen ylilääkärin ehdotuksesta heille sijaiset.

11 §.

Ylilääkärien, jotka itsenäisesti huoltavat sairashoidon kukin osastollaan sekä ovat vastuunalaiset sen asianmukaisesta ja tarkoituksenmukaisesta toimittamisesta, velvollisuutena on:

päivittäin johtokunnan sitä varten määräämänä aikana vastaanottaa sellaisia potilaita kuin itsekunkin osastolle kuuluu;

päivittäin tarkastaa osastonsa sekä sillä välinkin, jos niin tarpeelliseksi havaitaan, käydä sairasten luona;

valvoa osastonsa järjestystä ja siisteyttä;

pitää silmällä ja vastata työstä asianomaisilla poliklinikoilla;

valvoa ruuanpitoa sekä katsoa että sairaat saavat ne edut, jotka heille johtokunnan päätöksen mukaan kuuluvat;

pitää silmällä että palvelijasto hyvin hoitaa ja ystävällisesti kohtelee potilaita;

pitää kunnollisia sairaspäiväkirjoja ja niistä antaa todistus, kun sitä laillisesti vaaditaan;

antaa päivä-, viikko-, kuukausi- ja vuosiraportteja johtokunnan määräyksen mukaan:

noudattamalla tarpeellista säästäväisyyttä huolehtia ruuan ja lääkkeitten tilaamisesta sekä yhdessä toimitsijan kanssa tarkastaa ja oikeiksi vahvistaa tähän kuuluvat laskut;

toimittaa ruumiinavaus, kun se havaitaan suotavaksi ja lain mukaan voi tapahtua;

johtokunnalle antaa ehdotus ja lausunto amanuenssintointa täytettäessä;

ottaa ja erottaa sairaanhoitajattaret ja heidän apulaisensa sekä myöntää heille loma;

vastata konekaluvarastosta ja arkistosta;

määrätä potilaitten ottamisesta ja sijoittamisesta osastolleen sekä heidän terveeksi kirjoittamisestaan terveytymisen edistyttyä riittävässä määrässä taikka sittenkun on havaittu ettei potilas enempää parane, sekä muutoin noudattaa niinhyvin näitä sääntöjä ja voimassa olevia asetuksia kuin johtokunnan antamia määräyksiä.

12 §.

Sisätautien osaston ylilääkäri on samalla koko sairaalan johtaja; ja tulee hänen pitää silmällä sairaalan yhteistä talousosastoa sekä johtokunnalle antaa ehdotus ja lausunto sairaalan taloutta ja hallintoa koskevista asioista sekä alilääkäriä, *apulaislääkärejä* ja *amanuensseja* asettaessa.

13 §.

Kulkutautiosaston ylilääkäri on velvollinen asumaan hänelle osotetussa huoneutuksessa sairaalassa.

14 §.

Kaikki ylilääkärit ovat oikeutetut vuosittain saamaan kuukauden virkaloman. Sinä aikana kun *ylilääkärit nauttivat virkalomaa ovat sisätautien osaston alilääkäri ja kirurgisen osaston vanhempi apulaislääkäri velvolliset oman virkansa ohella hoitamaan asianomaisten ylilääkärien toimia.*

15 §.

Alilääkärin, *apulaislääkärien* ja amanuenssien, joiden kaikkien pitää asua sairaalassa, pääasiallisena velvollisuutena on;

avustaa asianomaista ylilääkärää päiväkirjanpidossa, ruoka- ja lääketilauksien, raporttien y. m. kirjoittamisessa;

olla apuna sairashoidossa sekä asianomaisten ylilääkärien harkinnan mukaan ja heidän valvontansa alaisena hoitaa erinäisiä potilaita taikka pienempiä sairaalan *tahi poliklinikkain* osastoja, jotka voidaan heille uskoa;

soveltuvilta kohdin noudattaa ylilääkäreille voimassa olevaa johtosääntöä; sekä muutoin tarkoin vaarinottaa ninhyvin näitä sääntöjä ja voimassa olevia ase-
tuksia kuin johtokunnan ja ylilääkärin antamia määräyksiä;

IV. *Sairaalan ylihoitajattaresta.*

16 §.

Ylihoitajattaren ottaa sairaalan johtokunta ja hänen on virkatoiminnassaan noudatettava sairaalan johtokunnan antamia määräyksiä.

V. *Sairaalan toimitsijasta.*

17 §.

Toimitsijan tehtävänä on:

hoitaa sairaalan taloutta ja kassahallintoa sekä toimittaa kaikki siinä tarpeellinen kirjanpito ja kirjeenvaihto;

kantaa ja kuitata mitä sairaalalle kuuluu tulona sekä toimittaa kaikki maksun-
suoritukset ja tilittää hallinnostaan sairaalalle;

pitää luetteloa sairaalan kalustosta sekä tarkoin valvoa että hänen hoitoonsa annettu kalusto ja sairaalan rakennukset eivät vahingoitu eivätkä turmellu;

päivittäin käydä sairaalan taloudellista hallintoa varten määrättyissä huoneus-
toissa ja, niin usein kuin ylilääkäri vaatii taikka siihen muutoin on syytä, myöskin sairashuoneissa sekä silloin katsoa että ylilääkärin määräyksiä järjestykseen ja puhtau-
teen nähden tarkoin noudatetaan sekä että lämmittämisessä menetellään varovaisesti ja säästävaisesti;

likimmin pitää silmällä sairaalan palvelijastoa, katsoa että se uskollisesti, ahkerasti ja kunnollisesti täyttää tehtävänsä sekä antaa sille, joka tässä kohdin rikkoo, sovelias nuhde;

ottaa ja erottaa sairaalan palvelusväki, niinkuin rengit, palvelijattaret, pesijättäret y. m.;

muutoin noudattaa kaikkea mitä sairaalan johtokunta ja johtaja näiden sääntöjen sekä toimitsijalle johtokunnan antaman johtosäännön perusteella voidaan hänen virkatoimintansa suhteen määrätä;

Erityinen säännös.

18 §.

Se, joka katsoo olevan syytä valitukseen sairaalan virkamiehiä taikka palvelijoita vastaan, tehköön siitä kirjallisen ilmoituksen sairaalan johtokunnalle, joka asian laadun mukaan joko itse päättää asiasta taikka lykkää sen Terveystoimikunnan ratkaistavaksi.

MARIAN SAIRAALAN

JOHTOKUNTA

Helsingissä, syyskuun 9 päivänä 1908.

~~—~~
N:o 29.

Terveystenhoitolautakunnalle.

Laadittaessa ehdotusta Marian sairaalan vuosirahansäännöksi vuodeksi 1909 ei ainoastaan ole otettava huomioon niitä tarpeita, mitkä sairaalan tähänastinen laajuus on aiheuttanut, vaan on siinä myös otettava varteen se sairaalan laajentaminen, joka Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on tekeillä ja jonka kautta sairaalassa kesäkuun 1 päivästä lähtien on oleva tilaa vähintään 120 sairassijalle yli nykyisen käytettävänä olevan määrän, jonka ohella sairaalan toiminta yhäkin tulee laajennettavaksi niinhyvin sisätautien kuin kirurgisten tautien säännöllisellä poliklinillisella hoidolla.

Sisätautien osastolla, jossa tähän asti on ollut 110 vakinaista sairassijaa, niimitään 36 vanhemmassa puupaviljongissa — viime vuosina on siinä ollut yksinomaan keuhkotautipotilaita — 44 vuonna 1894 rakennetussa kivipaviljongissa ja 30 vuonna 1902 rakennetussa n. s. sisätautis-kirurgisessa paviljongissa, on siten, sittenkun viimeksi mainitun paviljongin kaikki 30 sijaa on käytetty kirurgisiin tarkoituksiin ja uudesti rakennettu sairaalaryhmä kokonaisuudessaan tulee käytettäväksi sisätauteja varten, kesäkuun 1 päivästä 1909 oleva vähintään 200 vakinaista sairassijaa, todennäköisesti kuitenkin enemmänkin. Kirurgisella osastolla taas, niinkuin jo mainittiin, alkuperäisten 30 sijan luku on lisääntyvä kaksinkertaiseksi. — Likeisimmässä yhteydessä asianomaisten vakinaisten osastojen kanssa on lisäksi sisätautien ja kirurginen poliklinikka alkava toimimaan ja saanee varmasti edellyttää, että niitä tullaan käyttämään paljon.

Ei liene tarpeen lähempää perustelua sen seikan osottamiseksi, missä määrin työ sairaalassa on puheena olevan laajennuksen kautta lisääntyvä ja niinhyvin asetettava tuntuvasti suurempia vaatimuksia erälle vanhemmille virkailijoille kuin vaativa

asettamaan lukuisia uusia. Etusijassa on tietysti asianomaisten ylilääkärien työ ja edesvastuu tuntuvasti lisääntyvä ja lienee heitä sen johdosta katsottava oikeutetuiksi saamaan vastaavan palkanlisäyksen.

Sisätautien osaston ylilääkäri, jonka vuodesta 1902 lähtien, jolloin johtajan toimi koko sairaalaa varten perustettiin, myös tulee hoitaa tämä toimi, saa toistaiseksi vuosipalkkaa 5,000 markkaa.

Lienee myönnettävä, että tämä palkka niin vaativasta ja edesvastuullisesta toimesta kuin tässä on puheena, on sangen vaatimaton, erittäinkin kun otetaan huomioon viime vuosina varsin tuntuvasti kohonneet elantokustannukset. Alkuaan määrätessä ylilääkäriin palkkaa lienee lähdetty siitä katsantokannasta, jota lienee noudatettu maaseudulla olevain valtion yleisten sairaalain ylilääkärien palkkoihin nähden, jotka niinkuin tunnettua ovat erittäin alhaiset, että ylilääkäriin virka siihen liittyvän arvon kautta on epäilemättä hankkiva pitäjälleen melkoisen joukon yksityispotilaita ja niinmuodoin suuria tuloja. Mutta lukuun ottamatta tämän katsantokannan arveluttavuutta, se kun oikeuttaa sairaalan lääkärin asettamaan virkavelvollisuutensa toiseen sijaan, ei se suinkaan pääkaupungissa lukuisine lääkäreineen, joiden joukossa paitsi yliopiston klinikoiden ylilääkäreitä, vakinaisia ja ylimääräisiä professoreja sekä dosentteja on lääketieteen kaikkien haarojen etevä edustajia, pidä läheskään paikkaansa kuten maaseudulla, missä sairaalalääkärillä, joka tavallisesti sen ohella on paikkakunnan ainoa kirurgi, asemansa ja toimintansa kautta todellisuudessa on kaikki mahdollisuudet hoitaa yksityisenkin lääkärihoidon alaa.

Etu, joka valtion sairaalan lääkärillä sen ohella on kunnanlääkäriin edellä, on oikeus eläkkeeseen, joka oikeus on omansa tuntuvassa määrässä korvaamaan palkan pienuuden.

Mitä Marian sairaalan sisätautien osaston ylilääkäriin virkaan tulee ovat niinhysin edellinen kuin nykyinen viranpitäjä maininneet, että heidän asemansa sairaalassa tosin on tuottanut jonkun verran lisääntyntä maksutonta työtä heidän yksityisillä vastaanottotunneillaan, mutta ei milloinkaan huomattavaa potilasmäärää. Sitä vastoin on itsestään selvä, että työ sairaalassa, joka vaatii suurimman ja parhaimman osan aamupäivää, sangen tuntuvasti vähentää sairaalan lääkärin mahdollisuutta antautua sanottavan laajaan yksityislääkärintoimeen ja sairaalan laajentamisen tapahduttua on näin oleva yhäkin suuremmassa määrässä laita.

Edellä sanotun johdosta ja siihen katsoen, että Marian sairaalan sisätautien osaston ylilääkäriin työ kesäkuun 1 päivästä 1909 on lisääntyvä kaksinkertaiseksi, lukuunottamatta sitä lisääntyntä huolenpitoa, minkä silloin toimensa alkava poliklinikka hänelle tuottaa, ja että myös hänen toimensa koko sairaalan johtajana luonnollisestikin on kysyvä paljon enemmän aikaa kuin sitä ennen ja vihdoin myös vuosi vuodelta pääkaupungissa suuresti kohonneihin elantokustannuksiin katsoen ei näytä

kohtuuttomalta, että palkka tästä ylilääkärin virasta ja siihen yhdistetystä johtajan toimesta määrätään 10,000 markaksi vuodessa suoritettavaksi kesäkuun 1 päivästä 1909. Tässä on sairaalan johtokunta erityisesti myös kiinnittänyt huomiota siihen seikkaan ettei virkaa seuraa eläke.

Ne näkökohdat, jotka tässä edellä on esitetty sisätautien osaston Ylilääkärin palkanlisäyksen puolustamiseksi, pitävät myös olennaisesti paikkansa mitä tulee kirurgisen osaston ylilääkäriin. Tämänkin osaston sairassijain luku lisääntyy sairaalan laajentamisen kautta kaksinkertaiseksi ja on siten suuresti lisäävä johtajansa työtä ja edesvastuuta. Ja tässä on lisäksi huomautettava, että työ kirurgisella osastolla on vielä monin verroin rasittavampaa ja kuluttavampaa kuin sisätautien osastolla. Niinpä täytyy esim. kirurgin olla valmis tarpeen tullen suorittamaan leikkauksia kaikkina vuorokauden aikoina, usein öisinkin, joten hänen on mahdoton rajoittaa työaikaansa sairaalassa määrättyihin aikoihin päivästä.

Aika, mikä kirurgisen osaston Ylilääkärillä on käytettävissä yksityistoimintaansa, tulee siten myös hänen virkatehtäviänsä johdosta tuntuvasti rajoitetuksi. Tähän tulee lisäksi, että hänet luonnollisestikin on velvoitettava valvomaan ja vastaamaan työstä vastaperustetulla kirurgisella poliklinikalla, mikä työ epäilemättä on oleva paljon vaativampaa ja rasittavampaa kuin sisätautien poliklinikalla.

Kaikkien näiden syiden perusteella näyttää sairaalan johtokunnasta oikeudenmukaiselta ehdottaa että kirurgisen osaston Ylilääkärin palkka, joka nykyään on 4,000 markkaa, 1 päivästä kesäkuuta 1909 korotetaan 7,000 markkaan.

Sairaalan muista nykyisistä lääkäreistä on erittäinkin myös sisätautien osaston alilääkärille, joka m. m. johtosääntönsä perusteella on velvollinen Ylilääkärin virkaloman aikana hoitamaan johtajan Ylilääkärin virkaa, koitua melkoisesti enemmän työtä ja edesvastuuta, jonka tähden sairaalan johtokunta ehdottaa tämän alilääkärin palkan korotettavaksi 3,000 markasta 4,000 markkaan.

On ilmeistä, että sairaala tultuaan laajennetuksi kaksinkertaisella potilasmäärällä ja täydellisillä poliklinikoilla myös vaatii suhteellisesti lisättyjä lääkärivoimia. Nykyään on paitsi Ylilääkäriä sisätautien osastolla alilääkäri 3,000 markan vuosipalkalla, apulaislääkäri 200 ja amanuenssi 9 kuukauden aikana 100 markan kuukausipalkalla sekä kirurgisella osastolla apulaislääkäri 200 markan kuukausipalkalla, jota paitsi heillä kaikilla on vapaa asunto, lämpö, valo ja ruoka. Sairaalan laajennuttua käy ehdottomasti välttämättömäksi sisätautien osastolle asettaa vieläkin kaksi apulaislääkäriä, joiden pitää olla lääketieteenlisensiaatteja, 200 markan ja kaksi amanuenssia, lääketieteenkandidaatteja 100 markan kuukausipalkalla, sekä kirurgiselle osastolle yksi vanhempi apulaislääkäri, lääketieteenlisensiaatti 250 markan ja yksi amanuenssi, lääket. kand., 100 markan kuukausipalkalla, jotka kaikki sitä paitsi saavat asunnon, lämmön, valon ja ruuan. Sitäpaitsi on sisätautien osastolle aikaisemmin perustettu amanuenssintoimi edelleen pidettävä täytettynä vuoden umpeen eikä vain 9 kuukauden aikana.

Sisätautien osaston apulaislääkärit on, paitsi työtä asianomaisella sairaalan osastolla, velvoitettava vuorotellen ja jonkun amanuenssin avustamina hoitamaan sisätautien poliklinikkaa ja kirurgisen osaston vanhemman apulaislääkäriin pitää johtaa ja amanuenssin avustamana hoitaa kirurgista poliklinikkaa, asianomaisten ylläkkärien valvonnalla ja heidän vastuullaan.

Paitsi lääkärien luvun lisäämistä on sairaalan laajennus myös vaativa vastavassa määrässä lisäämään muuta sairaanhoitohenkilökuntaa. Etusijassa on huomattavissa välttämättömän tarpeellisenä ylihoitajatar, jota ilman ei näin laajassa sairaalassa voida tulla toimeen. Ylihoitajattaren pitää yhteisesti pesuvaatteiden johtajattaren kanssa hallita, valvoa ja luetteloon panna sairaalan kallisarvoinen liinavaatevarasto, hänen pitää valvoa järjestystä sairashuoneissa ja saleissa sairaalan sisätautien ja kirurgisella osastolla, tarpeen mukaan jakaa työt alemman sairaanhoitohenkilökunnan kesken ja hankkia tilapäistä ylimääräistä työväkeä ja sijaisia, suunnitella vakinaisen henkilökunnan virkalomain tarkoituksenmukainen jako y. m. — Erittäin voimia kysyvä osa ylihoitajattaren tehtäviä on sairaanhoitajataroppilaiden opetus ja harjoittelu, jos, niinkuin erittäin toivottava olisi ja todennäköisesti on käyvä välttämättömäksi, sellainen hoitajattarien opetus ja harjoittelu pannaan toimeen sairaalan omaksi tarpeeksi. — On nimittäin vuosi vuodelta käynyt yhä ilmeisemmäksi, että Helsingin kirurgisessa sairaalassa valtion toimesta pidetyt sairaanhoitajatar-kurssit eivät kykene tyydyttämään alinomaan lisääntyvää sairaanhoitajattarien tarvetta, ja on eritoten Mariansairaalassa useinkin ollut sangen vaikea saada avonaiset, eritoten alihoitajattaren paikat täyten tyiksi taikka päteviä sijaisia näille, samoin kuin kelpollista ylimääräistä sairaanhoitoa satunnaisiin tarpeisiin. Toimeenpanemalla omat kurssit rajoitetulle oppilasluvulle saataisiin nämä epäkohdat poistetuiksi taloudellisesti edullisella tavalla, kun palkattomat oppilaat toimittaisivat kaiken ylimääräisen sairashoidon.

Sairaalan johtokunta katsoo näillä perusteilla olevan ehdottaminen edellä mainittuja osastoja varten asetettavaksi yhteinen ylihoitajatar 1,200 markan vuosipalkalla, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä, valaistusta ja ruokaa.

Laajennetulla sisätautien osastolla käy välttämättömäksi — samassa suhteessa kuin tähän asti on ollut laita sisätautis-kirurgisessa paviljongissa — asettaa 4 n. s. osastonhoitajatar ja 9 alihoitajatar, 5 yöhoitajatar *) sekä 5 siivoojatar, joista 1 alihoitajatar, 1 yöhoitajatar ja 1 siivoojatar olisivat erittäin aiotut luvultaan tuntuvasti lisääntyneitä yksityisiä sairashuoneita varten. Hierojan palkkio, joka nykyään on 1,000 markkaa, lienee sairaalan laajennuksesta aiheutuvan lisääntyneen työn johdosta korotettava 1,500 markkaan.

*) Sen sijaan ei ole mitään määrärahaa ylimääräistä sairashoitoa varten merkitty laajennetun osaston menoarvioon niillä osastoilla, joissa on ollut ainoastaan yksi vakainainen alihoitajatar, on ylimääräisen sairashoidon määrärahan yli melkoisesti menty.

Poliklinikkain, toimitsijankonttorin ja melkoisesti lisääntyneiden apulaislääkäreiden ja amanuenssien huoneitten siivoamista varten on välttämätöntä asettaa 3 siivoojataria.

Apulaiseksi kirurgiseen poliklinikkaan on niinkään välttämätöntä asettaa 1 sairaanhoitajatar 50 markan kuukausipalkalla.

Se seikka että laajennetulle kirurgiselle osastolle samoin kuin vasta perustetulle kirurgiselle ja vähäiseltä osalta myös sisätautien poliklinikalle on tarpeen erityinen määräraha sidostarpeitten ja konekalujen ostoon, mutta näiden määrärahan suuruus on ainoastaan likimäärin ehdotettavissa, ei kaivanne erityistä perustelua.

Taloussostonkin menosääntöön aiheuttaa sairaalan laajennus luonnollisestikin erinäisiä lisäyksiä ja muutoksia. Etusijassa on tässä kohden huomautettava, että toimitsijan tehtävät siten tulevat tuntuvasti mutkikkaimmiksi ja lisääntyvät. Kuinka äärettömän tärkeä sairaalan taloudelle on, että tähän toimeen saadaan tunnollinen, tarmokas ja kaikinpuolin pätevä ja luotettava henkilö, on ilmeistä ja sentähden saanee myös pitää välttämättömänä, että tämä toimi on kutakuinkin hyväpalkkainen. Kun sairaalan Johtokunta ei kuitenkaan ehdota toimitsijan palkkaa korotettavaksi enempää kuin 3,000 markasta 4,000 markkaan, tekee Johtokunta sen siitä syystä että joka tapauksessa sen ohella käy tarpeelliseksi asettaa toimitsijan avuksi erityinen henkilö sen juoksevain konttori- ja kirjoitustöiden lisääntyvän määrän johdosta, mikä nyt jo on ylenmäärin häntä rasittanut ja joka sairaalan laajennuttua on tykkänään menevä yhden henkilön voimain ja työkyvyn yli.

Mainittakoon ainoastaan esimerkkinä kuinka tavattoman aikaakysyvää työtä laajain kalustoluettelon pitäminen tuottaa toimitsijalle ja kuinka hänen eritoten vuodenvaiheessa on pakko viikkomääriä käyttää suuri osa öitä kirjoitustöihin, kun päivät suuremmaksi osaksi kuluvat niihin moninaiisiin ja erilaatuisiin tehtäviin, joita hänen tärkeä toimensa vaatii.

Sairaalan johtokunta katsoo sentähden myös olevan ehdottaminen, että toimitsijan konttoriapulaiseksi asetetaan henkilö 75 markan kuukausipalkalla, paitsi asuntoa, lämpöä, valaistusta ja ruokaa. Täytyy nim. pitää erittäin suotavana, että tämä apulainen asuu sairaalan piirissä, jotta hänen työstään olisi saatavissa mahdollisimman suuri hyöty.

Sairaalan laajentaminen vaatii myös erityisesti lisäämään työvoimia ruuanpidon ja pesulaitoksen alalla. Yhden taloudenhoitajattaren käy mahdottomaksi johtaa ja valvoa ruokavarojen ostoa ja jakelua, vaan käy välttämättömäksi hänelle antaa apulaiseksi erityinen henkilö, jolle ehdotetaan palkaksi 600 markkaa vuodessa, paitsi asuntoa, valaistusta, lämpöä ja ruokaa, mutta sen ohella on myöskin tarpeen lisätä alemmaa palveluskuntaa. Niinpä käy taloussastolle tarpeelliseksi asettaa lisäksi 4 palvelijataria, 4 pesijätärtä, 1 ompelijatar ja 3 renkiä. Kun on osottautunut miltei mahdottomaksi saada renkejä alemmasta kuin 40 markan kuukausipalkasta, ehdotetaan kaikkien sairaalan renkien palkat ensitulevana vuonna vahvistettavaksi tähän määrään.

Lisäksi käy välttämättömäksi laajennettuun sairaalaan asettaa portinvartija arviolta 50 markan kuukausipalkalla ollen hänen toimensaan tarkoin valvoa pääsyä sairaalaan, jonka portti on aina pidettävä suljettuna. Molemmista tähän asti menosääntöön otetuista portinvartijatoimista lakkautetaan sen sijaan toinen, jota vastoin toinen on pysytettävä kulkutautiosastolle vievän alemman portin silmälläpitoa varten.

Sitten kun yhteinen korkeapainelämpöjohto niin hyvin hallintorakennusta ja uutta sairaalarakennusta kuin vanhempia sairaalapaviljonkeja ja talousrakennusta varten on saatu toimeen, käynee välttämättömäksi sitä hoitamaan asettaa yksi ensiluokan koneenkäyttäjää 200 markan ja yksi toisenluokan koneenkäyttäjää 150 markan kuukausipalkalla ynnä 3 lämmittäjää, kukin 45 markan kuukausipalkalla.

Nykyään on sairaalan palveluksessa 2 koneenkäyttäjää 100 markan ja 1 lämmittäjä 75 markan kuukausipalkalla, ja tulevat nämä virat sen sijaan lakkautettavaksi. Kun sairaalan laajennuksen tapahduttua vahtimestarille, joka nykyään on apuna ruumiinavauksissa, on kertyvä ylenmäärin muita tehtäviä, samalla kun ruumiinavausten luku luonnollisesti on tuntuvasti lisääntyvä, käynee välttämättömäksi asettaa erityinen apulainen ruumiinavaussaliin ja laboratorioon arviolta 50 markan kuukausipalkalla. Tämä apulainen voitaisiin sitäpaitsi velvoittaa öisin valvomaan portinvartijan huoneessa.

Sairaalan menosääntöön nykyään merkitty 4,000 markan määräraha arvaamattomiin menoihin on tähän asti suurimmaksi osaksi käytetty todellisuudessa niin vähän arvaamattoman menon suorittamiseen kuin saippuan ostoon pesulaitokseen ja sairaalan osastoille, ja lienee sentähden syytä vastaisen varalle menosääntöön merkitä tämä säännöllisesti uusiutuva tarve.

Sekalaisia muita, niinkuin esim. nuohoamista, ylimääräistä siivousta korjausaikana, jäätä, puhdistusjauhetta, särkyneitä ikkunaruutuja, päiväkirjoja, paperia ynnä lukuisia muita enemmän taikka vähemmän arvaamattomia menoja varten ei todellisuudessa ole mitään ollut jällellä menosääntöön otetusta määrärahasta, jonka yli sentähden säännöllisesti on menty, viime vuonna kokonaisella 7,000 markalla. Ensintulevaa vuotta varten on sentähden katsottu tarpeelliseksi ehdottaa saippuan ostoon 6,000 markkaa ja arvaamattomiin menoihin arviolta 5,600 markkaa.

Kun on välttämätöntä sairaalasta päivittäin toimittaa lähetti apteekkiin sekä usein myös potilasten omaisten luo, olisi erittäin toivottavaa, että sairaalalla sellaisia tarkoituksia varten olisi käytettävänä vuosipiletti raitioteillä ja ehdotetaan sentähden menoarvioon otettavaksi tähän tarkoitukseen 100 markkaa.

Elintarpeitten vuosi vuodelta kohoavien hintojen johdosta on kuluvan vuoden menosäännössä vahvistettu ruokaraha 1:10 lääkäreille ja sairaanhoitajattarille sekä 1: — yleisten salien potilaille osottautunut liian alhaiseksi arvioiduksi, jonka tähden ehdotetaan sen korottamista vastaaviin 1: 50 ja 1: 10.

Sitä vastoin on sairaalan johtokunta katsonut kohtuulliseksi, että päivämaksu yleisestä sijasta sairaalassa korotetaan samaan määrään kuin valtion yleisissä sairaaloissa eli 1: 30 markkaan.

Sairaalan johtokunnan puolesta:

Hugo Holsti.

Ehdotus

Marian sairaalan vuosirahansäännöksi vuodeksi 1910.

a) Sisätautien osasto.

	Ehdotettu.	Aikaisemmin.
1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa	10,000: —	5,000: —
1 Alilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	4,000: —	3,000: —
Sijaisen palkkaamiseen alilääkärin virkaloman aikana	300: —	300: —
(1) 3 Apulaislääkäriä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	7,200: —	2,400: —
(1) 3 Amanuenssia, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruo- kaa, palkkaa	3,600: —	900: —
1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruo- kaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	1,200: —	
(3) 7 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk. kuukaudessa	4,200: —	1,800: —
Palkankorotusta yhdelle hoitajattarelle 10 vuoden palveluksesta	120: —	120: —
Palkankorotusta kahdelle hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta	120: —	120: —
(4) 13 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuuk.	6,240: —	1,920: —
(3) 8 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuuk.	3,840: —	960 + 600: —
Ylimääräisestä sairashoidosta, arviolta	1,200: —	800: —
(2) 10 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruo- kaa, palkkaa 18 mk kuukaudessa	2,160: —	432: —
1 Siivoojatar tuberkuloosipaviljonkia varten	336: —	336: —
	<hr/> Siirretään 44,516: —	<hr/> 18,688: —

	Ehdotettu.	Aikaisemmin.
Siirretty	44,516: —	18,688: —
1 Palvelijatar henkilöissä hoitamista varten, paitsi ruokaa, ei asuntoa, à 30 mk kuuk.		
	360: —	
Lääkkeitä, arviolta	16,000: —	8,000: —
Kaluston kunnossapitoa varten, arviolta	8,000: —	4,000: —
Lääkäri-konekalujen, siteiden, väkiviinan ja desinfioimistarpeiden kunnossapitoon ja ostoon	4,000: —	2,000: —
	72,876: —	32,688: —

b) *Kulikutauti-osasto.*

1 Ylilääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	5,000: —	5,000: —
Sijaisen palkkaukseen ylilääkäri virkaloman aikana	400: —	400: —
1 Apulaislääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä valoa ja ruokaa, palkkaa 200 mk kuukaudessa	2,400: —	2,400: —
4 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuuk.	2,400: —	2,400: —
Palkankorotus yhdelle hoitajattarelle 5-vuotisesta palveluksesta	60: —	
3 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuuk.	1,440: —	1,440: —
Palkankorotus yhdelle hoitajattarelle 20-vuotisesta palveluksesta	120: —	120: —
2 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuuk.	960: —	960: —
Ylimääräisestä sairashoidosta, arviolta	800: —	800: —
6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuuk.	1,296: —	1,296: —
Lääkkeitä, arviolta	3,000: —	3,000: —
Kaluston kunnossapitoon ja ostoon, arviolta	4,000: —	4,000: —
Sairashuoneiden desinfioimiseen	1,000: —	1,000: —
	22,876: —	22,816: —

c) *Kirurginen osasto.*

1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa	7,000: —	4,000: —
Sijaisen palkkaamiseen ylilääkäri virkaloman aikana	350: —	350: —
	Siirretään 7,350: —	4,350: —

	Ehdotettu.	Aikaisemmin.
Siirretty	7,350: —	4,350: —
1 Vanhempi apulaislääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 250 mk kuukaudessa	3,000: —	—
1 Apulaislääkäri, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	2,400: —	2,400: —
1 Amanuenssi, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 100 mk kuukaudessa	1,200: —	—
1 Hoitajatar leikkauksia varten, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	600: —
Palkankorotus samalle 5 vuoden palveluksesta	60: —	—
2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	1,200: —	1,200: —
Palkankorotus yhdelle hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta	60: —	120: —
1 Hoitajatar poliklinikkaa varten, joka henkilö samalla on velvollinen hoitamaan Röntgenkonetta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuuk.	600: —	—
5 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuukaudessa	2,400: —	2,400: —
1 Hoitajatar eristysosastoa varten, paitsi asuntoa, lämpöä valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.	360: —	360: —
2 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuukaudessa	960: —	960: —
3 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuukaudessa	648: —	648: —
Ylimääräisestä sairashoidosta, arviolta	800: —	800: —
Palkkiota hierojalle	1,500: —	1,000: —
Lääkkeitä, arviolta	5,000: —	5,000: —
Sidetarpeita ja konekaluja, arviolta	10,000: —	4,000: —
Kaluston kunnossapito ja osto	3,500: —	3,500: —
	<hr/> 41,638: —	<hr/> 27,338: —

d) *Taloussasto.*

1 Toimitsija, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	4,000: —	3,000: —
Palkankorotus 5 vuoden palveluksesta à 500 mk	500: —	—
1 Apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk kuukaudessa	900: —	—
	<hr/> Siirretään 5,400: —	<hr/> 3,000: —

	Ehdotettu. Siirretty 5,400: —	Aikaisemmin. 3,000: —
1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000: —	1,000: —
1 Apulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	—
2 Keittäjäärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuukaudessa	720: —	720: —
1 Keittäjätar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuukaudessa	300: —	300: —
Ylimääräistä apua varten keittiössä, arviolta	240: —	240: —
(5) 9 Palvelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuukaudessa	1,944: —	864 + 300
1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuukaudessa	216: —	216: —
(1) 2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa, 30 mk kuukaudessa	720: —	360: —
1 Liinavaatevaraston hoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 480: —		
Henkilökohtainen palkanlisäys 600: —	1,080: —	1,080: —
1 Ompelijatar, joka samalla on liinavaraston hoitajattaren apulaisena, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420: —	—
2 Ompelijatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuukaudessa	720: —	720: —
(9) 13 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 23 mk kuukaudessa	3,588: —	1656 + 1188
2 { 1 Koneenkäyttäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 200 mk kuukaudessa	2,400: —	2,400: —
1 Koneenkäyttäjä, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 150 mk kuukaudessa	1,800: —	
1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa 730: —		
Ruokarahaa 360: —		
Mieskohtaista palkanlisäystä 180: —	1,270: —	1,270: —
1 Ovenvartija, joka on samalla portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	420: —
	Siirretään 23,018: —	15,774: —

	Ehdotettu.	Aikaisemmin.
Siirretty	23,018: —	15,774: —
1 Ruumiinavausapulainen, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	—
(6) 9 Renkiä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 40 mk kuukaudessa	4,320: —	1440 + 1260
(1) 3 Lämmittäjää, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	1,620: —	1,080: —
1 Portinvartija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuukaudessa	420: —	420: —
1 Klosetintyhjentäjätär, palkkaa 33 mk kuukaudessa	396: —	396: —
1 Yövärtija, paitsi ruokaa, ei asuntoa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600: —	600: —
Ruoka 178 potilaalle à 1: — päivältä		
» 278 » » 1: 10 »	111,617: —	64,970: —
» 12 » » » »		
» 32 » » 1: 50 »	17,520: —	6,570: —
» 89 { 64 henkilölle, lääkäreitä ja hoitajattaria à 1: 50 päivältä	35,040: —	32,120: —
» { 6 oppilaalle à 1: 50 päivältä	3,285: —	297: —
» { 72jäsenelle henkilökunnasta à 1:10 päiv.	28,908: —	
Polttopuuta, arviolta	40,000: —	25,000: —
Kaasua laboratorioon ja höyrytelin lämmittämiseen	600: —	600: —
<i>Vuosipiletti raitioteillä</i>	100: —	—
Kaluston kunnossapito, arviolta	2,400: —	2,400: —
Hevosien ylläpito, arviolta	600: —	600: —
Valoon, arviolta	19,000: —	8,000: —
Arvaamattomia menoja, niinkuin saippuaan ja suutaan pesulaitosta ja osastoja varten, jäähän, puhdistusjauheeseen, nuohoomiseen, ylimääräiseen osastojen siivoukseen kesänäikaan, ikkunalasiin, paperiin, painatuksiin ja sanomalehtiin	12,000: —	4,000: —
	302,044: —	165,487: —

e) *Desinfiotuslaitos.*

1 Päälysmies (koneenkäyttäjä), paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa	1,200: —		
Mieskohtaista lisäystä	180: —	1,380: —	1,380: —
	Siirretään 1,380: —	1,380: —	

	Ehdotettu.	Aikaisemmin.
	Siirretty 1,380: —	1,380: —
1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa . . .	480: —	480: —
Polttopuita, arviolta	800: —	800: —
Hevosen ylläpito, arviolta	600: —	600: —
Desinfisioimistarpeita	500: —	500: —
	<hr/>	<hr/>
	3,760: —	3,760: —
Tuloja lasketaan sairastuvuodemaksuista olevan arviolta	28,000: —	16,000: —

Lyhytten virkalomien varaamiseksi sairaanhoita-

jattarille ja siivoojattarille, arviolta 2,500: — 1,500: —

Yhteensä 2,500: — 1,500: —

Kaiken kaikkiaan 445,694: — 251,789: —

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI,

lokakuun 15 päivänä 1908.

N:o 365.

Rahatoimikamarin ehdotus kaupungin
Asemakaavatoimikunnan johtosäännöksi.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Joulukuun 17 päivänä viime vuonna pitämässään kokouksessa päätti Kaupunginvaltuusto, asettaa Kaupunginasemakaavatoimikunnan sekä antaa sille toimeksi, muun muassa, puolen vuoden kuluessa siitä, kun se on alkanut työnsä, Valtuustolle lähettää ehdotuksen omaksi johtosäännökseen. Täten annettua tehtävää täyttääkseen on Kaupunginasemakaavatoimikunta nyttemmin Rahatoimikamarille antanut myötiliitetyn johtosääntöehdotuksen.

Samalla kun Rahatoimikamari puolestaan on pääasiallisesti voinut kannattaa Toimikunnan tekemää johtosääntöehdotusta, on Kamari kuitenkin tahtonut Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi jättää kaksi vähäistä muutosehdotusta, jotka Kamarista ovat näyttäneet tarpeen vaatimilta. 2 §:n 3 momentissa sanotaan, että Toimikunnan velvollisuutena on »Kaupunginvaltuuston hyväksymäin ehdotusten mukaisesti laatia ja allekirjoituksellaan todistaa kaikki lopulliset kaupunginasemakaavat». Tähän asti on tämä tehtävä ollut Rakennuskonttorin toimenä kaupungininsinööreille voimassa olevan johtosäännön mukaisesti. Kun nyttemmin kuitenkin on Kaupunginasemakaavatoimikunnan asiana laatia ehdotukset kaupunginasemakaavan muutoksiksi, näyttää myös luonnolliselta, että sama viranomainen todistaa oikeiksi lopulliset ehdotukset. Toiselta puolen olisi Rakennuskonttorille erittäin tärkeätä saada kohta ja ennenkuin kaupunginasemakaavan muutos on asianmukaisesti vahvistettu tieto Kaupunginvaltuuston hyväksymistä ja vahvistettavaksi lähettämistä ehdotuksista.

Tähän nähden olisi puheena olevaan momenttiin lisättävä: »joista jäljennökset on kohta lähetettävä Rakennuskonttoriin». Mitä taas tulee 7 §:än, jonka mukaan kaupungin asemakaava-arkkitehdille vakuutetaan vuosittain kuukauden virkaloma, on Rahatoimikamari, äänestettyään, periaatteelliselta kannalta katsonut pykälän olevan poistettava, syystä ettei kunnan virkamiehille säännön mukaan ole vakuutettu sellaista etua. Tällä ehdotuksellaan ei Kamari suinkaan ole tahtonut riistää toimen nykyiseltä pitäjältä edellä mainittua etua, jonka hän virkaa hakiessaan lienee pannut ehdoksi. Kun hänelle niinmuodoin jo on vakuutettu kuukauden virkaloma niinä kolmena vuonna, joiksi hänet on otettu, on sitä vähemmän syytä johtosääntöön panna määräystä, joka useimmissa tapauksissa ei ole useimmille kunnan virkamiehille vahvistettujen johtosääntöjen mukainen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin Kaupunginaseமாகাavatoimikunnan johtosäännöksi.

1 §.

Kaupunginaseமாகাavatoimikuntaan kuuluu viisi vakinaista jäsentä, nimittäin kaksi Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa henkilöä, yksi Rahatoimikamarin jäsenistään vuodeksi kerrallaan valitsema henkilö sekä Kaupunginaseமாகাava-arkkitehti ja Kaupungininsinööri, jotka viimeksi mainitut ovat Toimikunnan itseoikeutettuja jäseniä.

Varajäseniksi Toimikuntaan valitsee Kaupunginvaltuusto kaksi henkilöä sekä Rahatoimikamari jäsenistään yhden henkilön. Kaupungininsinöörin estyessä toimii hänen varamiehenään Kaupungeodeetti.

Kaupunginvaltuuston valitsemista jäsenistä valitsee Valtuusto niinkään kolmeksi vuodeksi Toimikunnan puheenjohtajan.

Toimikunta itse valitsee omasta keskuudestaan varapuheenjohtajan.

2 §.

Kaupunginaseமாகাavatoimikunnan velvollisuutena on:
valmistella ja käsitellä kaupungin laajentamista ja voimassa olevan kaupunginaseமாகাavan muuttamista koskevat kysymykset ja asiat;
siinä tarkoituksessa Kaupunginaseமாகাava-arkkitehdillä teettää tarpeelliset piirustukset;

Kaupunginvaltuuston hyväksymäin ehdotusten mukaisesti laatia ja allekirjoituksellaan vahvistaa kaikki lopulliset kaupunginaseமாகাavat;

muutoin käsitellä asiat, jotka Kaupunginvaltuusto, Rahatoimikamari taikka Maistraatti Toimikuntaan lykkää; sekä

vuosittain helmikuun kuluessa Kaupunginvaltuustolle antaa lyhyt selonteko toiminnastaan kuluneena vuonna.

3 §.

Toimikunnan toimialaa koskevista, puhtaasti taloudellista luontoa olevista kysymyksissä tulee Toimikunnan työskennellä yhteisesti Rahatoimikamarin kanssa, ollen kaikki täytäntöönpanotoimet Kamarin asiana.

4 §.

Kaupunginvaltuustolle menevät Toimikunnan kirjelmät lähetetään säännön mukaan Rahatoimikamariin; Toimikunta voi kuitenkin, kun erityisiä syitä siihen on, kääntyä suorastaan Valtuustoon.

5 §.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdillä, joka valitaan kolmeksi vuodeksi kuuden kuukauden molemminpuolisin irtisanomisajoin, on velvollisuutena:

a) niinhoivin valmistaa ne ehdotukset ja suorittaa ne työt, joista Kaupungin-
asemakaavatoimikunta 2 §:n määräysten mukaisesti päättää, kuin myös itse tehdä
ehdotuksia kysymyksissä, joiden käsittely on Toimikunnan velvollisuutena, sekä tehok-
kaasti ottaa osaa Toimikunnan neuvotteluihin ja töihin;

b) johtaa ja valvoo töitä Toimikunnan piirustuskonttorissa sekä ottaa tar-
peelliset piirustaja-apulaiset, joiden palkan Toimikunta määrää;

c) esiteltäviksi valmistella ja esitellä Toimikunnan käsittelyyn kuuluvat asiat;

d) pitää pöytäkirjaa Toimikunnan kokouksissa ja tarpeen tullen toimittaa
otteet siitä asianomaisille.

e) laatia ja lähettää Toimikunnan päättämät lausunnot ja kirjelmät;

f) valmistaa Toimikunnan vuosikertomus;

g) pitää sellaiset diariot ja muut luettelot kuin Toimikunta katsoo tarpeel-
lisiksi;

h) hoitaa ja järjestää Toimikunnan piirustukset ja arkisto; ja

i) muutoin antaa sitä palvelusapua, jota Toimikunta häneltä pyytää.

6 §.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin pitää virka-asioissa olla tavattavana Toimi-
kunnan konttorissa Toimikunnan määräämänä aikana.

7 §.

Vuosittain kesä- syyskuun kuluessa pitää Kaupungin asemakaava-arkkitehdin saada kuukauden virkaloma Toimikunnan lähemmin määrättävänä aikana.

Jos kaupungin asemakaava-arkkitehti muutoin tarvitsee virkavapautta kauemmin kuin 14 päivää, pyytäköön sitä Toimikunnalta, joka Kaupunginvaltuustolle lähettää hakemuksen ynnä ehdotuksen viran hoitamisesta loman aikana.

Kaupungin asemakaavatoimikunnan puolesta:

Gustaf Nyström.

Bertel Jung.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Valiokunnanmietintö suomenkielisten nimien vahvistamisesta kaupungin kaduille, toreille, tiloille y. m.

Kirjeensä ohella tämän vuoden huhtik. 25 p:ltä on Maistraatti lähettänyt Kaupunginvaltuustolle lausunnon antamista varten Rahatoimikamarin Maistraatille tekemän esityksen (katso liitettä) siitä, että kaupungin katujen, torien, tilojen, saarien, merenlahtien y. m. suomenkieliset nimitykset vahvistettaisiin otettavaksi työn alla olevaan suomenkieliseen kaupungin asemakarttaan. Tätä asiata käsiteltäessä, jossa Helsingin Suomalainen Seura on Maistraattiin jättänyt myöskin Kaupunginvaltuustolle osoitetun kirjoituksen, on Valtuusto touk. 12 p:n kokouksessa jättänyt asian allekirjoittaneiden muodostaman valiokunnan valmistettavaksi. Alustavan ehdotuksen asiasta laadittuaan sekä mainitun kirjoituksen johdosta Kotikielen Seuran ja Helsingin Suomalaisen Seuran lausunnot hankittuaan, saa valiokunta tehtävänsä täyttämiseksi antaa seuraavan lausunnon ja ehdotuksen asiasta.

Valiokunta, joka on ottanut huomioon Rahatoimikamarin kirjeen asiassa, ei kuitenkaan kaikessa ole voinut yhtyä Rahatoimikamarin esittämiin näkökohtiin kaupungin katujen ja yleisten paikkain y. m. suomenkielisiä nimiä määrätessä. Mitä ensinnäkin tulee kaupungin alueen rajojen sisäpuolella oleviin vesiin, kuten selkiin, lahtiin ja salmiin sekä niissä oleviin saariin, kariin ja matalikkoihin, jotka ovat merkittyinä luotsilaitoksen kartoissa ja merikorteissa, ei valiokunta katso tämän seikan olevan päteväenä syynä seuratakseen niiden nimittämiseen nähden toisia perusteita kuin kaupungin muihin paikkoihin nähden. Mitään haittaa merenkululle ja sen yhteydessä oleville harrastuksille ei näet voi aiheutua siitä, että kaupungin asemakartta, joka on aijottu kokonaan toisia tarkoituksia varten, sisältää vesien ja saarien merikorteista poikkeavat suomalaiset nimet. Mitä sitten tulee kaupunkiin yhdistettyihin tiloihin, joilla maakirjassa on katasterinimet, on valiokunta tahtonut säilyttää nämä nimet muuttumattomina. Muuten on valiokunta laatiessaan katujen ja yleisten paik-

kain nimitysehdotusta ottanut pääasiallisesti huomioon, että, milloin kadun tai yleisen paikan vissi suomalainen nimitys on saavuttanut yleisen käytännön, se on myöskin säilytetty. Ainoastaan poikkeustapauksissa ja silloin kun ruotsalaista nimeä käytetään yleisesti myöskin suomalaisessa puheessa — kuten esimerkiksi »Fredriksberg» — on valiokunta ehdottanut tämän nimen säilyttämistä. Että valiokunta ei ole voinut suu-remmassa määrin puoltaa yksinomaan ruotsalaisten nimitysten ottamista on riippunut myöskin siitä, että osaa ruotsinkielisistä nimistä voivat suomea puhuvat ainoastaan yaikeasti ilman rumentavaa vääntämistä lausua.

Esitetyn nojalla saa valiokunta esittää

*että Kaupunginvaltuusto puolestaan ehdot-
taisi hyväksyttäväksi kaupungin katujen, torien,
yleisten paikkain ja tilojen y. m. nimitykset alla-
olevan luettelon mukaan.*

Helsingissä lokak. 29 p:nä 1908.

Lennart Cajander.

J. V. Ruuth.

E. W. Walldén.

Alarik Hernberg.

Abrahamsgatan	Abrahaminkatu	Andréegatan	Antinkatu
Adlercreutzgatan	Adlercreutzinkatu	Ankargatan	Ankkurikatu
Adolfsgatan	Adolfinkatu	Annegatan	Annankatu
Agricolagatan	Agrikolankatu	Anneberg	Anneberg
Ahlqvistgatan	Ahlqvistinkatu	Apollo gatan	Apollonkatu
Ainogatan	Ainonkatu	Arabiagatan	Arabiankatu
Alavogatan	Alavudenkatu	Arbetsregatan	Työmieskatu
Albertsgatan	Albertinkatu	Arkadiagatan	Arkadiankatu
Aleksis Kivi gatan	Aleksis Kiven katu	Armfeltgatan	Armfeltinkatu
Alexandersgatan	Aleksanterinkatu	Aspnäsgatan	Haapaniemenkatu
Alkärrsgatan	Leppäsuonkatu	Auroragatan	Aurorankatu
Alpgatan	Alppikatu	Backas	Bakkas
Alphyddan	Alppila	Badhusgatan	Saunakatu

Bangatan	Ratakatu	Bässkräfvän	Pässinkuoppa
Barnhemsgatan	Lastenkodinkatu	Böhle	Pyöli
Barnhemsgränden	Lastenkodinkuja	Castréngsgatan	Castréninkatu
Bernhardsgatan	Bernhardinkatu	Chausséen (ö., v.)	Viertotie (Itäinen, Län- tinen)
Berggatan	Vuorikatu	Chausséegränd	Viertotienkuja
Berghäll	Kallio	Choræusgatan	Choræuksenkatu
Bergmansgatan	Vuorimiehenkatu	Chydeniusvägen	Chydeniuksentie
Björngatan	Karhukatu	Cirkelgatan	Sirkkelikatu
Bleholmen (n., s.)	Bleholma (Pohjoinen, Eteläinen)	Cirkusgatan	Sirkuskatu
Bleholmsgrundet	Bleholmankari	Creutzgatan	Creutzinkatu
Blåbärslandet	Mustikkasaari	Cygnæusgatan	Cygnæuksenkatu
Bockholmen	Pukkisaari	Dal	Laaksola
Borgmästarehästen	Pormestarin hepo	Dalgatan	Laaksolankatu
Borgmästareklipporna	Pormestarin luodot	Dagmargatan	Dagmarinkatu
Borgågatan	Porvoonkatu	Djurgården	Eläintarha
Boulevardsgatan	Bulevardinkatu	Djurgårdsviken	Eläintarhanlahti
Brahegatan (ö., v.)	Brahenkatu (Itäinen, Läntinen)	Djurgårdsvägen	Eläintarhantie
Brobergsgatan	Siltavuorenkatu	Djurgårdsgatan	Eläintarhankatu
Brobergshamnen	Siltavuorensatama	Docksgatan	Telakkakatu
Brobergskajen	Siltavuorenranta	Dockstorget	Telakkatori
Broholmen	Siltasaari	Drumsöfjärden	Drumsönselkä
Broholmshamnen	Siltasaarenkatu	Dunckergatan	Dunckerinkatu
Broholmstorget	Siltasaarentori	Döbelngatan	Döbelninkatu
Bruden	Morsionsaari	Edesgrunden	Taivalluodot
Brudgummen	Ylkäsaari	Edesholmen	Taivalsaari
Brunnsgatan	Kaivokatu	Edesviken	Taivallahti
Brunnsparken	Kaivopuisto	Edesvikstorget	Taivallahden tori
Brunnsparkshallén (ö., v.)	Kaivopuiston lehtokuja (Itäinen, Läntinen)	Ehrensärdsvägen	Ehrensärdintie
Bryggaregatan	Panimokatu	Ekogatan	Kaikukatu
Brädgårdsgatan	Lautatarhankatu	Elisabetsgatan	Elisabetinkatu
Brändögatan	Kulosaarenkatu	Elisabetstorg	Elisabetintori
Busholmen	Jätkäsaari	Engelplatsen	Engelin aukio
Byholmen	Kyläsaari	Eriksgratan	Eerikinkatu
Båtsmansgatan	Pursimiehenkatu	Esbogatan	Espoonkatu
Bässen (stora, lilla)	Pässi (iso, pikku)	Esplanaderna	Esplanaadit
		Esplanadgatan (n., s.)	Esplanaadikatu (Poh- jois, Etelä)

Estnäs gatan	Vironniemenkatu	Hafstorget	Meritori
Fabians gatan	Fabianinkatu	Hagasund gatan	Hakasalmenkatu
Fabriks gatan	Tehtaankatu	Hagavägen	Hakatie
Fjälldals gatan	Tunturilaakson katu	Hagnäs gatan	Hakaniemenkatu
Flisholmen	Sirpalesaari	Hagnästorg	Hakaniementori
Flemings gatan	Fleminginkatu	Halfvägsholmen	Puolimatkansaaari
Fågelsång	Linnunlaulu	Hamnen (n., s.)	Satama (Pohjois, Etelä)
Fågelviks gatan	Lintulahdenkatu	Hamngatan (v. ö.)	Satamakatu (Läntinen, Itäinen)
Folkskole gatan	Kansakoulukatu		
Forsby	Forsby	Hanaholmen	Hanasaari
Franz gatan	Franzéninkatu	Heinol gatan	Heinolankatu
Freese gatan	Freesenkatu	Helen gatan	Helenankatu
Fredriksberg	Fredriksberg	Helsing gatan	Helsinginkatu
Fredriksberg gatan	Fredriksberginkatu	Helsingenäsparken	Helsinginniemenpuisto
Fredriks gatan	Fredrikinkatu	Henriksallén	Henrikinlehtokuja
Fredrikstorget	Fredrikintori	Henriks gatan (v., ö.)	Henrikinkatu (Länsi-Itä-)
Fred gatan	Rauhakatu		
Främlings gatan	Muukalaiskatu	Hermans gatan	Hermanninkatu
Fölisön	Seurasaari	Hermanstad	Hermannin
Galitzin vägen	Galitzinintie	Hesperia gatan	Hesperiankatu
Gammelstaden	Vanhakaupunki	Holmnäs gatan	Saariniemenkatu
Gammelstads fjärden	Vanhankaupungin selkä	Hoplax gatan	Huopalahdenkatu
		Humleberg gatan	Humalvuorenkatu
Gasverk gatan	Kaasutehtaankatu	Hummel gatan	Humalistokatu
Geng gatan	Oikokatu	Hummelgrunden	Humalluodot
Georg gatan	Yrjönkatu	Hummelvik	Humallahti
Glog gatan	Kluuvikatu	Högberg gatan	Korkeavuorenkatu
Granholmen	Kuusisaari	Högholmen	Korkeasaari
Grejus gatan	Greijuksen katu	Högvaktstorget	Päävahdintori
Grisen	Porsassaari	Hönan	Kanasaari
Gräsviks gatan	Ruoholahdenkatu	Hörneberg gatan	Kulmavuorenkatu
Gräsvikskajen	Ruoholahdenranta	Ilmarin gatan	Ilmarisenkatu
Gumtäck gatan	Gumtähdenkatu	Jernväg gatan (n., s.)	Rautatiekatu (Pohjois-, Eteläinen)
Gustaf gatan	Kustavinkatu		
Göksgränd	Käenkuja	Jernvägstorget	Rautatientori
Gördel gatan	Vyökatu	Johannes vägen	Johanneksentie
Haf gatan	Merikatu	Josafats gatan	Josafatinkatu
Hafshammen	Merisatama	Jungfrust gatan	Neitsytpolku

Junogatan	Juunonkatu	Lappudden	Lapinniemi
Jupitergatan	Jupiterinkatu	Lappuddsgrunden	Lapinniemen luodot
Jägaregatan	Metsästäjäkatu	Lappviken	Lapinlahti
Kaavigatan	Kaavinkatu	Lappviksgatan	Lapinlahdenkatu
Kajsaniemi	Kaisaniemi	Lappviksskvären	Lapinlahdenpuistikko
Kajanagatan	Kajaaninkatu	Lilla Robertsgatan	Pikku Robertinkatu
Kakelgatan	Kaakelikatu	Linjen I—IV	Linja I—IV
Kammioatan	Kammionkatu	Linsarör	Linsari
Kampgatan	Kampinkatu	Lonnan	Lonna
Kamptorget	Kampintori	Lotsgatan	Luotsikatu
Kanalgatan	Kanavakatu	Lovisagatan	Lovisankatu
Kanalkajen	Kanavaranta	Ludvigsgatan	Ludvikinkatu
Kanaltorget	Kanavatori	Luthergatan	Lutherinkatu
Kapellesplanaden	Kappeliesplanaadi	Länsman	Nimismies
Kaptensgatan	Kapteeninkatu	Långabron	Pitkäsilta
Karlsatan	Kaarlenkatu	Långbrokajen	Pitkäsillanranta
Kaserngatan	Kasarmikatu	Lökholmsgatan	Sipulisaarenkatu
Kaserntorget	Kasarmintori	Lönnrotsatan	Lönnrotinkatu
Katrinegatan	Katariininkatu	Magasinsatan (n., s.)	Makasiininkatu (Pohjois-, Etelä-)
Karelskagatan	Karjalankatu	Magasinskajen	Makasiiniranta
Kneckten	Nihti	Majstad	Toukola
Konstantinsatan	Konstantininkatu	Malmbrinken	Malminrinne
Kotkagatan	Kotkankatu	Malm	Malmi
Kottby	Kottby	Malmgatan	Malminkatu
Kristiansatan	Kristianinkatu	Manegeatan	Maneesikatu
Kristinagatan	Kristiininkatu	Mariegatan	Mariankatu
Kronbergsfjärden	Kruunuvuorenselkä	Maringatan	Meriväenkatu
Kronbergsatan	Kruunuvuorenkatu	Marinkajen	Meriväenranta
Kronbergs-kajen	Kruunuvuorenranta	Marintorget	Meriväentori
Kronohagsatan	Kruununhaankatu	Mauritzgatan	Maurinkatu
Kullervogatan	Kullervonkatu	Meilansatan	Meilahdenkatu
Kulneffgatan	Kulneffinkatu	Mellangatan	Välikatu
Kyrkogatan	Kirkkokatu	Mikaelsatan	Mikonkatu
Kyrkogårdsgatan	Kirkkomaankatu	Minervagatan	Minervankatu
Kyrkotorget	Kirkkotori	Munkholmen	Munkkisaari
Köpmansatan	Kauppiaskatu	Munkholmsgatan	Munkkisaarenkatu
Lappbrinken	Lapinrinne	Museigatan	Museokatu
Lappogatan	Lapuankatu		

Myntgatan	Rahapajankatu	Riddarhusskvären	Ritarihuoneenpuistikko
Myntkajen	Rahapajanranta	Rosagatan	Roosankatu
Märrholmen	Merasaari	Rosavillagatan	Roosavillakatu
Narinken	Narinkka	Runebergs Esplanaden	Runebergin Esplanaadi
Neckensgränd	Näkinkuja	Runebergsgatan	Runeberginkatu
Nikolaigatan	Nikolainkatu	Rådmansgatan	Raatiemiehenkatu
Nimrodgatan	Nimrodinkatu	Rönnskär	Rönnskär
Nordenskiöldgatan	Nordenskiöldinkatu	Råholmen	Rajasaari
Nordenskiöldsplatsen	Nordenskiöldin aukio	Råholmsgatan	Rajasaarenkatu
N. Esplanadgatan	Pohjois-Esplanaadikatu	Rödbergsgatan	Punavuorenkatu
Norra Hamnen	Pohjoissatama	Röddäldsgatan	Punanotkonkatu
Norra Kajen	Pohjoisranta	Saimagatan	Saimaankatu
Norra Magasinsgatan	Pohjois-Makasiinikatu	Salligatan	Sallinkatu
Norra Sandvikskajen	Hietalahden pohjois- ranta	Salutorget	Kauppatori
		Salomonsgatan	Salomoninkatu
Norrhör	Kuorekari	Sampogatan	Sammonkatu
Nykyrkovägen	Uudenkirkontie	Sampogränd	Sammonkuja
Nykyrkobrinken	Uudenkirkonrinne	Sandelsgatan	Sandelsinkatu
Nylandsgatan	Uudenmaankatu	Sandholmen	Hietasaari
Nätholmen	Verkkosaari	Sandnäs	Hietaniemi
Nätholmsgatan	Verkkosaarenkatu	Sandudd	Hietanokka
Observatoriegatan	Tähtitorninkatu	Sanduddsvillaväg	Hietanokan huvilatie
Oihonnagatan	Oihonnankatu	Sandviken	Hietalahti
Oriongatan	Orioninkatu	Sandviksgatan	Hietalahdenkatu
Ormolmen	Kyysaari	Sandvikskajen	Hietalahdenranta
Packhustorget	Pakkahuoneentori	Sandvikstorget	Hietalahdentori
Paloholmen	Palosaari	Savilagatan	Savilankatu
Parkgatan	Puistokatu	Savolaxgatan	Savonkatu
Petersgatan	Pietarinkatu	Senatstorget	Senaatintori
Porthansgatan	Porthaninkatu	Sibbogatan	Sipoonkatu
Prestgatan	Papinkatu	Sibyllegatan	Sibyllankatu
Qvarnvägen	Myllytie	Sidogatan	Sivukatu
Regeringsgatan	Hallituskatu	Silfversundet	Hopeasalmi
Rehbindergatan	Rehbinderinkatu	Simonsgatan	Simonkatu
Reimars	Reimars	Sjömansgatan	Merimiehenkatu
Repslagaregatan	Köydenpunojankatu	Skarpskyttegatan	Tarkkampujankatu
Richardsgatan	Rikhardinkatu	Skatuddsgatan	Katajanokankatu
Riddaregatan	Ritarikatu	Skatuddskajen	Katajanokan ranta

Skatuddskobben	Katajanokan luoto	Tallbacka	Mäntymäki
Skepparebrinken	Laivurinrinne	Tallholmen	Mäntysaari
Skepparegatan	Laivurinkatu	Tavastgatan	Hämeenkatu
Skeppsredaregatan	Laivanvarustajankatu	Teater Esplanaden	Teatteri esplanaadi
Skiffergrunden	Liuskaluodot	Tempelgatan	Tempelkatu
Skifferholmen	Liuskasaari	Terassgatan	Pengerkatu
Skillnaden	Erottaja	Tilkka	Tilkka
Skilnadsgatan	Erottajakatu	Tjärholmen	Tervasaari
Skolgränd	Koulukuja	Torggatan	Torikatu
Skoltorget	Koulutori	Toivogatan	Toivonkatu
Skällarn	Kellosaari	Topeliusgatan	Topeliuksenkatu
Slottsgatan	Linnakatu	Torkelgatan	Torkkelinkatu
Slottskajen	Linnaranta	Trekanten	Kolmikulma
Smedsgatan	Sepänkatu	Trädgårdsgatan	Puutarhakatu
Sofiegatan	Sofiankatu	Träsk	Träsk
Sofielund	Sofianlehto	Tunnbindaregatan	Tynnyrintekijänkatu
Sommargatan	Kesäkatu	Tvärgatan	Poikkikatu
Sparbankskajen	Säästöpankinranta	Tölögatan	Töölönkatu
Speranskivägen	Speranskintie	Tölövikén	Töölönlahti
Sportplanen	Urheilukenttä	Ulrikaborgsgatan	Ulrikaporinkatu
Stenhuggaregatan	Kivenhakkaajankatu	Ulrikaborgsberget	Ulrikaporinvuori
Stengårdsgatan	Kivelänkatu	Ulrikagatan	Ulrikankatu
Strandvägen	Rantatie	Ugnsholmen	Uunisaari
Strandgatan	Rantakatu	Unionsgatan	Unioninkatu
Stora Robertsgatan	Iso Robertinkatu	Uttern	Saukko
Stortorget	Isotori	Uttergrund	Saukonkari
Sturegatan	Sturenkatu	Valhallaplan	Valhallankenttä
Styrmansgatan	Perämiehenkatu	Valhallavägen	Valhallantie
Sumparn	Sumppari	Vallgård	Vallila
Svalbogatan	Pääskylänkatu	Wallinsgatan	Wallininkatu
Söderviksgatan	Suvilahdenkatu	Wallinsgränd	Wallininkuja
Södra Esplanadgatan	Etelä-Esplanaadikatu	Vanda å	Vantaan joki
Södra Hamnen	Eteläsatama	Vasagatan	Vaasankatu
Södra Magasinsgatan	Etelä Makasiinikatu	Vattenborgsgatan	Vesilinnankatu
Södra Sandvikskajen	Hietalahden eteläranta	Wecksellvägen	Wecksellintie
Sörnäs Hamnen	Sörnäisten satama	Vegagatan	Vegankatu
Sörnäs strandväg	Sörnäisten rantatie	Vellamogatan	Vellamonkatu
Sörnästorg	Sörnäisten tori	Vestra kajen	Länsi ranta

Viborgsgatan	Viipurinkatu	Väfvaregatan	Kankurinkatu
Vilhelmsgatan	Vilhonkatu	Zachrisgatan	Sakarinkatu
Vilhelmsbergsgatan	Vilhonvuorenkatu	Åggelby	Oulunkylä
Vinkelgatan	Kulmakatu	Åsgatan	Harjulankatu
Villagatan	Huvilakatu	Ångsgatan	Niittykatu
Violagatan	Violankatu	Ärtholmen	Hernesaari
Wladimirsgatan	Wladimirinkatu	Ärtholmsgatan	Hernesaarenkatu
Vrakholmen	Hylkysaari	Örarna	Särkät

HELSINGIN

Liite.

RAHATOIMIKAMARI

Huhtikuun 16 p:n 1908.

N:o 174.

Maistraatille.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kulunkiarviokäsittelyssä jouluk. 28 p:nä 1906 oli myöntänyt määrärahan Helsingin kaupungin asemakartan laatimista varten, on työ nyt sikäli lähipitäen loppuunsaoritettu, että asemakartan suomalaisen painoksen ottamista varten puuttuu ainoastaan katujen, torien, tilojen, saarien, selkien y. m. suomalaiset nimitykset. Koska kuitenkin eri tapauksissa yhdelle ja samalle kadulle käytetään kahta erilaista suomalaista nimitystä sekä katujennimien erään osan kääntäminen näyttää olevan tarpeetonta, — mikä muuten on aiheuttanut että nimet katukilvissä ilmaistaan myöskin venäläisenä käännöksenä — ja koska tämän vuoksi ei ainoastaan tarpeellinen oikaisu vaan myöskin yhtenäisyys mainitussa suhteessa olisi toivottava, on Rahatoimikamari tahtonut jättää Maistraatin harkittavaksi, eikä olisi syytä vahvistaa noudatettavaksi ne suomalaiset nimitykset, joiden pitäisi kaduille, toreille y. m. tulla kyseeseen. Rahatoimikamari on samalla tahtonut puolestaan esittää asiassa,

että koska vahvistetuissa kaupunginasemakaavoissa mainitut saarten, karien, matalikkojen, salmien ja selkien nimet tavataan myöskin luotsilaitoksen kartoissa ja merikorteissa, näyttää ilmeiseltä, ettei näitä nimityksiä pitäisi käännöksen kautta muuttaa, vaan säilyttää ne edelleenkin vanhastaan omaamillaan nimillä;

että myöskin kaikki tilain, tilusten ja sellaisten alueiden nimet, kuten esimerkiksi »Sörnäs», »Aspnäs», »Eko», »Wallgård» y. m. sekä tällaisten alueiden mukaan nimitetyt kadut, olisivat jätettävät muuttamatta, koska näiden suomentamiseen ei myöskään näytä olevan päteviä syitä,

että käännöksen pitäisi tulla kyseeseen ainoastaan katujen ja paikkain nimiin nähden, kuten esim. Ratakatu, Albertinkatu, Kaivopuisto, Eläintarha y. m., sekä

että nimenmuutoksissa olisi muuten kiinnitettävä tarpeellista huomiota siihen, että joukko katuja on nimitetty erinäisten henkilöiden etunimien mukaan, jotka niinmuodoin olisivat pääasiallisesti säilytettävät muuttamattomina.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.*Georg Estlander.*

Helsinki 1908, Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Esitys työsääntöjen hyväksymisestä Helsingin kaupungin töitä varten.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 15 p:nä 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 371.

Sen johdosta että Helsingin kunnallinen työväenosasto kirjelmässä toukok. 15 p:ltä 1907 teki Kaupunginvaltuustolle esityksen sen suuntaisesta toimenpiteestä, että kaikille kaupungin töissä oleville työntekijöille valmistettaisiin tilaisuutta kesäloman saamiseen pysyttämällä loman aikana samat palkkaehdot, mitkä heillä oli ennen lomaa, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 28 p:nä sanottuna vuonna niin hyvin lähettää asian Rahatoimikamariin lausunnon saamista varten kuin myös antaa Kamarin toimeksi yksissä neuvoin asianomaisten työpäällikköjen ja kaupungin vakinaisessa palveluksessa olevien työntekijäin edustajain kanssa laatia ehdotuksen säännöllisiksi työsopimuksiksi Helsingin kaupungin työntekijöitä varten.

Rahatoimikamarin siten saaman tehtävän täyttämiseksi ja jotta aikaansaataisiin työsääntöjen pohjaehdotus, jota sitten voitaisiin harkita ja tarpeen mukaan tarkistaa, jätettiin asia kaupungin teknillisten laitosten työpäällikköjen käsiteltäväksi.

Sittenkun nämä kirjelmässä marraskuun 15 päivänä 1907 (Liite I) olivat esittäneet kirjelmässä mainitsemillaan perusteilla valmistamansa ehdotuksen (Liite VI) Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi, vaadittiin tästä ehdotuksesta sekä Valaistuslaitoksen johtokunnan (Liite II) että Työväenasiain lautakunnan (Liite III) lausuntoa. Siihen suureen merkitykseen nähden, mikä tällä asialla on ei yksistään Helsingin kunnalle vaan yksityisille työnantajillekin, katsoi Rahatoimikamari myös tarpeelliseksi pyytää Suomen Yleisen Työnantajaliiton lausuntoa asiasta. Rahatoimikamarin pyyntöä noudattaen Työnantajaliitto kuluvan vuoden toukokuun 8 p:nä antoi lausuntonsa asiasta (Liite IV). Näin saadun selityksen perusteella Rahatoimikamari sitten valmisti työsääntöehdotuksen (Liite V), joka painatettiin ja saatettiin kaupungin vakinaisten työntekijäin tiedoksi kehottamalla näitä harkitsemaan asiaa sekä sitten Rahatoimikamarille antamaan lausunnon hyväksyvätkö he Kamarin ehdotuksen vai haluavatko siihen joitakin muutoksia. Viime kesänä työntekijät antoivat kaksi pääasiallisesti yhtäpitävää ehdotusta, joista toinen (Liite VII) julkituo järjestyneiden ja toinen (Liite VIII) järjestymättömien työntekijäin mielipiteen ehdotuksesta.

Niinkuin asiassa siten syntyneistä asiakirjoista näkyy, pitävät Rahatoimikamarin ehdotuksen kolme ensimmäistä pykälää pääasiallisesti yhtä työntekijäin ehdotusten vastaavain pykäläin kanssa. Yksimielisyyden saavuttaminen näihin pykäläin nähden ei kohdanne vaikeuksia. Rahatoimikamarin ehdotuksen neljännen pykälän työntekijät ovat vastaehdotuksestaan poistaneet. Kun kuitenkin tämän pykälän määräykset osittain ovat kolmannessa pykälässä sekä ovat yksinomaan periaatteellista luontoa ja vähän tai tuskin ensinkään vaikuttavat työn suoritukseen, on Rahatoimikamari puolestaan, mahdollisimman suuren yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi eri ehdotusten kesken, katsonut sanotun pykälän olevan poistettava omasta ehdotuksestaan. Rahatoimikamarin työntekijäin tiedoksi saattaman ehdotusten 5, 7, 9, 10, 12 ja 13 § vastaavat pääkohdissaan työntekijäin ehdotusten 4, 6, 8, 9, 11 ja 12 §:ää. Niinmuodoin ainoastaan Kamarin ehdotuksen 6, 8 ja 11 pykälän sekä työntekijäin ehdotusten 5, 7 ja 10 pykälän sisällykseen nähden mielipiteet ovat niin eriäviä, ettei Rahatoimikamarin käsityksen mukaan sopimus ole saavutettavissa.

Kuudes pykälä koskee työajan pituutta. Niinkuin tunnettua ovat ne työt, mitkä Helsingin kunta hankkii työntekijöilleen, sangen erilaatuisia. Valaistuslaitosten ja vesijohtopajan työntekijät on likinnä luettava verstastyöntekijäin ryhmään, jota vastoin kaupungin ainespihan työntekijät ja sekatyöntekijät ovat oleellisesti toisessa asemassa. Työaika on ensinmainituilla työpaikoilla tähän asti säännön mukaan ollut 10 tuntia ja taas ainespihan- ja sekatyöntekijäin työaika on ollut ainoastaan 9 tuntia, mikä työajan rajoitus otettiin käytäntöön samaan aikaan kuin useimmat muut tšekäläiset rakennustyönantajat myönsivät työväelleen vastaavan työajan lyhennyksen. On sentähden näytänyt Rahatoimikamarista oikeimmalta että kaupungin kaikilla työmailla säädetään noudattavaksi pisin työaika kaikenlaatuisiin töihin nähden. Siten kaupungin viranomaiset tosin pidättävät itselleen mahdollisuuden saada korottaa ainespihatyöntekijäin ja sekatyöntekijäin työajan 10 tunniksi. Työntekijät voivat kuitenkin olla aivan varmat että, elleivät yksityiset työnantajat tee sentapaista sopimusta työntekijäinsä kanssa, eivät kaupungin viranomaisetkaan tätä mahdollisuutta käytä, ja tämä onkin käynyt ilmi siitä epävästä vastauksesta, minkä Rahatoimikamari viime kesänä antoi Rakennusmestariiliton ehdotukseen että kaupungin työpaikoilla otettaisiin käytäntöön 10-tuntinen työpäivä. Ehdotusta että tehtäisiin sopimus, jonka mukaan yksityiset työnantajat eivät kahteen vuoteen saa muuttaa työajan pituutta, Rahatoimikamari ei ole katsonut voivansa puoltaa. Vielä vähemmän on Rahatoimikamari voinut hyväksyä sitä työntekijäin panemaa ehtoa että työaika kaupungin työpajoissakin määrättäisiin 9-tuntiseksi.

Mitä taas tulee 8 §:ään, joka koskee työntekijöille myönnettävää kesälomaa, ovat mielipiteet Rahatoimikamarissa olleet toisistaan eriäviä. Niinpä on huomautettu, että tämä pykälä olisi kokonaan poistettava, syystä että viikon kesäloman myöntäminen täysin palkoin tuottaisi kaupungille tuntuvaan menoa. Tähän tulee vielä lisäksi että, jos Helsingin kaupunki hyväksyy sellaisen määräyksen, ei ainoastaan valtion ja maamme kaikkien kuntain vaan myöskin yksityisen teollisuuden täytyy seurata esimerkkiä. Mitä tämä tietäisi taloudellisesti ahtaina liikeaikoina maamme muutoinkin tukalissa oloissa

toimivalle ja heikolle teollisuudelle, on päivän selvä. Toiselta puolen on huomautettu, että työpaja työntekijä, joka yhteen jaksoon pitemmän ajan, esimerkiksi viisi vuotta, on ollut saman liikkeen palveluksessa, säännön mukaan saa paremmat palkkaedut ja siten saavuttaa taloudellisen tilaisuuden lukea hyväkseen lyhyen kesäloman. Tähän nähden Kamarin jäsenten enemmistö onkin hyväksynyt 8 §:n semmoisena kuin se on Kamarin ehdotuksessa. Ja kun työntekijät ovat lausuneet toivomuksen että lausetavan «yhteen jaksoon» selventämiseksi olisi lisättävä määräys «katsomatta työnpuutteen vuosittein aikaansaamiin lyhyisiin keskeytyksiin», ei Kamari puolestaan ole tahtonut vastustaa tehtyä lisäysehdotusta, vaikka onkin pitänyt sitä tarpeettomana. Sitä vastoin ei Rahatoimikamari ole voinut yhtyä kaupungininsinöörin mielipiteeseen siinä, että yhtäläinen etu myönnettäisiin myöskin ainespiha- ja sekatyöntekijöille — lukuunottamatta sukeltajia, joille Rahatoimikamari heidän rasittavan työnsä vuoksi jo viime kesänä myönsi lyhyen kesäloman täysin palkkaeduin. Sekatyöntekijäin ja tavarapihatyöntekijäin työaika on vuoden umpeen lyhempi kuin työpajatyöntekijäin, erittäinkin syksyllä ja talvella, jolloin sääolot usein pakottavat keskeyttämään työn moneksi tunniksi. Tässäkään kohden ei niinmuodoin ole sopimusta saavutettu.

Rahatoimikamarin ehdotuksen 11 § käsittelee kaupungin velvollisuutta korvata tapaturman tai taudin aiheuttama työkyvyttömyys. Sairasavun määrään nähden Rahatoimikamarin mielestä Smk. 1:50 päivässä vastaa oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia, jota vastoin työntekijät puolestaan ovat vaatineet Smk. 2: — päivässä. Niinkään ovat työntekijät ehdottaneet määräyksen että kuolemantapauksessa perheen pitäisi saada Smk. 50: — hautausapua. Sairasavun määrään nähden kaupunki ei ole katsonut olevan syytä luopua aikaisemmasta kannastaan, jota vastoin Kamari mitä tulee ehdotukseen että kaupunki velvoitettaisiin kuolemantapauksessa maksamaan hautausapua Smk. 50: — on katsonut monen syyn puoltavan sen hyväksymistä, kuitenkin sillä rajoituksella että apua annetaan perheille ainoastaan siinä tapauksessa, että työntekijä on vähintään vuoden ollut kaupungin työssä.

Niinkuin edellä olevasta kertomuksesta näkyy ei Rahatoimikamarin ja kaupungin työntekijäin kesken ole voitu saavuttaa yksimielisyyttä mitä ehdotuksen sisällykseen tulee. Tosin on Kamarissa lausuttu se mielipide että neuvotteluja työntekijäin kanssa olisi ollut jatkettava ja näille annettava tilaisuutta lausua lopullinen mielipiteensä Rahatoimikamarin viimeisestä ja lopullisesta kannasta asiassa. Mutta kun mielipiteet suuresti erivät niin tärkeissä kysymyksissä kuin työajan pituus ja kesäloma, on Kamarin jäsenten enemmistön mielestä sellaisen neuvottelun tulos nykyoloissa ennakoita tietty ja tulokseton.

Jotteivät kuitenkaan tähänastisilla neuvotteluilla saavutetut tulokset menisi hukkaan, on Rahatoimikamari, tässä kohden yhtyen Työväenasiain lautakunnan lausuntoon, katsonut olevan Kaupunginvaltuustolle esittäminen eikö ole painavia syitä, hyväksymällä Rahatoimikamarin perustelmat ja niihin nojaavat ehdotukset, vahvistaa Helsingin kaupungin töissä noudatettavat työsäännöt eli työjärjestys. Nämä työsäännöt eivät niinmuodoin olisi työnantajan ja työntekijäin välinen sopimus, vaan olisivat ensinmainitun yksipuoli-

sesti antamat. Näiden työsääntöjen jatkuva voimassa pysyminen ei olisi sidottu määrä-aikaan, vaan niitä voitaisiin täydentää ja muuttaa kunnan sosiaalisten olojen kehitystä silmällä pitäen. Työntekijöille olisi kuitenkin sangen tärkeätä ja edullista saada yksityiskohtainen tieto niistä määräyksistä, joita kaupunginviranomaiset ovat siinä kohden asettaneet. Tietystikin olisi näin ollen 12 §:n viimeinen mom. ja koko 13 § poistettava.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty, saa Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa:

että Valtuusto hyväksyisi seuraavan ehdotuksen Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi sekä vahvistaisi ne noudatettaviksi.

Lähteasiakirjat palautetaan täten.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi.

1 §.

Helsingin kaupungin yleisiin töihin otetaan ainoastaan kunnasta kotoisin olevia henkilöitä. Asianomainen työpäällikkö on kuitenkin oikeutettu satunnaisiin töihin, joissa suurempaa työvoimaa tarvitaan eikä sitä ole kunnasta saatavissa, tarpeen mukaan ottamaan sellaisiakin työntekijöitä, jotka eivät ole kunnasta kotoisin. Sama on myös laita työvoiman sellaisissa kaupungin toimittamissa töissä, jotka sijaitsevat Helsingin kaupunkiin ykdistetyn alueen ulkopuolella.

Mikäli asianomainen työpäällystö katsoo soveliaaksi, pitää paikanvälityksen kaupungin töihin tapahtua Kunnallisen työnvälitystoimiston välityksellä, jolloin kuitenkin, jos edellytykset muutoin ovat yhtäläiset, sillä pitää olla etusija, joka ennen on ollut kaupungin töissä ja silloin osottautunut soveliaaksi ja kunnolliseksi.

Kun jossakin osastossa ajotetaan tuntuvammin vähentää työvoimaa, pitää asianomaisen työpäällystön siitä ilmoittaa työnvälitystoimistolle.

2 §.

Asianomainen työpäällikkö tahi hänen edustajansa jakaa ja johtaa työn sekä ottaa ja erottaa työntekijät olematta millään näiden yhdistyksellä oikeutta siihen sekaantua. Työnjohtajalla ei kuitenkaan ole oikeutta erottaa työntekijää, ennenkuin lähinnä ylemmän työpäällystön suostumus on saatu.

3 §.

Jollei työntekijää otettaessa toisin määrätä, on työpajan ja ainespihan työntekijöille 14 päivän sekä sekatyöntekijöille 8 päivän molemminpuolinen irtisanomisaika voimassa, ja joka tapauksessa pitää kumpaisenkin asianomaisen tarkasti noudattaa irtisanomisaikaa. Törkeänlaisen hairahduksen johdosta saa, elinkeinoista annetun Keisarillisen asetuksen 36 §:n mukaisesti, työntekijän heti erottaa ja siten, muun muassa:

1) jos hän törkeän huolimattomuuden kautta vahingoittaa muiden henkeä tahi terveyttä;

2) jollei hän osottaudu rehelliseksi ja raittiiksi;

3) jos hän työaikana osottaa ilmeistä uppiniskaisuutta esimiestä vastaan;

4) jos hän tahallaan tai törkeän huolimattomuuden kautta pilaa tai vahingoittaa koneita, työkaluja tai työaineita, olkoot ne sitten kaupungin tai yksityisen;

5) jos hän tuo väkijuomia työpaikalle;

6) jos hän työpaikoilla, missä se on kielletty, tupakoi tai pitelee tulta.

4 §.

Oikeus kaikissa olosuhteissa vapaasti ja loukkaamatta ottaa työhön osaa on, samoin kuin yhdistymisoikeus, pidettävä pyhänä, s. o. jokaisella työntekijällä on oleva vapaus kuulua järjestöön tahi olla kuulumatta, miten soveliaaksi näkee.

5 §.

Varsinainen työaika kaupungin työpaikoilla, ainespihoilla ja työpajoissa ei tavallisesti saa nousta yli 10 tunnin päivässä, tämä kuitenkin niillä poikkeuksilla, joita eräänlaatuisiin työntekijöihin (kuten vartijoihin, laitosten käytössä toimiviin y. m.) nähden saattaa olla tarpeen heidän erityisiin tehtäviinsä katsoen.

Missä niin voi käydä pänsä, on työ lopetettava lauvantaisin kello 2 jälkeen puolen päivän, päivällislomatta, sekä joulu-, uudenvuoden-, pääsiäis-, helluntai- ja juhannusaattona kello 12 päivällä.

6 §.

Työ, joka on suoritettu muuna kuin varsinaisena työaikana, katsotaan ylityöksi ja maksetaan siitä, jollei toisin ole sovittu, määrätty lisä vakinaiseen tuntipalkkaan, ollen sanottu lisä sunnuntai- ja pyhätyöstä 100 prosenttia ja muusta ylityöstä 50 prosenttia. Ratkaistaessa onko ylityötä katsottava olevan tehty sunnuntai- tai pyhäpäivänä noudatetaan tavallista vuorokausilaskua (k:lo 12:sta yöllä k:lo 12:en seuraavana yönä).

Vuorotyössä ja säännöllisessä vartioimisessa samoin kuin eri laitosten käytössä toimiville työntekijöille määrätään palkka siihen katsomatta mitä ylityön lisäprosentista on säädetty.

Siltä ajalta, joka kuluu koneitten tai työkalujen säännölliseen hoitoon ja puhdistukseen (ei korjaustyöhön), saavat siinä toimessa olevat työntekijät ainoastaan vakinaisen tuntipalkan.

Sunnuntai- ja pyhätyötä on mahdollisimman paljon rajoitettava.

7 §.

Verstastyöntekijä, joka on viisi vuotta yhtämittaa, työnpuutteen vuosittain aiheuttamia lyhyenlaisia keskeytyksiä lukuun ottamatta, ollut kaupungin palveluksessa tahi palvellut kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa vuosittain viikon kesäloman asianomaisen työpäällystön määrättävänä aikana.

Tämän kesäloman aikana saa työntekijä täyden palkkansa, laskettuna lähinnä edellisen säännöllisen päiväansion mukaan.

Tämä määräys koskee myös kaupungin työssä olevia sukeltajia siihen katsomatta kuinka kauan he ovat kaupungin töissä palvelleet.

8 §.

Palkat maksetaan kerran viikossa sitä varten määrättyinä päivinä.

9 §.

Urakkatyötä käytetään kaikissa niissä tapauksista, jolloin siihen on mahdollisuutta.

Kaikessa urakkatyössä tehdään sopimus asianomaisen työpäällikön tahi hänen edustajansa ja sen tahi niiden työntekijäin kesken, joille urakka tarjotaan, ja pitää sopimus asiasta, mikäli mahdollista, tehtämän ennen työn alkamista. Poikkeustapauksissa, kun työn laadun johdosta sellaista sopimusta ei käy ennakoita tekeminen, saa kuitenkin, jos molemmat asianosaiset siitä sopivat, urakkapalkan määrätä vasta vissin ajan kuluttua työn alkamisesta.

Jos erityisissä tapauksissa niin katsotaan soveliaaksi, on, edellyttäen ettei työtappoihin eikä työaikaan tehdä sellaisia muutoksia, jotka voisivat aiheuttaa vastaavia muutoksia urakkahintoihin, sovittava pysyväisistä urakkahintaluettelosta, jotka ovat voimassa määrätyn ajan.

10 §.

Joutuessaan tapaturman johdosta työkyvyttömäksi, saa työntekijä korvausta yleisessä laissa säädettyjen perusteiden mukaan. Sitä paitsi suorittaa laitos, jos on tarpeen, maksun hoidosta yleisessä sairassalissa tahi yleisessä klinikassa.

Jos työntekijä, joka on ollut vähintään 14 päivää kaupungin palveluksessa, tulee työkyvyttömäksi äkillisen taudin johdosta, joka ei ole tapaturman tuottama, ja jos tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todeksi näytetty, saa työntekijä, siihen katsomatta kuuluuko hän sairaskassaan vai eikö, sairasapua 1:50 päivältä luettuna siitä päivästä, jona tauti tuli lääkärin hoitoon. Sairasapua ei kuitenkaan anneta enemmältä kuin 60 päivältä saman kalenterivuoden kuluessa. Jos työntekijä, joka on ollut vähintään vuoden kaupungin palveluksessa, kuolee, saa perhe 50 markkaa hautausapua.

11 §.

Erimielisyydet, joita asianomaisen työnjohtajan ja työntekijäin välillä syntyy työsopimuksesta tahi näiden työsääntöjen soveltamisesta ja joita ei saada sovituiksi, on, jos jompikumpi asianosainen sitä haluaa, jätettävä viiden jäävittömän välitysmiehen ratkaistaviksi, joista Rahatoimikamari valitsee kaksi, se tai ne työntekijät, joita riita koskee, niinkään kaksi ja siten valitut neljä välitysmiestä viidennen, jonka on johdettava lautakunnan keskusteluja ja jolla äänten käydessä tasan on ratkaisovalta. Jolleivät nämä sovi puheenjohtajan vaalista, pyydetään Maistraatin valitsemaan viides jäsen.

Välitystuomio on julistettava 14 päivän kuluessa siitä päivästä, jona välitystuomiota vaadittiin, ja välityslautakunnan päätös on kumpaistakin asianosaista sitova.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun Kunnallinen työväenosasto oli Kaupunginvaltuustolta anonut sen suuntaista toimenpidettä, että kaikille kaupungin palveluksessa oleville työntekijöille myönnettäisiin kahden viikon kesäloma, pysyttämällä samat palkkaedut, mitkä heillä oli loman edellisellä viikolla, lähetettiin asia Rahatoimikamariin, joka sai tehtäväkseen valmistaa ehdotuksen työsäännöiksi kaupungin vakinaisessa palveluksessa oleville työntekijöille, ollen silloin myös mainittu anomus otettava harkittavaksi.

Allekirjoittaneet, joita on tämän johdosta pyydetty antamaan lausuntoa, saavat kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kaupunginvaltuuston antaman tehtävän mukaan tulisivat puheena olevat työsäännöt koskemaan ainoastaan kaupungin vakinaisessa palveluksessa olevia työntekijöitä. Tässä on kuitenkin huomattava että, samalla kun vakinaisessa ja satunnaisessa palveluksessa olevat työntekijät ovat helposti toisistaan erotettavissa mitä Kaasutehtaan ja Vesijohtokonttorin työvoimaan tulee, on tässä kohden suuria vaikeuksia voitettavana mitä Rakennuskonttorin tuhatlukuisiin työntekijöihin tulee. Työsääntöjen pitäisi sentähden olla niin laaditut, että ne pääasiallisesti soveltuisivat kaupungin kaikkiin työntekijöihin ja että ne edut kesälomaan y. m. nähden, joita työntekijät näiden sääntöjen mukaan saavat, olisivat riippumattomat siitä ajasta, minkä työntekijä on mainittavitta keskeytyksittä ollut kaupungin palveluksessa.

Näitä näkökohtia olemme koettaneet ottaa varteen myötäliitetyssä ehdotuksessa Helsingin kaupungin yleisten töitten työsäännöiksi, joka ehdotus muutoin monessa kohden on Tukholman kaupungissa tällä alalla voimassa olevien määräysten mukainen.

Työntekijäin edellä mainitun anomuksen johdosta kuitenkin on yksi huomiota ansaitseva poikkeus näistä viimeksi mainituista tehty.

Tukholman kaupungissa voimassa olevat määräykset eivät nimittäin edellytä työntekijöille yleensä myönnettävää lomaa täysin palkkaeduin, enempä kuin muutkaan meidän tuntemamme Ruotsissa voimassa olevat määräykset sitä edellyttävät, jota vastoin meidän tekemämme ehdotus myöntää työntekijälle kesälomaa 3 jopa 7 päivää siitä riippuen kuinka kauan hän on yhtä mittaa ollut kaupungin palveluksessa, ja saisi työntekijä loma-aikanaan nauttia palkkaa lähinnä edellisen viikon työansion määrän.

Viimeksi mainittu ehdotus, jonka toteuttamista meidän mielestämme erinäiset syyt puoltavat, nojaa Stettinissä voimassa olevaan määräykseen, jonka mukaan kuitenkin 7 päivän loma voidaan myöntää vasta sittenkun työntekijä on palvellut 15 vuotta, jota vastoin me olemme katsoneet olevan ehdottaminen tämän rajan 10 vuodeksi.

Sitä vastoin me emme ole voineet puoltaa työntekijäin Kaupunginvaltuustolle tekemää anomusta että myönnettäisiin 14 päivän kesäloma täysin palkoin mainitulta ajalta.

Yhtä ehdotuksessamme olevaa seikkaa on lisäksi likemmin kosketeltava. Nykyään ei nimittäin ole mitään säädettyä siitä, miten on meneteltävä työntekijän sairastuessa, jollei häntä ole välittömästi kohdannut tapaturma. Tästä syystä ei asianomainen työpäällystökään ole katsonut olevansa oikeutettu kaupungin varoilla auttamaan sairastunutta työntekijää tahi hänen perhettään paitsi sellaisissa tapauksissa, jolloin erittäin sääliittäviä asianhaaroja on ollut olemassa tahi työntekijä on kauan ollut palveluksessa. On kuitenkin huomautettava, että sairas työntekijä yleensä on saanut maksuttoman hoidon sairaalassa, niutta siinä tapauksessa ei ole annettu raha-apua, mikä kuitenkin useimmissa tapauksissa olisi ollut erittäin tarpeellinen perheen taloudellisten huolien huojentamiseksi. Huomattava on sitä paitsi, että työntekijä, joka tervehtyttyään pääsee sairaalasta, useimmiten on aivan varoja vailla ja, jollei hänen kohta onnistu saada työtä tahi hän kenties on liian heikko tekemään varsinaista työtä, hänen ehdottomasti täytyy joutua hätään ja kurjuuteen.

Valmistamaamme ehdotukseen Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työ-säännöiksi olemme sentähden tärkeimpinä kohtina panneet määräyksiä miten mainitussa tapauksessa on meneteltävä, ja nämä määräykset ovat pääasiallisesti samallaiset kuin Tukholmassa voimassa olevat.

Samalla kun me muutoin perustelematta usein mainittua ehdotustamme alistamme sen Rahatoimikamarin tutkintoon, rohkenemme esittää että, ennenkuin puheena olevat määräykset annetaan työntekijän edustajain tiedoksi, ehdotuksesta hankittaisiin Valaistuslaitoksen Johtokunnan lausunto.

Lähetekirjat palautetaan tämän ohella.

Helsingissä, marraskuun 15 päivänä 1907.

G. Idström.

Albin Skog.

Ed. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
JOHTOKUNTA.

*Helsingissä,
maalisk. 2 p:nä 1908.*

Rahatoimikamarille.

Kaupungin valaistuslaitoksen Johtokunnalta vaadituksi lausunnoksi Helsingin kaupungin töissä noudatettavien työsääntöjen ehdotuksesta saa Johtokunta, palauttaen lähete-kirjat, kunnioittaen esittää seuraavaa.

Johtokunta on kaikessa muussa voinut yhtyä Työväenasiain lautakunnan Ra-hatoimikamarille asiasta antamaan lausuntoon, paitsi mitä allamainittuihin kahteen pykälään tulee. Työväenasiain lautakunta ehdottaa 1 §:än sellaista muutosta, että sanain «kunnasta kotoisin olevia henkilöitä» sijaan pantaisiin sanat «henkilöitä, joilla on koti-paikkaoikeus kunnassa». Kun kotipaikkaoikeuden saamiseen kunnassa vaaditaan vähin-tään kahden vuoden yhtämittäinen oleskelu siinä, eikä Johtokunnasta näytä oikeuden-mukaiselta niin pitkäksi ajaksi sulkea kunnan töistä eräitä kunnan jäseniä, joilla on kun-nassa työansionsa ja joiden on siitä maksettava veroa kunnalle, rohkenee Johtokunta ehdottaa, että puheena olevaan pykälään ei tehtäisi mainitunlaista muutosta.

8 §:ssä oleviin työntekijäin kesälomaa koskeviin määräyksiin nähden Johtokunta saa ehdottaa, että jokaiselle työntekijälle, joka on viisi vuotta yhtämittää ollut kaupungin palveluksessa, vakuutettaisiin viikon kesäloma sekä että pykälän ensimmäinen momentti sentähden muutettaisiin näin kuuluvaksi:

«Työntekijä, joka on viisi vuotta yhtämittää ollut kaupungin palveluksessa tai palvellet kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa vuosittain viikon kesälomaa asianomaisen työpäällystön määrättävänä aikana.»

Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen Johtokunta:

Gustaf Mattsson.

Hj. Schildt.

Edvin Willgren.

Liite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN-
VALTUUSTON

TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA.

HELSINGISSÄ

jouluk. 31 p:nä 1907.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 66.

Sittenkun Rahatoimikamari oli lähetepäätöksessä kuluvan joulukuun 6 päivänä kehottanut Työväenasiaain lautakuntaa antamaan lausunnon kaupungin Rakennuskonttorin, Vesijohtokonttorin ja kaupungin valaistuslaitoksen toimitusjohtajan tekemästä ehdotuksesta Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi, saa Lautakunta täten kunnioittaen esittää seuraavaa:

Mitä ensinnäkin tulee sellaisten työsääntöjen tarpeellisuuteen ja hyödyllisyyteen kuin nyt on puheena sekä niiden käytäntöön ottamiseen joissakuissa suuremmissa kaupungeissa, pyytää Lautakunta viitata siihen ulkomaiden kunnallisia työjärjestyksiä käsittelevään katsaukseen, jonka Lautakunnan v. t. sihteeri Lautakunnan toimenannosta viime keväänä valmisti ja joka liitetään tähän myötä. Lautakunta oli siten, jo ennenkuin erinäiset Helsingin kunnallisten työntekijäin ammattiosastot olivat Kaupunginvaltuustolle jättämillään kirjelmillä aiheuttaneet nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen, kiinnittänyt huomiotaan kunnallisiin työoloihin ahtaammalla alalla, vaikkei Lautakunta silloin vielä ollut katsonut olevan syytä omasta puolestaan nostaa kysymystä niiden järjestämisestä täällä. Kun kuitenkin itse ne ammattiviranomaiset, jotka ovat likeisimmin tekemisissä näiden olojen kanssa, nyt ovat sellaisen ehdotuksen esittäneet, saa Työväenasiaain lautakunta ilmoittaa kaikin puolin kannattavansa ehdotusta yleisen työoloja järjestävän pohjan aikaansaamisesta kunnan ja sen työntekijäin välille. Lautakunta voi myös yhtyä nyt puheena olevan ehdotuksen yleiseen suuntaan, jonka likimpänä ja pääasiallisena esikuvana näyttävät olleen Tukholmassa viime toukokuun 27 päivänä annetut kunnallisia työoloja koskevat määräykset. Erinäisissä kohdissa on Lautakunnalla kuitenkin ollut muistuttamista osaksi muotoa ja osaksi sisällystä vastaan, ja mainitaan nämä tuonnempana siinä järjestyksessä kuin ehdotuksen pykälät osottavat.

I §.

I mom. Tämän momentin ensimmäinen lause voi Lautakunnan mielestä nykyisessä muodossaan aiheuttaa erilaista tulkittamista ja sen kautta erimielisyyttä siitä mitä sanat «kotoisin olevia» merkitsevät. Lautakunnan mielestä säännös sentähden tulisi selvemmäksi, jos tämän lauseen loppuosa muutettaisiin kuulumaan: «ainoastaan henkilöitä, joilla on kotipaikka-oikeus kunnassa». Tämä tosin estäisi sen väljemmän tulkittamisen, jonka

aikaisemmin ehdotettu sanontatapa tekee mahdolliseksi, mutta toiselta puolen tarjoo seuraava lause kunnan työpäälliköille niin runsasta tilaisuutta tarpeellisiin poikkeuksiin kotipaikkaoikeuden säännöstä, ettei ehdotetusta muutoksesta voi olla minkäänlaisia haittoja. Tästä toisesta lauseesta voitaneen välilause «eikä sitä ole kunnasta saatavissa» tarpeettomana poistaa, koska sama asianhaara kyllä ilmankin tulee lauseesta näkyviin. Sen ohella pyytää Lautakunta huomauttaa, että Lautakunnan mielestä olisi ollut syytä tässä kohdassa erittäin panna painoa erikoisen ammattitaidon merkitykseen mitä tulee niin hyvin niiden työntekijäin ottamiseen, joilla on kotipaikkaoikeus kunnassa, kuin niidenkin, joilla on kotipaikkansa muulla paikkakunnalla.

2 mom. Saattaakseen tämän momentin soveliaampaan muotoon ehdottaa Lautakunta sen kuuluvaksi: «Mitä edellä on sanottu koskee myös työvoimaa Helsingin kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella sijaitsevilla työpaikoissa.»

3 mom. Tämänkin momentin on Lautakunta katsonut kaipaavan vähäistä muo-
dollista muutosta ja ehdottaa sen kuuluvaksi: «Mikäli — — työnvälitystoimiston väli-
tyksellä. Edellytysten muutoin ollessa yhtäläiset pitää sillä olla — — kunnolliseksi».

4 mom. ei ole aiheuttanut muistutusta.

2 §.

Tämän §:n sisällyksestä on Lautakunta samaa mieltä kuin ehdotuksentekijät, mutta katsoo §:n pikemmin menettäneen kuin voittaneen ensimmäisen lauseen loppuun liitetystä vahvistavasta ehdosta: «olematta millään näiden yhdistyksellä oikeutta siihen sekaantua». Tosin tavataan nämä sanat vastaavissa Ruotsin säännöksissä, missä niillä onkin täysi oikeutuksensa, syystä että ne ovat syntyneet toiselta puolen kunnan laitosten päällikköjen ja toiselta puolen asianomaisten työväenjärjestöjen keskinäisen sopimuksen nojalla ja sen johdosta sisältävät viimeksi mainittujen puolelta sitoumuksen karttamaan sellaista asiaan sekaantumista. Kun tätä edellytystä meillä puuttuu ja asianomaisten työpäällikön oikeus ottaa ja erottaa työntekijöitä on kyllin jyrkästi ilmaistu sekä puheena oleva määräys, siihen sisältyvä kielto kun ei voi estää mahdollisia rikkomisia, jo sinänsä saattaa olla omansa ärsyttämään siinä tarkoitettuja työväenjärjestöjä tahi niiden yksityisiä jäseniä, saa Lautakunta kunnioittaen ehdottaa sen poistettavaksi pykälästä.

3 §.

Lautakunta ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen, että tässä on säännöksi määrätty 8 päivän irtisanomisaika, vaikka 14 päivän irtisanomisaika on sääntönä elinkeinoista annetun K. Asetuksen 29 §:n mukaan ja lienee niinkään yleisesti edellytettynä maassamme yhä yleisemmin tehdyissä yhteissopimuksissa. Lautakunnalla ei ole tiedossaan että mikään erityinen syy vaatisi määräämään kunnallisille työntekijöille lyhemmän irtisanomisajan, varsinkaan kun työsopimuksen tekemisessä myönnetään poikkeuksia säännöstä. Työväenasiain lautakunnan mielestä olisi yleinen irtisanomisaika sen-
tähden määrättävä 14 päiväksi.

Mitä tulee säännökseen sellaisen työntekijän erottamisesta, joka on saattanut itsensä syyppääksi törkeänlaisen hairahdukseen, täytyy Lautakunnan huomauttaa että lausetapa «törkeänlainen hairahdus» on erittäin häilyvä ja suo siten sijaa sangen subjektiiviselle, jopa mielivaltaisellekin tulkinnalle viranomaisten puolelta. Lautakunnan mielestä olisi parempi, että edellytettyjen törkeänlaisten hairahdusten laatu tarkemmin mainittaisiin lyhyesti viittaamalla elinkeinoasetuksen 36 §:än, jonka säännökset soveltuvat tähän kohtaan.

5 §.

Tässä pykälässä olevan erittäin tärkeän säännöksen on Lautakunta katsonut voittavan sellaisesta selittävästä lisäyksestä, joka tavataan Malmön kaupungin töissä noudatettavien määräysten 5 §:ssä, jonka ohella sanat «molemmiin puolin» näyttää voitavan poistaa, kun ei nimenomaan ole mainittu henkilöitä, joihin ne kohdistuvat. Tämä § tulisi niinmuodoin kuulumaan: «Oikeus ottaa kaikissa olosuhteissa vapaasti ja loukkamatta työhön osaa on samoin kuin yhdistysmisoikeus pidettävä pyhänä, s. o. jokaisella työntekijällä on oleva vapaus kuulua järjestöön tahi olla kuulumatta, kulloinkin niinkuin soveliaaksi katsoo».

6 §.

Tähän pykälään voitaneet täydellisyyden vuoksi ajanmääräyksen 9 tunnin jälkeen lisätä sana «päivässä».

7 §.

1 mom. Ylityötä ja siitä maksettavaa palkkaa koskevat säännökset ovat luonnollisestikin tämänlaatuisten työsääntöjen tärkeimpiä ja on sentähden varsin tärkeätä, ettei niitä tehdä liian joustaviksi, samalla kun tietenkin niin hyvin kunnan kuin kunnallisten työntekijäin etu vaatii, ettei satunnaisiin tarpeisiin oteta uusia työntekijöitä muilta paikkakunnilta. Mitä ylityöstä maksettavaan palkkaan tulee, on tämä määrätty suhteellisesti vakinaiseen tuntipalkkaan, «jollei toisin ole määrätty». Lautakunta tosin käsittää että on tarpeellista panna sellainen määräys tähän pykälään, mutta katsoo tämän sanamuodon liiaksi jättävän ylityön palkan suuruuden määräämisen kunnan työpäällikköjen valtaan. Kun lienee paremmin näiden sääntöjen yleisen tarkoituksen — työntekijäin etujen valvomisen — mukaista että niissä myönnetään työntekijöille oikeus esiintyä asianosaisina työsopimuksia koskevissa kysymyksissä, pitäisi Lautakunnan mielestä tämän myös tulla näkyviin puheena olevasta säännöksestä, jonka sentähden pitäisi kuulua: «jollei toisin ole sovittu».

3 mom. Sanat «puheena olevat» («työntekijät» sanan edessä) vaihdettaneet, ne kun ovat liian epämääräiset ja vailla korrelaattia, sanoihin «siinä toimessa olevat».

8 §.

Siinä kysymyksessä, jota tässä §:ssä kosketellaan ja joka on ulkonaisesti aiheuttanut laatimaan puheena olevat säännöt, nimittäin työntekijäin kesälomaa koskevassa kysymyk-

sessä Lautakunta yhtyy esitettyyn ehdotukseen. Periaate että työntekijän saadakseen lomaa täysin palkkaeduin pitää olla ollut määrätty aika yhtämittaa kaupungin töissä olisi kuitenkin jo julklausuttava tämän §:n alussa, jonka tähden Lautakunta ehdottaa sen kuulumaan seuraavasti: «Työntekijä, joka yhtämittaa on ollut 3, vaan ei 5 vuotta kaupungin palveluksessa» j. n. e.

11 §.

Tämän §:n ensimmäinen momentti näyttää olevan otettu Tukholman kaupungin työoloja koskevista määräyksistä. Ruotsin tapaturmalainsäädäntö kuitenkin eroaa vastaavasta Suomen lainsäädännöstä, jonka säännöksiä meillä tietysti on noudatettava. Katsoen näihin säännöksiin, eritoten 8, 10 ja 14 §:än joulukuun 5 päivänä 1895 annetussa laissa työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta on tämän momentin ensimmäinen lause Lautakunnan mielestä riittävä, jota vastoin jälkimäinen lause on poistettava, se kun erikoisesti on säädetty Ruotsin olojen varalle.

12 §.

1 mom. Puheena olevan säännöksen kautta otetaan muilta paikkakunnilta ja työaloilta saadun esimerkin mukaan pakollinen välitystuomio käytäntöön kunnallisia työoloja koskevissa riidoissa. Lautakunnan mielestä olisi syytä nimenomaan huomauttaa, että tässä §:ssä tarkoitetuilla erimielisyyksillä ymmärretään niitä, jotka kuuluvat itse työ sopimukseen tahi työsääntöjen sovelluttamiseen eikä puhtaasti mieskohtaista laatua oleviin riitaisuuksiin. Momentti voitaisiin siinä tapauksessa laatia esimerkiksi tähän muotoon: «Työsopimusta tahi näiden työsääntöjen sovelluttamista koskevat erimielisyydet, joita syntyy» j. n. e. Puheena olevassa pykälässä ei sanota, miten välitysmiehet on valittava. Kun tunnetaan että työväenkokouksissa tehdään päätöksiä tahi toimitetaan vaaleja tarpeellisia muodollisuuksia noudattamatta, ja niihin edellytyksiin nähden, jotka Ulosottolain 3 luvun 16 §:ssä säädetään jotta välitystuomiolla olisi oleva sitova voima, olisi paikallaan pakollista välitystuomiota koskevan säännöksen yhteydessä nyt puheena oleviin työräi- töihin nähden myös mainita, missä järjestyksessä välimiehet on valittava ja riita heidän ratkaistavakseen jätettävä.

2 mom. ei ole aiheuttanut muistutusta.

13 §.

Tässä pykälässä säädetään nimenomainen kieltä käyttämästä työnsulkua, lakkoa tahi työkieltoa Helsingin kaupungin töissä. Mikä sitova voima ja vaikutus tällä kiellolla voi olla (jos kerran asianomaiset työväenjärjestöt julistavat sulun tahi lakon), ei valio- kunta ole voinut käsittää. (Se on siinä tapauksessa oleva vailla merkitystä todellisten olojen pakottaessa.) Sosiaalista rauhaa on tosin pyrittävä pysyttämään voimassa, mutta se ei ole saavutettavissa jyrkällä pykälällä. Sellaisen säännöksen ottaminen Tukholman ja Malmön työsääntöihin ja sen jonkun verran siveellisesti velvoittava merkitys niissä johtuu siitä, että kaupungin työpäälliköt ja työväenjärjestöjen edustajat ovat nämä

määräykset allekirjoittaneet jonkunlaisina yhteistyösopimuksina. Missä näin ei ole laita, vaan kunnalliset viranomaiset antavat määräykset yksipuolisesti, näyttää kielto sellainen kuin tässä mainittu olevan vailla käytännöllistä merkitystä, jonka tähden Lautakunta ehdottaa sen sinänsä poistettavaksi puheena olevasta ehdotuksesta.

14 §.

Tässä pykälässä vihdoin on jälleen ruotsinmaalaiseen malliin säädetty vissi voimassaoloaika näille työsäännöille, joita ruotsinkielisessä kappaleessa tässä sanotaan «määräyksiksi» (bestämmelser). Työsääntöjen vastainen voimassaolo pannaan tässä sen varaan että ne jommaltakummalta puolelta sanotaan irti ja näytään niinmuodoin edellyttävän, että ne myöskin syntyisivät jonkunlaisen kunnan työpäällikköjen ja työntekijäin välillä tehdyn yhteissopimuksen kautta, niinkuin on ollut laita Tukholmassa ja Malmössä. Mutta on huomattava, että määräykset näissä kaupungeissa ovat syntyneet hedelmänä työehtoja koskevasta kovasta taistelusta ja siten aivan luonnollisesti saaneet välipuheen luonteen, jota vastoin kaupunginviranomaiset monin paikoin ovat yksipuolisesti antaneet työjärjestyksiä, jollei sanottavampaa pakotusta ole käytetty. Sellaisten työsääntöjen voimassaolo ei ole sidottu määräaikaan, vaan on niiden täydentäminen ja muuttaminen riippunut kunnan olojen yleisestä kehityksestä. Syntyynsä nähden näyttävät nyt Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi ehdotetut säännöt olevan jälkimäistä tyyppiä, jonka tähden Lautakuuta on sitä mieltä, että niitä on katsottava sellaisiksi työsäännöiksi, joita tarkoitetaan elinkeinoista annetun K. Asetuksen 31 §:ssä ja joiden ei siinä edellytetä olevan tehtyjä määräajaksi. Näin ollen lienee tämäkin pykälä poistettava työsäännöistä.

Lähetesiakirjat palautetaan tämän mukana.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

V. v. Wright.

Einar Böök.

v. t.

(Suomen Yleisen Työnantajaliiton lausunto.)

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun Suomen Yleisen Työnantajaliiton johtokunta oli saanut tiedokseen ehdotuksen Helsingin kaupungin työssä noudatettaviksi työsäännöiksi, on johtokunta tällaisten maamme pääkaupungin työntekijöille annettujen työsääntöjen yleiseen merkitykseen nähden katsonut olevan käsitteleminen asiaa ja jättänyt allekirjoittaneitten valtuuttujen tehtäväksi sen puolesta antaa asiasta seuraavan lausunnon:

I §.

I momentista olisi poistettava sanat «eikä sitä ole kunnasta saatavissa».

Lienee pidettävä oikeana, että kunnan töihin otetaan etusijassa kunnasta kotoisin olevia henkilöitä. Mutta paitsi että työpäällikköä ei käy velvoittaminen olemaan selvillä kaikesta kunnasta tarjona olevasta työvoimasta, olisi kunnasta kotoisin olemattomien työntekijäin käyttämisestä aiheutuva alinomaisia rettelöitä ja valituksia työnjohtajia vastaan.

3 §.

Jotteivät työntekijät voisi valittaa puutteellista olojen tuntemista, kun heidät tekemänsä paremmanlaatuisen hairahduksen johdosta paikalla erotetaan, olisi suotava, että pykälässä lueteltaisiin ne hairahdukset, jotka samoin kuin muut yleisen lain rikkomiset voivat aiheuttaa työntekijän paikalla erottamisen. Siinä tarkoituksessa ehdotetaan pykälän viimeinen lause näin kuuluvaksi:

«Kuitenkin erotettakoon työntekijä seuraavassa tapauksessa paikalla:

- 1) jos hän törkeällä huolimattomuudella vahingoittaa toisten henkeä taikka jäsentä;
- 2) jollei hän noudata rehellisyyttä ja raittiutta;
- 3) jos hän työaikana osottaa ilmeistä uhmailua esimiestä kohtaan;
- 4) jos hän tahallisesti taikka törkeästi huolimattomuudesta turmelee taikka vahingoittaa koneita, työkaluja taikka tarveaineita, olivatpa ne kaupungin taikka yksityisen henkilön omaisuutta;
- 5) jos hän tuo väkijuomia työpaikalle;
- 6) jos hän vastoin kieltoa tupakoi taikka pitelee tulta työpaikalla».

6 §.

Edellytys että 10-tuntinen päivittäinen työaika edelleen on muutamien poikkeuksin oleva varsinainen työaika kaupungin työpajoissa ja varastopihoilla osottaa ehdotuk-

sen tekijän katsoneen olevan ottaminen tarpeelliseen huomioon niinhysin kaupungin omat kuin yksityisen tehdasteollisuuden edut. Mutta näin ollen ei ole mitään pätevää syytä säännön mukaan rajoittaa varsinaista työaika 9-tuntiseksi päivässä kaupungin ulkotyöntekijöille, joiden työaika sitä paitsi vuoden pimeimpinä kuukausina yhäkin lyhenee. Erällä rakennusteollisuuden aloilla ovat työntekijät tosin onnistuneet saamaan enintään 9-tuntisen työajan, mutta tunnettua on, että niiden tulosten johdosta, joihin tämä työajan lyhennys on vienyt, palautuminen 10-tuntiseen työpäivään osaksi jo on pantu toimeen, osaksi siihen vakavasti pyritään, ja ottamatta huomioon omia etujaan suurena työnantajana ei Helsingin kaupungin kuitenkaan pitäisi muille työnantajille vaikeuttaa 10 tunnin palauttamista taikka pysyttämistä normaalityöpäivänä.

Siihen nähden mitä edellä on sanottu, ehdotetaan I momentti muutettavaksi näin kuuluvaksi:

«Varsinainen työaika kaupungin työpaikoilla, varastopihoissa ja työpajoissa ei saa säännön mukaan olla 10 tuntia pitempi päivässä, kuitenkin niillä poikkeuksilla, joita» j. n. e.

8 §.

Viikon kesäloman myöntäminen täysin palkoin olisi epäilemättä osaksi tuottava kaupungille tuntuvan menon, osaksi yleisemmin aikaansaava vaatimuksen, että vastaava etu on myönnettävä jo tätä ennen ja erittäinkin nykyisinä ahtaina raha-aikoina ja polkeutuneissa liikeoloissa työläästi toimivan yksityisen teollisuuden työntekijöille. Näihin molempiin asianhaaroihin nähden Yleisen Työnantajaliiton johtokunta katsoo, huomauttaen erittäinkin että on perustelematonta tässä kysymyksessä asettaa sekatyöntekijät työpajatyöntekijäin veroisiksi, olevan ehdottaminen sellaista etua tarkoittava määräys poistettavaksi työ sääntöehdotuksesta. Mutta jos sanottu ehdotus katsotaan olevan pyytettävä niin pitäisi:

I momentti selventää näin kuuluvaksi:

«Työntekijä, joka on yhteen jaksoon ollut 5 vuotta kaupungin palveluksessa taikka ainakin yhtä kauan keskeytyksettä palvellut kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa vuosittain» j. n. e.; sekä

2 momentti muuttaa niin, että siitä selvästi näkyy, että työntekijälle loma-aikanaan maksettava palkka lasketaan hänellä lähinnä sitä ennen olleen säännöllisen päiväansion perustuksella. Sillä jos laskelma toimitetaan sen päiväansion mukaan, minkä hän, niinkuin ehdotuksessa sanotaan, oli saanut loman edellisellä viikolla, on työntekijä, joka mainitulla viikolla on suorittanut urakkatöitä, loma-aikanaan säännön mukaan saava suuremman palkan kuin päivä- taikka tuntipalkkalainen, mikä olisi epäoikeutettu etu ensinmainitulle.

10 §.

3 momentin viimeiseltä riviltä sopinee poistaa sana «pitemmän».

11 §.

2 momentissa oleva ehdotus, että kaupungin puolesta maksettaisiin sairausapua työntekijälle, joka äkillisen sairauden johdosta tulee työhön kykenemättömäksi, voitaneen niihin velvollisuuksiin nähden, joita sellaisissa tapauksissa jo nyt voidaan asettaa kaupungille, pitää oikeutettuna. Mutta Yleisen Työnantajaliiton johtokunnasta näyttää välttämättömältä määrätä pisin aika, jona sellaista sairausapua maksetaan.

Määräys, että työntekijän pitää saada maksutonta hoitoa kaupungin palveluksessa olevalta lääkäriltä, lienee poistettava jo siitakin syystä, että, kaasutehdasta lukuun ottamatta, kaupungin palveluksessa ei ole lääkäreitä, joka olisi velvollinen antamaan sellaista maksutonta sairashoitoa. Jos taas ajatellaan, että työntekijät sairastuessaan saivat käyttää joko aluelääkäreitä tai muita kaupungissa toimivia lääkäreitä, jotka vaivastaan näissä tapauksissa saivat korvauksen kaupungilta, ei liene helppo arvata, minkä verran kaupungille tästä koituisi kustannuksia. Työntekijän velvoittaminen käymään yhden taikka parin kaupungin asettaman lääkärin luona tulisi liian rasittavaksi ja aikaa vieväksi niille työntekijöille, joiden työpaikat ovat verraten etäällä näiden lääkäreiden asunnoista. Niinikään lienee määräys, maksuttomain lääkkeitten antamisesta poistettava, syystä että varattomat työntekijät jo nyt nauttivat tätä etua.

Mitä vihdoin tulee 2 momentin viimeiseen lauseeseen, näyttää se perustelemattomalta ja voinee viedä varsin valitettaviin seurauksiin, jos taudin kohdatessa evätään apu työntekijältä, joka ei ole «ollut kaupungin palveluksessa vähintään 60 päivää saman kalenterivuoden kuluessa». Jota paitsi tämän määräyksen loppupuoli on epäselvä.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu ehdotetaan 11 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

«Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi äkillisen taudin johdosta, joka ei ole tapaturman tuottama, ja jos tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todeksi näytetty, saa työntekijä sairasapua 1 markan 50 penniä päivältä, luettuna siitä päivästä, jona tauti tuli lääkärin hoitoon. Sellaista sairasapua ei kuitenkaan makseta 60 päivää pitemmältä ajalta saman kalenterivuoden kuluessa».

12 §.

1 momentista voitaneen sanat «ja joita ei saada sovituksi» haitatta poistaa.

Ruotsalaisen tekstin ensimmäisellä rivillä lienee sana «arbetsaftalet» muutettava sanaksi «arbetsaftal.»

13 §.

Yleisen Työnantajaliiton johtokunnasta näyttää asianmukaisemmalta että säännös, ettei työsulkua, lakkoa eikä työkieltoa saa käyttää, pannaan 12 §:n viimeiseksi momentiksi, jossa pykälässä juuri mainitaan, miten erimielisyydet on sovittava, ja ehdotetaan tämän 12 §:n viimeinen momentti näin kuuluvaksi:

«Erimielisyyksissä, jotka on tämän pykälän 1 momentissa mainittu, ei saa käyttää työsulkua, lakkoa eikä työkieltoa.»

Jos tämä ehdotus hyväksytään, muuttuu 14 pykälä 13 pykäläksi.

Antaessaan tämän Yleisen Työnantajaliiton johtokunnan lausunnon Rahatoimikamarille katsovat johtokunnan valtuutetut olevan ilmoittaminen, että edellä olevia muutosehdotuksia on perinpohjin keskusteltu allekirjoittaneiden valtuutettujen sekä Helsingin kaupungin rakennuskonttorin, vesijohtokonttorin ja kaasutehtaan johtajain, herrain insinöörien G. Idströmin, Albin Skogin ja Ed. Cedercreutzin t. k. 5 päivänä pitämässä kokouksessa sekä että mainitut kaupungin töiden päälliköt silloin ilmoittivat kaikkiin puolin kannattavansa edellä esitettyjä ehdotuksia, lukuun ottamatta kuitenkin 8 §:n tehtyä. Tähän pykälään nähden herrat työpäälliköt kannattivat ehdotusta I momentin selventämisestä sekä palkan laskemisesta loma-ajalta työntekijän lähinnä edellisen säännöllisen päiväansion pohjalla, jota vastoin he itse pääasiassa — kesäloman myöntämisessä täysin palkoin — kannattivat I momentissa olevaa määräystä, ellei heidän asiassa tekemäänsä alkuperäistä ehdotusta uudelleen oteta varteen

Helsingissä, toukokuun 8 päivänä 1908.

Suomen Yleisen Työnantajaliiton johtokunnan puolesta:

Karl Söderman.

Gösta Björkenheim.

E. V. Emeleus.

(Rahatoimikamarin ehdotus, saatettu työntekijöihin tiedoksi.)

Ehdotus Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi.

1 §.

Helsingin kaupungin yleisiin töihin otetaan ainoastaan kunnasta kotoisin olevia henkilöitä. Asianomainen työpäällikkö on kuitenkin oikeutettu satunnaisiin töihin, joissa suurempaa työvoimaa tarvitaan, tarpeen mukaan ottamaan sellaisiakin työntekijöitä, jotka eivät ole kunnasta kotoisin, ellei kunnan kirjoissa olevia työntekijöitä voida tarpeellista määrää saada. Mitä edellä on sanottu, koskee myös työvoimaa Helsingin kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella sijaitsevilla työpaikoilla.

Mikäli asianomainen työpäällystö katsoo soveliaaksi, pitää paikanvälityksen kaupungin töihin tapahtua Kunnan työnvälitystoimiston kautta. Edellytysten muutoin ollessa yhtäläiset pitää sillä olla etusija, joka ennen on ollut kaupungin töissä.

Kun jossakin osastossa aijotaan tuntuvammin vähentää työvoimaa, pitää asianomaisen työpäällystön siitä ilmoittaa työnvälitystoimistolle.

2 §.

Asianomainen työpäällikkö tahi hänen edustajansa jakaa ja johtaa työn sekä ottaa ja erottaa työntekijät. Työnjohtajalla ei kuitenkaan ole oikeutta erottaa työntekijää, ennenkuin lähinnä ylempään työpäällystön suostumus on saatu.

3 §.

Jollei työntekijää otettaessa toisin määrätä, on työpajan ja ainespihan työntekijöille 14 päivän molemminpuolinen irtisanomisaika voimassa, ja joka tapauksessa pitää kumpaisenkin asianomaisen tarkasti noudattaa irtisanomisaikaa. Törkeänlaisen hairahduksen johdosta saa, elinkeinoista annetun Keisarillisen asetuksen 36 §:n mukaisesti, työntekijän heti erottaa ja siten muun muassa:

- 1) jos hän törkeän huolimattomuuden kautta vahingoittaa muiden henkeä tahi terveyttä;
- 2) jollei hän osottaudu rehelliseksi ja raittiiksi;
- 3) jos hän työaikana osottaa ilmeistä uppiniskaisuutta esimiestä kohtaan;
- 4) jos hän tahallaan tai töykeän huolimattomuuden kautta pilaa tai vahingoittaa koneita, työkaluja tai työaineita, olkoot ne sitten kaupungin tai yksityisen;

- 5) jos hän tuo väkijuomia työpaikalle;
- 6) jos hän työpaikoilla, missä se on kielletty, polttaa tupakkaa tai käyttää tulta.

4 §.

Työntekijän pitää työssään esiintyä raittiisti ja kunnollisesti sekä ahkerasti ja huolellisesti tehdä niin paljon ja niin hyvää työtä kuin voi.

Työntekijä älköön rajottako työaikaan käyttämällä sitä muuhun kuin tehtävänänsä olevaan työhön.

5 §.

Oikeus kaikissa olosuhteissa vapaasti ja loukkaamatta ottaa työhön osaa on samoin kuin yhdistymisoikeus pidettävä pyhänä s. o. jokaisella työntekijällä on oleva vapaus kuulua järjestöön tahi olla kuulumatta, miten soveliaaksi näkee.

6 §.

Varsinainen työaika kaupungin työpaikoilla, ainespihoilla ja työpajoissa ei tavallisesti saa nousta yli 10 tunnin työpäivässä, tämä kuitenkin niillä poikkeuksilla, joita eräänlaatuisiin työntekijöihin (kuten vartijoihin, laitosten käytössä toimiviin y. m.) nähden saattaa olla tarpeen heidän erityisiinsä tehtäviinsä katsoen.

Missä niin voi käydä pänsä, on työ lopetettava lauantaisin kello 2 jälkeen puolen päivän, sekä joulu-, uudenvuoden-, pääsiäis- ja juhannusaattona kello 12 päivällä.

7 §.

Työtä, joka on suoritettu muuna kuin varsinaisena työaikana, katsotaan ylityöksi ja maksetaan siitä, jollei toisin ole sovittu, määrätty lisä vakinaiseen tuntipalkkaan, ollen sanottu lisä sunnuntai- tai yötyöstä 100 % ja muusta ylityöstä 50 %. Yötyöksi lasketaan aika illalla kello 10:stä aamuun kello 7. Määrättäessä onko ylityötä katsottava olevan tehdyn sunnuntai- tahi pyhäpäivänä, noudatetaan tavallista vuorokausilaskua (k:lo 12:sta yöllä k:lo 12:een seuraavana yönä).

Vuorotyössä ja säännöllisessä vartioimisessa samoin kuin eri laitosten käytössä toimiville työntekijöille määrätään palkka siihen katsomatta mitä ylityön lisämaksusta on säädetty.

Siltä ajalta, mikä kuluu koneitten tai työkalujen säännölliseen hoitoon (ei korjaustyöhön), saavat siinä toimessa olevat työntekijät ainoastaan vakinaisen tuntipalkan.

Sunnuntai- ja pyhätyötä on mahdollisimman paljon rajoitettava.

8 §.

Verstas- ja ainepihantöntekijä, joka on viisi vuotta yhtä mittaa ollut kaupungin palveluksessa tahi palvelut kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa joka vuosi, kesä-, heinä- tai elokuulla, yhden viikon kesäloman, asianomaisen työpäällystön lähemmin määrättävänä aikana.

Tämän kesäloman aikana saa työntekijä täyden palkkansa, laskettuna lähinnä edellisen säännöllisen päiväansion mukaan.

9 §.

Palkat maksetaan kerran viikossa sitä varten määrättyä päivänä, ennen työajan loppua.

10 §.

Urakkatyötä käytetään niissä tapauksissa, joissa se soveltuu.

Kaikessa urakkatyössä tehdään sopimus asianomaisen työpäällikön tahi hänen edustajansa ja sen tahi niiden työntekijäin kesken, joille urakka tarjotaan, ja pitää sopimus, mikäli mahdollista, tehtämän ennen työn alkamista. Poikkeustapauksissa, kun työn laadun johdosta sellaista sopimusta ei käy ennakoita tekeminen, saa kuitenkin, jos molemmat asianomaiset siitä sopivat, urakkahinnan määrätä vasta jonkun ajan kuluttua työn alkamisesta.

Jos erityisissä tapauksissa niin katsotaan soveliaaksi on, edellyttäen ettei työtapoihin eikä työaikaan tehdä sellaisia muutoksia, jotka voisivat aiheuttaa muutoksia urakkahintaan, sovittava pysyväisistä urakkahintaluetteloista, jotka ovat voimassa määrätyn ajan.

11 §.

Joutuessaan tapaturman johdosta työkyvyttömäksi, saa työntekijä korvausta yleisessä laissa säädettyjen perusteitten mukaan. Sitäpaitsi suorittaa laitos, jos on tarpeen, maksun hoidosta yleisessä sairassalissa tahi yleisessä klinikassa.

Jos työntekijä joka vähintään 14 päivää on ollut kaupungin palveluksessa tulee työkyvyttömäksi äkillisen taudin johdosta, joka ei ole tapaturman tuottama, ja jos tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todeksi näytetty, saa työntekijä, siihen katsomatta kuuluuko hän sairaskassaan vai eikö, sairasapua Smk. 1:50 päivältä luettuna siitä päivästä, jona tauti tuli lääkärin hoitoon, kuitenkin siten, ettei tämänlaatuista sairasapua suoriteta 60 päivää pitemmältä ajalta saman kalenterivuoden kuluessa.

12 §.

Erimielisyydet, joita työsopimuksesta tahi näitten työ sääntöjen sovelluttamisesta syntyy asianomaisen työnjohtajan ja työntekijäin välillä ja joita ei saada sovitetuiksi,

on, jos jompikumpi asianosainen sitä haluaa, jätettävä viiden jäävittömän välimiehen ratkaistaviksi, joista Rahatoimikamari valitsee 2, se tai ne työntekijät, joita riita koskee, niinkään 2 ja siten valitut neljä välimiestä viidennen, jonka on johdettava lautakunnan keskustelua ja jolla äänten käydessä tasan on ratkaisovalta, Jolleivät nämä sovi puheenjohtajan vaalista, pyydetään Maistraatin valitsemaan viides jäsen.

Välitystuomio on julistettava 14 päivän kuluessa siitä päivästä, jona välitystuomiota vaadittiin, ja on välityslautakunnan päätös kumpastakin asianosaista sitova.

Tämän pykälän ensim. mom. mainittujen erimielisyyksien sattuessa ei saa käyttää työpaikan saarrosta, lakkoa eikä työnsulkua.

13 §.

Nämät määräykset ovat voimassa 2 vuotta ja sitten edelleen ellei sitä ole kummaltakaan puolelta 2 kuukautta ennen sopimusajan loppumista irtisanottu.

(Kaupungin teknillisten laitosten johtajain ehdotus.)

Ehdotus Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi.

1 §.

Helsingin kaupungin yleisiin töihin otetaan ainoastaan kunnasta kotoisin olevia henkilöitä. Asianomainen työpäällikkö on kuitenkin oikeutettu satunnaisiin töihin, joissa suurempaa työvoimaa tarvitaan eikä sitä ole kunnasta saatavissa, tarpeen mukaan ottamaan sellaisiakin työntekijöitä, jotka eivät ole kunnasta kotoisin. Mitä edellä on sanottu koskee myös työvoimaa Helsingin kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella sijaitsevilla työpaikoilla.

Mikäli asianomainen työpäällystö katsoo soveliaaksi, pitää paikanvälityksen kaupungin töihin tapahtua Kunnallisen työnvälitystoimiston välityksellä. Edellytysten muutoin ollessa yhtäläiset pitää sillä olla etusija, joka ennen on ollut kaupungin töissä ja silloin osottautunut soveliaaksi ja kunnolliseksi.

Kun jossakin osastossa ajotaan tuntuvammin vähentää työvoimaa, pitää asianomaisen työpäällystön siitä ilmoittaa työnvälitystoimistolle.

2 §.

Asianomainen työpäällikkö tahi hänen edustajansa jakaa ja johtaa työn sekä ottaa ja erottaa työntekijät saamatta mikään näiden yhdistys siihen sekaantua. Työnjohtajalla ei kuitenkaan ole oikeutta erottaa työntekijää, ennenkuin lähinnä ylemmän työpäällystön suostumus on saatu.

3 §.

Jollei työntekijää otettaessa toisin määrätä, on työpajan, tehtaan ja ainespihan työntekijöille 14 päivän ja ulkotyöntekijöille 8 päivän molemminpuolinen irtisanomisaika voimassa ja kumpaisenkin asianomaisen pitää joka tapauksessa tarkasti noudattaa irtisanomisaikaa. Törkeänlaisen hairahduksen johdosta saa kuitenkin työntekijän paikalla erottaa.

4 §.

Työntekijän tulee työssään esiintyä raittiisti ja säännöllisesti sekä ahkerasti ja huolellisesti tehdä niin paljon ja niin hyvää työtä kuin kykenee.

Työntekijä ei saa supistaa työaikaa käyttämällä sitä muuhun kuin suoritettavaansa työhön.

5 §.

Oikeus kaikissa olosuhteissa ottaa vapaasti ja loukkaamatta työhön osaa on samoinkuin yhdistymisoikeus pidettävä molemmin puolin pyhänä.

6 §.

Varsinainen työaika on tavallisesti rajoitettu 9 tunniksi kaupungin kaikissa ulko-töissä; 10 tunniksi sitä vastoin työpajoissa ja ainespihoissa, kuitenkin niillä poikkeuksilla, joita eräänlaatuisiin työntekijöihin (kuten vartijoihin, laitosten käytössä toimiviin y. m.) nähden saattaa olla tarpeen heidän erityisiä tehtäviään silmällä pitäen.

Missä niin voi käydä päinsä, siellä on työ lopetettava lauantaisin k:lo $\frac{1}{2}$ 2 i. p. päivällislomatta sekä joului-, uudenvuoden-, pääsiäis-, helluntai- ja juhannuspäivän aatona k:lo 12 päivällä.

7 §.

Työ, joka on suoritettu muuna kuin varsinaisena työaikana, katsotaan ylityöksi ja maksetaan siitä, jollei toisin ole sovittu, määrätty lisä vakinaiseen tuntipalkkaan, ollen sanottu lisä sunnuntai- ja pyhätyöstä 100 prosenttia ja muusta ylityöstä 50 prosenttia. Ratkaistaessa onko ylityötä katsottava olevan tehty sunnuntai- tai pyhäpäivänä noudatetaan tavallista vuorokausilaskua (k:lo 12:sta yöllä k:lo 12:en seuraavana yönä).

Vuorotyössä ja säännöllisessä vartioimisessa samoinkuin eri laitosten käytössä toimiville työntekijöille määrätään palkka siihen katsomatta mitä ylityön lisäprosentista on säädetty.

Siltä ajalta, joka kuluu koneitten tai työkalujen säännölliseen hoitoon ja puhdistukseen (ei korjaustyöhön), saavat siinä toimessa olevat työntekijät ainoastaan vakinaisen tuntipalkan.

Sunnuntai- ja pyhätyötä on mahdollisimman paljon rajoitettava.

8 §.

Työntekijä, joka on ollut 3, vaan ei 5 vuotta kaupungin palveluksessa tahi palvelut kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa vuosittain 3 päivän kesäloman asianomaisen työpäällystön määrättävänä aikana.

Jos työntekijä on ollut enemmän kuin 5, vaan ei 10 vuotta kaupungin palveluksessa, saa hän 5 päivän loman, joka pitennetään 7 päiväksi työntekijälle, joka on 10 vuotta tai kauemmin ollut yhtämittaa kaupungin palveluksessa.

Tämän kesäloman aikana saa työntekijä täyden palkkansa laskettuna sen päivänansion mukaan, minkä hän oli saanut loman edellisellä viikolla.

9 §.

Palkat maksetaan kerran viikossa sitä varten määrättyinä päivinä.

10 §.

Urakkatyötä käytetään kaikissa niissä tapauksissa, jolloin siihen on mahdollisuutta.

Kaikessa urakkatyössä tehdään sopimus asianomaisen työpäällikön tahi hänen edustajansa ja sen tahi niiden työntekijäin kesken, jolle urakka tarjotaan, ja pitää sopimus, mikäli mahdollista, tehtämän ennen työn alkamista. Poikkeustapauksissa, kun työn laadun johdosta sellaista sopimusta ei käy ennakolta tekeminen, saa kuitenkin, jos molemmat asianosaiset siitä sopivat, urakkahinnan määrätä vasta vussin ajan kuluttua työn alkamisesta.

Jos erityisissä tapauksissa niin katsotaan soveliaaksi, on, edellyttäen ettei työtapoihin eikä työaikaan tehdä sellaisia muutoksia, jotka voisivat aiheuttaa muutoksia urakkahintaan, sovittava pysyväisistä urakkahintaluetteloista, jotka ovat voimassa määrätyn, pitemmän ajan.

11 §.

Joutuessaan tapaturman johdosta työkyvyttömäksi saa työntekijä korvausta yleisessä laissa säädettyjen perusteiden mukaan. Sitä paitsi suorittaa laitos, jos on tarpeen, maksun hoidosta yleisessä sairassalissa tahi yleisessä klinikassa.

Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi äkillisen taudin johdosta, joka ei ole tapaturman tuottama, ja jos tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todeksi näytetty, saa työntekijä, siihen katsomatta kuuluuko hän sairaskassaan vai eikö, sairasapua 1:50 päivältä luettuna siitä päivästä, jona tauti tuli lääkärin hoitoon. Työntekijä saa sen ohella maksutta hoidon kaupungin palveluksessa olevalta lääkäriltä ynnä tämän määräämät lääkkeet. Edellä mainittua sairasapua ja lääkärinhoitoa saa työntekijä kuitenkin ainoastaan siinä tapauksessa, että hän on ollut kaupungin palveluksessa vähintään 14 päivää ennen taudin alkamista. Sairasapua ei myöskään makseta enempää kuin 60 päivältä saman kalenterivuoden kuluessa.

12 §.

Erimielisyydet, joita työsopimuksesta tahi näiden työsääntöjen soveltamisesta syntyy asianomaisen työnjohtajan ja työntekijäin välillä ja joita ei saada sovituiksi, on, jos jompikumpi asianosainen sitä haluaa, jätettävä viiden jäävittömän välimiehen ratkaistavaksi, joista Rahatoimikamari valitsee kaksi, se tai ne työntekijät, joita riita koskee, niinkään kaksi ja siten valitut neljä välimiestä viidennen, jonka on johdettava lautakunnan keskusteluja ja jolla äänten käydessä tasan on ratkaisovalta. Jolleivät nämä sovi puheenjohtajan vaalista, pyydetään Maistraatin valitsemaan viides jäsen.

Välitystuomio on julistettava 14 päivän kuluessa siitä päivästä, jona välitystuomiota vaadittiin, ja välityslautakunnan päätös on kumpaistakin asianosaista sitova.

13 §.

Helsingin kaupungin töissä ei saa käyttää työkieltoa, lakkoa eikä työsulkua.

14 §.

Nämä määräykset ovat voimassa 2 vuotta tästä lukien ja sitten edelleen, ellei niitä ole irtisanottu, vähintään 2 kuukautta ennen sitä aikaa, jolloin määräykset on aijottu kumota tahi muuttaa.

(Kunnallisen työväenosaoston ehdotus.)

Työsääntöjen ehdotus Helsingin kaupungin töissä.

§ 1.

Helsingin kaupungin yleisiin töihin otetaan ainoastaan Helsingin kunnassa tahi lähipitäjissä kirjoissa olevia henkilöitä, sekä ensisijassa perheen elättäjiä. Kuitenkin olkoon asianomaisella työpäälliköllä oikeus satunnaisiin töihin, jotka vaativat suurempaa työvoimaa, ottaa tarpeen mukaan työntekijöitä, jotka eivät ole kunnan kirjoissa. Yllä sanottu kohdistuu myöskin työvoimiin niillä työmailla, jotka ovat Helsingin alueen ulkopuolella.

Siinä määrässä kun asianomaiset työnjohtajat pitävät sopivana on kunnallista työnvälitystoimistoa käytettävä työn välittäjänä kaupungin töissä. Samanlaisten olosuhteiden vallitessa muutoin annetaan etusija sille, joka ennen on ollut kaupungin töissä ja osoittautunut kunnolliseksi ja taitavaksi.

Aijotusta suuremmasta työvoiman supistamisesta jollakin osastolla ilmoitakoon asianomainen työnjohtaja välitystoimistoon.

§ 2.

Asianomainen työpäällikkö jakaa ja johtaa töitä sekä ottaa työhön ja panee työstä työntekijöitä, joiden kumminkin viime mainituksessa on haettava ammattiyhdistykseltänsä sovintovälitystä. Työnjohtajalla on oikeus ottaa työntekijöitä, mutta ainoastaan työpäälliköllä on oikeus panna ne pois.

§ 3.

Jolloin työntekijää ottaessa ei toisin määrätä, on voimassa 14 päivää kestävä irtisanomisen aika ammatillisilla, työpajan eli verstaan-työntekijöillä sekä, 8 päivää kestävä ulkotyöntekijöillä, ja on irtisanomisen aika kumminkin puolin ankarasti noudatettava. Niin kuin § 36 Keisarillisessa asetuksessa elinkeinoista määrää, voidaan suurempia hairahduksia tehtäessä heti erottaa työntekijä ja samoin

1) jos hän karkeasta huolimattomuudesta vahingoittaa toista ruumiin tahi hengen puolesta;

2) jos hän ei ole rehellinen ja raitis:

3) jos hän kuljettaa juovuttavia juomia työmaalle;

4) jos hän työmaalla, jossa se on kielletty, polttaa tupakkaa tahi pitelee tulta;

§ 4.

Oikeus (joka tapauksessa) vapaasti ja loukkaamattomasti ottaa osaa työhön samoin kuin kokoontumisvapaus on pidettävä pyhänä: s. t. s. jokaisella työntekijällä on vapaus kuulua johonkuhun järjestöön tahi ei, miten hän parhaaksi näkee.

§ 5.

Vakinainen työaika kaupungin työmailla, varastopihoilla ja työpajoissa ei tavanomukaisesti saa kestää kauemmin kun 9 tuntia päivässä. Poikkeuksen tästä muodostavat ne työntekijät (esim. vahdit, käyttövoiman hoitajat y. m.), joiden työlaatu vaatii erikoisen ajan huomioon ottamista.

Missä vaan niin saattaa tapahtua lopetettakoon työ lauantaina kl. 2 i. p. ilman päivällisaikaa sekä joului-, uudenvuoden-, pääsiäis- ja helluntai- sekä juhannusaattona klo 12 päivällä, mutta työntekijä nauttikoon kuitenkin palkkansa kl. 2 i. p.

§ 6.

Työ, jota ei suoriteta vakinaisena työaikana, pidetään ylimääräisenä työnä ja maksetaan siitä, jos ei toisin ole sovittu, määrätty lisäpalkkio vakinaiseen tuntipalkkaan siten, että: sunnuntai- ja juhlapäivätyöstä 100 prosenttia sekä muina päivinä suoritetusta 50 prosenttia. Määrätessä tapahtuuko ylimääräinen työ juhla- tai pyhäpäivänä lasketaan tavallisen vuorokausilaskun mukaan (klo 12 yöllä klo 12 seuraavana yönä).

Työstä joka on järjestetty vuoroihin ja säännöllisestä vahdinpidosta samoin kuin käyttövoima -työkunnan töistä eri laitoksilla, määrätään palkka huolimatta siitä mitä ylimääräisestä työstä on lisäpalkkio-prosenttia määrätty.

Siitä ajasta mikä kuuluu koneitten ja työkalujen säännölliseen hoitoon (ei korjaustöihin) nauttii työntekijä, jolle tämä työ on uskottu, ainoastaan vakinaista tuntipalkkaa.

Kaikenlainen juhla- ja pyhäpäivätyö rajoittukoon mahdollisesti vähimpään.

§ 7.

Kaikki työntekijät, jotka yhtämittaa 5 vuotta (huolimatta satunnaisesta lyhemmästä väliajasta joka aiheutuu vuotuisesta työnpuutteesta) ovat olleet kaupungin palveluksessa tahi työssä laitoksissa, jotka kaupungin huostaan ovat joutuneet, saavat vuosittain yhden viikon kesälomaa, aikana jonka asianomainen työpäällikkö määrää.

Tämän kesäloman aikana nauttii työntekijä täyden palkan laskettuna lähimmän vakinaisen päiväpalkan mukaan.

§ 8.

Palkat maksetaan kerran viikossa, määräpäivänä.

§ 9.

Urakkatyötä käytetään kaikissa tapauksissa missä se on mahdollista.

Kaikissa urakkatoissa tehdään sopimus asianomaisen työpäällikön tahi hänen sijaisensa sekä sen työntekijän tahi niitten työntekijäin kanssa joille urakka tarjotaan, ja on sopimus tehtävä, mikäli mahdollista, ennen työn alkamista. Poikkeus-

tapauksissa, riippuen työn ladusta, sallittakoon jos molemmat asianomaiset siitä sopivat, että urakan hinta määrätään vasta määräajan kuluttua työn alkamisesta.

Niissä erinäisissä tapauksissa joissa pidetään sopivana, sovittakoon määrättyistä urakkahintaluetteloista, jotka ovat voimassa määrätyn ajan.

Kaikessa urakkatyössä tulee työntekijän tuntipalkka olla taattu.

§ 10.

Työnkyyttömyydessä, joka aiheutuu tapaturmasta, saa työntekijä korvausta yleisen lain määräysten mukaan. Sitäpaitsi maksaa kaupunki, missä tarve vaatii, sairashuonemaksut yleisellä osastolla tai yleisessä klinikassa.

Jos työntekijää, joka vähintään 14 päivää on ollut kaupungin työssä, kohtaa akuuttinen tauti, joka ei aiheudu tapaturmasta ja tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todistettu, saa hän huolimatta siitä kuuluuko sairaspukassaan tai ei, sairaspua 2 markkaa päivältä, siltä päivältä ja siitä päivästä lukien jolloin lääkäri alkoi tautia hoitaa.

Kauemmin kun 60 päivää vuodessa ei sairaspua makseta.

Sairauden aikana nauttii kaupungin työntekijä vapaata lääkkeiden ja lääkärin-apua. Samoiten kuoleman tapahtuessa saa perhe 50 mk. hautausapua.

§ 11.

Työtä koskevista välipuheista tai näitten sääntöjen käytäntöön panemisesta johtuvat erimielisyydet asiaomaisen työnjohtajan ja työntekijän välillä ratkaiskoon, ellei sovintoa voida aikaan saada, ja jompikumpi puoli sen vaatii, 5 puolueetonta eli jääviä sovintomiestä, joista Rahatoimikamari valitsee kaksi ja se tai ne työntekijät joita riitä koskee myös kaksi, sekä nämät neljä viidennen, joka on lautakunnan puheenjohtaja ja jonka ääni on ratkaiseva kun äänet tasan lankee. Jos lautakunta ei voi sopia viidennen jäsenen valinnassa tehköön sen Maistraatti. Tämän jäsenen tulee olla kokonaan riitelevien puolueiden ulkopuolella.

Sovintotuomio antakoon lausuntonsa 14 päivän kuluessa siitä päivästä lukien kun sovintotuomiota pyydettiin ja on sovintolautakunnan lausunto molemmille puolille sitova.

Erimielisyyksissä joista tämän pykälän 1 mom. mainitaan ei lakkoa tai muuta työnseisahdusta saa tapahtua.

§ 12.

Nämät määräykset ovat voimassa kaksi vuotta ja siitäkin eteenpäin ellei ylössanomista ole tapahtunut 2 kuukautta ennen sitä aikaa, jolloin sääntöjen muutos tai lakkaus on kysymyksessä.

(*Erään työntekijäryhmän ehdotus.*)

Läite VIII.

Ehdotus Helsingin kaupungin töissä noudatettaviksi työsäännöiksi.

1 §.

Helsingin kaupungin yleisiin töihin otetaan ainoastaan kunnasta kotoisin olevia henkilöitä. Asianomainen työpäällikkö on kuitenkin oikeutettu satunnaisiin töihin, joissa suurempaa työvoimaa tarvitaan, tarpeen mukaan ottamaan sellaisiakin työntekijöitä, jotka eivät ole kunnasta kotoisin, ellei kunnan kirjoissa olevia työntekijöitä voida tarpeellista määrää saada. Mitä edellä on sanottu, koskee myös työvoimaa Helsingin kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella sijaitsevilla työpaikoilla.

Mikäli asianomainen työpäällystö katsoo soveliaaksi, pitää paikanvälityksen kaupungin töihin tapahtua Kunnan työnvälitystoimiston kautta. Edellytysten muutoin ollessa yhtäläiset pitää sillä olla etusija, joka ennen on ollut kaupungin töissä.

Kun jossakin osastossa ajkotaan tuntuvammin vähentää työvoimaa, pitää asianomaisen työpäällystön siitä ilmoittaa työnvälitystoimistolle.

§ 2.

Asianomainen työpäällikkö tahi hänen edustajansa jakaa ja johtaa työn sekä ottaa ja erottaa työntekijät minkään heidän järjestönsä saamatta siihen sekaantua. Työnjohtajalla ei kuitenkaan ole oikeutta erottaa työntekijää, ennenkuin lähinnä ylempään työpäällystön suostumus on saatu.

3 §.

Jollei työntekijää otettaessa toisin määrätä, on työpajan ja ainespihan työntekijöille 14 päivän molemminpuolinen irtisanomisaika voimassa, ja joka tapauksessa pitää kumpaisenkin asianomaisen tarkasti noudattaa irtisanomisaikaa. Törkeänlaisen hairahduksen johdosta saa, elinkeinoista annetun Keisarillisen asetuksen 36 §:n mukaisesti, työntekijän heti erottaa ja siten muun muassa:

1) jos hän törkeän huolimattomuuden kautta vahingoittaa muiden henkeä tahi terveyttä;

2) jollei hän osottaudu rehelliseksi ja raittiiksi;

3) jos hän työaikana osottaa ilmeistä uppiniskaisuutta esimiestä kohtaan;

4) jos hän tahallaan tai törkeän huolimattomuuden kautta pilaa tai vahingoittaa koneita, työkaluja tai työaineita, olkoot ne sitten kaupungin tai yksityisen;

5) jos hän tuo väkijuomia työpaikalle;

6) jos hän työpaikoilla, missä se on kielletty, polttaa tupakkaa tai käyttää tulta.

Tämän pykälän määräykset koskevat myöskin työnjohtajia.

§ 4.

Oikeus kaikissa olosuhteissa vapaasti ja loukkaamatta ottaa työhön osaa on samoin kuin yhdistymisoikeus pidettävä pyhänä s. o. jokaisella työntekijällä on oleva vapaus kuulua järjestöön tahi olla kuulumatta, miten sovelijaaksi näkee, älköönkä työpäällystön puolelta siihen sekaannuttako.

5 §.

Varsinainen työaika kaupungin työpaikoilla, ainespihoilla ja työpajoissa ei tavallisesti saa nousta yli 10 tunnin työpäivässä, tämä kuitenkin niillä poikkeuksilla, joita eräänlaatuisiin työntekijöihin (kuten vartijoihin, laitosten käytössä toimiviin y. m.) nähden saatta olla tarpeen heidän erityisiin tehtäviinsä katsoen.

Missä niin voi käydä päinsä, on työ lopetettava lauantaisin kello 2 jälkeen puolen päivän, päivällislomatta, sekä joului-, uudenvuoden-, loppiais-, pitkäperjantain-, pääsiäis-, helatorstai-, helluntai- ja juhannusaattona kello 12 päivällä.

6 §.

Työtä, joka on suoritettu muuna kuin varsinaisena työaikana, katsotaan yli-työksi ja maksetaan siitä määrätty lisä vakinaiseen tuntipalkkaan, ollen sanottu lisä sunnuntai- tai yötyöstä 100 % ja muusta ylityöstä 50 %. Yötyöksi lasketaan aika illalla kello 10:stä aamuun kello 7. Pyhätyöksi lasketaan aika lauantaina tai juhliena aattoin kello 2:sta seuraavaan arkiamuun kello 7.

Vuorotyössä ja säännöllisessä vartioimisessa samoin kuin eri laitosten käytössä toimiville työntekijöille määrätään palkka siihen katsomatta mitä ylityön lisämaksusta on säädetty.

Sunnuntai- ja pyhätyötä on mahdollisimman paljon rajoitettava.

7 §.

Työntekijä, joka on viisi vuotta ollut kaupungin palveluksessa tahi palvelut kaupungin haltuun siirtyneessä laitoksessa, saa joka vuosi, kesä-, heinä- tai elokuulla, yhden viikon kesäloman, asianomaisen työpäällystön lähemmin määrättävänä aikana.

Tämän kesäloman aikana saa työntekijä täyden palkkansa, laskettuna lähinnä edellisen säännöllisen päiväansion mukaan.

Laskettaessa, kuinka kauvan työntekijä on ollut kaupungin työssä, ei satunnaisesta työnpuutteesta johtuvia väliaikoja lasketa työntekijän tappioksi.

8 §.

Palkat maksetaan kerran viikossa sitä varten määrättyinä päivinä, ennen työajan loppua.

9 §.

Urakkatyötä käytetään niissä tapauksissa, joissa se soveltuu, mutta on se joka tapauksessa vapaaehtoista, ja on siinä tekijän tuntipalkka pohjapalkkana.

Kaikessa urakkatyössä tehdään sopimus asianomaisen työpäällikön tahi hänen edustajansa ja sen tahi niiden työntekijäin kesken, joille urakka tarjotaan, ja pitää sopimus, mikäli mahdollista, tehtämän ennen työn alkamista. Poikkeustapauksissa, kun työn laadun johdosta sellaista sopimusta ei käy ennakolta tekeminen, saa kuitenkin, jos molemmat asianosaiset siitä sopivat, urakkahinnan määrätä vasta jonkun ajan kuluttua työn alkamisesta. Työn kestäessä ei saa urakkahintaa alentaa.

Jos erityisissä tapauksissa niin katsotaan soveliaaksi on, edellyttäen ettei työtapoihin eikä työaikaan tehdä sellaisia muutoksia, jotka voisivat aiheuttaa muutoksia urakkahintaan, sovittava pysyväisistä urakkahintaluetteloista, jotka ovat voimassa määrätyn ajan.

10 §.

Joutuessaan tapaturman johdosta työkyvyttömäksi saa työntekijä korvausta yleisessä laissa säädettyjen perusteitten mukaan. Sitäpaitsi suorittaa kaupunki, jos on tarpoen, maksun hoidosta yleisessä sairassalissa tahi yleisessä klinikassa. Jos työntekijä, joka vähintään 14 päivää on ollut kaupungin palveluksessa, tulee työkyvyttömäksi äkillisen taudin johdosta, joka ei ole tapaturman tuottama, ja jos tauti on asianmukaisesti ilmoitettu ja todeksi näytetty, saa työntekijä, siihen katsomatta kuuluuko hän sairaskassaan vai eikö, sairasapua 2 markkaa päivältä luettuna siitä päivästä, jona tauti tuli lääkärin hoitoon, kuitenkin siten, ettei tämänlaatuista sairasapua suoriteta 60 päivää pitemmältä ajalta saman kalenterivuoden kuluessa. Kuoleman sattuessa maksetaan hautausapua 50 markkaa.

11 §.

Erimielisyydet, joita työsopimuksesta tahi näitten työsääntöjen sovelluttamisesta syntyy asianomaisen työnjohtajan ja työntekijäin välillä ja joita ei saada sovitetuiksi, on, jos jompikumpi asianosainen sitä haluaa, jätettävä viiden jäävittömän välimiehen ratkaistaviksi, joista Rahatoimikamari valitsee 2, se tai ne työntekijät, joita riita koskee, niinikään 2 ja siten valitut neljä välimiestä viidennen, jonka on johdettava lautakunnan keskusteluja ja jolla äänten käydessä tasan on

ratkaisuvalta. Jolleivät nämä sovi puheenjohtajan vaalista pyydetään Maistraatin valitsemaan viides jäsen. Välitystuomio on julistettava 14 päivän kuluessa siitä päivästä, jona välitystuomiota vaadittiin, ja on välityslautakunnan päätös kumpastakin asianosaista sitova. Tämän pykälän ensim. mom. mainittujen erimielisyyksien sat- tuessa ei saa käyttää työpaikan saarrosta, lakkoa eikä työnsulkua.

12 §.

Nämät määräykset ovat voimassa 2 vuotta siitä alkaen kun ne kummaltakin puolelta on allekirjoitettu. Ellei kummaltakaan puolelta ole 2 kuukautta ennen sopimusajan loppumista sitä irtisanottu, pysyy se edelleen voimassa 1 vuoden kerrallaan.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1909.

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.	<i>Smk.</i>	<i>ml</i>	<i>Smk.</i>	<i>ml</i>
		I. Kaupungin velat.				
K. S:in resol. $\frac{17}{5}$ 1876	<i>a</i>	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 1,021,900:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1909 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ samana vuonna korkoa 5 $\frac{0}{100}$, yhteensä Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta	36,300— 50,187 50		87,387 50	
K. S:in resol. $\frac{4}{8}$ 1882	<i>a</i>	2:ksi. Vuoden 1882 uudisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 561,000:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1909 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$	70,000— 23,670—		93,670—	
K. S:in resol. $\frac{26}{3}$ 1892	<i>a</i>	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiionilainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 4,147,000:—, suoritetaan $\frac{1}{5}$ 1909 kuoletusta sekä $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$ korkoa 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$	31,500— 185,906 25			
Lainakontrahdin muk.	<i>a</i>	Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta	900—		218,306—	
		Siirto	—	—	399,363 75	

Menon laatu 58 §:n mukaan Kolm. ase-tusta 8 p:llä joulukuuta 1873.

K. S:n resol. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1908	} a	Siirto	—	—	399,363 75
		4:ksi. Vuoden 1908 obligatsi- lainasta Smk 7,000,000: —, josta $\frac{31}{12}$ 1908 on laskettu liikkeesen Smk 4,000,000: — ja josta on ulkona Smk 2,787,500: —, suori- tetaan $\frac{1}{8}$ 1909 kuoletusta . . . 27,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa $3 \frac{1}{2}$ % . 97,387 50 Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 1,000 —			125,387 50
Lainakontrahdin muk.	a				
K. S:n resol. $\frac{25}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1902	} a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 2,862,000: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1909 kuoletusta 21,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa 4 % . . . 114,480 — Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 1,000 —			136,480 —
Lainakontrahdin muk.		a			
K. S:n resol. $\frac{10}{9}$ 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 7,734,500: —, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1909 kuoletusta 50,500 — sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 % . . . 309,380 — Lainasta Ranskan valtiolle mene- vä vero y. m. 15,000 — Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 3,000 —			377,880 —
Valt:n päät. $\frac{22}{9}$ 1908					
Lainakontrahdin muk.	a				
K. S:n resol. $\frac{3}{4}$ 1907	a	7:ksi. Suomen Puutarhayhdistyk- sen rakennusten lunastamiseen otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 oli Smk 46,400: —, suori- tetaan — —			11,600 —
Valt:n päät. $\frac{16}{6}$ 1908 Kauppakontrahdin muk.	} a	8:ksi. Böhlin talon hallinto-oi- keuden lunastamista varten otetusta 110,000 markan lai- nasta suoritetaan $\frac{1}{1}$ 1909 pää- omaa 30,000 — sekä $\frac{31}{12}$ korkoa $5 \frac{1}{2}$ % . . . 4,400 —			34,400 —
Valt:n päät. $\frac{16}{6}$ 1908 Kauppakontrahdin muk.		} a	9:ksi. Oulunkylän kartanon ostoa varten otettua 500,000 markan lainaa vähennetään 143,000 — sekä $\frac{1}{11}$ korkoa 21,975 —		
	c*		Kassakreditiivin ja lainojen kor- koja y. m., arviolta — —		
		— Smk 1,450,086: 25 —			
		Siirto	—	—	1,450,086 25

			Siirto	—	—	1,450,086 25	
		II. Kaupungin virastot.					
		1. Maistraatti.					
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal.pormest., palkk. 7,000: — palkkiota 5,000: —		12,000	—		
K. Sin resol. ²⁰ / ₆ 1896	b	1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: — vakuutetusta Smk:an 5,000: — brutto sivutulosta merkitään arviolta 3,000: —		10,000	—		
1907 v:n menosääntö	b	2 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota à 2,000: —		12,000	—		
		2 Notariota, palkkaa à 1,600: —		3,200	—	37,200	
		2. Raastuvanoikeus.					
		1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000: — palkkiota 5,000: —		12,000	—		
		3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à 6,000: — palkkiota à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 1,500: —		28,500	—		
1907 v:n menosääntö	b	3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa 6,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 750: —		26,250	—		
		1 Vanhempi Oikeusneuvosmies, palkk. à . . 6,000: — palkkiota 2,000: —		8,000	—		
		4 Nuorempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa à 4,000: —		16,000	—		
		Palkkio 3:lle osastonpuheenjohtajalle à . 1,000: —		3,000	—		
		1 Siviilipöytäkirjan notario. . . —		1,600	—		
		6 Kriminaalipöytäkirjan notariota à 4,000: —		24,000	—		
			Siirto	119,350	—	1,487,286 25	

			Siirto	119,350	—	1,487,286	25
			Lisämääräraha väliaikaista viidet- tä Raastuvanoikeuden osastoa varten:				
			Puheenjoht., palkkiota 1,000: —				
			Palkkiota puheenjohta- jan sijaiselle 3,000: —				
			Varapuheenjoht., palkk. 3,000: —				
			2 Ylimääräistä neuvos- miestä à 4,000: — 8,000: —				
			S:n kaupunginpalv. 1,800: —	16,800	—	136,150	—
			<i>Syyttäjät.</i>				
			2 Kaup.viskaalia, palkk. à 4,000: —				
			palkkiota à 2,000: —				
			korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 800: —				
			vakuutetusta koko- naistulosta, 800 mar- kasta, paloviinan, mal- las- ja muiden väki- juomain kauppaa kos- kevien asetusten rik- komisesta tuomituita sakkoja merkitään ar- violta 600: —	14,800	—		
			1 Kaup.viskaali, palkkaa 4,000: —				
			palkkiota 2,000: —				
			vakuutetusta koko- naistulosta, 800 mar- kasta, paloviinan, mal- las- ja muiden väki- juomain kauppaa kos- kevien asetusten rik- komisesta tuomituita sakkoja merkitään ar- violta 600: —	6,600	—		
			1 Ylimääräinen kaupunginviskaali	3,000	—	24,400	—
			3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.				
			1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notario, palkkaa 2,500	2,500	—		
			1 Aktuario 2,500: —				
			Mieskohtainen määräraha apul. palkkaamiseksi 1,200: —	3,700	—		
			Siirto	6,200	—	1,647,836	25

Valt:n päät. 24/11 1896	b	1 Reistraattori	Siirto 2,400:—	6,200	1,647,836	25
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/11 1907	b	1 Kanslisti	400:—	2,800		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1892		1 Venäjän kielen kääntäjä		1,500		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1891	b	1 Saksan kielen kääntäjä		1,200		
S:n 11/6 1895		1 Kaupunginpalv. Mais- traatissa, palkkaa	1,500:—	300		
S:n 19/6 1901	b	korotusta 10 vuoden palveluksesta	400:—	1,900		
S:n 28/12 1906		1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa		1,500		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 2/5 1888	b	1 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa	1,600:—			
S:n 11/6 1895		korotusta 10 v:n pal- veluksesta	400:—	2,000		
S:n 19/6 1901	b	1 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa	1,600:—			
S:n 28/12 1906		korotusta 5 v:n pal- veluksesta 1/2:sta 1909	183: 33	1,783 33		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 2/5 1888	b	1 Kaupunginpalvelija Maistraatin kansliassa, palkkaa		1,600		
S:n 11/6 1895		2 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa	1,400:—			
S:n 19/6 1901	b	korotusta 10 vuoden palveluksesta	400:—	3,600		
S:n 28/12 1906		3 Kaupunginpalv. Raas- tuvanoikeud., palkkaa	1,600:—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888	b	korotusta 5 vuoden palveluksesta	200:—	5,400		
S:n 11/6 1895		3 Kaupunginpalv. Raas- tuvanoik., palkkaa á	1,600:—	4,800		
S:n 19/6 1901	b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		1,000		
S:n 28/12 1906		1 Raatihuoneenrenki, paitsi va- paata asuntoa ja polttopuita .		720		36,303 33
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/12 1889	b	1 Raatihuoneenrenki, paitsi va- paata asuntoa ja polttopuita .		720		36,303 33
S:n 6/10 1903						
4. Ulosottotoimi.						
Valt:n päät. 17/10 1899	b	1 Ensím. kaup. vouti, palkk.	3,000:—			
		palkkiota	1,000:—			
		korotusta 10 v:n palve- lukselta 1/11:sta 1909	583: 33	4,583 33		
				Siirto	4,583 33	1,684,139 58

		Siirto	—	1,764,258 91
III. Kunnallishallinto.				
1. Valtuuston kanslia.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁵ / ₁₁ 1902 S:n ¹³ / ₁₂ 1905 S:n ⁶ / ₂ 1907 S:n ²⁵ / ₁₁ 1891	} b	1 Sihteeri	10,000	—
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁶ / ₃ 1907 S:n ³⁰ / ₁₂ 1907		} b	1 Notario	2,400
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1906	} b		1 Kanslisti	1,500
		} c	1 Vahtimestari	1,200
			Tarverahoja, arviolta	10,000
2. Rahatoimikamari.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ⁴ / ₂ 1890 S:n ¹⁶ / ₁₂ 1902 S:n ²⁶ / ₂ 1907 S:n ²² / ₁₂ 1903	} b	1 Puheenjohtaja	4,000	—
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ⁷ / ₂ 1900		} b	5 Jäsentä à 20 markkaa istun- nolta kullekin jäsenelle, arvi- olta.	6,000
	} b		1 Sihteeri	10,000
		} b	1 Sihteerin apulainen	6,000
	} b		1 Notario	5,000
		} b	1 Aktuario	4,500
	} b & c		1 Kanslisti	2,400
		} b	1 Vahtimestari	1,200
	} b		1 Vahtimestarinapulainen	780
		} c	Tarverahoja, arviolta	15,000
	} d		Arvaamattomia menoja, arviolta	5,000
3. Rahatoimikonttori.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₂ 1899	} b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000: — palkkiota 5,000: —	10,000	—
		} b	1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000: — palkkiota 3,500: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	800
K. Asetus ⁶ / ₉ 1899 K. S:n kirje ⁹ / ₈ 1900	} b		Korvausta menetetyistä osuudesta poissaolo- sakkoihin 800: —	9,100
		Siirto	19,100	—
				1,849,238 91

			Siirto	19,100 —	1,849,238 91	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 22/3 1908	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000: — palkkiota 2,000: —		6,000 —		
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palve- luksesta 300: —		5,300 —		
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 1,200: —		4,200 —		
		1 Vanhempi konttori- kirjuri, palkkaa . . . 2,000: — palkkiota 600: — korotusta 10 v:n pal- veluksessa 400: —		3,000 —		
		3 Nuorempaa konttori- kirjuria, palkkaa à . . 2,000: — palkkiota à 400: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 400: —		8,400 —		
		2 Vahtimestaria à . . . 1,800: —		3,600 —		
		c	Ylimääräisiä apulaisia, arviolta .		8,000 —	
		Palkkiota verolippujen kotiinvie- misestä, arviolta		2,000 —		
		Tarverahoja, arviolta		6,000 —	65,600 —	
4. Liikennekonttori.						
Valt:n päät. 11/12 1906	b	1 Kamreeri, palkkaa . . 5,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 5 v:n palve- luksesta 500: —		6,500 —		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 600: — Korotusta 10 v:n pal- veluksesta 600: —		4,200 —		
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota 600: —		3,600 —		
		1 Rahastonhoit., palkk. 2,400: — palkkiota 600: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta 480: —		3,480 —		
			Siirto	17,780 —	1,914,838 91	

			Siirto	17,780	—	1,914,838	91
Valt:n päät. 11/12 1906	b	1 Kirjanpitäjä, palkkaa 2,000:— palkkiota 300:—		2,300	—		
		1 Konttorikirjuri, palkkaa		1,800	—		
		1 Samoin, palkkaa		1,500	—		
Valt:n päät. 11/12 1906		1 Vaakamestari, palkk. 2,200:— palkkiota 300:—					
Valt:n päät. 22/1 1907	b	mieskoht. palk. lis. 200:—		2,700	—		
		2 Vaakamestarin apul., palkkaa à 1,800:— palkkiota à 300:—		4,200	—		
		4 Vahtimestaria, palkk. à 1,200:—		4,800	—		
Valt:n päät. 31/3 1875 S:n 29/12 1899	c	Ylimäär. apulaisia, arviolta . . .		15,200	—		
	b	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista . . .		800	—		
	c	Mittarinpalkkioita, arviolta . . .		1,200	—		
		1 Koneenkäyttäjän lämmitt. johtoa varten 9 kuukauden aikana . . .		1,575	—		
Valt:n päät. 17/5 1904 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 28/10 1895	b	1 Koneenkäyttäjän hissilait. vart.		1,200	—		
	b	2 Koneenkäytt. apul. à 900:—		1,800	—		
	b	1 Tarkastusmies		1,200	—		
	c	2 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta		1,000	—		
	c	Tarverahoja, arviolta		3,000	—	62,055	—
5. Satamakonttori.							
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	b	1 Satamakapteeni 3,000:— 4 tahi 2 0/0 ylöskan- nosta, arviolta 9,000:—		12,000	—		
Valt:n päät. 1/10 1895	b	1 Sörnäisten satamamestari . . .		2,400	—		
		1 Satamakonttorinkir- janpitäjä 3,500:— 1/2 0/0 ylöskannosta, arviolta 1,250:—		4,750	—		
Valt:n päät. 30/4 1901	b	1 Rahastonhoitaja 9 kuukautena		1,125	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	1 Vanhempi vahtimestari		1,600	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	b	1 Nuorempi vahtimestari		1,200	—		
			Siirto	23,075	—	1,976,893	91

			Siirto	23,075 —	1,976,893 91
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	} b & c	11 Satamakonstaapelia à 1,200: —	13,200 —		
		1 Sörnäisten satamakonstaap. pait- si vapaata asuntoa	1,100 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	} b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 720: —	1,440 —		
S:n ²⁰ / ₁₂ 1899		} b & c	1 Parmaanmittaajain vanhin . . .	1,000 —	
S:n ³⁰ / ₁₂ 1903	} b		Satamaviskaalin palkkio	400 —	
S:n ¹¹ / ₄ 1893		} c	Vuokraa höyrypurresta ja mootto- riveneen käyttökustann., arviolta	800 —	
	1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta				
	7 kuukautta à 75: —		525 —		
	Määräraha tavarain poiskuljetta- miseen rantasilloilta		500 —		
		Tarverahoja, arviolta.	750 —		42,790 —
6. Rakennuskonttori.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁴ / ₅ 1907	} b	1 Kaupungininsinööri 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000: —			
		mieskoht. palk. lis. 2,000: —			
		matkarahoja 600: —	14,600 —		
	} b	1 Työpäällikkö 8,000: — korotusta 10 v:n pal- veluksesta ¹ / ₄ :stä 1909 1,133 33			
		matkarahoja 500: —	9,633 33		
Valt:n päät. ²⁶ / ₅ 1908	} b	1 Kaupunginarkkitehti	10,000 —		
		1 Geodeetti 3,000: — korot. 10 v:n palve- lukselta 600: —			
	} b	matkarahoja 100: —	3,700 —		
		1 Kirjanpitäjä 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁴ / ₅ 1907	} b	1 Rakennusmestari 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800 —		
		1 Varastonhoitaja	3,000 —		
	} b	1 Vanh. metsänvart. paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,200: —			
		Siirto 1,200: —	50,533 33	2,019,633 91	

1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 14/5 1907	b	Siirto 1,200: —	50,533 33	2,019,683 91	
		korotusta 10 vuoden palveluksesta 240: —			
		mieskoht. lis. 260: —	1,700 —		
		1 Nuor. metsänvart. paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 200: —	1,200 —		
		c	Ylimäär. insinööri- ja piirustusapulaiset, arviolta	11,000 —	
			Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta	2,000 —	
			Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	10,000 —	
		c*	Tarveaine- ja apurin päivät. Oulunkylän kartan, ja Böhlin tal. maid. kartoituks. ja tasapunnituksessa	7,000 —	
		c	Tarverahoja, arviolta	2,500 —	85,933 33
7. Puutarhalautakunta.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 6/9 ja 9/12 1898 Valt:n päät. 16/5 1906 S:n 28/12 1906	b	1 Sihteeri	600 —		
		1 Puutarhuri, palkkaa, paitsi vap. as. 3,000: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta 600: —			
		miesk. palk. lis. paitsi polttop., vap. raitiotie- matk. ja muita luonn. saatav. etuja, arv. 2,400: —	6,000 —		
		c	Tarverahoja, arviolta	300 —	6,900 —
		8. Erityiset lautakunnat.			
<i>a) Taksoituslautakunta.</i>					
Valt:n päät. 11/12 1906	b & c	1 Kunnallistaksotuksen sihteeri	5,000 —		
		Sihteerinapulainen ja tarverahoja, arviolta	5,000 —	10,000 —	
<i>b) Holhouslautakunta.</i>					
c		Sihteerin palkkio	1,200 —		
		Vahtimestarinpalkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600 —	1,800 —	
Siirto			—	2,124,317 24	

		Siirto	—	—	2,124,317 24
<i>c) Työväenasiain lautakunta.</i>					
Valt:n päät. 26/5 1903	b	1 Sihteeri, palkkaa . . . 3,000:— vuokrarafoja 600:—	3,600	—	
	c	Korvausta vahtimestarinapnl. Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	100 1,375	—	5,075
<i>d) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>					
Valt:n päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 17/9 1907	b	1 Johtaja 1 miesapulainen 1 naisapulainen Vahtimestari	4,800 2,400 2,400 1,200	—	
	c	Lämpö, valaist., tarv.rah. y. m., arv.	2,000	—	12,800
<i>e) Kasvatustalautakunta.</i>					
Valt:n päät. 10/6, 19/12 1897, 21/12 1900 16/5, 19/12 1899 ja 25/12 1906	b	1 Sihteeri, palkkiota Vahtimestarinpalkkio	2,400 300	—	
	c	Tarverahoja y. m., arviolta . . .	800	—	3,500
<i>f) Muinaismuistolautakunta.</i>					
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha	—	—	1,000
<i>g) Kaupungin asemakaavatoimikunta.</i>					
Valt:n päät. 17/12 1907	b & c	Puheenjohtaja, palkkiota, arviolta Jäsenten palkkio, arviolta Kaup. asemakaava-arkitehti, palkk. Apulaispiirustajia, arviolta Tarverahoja y. m., arviolta	1,200 2,400 10,000 4,000 1,800	—	19,400
<i>h) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.</i>					
Valt:n päät. 28/4 1908	b & c	Hallintolautakunta, palkkiota, ar- violta Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk. Talonmies, s:n s:n, palkkiota . . . Yövärtija ja lämmit., s:n s:n, palkk. Tarverahat, polttopuut, palova- kuutusmaksut y. m.	600 600 900 720 7,850	—	10,670
<i>i) Rakennustarkastus.</i>					
Valt:n päät. 30/12 1907	b & c	1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . . Tarverahoja, arviolta	8,000 1,000	—	9,000
— Smk 421,503: 33 —					
		Siirto	—	—	2,185,762 24

			Siirto	—	—	2,185,762	24
		IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
		1. Kaasuvalaistus.					
		Auerliekkejä à 120 l. kaasua tunn.: Kokoyön, 750 kpl. ke- väällä ja 750 syk- syllä, käyttäen kaa- sua		320,000	m ³		
		Puolenyön, 1,110 kpl. keväällä ja 1,140 syksyllä, käyttäen kaasua		235,000	m ³		
		Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnis- sa purjehdusaikana 6 kpl., käyttäen kaa- sua		1,600	m ³		
		c	Lukas-liekkejä à 500 l. kaasua tunn., 2 kpl. käyttäen kaasua . .	1,800	m ³		
			Pitennetty aamuva- laistus Kauppato- rilla talvikuukau- sina	700	m ³		
			Sytytysliekkejä à 8 l. tunn. kaikissa lyhd., käyttäen kaasua . .	71,000	m ³		
			Ylimäär. valaist. eri tilaisuuksissa . . .	1,900	m ³		
			Yht. kaasua	632,000	m ³		
			à 14 piä m ³ :ltä, arvoltaan . . .	88,480	—		
			Lyhdynsytyttäjain palkat, lyhty- jen hoito ja muut kustannukset katuvalaistuksesta	58,200	—	146,680	—
			2. Petrolivalaistus.				
		b & c	270 kpl. kokoyön pumppulyhtyjä,				
			140 kpl. puolenyön s:n				
			50 kpl. kokoyön painelyhtyjä,				
			370 kpl. puolenyön painelyhtyjä,				
			Siirto	—	—	2,332,442	24

Valt:n päät. 23/4 1907

Valt:n päät. 22/12 1898
ja 22/2 1903

			Siirto	—	—	2,332,442	24
Valt:n päät. ²³ / ₁₂ 1898 ja ²² / ₂ 1903	} b & c	72 kpl. purjehduskausilyhtyjä, 5 kpl. kokoyön lyhtyjä Viaporin jäätillä, käyttäen arviolta petroolia 180,000 kg, tehden 20 p:n mu- kaan kg:lta		36,000	—		
			Kunnossapito ja hoito	43,537	25		
			Korjauksia, aineksia, vuokraa . . .	26,000	—		
			Liekittimien ostoon	2,050	—		
			Vakuutusmaksut ja sekalaista . . .	2,412	75	110,000	—
3. Laiturien ja tavaravajain yli- määräinen valaistus.							
<i>a) Hietalahden laituri.</i>							
<i>Sähkövalaistus.</i>							
Valt:n päät. ¹ / ₁₀ 1895	} b	3 kpl. 800 kynttilän kaa- rilamppuja, palavat 75 päivää, 5 t. päivässä	340:	—			
			6 kpl. hehkulamppuja, palavat 150 päivää, 8 tuntia päivässä	260:	—	600	—
<i>b) Makasiinilaituri.</i>							
<i>Sähkövalo.</i>							
Valt:n päät. ²⁷ / ₉ 1895	} b	4 kpl. 800 kynttilän kaarilamppuja meren puolella 180 päivää, 8 tuntia päivässä	1,360:	—			
			<i>Kaasuvalo.</i>				
	} c	11 kpl. 5 liekin kaari- lamppuja meren puo- lella 200 päivää, 7 tuntia päivässä	3,085:	—			
			15 kpl. 1 liekin kaari- lamppuja maan puo- lella 170 päivää, 3 tuntia päivässä	385:	—		
				12 kpl. 3 liekin invertti- lamppuja	1,200:	—	
			Siirto	6,030:	—	600	—
						2,442,442	24

		Siirto 6,030: —	600 —	2,442,442 24
		<i>Tavaravaja.</i>		
		<i>Sähkövalo.</i>		
Kontrahti 12/9 1893	b	15 kpl. 500 kynttilän kaarilamppuja 180 päivää, palavat keskimäärin 4 tuntia päivässä	2,074: —	
		14 kpl. hehkulamppuja 150 päivää, palavat 4 tuntia päivässä . . .	300: —	
		<i>Tullitarkastuspaviljonki.</i>		
		Sähkövalo, arviolta . . .	130: —	
		Kaasuvalo, arviolta . . .	150: —	8,684 —
		<i>c) Katajanokan laituri.</i>		
		<i>Kaasuvalo.</i>		
	c	9 kpl. 5 liekin kaarilamppuja meren puolella palavat 100 päivää 10 tuntia päivässä	2,260: —	
		6 kpl. 1 liekin kaarilamppuja meren puolella, palavat 100 päivää 10 tuntia päivässä	300: —	
		12 kpl. 1 liekin kaarilamppuja maan puolella, palavat 100 päivää, 3 tuntia päivässä	270: —	
		<i>Tavaravajat.</i>		
		<i>Sähkövalo.</i>		
	c	4 kpl. 500 kynttilän kaarilamppuja 180 päivää, keskimäärin 4 tuntia päivässä . . .	500: —	
		55 kpl. hehkulamppuja, palavat 150 päivää, 4 tuntia päivässä . . .	1,031: —	4,361 —
		— Smk 270,325: — —		13,645 —
		Siirto	—	2,456,087 24

		Siirto	—	2,456,087 24
Y. Palolaitos.				
1. Palkat ja muut edut.				
1886 v:n menosääntö	} b	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: — mieskohtaista lisäystä 2,000: —	7,000 —	
Valt:n päät. 7/2 1899				
S:n 13/6 1899				
S:n 30/12 1907	} b	1 Alipalomestari, palkkaa 3,000: — vuokrarahoja 2,500: — mieskoht. lis. 500: —	6,000 —	
Valt:n päät. 29/12 1899				
S:n 19/12 1891				
S:n 30/12 1907	} b	1 Palokomissionin sihteeri 600 — Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa 2,400 —	2,400 —	
Valt:n päät. 24/2 1891				
S:n 21/12 1897				
S:n 20/12 1902	} b	Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n 2,100 — 1 Koneenkäyttäjää, paitsi s:n s:n 2,100 —	2,100 —	
Valt:n päät. 24/2 1891				
S:n 21/12 1897				
S:n 30/12 1907	} b	6 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 1,800: — 10 Korpraalia, naineita à 900: — Vuokrarahoja, polttop. ja valaist. samoille à 600: — 6,000 — 11 Korpraalia, kasarm. maj. à 900: — 30 ensi luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 600: — 18,000 — 10 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: — 4,200 — 6 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: — 1,800 — Ruoka 67 mieh. à 360: — 24,120 — Vaatetus 67 mieh. à 150: — 10,050 —	10,800 — 9,000 — 6,000 — 9,900 — 18,000 — 4,200 — 1,800 — 24,120 — 10,050 —	114,070 —
Valt:n päät. 13/6 1899				
S:n 30/12 1907				
Valt:n päät. 25/2 1891	} b & c	38,000 kg heiniä à 9 penniä 3,420 — 33,000 s:n kaurjoja à 18 penniä 5,940 — Olkia, arviolta 750 — Kengitys ja lääkkeet, arviolta 950 — Silojen y. m. kunnossapito, arviolta 500 —	11,560 —	
S:n 13/6 1899				
S:n 27/6 1904				
S:n 17/1 1905				
S:n 30/12 1907				
2. Palotalli, 20 hevosta.				
		Siirto	—	2,581,717 24

		Siirto	—	—	2,581,717 24
		3. Lämmitys ja valaistus.			
	c	200 m ³ koivuhalkoja à 8 mk . . .	1,600	—	
		900 m ³ havuhalkoja à 7 mk . . .	6,300	—	
		Valaistus, arviolta	4,000	—	11,900
		4. Työkalut ja kalusto.			
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000	—	
		Palotelegraafin kunnossapito, arviolta	1,200	—	
	c*	Hevososen ostoon, arviolta	800	—	
		Letkuvaraston täydennys	3,000	—	8,000
		5. Sekalaisia.			
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arviolta	1,000	—	
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500	—	
Valt:n päät. 27/4 1907	b	Sairasvaunun ja sidosaineiden kunnossapito, arviolta	280	—	
	c	Kirjojen ja sanomalehtien ostamiseen	100	—	3,880
		— Smk 149,410: — —			
		VI. Poliisilaitos.			
		1. Käteinen apumaksu.			
K. Asetus 20/4 1903	b	Koko vuosi-määrärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smk 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034 28
		Siirto	—	—	2,803,531 52

			Siirto	—	—	2,803,531	52	
			2. Virkahuoneustot.					
			Poliisikamarin, keskuspoliisin, et-					
			sivän osaston ja ensimmäisen poliisiaseman huoneusto				20,000	—
			Talli				6,000	—
			2:nen poliisiasema				6,000	—
			3:s s:n				4,500	—
			4:s s:n				10,000	—
			Töölön s:n				1,260	—
			Forsbyn s:n				600	—
			Hermanninkaupungin poliisiasema				1,000	—
			Fredriksbergin poliisiasema				1,200	—
			Voimistelusalja ja maneesi				2,000	—
						52,560	—	
			3. Lämmitys ja valaistus.					
			Polttopuita, arviolta				11,200	—
			Valaistus, s:n				22,000	—
						33,200	—	
			4. Sekalaista.					
			Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta				3,000	—
			Huonekaluja Ratakadun poliisiasemalle				3,000	—
			Telefooniverkon kunnossapito				733	33
			— Smk 290,527: 61 —					
						6,733	33	
			VII. Terveys- ja sairaanhoito.					
			1. Terveystoimituslautakunta.					
			Puheenjohtaja, palkkiota				3,000	—
			4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta				3,500	—
			1 Sihteeri				2,000	—
			1 Vahtimestari				1,200	—
			Tarverahoja, arviolta				11,000	—
						20,700	—	
			Siirto	—	—	2,916,724	85	

		Siirto	—	2,916,724	85
2. Lääkärit ja Sairauhoitajat.					
Valt:n päät. 24/10 1893	b	Ensim. kaup. lääk. palkk palkkiota korotusta 10 vuoden palveluksesta	6,000:— 4,000:— 2,000:—	12,000—	
K. Sin resol. 5/2 1894 1886 v:n menosääntö	b	Toinen kaupunginlääkäri	3,000—	3,000—	
	b	2 Aluelääkäriä kaupun- gissa ä.	3,000:—	6,000—	
Valt:n päät. 18/4 1898	b	1 Aluelääkäri Töölön alueella. . .	3,600—	3,600—	
S:n 30/9 1890	b	1 S:n Sörnäisten alueella lisäpalkkio	3,000:— 1,000:—	4,000—	
S:n 20/10 1903	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Tou- kolan alueella	4,000—	4,000—	
S:n 29/12 1891	b	1 Aluelääkäri Kallion alueella lisäpalkkio	3,000:— 1,000:—	4,000—	
S:n 9/4 1889	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000—	3,000—	
S:n 19/12 1895	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairashuo- neissa ja hourinhoitolaitoksessa (kts. VIII Vaivashoito).			
S:n 15/11 1904	b	1 Lääkäri kaupungin kansakou- luissa (kts. IX Opetus- ja sivistys- laitokset).			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901	b & c	1 Kättilö	800—	800—	
S:n 27/12 1895	b & c	7 Kunnan sairaanhoi- tajatarta ä	1,200:—	8,400—	
S:n 12/4 1904					
S:n 30/12 1907					
S:n 17/5 1898	b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparse- leita	600—	600—	
S:n 19/4 1898	b	Palkkioita viransijaisille aluelää- kärien virkaloman aikana . . .	2,100—	2,100—	
S:n 17/6 1898	b	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ke- säkuukausina	900—	52,400—	
S:n 29/12 1905					
S:n 30/12 1907					
3. Marian sairaala.					
a) Sisätautien osasto.					
Valt:n päät. 29/12 1893	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa	5,000—		
S:n 11/10 1898					
S:n 19/12 1901					
		Siirto	5,000—	2,969,124	85

Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 28/12 1906	} b	Siirto	5,000	2,969,124 85
S:n 17/10 1905		b	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta, ruokaa, palkkaa	
S:n 29/12 1893 S:n 30/12 1907	} b	Sijaisen palkkaaminen alilääkärin loma-aikana	300	
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämp., valaist, siiv. ja ruok., palkkaa	2,400
S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907	} b		2 Asistenttia 7 kuukauden aikana, s:n s:n à 1,400 mk.	2,800
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruok., palkkaa	1,200
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		2 Amanuenssia 7 kuuk. aikana, s:n s:n à 700 mk.	1,400
S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907		} b	3 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.	1,800
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		4 Osastonhoitajatarta 7 kuuk. aikana, s:n s:n à 50 mk.	1,400
S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907		} b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta . . .	120
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		Palkankorot. kahdelle hoitajattarelle 5 v:n palvelusta à 60 mk . . .	120
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	4 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuuk.	1,920
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		9 Alihoitajatarta 7 kuuk. aikana s:n s:n à 40 mk.	2,520
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	1,200
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		2 Yöhoitajatarta à 40 mk kuukaudessa	1,440
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	5 Yöhoitajatarta, 7 kuuk. aikana s:n s:n palkk. à 40 mk kuuk.	1,400
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895	} b		2 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa à 18 mk kuukaudessa	432
S:n 29/12 1893 S:n 27/12 1895		} b	5 Siivoojatarta 7 kuuk. aikana s:n s:n à 18 mk	630
S:n 30/12 1907	} b		1 Siivoojatar keuhkotautispaviljonkia varten	336
S:n 30/12 1907		} b	3 Siivoojatarta poliklinikkoihin ja lääkärejä varten 7 kuuk. aikana à 18 mk	378
S:n 30/12 1907	} b		1 Palvelijatar henkilöhissin hoitoa varten 7 kuuk. aikana, paitsi ruokaa (ei asunt.), palkkaa à 30 mk.	210
Siirto			30,006	2,969,124 85

			Siirto	30,006	2,969,124	85
		c	Lääkkeitä, arviolta . . . 8,000:—			
			lisää 7 kuuk. aikana 7,000:—	15,000		
			Kaluston kunnossapito, arviolta 4,000:—			
			lisää 7 kuuk. aikana 2,800:—	6,800		
			Koneiden, sideaineiden, väkiviinan ja desinfioimisaineiden osto ja ylläpito . . . 2,000:—			
		lisää 7 kuuk. aikana 2,400:—	3,400			
		Sisätaut. poliklinikan voimassap.	500		55,706	
		<i>b) Kulkutautien osasto.</i>				
Valt:n päät.	29/12 1893	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000		
S:n	11/10 1898					
S:n	30/12 1904					
S:n	19/12 1901	b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	400		
S:n	11/10 1898	b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa . . .	2,400		
S:n	30/12 1907					
S:n	29/12 1893	b & c	4 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp., ja ruok., palkkaa à 50 mk kuuk.	2,400		
S:n	29/12 1899					
S:n	19/12 1901					
S:n	30/12 1904					
S:n	28/12 1906					
S:n	28/12 1906	b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta . . .	60		
S:n	28/12 1906	b	3 Hoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuukaudessa	1,440		
S:n	28/12 1906	b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 20 v:n palv.	120		
S:n	19/12 1901	b	2 Yöhoitajatarta, palkkaa à 40 mk kuuk.	960		
S:n	30/12 1907					
S:n	29/12 1899	c	Ylimäär. sairashoito, arviolta . . .	800		
S:n	29/12 1905	b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa . . .	1,296		
S:n	28/12 1906					
		c	Lääkkeitä, arviolta	3,000		
			Kaluston ylläpito, arviolta	4,000		
			Sairashuoneiden desinfioiminen, arviolta	1,000		22,876
		<i>c) Sisätautis-kirurginen osasto.</i>				
Valt:n päät.	19/12 1901	b	1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa . . .	4,000		
S:n	30/12 1907					
			Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	350		
			Siirto	4,350	3,047,706	85

			Siirto	4,350 —	3,047,706	85
			1 Vanh. asistentti 7 kuuk. ajaksi, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa à 3,000 mk	1,750 —		
			1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siivousta ja ruokaa, palkk.	2,400 —		
			1 Amanuenssi 7 kuuk. aikana, paitsi s:n s:n, palkkaa 1,200 mk	700 —		
Valtin päät. 19/12 1901 S:n 30/12 1907	b & c		1 Operatsionihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600 —		
			Palkankorotusta yhdelle hoitajatarelle 5 vuoden palv.	60 —		
			2 Osastonhoitajatar, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —		
S:n 30/12 1907	b		Palkankorotusta yhdelle hoitajatarelle 5 vuoden palveluksesta	60 —		
S:n 22/12 1903 S:n 28/12 1906	b		5 Hoitajatar, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	2,400 —		
			1 Hoitajatar kellarikerroksen eristysosastossa, niinkuin edelliset, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360 —		
			2 Yöhoitajatar, niinkuin edelliset, palkkaa à 40 mk kuukaud.	960 —		
S:n 19/12 1901 S:n 28/12 1906	b		3 Siivoojatar, yksi kummassakin kerroksessa ja yksi operatsiiosastossa, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa	648 —		
		c	Ylimäär. sairashoito, arviolta	800 —		
S:n 26/5 1903	b		Hierojan palkkio	1,000 —		
		c	1 Hoitajatar poliklinikkaan, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, 7 kuuk. aikana palkkaa à 600 mk	350 —		
			Lääkkeet, arviolta	5,000 —		
			Sidetarpeet ja konekalut, arviolta 4,000: —			
			lisää 7 kuuk. aikana 6,000: —	10,000 —		
		c	Kaluston kunnossapito ja osto, arviolta	3,500 —		
			Poliklinikan kunnossapito 7 kuuk. aikana	2,400 —	38,538	—
			Siirto	—	3,086,244	85

			Siirto	—	3,086,244 85
<i>d) Talousosasto.</i>					
Valt:n päät. 12/4 1904	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa . 3,000: — palkankorot. 5 v:n palveluksesta 1/6:sta 1909 175: —	3,175	—	
S:n 29/12 1893 S:n 29/12 1896 S:n 19/12 1901	b	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—	
		1 Apulainen taloudenhoitajattarelle 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk	350	—	
S:n 19/12 1901 S:n 30/12 1907	b	2 Keittäjätärtä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—	
S:n 29/12 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	300	—	
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta	240	—	
S:n 29/12 1899 S:n 19/12 1901 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907	b	5 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 216 mk	1,080	—	
	c	4 Palvelijatarta s:n s:n 7 kuuk. aikana, palkkaa à 216 mk	504	—	
S:n 29/12 1899 S:n 29/12 1906	b	1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	216	—	
S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	360	—	
S:n 29/12 1893 S:n 21/12 1897	b	1 Johtajatar liinavarastoa varten, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080	—	
S:n 29/12 1893 S:n 30/12 1907	b	6 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 23 mk kuukaudessa	1,656	—	
	c	4 S:n, paitsi s:n s:n 7 kuuk. aikana, palkkaa à 23 mk kuukaudessa	644	—	
S:n 19/12 1901 S:n 28/12 1906	b & c	3 S:n, paitsi ruokaa (ei asunt.) palkkaa 5 kuuk. aikana à 33 mk kuuk. ja 7 kuuk. aikana asunnon kera 23 mk kuuk.	978	—	
S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907	b	2 Ompelijatarta, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—	
			Siirto	13,023	3,086,244 85

			Siirto	13,023 —	3,086,244 85	
Valt:n päät.	22/12 1898	} b & c 2	Koneenkäyttäjää, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkk. à 100 mk kuuk. 5 kuuk. aik. 1,000:— 7 kuuk. aikana 1 à 200 mk kuuk. 1,400:— 1 à 150 mk kuuk. 1,050:—			
S:n	19/12 1901					
S:n	29/12 1893	} b & c 1	Lämmittäjä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok. palkk. 5 kuuk. à 75 mk kuuk. 375:— mieskoht. palk. lis. 5 kuukaudelta 75:—	3,450 —		
S:n	30/12 1907				450 —	
S:n	29/12 1893	} b	3 Lämmittäjää 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuuk. 945 — 1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730:— ruokarahoja 360:— mieskoht. palk. lis. 180:—			
S:n	29/12 1899					
S:n	19/12 1901				1,270 —	
S:n	30/12 1907					
		c	1 Ovenvartija, samalla portinvarti- tija, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, 5 kuukauden aikana à 35 mk kuuk. ja 7 kuuk. aikana à 50 mk kuukau- dessa 525 —			
		c	1 Ruumiinavausapul. 7 kuuk. ai- kana, paitsi asunt., lämp., valais- tusta ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa 350 —			
S:n	19/12 1901	} b & c 9	Renkiä, niistä kolme 7 kuuk. ai- kana, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkk. à 480 mk 3,720 —			
S:n	30/12 1907					
S:n	27/12 1895	} b	1 Portinvart., paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkk. à 420 mk 420 —			
S:n	10/12 1901					
S:n	27/12 1895	} b	1 Klosetintyhjentäjätar à 33 mk kuukaudessa 396 —			
S:n	29/12 1906					
S:n	30/12 1907	} b	1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asun- toa), palkkaa à 50 mk kuuk. 600 —			
		} c	Ruoka 278 potilaalle, 100:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 10 p. päivässä, arviolta 95,000 — Ruoka 32 potilaalle, 20:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä, arviolta 17,520 —			
			Siirto	137,669 —	3,086,244 85	

			Siirto	137,669 —	3,086,244 85
			Ruoka 64:lle hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, niistä 27 hengelle 7 kuuk. aik. à 1:50 päivässä	28,924 50	
			Ruoka 6 oppilaalle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä	1,926 —	
			Ruoka 72:lle henkilökunnasta à 1 mk 10 p. päivässä, niistä 26:lle 7 kuuk. aikana, arviolta	24,589 40	
			Polttopuita, arviolta . 25,000: —		
	c		lisää 7 kuukauden aikana 7,000: —	32,000 —	
			Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen, arviolta	600 —	
			Kaluston kunnossapito, arviolta	2,400 —	
			Hevosen ylläpito, arviolta	600 —	
			Valaistus, arviolta . . . 9,168: —		
			lisäys 7 kuukauden ajalta 7,000: —	16,168 —	
	d		Arvaamattomia menoja, arviolta 4,000: —		
			lisää 7 kuukauden ajalta 3,600: —	7,600 —	252,476 90
Valt:n päät. 20/11 1900	b		e) Desinfisioimislaitos.		
S:n 29/12 1896			1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist. palkkaa 1,200: —		
S:n 29/12 1899	b		mieskoht. lisäystä . . . 180: —	1,380 —	
S:n 30/12 1907			1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480 —	
S:n 19/4 1898			Polttoaineet, arviolta	500 —	
S:n 29/12 1899	b		Hevosen ylläpito, arviolta	600 —	
S:n 30/12 1907			Desinfisioimistarpeet, arviolta	500 —	3,460 —
S:n 30/12 1907	b		f) Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta	—	1,500 —
			Siirto	—	3,343,681 75

			Siirto	—	3,343,681 75
			4. Humlebergin varasairaala.		
			1 Lääkäri	1,250 —	
			1 Amanuessi	500 —	
			1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	375 —	
			1 Vanh. hoitajatar	600 —	
			5 Nuor. hoitajatarta à 600 mk	1,250 —	
			1 Yöhoitajatar à 40 mk kuuk.	200 —	
			1 Ruuanpitäjä	200 —	
			3 Palvelijatarta à 240 mk	300 —	
			3 Siivoojatarta à 216 mk	270 —	
			2 Renkiä à 400 mk	333 33	
			3 Pesijätärtä à 240 mk	300 —	
			Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	11,627 —	
			Lääkkeet, arviolta	1,700 —	
			Polttopuut ja valaistus, s:n	2,000 —	
			Sekalaisia arvaamatt. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	3,000 —	
			Toisen huvilan vuokra	3,750 —	
			Toisen s:n s:n	2,500 —	30,155 33
			5. Grejuksen keuhkotautissairaala.		
			Kunnossapito	—	29,000 —
			5. Sörnäisten sairastupa.		
			9 sairaspaikkaa 5 kuukauden aikana	—	5,400 —
			7. Poliklinikat.		
			Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	3,300 —	
			S:n Vladimirinkadun poliklinikkaa varten	3,000 —	
			Määräraha poliklinista silmäosastoa varten	2,500: —	
			Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan.	200: —	2,700 —
			Siirto	9,000 —	3,408,237 08

			Siirto	9,000 —	3,408,237 08
Valt:n päät. 17/3 1903 S:n 20/12 1905	}	b	Määräraha Hermannikaupungin lapsenpäästölaitokselle: ylläpito-apuraha . . . 4,300: — lääkärinvalvonta . . . 1,000: — 1 apulaiskättilö . . . 1,200: —	6,500 —	
S:n 8/3 1894					
S:n 23/2 1904 S:n 28/12 1906	}	b & c	Kättilönavun kustantamiseen va- rattomille kodeissa, arviol- ta	3,600 —	
S:n 15/12 1906 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907				}	b & c
S:n 20/12 1905 S:n 30/12 1907	}	b	Määräraha Marian sairaalan keuh- kotautispoliklinikkaa varten		
S:n 2/10 1906				}	b
S:n 25/5 1907	}	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurk- kutautien poliklinikkaa varten		
S:n 19/11 1907				}	b
8. Terveyspoliisi.					
S:n 21/10 1893 S:n 30/4 1904	}	b	1 Terveyshoidon tarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuo- tisesta palveluksesta 1/6:sta 1909 291: 66 mieskohtaista lisäystä 500: —	3,791 66	
S:n 13/12 1904				}	b
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1907	}	b	8 Tarkastusmiestä ä: 2,000: —		
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907				}	b
S:n 25/11 1905	}	c	Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta Kodeissa toimitett. desinfioimi- sesta, arviolta		
				}	b
				3,000 —	35,591 66
			Siirto	— —	3,512,968 74

			Siirto	—	—	3,512,968	74	
			9. Terveystoimisto.					
Valt:n päät. 8/10 1907	b & c	}	1 Ylilääkäri	6,000	—			
			1 Johtaja	4,500	—			
			1 Asistentti	3,000	—			
			6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk	12,000	—			
			Siivous ja peso, arviolta	600	—			
			Kaluston ylläpito, lääkkeet y. m., arviolta	1,200	—	27,300	—	
			10. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.					
Valt:n päät. 28/5 1903	b	}	1 Johtaja	8,000	—			
			1 Apulainen	3,000	—			
			1 Näytteidenottaja	1,500	—			
			1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,200	—			
S:n 29/12 1905	}	}	Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapito ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. osto.	3,000	—			
S:n 30/12 1907			1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000	—			
S:n 11/12 1906	}	}	1 Koneiden osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—			
S:n 30/12 1907				600	—	22,900	—	
S:n 30/12 1907	b	1 Laboratorionrenki	600	—				
			11. Lihantarkastus teurastuslaitoksella.					
	c	}	1 Eläinlääkäri	3,000	—			
			Apulainen	1,000	—			
			Kustannuksia, arviolta	300	—	4,300	—	
			12. Ruumiinavaushuone.					
	c		Polttopuut, valo, pesu y. m., arviolta	—	—	200	—	
			13. Rokotusainevarasto.					
	c		Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	—			
			Siirto	400	—	3,567,668	74	

		Siirto	400 —	3,567,668 74
	c	Määräraha huoneustojen hankkimiseen rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600 —	1,000 —
		14. Satunnainen määräraha.		
	c*	Rottien tappamiseen	2,000 —	
		Määräraha Leppäsuon kolerarakkien ja Hesperian sairaalan lämmitykseen	650 —	2,650 —
		— Smk 675,293: 89 —		
		VIII. Vaivaishoito.		
		1. Vaivaishoitohallitus.		
		1 Puheenjohtaja	1,200 —	
		1 Toimitusjohtaja	7,000 —	
		1 Sihteeri	2,400 —	
	b & c	1 Vahtimestari	1,200 —	
	c	Palkkio tarkastusmiehille ja vakinaisille asiamiehille maaseudulla, arviolta	7,000 —	
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800 —	19,600 —
		2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.		
	b	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500 —	
		1886 v:n menosääntö		
		Valt:n päät. 19/12 1901		
		S:n 30/12 1904		
		S:n 28/12 1906		
	b	1 Konttoriapulainen	2,000 —	
		1886 v:n menosääntö		
		Valt:n päät. 21/12 1889		
		S:n 17/11 1894		
		S:n 2/10 1906		
	b	1 Saarnaaja	1,400 —	
	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairashuoneissa ja hourinhoitolaitoksessa	4,500 —	12,400 —
		Siirto	—	3,603,318 74

				Siirto	3,603,318 74
<i>a) Vaivaistalo.</i>					
Valt:n päät.	5/12 1895	b & c	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .	1,200	
S:n	30/12 1907	b	2 Sair.hoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 840: — korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 120: —	1,920	
S:n	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70: —	140	
			1 Sairaanhoidattajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 120: —	720	
S:n	21/12 1889	b & c	1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	720	
S:n	22/12 1898		1 Sair. hoit:r, s:n s:n 600: — korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 60: —	660	
S:n	28/12 1906	b	1 Sair. hoit:r, s:n s:n	600	
			Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25: —	100	
S:n	30/12 1907	b & c	7 Apulaishoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa	2,940	
S:n	30/12 1907	b	1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta . . .	360	
			Vaatetus, arviolta	6,000	
			Ruoka, arviolta	40,000	
			Lääkkeet, arviolta	4,000	
			Kalusto, arviolta	2,500	
		c	Tarveaineet, arviolta	1,000	
			Polttopuut ja valo, arviolta . . .	12,500	
			Kauroja ja heiniä 4 hevoselle, arviolta	1,500	
			Korjaustyöt, arviolta	6,000	
		d	Sekalaisia menoja, arviolta . . .	6,000	
					88,860
<i>b) Työlaitos.</i>					
Valt:n päät.	21/12 1889	b	1 Kaitsija, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 1,500: —		
S:n	28/12 1906			mieskohtaista lisäystä 300: —	1,800
S:n	28/12 1896	b			
				Siirto	1,800
					3,692,178 74

			Siirto	1,800	—	3,692,178	74
Valt:n päät. 21/12 1889 S:n 22/12 1903	b	2 Vahtim., paitsi vap. asuntoa, polttop. ja valoa à 960: —		1,920	—		
		Polttopuut ja valo, arviolta . . .		1,500	—		
		Ruoka, arviolta		13,000	—		
		Vaatetuskustannukset, arviolta . .		2,500	—		
	c	Tarveaineet, arviolta		6,500	—		
		Kalusto ja työkalut, arviolta . . .		500	—		
		Uutteruusrahat, arviolta		1,500	—		
		Korjaustyöt, arviolta		500	—		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta		600	—	30,320	—
		<i>c) Houruinhoitolaitos.</i>					
		1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa .		1,500	—		
		Sijaisten palkkaamiseen ylihoitajattaren virkaloman aikana, 1 kuukaudelta		100	—		
S:n 29/12 1891 S:n 29/12 1893 S:n 20/12 1896 S:n 21/12 1897 S:n 20/12 1902 S:n 6/12 1905 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907	b	1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korot. 5 vuoden palveluksesta		60	—	660	—
		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korotusta 5 v:n palveluks. 1/7:stä 1909		30	—	630	—
		19 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —		11,400	—		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 25: —		525	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1891 S:n 20/12 1902 S:n 9/9 1905 S:n 30/12 1907	b & c	6 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —		5,040	—		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —		210	—		
	c	2 Yövirtijaa Vanhan houruinhoitolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä		1,825	—		
	c	Vaatetus, arviolta		6,700	—		
		Siirto	28,590	—	3,722,498	74	

		Siirto	28,590 —	3,722,498 74
	c	Ruoka, arviolta	25,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	3,000 —	
		Kalusto, arviolta	1,500 —	
		Polttopuut ja valo, arviolta . . .	11,000 —	
		Korjaustyöt, arviolta	5,500 —	
	d	Utteruusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta . . .	300 —	
		Sekalaisia menoja, arviolta	2,400 —	77,290 —
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.		
	c	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta . . .	60,000 —	
		Erinäisiin laitoksiin otetut, arviolta	7,500 —	
		Sairaanhoido, arviolta	14,000 —	
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta . . .	40,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	23,000 —	
		Suoranaisia apurahoja:		
	a) vaivaishoittoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta	75,000: —		
	b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoittoon, arviolta	30,000: —		
			105,000 —	249,500 —
		4. Sekalaisia.		
	c	Hautauskustannuksia, arviolta	2,000 —	
		Tarverahoja, arviolta	2,000 —	
	d	Arvaamattomia menoja, arviolta . . .	3,000 —	7,000 —
		— Smk 484,970: — —		
		Siirto	— —	4,056,288 74

		Siirto	—	—	4,056,288 74
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.					
1. Merikoulu.					
Valt:n päät. ^{9/5} 2900 Kontrahtien muk.	b	Vuokra	3,000	—	3,600
	c	Polttopuut, arviolta	600	—	
2. Käsityöläiskoulut.					
K. Julist. ^{25/11} 1885	b	Määräraha ylemmille käsityöläis-	35,760	—	29,235
Valt:n päät. ^{17/10} 1899 S:n ^{27/11} 1906	b	Määräraha alemmille käsityöläis-	29,235	—	
<i>Valmistava poikain ammatti-</i> <i>koulu:</i>					
S:n ^{26/9} ja ^{20/11} 1900	b	1 Vakinainen opettaja	4,200:	—	600: —
		ruotsal. osastolla	600:	—	
S:n ^{26/9} ja ^{20/11} 1900 sekä ^{19/12} 1901	b	1 Vakinainen opettaja	4,200:	—	3,000: —
		suomal. osastolla	3,000:	—	
S:n ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	b	1 Vakin. opettaja käsi-	400:	—	3,300: —
		varaispiirustuksessa	400:	—	
S:n ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	b	1 Vakin. työmestari	3,300:	—	400: —
		puutöissä	400:	—	
S:n ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	b	1 Vakin. työmestari me-	2,700:	—	400: —
		tallitöissä	400:	—	
S:n ^{25/9} ja ^{20/11} 1900	c	Johtaja, palkkiota	1,500:	—	6,600: —
		Palkkioita tuntiopettajil-	6,600:	—	
S:n ^{20/12} 1907	b	1 Alityömestari puu-	1,800:	—	200: —
		töissä	200:	—	
		Siirto	29,300: —	64,995	4,059,888 74

			Siirto 29,300:—	64,995	4,059,888 74	
Valt:n päät. 30/12 1907	b	1 Alityöestari metalli- toissa	1,800:—			
		korotusta 5 v:n pal- veluksesta	200:—			
	c	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla 4 kuu- kauden aikana	400:—			
S:n 30/10 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—			
		Työaineet verstaas- seen	1,500:—			
	c	Verstaan korjaus ja täy- dennys	500:—			
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	700:—			
S:n 28/11 1905	b	Verstashuoneuston vuokra	4,000:—			
	c	Lämpö ja valo	900:—	40,500		
		<i>Tyttöjen ammattikoulu:</i>				
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500:—			
		Palkankorotus 5 v:n pal- veluksesta 2 opetta- jattarelle 1/8:stä 1909	166: 66			
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400:—			
		1 s:n	2,400:—			
		1 s:n	2,250:—			
		1 s:n	1,000:—			
Valt:n päät. 1/12 1903	b & c	Johtajattaren palkkio .	800:—			
S:n 30/12 1906		Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajatta- rille	240:—			
S:n 20/10 1908		Tuntiopett. palkkiot .	4,900:—			
		Palvelijattaret	650:—			
		Ruuanpito	3,500:—			
		Työaineet	2,000:—			
		Vuokra	6,000:—			
		Polttopuut ja valo . . .	2,400:—			
		Kalusto ja korjaus . . .	1,500:—			
		Sekalaisia	2,300:—			
				42,006 66	147,501 66	
			Siirto	—	—	4,207,390 40

			Siirto	—	—	4,207,390 40
		3. Kauppaoppilaitokset.				
	c*	Määräraha ruotsalais-suomalaiselle kauppaopistolle velvollisuudella ottaa vastaan vähintään 18 vapaaoppilasta Helsingistä		10,860	—	
Valt:n päät. 22/9 1998	b*	Määräraha suomalaiselle kauppaopistolle velvollisuudella ottaa vastaan vähintään 20 vapaaoppilasta Helsingistä		12,000	—	22,860
		4. Kansakoulut.				
		<i>a) Palkat.</i>				
1886 v:n menosääntö } Valt:n päät. 20/12 1888	b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa		8,000	—	
S:n 28/4 1908						
S:n 28/4 1908	b	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa		8,000	—	
S:n 29/12 1899 } S:n 28/4 1908 } S:n 20/10 1903 }	b & c	Apulaiset tarkastajankansliassa		1,800	—	
	b	Taloudenhoitaja		5,000	—	
	c	Taloudenhoitajan apulainen		1,500	—	
S:n 1/6 1904	b	Johtokunnan sihteeri		800	—	
S:n 15/11 1904	b	1 Lääkäri kaup. kansakouluissa		6,000	—	
		32 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200: —		115,200	—	
1886 v:n menosääntö } Valt:n päät. 12/12 1899	b	6 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . . 960: —		20,160	—	
S:n 17/9 1907						
		21 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à . . . 480: —		60,480	—	
		12 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —		28,800	—	
		3 Opettajaa ruotsinkielisessä koulussa, vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à 2,400: —		7,200	—	
	c	6 Opettajaa suomenkielisessä koulussa, vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à 2,400: —		14,400	—	
1886 v:n menosääntö } Valt:n päät. 29/12 1905 }	b	4 Veistonapulaisopettajaa, palkk. 2 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettajaa, palkkio à 800 mk		7,000	—	1,600
			Siirto	285,940	—	4,230,250 40

			Siirto	285,940	—	4,230,250	40	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/11 1906	b	42 Opettajatarta, palkk. à 2,000:— korotusta 15 vuoden palveluksesta . . .	1,000:—	126,000	—			
		7 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	800:—	19,600	—			
		19 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:— korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	400:—	45,600	—			
		11 Opet:tarta palkkaa à 2,000:—		22,000	—			
		30 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:— korotusta 15 vuoden palveluksesta à . .	850:—	76,500	—			
		13 Opet:tarta palkkaa à 1,700:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	680:—	30,940	—			
		24 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:— korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	340:—	48,960	—			
		29 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—		49,300	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908		b	6 Opettajat. ruotsink. koul., vielä virkaan nimittämätöntä, palk- kiota à	2,000:—	12,000	—		
			9 Opettajat. suomenk. koul., vielä virk. ni- mittämät. palkkiota à	2,000:—	18,000	—		
			6 Opettajat. ruotsink. koul., vielä virkaan nimittämätöntä, palk- kiota à	1,700:—	10,200	—		
			15 Opettajatarta suo- menk. koul., vielä vir- kaan nimittämätöntä, palkkiota à	1,700:—	25,500	—		
			2 Opet:tarta valmista- vissa kouluissa, palk- kiota à	2,400:—	4,800	—		
	Tuntiopettajat veistossa			7,000	—			
	Tuntiopett. ja opet:taret laulussa			5,000	—			
	c	Tuntiopettajattaret voimistelussa		5,000	—			
		Viransijaiset ja todennäköisesti lisättävä opettajakunta syyslu- kukautena, arviolta		20,000	—			
			Siirto	812,340	—	4,230,250	40	

		Siirto	812,340	—	4,230,250	40
		Opettajatar M. Kroijeruksen kuolinspesälle	1,487	50		
		1 Vahtimestaria, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa	1,000	—		
		mieskohtaista lisäystä	400	—	1,400	—
Valt:n päät.	29/12 1890	1 Vahtimestari, sekä s:n s:n	1,200	—		
S:n	29/12 1892	3 S:n s:n s:n s:n à	1,150	—	3,450	—
S:n	28/12 1896	4 S:n s:n s:n s:n à	1,000	—	4,000	—
S:n	19/12 1899	2 S:n s:n s:n s:n à	900	—	1,800	—
S:n	23/12 1905	2 S:n huoneetta à	1,400	—	2,800	—
S:n	30/12 1907	1 S:n s:n s:n	800	—		
		2 Piharenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	1,000	—	2,000	—
		3 Piharenkiä, paitsi s:n s:n	900	—	2,700	—
S:n	22/12 1903	2 Piharenkiä, paitsi s:n s:n à	840	—	1,680	—
S:n	30/12 1907	1 Piharenki, paitsi s:n s:n	780	—		
S:n	28/12 1891	1 Piharenki, paitsi asunt., polttop. ja valoa, 7 kuuk. à 75 mk	525	—		
S:n	20/12 1902	1 Piharenki, paitsi s:n s:n 8 kuuk. à 75 mk	600	—		
		Palkkio 5 johtajattarelle à	500	—	2,500	—
		Palkkio 13 johtajalle ja johtajattarelle à	450	—	5,850	—
		Palkkio 2 veiston johtajalle à	400	—	800	—
		Palkkio 1 johtajalle	300	—		
		Palkkiot opetuksesta kansakoulujen jatkoluokilla	7,000	—		
S:n	17/10 1905	Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta	1,920	—		
S:n	30/12 1907	Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta	300	—		
S:n	28/12 1906	Kansakoulujen kirjastojen ja kokousten hoito	1,000	—		
		Palkkio kansakoulupoikien torvi- soittokunnan johtamisesta	900	—	858,132	50
		Siirto	—	—	5,088,382	90

			Siirto	—	—	5,088,382 90
		<i>b) Muut kustannukset.</i>				
		Kanslian ja kouluhuoneistojen vuokrat, arviolta	65,000	—		
		Opetustarpeet, arviolta	25,000	—		
		Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin, arviolta	9,000	—		
		Uusia koulu-huonekaluja ja vanhojen korjaus, arviolta.	7,000	—		
		Polttopuut ja niiden hakkaus, arviolta	44,000	—		
		Valo, arviolta	22,000	—		
		Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille, arviolta	32,000	—		
		Puhtaanapito, arviolta	42,000	—		
		Koulutalojen ja huoneistojen kunnossapito ja korjaus, arviolta	25,000	—		
Valt:n päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—		
S:n 15/3 1905	b	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvain lasten käyttämiseksi kaupungin kansakouluissa, arviolta	1,500	—		
	c*	Huonekalut Toukolan koulurakennukseen	7,000	—		
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. maan kansakouluopettajakunn.: 80 opettajalta à 50 mk 4,000: — 213 opettajattarelta à 37: 50 7,987: 50	11,987	50		
	c & d	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatus-työ ja arvaamattomat menot, arviolta	8,000	—		
	c	Määräraha matkastipendeiksi	2,000	—		303,187 50
		— Smk 1,161,320: — —				
			Siirto	—	—	5,391,570 40

			Siirto	—	—	5,391,570	40
5. Tylsämielisten lasten kasvatustuloslaitos.							
Valt:n päät. 11/10 1898	b	Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan . . .		—	—	4,500	—
6. Pahantapaisten lasten turvakodit.							
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Bromarvin Bengtsärin kasvatuslaitos, arviolta		20,900	—		
		Sipoon kasvatuslaitos, arviolta		9,700	—		
S:n 15/10 1901	} b & c	Nummen kasvatuslaitos, arviolta		8,900	—		
S:n 30/12 1907		Lohjan kasvatuslaitos, arviolta		8,800	—		
S:n 22/12 1903	} b & c	Wanajan kasvatuslaitos, arviolta		10,700	—		
S:n 30/12 1907		Porvoon pitäjän kasvatuslaitos, arviolta		9,100	—		
S:n 29/12 1905	} b & c	Kemiön kasvatuslaitos tyttöjä varten, arviolta		11,000	—		
S:n 30/12 1907		Sammatin pikkukoulu		9,100	—		
S:n 22/12 1903	} b & c	Sipoon s:n		5,000	—		
S:n 30/12 1907		Yksityisten hoidettaviksi annettaita, arviolta		7,000	—		
S:n 20/12 1899	} b & c	Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n		150	—	100,350	—
S:n 15/10 1901							
7. Kansankirjastot ja lukusalit.							
1886 v:n menosääntö	} b	1 Kirjastonhoitaja		4,000	—		
Valt:n päät. 3/4 1889			2 Amanuenssia, palkkiota à 1,700:—	3,400:—			
S:n 28/12 1906	} c	korotusta 10 vuoden palveluksesta à 340	680:—	4,080	—		
			Siirto	8,080	—	5,496,420	40

			Siirto	8,900 —	5,496,420 40
			3 Amanuenssia, palkkio	1,700: —	
			1 Amanuenssi, palkkio	1,000: —	
			korotusta 10 vuoden		
			palveluksesta	200: —	
		c	1 Amanuenssi, palkkio	1,000: —	
			korotusta 5 v:n palv.	100: —	
			2 Amanuenssia, palkkio	1,000: —	
			3 Ylimäär. s:n à 765: —	2,295 —	
1886 v:n menosääntö	} Valt:n päät. 20/12 1888	b	1 Vahtimestari, paitsi vapaata		
			asuntoa ja polttopuita	900 —	
S:n	30/12 1907	b	1 Toinen vahtimestari	1,200 —	
S:n	27/12 1895	} b	1 Talonmies, paitsi vapaata asun-		
S:n	28/12 1906		toa ja polttopuita	360 —	
S:n	20/12 1902	} b	1 Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa		
S:n	30/12 1907		ja polttopuita	900 —	
S:n	29/12 1896	} b	1 Töölön haaraosaston johtaja	900 —	
S:n	30/12 1907				
S:n	22/12 1898	} b	Tehtaankadun N:o 36 haaraosast-		
S:n	26/9 1899		on johtaja, paitsi vapaata asun-	200 —	
S:n	8/10 1907	b	1 Hermannin haaraosaston joh-		
			taja, paitsi vap. asuntoa, poltto-		
			puita ja valoa	600 —	
			1 Sörnäisten haaraosaston johtaja,		
			palkkiota	1,800 —	
			1 Sörnäisten haaraos. amanuenssi	1,000 —	
			1 Ylimääräinen amanuenssi Sörn-		
			näisten haaraosastossa	765 —	
S:n	26/9 1899	} b	1 Sörnäisten haaraosast. vahtimes-		
S:n	14/6 1906		tari, paitsi asunt., polttop. ja valoa	720 —	
S:n	30/12 1907		3 haaraosastojen siivoojat., paitsi		
			asunt., polttop. ja valoa à 100 mk	300 —	
			Haaraosastohuoneuksien vuokra	7,100 —	
			Kirjat, aikakauskirjat ja sano-		
			malehdet ynnä sitominen, arvi-		
			olta	20,000 —	
		c*	Apulaiset luettelonteossa	2,500 —	
		} c	Polttopuut ja valo, arviolta	8,450 —	
			Palovakuutusmaksut, arviolta	300 —	
			Lumenajo, arviolta	500 —	
		c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia		
			menoja, arviolta	4,200 —	72,470 —
			Siirto	— —	5,568,890 40

			Siirto	—	—	5,568,890	40
		8. Muut kansanvalistustarkotukset.					
	c	Määräraha Ruotsalais. teatterille	5,000	—			
		S:n Suomalaiselle s:n	5,000	—			
		S:n Folkteaterille s:n	3,000	—			
		S:n Osakeyhtiö Helsingin Filharmoniselle Seuralle	12,000	—			
		S:n Hels. Torvisoittokunnalle	10,000	—			35,000
		— Smk 1,547,601: 66 —					
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.					
		1. Kyydinpito.					
Kuv. resol. ¹⁴ / ₄ 1908 Kontrahti ²¹ / ₂ 1907	b	Urakka, 4 à 6 hevosta, arviolta	—	—		2,600	—
		2. Kruununverot.					
Resol. Kaup. valit. ¹⁹ / ₁₂ 1757 § 58 K. Sin res. ¹⁵ / ₆ 1899	b	Karjaverot ja kylvömaksu	—	—		54	96
		3. Majoitus.					
Majoit. ohjes. ¹⁹ / ₁ 1876 Valt:n päät. ¹¹ / ₃ 1879	b	Majoituskustannukset, arviolta	—	—		364,655	—
		4. Majoituslautakunta.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	b	1 Puheenjohtaja	2,000	—			
		1 Sihteeri	2,000	—			
		1 Majoitusmestari	2,000	—			
		1 Kielenkääntäjä	1,200	—			
		1 Vahtimestari	800	—			
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	600	—		8,600	—
		— Smk 375,909: 96 —					
			Siirto	—	—	5,979,800	36

				Siirto	—	—	5,979,800	36	
XI. Vesijohto.									
1. Hallinto ja käyttö.									
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{29/3} 1892 S:n ^{22/10} 1907	} b & c	1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	10,000:—						
		Palkankorotusta 5 v:n palveluks. ^{1/6} :sta 1909 matkaravoja, arviolta	583: 33 500:—						
S:n ^{5/12} 1887	} b & c	1 Apulainen, palkkaa		11,083	33				
S:n ^{21/12} 1900		c	1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	6,000					
S:n ^{13/12} 1892	} b & c	1 Kirjanpitäjä palkkaa	4,800						
S:n ^{21/12} 1897		c	Ylimääräisiä konttori- ja piirusta- taja-apulaisia, arviolta	9,000					
S:n ^{28/12} 1906		} b & c	1 Työmestari, paitsi vapaata asun- toa ja polttopuita	2,400					
S:n ^{29/12} 1890	c		1 Putkimestari katujen putkiverk- koa varten, palkkaa	3,600					
S:n ^{20/12} 1902	} b	c	1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000					
		c	1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400					
S:n ^{19/12} 1899		} b	1 Ylikoneenkäyttäjän, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita 2,700:— mieskohtaista lisäystä 300:—	3,000					
S:n ^{28/12} 1906	} b & c		2 Ensim. koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttop., à 2,000:—	4,000					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{19/12} 1899		} b & c	2 Toista koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,700:—	3,400					
S:n ^{19/12} 1899	} b & c		4 Apulaiskoneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,200:—	4,800					
S:n ^{29/12} 1891		} b	1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	500					
S:n ^{29/12} 1902	c		Pumppulaitoksen käyttökustan- nus, arviolta	50,000					
			Siiviläin käyttökustannus, ar- violta	10,000					
			Seisotusaltaiden käyttökustannus, arviolta	20,000					
	Vesimittarien lukeminen ja tar- kastus, arviolta		9,500						
	Mittaukset ja tutkimukset laajen- nuksia varten, arviolta		1,500						
	Palovakuutusmaksut, arviolta		2,000						
				Siirto	157,983	33	5,979,800	36	

		Siirto	157,983 33	5,979,800 36
Kontrahdin muk.	b	Vuokra suojelusalueesta Vantaanjoen ääressä	350 —	
K. S:in resol. 7/6 1895	}	b Vuokra Vanhankaupungin Silta-	650 —	
S:n s:n 9/6 1908		saaresta		
Kontrahti 5/6 1895	b	Vesijohtokonttorin huoneuston vuokra ynnä siivoaminen ja valo, arviolta	5,000 —	
	c	Tarverahoja, arviolta	4,000 —	
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	800 —	
		Kustannuksia laboratorion, arviolta	2,500 —	
		Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakamisesta ja perimisestä, arviolta	900 —	
	c*	Kustannuksia hevosaltaiden hoidosta, arviolta	3,000 —	
		Kustannuksia yksityisistä johtoyhdistyksistä ja vesimittarien asettamisesta, arviolta	95,000 —	270,183 33
		2. Kunnossapito ja korjaus.		
	c	Vesijohtojen rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtotorvien korjaus ja ylläpito, arviolta	30,000 —	
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000 —	36,000 —
		3. Uutisrakennuksia.		
K. S:ns resol. 8/7 1908	b*	Vanhankaupungin pikasuodatuslaitos	610,000 —	
	c*	Vieläkin kahden pikasuodattimen asettaminen, arviolta	55,000 —	
		S:n yhden sähkömoottoripumpun s:n, arviolta	6,500 —	671,500 —
		Siirto	— —	6,957,483 69

			Siirto	—	6,957,483 69
			4. Vesijohtoverkon laajennus ja vesimittarien osto.		
Valt:n päät. % 1908	b*	Vesijohto Fredriksberginkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70 ensinmainit. kad. alle.		2,800 —	
		S:n Koulukujan alle		2,250 —	
		S:n Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankadun alle E. Esplanaatikadulta Ratakadulle (putkien vaihdos)		46,300 —	
		S:n Uudenmaankadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)		7,600 —	
		S:n Ison Roobertinkadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)		8,800 —	
		S:n Ludviginkadun alle (putkien vaihdos)		2,000 —	
		S:n Eerikinkadun alle Fredrikin- ja Yrjönkadun välille sekä Annankadun alle Eerikin- ja Kansakoulukadun välille (putkien vaihdos)		8,400 —	
	c*	S:n Vilhonkadun alle Rautatien- torin varrella sekä Mikonkadun alle osotteesta 22 Vilhonkatuun asti (putkien vaihdos)		3,900 —	
		S:n Liisankadun alle Unionin- ja Nikolainkadun välille (putkien vaihdos)		6,700 —	
		S:n Kirkkokadun alle Nikolain- ja Ritarikadun sekä Konstantininkadun ja Pohjois-Rannan välille (putkien vaihdos)		4,700 —	
		S:n Pengerkadun alle Vaasan- ja Fredriksberginkadun välille sekä viimeksi main. kadun alle osotenumeroon 4 ja Pengerk. välille		12,400 —	
		S:n Karjalankadun alle tontista N:o 15 Porvoonkadulle asti		3,550 —	
		S:n Ehrensverdintien alle tontista N:o 17 Laivurinkadulle asti		9,600 —	
			Siirto	119,000 —	6,957,483 69

			Siirto	31,400 —	7,386,383 69
	c*	Työkalujen ja kaluston osto, arviolta		9,000 —	
		Putkiverkon sulkuventtiilein ja palopostien täydennys, arviolta		2,000 —	
		Hevosten juottoaltaan asettamisen Hietalahden satamaan, arviolta		1,200 —	43,600 —
		— Smk 1,450,183: 33 —			
XII. Kauppahallit.					
1. Rantatorin kauppahalli.					
Valt:n päät. 29/10 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: —			
		vaatetusapua 150: —	1,500 —		
c	c	1 Renki, palkkaa	1,200 —		
		Valaistus, arviolta	3,300 —		
		Sekalaisia kuluja, s:n	420 —		6,420 —
2. Hietalahdentorin kauppahalli.					
Valt:n päät. 22/12 1903 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: —			
		vaatetusapua 150: —	1,500 —		
c	c	Puhtaanapito, arviolta	600 —		
		Valaistus, arviolta	3,100 —		
		Sekalaisia kuluja, arviolta	350 —		5,550 —
3. Läntisen Rantakadun N:o 10 kauppahalli.					
Valt:n päät. 30/12 1904 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: —			
		vaatetusapua 150: —	1,500 —		
c	c	Puhtaanapito, arviolta	240 —		
		Valaistus, s:n	1,500 —		
		Sekalaisia kuluja, s:n	260 —		3,500 —
		Siirto	—	—	7,445,453 69

			Siirto	—	—	7,445,453 69		
			4. Kasarmintorin kauppahalli.					
Valt:n päät. ^{28/12} 1906 S:n ^{30/12} 1907	}	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350:—					
			vaatetusapua 150:—	1,500	—			
	}	c	Puhtaanapito, arviolta	800	—			
			Valaistus, s:n	3,500	—			
			Sekalaisia kuluja, s:n	350	—	6,150		
			— Smk 21,620: — —					
			XIII. Yleiset työt.					
			1. Rakennukset ja talot.					
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	}	c*	Lumenkuljetus kaup. taloista	6,000	—			
			Korjaustöitä Tulli- ja Pakkahuoneessa Katajanokalla	5,700	—			
			Pohja-arkkujen vahvistaminen y. m. korttelissa N:o 181	7,200	—			
			Seurahuoneen ulkokaton korjaus ja ulkopuolinen maalaus y. m. Raatihuoneen uusi vesikatto, sähköjohdot y. m. korjaukset	11,500	—			
			Erinäisiä ulko- ja sisäpuolisia korjauksia Polisilaitoksen hallussa olev. huoneustoissa Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä	7,950	—			
			Erinäisiä korjaustöitä Kansankirjaston talossa	5,900	—			
			Erinäisiä korjauksia Pohjoisessa ja Eteläisessä Palotornissa sekä paloasemilla	6,370	—			
			Erinäisiä korjauksia Marian sairaalassa	15,700	—			
			Länsi Rannalla olevan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen korjaus	11,875	—			
			Kasarmintorin kauppahallin ulkopuolinen korjaus (vesikatto)	8,000	—			
					Siirto	95,295	—	7,451,603 69

			Siirto	95,295	—	7,451,603	69
		c*	Erinäiset sisustustyöt L. Rannan tullikamarin haaraosastolla . . .	11,820	—		
			Katajanokan tavaravajain korjaus	2,085	—		
			Tarkastuspaviljongin ulko- ja sisäpuolinen korjaus sekä kaapit	3,000	—		
			Makasiinirannan tavaravajan korjaukset	955	—		
			Erinäisiä korjauksia	44,825	—	157,480	—
			<i>Uutisrakennuksia.</i>				
Valtn päät. 28/4 1908	b*		Makasiinikadun tavaravajan korrottaminen	260,000	—		
		c*	Lisämääräraha poliisiasemaa varten Pengerkadun tontille N:o 5 kortt. N:o 331 Kalliassa	80,000	—		
			Saman maalaus ja linoleumityöt	9,000	—		
S:n 16/6 1908	b*		Toukolan uusi kansakoulutalo	35,000	—		
S:n 8/9 1908	b*		Uusi asunto Helsingin puutarhurimestarille	40,000	—		
		c*	Uusi poliisivahtitupa Vanhaankaupunkiin	6,500	—		
S:n 28/4 1908	b*		Lämpöjohtokeskus Marian sairaalaan	29,200	—		
		c*	Lisämääräraha vaivaistalon sairaalaa varten	2,000	—		
S:n 11/2 1908	b*		Uusi Työ- ja vaivaistalo	500,000	—		
S:n 12/6 1907	b*		Kunnallisten työväenasuntojen rakentaminen Leppäsuolle ja Kallioon	175,750	—		
S:n 8/9 1908				150,000	—		
		c*	Uusi kansskoulutalo Ratak. varr. Lisämääräraha Tehtaankadun kansakoulua varten	38,000	—		
			Sörnäisten kansankirjast. haaraos. Uusi kaasutehdas	80,000	—	2,500,000	—
S:n 8/9 1908	b*		Kaasutehtaan kehäjohto	494,000	—		
S:n 4/6 1907	b*		Kunnallinen sähkötehdas	300,725	24		
		c*	Käymälä kivistä Nikolainkadun kansakoulun pihalle	10,000	—	4,710,175	24
			Siirto	—	—	12,319,258	93

		Siirto	—	12,319,258 93
		2. Kadut ja yleiset paikat.		
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>		
		Osan Saunakatua kiveäminen parhailla tellikkakivillä asfalttiin	30,000	
		Ketokivillä kivetyn Kauppatorin länsiosan eteläisen kolmion s:n s:n	9,000	
		Rahapajanrannan tavarasuojain N:o 1 ja 2 välisen tellikkakivityksen osittainen uudestikiveäminen	4,100	
c*		Ajo- ja käyntiteiden korjaus Kansakoulukadun tontin N:o 3 vierellä sekä kansakoulutontin vierellä sanotun kadun varrella . .	1,600	
		Rautatien pohjoisosan ketokivityksen uudesti kiveäminen.	16,400	
		Erinäisten kaiteitten uudestirakennus ja korjaus kaupungille kuuluvain katuosain vierellä . . .	14,000	
		Pitkän sillan kannen korjaus . . .	3,900	
		Eläintarhan kelkkamäen korjaus	1,400	
c		Erinäisiä korjauksia	15,000	95,400
		<i>Uutistytöt.</i>		
		Kaupungille kuuluvan osan Laiturinkatua Tehtaan- ja Merikadun välillä kiveäminen ketokivillä	13,200	
		Kaupungille kuuluvan osan Kruunuvoorenkatua korttelin N:o 191 viereltä samoin samoin . .	1,900	
c*		Tellikkakivillä kivetyn jalkakäytävän laittaminen Päävahdintorin kaakkoisosaan Katajanokan sillan ja P. Esplanaadin välille .	1,000	
		Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Haapaniemen- ja Lintulahdenkadun välillä	21,600	
		Siirto	37,700	12,414,658 93

			Siirto	37,700	12,414,658	93
			Porthaninkadun makadamoiminen kansakoulutontin N:o 9 vierellä 4:nnellä linjalla	1,800		
			Kaupungille kuuluvan osan Säästöpankinrantaa tasoitus ja makadamoiminen	14,000		
			Helsinginkadun korotus tonttien N:o 3, 5 ja 7 viereltä	4,100		
			Vesilinnankadun tasoitus korttelin N:o 372 viereltä	15,600		
			S:n Vaasankadun puolelta leveydeltään Vesilinnan- ja Sturenkadun välillä	4,700		
			S:n Pengerkadun Vaasan- ja Fredriksberginkadun välillä	54,300		
		c*	S:n Pääskynpesänkadun	25,000		
			S:n Ehrensärdintien	14,000		
			S:n Wecksellintien	8,000		
			S:n Armfeltintien	14,000		
			S:n Rehbindertien, Armfeltintien itäpuolelta	12,400		
			S:n Galitzinintien	5,100		
			S:n Chydeniuksentien	4,200		
			S:n Runeberginkadun Länsi Vientotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjeldalinkadun välillä	82,700		
			S:n Töölönkadun Cygnaeuksen- ja Teurastushuoneentien välillä	58,000		
			S:n Dagmarinkadun Museo- ja Nervanderinkadun välillä	56,300		
Valt:n päät. $\frac{2}{10}$ 1908		b*	S:n Vallilan alueen	77,600	489,500	
			3. Kanavat ja viemärit.			
			<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
		c	Erinäisiä korjauksia	15,000		
			Täydennyksiä	5,000		
		c*	Ulko- Meilahden suon ojitus	400	20,400	
			<i>Uutistyt.</i>			
Valt:n päät. $\frac{2}{10}$ 1908		*b	Fredriksberginkadun alaisen kanavan jatkaminen sanotun kadun tontille N:o 70	1,900		
			Siirto	1,900	12,924,558	93

			Siirto	1,900	12,924,558	93
Valt:n päät. 9/10 1908	b*	Viemärikanava Pengerkadun alle tontilta N:o 5 korttelissa N:o 359 Sörnäisten haararadan viereiseen kanavaan.		5,100		
		Samoin Ehrensvärdintien alle tontilta N:o 21 Armfeltintien varrella sekä tontilta N:o 17 Laivurinkadun alaiseen kanavaan.		9,800		
		S:n Wecksellintien alle tontilta N:o 3 Speranskyntien vierelle.		1,900		
		S:n Armfeltintien alle tontilta N:o 7 Tehtaankadun varrella sekä tontilta N:o 5 Speranskyntien varrella.		18,300		
		S:n Rehbinderintien alle tontilta N:o 5 Laivurinkadun varrella.		6,700		
		S:n Galitzinintien alle tontilta N:o 5 Rehbinderintien varrella.		2,750		
		S:n Runeberginkadun alle Isolta torilta Länsi Viertotien alaisen kanavaan sekä tontilta N:o 33 Fjälldalinkadulla, ynnä tontilta N:o 31 Lutherinkadulle.		27,600		
	c*	S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa N:o 446 Hesperiankadulle.		9,000		
		S:n Hesperiankadun alle Töölönkadun ja L. Viertotien välillä.		1,500		
		S:n Dagmarinkadun alle Nervanderin- ja Museokadun välillä.		7,200		
		S:n L. Viertotien alle Karhunkadulla tontille N:o 42 korttelissa N:o 505 sekä tonttien N:o 49 korttelissa 520 ja N:o 43 korttelissa N:o 521 välillä.		19,500		
		S:n L. Viertotien alle tontilta N:o 8 korttelissa N:o 446 tonttiin N:o 22 korttelissa N:o 462 sekä Hesperian puiston halki Viertotieltä Töölölahteen.		24,000		
		Viemärikanava Karjalankadun alle tontilta N:o 15 Porvoonkadun alaiseen kanavaan.		3,500		
Valt:n päät. 9/10 1908	b*	Viemärikanavat Vallilan alueelle		53,600	192,350	—
		Siirto	—	—	13,116,908	93

		Siirto	—	—	13,116,908 93
		4. Tiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
c		Erinäisiä korjauksia	—	—	10,000 —
		5. Vientotiet.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
c		Erinäisiä korjauksia	—	—	15,000 —
		6. Satamat.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
c	}	Erinäisiä korjauksia	20,000	—	
		Alasmenosillat jälle ynnä aidat pitkin laitureja ja jäärailoja	5,000	—	
		Satamain ruoppaus	20,000	—	
		Hietalahden sisäsatamassa olevan puisen rantasillan korjaus	2,000	—	
c*	}	Hietalahden laiturin ulkopuolisten nojain uudistaminen	3,000	—	
		P. Satam. olev. T-muotoisen laitu- rin kansituks. uudesti rakentam. Makasiinirann. lankkukann. uudist. 25 tonnin nostokranan viereltä	5,800	—	
			4,300	—	60,100 —
		<i>Uutistytöt.</i>			
	}	Lisämääräraha Katajanokanlaitu- rin uudestirakentamiseen	120,000	—	
		Laituriaitauksen teettäminen Ha- kaniemen rannan pohjoisosaan	80,000	—	
c*		S:n väliaikainen purkauslaituri Ruoholahteen	4,000	—	
		Veneenkytkysiltain teettäminen erinäisiin Satamakonttorin osot- tamiin paikkoihin	3,000	—	207,000 —
		Siirto	—	—	13,409,008 93

		Siirto	—	—	13,409,008	93
		7. Istutukset.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Istutusten ja puutaimistojen kunnossapito	80,000	—		
		Aitauksien s:n	3,000	—		
	e*	Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—		
		Talvipuutarhan ylläpito	6,000	—	92,500	—
		<i>Uutistytöt.</i>				
Valt:n päät. 12/3 1907	b*	Kapteenin- ja Tehtaankadun välisen avonaisen paikan tasotus	3,580	—		
		Tasotustöiden jatkaminen Tokantorilla	4,000	—		
		Tasotustöiden jatkaminen Haapaniemen puistikossa	4,000	—		
	e*	Tasotustöiden jatkaminen Eläintarhan urheilukentällä	15,000	—		
		Kelkkaratojen järjestäminen	1,600	—		
		Leikkikenttä Punanotkoon	10,000	—		
		Koulutorin varust. istutuksilla	2,785	—		
		Taimitarhan järjestelyn jatkaminen Savilan huvilapalstalla	2,700	—	43,665	—
		<i>Kustannukset varapuutarhan perustamisesta Eläintarhaan.</i>				
	e*	Ulkohuoneen rakentaminen	4,500	—		
		Lämmittäjän asunnon sisustaminen	850	—	5,350	—
		8. Puhtaanapitolaitos.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000	—		
		Vahtien palkat	5,200	—		
		Makkien ja käymälän kunnossapito	12,000	—		
		Siirto	22,200	—	13,550,523	93

		Siirto	22,200 —	13,550,523 93
	c	Makkien ja käymäläin korjaus	2,000 —	
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuks. y. m. puhtaanapito	95,000 —	
		Kaupungin keskikatuojen kasteleminen	10,000 —	
		Viertoteiden puhtaanapito	30,000 —	
		Kaivopuiston s:n	1,000 —	
		Teiden s:n	16,000 —	
		Venhevalkamain s:n	700 —	
		Jäiden s:n	1,500 —	178,400 —
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.		
	c	Palkkoja, miehistö ja ajomiehet	102,500 —	
		10 hevosen ruoka	7,600 —	
		Sekal. menoja desinfioimistarpeisiin ja työkaluihin y. m.	6,300 —	
		Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkisäiliöiden ja kansien korjaus	12,080 —	
		Rautatierahteja	20,000 —	
		Ostettava:		
	c*	200 makkiastiaa kansineen sekä 200 rikkalaatikkoa galvanoidusta pellistä	15,450 —	
		10 käväistysten kuljetusrattaat	3,000 —	166,930 —
		10. Työkalut.		
	c	Erinäisiä ostoja ja korjauksia	7,000 —	
		Höyryruoppaajaan kuuluvan proomun korjaus	6,000 —	
	c*	Uuden kauhan osto höyryruoppaajaan	2,500 —	
		3 Kuljetusproomun korjaus	7,500 —	
		Uusi höyrykattila ruoppauselevaattoriin sekä 4 paria uusia taittopyöriä siihen	5,000 —	
		2 uutta etupyörää höyryjyrään y. m.	1,500 —	
		Uuden teodolit:n osto	600 —	30,100 —
		Siirto	— —	13,925,953 93

		Siirto	—	13,925,953 93
II. Sekalaista.				
	c	Pesulaiturien, halkomittojen y. m. kunnossapito	9,000 —	
		Erinäistä pesuhuoneiden korjaukseen ja hoitoon kuuluvaa . . .	5,000 —	14,000 —
		— Smk 6,488,350:24 —		
XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.				
Maistr. päät.	18/2 1863	b Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266 67	
S:n	30/10 1867	b Kaup. viskaalinleski I. C. Winter	300 —	
Valt:n päät.	9/2 1875	b Raatimies H. L. Chronsin 3 lasta	600 —	
S:n	9/5 1893	b Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400 —	
S:n	28/4 1908	b Huutokaupan rahastonhoit. leski Fredrika Wilhelmina Lindman	360 —	
S:n	16/3 1898	b Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	120 —	
S:n	3/10 1893	b Rahatoimikamarinsihteerin O. Ehrströmin leski ja alaikäinen poika	800 —	
S:n	16/5 1899	b Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120 —	
S:n	19/11 1895	b Metsänvartijaleski Maria Eriksson	120 —	
S:n	3/12 1895	b Kaup.palvelijanleski E. J. Tång	120 —	
S:n	20/10 1896	b Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450 —	
S:n	6/6 1905			
S:n	22/4 1902	b Satamavahtimestar.leski Eva Haggman	144 —	
S:n	26/5 1903	b Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120 —	
S:n	20/2 1903	b Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	600 —	
S:n	30/12 1907			
S:n	20/5 1904	b Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400 —	
S:n	8/3 1904	b Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	120 —	
S:n	13/9 1904	b Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120 —	
			Siirto	5,160 67
				13,939,953 93

			Siirto	5,160 67	13,939,953 93
Valt:n päät.	15/3 1905	b	Opettajatar Maria Hertz.	1,000	—
S:n	9/8 1905	b	Siivoojatar K. C. Sundmark . . .	300	—
S:n	9/5 1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Ny- holm ja hänen lapsensa	300	—
S:n	12/12 1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200	—
S:n	20/12 1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lind- gren	230	—
S:n	13/2 1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hau- sen	3,000	—
S:n	21/5 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja kunnallisneuvos C. E. Deger- holm	4,500	—
S:n	21/5 1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	—
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	—
S:n	13/11 1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lind- berg	1,200	—
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin . . .	1,200	—
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin	600	—
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg . . .	600	—
S:n	13/11 1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	—
S:n	13/11 1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	—
S:n	27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon talou- denhoitajatar Maria Sofia Ek- holm	500	—
S:n	26/3 1907	b	Ent. vahtimest. G. A. Winqvist . . .	1,000	—
S:n	4/6 1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törn- ström	400	—
S:n	11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hassel- berg	600	—
S:n	3/9 1907	b	Työmies Ananias Adamsson	400	—
S:n	17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfin Johansson ja hänen alaik. poikansa Leonard Waldemar	204	—
S:n	8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720	—
S:n	10/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Aman- da Cajander	1,200	—
S:n	14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—
			Ent. ulosottoapulainen Gustaf Nordman	1,200	—
			Siirto	32,274 67	13,939,953 93

			Siirto	32,274 67	13,939,953 93
Valt:n päät. ²⁸ / ₁ 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Ahlqvist		300 —	
S:n ¹¹ / ₂ 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall.		400 —	
S:n ²⁵ / ₂ 1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa		450 —	
S:n ²⁸ / ₄ 1908	b	Kirvesmies Johan Ävist		400 —	
S:n ¹⁶ / ₆ 1908	b	Kaasutehtaantyömies David Ellenberg		400 —	
		S:n Jakob Wänthär		400 —	
		Alaikäinen Aimo August Löfgren		120 —	
		— Smk 34,744: 67 —			34,744 67
XV. Sekalaiset menot.					
Valt:n päät. ⁹ / ₁₀ 1875	b	Kaupungin tilien tarkastamiseen.		4,100 —	
S:n ¹⁴ / ₁ 1902	b	Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmukseen		800 —	
		Polttoainetta, arviolta		15,000 —	
	c	Valaistus, siihen luettuina juhla-			
		valaistukset, arviolta		9,000 —	
		Myrskyvaroitussähkösanomat, arv.		250 —	
		Palovakuutusmaksut, arviolta		12,000 —	
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-			
S:n ²¹ / ₁₂ 1897		kokoelman julkaisemisesta		2,200 —	
S:n ¹⁷ / ₁₂ 1907	b	Määräraha henkikirjurille, arvi-			
		olta		4,000 —	
	c	S:n henkikirjurin huoneuksen siis-			
		timiseen		180 —	
S:n ²⁹ / ₁₁ 1904	b*	Palkkiota sähköteknilisistä kat-			
		sastuksista, arviolta		500 —	
Helsingin kalastus-		Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsi-			
sääntö ¹ / ₂ 1890		jalle, arviolta		900 —	
Valt:n päät. ²¹ / ₁₂ 1897	b	Puutavarain lauttauksen valvomi-			
		sesta kaupungin satama-alueella		150 —	
S:n ²⁷ / ₂ 1906	b	Kustannuksia Guntähdestä, Mei-			
		lansista, Grejuksesta Oulunky-		7,000 —	
	c	lästä ja Böhlestä arviolta			
		Kustannuksia Henrik Borgströmin		1,400 —	
		kansanpuist. Turholmassa, arv.			
	c	Palkkio talonisännöitsijälle		1,200 —	
		Siirto	58,680 —	13,974,698 60	

			Siirto	58,680	—	13,974,698	60
Valt:n päät. 24/11 1885 S:n 2/12 1907	}	b	Määräraha lainoppineelle varattomien avustajalle	4,000	—		
		c	Määräraha Vankilayhdistyksen turvakodille	600	—		
S:n 26/5 1903	}	b	Määrär. Vankilayhd:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600	—		
S:n 6/10 1908		b	Määräraha Kaupunginlähetykselle miesten työlaitoksen ylläpitoon	3,000	—		
1886 v:n menosääntö	}	b	Samoin naisten työlaitoksen	5,000	—		
Valt:n päät. 28/12 1876 S:n 22/12 1903 S:n 26/3 1907				2 rankkuria, paitsi vap. asuntoa, palkkiota à 720: —	1,440	—	
Rhkn erit. päätös	}	b	Vahingonkorvaus työntekijöille ruumiinvammasta	1,515	60		
Valt:n päät. 30/12 1907		b	Määräraha huoneuston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talossa N:o 16	4,000	—		
	}	c	Normaalikellojen kunnossapito	1,630	—		
		c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	8,000	—		
S:n 21/12 1897	}	b	Telefonimaksut, arviolta	5,500	—		
S:n 30/12 1907				Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000	—	
S:n 10/12 1899	}	b	Puolipäivätunnin merkinanto	300	—		
		c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	75,000	—		
	}	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräämisen mukaan	200,000	—	370,265	60
			— Smk 370,265:60 —				
			Yhteensä Smk	—	—	14,344,964	20

		Tulot.			
		Käytettävänä olevaa säästöä edelliseltä vuodelta ei edellytetä . . .		—	—
		I. Korot.			
		<i>c</i>	Vesijohtolainaobligatsioneista, arviolta	13,700	—
		<i>b</i>	Tonttilunastuksista, arviolta . . .	450,000	—
Lahjoituskirjain muk.		<i>b</i>	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta . .	18,000	—
		<i>c</i> {	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	15,000	—
			Valaistuslait:sen ennakkomaksuja	15,000	—
					511,700
		II. Tontinlunastukset.			
Valt:n päät. $\frac{2}{3}$ 1893		<i>b</i>	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	650,000
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.			
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.			
K. Sin res. $\frac{12}{1}$ 1879		<i>b</i>	Arviolta	—	1,800
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.			
Kunink. vakuutus $\frac{23}{2}$ 1789 § 1 ja 4	} K. Asetus $\frac{9}{12}$ 1873 § 6	<i>b</i>	Vuokria rakennuksista ja tiloista	165,000	—
Lunastuseht. muk.		<i>b</i>	Vuokria Kaivopuistonalueesta, arviolta	15,000	—
Kontrahdin muk.		<i>b</i>	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjottaman Alppipaviljongin vuokra	6,000	—
Sm s:n		<i>b</i>	Seurahuoneen vuokra	44,800	—
			Siirto	230,800	1,163,500

Kirjain ilmoittaa tulon laadin kun- nalliseen mukaa- n.

			Siirto	230,800	—	1,163,500	—
K. S:n päät. ^{11/11} 1884 Valt:n päät. ^{29/10} 1888	} b	Vuokra myyntipaikoista toreilla, arviolta		31,000	—		
		b Poliisin virkahuoneet ja tallit kaupungin omistamissa talois- sa		42,975	—		
Kontrahdin muk.	} b	Vuokra huoneustoista Vuorimie- henk. N:ossa 9		6,400	—		
		Erinäisiä vuokria, arviolta		11,000	—		
S:n sn	} b	Vuokra myymälöistä ja myymälä- pöydistä, arviolta		5,000	—		
		Vuokra kauppahallien myyntipai- koista, arviolta		85,000	—		
		Uimahuonemaksuja, arviolta		500	—		
		Kalavedenmaksuja, arviolta		1,500	—		
	} c	Heinäkorjuu- ja laidunmaksut, arviolta		150	—		
		Satunnaiset sekä kenttien vuokrat, arviolta		35,000	—	449,325	—
		3. Kaupungin maatilat.					
Kontrahdin muk.	} b	Oulunkylä, Böhle, Norrgård, Sö- dergård ja Reimars, vuokra, arviolta		—	—	16,000	—
		— Smk 467,125:—					
		IV. Tonttiverot.					
	} b	Arviolta		—	—	3,700	—
		V. Tuloa tuottavat oi- keudet.					
K. Asetus ^{31/12} 1877 K. julist. sam. p:ltä	} c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi mää- rättyiltä tavaroilta, arviolta		290,000	—		
		K. julist. ^{1/10} 1881 K. S:n kirjelmä ^{17/4} 1883	} c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tule- viltä, ylämaan kaupunkeihin määrättyiltä tavaroilta, arviolta		6,000	—
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	c	Liikennemaksut, arviolta		650,000	—		
S:n s:n	c	Mittausmaksut, arviolta		1,500	—		
Valt:n päät. ^{1/8} 1876	c	Makasiininvuokra, arviolta		7,500	—		
			Siirto	955,000	—	1,632,525	—

		Siirto	955,000	—	1,632,525	—
		Satamamaksut, arviolta	235,000	—		
		Siltamaksut, arviolta	8,000	—		
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Nostorananmaksuja, arviolta	1,000	—		
		Painolastimaksuja, arviolta	100	—		
		Punnitsemismaksuja, arviolta	2,000	—		
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksut ruokata- varain myynnistä aluksesta, ar- violta	2,400	—		
Useat K. Sin resol. K. Asetus ²⁴ / ₇ 1883	c	Biljaardimaksut, arviolta	600	—		
	c	Perunkirjoitusprosentit, kaupun- gin osuus, arviolta	100,000	—		
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentit, kaupun- gin vaiwaisten osuus, arviolta	20,000	—		
	c	Kolehtirahat, arviolta	200	—		
	c	Erinäiset sakot, arviolta	200	—		
Kontrahdin muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700	—	1,327,200	—
VI. Sekalaiset tulot.						
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	40,000	—		
H:gin kunnall. sairaan- hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaa- lassa, arviolta	24,000	—		
		S:n s:n Humlebergin sairaal., arv.	1,000	—		
		S:n s:n Grejuksen sairaalassa, arv.	300	—		
	c	Tuloja desinfioimislaitoksesta, ar- violta	300	—		
	c	Desinfioimisesta kodeissa, ar- violta	3,000	—		
		Vaivashoitolaisten työt, arvi- olta	200	—		
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Tuloja työlaitoksesta, arviolta	10,000	—		
	c	Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta	2,000	—		
		Korvausta vaiwaisten ylläpidosta, arviolta	12,000	—		
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta	3,400	—		
H:gin kansakoulujen ohjes. ²⁵ / ₈ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892	c	Kansakouluoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600	—		
	c	Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, arviolta	1,500	—		
Kansankirj. säännöt ² / ₅ 1886	b	Kirjalainoista, arviolta	10,000	—		
K. Asetus ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	Koiraverot, arviolta	18,000	—		
		Siirto	126,300	—	2,959,725	—

			Siirto	126,300	2,959,725
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta		400	
	c	Vuokria kunnallisista työväenasunnoista, arviolta		34,600	
	c	Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta		2,500	
	c	Maksut kloseteista, arviolta		6,500	
	c	Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon		300	
	c	Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon		600	
Kontrahdin muk.	b	Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon		200	
	b	Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon		1,000	
	b	Apumaksu Kirurgisen sairaalantontin istutusten kunnossapitoon		700	
Pankkivalt. kirj. 6/7, 1892	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta	275:—		
		Säätytalosta	525:—	800	
K. Asetus 8/9 1899 K. Sin kirj. 9/8 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko-osuuksien (ynnä kaup. rahastonhoit. tul. osuudet)		7,246	
K. Asetus 18/1 1882	b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan Kruunu, tariffin mukaan, arviolta		361,960	543,106
VII. Valtioavut.					
K. Sin resol. 22/8 1907 S:n s:n	b	Kansakouluille		308,000	
	b	Kasvatustaloksille		11,900	
K. Sin resol. 10/2 1908	b	Katuvalaistukseen, arviolta		15,200	
K. Sin kirj. 10/5 1898	b	Palolaitokseen		21,000	
Knk. kirje 27/8 1779	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus		368	
K. Sin resol. 23/5 1901	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle		23,850	
K. Sin resol. 18/1 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle		11,000	
K. Asetus 9/9 1892 K. julist. 14/11 1894	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta		17,000	408,318
			Siirto	—	3,911,149

		Siirto	—	3,911,149
		VIII. Vesijohto.		
H:gin kaupungin vesi- johdon taksa ^{11/2} 1890	}	c	Vedenmyymisestä, arviolta	700,000
			Vuokra vesimittareista, arviolta	32,000
			Vesimaksuja hevosaltaista, arvi- olta	2,100
			Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta, arviolta	500
			c* Korvausta toimitetuista johdon- yhdistämisistä y. m., arviolta	115,000
			c Vuokrat vesijohdon maa-alueesta, arviolta	175
				849,775
		IX. Valaistuslaitos.		
		c	Kaasuteht. käytettäv. olev. voitto	170,275
			Sähkötehtaan käytettävänä olev. voitto	2,500
				172,775
		X. Puhtaanapitolaitos.		
		c	Talonomistajain maksut	92,000
		c	Kansakoulujen maksut	6,240
		c	Tulo lannan myymisestä, arvi- olta	10,000
				108,240
		XI. Lainat.		
		c*	(a) 1902 vuoden obligatsioonilai- nasta osotetaan:	
			Kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon	175,750
			Laiturirakennuksiin	200,000
			Uutta sähkölaitosta varten	300,725
			Siirto	676,475
				24
				5,041,939

		Siirto	676,475 24	5,041,939 —
	c*	(b) Laina kahta vuotta lyhemmäksi takasinmaksuajaksi: Makasiinirannan tavaravajan korotus	260,000 —	
		(c) Lainoja kahta vuotta pitemmäksi takasinmaksuajaksi: Uutta Työ- ja Vaivaistaloa varten	500,000 —	
		Uutta kaasutehdasta varten	2,500,000 —	
		Kaasutehtaan kehäjohto	494,000 —	
		Oulunkylän kartanon osto	143,000 —	
		Vesijohdon laajennus	1,100,400 —	5,673,875 24
	XII. Taksoitus.			
	d	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	— —	3,629,149 96
		Yhteensä Smk	— —	14,344,964 20

Helsingin kaupungin 1909 vuoden Meno- ja Tulosääntöehdotuksen yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	1,250,086	25	200,000	—	1,450,086	25
II	Kaupungin virastot	294,372	66	19,800	—	314,172	66
III	Kunnallishallinto	414,503	33	7,000	—	421,503	33
IV	Katu- ja laituri-alaistus	268,275	—	2,050	—	270,325	—
V	Palolaitos	145,610	—	3,800	—	149,410	—
VI	Poliisilaitos	287,527	61	3,000	—	290,527	61
VII	Terveys- ja sairaanhoito	637,088	56	38,205	33	675,293	89
VIII	Vaivashoito	484,970	—	—	—	484,970	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,515,241	66	32,360	—	1,547,601	66
X	Yleiset rasitukset	375,909	96	—	—	375,909	96
XI	Vesijohto	231,183	33	1,219,000	—	1,450,183	33
XII	Kauppahallit	21,620	—	—	—	21,620	—
XIII	Yleiset työt	561,705	—	5,926,645	24	6,488,350	24
XIV	Eläkkeet ja apurahat	34,744	67	—	—	34,744	67
XV	Sekalaiset menot	369,765	60	500	—	370,265	60
Yhteensä Smk		5,892,603	63	7,452,360	57	14,344,964	20
Tulot.		Vakinaiset menot		Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot		Yhteensä	
I	Korot	511,700	—	—	—	511,700	—
II	Tontinlunastus	—	—	650,000	—	650,000	—
III	Tulot kaup:gin kiinteästä omaisuud.	467,125	—	—	—	467,125	—
IV	Tonttiverot	3,700	—	—	—	3,700	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,327,200	—	—	—	1,327,200	—
VI	Sekalaiset tulot	543,106	—	—	—	543,106	—
VII	Valtioavut	408,318	—	—	—	408,318	—
VIII	Vesijohto	734,775	—	115,000	—	849,775	—
IX	Valaistuslaitos	172,775	—	—	—	172,775	—
X	Puhtaanapitolaitos	108,240	—	—	—	108,240	—
XI	Lainat	—	—	5,673,875	24	5,673,875	24
XII	Taksoitus	3,629,149	96	—	—	3,629,149	96
Yhteensä Smk		7,906,088	96	6,438,875	24	14,344,964	20

Liite.

Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Meno- ja Tulosääntö vuodeksi 1909.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio	8,000:—	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	8,000:—	
vakuutettua osapalkkaa	2,000:—	10,000:—
1 Apulainen, palkkaa	6,000:—	
josta petrolivalaistus suorittaa	1,200:—	4,800:—
1 Kamreeri ja rahastonhoitaja palkkaa	7,000:—	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,000:—	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400:—	
7 Konttoriapulaista, palkkaa	10,000:—	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk.	4,450:—	
1 Alikeasumestari, palkkaa	3,000:—	
1 Johtotorvi-mestari yksityisten töitä varten, palkkaa .	3,300:—	
1 S:n katutöitä varten	3,000:—	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjä, palkkaa	2,400:—	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjänapulainen, palkkaa	1,800:—	
Ylimääräisiä apulaisia	2,500:—	66,650:—

Konttorihuoneiston sekä auerosaston huoneiston vuokra y. m.

Konttorihuoneuston vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	5,500:—	
Verstahuoneustojen vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	2,100:—	
Näyttely- ja myymälähuoneiston ynnä makasiinin ja kel- larin vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	3,900:—	
Konttorin tarverahat	8,000:—	
Näyttely- ja myymälähuoneiston kustannukset	7,000:—	26,500:—

Kaasunvalmistuskustannukset.

Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 15,200 tonnia à 24:—	364,800:—	
Cannelhiiliä, 800 tonnia à 40:—	32,000:—	
	<hr/>	
	Sirto 396,800:—	93,150:—

	Siirto	396,800: —	93,150: —
Hiilien kuljetus ja sovittelu, arviolta		13,000: —	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta		9,000: —	
Työkustannukset retorttihuonetta varten, arviolta		50,000: —	
Höyrypannu- ja tyhjennyskustannukset, arviolta		20,000: —	
Kaasunpuhdistus, arviolta		8,000: —	
Polttoaineet y. m. konttoria varten, arviolta		400: —	
Aparaattihuoneitten sähkövalo, arviolta		2,000: —	
Vesimaksu, arviolta		6,000: —	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta		9,000: —	
Raaka-aineet (koksi, öljy, vesi) sekä työkust. ja öljy- kaasun ylläpito, arviolta		40,000: —	
Ainespihan jaotuskellon lämmitys- ja työkustannukset, arviolta		4,000: —	
Laboratorio kustannukset arviolta		500: —	558,700: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus koksista, arviolta	14,000: —	
S:n tervasta, arviolta	5,000: —	
S:n muista sivutuotteista, arviolta	550: —	19,550: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta	46,000: —	
Hehkukappaleet ja silinterit, arviolta	2,800: —	
Lyhtyjen, pylväiden ja lyhtyjohtojen ylläpito, arviolta	6,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta	3,400: —	58,200: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen, arviolta	17,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta	12,000: —	29,000: —

Korjaus ja kunnossapito.

Rakennukset, arviolta	2,000: —		
Unit ja varusteet, arviolta	15,000: —		
Koneet, arviolta	4,000: —		
	Siirto	21,000: —	758,600: —

	Siirto	21,000: —	758,600: —
Kaasukellot, arviolta		2,000: —	
Pääjohtoverkko, arviolta		5,000: —	
Yksityisjohdot, arviolta		500: —	
Kaasumittarit, arviolta		5,000: —	
Kalusto, arviolta		4,000: —	37,500: —

Korkoja ja vakuutusmaksuja.

Korkoa konttokuranttitilillä kaupungin rahaston kanssa.	15,000: —	
Eläkettä työmies J. Wäntärille	400: —	
Eläkettä työmies D. Ellenbergille	400: —	
Palovakuutus, arviolta	8,000: —	
Tapaturmavakuutus, arviolta	2,000: —	25,800: —

Pääputkiverkon laajennus.

Hietalahdenkatu, Ruoholahden- ja Antinkadun välillä	2,914: —	
Antinkatu Hietalahden toria pitkin	1,592: —	
Fabianinkatu Kirkko- ja Vilhonkadun välillä	1,609: —	
Elisabetinkatu, Unionin- ja Nikolainkadun välillä	4,480: —	
Wilhonkatu Rautatien viereltä	2,530: —	
Koko Ehrensvärdintie	9,243: 90	
Koko Wecksellintie	1,164: 80	
Koko Armfeltintie	4,801: 50	
Koko Galitzinintie	1,860: 10	
Koko Rehbinderintie	8,334: 50	
Aurorankatu, L. Viertotien ja Nervanderinkadun välillä	5,783: 90	
Neitsytpolku, Tehtaan- ja Merikadun välillä	5,386: 50	
Laihurinkatu, Pursimiehen- ja Tehtaankadun välillä	8,524: 80	
Erinäisten katujen alle Johtokunnan määräyksen mukaan	10,000: —	68,225: —

Uusien lyhtyjen asettaminen.

60 lyhtyä Johtokunnan määräyksen mukaan	9,600: —
---	----------

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —	
Kaasumittarit	40,000: —	
Kalusto	18,000: —	65,000: —
	Siirto	— — 964,725: —

Siirto — — 964,725:—

Uutislaitteet.

Uusi kaasutehdas (työt suoritetaan osaksi kuluvana vuonna 1908, osaksi vuonna 1909)	2,900,000:—	
Kehäjohto	<u>494,000:—</u>	3,394,000:—
Säästö		150,275:—
		<u>Yhteensä Smk 4,509,000:—</u>

Tulot.

Katuvalaistus.

Auerliekkejä à 120 litraa tunnissa:

Kokoyönliekkejä keväällä 750 kpl., kokoyönliekkejä syksyllä 760 kpl., käyttäen kaasua	320,000 m ³	
---	------------------------	--

Puolenyön keväällä 1,110 kpl., puolenyön syksyllä 1,140 kpl., käyttäen kaasua	235,000 m ³	
---	------------------------	--

Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnissa purjehdusaikana, 6 kpl., käyttäen kaasua	1,600 m ³	
--	----------------------	--

Lukasliekkejä à 500 litraa kaasua tunnissa, 2 kpl. käyttäen kaasua	1,800 m ³	
--	----------------------	--

Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla	700 m ³	
--	--------------------	--

Sytytysliekkejä à 8 litraa kaasua tunnissa kaikissa lyhdyissä, käyttäen kaasua	71,000 m ³	
--	-----------------------	--

Ylimäär. valaistus erinäisissä tilaisuuksissa	1,900 m ³	
---	----------------------	--

Yhteensä kaasua	632,000 m ³	
-----------------	------------------------	--

à 14 penniä	88,480: —	
-----------------------	-----------	--

Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito ja muut menot katuvalaistusta varten	58,200: —	146,680: —
---	-----------	------------

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasu 1,000,000 m ³ à 30 penniä	300,000: —	
---	------------	--

vähenee alennuksia	8,000: —	292,000: —
------------------------------	----------	------------

Keittokaasua y. m. 2,800,000 m ³ à 15 penniä	420,000: —	712,000: —
---	------------	------------

Sivutuotteita.

Koksia	201,600: —	
------------------	------------	--

Kivihiilitervaa	14,400: —	216,000: —
---------------------------	-----------	------------

Voitto töistä ja ainesten myynnistä		40,320: —
--	--	-----------

Lainavaroja.

Lainavaroja uutta kaasutehdasta varten	2,900,000: —	
--	--------------	--

S:n kehäjohtoa varten	494,000: —	3,394,000: —
---------------------------------	------------	--------------

Yhteensä Smk	4,509,000: —	
--------------	--------------	--

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin meno- ja tulosäntöä vuodeksi 1909.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Lokak. 29 p:nä 1908.

Helsingin Maistraatille.

N:o 379.

Rahatoimikamarilla on täten kunnia lähettää laatimansa ehdotus kaupungin tulo- ja menoarvioksi ensintulevaksi vuodeksi 1909 ynnä kaikki siihen kuuluvat kaupungin erinäisten Lautakuntain, Hallitusten ja Konttorien antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut asiakirjat. Tämän ohella saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita esitetyissä ehdotuksissa tehdyt poikkeukset joko kuluvan vuoden menosäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan on kaupungin obligatsioonilainain vuotuismaksut merkitty tätä varten vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainakontrahdeissa olevain määräysten mukaisesti. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti syyskuun 22 päivältä 1908 on 15,000 markkan erä otettu huomioon sen vuotuisen veron maksamiseksi, minkä Ranskan valtio vaatii Ranskaan sijoitetuista 1902 vuoden obligatsioonilainaan kuuluvista obligatsioneista.

Uusina erinä on mainittu: 1) Böhlen talon hallinto-oikeuden lunastus 110,000 markkaa, josta Kaupunginvaltuuston kesäkuun 16 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen ja molemminpuolisen luovutuskirjan mukaisesti ensintulevana vuonna on suoritettava 30,000 markkaa sekä korkoa 4,400 markkaa; 2) Oulunkylän kartanon ostohinta 500,000 markkaa, josta Kaupunginvaltuuston päätöksen ja tehdyn kauppakirjan mukaisesti jo on suoritettu 65,000 markkaa ja ensintulevana vuonna on suoritettava 78,000 markkaa ynnä korot 21,975 markkaa.

Mitä tulee viimeiseen erään, kassakreditivien ja lainain y. m. korkoon tämän pääotsakkeen kohdalla, on jonkunlaista epävarmuutta vallinnut, koska on ollut epä-tietoista onko ensintulevana vuonna uutta obligatsioonilainaa kaupungin saatavissa vai eikö. Eri kokouksissaan on Kaupunginvaltuusto jo osottanut yhteensä yli 10 miljoonan markan määrän päätettyihin tarkoituksiin suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainoilla sekä tätä paitsi 428,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainoilla sekä antanut Rahatoimikamarille tehtäväksi lainaamalla hankkia sanotun määrän. Tämän johdosta onkin Rahatoimikamari viime keväänä sopinut Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, pankin kanssa 3,500,000 markan lainan ottamisesta. Tästä lainasta on kuitenkin jälellä nykyään ainoastaan 1,750,000 markkaa. Niinkuin seuraavasta näkyy, on ensintulevan vuoden kulunkiarvioon otettu menoja tavattoman kallishintaisien yritysten toteuttamiseen, jonka johdosta on edellytettävissä, ettei ainoastaan vastamainitun pankin kanssa sovittu laina jo ole ensi vuoden alussa oleva kokonaan käytetty, vaan täytyy Rahatoimikamarin sen lisäksi ottaa ensi vuonna 4 à 5,000,000 markan laina. Näin ollen ja kun otetun lainan korko ahtaiden raha-aikojen takia on tavattoman korkea ja myös on odotettavissa, että sekin laina, mikä ensintulevana vuonna näyttää olevan otettava, on asettuva varsin epäedulliseksi korkoon ja provisiooniin nähden, on Kamari arvioinut lainan korkoihin y. m. tarvittavan määrän 200,000 markaksi, vaikka onkin mahdollista ettei edes tämä määrä riitä vastamainittuun tarkoitukseen.

II. Kaupungin virastot.

Entisen kunnallispormestarin kuluneena vuonna tapahtuneen kuoleman johdosta jää kunnallispormestarin palkkaeduista pois korotus 10 vuoden palveluksesta 1,500 markkaa. Muutoin pysyvät *Maistraatin* palkkaerät ennallaan.

Raastuvanoikeuden menosäännössä mainitaan ainoastaan kolmelle vanhemmalle oikeusneuvosmiehelle palkankorotus 10 vuoden palveluksesta, syystä että vanhempi oikeusneuvosmies Loo nimityksensä johdosta oikeuspormestariksi on eronnut ensinmainitusta toimestaan. Sitä vastoin saa kolme vanhempaa oikeusneuvosmiestä ensintulevana vuonna korotuksen 5 vuoden palveluksesta, jota paitsi yksi nuorempi oikeusneuvosmies siirretään vanhempain luokkaan. Muutoin pysyvät menoerät ennallaan sen mukaan kuin Kaupunginvaltuusto vuonna 1907 lokakuun 6 päivänä päätti määrärahasta väliaikaista viidettä osastoa varten.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten ja palvelusmiesten menosääntöön nähden on yksi Maistraatin kanslian kaupunginpalvelija saava palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta helmikuun 1 päivästä sekä yksi Raastuvanoikeuden kaupunginpalvelija saman edun koko vuodelta.

Ulosottolaitoksessa on ensimmäinen kaupunginvouti saava palkankorotuksen 10 vuoden palveluksesta marraskuun 1 päivästä. Ulosottoapulaisista saa yksi, jolla

on 2,700 markan pohjapalkka, palkankorotuksen 10 vuoden palveluksesta koko vuodelta, ja taas toinen, jolla on 1,600 markan pohjapalkka sekä korotus 10 vuoden palveluksesta, on eronnut toimestaan ja hänen sijaansa on otettu toinen samallaisilla pohjapalkkaehdoilla, mutta ikälisäystä lukuunottamatta.

Sekalaisissa menoissa on Maistraatin tarverahat korotettu 15,500 markasta 20,000 markkaan. On nimittäin kuluneina vuosina osottautunut, että määrärahan yli on kunakin vuonna tuntuvasti menty pääasiallisesti vaalivalmistuksiin käytettyjen kustannusten johdosta, jotka kustannukset ovat nousseet suurempaan määrään kuin Kaupunginvaltuusto Maistraatin esityksestä on osottanut. Niinpä käytti Maistraatti vuonna 1907 yli tarverahojensa kokonaista 13,700 markkaa ja kuluvan vuoden kolmena ensimmäisenä neljänneksenä on tähän tiliin jo merkitty 18,000 markkaa.

Muut menoerät pysyvät sinällään.

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston kanslian määrärahoihin ei ole mitään muutoksia ehdotuksessa tehty. Vaikka kanslian tarverahojen määrän yli onkin nyt kuluvana vuonna tuntuvasti menty, ei Kamari kuitenkaan ole katsonut sen nojalla olevan korotettava määrärahaa, syystä että voidaan katsoa tilapäisten syiden aiheuttaneen määrärahan ylimenon.

Rahatoimikamarin menosääntöön on tehty 2 pienenlaista korotusta. Niinpä on kanslistin palkkaedut merkitty 2,400 markaksi entisiä 1,800 markkaa vastaan. Tämän toimen pitäjä tulee ensintulevana vuonna 10 vuotta palvelleeksi Rahatoimikamarissa saamatta minkäänlaista palkankorotusta. Tänä aikana on kuitenkin kanslistin työtaakka tuntuvasti kasvanut, mikäli Kamarin kansliatehtävät ovat lisääntyneet. Likinnä lienee kanslistin toimi verrattavissa Rahatoimikamarin konttorikirjurien toimeen, jotka tänä syksynä Konttorille vahvistetun uuden vuosirahansäännön mukaan saavat 2,400 markan vuosipalkan ja ovat sitä paitsi oikeutetut saamaan palkankorotuksen 5 ja 10 vuoden palveluksesta, jota etua ei ole Rahatoimikamarin kanslistilla, jonka työaika kuitenkin on jonkunverran lyhempi kuin edellä mainittujen virkailijain. — Katsoen siihen moitteettomaan tapaan, miten Rahatoimikamarin vahtimestari hoitaa hänelle annettuja tehtäviä, sekä vuosi vuodelta lisääntyneeseen työhön, joka on hänen suoritettavanaan, on Rahatoimikamari katsonut kohtuulliseksi myöntää hänelle tekemästään pyynnöstä korotuksen 800 markasta 1,200 markkaan, siihen katsomatta että hänellä Kaupunginvaltuuston ja Raastuvan vahtimestarina on erinäisiä palkkaetuja.

Viime keväänä teki Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle esityksen *Rahatoimikonttorin* uudeksi vuosirahansäännöksi. Kokouksessaan viime syyskuun 22 päivänä on Kaupunginvaltuusto vahvistanut uuden vuosirahansäännön mainitulle Konttorille noudatettavaksi ensintulevan tammikuun 1 päivästä. Tämän johdosta on

määrärahaerät Rahatoimikonttoria varten vuosirahansääntöön merkitty sanotun päätöksen mukaisesti, kuitenkin sillä muutoksella että tarverahat on tileihin otettu 6,000 markaksi 5,000 markan sijasta, jonka suuruisena tämä erä on otettu Konttorin vuosirahansääntöön. Viimeksi mainittu asianlaita johtuu siitä, että kustannukset verolippujen y. m. painatuksesta ovat tuntuvasti kohonneet.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 11 päivänä 1906 *Liikennekonttorille* vahvistaman vuosirahansäännön mukaisesti on sanotun Konttorin menot laskettu. Määräraha ylimääräisiä apulaisia varten on Liikennekonttorin erikoisehdotuksessa merkitty 14,880 markaksi. Kun kuitenkin on edellytettävissä, että alinomaa lisääntyvät vaatimukset toimeen ryhtymisestä kaupungin tulli- ja palkkahuoneen olojen parantamiseksi vaativat lisäkustannuksia, ei Rahatoimikamari ole katsonut tulevan vuoden menosääntöön otettua 15,200 markan määrärahaa olevan vähennettävä. — Siihen nähden että kuluvan vuoden kokemus on osottanut, että ainoastaan 2 apulaista sähköhissilaitoksen koneenkäyttäjälle on tarpeen, on määrärahaa koneenkäyttäjä-apulaisia varten voitu vähentää 900 markalla. — Kuluvan vuoden menosääntöä laadittaessa ei vielä oltu ryhdytty panemaan paikalleen sähköhissilaitoksia ja ne pantiin käyntiin vasta viime helmikuussa. — Kun puuttui tarpeellista kokemusta virrankulutukseen nähden, merkittiin tämän kustannukset asiantuntijain arvion mukaan kuluvan vuoden menosääntöön 3,000 markaksi, mikä rahamäärä kuitenkin on osottautunut liian suureksi. Nytemmin saavutetun kokemuksen pohjalla on tämä määräraha voitu vähentää 1,000 markkaan. — Tavarasuojain silmälläpidossa, jota toimittaa tarkastusmies, on varastoonpantujen tavaramäärien käyttämän tilan mittaaminen sekä makasiinin verottamiseen tarpeellisten kirjain laatiminen siellä palvelevain tullivahtimestarien suoritettava, jonka tehtävän he tähän asti ovat suorittaneet korvauksetta. Nytemmin anottuaan vuotuista 600 markan palkkiota vasta mainitun työn suorittamisesta ja kun Liikennekonttori on tätä hakemusta puoltanut täysin oikeutettuna, on Konttori erikoisehdotukseensa sanottua tarkoitusta varten merkinnyt vastaavan määrän. Rahatoimikamari on kuitenkin menon laatuun nähden jättänyt pois tämän erän, mutta sen sijaan korottanut Konttorin tarverahoja vastaavalla määrällä eli Konttorin ehdottamista 2,400 markasta 3,000 markkaan. — Mitä tulee Länsirannan tullikamarin haaraosaston sisustamiseen siltä varalta, että sanottu haaraosasto avataan heinäkuun 1 päivänä 1909, on Kamari havainnut asianmukaiseksi merkitä sen Yleisten töiden nimikkeen kohdalle: rakennukset ja huoneukset, jonka johdosta Kamari on tästä erästä tuonnempana antava lausuntansa.

Satamakonttorin menosäännössä ei ole mainittavia muutoksia määrärahaerissä kuluvaan vuoteen verraten. Menosääntöön on merkitty satamakapteenille ja Satamakonttorin kirjanpitäjälle tulevan ylöskantoprosentin korotukset, 300 ja 75 markkaa, mikä johtuu tuloarviossa lasketuista korotetuista satama-, silta- y. m. maksuista. Sen johdosta että Sörnäisten Rantatien vierellä olevaa aluetta, missä purjehdusaikana on sangen vilkasta liikettä, on satamapalvelijaston nykyisen harva-

lukuisuuden vuoksi voitu pitää ainoastaan vähän silmällä, on satamakapteeni esittänyt että asetettaisiin vieläkin yksi satamakonstaapeli 1,200 markan palkalla. Sitä paitsi on useinkin ollut vaikea saada ketään satamakonstaapelista muihin tarpeellisiin tehtäviin, niinkuin satamaluotsaukseen, nostokranan hoitamiseen y. m. Tähän nähden on satamakonstaapelien luku kulunkiarvioehdotuksessa lisätty 10:stä 11:ksi. Parmaanmittarivanhimman palkka on korotettu 600 markasta 1,000 markkaan sen johdosta että hänen aikaisemmin saamansa sivutulot nyttemmin ovat niin tuntuvasti vähentyneet, että hänen tulonsa viime vuosina ovat pienentyneet ja vaikeudet tulla toimeen sillä vähäisellä palkalla, minkä hän kaupungilta saa, ovat yhä lisääntyneet. — Kun on osottautunut mahdottomaksi saada 70 markan kuukausipalkalla hyvää moottorinhoitajaa, on määräraha tähän tarkoitukseen korotettu 75 markkaan kuukaudessa. — Suurempien höyrylaivojen kiinnitysköysien kuljettamiseen Satamakonttorin veneet eivät ole kyllin kantavia, jonka tähden Satamakonttori on anonut että tilapäisenä menona uuden sopivan veneen ostamiseen menosääntöön otettaisiin 200 markkaa. Vaikkei Rahatoimikamari suinkaan ole tahtonut vastustaa puheena olevan veneen hankkimista, on Kamarista kuitenkin näyttänyt asianmukaisemmalta, ettei sen kustannuksia merkittäisi erityiseksi määrärahaksi, vaan luettaisiin kaluston hankintamäärärahaan y. m.

Satamajärjestyksen 8 §:n 2 momentissa säädetään, että satamakapteenin tulee huoltaa rantasillalle jätettyjen tavarain poiskuljetus. Määrärahaa tästä aiheutuvien kustannusten suorittamiseen ei kuitenkaan ole tähän asti ollut otettuna vahvistettuun menosääntöön. Satamajärjestyksen mukaan on tosin poiskuljetus tavaranomistajan maksettava, mutta varsin usein kuitenkin sattuu, etteivät asianomaiset saa tietoa tavaranomistajasta eivätkä, vaikka saavatkin hänestä tiedon, voi häneltä saada korvausta tavarain kuljetuskustannuksista. Jos tavara myydään, saadaan säännön mukaan niin vähäinen myyntihinta, ettei se korvaa menoja. Tämän johdosta on Satamakonttorin menosääntöön otettu 500 markan arviotsumma tavarain poiskuljetusta varten rantasilloilta.

Rakennuskonttorin menosääntöön on kaupunginarkkitehdille merkitty palkaksi 10,000 markkaa Kaupunginvaltuuston toukokuun 26 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti. Korotusta 10 vuoden palveluksesta saa vahvistetun menosäännön mukaan kaupungininsinööri sekä työpäällikkö, viimeksimainittu kuitenkin luettuna elokuun 1 päivästä 1909. Samaten saa nuorempi metsänvartija palkan korotusta 10 vuoden palveluksesta koko ensintulevalta vuodelta. Niihin lukuisiin ja huomattaviin rakennusyhtiöihin nähden, jotka kaupungin Rakennuskonttorin on ensintulevana vuonna toimitettava, on määräraha ylimääräisiä insinööri- ja piirustaja-apulaisia varten korotettu 8,000 markasta 11,000 markkaan, jonka ohella menosääntöön on merkitty 7,000 markan määräraha Oulunkylän kartanon ja Böhlen maistraatintalon maiden kartallepanoa ja tasapunnitusta varten. Kun Konttorin tarve rahat ovat osottautuneet liian niukoiksi, on ne korotettu 1,000 markalla 1,500 markasta 2,500 markkaan.

Puutarhalautakuntaan kohdistuvat menot on merkitty samoiksi määräksi kuin kuluvaan vuotta varten vahvistetussa menosäännössä, sillä poikkeuksella ettei kaupunginpuutarhurille enää ole merkitty vuokratuloja, koska hänellä nyttemmin on vapaa asunto kaupungille kuuluvassa huoneustossa.

Erinäisistä Lautakunnista ja virkailijoista on etusijassa huomattava Taksoituslautakunta. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti joulukuun 11 päivästä 1906 saa sihteerin palkkaa 5,000 markkaa, jonka ohella apulaissihteerinä ja tarverahoja varten on vuosirahansääntöön merkitty 4,000 markkaa. Kuluvana vuonna on kuitenkin tuntuvasti menty tarverahamäärän yli, jonka tähden sihteerin palkkaa tarverahoja korotettaviksi 9,600 markkaan. Tätä ehdotusta Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa. Kamarilta ei nimittäin ole jäänyt huomaamatta, että sihteerin kenties voisi valmistella taksoitustehtävät huolellisemmin. Kuluvana vuonna onkin selvästi käynyt ilmi, etteivät ainoastaan taksoituksista tehdyt valitukset ole tuntuvasti lisääntyneet, vaan ennen kaikkea peruutukset ja vähennykset ovat vuoden kuluessa lisääntyneet huomattaviin määriin. Tehokkaampi ryhtyminen asiain kulkuun ja töiden valvominen näyttää tarpeen vaativalta, syystä että tehtävien jättämistä ylimääräiselle palveluskunnalle on ainoastaan mahdollisimman vähässä määrässä käytettävä. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut, että Taksoituslautakunnan sihteerin pitää tulla toimeen 5,000 markan tarverahoilla. — Holhouslautakunnan ja Kunnallisen työnvälitystoimiston määrärahat pysyvät ennallaan. — Työväenasiainlautakunnan menosääntöön on tarverahoiksi kirjallisuuden ostoa varten merkitty 1,375 markan arviomääräraha, joka on 375 markkaa suurempi nykyään voimassa olevassa menosäännössä samaa tarkoitusta varten olevaa määrärahaa. Lisäys johtuu pääasiallisimmin siitä, että on tarpeen useammin ja useammissa sanomalehdissä kuin tähän asti julkaista ilmoituksia sihteerin vastaanottoajasta, syystä että neuvoa hakevain luku sihteerin vastaanotoissa on viime vuosina tuntuvasti lisääntynyt. — Erityisessä kulunkiarviossaan on Kasvatuslautakunta anonut sihteerin palkan korottamista 3,600 markkaan sekä vahtimestarin palkkion korottamista 400 markkaan. Kun kuitenkin Kaupunginvaltuusto käsitellessään 1906 vuoden kulunkiarviota korotti näiden molempain virkailijain palkkoja ja sihteerillä on virkansa sivutoimena, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan painavia syitä sanotun ehdotuksen puoltamiseen. — Muinaismuistolautakunnan määräraha on Kaupunginvaltuuston lokakuun 21 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti korotettu 1,000 markkaan. — Kaupunginasemakaavatoimikunnan määräraha on korotettu 19,400 markkaan. Tämän Toimikunnan käsiteltäviksi lykätyt monet ja tärkeät asiat vaativat Toimikunnan kokoontumaan useammin kuin alkuun oli tarkoitettu sekä kaupungin asemakaava-arkkitehdin käytettäväksi asettamaan piirustaja-apulaisia. Tämän johdosta on viimeksi mainittua tarkoitusta varten menosääntöön otettu 4,000 markan summa. — Kuluneena vuonna on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 28 päivänä asettanut uuden Lautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintoa varten, jotka asunnot kuluvan vuoden kesäkuun 1 päivästä on annettu vuok-

ralle kaupungin työntekijöille. Erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan huomauttaa Lautakunta niistä vaikeuksista, joita on ollut mainittujen kiinteistöjen menosääntöehdotuksen laatimisessa, syystä että suuri osa menoja on ollut ainoastaan likimäärin arvioitavissa, kun on kokemusta puuttunut siitä, mihin määriin jotkut rakennusryhmän menot, esim. vedenkulutuksesta, valaistuksesta, lämmityksestä y. m. voivat nousta. Tarverahoiksi polttopuihin, valaistukseen, palovakuutusmaksuihin y. m. on merkitty kaikkiaan 7,850 markkaa, josta määrästä suurin erä 2,000 markkaa tulee katujen ja likakaivojen puhtaanapidon osalle, jota paitsi valaistukseen on arvioitu 1,500 markkaa ja polttopuihin 1,000 markkaa. — Erytysten Lautakuntain osalle on niinkään merkitty rakennusten tarkastusta varten tarvittavat määrärahat, nimittäin rakennustarkastajan palkka sekä tarverahoja yhteensä 9,000 markkaa.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Katujen, rantasiltojen ja tavarasuojain valaisemiseksi kaasulla, sähkövalolla taikka petrolilla on menot merkitty yhdenmukaisesti valaistuslaitoksen Johtokunnan tekemän menoarvion kanssa, joka liitteenä seuraa tässä; ja on tässä parantuneitten paineolojen johdosta lisääntynyt laiturivalaistuksen kaasunkulutus otettu varteen.

Kaupungin kaasutehtaan menosääntöön nähden Rahatoimikamari ei ole voinut olla huomaamatta, että sitä vuokrasopimusta, mikä kaasutehtaan konttorin, työpajan, näyttely- ja myymälähuoneustojen sekä tavaravaraston sijoittamiseksi kunnallisen sähkötehtaan uutisrakennukseen Kusarmin- ja Pikku-Robertinkadun kulmauksessa on ajottu tehdä kunnallisen sähkötehtaan Johtokunnan kanssa, täytyy pitää erittäin epäedullisena kaasutehtaalte. Rahatoimikamarin mielestä olisi kaasutehtaan Johtokunnan pitänyt voida tuntuvasti halvemmasta vuosivuokrasta kuin 23,000 markasta saada vuokratuksi täysin ajanmukainen ja tarvetta vastaava huoneusto. Niinikään näyttää siltä, kuin olisivat eri näyttely- ja myymälähuoneustot tarpeettomia. Aikoina semmoisina kuin nykyään, jolloin suurta säästäväisyyttä kunnallishallinnossa on erittäin tarpeen, ei Rahatoimikamari puolestaan ole voinut havaita muuta kuin että Johtokunnan ehdottama toimenpide olisi hyljättävä. Jos kaasutehdas on huomannut säästäväisyyden ja etujensa vaativan suorittamaan niin kalliin vuokran, ei sähkötehtaan Johtokunnalla liene vaikeuksia antaa yksityisille liikeyrityksille vuokralle kaasutehtaalte ajotut huoneustot samasta summasta. Täten säästettäisiin kaupungin menoja yli 10,000 markan. Omituiselta on Rahatoimikamarista niinikään näyttänyt että, kun Vesijohtokonttori voi tulla toimeen samassa talossa olevalla huoneustolla, josta maksetaan vuokraa 5,000 markkaa, kaasutehtaan, joka kuitenkin on taloudellisesti vähemmän edullinen yritys, katsotaan tarvitsevan niin suurisuuntaisia huoneustoja. Rahatoimikamari ei myöskään ole voinut olla huomauttamatta, että konttoritarverahat 8,000 markkaa sekä näyttely- ja

myymälähuoneustojen kustannukset 7,000 markkaa näyttävät ylen runsailta, jonka tähden niiden määrää olisi vähennettävä ainakin kolmannella osalla. Jos Kaupunginvaltuusto yhtyisi Rahatoimikamarin lausumaan mielpiteeseen, olisi Valaistuslaitoksen menosääntöä vähennettävä ainakin 15,000 markalla, joten käytettävänä oleva voitto lisääntyisi samalla määrällä.

V. Palolaitos.

Palotoimikunnalle antamassaan lausunnossa kaupungin palomestari kosketee otsakkeen *Palkat ja muut edut* kohdalla mainittujen erien yhteydessä vuonna 1907 palokunnassa tapahtunutta riitaisuutta, jolloin kolmasosa palokunnan miehistöstä erotettiin ja toinen kolmasosa pyysi eroa. Tämän johdosta on tällöin otetulla miehistöllä, yli 30 miehellä, kuluvan vuoden lopussa niinhyvin mitä virka-aikaan kuin käytökseen ja taitoon virassa tulee oleva oikeus tulla siirretyiksi korkeimpaan palkkaluokkaan. Tämän tähden on kulunkiarvioon merkitty 30 ensimmäisen luokan konstaapelia (nykyisiä 15 vastaan), 10 toisen luokan konstaapelia (nykyisiä 15 vastaan) ja 6 kolmannen luokan konstaapelia (nykyisiä 16 vastaan). Tähän nähden on palkkain loppusumma lisääntynyt 110,170 markasta 114,070 markkaan. — *Palotalli* otsakkeen kohdalla on heinävarasto ensintulevaa vuotta varten lisätty 36,500 kilosta 38,000 kiloon, joten tämän erän loppusumma on lisääntynyt 135 markalla. Heinävaraston lisääminen johtuu siitä, että heinänsaanti Eläintarhan alueelta, jonka Rahatoimikamari on luovuttanut palolaitokselle, on vuosi vuodelta huonontunut, jota paitsi myöskin Puhtaanapitolaitoksen hevosille on heiniä koottu sanotulta alueelta.

Otsakkeen *Työkäluut ja kalusto* kohdalle Palotoimikunnan merkitsemän uuden sairausvaunun tarpeellisuuteen nähden on huomautettava, että, niinkuin tunnettu, palokunnan tehtävänä on kuljettaa tapaturmaisesti loukkaantuneita ja sairaita, jota varten kunnalla on käytettävänä sairausvaunu, jota yleisö onkin sangen usein käyttänyt. Niinpä kuluu tuskin päivääkään, jolloin vaunu ei olisi käytännössä, mutta useinkin tilataan vaunua yhden ainoan vuorokauden kuluessa 5 jopa 6 kertaa. Vaunu, joka on ollut kolme vuotta käytännössä, kaipaa uudestimaalausta ja erinäisiä korjauksia, jotka vaativat monta viikkoa, jona aikana kunta ei voi tulla toimeen sairausvaunutta. Kaupungin nopeaan kasvamiseen nähden niinkään käy välttämättömäksi hankkia toinen vaunu, jonka osaksi pitäisi olla varalla siinä tapauksessa että käytännössä oleva vaunu vikaantuu, ja osaksi sitä paitsi olla käytännössä vanhan vaunun ohella. Kun kuitenkin Terveystieteiden lautakunta on koleravaaran vastustamiseksi ostanut sairausvaunun, joka tietystikin tarpeen tullen on palolaitoksen käytettävänä ja kun on tarpeen kaikilla aloilla supistaa kaupungin menoja kaupungin raha-asiaain saattamiseksi parempaan tilaan kuin nykyään on laita, ei Kamari ole katsonut kulunkiarvioon oleva otettava määrärahaa mainitun sairausvaunun ostamista varten. — Määräraha letkuvaraston täydentämistä varten on korotettu 3,000

markkaan Palotoimikunnan asiasta tekemän esityksen johdosta. Otsakkeen *Sekalaisia* kohdalla on palokatselmuksia varten myönnetty määräraha korotettu 800 markasta 1,000 markkaan sen johdosta että Töölön kaupunginosat nyttemmin on yhdistetty kaupungin varsinaiseen alueeseen, jonka tähden palokatselmuksia on sielläkin toimittava. Kuluvan vuoden määräraha palokatselmuksia varten ei myöskään ole osotautunut riittäväksi.

Ensintulevan vuoden menoarvioon ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan otettava *Satunnaisena menona* sitä 5,000 markan erää vapaaehtoisen palokunnan kannattamiseksi, jota sanotun kunnan johtokunta on Rahatoimikamariin antamassaan hakemuksessa anonut. Kajoomatta tässä yhteydessä kysymykseen, mikä merkitys vapaaehtoisella palokunnalla on suuremman tulipalon kohdatessa kaupunkia taikka tämän kunnan toiminnalla yhteiskuntaa hyödyttävältä kannalta, ei Kamari kuitenkaan ole voinut havaita muuta kuin että kunnan merkitystä kaupungille ei voida pitää niin tärkeänä eikä niin likeisesti liittyvänä kunnallisiin laitoksiin, että olisi tarpeen panna sitä varten määräraha kaupungin kulunkiarvioon. Sitä vastoin olisi Kamarin mielestä erittäin toivottava, että edelleen voitaisiin myöntää saman suuruinen määräraha Anniskeluyhtiön voittovaroista sanottuun tarkoitukseen.

VI. Poliisilaitos.

Otsakkeen *Virkahuoneustot* kohdalla on toisen poliisiaseman vuokra merkitty 6,000 markaksi, syystä että poliisilaitoksella ensintulevan kesäkuun 1 päivästä on tilaisuutta muuttaa sanottu asema Ratakadun uuteen poliisitaloon. Kun tämän rakennusyrityksen kustannukset nousevat 150,000 markan vaiheille, ei vuotuinen 7,500 markan vuokra liene liian korkeaksi arvioitu. Viiden kuukauden vuokra huoneustosta nousee 1,625 markkaan sekä kaupungin arvioitu kustannus uuden poliisitalon vuokrasta seitsemältä kuukaudelta 4,375 markkaan. — Niinkuin Rahatoimikamari otsakkeen *Yleiset työt* kohdalla on saava tilaisuutta lähemmin mainita, ovat Kallion poliisitalon kustannukset tuntuvasti nousseet arvioituja suuremmiksi, josta syystä lisämääräraha tätä rakennusyritystä varten käy tarpeelliseksi. Tähän nähden on Kamari arvioinut tämän poliisiaseman vuokran 10,000 markaksi. Sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on päättänyt lunastaa Böhlen maistraatintalon hallinto-oikeuden, käy tarve vuokrata Fredriksbergin rautatienaseman läheisyydestä huoneusto sikäläiselle poliisiasemalle pakottavaksi ja on sitä varten merkitty 1,200 markan vuokra. Sitä vastoin Kamari ei ole havainnut olevan syytä kulunkiarvioehdotukseen merkitä 1,260 markan erää Sofiankadun 6:ssa olevasta huoneustosta keskuspoliisin ja ensimmäisen piirin miehistöä sekä varuskamaria varten, koska näyttää oikeudenmukaisemmalta että poliisilaitos ylimääräisillä määrärahoilla suorittaa menot ylimääräisistä huoneustoista, samoin kuin tähänkin asti on ollut laita. — Rahatoimikamari ei myöskään ole kiinnittänyt huomiota kaupungin talonisännöitsijän tekemään esi-

tykseen 350 markan määrärahan myöntämisestä menojen suorittamiseksi Aleksanterinkadun 22:ssa olevasta poliisikamaritalosta, kun mainitusta talosta ei nyttemmin ole vuokratuloja odotettavissa. Mainitussa kohden mahdollisesti syntyvä vaje lienee Rahatoimikamarin sopivin suorittaa arvaamattomia menoja varten tarkoitetusta määrärahastaan. — Huoneustojen luvun lisääntymisen johdosta on määrärahat *Lämmitykseen ja valaistukseen* poliisilaitoksen erityisen menoarvion mukaisesti korotettu vastaaviin 11,200 ja 22,000 markkaan. Erän *Sekalaista* kohdalla on poliisilaitos huonekalujen ostoa varten toiselle poliisiasemalle kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt satunnaisen 3,000 markan erän sekä kaluston korjaukseen ja ostoon 2,500 markkaa. Viimeksi mainitun summan on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut olevan ehdotuksesta poistettava, koska kaupungille kuuluvain poliisilaitoksen huonekalujen korjauksesta tuskin tarvinnee tulla kysymystä ensintulevana vuonna, sittenkun niinhyvin Kallion poliisitaloon kuin Ratakadun poliisitaloon on uusia huonekaluja osin tänä vuonna hankittu, osin tulee ensi vuonna hankittavaksi. Pienemmät, välttämättömän tarpeelliset korjaukset voidaan suorittaa kaupungin ainespihalla, jota paitsi kaupungin suoritettavasta erästä asetuksen korjaukseen, hevosiin, huonekaluihin y. m. voidaan ottaa niiden vähäpätöisten korjausten kustannukset, joitten pitää saada tulla kysymykseen kalustoon nähden.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Samalla kun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime syyskuun 22 päivänä päätti, että Terveystoimikunnan valituille jäsenille on ensintulevan vuoden alusta myönnettävä 20 markan palkkio kokoukselta, antoi Valtuusto Rahatoimikamarille tehtäväksi kulunkiarvioehdotusta laatiessaan ottaa harkittavakseen eikä Terveystoimikunnan puheenjohtajalle nykyään maksettavaa palkkiota olisi korotettava. Mainitun virkailijan suoritettavana olevaan, vuosi vuodelta lisääntyvään työhön katsoen on Kamarista näyttänyt oikeuden ja kohtuuden mukaiselta, että puheenjohtajan palkkio korotetaan nykyisestä määrästä 1,200 markasta 3,000 markkaan. Luonnollisestikaan ei sanottu määrä ole täysi korvaus kaikesta siitä vaivannäöstä ja kaikesta siitä työstä, mikä on Lautakunnan puheenjohtajan suoritettavana, mutta niihin palkkaehtoihin nähden, jotka ovat voimassa esim. Rahatoimikamarin ja Vainhoitojohtokunnan puheenjohtajille, ei Kamari ole arvellut olevan ehdottaminen suurempaa määrää.

Erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan on Terveystoimikunta puoltanut, että sen sihteerille niinhyvin lisääntyneeseen työhön kuin myös siihen nähden, että sihteerin vastedes on säännöllisesti tavattavissa Lautakunnan toimistossa, korotettaisiin palkka 2,000 markasta 3,000 markkaan. Kun sihteerin huolena tähän asti olleen työn on käynyt suorittaminen sivutoimena ja niin vastedeskin lienee oleva laita ja kun siinäkin tapauksessa, että sihteerin velvoitettaisiin pitämään sään-

nöllistä vastaanottoa Lautakunnan toimistossa muutaman tunnin viikossa hänen työtehtäviään ei käy pitäminen erittäin rasittavina, ei Kamari puolestaan ole katsonut olevan syytä puoltaa esitystä. — Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole tahtonut vastustaa Lautakunnan vahtimestarin palkan korottamista 1,000 markasta 1,200 markkaan, varsinkin kun vahtimestarilta nyttemmin on riistetty mahdollisuus ylimääräiseen ansioon, sen johdosta että toimiston työaikaa on pitenetty. — Mitä taas tulee Lautakunnan tarverahoihin, on Terveydenhoitolautakunta ehdottanut ne korotettaviksi 10,000 markasta 16,000 markkaan, seuraavan erikoisluettelon mukaan:

vuosikertomuksen painatus y. m.	Smk 10,000
puhtaaksikirjoitus ja laskuapulainen	„ 1,200
sekalaisia menoja	„ 4,800
	Yhteensä Smk 16,000

Rahatoimikamarin mielestä liece puheena olevaa tarvemäärärahaa pidettävä liian suurena. Tahtomatta kieltää Terveydenhoitolautakunnan seikkaperäisen vuosikertomuksen arvoa on Kamarista kuitenkin näyttänyt epäilyksen alaiselta, käykö sillä katsominen olevan sitä merkitystä, että kaupungille vuosittain sopii aiheuttaa sen painattamisesta 10,000 markan meno. Ei varmaankaan ole oleva voittamattoman vaikeata tuntuvasti lyhentää niinhyvin tekstiä kuin taulukkoja, jotka voitaneen julkaista suppeammassa muodossa kuin tähän asti, kokonaan poistaa lukuisat graafilliset esitykset, jotka tosin ovat erittäin mielenkiintoisia ja selviä, mutta myöskin tuntu- vassa määrässä lisäävät painatuskustannuksia, olla sananmukaisesti julkaisematta erinäisiä Lautakunnalle saapuneita enemmän taikka vähemmän vähäarvoisia kirjelmia, ottaa käytäntöön suppeampi painatusmuoto ja käyttää halvempaa paperia, joilla toimenpiteillä niinhyvin käänös- kuin painatuskustannukset varmaan saadaan vähenemään puoleen määräänsä. Edellä esitetyistä syistä on Kamari tarverahoiksi merkinnyt ainoastaan 11,000 markkaa. Otsakkeen *Lääkärit ja sairaanhoitajat* kohdalla ei Terveydenhoitolautakunta ole ehdottanut aluelääkärien luvun lisäämistä. Kamarissa on tosin kiinnitetty huomiota siihen, että Böhlen talo lähes 3,000 henkilöineen ensi vuonna ei ainoastaan tule kaupunginviranomaisten hallintoon, vaan myös yhdistetään kaupunkiin. Kysymys, kenen aluelääkäriin siinä tapauksessa on oleva velvollisuutena toimittaa sairaanhoitoa tällä laajalla alueella vai olisiko ehkä erityinen lääkäri asetettava, jätetään niinmuodoin avonaiseksi. Mutta kun ammattiviranomaisten taholta ei ole esitystä asiasta tehty, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä likemmältä kosketella tätä kysymystä. — Kaupungin kättilöille on ehdotettu palkaksi 800 markkaa 500 markan sijasta, koska häntä vuosi vuodelta yhä enemmän käytetään apuna synnytyksissä, joista hän ei ole saanut mitään korvausta, ja Kamarista on näyttänyt kohtuulliselta että hänelle jokaiselta maksuttomalta synnytykseltä myönnetään sama määrä, minkä kaupunki maksaa muille kättilöille, jotka antavat avustusta köyhille lapsensynnyttä-

jille heidän kodeissaan. — Kunnallisten sairaanhoitajattarien kuukausipalkka on korotettu 90 markasta 100 markkaan Diakonissalaitoksen johtajattaren anomuksesta, jota oli perusteltu sillä että työpalkat ja elantokustannukset kaikilla aloilla ovat kohonneet. — Tämän otsakkeen kohdalla on edelleen huomattava, että määräraha lyhyen virkaloman hankkimiseksi Marian sairaalan sairaanhoitohenkilökunnalle, joka määräraha oli kuluvan vuoden menosääntöön pantu nyt puheena olevan otsakkeen alle, on nyt muutettu toiseen paikkaan ja on erityisenä eränä f) Marian sairaalan kohdalle.

Marian sairaalan ehdotetussa vuosirahansäännössä on etusijassa otettu huomioon, että sairaalan laajentamisen tapahduttua ensintulevan kesäkuun 1 päivänä sinne on odotettavissa niin suurta potilasluvun lisäystä, että niinhyvin lääkärivoimia kuin sairaanhoito- ja taloushenkilökunnan lukua on tuntuvasti lisättävä. — Yli- ja alilääkärin sekä toimitsijan palkkaehdoista on Terveystalautakunta tehnyt Kaupunginvaltuustolle erityisen esityksen, mutta kun Kaupunginvaltuusto ei vielä ole tätä asiaa loppuun käsitellyt, ei Rahatoimikamari ole kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt palkkain korotuksia näille virkailijoille, vaan ehdottanut määrärahat tähän tarkoitukseen samansuuruisiksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä. Sitä vastoin on sisätautien osaston apulaislääkärien ja amanuenssien luku lisätty kolmeksi ja on kahden palkka otettu huomioon kesäkuun 1 päivästä 1909 lähtien. Niinikään on osastonhoitajattarien lukua lisätty neljällä, alihoitajattarien yhdeksällä ja yöhoitajattarien viidellä, joiden kaikkien palkka on laskettu kesäkuun 1 päivästä 1908. Ehdotetun ylihoitajattaren toimen Rahatoimikamari taas on poistanut ehdotuksesta samoista syistä kuin lääkärin palkankorotuksen. — Niinikään on määräraha ylimääräistä sairaanhoitoa varten korotettu 800 markasta 1,200 markkaan. — Vastaisen laajennuksen johdosta on siivoojatarten lukua lisätty kahdeksalla, joista 3 on tarkoitettu palvelemaan poliklinikoilla ja lääkärejä. Palvelijatar henkilöhissin hoitoa varten on niinikään käynyt tarpeelliseksi. Määrärahaa lääkkeitä, kalustonhoitoa, konekalujen, sidetarpeitten, väkiviinan ja desinfioimisaineitten ostoa varten on niinikään tuntuvasti korotettu sairaalan johtokunnan erikoisehdotuksen mukaisesti ja jo mainituilla perusteilla. — Vihdoin on 500 markan määräraha määrätty sisätautien poliklinikan voimassa pitoa varten.

Kulkutautiosastoa koskevaan kappaleeseen nähden on ainoastaan se muutos kuluvan vuoden menosääntöön tehty, että yhdelle sairaanhoitajattarelle on merkitty palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta 60 markkaa.

Sisätautis-kirurgisen osaston menosääntöön tulee lisää 7 kuukauden palkka apulaislääkärille ja amanuenssille 1,750 ja 700 markkaa, jonka ohella operatiohoitajattarelle sekä yhdelle osastonhoitajattarelle tulee palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta. Samoista syistä kuin Rahatoimikamari ei ole merkinnyt lääkärin palkkaetuja muutetuin määrin on hierojankin palkkaehdot pysytetty ennallaan. 7 kuukauden ajalta on yhdelle poliklinikan sairaanhoitajattarelle, joka samalla on velvollinen hoitamaan Röntgen-konetta, merkitty palkaksi 350 markkaa. Sidos- tarpeitten ja konekalujen määrärahaa on korotettu 6,000 markalla, mikä määrä on

arvioitu tarpeelliseksi lisäykseksi 7 kuukauden ajalta. Poliklinikan voimassapitoon vastamainittuna aikana on erikoisehdotuksen mukaisesti merkitty 2,400 markkaa.

Sairaalan laajennus vaatii luonnollisesti melkoisia muutoksia *taloussostonkin* menosääntöön. Paitsi toimitsijan palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta kesäkuun 1 päivästä 1909 lukien, on merkitty 350 markan määräraha taloudenhoitajattaren apulaiselle, palkkio neljälle palvelijattarelle, yhdelle ompelijattarelle, joka samalla on linavatevaraston hoitajattaren apulaisena, 4 pesijättärelle sekä 3 lämmittäjälle. Koneenkäyttäjien palkkaedut on korotettu ensi kesäkuun 1 päivästä siten, että toinen näistä on sanotusta ajankohdasta lähtien saava 200 markkaa kuukaudessa, toinen taas 150 markkaa. — Sairaalan kahdesta portinvartijasta on toinen samalla toimiva ovenvartijana, jonka johdosta hänen palkkaetunsa on korotettu 525 markkaan, joten toisen portinvartijan palkkaedut pysyvät ennallaan. Menosääntöehdotukseen on niinkään merkitty ruumiinavausapulainen 7 kuukauden ajaksi 350 markan palkalla; niinkään on renkien lukua lisätty kolmella. Ruuan määräraha on tietystikin paljon lisääntynyt, nimittäin 104,000 markasta kuluvan vuoden menosäännössä 168,000 markkaan nyt käsiteltävänä olevassa kulunkiarvioehdotuksessa. Pääsyynä tähän on etusijassa odotettavissa oleva lisääntynyt potilasluku, mutta johtuu tämä myös siitä, että kustannukset potilasta ja päivää kohden on korotettu 1 markasta 1 markkaan 10 penniin. — Terveystaloutakunnan kulunkiarvioehdotukseen merkityn määrärahan vuosipilettiä varten raitioteillä on Rahatoimikamari katsonut voitavan ehdotuksesta poistaa, koska kaupunki Raitiotie ja Omnibus Osakeyhtiön kanssa tehdyn uuden välikirjan mukaan saa niin paljon vapaapilettejä, että yksi voidaan antaa sairaalan käytettäväksi. Polttopuiden määrärahan on Terveystaloutakunta arvioinut 25,000 markaksi koko vuodelta, jota paitsi on ehdotettu 10,000 markan lisämääräraha 7 kuukaudelta. Rahatoimikamarin mielestä ja tehtyjen arviolaskelmain mukaan voitaneekin lisämääräraha alentaa 7,000 markkaan. Rahatoimikamari ei myöskään ole katsonut olevan syytä lisämäärärahaksi arvaamattomia menoja varten 7 kuukauden aikana merkitä 7,600 markan erää, kun vastaava määräraha koko vuodeksi on arvioitu 4,000 markaksi. Tämän johdosta on ensinmainittu määrä vähennetty 3,600 markaksi, joka summa Kamarin mielestä varsin hyvin riittää sairaalan laajentamisen yhteydessä olevien arvaamattomien menojen suoritukseen.

Yhdelle *Humblebergin varasairaalan* palvelijattarelle ja rengille sekä pesijättäriille on Terveystaloutakunta ehdottanut korotettuja palkkioita. Kun kuitenkin Marian sairaalan laajentamisen johdosta Humlebergin varasairaala on lakkaava kesäkuun 1 päivästä, on Rahatoimikamarista näyttänyt epäasianmukaiselta merkitä varasairaalan menosääntöön muutoksia ja korotuksia, jonka tähden Kamari on jättänyt sairaalan tähänastisen menosäännön ennalleen, paitsi että 5 hoitajattarelle on Terveystaloutakunnan ehdotuksesta korotettu vuosipalkka 480 markasta 600 markkaan.

Kun *Grejuksen keuhkotautisairaalan* käytettävänä olevat rakennukset kuluvana vuonna joutuvat kaupungin haltuun, on 6,000 markan vuokramäärä poistettu.

Marian sairaalan laajentamisen johdosta on myöskin *Sörnäisten sairastuvan* tarve lakkaava. Sairastupaa varten arvioitu määrä on sentähden merkitty ainoastaan 5 kuukaudelta. Menojen arvioimisessa on huomiota kiinnitetty siihen, että sairastuvan menot talvikuukausina ovat suuremmat kuin kesäkuukausina ja on ne sentähden merkitty hiukan suuremmaksi kuin mihin menot nousisivat siinä tapauksessa että ne arvioitaisiin keskimäärin joka kuukaudelta.

Poliklinikkain määrärahat on Rahatoimikamari pysyttänyt ennallaan, paitsi mitä tulee tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitokseen sekä kättilönavun kustantamiseen varattomille kodeissaan. Tosin on Terveystieteiden lautakunta korottanut Kallion poliklinikan määrärahan 3,300 markasta, 4,800 markkaan, sen johdosta että työ siellä on lisääntynyt ja menot sentähden kohonneet. Rahatoimikamari, joka on katsonut kunnan varoihin nähden mitä suurimman säästäväisyyden olojen vaatimaksi, on puolestaan merkinnyt sanotun polikliinikan määrärahan samaksi määräksi kuin tähän asti. — Mitä tulee kättilönavun kustantamiseen varattomille kodeissaan, on se korotettu 600 markalla, syystä että nykyinen määräraha on osottautunut riittämättömäksi. Tohtorien Boijen ja Parviaisen lapsenpäästölaitokseen nähden on huomautettava, että siihen 17,145 markan määrään, mikä kuluvana vuonna on maksettu 10 sairassijasta laitoksessa, myös sisältyy määräraha 3 sijasta kuluvan vuoden kesäkuun 1 päivästä, joitten viimeiksi mainittujen käyttämisestä tohtorit Boije ja Parviainen kantavat vuoteelta 1 markan vuorokaudessa paikkain käyttäjiltä. Kun tämä määräraha ensi vuonna suoritetaan koko vuodelta, olisi siitä suhteellisesti korotettava. Mainitut tohtorit kuitenkin ovat ilmoittaneet, että lapsensynnyttäjät useimmissa tapauksissa ovat halukkaat maksamaan 2 markan maksun vuoteelta ja päivältä. Jos tämä vuodemaksun korotus otetaan lukuun, nousisi puheena olevan laitoksen 13 sijasta maksettava rahamäärä 18,540 markkaan, jonka määrän Rahatoimikamari onkin merkinnyt kulunkiarvioehdotukseen.

Otsakkeen *Terveyspoliisi* kohdalle on merkitty palkankorotus 5 vuoden palveluksesta terveydenhoidontarkastajalle, luettuna kesäkuun 1 päivästä 1909, eikä sanotun vuoden toukokuun 1 päivästä, niinkuin Terveystieteiden lautakunta epähuomiosta on ehdottanut. Valmistaakseen tarkastusmiehille tilaisuutta käyttää asianajajaa niissä oikeudenkäynneissä, joita terveydenhoitotoimistolla on ollut niinhyvin Raastuvanoikeudessa kuin Maistraatissa tarkastajain tekemän ilmoituksen taikka muutoin taloissa, käsiammattiliikkeissä ja asunnoissa huomatuun epäsiisteyden, kaikenlaisten ravintoaineitten takavarikkoon ottamisen y. m. johdosta, on Terveystieteiden lautakunta pyytänyt 400 markan määrärahaa. Kun kuitenkin Rahatoimikamarin mielestä puheena olevat oikeudenkäynnit Raastuvanoikeudessa ja Maistraatissa ovat sitä laatua, että tarkastusmiesten pitäisi voida helposti selviytyä niistä lainopilliselta apulaiselta sekä Lautakunnan lainopillisesti sivistyneen sihteerin pitää voida erittäin mutkikkaissa tapauksissa avustaa tarpeellisilla neuvoilla ja ohjeilla, ei Kamari ole merkinnyt pyydettyä määrärahaa kulunkiarvioehdotukseen. — Määräraha ylimääräisiä tarkastusmiehiä varten on korotettu arviolta 4,000 markkaan, syystä että ensi

vuonna on luultavasti oleva tarpeen suojelustoimenpiteitä koleravaaran ja muidenkin kulkutautien varalta, samaten kuin on ollut laita kuluneena ja lähinnä edellisinä vuosina. — Kodeissa toimitettavaa desinfioidimista varten on saadun kokemuksen ja niiden desinfioidimisten luvun perusteella, joita nyttemmin täytyy toimittaa, määräraha korotettu 3,000 markasta 5,000 markkaan. — Kun kulunkiarvioehdotusta laadittaessa on osottautunut välttämättömäksi kaikilla aloilla noudattaa mitä suurinta säästäväisyyttä sekä menosäännöstä poistaa jokainen määräraha, jota ei käy pitäminen ehdottomasti välttämättömänä, on Rahatoimikamari, joka edellisenkin vuoden kulunkiarvioehdotuksessa julkilausui sen mielipiteen että määräraha kaupungin savuntarkastusta varten voitaisiin jättää pois, ensintulevan vuoden menosääntöehdotuksesta poistanut sanotun 3,000 markan määrärahan. Savuntarkastajan toiminnan hyötyä on monasti epäilty, ja lienee asianomaisten viranomaisten ankaroilla toimenpiteillä saavutettavissa tehokkaat tulokset siinäkin tapauksessa ettei kaupunki pidä virassa erityistä savuntarkastajaa.

Otsakkeen *Terveystoimisto* kohdalla on menot siivouksesta ja pesusta sekä kaluston ynnä muun kunnossapidosta korotettu 100 ja 200 markasta vastaaviin 600 ja 1,200 markkaan toimiston Johtajan esityksestä, joka on ilmoittanut nykyiset määrarahat riittämättömiksi. Mitä tulee *Laboratorion terveydellisiä tutkimuksia varten, teurastuslaitoksessa toimitettavan lihantarkastuksen, ruumiinavaushuoneen ja rokotusainevävaraston määrärahoihin*, on ne pysytetty ennallaan nykyään voimassa olevan menosäännön vastaavain eräin määräisinä.

Satunnaismäärärahaksi on merkitty 650 markan menoerä viimeksi rakennetun Leppäsuon koleraparakin ja Hesperian sairaalan lämmitystä varten ensi talvena jotta siten estettäisiin kosteuden pilaamasta huoneita ja rakennusten vesijohtoja jäätymästä.

Yhteenlasketut menot sairas- ja terveystoimikamariin nousisivat siten Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 675,293 markkaan 89 penniin. Terveystoimikamariin ehdotuksen mukaan olisivat vastaavat menot 701,220 markkaa 75 penniä. Kuluvan vuoden menosäännössä ovat puheena olevat menot 595,667 markkaa. Se likipitäen 80,000 markan lisäys, minkä sairas- ja terveystoimikamari osottaa, johtuu etusijasta niistä menonlisäyksistä, joita Marian sairaalan laajennus välttämättä aiheuttaa.

VIII. Vaivahoito.

Otsakkeen *Vaivahoitohallitus* kohdalla on vahtimestarin palkkio korotettu 1,000 markasta 1,200 markkaan sekä kaupungissa toimivain tarkastusmiesten palkkiot 6,500 markasta 7,000 markkaan, jotta Vaivahoitohallitus voisi antaa rouva H. von Creutleinille palkkionkorotuksen 10 vuoden nuhteettomasta palveluksesta vaivahoidon alalla. Sitä vastoin ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa kulunkiarvioehdotukseen ottaa 3,400 markan erää töiden järjestämiseksi Vaivahoitohallituksen

kansliassa eikä myöskään 7,600 markan erää haarakanslian laittamiseksi Sörnäisiin. Niinkuin Vaivashoitohallitus erikoisehdotuksensa perusteluissa huomauttaa, ei liene epäilemistä, ettei kaupungin vaivashoito likimainkaan vastaa niitä vaatimuksia, jotka sille on asetettava. Täydellinen uudestijärjestäminen lienee sentähden tarpeen vaatima niin hyvin vaivashoidon pääpiirteisiin kuin yksityiskohtiinkin nähden. Sellainen tšekäläisen vaivashoitotoimen uudestaan järjestäminen vaatii kuitenkin perinpohjaista selvitystä ja uuden ohjesäännön laatimista vaivashoidolle ja vaivaistalolle kaikkine eri osastoineen. Ennenkuin mainittu uudestijärjestys on toimeenpantavissa, lienee tosin joku aika kuluva, mutta kalliisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin ryhtyminen väliaikana ei ole näyttänyt Rahatoimikamarista kaupungille taloudellisesti edulliselta, vaikka onkin myönnettävä, että lisätyn silmälläpidon kustantamisesta saattaa koitua kaupungille suuria säästöjä muissa vaivashoidon menoerissä. Täytyy kuitenkin pitää parempana, että vielä muutama vuosi, kunnes täydellisesti valmistettu suunnitelma on olemassa, nykyinen järjestelmä kaikkine ansioineen ja puutteineen pysyy tähänastiseen tapaansa järjestettynä, kuin että ryhdytään osittaisiin parannuksiin, jotka maksavat kaupungille milloin minkin suuria summia olematta vakuutta siitä, että vastaava hyöty saavutetaan.

Vaivaistalon ja sen yhteydessä olevien laitosten määrärahat on Rahatoimikamari määrännyt tuntuvasti pienemmiksi verrattuina Vaivashoitohallituksen erikoiseen menoarvioehdotukseen. Niinpä ei Kamari ole voinut puoltaa pyydettyä konttoriapulaisen palkan korottamista 500 markalla, syystä että sanotun virkailijan palkkaehtoja vasta vuonna 1906 parannettiin. *Vaivaistalon emännän määrärahan* korottaminen 200 markalla on näyttänyt oikeutetulta, syystä ettei emännän tointa nyttemmin enää hoida vaivaistalon johtajan rouva, vaan toinen henkilö, jonka täytyy kustantaa oma taloutensa. — Sittenkun vaivaistalon työrakennuksessa olevat työsälit on laitettu sairashuoneiksi, on otettu sairaanhoitajatar 720 markan vuosipalkalla, jonka ohella menosääntöön on määrätty 25 markkaa hänen sijaisensa kustantamiseksi puolen kuukauden aikana. Yhden vaivaistalon sairaanhoitajattaren palkka on korotettu 60 markalla 5 vuoden palveluksesta. — Vaivaistalon apulaishoitajattarien luku on lisätty kuudesta seitsemäksi, sittenkun apulaishoitajatar on kuluvana vuotena otettu edellä mainittuun uuteen sairasosastoon. — Vaatetusmäärärahan on Vaivashoitohallitus korottanut 4,000 markasta 7,000 markkaan viitaten hoidokkaiden luvun lisääntymiseen sekä siihen että määräraha on tähän asti osottautunut riittämättömäksi. Rahatoimikamari puolestaan ei ole voinut havaita muuta kuin että korotus 50 prosentilla eli 6,000 markkaan lienee riittävä, edellyttäen että säästäväsyyttä noudatetaan. Hoidokkaiden luku on tosin lisääntynyt, mutta ei suhteessa 4:7, eivätkä myöskään tilit näytä puheena olevan määrärahan yli mennyn niin tuntuvasti, että korotus 7,000 markkaan olisi perusteltu. — Ruuan määrärahan on Vaivashoitohallitus kohoaviin elintarvehintoihin nähden korottanut 35,400 markasta 42,000 markkaan. Tämäkin menojen korotuksen arviolasku on Rahatoimikamarista näyttänyt virheelliseltä, jonka tähden Kamari on merkinnyt vastaavan määrän 40,000

markaksi, varsinkin kun nykyisinä ahtaina raha-aikoina elintarpeiden hinnan voi pikemmin arvioida alenevan kuin nousevan. — Kaluston määrärahan on hallitus korottanut 2,500 markasta 3,000 markkaan. Kun on ryhdytty toimiin uuden vaivais- ja työtalon rakentamiseksi ja uusi kalusto hankitaan siihen niin pian kuin se on tarkoitukseensa valmistunut, ei liene syytä lisätä vanhan vaivaistalon kalustotiliä. Rahatoimikamari on sentähden pysyttänyt kaluston määrärahan tähänastisessa määrässään. Niinikään on Kamari ennallaan pysyttänyt tarveaineiden arviomäärärahan, jonka yli ei ole viime vuonna mainittavasti menty. Kun halkojen hinta kaupungin ja erään yksityisen toiminimen kanssa tehdyn välipuheen mukaisesti ensintulevana vuonna on tuntuvasti halvempi kuin kuluvana vuonna, ei liene pätevää syytä korottaa polttopuiden ja valaistuksen määrärahaa yli kuluvan vuoden menosääntöön otetun. Eivät myöskään heinä- ja kauranhinnat ole nousemaan päin, jonka tähden tämä määräraha voinee pysyä ennallaan. Korjausmäärärahat on Rahatoimikamari alentanut 6,000 markkaan, koska Rahatoimikamarin mielestä ainoastaan välttämättömimmät korjaustyöt on tehtävä tuossa jo kelvottomaksi tuomitussa vaivaistalossa. Jokaista laajempaa korjaustyötä täytyy pitää tarpeettomana ja siihen käytettyjä kustannuksia likipitäen turhaan pantuina, koska vaivaistalon nykyiset rakennukset kohdakkoin, kun niitä ryhdytään käyttämään muihin tarkoituksiin, on perinpohjin korjattava. — Edellyttäen mitä suurinta säästäväisyyttä noudatettavan katsoo Rahatoimikamari sekalaisen menojen määrärahankin voitavan pysyttää ennallaan.

Työlaitosta varten on Vaivaishoitohallitus merkinnyt 360 markan määrärahan konttoriapulaisen palkkaamiseksi kaitsijalle. Kun vaivaistalossa on olemassa konttoriapulainen, voinee sanottu virkailija suorittaa ne konttoritehtävät, joita työlaitoksen kaitsija ei ehdi tehdä, joten ylimääräinen apuraha työlaitoksen konttoriapulaista varten voitaisiin säästää. Samoista syistä kuin vaivaistalon polttopuiden ja valaistuksen määräraha on pysytetty ennallaan, ei Rahatoimikamari myöskään ole katsonut olevan korotettava työlaitoksen polttopuiden ja valaistuksen määrärahaa Vaivaishoitohallituksen ehdotuksen mukaisesti. Perustelmat ruuan, vaatetuksen, tarveaineiden, utteruusrahain ja sekalaisen menojen määrärahan pysyttämiseksi ennallaan ovat samat kuin edellä on esitetty vaivaistalon vastaaviin määrärahaeriin nähden.

Houruinhoitolaitoksessa saa yksi naishoitaja palkankorotusta heinäkuun 1 päivästä 1909 lukien 5 vuoden palveluksesta. Uudeksi eräksi on merkitty 210 markan summa viransijaisten palkkaamiseksi miespuolisten hoitajain virkaloman aikana puoleksi kuukaudeksi kunakin vuonna. Kun naispuolisille hoitajille tätä ennen on myönnetty sama etu, näyttää johdonmukaisuus myös vaativan myöntämään samat edut miespuolisille hoitajille. Niinikään on uudeksi määrärahaksi kahden yövartijan asettamiseksi vanhaan houruinhoitolaitokseen merkitty yhteensä 1,825 markkaa, joten tulenvaara siellä vähenee. Mitä tulee vaatetuksen, kaluston, polttopuiden ja valaistuksen sekä utteruusrahain määrärahoihin, on Rahatoimikamarin mielestä kuluvana vuonna näitä tarkoituksia varten merkityt määrät pysytettävä ennallaan, koska

näiden määrärahan yli ei näytä tänä vuonna mentävän. Sitä vastoin on ruuan määräraha korotettu 2,000 markalla 25,000 markkaan, lääkkeiden 3,000 markkaan ja sekalaisten menojen 2,400 markkaan. Mitä taas tulee korjausmäärärahaan, on Vaivashoitohallitus ehdottanut sen samaksi määräksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä eli 15,500 markaksi. Hourujen koppien korjaamisessa suoritettavat suurenlaiset työt vaativat kuluvana vuonna korottamaan määrärahan edellämainittuun suureen määrään. Ensintulevaksi vuodeksi on ehdotukseen pääasiallisimmin merkitty kustannuksia mielenvikaispaviljonkien ulkopuolista korjaamista varten. Nämä korjaustyöt, jotka kustannusarvion mukaan aiheuttavat noin 10,000 markan menon, voitaneekin kuitenkin huoletta lykätä johonkin tulevaan vuoteen, jolloin kaupunginrahaston varat kenties vaikeudetta sallivat niiden suorittamisen.

Otsakkeen *Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten* kohdalla ovat määrärahat tuntuvasti lisääntyneet. Niinpä on menot kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetuista merkitty 60,000 markaksi kuluvan vuoden menosäännön 55,000 markkaa vastaan sekä sairashoidon määräraha korotettu 2,000 markalla eli 14,000 markkaan, johon tarkoitukseen Vaivashoitohallitus on pyytänyt 18,000 markkaa. Lääkkeiden määräraha korotetaan 3,000 markalla eli 23,000 markkaan sekä suoranaisten apurahain määräraha 88,000 markasta 105,000 markkaan Vaivashoitohallituksen pyytämäin 155,000 markan sijasta.

Otsakkeen *Sekalaisia menoja* kohdalla on tarverahat korotettu 2,000 markkaan, jota vastoin arvaamattomia menoja varten on merkitty sama määrä kuin kuluvan vuoden menosääntöön eli 3,000 markkaa, kun Rahatoimikamarista ei ole näyttänyt asianmukaiselta, että sillä perustuksella että yhtenä vuonna on ylen määrin sanottuja menoja lisääntynyt, määräraha seuraavana vuonna on korotettava yhtä paljon, tässä tapauksessa 10,000 markkaan. Pikemmin pitäisi mainitun asianlaidan kehottaa säästäväisyyteen ryhdyttäessä suurempia menoja kysyviin toimenpiteihin.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisivat vaivashoitokustannukset ensintulevana vuonna 484,970 markkaan vahvistetun menosäännön 457,420 markkaa vastaan. Vaivashoitohallituksen tekemä kulunkiarvioehdotus taas päättyy 593,930 markkaan. Vaikka Rahatoimikamari varsin hyvin oivaltaa ne vaikeudet, jotka kohtaavat Vaivashoitohallitusta määrärahojen niukkuuden johdosta, ja myöskin on ottanut varteen kaupungin velvollisuuden osottaa tarpeelliset varat vaivashoidon toimittamiseen, ei Rahatoimikamari, jonka on ollut pakko kaikilla aloilla kulunkiarvioehdotusta tehdessään paljon supistaa menoja, kuitenkaan ole voinut havaita muuta kuin että Vaivashoitohallitus on noudattamalla mitä suurinta säästäväisyyttä voiva tulla toimeen Kamarin ehdottamallakin menosäännöllä ensintulevana vuonna.

IX. Opetustoimi ja sivistyslaitokset.

Merikoulun menot on merkitty samaan määrään kuin kuluvan vuoden menosäännössä.

Käsityöläiskoulujen osastoon on määrärahat merkitty näitä kouluja varten annettujen erikoisehdotuksien mukaisesti. Kaikki Taideteollisuusyhdistyksen täällä voimassa pitämän Taideteollisuuskeskuskoulun menot on yhdistyksen johtokunta arvioinut 59,930 markaksi, josta määrästä kaupungin osalle tulee 24,170 markkaa, joka vastaa puolta johtajain ja opettajain palkkaa, sekä 11,590 markkaa muita menoja, eli yhteensä 35,760 markkaa, osottaen lisäystä kuluvan vuoden menosääntöön verraten 100 markkaa 50 penniä. Alempien käsityöläiskoulujen menot nousevat yhteensä 41,150 markkaan, joiden suorittamiseen kaupunki ottaa osaa puolella johtajien ja opettajien palkoista eli 11,915 markalla sekä muihin menoihin 17,320 markalla eli yhteensä 29,235 markalla, joten vähennys on 579 markkaa verraten siihen apumaksuun mikä tätä tarkoitusta varten on otettu kuluvan vuoden menosääntöön.

Poikien valmistavan koulun menosääntö nousee 40,500 markkaan kuluvan vuoden 41,395 markkaa 22 penniä vastaan. Rahatoimikamari on ehdotettuun menosääntöön tehnyt seuraavat muutokset johtokunnan erikoisehdotuksen mukaisesti. Insinööri Strählmanin sijaisen palkkio 1,778 markkaa 56 penniä jää pois insinööri Strählmanin nyttemmin jälleen ryhdyttyä hoitamaan tointaan. Korotus 10 vuoden palveluksesta ensi vuoden syyskuun 1 päivästä tulee metalli- ja puutöiden työmestareille, jota vastoin metallitöiden alityömestarille tuleva palkankorotus 5 vuoden palveluksesta on suoritettava koko ensi vuodelta. Työpajan silmälläpidosta on ruotsinkielisen ja suomenkielisen osaston vakinaisille opettajille määrätty palkkioksi 600 markkaa vuodessa 4 kuukauden ajalta, luettuna syyskuun 1 päivästä 1909, tullen kummallekin opettajalle 200 markkaa. Kun kirjaston, painatustöiden ja tarverahojen määräraha on osottautunut riittämättömäksi, on tämä erä arviolta korotettu 700 markkaan. Tyttöjen ammattikoulun menosääntö on laadittu johtokunnan antaman erikoisehdotuksen mukaisesti ja eroaa vahvistetusta menosäännöstä ainoastaan sikäli, että kahdelle opettajattarelle tulee palkankorotusta elokuun 1 päivästä 1909 yhteensä 166 markkaa 66 penniä. Ruuanpidon määräraha on korotettu 500 markalla, mutta vastaava määrä vähennetty työaineiden määrärahasta. Kaupunginvaltuuston kuluvan vuoden lokakuun 20 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti tulee äidinkielen opettajattarille palkkionlisäystä yhteensä 240 markkaa. Menosääntö päättyy 42,006 markkaan 66 penniin kuluvan vuoden menosäännön 41,600 markkaa vastaan.

Kaupunginvaltuuston syyskuun 22 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti on suomalaiselle *Kauppaoppilaitokselle* annettu 12,000 markan kannatus-apua; ruotsalais-suomalaiselle kauppaoppilaitokselle on merkitty sama määrä kuin tähänkin asti eli 10,860 markkaa.

Kansakoulujen menosääntö päättyy Kansakoulunjohtokunnan erikoisen kulunkiarvion mukaan 1,237,845 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 1,099,145 markkaa vastaan, mikä 138,700 markan lisäys vastaa 12 %:n korotusta. Samalla kun Rahatoimikamari on olennaisilta osiltaan voinut pysyttää puheena olevaan ehdotukseen merkityt erikoiserät ja siihen nähden saa viitata Johtokunnan kirjelmään kuluvan vuoden syyskuun 28 päivältä, on Kamari sitä vastoin säästäväisyyssyistä katsonut olevan pakko vähentää varsin tuntuvasti joitakuita määrärahaeriä. Mitä tulee suomenkielisten koulujen apulaistarkastajan palkkaan, ei Kamari, syystä ettei sanottua virkailijaa vielä ole asetettu eikä Kansakoulunjohtokunta ole sitä ehdottanut ensi vuoden alusta asetettavaksi, ole merkinnyt mitään määrärahaa tähän tarkoitukseen. Kahta tarkastajan kanslia-apulaista varten on sen päätöksen mukaisesti, minkä Kaupunginvaltuusto tämän vuoden huhtikuun 28 päivänä teki kaupungin kansakoulujen jakamisesta kielellisellä pohjalla, merkitty yhteensä 1,800 markkaa, josta määrästä 600 markkaa menee ruotsinkielisten koulujen ja 1,200 markkaa suomenkielisten koulujen tarkastajan kanslia-apulaisen palkkaamiseen. Niinkään on näytetty tarpeelliselta antaa taloudenhoitajalle kanslia-apulainen, jonka palkkio on merkitty 1,500 markaksi niin hyvin siihen nähden, että taloudenhoitajan tehtävät ovat tuntuvasti lisääntyneet edellä mainitun kansakoulujen jaon sekä uusien kansakoulutalojen valmistumisen johdosta, kuin myös siihen nähden että, jos taloudenhoitaja taudin taikka muun syyn tähden estyisi hoitamasta tehtäviensä, ei olisi ketään virkailijaa, joka olisi riittävästi perehtynyt hänen laajaan kirjanpitoonsa. Sitävastoin ei Kamari siihen työn helpotuksen nähden, minkä taloudenhoitaja siten on saava, ole puoltanut Kansakoulunjohtokunnan taloudenhoitajalle ehdottamaa palkankorotusta 5,000:sta 6,000 markkaan. Opettajain palkkoihin nähden on Kamarin ainoastaan huomautettava, että 21 opettajan palkka à 2,400 markkaa ynnä korotus 5 vuoden palveluksesta à 480 markkaa, on Kansakoulunjohtokunnan ehdotuksessa laskettu 64,800 markaksi, vaikka sen oikeastaan pitäisi olla 60,480 markkaa, joksi määräksi Rahatoimikamarikin sen on merkinnyt. Erän „viransijaiset ja todennäköisesti lisättävä opettajakunta syyslukukaudella“ on kansakoulunjohtokunta korottanut 15,000 markasta 30,000 markkaan perustellen ehdotustaan sillä, että kuluvan vuoden menosääntöön sanottua tarkoitusta varten varatun määrän lisäksi tarvitaan noin 1,200 markkaa sekä että on edellytettävissä, että luokkien lukua todennäköisesti on runsaammin lisättävä syyslukukauden 1909 alussa, jonka johdosta käy tarpeelliseksi asettaa suuri joukko uusia vuosiviransijaisia. Omasta puolestaan Rahatoimikamari ei ole voinut havaita että, vaikkakin luokkien luku lisääntyisi, tämä lisäys kuitenkin olisi oleva niin suuri, että määrärahaa tästä aiheutuvaa vuosijaisten luvun lisäystä varten tarvitsee korottaa kaksinkertaiseksi. Kansakoulunjohtokunnan täytyy voida keksiä mahdollisuus lisääntyneen oppilasluvun vastaanottamiseen tarvitsematta kuitenkaan kustannuksia niin suuresti kohottaa. Jos määräraha mainittuun tarkoitukseen korotetaan 20,000 markkaan, ei asianomaisten liene Rahatoimikamarin mielestä, mahdoton tulla toimeen. — Vahtimestarien ja talon-

renkien lukua on lisätty kolmella ja kahdella pääasiallisimmin kouluhuoneustojen luvun lisääntymisen johdosta. — Johtajain ja johtajattarien yhteenlaskettu palkkio on vahvistetun menosäännön mukaana 8,200 markkaa. Luokkien luvun lisääntymisen sekä ruotsin- ja suomenkielisten luokkien jakamisen johdosta eri kouluhuoneustoihin käy tarpeelliseksi asettaa lisäksi 2 johtajaa ja 2 johtajatarta. Tämän johdosta on Rahatoimikamari merkinnyt puheena olevan erään 9,450 markaksi. Sitä vastoin Kamari ei ole voinut yhtyä kansakoulunjohtokunnan ehdotukseen että tämän ohella olisi korotettava johtajien ja johtajattarien palkkiota niin tuntuvasti kuin 700 markkaan, joten nyt puheena oleva erä nousisi 12,500 markkaan, Rahatoimikamari ei myöskään ole katsonut olevan kulunkiarvioehdotukseen ottaminen lisättyä määrärahaa raittiusopetusta varten. Tähän määrärahaan kuluvana vuonna syntyneitä vajeusta ei ole sopiva täyttää korottamalla seuraavan vuoden määrärahaa; jos taas määrärahan yli on menty, tehkoon johtokunta esityksen asiasta Kaupunginvaltuustolle. Yhtäläisistä syistä on Rahatoimikamari myös pysyttänyt ennallaan palkkion kansakoulupoikien torviorkesterin johtamisesta. Kamari ei ole voinut puoltaa 1,300 markan määrän merkittämistä varoitusta varten.

Erään „*Muut kustannukset*“ on Rahatoimikamari kanslia- ja kouluhuoneustojen vuokria varten merkinnyt 65,000 markaksi kuluvan vuoden menosäännön 52,000 markkaa vastaan. Kansakoulunjohtokunnan kulunkiarvioehdotuksessa on tähän tarkoitukseen tosin merkitty 69,175 markkaa. Mutta kun tähän sisältyy 4,100 markan varamääräraha siltä varalta, että koululuokkien luku ensintulevana syyslukukautena olisi suurempi kuin kuluvan vuoden alussa, on Kamari katsonut voitavan tämä määrä poistaa kulunkiarviosta. Käsityötarveaineiden ja koulukeittiöiden määräraha on pysytetty entisessä määrässä, 9,000 markassa, vaikka Kansakoulunjohtokunta puolestaan on sen ehdottanut 15,000 markaksi. Noudattamalla suurinta säästäväisyyttä sekä toimeenpanemalla tarpeellisia supistuksia on Kamarin ehdotuksen mukainen määräraha osottautuva riittäväksi. Yhtämittäinen kansakoulumäärärahojen lisääminen ja kaksinkertaiseksi korottaminen tuottaa kaupungille liian suuria menoja nykyiseen taloudelliseen tilaan nähden. Näistä syistä on myös määräraha uusia kouluhuonekaluja ja vanhojen korjaamista varten merkitty ainoastaan 7,000 markaksi Kansakoulunjohtokunnan 17,000 markan määrän sijasta. Mikäli mahdollista ei uusia kouluhuonekaluja ole hankittava, jos vanhat ovat korjattavissa sekä tarkoin valvotaan, etteivät oppilaat vahingoita eivätkä turmele kaupungin kouluhuonekaluja. Vaatetusapu-määräraha on pysytetty samassa määrässä kuin nykyään voimassa olevassa menosäännössä eli 32,000 markaan suuruisena Kansakoulunjohtokunnan ehdottamaa 35,000 markan määrää vastaan. Erittäin on Rahatoimikamari, joka perustellessaan kuluvan vuoden menosääntöä kajosi tähän määrärahaerään, katsonut tällä kertaa olevan viittäminen niihin suuriin lahjoituksiin, joita kaupunki on vasta mainittuun tarkoitukseen kuluvana vuonna saanut ja joiden korot ovat ensi vuonna käytettävissä. Kun eduskunta on samaan tarkoitukseen koko maata varten myöntänyt 100,000 markkaa, ei käyne syyllä väittäminen, että pää-

kaupunki, joka myöntää kolmannen osan sanotusta määrästä, laiminlöisi täyttää velvollisuuksiaan täkäläisiä kansakoululapsia kohtaan. Samoin ja mainituista syistä on määrärahat koulutalojen ja huoneustojen kunnossapitoa ja korjausta, koulusta päästettyjen kansakouluoppilaiden paikanvälittämistä, Viaporissa ja siihen rajoittuvilla saarilla asuvien lasten koulunkäynnin helpottamista, ilmoituksia, lomakkeita, ja muita painatustöitä ja arvaamattomia menoja sekä matkastipendejä varten pysytetty nykyään voimassa olevan menosäännön mukaisina, vaikka Kansakoulunjohtokunta on anonut sanottuja määrärahaeriä korotettavaksi, toisia enemmän, toisia vähemmän.

Huolimatta niistä supistuksista, joita Rahatoimikamari on tehnyt kansakoulujen menoarvioon, nousevat kansakoulujen kokonaiskustannukset Kamarin ehdotuksen mukaan 1,161,320 markkaan, eli 61,175 markkaa enemmän kuin nykyään voimassa olevan menosäännön mukaan.

Määrärahan *työväenopetusta* varten on Rahatoimikamari poistanut kulunkiarvioehdotuksesta. Rahatoimikamariin antamassaan erikoisehdotuksessa Työväenasiain lautakunta ehdottaa, että suomenkielisiä työväenkursseja varten osotettaisiin 15,000 markkaa sekä ruotsinkielisiä varten 10,000 markkaa eli yhteensä 25,000 markkaa. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole voinut havaita muuta kuin että puheena olevan määrärahan käy poistaminen menoarvioehdotuksesta. Yhteiskunnallisten olojen alalla maassamme alkanut uusi aika on muuttanut käsityksen ja ajatus-tavan, kiihottanut luokkataistelua sekä herättänyt epäluuloa ja vihaa niitä toimenpiteitä kohtaan, joihin toisin ajattelevat ryhtyvät. Mikäli Rahatoimikamari tietää, ovat järjestyneet ja sosiaalidemokraattiset työntekijät ainoastaan epäluuloisesti katsoneet kaupunginviranomaisten kannattamia ja yksityisten yhdistysten johtamia työväenopetuskursseja. Tosiasia kyllä on, että toimeenpantujen kurssien, eritoten suomenkielisten, kuulijaluku on vuosi vuodelta lisääntynyt, mutta ei kuitenkaan ole mainittavan suuri, jota vastoin kustannukset nousisivat 100 markan vaiheille esitelmää kohti. Näin ollen ja kun osanottajia työväenopetuskursseihin pääasiallisimmin tulee ainoastaan vissistä työntekijäryhmästä, lienee määräraha mainittujen kurssien voimassapitoon sopivin suorittaa Anniskeluyhtiön voittovaroista, jotka viime vuosina ovat runsaasti lisääntyneet, vaikkakin niiden vähenemistä on ensi vuonna odotettavissa. Missään tapauksessa ei nyt puheena oleva määräraha, joka tulisi ainoastaan vähäisen yhteiskunnan jäsenryhmän hyväksi, liene sopiva ottaa vahvistettuun menosääntöön. Sitä vastoin pitää Rahatoimikamari suotavana, että mainittu määräraha suoritetaan Anniskeluyhtiön voittovaroista.

Työväenlasten kasvatuslaitoksen kustannukset on pysytetty ennallaan. Perttulan kasvatuslaitos tosin tulee valtion haltuun, mutta kirkollisasiaintoimituskunnan tiedonnanon mukaan ei tämän johdosta tule tehtäväksi muutoksia määräykseen, mikäli koskee maksuja ja kunnan velvollisuutta kustantaa köyhäin lasten ylläpito laitoksessa.

Kasvatuslautakunnan erikoisehdotuksen mukaan lisääntyvät *pahantapaisten*

lasten turvakotien menot 72,065 markasta 100,350 markkaan. Tämä suuri lisäys johtuu etusijassa siitä, että määräraha Bromarvin Bengtsårin uutta kasvatustalosta varten nousee 20,900 markkaan. Lisäys johtuu muutoin siitä, että määrärahat kaikkein poikaoppilaitosten vaatetusmenoja, eräiden näitten laitosten oppilasten elatusta sekä yksityistä täysihoitoa varten on laskettu jonkun verran suuremmiksi entistään, syystä että elantokustannukset maaseudullakin pyrkivät edelleen kohoamaan.

Kansankirjaston ja Lukusalin menosääntöön on määrärahat merkitty pääasiallisesti kirjaston ja lukusalin Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti ja siinä mainituilla perusteilla. Uudeksi määrärahaksi on merkitty 2,500 markan määrä avustuksesta luettelon teossa. Tätä menoerää on Johtokunta perinpohjaisesti perustellut ja Kamari on sen kaikinpuolin hyväksynyt. Mitä tulee sekalaisten ja arvaamattomien menojen määrärahaan, on Kamari katsonut korotuksen 625 markkaan pyydetyn 925 markan sijasta riittäväksi, koska tavallisesti sekalaisten ja arvaamattomien menojen erät näyttävät pyrkivän kohoamaan enemmän kuin suotava olisi.

Erityisessä ehdotuksessa on Johtokunta Kaupunginvaltuustolle ehdottanut Kansankirjaston amanuenssin palkan järjestämistä. Sanotun esityksen on Kaupunginvaltuusto lähettänyt Rahatoimikamariin, jota on kehoitettu kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä antamaan lausunto asiasta. Nykyisen menosäännön mukaan on kahdella amanuenssilla 1,700 markan palkka, yhdellä, 1,500 markan, yhdellä, 1,400 markan, yhdellä, 1,200 markan, viidellä 900 markan sekä kahdella ylimääräisellä 550 ja yhdellä ylimääräisellä 500 markan palkka. Menot amanuenssien palkkoihin nousevat kuluvan vuoden menosäännön mukaan yhteensä 13,600 markkaan. Johtokunnan ehdotus tarkoitti että viisi amanuenssia saisi pohjapalkkaa 1,900 markkaa, viisi 1,200 sekä neljä ylimääräistä 765 markkaa eli yhteensä 18,560 markkaa, jonka ohella ehdotetaan 10 %:n palkankorotus vakinaisille amanuensseille 5, 10, 15 ja 20 vuoden palveluksesta, joten amanuenssien koko palkka on nouseva 20,110 markkaan, joten lisäys olisi 6,510 markkaa. Niinhyvin siihen nähden että Kansankirjaston ja Lukusalin amanuenssien virantoimitusaika on sangen lyhyt, 3—5 tuntia, kuin siihenkin nähden että heidän suoritettavanaan olevaa työtä täytyy pitää erittäin yksinkertaisena, joka ei vaadi mitään taikka ainoastaan vähäpätöisiä pohjatietoja, ei Rahatoimikamari puolestaan voi puoltaa tehtyä esitystä. Sitävastoin on Kamarista näytännyt kohtuuden ja oikeuden mukaiselta hiukan korottaa palkkoja, joten saavutettaisiin se etu, että amanuenssien palkat tulisivat määrätyiksi yhtäläisten johteitten mukaisesti. Kamari ei ole myöskään katsonut voivan tulla kysymykseen palkankorotusta enemmästä kuin 5 ja 10 vuoden virantoimituksesta samoin kuin on laita muiden kaupungin virkailijain. Tämän johdosta on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt 1,700 markan palkkion viidelle amanuenssille, joista kaksi sen lisäksi saisi palkankorotuksen 10 vuoden palveluksesta, 1,000 markan palkkion viidelle amanuenssille, joista yhdellä palkankorotus 10 vuoden ja toisella 5 vuoden palveluksesta. Johtokunnan asiassa tekemästä esityksestä eivät asianomaisten amanuenssien palkkaehdot käy selville. Jos kuitenkin joku yksityinen virkailija jou-

tuisi kärsimään Kamarin palkkaehdotuksen johdosta, voidaan ja pitää korvausta antaa myöntämällä mieskohtainen palkanlisäys. Ylimääräisille amanuensseille, joiden luku tulee lisättäväksi yhdellä, on Rahatoimikamari sitä vastoin merkinnyt Johtokunnan ehdottaman määrän 765 markkaa, joka on Kamarista näyttänyt niin pieneltä, että sen vähentäminen tekisi mahdottomaksi toimeentulon pääkaupungissa, jotenka sellaista ei saa tulla kysymykseen. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti nousivat amanuenssien palkat 17,540 markkaan ja lisäisivät niinmuodoin menoja 3,890 markkaa.

Otsakkeen *Muut kansanvalistustarkoitukset* kohdalla olevat määrät on pysytetty ennallaan. Tämä päätös on kuitenkin tehty äänestyksen jälkeen, sillä Kamarin vähemmistö, johon kuuluivat allekirjoitanut varapuheenjohtaja ja jäsen herra Wasastjerna, tahtoivat mielipiteenään lausua, että kustannukset tähän tarkoitukseen olisi soipivimmin suoritettava Anniskeluyhtiön voittovaroista, syystä ettei sanottuja menoja luontonsa puolesta ole luettava kaupungin vakinaiseen menosääntöön sekä että ne ennenkin on suoritettu Anniskeluyhtiön voittovaroista myönnettyillä määrärahoilla ja pantu vakinaiseen kulunkiarvioon ainoastaan, syystä että sanotut voittovarot aikanaan vähenivät niin paljon, että kävi vaikeaksi niillä suorittaa sanotut menot. Nyttemmin ei tätä syytä enää ole olemassa. Kamarin enemmistö on kuitenkin pitänyt puheena olevia sivistystarkoituksia sen luontoisina että kaikki kaupungin asukkaat voivat päästä niistä osallisiksi sekä että niitä tadoudellisia vaikeuksia, joita sanotuilla yrityksillä on voitettavana, ei ole lisättävä epätietoisuudella siitä, onko ja minkä verran Anniskeluyhtiön voittovaroja tarpeitten tyydyttämiseen. Mutta siinäkin tapauksessa että nämät sivistysyritykset voitaisiin turvata määrärahoilla nyt puheena olevista voittovaroista, joutuvat kuitenkin muut yritykset tämän johdosta kärsimään, joita varten määrärahoja ei ole käytettävänä ja joiden kannattamisella on yleistä merkitystä.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Otsakeen *Kyydinpito* ja *kruununverot* kohdella on menot merkitty tehdyn kontrahdin ja nykyjään voimassa olevan menosäännön mukaan. *Majoituskustannukset* on merkitty Majoituslautakunnan ehdotuksen mukaisesti. Kaupungille majoituksesta ensi vuonna koituva kustannus nousee 11,295 markkaan kuluvan vuoden 10,524 markkaa 75 penniä vastaan.

XI. Vesijohto.

Rahatoimikamari on tehnyt Kaupunginvaltuustolle erityisen, Vesijohtokonttorin uutta menosääntöä koskevan ehdotuksen. Otsakkeen *Hallinto* ja *käyttö* koh-

dalle on Kamari sanotussa kirjelmässä tarkemmin esitetyistä syistä merkinnyt Konttorin menosäännön tehdyn ehdotuksen mukaisesti. Sen lisäksi on merkitty vesijohtoinsinööriille palkankorotus 5 vuoden palveluksesta luettuna ensi kesäkuun 1 päivästä.

Sen johdosta että ensi vuonna otetaan käytäntöön uusi puhdistusjärjestelmä, jossa käytetään pikasuodattimia ja saostamista kemiatuotteilla, nousevat käyttökustannukset tähänastisia suuremmiksi. Niinpä on pumpulaitosten kustannukset merkitty 50,000 markaksi kuluvan vuoden 10,000 markkaa vastaan. Korotus johtuu etupäässä siitä, että veden nosto on nyttemmin tullut niin suureksi, ettei turbini-pumppulaitos yksin riitä, jonka vuoksi höyryvoimaa täytyy käyttää vuoden umpeen. — Suodattimien käyttökustannukset sitävastoin on voitu vähentää 15,000 markasta 10,000 markkaan. — Uusi menoerä on uuden puhdistusjärjestelmän seisotusaltaitten käyttökustannukset, joka on kulunkiarvioehdotukseen merkitty 20,000 markaksi, johon määrään myös on luettu kustannukset rikkihapoisen savimaan ostamisesta. Siihen nähden että on tullut lisäksi uusia rakennuksia ja juokseva tarveainevarasto on lisääntynyt, ovat palovakuutusmaksut kohonneet 800 markasta 2,000 markkaan. — Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti viime toukokuun 9 päivästä pitää kaupungin Vanhankaupungin Siltasaaren viereisestä täytetystä vesialueesta suorittaa 50 markan vuosimaksu, joka määrä on menosääntöön merkitty siten, että Siltasaaren vuokramaksu on korotettu 650 markkaan. Edellyttäen että Vesijohtokonttorin huoneusto ensi kesäkuun 1 päivästä voidaan sijoittaa kunnallisen sähkötehtaan hallintorakennukseen on Konttorin huoneuston vuokrasumma, joka nykyään on 1,800 markkaa, korotettu 5,000 markkaan, koska alustavan sopimuksen mukaan kunnallinen sähkötehdas on laskenut vuokramaksuksi 5,800 markkaa. — Konttorin tarverahat on korotettu 1,000 markasta 4,000 markkaan, syystä että ne ovat useana vuonna olleet riittämättömät ja niiden yli on melkoisesti menty. Sitä vastoin Kamari ei ole merkinnyt 800 markan erää telefontaksuihin, syystä että tämä erä edelleen on Rahatoimikamarin mielestä merkittävä kaupungin muiden telefontaksujen yhteyteen otsakkeen: XV Sekalaiset menot kohdalle. — Sen johdosta että Vanhankaupunkiin rakennetaan laboratorio, on kulunkiarvioon merkitty uusi 2,500 markan erä tästä johtuvia kustannuksia varten. Vihdoin on kustannus verolippujen ja laskujen jakelemisesta ja perimisestä, minkä Rahatoimikamarin vahtimestarit toimittavat, korotettu 700 markasta 900 markkaan, joten sanottujen vahtimestarien palkkaehdot ovat parantuneet siitä mikä on vahvistettuun menosääntöön merkitty.

Otsakkeen *Korjaus ja kunnossapito* kohdalle on ainoastaan merkitty määrät vesijohdon rakennusten y. m. korjauksista ja kunnossapitoa sekä vesimittarien korjauksia ja tarkistuksia varten samoihin määriin kuin edellisenä vuonna.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 12 päivänä kuluvana vuonna tekemän päätöksen mukaisesti, jonka Keisarillinen Senaatti heinäkuun 8 päivänä vahvisti, on Rahatoimikamari otsakkeen *Uutisrakennuksia* kohdalle merkinnyt 610,000 markan menon kaupungin uutta pikasuodatuslaitosta varten. Jotta varmasti voitaisiin tyy-

dyttää kaupungin erittäin nopeasti kasvavaa vedenkulutusta on ehdotukseen merkitty 55,000 markan arviomääräraha kahta uutta pikasuodatinta varten, jotka pannaan uuteen suodatinrakennukseen niitä varten jo varatuille paikoille. Samasta syystä on merkitty 6,500 markan kustannus uudesta sähköpumpusta samaa tyyppiä kuin aikaisemmin on tilattu veden nostamiseksi vesilinnaan. Sittenkun nämä työt on suoritettu, voidaan Vanhastakaupungista toimittaa jopa 20,000 kuutiometriä vettä vuorokaudessa, jota vastoin nykyään rakenteilla olevien pikasuodattimien on arvioitu voivan puhdistaa ainoastaan 15,000 kuutiometriä vettä vuorokaudessa. Siten on vuodeksi 1910 turvattu vedentarve, joka on arvioitavissa 16,000 kuutiometriksi vuorokaudessa.

Mitä tulee Vesijohtokonttorin ehdottamiin menoeriin *putkiverkon laajentamisesta ja vesimittarien ostamisesta*, viittaa Rahatoimikamari menoarvioehdotuksen liitteenä seuraavaan Konttorin menosääntöehdotukseen siihen kuuluvine perusteluineen. Ainoastaan niihin muutoksiin nähden, joita Rahatoimikamari on katsonut olevan syystä tai toisesta tekeminen, lienee tarkempi perustelu tarpeen vaatima. Voidakseen mahdollisimman paljon vähentää kaupunginrahaston menoja ensin tulevana vuonna, on Rahatoimikamari vesijohtoinsinöörin kanssa neuvoteltuaan ehdotuksesta poistanut:

1) 47,300 markan erän, joka tarkoitti Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alle Abrahaminkadulle asti rakennettavaa vesijohtoa (osaksi putkienvaihtoa),

2) 6,800 markan erän, joka tarkoitti Hietalahdenkadun alle Antin- ja Boulevardikadun välille tehtävää vesijohtoa (putkienvaihtoa).

3) 6,900 markan erän, joka tarkoitti Fabianinkadun alla Hallitus ja Vilhonkadun välillä olevaa vesijohtoa (putkienvaihtoa).

4) 3,000 markan erän, joka tarkoitti Vuorikadun alla Vilhon- ja Puutarhakatun välillä olevaa vesijohtoa (putkienvaihtoa).

Rakennuskonttorin ehdotuksesta, mikäli koskee uusien viemärijohtojen laskemista taikka vanhain uudistamista, on Vesijohtokonttori puoltanut uutta vesijohtoa:

1) Itäisen Papinkadun alle 5:nnetä linjalta Castréninkadulle	Smk	10,600:—
2) Castréninkadun alle Itäiseltä Papinkadulta Kaarlonkadulle	„	5,850:—
3) Kaarlonkadun alle 5:nnetä linjalta Helsinginkadulle.	„	20,600:—
4) 5:nnen linjan alle Porthaninkadun ja Itäisen Viertotien välille	„	19,400:—
5) Nervanderinkadun alle Aion- ja Fjälldalinkadun välille	„	16,800:—
6) Aurorankadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille	„	9,100:—
7) Freesen- ja Aurorankadun alle Dagmarin- ja Arkadiankadun välille	„	9,300:—
8) Florankadun alle tontilta N:o 54 Toivokadulle	„	20,700:—
9) Toivokadun alle Läntisen Viertotien ja Florankadun välille	„	3,550:—
	<u>Siirto Smk</u>	<u>115,850:—</u>

	Siirto	Smk	115,850: —
10) Kaavinkadun alle Läntisen Viertotien ja Florankadun välille	„		3,350: —
11) Nordenskjöldinkadun alle Läntisen Viertotien ja Florankadun välille	„		5,300: —
	Yhteensä	Smk	124,550: —

Kaikki nämät erät on Rahatoimikamarin menosääntöehdotuksesta poistettu edellä mainituilla perusteilla. Sen ohella on kustannus Pengerkadun alle Vaasan ja Fredriksberginkadun välille sekä viimeksi mainitun kadun alle osotumeron 4:n ja Pengerkadun välille rakennettavasta vesijohdosta vähennetty 17,400 markasta 12,400 markkaan ja niinkään Ehrensärdintien alle tontilta N:o 17 Laivurinkadulle rakennettavasta vesijohdosta 28,300 markasta 9,600 markkaan, syystä ettei ehdotettuja suuntia koko laajuudessaan tarvitse välttämättä ensi vuonna rakennuttaa.

Sitä vastoin on Vesijohtokonttorin ehdotuksen lisäksi merkitty 67,000 markan määräraha Vallilan alueella Vallilantien alle rakennettavaa vesijohtoa varten, joka työ on suoritettava niiden tasoitus- ja kanavoimistöiden yhteydessä, jotka Kaupunginvaltuuston kuluvan vuoden lokakuun 6 päivänä tekemän päätöksen johdosta jo ovat sanotuilla alueilla alkaneet.

Mittarivaraston ostoa ja täydentämistä varten on määräraha korotettu 5,000 markasta 20,000 markkaan, sen johdosta että paikalleen pantujen mittarien luku viime vuosina on ollut erittäin suuri sekä on alettu käyttää suurempia ja kalliimpia mittareita.

Uudeksi eräksi otsakkeen *Sekalaista* kohdalle on merkitty 30,000 markan määräraha pohjavesitutkimuksien jatkamista varten. Kokouksessaan toukokuun 12 päivänä kuluvana vuonna päätti Kaupunginvaltuusto nimittäin, että Vesijohtokonttorin oli käyttämällä asiantuntijoita apunaan ryhdyttävä toimiin ehdotuksen tekemiseksi kaupungin varustamiseksi pohjavedellä.

Välitön puhelinyhteys Vanhankaupungin eri vesijohtorakennusten välillä käy uuden puhdistusjärjestelmän käytäntöön tultua tarpeelliseksi ja onkin kustannukset 7 aparaattia käsittävän puhelinkeskuksen asettamisesta arvioitu 1,400 markaksi. Työkalujen ja kaluston määräraha on korotettu 6,000 markasta 9,000 markkaan erityisesti kiinnittämällä huomiota siihen, että on tarpeen uusia huonekaluja, kun Konttori mahdollisesti muutetaan kunnallisen sähkölaitoksen taloon. — Hieta- lahden satamassa on uusi hevostenjuottoallas osottautunut sängen tarpeelliseksi ja on meno tästä merkitty 1,200 markaksi.

Lukuunottamatta uuden pikasuodatuslaitoksen kustannuksia 610,000 markkaa nousevat vuosimenot Vesijohtokonttorin ehdotuksen mukaan 981,475 markkaan ja Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 840,133 markkaan 33 penniin. Jos Kaupunginvaltuusto vahvistaa Rahatoimikamarin ehdotuksen, nousevat vesijohtotulot, jotka on arvioitu 849,775 markaksi, niinmuodoin menoja suuremmiksi.

XII. Kauppahallit.

Kauppahallien menoerät on merkitty samoiksi määriksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä, sillä poikkeuksella että määräraha Kasarmintorin kauppahallien puhtaanapitoa varten on korotettu 400 markasta 800 markkaan, kun kokemus on osottanut, että katsantomiehen täytyy käyttää ylimääräistä apua pitääkseen hallin tyydyttävässä kunnossa. Erityisessä esityksessään on Rahatoimikamari huomauttanut tarpeelliseksi hallintarkastajan asettamista kaupungin Kauppahalleja varten. Kun ei kuitenkaan Valtuusto vielä ole asiaa loppuun käsitellyt, ei kulunkiarvioehdotukseen ole otettu määrärahaa sanottua tarkoitusta varten. Kamari ei myöskään ole katsonut olevan syytä merkitä mitään menoja Hakaniementorille suunniteltua uutta kauppahallia varten, varsinkaan kun lopullista päätöstä sen rakentamisesta ei vielä ole tehty.

XIII. Yleiset työt.

Tässä pääluokassa oleviin menoeriin nähden pyytää Rahatoimikamari pääasiallisesti viitata Rakennuskonttorin ja Puutarhalautakunnan erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin ja eriteltyihin kustannusarvioihin niitä seuraavine perusteluineen, jotka pannaan tähän liitteeksi.

Rakennusten ja talojen *korjausta* ja *kunnossapitoa* varten on merkitty 157,480 markan loppusumma eli 49,020 markkaa vähemmän kuin vastaava erä on kuluvan vuoden menosäännössä. Useimmat menoerät on merkitty kaupunginarkkitehdin valmistaman ja yksityiskohtaisesti perusteleman menoarvioehdotuksen mukaisesti. Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen korjausmäärärahaan nähden lienee huomattava, että Rakennuskonttori on tähän tarkoitukseen pyytänyt 11,500 markkaa, josta määrästä 5,700 markkaa on arvioitu sisä- ja ulkopuolista korjausta ynnä rakennusten kunnossapitoa sekä 5,800 markkaa kahden valurautaisen alhaispainevarahöyrykattilan ynnä tarpeellisten johtolaitteiden hankkimista varten. Erikoisessa ehdotuksessa jätti Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, olisiko puheenaolevat varahöyrykattilat, joiden tarvetta asianomainen viranomainen oli perustellut sillä että, jos ennestään olevat höyrykattilat, jotka ovat olleet jo monta vuotta käytännössä, joutuisivat epäkuuntoon, saattaisi melkoinen määrä tavaroita pilaantua sen johdosta että tulli- ja pakkahuoneen lämmitys olisi joksikin aikaa keskeytettävä, hankittava kohta vaiko vasta seuraavana vuonna ja tarpeellinen määräraha merkittävä ensi vuoden menosääntöön. Kaupunginvaltuusto harkitsi kohtuulliseksi antaa Rahatoimikamarin toimeksi kulunkiarvioehdotusta laatiessaan ottaa asia uudelleen harkittavakseen. Niinhyvin siihen nähden että Rahatoimikamarin on ollut pakko menosääntöehdotusta tehdessään vaarinottaa mitä suurinta säästäväisyyttä, kuin sii-

henkin nähden että puheena olevan työn suorittaminen voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, koska ennestään olevat höyrykattilat eivät ole niin vanhoja eivätkä kuluneita, että olisi syytä edellyttää, ettei niitä vielä kävisi vaaratta käyttäminen muutaman vuoden, on Rahatoimikamari menosääntöehdotuksestaan jättänyt pois sanotun menoerän. — Erinäisiä Länsirannan Tullikamarin haaraosastossa toimitettavia sisustustöitä varten on, siltä varalta että sanottu haaraosasto avataan ensi heinäkuussa, merkitty seuraavat erät:

Liikennekonttorin haaraosaston sisustus ja kunnossapito Smk.	5,220
Pakkahuoneen	6,100
Yhteensä Smk.	11,320

Sanottua menoerää ei ole Rakennuskonttorin erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessa. — Katajanokan ja Makasiininrannan tavaravajain korjausmäärärahat on kaupunginarkkitehdin kanssa neuvoteltua vähennetty 2,085 ja 955 markkaan, joilla määrillä välttämättömät korjaustyöt voitaneen suorittaa. Tässä yhteydessä myös lienee kosketeltava kunnallisen sähkölaitoksen Rakennuskonttorin Rahatoimikamariin antamaa kirjelmää, joka koskee määrärahan myöntämistä kaupungille kuuluviin sähköjohtoihin tarpeellisia muutoksia varten siihen aikaan ensi vuonna, jolloin kaupungin oma sähkölaitos voi varustaa kaupungin sähkövalaistuksella. Siinä tarkoituksessa on niiden likimääräisten kustannusten luettelo, jotka käyvät tarpeellisiksi niiden korjausmäärärahan lisäksi, mitkä on Rakennuskonttorin kulunkiarvioehdotukseen merkitty rakennusten korjaus- ja kunnossapitomäärärahan joukkoon, valmistettu ja Kamariin lähetetty. Mainittu likimääräinen laskelma päättyy 6,540 markkaan tarpeellisia johtoyhdistyksiä varten sekä 12,670 markkaan kaupungille kuuluvain moottorien vaihtamista varten. Kun kuitenkin saattaa panna kyseeseen niinhyvin onko vasta mainitut kustannukset merkittävä kaupungin menosääntöön vai eikö niitä pikemmin ole sähkölaitoksen suoritettava, kuin myös onko nämä työt tehtävä ensi vuonna, on Rahatoimikamari katsonut tämän menoerän voitavan poistaa ensi vuoden menosäännöstä sekä mahdollisesti olevan otettava seuraavan vuoden kulunkiarvioon, jolloin myös on saatavissa täsmällisemmät laskelmat näiden menojen suuruuden määräämiseksi.

Otsakkeen *Uutisrakennuksia* kohdalle on merkitty menoja 4,710,175 markkaa 24 penniä. Tästä määrästä on lainavaroilla suoritettava 4,230,475 markkaa 24 penniä, joka summa sentähden myös on merkitty tulopuolelle otsakkeen Lainoja kohdalle. Se määrä, mikä niinmuodoin on tähän tarkoitukseen suoritettava vakinaisista varoista, on 479,700 mk. Vertailun vuoksi mainittakoon, että vastaavat määrät kuluvan vuoden menosäännössä ovat 3,567,000, 3,370,000 ja 197,000 markkaa. — Kaupunginvaltuuston huhtikuun 28 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti on Makasiininrannan tavaravajain korottamista varten merkittävä 260,000 markan määräraha, joka on suoritettava 2 vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista

lainavaroista. Näin ollen on Rahatoimikamari katsonut olevan kuluvan vuoden menosääntöön menopuolelle otettava puheena oleva kokonaissumma, mutta sen ohella merkittävä se myös tulopuolelle otsakkeen: Lainoja kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi kohdalle. Vuoden 1910 menosääntöön lienee sitä vastoin koko meno taikka mainittava osa siitä merkittävä.

Uuden poliisitalon rakentamiseksi Pengerkadun tontille N:o 5 on Kaupunginvaltuusto aikaisemmin myöntänyt 175,000 markan määrärahan. Tämä määräraha on kuitenkin osottautunut liian niukaksi, mikä johtuu suurimmaksi osaksi tontin tavattoman hankaloista perustusoloista, mutta myöskin rakennuksen koko laajuudesta sekä niistä tuntuvista muutoksista ja laajennuksista, joita rakennusyhtymän alkamisesta lähtien on tehty itse rakennussuunnitelmaan. Niinpä on esim. perusmuurien korkeimman ja matalimman kohdan välisen korkeuden erotus kokonaista 9 metriä. Niiden kustannusten johdosta, joita rakennus- ja niiden aiheuttamat tasoitustyöt todellisuudessa ovat tuottaneet, on Rahatoimikamarin ollut pakko ensintulevan vuoden menosääntöehdotukseen merkitä 80,000 markan suuruinen summa. Kun puheena oleva poliisitalo ynnä siihen kuuluvat kivistä tehdyt ulkokuoneet käsittävät 10,550 m³:n tilavuuden, ei rakennuksen kokonaiskustannuksia, jotka niinmuodoin nousevat 250,000 markkaan, ole edellä mainittuihin hankaloihin perustusoloihin nähden pidettävä liian suurina. Hinta rakennuksen kuutiometriä kohti ei nimittäin ole enempää kuin 23 markkaa 80 penniä.

Sanotun poliisitalon ensimmäisessä kerroksessa tarpeellisia maalaus- ja verhoilutöitä sekä sementtilattian linoleumiverhoa varten on Rakennuskonttori merkinnyt 9,000 markan määrärahan, joka Rahatoimikamarin mielestä on ollut otettava kulunkiarvioehdotukseen.

Kaupunginvaltuuston kesäkuun 16 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti on uuden kansakoulutalon rakennuttamiseksi Toukolan suomenkielistä kansakoulua varten merkitty 35,000 markan menoerä. — Niinikään nojaa Rahatoimikamarin merkitsemä 40,000 markan erä kaupunginpuutarhurin uutta asuntoa varten Kaupunginvaltuuston viime syysk. 8 p:nä tekemään päätökseen.

Kun se rakennus, johon Vanhankaupungin poliisiasema nykyään on sijoitettu, on aivan rappiutilassa sekä sitä paitsi on Vesijohtokonttorin suunniteltujen uusien työväenasuntojen tiellä, on Vanhaankaupunkiin rakennettavaa uutta poliisivartiotupaa varten arvioitu 6,500 markan menoerä. — Lämpöjohtokeskuksen hankkimiseksi Marian sairaalaan on Kaupunginvaltuuston huhtikuun 28 päivänä kuluvana vuonna tekemän päätöksen mukaan merkitty 29,200 markan määräraha. — Kun Rakennuskonttoriin kuluvana vuonna on saapunut joitakuita pienentlaisia laskuja muun muassa kaakeleista y. m. vuonna 1907 teetettyyn vaivaistalon sairaalan lisärakennukseen sekä kuluneena vuonna on suoritettu erinäisiä täydennystöitä, niinkuin seisotuskaivo, kellarin lattioita y. m., mutta Kaupunginvaltuuston tätä varten käyttövaroistaan myöntämän määrän yli on menty, on 2,500 markan määräraha usein mainittujen lisärakennusten valmistamista varten käynyt tarpeelliseksi.

Lisätyn luvuin on Kaupunginvaltuusto helmikuun 11 päivänä tänä vuonna osottanut uuden Työ- ja Vaivaistalon rakentamiseen 1,700,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Tarkoitusta varten asetetun rakennustoimikunnan arvion mukaan tarvittaisiin ensi vuonna puheena olevain rakennusten teettämiseen ja katon alle saattamiseen likimain 1,000,000 markan rahamäärä ja olisikin kulunkiarvioehdotukseen voitu merkitä saottu määrä, koska vastaava määrä on tulopuolella lainain kohdalla eikä meno- ja tuloarvion sisäinen suhde siitä olisi järkähtynyt. Mutta niihin lisääntyneihin menoihin nähden, jotka täten tulisivat rasittamaan kaupunginrahastoa, on Rahatoimikamarin mielestä työn suorittaminen ollut jaettava useammalle vuodelle, jonka tähden Kamari on merkinnyt ainoastaan 500,000 markkaa vastamainittuun tarkoitukseen. Tosin viivästyy täten rakennusyrityksen valmistuminen ja vaivaishoidon jakamat välittömät apurahat lisääntyvät, syystä että nykyinen työ- ja vaivaistalo jo on täpötäynnä. Mutta Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole voinut keksiä muuta keinoa silmällä pitäen kaupungin raha-asiaain nykyistä tilaa.

Kaupunginvaltuustolta on kunnallisten tvöväenasuntojen rakennuttamista varten asetettu Toimikunta mainitsemiensa syiden nojalla anonut 170,000 markan lisämäärärahaa mainittujen rakennusyritysten loppuunsaattamiseksi Leppäsuolla ja Kalliossa kuluvana ja ensintulevana vuonna sekä otettavaksi sen 1902 vuoden obligationilainasta mainittuun tarkoitukseen varatusta määrästä. Tämän mukaisesti on kulunkiarvioehdotukseen merkitty vastamainittu summa, johon lisäksi tulee 5,750 markan menoerä, joka Kaupunginvaltuuston viime syyskuun 8 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti on merkittävä samaan tiliin. Sitä vastoin ei Rahatoimikamari ole arvellut olevan menosääntöön otettava Valtuuston kuluvan vuoden lokakuun 6 päivänä osottamaa 250,000 markan määrärahaa 13 työväenasunnon rakentamiseksi Vallilan alueelle, jotka menot on suoritettava kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen varatuista 1902 vuoden obligationilainan varoista. Tätäkin päätöstä perustelevat nykyään vallitsevat taloudelliset olot, ja lienee se sitä oikeututumpi, kun puheena olevien asuntojen rakentaminen Rahatoimikamarin mielestä voinee odottaa jonkun taikka joitakuita vuosia tuottamatta keskeytystä taikka ehkäisyä kaupungin kehitykseen.

Saatuun tehtäväkseen ryhtyä tarpeellisiin sen suuntaisiin toimiin että Ratakadun varrelle rakennettavaksi päätetty kansakoulutalo olisi vuonna 1910 valmis käytettäväksi, on Rahatoimikamari menoarvioehdotukseen merkinnyt 150,000 markan erän puheena olevaan tarkoitukseen. Sitä vastoin Kallion uutta kansakoulutaltoa varten ei ole ensi vuoden menosääntöön merkitty mitään määrärahaa, koska jo 1907 ja 1908 vuosien menosäännöissä oli tähän tarkoitukseen osotettu yhteensä 350,000 markan määrä sekä sanottu rahamäärä, mikäli Rahatoimikamarille on ilmoitettu, riittänee korvaamaan mainitusta rakennusyrityksestä olevat kustannukset vuonna 1909. Tarpeelliseksi lisämäärärahaksi töiden loppuun saattamiseksi Tehtaan- kadun uudessa kansakoulutalossa on koulun rakennustoimikunta ilmoittanut 38,000

markan suuruisen summan. Tähän summaan on myös luettu määräraha koulutalon edustalla olevaa leikkikenttää ympäröivän aitauksen ja istutusten laittamiseen, jonka työn Rahatoimikamari on määrännyt kohta suoritettavaksi, syystä että on sattunut tapaturmia, jotka ovat johtuneet puheena olevan aitauksen puutteesta.

Kuluvan lokakuun 12 päivänä Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä on Kansankirjaston ja Lukusalin Johtokunta huomauttanut sitä arveluttavaa tilaa, missä Sörnäisten haaraosasto on, sen johdosta että osakeyhtiö Immanuelin kanssa tehty vuokrasopimus päättyy heinäkuun 25 päivänä 1910 eikä yhtiö aikone sitä uudistaa. Muuta soveliasta huoneustoa kansankirjastolle ei myöskään liene näillä seuduilla vuokrattavissa, jonka tähden on olemassa mahdollisuus että haaraosaston toiminta täytyy nykyisen vuokrasopimuksen päättyessä joksikin aikaa lakauttaa, ellei puheena oleva kirjastorakennus ole siihen aikaan valmis vastaanottamaan kirjastoa. — Jo lokakuun 16 päivänä 1906 on Kaupunginvaltuusto periaatteessa tehnyt päätöksen asiassa sekä myös varannut 11 kaupunginosasta Flemminginkadun varrelta tontin puheena olevaan tarkoitukseen. Asian lopullinen käsittely on kuitenkin viivästynyt, osaksi siitä syystä että kysymys lukusaliin rakentamisesta työväenopetuskursseja varten on kytketty edellä mainittuun asiaan. Viime keväänä lähetti Rahatoimikamari kaikki asiassa syntyneet kirjat ynnä piirustukset Kansankirjaston ja Lukusalin Johtokunnalle lausunnon saamista varten, ja lienevät nyttemmin kaupunginarkkitehdin tekemät täydelliset piirustukset ja kustannusarvio puheena olevaa rakennusta varten valmiina, vaikkei Johtokunta vielä ole lähettänyt asiaa Rahatoimikamariin. Mikäli Kamarin tietoon on tullut, arvioidaan suunnitellun kirjastorakennuksen kustannukset 200,000 markaksi. Edellä kosketeltuihin asiahaaroihin nähden on Rahatoimikamari, vaikkei lopullista päätöstä asiassa ole, kuitenkin katsonut että ensintulevan vuoden menosääntöön olisi varattava rahamäärä työn alottamista varten. Mutta tässä kohden on Kamari ollut sitä mieltä, ettei koko rahamäärää olisi ensi vuonna osotettava, vaan ainoastaan vähäinen osa siitä, jonka tähden Kamari on menosääntöön merkinnyt 80,000 markkaa mainittuun tarkoitukseen.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti viime syyskuun 8 päivältä on uusi kaasutehdas rakennettava vuosina 1908, 1909 ja 1910 arvioidulla 3,975,000 markan kustannuksilla, joka määrä on suoritettava kahta vuotta pienemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Niinkuin Valaistuslaitoksen Johtokunnan myötäliitetystä ehdotuksesta näkyy, on Johtokunta arvioinut kuluvana ja ensintulevana vuotena tarvittavan 2,900,000 markkaa kaasulaitoksen rakennuttamiseen. Kun Rahatoimikamari tarpeelliseksi havaittuun säästäväisyyteen nähden kuitenkin on ollut sitä mieltä, että 900,000 markan määrän pitäisi mainittuna aikana täysin riittää tarkoitukseen, on Johtokunta Rahatoimikamarin mielipiteen kuultuaan antanut näin kuuluvan kirjelmän:

„Sittenkun Johtokunta oli ehdotukseen 1909 vuoden menosäännöksi Valaistuslaitosta varten merkinnyt 2,900,000 markan määrärahan uuden kaasutehtaan rakennuttamiseksi Sörnäisiin, on Johtokunta Rahatoimikamarin puheenjohtajalta

saanut tiedon, ettei Rahatoimikamari mainittua ehdotusta harkitessaan kaupungin nykyiseen epäedulliseen raha-asiaan tilaan nähden ole katsonut voivansa hyväksyä ehdotusta mainitussa kohdin, vaan ehdottanut että puheena oleva määräraha vähennettäisiin 900,000 markkaan.

Kun Johtokunnan kuitenkin on aivan mahdoton siten vähennetyllä määrärahalla vuonna 1909 saattaa uuden kaasutehtaan rakennustöitä niin pitkälle, että kaasutehdas valmistuisi syksyyn 1910, mutta olot, niinkuin Johtokunta jo ennen on huomauttanut, ehdottomasti vaativat työn loppuun saattamista viimeksi mainittuun ajankohtaan, koska Johtokunta päinvastaisessa tapauksessa ei näe mitään mahdollisuutta kaupungin yhtämittaa lisääntyvän kaasunkulutuksen tyydyttämiseen. täytyy Johtokunnan kunnioittavimmin kiinnittää Rahatoimikamarin huomiota siihen, että on välttämätöntä Johtokunnan käytettäväksi ensi vuonna antaa 2,500,000 markkaa, johon määrään Johtokunta on katsonut voivansa vähentää ensintulevan vuoden määrärahan lykkäämällä vuoteen 1910 erinäiset työt, niinkuin rakennusten teettämisen vesikaasulaitosta varten, ammoniakkitehtaan, puusepäntyöpajan ja asuinhuoneitten sekä erinäisten tasoitustöiden y. m. teettämisen. Alkuaan ehdotettujen ja nyt vähennettyjen työkustannusten osottamiseksi myötäliitetään tähän vertaileva taulukko, jossa kaikki määrärahat ovat eriteltyinä.

Jos Johtokunnan kuitenkin onnistuisi koneosain hankkijain kanssa saada aikaan sellainen sopimus, että tilattujen esineiden hinnan toisen kolmanneksen saisi suorittaa vasta 1910 vuoden alussa, sen sijaan että se suoritettaisiin hankinta-ajan kuluessa, niin kävisi 1909 vuoden määrärahasta lisäksi noin 350,000 markan määrän siirtäminen seuraavaan vuoteen.

Kun uuden kaasutehtaan määräraha ei vaikuta taksoitukseen, vaan on hankittava lainalla muodossa tai toisessa, täytyy Johtokunnan ehdottomasti lausua mielipiteenään että vuonna 1909 tarvittava rahamäärä on asetettava Johtokunnan käytettäväksi.“

Tämän lisäksi on kaasutehtaan toimitusjohtaja ilmoittanut että, jollei Rahatoimikamari voi osottaa edellä mainittua rahamäärää, on Johtokunnan tekemää tulo- ja menoarviota olennaisilta kohdin muutettava, syystä että kaasun tuotanto yksityiskulutusta varten on siinä tapauksessa paikalla vähennettävä, mahdollisesti lakkautettava. Näin ollen ei Rahatoimikamarilla ole ollut muuta keinoa kuin menoarvioehdotukseen merkitä vaadittu 2,500,000 markan määrä.

Kaasutehtaan kehäjohtoa varten on Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti merkitty 494,000 markkaa sekä kunnallisen sähkötehtaan valmistusta varten ylijäämä osotetuista lainavaroista eli 300,725 markkaa 24 penniä.

Vihdoin on Kansakoulunjohtokunnan pyynnöstä merkitty 10,000 markan määräraha käymälän tekemiseen kivistä Nikolainkadun kansakoulutalon pihalle, joka työ on Rahatoimikamarin käskystä jo suoritettu, syystä ettei se voinut jäädä ensintulevaan vuoteen. Kansakoulunjohtokunnan ilmoituksen mukaan on nimittäin ny-

kyinen käymälä sijoitettu kansakoulun pohjakerrokseen, mikä aiheuttaa erinäisiä terveydellisiä epäkohtia.

Sitä vastoin ei Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotukseen ole otettu kaupunginarkkitehdin ehdottamaa 10,000 markan määrää Marian sairaalan talousrakennuksen laajentamista varten. Jollei sanottua laajennusta voida suorittaa puheena olevan sairaalan laajentamista varten osotetuista lainavaroista, saanee mainittu rakennusyritys jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Kamari ei ole myöskään ehdotukseen merkinnyt Terveystaloutakunnan pyytämää 2,500 markan määrärahaa vesiklosettien teettämiseksi Marian sairaalan vanhempaan kivipaviljonkiin entisten turvepehkklosettien sijaan. Työn suorittamista ensi vuonna perustelee Terveystaloutakunta sillä, että rakennusyrityksen toteuttaminen Marian sairaalan laajennusta varten paraikaa tehtävien kanavoimistöiden yhteydessä tuottaisi verraten vähäisiä kustannuksia. Kun ei Rahatoimikamari kuitenkaan voinut ehdotuksesta havaita, että puheena oleva työ ylimalkaan pitäisi teettää, vaan pikemmin on saanut sen käsityksen että ehdotus on tehty etupäässä silmälläpitäen sitä, että se nykyoloissa olisi halvalla suoritettavissa, ei rahamäärää, niinkuin edellä mainittiin, ole otettu menosääntöön.

Myöskin osastossa *Kadut ja yleiset paikat* olevia määrärahaeriä on Rahatoimikamari tuntuvasti muuttanut ja vähentänyt. Niinpä on Saunakadun pohjoisen kolmanneksen kiveämistä varten paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin pyydetty määräraha, jonka työn Rakennuskonttori on arvioinut tulevan maksamaan 45,000 markkaa, vähennetty 30,000 markkaan. Kamarissa on tosin lausuttu se mielipide, että määräraha kokonaisuudessaan olisi poistettava. Mutta osaksi on Rakennuskonttori jo usean vuoden vaatinut puheena olevan työn teettämistä, osaksi käyvät liikenneolot sanotulla katuosalla yhäkin huonommiksi Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön uusien raidelaitteitten sanotulla kadulla valmistuttua, jonka johdosta kadun pinta ei enään ole tasainen, vaan varsin viettävä. — Määräraha Kauppatorin länsiosan ketokivillä kivetyiden kolmioiden kiveämiseen paraslaatusilla tellikkakivillä, jonka määrärahan Rakennuskonttori on ehdottanut 26,500 markaksi, on Rahatoimikamari vähentänyt 9,000 markaksi siten, että ainoastaan eteläinen, likinnä Etelä-Esplanaatikatua sijaitseva kolmio kivettäisiin paraslaatusilla tellikkakivillä, koska sanottu torin osa nyttemmin on osotettu pika-ajurien seisontapaikaksi ja siinä sentähden täytyy olla vedenpitävä kivipäällys. Seuraavat Rakennuskonttorin ehdottamat katujen korjaus- ja kunnossapitokustannukset on Rahatoimikamari etusijassa taloudellisista syistä poistanut menoarvioehdotuksesta:

1) Kanavatorin ajotien Aleksanterinkadulta Pohjoisrantaan kiveäminen paraslaatusilla tellikkakivillä	Smk.	31,100: —
2) Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan osan kiveäminen paraslaatusilla tellikkakivillä	„	32,500: —
	<u>Siirto Smk.</u>	<u>63,600: —</u>

	Siirto	Smk.	63,600: —
3) Viistoon Senaatintorin poikki kulkevien ajoratojen sekä kaupungin osan Unionin- ja Nikolainkatua uudesti kiveäminen paraanlaatuisilla telikkakivillä	„		62,000: —
4) Runebergin- ja Teatteriesplanaadin viereisen Pohjois-Esplanaadikadun jalkakäytävän asfaltoiminen	„		12,000: —
5) Rantatorin kauppahallia ympäröivän jalkakäytävän uudesti asfaltoiminen	„		4,000: —
6) Kaupungin osan Hiotalahden eteläistä rantasiltaa ketokivityksen uudistaminen	„		4,800: —
7) Kaupungin osan Läntistä Satamakatua tasoitus ja viertäminen	„		5,400: —
	<u>Yhteensä</u>	Smk.	<u>150,800: —</u>

Sitä vastoin tulee lisäksi 1,400 markan menoerä Eläintarhan hiihtomäen uudestaan rakentamista varten, jota Rahatoimikamari on erityisessä esityksessä anonut Kaupunginvaltuustolta. — Rakennuskonttori on otsakkeen: korjaus ja kunnossapito kohdalle merkinnyt töitä, joiden suorittaminen vaatisi 277,300 markkaa, jota vastoin Rahatoimikamarin ehdotus vastaavan otsakkeen kohdalla nousee ainoastaan 95,400 markkaan, kuluvan vuoden menosäännössä 94,200 markkaan.

Mitä tulee Rakennuskonttorin otsakkeen *Utisrakennuksia* kohdalla ehdottamiin töihin on Rahatoimikamarin valitettavasti ollut pakko menosäännöstä poistaa suuri osa töitä. Rahatoimikamari on tosin ollut tietoinen niinhyvin siitä, että kaupungin tonttipolitiikan kannalta olisi erittäin suotava tasoittamalla katuja eri osissa kaupunkia tuntuvasti lisätä myytäväksi soveltuvain tonttien lukua, kuin myöskin teettämällä yleisiä töitä laajaperäisemmin vähentää ja lieventää sitä työnpuutetta ja siitä aiheutuvaa hätää, mikä kuluvana talvena uhkaa kaupungin työväestöä. Mutta toiselta puolen pakottaa se taloudellinen tila, jossa kaupunki nykyään on, kaupungin viranomaisia ajoissa ryhtymään tehokkaihin sen suuntaisiin toimiin, ettei kaupungin varoja ylenmäärin rasiteta. Ainoastaan ryhtymällä mitä suurimpaan säästäväisyyteen kaikilla aloilla katsoo Rahatoimikamari kaupungilla olevan mahdollisuutta, siinäkin tapauksessa ettei kaupungin juokseva velka ole likeisimmässä tulevaisuudessa saatettavissa vakaalle pohjalle, suorittamaan kustannukset niistä suurista töistä, joihin nähden Valtuusto jo on tehnyt päätöksensä.

Tämän johdosta on seuraavat määrärahaerät poistettu Rakennuskonttorin ehdotuksesta:

1) Hakaniemen torin Sörnäisten Rantatien ja Kovinin tontin välisen osan kiveäminen ketokivillä	Smk	26,800: —
2) Kampin torin viertäminen	„	3,900: —
	<u>Siirto</u>	<u>Smk 29,700: —</u>

	Siirto	Smk	
		29,700:—	
3) Kaupungin osan Vilhonvuorenkatua viertäminen	„	11,700:—	
4) Itäisen Papinkadun tasoitus 5 linjalta Castréninkadulle	„	18,500:—	
5) Samoin Castréninkadun Läntiseltä Papinkadulta Kaarlonkadulle	„	10,600:—	
6) Samoin Kaarlonkadun 5 linjalta Helsinginkadulle	„	89,000:—	
7) Samoin Pengerkadun Vaasan- ja Fredriksberginkadun väliltä	„	54,300:—	
8) Samoin Fredriksberginkadun Pengerkadulta Itäiselle Viertotielle	„	59,000:—	
9) Samoin 5 linjan Itäisen Viertotien ja Porthaninkadun väliltä	„	75,000:—	
10) Samoin Nervanderinkadun Ainon- ja Fjelldalinkadun väliltä	„	59,000:—	
11) Samoin Aurorankadun Museo- ja Arkadiankadun väliltä	„	68,600:—	
12) Samoin Fresenkadun Dagmarin- ja Aurorankadun väliltä	„	15,200:—	
13) Samoin Museokadun Läntisen Viertotien ja Aurorankadun väliltä	„	17,300:—	
14) Samoin koko Floorantien	„	90,000:—	
15) Samoin Toivonkadun Läntisen Viertotien ja Floorantien väliltä	„	5,700:—	
16) Samoin Sallinkadun	„	17,700:—	
17) Samoin Kaavinkadun	„	15,000:—	
18) Samoin Savilankadun	„	17,000:—	
19) Samoin Nordenskjöldink.	„	24,800:—	
20) Samoin Rekolankadun	„	13,000:—	
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 692,100:—</u>	

Näiden lisäksi on Rahatoimikamari vähentänyt määrärahaeriä Ehrensivärdintien ja Töölönkadun Cygnaeuksenkadun ja Teurastamontien välisen osan sekä Auroran- ja Dagmarinkadun tasoittamista varten Rakennuskonttorin arvioimista 31,800 ja 89,000 markan määristä 14,000 ja 58,000 markan määriin siihen nähden, että Ehrensivärdintien tasoitus on katsottu voitavan rajoittaa siihen sanotun kadun osaan, jota lännessä rajoittaa Armfeltintie, sekä Töölönkadun tasoitus taas siihen sanotun kadun osaan, jota rajoittavat Teurastamontie ja Cygnaeuksenkatu.

Sittenkun kunnallisen sähkötehtaan Rakennuskonttori oli Rahatoimikamarille ilmoittanut välttämättömäksi, että kaupungin kaasun- ja sähkötehdasta varten Sörnäisissä osoitetun korttelin pohjoispuolinen liikenneväylä tasoitetaan ensintulevan vuoden alkupuolella, ja kun määräraha tätä työtä varten tämän johdosta lienee merkittävä 1909 vuoden menoarvioon, on Rahatoimikamari näitä kustannuksia varten merkinnyt 25,000 markkaa. — Kaupunginvaltuuston kuluva lokakuun 8 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti, mikäli koski pikaista tasoitustöihin ryhtymistä Vallilan alueella, on Rakennuskonttorin antamien tietojen mukaisesti merkitty 77,600 markkaa. Myytäviksi sopivien tonttien luku olisi ennestään olevien lisäksi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan oleva seuraava:

Asuintontteja Kalliossa	4	
Huvilatontteja Helsinginniemellä	—	34
Asuintontteja: Runeberginkadun varrella	9	
Töölönkadun ”	5	
Dagmarinkadun ”	6	24
	<u> </u>	
Yhteensä	—	58

Tähän tulee vielä lisäksi tontteja Vallilantien varrella	51	109
---	----	-----

Kun Valtion ja kaupungin välillä ei vielä ole tullut toimeen lopullista sopimusta Meilahdesta Yliopiston klinikoita varten ehdotettuun alueeseen nähden, vaikka asia on korkeimmassa paikassa lopullisesti ratkaistu ja kaupungille siten turvattu oikeus jatkaa Puutarhakatua Nikolainkatun asti, sekä kun tämän työn suoritus voi jäädä toistaiseksi, ei mainittua tarkoitusta varten ole määrärahaa merkitty menoarvioehdotukseen.

Nä perustelmat, jotka ovat ohjanneet Kamaria sen päättäessä kulunkiarvioehdotukseen merkitä kustannuksia edellä mainittujen tasoitustöiden suorittamista varten, vaikuttaa tietysti myös *Kanavain ja viemärien* tekemisestä aiheutuviin menoihin. Tämän johdosta on Rakennuskonttorin kulunkiarvioehdotuksesta poistettu määrärahat, jotka tarkoittavat:

1) Viemärikanavaa Kaarlönkadun alle tontilta N:o 2 korttelissa N:o 327 5 linjan varrella ja saman korttelin tontilta N:o 4 Helsinginkadun varrella olevan kanavaan	Smk	18,000: —
2) Castréninkadun alla kulkevaa viemärikanavaa Itäiseltä Papin- kadulta Kaarlönkadulle	”	6,200: —
3) 5 linjan alitse kulkevaa viemärikanavaa osotenumerosta 9 Itäisen Viertotien alla olevan kanavaan	”	9,200: —
4) Hernesaarenkadun alitse kulkevaa viemärikanavaa Ehren- svärdintieltä Speranskyntielle asti	”	2,800: —
5) Nervanderinkadun alitse kulkevaa viemärikanavaa tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä ensinmainitun kadun varrella olevien tonttien 5 ja 2 välillä	”	11,900: —
6) Aurorankadun alitse kulkevaa viemärikanavaa tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan sekä Fresenkadulta Arkadiankadun kanavaan	”	8,800: —
7) Fresenkadun alitse kulkevaa viemärikanavaa tontilta N:o 3 Aurorankadun alaiseen kanavaan	”	1,600: —
	<u> </u>	
	Siirto Smk	58,500: —

	Siirto	Smk	58,500:—
8) Museokadun alitse kulkevaa Aurorankadulta Läntisen viertotien alaiseen kanavaan	”	6,500:—	
9) Floorantien alitse kulkevaa viemärikanavaa tontilta N:o 54 Toivonkadulle	”	38,300:—	
10) Sallinkadun alitse kulkevaa viemärijohtoa	”	3,000:—	
11) Rekolankadun alitse kulkevaa viemärijohtoa	”	3,400:—	
12) Viemärijohtoa Läntiseltä Viertotieltä Toivonkadun alitse ja Eläintarhan halki Töölönlahteen	”	35,900:—	
sekä lisäksi			
13) Viemärijohtoa Eläintarhan halki Böhlen tilalta Töölönlahteen	”	137,000:—	
	<u>Yhteensä</u>	Smk	282,600:—

Böhlen tilalta Töölönlahteen vievän viemärijohdon on Rakennuskonttori ehdottanut teetettäväksi niin hyvin siitä syystä, että nykyinen Fredriksbergistä ja Böhlen tilan rakennetulta alueelta eli toisin sanoen Eläintarhan halki rautatiepenkeeseen länsipuolitse kulkeva avonainen viemärioja on terveydellisessä suhteessa erittäin epätydyttävässä kunnossa, kuin myöskin hankkiakseen mahdollisuutta ensi vuonna toimittaa ne Böhlen esikaupungin kanavoimiset, mitä sikäläiset olot epäammattä vaativat. Kun kuitenkin kaupungininsinööri on ilmoittanut, että Rakennuskonttorissa on tekeillä suunnitelma uuden pääjohdon laittamiseksi mainitulta seudulta Töölön kaupunginosain halki niiden länsipuolella sijaitsevaan vesialueeseen, joten Töölönlahden sisäosaan laskevien viemärien luku vähenisi kahdeksi, on Rahatoimikamarista näyttänyt luonnolliselta, että mainitun viemärijohdon rakentamisen täytyy jäädä sillensä, kunnes Rakennuskonttorin alustavat työt ja laskelmat on suoritettu sekä lopullinen ehdotus asiasta tehty.

Vallilan alueella tarpeellisia kanavoimistöitä varten on merkitty 53,600 markan määräraha Kaupunginvaltuuston edellämaitun päätöksen johdosta asiassa. Sanottu rahamäärä on menoarvioehdotukseen merkitty Rakennuskonttorin tekemän kustannusarvion mukaisesti. Mitä taas tulee Rakennuskonttorin ehdottamaan määrärahaan Ehrensärdintien alle rakennettavaa kanavaa varten, on Rahatoimikamari sen vähentänyt 21,500 markasta 18,300 markkaan, syystä että Kamari on katsonut osan sanotun katusuunnan tasoitusta voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Teiden alaosastosta on Rahatoimikamari poistanut määrärahan Kyläsaaren kävelysillan uudestaan rakentamista varten, johon Rakennuskonttori oli arvostellut tarvittavan 3,600 markkaa, syystä että tämän työn suorittaminen Rahatoimikamarin mielestä voinee jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Ala-osastot: *Viertotiet ja Satamat, korjaus ja kunnossapito*, on pysytetty Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisina.

Mitä tulee kaupungin satamissa toimitettaviin *uutistöihin*, on Rakennuskonttori etusijassa ehdottanut 180,000 markan määrärahan laiturin teettämiseksi

Hietalahden kääntösillasta 150 metrin päähän pohjoista kohti Ruoholahdenrantaa mennessä, sekä laiturin tekemiseksi Hakaniemenrannan pohjoisosaan 134,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamarille kylläkin on tunnettua, että puheena olevat laiturirakennukset olisi kaupan ja merenkulun etua silmällä pitäen piammiten teetettävä, ei Kamari kuitenkaan ole havainnut mahdolliseksi rasittaa kulunkiarvioehdotusta niin tuntuvilla määrillä. Vaikkakin puheena olevat määrärahat voitaisiin katsoa olevan suoritettava lainavaroista, on ensinmainittu rahamäärä kuitenkin maksettava kaupunginrahastosta. Kun tähän tulee lisäksi, että kaupungininsinööri Rakennuskonttorin menoarvion lisäksi on ilmoittanut Katajanokan laituritöiden lopettamiseen vielä vaadittavan 120,000 markkaa, joka määrä on otettava 1902 vuoden obligationslainasta Katajanokan laiturirakennuksiin y. m. osoitetuista varoista, ei Rahatoimikamari ole tahtonut merkitä enempää kuin 80,000 markkaa laiturirakennuksia varten. Valitessaan onko rakennettava laituri Ruoholahteen vaiko pitkin Hakaniemenrannan pohjoisrajaa on Kamari yhtynyt kannattamaan jälkimäistä vaihtoehdotusta ja merkinnyt mainitun rahamäärän, edellyttäen että se voidaan lainavaroista suorittaa, josta asiasta Kamari on tuonnempana antava tarkemman lausunnon. Sisäisin, likinnä Hakaniementoria sijaitseva Siltavuorensataman lahti on erittäin huonossa kunnossa. Vesi on matalaa, liettynyt pohja pahanhajuinen niiden saosten johdosta, joita siihen laskeva Itäiseltä Viertotieltä tuleva suuri lokaviemäri on saanut aikaan, eikä mahdollisuutta paikan saattamiseksi parempaan kuntoon ole, ennenkuin on ryhdytty sellaisiin toimiin, että mainitut lokaviemärit voidaan johtaa syvempään veteen. Tätä tarvetta tyydyttääkseen sekä valmistaa näille seuduin erittäin tarpeellista lisätilaa pienemmälle laivakululle, on Kamari, niinkuin edellä huomautettiin, merkinnyt 80,000 markan määrärahan, jolla rahamäärällä puheena olevaa aluetta varten ehdotetun kaupunginasemakaavan mukaisesti voitaneen teettää perustustöitä 150 metrin pituisia laiturinseinää varten Hakaniemen torin rantaan. Vieläkin perustellakseen ehdotustaan pyytää Kamari huomauttaa, että viimeksi mainitulla, erittäin kapealla rantakaistaleella vallitsee huomattavan vilkasta ajoneuvojen liikettä, jolle laituri tarjoisi lisää tilaa. Laituri on suunniteltu vastedes rakennettavaksi niin, että sen vierellä olisi 3—4 metrin syvyinen vesi.

Likeisimmässä tulevaisuudessa on Rahatoimikamari saava loppuun käsitellyksi kysymyksen Pohjoisrantaa ja Siltavuorenrantaa yhdistävän kulkuväylän aikaansaamisesta. Kun tähän työhön ei kuitenkaan voida ryhtyä, ennenkuin tarpeelliset muutokset voimassa olevaan kaupunginasemakaavaan on saatu, sekä tarvittavat täytetyöt vähitellen ja erityistä määrärahaa menosääntöön ottamatta voivat alkaa niin pian kuin kaupungin asemakaavan vahvistus on saatu, ei menosääntöön ole merkitty määrärahaa mainittuun tarkoitukseen.

Otsikoiden: *Istutukset „korjaus ja kunnossapito“* kohdalle on Puutarhalautakunta erikoiseen kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt istutus- ja puutaimistojen kunnossapitomäärärahan 90,000 markaksi. Rahatoimikamari ei tosin tahdo kieltää, että kohonneiden työpalkkojen ja lyhentyneen työajan johdosta kustannusten täytyy

jonkun verran lisääntyä. Mutta niinkuin Kamarilla tehdessään ehdotusta kuluvan vuoden menosäännöksi on ollut tilaisuus huomauttaa, täytyy tätä lisäännystä pitää aivan liian suurena, ja onkin määräraha, siinä tapauksessa että mitä suurinta säästävyyttä vaarinotetaan, vähennettävissä 80,000 markkaan. Vuonna 1900 oli vastaava määräraha 47,000 markkaa, eikä istutusten luku ja pinta-ala ole siitä lähtien sanotavasti lisääntynyt. Mullanvalmistuksen määrärahan, jonka Puutarhalautakunta oli ehdottanut 6,500 markaksi, on Rahatoimikamari pysyttänyt samassa määrässä kuin tähän tarkoitukseen on merkittynä kuluvan vuoden menosääntöön. Niinikään on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että kumipyörillä varustetun kuljetusvaunun osto kasveja y. m. varten voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen ja sentähden kulunkiarvioehdotuksesta poistanut tähän tarpeeseen pyydetyn määrärahan 1,650 markkaa.

Otsakkeen: „*Uutistyt*“ kohdalta on Puutarhalautakunnan ehdotuksesta poistettu seuraavat määrärahaerät, koska Rahatoimikamari on katsonut nykyisissä rahaoloissa niiden töiden suorittamisen täytyvän jäädä toistaiseksi:

1) Valmistavat työt urheilukentän laittamiseksi Eläintarhan portin viereen.	Smk	5,000:—
2) Kaivopuiston tasoitustöiden jatkaminen	„	6,000:—
3) Tehtaanpuiston tasoituksen alottaminen	„	5,000:—
4) Eläintarhan raivaustyöt	„	3,000:—
5) Eläintarhan lammikkojen täyttämistyön alottaminen	„	6,600:—
6) Tien tekeminen rautatien poikki Alppilan ja Savilan alueen välille	„	9,400:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>35,000:—</u>

Sen ohella on määräraha Tokantorin tasoitustyön jatkamista varten vähennetty Puutarhalautakunnan ehdottamasta 7,800 markan määrästä 4,000 markkaan.

Otsakkeen: *Kustannukset varapuutarhan perustamisesta Eläintarhaan* kohdalla on Puutarhalautakunnan ehdottamista määrärahoista poistettu seuraavat:

1) Uuden kasvihuoneryhmän rakentaminen	Smk	38,000:—
2) Tasoitus- ja pengerristyöt sekä kivimuurin rakentaminen varapuutarhan pohjois- ja luoteisrajalle	„	28,700:—
3) Kasvihuoneryhmän vesijohto	„	5,000:—
4) Rakennuksen teettäminen vesilintuja varten	„	10,000:—
5) Valmistavat työt pengermän laittamiseksi talvipuutarhan edustalle	„	10,000:—
6) Aitauksen tekeminen varapuutarhan itä-, etelä- ja länsirajalle	„	7,900:—
7) Kustannuksia varapuutarhan muuttamisesta	„	4,000:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>103,600:—</u>

Kaupunginvaltuuston vuonna 1907 tekemä päätös Kaisaniemen urheilukenttään laajentamisesta sekä siitä aiheutuvat kustannukset eivät kuluvan vuoden menosääntöä vahvistettaessa aiheuttaneet mitään toimenpiteitä, syystä ettei kulunkiarviovaliokunta katsonut voivansa ehdottaa määrärahaa tähän tarkoitukseen. Samasta syystä on Rahatoimikamarikin katsonut voivansa jättää asian lepäämään, varsinkin kun ei Puutarhalautakunta ole siihen kajonnut.

Ero, mikä siten syntyy kulunkiarvioehdotuksessa Rahatoimikamarin ehdottaman ja Puutarhalautakunnan ehdottaman menosäännön välillä, nousee kaikkiaan 153,250 markkaan. Itsestään selvä on että, jos Kaupunginvaltuusto vahvistaa Rahatoimikamarin ehdotuksen, on puutarhahallinnon käyvän vaikeaksi tulla toimeen siten vähennetyillä määrärahoilla. Tämän tosiasian on kyllä Rahatoimikamarikin ottanut huomioon. Mutta toiselta puolen on muistettava, ettei kaupunki nykyoloissa voi uhrata istutuksiin suhteettoman suuria määrärahoja. Siinäkin kohden lienee mainittava, että Rahatoimikamarin puutarhahallintoa varten merkitsemät menot, katsomatta Puutarhalautakunnan menosääntöön ja määrärahaan uuden rakennuksen teettämiseksi kaupungipuutarhuria varten, nousevat likimäärin samaan määrään kuin on merkitty palolaitoksen tarpeiksi, neljänneksen niistä määristä mitkä on osotettu vaivashoitoa varten ja viidenneksen siitä määrästä, mikä on voitu varata sairas- ja terveystoitoa varten. Tältä kannalta katsottuna ei voitane syyllä tehdä muistutuksia niitä suuria poistoja vastaan, jotka Rahatoimikamari on tehnyt Puutarhalautakunnan kulunkiarvioehdotukseen.

Rakennuskonttorin merkitsemät määrärahat *Puhtaanapitolaitosta Yleistä makkien puhtaanapitoa, Työkaluja ja sekalaisia menoja* varten on Rahatoimikamari muutoksitta pysyttänyt Konttorin myötäliitetyissä perusteluissa esitetyistä syistä.

Ehdolliseksi menoeräksi on Liikennekonttori kulunkiarvioehdotukseensa ottanut 3,200 markan määrärahan pakkahuoneen puhtaanapitoa varten. Kun kuitenkin kysymys, onko kaupungin asia suorittaa tästä aiheutuvat kustannukset vai eikö tämä velvollisuus pikemmin kuulu tullilaitokselle, on vielä lopullisesti ratkaisematta, ei Kamari ole katsonut olevan syytä kulunkiarvioehdotukseen otsakkeen „puhtaanapitolaitos“ kohdalle merkitä puheena olevaa rahamäärää.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Eläkkeensaajista ovat tänä vuonna kuolleet entinen raatihuoneen renki A. G. Löfgren ja kaupunginpalvelija Jonas Ström, jonka johdosta heille annetut 300 ja 900 markan eläkkeet ovat jääneet pois. Niinikään poistetaan menoarviosta eläkeapu satamakirjurin leskelle Elisa Karolina Hjeltille, joka kuluvana vuonna on mennyt uusiin naimisiin. Huhtikuun 28 päivänä Kaupunginvaltuusto myönsi huutokaupan rahastonhoitajan leskelle Fredrika Vilhelmina Lindmanille 240 markasta 360 markkaan korotetun eläkkeen. Kuluneena vuonna on Kaupunginvaltuusto myöntänyt seuraaville henkilöille eläkkeen ja apurahan nimittäin:

- 1) tammikuun 14 päivänä tarkastusmiehen leskelle Augusta Meriläiselle 300 markkaa;
- 2) tammikuun 14 päivänä entiselle ulosottoapulaiselle Gustaf Nordmanille 1,200 markkaa;
- 3) tammikuun 28 päivänä varastonhoitajan leskelle Katarina Kristiina Åhqvistille 300 markkaa;
- 4) helmikuun 25 päivänä entiselle amanuenssille Viktorine Sundvallille 400 markkaa;
- 7) helmikuun 25 päivänä tarveaineitten hoitajan leskelle Aurora Mathilda Heinolalle ja hänen alaikäisille lapsilleen 450 markkaa;
- 6) huhtikuun 28 päivänä kirvesmies Johan Åvistille 400 markkaa;
- 7) elokuun 16 päivänä kaasutehtaan työntekijälle David Ellenbergille 400 markkaa;
- 8) elokuun 16 päivänä kaasutehtaan työntekijälle Jakob Wäntärille 400 markkaa;
- 9) elokuun 16 päivänä alaikäiselle Aimo August Löfgrenille 120 mk.

Eläkkeiden ja apurahain yhteenlasketuksi määräksi on kulunkiarvioehdotukseen merkitty 34,744 mk 67 penniä kuluvan vuoden menosäännön 32,154 mk 67 penniä vastaan.

XV. Sekalaiset menot.

Tähän pääluokkaan ei ole uusia menoeriä. otettu. Sitä vastoin on useat kuluvan vuoden menosääntöön merkityt määrärahat kulunkiarvioehdotuksesta poistettu. Niinpä poistettiin rakennustarkastajan apulaisen määräraha puolelta vuodelta, jonka ohella rakennustarkastajan määräraha on, niinkuin edellä huomautettiin, merkitty luokkaan: Erityiset Lautakunnat ja virkailijat. Niinikään on poistettu määräraha itsevalintajärjestelmän mukaisia, raatihuoneeseen asetettuja puhelinparaatteja ja johtoja varten, koska sellaisen järjestelmän käytäntöön ottamisen tarvetta ei ole ilmaantunut. Saaristolaiskalastajain osuuskunnalle myönnetty satunnainen apuraha lakkaa tänä vuonna eikä liene syytä uutta myöntää, varsinkaan kun kaupunginviranomaisille ei ole jätetty sitä tarkoittavaa hakemusta. Niinikään on kulunkiarvioehdotuksesta poistettu määräraha Helsingin edustalla tehtäviä jäänhavaintoja varten, joitten tulokset täytyy merkitä aivan hyödyttömiksi. Valaistusta ynnä juhlatulitusta varten merkitty arviomääräraha on korotettu 1,000 markalla, syystä että tähän erään myös on luettu kustannus erinäisten tullihuoneissa sijaitsevain ja yleisön käytettäväksi luovutettujen konttori- y. m. huoneustojen sekä pakkahuoneen valaisemisesta, jotka kustannukset Liikennekonttori on arvioinut viimeksi mainittuun määrään. Sitä vastoin on palkkio sähköteknillisistä katsastuksista vähennetty puoleen määräänsä eli 500 markkaan edellyttäen että puheena oleva velvollisuus

siirretään ensintulevan syyskuun 1 päivästä kunnalliselle sähkötehtaalte. Kustannukset Gumtähden, Mejlahden, Rekolan ja Böhlen tiloista on sitä vastoin korotettu 7,000 markkaan, koska kahteen viimeksi mainittuun tilaan nähden on odotettavissa sattuvan arvaamattomia menoja. Kustannukset Turholmassa olevasta Henrik Borgströmin kansanpuistosta on vähennetty 1,400 markkaan, mikä vastaa vartijan palkkaa. Kun kaupungin lahjoitetuille rahastoille kuuluva talo N:o 5 Antinkadun varrella jo on myyty, ja edellytettävissä on, että Mariankadun talo N:o 22 tulee vuoden kuluessa myytäväksi, on Rahatoimikamarista näyttänyt oikeudenmukaiselta alentaa talonisännöitsijän palkkiota 600 markalla. Rahatoimikamarin erityisen päätöksen mukaisesti on työntekijöille ruumiinvammasta maksettava vahingonkorvausta merkitty 1,515 markaksi 60 penniksi. Huoneuston vuokraamiseksi Aleksanterinkadun talosta N:o 16 on osotettu 4,000 markkaa koko ensintulevaksi vuodeksi. Määräraha erinäisten kaupungin talojen kaluston korjausta ja täydentämistä varten on merkitty 8,000 markaksi, johon summaan myös sisältyy 1,000 markkaa kalustoa varten, jonka määrän Liikennekonttori on ottanut erikoiseen kalunkiarvioehdotukseensa, mutta jonka Rahatoimikamari on merkinnyt tähän yhteyteen. Sen johdosta että kaupungin on täytynyt paljon lisätä puhelinaparaattiansa lukua, on puhelinmaksun määräraha korotettu 1,000 markalla 5,000 markkaan.

Siihen rahamäärään nähden, mikä on arvioitava vähennykseksi ja peruutukseksi taksoitetuista varoista ja muista tuloista, pyytää Rahatoimikari huomauttaa seuraavaa:

Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja peruustus oli:

Vuonna 1900	Smk 31,542: 27
” 1901	” 40,905: 54
” 1902	” 37,974: 05
” 1903	” 65,010: 53
” 1904	” 44,466: 81
” 1905	” 47,283: 37
” 1906	” 95,261: 22
” 1907	” 73,195: 32

Kuluvulta vuodelta ei tähän kuuluvaa tietoa ole annettavissa, mutta vähennys- ja peruutusmäärä nousee tuntuvasti. Ensintulevana vuonna, jolloin taloudelliset olot edelleenkin näyttävät pysyvän epäsuotuisina, täytyy edellyttää vähennysmäärän yhäkin lisääntyvän, jota paitsi on odotettavissa, että peruutusmääräkin on kohoava, sittenkun Keisarillinen Senaatti, vastoin aikaisempaa päätöstä, on erinäisillä resolutsioneilla vapauttanut Helsingin pitäjässä Helsingin kaupungin vierellä olevien huvilayhdyiskuntain asukkaat velvollisuudesta suorittaa kunnallisveroa Helsingin kaupungille. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut olevan pakko korottaa mainittu menoerä 75,000 markkaan.

Arvaamattomiin tarpeisiin käytettäväksi Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaisesti on merkitty sama määrä kuin kuluvan vuoden menosääntöön eli 200,000 markkaa. Tosin on Kaupunginvaltuusto tänäkin vuonna tuntuvasti mennyt yli käytettävän määrän, mutta tämä johtui erityisesti siitä, että Valtuusto kuluvan vuoden syksyllä myönsi 72,000 markan lisämäärärahan Vaivaishoitotarkoituksiin.

Tulot.

Kaupunginvaltuuston vahvistamien säästöarviolaskelman tekemisessä noudatettavien periaatteiden mukaisesti on säästön laskeminen tänä vuonna toimitettu. Niinkuin seuraavasta laskelmasta näkyy, on säästö kuluvan vuoden lopussa laskettu 282,000 markaksi, joka summa kuitenkin täytyy katsoa sidotuksi. Tämän johdosta ei ole käytettävänä olevaa säästöä voitu tulo- ja menoarvioehdotukseen merkitä.

I. Korot.

Tämän otsakkeen kohdalla on vesijohtoobligatsioonien korko laskettu 13,700 markaksi eli 300 markkaa alhaisemmaksi sitä tulomäärää, joka on laskettu kertyvän tämän vuoden aikana.

Sen johdosta että tontinlunastukset ovat kuluvana vuotena melkoisesti alentunut edelliseen vuoteen verraten ja kaupungin varat maksamattomasta lunastushinnasta annetuissa velkakirjoissa niinmuodoin tuntuvasti lisääntyneet, on tontinlunastusten korko voitu laskea 450,000 markaksi, mikä on 5 % kaikista tontinlunastuksista.

Niiden lahjoitusrahastojen korkomäärä, joiden korot tulevat kaupungille, on merkitty 18,000 markaksi sen sijaan että kuluvan vuoden menosäännössä on 13,500 mk. Sitävastoin on tulo- ja menoarvion erinäisten korkojen ja osinkojen tuloerä, joka 1906 vuoden menosäännössä laskettiin 210,000 markaksi, 1907 vuoden menosäännössä 150,000 markaksi ja kuluvan vuoden menosäännössä arvioitu 50,000 markaksi, voitu merkitä ainoastaan 15,000 markaksi, mikä on se korko, jonka kaupunki voi saada juoksevalle tilille talletetuista rahoistaan.

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastukset on Rahatoimikamari arvioinut alhaisemmiksi kuin viimeksi kuluneena vuotena eli vain 650,000 markaksi. Tämän vähennyksen on Rahatoimikamari katsonut täytyvänsä tehdä niiden tulosten perusteella, jotka tontinlunastus on kuluvana vuotena antanut. Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus on tuottanut.

Vuonna 1902	Smk	481,739: 59
» 1903	»	713,706: 83
» 1904	»	605,954: 02

Vuonna 1905	Smk	454,460: 02
» 1906	»	736,577: 60
» 1907	»	766,832: 96

Maksettavaksi erääntynyt $31/10$ 1908 Smk 425,000: —

Niinkuin näkyy vaihtelee puheenaoleva tuloerä varsin melkoisesti ja osottautuu erittäin herkäksi yhteiskuntaelämän taloudellisille vaihteluille. Kuluvana vuonna, joka on ollut taloudelliselta kannalta koetteleva vuosi, on sanottu tuloerä nopeasti laskeutunut kahden lähimmän taloudellisesti suotuisan vuoden tuloksiin verraten. Kun ei oleellista parannusta raha-asemaan ensi vuonnakaan liene odotettavissa, vaikkakin tonttien kysyntä on tänä syksynä osoittanut selviä lisääntymisen oireita, on Rahatoimikamari katsonut varovaisuuden vaativan alentamaan tätä tuloerää 150,000 markalla. Kamarissa on lausuttu sekin mielipide, että vieläkin suurempia vähennyksiä olisi pitänyt tehdä. Mutta kun Kamarin tietoon oli tullut, että valtio nyttemmin on lopullisesti päättänyt ostaa suurenpuoleisen maa-alueen Meilahdesta ja kaupunki sentähden voi laskea tontinlunastusta tästä 72,000 markkaa vuosittain, on puheenaoleva summa, 650,000 markkaa, katsottu voitavan ottaa tulo- ja menoarvioehdotukseen.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Rakennuksien ja tilojen vuokra kaupunkiin yhdistetyltä alueelta on vähentynyt 165,000 markkaan, huomioon ottaen että Kallion ja Äsin alueen vuokranottajat ovat kuluvana vuonna lunastaneet ne vuokraamansa tontit, joita he syystä tahi toisesta eivät edellisenä vuonna omikseen lunastaneet. — Torien myyntipaikkojen vuokra on niinkään vähentynyt 33,000 markasta 31,000 markkaan. Sittenkun päluokassa VI oleva menoerä kaupungille kuuluvissa taloissa olevista poliisin virkahuoneistoista ja talleista on korotettu 42,975 markkaan, on vastaava erä tulopuolellakin lisätty samaan määrään. — Myöskin tulot kaupungin omistamista taloista ovat vähentyneet 16,000 markasta 11,000 markkaan, sittenkun Pikkku-Roopertin- ja Kasarminkadun varrella sijaitsevien, kaupungin ostamien talojen rakennukset on purettu eikä mitään vuokraa sentähden tule näistä taloista. — Kalavesimaksut on Satamakonttorin tulo- ja menoarvioehdotuksen mukaisesti kohotettu 1,500 markkaan. — Satunnaisia sekä kenttäin vuokramaksuja on lisätty 5,000 markalla, koska nämä tulot ovat tuntuvasti lisääntyneet Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta myydä julkisella huutokaupalla enemmän tarjoavalle oikeus vaunusta myyskennellä hedelmiä ja virvoitusjuomia.

Tulot kaupungin maatiloista on korotettu 16,000 markkaan, sittenkun Oulunkylän kartano ja Böhlen tila ensi vuodesta joutuvat kaupungin haltuun. Nykyään voimassa olevain vuokrasopimusten mukaan on kaupungilla nimittäin odotettavissa vuokria Böhlen tilalta 5,000 markkaa ja Oulunkylän kartanosta 8,000 markkaa, joiden lisäksi tule-

vat vuokramaksut Oulunkylän kartanon viljellyistä maista, niin pian kun Rahatoimikamari on ehtinyt Kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi jättää ehdotuksen niiden vuokralle antamisesta.

IV. Tonttiverot.

Tämän pääluokan tulomäärää on Rahatoimikamari korottanut 200 markalla, koska tulot ovat näyttäneet nousevan 3,500 markan yli.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Kysymyksestä, mihin määrään Helsinkiin saapuviksi määrättyjen tavarain tuulaaki sekä liikennemaksut ovat ensi vuonna arvioitavat, lausuu Liikennekonttori:

Tuulaaki. «Vuoden 8 ensimmäisen kuukauden aikana tuloutettu tuulaakimaksu on Smk 202,528: 94, joka nousee Smk 10,016: 24 enemmän vuoden 1907 vastaavaa määrää.

Syys—joulukuulta oli tuulaakin tuloutus kolmivuotiskautena 1905—07 keskimäärin vuodessa Smk 116,871: 09. Edellyttäen että yhtä suuri summa on odotettavissa samalta ajalta kuluvaa vuotta olisi tuloutus koko vuodelta oleva Smk 319,400: 03, jota vastoin se on kuluvan vuoden menosääntöön merkitty Smkaksi 290,000: —.

Kolmivuotiskautena 1905—07 oli tuloutus vuotuisin keskimäärin Smk 292,193: 78.

Huomioon ottamalla edellä mainitut asianhaarat ja siihen katsoen että toiveet liiketilan paranemisesta ovat lisääntyneet, on tuulaakitulot arvioitu samaan määrään kuin kuluvana vuonna, Smarkkaan 290,000: —.

Liikennemaksut. Liikennemaksujen tuloutus tammi—elokuulta oli Smk 374,894: 25 osottaen vähennystä Smk 19,309: 30 verrattuna tuloutukseen edellisen vuoden vastaavana aikana. Syys—joulukuussa osotti mainittu tuloutus 3-vuotiskautena 1905—1907 keskimäärin vuodessa Smk. 287,246: 67. Edellyttäen että yhtä suuri määrä saavutetaan jälellä olevana 4 kuukautena, on liikennemaksujen tuloutus kuluvana vuonna oleva Smk 662,140: 92, jota vastoin se vuosirahansäännössä on arvioitu 650,000 markaksi.

Kolmivuotiskautena 1905—07 oli mainittu tuloutus vuotuisin keskimäärin Smk 619,555: 06.

Maassamme saatu hyvä vuodentulo ja liiketilan kääntyminen parempaan päin oikeuttanee toivomaan, että tulot liikennemaksuista vuonna 1909 nousevat ainakin yhtä suureen määrään kuin edellä olevan arviolaskun mukaan on odotettavissa kuluvana vuonna, nimittäin tulosääntöön merkittyyn 650,000 markan määrään.»

Liikennekonttorin arvion mukaisesti, jossa Rahatoimikamarin mielestä näyttää vaarinotetun tarpeellista varovaisuutta, on tulot Helsingin kaupunkiin osotettujen tavarain tuulaakista sekä arvioitujen liikennemaksut pysytytty samoissa määrissä kuin kuluvan vuo-

den tulossäännössä eli 290,000 ja 650,000 markan suuruisina. Liikennekonttorin ehdotuksen mukaisesti pysyy mittausmaksujenkin määrä ennallaan 1,500 markan suuruisena, jota vastoin makasiinivuokra on korotettu 7,500 markkaan. Liikennekonttorin koko ylöskanto on niinmuodoin ensi vuonna arvioitu 949,000 markaksi. — Tuloerä «tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkiin määrättyiltä tavaroilta» on alennettu 6,000 markkaan, koska useina vuosina on huomattu, ettei sanottu tuloerä tavallisesti ole noussut ensinmainittua määrää enemmän.

Satamamaksuihin nähden Satamakonttori huomauttaa että, syystä että liikenne ensi vuonna aivan todennäköisesti on lisääntyvä, on satamamaksujen määrä korotettu 220,000 markasta 235,000 markkaan. Nostokranamaksuja ja elinkeinomaksuja on niinkään korotettu 500 ja 400 markalla. Sitä vastoin on siltamaksut Satamakonttorin ehdotuksen mukaisesti merkitty ainoastaan 8,000 markaksi. — Biljardimaksut on korotettu 600 markkaan, syystä että sanottu määrä useina vuosina on vuosittain kertynyt kaupunginrahastoon. — Muut tuloa tuottavat oikeudet on merkitty samoihin määriin kuin kuluvan vuoden vuosirahansäännössä. Rahatoimikamarille ei tosin ole ollut tuntematonta, että kaunungin osuus perunkirjoitusprosentteista ei ole kuluvana vuonna noussut arviotun määrään, 100,000 markkaan, mutta kun tämä johtunee sattumista ja mainittu tulo määrä on viime vuosina keskimäärin kertynyt, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan painavia syitä puheena olevan tuloerän vähentämiseen.

VI. Sekalaiset tulot.

Tässä tuloluokassa on ainoastaan vähäisiä poikkeuksia kuluvan vuoden tulossäännöstä. Niinpä on tulot Marian sairaalan sairaanhoidosta korotettu 16,000 markasta 24,000 markkaan, johtuen siitä että sairaalaa tuntuvasti laajennetaan ensi kesäkuun 1 päivästä. Kun Humlebergin varasairaala samaan aikaan lakkaa, on tuloksi sanotun sairaalan sairashoidosta merkitty ainoastaan 1,000 markkaa. Korvaus kodeissa toimitetuista desinfioimisista on korotettu 1,200 markasta 3,000 markkaan Terveystieteiden tutkimuslaitoksen ehdotuksen mukaisesti. Sitä vastoin on tuloa työlaitoksen vaivaishoitolaisten työstä ja vaivaistalon maantuotteista vähennetty 300, 5,000 ja 1,000 markkaa vaivaistalon tarkastajan esityksestä ja koska on osottautunut ettei näistä tulolähteistä ole viime vuosina kertynyt suurempia määriä kaupunginrahastoon. Ammattikoulun oppilaiden myydyistä töistä on tulot arvioitu 3,400 markaksi eli 3,000 markkaa entistään suuremmiksi, syystä että kaupunginrahastoon on useina vuosina sanotulle tilille maksettu edellä mainittu määrä ja enemmänkin. — Korvausta turvalaitoksissa hoidetuista lapsista on lisätty 500 markalla Bengtsärin uuden kasvatustaloksen tultua lisää. — Tuloja kirjalainoista on Kansankirjaston ja Lukusalin Johtokunnan erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti korotettu 1,500 markalla eli 10,000 markkaan. Niinkään ja samoista syistä on tulot kunnallisesta työnvälitystoimistosta korotettu 400 markkaan ja tulot kaupungin labora-

toriosta terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten merkitty 300 markkaa suuremmiksi eli 2,500 markaksi.

Uutena tuloeränä on tähän pääluokkaan merkitty tulot kunnallisista työväen-asunnoista. Mainittujen asuntojen hallintolautakunta on arvioinut näistä asunnoista kertyvän vuokratuloja 34,657 markkaa. Jos määrästä erotetaan hallintokustannukset 11,968 mk, olisi kaupungilla niinmuodoin puhdasta tuloa 22,689 markkaa. Kun näitten rakennusten kustannukset, tonttien arvoa lukuunottamatta, ovat nousseet noin puoleen miljoonaan markkaan, voi kaupunki niinmuodoin odottaa 4,5 %:n tuloa, johon nähden kuitenkin on huomattava, että vastedes tarpeellisiin korjauksiin käytettävät rahamäärät todennäköisesti tuntuvasti vähentävät korkomäärää. — Vihdoin on Majoituslautakunta ilmoittanut 361,960 markkaa korvaukseksi kaupungin Majoituskustannuksista, joka määrä tariffin mukaan on valtion varoista toimitettava kaupungin rahastoon.

VII. Valtioavut.

Kun on eri mieliä ilmaantunut siitä, millä perustuksella on laskettava valtion apumaksun määrä Helsingin kaupungin kansakoulujen sekä maaseudulle perustamain kasvatuslaitosten voimassapitoon eikä Suomen koulutoimen ylihallitus ole maksanut koko sitä valtion apumaksua, mikä vahvistetun vuosirahansäännön mukaan on laskettu tulevan Helsingin kaupungin hyväksi, on Rahatoimikamari katsonut tässä olevan annettava seikka-peräinen arviolaskelma kansakoulujen ja kasvatuslaitosten valtionapumaksun laskemiseksi vuonna 1909. Edellyttäen että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin laatiman ehdotuksen kaupungin kansakoulujen ja kasvatuslaitosten vuosirahansäännöksi on tämä laskelma seuraava:

I. Kansakoulujen apuraha.

Palkat	858,132: 50
Kansakouluhuoneustojen vuokra	65,000: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat	25,000: —
Käsitöiden tarveaineet ja koulukeittiöt	9,000: —
Uudet koulunhuonekalut ja vanhain korjaus	7,000: —
Halot ja halkojen hakkaus	44,000: —
Valaistus	22,000: —
Opettajattarien ja opettajain opintoapurahat	2,000: —
6 % seuraavain kansakouluhuoneustojen arvosta:	
Kansakoulutalo, Annankadun 30:ssä	424,200: —
» Lapinlahdenkadun 19:ssä	434,054: 65
	Siirto 858,254: 65 1,032,132: 50

	Siirto	858,254: 65	1,032,132 50
Kansakoulutalo, Kasarminkadun 21:ssä		343,139: 80	
» Nikolainkadun 18:ssa		431,132: 70	
» Punavuorenkadun 10:ssä		136,960: 20	
» Kalliossa		375,268: 84	
» Fjälldalin huvilassa		13,280: —	
» Vallilassa		324,907: 97	
» Töölössä		394,208: 65	
» Tehtaankadun 15—17:ssa		492,120: —	
		<u>3,369,272: 81</u>	<u>202,156: 37</u>
			Smk 1,234,288: 87

josta määrästä kaupungille kansakoulun valtioapuna on tuleva 25 % eli Smk 308,000: —.

II. Kasvatuslaitosten valtionapumaksu.

Palkat	28,157: —
Kouluhuoneustojen vuokrat	7,165: —
Polttopuut	3,750: —
Opetusvälineistö ja kirjat	6,043: —
Huonekalut	<u>2,713: —</u>
	Smk 47,828: —

josta määrästä kaupungille kasvatuslaitosten valtioapuna on tuleva 25 % eli Smk 11,900: —.

Tässä lienee huomautettava että kaupunki aikaisemmin arvioidessaan kansakouluhuoneustojen arvoa on pannut arvion pohjaksi 5 %, mutta että, mikäli Senaatista on ilmoitettu, muut kaupungit ovat valtionapumaksua arvioidessaan panneet pohjaksi 6 %. Tähän nähden on arviolasku tällä kertaa tehty. Niinkään lienee huomautettava, että Rahatoimikamari viime kesänä kahdella jäävittömällä henkilöllä arvioitutti uudestaan kaupungille kuuluvat tontit ja maa-alat sekä että kansakoulutonttien arvo on merkitty sanotun arvion mukaisesti. Edellä mainittujen laskelmain nojalla on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt kansakoulujen valtioavun 308,000 markaksi ja kasvatuslaitosten valtioavun 11,900 markaksi. Tästä lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensi vuoden menosääntö on vahvistettu, tehtävä Senaatille eri esitys.

Poikain valmistavan ammattikoulun valtioapu on merkitty 23,850 markaksi sekä kaupungin osuus paloviinaverosta korotettu 17,000 markkaan.

VIII. Vesijohto.

Kaikki tämän pääluokan menoerät on merkitty Vesijohtokonttorin ehdotuksen mukaisesti. Tämän johdosta on tuloerät «vedenmyynnistä» ja «vesimittarien vuokrat» korotettu 50,000 ja 2,000 markalla.

IX. Valaistuslaitokset.

Kaasutehtaan tuottaman, käytettävissä olevan voiton on Valaistuslaitoksen Johtokunta arvioinut 150,275 markaksi. Niinkuin Rahatoimikamari edellä on maininnut, lienee kuitenkin menopuolelle konttorihuoneuston sekä auerosaston huoneuston vuokrissa y. m. helposti aikaan saatavissa 15,000 markan säästö. Kun Rahatoimikamari sen lisäksi on kulunkiarvioehdotuksesta poistanut L. Viertotien ja Nervanderinkadun välisen Aurorankadun osan tasoituksen, poistuvat myöskin kustannukset kaasutehtaan pääputkiverkon ulottamisesta sanotun kadunosan alle, joten saadaan 5,783 markan 90 pennin säästö. Lisäksi voitaneen kaasutehtaan menotilistä «korko ja vakuutusmaksut» poistaa kaasutehtaan työntekijöille J. Wäntärille ja D. Ellenbergille maksettavat apurahat, syystä että Rahatoimikamari jo on merkinnyt vastaavat määrärahat menoluokkaan XIV. Eläkkeet ja apurahat, johon luokkaan sanotut erät kuuluvatkin, koska Kaupunginvaltuusto eikä Valaistuslaitoksen Johtokunta on asiassa tehnyt päätöksen. Edellä mainituista syistä on Rahatoimikamari korottanut kaasutehtaan käytettävissä olevaa voittoa 20,000 markalla eli 170,275 markkaan. Ja suvainnee Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että Valtuusto voi yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen, valaistuslaitoksen menosääntöä vahvistettaessa huomata siten tehdyt muutokset.

Rahatoimikamarin kehotuksesta on Helsingin kaupungin sähkötehtaan Rakennuskonttori antanut seuraavan ehdotuksen

Helsingin kaupungin sähkötehtaan meno- ja tulosäännöksi syyskuun 1 päivästä joulukuun 31 päivään 1909.

Menoja.

1. Palkat ja palkkiot hallinnosta ja hoidosta	Smk	30,000: —
2. Sekalaisia käyttökustannuksia noin 200,000 kw. hyödyllisesti annettua energiaa	»	20,000: —
3. Vakuutukset, patterien vakuutusmaksut y. m.	»	10,000: —
4. Menoja kiinteistön kunnossapitoon, lämmitykseen y. m.	»	7,000: —
5. Sekalaista ja arvaamatonta	»	15,000: —
	Yhteensä Smk	82,000: —

Tuloja.

1. Valaistusvirtaa 100,000 kwt.	Smk	50,000: —
2. Moottorivirtaa 100,000 kwt.	»	20,000: —
3. Hallintorakennuksen vuokrat	»	9,500: —
4. Voitto töistä ja tarveaineiden myynistä	»	2,500: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 82,000: —</u>

Sanottu meno- ja tuloarvioehdotus on laadittu edellyttämällä että kaupungin rakenteilla oleva sähkötehdas jo ensi vuoden syyskuun 1 päivänä valmiina voidaan luovuttaa sille johtokunnalle, jonka Kaupunginvaltuusto on tätä tarkoitusta varten valitseva. On tietysti ollut erittäin vaikea määrätä niin hyvin käyttökustannusten kuin tulojen suuruutta, syystä että nämä kokonaan riippuvat sekä laitoksen valmistumisajasta että yhdistymisliikkeestä ensi kesänä ja syksynä. Merkityt määrät lienee kuitenkin arvioitu tarpeellista varovaisuutta noudattamalla. — Vuokratulot on arvioitu niiden sopimusten mukaisesti, jotka tässä kohden on alustavasti tehty niinhyvin kaasutehtaan kuin Vesi-johtokonttorin kanssa. Jos näitä sopimuksia ei kuitenkaan tulisi toimeen, niinkuin Rahatoimikamari on edellä mainituista syistä ehdottanut, lienee kuitenkin samat vuokratulot odotettavissa eikä tästä aiheudu muutosta sähkötehtaan vuosirahansääntöön. — Kun edellä mainittu sähkötehtaan meno- ja tuloarvioehdotus on voimassa ainoastaan lyhyen osan ensi vuotta sekä on varsin vähän eritelty, on Rahatoimikamarista näyttänyt asianmukaiselta että Kaupunginvaltuusto, tällä kertaa vahvistamatta erityistä vuosirahansääntöä sähkötehtaalle, merkitsisi kaupungin tuloarvioon Rakennustoimikunnan arvioiman voiton 2,500 markaksi.

X. Puhtaanpitolaitos.

Sen johdosta että yhtyminen puhtaanpitolaitokseen yhä on lisääntynyt, on Rakennuskonttori arvioinut «talonmistajain maksuja» edustavan summan olevan korotettavissa 62,000:sta 92,000 markkaan. Sitä vastoin ei «tuloa lannan myymisestä» ole merkitty 10,000 markkaa enemmänä, koska ensinnäkin on huomattu tuntuva vähennys lannan menekissä Malmin kaatopaikan ympäristöllä ja toisekseen menekkiä ei ole voitu saada muutoin kuin alentamalla lantakuorman hinta 2 markasta 1 markkaan 50 penniin. — Jos Kansakoulujen maksut pysytetään 6,240 markassa, nousevat niin ollen kokonaistulot yleisestä puhtaanpidosta 108,240 markkaan kuluvan vuoden vuosirahansääntöön otettua 94,240 markkaa vastaan.

XI. Lainat.

Sen johdosta mitä aikaisemmin on päätetty 1902 vuoden obligatsioonilainan käyttämisestä, on tähän pääluokkaan tuloksi merkitty 1) kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon 175,750 markkaa, josta määrästä Kaupunginvaltuusmiesten päätöksen mukaisesti 5,750 markkaa käytetään Leppäsuon kunnallisten työväenasuntojen kalustamiseen ja sisustamiseen, 2) kunnallisen sähkölaitoksen rakentamiseen 300,725 markkaa 24 penniä sekä 3) laiturirakennuksiin 200,000 markkaa. Laiturirakennuksia varten käytettävissä oleviin lainavaroihin nähden on Rahatoimikamari katsonut asiakseen huomattavaa, että Katajanokan laiturirakennuksia y. m. varten on 1902 vuoden obligatsioonilainasta osotettu 900,000 markan määrä, josta on käyttämättä 287,900. Tästä osotetaan ensi vuoden menosäännössä 120,000 mk Katajanokan laiturin valmistustöihin, joten siis on käyttämättä 167,900 markkaa. Koska viimeksi mainittu summa ei kuitenkaan riitä suunniteltujen Katajanokan uusien laiturien rakentamiseen, on Rahatoimikamari katsonut asiakseen ehdottaa, että Hakaniemen toriin laitaa rakennettavaa laituria varten tarvittava määrä otettaisiin lainavaroista. Kamari on nimittäin ollut sitä mieltä, ettei kaupunginhallinto ole niin lainakontrahdin sanamuotoon sidottu, ettei muitakin kuin Katajanokan laituritöitä voitaisi suorittaa 1902 vuoden obligatsioonilainalla saaduilla varoilla.

Vuoden 1902 obligatsioonilainasta, joka on 8,000,000 markkaa ja on otettu erinäisten lainavaroista maksettavaksi osotettujen kustannusten suorittamiseksi, on käytetty umpiluvuin seuraavat määrät:

Seurahuoneen ostoon	Smk	800,000: —	
Hietalahden- ja Kasarmintorin Kauppahallit	»	300,000: —	
Vuorimiehenkadun talon N:o 6 ostoon	»	207,000: —	
Vallilan kansakoulutalo	»	239,500: —	
Työ- ja Vaivaistalon sairaala	»	75,000: —	
Vesijohdon laajennus	»	1,594,400: —	3,215,900: —
Katajanokan laiturirakennukset y. m.	»	— —	611,300: —
Kunnalliset työväenasunnot	»	— —	500,000: —
Kunnallinen sähkölaitos, uutisrakennus	»	1,800,000: —	
Talojen Pikku Roobertinkadun N:o 10 ja Kasarminkadun N:o 11 ostoon sekä piirustusten laatimiseen niiden rakentamiseksi	»	400,000: —	2,200,000: —
Pääomanalennus ja lainakustannukset	»	— —	385,000: —
	Smk	— —	6,912,200: —

Käyttämättä on Smk — — 1,087,800: —

Tästä summasta on osotettu ensi vuoden tulo- ja menoarviossa seuraavat määrät:

Sähkölaitosta varten	Smk	300,000: —	
Laiturirakennuksia varten	»	200,000: —	
Kunnallisia työväenasuntoja varten	»	175,700: —	675,700: —
Käyttämättömiä lainavaroja	»	— —	412,100: —

Käyttämättömistä lainavaroista on osotettu:

Laituritoihin	Smk	87,900: —	
Kunnallisia työväenasuntoja varten	»	324,200: —	412,100: —

Kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla on Kaupunginvaltuusto päättänyt suorittaa seuraavat kustannukset:

Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden lunastamisen	Smk	58,000: —	
Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamisen	»	110,000: —	
Makasiinirannan tavaravajan korotuksen	»	260,000: —	428,000: —

Näistä menoeristä onkin kulunkiarvioon merkitty määrärahat kahteen ensiksi mainittuun tarkoitukseen. Sitä vastoin on Kamari niin hyvin meno- kuin tulopuolellekin merkinnyt Smk 260,000 Makasiinirannan tavaravajan korotusta varten, eikä niin ollen ole ensi vuoden vuosirahansäännössä osottanut mitään määrää näiden töiden suorittamiseen. Kamarista on nimittäin näyttänyt oikeammalta jakaa tästä johtuvat kustannukset vuosien 1910 ja 1911 vuosirahansääntöjen kesken, koska määrärahat mainittuihin tarkoituksiin mahdollisesti ovat helpommin merkittävässä näiden vuosien vuosirahansääntöjä vahvistettaessa, kun on edellytettävissä että kaupungin rahallinen asema vastaisuudessa, noudattamalla suurta säästäväisyyttä kaikilla aloilla, on vakaantuva ja kaupungin juoksevat velat sanottuun aikaan mennessä saadaan vakautetuiksi.

Paitsi mainittuja lainoja on Kamari ensi vuoden menosääntöön tilille «lainoja kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi» ottanut seuraavat menoerät:

Uusi työ- ja vaivaistalo	Fmk	500,000: —	
Uusi kaasutehdas	„	2,500,000: —	
Oulunkylän tilan osto	„	143,000: —	
Vesijohdon laajentaminen	„	1,100,400: —	Fmk 4,243,400: —

Kuluvan vuoden menosääntöön on samalle tilille merkitty:

Marian sairaalan laajennus	Smk	600,000: —	
Kaasutehtaan kehäjohto	„	450,000: —	
Varastopihan kaasukello	„	<u>260,000: —</u>	Smk 1,310,000: —

Eri tilaisuuksissa on Kaupunginvaltuusto osottanut seuraaviin tarkoituksiin, maksettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla, seuraavat määrät, nimittäin:

Marian sairaalan lisärakennuksiin . . .	Smk	600,000: —	
Uuden kaasunkellon rakentamiseen . . .	„	260,000: —	
Kaasutehtaan kehäjohtoon laajentamiseen	„	1,215,390: —	
Uuden työ- ja vaivaistalon rakentamiseen	„	1,700,000: —	
Oulunkylän tilan ostoon	„	500,000: —	
Vilhon- ja Fabianinkadun varsilta ostettujen tonttien lunastamiseen . . .	„	1,437,000: —	
Vesijohdon uusiin suodattamiin	„	610,000: —	
Uuteen kaasutehtaaseen	„	3,975,000: —	
johon tämän lisäksi vielä mahdollisesti tulee:			
Vesijohdon laajentamiseen (ei vielä päätetty)	Smk	<u>2,500,000: —</u>	Smk 12,797,309: —

Kahteen yllämainituista menoeristä täytynee Rahatoimikarin likemmältä kajota. Niinkuin ylläolevasta yhdistelmästä näkyy, ovat vuonna 1902 otetusta obligationsilainasta vesijohdon laajentamiseen osotetut varat kuluvana vuonna tulleet käytetyiksi eikä mitään uusia lainavaroja ole tähän tarkoitukseen osotettu. Tämän johdosta tekikin Rahatoimikamari esityksen Valtuustolle, että nimittäin tehtäisiin päätös 2,500,000 markan lainan ottamisesta kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi vesijohdon laajentamista varten. Asiasta ei Valtuusto lisäyten luvuin ole vielä päätöstä tehnyt. Kuitenkin on tulo- ja menoarvioehdotukseen otettu, paitsi 610,000 markan erää uutta pikasuo- datuslaitosta varten, vielä 490,000 markan menot, jotka ovat tähänastisen käytännön mukaan maksettavat lainavaroista. Toiselta puolen ei näitä lainavaroja ole osotettu, eikä näitä menoja käy suorittaminen taksoitusvarioistakaan, koska veroäyrin määrää kaikessa tapauksessa on melkoisesti korotettava, toiselta puolen ei myöskään töiden suoritusta mitenkään käy lykkääminen seuraavaan vuoteen. Tähän katsoen ja edellyttäen, että Valtuusto ennen tulo- ja menoarvion vahvistamista tästä päättää, on Kamari merkinnyt puheena olevan määrän suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. — Kysymyksessä, joka koskee määrärahan myöntämistä jatkuvia pohjavesitutkimuksia varten, joka määräraha ensi vuodeksi on 30,000 markkaa, on Rahatoimi-

kamarissa ilmaantunut eriäviä mielipiteitä; sillä toiselta puolen on esitetty, että mainittu määrä olisi lainavaroista suoritettava, ja toiselta puolen taas on huomautettu, että mainituilla töillä on hyvin vähän yhteyttä vesijohdon laajentamisen eli nykyisen vesijohtolaitoksen suurentamisen ja uudestarakentamisen kanssa, joten nämä työt siis olisi suoritettava taksoituksella saaduista varoista. Koska Valtuuston asiassa tekemästä päätöksestä niinkään käy selville, että Valtuusto on pitänyt viimeksi mainittua käsitystä oikeampana, ja katsoen vielä siihenkin, että vesijohto, liikeyrityksenä katsottuna, ei ainoastaan ole kannattava mutta myöskin tuottaa korkean prosentin rakennuspääomalleen, on Kamarin jäsenten enemmistö ollut sitä mieltä, ettei ole syytä mainitun maksuerän suorittamiseen lainavaroista.

Toinen erä, johon Kamari on katsonut asiakseen kajota, on se, joka koskee Vilhon- ja Fabianinkadun tontteja. Niinkuin tulo- ja menoarvioehdotuksesta ilmenee, ei tähän tarkoitukseen ole merkitty mitään menoja. Syy tähän on siinä, ettei venäläisen Lukion Johtokunnalta vielä ole saatu lopullista vastausta, koska mainitun Johtokunnan on alistettava kysymys Pietarissa oleville ylemmille viranomaisille. Vaikka onkin luultava, että kauppasopimus lähimmässä tulevaisuudessa saadaan aikaan, mutta missään tapauksessa ei mikään maksunsuoritus kaupungin puolelta voi tulla kysymykseen, ennenkuin kaupungin hallintaoikeus sanottuihin tontteihin on kaikin puolin turvattu ja niinmuodoin oikeus tonttien käyttämiseen voidaan saada ehkä vasta ensi kesänä, on Rahatoimikamari luullut menettelevänsä oikeimmin olemalla merkitsemättä puheena olevia eriä sekä meno- että tulopuolelle.

XII. Taksoitus.

Vaikka Rahatoimikamari, niinkuin ylläolevasta kylläkin näkyy, on kaikilla aloilla ryhtynyt mitä suurimpiin supistuksiin sekä etusijassa kiinnittänyt huomiota suurimman mahdollisen säästäväisyyden aikaansaamiseen, on kuitenkin se määrä, joka Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan tulee kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettavaksi, huomattavasti kohonnut edellisiin vuosiin verraten, ja on se 3,629,149 markkan 96 penniä, eli toisin sanoen 747,788 markkaa 0,4 penniä suurempi kuin kulvana vuonna. Kun viimeksi kuluneina vuosina veroäyrien luvun lisääntyminen on keskimäärin ollut 9,000 vuodessa, voitaneen varmuudella olettaa että lisäys ensi vuonna on oleva 7,000 veroäyriä sekä veroäyrien maksumäärä, joka kulvana vuonna on Smk 13: 65, nouseva 16 markkaan 85 pennin. Puheena olevaa korotusta tosin täytyy pitää tavattoman suurena ja suurimpana mitä tähän saakka Helsingissä on sattunut. Ne suuret vaatimukset, joita kaikilla aloilla asetetaan kaupunginhallinnolle, ja kaupungin nopea kehitys suurkaupungiksi synnyttävät oloja, jotka saavat aikaan että menot kasvavat suhteellisesti nopeammin kuin tulot. Työnetsijäin runsas kaupunkiinmuutto, jonka kautta kaupungin väkiluku on suhteettomasti lisääntynyt, lisää melkoisessa määrässä menoja, mutta ei suinkaan samassa suhteessa verovelvollisten lukua eikä verolähteen maksukykyä. Kuitenkin on huomattava,

että veroäyri Helsingissä verrattuna maan muihin kaupunkeihin on tähän saakka ollut huokea eikä vieläkään tämän Rakatoimikamarin ehdottaman korotuksen jälkeen saavuta korkeinta määrää. Niinpä mainittakoon, että veroäyri maamme muissa kaupungeissa nyttemmin on osittain suunnilleen saman suuruinen, osittain suurempikin. Mitään suoraista vertailua ulkomaiden ja etupäässä Skandinavian pääkaupunkien ja Helsingin välillä ei valitettavasti käy esittäminen, mutta kuitenkin lienee käynyt ilmi, että kaupungin verovelvollisten verotus ei vielä ole kohonnut yhtä korkealle kuin ulkomailla.

Paitsi tässä mainittuja asiakirjoja liitetään tähän Rahatoimikamarin valmistama säästölaskelma lokakuun 1 päivältä 1908.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI

—••—
Helsingissä,

Lokakuun 12 p:nä 1908.

N:o 2,794.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Myötäliittäen Vesijohtolaitoksen tulo- ja menosääntöehdotuksen vuodeksi 1909 ynnä tarpeelliset kustannusarviot ja piirustukset on Konttorilla kunnia tämän johdosta esittää seuraavaa:

1. *Hallinto ja liikkeenkäyttö.* Tähän osastoon merkityt palkkaukset on ehdotettu samoiksi määriksi, kuin Konttorin kirjelmässä N:o 2,793 t. k. 7 p:ltä, edellyttäen että tämä ehdotus saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen. Tämän lisäksi on kuitenkin siihen otettu insinöörin palkankorotukseksi kesäkuun 1 päivästä lukien 10 % hänen palkastaan eli 525 markkaa.

Sen johdosta että ensi vuonna otetaan käytäntöön uusi puhdistusjärjestelmä pikasuodattimilla ja kemiatuotteilla saostamalla nousevat käyttökustannukset entistä kalliimmiksi. Niinpä on pumppulaitosten kustannukset merkitty 50,000 markaksi täksi vuodeksi merkittyjen 10,000 markan sijaan. Tähän erään on Kaupunginvaltuusto jo kuitenkin myöntänyt yhtä suuren lisän ja Vantaanjoen vedenvähyyden takia täytyy pyytää vieläkin uutta lisämäärärahaa, joten erotus todellisuudessa ei tule kovinkaan suuri. Korotusta vaatii vielä sekin seikka, että veden nosto nyttemmin on kehittynyt niin suureksi, että turbiinipumppulaitokset yksin eivät kykene menekkiä tyydyttämään, vaan on niiden ohessa höyryvoimaa käytettävä vuoden umpeen. — Suodattamien käyttökustannukset sitä vastoin on voitu vähentää 15:stä 10,000 markkaan vuodessa. Uusi menoerä on uuden puhdistusjärjestelmän vaatimain seisotusaltaiden käyttökustannukset, jotka on merkitty 20,000 markaksi, siihen luettuna ostettavan rikkihappoisen saven hinta. — Uusien rakennusten ja entistä suurempien varastojen takia on palovakuutusmaksuja korotettu 800 markalla. — Keisarillisen Senaatin viime toukokuun 9 päivänä antaman päätöksen mukaisesti, että kaupungin on suoritettava eräästä täytetystä vesialueesta, joka sijaitsee Siltsaaren luona Vanhassakaupungissa, 50 markan maksu, on tämä summa merkitty menosääntöön, jonka vuoksi Siltsaaren vuokramaksua on korotettu tällä määrällä.

Vaikkei Konttorin tieteen mitään Kaupunginvaltuuston suoranaista päätöstä lienkään Vesijohtokonttorin sijoittamisesta kaupungin sähkölaitoksen hallintorakennukseen Kasarminkadun varrella, on kuitenkin rakennuksen toiseen kerrokseen ajottu järjestää huoneisto Konttoria varten ja olisikin muuttaminen nykyisestä altaasta

huoneistosta erittäin tarpeen vaatima. Kysyttäessä on sähkölaitoksen Rakennustoimikunta ilmoittanut, että vuokra uudesta huoneistosta, jonka lattia-ala on 260 neliometriä, on oleva 5,600 markkaa vuodessa, johon lisäksi tulisi 400 markkaa lämmityksestä y. m. eli yhteensä 6,000 markkaa. Myöhemmin on kuitenkin ilmoitettu, että tämä määrä voitaisiin alentaa 5,800 markkaan vuodessa. Tällä edellytyksellä ja olettaen, että muutto uuteen huoneistoon voisi tapahtua jo kesäkuun 1 päivänä — mikä tuskin on luultavaa — sekä että Konttorin nykyistä huoneistoa voitaisiin käyttää kaupungin jotakin suurta laitosta varten (vuokra-aika nimittäin menee umpeen vasta kesäkuun 1 p:nä v. 1910 ja vuokra on 1,800 markkaa), on menoerä huoneiston vuokraa varten siivouksineen ja valaistuksineen merkitty ehdotuksessa 5,000 markaksi kuluvan vuoden 2,500 markan menoerän sijasta.

Konttorin tarverahamäärärahan yli on viime vuosina aina menty, jonka tähden se nyt on korotettu 1,000 markalla eli 4,000 markkaan. Uusi menoerä Konttorin ehdotuksessa on puhelinmaksut, jotka aikaisemmin on suoritettu otsakkeen „XV. Sekalaiset menot“ kohdalla kaupungin menosääntöön tällaisia maksuja varten osotetusta määrästä. Oikeamman kirjanpidon saamiseksi ja jotta ei joka tapauksessa, kun on vaihdettava kelvoton aparaatti uuteen, tästä tarvitsisi kirjallisesti ilmoittaa Rahatoimikamarille, rohkenee Konttori toivoa että tämä toimenpide hyväksytään.

Sen johdosta että Vanhaankaupunkiin tulee laboratorio, on sen 2,500 markaksi arvioidut vuotuiset kustannukset kokonaan uusi menoerä, ja vihdoin on kustannukset verolippujen ja laskujen jakelemisesta ja perimisestä korotettu 700 markasta 900 markkaan, sen johdosta että ilmoituksen asiasta on tehnyt Rahatoimikamari, joka huolehtii tämän jakelemisen ja laskujen perimisen.

Muut hallintoon ja käyttöön kuluvat menoerät on merkitty samoiksi määräksi kuin kuluvan vuoden meno- ja tulosäännössä, mutta loppusumma osottaa kuitenkin menojen lisääntyneen lähes 100,000 markkaa eli 269,825 markkaan kuluvan vuoden 171,150 markkaa vastaan.

2. *Kunnossapito ja korjaus.* Tämän otsakkeen kohdalle on ainoastaan merkitty vesijohdon rakennusten y. m. korjaus ja kunnossapito sekä vesimittarien korjaus ja tarkastus, kumpikin samoihin määriin kuin kuluvana vuonna.

3. *Putkiverkon laajennus ja vesimittarien osto.* Rahatoimikamarin päätösten johdosta elokuun 6 ja syyskuun 10 päivältä on etusijassa merkitty kustannukset vesijohtojen laittamisesta Fredrikinkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70 saman kadun varrella sekä Koulukujan alle, ollen vastaavat määrät 2,800 ja 2,250 markkaa. Seuraavat kolme erää, yhteensä lähes 100,000 markkaa, vesijohtoja varten, jotka aijotaan: 1:ksi Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alle Abrahaminkadulle, 2:ksi Hietalahdenkadun alle Antinkadun ja Bulevaardikadun välille sekä 3:ksi Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankadun alle E. Esplanatikadulta Ratakadulle, on otettu kulunkiarvioehdotukseen jotta vaihtamalla pienet putket suurempiin, 400 ja 200 mm läpimittaisiin, vihdoin voitaisiin saada valmiiksi jo aikaisemmin alotetut 4:nnen ja 5:nnen

kaupunginosan uudet pääjohdot. Muutoinkin vaihtamalla jo mainituissa ja muissa kaupunginosissa olevat vanhat asfaltoimattomat 10 mm:n putkijohdot uusiin tulisi putkijohto näissä osissa kaupunkia lopulliseen muotoonsa ja vedensaanti turvatuksi suurempien tulipalojen kohdatessa. Elisabetin- ja Kirkkokadun alaisten putkijohdotjen vaihtaminen jo ensintulevana vuonna taas on seuraus siitä, että nämä kadut silloin kivetään telikkakivillä.

Muihin mainittuihin töihin nähden, jotka kaikki riippuvat Rakennuskonttorin ehdottamista uusien katujen tasoituksista ja uusien viemärijohtojen tekemisestä, pyytää Konttori erityisesti huomauttaa Pengerkadun alaista vesijohtoa Vaasan- ja Fredriksberginkadun välillä sekä viimeksi mainitun kadun alaista johtoa osotenumeroon 4 ja I. Viertotielle asti sekä päättyvä 17,400 markan määrään, johon myös on luettu ne 2,500 markkaa, jotka Kaupunginvaltuusto on myöntänyt vesijohdon rakentamiseksi Pengerkadun osan alle, mutta tämä summa olisi kuitenkin merkittävä ensi vuoden kulunkiarvioehdotukseen. Mutta tärkeimpiä töitä ovat 5:n linjan alainen Porthaninkadun ja I. Viertotien välinen vesijohto 300 mm:n putkilla ja Runeberginkadun alainen johto uudessa Töölön kaupunginosassa, joiden töiden valmistuttua painetta putkiverkossa kävisi jonkun verran korottaminen ja kaupunkiin vievä suuri pääjohto likeisessä tulevaisuudessa saataisiin valmiiksi. — Töölön- ja Hesperiankadun alaiset vesijohdot taas ovat tarpeen vaatimia jotta saataisiin vettä tontille N:o 7 korttelissa 446 ja Pääskynpesänkadun alitse on johtoverkon jatkaminen kortteliin N:o 252 tarpeellinen, syystä että sinne parastaikaa rakennetaan kaupungin sähkötehdasta ja uusi kaasutehdaskin tulee sinne lähivuosina rakennettavaksi.

Mittarivaraston täydentämiseksi on 500 markalla korotettu määräraha tarpeellinen, syystä että käytännössä olevien mittarien luku on viime vuosina ollut erittäin suuri ja on ruvettu käyttämään yhä suurempia ja kalliimpia mittareja.

4. *Sekalaista.* Jo viime toukokuun 12 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto, että Konttorin tuli käyttämällä asiantuntijoita apunaan ryhtyä toimiin ehdotuksen laatimiseksi kaupungin varustamiseksi pohjavedellä ja antaa Kaupunginvaltuustolle ilmoitus ehdotuksen laatimiseen tarvittavasta rahamäärästä. Enempiä pohjavesitutkimuksia on sentähden tarpeen ja on niitä varten ensi vuodeksi merkitty arviolta 30,000 markkaa. — Jotta varmasti voitaisiin tyydyttää erittäin nopeasti lisääntyvää vedenkulutusta, on kulunkiarvioehdotukseen merkitty arviolta 55,000 markkaa kahta uutta pikasuodatinta varten, jotka asetettaisiin uuteen suodatusrakennukseen sitä varten nyt jo varatuille paikoille. Samasta syystä on merkitty 6,500 markkaan menoerä uutta sähkömoottoripumppua varten veden nostamiseksi vesilinnaan, ja olisi tämä pumppu oleva samaa tyyppiä kuin aikaisemmin tilatut.

Näitten töiden valmistuttua voidaan Vanhastakaupungista toimittaa vettä jopa 20,000 m³ vuorokaudessa — nykyään rakenteilla olevain pikasuodattimien valmistuttua voidaan ainoastaan 15,000 m³ vettä puhdistaa vuorokaudessa, — ja veden tarve vuonna 1910, joka on arvioitavissa 16,000 m³:ksi, on turvattu.

Välitön puhelinyhteys Vanhankaupungin eri rakennusten välillä on jo kauan ollut toivottava, mutta käy uuden puhdistusjärjestelmän käytäntöön tultua välttämättömäksi. Kulunkiarvioehdotukseen on sentähden nyt merkitty 1,400 markkaa kustannukseksi puhelinkeskuksen asettamisesta aparaateineen seuraaviin palkkoihin nimittäin: vanhaan konehuoneeseen, höyrykonehuoneeseen, uuteen konehuoneeseen, seisotusaltaihin, vesilinnaan sekä kemistin ja ylikoneenkäyttäjän luo ynnä yhdistys keskuskaupungin puhelinkeskukseen. — Huomioon ottamalla että tarvitaan uusia huonekaluja Konttorin muutossa, on työkalujen ja kaluston ostoa varten merkitty entistä suurempi määrä, jota vastoin määräraha putkiverkon täydennystä y. m. varten on ennallaan.

Hietalahdensatamaan on hevosten juottoallas katsottu tarpeen vaatimaksi ja on sen kustannukset arvioitu 1,400 markaksi.

Konttorin menojen loppusumma vuonna 1909 nousisi, siinä tapauksessa että kaikki tähän merkityt määrärahat myönnetään, 981,475 markkaan kuluvan vuoden 771,650 markkaa vastaan.

Tulot. Tulot veden myynnistä on arvioitu 700,000 markaksi ja mittarien vuokrasta 32,000 markaksi eli 50 ja 20,000 markan suuremmiksi kuin kuluvana vuonna. — Muut tulot on ehdotettu pysyttäväiksi ennallaan. Tuloja olisi siten kaikkiaan 849,775 markkaa.

Albin Skog.

Ehdotus vesijohdon tulo- ja menosäännöksi vuonna 1909.

Menot.

1. Hallinto ja käyttö.

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	9,000: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta kesäk.		
1 päivästä	525: —	
matkaravoja, arviolta	500: —	10,025: —
1 Apulainen, palkkaa	7,000: —	
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	6,000: —	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,800: —	
Ylimääräiset konttori- ja piirustaja-apulaiset, arviolta	9,000: —	
1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400: —	
		Siirto 39,225: —

	Siirto	39,225: —	— —
1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa . .		3,600: —	
1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa		3,000: —	
1 Varastonhoitaja, palkkaa		2,400: —	
1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa 2,700: —			
mieskohtaista lisäystä 300: —		3,000: —	
2 Ensimmäistä koneenkäyttäjää, paitsi vap. asun- toa ja polttopuita, à 2,000: —		4,000: —	
2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asun- toa ja polttopuita, à 1,700: —		3,400: —	
4 Koneenkäyttäjän apulaista, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, à 1,200: —		4,800: —	
1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita . .		500: —	
Pumppulaitosten käyttökustannukset, arviolta		50,000: —	
Suodattimien samoin, arviolta		10,000: —	
Seisotusaltaitten samoin, arviolta		20,000: —	
Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta		9,500: —	
Mittaukset ja tutkimukset, arviolta		1,500: —	
Palovakuutusmaksut, arviolta		2,000: —	
Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokra		350: —	
Vanhankaupungin Siltasaaren vuokra ja vesialueen korvaus		650: —	
Vesijohtokonttorin huoneuston vuokra ynnä siivoaminen ja valaistus, arviolta		5,000: —	
Tarverahoja, arviolta		4,000: —	
Puhelinmaksut, arviolta		700: —	
Laboratorion kustannukset, arviolta		2,500: —	
Helsingin kunnalle meneviä veroja, arviolta		800: —	
Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakelemisesta ja perimisestä, arviolta		900: —	
Kustannuksia hevosaltaitten hoidosta, arviolta		3,000: —	
Samoin yksityisten johtojen yhdistämisestä ja vesimitta- rien paikallepanosta, arviolta		95,000: —	269,825: —

2. Kunnossapito ja korjaus.

Vesijohdon rakennusten, aitausten, altaiden, koneiden ja putkiverkon korjaus ja kunnossapito, arviolta . .	30,000: —	
Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000: —	36,000: —
Siirto	—: —	303,825: —

Siirto —: — 303,825: —

3. Putkiverkon laajennus ja vesimittarien osto.

Fredriksberginkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70- ensinmainitun kadun varrella	2,800: —	
Vesijohto Koulukujan alle	2,250: —	
Samoin Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antin- kadulle sekä viimeksi mainitun kadun alle Abra- haminkadulle asti (osittainen putkienvaihto)	43,700: —	
Samoin Hietalahdenkadun alle Antinkadun ja Bulevaarti- kadun välille (putkienvaihto)	6,800: —	
Samoin Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaankadun ja Annankadun alle E. Esplanaadikadulta Ratakadulle (putkienvaihto)	46,300: —	
Samoin Uudenmaankadun alle Annankadun ja Albertin- kadun välille (putkienvaihto)	7,600: —	
Samoin Iso Robertinkadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkienvaihto).	8,800: —	
Samoin Ludviginkadun alle (putkienvaihto)	2,000: —	
Samoin Eerikinkadun alle Freedrikin- ja Yrjönkadun vä- lille sekä Annankadun alle Eerikin- ja Kansakoulu- kadun välille (putkienvaihto)	8,400: —	
Samoin Fabianinkadun alle Hallitus- ja Vilhonkadun vä- lille (putkienvaihto)	6,900: —	
Samoin Vuorikadun alle Vilhon- ja Puutarhakadun välille (putkienvaihto)	3,000: —	
Samoin Vilhonkadun alle Rautatienatorin laitaan sekä Mikon- kadun alle osotenumeroista 22 Vilhonkadulle (put- kienvaihto).	3,900: —	
Samoin Elisabetinkadun alle Unioninkadun ja Nikolain- kadun välille (putkienvaihto)	6,700: —	
Samoin Kirkkokadun alle Nikolain- ja Ritarikadun välille sekä Konstantininkadun ja Pohjoisrannan välille (putkienvaihto)	4,700: —	
Samoin Itäisen Papinkadun alle 5:nneltä linjalta Castrénin- kadulle	10,600: —	
Samoin Castréninkadun alle Itäiseltä Papinkadulta Kaarlon- kadulle	5,850: —	
Samoin Kaarlonkadun alle 5:nneltä linjalta Helsinginkadulle	20,600: —	
	<hr/>	
Siirto	190,900: —	305,825: —

	Siirto	190,900: —	305,825: —
Vesijohto Pengerkadunalle Vaasan- ja Fredriksberginkadun välille sekä viimeksi mainitun alle osotenumerosta 4 I. Viertotielle		17,400: —	
Samoin 5:nnen linjan alle Porthaninkadun ja Itäisen Vierttien välille		19,400: —	
Samoin Karjalankadun alle tontilta N:o 15 Porvoonkadulle		3,550: —	
Samoin Ehrensvärdintien alle Tehtaankadulta Armfeltintielle sekä tontilta N:o 17 Laivurinkadulle		28,300: —	
Samoin Wecksellintien alle		4,700: —	
Samoin Armfeltintien alle		21,900: —	
Samoin Rehbinderintien alle Armfeltintien itäpuolitse Laivurinkadulle		7,250: —	
Samoin Galitzinintien alle		12,300: —	
Samoin korttelin 228 länsipuolitse kulkevan tien alle Ehrensvärdin- ja Speranskyntien välille		7,500: —	
Samoin Runeberginkadun alle L. Vierttien ja Isontorin välille sekä Arkadian- ja Fjälldalinkadun välille		127,700: —	
Samoin Nervanderinkadun alle Ainon- ja Fjälldalinkadun välille		16,800: —	
Samoin Aurorankadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille		9,100: —	
Samoin Freesen- ja Aurorankadun alle Dagmarin- ja Arkadiankadun välille		9,300: —	
Samoin Dagmarinkadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille		5,500: —	
Samoin Florantien alle tontilta N:o 54 Toivokadulle		20,700: —	
Samoin Toivokadun alle L. Vierttien ja Florantien välille		3,550: —	
Samoin Kaavikadun alle L. Vieriotien ja Florantien välille		3,350: —	
Samoin Nordenskjöldinkadun alle L. Vierttien ja Florantien välille		5,300: —	
Samoin L. Vierttien alle tontilta 49 korttelissa 520 tontille 42 korttelissa 505		20,400: —	
Samoin Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa 446 Hesperiankadulle		8,850: —	
Samoin Hesperiankadun alle Töölönkadun ja L. Vierttien välille		2,200: —	
Samoin Pääskysenpesänkadun alle tontilta N:o 10 korttelissa N:o 253 tontille N:o 9 korttelissa N:o 252		4,600: —	
Vesimittarien oston, arviolta		20,000: —	570,550: —
	Siirto	— —	876,375: —

Siirto — — 876,375:—

4. Sekalaista.

Pohjavesitutkimusten jatkamiseen	30,000:—	
2 uuden pikasuodattimen asettamiseen, arviolta	55,000:—	
1 sähkömoottoripumpun asettamiseen, arviolta	6,500:—	
7 aparaattia käsittävän puhelinkeskuksen asettamiseen Vanhankaupungin laitosta varten	1,400:—	
Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000:—	
Putkiverkon, luistimien ja palopostien täydentämiseen, arviolta	2,000:—	
Hevosten juottoaltaan asettamiseen Hietalahden satamaan, arviolta	1,200:—	105,100:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 981,475:—</u>

Tuloja.

Vedenmyynnistä, arviolta	700,000:—	
Vesimittarien vuokra, arviolta	32,000:—	
Vesimaksuja hevosaltaista, arviolta	2,100:—	
Korotusta vedenkuljetusmaksujen myöhäisestä suorituk- sesta, arviolta	500:—	
Korvausta toimitetuista johdonyhdistämisistä y. m., ar- violta	115,000:—	
Vuokra Vantaanjoen suojelusalueesta, arviolta	175:—	849,775:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 849,775:—</u>

Helsingin kaupungin Vesijohtokonttorissa lokakuun 12 p:nä 1908.

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSKONTTORI.

Helsingissä
lokakuun 5 p:nä 1908.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 161.

Rakennuskonttorilla on täten kunnia Rahatoimikamarille lähettää ehdotuksensa 1909 vuoden menosäännöksi „Rakennuskonttoria“ ja „Yleisiä töitä“ varten. Ehdotuksesta on mainittava seuraavaa:

Rakennuskonttori. Korotus 10 vuoden palveluksesta on merkitty niinhyvin kaupungininsinööreille kuin työpäällikölle. Ensinmainitulle olisi tuleva koko vuodelta 1,000 markkaa ja jälkimäiselle elokuun 1 päivästä 1909 Smk. 333: 33.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 26 päivänä 1908 asiasta tekemän päätöksen mukaisesti on kaupunginarkkitehdin palkaksi merkitty 10,000 markkaa.

Arviolta myönnetty määräraha „ylimääräisiä insinöörejä ja piirustaja-apulaisia varten“ on korotettu 8,000 markasta 11,000 markkaan, sen johdosta että piirustajain lukua on lisätty samalla kun kaupunginarkkitehti asetettiin.

„Nuoremman metsänvartijan“ palkka on nyttemmin suoritettava 10 vuoden korotuksen ja on sentähden merkitty 1,200 markaksi. Kun kaupunki on kuluvana vuonna ostanut niin hyvin Oulunkylän kartanon kuin hankkinut itselleen hallinto-oikeuden Böhlen taloon ja kun nämä alueet epäilemättä kohdakkoin ainakin osittain luovutetaan rakennettaviksi, on Konttori menoarvioehdotukseen merkinnyt 7,000 markan määrän sanottujen tilain kartallepanoa ja tasapunnitusta varten.

Kun Konttorin vuosittain tehtävään piirustusten määrää nyttemmin on lisätty kaikilla niillä pää- ja yksityisillä piirustuksilla, jotka kaupunginarkkitehti laatii erinäisiä muutos- ja uutisrakennuksia varten ja kun piirustustarpeitten kulutus täten on tuntuvasti lisääntynyt entisestään, on tarverahain määräraha arviolta korotettu 1,500 markasta 2,500 markkaan.

**Yleiset työt,
rakennukset
ja talot.**

Kaupunginarkkitehdin tähän liitetyn yksityiskohtaisen ehdotuksen mukaisesti ja ehdotusta seuraavan perustelun johdosta on Konttori kaupungin rakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten merkinnyt 161,020 markkaa sekä uutisrakennuksia varten 442,500 markkaa.

Kadut ja yleiset palkat.

Maistraatin ja Rahatoimikamarin yhteisesti laatiman suunnitelman mukaan kaupungin katujen tellikkakivillä toimitetun kiveämisen asteettaiseksi laajentamiseksi on Konttori merkinnyt 45,000 markkaa „Saunakadun pohjoisen kolmasosan“ kiveämiseksi paraslaatusilla tellikkakivillä asfalttiin sekä 31,100 markkaa tellikka-

kivistä teetetyn ajotien laittamiseksi Kanavatorin poikki Aleksanterinkadulta Pohjoisrantaan. Näiden erien lisäksi on merkitty:

Smk. 26,500: — Kauppatorin länsiosan kolmen ketokivillä kivetyn kolmion uudesti kiveämiseksi tellikkakivillä asfalttiin, joista kolmioista likinnä Etelä-Esplanaatikatua sijaitseva nyttemmin on osotettu pika-ajurien seisontapaikaksi, jonka tähden sen pitää olla vedenpitävästi kivetty, jota vastoin muut kaksi kolmiota on ehdotettu uudesti kivettäväksi, syystä että niillä vallitsee vilkasta liikennettä ja jotta Kauppatori kokonaisuudessaan saisi kaikkialla yhdenlaatuisen kiveämisen.

Smk. 32,500: — Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen ranta-kaistaleen kiveämiseksi tellikkakivillä, sanotuissa paikoissa kun nykyinen ketokivistä tehty kiveäminen paljon vaikeuttaa sitä käsirattailla toimitettavaa tavarankuljetusta, mitä siellä toimitetaan koko purjehduskauden ajan, sekä vihdoin

Smk. 62,000: — viistoon Senaatintorin poikki kulkevien ajoteiden sekä niihin rajoittuvain Unionin- ja Nikolainkadun osien uudesti kiveämiseksi, ensinmainitut ajotiet kun ovat miltei mahdottomat kulkea.

Rahapajanrannan tavarasuojain 1 ja 2 viereinen tellikkakivillä kivetty alue on tosin nykyään kuljettavassa kunnossa, mutta vähitellen tapahtuneen painumisen johdosta on nyttemmin vaikea näiltä alueilta johtaa pois sadevettä, jonka tähden Konttori on katsonut olevan syytä pyytää 4,100 markan määrärahaa sanotun alan pinnan korottamiseen ja siitä aiheutuvaan uudesti kiveämiseen.

„Pohjois-Esplanaatikadun jalkakäytävä“ Runebergin ja Teatteriesplanaadin vierellä on laadittu epätasaisesti sijoitetuista ja sangen pahoin kuluneista tasokivistä. Näiden jalkakäytävään korjaus on sentähden välttämätön. Mutta kun kivet ovat niin kuoppaisia ja sitä paitsi reunoistaan lohjenneita, että olisi välttämätöntä kokonaan ja kalliilla työkustannuksilla hakata ne uudestaan, ennenkuin niitä uudelleen kävisi tarkoitukseensa käyttäminen, on Konttori arvellut, että koko sanottu kivi-pteite olisi poistettava ja sen sijaan pantava asfalttia liitettyinä tavallisiin reunuskiviin. Tämän työn kustannukset on arvioitu 11,000 markaksi.

Rantatorin Kauppahallia ympäröivän jalkakäytävän asfalttipäällystyks on lopen kulunut, jonka tähden se on perinpohjin korjattava. Kustannukset työstä ynnä reunuskivien oikomisesta y. m. nousevat 4,000 markkaan.

Kansakoulukadun varrella olevan käyttämättömän tontin n:o 3 aitaus ja jalkakäytävä sekä osa sen viereistä ajotietä kaippaa korjausta, ja on sitä varten merkitty 1,600 markkaa.

Useasti on kuultu valituksia että vesi ja lumensulavesi huonosti poistuu „Rautatientorin pohjoisosasta“. Kun kuitenkin tori ei ainoastaan sijaitse alhaalla, vaan myös, mitä puheena olevaan osaan tulee, on pinnaltaan likipitäen vaakasuora, ei sen tyydyttävä kuivaaminen käy päinsä ellei torin pintaa kohoteta ja tarpeellista määrää imukaivoja laiteta. Näiden töiden suorittamiseksi sekä niistä johtuvaa, muutoin verraten hyvässä kunnossa olevan ketokivipeitteen uudesti laittamista varten mainitulla torin osalla on ehdotukseen merkitty 16,400 markkaa.

Sen johdosta että raskaita tavarakuormia paljon kuljetetaan Hietalahden etelärannassa, on sikäläinen ketokivipeite vuosien kuluessa käynyt erittäin kuoppaiseksi, jonka tähden perinpohjainen korjaus on tarpeen. Konttori on arvioinut tähän työhön tarvittavan 4,800 markkaa.

Vaikka liikenne Läntisellä Satamakadulla viime vuosina on tuntuvasti lisääntynyt m. m. sen johdosta, että eräät erinäiset Meriväenkadun tontit on rakennettu, ei Satamakadun viertämistä ole ulotettu sen huonossa kunnossa olevaan pohjoisosaan, syystä ettei sanottu katuosa ole täysin tasoitettu. Kun tätä työtä ei kuitenkaan käyne enempää lykkääminen, on 5,400 markan määrä merkitty niin hyvin sanotun kadun kaupungille kuuluvan osan tasoittamista kuin viertämistä varten.

Erinäisten kaupungille kuuluvien katuosain kaiteitten uudestirakennusta ja korjausta varten pyytää Konttori 14,000 markkaa. Tästä määrästä käytettäisiin 2,800 markkaa kivisen kaiteen laittamiseksi vanhan mädänneen puukaiteen sijaan tonttien 29—33 vierelle Kolmannella linjalla korttelissa 316; 3,200 markkaa rautakaiteen laittamiseksi rappautuneen puuaitauksen sijaan pitkin merenrantaa kulkevalle osalle Itäistä Puistokujaa Kaivopuistossa sekä 1,600 markkaa rautakaiteitten laittamiseksi kumpaisellekin Eläintarhassa rautatien poikki vievälle sillalle. Rahain ylijäämä käytettäisiin puukaiteitten, etusijassa Viertoteiden varsilla olevien, uudestirakentamiseen tai korjaukseen.

„Pitkäsillan“ päällimäinen kansitus rakennettiin viime keväänä uudestaan, mutta sen ei voida katsoa kestävän kauempaa kuin syksyyn 1909. Ja kun on luultava, että sillan perinpohjainen uudestirakennus voi alkaa vasta vuonna 1910, käy niinmuodoin vieläkin täydellinen nykyisen sillan ajotien korjaus tarpeelliseksi, jota työtä varten on merkitty 3,900 markkaa.

Kaupungin katuosain „erinäisiä korjauksia“ varten myönnetyn arviomäärärahan 12,000 markan yli on vuosittain menty varsin melkoisin määrin, osaksi sen johdosta että ne katuosuudet, jotka kaupunki on velvollinen pitämään kunnossa, vuosi vuodelta lisääntyvät, osaksi syystä että lisääntynyt liikenne tekee tarpeelliseksi miltei alinomaisen kiveämisen korjauksen. Konttori on sentähden katsonut olevan ehdottaminen, että sanottu määräraha korotettaisiin 15,000 markkaan.

„Utistyöt.“ Sittenkun nyttemmin kaikki Laivurinkadun itäpuolella Tehtaan- ja Merikadun välillä sijaitsevat tontit sekä erinäiset kadun länsipuolella sijaitsevat huvilatontit on myyty ja kun liikenne mainitulla katuosalla on huomattavan vilkas, on Konttori puolestaan sitä mieltä, että kadun ajotie olisi ensi vuonna kivettävä ketokivillä sekä jalkakäytävät lujitettava soveliailla aineilla. Se rahamäärä, joka siinä tapauksessa, että työ tulee suoritettavaksi, olisi kaupungin tähän tarkoitukseen osoitettava, on arvioitu 13,200 markaksi.

Sen johdosta, että kadunkatsastajat olivat Maistraatille ehdottaneet, että m. m. Katajanokalla olevan Kruunuvuorenkadun itäosa vuonna 1909 kivettäisiin ketokivillä ja kun luultava on, että Maistraatti, katsoen tällä kadulla vallitsevaan vilkkaaseen ajoneuvojen liikkeeseen on velvoittava asianomaiset tontinomistajat

kiveämään heille kuuluvat kadunosat, on Konttori puheena olevaa työtä varten ehdottanut 1,900 markkaa kadun kiveämiseksi ketokivillä vuokralle annetun, mutta kaupungille kuuluvan korttelin N:o 191 viereltä.

Se tellikkakivistä tehty ajotie, joka Katajanokan sillalta kulkee lounaseen Päävahdintorin poikki ja sitten yhtyy Pohjois-Esplanaatikatuun, ei ole varustettu jalkakäytävällä. Kun sellainen käytävä kuitenkin olisi erittäin tarpeen vaatima, pyytää Konttori 1,000 markkaa voidakseen teettää toisluokkaisilla tellikkakivillä kivetyn jalkakäytävän edellä mainitun ajotien itäpuolelle.

S:markan 26,800 määrällä „Hakaniemen torin, Sörnäisten rantatien ja Kovinin tontin välisen jatkon kiveämiseksi ketokivillä“ ei ainoastaan ole tarkoitettu sanotun torin kauppaa varten osotettua osaa, jotta se saataisiin hyvin kuivatuksi, vaan myös jotta kävisi mahdolliseksi tehokkaampi puhtaanapito kuin mitä siellä tähän asti on voitu toimittaa.

„Sörnäisten Rantatie,“ jota pitkin pituuttaan käytetään erinäisten tavarain purkaus- ja lastauspaikkana ja jolla sentähden om melkoinen ajoneuvojen liike, on kivetty ainoastaan Hakaniementorin ja Haapaniemenkadun väliseltä osalta. Jotta kuitenkin vähitellen saataisiin kadun jälellä oleva osa liikenteen vaatimuksia vastaavaan kuntoon, ehdottaa Konttori että kiveäminen ensi vuonna ulotettaisiin Lintulahdenkadulle, johon työhön tarvittaisiin 21,600 markkaa.

Liikenteen käyttämä osa „Kampintoria“ eli toisin sanoen sikäläisen paloaseman likeisin osa, on kuoppainen ja vaikein kuljettava, jonka tähden tämä osa ehdotetaan vierrettäväksi. Kustannukset tästä on arvioitu 3,900 markaksi.

Muutoin on kadunkatsastajain Maistraattiin antamassa ehdotuksessa vierrettäväksi ehdotettu kaupungin osa Porthaninkatua kansakoulutontin N:o 9 viereltä 4 linjalla 1,800 markan sekä kaupungin osat Vilhonvuorenkatua 11,700 markan kustannuksilla.

„Säästöpankinranta,“ joka vuonna 1907 myönnetyllä määrärahalla tuli pääasialliselta osaltaan tasoitetuksi, kaipaisi lopullista tasoitusta ja korjausta, sittenkun useimmat sen viereiset tontit nyt on rakennettu. Tätä työtä sekä sen yhteydessä kaupungille kuuluvan rannan osan viertämistä varten on merkitty 14,000 markkaa.

Niinikään vuonna 1907 tonttien 3, 5 ja 7 vierelle tehty osa „Helsinginkatua“ samoin kaipaa lopullista tasoitusta. Katu on nim. tehty suomaalle ja sen johdosta painunut likimain metrin, ja kun edellämainitut tontit on rakennettu — numeroihin 3 ja 5 on tehty koulutalo — ei puheena olevaa työtä käyne lykkääminen toistaiseksi, jonka tähden ehdotukseen on otettu 4,100 markkaa tasoitustyön suorittamiseksi.

Kalliiossa suoritettaviksi ehdotetut „kaduntasoitustyöt“ on kulunkiarvioehdotukseen otettu pääasiallisesti siitä syystä, että ensi vuonna ryhdytään kunnan itsensä aikomiin rakennusyrityksiin. Itäinen Papinkatu, Castréninkatu ja Kaarlonkatu rajoittavat nim. korttelia 327, johon, mikäli Konttori on saanut tietää, Kallioon ehdotettu paloasema ajkotaan rakentaa vuonna 1909, mikä yritys ei ole toteutettavissa,

jos ehdotuksessa mainitut sanottujen katujen osat jäävät tasoittamatta. Niinikään on Vesilinnankatu sekä Vaasankatu puolelta leveydeltään ensinmainitun ja Sturenkadun väliltä ehdotettu tasoitettaviksi sen johdosta, että niiden rajoittamaan kortteliin 372 tulee Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti rakennettavaksi kunnallisia työväenasuntoja. Ensinmainituiden katujen tasoituksen kautta tulisi kuitenkin, paitsi korttelia N:o 327, 11 tonttia olemaan myytävänä ja rakennettavana. Kustannukset edellämainittujen katujen tasoituksesta nousevat: Itäisen Papinkadun 18,500 markkaan, Castréninkadun 10,600 markkaan, Kaarlonkadun 89,000 markkaan sekä Vesilinnan- ja Vaasankadun yhteensä 20,300 markkaan.

„Pengerkadun tasoitusta Vaasan- ja Fredriksberginkadun väliltä“ on Raha-toimikamarin toimenannon mukaisesti toukokuun 21 päiväiltä 1908, 37 §, ehdotettu jotta aikaansaataisiin sekä kulkutie että viemäri Suomen Vankeusyhdistyksen Vaasankadun tontille 5 rakennuttamasta uudesta talosta, ja taas Fredriksberginkadun tasoituksen Pengerkadulta I. Viertotielle on Konttori ehdottanut niin hyvin jotta näillä seuduin muutoin valmis katuverkko tulisi lopullisesti täydennetyksi, kuin myös syytä että tämä työ olisi suoritettava Pengerkadun tasoituksen yhteydessä. Sitä paitsi tulisi näiden töiden valmistuttua 4 tonttia olemaan käytettävänä myytäväksi.

S:markan 75,000: — kustannus 5:n linjan tasoittamisesta I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä oli aijottu otettavaksi jo edellisen vuoden kulunkiarvioehdotukseen, mutta poistettiin siitä erinäisistä syistä. Kun kuitenkin lienee aivan välttämätöntä laskea puheena olevan katuosan alle vesijohdon suurempi paineputki, on mainittu summa otettu nyt käsiteltävänä olevaan ehdotukseen.

„Kuudennessa kaupunginosassa“ on kuluvana vuonna Speranskyntie tasoitettu ja on sen kautta käytettäväksi tulleitten huvilatonttien kysyntä ollut niin suuri, että ainoastaan vähäinen osa niitä on ensi vuoden alussa oleva myymättä. Kun samanlaatuisia tontteja ei kuitenkaan ole muilta kaupungin alueilta saatavissa rakennettavaksi ja olisi suotava, että kaupungilla aina olisi pienempiäkin rakennusyrityksiä varten aijotuita tontteja tarpeellinen määrä käytettävänä, on Konttori kulunkiarvioehdotuksensa ottanut ensi vuonna tasoitettaviksi Ehrensärdintien, Wecksellintien, Armfeltintien, Galitzinintien, osia Rehbindertietä ja Chydeniuksentien, joten puheena olevan kaupunginosan koko eteläinen ja itäinen huvila-alue tulisi kuntoon pannuksi ja 45 tonttia olemaan käytettävänä rakennettaviksi. Näiden tasoitustöitten kokonaiskustannukset nousevat 75,000 markkaan.

Paitsi Kaupunginvaltuuston „Töölön aluetta“ varten vahvistamassa järjestelysuunnitelmassa vuonna 1909 tasoitettavaksi merkittyjä katuja, nimittäin:

Runeberginkatu L. Viertotien ja Rantatorin sekä Arkadian- ja Fjelldalinkadun väliltä.

Nervanderinkatu Aimon- ja Fjelldalinkadun väliltä,

Aurorankatu Museo- ja Arkadiankadun väliltä,

Freesenkatu Dagmarin- ja Aurorankadun väliltä, sekä

Museokatu L. Viertotien ja Aurorankadun väliltä, on Konttori lisäksi ehdotanut ensi vuonna tasoitettaviksi:

Töölönkadun Cygnaeuksenkadun ja Teurastushuoneentien väliltä sekä Auroran- ja Dagmarinkadun väliltä,

Dagmarinkadun Museo- ja Nervanderinkadun väliltä sekä vihdoin koko Florantien ynnä kaikki tämän ja L. Viertotien väliset poikkikadut.

Syynä vastamainittuun tasoitussuunnitelman täydennykseen on osaksi, että Nervanderinkadun alainen viemärijohto on, sittenkun sen viettäminen lopullisesti on tarkistettu nyt toimitettujen yksityiskohtaisten tasapunnitusten mukaisesti, johdettava edellä mainitun Dagmarinkadun osan alitse, joka niinmuodoin myös on tasoitettava, osaksi siitä että on ilmaantunut ostajia niinhyvin Töölönkadun kuin Floorantien viereisille tonteille. Muutoin on kysymys viimeksi mainitun tien tasoitamisesta ollut käsiteltävänä jo Rahatoimikamarin kokouksessa kesäkuun 11 päivänä 1908, jolloin Konttoria kehoitettiin ensi vuoden menoarvioon ottamaan tähän tarkoitukseen tarpeellinen rahamäärä. Kaikkiaan 74 tonttia on kaikkien Töölön alueella ehdotettujen kaduntasoitusten kautta ole myytäväksi käytettävänä.

„Korjaus ja kunnossapito“. Vuosittain uusiintuvat arviomäärärahat „erinäisiä korjauksia ja tasoitustöitä“ varten on pysytetty ennallaan. Sen lisäksi on edellä mainitun otsakkeen kohdalla 400 markan määrä Ulko-Meilahden suon ojitusta varten, joka rahamäärä on kulunkiarvioehdotukseen otettu Rahatoimikamarin elokuun 6 päivänä 1908 28 §:n kohdalla tekemän päätöksen johdosta.

„Uutistytöt“. Suurenlainen osa tehtäväksi ehdotettuja viemärijohtoja riippuu välittömästi siitä, tulevatko otsakkeen „Kadut ja yleiset paikat“ kohdalla mainitut tasoitustyöt suoritettaviksi vai eivätkö.

Poikkeuksina ovat:

„Fredriksberginkadun alaisen kanavan jatkaminen sanotun kadun tontille N:o 70“, joka työ on ehdotukseen otettu Rahatoimikamarin elokuun 6 päivänä 1908 14 §:n kohdalla antaman tehtävän mukaisesti:

„Karjalankadun alainen viemärikanava tontilta N:o 15 Porvoonkadun alaiseen kanavaan“, joka on tarpeellinen veden poistamiseksi jo tasoitettun Karjalankadun viereltä myydyiltä tonteilta;

Kaikki „L. Viertotien alle ehdotetut viemärijohtot“, jotka ovat välttämättömät sen johdosta että viereiset tontit on kuluvana vuonna myyty, osaksi syystä että tontit, esim. Humalistossa, jo on rakennettu; sekä vihdoin

„Viemärijohto Böhlen tilalta Töölönlahteen“, joka on ehdotettu niinhyvin sen johdosta että nykyinen likavesiviemäri Fredriksbergistä ja Böhlen tilan rakennetulta alueelta, eli toisin sanoen Eläintarhan halki rautatiepengermän länsipuolitse kulkeva avonainen viemäri on terveydellisessä suhteessa erittäin epätydyttävässä kunnossa, kuin myös jotta saataisiin jonakin tulevana vuonna toimittaa ne Böhlen etukaupungin kanavoimiset, joita sikäläiset olot epäilemättä vaativat.

Korjaus ja kunnossapito. „Erinäisiä korjauksia“ varten on kuluvana vuonna

Kanavat ja
viemärit.

Tiet.

merkitty 10,000 markan määrä pysytetty ennallaan. Sen lisäksi on erittäin huonossa kunnossa olevan Hermannin ja Kyläsaaren välisen puisen kävelysillan uudestirakentamista varten merkitty 3,600 mk.

Viertotiet.

„Erinäisiin korjauksiin“ tarvittava rahamäärä on pysytetty saman suuruisena kuin oli myönnetty kuluvaksi vuodeksi.

Satamat.

Otsakkeen „korjaus ja kunnossapito“ kohdalle on paitsi vuosittain uusiintuvia määrärahoja „erinäisiä korjauksia“, „ajosiltoja jälle“ ja „satamain ruoppausta“ varten, jotka määrät on pysytetty ennallaan, merkitty erinäisiä pienempiä erinäisiä tarpeelliseksi havaittujen laajaperäisempien korjaustöiden suorittamiseksi, jotka olisivat kustannuksillaan liiaksi rasittaneet yleistä määrärahaa, joka on ajottu pääasiallisimmin sellaisia töitä varten, jotka ovat kuluvana vuonna ehdottomasti suoritettavat ja joita ei ole aikaisemmin voitu edellyttää.

Uutistytöt. Hietalahden satama-alueella on satamaan saapuvien suurempien alusten purkaustila alkanut käydä niukaksi. Ja kun syvää vettä osin jo on olemassa, osin helposti on aikaansaataavissa rautatien kääntösillan pohjoispuolella, on Konttori sinne suunnitellut 150 metrin pituisen laiturin, jonka ulkorajalla, joka sijaitsee keskimäärin 30 metriä satamaraiteen ulkopuolella, vedensyvyys olisi oleva 6 jopa 8 metriä. Laiturin, joka on ajottu rakennettavaksi samantyyppisille ja -kokoisille pohja-arkuille kuin Hietalahden laiturirannassa aikaisemmin on käytetty, on arvioitu maksavan 180,000 mk.

Sisäisin, likinnä Hakaniementoria sijaitseva Siltasaaren sataman lahti on erittäin huonossa kunnossa. Vesi on matalaa, liettynyt pohja pahalta haiseva niiden saosten johdosta, joita I. Viertotieltä ja Kalliosta siihen laskeva suuri lokaviemäri on vuosien kuluessa aikaansaanut, eikä mahdollisuutta paikan saattamiseen parempaan kuntoon ole, ennenkuin on ryhdytty sellaisiin toimiin että mainittu lokaviemäri voidaan johtaa syvempään veteen. Tämän tarpeen tyydyttämiseksi ja jotta valmistettaisiin näillä seuduilla kylläkin tarpeellista lisätilaa pienemmälle laivakululle, on Konttori kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt 134,000 markkaa puheenalaista aluetta varten ehdotetun kaupunginasemakaavan mukaisesti tehtävää 150 metrin pituista laituria varten Hakaniementorin laitaan. Ja saa Konttori, yhäkin perustelukseen tätä ehdotustaan, huomauttaa että viimeksi mainitulla erittäin kapealla rantakaistaleella vallitsee sangen vilkas ajoneuvojen liike, jolle laiturinrakennus tarjoaisi parempaa tilaa. Laituri on suunniteltu rakennettavaksi siten, että sen vierellä vastedes olisi 3—4 metrin syvyistä vettä.

Ruoholahdenrannan pohjoispäässä on viime vuosiin asti ollut yksityisille henkilöille kuuluva purkauslaituri, jota muikin yleisö kuitenkin on sangen ahkerasti käyttänyt. Puutteellisen kunnossapidon johdosta on tämä siltä tänä vuonna luhistunut kokoon eikä sitä sen koommin ole kuntoon pantu. Kun laituri puheena olevalla paikalla kuitenkin on välttämätön, pyytää Konttori 4,000 markan määrärahaa niinhyvin tilapäisen purkauslaiturin teettämiseksi edellämäinnittuun rantaan kuin siinä aikaisemmin olleen laiturin jäännösten poistamiseksi.

Seutu- ja pienempien purjeveneiden kytkylaiturin tarve lienee Satamakonttorin ilmoituksen mukaisesti erittäin suuri, ja satamakapteeni on lausunut toivomuksenaan että tarkoitukseen sopivia kytkylaitteita sijoitettaisiin etusijassa nyttemmin rantareunuksella varustetun Säästöpankinrannan varrelle kuin muillekin paikoille, missä niitä on tarpeen. Rakennuskonttori on sentähden katsonut olevan pyytäminen 3,000 markan määrärahaa, joka käytettäisiin yksinkertaisten kytkylaiturien teettämiseksi niihin paikkoihin kuin Satamakonttori vastedes on tarkemmin osottava.

Vieressä olevan otsakkeen kohdalle merkityistä erinäisistä eristä on ainoastaan kaksi ehdotettu suuremmiksi kuluvana vuonna myönnettyitä. Nämä erät ovat määrärahat „kaatopaikkojen ja siltain kunnossapitoon“ sekä „teiden puhtaanapitoon“. Ehdotettu korotus johtuu siitä, että tähänastiset määrät jo useina edellisinä vuosina ovat osottautuneet liian pieniksi ja että erittäinkin kustannukset teitten puhtaanapidosta ovat tuntuvasti lisääntyneet sen kautta että kaikki teiksi mainitut lukuisat kadut, jotka vievät vasta järjesteltyihin pikkuasuntokortteleihin 12 kaupunginosaan Fredriksbergin vierellä, toistaiseksi ja ennenkuin kaikki sikäläiset tontit on myyty, on kaupungin puhtaanapidettava. Tämä puhtaanapito on tietystikin rajoittunut mahdollisimman vähään, mutta aiheuttaa kuitenkin eritoten talvisaikaan tuntuvia menoja. Nyt ehdotetut rahamäärät edustavat niitä summia, joihin kustannusten näistä töistä on arveltu nousevan kuluvana vuonna.

Puhtaanapito-
laitos.

Niiden talojen luku, joista karikkeet toimitetaan pois puhtaanapito-osaston toimesta, on kuluneena osana tätä vuotta lisääntynyt 111:lla eli 596:stä 707:än. Kun tämä asianlaita luonnollisestikin on vaatinut lisäämään sekä miehistöä että päällysmiehiä, on tähän kuuluviin „palkkoihin“ osotettu 87,900 markan määräraha ehdotettu suhteellisesti korotettavaksi 102,500 markkaan.

Yelinen mak-
kien puhtaan-
apito.

Samoista syistä on niinkään „rautatierahteja“ varten myönnetty rahamäärä 15,180 markkaa korotettu 20,000 markkaan. — Muut vieressä olevan otsakkeen kohdalle merkityt summat on pysytetty samoissa määrissä kuin täksi vuodeksi on osotettu. Konttori on kuitenkin havainnut tarpeelliseksi, paitsi määrärahaa vuotuiseen kaupungin tarvitsemain makkiastiain, kansien ja rikkalaatikkojen luvun täydentämiseen, pyytää 3,000 markan määrärahaa 10 uuden rikankuljetusrattaiden hankkimiseen, koska puhdistusosasto muutoin ei katso voivansa talonomistajain liittymisen lisääntyttä ylläpitää tarpeellista säännöllisyyttä rikkain poistamisessa.

Työkalut.

Paitsi vuosittain uusiintuvaa 7,000 markan määrärahaa „erinäisten työkalujen ostoon ja korjaukseen“ täytyy Konttorin pyytää erinäisiä varsin melkoisia summia toimeenpannukseen välttämättömän tarpeellisia höyrymutauslaitoksen proomun ja kolmen muun proomun korjauksia kuin myöskin hankkiakseen uuden höyrykattilan mutauselevaattoriin, uuden kauhan höyrymutauskoneeseen, uudet etupyörät höyryjyrään y. m., joitten korjausten puutteessa kaikki puheena olevat työkalut olisivat ensi vuonna mahdottomat käyttää tarkoituksiinsa.

Vihdoin on ehdotettu 600 markan määräraha teodolitin ostoon, joka kone

on tarpeellinen niiden laajaperäisten mittausten toimittamiseen, joista Konttori on tässä edellä tehnyt selvää.

Sekalaista.

Määräraha pesuhuoneitten hoitoa, toisin sanoen lämmitystä, siivousta, avantojen aukaisemista y. m. varten on ollut liian niukka, jonka tähden Konttori ehdottaa sen korotettavaksi 3,000 markasta 5,000 markkaan.

Tulot.

**Yleinen mak-
kieen puh-
taanapito.**

Sen johdosta että, niinkuin edellä mainittiin, puhtaanapitolaitokseen on runsaasti liittynyt talonmistajia, on Konttori arvioinut „talonmistajain maksuja“ edustavan summan voitavan korottaa 62,000 markasta 92,000 markkaan. Sitä vastoin ei „tuloa myydystä lannasta“ ole merkitty 10,000 markkaa suuremmaksi, syystä että niinhyvin huomattavaa lannan menekin vähenemistä Malmin kaatopaikan likeisimillä seuduilla on huomattu, kuin myös syystä että lantaa ei ole voitu saada kau-paksi alentamatta myyntihintaa 2 markasta 1 markkaan 50 penniin kuormalta.

Jos Kansakoulujen maksut pysyvät 6,240 markan määrässä, nousevat kokonaisuudet yleisestä makkien puhtaanapidosta niinmuodoin 108,240 markkaan.

Kulunkiarvioehdotusta koskevat piirustukset ja kustannusarvio myötäliitetään.

G. Idström.

Yleiset työt, rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määräraha *Lumenkuljetusta varten kaupungin taloista* on Rakennuskonttorin kulunkiarvioehdotuksessa vuodeksi 1909 ehdotettu samaksi määräksi kuin viime vuonna, toisin sanoen 6,000 markaksi, eikä tämä erä missään tapauksessa lienee liian suureksi arvioitu päättäen viime vuoden todellisista kustannuksista.

Arvioidut kustannukset 11,500 markkaa varahöyrykattilain hankkimisesta sekä tavallisen vuosikorjauksen toimittamisesta *Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneella* on merkitty täksi verraten suureksi määräksi Rahatoimikamarin huhtikuun 16 päivänä 1908 9 §:n kohdalla tekemän päätöksen johdosta. Edellä mainitut työt käsittävät pääasiallisesti ison hallin vesi- ja lasikaton korjauksen ja vuotuisen kunnossapidon Smk 907: 50, 2 valurautaista alhaispainehöyrykattilaa johtolaitteineen y. m. Smk 6,000, sähköhissin vuotuisen kunnossapidon Smk 500: — sekä tavalliset sisäpuoliset linoleumikorjaukset ja maalaustyöt, vaakaintarkistukset y. m. Smk 4,092: 50. Nämä viimeksi mainitut työt johtuvat siitä suuresta kulutuksesta, mikä kohtaa näiden rakennusten huoneistoja.

Uimahuoneita korttelissa N:o 181 kanattavat pohja-arkut ovat, sen johdosta että tällä rakennuksella on avoin asema merta kohti, osottautuneet liian heikoiksi kestä- mään meren aaltojen ja jään kovaa puristusta, jonka tähden Konttori on katsonut tarpeelliseksi arkkujen lujittamiseksi ja rakennuksen suojelemiseksi ehdottaa 7,000 markan määrärahan. Tämä määrä ei kuitenkaan käsitä yksinomaan pohja-arkkujen lujittamista, vaan myös tavallisen vuotuisen korjauksen, maalaustyöt y. m.

Seurahuoneen vesikatto ja ulkopuoliset kylkiseinät ovat erittäin kurjassa kunnossa; jalkarännit ja kattokourut ovat rikkonaiset ja vettä valuu seinä ja kattokourujen ulkolaitoja pitkin tuhoten kokonaan seinän rappauksen. Rakennuskonttori on Rahatoimikamarin arvoisan lähetepäätöksen johdosta syyskuun 17 päivästä kuluvana vuonna, 54 §, edellä mainittujen suurien puutteiden poistamiseksi sekä kylkiseinän levytöitä ja maalausta varten ehdottanut 9,100 markkaa.

Raatihuoneryhmän vesikatto on niinkään niin huonossa kunnossa että vuotoja syntyy vähä väliä. Katto on tehty vanhasta käsintaotusta paksusta rautale- vystä, joka nyttemmin on niin läpeensä ruostunut, ettei se enää kestä korjausta. Konttori on sentähden uuden levykaton hankkimiseksi Raatihuoneen katuraken- nuksiin ehdottanut Smk 5,010: 40 sekä sen suuren kulutuksen johdosta, jonka alai- sina huoneustot ovat, tavallista sisäkorjausta varten Smk 5,439: 60 ynnä insinööri L. W. Åbergin lausunnon mukaan osittain tulenvaarallisten sähköjohtojen korjausta varten Smk 1,050: — eli yhteensä Smk 11,500: —.

Poliisilaitoksen käyttämissä huoneustoissa taloissa N:o 22 ja 24, joissa huoneis-

toissa kaikissa on erittäin vilkas liike ja jotka sentähden kaipaavat alituista korjausta, on sisäpuolisten korjausten kustannukset arvioitu 2,867 markaksi. Pihan pinta samoin kuin pihanpuoleinen kattoliista ja pihanpuoleiset kylkiseinät ovat miltei vieläkin huonommassa kunnossa kuin Seurahuoneen katto ja pihanpuoleiset kylkiseinät ja uhkaavat kokonaan hajota, jonka tähden Konttori on katsonut välttämättömäksi näiden talojen korjauksia sekä pihamaan uudestitasoittamista varten ehdottaa 5,083 markkaa eli yhteensä 7,950 markkaa.

Kansankirjaston huoneisto on sekin sangen suuren kulutuksen alaisena, jonka tähden sen korjauksia, etupäässä sisäpuolisia puhdistus- ja maalaustöitä sekä neljän, yleisön käytettäväksi aiotun pesulaitteen asettamista varten on arvioitu tarvittavan 5,900 markkaa.

Eteläisen ja Pohjoisen paloaseman korjaukset, jotka ovat pääasiallisimmin luonnollisen kulutuksen aiheuttamat, on arvioitu maksavan 4,500 ja 1,870 markkaa, jotka erät on ehdotukseen otettu otsakkeen Korjaukset eteläisessä ja pohjoisessa palotornissa sekä paloasemilla kohdalle. *Marian sairaalan* vuotuiskorjauksen kustannukset on arvioitu 15,700 markaksi, josta määrästä 9,880 markkaa tulee kulkutautiosaston ja 5,820 markkaa sisätautien ja kirurgisen osaston ynnä hallintorakennusten osalle. Edellä mainitut summat ovat syntyneet pääasiallisesti pienenalaisista eristä, joita uunein, mattojen, välikatkon ja seinäin kuntoonpano sekä maalaustyöt aiheuttavat.

Länsirannan entisen Tulli- ja Pakkahuoneen vesikatto ja seinät ovat sangen huonossa kunnossa. Levyliistat ovat turmeltumisillaan ja osittain ruosteen syömiä, vesikatto vuotaa, monesta kohden vuotavat jalkakourut ja kaipaavat perinpohjaista korjausta. Piha on kaupungin arvolle tuskin sopivassa kunnossa ja jalkakäytävä pihan puolella puuttuu kokonaan, vaikka sieltä on käytävä erääseen kaupungin virastoon. Sisäpuoliset sähköjohdot ovat osittain epätyytyttävässä kunnossa. Kaiken tämän johdosta on Konttori tämän rakennuksen korjausta ja kelvollista kuntoonpanoa varten ehdottanut 11,875 markkaa jaettuna seuraavasti: ulkopuoliset korjaukset, pihan kiveäminen 8,985 markkaa, sisäpuoliset korjaukset, sähköjohtojen korjaus y. m. 2,890 markkaa.

Kasarmintorin Kauppahallin vesikatto on osottautunut vedenpitämättömäksi ja rakennus uhkaa turmeltua, jonka tähden Konttori on pitänyt ehdottoman välttämättömänä varustaa rakennuksen n. s. „Klebedachilla“, joka on tehty moninkertaisesta liistaroidusta jutekankaasta, „sempalinista“, sekä laajentaa kattokouruja y. m. Tästä on arvioitu olevan kustannuksia 8,000 markkaa.

Katajanokan tavarasuojassa N:o 2 on sementtilattia perustuksen laskeutumisen johdosta halkeillut ja on sangen epätasainen, jonka tähden muiden tavallisten vuotuiskorjausten joukkoon myös on otettu mainitun lattian uudesti tekeminen 5,100 markan kustannuksella. Katajanokan kahden tavaravajan kunnossapidosta on mainitun suuren korjaustyön johdosta arvioitu olevan kustannuksia kaikkiaan 6,167 markkaa.

Rahatoimikamarin lähetepäätökseen elokuun 6 päivältä 15 §:n kohdalle liitetystä kirjelmässä on Terveystoimituslautakunta vaatinut *Länsirannan Tarkastuspaviljonkiin* sijoitettavaksi useita tilavia kaappeja tullivartijain vaatteita varten. Näiden kaappien kustannukset on arvioitu 1,800 markaksi. Rakennuksen sähköjohdot ovat insinööri L. W. Åbergin lausunnon mukaan ehdottomasti uudistamisen tarpeessa, ja on tästä työstä arvioitu olevan kustannuksia 300 markkaa. Kokonaiskustannukset koko rakennuksesta, lukuun otettuna tavallinen vuotuiskorjaus, on tässä mainittujen suurempien töiden johdosta arvioitu 3,000 markaksi.

Makasiinirannan Tavarasuojain vanhat lankkulattiat ovat pahoin kuluneet ja muutama vuosi takaperin on erinäisten puulattiaien sijaan pantu sementtilattia. Tämän työn jatkamiseen on ehdotettu 3,240 markkaa. — Lämpimässä tavarasuojassa on lämpötilan erotus lattialla ja katonsuojassa usein sangen suuri, ja voi toisinaan lattialla olla pakkasasteita, jonka tähden kovimman pakkasen vallitessa on ollut pakko lämmittää enemmän kuin olisi ollut suotava lattialla olevain tavarain suojelemiseksi. Polttopuiden säästämiseksi on ehdotettu rakennettavaksi luja lava kevyempiä ja arempia tavaroita, niinkuin hedelmiä, kasveja y. m. varten. Tästä on arvioitu olevan kustannuksia 250 markkaa. Tavarasuojassa N:o 1 a ei ole vaakaa, jonka tähden on tavallisen 500 kilon kymmennysvaa'an hankkimiseksi merkitty 100 markkaa. Korjauskustannukset, niihin luettuina kaikkien tavarasuojain vahtikoppien laajentaminen, on arvioitu 4,915 markaksi.

Uutisrakennukset.

Edellä olevan otsakkeen kohdalla on Rakennuskonttori menoarvioehdotuksessaan vuodeksi 1909 pyytänyt määrärahoja kaikkiaan 442,500 markkaa jaettuina seuraavasti:

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan huhtikuun 28 päivältä 1908 on *Makasiinirannan tavaravajan korottamisen* arvioitu maksavan 260,000 markkaa.

Pengerkadun tontille N:o 5 rakennettua uutta *Poliisiasemaa* varten viimeksi myönnetty määräraha on osottautunut riittämättömäksi, mikä on suurimmaksi osaksi johtunut tontin tavattoman hankaloista perustusoloista, mutta myös rakennuksen koko laajuudesta ja niistä melkoisista muutoksista ja laajennuksista, joita rakennusyrityksen alkamisesta lähtien on tehty itse rakennussuunnitelmaan. Niinpä on esim. perusmuurin korkeimman ja alimman kohdan välinen korkeuden erotus lähes 9 metriä. Niiden kustannusten johdosta, joihin rakennus- ja niiden aiheuttamat tarpeelliset tasoitustyöt todellisuudessa ovat nousseet, on Konttori tulevan vuoden menoarvioehdotukseensa merkinnyt 80,000 markkaa.

Maalaus- ja verhoilutöihin sekä edellä mainitun rakennuksen ensimmäisen kerroksen sementtilattiain linoleumilla peittämiseen on arvioitu menevän 9,000 markkaa. Kun mainitun poliisiasematalon ja siihen kuuluvain, kivistä teetettyjen ulko-

huoneiden tilavuus on noin 10,550 m³, ei rakennuskustannuksia, jotka kaikkiaan nousevat 250,000 markan vaiheille, voitane edellä mainittuihin hankaloihin perustusoloihin katsoen pitää liian korkeina. Hinta rakennuksen m³:ltä on nimittäin ainoastaan noin Smk 23:80.

Tekeillä olevan, Herrain Kaupunginvaltuusmiesten kuluvan vuoden syyskuun 8 päivänä päättämän *Kaupunginpuutarhurin uuden asunnon* valmistamiseen on arvioitu tarvittavan 40,000 markkaa.

Kun se rakennus, missä *Vanhankaupungin poliisiasema* nykyään sijaitsee, on aivan rappiutilassa sekä sitä paitsi Vesijohtokonttorin vastaisten työväenasuntojen tiellä, on Vanhankaupungin uutta poliisivartiotupaa varten merkitty 6,500 markkaa.

Marian sairaalassa parastaikaa tekeillä olevien uutisrakennustöiden yhteydessä oli aikomus rakentaa sikäläinen *talousrakennus* uudestaan. Kun nämä muutosrakennustyöt, mikäli Konttorin tietoon on tullut, käynevät sangen laaja-peräisiksi ja Herrain Kaupunginvaltuusmiesten marraskuun 5 päivänä 1907 Marian sairaalan laajentamisen yhteydessä tähän tarpeeseen myöntämä määräraha näin ollen käy niukanlaiseksi, on Konttori edellä mainittua muutosrakennusta varten arviolta merkinnyt 10,000 markan määrärahan.

Kun vuoden kuluessa yhäkin on saapunut joitakuita pienenlaisia laskuja, muun muassa kaakeleista y. m. vuonna 1907 teetettyyn *Vaiivaistalon sairaalan lisärakennukseen* sekä kuluvana vuonna on erinäisiä täydennystöitä, niinkuin seisotuskaivoja, kellarinlattioita y. m. s. teetetty, jonka johdosta Kaupunginvaltuuston käyttövaroistaan tähän tarkoitukseen myöntämän määrärahan yli on menty, on Konttori arvioinut tarvittavan 2,000 markan lisämäärärahan edellä mainitun lisärakennuksen valmistamiseen.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttori.

Karl Hård af Segerstad.

Rakennuskonttorin tulo- ja menoarvioehdotus vuodeksi 1909.

Rakennuskonttori.

1 Kaupungininsinööri	10,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —	
mieskohtaista lisäystä	2,000: —	
matkarahoja	600: —	14,600: —
1 Työpäällikkö	8,000: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta	800: —	
samoin 10 vuod. palv. 1 p:stä elok. 1909	333: 33	
matkarahoja	500: —	9,633: 33
1 Kaupunginarkkitehti		10,000: —
1 Geodeetti	3,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —	
matkarahoja	100: —	3,700: —
1 Kirjanpitäjä	4,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800: —
1 Kaupunginrakennusmestari	4,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800: —
1 Varastonhoitaja		3,000: —
1 Kaupungin metsänvartija paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,200: —	
mieskohtaista lisäystä	260: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —	1,700: —
1 Nuorempi metsänvartija paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —	1,200: —
Ylimääräiset insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		11,000: —
Metsävartija-apulaiset ja metsänhoito, arviolta		2,000: —
Tarveaineet ja apurien päivätyöt mittauksissa, arviolta		10,000: —
Oulunkylän kartanon ja Böhlen tilan maiden kartallepano ja tasapunnitus		7,000: —
Tarverahoja, arviolta		2,500: —
		85,933: 33
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>— — 85,933: 33</u>

XIII. Yleiset työt.

1:o. Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Lumenajo kaupungin taloista	6,000: —	
Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen varahöyrykattilat ja muu korjaus	11,500: —	
Korttelin N:o 181 upotusarkkujen vahvistus y. m.	7,200: —	
Seurahuoneen ulkokaton korjaus ja maalaus	9,100: —	
Raatihuoneen uusi vesikatto, sähköjohdon y. m. korjaukset	11,500: —	
Sekalaiset ulko- ja sisäkorjaukset Poliisilaitoksen huoneistoissa Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä	7,950: —	
Kansankirjaston erinäiset korjaukset	5,900: —	
Eteläisen ja Pohjoisen Palotornin sekä paloasemien erinäiset korjaukset	6,370: —	
Erinäiset korjaukset Marian sairaalassa	15,700: —	
Länsirannan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen ulko- ja sisäkorjaukset,	11,875: —	
Kasarmintorin kauppahallin ulkokorjaus (vesikatto)	8,000: —	
Uusi sementtilattia tavarasuojukseen N:o 2 y. m. korjaukset Katajanokan tavarasuojuksissa	7,185: —	
Tarkastuspaviljongin ulko- ja sisäkorjaukset sekä uudet kaapit	3,000: —	
Makasiininrannan tavarasuojuksen sementtilattia y. m. korjauksia	4,915: —	
Erinäisiä korjauksia	44,825: —	161,020: —
Siirto	— —	161,020: — — —

Siirto — — 161,020: — — —

Uutisrakennukset.

Makasiininrannan tavarasuojuksen korotus	260,000: —		
Lisämääräraha Pengerkadun 5:ssä korttelissa 331 olevaa poliisiasemaa varten	80,000: —		
Saman maalaus- ja linoleumityöt	9,000: —		
Toukolan uusi kansakoulutalo	35,000: —		
Kaupunginpuutarhurin uusi asunto	40,000: —		
Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa	6,500: —		
Lisämääräraha Marian sairaalan talousrakennuksen uudesti rakentamiseen	10,000: —		
Lisämääräraha Vaivaistalon sairaalaa varten	2,000: —	442,500: —	603,520: —

2:o. Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito

Saunakadun pohjoisen kolmanneksen kiveäminen parhailla tellikkakivillä asfalttiin	45,000: —		
Kanavatorin ajotien Aleksanterinkadulta Pohjoisrantakadulle s:n s:n	31,100: —		
Kauppatorin läntisosan ketokivillä päällystettyjen kolmioiden s:n s:n	26,500: —		
Länsirannan Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välinen kiveäminen parhailla tellikkakivillä	32,500: —		
Viistoon Senaatintorin poikki käyvän ajoteiden kaupungille kuuluvien Unioonin- ja Nikolainkadun osien kiveäminen parhailla tellikkakivillä asfalttiin	62,000: —		
Siirto	197,100: —	— —	603,520: —

	Siirto	197,100: —	— — —	603,520: —
Rahapajanrannan tavarasuojuksia 1 ja 2 ympäröivän telikkakiveämisen uudistaminen		4,100: —		
Pohjois Esplanaatikadun Runebergin- ja Teatteriesplanaadin puoleisen jalkakäytävän uudesti päällystäminen		11,000: —		
Rantatorin kauppahallia ympäröivän käytävän s:n s:n		4,000: —		
Kansakoulukadun tontin N:o 3 viereisen sekä sanotun kadun varrella olevan kansakouluntontin viereisen ajotien ja jalkakäytävän korjaus		1,600: —		
Rautatien pohjoisosan ketokivityksen uudistaminen		16,400: —		
Hietalahden etelärannassa kaupungille kuuluvan osan ketokivityksen uudistaminen		4,800: —		
Kaupungin osan Länsi Satamakatua tasointus ja viertäminen		5,400: —		
Erinäisten kaupungin katuosien sivustalla olevien kaiteiden korj. ja uud. rakentam.		14,000: —		
Pitkäsillan kansituksen korjaus.		3,900: —		
Erinäisiä korjauksia		15,000: —	277,300: —	

Uutistytöt.

Tehtaan- ja Merikadun välisen Kaupungille kuuluvan osan Laivurinkatua kiveäminen ketokivillä		13,200: —		
Kaupungin osan Kruunuvuorencatua korttelin N:o 191 vierustalla s:n s:n		1,900: —		
Katajanokan sillan ja Pohjois Esplanaatikadun välisen, Päävahtitorin kaakkoisosan jalkakäytävän telikkakivillä kiveäminen ketokivillä		1,000: —		
Hakaniementorin kiveäminen ketokivillä Sörnäisten Rantatien ja Kovinin tontin välillä		26,800: —		
Sörnäisten Rantatien samallinen kiveäminen Haapaniemen ja Lintulahdenkadun välillä		21,600: —		
	Siirto	64,500: —	277,300: —	603,520: —

	Siirto	64,500: —	277,300: —	608,520: —
Kampintorin viertäminen		3,900: —		
Porthaninkadun viertäminen kansakoulun- tontin N:o 9 sivustalta 4 linj. varrella		1,800: —		
Kaupunginosan Vilhonvuorenkatua viertäm.		11,700: —		
Kaupungin osan Säästöpankinrantaa tasoi- tus ja viertäminen		14,000: —		
Helsinginkadun korottaminen tonttien N:o 3, 5 ja 7 viereltä		4,100: —		
Itä Papinkadun tasoitus 5:stä linjasta Ca- stréninkatuun saakka		18,500: —		
Castréninkadun tasoitus Länsi Papinkadusta Kaarlonkatuun saakka		10,600: —		
Kaarlonkadun tasoitus 5 linjan ja Helsingin- kadun väliltä		89,000: —		
Vesilinnankadun tasoitus korttelin N:o 372 viereltä		15,600: —		
Puolen Vaasankatua tasoitus Vesilinnan ja Sturenkadun väliltä		4,700: —		
Pengerkadun tasoitus Vaasan- ja Fredriks- berginkadun väliltä		54,300: —		
Fredriksberginkadun tasoitus Pengerkadun ja Itäisen Viertotien väliltä		59,000: —		
5 linjan tasoitus Itäisen Viertotien ja Por- thaninkadun väliltä		75,000: —		
Ehrensärdintien tasoitus		31,800: —		
Wecksellintien „		8,000: —		
Armfeltintien „		14,000: —		
Rehbinderintien tasoitus Armfeltintien itä- puolelta		12,400: —		
Galitzinintien tasoitus		5,100: —		
Chydeniuksentien tasoitus		4,200: —		
Runeberginkadun tasoitus L. Viertotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjellda- linkadun väliltä		82,700: —		
Nervanderinkadun tasoitus Ainon- ja Fjell- dalinkadun väliltä		59,000: —		
Aurorankadun tasoitus Museo- ja Arkadian- kadun väliltä		68,600: —		
	Siirto	712,500: —	277,300: —	608,520: —

	Siirto	712,500: —	277,300: —	603,520: —
Freesenkadun tasoitus Dagmarin- ja Aurorankadun väliltä		15,200: —		
Museokadun tasoitus L. Viertotien ja Aurorankadun väliltä		17,300: —		
Töölönkadun tasoitus Cygnaeuksenkadun ja Teurastushuoneentien sekä Aurorankadun väliltä		89,000: —		
Dagmarinkadun tasoitus Museo- ja Nervanderinkadun väliltä		56,300: —		
Florantien tasoitus koko pituudeltaan		90,000: —		
Toivonkadun tasoitus L. Viertotien ja Floorantien väliltä		5,700: —		
Sallinkadun s:n s:n s:n väliltä		17,700: —		
Kaavinkadun s:n s:n s:n väliltä		15,000: —		
Savilankadun s:n s:n s:n väliltä		17,000: —		
Nordenskjöldinkadun s:n s:n s:n väliltä		24,800: —		
Rekolankadun s:n s:n s:n väliltä		13,000: —	1,073,500: —	1,350,800: —

3.o. Kanavat ja viemärit.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	15,000: —	
Täydennystyöt	5,000: —	
Ulko-Meilahden suon ojitus	400: —	20,400: —

Uutistytöt.

Viemärikanava Kaarlonkadun alle tontilta N:o 2 korttelissa N:o 327 5:n linjan varrella sekä tontilta N:o 4 samassa korttelissa Helsinginkadun alaiseen kanavaan	18,000: —	
S:n Castréninkadun alle Itä Papinkadulta Kaarlonkatuun	6,200: —	
S:n Pengerkadun alle tontilta N:o 5 korttelissa N:o 359 Sörnäisten sivuradan viereiseen kanavaan	5,100: —	
	Siirto	29,300: — 20,400: — 1,954,320: —

	Siirto	29,300: —	20,400: —	1,954,320: —
Viemärikanava 5:ltä linjan alle os. N:osta 9 Itäisen Viertotien alaiseen kana- vaan		9,200: —		
S:n Ehrensverdintien alle tontilta N:o 33 Tehtaankadulle, tontilta N:o 23 Her- nesaarenkadulle, tontilta N:o 21 Arm- feltintielle sekä tontilta N:o 17 Lai- vurinkadun alaiseen kanavaan. . .		21,500: —		
S:n Hernesaarenkadun alle Ehrensverdintien tieltä Speranskyntielle		2,800: —		
S:n Wecksellintien alle tontilta N:o 3 Spe- ranskyntielle		1,900: —		
S:n Armfeltintien alle tontilta N:o 7 Teh- taankadulle sekä tontille N:o 5 Spe- ranskyntielle		18,300: —		
S:n Rehbindertien alle tontilta N:o 5 Lai- vurinkadulle		6,700: —		
S:n Galitzinintien alle tontilta N:o 5 Reh- binderintielle		2,750: —		
S:n Runeberginkadun alle Isolta torilta L. Viertotien alla olevaan kanavaan sekä tontilta N:o 33 Tunturilaaksonkadulle ja tontilta N:o 31 Lutherinkadulle .		27,600: —		
S:n Nervanderinkadun alle tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä ensiksimainitun kadun tonttien N:ojen 5 ja 12 vä- lille		11,900: —		
S:n Aurorankadun alle tontilta N:o 12 Mu- seokadun kanavaan sekä Freesenka- dulta Arkadiankadun kanavaan . .		8,800: —		
S:n Freesenkadun alle tontilta N:o 3 Auroran- kadun kanavaan.		1,600: —		
S:n Museokadun alle Aurorankadulta L. Vier- totien kanavaan		6,500: —		
S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa N:o 446 Hesperiankadulle		9,000: —		
S:n Hesperiankadun alle Töölönkadun ja L. Viertotien välille		1,500: —		
	Siirto	159,350: —	20,400: —	1,954,320: —

	Siirto	159,350: —	20,400: —	1,954,320: —
Viemärikanava Dagmarinkadun alle Nervanderin- ja Museokadun välille . . .		7,200: —		
S:n Florantien alle tontilta N:o 54 Toivonkadulle		38,300: —		
S:n Sallinkadun alle		3,000: —		
S:n Rekolankadun alle		3,400: —		
S:n L. Viertotien alle Karhunkadulta tontille N:o 42 korttelissa N:o 505 sekä tonttien N:o 49 korttelissa N:o 520 ja N:o 43 korttelissa N:o 521 välille		19,500: —		
S:n L. Viertotieltä Toivonkadun alle ja Eläintarhan halki Töölönlahteen		35,900: —		
S:n L. Viertotien alle tontilta N:o 8 korttelissa N:o 446 tontille N:o 22 korttelissa N:o 462 sekä Hesperianpuiston halki Viertotieltä Töölönlahteen		24,000: —		
Kanavan jatkaminen Fredriksberginkadun alitse tontille N:o 70 sanotun kadun varrella		1,900: —		
Viemärikanava Karjalankadun alle tontilta N:o 15 Porvoonkadun kanavaan . .		3,500: —		
S:n Eläintarhan halki Böhlen talosta Töölönlahteen		137,000: —	433,050: —	453,450: —

4:o. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	10,000: —		
Kyläsaareen johtavan kävelysillan uudestirakentaminen	3,600: —	13,600: —	13,600: —

5:o. Viertotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	15,000: —		
		Siirto 2,436,370: —	

Siirto 2,436,370: —

6.o. Satamat.*Korjaus ja kunnossapito.*

Erinäisiä korjauksia	20,000: —	
Ajosiltoja jälle sekä aitauksia rantojen ja jäärailojen partaalle	5,000: —	
Satamain ruoppaus	20,000: —	
Hietalahden sisäsatamassa olevan puulaitu- rin korjaus	2,000: —	
Uudet lepoparrut Hietalahden laiturin ulko- reunaan	3,000: —	
Sillankansituksen uudestirakennus T:n muo- toisen rantalaiturin eteläosassa . .	5,800: —	
Makasiinirannan lankkusillan uudistaminen 25 tonnin nostokranan luona . . .	4,300: —	60,100: —

Uutistytöt.

Laiturinreunan rakennus Hietalahden kää- tösillasta 150 metriä pohjoiseen Ruo- holahden rantaa pitkin	180,000: —	
S:n s:n Hakaniemenrannan pohjoisosaa pitkin	134,000: —	
Väliaikaisen purkaussillan rakentaminen Ruo- holahteen	4,000: —	
Veneenkytkysiltojen rakentaminen erinäisiin Satamakonttorin osottamiin paikkoi- hin	3,000: —	321,000: —
		381,100: —

8.o. Puhtaanapitolaitos.*Korjaus ja kunnossapito.*

Kaatopaikkojen ja siltojen kunnossapito . .	5,000: —	
Vartijain palkkaus	5,200: —	
Makkien ja käymälän puhtaanapito . . .	12,000: —	
Samojen korjaus	2,000: —	
Kaupungin yleisten paikkojen ja katuosien puhtaanapito	95,000: —	
		119,200: —
Siirto	119,200: —	2,817,470: —

	Siirto	119,200: —	— —	2,817,470: —
Kaupungin keskuksessa olevien katujen kas-				
teleminen		10,000: —		
Viertoteiden puhtaanapito		30,000: —		
Kaivopuiston s:n		1,000: —		
Teiden s:n		16,000: —		
Venesatamien s:n		700: —		
Jäiden s:n		1,500: —	178,400: —	178,400: —

9:o. Yleinen makkien puhtaanapito.

Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	102,500: —
Ruoka 10 hevoselle	7,600: —
Erinäisiä maksuja desinfisiomisaineista, työ-	
aseista y. m.	6,300: —
Ajokalujen, rikkalaatikkojen, peltisankojen,	
ja kansien korjaus	12,080: —
Rautatierahteja	20,000: —

Ostettava:

200 panosta kannellisia makkiämpäreitä, 200				
kpl. galvanoidusta levystä tehtyjä				
rikkalaatikoja	15,450: —			
10 kpl. rikankulutusrattaita	3,000: —	166,930: —	166,930: —	

10:o. Työkalut.

Erinäisiä ostoksia ja korjauksia	7,000: —			
Höyrymutaajaan kuuluvan proomun korjaus	6,000: —			
Uusi kauha höyrymutaajaan	2,500: —			
3 kuletusproomun korjaus	7,500: —			
Uusi höyrykattila mutauselevaattoriin sekä				
4 paria uusia taittopyöriä samaan	5,000: —			
2 uutta etupyörää höyryjyrään y. m.	1,500: —			
Uuden teodolitin ostoon	600: —	30,100: —	30,100: —	
	Siirto	— —	— —	3,192,900: —

Siirto — — — — 3,192,900:—

II:o. Sekalaista.

Pesulaiturien, puumittojen y. m. kunnossapito	9,000:—		
Pesutupien hoito ja korjaus	5,000:—	14,000:—	14,000:—
Summa Smk	— —	— —	3,206,900:—

Tuloja.**Yleinen makkien puhtaanapito.**

Talonmistajain maksuja	92,000:—		
Kansakoulujen s.m.	6,240:—		
Tuloja myydystä lannasta	10,000:—	108,240:—	
Summa Smk	— —	— —	108,240:—

HELSINGIN KAUPUNGIN
PUUTARHALAUTAKUNTA

Syyskuun 23 p:nä 1908.

N:o 27.

Rahatoimikamarille.

Kaupunginpuutarhurin annettua kulunkiarvioehdotuksen Helsingin kaupungin istutuksia varten ensintulevaksi vuodeksi 1909 saa Puutarhalautakunta voimassa olevan johtosääntönsä 11 §:ssä olevan määräyksen mukaisesti lähettää kaupunginpuutarhurin edellä mainitun esityksen pohjalla tehdyn ehdotuksen sanotun vuoden menosäännöksi; ja pyytää Lautakunta samalla, ehdotukseen merkittyjen määrärahaeräin perustelemiseksi, viitata kaupunginpuutarhurin esittämiin syihin sekä niiden täydentämiseksi lisäksi lausua seuraavaa:

Puutarhalautakuntaan kohdistuvat menot on merkitty samoiksi määräksi kuin kuluvaa vuotta varten vahvistettuun menosääntöön, sillä poikkeuksella ettei kaupunginpuutarhuria varten enää ole merkitty vuokratrahoja, hänellä kun nyttemmin on vapaa asunto kaupungille kuuluvassa huoneistossa.

Yhteensä Puutarhalautakuntaa varten 6,900 markkaa.

Sittenkun kaupunginpuutarhurin asunnoksi ajottu n. s. oppilasrakennus Puutarhayhdistyksen alueella Eläintarhassa kuluvan vuoden helmikuussa vahingonvalkean kautta turmeltui, on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvan syyskuun 8 päivänä Rahatoimikamarin ehdotuksesta päättänyt että kaupunginpuutarhuria varten on uusi rakennus kohta rakennettava sanotulta alueelta osotetulle paikalle kaupunginarkkitehdin sitä varten tekemäin luonnospiirustusten mukaisesti arviolta 58,100 markan kustannuksilla. Ja kun palaneen rakennuksen palovahingonkorvauksia on kertynyt 21,740 markkaa, on Kaupunginvaltuusto samalla päättänyt, että noin 35,000 markan lisämääräraha on tarkoitusta varten merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön uutisrakennuksia varten, jonka ohella Rahatoimikamarille on jätetty toimeksi ottaa harkittavaksi eikö olisi edullisempaa ottaa puheena olevassa rakennuksessa käytäntöön keskuslämmitys kaakeliuunien sijasta.

Tämän johdosta on Puutarhalautakunta puheena olevaa tarkoitusta varten menoarviehdotukseensa merkinnyt määrärahan.

Smk 35,000: —

Istutusten ja puutaimistojen kunnossapitoa varten on kuluvan vuoden menosääntöön otettu 75,000 markan määräraha eli 10,000 markkaa vähemmän kuin Puu-

tarhalautakunta oli tarkoitukseen pyytännyt. Tämä määräraha on kuitenkin kuluvana vuonna osottautunut riittämättömäksi etusijassa vallinneen poutasään johdosta, joka on tehnyt nurmikkojen ja kukkaisryhmien voimaperäisen kastelemisen välttämättömäksi. Kaupunginpuutarhurin arvioimisen mukaan nousivat kustannukset kastelemisesta likimain 9,600 markkaan, korkeimmiksi kuin vuonna 1907. Syinä rahamäärän ylimenemiseen on kaupunginpuutarhuri lisäksi maininnut, että kuluvana vuonna on kaupungin istutuksia varten asetettu uusi työnjohtaja 3,000 markan vuosipalkalla, että työkalujen hankkimisesta on ollut lisäkustannuksia 950 markkaa ja lukuisain, talven kuluessa kuihtuneiden puiden ja pensasten poistamisesta 700 markkaa.

Edellisinä vuosina saavutetun kokemuksen nojalla ja huomioon ottamalla että ensi vuonna tulee lisäksi uudestijärjesteltyjä alueita, joiden kunnossapito vaatii arviolta 1,700 markkaa, on Puutarhalautakunta samoinkuin kaupunginpuutarhurikin arvioinut puheena olevan menoerän vuonna 1909 kaikkiaan 90,000 markaksi, jota vähemmällä määrällä Lautakunta ei katso kaupungin istutuksia voitavan pitää nykyisessä kunnossaan. Kysymyksen kunnossapitomäärärahan ylimenemisestä ja lisämäärärahan tarpeesta kuluvana vuonna on Puutarhalautakunta toisessa yhteydessä ottava tarkemmin käsiteltäksi.

Kun kaupunki on sitoutunut pitämään voimassa Eläintarhan n. s. palmuhuonetta talvipuutarhana tulevat tämän rakennuksen kunnossapitokustannukset vastedes olemaan vakinaisina erinä menosäännössä. Puutarhalautakunta on tähän tarkoitukseen merkinnyt saman määrän kuin on kuluvan vuoden menosäännössä eli 6,000 markkaa.

Määräraha aitausten kunnossapitoon on merkytty samansuuruiseksi kuin kuluvana vuona eli 3,000 markaksi.

Kaupungin istutuksia varten tarvittavan ruokamullan valmistelu on aikaisemmin toimitettu Kampinnummella, missä melkoinen määrä katukäväistyksiä ja muita rikkoja, joita tähän asti on käytetty raaka-aineena mullanvalmistuksessa, edelleen on varastossa. Kun tasoitus- ja järjestelytyöt tässä osassa kaupunkia nyttemmin ovat edistyneet niin pitkälle, että tontit siltä kohden, minkä multavarasto peittää, kohdakkoin myytäneen, ei mainitun varaston poistumista enää käyne lykkääminen ylen kauan; ja Kaupunginvaltuusto onkin Rahatoimikamarin ehdotuksesta jo kuluvana vuonna myöntänyt 4,000 markan ylimääräisen määrärahan sen multaläjän osan poistamiseksi, joka on tasoitettavana olevalla Arkadiankadulla. Tähän nähden ja kun olisi erittäin suotava, että tämä kaupungin istutuksille arvokas aine saataisiin vähitellen käyttää istutusten hyväksi, on Puutarhalautakunta, edellyttäen ettei Rahatoimikamari katso multaläjän poistamista olevan yhäkin joudutettava, kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt 3,000 markkaa käytettäväksi osan sanottua multavarastoa siirtämiseksi Eläintarhaan erinäisten sikäläisten niittyalueiden ruohonkasvun parantamiseksi. Muut menot mullanvalmistelusta, joka, sittenkun varapuutarha on muutettu Eläintarhaan, on toimitettava tätä tarkoitusta varten valitulla paikalla varapuutarhan läheisyydessä, on Lautakunta arvioinut samaksi määräksi kuin kuluvana

vuonna eli 3,500 markaksi, joten koko tämä määrärahaerä on merkitty yhteensä 6,500 markaksi.

Kumipyörillä varustetun kuljetusvaunun ostoon, jota käytettäisiin kasvien kuljetukseen, sekä aikaisemmin ostetun samallaisen vaunun korjaukseen on Puutarhalautakunta merkinnyt määrärahasiksi yhteensä 1,650 markkaa.

Yhteensä korjaukseen ja kunnossapitoon Smk 107,150:—

Mitä uutistöihin tulee, on suurin osa määrärahoja merkitty aikaisemmin päätettyjen ja aloitettujen tasoitustöiden jatkamista varten. Niinpä on Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkamista varten merkitty 15,000 markkaa eli sama määrä kuin kuluvana vuonna. Edellyttäen ettei mainittavia vaikeuksia täyteaineen hankinnasta, veden poistamisesta y. m. synny, saanee olettaa tämän urheilukentän, joka on käsittävä kaikkiaan noin 20,000 m²:n alan, valmistuvan ensintulevain kahden vuoden kuluessa.

Paitsi vastamainittua urheilukenttää käsittää Eläintarhan järjestämistä tarkoittava suunnitelma toisenkin urheilukentän, joka sijaitsee puiston lounaisosassa n. s. Eläintarhanportin vierellä. Tämänkin urheilukentän tasoittamiseen, joka valmiina on käsittävä noin 18,000 m²:n alan, olisi Lautakunnan mielestä vähitellen ryhdyttävä.

Lautakunta on aluksi ehdottanut 5,000 markan määrärahan puheena olevan paikan kuivatus- ja raivaustöitä varten.

Lisäksi on ehdotukseen otettu Punanotkon tasoitustöiden jatkamiseksi 10,000 markkaa, Koulutorin samoin 2,785, Haapaniemen puistikon samoin 4,000 sekä Kapteenin- ja Tehtaankadun vierellä olevan avonaisen paikan samoin 3,580 markkaa.

Kaivopuiston länsiosan tasoitustöiden loppuun saattamiseksi on ehdotettu 6,000 markan sekä Tokantorin järjestelyn lopettamiseksi 7,800 markan määräraha.

Sittenkun kaupungin nykyinen varapuutarha on muutettu Eläintarhaan, käy välttämättömäksi ryhtyä toimiin n. s. Tehtaanpuiston järjestelemiseksi. Lautakunnan mielestä on paikasta tehtävä kansanpuisto, joka eritoten olisi oleva viereisten kaupunginosain lukuisalle väestölle suureksi hyödyksi ja huviksi. Myötäliitetty kaupungipuutarhurin, Lautakunnan ohjeitten mukaan valmistama suunnitelma Tehtaanpuiston järjestämiseksi, käsittää laajanlaisen leikkikentän, jota ympäröivät soveliaasti suunnitellut kulkuväylät ja nurmikot kasviryhmineen sekä yltäympäriinsä lehtokuja. Töiden aloittamiseksi puheena olevassa puistossa on ehdotettu 5,000 markan määräraha.

Vaikkei Kaupunginvaltuusto vielä ole periaatteellisesti vahvistanut kauan valmiina ollutta suunnitelmaa Eläintarhan järjestelemiseksi, on Lautakunnan mielestä nyt sovelias aika ryhtyä valmisteleviin toimiin puiston kuntoonpanemiseksi. Lautakunta saa sentähden ehdottaa, että Eläintarha, jonka hoito tähän saakka on ollut kaupungin metsänvartijan ja Rakennuskonttorin asiana, vastedes jätettäisiin puutarhahallinnon välittömän valvonnan alaiseksi, joten puisto tulisi paremmin hoidetuksi ja silmälläpidetyksi kuin mitä tähän asti on ollut laita. Tätä edellyttäen

on Puutarhalautakunta kulunkiarvioehdotukseensa ottanut Eläintarhan raivaustöitä varten 3,000 markan määrärahan.

Kysymystä Alppilan pohjoispuolelle olevien lammikkojen kuntoonpanemisesta ei Lautakunnan mielestä käy enää toistaiseksi lykkääminen. Vedentulo lammikkoihin, joka jo aikaisemmin, eritoten kuivina kesinä, on ollut sangen vähäinen, on nimittäin rautatiepenkereen vierelle parastaikaa tekeillä olevan viemärijohdon valmistuttua miltei kokonaan lakkaava, joten lammikoista tulisi löyhkääviä liejulätäköitä. Tämän epäkohdan korjaamiseksi sopisi lammikot joko kokonaan täyttää tai myöskin niihin johtaa raitista vesijohtovettä. Ensinmainitun vaihtoehdon mukaan olisivat kustannukset likimain seuraavat:

Sementtirummun laittaminen, 475 m	Smk 11,875: —
Salaojitus 1,400 m à Smk 3: —	„ 4,200: —
Hiekka ja muu täyte 15,000 m ³ à Smk 2: —	„ 30,000: —
	Yhteensä Smk 46,075: —

Jälkimmäisen vaihtoehdon mukaan olisivat kustannukset:

7,600 m ³ :n täytteen kaivaminen à Smk 3: —	Smk 22,800: —
Vesijohtoputkien laskeminen	„ 7,000: —
	Yhteensä Smk 29,800: —

Kun kuitenkin lammikkojen kuntoonpano jälkimmäisen vaihtoehdon mukaan vaatisi melkoisia vuosikustannuksia, on Puutarhalautakunta v. t. kaupunginpuutarhurin ehdotuksen mukaan katsonut olevan puoltaminen lammikkojen täyttämistä sekä tämän työn alottamista varten merkinnyt 6,600 markan määrärahan.

Tien tekemiseksi Alppilan viereltä rautatiennylienenopaikasta Savilan alueelle on ehdotettu 9,400 markan määräraha. Tien tarkoituksena olisi etusijassa liikenteen välittäminen kaupungin uuden varapuutarhan ja Savilan puutaimiston välillä.

Kaupungin puutaimiston muuttaminen Kampilta Savilan alueelle oli alkuaan aijottu toimitettavaksi vuonna 1909, mutta Puutarhahallinnon on Töölön alueen nopeasti edistyvän järjestämisen johdosta ollut pakko toimittaa sanottu muutto jo kuluvana vuonna. Kun siten osa 1908 vuoden menosääntöön Savilan puutaimiston perustamista varten varattua 10,920 markan määrärahaa on mennyt sanotusta muutosta aiheutuviin, ennakolta arvaamattomiin kustannuksiin, on kaupunginpuutarhuri ehdottanut 2,700 markan lisämäärärahaa myönnettäväksi Savilan puutaimiston kuntoonpanotöiden suorittamiseksi. Tämän johdosta onkin Lautakunta kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt mainitun erän.

Kelkkaratain järjestämiseen olisi edelleen suoritettava 1,600 mk.

Yhteensä uutistöihin Smk 82,465: —.

Kustannukset kaupungin varapuutarhan (kaupunginpuutarhan) laittamisesta Eläintarhan alueelle.

Sittenkun Suomen Puutarhayhdistys oli kaupungille luovuttanut hallintaoikeuden mainitun yhdistyksen hallussa olleisiin, Eläintarhassa rautatielinjan länsipuolella sijaitseviin alueisiin ynnä omistusoikeuden yhdistyksen sikäläiseen omaisuuteen, on Puutarhalautakunta tehdessään kulunkiarvioehdotusta vuodeksi 1908 Rahatoimikamariin jättänyt täydellisen ehdotuksen niiksi korjauksiksi muiksi toimenpiteiksi, jotka tämän johdosta olisivat tarpeen. Ne työt, mitkä Puutarhalautakunta ehdotti suoritettavaksi kuluvana vuonna, vastasivat Lautakunnan kustannusarvion mukaan kaikkiaan Smk:n 130,561:50 menoa. Tämän ehdotuksen Rahatoimikamari pääasiassa hyväksyi, niin että ainoastaan kaksi erää, nimittäin määräraha n. s. lintuhuoneen rakentamiseen sekä valmistaviin töihin pengermän rakentamiseksi talvipuutarhan eteen poistettiin kulunkiarviosta aikomuksella ottaa ne siihen jonakin seuraavana vuonna. Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotukseen otettiin siten yhteensä 107,890 markan määrä varapuutarhan laittamiseksi sekä 5,000 markan määrä muuttokustannuksiin. Kulunkiarviota käsitellessään Maistraatti kuitenkin piti puheena olevien menojen vähentämistä säästäväisyyssyistä tarpeellisena sekä katsoi varapuutarhan valmistustöiden olevan sopivat jakaa kahdelle vuodelle. Tämän mukaisesti Maistraatti vähensi nämä menoerat 70,300 markkaan sekä poisti kasviraakennusryhmän sekä siihen tehtävän vesijohdon rakennuskustannukset samoin kuin määrärahat varapuutarhan aitaamista ja muuttokustannuksia varten. Nämä muutokset Kaupunginvaltuusto sittemmin hyväksyikin.

Vuonna 1909 varapuutarhassa tehtävät työt olisivat niinmuodoin etusijassa kasvihuoneryhmän rakentaminen sekä varapuutarhan aitaaminen.

Kuluvana vuonna on osa vastaisen kasvihuoneryhmän aiheuttamia tasoitus- ja pengerrystöitä suoritettu ja olisi louhimistöitä ensintulevana vuonna jatkettava nykyistä taimistorakennusta varten aijoitun alueen pohjoisosassa. Kaupunginpuutarhurin ehdotuksen mukaan olisi kiviaita rakennettava kasvihuoneenpenkereen rajaksi etelässä ja lännessä, jonka ohella osa louhittuja kiviä käytettäisiin kiviaidan rakentamiseen varapuutarhan pohjois- ja luoteisrajalle. Sellainen luja aita olisi häiritsemättä näköalaa puistosta, sanottavassa määrässä tarjoava suojaa ja auringon lämpöä viereisille istutuslavasarjoille. Puheena olevat kustannukset jakautuvat arvion mukaan seuraavasti:

Louhittava 3,600 m ³ à Smk 6: —	Smk 21,000: —
Rajamuuria 380 m à Smk 15: —	„ 5,700: —
Pengermuuria 200 m à Smk 7: —	„ 1,400: —
	<hr/>
	eli yhteensä Smk 28,100: —

Hyväksyen kaupunginpuutarhurin edellä kerrotun ehdotuksen on Puutarhalautakunta kulunkiarvioehdotukseensa ottanut sanotun rahamäärän puheena olevien töiden teettämistä varten.

Puutarhalautakunnan viime vuonna antamassa mietinnössä varapuutarhan laitteista oli kasvihuoneryhmän kustannukset arvioitu 25,000 markaksi. Kaupunginpuutarhurin tekemän alkuperäisen kustannusarvion mukaan nousisivat menot rakennuksesta ynnä lämpöjohdon paikalleen panosta 34,690 markkaan, mutta oli arveltu että voitaisiin käyttää tarveaineita Tehtaanpuiston nykyisistä kasvihuoneesta 9,600 markan arvosta taimistorakennusten teettämiseen sekä että osa entisen Puutarhayhdistyksen alueella olevien kasvihuoneiden lämpöjohtoputkia niinkään voitaisiin käyttää hyväksi. Tarkemmin tutkittua on kuitenkin havaittu, ettei kaupungin vanhoista kasvihuoneista ole saatavissa käyttökuntoisia tarveaineita. syystä että ne rakennuksen osat, enimmäkseen vanhoja puurakenteita, jotka olisivat voineet tulla kysymykseen, ovat sangen mädänneet. Eläintarhan kasvihuoneiden lämpöjohtoputket taas ovat suurimmaksi osaksi joko halenneita taikka ruostuneita, joten ei niitäkään voi käyttää. Tähän nähden ja kun lämpöjohdon kustannukset alkuperäisessä kustannusarviossa oli laskettu ainoastaan 1,000 markaksi, jota arviota saavutetun kokemuksen perusteella nyttemmin täytyy pitää liian alhaisena, on Lautakunta samoin kuin kaupunginpuutarhuri ollut sitä mieltä, että kasvihuoneryhmän menoja ei käy menoarvioon merkitseminen 38,000 markkaa vähemmiksi.

Kustannukset vesijohdon laittamisesta taimistorakennukseen on Puutarhalautakunnan aikaisemman kustannusarvion perusteella laskettu 5,000 markaksi.

Samalla kun Puutarhalautakunta on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt vastamainitut määräerät, on Lautakunta tahtonut huomauttaa välttämättömäksi, että kasvihuoneiden rakennustöitä siinä määrin joudutetaan, että kaupungin kasvivarastot voidaan muuttaa Eläintarhaan ensi kesänä.

Kun ne Kaisaniemen puistossa ja vanhassa varapuutarhassa olevat rakennukset, joissa kaupungin vesilintuja on säilytetty talven yli, ovat erittäin puutteelliset, on Puutarhalautakunta uudelleen ottanut puheeksi aikaisemmin tehdyn ehdotuksen lintuhuoneen rakentamisesta uuden varapuutarhan alueelle ja tähän tarkoitukseen ehdottanut arviolta 10,000 markkaa.

Tarpeellisen tilan hankkimiseksi suurelle määrälle kukkaruukkuja, taimilavatarpeita ja muita tarveaineita sekä kaikenlaatuisten ajokalujen säilyttämiseksi on osottautunut tarpeelliseksi varapuutarhan alueelle ennestään olevain lisäksi vieläkin rakentaa ulkokuone, ja koituisi tästä 4,500 markan meno.

Ensi vuonna suoritettavien töiden joukossa on kaupunginpuutarhuri myös ehdottanut rakennettavaksi edellä mainitun pengermän talvipuutarhan edustalle ynnä teiden tasoituksen ja kivikkoisen maan raivaamisen varapuutarhan alueella sekä näitä töitä varten ehdottanut kaikkiaan 30,000 markan määrärahan. Kun Puutarhalautakunta puolestaan on sitä mieltä, että nämä työt haitatta käy jakaminen

usealle vuodelle, on Lautakunta niiden alottamista varten ehdottanut ainoastaan 10,000 markan määrärahan.

Nykyisen saunan sisustamiseksi lämmittäjän asunnoksi on merkitty 850 markan määräraha ja aitauksen teettämiseksi alueen itä-, etelä- ja länsipuolelle 7,900 markan määräraha.

Vihdoin on kustannusten suorittamiseksi varapuutarhan muuttamisesta Eläintarhaan, joka muutto on aijottu suoritettavaksi ensi kesän kuluessa, merkitty 4,000 markan määräraha.

Yhteensä varapuutarhan perustamiskustannuksia Smk 108,950: —

Kaupunginpuutarhurin ja Puutarhalautakunnan kulunkiarvioehdotus vuodeksi 1909, suunnitelma varapuutarhan järjestämiseksi, pohjapiirros, joka osottaa Eläintarhan puistoalueelle ehdotetut uutislaitteet, sekä ehdotus Tehtaanpuiston järjestämiseksi myötäliitetään.

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. F. v. Willebrand.

John Ugglä.

Puutarhalautakunnan tulo- ja menoarvioehdotus vuodeksi 1909.

III. Kunnallishallinto.

Puutarhalautakunta.

1 Sihteeri	Smk	— —	600: —
1 Kaupunginpuutarhuri, paitsi vapaata asuntoa, palkkaa	„	3,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	„	600: —	
mieskohtaista palkanlisää ynnä polttopuut, vapaat raitiotiematkat ja muita luontoisetuja	„	2,400: —	6,000: —
Tarverahoja, arviolta	„	— —	300: —
	Yhteensä	Smk	— — 6,900: —

XIII. Yleiset työt.

Rakennukset ja talot.

Utisrakennukset.

Lisämääräraha kaupunginpuutarhurin uutta asuinrakennusta varten	Smk	35,000: —
---	-----	-----------

Istutukset.

a) *Korjaukset ja kunnossapito.*

Istutusten ja puutaimistojen kunnossapito	Smk	90,000: —
Talvipuutarhan kunnossapito	„	6,000: —
Aitausten kunnossapito	„	3,000: —
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	„	6,500: —
Kasvien y. m. kuljetusvaunun ostoon	„	1,650: —
	Yhteensä	Smk 107,150: —

b) *Utistytöt.*

Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkaminen	Smk	15,000: —
Eläintarhan portille perustettavan urheilukentän valmistelutyöt	„	5,000: —
Punanotkon tasoitustöiden jatkaminen	„	10,000: —
Koulutorin s:n s:n	„	2,785: —
	Siirto	Smk 32,785: —

	Siirto	Smk	
			32,785: —
Haapaniemen puistikon tasoitustöiden jatkaminen	„		4,000: —
Kapteenin- ja Tehtaankadun kulmauksessa olevan avonaisen paik- kan tasoitus	„		3,580: —
Kaivopuiston samoin	„		6,000: —
Tokantorin samoin	„		7,800: —
Tehtaanpuiston tasoitustöiden alottaminen	„		5,000: —
Eläintarhan raivaamistyöt	„		3,000: —
Eläintarhan lampien täyttämistyön alottaminen	„		6,600: —
Alppilan luonna olevan yliajopaikan ja Savilan alueen välisen tien teko	„		9,400: —
Savilan taimitarhan kuntoonpanon jatkaminen	„		2,700: —
Kelkkaratojen kuntoonpano	„		1,600: —
	Yhteensä	Smk	82,465: —

c) *Kustannuksia kaupungin varapuutarhan perustamisesta Eläintarhaan.*

Tasoitus- ja pengerrystöitä sekä kiviaidan rakentaminen vara- puutarhan pohjois- ja koillisrajalle	Smk	28,700: —
Uuden kasvihuoneryhmän rakentaminen	„	38,000: —
Vesijohto samaan	„	5,000: —
Rakennus vesilintuja varten	„	10,000: —
Ulkohuoneitten rakentaminen	„	4,500: —
Alustavia töitä pengermän rakentamiseksi talvipuutarhan edus- talle sekä teiden tasoittaminen ja raivaaminen kiviperäi- selle maalle vurapuutarhassa.	„	10,000: —
Lämmittäjän asunnon sisustus	„	850: —
Aitauksen rakentaminen varapuutarhan itä- ja länsirajalle	„	7,900: —
Kustannukset varapuutarhan muuttamisesta	„	4,000: —
	Yhteensä	Smk 108,950: —

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. F. v. Willebrand.

John Ugglä.

*Helsingin kaupungin Puutarhalautakunnalle.***Kulunkiarvioehdotus Helsingin kaupungin istutuksia varten vuodeksi 1909.**

Ne uutistyyöt, mitkä tässä kulunkiarvioehdotuksessa ehdotetaan suoritettaviksi, ovat suurimmaksi osaksi ainoastaan jo edellisinä vuosina aloitettujen töiden jatkamista.

Kaupunginpuutarha.

Eläintarhassa sijaitsevaan kaupunginpuutarhaan aijotun kasvihuoneryhmän valmistustyöt ovat toistaiseksi käsittäneet tasoitus- ja pengerrystöitä. Ensi vuonna olisi jatkettava louhimistyötä kasvihuoneryhmän alueen pohjoisosassa, tehtävä kiviseinä kasvihuoneen pengermän länsi- ja itärajalle sekä rakennettava kasvihuoneet.

Louhituista kivistä voitaisiin osa edullisesti käyttää kiviaitauksen tekemiseen kaupunginpuutarhan pohjois- ja luoteisrajalle ja loput käytettäisiin Eläintarhan urheilukenttään. Louhimistyöhön ynnä pengermän ja rajan aitauksiin tarvitaan . . .	Smk	28,700: —
sekä kasvihuoneiden rakentamiseen	”	38,000: —
Kasvihuoneiden vesijohdosta on kustannuksia	”	5,000: —
Myötäliitetyssä kaupunginpuutarhan asemakaavassa on paikka ehdotettu linturakennukselle, jossa on huone joutsenia ja ankoja varten sekä isonlaisen vesialtaan sisältävä huone. Linturakennuksesta on kustannuksia	”	10,000: —
Vastamainitussa pohjapiirroksessa on niinkään ehdotettu paikka ulkokuonarakennuksille, niinkuin ruukku-, vaunu-, halko- ja istutusvajalle luoteisen rajamuurin vierelle. Niistä on kustannuksia	”	4,500: —
Teiden tasoittamiseen ja kivisen maan raivaamiseen kaupunginpuutarhan alueella ehdotetaan	”	10,000: —
Penkereen järjestämiseksi talvipuutarhan edustalle tarvitaan aikaisemman kulunkiarvion mukaan	”	20,000: —
Kaupunginpuutarhan saunan muuttaminen lämmittäjän asunnoksi vaatii	”	850: —
Kumipyöräisen kasvinkuljetusvaunun ostoon pyydetään	”	1,200: —
	<u>Siirto Smk</u>	<u>118,250: —</u>

	Siirto	Smk.	
		118,250:—	
sekä kumipyöräin hankimiseen aikaisemmin ostettuun kuljetus- vaunuun	”	450:—	
Kustannuksia aitauksen tekemisestä kaupunginpuutarhan itä-, etelä- ja länsirajalle on	”	7,900:—	

Eläintarhan puisto.

Suotava olisi, että Eläintarhan puisto vastedes asetettaisiin kau-
pungin puutarhahallinnon alaiseksi, joten puisto tulisi pa-
remmin silmälläpidetyksi ja hoidetuksi kuin mitä nykyään
on laita. Jos Eläintarhan puisto ensi vuonna asetetaan
puutarhahallinnon hoitoon, olisi raivaustöitä varten myön-
nettävä ” 3,000:—

Alppilan pohjoispuolella rautatielinjan vierellä olevat lammikot
käyvät erittäinkin kuivina kesinä, jolloin vedentulo niihin
on verraten vähäinen, epämiellyttäväksi, jonka tähden tässä,
Puutarhalautakunnan päätettyä ne täyttää, ehdotetaan että
täyttämistyön alottamiseksi ensintulevaksi vuodeksi myön-
netään ” 6,600:—

Myötäliitettyyn Eläintarhan suunnitelman jäljennökseen on mer-
kitty tie, joka Alppilan luona olevasta rautatien ylimeno-
kohdasta vie kaupunginpuutarhan pohjoispuolitse Savilaan.
Tie on merkitty tähän likinnä sen johdosta, että se on vält-
tämätön kulkuväylä kaupunginpuutarhan ja Savilan puu-
taimiston välillä. Kustannuksia siitä on ” 9,400:—

Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkamiseen ehdotetaan
Erinäiset alustavat työt Eläintarhanportin läheisyyteen aijutun
urheilukentän tasoittamiseksi vaativat ” 5,000:—

Savilan puutaimisto.

Savilan puutaimiston maanmuokkausta ja salaojitusta sekä alueen
aitaamista varten myönnettiin tänä vuonna 5,920 markkaa,
josta määrästä kuitenkin suuri osa eli 2,700 markkaa meni
puutaimiston muuttamiseen Kampilta Savilaan. Tämä muutos
1908 vuoden työohjelmaan oli välttämätön sen johdosta, että
uusia katuja tehtiin Kampin taimiston poikki. Mainittu 2,700
markan rahamäärä merkitään tähän kulunkiarvioehdotukseen
Savilan puutaimistossa suoritettavien töiden lopettamista
varten ” 2,700:—

	Siirto	Smk.	168,300:—
--	--------	------	-----------

Siirto Smk. 168,300: —

Tehtaanpuisto.

Tehtaanpuiston varapuutarhan siirtämiseksi Eläintarhaan pyydetään	”	4,000: —
Soveliasta olisi että, sittenkun kaupungin varapuutarha on muutettu Tehtaanpuistosta, sinne laitettaisiin kansanpuisto, joka sen kautta että se on hyvin suojattu kovilta tuuilta, olisi kesäisin oleva tervetullut oleskelupaikka ympäristön asukkaille. Myötäliitetyn ehdotuksen mukaan ympäröisi puistoa lehtikuja ja sen keskikohtaan laitettaisiin leikkikenttä . .	”	5,000: —
Kaivopuiston länsiosan tasoitustöiden jatkamista varten pyydetään	”	6,000: —
Lisäksi ehdotetaan Punanotkossa tehtävien töiden jatkamiseen myönnettäväksi	”	10,000: —
ja Haapaniemen leikkikentän tasoittamiseen	”	4,000: —
sekä Kapteenin- ja Tehtaankadun viereisellä avonaisella paikalla suoritettavien töiden lopettamiseen	”	3,580: —
ynnä Koulutorilla suoritettaviin töihin	”	2,785: —
Kun Tokantorin järjestämistyöt ovat jo jatkuneet monta vuotta, ehdotetaan että näiden töiden lopettamiseen ensi vuonna myönnettäisiin	”	7,800: —
Kun Kampilla oleva kaupungin katurikkavarasto on osottautunut olevan esteenä Kampille tehtyjen uusien katujen viereisten tonttien rakentamiselle ja mainittu rikkavarasto likeisimmässä tulevaisuudessa on ehdottomasti poistettava, ehdottaa allekirjoittanut, että ensi vuodeksi, osan rikkavarastoa kuljettamiseksi Eläintarhaan siellä käytettäväksi niittyjen parantamiseen myönnettäisiin	”	3,000: —
Kelkkaratain rakentamiseen tarvitaan	”	1,600: —

Korjaus ja kunnossapito.

Sen 7,500 markan määrän yli, mikä kuluvana vuonna myönnettiin kaupungin istutusten kunnossapitoon, tulee aivan todennäköisesti mentäväksi. Tätä kulunkiarvioehdotusta laatiessaan ei allekirjoittanut sentähden ole empinyt korottaa ensi vuoden kunnossapitomäärärahaa 90,000 markkaan eikä

Siirto Smk. 216,065: —

	Siirto	Smk	216,065: —
katso vähemmällä määrällä mahdolliseksi hoitaa istutuksia yhtä hyvin kuin tähän asti		„	90,000: —
Niiden syiden valaisemiseksi, jotka aiheuttavat tämänvuotisen kunnossapitomäärärahan riittämättömyyden, mainittakoon seuraavaa:			
Viime kesänä vallinnut poutasää on pakottanut voimaeräisesti kastelemaan nurmikoita ja kukkaisryhmiä. Kasteluun on yli sen, mitä samaan tarkoitukseen viime vuonna käytettiin, mennyt kokonaista 8,000 markkaa työpalkkoja sekä 1,590 markkaa letkuihin tarpeineen.			
Edellisinä vuosina on ollut tavallista, että kaikki kaupungin istutuksia varten ostetut työkalut merkittiin Rakennuskonttorin kanssa yhteiseen taulukkoon. Tänä vuonna on tässä tapahtunut se muutos, että kaupungin istutusten itsensä on täytynyt suorittaa menot työkaluista, joihin tänä vuonna käytettiin 950 markkaa.			
Syystä että viime vuonna vallitsi tavattoman kylmä sää ja ainoastaan vähän satoi lunta, kuoli suuri joukko puita ja pensaita, joiden poistamisesta oli kustannuksia 700 markkaa.			
Lisäys kaupungin istutusten kunnossapidosta aiheutuvien menoihin on niinkään se 3,000 markan palkka, joka maksetaan vasta asetetulle puutarhaesimiehelle.			
Seikka, joka niinkään on huomattava ja joka etusijassa on saanut aikaan että kaupungin istutusten kunnossapitoon myönnetty määräraha on ollut riittämätön, on se, että 1908 vuoden kulunkiarvioehdotuksessa istutusten kunnossapitokustannukset arvioitiin 85,000 markaksi, mutta tarkoitukseen myönnettiin ainoastaan 75,000 markkaa.			
Ensi vuonna tulee lisäksi kolme uutta paikkaa, nimittäin Tokantori, Koulutori ja Kapteenin- ja Tehtaankadun kulmauksessa oleva puistikko, joiden kunnossapito vaatinee kaikkiaan noin 1,700 markkaa.			
Talvipuutarhan kunnossapitoon ehdotetaan		„	6,000: —
sekä aitausten kunnossapitoon		„	3,000: —
Lannan ja mullan valmistukseen tarvitaan sama määrä kuin edellisenä vuonna eli		„	3,500: —
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>318,565: —</u>

Helsingissä syyskuun 12 päivänä 1908.

S. Olsson.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
JOHTOKUNTA

Helsingissä,

Helsingin Rahatoimikamarille.

Syyskuun 29 p. 1908.

Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen Johtokunnalla on täten kunnia Rahatoimikamarille lähettää ehdotus 1909 vuoden tulo- ja menoarvioksi:

- 1) Helsingin kaupungin kaasutehdasta ja
- 2) Katu- ja laiturivalaistusta varten.

Kulunkiarvioehdotukseen nähden Johtokunta pyytää lausua seuraavaa:

Lisääntynyt kaasunkulutus on aiheuttanut korottamaan erää niinhyvin kulunkiarvion meno- kuin tulopuolella. Näiden joukossa on kulunkiarviossa uusi erä, Vuokra konttorihuoneustosta, verstashuoneustosta y. m. Nykyinen kaasutehtaan talossa I. Heikinkadun varrella sijaitseva konttorihuoneusto on nimittäin käynyt liian pieneksi tarpeisiin, jonka tähden kaasutehtaan konttoria varten täytyy vuokrata uusi huoneusto vuodeksi 1909. Konttori ehdotetaan sijoitettavaksi sähkötehtaan uutisrakennukseen (Pikku Roopertin- ja Kasarminkadun kulmaukseen), mistä myös on saatavissa tarpeelliset huoneustot verstashuonetta, näyttely- ja myymälähuoneita sekä varastoa varten. Kaasutehtaan tarvitsemain huoneustojen vuokra on arvioitu 23,000 markaksi vuodessa sekä merkitty kulunkiarvioon puolelta vuodelta, toisin sanoen 11,500 markaksi.

Kehäjohto tulee vuonna 1909 rakennettavaksi Aleksanterinkadulta Pitkän sillan yli Suvilahdessa sijaitsevalle kaasutehtaalalle sekä osa uuden kaasutehtaan ja kaupungin ainespihalla olevan jaoituskellon välistä painejohtoa.

Uuden kaasutehtaan rakentamista varten on 1909 vuoden menoarvioon merkitty 2,900,000: — markkaa.

Katu- ja laiturivalaistuksen kulunkiarvio on laadittu samoilla perusteella kuin edellisenä vuonna, ollen kuitenkin parantuneiden paineolojen johdosta lisääntynyt laiturivalaistuksen kaasunkulutus siinä otettu varteen.

Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen Johtokunta:

Hj. Schildt.

Gustaf Mattsson.

Edvin Willgren.

Ed. Cedercreutz.

Säästölaskelma lokak. 1 p:nä 1908.

Säästö vuodelta 1907 oli	Smk	1,098,000:—	
josta vuonna 1908 on käytetty	”	<u>600,000:—</u>	498,000:—
Tulotilien ylijäämä:			
I. Korot	”	120,000:—	
III. Kaupungin kiinteä omaisuus	”	28,000:—	
V. Tuloa tuottavat oikeudet	”	20,000:—	
IX. Valaistuslaitos	”	51,000:—	
Ylimääräisiä tuloja, ulkopuolella tuloja menoarvion	”	<u>140,000:—</u>	<u>359,000:—</u>
		Smk	857,000:—
Vajausta arvioiduissa tuloissa:			
II. Tonttien lunastukset	”	425,000:—	
Yli määrärahojen käytetty:			
XIII. Yleisiin töihin	”	50,000:—	
XV. Kaupunginvaltuusmiestenkäyttövar.	”	<u>100,000:—</u>	<u>575,000:—</u>
Arvioitu säästö vuodelle 1909	Smk	— —	282,000:—

josta ei kuitenkaan mitään ole käytettävissä.

Helsingin Rahatoimikonttorissa Lokakuussa 1908.

Iwar Timgren.

Heisingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1908.

*Ehdotus Vesijohtokonttorin uudeksi vuosi-
rahansäännöksi sekä Vesijohtokonttoriin asetetun
kemistin johtosäännöksi.*

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Lokak. 29 p:nä 1908.

N:o 397.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä kuluva lokakuun 7 päivästä (Liite 1) on Vesijohtokonttori ehdottanut että, sen johdosta että Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päättämä Vanhankaupungin pikasuodatuslaitos aivan todennäköisesti pannaan ensintulevan vuoden alussa käyntiin, ensi vuoden alusta asetettaisiin kemisti Konttoriin. Tämän virkailijan tarpeellisuutta, jonka asettamisen Kaupunginvaltuusto jo käsitellessään uuden suodatuslaitoksen ehdotusta on periaattellisesti hyväksynyt, ei Rahatoimikamari ole arvellut tarvitsevansa lähemmin perustella. Edellyttäen että sanottu toimi tulee perustettavaksi, on Kamari etusijassa ottanut käsiteltäväksi kysymyksen puheena olevan virkamiehen johtosäännöstä sekä virkaa varten vaadittavista kelpoisuusehdoista. Näiden kysymysten arvostelemisen pohjana on ollut Vesijohtokonttorin laatima johtosääntöehdotus sekä Konttorin lausunto puheena olevan viran kelpoisuusehdoista. Vaikkakin Kamari on pääasiassa voinut hyväksyä tehdyt ehdotukset, on Kamarin mielestä kuitenkin ollut tarpeellista, ennenkuin asia on otettu lopullisesti käsiteltäväksi, kehottaa Terveystoimikuntaa antamaan lausunnon asiasta. Kirjelmässä kuluva lokakuun 22 päivästä on Terveystoimikunta tehnyt pienempiä muutosehdotuksia johtosääntöön, ja on kaikki lausutut toivomukset otettu huomioon myötäliitetyssä ehdotuksessa Vesijohtokonttoriin asetetun kemistin johtosäännöksi. Niihin kelpoisuusehtoihin nähden, jotka olisi kemistinviran haltijalle pantava, huomauttaa Lautakunta, että muutkin henkilöt kuin filosofian kandidaatit, joilla on korkein arvolause kemiassa tai päästötodistus Suomen Teknillisen korkeakoulun kemialliselta osastolta, olisi katsottava päteviksi toimeen, jos voivat näyttää omaavansa vastaavat tiedot.

Kemistin johtosääntöehdotukseen otetun määräyksen oikeudesta kuukauden virkalomaan velvollisuudella kuitenkin itse palkata sijainen, on Rahatoimikamari poistanut, osaksi syystä että on Kamarista näyttänyt epäasianmukaiselta että kemisti

tulisi johtosäännön mukaan toiseen asemaan kuin muut Vesijohtokonttorin ja kaupungin virkamiehet, osaksi taas syystä että sellainen määräys todellisuudessa on tarpeeton, koska Kaupunginvaltuusto säännön mukaan on myöntänyt kuukauden kesäloman velvoittamalla hakijan itse palkkaamaan sijaisen.

Vesijohtokonttorin ja Terveystoimikunnan lausuntoon liittyen saa Raha-toimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että Vesijohtokonttoriin ensintulevan vuoden alusta perustetaan kemistinvirka;

hyväksyä myötäliitetyn ehdotuksen kemistin johtosäännöksi; sekä

että kelpoisuusehdoksi virkaa varten vaaditaan paitsi kandidaattitutkintoa korkeimmalla arvosanalla kemiassa tai Suomen Teknillisen korkeakoulun kemiallisella osastolla suoritettu kurssi tai myös asianmukaisesti näytetyt vastaavat tiedot, todistettu tieto kemialliseen ja bakteriologiseen vedentutkimukseen kuuluvain asiain tuntemisesta.

Kemistin palkkaehdoista on Rahatoimikamari seuraavassa lausuva mielipiteensä käsitellessään kysymystä Vesijohtokonttorin uudesta vuosirahansäännöstä.

Uuden puhtaanapitojärjestelmän käytäntöön ottaminen vaatii myös asettamaan kaksi koneenkäyttäjää ja kaksi koneenkäyttäjän apulaista. Niinkuin Vesijohtokonttorin kirjelmästä tarkemmin käy selville ja siinä mainituista syistä on vesijohtoinsinööri katsonut asiakseen ehdottaa uuden vuosirahansäännön vastamainitulle Konttorille. Tässä on huomioon otettava, että nykyään voimassa oleva vuosirahansääntö päättyy 28,000 markkaan, ehdotettu vuosirahansääntö taas 63,400 markkaan. Tuo suuri erotus, 35,400 mk., on kuitenkin enemmän näennäinen kuin todellinen, sillä useat vuosirahansääntöön otetut määrärahat on todellisuudessa tähän astikin suoritettu ja merkitty erityisten töiden tiliin, mikä ei suinkaan ole asianmukainen menettelytapa, koska siten on melkoinen määrä vakinaisia palkkoja maksettu lainavaroista. Vesijohtoliikkeen edulliseen taloudelliseen tulokseen katsoen lienee tähän asti sovellettu järjestelmä mahdollisimman pian hylättävä ja uusi, todellisia oloja vastaava vuosirahansääntö vahvistettava. Yksityisiin eriin nähden Rahatoimikamari on voinut yhtyä Vesijohtokonttorin ehdotukseen ja saa siinä kohden viitata Konttorin esittämiin perusteluihin. Ehdotetun kemistinviran palkkaehdot, 6,000 mk. vuodessa ynnä vapaa asunto Vanhassakaupungissa, ovat tosin Kamarista näyttäneet korkeanlaisilta, syystä että sanotun virkailijan työaika tuskin tulee käytettäväksi siinä määrin, ettei hänelle jäisi tilaisuutta omiin töihin. Mutta huomioon ottaen, että on tarpeellista toimeen

saada erikoistuntija tällä alalla, mikä tuskin kävisi mahdolliseksi, jos palkka määrättäisiin ylen niukaksi ja kun kemistillä johtosääntönsä mukaan ei saa olla muuta tointa, ovat useimmat Kamarin jäsenet kannattaneet Vesijohtokonttorin esitystä asiassa.

Sitä vastoin on Kamari katsonut olevan ehdotettava korotettavaksi muuatta erää, jota Vesijohtokonttori helposti käsitettävistä syistä ei ole kosketellut palkanjärjestelykysymyksen yhteydessä, nimittäin vesijohtoinsinöörin palkkaa. Tähän nähden lienee etusijassa mainittava, että Rahatoimikamari viime vuonna teki Valtuustolle erityisen ehdotuksen sanotun virkailijan palkan korottamisesta 1,000 markalla eli 8,000:sta 9,000 markkaan. Tämän ehdotuksen Valtuusto hyväksyi, vaikka asiasta keskusteltaessa myös puollettiin palkan korottamista 10,000 markkaan. Näin ollen kenties näyttää aiheettomalta että Rahatoimikamari tänä vuonna jälleen ehdottaa palkan korottamista 9,000:sta 10,000 markkaan. Kun Rahatoimikamari kuitenkin on yksimielisesti arvellut näin olevan tehtävä, on se etusijassa tapahtunut huomioon ottamalla se tuntuva työnlisäys, mikä vesijohtoinsinöörille koituu niiden suurten laajennus- ja muutostöiden johdosta, jotka jo on alettu ja vastedes on suoritettava vesijohtoliikkeessä. Unohdettava ei myöskään ole, että useille muille kaupungin virkamiehille, joiden työtaakka tuskin kuitenkaan on verrattavissa vesijohtoinsinöörin työmäärään, on myönnetty samaan määrään nousevat palkkaedut, mitkä Rahatoimikamari nyt on ehdottanut viimeksi mainitulle virkailijalle.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä myötäliitetyn ehdotuksen Vesijohtokonttorin vuosirahansäännöksi olemaan voimassa ensintulevan vuoden alusta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOKONTTORI.

Helsinki,

7 p. lokak. 1908.

N:o 2,793.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarille.

Sittenkun nyttemmin varmasti on oletettavissa, että Vanhankaupungin pika-suodatuslaitos voidaan saada käyntiin ensintulevan vuoden maaliskuussa, olisi puhdistusta valvomaan asetettavan kemistin palkka otettava Konttorin menosääntöön vuodeksi 1909. Tällaisen uuden virkailijan hyödyllisyyttä ja tarpeellisuutta on Konttori jo huomauttanut suodatuslaitoksen ehdotusta tehdessään, jonka tähden Konttori pitää varmana, että määräraha tähän tarkoitukseen myönnetään. Konttori on sentähden kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorion v. t. johtajan, maisteri G. K. Bergmanin kanssa neuvoteltuaan laatinut myötäliitetyn ehdotuksen johtosäännöksi puheena olevaa virkaa varten. Tässä ehdotuksessa on m. m. määräys, että kemistin asettaa Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta sekä Terveydenhoitolautakunnan ja vesijohtoinsinöörin mielipidettä kuultuaan. Terveydenhoitolautakunnan lausunnon saamista pitää Konttori tarpeellisena siihen nähden, että vesijohto on sangen tärkeä terveydellisessä suhteessa. Samasta syystä olisi myös raportteja viikottain annettava Lautakunnalle, samoin kuin tähänhin asti jo on parina vuotena tehty. Kemistin muita tehtäviä ei tässä tarvinne perustella. Kelpoisuusehdoksi virkaan lienee pantava paitsi filosofian kandidaattitutkintoa korkeimmalla arvosanalla kemiassa taikka päästötodistus Suomen polyteknillisen opiston kemialliselta osastolta, todistettu perehtyminen kaikkeen mikä kemialliseen ja bakteriologiseen vedentutkimukseen kuuluu.

Katsoen näihin vaatimuksiin ja siihen suureen terveydelliseen etuun mikä hyvin puhdistetusta vedestä on, olisi Konttorin mielestä vuosipalkaksi määrättävä 6,000 markkaa paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita. Virka olisi täytettävä jo tammiin 1 päivästä, jotta saataisiin aikaa laboratorion kuntoonpanemiseen. Sitä paitsi voitaisiin, jos aika sallii, panna ehdoksi, että kemistin on erityisettä korvauksetta ulkomailta tutkittava tähän kuuluvia seikkoja.

Välttämättömänä seurauksena siitä, että uusi puhdistusjärjestelmä erityisine konehuoneineen otetaan käytäntöön, on kahden koneenkäyttäjän ja kahden koneen-

käyttäjänapulaisen asettaminen. Nykyään on vakituisesti asetettuna yksi ensimmäinen ja yksi toinen koneenkäyttäjä sekä yksi puhdistaja, joilla itsekullakin on palkkaa 1,800, 1,500 ja 1,000 markkaa paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan joulukuun 19 päivältä 1899. Nykyiset koneenkäyttäjät ovat olleet palveluksessa vuoden 1900 alusta lähtien, jonka tähden heille olisi myönnettävä korotusta miltei 9-vuotisesta palvelusajastaan, mutta kun pohjapalkat nyttemmin ovat liian alhaiset, jotta uusiin virkoihin voitaisiin saada täysin luotettavia ja kunnollisia koneenkäyttäjiä, on Konttorin mielestä tarpeellista korottaa palkkoja 200 markalla, niin että ensimmäinen koneenkäyttäjä saa 2,000 ja toinen 1,700 markkaa. Kun useinkin koneenkäyttäjän tulisi olla ensimmäisenä ja toisena koneenkäyttäjänä, olisi menosääntöön heidän palkkoikseen vielä merkittävä 2,000 ja 1,700 markkaa. Puhdistajan palkka 1,000 markkaa ei myöskään ole osottautunut riittäväksi, jotta toimeen saataisiin tarpeellista harjaantumusta omaava henkilö, ja täytyy hänenkin palkkaansa korottaa. Konttori ehdottaa tätäkin palkkaerää korotettavaksi 200 markalla. Samalla sopisi puhdistajan nimitys vaihtaa koneenkäyttäjän apulaisen nimeen, joten tämän nimisiä palvelusmiehiä olisi kaikkiaan oleva kolme. Ylimääräisellä palkkaussäännöllä, mutta vapaata asuntoa ja polttopuita nauttivana on nykyään sitä paitsi yksi koneenkäyttäjän apulainen. Jos hänenkin palkkansa paunaa Konttorin palkkaussääntöön on koneenkäyttäjän apulaisia niinmuodoin oleva 4 ja heillä yhteensä palkkaa 4,800 markkaa, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita.

Mutta ei ainoastaan Vanhankaupungin koneenkäyttäjien, vaan muidenkin vesijohdon palveluksessa olevain henkilöiden palkkaa olisi korotettava jotta se vastaisi ajan vaatimuksia. Niinpä on asistentti tähän asti saanut palkkaa ainoastaan 4,800 markkaa. Näin vähäiseksi määrätyn palkan täytyy edellyttää, että asistentti on nuorenlainen insinööri, joka ainoastaan muutaman vuoden on tässä toimessa ja sitten pääsee toiseen virkaan taikka myös oikeutetaan pitämään tämän ohella toista virkaa. Kumpikaan näistä edellytyksistä ei kuitenkaan ole suotava, vaan olisi vesijohdon laajentamiselle ja käytölle epäilemättä edullisinta, että sen palveluksessa pitemmän aikaa olisi sama henkilö, joka kokonaan voisi käyttää aikansa ainoastaan tähän toimeen. Konttori sentähden rohkenee toivoa, ettei 7,000 markan pohjapalkkaa asistentille pidettäisi liian korkeana.

Mitä taas tulee kirjanpitäjään, saa Konttori nyt, viran entisen pitäjän erotessa, etsimättömän aiheen kosketella hänenkin palkkaehtojaan. Kaupunginvaltuuston päätöksellä joulukuun 21 päivältä 1897 korotettiin pohjapalkka 3,000 markkaan, jota paitsi myönnettiin 10 %:n korotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Mainitusta ajankohdasta lähtien on työ paljon lisääntynyt ja olot ovat muuttuneet, jonka tähden kirjanpitäjälle täytyy asettaa paljon suuremmat kelpoisuusvaatimukset. Ennen viran julistamista avonaisena haettavaksi olisi sentähden tärkeätä, että palkkakysymys tulisi ratkaistuksi, ja on Konttori sitä mieltä, että pohjapalkaksi olisi määrättävä vähintään 4,800 markkaa, johon tulisi lisäksi 10 %:n korotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Tärkeä virkailija, jota ei vielä ole asetettuna vesijohdon palvelukseen, vaikka tämän laitoksen tarveaineiden, työkalujen ja vesimittarien arvo on lähes 500,000 markkaa ja vuotuiset ostot ovat viime vuosina nousseet 300,000 markan vaiheille, on varastonhoitaja. Rakennuskonttorin varastonhoitajan johtosäännössä on tosin määrättyä, että hänen myös pitää hoitaa Vesijohtolaitokseen kuuluvia tarveaineita ja työkaluja niin kauan kun niitä säilytetään kaupungin muiden varastojen yhteydessä, mutta tätä määräystä ei ole vesijohtotyöpajan toimeen tultua voitu käytännössä soveluttaa, vaan on työmestari 40 markan kuukausipalkkiosta myös toiminut varastonhoitajana. Työmestarin tehtäviin kuuluu työpajau tarveainevaraston likeisin hoito ja silmälläpito, mutta hänen tehtäviensä ulottaminen vieläkin pitemmälle tuskin saattaa olla suotava, vaan pitää työmestarin käyttäa koko aikansa ja huomionsa työpajan hoittoon, jota paitsi erityinen henkilö jo on tarpeen varastojen silmälläpitoa varten. Onkin osottautunut välttämättömän tarpeen vaatimaksi mahdollisimman pian asettaa sellainen varastonhoitaja, jonka Rahatoimikamari ottaisi toimeen Vesijohtoinsinöörin mieltä kuultuaan ja jonka tehtävät olisivat samat kuin Rakennuskonttorin varastonhoitajan, nimittäin Vesijohtokonttorin valvonnan alaisten tarveaineiden ja työkalujen hoito, varastoon tulevien tavarain vastaan ottaminen ja asianmukaisessa järjestyksessä tilattujen tavarain antaminen sekä tarpeellisten varastoluetteloiden pitäminen, jotka luettelot on pidettävä kirjanpitäjän saatavissa kirjanpitoa varten.

2,400 markan palkka lienee riittävä ja olisi tämä rahamäärä niinmuodoin otettava tulevan vuoden menoarvioon.

Siinä tapauksessa että myönnetään määräraha erityistä varastonhoitajaa varten, pitäisi työmestarin saada vastaava palkankorotus eli 40 markkaa sen palkkion sijaan, mikä hänellä oli varastonhoitajan toimesta. Nykyään on hänen palkkansa ollut 1800 markkaa. Jos hänelle sen ohella myönnetään 120 markan korotus vuodessa, nousisi koko palkka 2,400 markkaan paitsi asuntoa ja polttopuita, mikä olisi kohtuullista.

Edellä mainittujen palkanjärjestelyjen yhteydessä on Konttorin mielestä myös oikeinta kosketella Konttorissa palvelevien putkimestarien ja ylimääräisten kontori- ja piirustajanapulaisten palkkoja, joita ei ole otettu vesijohtokonttorin palkkaussääntöön. Putkimestarin virkoja on kaksi, joista toinen on ollut olemassa siitä lähtien, kun kaupunki vuonna 1882 otti vesijohdon käytön haltuunsa ja toinen 1890-luvun alusta alkaen, jolloin vesijohtotyöpaja aloitti toimintansa. Ensinmainittu putkimestari, jonka asiana on putkiverkon, sulkuventtilien ja palovesijohtojen hoito sekä kaiken korjaustyön silmälläpito ja putkiverkon laajennustöiden johtaminen, on aikaisemmin aina vuoteen 1901 asti ollut vakinaisella palkaussäännöllä, mutta sanottuna vuonna virka lakautettiin sen johdosta, että silloin asetettiin apulainen. Jo samana vuonna putkimestari kuitenkin asetettiin uudelleen, syystä ettei sellaisetta virkailijatta voitu tulla toimeen, ja nyttemmin on hänellä sangen vastuullinen tehtävä ei ainoastaan kesäisin suurien putkenlaskemistöiden johdossa, vaan myöskin kylmänä vuodenaikana, jolloin on estettävä johtoja ja paloposteja jäätymästä. Tällä putkimestarilla on sen-

tähden viime aikoina ollut palkkaa 3,600 markkaa ja putkimestarin palkaksi oli jo vuonna 1900 määrätty 3,300 markkaa. Toiselle putkimestarille taas, jonka on kaupungilla johdettava kaikkia työpajatyöntekijäin suoritettavia töitä, lienee 3,000 markan palkka täysin riittävä. Putkimestarit samoinkuin työmestari ja ylikoneenkäyttäjäksi olisi Rahatoimikamarin asetettava vesijohtoinsinöörin ehdotuksesta.

Konttorissa palvelevia ylimääräisiä apulaisia on kolme, paitsi konttoripoikaa ja tilapäisiä piirustajanapulaisia. Viime vuosina on näiden lisäksi ollut ainoastaan yksi, mutta palkkoja on sitä vastoin erinäisiä kertoja korotettu ja nousevat ne ensi vuonna yhteensä 9,000 markkaan. Konttori kunnioittaen pyytää, että Rahatoimikamari Kaupunginvaltunstonle puoltaisi ei ainoastaan tämän vaan aikaisemminkin mainitun rahamäärän ottamista ensi vuodeksi vesijohdon menosääntöön, joten saataisiin oikeampi kirjanpito eikä menoja tarvitsisi suorittaa erinäisistä muista määrärahoista, joita ei ole tähän tarkoitukseen aijottu.

Yleiskatsauksen luomiseksi nyt ehdotettuihin palkkoihin ja virkoihin luetellaan ne tässä:

1908 vuoden menosääntöön otetut:

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	9,000:—
matkarahoja, arviolta . . .	400:—
1 Apulainen, palkkaa . . .	4,800:—
1 Kirjanpitäjä, palkankorotuksen ja mieskoht. lis.ohella	4,800:—
1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita . .	1,800:—
1 Ylikoneenkäyttäjäksi, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja mieskohtaista lisäystä .	3,000:—
1 Ensimmäistä koneenkäytt., paitsi vapaata asuntoa ja polttop.	1,800:—
1 Toinen koneenkäytt. samoin	1,500:—
1 Puhdistaja, samoin, samoin	1,000:—
1 Säiliönvartija, samoin . .	500:—
<u>Yhteensä</u>	<u>28,000:—</u>

Nyt ehdotetut:

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	9,000:—
matkarahoja	500:—
1 Apulainen, palkkaa . . .	7,000:—
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita . .	6,000:—
1 Kirjanpitäjä, palkkaa . . .	4,800:—
Ylimääräiset konttori- ja piirustajanapulaiset, arviolta	9,000:—
1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita . .	2,400:—
1 Putkimestari, katujen putki- verkkoja varten, palkkaa	3,600:—
1 S:n, yksityistöitä varten p.	3,000:—
1 Varastonhoitaja, palkkaa .	2,400:—
1 Ylikoneenkäyttäjäksi, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja mieskohtaista lisäystä .	3,000:—
2 Ensimmäistä koneenkäyttäjäksi, paitsi asuntoa ja polttop.	4,000:—
2 Toista koneenkäytt. samoin	3,400:—
4 Koneenkäytt. apul. samoin	4,800:—
1 Säiliönvartija, samoin . .	500:—
<u>Yhteensä</u>	<u>63,400:—</u>

Edellä olevaan taulukkoon on myös merkitty insinöörin matkarahoiksi 500 markkaa sen 400 markan määrän sijasta, joka vuonna 1886 määrättiin matkarahoiksi, mutta joka nyttemmin kohonneiden pika-ajuritaksain ja vesijohdon laajenemisen johdosta ei enää riitä, vaan olisi korotettava edellä mainittuun määrään.

Albin Skog.

*Liite II.***Ehdotus vesijohdon kemistin ohjesäännöksi.**

Kemistin asettaa Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta Terveystenhoitolautakuntaa ja vesijohtoinsinööriä kuultuaan, pidättäen kumpaisellekin puolen kuuden kuukauden irtisanomisajan. Kemistin ei ole sallittu pitää muuta tointa.

Hänen tehtävänä on:

a) toimittaa Vanhassakaupungissa vedenpuhdistuksen likeisintä joktoa ja silmäläpitoa, mikäli sitä Vesijohtokonttorin johtosäännön taikka vesijohtoinsinöörin määräyksen mukaan ei ole annettu toisen henkilön toimeksi; johtaa ja hoitaa vesijohtolaitoksen laboratoriota;

b) päivittäin määrätä, minkä verran kemiatuotteita Vantaan veteen on pantava;

c) niinkään päivittäin tutkia veden bakteripitoisuus;

d) niin usein kuin tarpeelliseksi katsotaan, toimittaa Vantaan seisotetun ja suodatetun veden kemiallinen tutkimus;

e) toimittaa sellaiset Vantaanjoen ja sen lisäjokien bakteriologiset ja kemialliset tutkimukset kuin syystä tahi toisesta havaitaan suotavaksi ja joita Terveystenhoitolautakunnan päätöksellä ei ole annettu kaupungin bakteriologin toimitettaviksi, sekä ne kemiallisbakteriologiset työt, jotka vesijohdon käyttöä taikka laajentamista varten tulevat tarpeellisiksi, ja muutoin suorittaa ne tehtävät, joita terveydenhoidolliselta kannalta saattaa olla tarpeen; ja

f) maanantaisin Terveystenhoitolautakunnalle ja Vesijohtokonttorille antaa raportti edellisen viikon tutkimuksista sekä tammikuun alussa kirjallinen kertomus vedenpuhdistamisesta ja lähinnä edellisenä vuonna laboratoriossa toimitetuista tutkimuksista.

Kemisti on oikeutettu saamaan kuukauden virkaloman vuosittain ja voi sen hänelle myöntää Rahatoimikamari aikana, jonka Terveystenhoitolautakunta katsoo soveliaaksi, ollen hän kuitenkin velvollinen itse palkkaamaan Lautakunnan hyväksymän sijaisen; pitempää virkavapautta tarkoittava hakemus annetaan Rahatoimikamarin välityksellä Kaupunginvaltuustolle.

Ehdotus Vesijohtokonttorin uudeksi vuosirahansäännöksi.

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	Smk. 10,000		
matkarahoja	„ 500	Smk.	10,500
1 Apulainen, palkkaa	„		7,000
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	„		6,000
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	„		4,800
Ylimääräiset konttori- ja piirustaja-apulaiset, palkkaa arviolta	„		9,000
1 Työestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	„		2,400
1 Katuputkiverkon putkimestari, palkkaa	„		3,600
1 Yksityistöiden putkimestari, palkkaa	„		3,000
1 Varastonhoitaja, palkkaa	„		2,400
1 Ylikoneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	Smk. 2,700		
mieskohtainen lisäys	„ 300	„	3,000
2 Ensimmäistä koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa à 2,000	„		4,000
2 Toista koneenkäyttäjää, samoin samoin, palkkaa à 1,700	„		3,400
4 Koneenkäyttäjääpulaista, „ „ „ à 1,200	„		4,800
1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa, palkkaa	„		500

Muist! Vesijohtoinsinöörillä, apulaisella, kemistillä ja kirjanpitäjällä on oikeus 5 ja 10 vuotta palveltuaan saada 10 %:n korotus heille tulevasta palkasta.

Komitean mietintö kysymyksestä, joka koskee
Helsingin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien
palkkojen järjestelyä.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmällä toukokuun 2 p:ltä 1907 kääntyi joukko Helsingin kansakoulujen naimisissa olevia opettajia Kaupunginvaltuuston puoleen anoen palkkojensa parantamista vuokra-avun muodossa. Kirjelmä, jota Kaupunginvaltuusto käsitteli kokouksessaan toukokuun 28 p:nä 1907 ja joka on tähän oheenpantu liitteenä I, lähetettiin kansakoulunjohtokunnalle, joka syyskuun 12 p:nä 1907 antoi tähän liitteenä II oheenpannun lausunnon. Jotensakin samaan aikaan saapui kahdeltatoista naimattomalta kansakoulunopettajalta kirjelmä (liite III), jossa niinikään anottiin palkanparannusta. Asian uudessa käsittelyssä joulukuun 10 p:nä 1907 lykkäsi Kaupunginvaltuusto kysymyksen Helsingin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien palkkojen järjestelystä erityisen komitean valmisteltavaksi, jonka komitean jäseniksi valittiin professori Th. Homén, professori W. Pipping, todellinen valtioneuvos A. Ramsay, vapaaherra A. von Bonsdorff, tohtori Maikki Friberg, opettaja K. Ahtiala sekä ylitarkastaja G. Lönnbeck, joka kieltäytyi tehtävästä ja jonka tilalle kutsuttiin tohtori H. M. Relander, jolla kuitenkin ainoastaan osaksi on ollut tilaisuutta ottaa osaa komitean töihin eikä ole tarkistuksessa ollut saapuvilla.

Komitealla, joka useissa kokouksissa on asiata käsitellyt, on täten kunnia esiintuoda seuraavaa.

Helsingin kansakoulunopettajain palkkaehdot ovat tuontuostakin olleet muutosten alaisina, viimeksi v. 1899 ja opettajattarille tulevain palkankorotusten myöntämistapaan nähden myöskin v. 1906. Viimeisten palkkajärjestelyjen perusteella suoritetaan palkat lukuvuonna 1908—09 seuraavalla tavalla:

Opettaja ylemmässä koulussa.

Palkka- luokka	Opett. luku	Opettajatt. luku	Peruspalkka	Korotus	Summa	Loppusumma
I	15	—	2,400 mk.	— mk.	2,400 mk.	36,000 mk.
II	19	—	2,400 „	480 „	2,880 „	54,720 „
III	8	—	2,400 „	960 „	3,360 „	26,880 „
IV	32	—	2,400 „	1,200 „	3,600 „	115,200 „
						<u>232,800: —</u>

Opettajatar ylempässä koulussa.

I	—	19	2,000 mk.	— mk.	2,000 mk.	38,000 mk.	
II	—	19	2,000 „	400 „	2,400 „	45,600 „	
III	—	7	2,000 „	800 „	2,800 „	19,600 „	
IV	—	43	2,000 „	1,000 „	3,000 „	129,000 „	232,200: —
		S:a	88				

Opettajatar alemmassa koulussa.

I	—	47	1,700 mk.	— mk.	1,700 mk.	79,900 mk.	
II	—	22	1,700 „	340 „	2,040 „	44,880 „	
III	—	13	1,700 „	680 „	2,380 „	30,940 „	
IV	—	30	1,700 „	850 „	2,550 „	76,500 „	232,220: —
		S:a	112				Summa 697,220: —

Ylempänä mainitussa kirjelmässään esittivät naimisissa olevat kansakoulunopettajat palkanparannusanomuksensa perusteena alituisen kohoavat elinkustannukset pääkaupungissa.

Kirjelmässä oli naimisissa olevan opettajan vuotuisten menojen selvittämiseksi taulu, joka on sivulla 3 liitteessä I.

Käymättä lähemmin tarkastamaan tätä taulua, on komitea katsonut sen kaikessa alastomuudessaan osottavan, että nykyiset palkat ovat liian niukat. Komitea rohkenee ensin esittää ne perusteet, jotka sen mielestä puhuvat palkanlisäyksen puolesta niille opettajille, jotka ovat perheen elättäjiä.

Maaseudulla on periaate, että perheenelättäjille on suoritettava korkeampi palkka, jo lailla toteutettu, ja siellä ovat naimisissa olevat kansakoulunopettajat taloudellisesti paremmassa asemassa kuin pääkaupungissa. Uuden palkkajärjestelyn mukaan tekee perheellisen opettajan ja opettajattaren palkka:

valtiolta	Smk.	1,100
kunnalta (keskimäärin) vähintään	„	300
lukukausimaksuja vähintään	„	50
valo	„	50
polttopuut	„	200
Kun tähän lasketaan lisäksi vapaa asunto (2 à 3 huonetta ja kyökki)	„	1,200 *)
saadaan olosuhteiden mukaan Helsingissä peruspalkaksi	„	2,900.

Tämä palkkamäärä nousee paljon yli sen määrän mitä naimisissa olevat opettajat täällä ovat anomuksessaan pyytäneet. Tämän lisäksi saavat kansakoulun-

*) Helsingin hintojen mukaan.

opettajat maaseudulla 80 % peruspalkasta palkankorotuksena, kun tämä pääkaupungissa tekee ainoastaan 50 %. Myöskin maaseutukaupungeissa, etupäässä Oulussa, Kuopiossa, Haminassa ja Tampereella, jossa kysymystä ei kuitenkaan vielä ole loppuun käsitelty, mutta jossa on odotettavissa suuri palkkojen parannus, on sama periaate tunnustettu ja osotettu perheenelättäjien oikeutettujen vaatimusten ymmärtämystä.

Mutta periaate, että perheenelättäjille on annettava korkeampi palkka, ei suinkaan ole mitään erikoisen uutta meidän maallemme. Uudessa palkkajärjestelyn ehdotuksessa Köpenhaminassa, jossa opettaja alkaa 2,520 markan palkalla, päästen 20 vuoden palvelusajan jälkeen nauttimaan 5,320 markan suuruista palkkaa, — kun opettajattaren palkka on 2,520—3,220 mk. —, on sama periaate jossain määrin huomioon otettu. Mutta Saksassakin, jossa monilla tahoilla palkanjärjestelykysymys tätä nykyä on vireillä ja jossa kansakoulunopettajain palkat jo ovat melkoista suuremmat kuin meillä, käyvät pyrkimykset samaan suuntaan. Dresdenissä alkaa naimisissa oleva opettaja 2,232 markan peruspalkalla ja voi määrättyjen vuosien palvelusajan jälkeen päästä 4,960 markkaan, jotavastoin naimaton opettaja saa peruspalkkaa 1,984 mk., mikä kaikkine korotuksineen tekee 4,526 mk.

Useissa pienemmissä Saksan kaupungeissa on toteutettu sellainen järjestely, että naineilla ja naimattomilla opettajilla on eri suuruiset vuokra-avut. Suuremmista kaupungeista, jotka ovat noudattaneet tätä periaatetta, mainittakoon Düsseldorf.

Kun lisäksi elantokustannukset ja vuokrat Saksassa, niinkuin tunnettu, ovat paljoa pienemmät kuin Helsingissä, on varsinkin perheenelättäjien taloudellinen asema siellä monin paikoin melkoista parempi kuin meillä.

Kun sitäpaitsi päivä päivältä yhä suurempia vaatimuksia asetetaan niille, jotka työskentelevät kansanvalistuksen palveluksessa, täytyy opettajan ja opettajattaren, jos tahtovat olla omantunnontarkkoja ja eteenpäin pyrkiviä pedagogeja, paitsi niitä viittä tuntia minkä he luokalla työskentelevät ja niitä tuntia mitkä menevät vihkojen korjaamiseen, käyttää ei suinkaan pienen osan joutoajastaan valmistaa itsensä opetustyötään varten ja edistääkseen itsensä alallaan. Siten jää, jos he, kuten velvollisuus vaatii, keskittävät voimansa toimensa hoitamiseen, tuskin mitään aikaa jällele sivutoimia varten. Kuitenkin ovat kaikki opettajat, joilla vain on siihen tilaisuutta, pakotetut koulutyönsä ohella itsensä ja perheensä ylläpitämiseksi hankimaan kaikenlaisia ylimääräisiä töitä ja sivutoimia, joka seikka luonnollisesti suuressa määrin vaikuttaa ehkäisevästi koulutyöhön, sillä opettajan työ, jo itsessään erittäin rasittava ja hermoja kuluttava, käy vielä enemmän sellaiseksi, jos siihen tulee lisäksi alituinen huoli ja levottomuus perheen ylläpidosta. Sellaisissa oloissa ei työtäkään voida tehdä sillä eloisuudella ja ilolla, mikä on hedelmäätuottavan koulutyön välttämätön edellytys, jonka ohessa opettajan voimat ennen aikojaan kuluvat kerrassaan loppuun. On sen vuoksi koulun ja yhteiskunnan etujen mukaista, että opettajan sivutoimia rajotetaan niin paljon kuin mahdollista. Siksi on välttämätöntä, että opettajisto saa sellaisen palkan, joka vastaa sen rasittavaa ja hermoja kuluttavaa työtä ja sen yhteiskunnallista asemaa. Opettajapalkkain järjestelyssä ei

missään tapauksessa sivuansioitten mahdollisuus saa antaa aihetta riittämättömän palkan määräämiseen, jo sillä perusteella että monilla yleensä ei ole tilaisuutta hankkia itselleen sivutuloja.

Vaikkakin taloudellisesti painava huoltamisvelvollisuus yksityisissä tapauksissa, kuten eräs komitean jäsen on huomautanut, voi olla kannettavana sellaiselakin opettajattarella, joka ei ole leski alaikäisine lapsineen, tai perheettömällä opettajalla, on komitean enemmistö kuitenkin samaa mieltä kuin kansakoulunjohtokunta perheenelättäjien palkka-anomusta koskevassa lausunnossaan siinä, että perheenelättäjä „täysin samassa määrässä kuin naimaton opettaja tai opettajatar on velvollinen kykynsä mukaan olemaan avullisena vanhempiansa, sisaruksiensa tai muiden sukulaistensa elättämiseen. Kaikissa tapauksissa on elatusvelvollisuus vaimoon ja lapsiin nähden siveellisesti ja oikeudellisesti erinomaisen velvoittava luonteeltaan, ja onhan senvuoksi luonnollista ja kohtuullista, että kunta ja valtio palkkoja järjestettäessä erityisesti ottavat tämän velvollisuuden huomioon,“ ja katsoo komitea senvuoksi että opettajan, joka on perheenelättäjä, tai opettajattaren, joka on leski ja jolla on yksi tai useampia alaikäisiä lapsia tai on perheensä pääasiallinen elättäjä, tulee tavattoman korkeitten elinkustannusten ja kohonneitten vuokrien perusteella perheen toimeentulon takia saada ja niin kauan kuin hän virassaan pysyy saada säilyttää pienempi lisäpalkka-apu esim. vuokra-avun muodossa. Mutta kun komitea, niinkuin mietinnöstä myöhemmin käy selville, esittää korotusta muillekin opettajille ja opettajattarille, ja jotta erotus tulisi pienemmäksi kuin alkuaan on ollut kyseessä, on komiteasta näyttänyt sovelialta jonkun verran vähentää naineitten opettajain palkka-anomuksessaan ehdottamaa lisäapua, ja on komitea yhtynyt ehdottamaan 300 markan apurahaa yli peruspalkan, mikä summa 5, 10 ja 15 palvelusvuoden jälkeen joka kerta lisääntyisi 150 markalla eli 450, 600 ja 750 markkaan.

Tämä reformi aiheuttaisi olosuhteitten mukaan lukuvuonna 1908—09 vähäisen menojen lisäyksen kunnalle, kuten selviää seuraavasta taulusta:

Ylemmässä poikakansakoulussa (perheellinen opettaja, jolla on yksi tai useampia lapsia).

I	palkkal. 3 (15:sta)	opett., vuokra-ap. à 300 mk.	900 mk.
II	” 12 (19:sta)	” ” à 300 + 150 mk.	5,400 ”
III	” 6 (8:sta)	” ” à 300 + 150 + 150 mk.	3,600 ”
IV	” 23 (32:sta)	” ” à 300 + 150 + 150 + 150 mk.	17,250 ”
			Summa Smk. 27,150 mk.

Ylemmässä tyttökansak. (opettajatar, joka on leski ja jolla on yksi tai useampia lapsia).

I palkkaluokka 1 (88:sta) opettajatar, vuokra-apua à 300 mk. 300 mk.

Alemmassa kansak. (opettajatar, joka on leski ja jolla on yksi tai useampia lapsia).

I	palkkal.	3 (47:stä)	opett.,	vuokra-ap.	à 300 mk.	900 mk.
II	„	1 (22:sta)	„	„	à 300 + 150 mk.	450 „
III	„	1 (13:sta)	„	„	à 300 + 150 + 150 mk.	600 „
IV	„	2 (30:stä)	„	„	à 300 + 150 + 150 + 150 mk.		1,500 mk.
							Summa Smk. 3,450 mk.
							Yhteensä Smk. 30,900 „

Mutta eivät ainoastaan perheenelättäjät vaan muutkin opettajat Helsingin kansakouluissa tarvitsevat kipeästi palkkojensa parantamista.

Kysymystä muilla paikkakunnilla käsiteltäessä, ensi sijassa Viipurissa ja Tampereella, on myös joko jo myönnetty tai ollaan juuri myöntämässä tuntuvaa palkkojen kohotusta. Ottaen sitäpaitsi huomioon elinkustannusten eroavaisuuden Helsingissä ja maaseutukaupungeissa, ovat palkat useinkin viimeainituilla paikoin melkoista edullisemmat.

Maissa missä kansansivistys on korkein, esim. Ruotsissa, Tanskassa, Saksassa ja Sveitsissä, on kysymys palkankorotuksesta osittain käsittelyn alaisena, osittain on kysymys jo ratkaistu opettajistolle suotuisalla tavalla. Tukholmassa on opettajan peruspalkka 3,080 mk.; korkein palkka tekee 4,760 mk. Vastaavat palkat opettajattarelle ovat 2,380 mk. ja 3,220 mk. Berlinissä tekevät palkat opettajalle 1,960 markasta 5,580 markkaan; Hampurissa opettajalle 2,976 markasta 5,704 markkaan, Hampurissa opettajattarelle 1,984 markasta 3,720 markkaan; Zürichissä opettajalle ja opettajattarelle 2,700 markasta 3,200 markkaan.*)

Frankfurt a Mainissa vaihtelevat palkat Smk:sta 1,984 Smk:aan 5,654
Leipzigissä „ „ „ 2,480 „ 5,208
Kölnissä „ „ „ 1,860 „ 5,084
Hannoverissa „ „ „ 1,860 „ 5,060

Yllämainituissa paikoissa on opettajistolla siis maksimi-, mutta useimmissa paikoin myös minimipalkka, joka nousee yli sen palkan, mitä komitea tässä esittää.

Komiteassa on myös osotettu, että monilla aloilla yksityisten palveluksessa olevat henkilöt saavat suurempaa palkkaa kuin kansakoulujen opettajattaret ja opettajat, vaikka heillä useimmiten lienee ollut vähemmän menoja toimeensa valmistukseen. Tämän lisäksi on huomautettu, että opettajat ruumiillisen työn tekijöihin verrattuina ovat suhteellisesti huomommin palkattuja, koskapa monella ammattityömiehellä tai teollisuuslaitoksissa työskentelevillä työmiehillä on jopa suuremmat tulot

*) Sitäpaitsi myöntää kunta lisäapua, erilaisesti opettajille ja opettajattarille, 200—1,200 Smk. määrään asti, joten opettaja 20 vuoden palvelusajan jälkeen saa palkkaa 3,200 + 1,200 = 4,400 Smk.

kuin ensimmäisessä ja toisessa palkkaluokassa olevalla opettajalla 1—10 vuoden palvelusajalla, ja kuitenkin ovat ensinmainitut nauttineet palkkaa koko valmistusaikansa eikä ole siis tarvinnut velkaantua.

Komitea on muuten samaa mieltä kuin kansakoulunjohtokunta ylempänä mainitussa lausunnossaan, että „enemmän kuin milloinkaan ennen tarvitsee maamme herättävää, lämmittävää, paraassa merkityksessä kasvattavaa kansakouluopetusta. — — — Jos mieli pääkaupunkimme kansakoulujen opetustyön, — — — niinkuin luonnollista ja suotavaa olisi, olla maamme muitten kaupunkien kansakouluille jossain määrin esikuvaksi, tulee opettajakunnan aina osoittaa kykenevänsä omaksumaan uusia kasvatusopillisia näkökohtia, uusia metodillisia kokeita. Kaikkeen tähän vaaditaan sellaista valppautta, tarmokkuutta, harrastusta, jommoista ei säällisesti saata vaatia opettajalta, joka on suurien taloudellisten huolien tai työläiden sivutoimien rasittama.“

Komitea on yllä esitetyn perusteella katsonut, että yleinen palkkojen parannus on toimeenpantava ja huomauttaen opettajain ja opettajattarien palkkojen välisestä suuresta epäsuhdasta, joka on ollut olemassa ja joka on poistettava, yhtynyt siitä, että tässä tapauksessa peruspalkka niin hyvin ylempään koulun opettajattarelle kuin opettajallekin olisi korotettava, opettajattarelle 2,000:sta, opettajalle 2,400:sta 2,500:taan markkaan sekä alemman koulun opettajattarelle, jonka työvelvollisuus on pienempi, 1,700:sta 2,000:teen markkaan, niitten perusteitten mukaisilla palkankorotuksilla, jotka nykyisin ovat voimassa. Tämän komitean ehdotuksen mukaisesti olisivat palkat olojen mukaan lukuvuonna 1908—09 seuraavan suuruiset:

Ylempi kansakoulu (opettaja tai opettajatar, joka on perheenelättäjä).

Palkka-luokka	Opett. luku	Opettajatt. luku	Peruspalkka	Korotus	Vuokra-apu	Summa	Loppusumma
I	3	1	2,500	—	300	2,800	11,200
II	12	—	2,500	500	450	3,450	41,400
III	6	—	2,500	1,000	600	4,100	24,600
IV	23	—	2,500	1,250	750	4,500	103,500
S:a 44		1					180,700

Alempi kansakoulu (opettajatar, joka on perheen elättäjä).

I	—	3	2,000	—	300	2,300	6,900
II	—	1	2,000	400	450	2,850	2,850
III	—	1	2,000	800	600	3,400	3,400
IV	—	2	2,000	1,000	750	3,750	7,500
Summa	7						20,650

Muita ylempien kansakoulun opettajia ja opettajattaria.

I	12	18	2,500	—	—	2,500	75,000	
II	7	19	2,500	500	—	3,000	78,000	
III	2	7	2,500	1,000	—	3,500	31,500	
IV	9	43	2,500	1,250	—	3,750	195,000	379,500.
S:a	30	87						

Muita alemman kansakoulun opettajattaria.

I	—	44	2,000	—	—	2,000	88,000	
II	—	21	2,000	400	—	2,400	50,400	
III	—	12	2,000	800	—	2,800	33,600	
IV	—	28	2,000	1,000	—	3,000	84,000	256,000
S:a	105					Summa	836,850	

Komitean ehdottaman yleisen palkkojen parannuksen mukaan lisääntyisivät kansakoulunopettajain palkkoihin menevät menot siis 139,630 markalla, josta määrästä valtio avustaisi 25 % eli 34,907,5 markalla ja kaupungin osalle jäisi 75 % eli 104,722,5 mk.

Samalla saa komitea ehdottaa, että jos Herrat Valtuusmiehet hyväksyvät yllä puolletun palkkojen parannuksen, opettajattarien ja opettajain opetusvelvollisuutta lisättäisiin: alemmassa koulussa 24:stä 26:teen tuntiin ja ylempässä koulussa 28:sta 30:neen tuntiin, mikä tuottaisi jonkun verran säästöä, koska opettajille ja opettajattarille siten voitaisiin määrätä suurempi määrä tunteja viikossa.

Mutta nykyisin vallitsevien olosuhteitten mukaan ovat opettajat velvolliset vuosittain luovuttamaan 80 mk. palkastaan kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan. Jos nyt komitean ehdotuksen mukaisesti sekä opettajattarelle että opettajalle myönnettäisiin 2,500 markan peruspalkka, saisi opettaja, joka ei tulisi nauttimaan vuokra-apua, todellisesti pienemmän palkan kuin opettajatar.

Komitea rohkenee senvuoksi esittää, että sellaisille opettajille tämä korvattaisiin siinä muodossa, että kunta vuosittain suorittaisi heidän maksunsa leski- ja orpokassaan. Tätä nykyä vallitsevien olojen mukaan tulisi tällainen toimenpide aiheuttamaan kunnalle 2,400 markan vuotuisen menoeran.

Komiteassa on myös tehty ehdotus kansakoulun uudestajärjestämisestä siihen suuntaan, että tuntilukua luokalla vähennettäisiin ja opettajatar alemmassa koulussa velvotettaisiin ottamaan kaksi luokkaa ja ylempässä koulussa kaksi opettajaa tai opettajatarta hoitaisi kolmea luokkaa sekä jakaisivat aineet keskenään. Mutta riippumatta näin perinpohjaisesta reformista, jonka sitä paitsi monella taholla katsotaan olevan omiaan suuressa määrin heikontamaan kasvatustyötä kansakoulussa, ovat

komitean enemmistön mielestä nykyiset palkkaehdot sen laatuiset, että ne aivan heti vaativat tarkistamista.

Yllä esitetyn perusteella saa komitea puolestaan ehdottaa:

1:o että kaikki kunnan kansakoulujen opettajat ja opettajattaret tammikuun 1 p:stä 1909 lähtien tulevat nauttimaan palkanparannusta siten, että peruspalkka ylemmän kansakoulun opettajalle ja opettajattarelle määrätään 2,500 markaksi ja alemman kansakoulun opettajattarelle 2,000 markaksi, sekä että heille tähän asti sovelletun periaatteen mukaisesti 5, 10 ja 15 vuoden palvelusajan jälkeen annetaan korotusta 20 %, 20 % ja 10 % peruspalkasta;

2:o että niille opettajille ja opettajattarille, jotka ovat tai ovat olleet naimisissa ja joilla on yksi tai useampia alaikäisiä lapsia sekä ovat perheensä pääasiallisia elättäjiä, myönnetään ja pysytetään palkanlisää vuokra-avun muodossa 300 mk., mikä apu sittemmin jokaisessa palkankorotuksessa lisätään 150 markalla, niin että se 15 vuoden palvelusajan jälkeen tekee 750 mk.; sekä

3:o että kunta suorittaa niitten opettajain puolesta, jotka eivät nauti vuokra-apua, vuotuiset maksut kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan, tehden 80 mk. kutakin kohti.

Th. Homén.

W. Pipping.

Adolf von Bonsdorff.

Kaarlo Ahtiala.

August Ramsay.

Maikki Friberg.

K. J. Himberg.

Vastalause I.

Eräissä tärkeissä kohdissa on allekirjoittaneella toisenlainen käsitys kuin se, mikä komitean mietinnössä ilmenee, ja näyttää minusta siltä, ettei ehdotetulla palkan korotuksella kaikille opettajille ja opettajattarille ole riittäviä syitä puolellaan. Helsingin kansakoulujen menosääntö on viime aikoina noussut niin suuresti, että perinpohjaisempi olosuhteiden tarkastaminen on tarpeen, ennenkuin taasen tehdään päätös yleisestä palkan korotuksesta.

Jotta kysymystä voitaisiin kaikinpuolisemmin arvostella, esitetään tässä ensiksi katsaus Helsingin kansakoulunopettajien palkkoihin sellaisina kuin ne tähän saakka ovat olleet, sekä kansakoulujen menosäännön suuruuteen itsessään ja suhteessa väkilukuun ja koulujen oppilasmäärään.

Kansakoulut perustettiin Helsinkiin 1867. Palkat lienevät alussa olleet hyvin pienet. Vuoden 1870:n kansakouluohjesäännön mukaan korotettiin ne ja määrättiin:

	Peruspalkka	Viidellä korotuksella 25 v. kuluttua
Miesopettajalle ylemmässä koulussa .	1,500 mk.	2,000 mk.
Naisopettajalle samoin	1,100 »	1,500 »
Naisopettajalle alemmassa koulussa .	900 »	1,200 »

Vuonna 1878 korotettiin palkat uudelleen ja määrättiin:

	Peruspalkka	Viidellä lisäyksellä
Miesopettajalle ylemmässä koulussa .	2,000 mk.	3,000 mk.
Naisopettajalle samoin	1,500 »	2,250 »
Naisopettajalle alemmassa koulussa .	1,200 »	1,800 »

Vuonna 1891 korotettiin naisopettajien palkat ja määrättiin:

	Peruspalkka	Viidellä lisäyksellä
Naisopettajalle ylemmässä koulussa .	1,700 mk.	2,550 mk.
Naisopettajalle alemmassa koulussa .	1,400 »	2,100 »

Miesopettajille taas määrättiin ikälisäykset maksettaviksi nopeammin eli 20, 20 ja 10 % peruspalkasta viiden, kymmenen ja viidentoista vuoden kuluttua eikä niinkuin ennen viisi kertaa 10 % aina viiden vuoden kuluttua.

Vuonna 1899 tapahtui uudelleen yleinen palkankorotus, jota silloin paljon vastustettiin ja jonka mukaan palkat tulivat olemaan:

	Peruspalkka	Ikälisäyksillä
Miesopettajalle	2,400 mk.	3,600 mk.
Naisopettajalle ylemmässä koulussa .	2,000 »	3,000 »
Naisopettajalle alemmassa koulussa .	1,700 »	2,550 »

Vuonna 1906 korotettiin naisopettajain palkat, kun kaupungin valtuusmiehet hyväksyivät mainittujen opettajien anomuksen että palkankorotukset annettaisiin naisille niinkuin miehillekin 20, 20 ja 10 % viiden, kymmenen ja viidentoista vuoden kuluttua.

Syyskuulla viime vuonna päätettiin lisäksi että kaikille opettajille luettaisiin, palkankorotuksiin ja eläkkeeseen nähden, hyväksi ne vuodet — ei kuitenkaan enemmän kuin viisi — jotka he, ennenkuin ovat saaneet vakinaisen viran, tavallisesti ovat kansakoulunopettajan virkaa täällä hoitaneet. Tämä päätös vaikuttanee että korotukset keskimäärin saadaan noin kaksi à kolme vuotta aikasemmin kuin ennen eli kolmen (20 %), kahdeksan (20 %) ja kolmetoista (10 %) vuoden kuluttua nimityksestä.

Nämä monet palkankorotukset ynnä se seikka että oppilaiden suurin luvallinen lukumäärä luokassa, joka alussa oli 60, on vähennetty 50:een ja myöhemmin 40:een, ovat vaikuttaneet että kansakoulumenosääntö on tuntuvasti noussut, ei ainoastaan semmoisenaan, vaan myös suhteellisesti sekä kaupungin väkilukuun että oppilaiden lukuun.

Verratkaamme kansakoulumenosääntöjä vuosilta 1872, 1880, 1890, 1900 ja 1908 sekä keskenään että suhteellisesti kaupungin väkilukuun ja koulujen oppilaslukuun.

Mitä väkiluvun määräämiseen tulee, on siinä se vaikeus, että väkiluku kirkonkirjojen mukaan on tuntuvasti suurempi kuin henkikirjojen mukaan. Koska veroitus on kysymyksessä, on kuitenkin oikeampi laskea väkiluku henkikirjojen mukaan. Mitä taas koulumenosääntöön tulee, on huomioon otettava että viime aikoina on ryhdytty säännölliseen omien koulurakennusten rakentamiseen, joka lakkaamatta tulee jatkumaan, sen mukaan kuin kaupunki kasvaa. Koska viimeainitusta syystä nämä rahat otetaan vuosittain taksoitetuista varoista, on ehkä tämä summa, joka kuluvan vuoden menosäännössä on määrätty 200,000 markaksi, otettava huomioon vuotuisten menojen puolella. Merkitsen siis tämän vuoden menot sekä ilman rakennuskustannuksia että niitten kanssa.

Tämän vuoden väkiluku on arvioitu. Viime vuoden alussa oli väkiluku henkikirjojen mukaan 103,495 ja on se tavallisen lisääntymisen nojalla nyt arvioitu noin 109,000:een.

Vuosi	Väkiluku	Kansakoulu-		Kansakoulu- menosääntö		Vuotuinen maksu			
		opettajaa	oppilasta	<i>Smk.</i>		oppilasta kohti <i>Smk.</i>		asukasta kohti <i>Smk.</i>	
1872 . . .	21,880	23	997	38,828	26	38	95	1	77
1880 . . .	36,346	47	1,736	98,635	90	56	82	2	71
1890 . . .	56,236	110	3,935	295,087	39	75	—	5	25
1900 . . .	79,126	191	6,414	647,035	53	100	88	8	18
1908 . . .	109,000	285	8,918	{1,099,145	—	123	25	10	08
				{1,299,145	—	145	66	11	92

Viime kuluneena 36 vuotena on siis asukasten luku kasvanut 21,880:stä 109,000:een (kirkonkirjojen mukaan 30,550:stä 137,000:een, taikka suhteellisesti melkein saman verran), oppilasten luku 997:stä 8,918:een, ja kansakoulumenosääntö 38,828 markasta 1,099,145 ä 1,299,145 markkaan. Asukasluku on siis kasvanut 4,98 (kirkonkirjain mukaan 4,48), oppilasmäärä 8,94 ja menosääntö 28,31 ä 33,46 kertaiseksi.

Tästä, niinkuin taulustakin suoraan huomaa, kuinka hämmästyttävän paljon menosääntö on kasvanut myös suhteellisesti asukas- ja oppilasmäärään nähden, nimittäin 1 markasta 77 p:stä 10 mk:aan 8 piin ä 11 mk:aan 92 penniin asukasta kohti, 38 mk:sta 95 p:stä 123 mk:aan 25 piin ä 145 mk:aan 66 piin oppilasta kohti.

Kansakoulumenosääntö on kuten nähdään, kasvanut aika suureksi. Tuntuu luonnottomalta että lasten opetus yhdessä ainoassa kaupungissa jossa sen lisäksi suuri osa (noin 3,000) alle 13 vuotta olevista lapsista saa opetuksensa muualla kuin kansakoulussa, maksaa melkein yhtä paljon kuin esim. koko maan yliopisto laajoin laitoksineen. Yliopiston tämän vuotinen menosääntö, siihen luettuna maksut kirjastoon, kaikkiin laboratorioihin, museoihin, tähtitet. observatorioon, kasvitarhaan, maanviljelyslaboratorioihin y. m. laitoksiin on nimittäin 1,465,450 mk. Ei kannata puhuaakaan polyteknikosta, maan ainoasta teknillisestä opistosta, joka kituu 306,350 markan menosäännöllä. Asiain näin ollen pakostakin tulee ajatelleeksi, onko oikein että kansakouluopetusta yhäti vaan ja niin suurella vauhdilla tehdään kalliimmaksi ja kalliimmaksi.

Kokemus näyttää kuitenkin selvästi että kansakouluopetus, s. o. lapsille annettava opetus, ei enää semmoisenaan riitä. Olemmehan nyt lopulta kaikki huomanneet, kuinka kerrassaan vähän kansalaisivistystä ja poliitista kypsyyttä kansassamme on. Voidakseen tulla toimeen ja suorittaa tehtävänsä kulttuurikansana tarvitsee meidän kansamme paljon muuta opetusta, tietoa, sivistystä, kuin sitä, mitä kansalaisille lapsi-ässä annetaan. Jatkokursseilla ja kansanopistoilla on erittäin tärkeä tehtävä. Valtiopäivillä onkin jo ehdotettu jatkaa kansakoulua kaupungissa seitsemännellä luokalla. Ammattikoulujen perin tärkeästä tehtävästä en tässä tarvitse puhua, ainoastaan huomauttaa kuinka niitä ehdottomasti tarvitaan. Kaupungeissa puuhataan työväenopistoja ja kansankirjastoja, jotka kaikki tulevat vaatimaan runsaita kannatusrahoja. Kuinka jaksetaan nyt perustaa ja

laajentaa näitä aivan välttämättömiä sivistyslaitoksia, jos jo alkeisopetus saa niellä suunnattomia summia. On sentähden pakko ajatella, millä tavalla tätä opetusta voisi saada halvemmaksi kuin mitä se nyt on.

Kun kansakoulun opettajien palkkoja on väitetty pieniksi, on jätetty huomioon ottamatta: onko työ semmoinen että siihen tarvitaan opettajien koko työpäivä. Ja tämä puoli on kuitenkin aivan yhtä asiallinen kuin edellinen ja välttämättömästi huomioon otettava, jos kohtuutta tahdotaan noudattaa.

Mitä ensiksi palkkamääriin itsessään tulee, eivät ne minusta näytä niin alhaisilta ja riittämättömiltä kuin komitea on arvellut. Myöntämällä tosin että perheen on vaikeata tulla toimeen korkeintaan 3,600 markan tuloilla — minkätähden minäkin yhdyin ehdotamaan palkankorotusta perheenelättäjille, — on toiselta puolen tunnustettava, että palkat ovat sellaiset, että naimaton henkilö niillä sangen hyvin tulee toimeen. Huomio kiinnitetään tavallisesti vain peruspalkkaan, 1,700:sta 2,400:aan markkaan saakka, mutta kun virkaiänmukaiset palkanlisäykset ovat suuret, yhtäsuuret kuin puolipalkkaa ja tulevat pian, korkeintaan 15 vuoden kuluessa ja aluksi suuremmissa erissä, saa opettajat jo jokseenkin nuorella iällä 2,500—3,000 markan ja opettaja 3,600 markan palkan, mikä ei ole niinkään pieni. Jos ollenkaan otetaan huomioon pätevyysvaatimukset, en tiedä, että naisilla jollakin toisella työalalalla maassamme olisi yhtä hyvä palkka. Tähän tulee lisäksi, että työaika on lyhyt, josta enemmän allaolevassa.

Komitea on kuitenkin etsinyt vertailuja sekä kotimaasta että muutamista ulkomaiden suurkaupungeista. Huomautetaan (siv. 2 mietinnössä), että sittenkun valtioapu perheellisille opettajille ja opettajattarille maalla nyttemmin on korotettu, näiden peruspalkka on korkeampi kuin Helsingissä. Saattaa niin olla, jos arvioidaan vuokra maalla yhtäsuureksi kuin Helsingissä, millä tässä vertailussa ehkä voi olla jonkinlainen oikeutus, mutta kun tämän jälkeen muuna erotuksena esiintuodaan, että myöskin virkaiänmukaiset palkanlisäykset maalla ovat 80 % peruspalkasta, Helsingissä ainoastaan 50 %, niin on huomattava että tässä tapauksessa tarkoitetaan peruspalkalla maalla vain valtioapua, ja niinmuodoin tulee virkaiänmukainen palkanlisäys maalla olemaan vain 880 markkaa, joka vasta 20 vuoden kuluttua saavuttaa yllämainitun loppuarvonsa, kun taas Helsingissä tämä lisäys on 50 % 2,400 markasta eli niin ollen 1,200 markkaa ja on jo korkeintaan 10 vuoden kuluessa 960 markkaa (vast. 440 markkaa maalla) ja korkeintaan 15 vuoden kuluttua täysimääräinen. Komitean uuden ehdotuksen mukaan (peruspalkka 100 markkaa korkeampi, lopullinen määrä yhtä suuri kuin naineiden opettajien anomuskirjelmässä olevassa ehdotuksessa) olisivat lisäykset peruspalkkaan perheenelättäjille Helsingissä jo korkeintaan 10 vuoden kuluttua 1,600 markkaa ja 15 vuoden kuluttua 2,000 markkaa. Nämä palkkaolot osottautuvat verrattuina palkkaoloihin maalla olevan aivan päinvastaisessa valossa siihen nähden, missä ne komitean lyhyessä esityksessä esiintyvät. Vertaillessa maalaisoloihin on sitäpaitsi otettava huomioon, että opettajan työ maalla, kun täytyy samalla kertaa opettaa neljää eri vuosikurssia ja aina 50 oppilasta, on paljoo rasittavampaa ja voimiakuluttavampaa, ja myöskin että pääkaupunki ennen maaseutua kuitenkin

tarjoo tuntuvia etuja tietopuolisessa suhteessa, samoin kuin myöskin helpommin tilaisuu-
den sivuansioihin. Sellaista tarjoutuu jo kansakoulunkin työalueella, oppituntien muo-
dossa jatkoluokilla, johtajantoimet eräissä kouluryhmissä y. m.

Komitea on myöskin tehnyt vertailuja muutamien ulkomaan kaupunkien kanssa ja tällöin valinnut, kuten komiteassakin ilmoitettiin, ne kaupungit, joissa kansakoulun-
opettajien palkat ovat korkeimmat ja, kuten minulla on ollut tilaisuus panna merkille,
paljota korkeammat kuin on tavallisesti. Sellainen vertailu, jossa noukitaan esille jotkut
harvat poikkeustapaukset tuhansista, merkitsee jo tämän takia sangen vähän. Mutta
jos asiaa lähemmin tarkastaa, niin huomaa että useimmissa näistä poikkeustapauksistakin
peruspalkka on pienempi kuin nykyiset Helsingin peruspalkat ja mitä virkaiänmukaiseen
palkanlisäykseen tulee, niin kohoavat ne sangen hitaasti, niin että ne esim. Dresdenissa
ja Berlinissä vasta 33, sanoo 33, vuoden kuluttua saavuttavat mietinnössä esitetyt määrät.
Mitä Köpenhaminaan tulee ovat nuo esitetyt numerot toistaiseksi ainoastaan eräissä
ehdotuksessa, joka on tehty; tämän vuoden toukokuun 27 p:llä annetun lain mukaan
eivät palkat ole ollenkaan niin korkeat.

Tämä palkoista muuhun katsomatta. Mutta työn suuruus on kai myöskin
otettava huomioon, ja silloin huomataan että luvut kestävät Preussissa 42, Sachsenissa
45, Baijerissa 43 viikkoa, vastaten meillä 35 viikkoa. Suurin oppilasmäärä luokkaa
kohden on Saksassa 60, Helsingissä 40. Myöskin Tanskassa kestää luku 41 viikkoa 36
tunnin opetusvelvollisuksineen viikossa opettajilla. Jos tämä myöskin jossain määrin
otetaan huomioon, niin on tuloksena, että Helsingin kaupungin kansakoulunopettajien
palkat ovat korkeammat kuin minkään muun Europan kaupungin, lukuunottamatta
naapuri-kaupunkiamme Viipuria, jossa miesopettajien palkat ovat suuremmat kuin täällä,
ja mahdollisesti Tukholmaa ja Hampuria. Omasta puolestani en minä kuitenkaan pane
mitään ratkaisevaa painoa sellaisille vertailuille, mutta olen täydennykseksi tahtonut
esiintuoda tämän.

Jos arvostellaan oloja itsessään sellaisina kuin ne meillä ovat, niin myöntänee
jokainen ilman muuta, ettei neljän tunnin lastenopetus päivässä kahdeksan kuukauden
aikana vuodessa, kuten alemmassa kansakoulussa on laita, ole mikään normaalityöpaljous
täysikasvuiselle henkilölle. Kuuden tunnin opetus on tässä tapauksessa vähin määrä,
jota voidaan kutsua täydeksi päivätyöksi, ja silloinkin jää tilaisuutta, varsinkin kun työ
kestää vain noin kahdeksan kuukautta vuodessa, sivuansioon, jos jonkun erinäisistä
syistä on pakko sitä etsiä. Noille 7- ja 8-vuotiaille pienokaisille näyttää minusta sitä-
vastoin neljän tunnin yhtämittäinen opetus olevan kyllin paljon. Kokeneet pedagogit,
joiden kanssa olen neuvotellut, ovat olleet täysin samaa mieltä kanssani, arvellen että
neljäs tunti on enemmän vahingoksi kuin hyödyksi. Kun kansakouluasetus puhuu päi-
vittäisestä vähintään 2 ja korkeintaan 4 tunnin opetuksesta alemmassa kansakoulussa, ei
opetusajan lyhentäminen alemmassa kansakoulussa 3 tuntiin päivässä, minkä kautta yksi
opettaja voisi hoitaa 2 koulua ja säästettäisiin huomattavasti, näy kohtaavan esteitä.
Enemmän vastarintaa saanee ehdotus vähentää opetusta ylemmässä koulussa viidestä
neljään tuntiin, tai erottaa osaa harjoitusaineita viidenteen tuntiin eri ammattiopettaji-

neen, joten kuuden tunnin opetusvelvollisuudella kaksi opettajaa, toinen esim. humanistisia, toinen matemaattis-luonnontieteellisiä oppiaineita varten, voisi hoitaa kolme luokkaa, ja siten voitaisiin tässäkin säästää. Jos tämänsuuntaisia uudistuksia tapahtuisi, silloin voitaisiin, kuten kohtuullista on, opettajien palkkoja jonkunverran korottaa, mutta ei suinkaan nyt.

Vielä muutamia sanoja komitean ehdotuksesta korottaa opettajattarien palkat samaan määrään kuin opettajien. Komitea lienee tällä tuskin tarkottanut ehdotonta lauseparren «sama palkka samasta työstä» tunnustamista tai sen käytäntöön soveltamista, sitä vähemmän kun se ehdottaa korotettua palkkaa perheenelättäjille, mutta ehdotus on kuitenkin semmoinen. Lauseparsi «sama palkka samasta työstä», joka myöskin komiteassa on saanut innokkaan kannattajan, on kyllä oikea, mutta se edellyttää muun muassa ja ehdottomasti vapaata kilpailua, t. s. että niitä paikkoja, jotka julistetaan avonaisiksi, voivat hoitaa yhtähyvin naiset kuin miehet ja päinvastoin. Nyt on kuitenkin asianlaita niin, että opetusta Helsingin poikakouluissa hoitavat miespuoliset opettajat, tyttökouluissa naispuoliset, ja silloin täytyy luonnollisesti palkat sovittaa niin, että myöskin poikakouluihin voidaan saada kunnollisia opettajia — muuten tapahtuisi vääryyttä — josta seuraa, että opettajain palkat on asetettava tuntuvasti korkeammiksi kuin opettajattarien. Kokemus melkein koko maailmassa käy samaan suuntaan, ja on mies- ja naisopettajien palkkojen eroitus ulkomailla yleensä melkolailla suurempi kuin meillä. Tämä palkaneroitus voi hävitä vasta silloin kun vapaa kilpailu paikkoja täytettäessä on alkanut. Minä toivon, että tämä voisi tapahtua niin pian kuin mahdollista. Askel siihen suuntaan olisi poikain ja tyttöjen yhteisopetuksen laajentaminen myöskin ylempään kansakouluun. Kun oppikouluissa käytetään yhteisopetusta aina 16- ja 17-vuotiaille oppilaille, niin tuntuu sängen omituiselta, että kartetaan lasten yhteisopetusta kansakouluissa. Nainen on epäilemättä koko joukon miestä etevämpi lastenopetuksen alalla, ja kutakin uudistusta, joka tekee mahdolliseksi lastenopetuksen jättämisen yhä enemmän naisen käsiin, on minun mielestäni kiirehdittävä. Siksi kunnes vapaa kilpailu tällä alalla alkaa, täytyy minun kuitenkin puoltaa korkeampaa palkkaa miehelle kuin naiselle.

Mitä komitean ehdotukseen korkeammasta palkasta perheenelättäjille tulee, olen minä, niin epä johdonmukainen kuin sellainen toimenpide usealta näkökannalta onkin, luullut käytännöllisistä syistä täytyväni yhtyä siihen.

Kun minä, ajatellen niitä menoja, jotka ovat odotettavissa uusiin välttämättömiin sivistystarkoituksiin, en suinkaan tahdo korottaa nykyistä kansakoulujen menosääntöä ja kun en myöskään voi huomata, että riittäviä syitä, palkansaajain näkökannalta katsottuna, olisi olemassa naimattomien opettajien ja opettajattarien palkkojen korottamiseksi, en minä nyt voi puoltaa sitä.

Komitean ehdottama opettajien ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisääminen 24:stä 26:een ja 28:sta 30:een tuntiin viikossa näyttää minusta jotenkin valmistamattomana esitetyltä. Sen sijaan ehdottaisin, että asetettaisiin komitea antamaan perusteltua lausuntoa yllätehdystä ehdotuksista luokkien tuntimäärän vähentämisestä, poikien ja tyttöjen yhteisopetuksen käytäntöönottamisesta myöskin ylempässä kansakoulussa, joko

osittain — esim. kahdella alimmalla luokalla tai eräissä kouluissa — tai kokonaan, sekä opettajain ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisäämisestä esimerkiksi 36 tuntiin viikossa.

Ylläesitetyn nojalla saa allekirjoittanut kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät että

1:o Tammikuun 1 p:stä 1909 lähtien niille opettajille ja opettajattarille, jotka ovat tai ovat olleet naimisissa ja joilla on yksi tai useampia alaikäisiä lapsia sekä ovat perheensä pääasiallisia elättäjiä, myönnetään ja pysytetään palkanlisää vuokra-avun muodossa 300 mk., mikä apu sittemmin jokaisessa palkankorotuksessa lisätään 150 markalla, niin että se 15 vuoden palvelusajan jälkeen tekee 750 mk. (sama kuin 2 mom. komitean ehdotuksessa);

2:o muille opettajille ja opettajattarille säilytetään samat palkkaedut kuin tähän saakka; sekä että

3:o asetetaan ammattimiestoimikunta antamaan lausuntoa ehdotuksista luokkien tuntimäärän vähentämisestä, yhteisopetuksen laajemmasta käytäntöön ottamisesta sekä opettajien ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisäämisestä.

Helsinki, marraskuun 11 p:nä 1908.

Theodor Homén.

Vastalause II.

Jäsenenä Helsingin Valtuusmiesten asettamassa komiteassa, jonka tehtävänä on ollut selvittää Helsingin kansakoulunopettajiston palkkauskysymystä ja sen järjestämistä, pyydän tässä saada esittää mainitun komitean enemmistöstä eroavan kantani.

Kuten mietinnöstä selviää, on komitean enemmistö puolustanut sellaista periaatetta, että palkka tulisi riippumaan palkannauttijan erisuuruisista menoista ja tämän katsantokantansa nojalla jakanut palkkaa nauttivat naineisiin ja naimattomiin. Niinpä siis toisaalta kaikki naineet miesopettajat, joilla on yksi tai useampia omia lapsia elätettävänä, joutuisivat ylempään palkkausluokkaan, naimattomat miesopettajat ja kaikki naisopettajat, niin naineet kuin naimattomat, paitsi leski, jolla on alaikäisiä lapsia *), joutuisivat alempaan palkkausluokkaan.

Tämä periaate — jota ei kuitenkaan millään muulla yhteiskunnallisella alalla ole otettu noudatettavaksi, vaikka tietysti jokaisessa valtion ja kunnan palkkaamassa virkailijaryhmässä on sekä naineita että naimattomia —, on omiaan kumoomaan kaikki tähänastiset palkkausperusteet, palkka kun ei siis enää tulisikaan riippumaan työn laadusta, työntekijän taitavuudesta ja valmistusajan pituudesta, vaan asianomaisen perhe-oloista.

Mutta jos tällainen periaate pantaisiin käytäntöön yhdellä alalla, kuten esim. opettajain palkkoja järjestettäessä, tulisi siitä menettelytavasta koitumaan varsin laajalle ulottuvia seurauksia. Kaikki kunnan palveluksessa olevat naineet työmiehet, joilla on lapsia, kuten esim. vesijohto-, valaistus- ja puhdistuslaitoksen työntekijät, poliisit y. m. ja joiden aineellinen toimeentulo on vieläkin niukempi kuin kansakoulunopettajien, tulisivat läheisessä tulevaisuudessa, käyttäen samaa perustelua kuin herrat naineet miesopettajat ja esittäen samanlaista yksityiskohtiin ulottuvaa menojensa yleiskatsausta, pyytämään parempaa palkkaa kuin samalla alalla toimivat naimattomat tai lapsettomat työntekijät, ja tämän vaatimuksensa tueksi he vetoisivat siihen, että sellainen periaate jo opettajiston palkkojen suhteen on käytännössä.

Kun tällainen palkkaussääntö, paitsi että se synnyttäisi paljon tyytymättömyyttä niissä ryhmissä, jotka joutuisivat alempaan palkkausluokkaan, myöskin aikaansaisi alituisia muutoksia kaupungin menoarviossa ja kävisi ajan pitkään varsin rasittavaksi kunnalle, on vaara tarjona, että tämä toimenpide, sensijaan, että se auttaisi perheellisten toimeentuloa, pikemmin johtaisi siihen, että virkoihin nimitettäessä annettaisiin etusija naimattomille.

*) Komitean lisäys: „naisopettaja, joka on perheensä pääasiallinen elättäjä,“ on niin venyvä käsite, että se voi aiheuttaa miten mielivaltaisia tulkitsemisia tahansa.

Ja joskin valtio ja kunta suostuisikin maksamaan erityisiä avustuksia perheenisille, ei yksityiskoulujen johtokunnat, ei yksityislaitoksien päälliköt ja yksityiset työnantajat siihen kuitenkaan rupeaisi, vaan antaisivat, kuten tähänastikin, pätevyuden ja taitavuuden määrätä palkan ja syrjäyttäisivät sellaiset työntekijät, jotka suurempien menojensa nojalla vaativat erityistä lisä korvausta, vaikka eivät suoritakaan parempaa työtä — ei laatunsa eikä paljoutensa puolesta — kuin muut samaan ryhmään kuuluvat henkilöt. — Sitä paitsi ei tämä uusi palkkausperuste ajan pitkään edes tyydyttäisi naineita opettajiakaan, se kun ei tee eroa suurten ja pienten perheiden välillä, vaan ovat yksiläpiset asetetut niiden tasalle, joilla on 5 à 8 lasta — niin tulisipa komitean ehdotuksen mukaan sellainenkin opettaja, jonka *ainoa lapsi* on kuollut, kuitenkin nostamaan saman korkeamman palkan kuin n. k. perheenelättäjä.

Ainoa järjellinen ja oikeuden mukainen menettely olisi, jos nimittäin tahdotaan pitää kiinni erityisestä perheenelatusavustuksesta, maksaa vuotuinen summa kutakin lasta kohti, joka avustus lapsen täysi-ikäiseksi päästyä tai kuoltua lakkaa *)

Mutta jos kunnat rupeaisivat yleisesti tällä tavalla avustamaan kansakoulunopettajien lapsia, olisi seuraus siitä meidän kansanvaltaisessa yhteiskunnassamme, että sama avustus olisi ulotettava kaikkiin kunnan lapsiin, ja varsinkin pitäisivät ne yhteiskunnan kerrokset, joiden aineellinen toimeentulo aina on epävarma ja jotka usein saavat kärsiä puutetta ja kurjuutta, mutta jotka kuitenkin enemmän kuin muut kansanluokat myötävaikuttavat väestön lisääntymiseen, itsensä etupäässä oikeutettuina «lapsenruokon» saamiseen. Tällaiset lapsipalkkiot johtavat vain, sen pahempi, siihen, että sellaiset henkilöt, jotka sekä ruumiillisesti että henkisesti kaikkein vähimmin soveltuvat uutta polvea kasvattamaan, enin tulevat niitä tarvitsemaan.

Paitsi sitä on komitea opettajistoa ryhmittäessään naineisiin ja naimattomiin asettanut aivan teoreettiselle pohjalle, joka todellisuudessa ei pidä paikkaansa, siksi että suuri osa niitä, jotka on luettu kuuluviksi jälkimäiseen ryhmään, ennen kaikkea naimattomat naisopettajat, sängen tuntuvasti saavat kokea perheenelättäjän velvollisuuksia. Komitea on kuitannut tämän tosiasian sillä huomautuksella «että nainut miesopettaja ihan samassa määrässä kuin naimaton opettaja ja opettajatar on velvollinen kykynsä mukaan avustamaan puutteessa olevia vanhempiaan, sisarusiaan ja sukulaisiaan».

Jokapäiväinen kokemus osottaa kuitenkin, että niin pian kuin miesopettaja menee naimisiin ja perustaa oman perheen, katsoo hän itsensä useimmiten vapautetuksi elatusvelvollisuuksistaan omaisiaan kohtaan, jotka velvollisuudet silloin aina siirtyvät perheen naimattomalle tyttärelle, tässä puheena olevassa tapauksessa siis naisopettajalle.

*) Tässä muodossa tulee komitean mietinnössä mainittu perheavustus Kuopiossa jaettavaksi. Siellä nimittäin on päätetty vuodesta 1909 maksaa kustakin lapsesta 100 mk. vuodelta — ei kuitenkaan useammasta kuin viidestä.

Sekä laki että moraalit vaatii, että hänen on huoltapitäminen raihnaisista vanhemmista, perheen alaikäisistä ja sairaista *).

Tänä syksynä täällä toimeenpannun tutkimuksen mukaan on 42 prosenttia tädäläisistä naisopettajista perheen ylläpitäjiä. Muutamilla heistä on vanhuksia ja sairaita hoidettavinaan, toisilla on alikäsiä kasvatettavina ja monella on niin toisia kuin toisiakin. Kun tähän vielä laskee kaikki ne naisopettajat, jotka ovat naimisissa tädäläisten miesopettajien kanssa ja jotka siis myöskin ovat perheen elättäjiä, nousee heidän lukunsa 54 prosenttiin. On nimittäin huomattava, että enemmän kuin puolet eli 56 prosenttia Helsingin naineista miesopettajista on avioliitossa virassa olevien naisopettajien kanssa ja johdonmukaisuus vaatisi silloin, että, jos kerran tahdotaan maksaa erityisiä apurahoja naineille miesopettajille, pitäisi naiseen naisopettajankin, jolla on lapsia, päästä niistä osallisiksi, sillä ei voitane kieltää, ettei hän sekä kotona suoritetun työnsä että suoranaisten raha-ansionsa kautta hyvin tuntuvasti ota osaa perheensä elättämiseen. Mietinnössä ehdotettu vain toisen aviopuolison suosiminen, tuntuu lievemmin sanoen jotenkin omituiselta ja voi sitä paitsi johtaa aavistamattomiin selkkauksiin esim. avioliiton purkautuessa, joka ei tätä nykyä ole niinkään harvinaista.

Komitean mietinnössä viitataan siihen, että kaikki miesopettajat, joilla vain suinkin on ollut hiukan tilaisuutta, ovat olleet pakoitettut hankkimaan itselleen kaikenlaisia lisätöitä ja tulolähteitä, voidaksensa näinä kalleina aikoina elättää itseään ja perhettään. Mutta ihan sama koskee naisopettajia ja vieläpä suuremmissa määrässä, koska heidän, 400 markkaa pienempine pohjapalkkoineen ja niukempine palkankorotuksineen, on vieläkin vaikeampi tulla toimeen ja täyttää velvollisuutensa perhettään kohtaan. Erotus on vain siinä, että sill'aikaa kun monen miesopettajan lisätöimiä tuottaa yhtä paljon ja enemmän kuin koko hänen kansakoulunopettajavirkansa, täytyy naisopettajan toistaiseksi tyytyä paljon vaatimattomimpiin tulolähteisiin, kuten esim. yksityistuntien antamiseen, puhtaaksikirjoittamiseen, täyshotolaisten pitoon, liinavaatteiden merkkäamiseen j. n. e.

Ei suinkaan liioin ole kiellettävissä, ettei moni naisopettaja, samaten kuin miesopettajakin, hankkisi itselleen lisätöitä, vaikkei olosuhteet siihen heitä erityisesti pakottaisikaan, koska he siten tulojansa parantamalla tahtovat koota varoja itselleen ulkomaanmatkoihin, huviloiden tai osaketalojen hankkimiseen, vanhanpäivänvarojen säästämiseen j. n. e. ja tätähän ei voitane pitää moitittavana, jos he vain samassa ahkerasti ja tunnollisesti täyttävät koulutyönsä.

Antaaksensa enemmän kantavaisuutta tälle uudelle palkkausjärjestelmälle, mainitaan mietinnössä, että se jo on käytännössä monissa paikoin, erittäinkin Saksassa. Saksa on kuitenkin se maa, joka kaikkein vähemmän sopii meille esimerkiksi mies- ja naisopettajain palkkaussuhteita järjestettäessä, osaksi siksi, että naisen yhteiskunnallinen

*) Miten tärkeänä tätä naisopettajien elatusvelvollisuutta pidetään yksin vanhoillisessa Saksassa, todistaa se seikka, että Remscheidin kaupunki, sikkäläisen opettajatyhdistyksen ehdotuksesta on päättänyt asettaa omiaiaan elättävät naisopettajat samaan palkkausluokkaan kuin naineet miesopettajat. (Tri A. Salomon: Die Ursachen der ungleichen Entlohnung von Männer- und Frauenarbeit.)

asema siellä on huonompi kuin useammassa muussa maassa Euroopassa, osaksi siksi, että saksalainen nainen koulun alalla on vielä verrattain uusi ilmiö ja että häntä vain rajoitetulla alueella on koeteltu. Vaikka nimittäin Saksan kansakoululaitos jo useampia miespoivia on ollut vaikuttamassa, ei naisia ole laskettu opettajataruralle kuin jokunen kymmenkunta vuosi sitten. Ja vielä tänäpäivänä on naisopettajien lukumäärä vain pieni osa miesopettajien luvusta ja mitä tietoihin ja valmistukseen tulee, ovat naiset myöskin aivan toisessa asemassa kuin miehet, joka jo selviää siitä että Saksan viidessä suuremmassa liittovaltiossa (Preussissa, Saksissa, Bayerissä, Württembergissä, Badenissa) on vain yhteensä 8 valtion seminaaria naisopettajain valmistamista varten, sillä aikaa kun niitä on 157 miesopettajia varten*). Useimmat naisopettajat ovat sentähden pakotetut hankkimaan tietonsa yksityislaitoksissa ja yksityiskurssien avulla, mutta kun näiltä kuitenkin puuttuu valtion painama julkinen leima, on jo tämä seikka ollut omiaan asettamaan naista miesopettajaa alempaan palkkausluokkaan. Sama koskee myös Tanskaa, jossa ei liioin ole valtion seminaaria naisopettajia varten**).

Aivan toisin on asianlaita meillä Suomessa. Täällä valtio on perustanut sekä nais- että miesseminaareja ihan samaan aikaan, sisäänpääsyvaatimukset ovat yhtä suuret, kurssit ovat aivan samat niin toiselle kuin toisellekin. Mutta tähän tulee vielä, että kun suurin osa naisopettajia on kotosin sivistyneestä keskiluokasta, ovat he jo seminaariin tullessaan omanneet melkoisen määrän alkutietoja ja yleissivistystä.

Niinpä esim. tšekäläisistä naisopettajista kaikkein useimmat ovat suorittaneet, paitsi seminaarikurssin, tyttökoulun, yhteiskoulun ja jatko-opiston, tai on heillä yliopistollinen arvo.

Kun tämä seikka ei suinkaan ole vaikuttamatta kansakoulun opetukseen ja kasvatukseen ja paitsi sitä painaa leimansa koko meidän kansakoululaitoksemme kehitykseen, pitäisi sen myöskin ottaa huomioon palkkoja järjestettäessä, jo siitäkin syystä, että suurempi tietomäärä ja pitempi valmistusaika myöskin lisää velkataakkaa korkomaksuineen ja henkivakuutuksineen.

Tšekäläiset naisopettajat eivät suinkaan nurkumatta ja lapsipuolen asemaa tunte-matta ole nostaneet palkkaa, joka heidän tunnollisesta työstään, heidän yleissivistyksestään ja monastikin seminaarin kurssia laajemmasta tietomäärästään huolimatta, on korotuksineen päivineen kuitenkin 600 mk. pienempi miesopettajan palkkaa.

Siinä suhteessa ansaitsee siis komitean mietintö kyllä kaiken tunnustuksen, että se ehdottaa naisopettajaa tästä lähin asetettavaksi ihan samaan asemaan kuin miesopettajaa palkkaan nähden.

Mutta tämä yhdenvertaisuus on sen pahempi vain näennäinen, sillä niin pian kuin miesopettaja menee naimisiin ja tulee isäksi, siirretään hän heti korkeampaan palk-

*) Paitsi näitä 8 naisseminaaria on vielä 9 sellaista valtion laitosta, jotka vastaavat meidän jatko-opistojamme ja siis otupäässä valmistavat naisopettajia oppikouluja varten, mutta siinä sivussa myöskin ohjaavat tulevia kansakoulunopettajattaria.

***) Hollannissa, Unkarissa ja useassa Schweizin kantooneista, missä vaatimukset ja valmistus ovat samat nais- ja miesopettajalle, on heidän palkkansa myöskin sama.

kauluokkaan. Ja kun suurin osa miesopettajia tavallisesti menee naimisiin ja useimmat naisopettajat ovat naimattomat — silti pääsemättä elatusvelvollisuuksista — ja kun lopulta naineet naisopettajatkin, joilla on lapsia, kuitenkin tulisivat kuulumaan tähän alempaan palkkausluokkaan, on sama eroavaisuus vieläkin olemassa ja nousee tämän uuden ehdotuksen mukaan 750 markkaan. Perustelu on kyllä entisestä muuttunut, mutta sisältö ja seuraukset ovat ihan samat.

Täydellisesti oivaltaen sen ahtaan aseman, johon moni kansakoulunopettaja lapsineen, jos hän on perheen ainoa elättäjä, voipi joutua, ja sen raskaan taakan, joka omaisiaan ylläpitävällä naisopettajalla ja leskellä, jolla on lapsia, on kannettavana, en kuitenkaan katso oikeaksi ja kohtuulliseksi, että heitä varten asetetaan erityinen korkeampi palkkausjärjestelmä, koska lopullisesti kuitenkin työn laatu ja työn tulokset ovat sen hinnan määrääjänä joka alalla ja koska aina täytyy ottaa huomioon, että moni perheetön sekä nais- että miesopettaja, jolla on tilaisuutta antaa koko aikansa ja kaiken huolenpitonsa koululle, suorittaa yhtä hyvän ja vieläpä väliin paremmankin työn kuin ne, joilla on paljon muitakin huolia.

Sitävastoin on aivan paikallaan, että tällä alalla kuten monella muullakin, missä yksityisen voimat eivät riitä, perustetaan, yhteenliittymisen avulla keskinäistä apua varten, kassoja ja apurahastoja, joista mainituissa tilaisuuksissa voidaan saada apua. Mutta tällaisilla rahastoilla ei ole mitään yhteistä palkan kanssa, vaan kuuluvat ne samaan ryhmään kuin monet muutkin yritykset, joiden tarkoituksena on huojentaa yksityisen taistelua olemassaolon puolesta, kuten esim. sairausapukassat, henki-, tapaturma- ja työttömyysvakuutukset, hautausrenkaat j. n. e.

Kaikin puolin kannattaen komitean palkanparannusehdotusta tšekäläiselle opettajistolle, pyydän yllämainittujen syiden nojalla ehdottaa:

1) että nyt kyseessä olevaa palkanparannusta järjestettäessä, opettajisto ylempässä kansakoulussa sukupuolta ja siviiliasemaa (naimista, lapsia, leski-säätyä) lukuunottamatta, tehdään aivan yhdenvertaiseksi palkan ja palkankorotuksien suhteen;

2) että alemman kansakoulun opettajattarien palkat parannetaan ihan samassa suhteessa.

Helsingissä, marraskuun 11 p. 1908.

Maikki Friberg.

*Liite I.**Esitys kaupungin naineiden kansakoulunopettajain palkkojen parantamisesta.*

Iloisin mielin eivät Helsingin kansakoulujen naineet opettajat suinkaan käänny kaupungin valtuusmiesten puoleen pyytäen parannusta taloudelliseen asemaansa. Me pitäisimme tosiaan parempana itseavulla koettaa järjestää taloutemme, jos vain kaikilla olisi tilaisuutta sivuansioon. Noin kahdeksan vuotta sitten myönnetyt palkkaedut olivat tuskin silloistenkaan olojen mukaan riittävät, ja sen jälkeen ovat elinehdot pääkaupungissa niin arvaamattomasti kallistuneet, ettei meidän perheellisten opettajain, joita tämä seikka ankarimmin on kohdannut, näy mitenkään olevan mahdollista tulla toimeen niillä palkoilla, joita me kunnan virkamiehinä nautimme, vaan katsomme olevamme pakotetut Herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittämään tilamme ja anomaan, että me Teidän toimestanne saisimme kipeimmät tarpeemme autetuiksi. Vähimmin ei meihin tässä ole vaikuttanut se seikka, että meidän toimintamme kasvattajina suuresti kärsii siitä että suurinta osaa meistä painaa elatushuolet tai rasittaa ulkopuolella viran tehtävä kuluttava työ. Tällaisena aikana kuin meidän, jolloin niin suuria vaatimuksia pannaan niille, jotka työskentelevät kansanvalistuksen palveluksessa ja jolloin muutamissa yhteiskuntaluokissa vallitseva siveellinen villiintyminen vaatii, että opettaja yksinomaan ja innolla keskittää voimansa tehtävänsä hoitamiseen, katsomme sellaista asiain tilaa vielä arveluttavammaksi kuin muulloin.

Tunnustaen periaatteen »sama palkka samasta työstä» kauniiksi ja monelta kannalta katsoen oikeutetuksi, emme suinkaan esittäisi tätä pyyntöämme, että meidät perheellisinä opettajina asetettaisiin taloudellisessa suhteessa erikoisasemaan, jos me vaan näkisimme jotenkin mahdolliseksi, että kunta yleisellä opettajakunnan palkkojen parantamisella voisi auttaa myöskin meidän tarpeitamme. Olemme pitäneet varmana, ettei kunta katso voivansa yleisellä opettajien palkkojen korottamisella auttaa meitä taloudellisesta ahdinkotilastamme, ja olemme me sentähden perheenelättäjinä pakotetut pyytämään palkanlisäystä, huomauttamalla toisesta ja, kuten meistä tuntuu ainakin yhtä pätevästä periaatteesta, nimittäin siitä, että kullekin kunnan palveluksessa olevalle henkilölle on myönnettävä niin paljon palkkaa, kuin hän välttämättömästi tarvitsee voidakseen menestyksellä hoitaa tointansa.

Tämä viimeksi mainittu periaate näkyy myöskin otetun huomioon laadittaessa ehdotusta valtiopäiväesitykseksi kansakouluopettajakunnan palkkojen järjestämistä yleensä, jonka kouluhallitus äskettäin antoi Senaattiin. Siinä vaaditaan nimittäin naineiden opettajien valtiolta meneviä palkkoja korotettavaksi 1,500 markkaan, kun taas sanottu hallitus on naimattomille opettajille kannattanut 1,000 markan vuosipalkkaa.

Maaseudulla nauttivat opettajat kunnalta apurahaa 200—400 markkaan vuodessa sekä saavat sitäpaisi vapaan huoneiston, johon kuuluu kolme huonetta ja keittiö, ynnä polttopuut ilmaiseksi. Jos valtiopäivät myöntyvät, kuten todennäköistä on, ehdotettuun korotukseen, tulevat naineet opettajat maaseudulla nauttimaan noin 1,800 markkaa paitsi vapaita huoneita ja polttopuita. Jos naineiden opettajien palkat Helsingissä laskettaisiin tämän ehdotuksen mukaisesti, joka ei kuitenkaan näy vastaavan todellista tarvetta, niin olisi pohjapalkka, joka nykyään on 2,400 markkaa, pääkaupungin oloihin nähden määrättävä vähintään 3,000 markaksi. Ne periaatteet, joita on ehdotettu noudatettaviksi palkankorotuksia laskettaessa maaseudun opettajille, ovat edullisemmat kuin Helsingin opettajakunnalle nykyään voimassa olevat.

Kouluhallituksen ehdotus ja olot maaseudulla eivät kuitenkaan ole perusteena meidän vetoamisellemme Herroihin Kaupunginvaltuusmiehiin, vaan on tähän syynä taloutemme parantamisen tarve, joka sen pahempi on käynyt meille liiankin tuntuvaaksi. Me olemme kuitenkin viitanneet mainttuun ehdotukseen etupäässä osottaaksemme, että jos meidän taloudellista asemaamme verrataan maaseudun opettajien asettamiin vähimpiin vaatimuksiin, niin se ei suinkaan esiinny kadehdittavana, vaikka meidän peruspalkkamme korotettaisiin 3,000 markkaan ja palkankorotuksien laskemiseen nähden voimassa oleva periaate pysytettäisiin entisellään.

Palkkojen järjestely naineisiin opettajiin nähden täällä pääkaupungissa ottamalla laskemisen pohjaksi 3,000 markan peruspalkan, joka 15 vuoden palveluksen jälkeen kohoisi 4,500 markkaan, olisi siis yllä esitetyltäkin näkökohdalta katsoen oikeuden ja kohtuuden mukainen. Mutta kun meidän tekemiemme laskujen mukaan sellainen peruspalkan korottaminen vaikuttaisi sen, että Helsingin kansakoulujen palkkasääntö jo vuonna 1908 kohoaisi 66,000 markalla, josta määrästä, vähentämällä 25 % valtioavun, kunnan suoritettavaksi tulisi 49,950 markkaa, niin ovat allekirjoittaneet yhtyneet kaupungin valtuusmiehiltä anomaan palkanlisäystä toisen, kuntaa paljon vähemmän rasittavan laskuperusteen mukaan. Jos peruspalkka pysyisi muuttumattomana, 2,400 markkaa, mutta naineelle opettajalle myönnettäisiin esim. vuokra-avun muodossa — sillä vuokrahan on tuntuvimpia menoja niille, joilla on perhe elätettävänä — 300 markan palkanlisä vuodessa, mikä kussakin seuraavassa korotuksessa kasvaisi 200 markalla, kunnes se lopullisesti tekisi 900 markkaa, niin olisi tuntuvin tarve autettu. Kaupungin kansakoulujen menoarvio kasvaisi tämän kautta vuonna 1908 33,900 markalla, josta valtioavun vähennettyä kunnan osalle tulisi ainoastaan 25,425 markkaa, ja me rohkenemme toivoa, etteivät Herrat Kaupunginvaltuusmiehet, katsoen tähän mahdollisimman alhaiseksi alentamaamme määrään ja ottaen huomioon, että kunta kansakouluopettajakunnan palkkojen viimeksi tapahtuneen yleisen järjestelyn jälkeen on uhrannut jotenkin yhtä paljon

opettajattarien palkkaehtojen parantamiseksi, katso olevan syytä vastustaa tätä meidän kannaltamme nähden kohtuullista ja olosuhteiden vaatimaa pyyntöä.

Anomustamme vielä enemmän tukeaksemme rohkennemme viitata mietintöön, jonka Kaupunginvaltuusmiesten asettama valiokunta antoi naineiden opettajien edellisen vuokra-apua koskevan anomuksen johdosta. Tässä mietinnössä huomautettiin, että opettajat, joiden tarpeita silloin ehdotettu palkkojen järjestely ei tulisi tyydyttämään heidän toimuksensa mukaisesti, voisivat lisätä tulojansa mahdollisesti sellaisen järjestyksen kautta että kaksi opettajaa hoitaisi kolme luokkaa. Tämä osottaa valiokunnan olleen sitä mieltä, ettei silloin puолlettu ja sittemmin vahvistettu palkan korotus ollut riittävä niille, joilla oli perhe elätettävänä. Yllä sanottu valiokunnan suosittelema järjestys, jonka mukaan opettaja lisätyöllä voisi hankkia itselleen enemmän tuloja, on meidän mielestämme kuitenkin hylättävä useilta kannoilta katsoen tarkotustaan vastaamattomana, eikä vähintään siltä kannalta, että tunnollinen ja eteenpäinpyrkivä kasvattaja tarvitsee vapaan aikansa valmistautuakseen työhönsä ja edistyäkseen alallaan, ja todistaa sekin seikka, ettei ehdotusta ole pantu täytäntöön, meidän käsityksemme siitä oikeaksi.

Selvittääksemme vuotuisia menoja, joita naineen opettajan, jolla on keskikokoinen perhe (vaimo ja 3 lasta), on suoritettava tässä kaupungissa, liitämme tähän seuraavan taulun:

Ruokaa 5 hengelle à 30 mk kuukaudessa	1,800: —
Vaatteita kahdelle täysikasvuaiselle henkilölle	390: —
Jalkineita samoille	70: —
Vaatteita 3 lapselle à 75 mark.	225: —
Jalkineita samoille à 40 mark.	120: —
Vuokra huoneistosta kylpyhuoneineen	1,200: —
Polttopuita	150: —
Valaistus	60: —
Naisapulainen kodissa (ilman ruokaa) à 15 mk kuukaudessa	180: —
Pesu ja silitys	96: —
Huonekalujen, sänkyvaatteiden ja talouskalujen uudistus ja korjaus	90: —
Veroja	175: —
Maksut leski- ja orpokassaan	80: —
Sanomalehtiä, aikakauskirjoja, kirjallisuutta ja yhdistyksen jäsenmaksuja	100: —
Lasten koulunkäynti	75: —
Lääkäri ja lääkkeet	50: —
Sekalaisia menoja, kuten palo- ja henkivakuutusmaksuja y. m.	75: —
	<u>Smk 4,936: —</u>

Tässä taulussa, jonka loppusumma jo sellaisenaan on 436 markkaa suurempi sitä palkkaa, minkä nainut opettaja 15 vuoden palveluksen jälkeen saisi kantaa, jos meidän

tässä tekemäämme anomukseen suostuttaisiin, ei ole otettu lukuun menoja vakinaisen palvelijattaren palkkaamiseen, henkiseen virkistykseen laajemmassa merkityksessä, korkoihin, matkoihin y m.

Viitaten kaikkeen yllä esitettyyn anomme me täten nöyrimmästi Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä, että Helsingin kansakoulujen perheellisille opettajille vuoden 1908 alusta myönnettäisiin palkanlisäystä, esimerkiksi vuokra-avun nimellä, 300 markan määrään vuodessa, mikä määrä ensiksi saatavassa palkankorotuksessa lisättäisiin 500 markkaan, toisessa palkankorotuksessa 700 markkaan ja kolmannessa korotuksessa 900 markkaan vuodessa.

Samalla pyydämme Herroille Kaupunginvaltuusmiehille saada esittää, eikö leskenä olevaa opettajatarta, jolla on lapsia, ole palkkaetuihin nähden asetettava naineen opettajan vertaiseksi.

Helsingissä, 2 päivänä toukokuuta 1907.

<i>Osk. Kunnas.</i>	<i>A. G. Sigfrids.</i>	<i>Oscar Rosenqvist.</i>
<i>Botolf Björkman.</i>	<i>F. E. Forsman.</i>	<i>Alfred Bjön.</i>
<i>I. J. Ekberg.</i>	<i>E. W. Malmberg.</i>	<i>Viktor Allardt.</i>
<i>I. Sirelius.</i>	<i>O. W. Pellinen.</i>	<i>Eemeli Kunnas.</i>
<i>Fridolf A. Salola.</i>	<i>M. Sydänheimo.</i>	<i>Alex. Slotte.</i>
<i>Edvard Grönroos.</i>	<i>A. Lindholm.</i>	<i>K. A. Bäckman.</i>
<i>Rich. Malmberg.</i>	<i>Karl Himberg.</i>	<i>M. Holmberg.</i>
<i>Viktor Helenius.</i>	<i>Otto Kotilainen.</i>	<i>Adolf Kronström.</i>
<i>M. Thors.</i>	<i>Oskar Dannholm.</i>	<i>Jakob Stenberg.</i>
<i>V. Weissmann.</i>	<i>W. A. Lahti.</i>	<i>Algot Jansson.</i>
<i>John Lindfors.</i>	<i>E. F. Pihlström.</i>	<i>K. Freiborg.</i>
<i>F. O. Holmberg.</i>	<i>A. Kohonen.</i>	<i>A. Noponen.</i>
<i>S. Peltola.</i>	<i>Ad. Nordman.</i>	<i>W. Sippola.</i>
<i>Kaarlo Ahtila.</i>	<i>Joonas Vuolle-Apiala.</i>	<i>A. Wäre.</i>

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA

Helsingissä,

12 p. Syyskuuta 1907.

N:o 28.

Kaupunginvaltuustolle

Viime toukokuun 28 p. päivätyssä remississä ovat Herrat Valtuusmiehet vaatineet Kansakoulujen Johtokunnan lausunnon erään 42 kaupungin kansakoulunopettajan allekirjoittaman kirjelmän johdosta, jossa pyydetään, että perheellisille Helsingin kansakoulujen opettajille v. 1908 alusta alkaen myönnettäisiin 300 markan suuruinen vuotuinen palkanlisäys, ehdotetun vuokra-avun nimellä, joka summa, kun palkka ensimmäinen kerta korotetaan, lisättäisiin 500 markkaan, toinen kerta 700 markkaan ja kolmas kerta 900 markkaan vuodessa, jonka ohessa Valtuuston ratkaistavaksi alistetaan, asetettaisiinko leski, jolla on lapsia, palkkaetujen suhteen naiseen miesopettajan kanssa yhdenvertaiseksi. Tämän johdosta on Johtokunnalla kunnia esittää seuraavaa.

Puheenalaista anomusta käsiteltäessä Johtokunta on lähtenyt siitä käsityksestä, ettei voi olla oikeuden mukaista eikä kohtuullista eikä kunnallistoloudelliselta kannalta järjenmukaistakaan, palkata virkamiestä, jolla on niin vaativat tehtävät kuin kansakoulunopettajalla, niin niukasti että hän välttämättömpien maksujen suorittamiseksi näkee olevansa pakoitettu koulutyön ohessa uhraamaan melkoisen osan aikaa ja voimia toiselle tuloiselle toimelle. Kun elämänkustannukset pääkaupungissa täkäläisen kansakoulujen opettajakunnan v. 1899 tapahtuneen palkkojen järjestelemisen jälkeen aavistamattomassa määrässä ovat kallistuneet, saattaa edeltää, että useat opettajat, varsinkin perheelliset, ovat joutuneet tuommoiseen tilaan. Anomukseen otettu, 4,936 markan suuruiseen summaan päättyvä yleiskatsaus niistä vuotuisista kulungeista, jotka se pääkaupungin opettaja, jolla on keskisuuri perhe (vaimo ja kolme lasta), saa kärsiä, osoittaa, että opettajien nykyiset 2,400—3,600 markan suuruiset palkat eivät ole likimailleen rittäviä perheenelättäjälle. Tuossa yleiskatsauksessa löytyviä menoeriä ei suinkaan voi katsoa liiksi lasketuksi, pikemmin päinvastoin. Onhan tässä huomioon otettava, että opettajalla pitäisi olla niin tilava asunto, että hänellä kotonaan on tilaisuutta jokseenkin häiritsemättömään tiedolliseen työhön, ja että hänen asemansa työntekijänä kansanvalistuksen palveluksessa tekee toivottavaksi, että hänen menotilissään löytyvä summa sanomalehtiä, aikakauskirjoja sekä muuta kirjallisuutta varten ei ole aivan vähäinen. Erittäin pieni on yleiskatsauksessa löytyvä erä 75 markkaa »kaikenlaisia menoja, esim. palo- ja henkivakuutusmaksuja y. m. varten.» Menoja varsinaisen palvelijattaren pitämisestä, sivistävistä huveista,

matkoista, velkojen korkojen maksamisesta ja velkojen vähentämisestä ei ole ensinkään otettu laskuun. Ja kuitenkin nousee yleiskatsauksen loppusumma 1,336 markkaa suuremaksi sitä palkkaa, jonka kaupungin kansakoulujen opettaja viisitoista vuotta palveltuaan saa nauttia. Onpa vielä huomattava, että samoin kuin opettajan elämänkustanukset ovat myöskin vaatimukset mitä hänen työnsä suoritukseen tulee vuosi vuodelta lisääntyneet. Nykyiseen aikaan, jolloin levottomuus ja mielten jännitys tavattoman suuressa määrässä vallitsevat yhteiskunnassa, vaaditaan kansakoulunopettajalta hänen äärettömän arkaluontoisessa asemassansa enemmän kuin koskaan ennen arvostelukykyä, säädyllyisyyttä ja mielenmalttia. Enemmän kuin milloinkaan ennen tarvitsee maamme herättävää, lämmittävää, paraassa merkityksessä kasvattavaa kansakouluopetusta. Entistä nopeammin kulkee kehitys kansakoulutoimen alalla eteenpäin suurissa kulttuurimaissa. Jos mieli pääkaupunkimme kansakoulujen opetustyön kestää ulkomaiden arvostelun ja niinkuin luonnollista ja suotavaa olisi olla maamme muitten kaupunkien kansakouluille jossain määrin esikuvaksi, tulee opettajakunnan aina osoittaa kykenevänsä omaksumaan uusia kasvatusopillisia näkökohtia, uusia metodillisia kokeita. Kaikkeen tähän vaaditaan selaista valppautta, tarmokkuutta, harrastusta, jommoista ei säällisesti saata vaatia opettajalta, joka on suurien taloudellisten huolien tai työläiden sivutoimien rasittamana.

Opettajakunnan palkkaetujen yleistä korotusta ei kumminkaan puheenalaisessa kirjoituksessa vaadita, vaan anomuksen tekijöiden mielestä saataisiin tarpeellinen palkkausjärjestely parille saatetuksi erään tähän asti maassamme vain vähän sovelletun periaatteen pohjalle, sen nimittäin, että perheellinen opettaja tai opettajatar, jolla on lapsi elätettävänä, olisi asetettava erittäin edulliseen palkkaluokkaan. Aivan uusi tämä periaate ei kuitenkaan ole. Yksityisissä palveluspaikoissa maksetaan monesti suurempi palkka perheenelättäjälle. Erittäin tärkeä kysymyksen alaisessa tapauksessa on se seikka, että Koulutoimen Ylihallitus samaan periaatteen on perustanut tänä vuonna tekemänsä ehdotuksen valtiopaiväesitykseksi maaseudun kansakoulunopettajain palkkaetujen parantamista varten ja että Keisarillinen Senaatti korjatessaan tätä ehdotusta ei ole järkyttänyt periaatteellista lähtökohtaa. Senaatti on nimittäin, jossakin määrin alentaen Koluylhallituksen pyytämät summat, ehdottanut, että nainut opettaja tai leskenä oleva opettajatar, jolla on lapsia, saisi paitsi kunnan maksamaa palkkaa, s. o. tavallisesti huoneet, puut ja 200—400 markkaa rahassa, valtiolta vuosittain nauttia 1,200—2,000 markkaa, kun valtion vuotuinen palkkausapu naimattomalle opettajalle tai opettajattarelle, jolla ei ole lapsia elätettävänä, olisi vain 1,000—1,600 markkaa. Tässä sovellettua periaatetta vastaan saattaa kyllä väittää, että taloudellisessa suhteessa rasittava elatusvelvollisuus yksityisissä tapauksissa saattaa olla myös naimattoman opettajan tai opettajattaren velvollisuutena. Aivan samassa määrin kuin naimaton saattaa nainutkin olla velvollinen kykynsä mukaan olemaan avullisena vanhempiensa, sisaruksiensa tai muiden sukulaistensa elättämiseen. Kaikissa tapauksissa on elatusvelvollisuus vaimoon ja lapsiin nähden siveellisesti ja oikeudellisesti erinomaisen velvoittava luonteeltaan, ja onhan senvuoksi luonnollista ja kohtuullista, että kunta ja valtio palkkoja järjestettäessä erityisesti ottavat tämän velvollisuuden huomioon. Ainakin jos ei katsota mahdolliseksi

myöntää kokonaisuudelle virkamieskunnalle niin suuria palkkoja, että perheenelättäjienkin olot tehdään sellaisiksi, että he voivat antautua virkavelvollisuuksiensa täyttämiseen täydellä työvoimalla, lienee erityisen palkanlisäyksen myöntämistä naineelle opettajalle puollettava.

Kuten allaolevasta yleiskatsauksesta näkyy, ovat Helsingin kansakoulunopettajien palkat jonkin verran suuremmat kuin maamme molempien lähinnä isompien kaupunkien, Turun ja Tampereen, mutta melkoisesti pienemmät kuin Viipurin, jossa palkkain järjestely äsken on tapahtunut.

	Opettaja	Yl. koulun opettajat	Al. koul. opettajat
Turussa . . .	2,200—3,300	1,700—2,550	1,400—1,950
Tampereella . .	2,000—3,000	1,700—2,550	1,400—2,100
Viipurissa . . .	2,750—4,250	1,900—2,800	1,600—2,500
Helsingissä . .	2,400—3,600	2,000—3,000	1,700—2,250

Korkeampien elämäkustannuksien tähden lienee kuitenkin Helsingin kansakoulujen opettajain taloudellinen asema vähemmän edullinen kuin Turun ja Tampereen. Eikä tämä asema yhdessä näistä kolmesta paikkakunnasta liene tyydyttävä. Jos Senaatin yllä mainittu esitysehdotus hyväksyttäisiin, tulisi maaseutujenkin kansakoulunopettajan taloudellinen tila paremmaksi kuin pääkaupungin. Jos 3,600 markasta, pääkaupungin kansakoulunopettajan suurimmasta palkkamäärästä luetaan pois arvatut menot huoneista ja puista, nimittäin 1,200 + 150 markkaa, jää 2,250 markan suuruinen summa muita menoja varten. Kansakoulunopettaja maalla taas voi näitä muita menoja varten käyttää koko sen osan palkkaa, jonka hän saa rahassa, s. o. jos hän nauttii kaikkia palkankorotuksia, 2,200—2,400 markkaan nouseva summa, joka maaseudulla merkitäe paljon enemmän kuin 2,250 markkaa pääkaupungissa.

Saattaapa tässä olla paikallaan myös verrata Skandinavian pääkaupunkien kansakoulunopettajan palkkaetuja Helsingin kansakoulunopettajan nauttimaan palkkaan. Tukholmassa on opettajanpalkka 2,000—3,400 kruunua (2,800—4,760) markkaa, opettajattaren 1,700—2,300 kruunua (2,380—3,220) markkaa, siis paljoa suuremmat kuin Helsingissä. Kristianiassa ja Köpenhaminassa, missä elämäkustannukset kuitenkin ovat tuntuvasti vähemmät, nousee opettajan palkka korkeintaan 2,600 kruunuun (3,640 markkaan) tai 3,000 kruunuun (4,200 markkaan) ja opettajattaren korkeintaan 1,500 kruunuun (2,100 markkaan) tai 2,000 kruunuun (2,800 markkaan). Tämäkin vertailu siis kehoittaa Helsingin kansakoulunopettajain palkkojen parantamiseen.

Siinä tapauksessa, että se uudistus, josta on puhuttu, toimeenpantaisiin, koskisi se nyt yhteensä 50 opettajaa, joista 8 saisi 300, neljätoista 500, seitsemän 700 ja kaksikymmentäyksi 900 markan suuruisen palkanlisäyksen. Mitä opettajiin tulee, nousisi siis kaupungin kansakoulujen kulunkiarvio 3,320 markalla. Jos leskenä olevalle opettajattarelle, jolla on lapsia, myönnetään sama palkanlisäys kuin naineelle opettajalle — toimenpide, joka Johtokunnasta näyttää niin luonnolliselta, että sitä ei tarvitse perus

tella — tulisi lisäksi $3 \times 900 + 700 = 3,400$ markkaa, jonka tähden kansakoulujen kulunkiarvion lisäys kaikkiaan nousisi 36,600 markkaan. Kun valtio olisi auttava 25 %:illa, tuottaisi uudistus v. 1908 kaupungille 27,450 markan suuruisen kokonaiskulungin.

Koska Johtokunta, kuten ylläolevasta näkyy, ei ainoastaan pidä senlaatuista palkanjärjestelyä, kuin Johtokunnan tarkastettavaksi lähetetyssä kirjoituksessa ehdotetaan, oikeana ja kohtuullisena, vaan myöskin, katsoen naineiden kansakoulunopettajain tukalaan taloudelliseen tilaan peräti tarpeellisena ja epäilemättä kansakoulujen työtä melkoisessa määrässä edistävänä, saa Johtokunta Valtuuston ratkaistavaksi alistaa, eikö olisi myönnettävä niin suuret vuokra-avut, kuin anomuksentekijät ovat ehdottaneet naineelle opettajalle ynnä leskenä olevalle opettajattarelle, jolla on lapsi tai lapsia.

Lähetekirjelmät palautetaan.

Kansakoulunjohtokunnan puolesta:

W. Pipping.

Ernst Beckman.

Esitys Helsingin kaupungin naimattomien kansakoulunopettajien palkkojen parantamiseksi.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Kun me allekirjoittaneet emme ole olleet tilaisuudessa ottamaan osaa siihen anomukseen, jonka Helsingin kaupungin kansakoulujen perheelliset miesopettajat jättivät Valtuusmiehille palkkaetujensa parantamisesta, niin me rohkenemme puolestamme esittää eräitä näkökohtia, joita pyydämme huomioon ottamaan opettajain palkkain järjestelystä päätettäessä.

Kuten mainitun anomuksen tekijät ja kansakoulujen johtokunta antamassaan lausunnossa huomauttavat, ovat asuntojen vuokrat ja muut elantokustannukset sen jälkeen, kun kansakoulunopettajain nykyiset palkat täällä määrättiin, suuressa määrin, runsaasti kolmannella osalla kohonneet, jonka vuoksi opettajain toimeentulo on käynyt sangen vaikeaksi. Ja luonnollista on, että taloudellinen ahdinko raskaimmin painaa perheellisiä opettajia, etenkin niitä, joitten vaimot eivät ole ansiotoimessa. Mutta kun ottaa huomioon, että perheettömillä opettajilla, joista useimmat ovat vasta lyhemmän ajan ansiotoimessa olleet, on, paitsi leski- ja orpokassan maksuja, opintovelat suoritettavana, joka suorittaminen nykyisillä palkoilla eläen kestää, suurinta säästäväisyyttäkkin elämässä noudattaen, vanhuuden päiviin saakka, niin ei naimattomain opettajain taloudellinen asema ole paljon valoisampi kuin perheellistenkään. Tästä johtuukin se seikka, että miltei kaikki — ainakin kaikki miesopettajat — niinhyvin perheelliset kuin naimattomatkin, ovat pakotetut etsimään sivulta ansiotyötä, mikä epäilemättä vaikuttaa haitallisesti varsinaiseen virkatehtävään.

Kuten johtokunta lausunnossaan osoittaa, ovat ainakin miesopettajain palkat useissa muissa kaupungeissa, elantokustannuksiin verraten, suhteellisesti korkeammat kuin Helsingissä. Sen ohessa on vielä huomattava, että niissä kaupungeissa joita johtokunnan lausunnossa mainitaan, ovat palkankorotuspuhat parhaillaan käynnissä. Viipurissa, jossa opettajain palkkasuhteet ovat nykyolojen pohjalle äskettäin järjestetyt, on miesopettajain pohjapalkka 2,750 markkaa, johon tulee lisäksi 500 markan palkankorotukset 5, 10 ja 15 palvelusvuoden perästä, joten korkein palkka nousee 4,250 markkaan, mikä Helsingissä nykyään on vaan 3,000 markkaa.

Useilla toimialoilla yksityisten palveluksessa oleville henkilöille, joitten toimeensa valmistuakseen ei ole tarvinnut tehdä suurempia uhrauksia kuin opettajatoimeen valmistuessa, maksetaan nykyään täällä korkeampia palkkoja kuin opettajille. Vieläpä useilla ammattityömiehillä on täällä paremmat tulot kuin alimmalla- ja keskipalkka-asteella olevilla opettajilla. Luotettavalta taholta hankkimaimme tietojen mukaan ansaitsevat

esim. ammattiinsa täysin perehtyneet uunintekijät 10—15 mk. ja muurarit 8—12 mk. päivässä sekä kirjaltajat 200—250 jopa 300 mkaa kuukaudessa. Emme tahdo sanoa, että tässä esimerkkinä mainituilla ammattilaisilla olisi muita samanlaisia etuja kuin opettajilla, mutta nuo esimerkit kuitenkin osoittavat, että elin- ja asuntokustannusten kohoaminen pääkaupungissa on tehnyt pelkköjen yleisen kohoamisen välttämättömäksi.

Tässä esille tuomaimme syitten nojalla olisi mielestämme kaikkien kansakoulun opettajain palkat muuttuneitten olosuhteitten mukaisesti korotettavat.

Kun kuitenkin tätä palkankorotuskysymystä on käsitelty ja sen ratkaisua kansakoulujen johtokunta puoltanut perheellisten opettajain anomuksen mukaan, emme katso soveliaaksi tehdä eri perusteille rakennettua ehdotusta, vaan yhdyimme tuohon anomukseen siten muutettuna, että siinä ehdotetut palkanlisät myönnettäisiin kaikille vakinaisille miesopettajille. Se lisämenoerä, joka siitä syntyisi, ei tulisi paljoakaan lisäämään kaupungin vuosimenosääntöä.

Naimattomia vakinaisia miesopettajia on näet nykyään Helsingin kaupungin kansakouluissa ainoastaan 18, joitten palkanlisäys anomuksessa ehdotettujen perusteitten mukaan laskettuna tulisi tekemään ainoastaan 9,000 markkaa vuodessa, kuten lähemmin näkyy seuraavasta:

9 opett. palvelusaika alle 5 v., palkkalisä à 300 . . .	Smk. 2,700
3 opett. palvelusaika yli 5 v., palkkalisä à 300 + 200 . . .	» 1,500
3 opett. palv.aika yli 10 v., pal.lis. 300 + 200 + 200 . . .	» 2,100
3 opett. palv.aik. yli 15 v., pal.l. 300 + 200 + 200 + 200 . . .	» 2,700
<u>Palkkalisä yht. Smk. 9,000</u>	

josta summasta valtio suorittaa 25 %, joten kaupungin suoritettavaksi jäisi ainoastaan 6,750 markkaa.

Tämän säästön saavuttamiseksi ei mielestämme liene syytä asettaa naimattomia miesopettajia erikoiseen palkkausasemaan, jonka oikeutuksesta saattaa olla eri mieltä, varsinkin, kun näitten palkkain korottaminen on olosuhteitten pakottama välttämättömyys.

Yllä esitetyn perusteella saamme täten nöyrimmästi anoa:

että Valtuusmiehet tahtoisivat päättää, että perheellisten opettajain anomat ja kansakoulujen johtokunnan puoltamat palkkalisät myönnettäisiin kaikille vakinaisille miesopettajille.

Helsingissä, lokakuun 21 p:nä 1907.

B. Stenvall.

Pekka Kalervo.

A. H. Karvonen.

Rich. Liukkonen.

J. U. Autonen.

Ivar Wihlman.

F. Wikstedt.

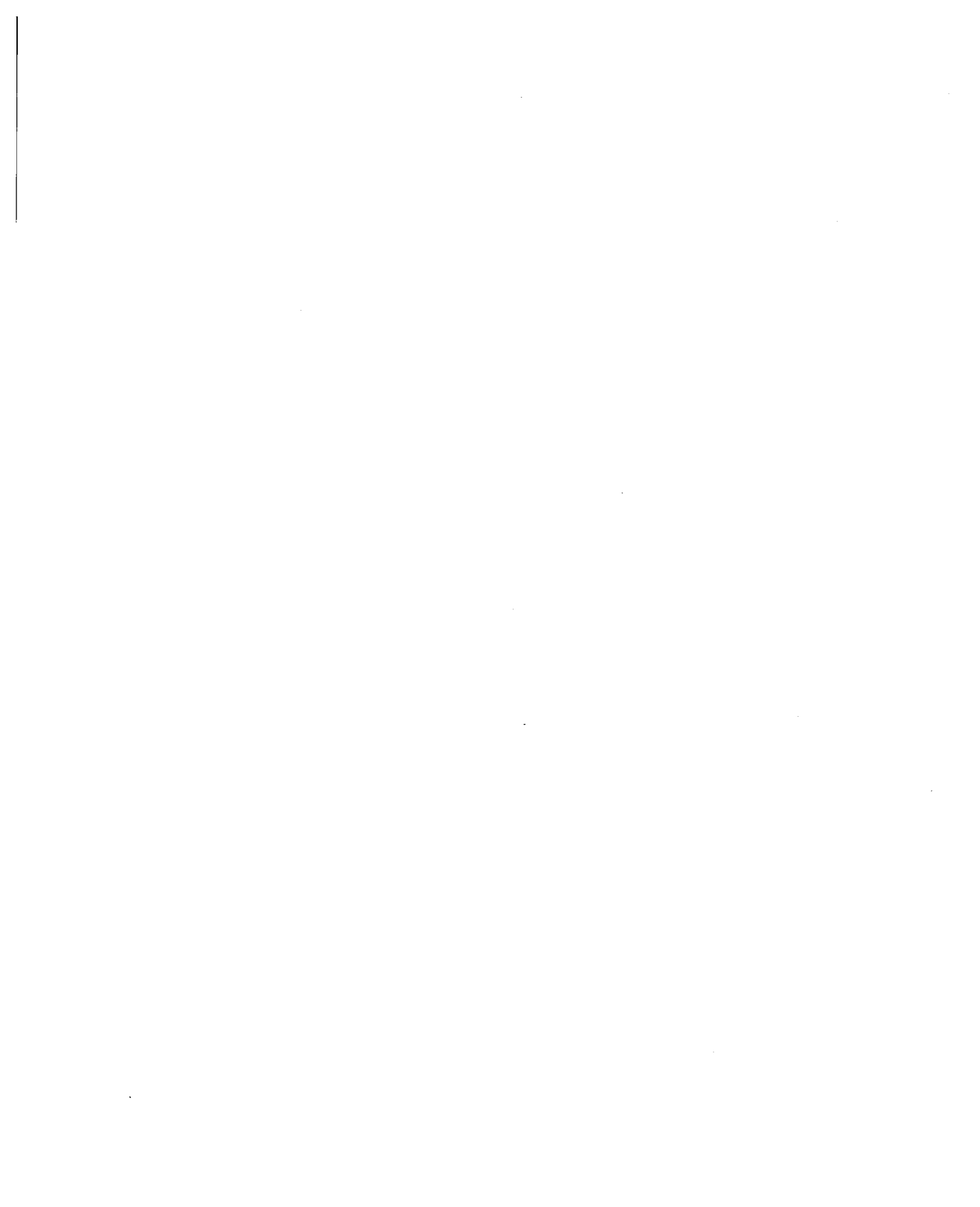
E. Paalanen.

Bruno Holmström.

A. Huotinen.

Johannes Repo.

Ludvig Merus.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

lokak. 22 1908.

N:o 383.*Rahatoimikamarin esitys hallintarkastajan toimeen asettamisesta.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on kaupungin v. t. poliisimestari, översti K. E. Berg huomauttanut, että järjestys kaupungin kauppahalleissa, eritoten Rantatorin viereisessä, on monessa suhteessa epätydyttävä, sekä ehdottanut että tehokkaan tarkastuksen ja yhtenäisen järjestyksen aikaansaamiseksi kaupungin kauppahalleihin asetettaisiin hallintarkastaja.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari arvellut olevan huomauttaminen, että tähän asti ja nykyään järjestyksen valvonta kaupungin kauppahalleissa on huolena kaitsijoilla tahi vahtimestareilla, yhdellä itsekussakin hallissa, ja taas terveydenhoitollinen valvonta on Terveydenhoitolaution asiana. Kauppahalleja hoitaa Rahatoimikamarin kanslia, missä kauppahallien myymälät aannetaan vuokralle ja mihin valitukset voidaan ilmoittaa. Sanottavan tehokasta enempää kaitsijain kuin hallikauppiaittenkaan valvontaa kanslia hyvin ymmärrettävistä syistä ei kuitenkaan ole voinut aikaan saada. Tosin on erinäisiä kertoja ja viimeksi kuluvan vuoden toukokuussa Rahatoimikamari yksissä neuvoin Terveydenhoitolaution kanssa laatinut järjestyssäännöt niin hyvin yleisöä kuin varsinkin hallikauppiaita varten saadakseen huomautetut epäkohdat siten korjatuiksi. Rahatoimikamarissa on niinkään tehty ehdotus erityisen hallintarkastajan toimen perustamisesta Kamariin, joten Kamarin sihteeri vapautuisi aikaa vaativasta ja hänelle verraten vieraasta tehtävästä. Sellainen ehdotus on näyttänyt sitä enemmän perustellulta, kun hiljattain Kasarmintorin kauppahalli on avattu kauppaa varten ja uusi kauppahalli kenties jo ensin tulevana vuonna valmistuu. Rahatoimikamarissa asia kuitenkin jäi sillensä sen johdosta, että oli eri mieliä tarkoitettun toimen järjestämisestä. Toiselta puolen huomautettiin, että järjestykselta, joka valvoo torikauppaa ja huoltaa toripaikkojen luovutuksen, myös voisi

vähäisestä korvauksesta ottaa valvoakseen kaupungin kauppahalleja. Toiselta puolen lausuttiin käsitys, että vaikkakin nykyään täydellinen yhteistoiminta vallitsee kunnallisten viranomaisten ja järjestysvallan kesken, voi tulla aikoja, jolloin tätä yhteistoimintaa ei ole ja että tähän nähden olisi epäviisasta jättää näin tärkeä tehtävä poliisipäällystölle. Kamarista ei myöskään näyttänyt asianmukaiselta jättää kauppahallien hoitoa Terveystoimikunnalle, syystä että sanotun viranomaisen tehtävä käy olennaisesti toiseen suuntaan.

Kun kuitenkin Rahatoimikamari, v. t. poliisimestarin esittämien valitusten johdosta, on katsonut asian olevan saatettava ratkaisuun, on Kamari arvellut kysymyksen tulevan onnellisesti ratkaistuksi, jos Rahatoimikamarin kansliaan ja niin ollen Kamarin alaiseksi asetetaan hallientarkastajan virka, jonka täyttäminen jäisi Rahatoimikamarin asiaksi. Nykyään ehken sopivimmin voitaisiin joku v. t. poliisimestarin suosittama poliisiupseeri valita virkaan. Hallientarkastaja, jonka tehtävä likemmin käy selville tähän liitetystä johtosääntöehdotuksesta tarkastaisi päivittäin hallit ja vastaisi niiden järjestyksestä sekä antaisi Rahatoimikamarin kansliassa määrättyjen vuokrasummain mukaan avonaisina olevat kauppahallit vuokralle.

Mutta hänen ei olisi tarkastettava ainoastaan kauppahalleja. Hänen pitäisi sen ohella valvoa ja puoltaa useimpien hedelmä-, virvoitusjuoma-, paperossi- y. m. myyntipaikkojen vuokralle antaminen, mikä tähän asti on vuosittain tapahtunut Rahatoimikamarissa toimeenpannuissa huutokaupoissa. Samallinen huolenpito koskisi niitä ruuan-, kahvin- y. m. myyntikojuja, jotka Rahatoimikamari tähän asti on luovuttanut vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolelta. Siten saataisiin yhteen käteen ja yhden henkilön vastuulle näiden myyntikojujen valvonta, joka samalla tulisi yhdenmukaisemmaksi.

Siihen melkoiseen tuloon nähden, mikä kaupungilla on kauppahalleista, hedelmänmyyntipaikoista ja kiintonaaisista kauppakojuista, mikä tulo nousee vuodessa 100,000 markan vaiheelle, lienee aiheutettua perustaa erityinen tarkastajan toimi. Palkkioksi on Rahatoimikamari arvellut voivansa ehdottaa 200 markkaa kuussa, mikä menoerä havattaisiin joko Rahatoimikamarin taikka ehkä oikeammin kauppahallien menojen joukossa.

Edellä esitetyn nojalla Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

perustaa tarkastajan toimen kaupungin kauppahalleja, hedelmänmyyntipaikkoja sekä kiintonaaisia kauppakojuja varten ensintulevan vuoden alusta lukien;

*toimesta määrätä palkkioksi 2,400 markkaa
vuodessa; sekä hyväksyä myötäliitetyn ehdotuksen
tarkastajan johtosäännöksi.*

Lopuksi Rahatoimikamari saa ilmoittaa, että edellä olevaa esitystä ovat kannattaneet Kamarin useimmat jäsenet, jota vastoin vähemmistö oli sitä mieltä, ettei asian pitäisi aiheuttaa toimenpidettä.

Rahatoimikamarin puolesta :

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Ehdotus kaupungin kauppahallien, hedelmänmyyntipaikkojen ja kiintonaisten ruuanmyyntikojujen johtosäännöksi.

Tarkastajalla, joka on Rahatoimikamarin alainen ja Kamarin asettama, kuukauden molemminpuolisin irtisanomisajoin, on velvollisuutena:

1) tarkoin valvoa että Rahatoimikamarin kaupungin kauppahalleja varten antamia järjestyssääntöjä noudatetaan; sekä että terveydenhoitoviranomaisten esittämät toivomukset ja muistutukset vaarinetetaan;

2) vastata että halleissa ja hallimyymälöissä muutoin vallitsee hyvä järjestys ja siisteys;

3) huutokaupalla taikka tarjouksen perusteella antaa vuokralle avoimina olevat kauppahallimyymälät Rahatoimikamarin määräämää alinta vuokraa vastaan;

4) siinä tarkoituksessa määrätynä aikana olla tavattavana Rahatoimikamarin kansliassa;

5) vuosittain huutokaupalla antaa vuokralle hedelmän-, makeisten-, paperossien-, y. m. myyntipaikkoja sekä tarkastaa sanotut paikat;

6) antaa lupatodistukset hedelmän-, makeisten-, paperossien-, y. m. myyntipaikkoja varten;

7) tarkoin valvoa että Rahatoimikamarin antamia järjestyssääntöjä, mikäli koskee ruuan-, kahvin-, y. m. myymistä kaupungin maalla olevista kiintonaisista myyntikojuista, noudatetaan sekä myöntää oikeus sellaisten kojujen pitämiseen;

8) jokaisen kuukauden alussa lähettää luettelot kaupungin kauppahallimyymäläin hallintaoikeudessa tapahtuneista muutoksista sekä oikeuksista kaupungin maalla kiintonaisista kojuista myydä ruokatavaroita, hedelmiä y. m.; sekä

9) muutoin noudattaa niitä määräyksiä, joita Rahatoimikamari katsoo tarpeellisiksi antaa.

Kaupungin sähkötehtaan rakennushallituksen esitys sen ohjelman vahvistamisesta, jota on noudatettava sähköjohtojen liittämisessä kaupungin taloihin.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
RAKENNUSKONTTORI.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kun Rakennushallitus on sähkötehtaan koneiden ja aparaattien tilauksessa ja nyttemmin myöskin rakennuksiin nähden päässyt niin pitkälle, että tehdas todennäköisesti ensikesäisen valaistuskauden alusta eli elokuun 1 päivästä 1909 voi aloittaa toimintansa, katsoo Johtokunta asiakseen arvoisalle Kaupunginvaltuustolle antaa lausunnon siitä, miten valaistusjohtojen yhdistäminen taloihin on suoritettava. Johtokunta pitää tarpeellisena jo nyt antaa lausuntonsa, syystä että täytyy pitää toivottavana että ilmoittautumiset tehdään niin ajoissa, että johtojen rakentaminen voidaan suunnitella ja suorittaa aikanaan. Johtokunnan tarkoitus on, että sopimukset tehdään ennen ensitulevan maaliskuun 1 päivää ja että yleisön huomiota sitä ennen sanomalehti-ilmoituksilla ja muilla tavoin kiinnitetään tähän.

Johtokunta rohkenee ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto antaisi Johtokunnan toimintaa varten eräitä periaatteellisia määräyksiä tahi sääntöjä, jotka olisivat siihen tapaan laadittuja, ettei Johtokunnan toimintavapaus olisi ylen määrin rajoitettu, vaan yritys voitaisiin järjestää liikemäisesti.

Tässä tarkoituksessa myötäliitetään ehdotus säännöiksi Helsingin kaupungin sähkötehtaan johtojen liittämiseksi ja saa Johtokunta tästä ehdotuksesta lausua seuraavaa :

Kaikkein useimpia uusia yrityksiä nyt puheena olevalla alalla perustettaessa, siihen katsomatta onko kilpailua olemassa vai eikö, mainittakoon muun muassa Tuk-

holman ja Göteborgin tämän laatuiset yritykset —, on osottautunut tarkoituksenmukaiseksi ensimmäisenä käyttökautena myöntää vastaisille tilaajille erinäisiä helpotuksia ja etuja, jotta mahdollisimman nopeasti voitaisiin aikaansaada edulliset käyttöolot. Asianlaita on nimittäin se, että jokainen uusi sähkövoiman kuluttaja ei ainoastaan tuota tehtaalle tuloa kuluttamansa virranhintana, vaan myös osaltaan edistää koko tuotannon valmistuskustannusten huojistumista kilowatti-tunnilta lukien. Näyttää siltä kuin tällainen menettely olisi otettava käytäntöön täälläkin, varsinkin kun suuri osa niistä, jotka todennäköisesti tulevat käyttämään hyväkseen kaupungin sähkötehdasta, jo ovat uhranneet kustannuksia johtoverkkoon y. m.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu ja kun sähkötehdas aivan todennäköisesti aluksi työskentelee epäedullisissa oloissa, rohkenee Johtokunta lausua toivomuksenaan, että Kaupunginvaltuusto hyväksyy ehdotetut säännöt.

On mahdoton tarkoin mainita, mikä rahamäärä tähän tarkoitukseen käy tarpeelliseksi, koska tämä riippuu siitä harrastuksesta mitä yleisö osottaa kaupungin tehdasta kohtaan, mutta jos Kaupunginvaltuusto antaa enintään 250,000 markan rahamäärän Johtokunnan käytettäväksi, voitaneen tällä summalla suorittaa tarpeellisten helpotusten ja töiden kustannukset. Näihin tarkoituksiin todellisesti menevää rahamäärää ei olisi Johtokunnan mielestä tilitettävä lainavaroihin, vaan osotettava ennakolta ja lähivuosina maksettava takaisin kaupunginkassaan sähkötehtaan voittovaroista.

Helsingin kaupungin Sähkötehtaan Rakennusjohtokunta:

J. Sohlman.
Karl Strömberg.

Hj. Schildt.

Karl Appelberg.
Adolf Engström.

Bernh. Wuolle.

Säännöt,

Helsingin Kaupungin Sähkötehtaan johtojen liittämistä varten.

1. Talojohdojen yhdistämisen katuverkosta kiinteistöön sijoitettuun johtokaappiin, tämä lukuun otettuna, mittarien hankkimisen ja paikalleen panemisen sekä mainittujen johtojen ja mittarien tarpeelliset muutokset ja korjaukset toimittaa *yksinomaan* Sähkötehdas.
 2. Muut työt saavat suorittaa ne sähköliikkeet, jotka sähkötehdas on tätä tarkoitusta varten hyväksynyt.
 3. Talojohdoja laitettaessa on talonomistajan tahi virran kuluttajan kustannettava johto tonttirajasta kiinteistöön sijoitettuun johtokaappiin asti sekä muut kiinteistön piirissä olevat johdot.
 4. Näiden kustannusten suorittamisvelvollisuuteen nähden tehdään poikkeus mitä tulee niihin talonomistajiin ja virrankuluttajiin, jotka jo nyt ovat hankkineet itselleen sähköjohdon ja jotka ennen maaliskuun 1 päivää 1909 sähkötehtaan kanssa sopivat sähkövirran ostamisesta saman vuoden syksystä lähtien. Tässä tapauksessa sähkötehdas hankkii johdon maksutta taikka määrättyä korvausta vastaan, riippuen siitä kunnosta, missä vanhat johdot ovat.
- Uutisrakennuksissa tahi sellaisissa taloissa, joissa sähkövirtaa ei vielä ole otettu käytäntöön, mutta jotka ennen maaliskuun 1 päivää 1909 sähkötehtaan kanssa sopivat virran hankinnasta saman vuoden syksystä lähtien, laittaa tehdas maksutta talojohdon tonttirajasta johtokaappiin.
- Jollei viimeistään lokakuun 1 päivänä 1909 liittymistä sähkötehtaan johtoverkkoon ole tapahtunut ja jollei sopimusta liittymisestä muuna aikana ole tehty, on se, joka on tilannut talojohdon, velvollinen korvaamaan sähkötehtaalle koko johdon kustannuksen, (tonttirajasta luettuna).

-
5. Neljännen momentin perustuksella sähkötehtaan kustantama uusi johto tarpeineen jää tehtaan omaisuudeksi.
 6. Jollei se, joka on tilannut talojohdon itse omista sitä kiinteistöä, johon johtoa pyydetään, on hakemukseen liitettävä kiinteistön omistajan lupa.
 7. Kaikkien kaupungin sähkötehtaaseen yhdistettävien moottorien pitää olla tasavirtamoottoria 240 voltin jännityksellä; muun järjestelmän mukaisiin moottoreihin nähden, joita nykyään käytetään, on noudatettava, että sähkötehdas harkinnan mukaan jokaisessa eri tapauksessa helpottaa niiden vaihtamista tasavirtaa käyttäviin moottoreihin.
 8. Virran hintaan nähden ilmoitetaan alustavasti kunnes Kaupunginvaltuusto on yksityiskohtaisesti vahvistanut tariffin, että valaistusvirran hinta ei nouse yli 60 pennin eikä moottorivirran hinta yli 25 pennin kilowatti-tunnilta.

Valiokunnanmietintö kirjanpidon perusteista kaupungin teknillisten laitosten hallinnossa.

Käsiteltäessä vuodelta 1907 annettua kertomusta Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen toiminnasta lausuttiin eri mieliä niistä perusteista, joiden mukaan kaupungin teknillisten laitosten pääoma-arvo olisi vuositilinpäätöksissä merkittävä ja erittäin missä määrin niiden poiskirjoitukset olisi vuositulosta arvioitaessa tileihin merkittävä, ja päätti Kaupunginvaltuusto tämän johdosta kokouksessaan huhtikuun 28 p:nä t. v. lykätä tässä kosketeltujen kysymysten selvittämisen erityiseen valiokuntaan, jonka jäseniksi valittiin allekirjoittaneet Ramsay ja Donner Kaupunginvaltuuteista sekä pankinjohtaja, lakit. kand. J. O. Wasastjerna.

Siten saamaansa tehtävää täyttääkseen on valiokunnalla kunnia tässä esittää mietintönsä asiasta.

Siitä niukkasanasaisesta kirjelmästä, jolla edellä kerrottu tehtävä valiokunnalle annettiin, ei näy kuinka laajalti käsite »kaupungin teknilliset laitokset» on käsitettävä, onko niihin luettava ainoastaan kaasu- ja sähkötehtaat — vaiko kenties myös vesijohtolaitos. Mahdollisesti kävisi näihin myös lukeminen muita teknillisiä laitelmiä ja laitoksia, joita on tullut toimeen kaupunginasukasten mukavuuden ja hupaisuuden edistämiseksi tahi elinkeinojen kehittämiseksi, niinkuin satamalaitokset, kauppahallit y. m., jotka tosin antavat kunnalle tuloa, vaikkei se korvaa rakennuspääoman korkoa ja vuotuisia kunnossapitokustannuksia. Siihen keskusteluun liittyen, joka aiheutti valiokunnan asettamisen, on valiokunta kuitenkin katsonut voivansa yhtyä siihen käsitykseen, että likinnä on tarkoitettu ainoastaan kahta ensinmainittua tuottavaa teknillistä laitosta, kaasu- ja sähkötehdasta, jonka tähden valiokunta rajoittaa selvityksensä niihin.

Kaasutehtaan ostolla kaupunki tarkoitti halvimmalla tavalla tyydyttää omaa kaasutarvettaan sekä tarjota kaasua edullisimmilla ehdoilla yksityisten kuluttajain käytettäväksi. Sama oli tarkoitus kaasutehtaan sittemmin toimitetuilla lisä- ja uutisrakennuksilla. Kaasutehtaan teknillisenä tehtävänä on käyttämällä hyväksi niitä etuja, joita valmistuksen keskittäminen yhteen ainoaan tuottajaan tarjoo, valmistaa halpaa kaasua.

Päättyessään rakentaa oman sähkötehtaan oli kaupungilla pääasiallisesti sama tarkoituksiperä, vaikka asiassa tehtyyn päätökseen myös vaikutti pyrkimys aikaansaada vakautuneet ja järjestyneet olot tällä alalla sekä poistaa ne kaupunkia monessa suhteessa haittaavat käytännölliset epäkohdat, joita lukuisat eri hallintojen alaiset johtoverkot tuottivat.

Mihin hintaan näissä laitoksissa valmistetut tuotteet on pidettävä kaupan, riippuu arviolaskelman pohjaksi pannuista kunnallistaloudellisista näkökohdista. Tässä kohden on täysi yksimielisyys vallinnut siitä, että kulutuksen kokonaisuudessaan pitää korvata omat kustannukset, mikä onkin luonnollista, koska kulutus, sen lisäksi mitä kaupunki itse käyttää, on sen korvattava, jolla siitä on etua. Omiin kustannuksiin on tässä kohden luettava, paitsi raaka-aineitten hintaa ja juoksevan käytön kustannuksia, myös säännöllisten korjausten kustannukset mikäli ne tarkoittavat laitoksen pysyttämistä tuotantokykyisessä kunnossa, sekä kuoletus, josta tuonnempana tarkemmin. Vielä on tähän luettava mahdollisesti lainaksi otetun tai kaupungin lisäksi antaman käyttöpääoman korot sekä vihdoin myös kohtuullinen korko rakennuspääomalle. Sillä jollei näin meneteltäisi, tulisi kaupungille verovelvollinen henkilö, joka ei kuluta kaasua taikka sähköenergiaa, epäoikeudenmukaisesti rasitetuksi veromenoilla tai kaupungin menettämällä korkotuloilla, joita pääoman luovuttaminen laitosten käyttöön on aikaansaava kunnan kulunkiarviolle kokonaisuudessaan.

Kunnallisen laitoksen tuottaman hyötytavaran todellinen ja oikeudenmukainen minimihinta — tässä tapauksessa kaasun tahi sähköenergian — on ainoastaan huomioon ottamalla edellä mainittua koroilla rasittamista selville saatavissa. Mutkallisempi on kysymys hankinta-arvon jatkuvasta kuolettamisesta.

Kuinka huolellisesti teollisuuslaitosta hoidetaankin ja kunnossapidetäänkin, menettää se arvoaan vanhentumisen ja tekniikan kehityksen johdosta. Voi tulla se aika, jolloin laitos on tuomittava kelvottomaksi riittämättömänä tahi ajan vaatimuksia vastaamattomana. Tämä on huolekkaan omistajan ennakolta otettava varteen ja sen tähden pitää hänen tuotetun tavaran hintaan lukea laitoksen asteettaista arvonvähennyistä vastaava erä. Jos laitoksen säännöllinen elinikä olisi ennakolta määrättävissä ja sen arvo vähenisi tasaisesti, yhtä paljon joka vuosi, olisi helposti laskettu se kuoletus tai poiskirjoitus, millä tuotannon olisi liikuttava. Mutta säännön mukaan ei niin ole laita, jonka tähden yksityisieliikkeissä tavallisesti määrätään mielivaltaisen

poiskirjoitusprosentti. Yksityinen pyrkii, käyttämällä hyväksi liikeoloja ja liikkeen kantovoimaa, vähitellen luomaan vararahaston, joka korvaa sen pääomatappion, minkä laitoksen mahdollinen abandonoiminen hänelle tuottaisi sekä sen lisäksi antaa hänelle ylijäämän jakamattomista voittovaroista. Mitä enemmän liike saa jatkua kilpailulta rauhassa, sitä suuremmaksi on voitto saatavissa ja sitä pikemmin sellainen poiskirjoitus tai rahaston muodostaminen toimeenpantavissa. Ja jos valmistus tapahtuu monopoolin turvin, on kuluttaja kokonaan riippuvainen tuottajan hinnamääräyksistä.

Kun kunta ottaa haltuunsa jonkun tuotannon, tapahtuu se enimmäkseen monopoolin muodossa — niinkuin esim. on laita kaasunvalmistuksen tässä kaupungissa — tahi edellytyksillä, jotka estävät vapaan kilpailun — niinkuin tässä kaupungissa on aikomus sähköenergian tuotantoon nähden. Kunnalla on niinmuodoin mahdollisuutta jotenkin vapaasti nostaa hinnat rajoihin, jotka määrää siitä koituva vaara että tietyn tuotetun hyötytavarän sijaan pääsisi käytäntöön toinen, esim. kaasuväläistuksen sijaan joku toinen valaistustapa. Mutta kun aate miksi kunta ottaa jonkun tuotannon haltuunsa ei ole se, että kunta »tekisi kauppoja» näiden sanain tavallisessa merkityksessä tai häikäilemättä käyttäisi hyväkseen joitakuuta jäseniään toisten eduksi, vaan päinvastoin se että tuotettavaksi otetut hyötytavarät voitaisiin hankkia halvimpaan hintaan, vapaina »kohtuuttomasta» voitosta, ei voi tulla puhetta siitä että hinta-arvioihin saisi panna kuormituksen, joka tarkoittaa kunnallisen teollisuustuotannon nettosäästön lisäämistä, niin kauan kun tämä tuotanto rajoittuu tarvetavaroihin.

Tästä sentähden välittömästi seuraa, että edellä esitetyillä perusteilla arvioidua kaupan pidetyn tavaran alinta hintaa ei saa korottaa lisäyksellä, jonka tarkoituksena olisi jouduttaa perustamispääoman kuoletusta jotta kaupungin kassalle koituisi tuntuvaa etua kuluttajain kustannuksella. Mutta vaikka hintaa alennettaisiin tuntuvasikin, sittenkun kuoletus on suoritettu ja kuoletuksen ja korkojen rasitus poistettu, syntyisi vääryyttä sikäli että kuluttajat ovat ensimmäisen ajanjakson kuluessa maksaneet korkeita hintoja niiden puolesta, jotka rupeavat kuluttajiksi myöhemmin hintain laskeuduttua.

Tämä ei kuitenkaan kiellä sitä, että kulutuksen on kestettävä joku lievä pääomankuoletus. Sillä jos oletetaan, että laitos ostetaan tahi rakennetaan esim. 1,000,000 markalla ja että se jonkun ajan kuluttua on kokonaan rakennettava uudelleen yhtä suurilla kustannuksilla, tuotantomäärän lisääntymättä taikka valmistuskustannusten alenematta, niin olisi laitoksen kestettävä korko 2 miljonalle tulojen ollessa ennallaan, ellei myyntihintaa koroteta. Ja niin saattaisi alituisen jatkua ylenevässä sarjassa. Kannattavaisuuden kannalta laitos olisi ennallaan, samalla kun siihen käytetty rakennuspääoma alinomaa kasvaisi. Tämä tosin olisi oikaistavissa siten, että annettaisiin tuotetun tavaran hinnan kohota suhteellisesti yritykseen käytetyn pääoman

korkoon, mutta sitä tietä ajan pitkään jouduttaisiin yli kohtuuden rajojen. Tähän kenties väitetään, että kun ne pääomat, mitkä kaupunki käyttää johonkin laitokseen, tavallisesti hankitaan kuoletuslainalla, nämä vuosi vuodelta vähenevät, joten sek in pääoma, jonka korko luettaisiin tuotantohintaan, asteettain vähenee niin, että rajaton hinnannousu niin sanoaksemme itsetoimivasti vältetään. Mutta on muistettava että, jos koronmaksu käsitetään tällä tavoin, täytyy muun tulon taikka muiden varain kuin mitä puheena oleva tuotanto synnyttää, kantaa todellinen pääoman vähennysmaksu. Kuoletus niinmuodoin kohtaisi muita kuin niitä, joiden hyväksi lainanotto taikka pääoman hankinta on tapahtunut, eli toisin sanoen, kaupungin oma tuotetun tavaran kulutus tulisi samassa suhteessa kalliimmaksi.

Nämä mietelmät mielestämme osottavat mihin suuntaan poiskirjoituksia koskeva kysymys on ohjattava. Kun laitos aloittaa saattamaan tuotantoaan kaupaksi, on selvitettävä, minkä vuotuismaksun (= koron + kuoletuksen) se pitkäksi takaisinmaksuajaksi otettu laina vaatii, josta rakennuskustannukset on suoritettu. Lainan vuotuismaksun siten sijoitettuun pääomaan suhteellisen osan pitää rasittaa puheena olevan laitoksen tuotantokulunkiarviota. Kun laina on täysiksi maksettu, jää tämä kustannuserä pois. Tässä kohden pitää kuitenkin jonkunlaista yhdenmukaisuutta olla olemassa lainan kuoletusajan ja laitoksen todennäköisesti jällellä olevan elinijän välillä. Jos tässä kohden on olemassa suuri ero, on lainan vuotuismaksun osuus järjestettävä yhdenmukaiseksi laitoksen elinijän kanssa. Sellainen konverttaus on helposti toimeenpantu eikä asiallisesti järkytä edellä esitettyjä periaatteita. — Jos kaupunki on antanut rakennuspääoman lainaa ottamatta taikka lyhyeksi ajaksi lainatuista varoista, on pääoma kuitenkin, koska se tulee laitokseen sidotuksi, käsiteltävä pitkäksi takaisinmaksuajaksi otettuna lainana sekä sen korkokanta ja kuoletusaika määrättävä.

Näin menetellen olisi kysymys poiskirjoituksista järkiperaisesti ja oikeudenmukaisesti ratkaistu sekä voittoa tarkoittava ylenmääräinen hinnankorotus säännöllisellä tavalla ehkäisty. Sittenkun tässä ehdotetun laitoksen vuotuismaksuosuudet on vahvistettu ja lisätty laitoksen muihin menoeriin, olisi kulutushinnan arviolaskun lopullinen perustus saatu. Ainoastaan siinä tapauksessa että laitos kuoletusajan päättyessä vielä olisi tuotantokykyinen, olisi hinta määrätty liian korkeaksi ja pääoman kerääntyminen kuluttajain kustannuksella todella syntynyt. Mutta mikäli teollisuuden alalta saatu kokemus osottaa, on tällainen todennäköisyys sangen vähäinen, jota vastoin mainittu epäkohta on ajoissa poistettavissa pelkästään tarkistamalla kulutushintaa.

Valiokunta on edellä pitänyt kulutusta sinänsä kokonaisuutena ja määrännyt ne perusteet, joiden mukaan koko tuotanto on arvioitava. Tämä ei kuitenkaan estä että, samoin kuin tähän asti on menetelty esim. kaasuun nähden, tuotettu tavara myydään eri hintoihin eri kuluttajaryhmille, jos muutoin päteviä syitä taikka perustelmia

on sellaisen erotuksen tekemiseen olemassa. Sillä jos kerran kaikki valmistuksen kestettävät menot on määrätty, on yksinkertainen aritmetinen tehtävä arvioida miten nämä on jaettava eri kuluttaja- ja hintaryhmäin kesken.

Jos kaupungin teknillisten laitosten tuotannon hinnanmäärittely asetetaan tässä esitetulle järkiperaiselle pohjalle, käy jokainen myöhempi poiskirjoitus tarpeettomaksi. Valiokunnan katsantotapa niinkään vie siihen, ettei kulutushinnan rasittaminen voiton saavuttamiseksi olisi paikallaan. Jos niinmuodoin laina antaisi valiokunnan järjestelmän mukaan laadittujen arviolaskujen mukaisen tuloksen päättyisi teknillisten laitosten voitto- ja tappiotili siihen, että tulot ovat yhtä suuret kuin menot, siis ei synny voittoa eikä tappiota. On kuitenkin luonnollista, että poikkeuksia puoleen taikka toiseen todella on tapahtuva. Jos useana vuonna ilmaantuu tappiota, merkitsee se, että tuotanto on myyty alle hintansa, jota täytyy korottaa, jota vastoin taas, voiton ollessa yhtäjaksoinen, hintaa on alennettava. Siihen asti kun täysi selvyyksistä saadaan, on voitot ja tappiot siirrettävä vuodesta toiseen ja vasta sitten, kun voidaan todeta, että ne vastaavat toisiaan, toimitettakoon mainittu hinnantarkistus. Sellaiseen tilinpäätöksissä ilmenevien eroavaisuuksien siirtämiseen on syytä senkin vuoksi, etteivät vuotuiset korjaustyöt aina ole yhtäläiset, vaan voivat toisena vuonna vaatia suurempia kustannuksia kuin toisena, jonka tähden niiden ei tule saada välittömästi vaikuttaa liikkeen tuloksen arvioimiseen, vaan on pidettävä silmällä useampain vuosien keskimääriä.

Kaupungin teknillisten laitosten käyttöön tarvittava liikkuva pääoma vaihtelee liikkeen laajuuden mukaan ja voi suurempien korjaustöiden johdosta tuntuvasti nousta laskeutuakseen taas, kun korjaustyöt ovat pienemmät taikka voittoa syntyy. Niinkuin jo huomautettiin, on tälle pääomalle, jonka kaupunki toimittaa, laskettava kohtuullinen korko. Mutta johdonmukaisuus vaatii astumaan askeleen pitemmälle ja määräämään että, koska kaupungin teknilliset laitokset suorittavat rahankantonsa rahatoimikamariin, kaikki laitosten ja rahatoimikamarin väliset rahasuhteet järjestetään keskinäiselle korkolaskulle. Sillä ainoastaan tällä tavoin saavuttaa näiden laitosten liike itsenäisen liikkeen luonteen, niinkuin onkin tarkoitettu silloin kuin kaupunki ne otti haltuunsa.

Toteuttamalla kaikki tässä huomautetut toimenpiteet teknillisten laitosten tuotantolaskelmissa ja kaupungille annettavissa rahallisissa kertomuksissa saavutetaan varma perustus niiden täsmällisen liiketuloksen vastaiselle arvostelemiselle, jonka ohella se kysymys, joka on aiheuttanut tämän valiokunnan asettamisen, nimittäin miten laitosten voitto- ja tappiotilien poiskirjoitukset on tileihin merkittävä, on asianmukaisesti selvitetty.

Sen nojalla mitä tässä on esitetty valiokunta kunnioittaen ehdottaa:

että kaupungin kaasu- ja sähkötehdasten käyttöarviolaskelmaan ja hallintoon nähden määrättäisiin:

1:o) että paitsi puhtaita käyttö- ja hallintokustannuksia on vuotuiseksi menoksi merkittävä:

a) kustannukset laitosten kunnossapitoa tarkoittavista korjauksista,

b) asianomaiseen laitokseen pantua pääomaa vastaava osa vuotuismaksua (siihen luettuna kuoletus ja pääomanalennus) sille obligationilainalle, jolla pääoma on hankittu,

c) niiden lainavarojen vuotuismaksu, joita ei ole hankittu obligationilainalla, jossa tapauksessa kuoletusaika ja korko on määrättävä niin pian kuin laina on vahvistettu muutos- tai lisärakennusta varten otetuksi seisovaksi lainaksi, sekä

d) korko mikä 2:o kohdan mukaan voi kohdata asianomaista laitosta liikepääomaan tahi kaupungin antamaan tilapäislainaan nähden.

2:o) että kaikissa laitosten ja rahatoimikonttorin välisissä rahansuorituksissa luetaan korkoa myötä ja vastaan rahatoimikamarin vuotuisekseen määräämään korkokannan mukaan,

3:o) että kaasun ja sähköenergian myyntihinnat lasketaan siten, että edellä 1:o a)---d) kohdissa mainitut menot tulevat korvatuiksi ylijäämää syntymättä enempää poiskirjoituksia kuin voittoakaan varten, sekä

4:o) että mahdollisesti syntyvä tulojen ja menojen välinen voiton ja tappion erotus siirretään seuraavaan vuoteen tulona tai menona, ja että, jos pysyväistä voittoa tahi pysyväistä tappiota liikkeestä koituu, myyntihinnat vastaavassa määrässä tarkistetaan 3:o kohdassa mainittuun suuntaan.

Tässä edellä on likinnä kosketeltu miten perustamiskustannuksia on pois-kirjoitettava. Vähemmän merkitystä on olevien tarveaineiden arvioimisella, joista kivihielet ovat tärkeimmät. Nämä näyttävät olevan merkittävä kirjoihin hankinta-arvonsa mukaan, joten voiton tai tappion näiden hinnanvaihteluja varten ottamalla ei pidä saada tulla kysymykseen. Niiden arvovaihtelut eivät vaikuta liikkeen kulkuun, jos voitot ja tappiot käsitellään siten kuin edellä 4:o kohdassa on ehdotettu. Johtopäätöksenä valiokunnan järjestelmästä seuraa siis välittömästi

*että säännölliseen käyttöön tarpeelliset tarve-
ainevarastot katsastetaan ja kirjaan merkitään
todellisen ostohintansa mukaan.*

Valiokunta ei ole voinut tässä esityksessään olla näin laajasti kosketele-masta kysymystä teknillisten laitosten voitto- ja tappiolaskun järjestelmästä koko laa-juudessaan, mutta tämä on ollut välttämätöntä jotta kerrassaan saataisiin tuo alitui-seen uusintuva »poiskirjoitusprobleemi» asianmukaisesti selvitetynksi ja siten poiste-
tuksi päiväjärjestyksestä.

Valiokunnan on vielä annettava lausuntonsa niistä perusteista, joiden mukaan teknillisten laitosten pääoma-arvo olisi vuositilinpäätöksissä merkittävä kirjoihin. Vastaus tähän kysymykseen käy selville vastikään lausutusta. Teknillisten laitosten sisäiselle taloudelle on aivan samantekevä, merkitäänkö laitosten pääoma-arvo nolaksi vaiko miksi muuksi määräksi tahansa. Alkuperäisellä perustamispääomalla on mer-
kitystä ainoastaan niiden vuotuismaksujen ottamiseen nähden, jotka on huomattava menoissa, mutta sittenkun nämä on määrätty, menettää laitoksen kirjanpitoarvo kaiken merkityksensä ja kaiken vaikutuksen liikkeen kulkuun.

Voipihan sanoa että laitosten pääoma olisi todellista omaisuutta lainoja otettaessa, joten sillä niinmuodoin olisi jonkunlaista merkitystä. Mutta niin kuitenkin tuskin on laita, sillä tässä kohden antavat kaupungin tulot ja menot, sen kulunki-arvio yleensä, sen kyky kantaa laina, ja erittäin tulojen ja tuloa antavien oikeuksien välinen suhde, omaisuus, yritykset ja elinkeinot toiselta puolen sekä kansalaisten verona suorittamat apumaksut toiselta puolen antavat luotettavamman pohjan uuden lainan mahdollisuutta ja varmuutta arvostellessa. Jos kuitenkin olisi laita niin, että jossakin erikoistapauksessa jonkun laitoksen pääoma-arvo olisi selvitettävä, ei sitä suinkaan saada selville tarkimmastakaan kirjanpidosta, jonka pohjana on perustamis-arvo, josta on yhtäjaksoisia poiskirjoituksia tehty, vaan on se vahvistettava ammatti-miesten arvioimisella, jolloin tarpeellista huomiota voidaan kiinnittää silloisiin tontti-arvoihin, laitoksen tuotantokyky verrattuna tekniikan kantaan, y. m. puhtaasti käy-tännölliset asianhaarat.

Tämä ei kiellä sitä, että teknillisten laitosten vuosikertomukseen on otettava tarpeellisia tietoja asianomaisiin laitoksiin sidotusta pääomasta, ajasta milloin varoja laitoksia varten on osotettu, niiden lainain ehdoista, joitten varoja on käytetty laitoksiin, niiden vielä kuolettamattomat osat y. m. seikat, jotka ovat omiansa antamaan kuvan laitoksen historiallisesta kehityksestä ja joita myös on tarpeen laitoksen suoritettaviksi pantavia vuotuismaksuja määrättäessä. Mutta tasaustilillä, semmoisena kuin se tavallisesti käsitetään ja johon on merkitty laitokselle pantu pääoma-arvo, ei ole mitään käytännöllistä merkitystä, vaan on se pikemmin harhaan viepä kuin selvittävä.

Valiokunta saa tämän johdosta ehdottaa

että kaupungin teknillisten laitosten kirjanpidosta poistettaisiin tasaustili, johon on merkitty laitosten kirjaan pantu arvo, mutta että vuosikertomuksissa annettaisiin sen laatuksia tietoja kuin tässä edellä on sanottu.

Siinä tapauksessa, että valiokunnan tässä esitetty ohjelma saavuttaa Kaupunginvaltuuston huomion, on valmistavana toimenpiteenä kaupungin tässä lueteltujen teknillisten laitosten johtokuntia kehoitettava

selvittämään se edellä esitettyjen perusteiden mukaan laskettu, jo otettujen lainain osuus, mikä asianomaisten laitosten taloudessa on merkittävä tilikirjoihin, sekä Kaupunginvaltuustolle antamaan ehdotuksen niistä vuotuismaksuosuuksista, niin hyvin määrään kuin aikaan nähden, joilla laitosten tuotantoa on soveliaista rasittaa.

Tämän lisäksi lienee annettava seuraavat tarkemmat määräykset, nimittäin

a) kaasutehtaaseen nähden:

että sen tilinpäätös nyt kuluvalta vuodelta mikäli mahdollista tehdään vaarinottamalla mitä tässä edellä on sanottu menoeristä,

että vuoden 1909 alusta sen kirjanpidossa, taloudenhoidossa ja hallinnossa täydellisesti toimeenpannaan tässä edellä esitetty järjestelmä, sekä

että jos kaasulle nykyään voimassa olevan hintatariffin havaittaisiin vevän olennaisesti poikkeavaan tulokseen tässä esitetystä laskutavasta, ehdotus tarpeellisesta hinnantarkistamisesta on tehtävä vuosikertomuksessa vuodelta 1908.

b) sähkötehtaaseen nähden:

että laitoksen käytön alkaessa sen kirjanpito ja taloudellinen hallinto alusta alkain järjestetään niiden perusteiden mukaisesti kuin tässä mietinnössä on esitetty, sekä

että laitoksen valmistamaa sähkövoimaa koskeva hintatariffin ehdotusta tehdessä se laaditaan niiden perusteiden mukaisesti kuin tässä on esitetty.

Helsingissä marraskuun 16 päivänä 1908.

August Ramsay.

Ossian Donner.

J. O. Wasastjerna.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä marrask. 5 p. 1908.

N:o 171.

Terveydenhoitolautakunnan esitys terveyspoliisin tarkastusmiesten palkanjärjestelystä.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Terveydenhoitolautakunnalle lähetetyssä kirjelmässä, joka myötäliitetään jäljennöksenä, ovat kaikki terveyspoliisin tarkastusmiehet anoneet että tarkastusmiesten palkka ensitulevan vuoden alusta korotettaisiin 3,000 markkaan ja käsiammattiliikkeiden ja työpaikkain tarkastusmiehen palkka 3,500 markkaan oikeutuksella 300 markan korotukseen 5 ja 10 vuoden nuhteettomasta palveluksesta; ja tätä hakemustaan ovat tarkastusmiehet perustelleet sillä, että vuodesta 1884 lähtien, jolloin tarkastusmiesten palkka vahvistettiin nykyiseen määräänsä, elantokustannukset, asunnonvuokra, elintarpeiden ja polttopuiden y. m. hinnat ovat kohonneet 100 jopa 150% ja että kaikkien muiden kaupungin palveluksessa olevain tarkastusmiehiin verrattavain virkailijain palkkaetuja on parannettu.

Yhtyen tähän tarkastusmiesten esittämään perusteluun pyytää Lautakunta puoltaa tätä hakemusta. Semmoisiksi kuin olot kaupungissa nyttemmin ovat kehittyneet, on, vaikkakaan ei aivan mahdoton, niin kuitenkin erittäin vaikea 4—5 henkisen perheen tulla toimeen sillä palkalla mikä tarkastusmiehillä nykyään on. Muita kuin ainoastaan tilapäisiä tuloja tämän palkan lisäksi ei tarkastusmiehillä tavallisesti voi olla, sillä heidän aikansa kuluu kokonaan virkatoimintaan. Tämän valaisemiseksi Lautakunta pyytää mainita, että paitsi niitä tunteja päivästä, jolloin kaikkien tarkastusmiesten pitää oleskella Lautakunnan toimistossa antaakseen raportteja, saadakseen määräyksiä y. m., ovat ne tarkastusmiehet joiden huolena on talojen silmälläpito, toimessaan miltei päivän umpeen ja pimeänä vuodenaikana niin kauan kuin päivänvalo sallii toimimaan katselmuksia; ne jotka tarkastavat kauppatorilla ja ruokatavaramyymälöissä, toimittavat katsauksiaan varhaisesta aamusta siihen asti kun myymälät suljetaan; kotidesinfisioijalla on kulkutaudeista vapaana aikana tavallinen työpäivä,

mutta niinä aikoina, jolloin kulkutautia liikkuu, on hän niin työssä sekä pyhät että aret, että Lautakunnan usein on täytynyt antaa hänelle apulainen; ja käsiammatti-liikkeiden ja työpaikkain tarkastusmiehen työaika jatkuu siihen asti kun työpajat iltasin suljetaan.

Edellämainittuihin seikkoihin nähden tahtoo Lautakunta sentähden Kaupunginvaltuuston harkittavaksi jättää, eikö tarkastusmiesten hakemukseen voitaisi myöntyä, kuitenkin sillä muutoksella, mitä tulee heille 5 ja 10 vuoden nuhteettomasta palveluksesta tulevaan palkankorotukseen, että tämä olisi oleva 10 %:a itsekunkin tarkastusmiehen palkasta, jonka ohella olisi määrättävä, ettei tätä korotusta kuitenkaan lueta virantoimituksesta ennen ensintulevan tammikuun 1 päivää.

Edellä olevan kysymyksen yhteydessä on Lautakunta ottanut käsiteltäväksi kysymyksen niiden terveystoimikunnan tarkastusmiesten toimintaa koskevien yleisten määräysten muuttamiseksi, jotka Kaupunginvaltuusto on vahvistanut tammikuun 29 päivänä 1884. Sittenkun Lautakunta oli tarkastanut ja erinäisin muutoksin hyväksynyt professori Sucksdorffin mainitussa suhteessa tekemän ehdotuksen tarkastusmiesten johtosäännöksi, pyytää Lautakunta täten lähettää mainitun ehdotuksen vahvistettavaksi. Nykyään voimassa olevaan johtosääntöön ehdotetut muutokset aiheutuvat vuodesta 1884 lähtien tapahtuneista olojen muutoksista eivätkä kaivanne erityistä perustelua.

Tähän myötäliitetään Lautakunnan valmistama vuosirahansääntö, johon on merkitty tarkastusmiesten palkat semmoisina kuin ne ovat olevat, jos edellä oleva ehdotus heidän palkkaetujensa parantamiseksi saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, joka vuosirahansääntö olisi otettava ensi vuoden kulunkiarvioon, »terveys- ja sairaanhoidon» kohdalle.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Jäljennös.

Helsingin Terveysneuvoston lautakunnalle.

Kun suunnattomasti kohonneiden elintarpeiden, asuntojen y. m. hintain johdosta tarkastusmiesten toimeentuloehdot ovat paljon vaikeutuneet ja erittäinkin naineitten käyneet todella huolestuttaviksi, rohkenevat allekirjoittaneet toivoa että Lautakunta ottaisi harkittavakseen kysymyksen kaikkien tarkastusmiesten palkkaeduista. Samalla saamme kunnioittaen pyytää, että Lautakunta asiaa käsitellessään hyvän- tahtoisesti ottaisi huomioon seuraavat näkökohdat:

Vuonna 1884, jolloin tarkastusmiesten nykyinen palkka määrättiin, tämä palkka oli verraten hyvä. Nytemmin ovat kuitenkin, niinkuin tunnettua, elantokustannukset kohonneet likipitäen kaksinkertaisiksi, kun asunnonvuokrat ja elintarpeitten hinnat ovat kohonneet lähes 100 ja halonhinnat 150 %:a. Palkkoja, jotka vuonna 1884 olivat hyvät, täytyy nykyoloissa pitää sangen niukkoina. (Myötäliitetty taulukko A osottaa nelihenken perheen likimääräiset elantokustannukset). — Kaikkien muidenkin kaupungin palveluksessa olivien henkilöiden palkkaetuja on siitä lähtien tun- tuvasti parannettu. Niinpä on niillä ulosottoapulaisilla, joilla ei ole sivutuloja, pohja- palkkaa 2,700 markkaa sekä puhtaanapitolaitoksen vanhemmilla neljännysmiehillä palkkaa jopa 3,600 markkaa vuodessa. Luonnollisesti näiltä virkailijoilta kuitenkin vaaditaan paljon vähemmän ammattitietoja ja arvostelukykyä kuin tarkastusmiehiltä. Tämä käy myös selville Kaupunginvaltuuston vahvistamasta, tarkastusmiesten toi- mintaa koskevasta johtosäännöstä sekä Kaupunginvaltuuston hyväksymästä Lautakunnan palkkaperustelusta tarkastusmiehenvirkoja perustettaessa, jossa perustelussa sanotaan: »Niihin palkkaehtoihin nähden, jotka tarjotaan tässä tarkoitetuille tarkas- tusmiehille, ei Terveysneuvoston lautakunta voi olla huomauttamatta, että on tärkeätä asettaa ne niin, että paikkoihin voidaan saada henkilöitä, joilla on selvä ja itsenäi- nen arvostelukyky sekä oikeudentuntoa. Sentähden saa lautakunta ehdottaa että toiselle annettaisiin palkkaa 2,500 ja toiselle 2,000 markkaa.»

Näiden Lautakunnan vuonna 1884 esittämäin näkökohtain pätevyyttä ei käy- täntö sittemmin ole kumonnut, sillä on näyttäytynyt että, ellei tarkastusmies noudata mitä suurinta varovaisuutta ynnä päättäväisyyttä ja tiedokkuutta, ei hän voi harjoit- taa toimintaansa menestyksellä ja hänelle annettujen ohjeiden mukaisesti. Tämä kos- kee kaikkia tarkastusmiehen toiminnan haaroja yleensä, mutta eriteten elintarpeitten kaupan tarkastusta. Tämän tarkastuksen toimittaminen aiheuttaa miltei päivittäin

kelvottomasti julistamisia, joista useinkin valitetaan oikeuteen. — Lopuksi emme voi olla kiinnittämättä Lautakunnan huomiota siihen valppauteen ja varovaisuuteen, jota tarkastusmiehiltä vaaditaan kulkutautien sattuesssa, sekä sitä tartunnan levittämisen vaaraa, jossa hän perheineen sellaisessa tapauksessa on.

Nykyisistä tarkastusmiehistä on neljällä yliopistosivistys ja muilla korkeampi koulusivistys taikka monivuotisella käytännöllä saavutettu ammattikokemus. — Palkkojen korottaminen tässä alempana ehdotetussa suhteessa myös takaisi sen, että näihin virkoihin vatedeskin saataisiin yhtäläisillä ominaisuuksilla varustettuja henkilöitä. — Avonaisiksi julistettuihin tarkastusmiehen virkoihin on ollut lukuisia hakijoita, mikä johtuu nykyisestä yleisestä ansiolähteitten puutteesta, mutta useimmat hakijat on havaittu aivan epäpäteviksi ja muut ovat olleet virkamiehiä tahi muita, jotka oloja tuntematta ovat arvelleet voivansa päivittäin tarpeelliseen ulkoilmavirkistykseen yhdistää tarkastusmiehen viran hoitamisen.

Edellä kerrottujen tosiasian nojalla rohkenemme kunnioittaen anoa, että tarkastusmiehen palkka korotettaisiin 3,000 markkaan sekä käsiammattiliikkeiden ja työpaikkojen tarkastusmiehen palkka 3,500 markkaan.

Sitä paitsi anomme nöyrimmästi, että meille, samoinkuin kaupungin muille palkanottajille, myönnettäisiin palkankorotus 5 ja 10 vuoden nuhteetomasta palveluksesta, 300 markkaa kumpaisellakin kerralla.

Siihen nähden että neljännesvuosisata on kulunut siitä, kun meidän nykyinen palkkaetumme määrättiin, olemme varmat, että palkankorottaminen, jopa 50 %, on myönnettävä oikeutetuksi, koska muiden kaupungin palveluksessa olevain henkilöiden palkkaetuja, niinkuin näkyy taulukosta B, on mainitusta ajankohdasta lähtien korotettu 50—150 %olla.

Helsingissä, lokakuun 26 päivänä 1908.

Kunnioittaen:

A. Johansson.
Herman Myhrberg.
A. Hellstén.
Wäinö Meriläinen.
A. Zweyberg.

P. Eklund.
Karl A. Kerttunen.
Edv. Jerman.
J. Hassel.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

R. Vuorio.

*Jäljennös.**Taulukko A.*

joka osottaa nelihenkisen perheen likimääräiset elantokustannukset (alhaisen arvion mukaan).

Vuokra huoneesta ja keittiöstä, à 60 mk. kuussa	720: —
3 sylvä halkoja à 36 markkaa	108: —
Valaistus	36: —
Pesu ja silytys	84: —
4 hengen ruoka, à 1 mk. henkeä kohti	1,440: —
Vaatteita 4 hengelle à 25 markkaa kuussa	300: —
Jalkineita ja kalosseja 4 hengelle	100: —
Veroja (2,000: — markalta)	70: —
Erinäisiä menoja	142: —
Yhteensä	3,000: —

Taulukko B.

Vertailu eräiden kaupungin palkkaamien henkilöiden palkkoihin vuosina 1886—1908.

	V:a 1886.	V:a 1908.			
Ulosottoapulaiset	1,100: —	2,700: —	(145 0/0)		
Poliisilaitoksen ylikonstaapelit	1,500: —	2,700: —	(80 0/0)		
Samat vanhemmat konstaapelit	1,100: —	2,200: —	(100 0/0)		
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden					
Kaupunginpalvelijat	900: —	1,100: —	1,400: —	1,600: —	(55—45 0/0)
Palokunnan ruiskumestarit (paitsi asuntoa, puita ja valoa)	1,000: —	2,100: —	2,400: —	(110—140 0/0)	
Satamakonstaapelit	750: —	850: —	1,200: —	(60—41 0/0)	

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

R. Vuorio.

Ehdotus terveystoimikunnan tarkastusmiesten johtosäännöksi.

1:ksi Terveystoimikunnan vakinainen tarkastusmies, jolla paitsi maan molempien kielten taitoa pitää olla tiedot yleisessä terveydenhoito-opissa ja yleistä terveydenhoitoa koskevissa laeissa ja hänen virkatoimintaansa koskevissa määräyksissä, otetaan toimeen Terveydenhoitolausakunnalle tehdyn hakemuksen perusteella epämääräiseksi ajaksi.

2:ksi. Tarkastusmiehen tehtävänä on:

säännöllisesti ja täsmällisesti täyttää kaikki ensimmäisen kaupunginlääkärin hänelle antamat tehtävät sekä isestään pitää huomiotaan kiinnitettyä hänen toimialallaan mahdollisesti ilmeneviin terveydellisiin epäkohtiin;

ensimmäisen kaupunginlääkärin ohjauksesta valvoa asianomaisen viranomaisen antamien yleistä terveydenhoitoa ja puhtautta y. m. koskevien määräysten noudattamista sekä, jos rikkomuksia näitä vastaan havaitaan, siitä huomauttaa syyllistä sekä katsoa että korjataan mitä on laiminlyöty;

tarkoitusta varten mukanaan pitäämäänsä kirjaan paikalla merkitä terveydellisiä epäkohtia koskevat havainnot ja muutoin laatia ne muistoonpanot ja päiväkirjat toiminnastaan, mitkä voidaan asettaa hänen velvollisuudekseen sekä olla ensimmäisen kaupunginlääkärin apuna siinä kirjanpidossa ja kirjoituksessa, minkä terveystoimikunnan toiminta voi aiheuttaa;

jokaisena arkipäivänä Terveydenhoitolausakunnan määrättävänä aikana saapua Terveydenhoitolausakunnan toimistoon antamaan raportteja edellisen työpäivän toiminnasta ja vastaanottamaan määräyksiä suoritettavista toimista;

Terveydenhoitolausakunnan määrättävänä aikana päivystää Terveydenhoitolausakunnan toimistossa;

virkatöiminnassään esiintyä tyynesti ja koettaa hankkia yleisön luottamus sekä muutoin noudattaa kaikkia niitä määräyksiä, joita Terveydenhoitolausakunta taikka ensimmäinen kaupunginlääkäri voi hänelle antaa.

3:ksi. Virkavapauden tarkastusmiehelle myöntää Terveydenhoitolausakunta.

4:ksi. Tarkastusmiehellä saa ainoastaan Terveydenhoitolausakunnan luvalla olla muu virkatöimi.

Ehdotus „Terveyspoliisin“ vuosisirahansäännöksi vuonna 1909.

Valt:n päät.	24/10 1893	b. 1	Terveystarkastaja . . .	3,000: —	
»	»	30/4 1904	mieskohtaista lisäystä	500: —	
			palkankorotusta 5 vuoden palveluk-		
			sesta lähtien	<u>333: 30</u>	3,833: 30
»	13/10 1904	b. 1	Käsityölaitosten ja työpaikkain tar-		
			kastaja		3,500: —
1886 vuoden menosääntö					
Valt:n päät.	30/12 1907	b. 8	Tarkastusmiestä à 3,000: — . . .		24,000: —
			Tarkastusmiesten oikeudenkäynti-		
			apulainen, arviolta		400: —
»	23/11 1905	b. et c.	Tarkastusmiesten matkakustannukset		800: —
»	30/12 1907				
		c.	{ Ylimäär. tarkastusmiehiä, arviolta .		4,000: —
			{ Kotidesinfisioimista varten		5,000: —
»	23/11 1905	b.	Määräraha työväenasuntojen tar-		
			kastamista varten		3,000: —
		b. et c.	Määräraha savuntarkastusta varten .		3,000: —
				<u>Yhteensä</u>	<u>47,533: 30</u>

Helsinki 1908, Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

HELSINGIN
KAUPUNGIN KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA.

HELSINGISSÄ

28 p:nä lokakuuta 1908.

N:o 35.

*Kansakoulujen johtokunnan esitys suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajan toimen avonaiseksi julistamisesta ehdotuksineen sa-
notun virkailijan ohjesäännöksi.*

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Kokouksessaan 28 p:nä viime huhtikuuta ovat Herrat Valtuusmiehet, antaessaan lähempiä määräyksiä kaupungin kansakoulujen tarkastuksen järjestämisestä, muun muassa päättäneet, että suomenkielisiin kansakouluihin perustetaan apulaistarkastajan virka, mutta että se jätetään täyttämättä kunnes Kansakoulujen Johtokunta näkee sopivaksi ehdottaa sen haettavaksi julistamista, jolloin Johtokunnan on samalla esitettävä ehdotus apulaistarkastajan ohjesäännöksi.

Koska kaupungin kansakoululaitoksen järjestämistyö tapahtuneen jaon jälkeen vaatii juuri lähimmässä tulevaisuudessa erityisen tehokasta toimintaa tarkastajain puolelta, on Kansakoulujen Johtokunta katsonut tarpeelliseksi apulaistarkastajan viran täyttämisen jo tulevan tammikuun 1 p:ksi. Sentähden on Johtokunta ehdotukseensa tulevan vuoden menoarvioksi ottanut 6,000 markan menoeran apulaistarkastajan palkkaamiseksi, nojautuen palkan suuruutta ehdottaessaan sen komitean mielipiteeseen, joka oli asetettu valmistamaan kysymystä kaupungin kansakoulujen tarkastuksen lopullisesta järjestämisestä ja joka antoi mietintönsä 5 p:nä lokakuuta 1907. Mitä palkan korotuksiin tulee, on Johtokunnan mielestä 750 markan korotukset viiden ja kymmenen vuoden palveluksen jälkeen kohtuullisessa suhteessa peruspalkkaan.

Laatiessaan Herrojen Valtuusmiesten määräystä noudattaen mukana seuraavan ehdotuksen apulaistarkastajan ohjesäännöksi, on Johtokunta liittynyt äsken mainitun komitean ohjesääntöehdotukseen niillä muutoksilla, jotka aiheutuvat tarkastuskysymyksen toisenlaisesta ratkaisusta kuin mitä komitea oli ajatellut.

Johtokunnan ehdotusta seikkaperäisempi ohjesääntö ei liene välttämätön, edellyttämällä, että Herrat Valtuusmiehet jättänevät Kansakoulujen Johtokunnan asiaksi hyväksyä yksityiskohtaisen työjaon, jossa lähemmin määritellään tarkastajan ja apulaistarkastajan työala ja työmäärä sen periaatteen mukaan, että apulaistarkastajalla on suhteellinen itsenäisyys omalla työalallaan.

Edellä esitetyn perustuksella saa Johtokunta kunnioittaen ehdottaa, että Herrat Valtuusmiehet antaisivat Kansakoulujen Johtokunnalle tehtäväksi julistaa suomenkielisten kansakoulujen apulaistarkastajan virka niin hyvissä ajoin haettavaksi, että apulaistarkastaja voi ryhtyä toimeensa 1 p:nä tammikuuta 1909.

Kansakoulujen Johtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Ehdotus apulaistarkastajan ohjesäännöksi.

Apulaistarkastajan velvollisuutena on:

- 1) Kansakoulujen johtokunnan hyväksymän työjaon mukaan yksissä neuvoin tarkastajan kanssa hoitaa opetuksen, järjestyksen ja kurinpidon valvontaa kouluissa;
 - 2) avustaa tarkastajaa opetuksen järjestämisessä sekä ehdotuksen tekemisessä opettajan ja opettajattaren virkojen täyttämisestä;
 - 3) olla saapuvilla Kansakoulujen Johtokunnan kokouksissa, joissa hänellä on oikeus lausua mielipiteensä esilläolevista asioista;
 - 4) olla koulujen lukupäivinä kaksi kertaa viikossa määrätunnilla tavattavissa kansakoulujen kansliassa.
-

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Lokakuun 22 p:nä 1908.

N:o 382.

Rahatoimikamarin esitys varojen osottamisesta vesijohtolaitoksen sekä putkiverkon laajentamiseen.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Valmistellessaan kulunkiarvioehdotusta ensin tulevaksi vuodeksi 1909 on Rahatoimikamari havainnut, että vesijohdon laajentamiseen 1902 vuoden obligatsionilainasta osotetut varat jo on käytetty puheena olevaan tarkoitukseen. Näin ollen ja kun Rahatoimikamari ei ole voinut huomata muuta kuin että vesijohdon vastaisen laajennuksen kustannukset on samoin kuin tähän asti suoritettava lainavaroista, on Kamari antanut Vesijohtokonttorille toimeksi hankkia ja Kamariin jättää tiedot niistä laajaperäisemmistä vesijohtotöistä, jotka Konttorin mielestä on suoritettava likinnä tulevina vuosina. Tässä ei ole jäänyt Rahatoimikamarilta huomaamatta, että Maistraatti viimevuotisen kulunkiarvioehdotuksensa perusteluissa mainitsee toivottavaksi, että vastaisuudessa vesijohdon laajennus olisi, niihin huomattaviin tuloihin nähden, joita vesijohdosta on, suoritettava lainavaroista. Kun ei Maistraatti kuitenkaan ollut tehnyt edellä mainitussa kohden mitään vaatimusta ja Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin on kuluneena vuonna myöntänyt lainavaroja erinäisiä toimenpiteitä varten, jotka tarkoittavat vesijohtoveden puhdistamista kemiallista tietä, sekä kun vesijohdon käytön kulunkiarvion laatimisessa on tehty eräitä muutoksia, joiden johdosta vakinaisista tuloista suoritettavat menot lisääntyvät suhteellisesti lainavaroista suoritettaviin menoihin, ei Rahatoimikamari ole havainnut olevan painavia syitä luopua aikaisemmasta käytännöstä tässä kohden.

Antamassaan lausunnossa Vesijohtokonttori huomauttaa, että laadittaessa kustannusarviota useaksi vuodeksi eteenpäin on asian luonnossa, että kustannusarvioon otettujen määrain täytyy tulla enemmän tai vähemmän likimääräisiksi ja riippuviksi

edellytyksistä, jotka vastaisuudessa kenties eivät pidä paikkaansa. Mitä tulee Vanhassakaupungissa olevaan laitokseen, edellyttää Konttori että vedenpuhdistus on puheena olevana ajanjaksona tapahtuva samalla tavalla kuin nyt alotetaan, nimittäin käyttämällä rikkihappoista savimaata ja sitten suodattamalla pikasuodattimilla. Näin ollen ovat sikäläiset laajennukset rajoitettavissa Konttorin jo ensin tulevan vuoden kulunkiarvioon merkitsemiin uusiin suodattimiin ja sähköpumppuun, joiden lisäksi tulee uusi turbiini generatoreineen, lisäjohto joesta ja mahdollisesti erityinen laboratoriorakennus, joiden kaikkien töiden suorittamiseen tarvitaan 250,000 markan vaiheilla. Nyt puheena olevan ajanjakson kuluessa tulee uusi vesijohto Vanhankaupungin laitoksesta vesilinnaan tarpeelliseksi ja aiheuttaa kustannuksia noin 500,000 markkaa, jota vastoin ei vesilinnassa eikä vesijohtoverstaassakaan mitään sanottavampia lisärakennuksia käynee tarpeelliseksi.

On niinmuodoin jällellä ainoastaan kaupungissa ja siihen yhdistetyillä alueilla toimitettavat putkiverkon laajennukset. Kaupunkiin Töölön kaupunginosan halki vievän pääjohdon täydentämistä varten on kustannukset arvioitu 250,000 markaksi, josta määrästä puolet on merkitty 1909 vuoden kulunkiarvioon. Mitä vuosittain uusiintuviin maksuihin putkiverkon laajentamisesta uusien tasoitettujen katujen alle tulee, on huomautettava, että ne kuluneena vuonna nousevat 250,000 markan vaiheille ja on ne ensin tulevana vuonna arvioitu 270,000 markaksi. Kun on odotettavissa, että nämä menot vastedes yhäkin nousevat, ei 300,000 markan määrärahaa vuodessa voitane pitää korkeaksi arvioituna. Ensintulevina seitsemänä vuonna nousisivat menot tämän arvion mukaan 2,100,000 markkaan, johon määrään kuitenkin on lisättävä kustannukset vesijohdon ulottamisesta Kaupunginvaltuuston jo tasoitettavaksi ja kanavoitavaksi päättämälle Vallilan alueelle, jotka kustannukset nousevat umpiluvuin 140,000 markkaan, sekä mahdollisesti vesijohtoverkon ulottamisesta Böhlen tilalle, jonka hallintaoikeuden kaupunki on lunastanut.

Edellä mainitut menot nousevat 3,240,000 markkaan jaettuina seuraavasti:

Laajennukset Vanhassakaupungissa	Smk	250,000: —
Vesijohto Vanhastakaupungista vesilinnaan	»	500,000: —
Kaupunkiin Töölön kaupunginosan kautta kulkevain pääjohtojen täydentäminen	»	250,000: —
Uusien katujen alle tehtäviin vesijohtoihin	»	2,100,000: —
Vallilan vesijohdot	»	140,000: —
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>3,240,000: —</u>

Kun kuitenkin pienehkö osa Vesijohtokonttorin merkitsemiä menoja, esim. kustannukset erityisestä laboratoriorakennuksesta, sähkömoottoripumpun ostamisesta

y. m. lienee sopivin suorittaa vakinaisista menoista, on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että niitä kustannuksia, jotka voidaan lainavaroista suorittaa, ei ole lähinnä seuraavina vuosina arvioitava 2,500,000 markkaa suuremmiksi.

Kun sentähden Kaupunginvaltuuston jälleen on päätettävä niin suuren rahamäärän osottamisesta suoritettavaksi vastaisesta obligatsioonilainasta, on Rahatoimikamari arvellut olevan huomauttaminen, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin jo on eri tilaisuuksissa osottanut yhteensä 10,297,310 markkaa lainavaroista sekä että, mikäli nykyään on arvosteltavissa, menot, jotka lienee suoritettava lainavaroista, nousevat 12 à 13 miljonan vaiheille, nimittäin uuden kulkutautisairaalan, uuden mielisairaalan, uuden teurastamon, uuden keskuspoliisitalon rakentamisesta, vesijohdon laajentamisesta, uusista satama- ja laiturirakennuksista, Pitkäsillan uudesti rakentamisesta, Katajanokan uusista tavaravajoista, puhtaanapitolaitoksen täydellisestä uudistijärjestämisestä, uusista likaviemärijohdoista y. m.

Edellä esitetyistä syistä ja kun tuskin lienee toiveita että Kaupunginvaltuuston asettama lainatoimikunta on voiva kuluvana vuonna onnellisesti suorittaa tehtävänsä, mutta tähän katsomatta lainavaroja vesijohdon laajentamiseen ensi vuonna täytyy osottaa sillä uhalla, että päinvastaisessa tapauksessa tässä kohden on arveluttava seisahdus odotettavissa, kun Rahatoimikamari on merkinnyt kulunkiarvioedotuksen vakinaiset tulot muihin tarkoituksiin, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi

edellä mainitun Vanhankaupungin vesilaitoksen sekä vesijohdon laajentamiseen osottaa 2,500,000 markan rahamäärän suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

antaa varsinaisen Kaupunginvaltuuston tehtäväksi ryhtyä tästä aiheutuviin toimenpiteisiin; sekä

antaa Rahatoimikamarin toimeksi, kunnes uusi obligatsioonilaina on saatavissa, suorittaa tähän tarvittavat menot ottamalla laina kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Tiedot

niistä lainamääristä, mitkä Helsingin Kaupunginvaltuusto jo on osottanut erinäisiin tarkoituksiin, sekä menoista, jotka likinnä seuraavina vuosina lienee suoritettava lainavaroista:

A.	1) Marian sairaalan lisärakennus	Smk	600,000: —
	2) Kaasukellon rakentaminen	»	260,000: —
	3) Kaasutehtaan kehäjohdon laajennus	»	1,215,390: —
	4) Uusi työ- ja vaivaistalo	»	1,700,000: —
	5) Oulunkylän kartanon osto	»	500,000: —
	6) Tonttien lunastus Vilhon- ja Fabianinkadun varrelta	»	1,437,000: —
	7) Vesijohdon uudet suodattimet	»	610,000: —
	8) Uusi kaasutehdas	»	3,975,000: —

Yhteensä Smk 10,297,390: —

Tämän ohella on Kaupunginvaltuusto päättänyt että kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla on kustannettava:

9)	Länsirannan tavaravajan korotus	Smk	260,000: —
----	---	-----	------------

Yhteensä Smk 260,000: —

B.	10) Uusi teurastamo	noin Smk	3,000,000: —
	11) S:n kulkutautisairaala	» »	2,200,000: —
	12) S:n mielisairaala	» »	1,500,000: —
	13) S:n keskuspoliisin talo	» »	1,000,000: —
	14) Vesijohdon laajennus	» »	3,000,000: —
	15) Uudet satama- ja laiturirakennukset	» »	1,500,000: —
	16) Pitkäsillan uudestirakentaminen	» »	800,000: —
	17) Katajanokan uudet tavaravajat	» »	500,000: —
	18) Uusia lokaviemärijohtoja	» »	600,000: —
	19) Puhtaanapitolaitoksen järjestäminen	» »	200,000: —
	20) Hakaniemen torin kauppahalli	» »	300,000: —
	21) Lisämääräraha sähkötehdasta varten	» »	1,000,000: —

Yhteensä Smk 15,300,000: —

Helsingin Rahatoimikamarissa, lokak. 28 p:nä 1908.

Georg Estlander.

Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus lausunnoksi Työkyvyttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä.

Sittenkuin Keisarillinen Senaatti oli pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa sen komitean mietinnöstä, joka oli asetettu selvittämään kysymystä työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen käytäntöönottamisesta, antoi Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime syyskuun 8 päivänä erityiselle valiokunnalle toimeksi laatia ehdotuksen siten vaaditaksi lausunnoksi sekä valitsi valiokunnan jäseniksi allekirjoittaneet Ramsayn, Cajanderin ja Zittingin Kaupunginvaltuusmiehistä sekä kaupungininsinööri G. Idströmin ja insinööri K. Södermanin.

Tätä tehtävää täyttääkseen saa valiokunta Kaupunginvaltuuston harkittavaksi esittää seuraavan ehdotuksen lausunnoksi asiasta, jonka lausunnon, jos se hyväksytään, Kaupunginvaltuuston kanslia varustanee tarpeellisella lähetekirjain kertoelmalla ja muulla muodollisella ulkoasulla.

Lausunto Työkyvyttömyysvakuutuskomitean mietinnöstä ja ehdotuksesta.

Komitean ehdotus nojaa yleisen pakollisen vakuutuksen periaatteeseen tarkoituksella turvata jokaiselle vakuutetulle työkyvyttömyyden tai korkean iän alkaessa elinkautiseläke. Tämä on turvattava vakuutettavan itsensä, vakuutetun työnantajan sekä valtion suoritettavilla maksuilla koko maan käsittävään vakuutuslaitokseen, jota paitsi valtio takaa laitoksen maksukykyisyyden ja suorittaa sen hallintokustannukset.

Vakuutettujen puolesta suoritettavat maksut on laskettu vakuutusteknisellä pohjalla ja sovellettu n. s. palkintojärjestelmän mukaan. Vakuutettujen omat maksut jaetaan 6 luokkaan vakuutettujen vuositulojen mukaan sekä ovat:

I	1.,	jossa vuosipalkka on enint.	250 mk.	—	14 p.	viikossa.
II	»	»	»	375	»	— 22 »
III	»	»	»	550	»	— 30 »
IV	»	»	»	850	»	— 44 »
V	»	»	»	1,250	»	— 60 »
VI	»	yli	»	1,250	»	— 80 »

Vakuutetuille maksettavat työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeet ovat komitean laskelmain mukaan:

luokka	Työkyvytt.-eläke Smk.		Vanhuuseläke Smk.	
	vähint.	enint.	vähint.	enint.
I	104: 20	170: —	133: 60	170: —
II	106: 60	210: —	152: 80	210: —
III	109: —	250: —	172: —	250: —
IV	113: 20	320: —	205: 60	320: —
V	118: —	400: —	244: —	400: —
VI	124: —	500: —	292: —	500: —

Oikeus vanhuuseläkkeeseen alkaa vakuutetun tultua 65 vuoden ikään, työkyvyttömyyseläkkeeseen taas varhaisemmassa iässä sen mukaan kuin taudin tai muun syyn harkitaan vähentäneen vakuutetun ansaitsemiskykyä.

Komitean mietinnöstä näkyy lisäksi että henkilöitä, jotka voivat tulla puheena olevista palkkaeduista osallisiksi, saatetaan arvioida olevan umpiluvuin 1,000,000 yksilöä, joista 21,72% kuuluisi I luokkaan, 32,44% II luokkaan sekä 18,71% III luokkaan eli kokonaista 72,87% näihin kolmeen alimpaan luokkaan ja ainoastaan 27,13% kolmeen ylimpään luokkaan, jos vakuutetut suorittavat maksunsa niissä luokissa, joihin he kuuluvat tulojensa perusteella eivätkä käytä sitä ehdotuksessa varattua keinoa että yksityisesti suorittavat lisämaksun saadakseen ylemmän luokan tarjoamat edut.

Esitetyt numeroluvut osottavat että vakuutus on tuottava vakuutetuille varsin vähäisiä etuja. Näillä eduilla ei ole sitä kantavuutta, että ne sinänsä tarjoisivat itsellekin kansalaiselle turvaton toimeentulon, vaan ainoastaan sitä helpottavat. Askeleen eteenpäin tämä vakuutus veisi, jos se ylipäättään saisi osakseen sellaista harrastusta, että vakuutetut suorittaisivat maksunsa ylemmässä luokassa kuin mihin he pakollisesti kuuluvat. Mutta tässä kohden ei näytä voivan olla suuria toiveita. Komitea itsekin syystä huomauttaa että yhteiskunnan pakottamatta vain ani harva omasta alotteestaan tekisi säästöjä turvataksaan taloudellisen toimeentulonsa työkyvyttömyyden tai korkean iän aikaansaaman ansiokyvyn vähenemisen varalta. On yhtä hyvillä syillä edellytettävissä ettei vapaaehtoisesti maksua ylemmässä kuin pakollisessa luokassa yleensä suoritettaisi, joten siis suurin osa vakuutetuista olisi kuuluva kahteen alimpaan vakuutusluokkaan. Mutta kun näiden korkein eläke tarjoaa maamme useimilla paikkakunnilla riittämättömän toimeentulon, täytyy eläkkeensaajilla joko olla muita varoja tai keinoja käytettävänä tai myös turvautua vaivaisapuun. Aijotulle vakuutukselle, siinä muodossa kuin nyt ehdotetaan, ei sentähden voi myöntää sitä merkitystä että se, kerran toimeenpantuna, sanottavasti vähentäisi kuntain vaivahoitorasitusta, varsinkin suurempain yhdyskuntain, joissa elantokustannukset tavalli-

sesti ovat kalliit ja pyrkivät yhäkin kohoamaan. Mutta toiselta puolen ei käy kieltäminen, että vakuutus, eritoten jos se askel askeleelta kasvattaisi kansaamme säästäväisyyteen ja taloudelliseen huolellisuuteen, olisi omansa kohottamaan hyvinvointia ja siten vapauttava kunnat osasta rasittavia vaivashoitokustannuksia. Tältä kannalta katsottuna, ja kun komitean ehdotuksen mukaan vakuutuksen käytännölliseen toimeenpanoon ei liity mitään erityistä kunnallis-rasitusta, paitsi että kunta muiden työnantajain tavoin velvoitetaan työntekijänsä puolesta suorittamaan vakuutusmaksua, olisi ehdotettu vakuutusmaksu niinmuodoin merkittävä edistysaskeleeksi.

Komitean mietinnössä perustellaan myös vakuutuspakkoa huomauttamalla juuri sen suurta merkitystä kansantaloudelliselle kasvatukselle. Siinä komitean uudestaan täytyy terottaa mieleen, ettei eläkkeen pidä saada vaivaisavun luonnetta, vaan esiintyä osin vakuutetun itsetoiminnan hedelmänä ja osin laissa säädettyinä kansalaisoikeutena. Komitea osottaa tässä pelokasta varovaisuutta, joka osottaa että on ollut vaikea saavuttaa sitä vakaumusta ettei ehdotuksen tuloksena sittenkin viimeiseltä ole vaivaisapu. Jos nyt katselee etuja ja eri tahoilta tulevia apumaksuja niiden saavuttamiseksi, täytyy myöntää, ettei voi katsoa eläkkeiden enimmältä osaltaan perustuvan vakuutetun omiin maksuihin.

Suurin eläke I luokassa on 170 mk. Tästä suorittaa valtio välittömästi 50 mk. eli 29,4%. Jäljellä oleva osa nojaa vakuutetun maksuihin, mutta näistä jää puolet välittömästi työnantajan suoritettavaksi pakollisena verotuksena. Koko puheena olevaa eläkettä kustantavat niinmuodoin ainoastaan puolella 120 markasta eli 60 mkalla, s. o. 35,3%:lla vakuutetun omat säästöt. Korkeammissa luokissa, joissa valtion apumaksu pysyy samana, lisääntyy vakuutetun osuus eläke-edun kustantamiseen, ollen II luokassa 38,1%, III luokassa 40% j. n. e. noustakseen VI luokassa 50%:iin. Huomattava kuitenkin on, ettei tähän ole luettu hallintokustannuksia, jotka kokonaan jäävät valtion osalle, sekä että valtio takaa koko vakuutuksen, joten, jolleivät edeltäpäin tehdyt arviolaskut pidä paikkaansa vaan syntyy vajeus, valtio täyttää sen. Vihdoin on huomautettava, että tässä esitetyt prosenttiluvut yhäkin alenevat, niissä tapauksissa, jolloin suurinta mahdollista eläkettä ei saavuteta, mikä olisi oleva useimmissa tapauksissa laita, syystä että vakuutettujen maksunsuorituksen mahdollisuus ja velvollisuus useassa tapauksessa jää täyttämättä.

Komitean ehdottama vakuutus ei niinmuodoin tiedä mitään muuta kuin että vakuutetuille on lain kautta suotu lahja, osaksi valtion tarjooma ja osaksi työnantajilta otettu. On kyllä oikein, että valtio hoitaa ja edistää kansallista säästäväisyyttä, mutta jos tämä toimenpide saa tässä huomautetun laajuuden, menettää se semmoisen luonteensa ja lähenee niitä rajoja, joita komitea on niin hartaasti koettanut välttää, nimittäin vaivaisapua. Jos niiden yli ei saa periaatteellisesti mennä, täytyy ehdotusta nykyisessä muodossaan pitää tarkoitustaan vastaamattomana.

Mutta tähän niin sanoaksemme asian eettilliseen puoleen katsomatta saattaa epäillä, onko nykyinen ajankohta suotuisa niin syvälle ulottuvan toimenpiteen toteuttamiselle kuin komitean ehdotus tietää. Sillä muistettava on että, mitä nyt päätetään, ei ole mielivaltaisesti peruutettavissa, vaan ovat ne rasitukset, jotka kansa ottaa kantaakseen tai panee määrätyn kansalaisryhmän kannettaviksi — työnantajain tämän sanan laajimmassa merkityksessä — ylinäkymättömän tulevaisen ajan rasittamassa yhteiskuntaa tahi sen osia. Meno, mikä valtion olisi alkuaikoina suoritettava, ei tosin ole suuri, mutta mikäli vakuutus eläkkeensaajiin nähden lähenee vakautunutta tilaa, sikäli kustannukset lisääntyvät ja silloin nousevat säännölliset valtiomenot, hallintokustannukset lukuun otettuina, komitean arviolaskujen mukaan lähes 10,000,000 markkaan vuodessa.

Yhtä paljon on otettava varteen työnantajain kannettavaksi tuleva vakuutustaakka. Jo nykyään työskentelevät maamme teollisuus ja elinkeinot varsin epäsuotuisissa oloissa, eritoten mikäli koskee työvoiman hintaa verrattuna työtulokseen. Se vakuutusmaksujen osa, minkä työnantajat velvoitetaan suorittamaan, näyttää tosin penniluvuin yksilöä ja viikkoa kohti mitättömältä, mutta nousee kuitenkin huomattaviin määriin, jotka käyvät sitä tuntuvammiksi mitä suurempi osa työpalkka on itse tuotannon arvosta. Niinpä on vakuutusmaksu eritoten rasittava käsiammattiliikkeitä ja maanviljelystyötä, mutta teollisuustuotantokin on tunteva sen vaikutuksen.

Mitä taas tulee vakuutettujen itsensä suoritettavaan vakuutusmaksujen osaan, on sekin otettava työpalkoista. On luonnollista, ettei näitä, joiden on etusijassa tarjottava työntekijöille tilaisuus siedettävään jokapäiväiseen toimeentuloon, käy vähentäminen ilman että on esiintyvä vaatimuksia palkkaetujen lisäämiseen ja otetaan itse lainsäädännöstä perustus niiden oikeutukselle. Siten joutuu näennäisesti yksilöllinen osuus vakuutusmaksun suoritukseen todellisuudessa sekin työn kannettavaksi. Askel askeleelta niinmuodoin valtio ja tuotanto viimeiseltä tulisivat olemaan ne perustukset, joille kansan kasvatus taloudelliseen toimellisuuteen, pakottamalla yksilö lain alle, rakennetaan.

Kun nykyinen ajankohta, niinkuin jo huomautettiin, on tuskin sovelias tuotannon rasittamiseen ja sen olemassaoloehtojen vaikeuttamiseen verotuksella, joka keran pantuna ei ole helposti poistettavissa, ei huolekas ja varovainen sosiaalipolitiikka näy voivan sallia lain hyväksymistä nykyisessä muodossaan eikä sen selvityksen pohjalla, minkä komitea on esittänyt. Puutteeksi komiteanmietinnössä on nimittäin merkittävä, ettei siinä ensinkään oteta huomioon tuotannon kykyä kantaa lisärasitusta, josta ei ole mitään selvitystä olemassa. Ja kuitenkin olisi ollut tarpeellista, että maksajain, s. o. työnantajain eli oikeammin tuotannon suhde kokonaisuuteen olisi tarkemmin selvitetty. Ei riitä että teollisuuden, käsiammattiliikkeiden ja muutoin palkkatyöntekijöillä teetetyn työn suoritettavaksi pannaan meno, vaan on myös kat-

sottava kestääkö siten verotettu työ rasituksen kilpailun heikontumatta ulkomaiseen tuotantoon nähden. — Tässä yhteydessä ei myöskään ole jätettävä huomaamatta, että se valtion apumaksu, mikä vakuutuksen hyväksi suoritetaan, on suureksi osaksi jou- tuva juuri saman työn suoritettavaksi, joko välittömästi tahi välillisesti.

Voitanees tosin väittää, että viimeiseltä kuitenkin kulutus on se, jonka on kan- nettava tuotannolle asetetut rasitukset, jonka tähden nämä kuitenkin vihdoin jakau- tuvat tasaisesti. Mutta tähän täytyy huomauttaa että, kun kulutus aina koettaa tyy- dyttää tarpeita halvimalla tavalla, aikaansaa tavaran valmistushinnan kohoaminen kotimaassa välittömästi sen, että vastaavia esineitä etsitään muista maista, missä niitä valmistetaan edullisemmissa oloissa. Jos sentähden vakuutuskustannus pannaan kulu- tuksen kannettavaksi, tahtomatta siten vaikuttaa kotimaiseen tuotantoon, on välttämä- töntä etsiä välittömälle rasitukselle toinen kantaja kuin juuri työnantaja, joka on komi- tean ehdotuksessa asetettu tähän tilaan.

Jollei ota lukuun näitä näkökohtia, niinkuin komitea on tehnyt, ja tahtoisi rakentaa vakuutuspakon valtion ja työnantajan väliintulon pohjalle sekä ainoastaan kantaa mitättömän apumaksun vakuutetulta itseltään, näyttää komitean ehdottama järjestelmä pääasiassa soveliaaksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. Mutta siinäkin tapauk- ssa että se toteutetaan, olisi utopista luulla että se aikaansaisi olennaista taloudel- lista parannusta kansan syvien rivien asemaan. Siksi ovat ehdotetut eläke-edut liian niukat, jota paitsi niin pitkä aika olisi kuluva, ennenkuin vakuutuksen vaikutus koh- taisi siihen osallisia, että nyt määrätyt summat aivan todennäköisesti eivät enää esiin- tyisi edes niin ikään suurina, kuin ne nykyisen taloudellisen mittakaavan mukaan näyttävät.

Sen nojalla mitä tässä on lausuttu katsoo Kaupunginvaltuusto

että sen laatuinen ja niin laaja yleinen ja pakollinen vakuutus kuin komitea on ehdottanut ei ole laadittu asianmukaisesti vaarinottamalla vakuutettujen yksilöllistä velvollisuutta huolehtia itsestään, vaan on vahingollisessa määrässä saanut lahjan luonteen, joten todellisuudessa annetaan vaivaisapua eikä keinoa taloudellisen itsenäi- syyden hankkimiseksi oman huolekkuuden pohjalla,

että se kustannusten osallisuus, jonka valtio ottaa huolekseen on, jos ehdo- tus tulee laiksi, nouseva niin suuriin määriin, että ainoastaan noudattamalla varo- vaista rahapolitiikkaa sitä käy puoltaminen suurimmalla varovaisuudella ja enempiä selvitystä hankittua sen vaikutuksista yhteiskunnan taloudelliseen kantokykyyn,

että se rasitus, minkä vakuutus asettaisi tuotannolle, eritoten sellaiselle sen osalle, joka mainittavammassa määrässä riippuu palkkatyöntekijöistä, niinkuin käsi- ammattiliikkeet, maanviljelys- ja rakennustyöt, nykyisissä epävarmoissa ja selvittä- mättömissä työväenoloissa olisi painostava ja aivan todennäköisesti haitallinen tuotan- nolle sen kilpailussa ulkomaan kanssa sekä estäisi sen vaurastumista; sekä

että komitean ehdotuksessa olevaa selvitystä haittaa melkoinen puute siinä kohden, ettei se asianmukaisesti selvitä vakuutuksen vaikutusta työn talouteen.

Sen nojalla mitä tässä on lausuttu, saa Kaupunginvaltuusto puolestaan ehdottaa,

että senlaatuista työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta kuin nyt käsiteltävässä komitean ehdotuksessa on esitetty, ei määrättäisi laissa.

Jos kuitenkin Kaupunginvaltuuston siten lausuma mielipide ei saavuttaisi huomiota, vaan komitean ehdotuksen periaatteet pantaisiin lainsäädäntötoimen perusteeksi, näyttää oikeutetulta, ettei lopullisia määräyksiä asiasta vahvisteta, ennenkuin maksavien asianosaisten, s. o. työnantajain oikeus ja etu on asianmukaisesti selvitetty siltä kannalta mitä tuotannon osallisuus ja välillisen taikka välittömän vakuutuspakon toimeenpanon mahdollisuus tietää. Kaupunginvaltuusto rohkenee sentähden esittää

että, jos komitean ehdotuksen johtavat periaatteet kuitenkin pantaisiin perustukseksi enemmille toimenpiteille asiassa, se saisi jäädä sillensä, kunnes asiantunteva taloudellinen selvitys vakuutuspakon välittömästä ja välillisestä vaikutuksesta niihin työaloihin, joita se olisi koskeva, on ehditty saada ja panna asian lopullisen harkinnan pohjaksi.

Sellaisen selvityksen merkitys ja välttämättömyys esiintyy yhäkin jyrkemmin, kun ottaa huomioon että tuotannolla aivan todennäköisesti on likeisimmässä tulevaisuudessa odotettavana lisärasitusta kovennetun lainsäädännön kautta, joka koskee työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta ja uusia veloituksia työntekijää kohdanneeseen taudintapaukseen nähden, jotka asiat osaksi jo ovat loppuunkäsitellyt, osaksi ovat käsiteltävinä niitä selvittämään asetetussa erityisessä komiteassa. Monta uutta vaatimusta niinmuodoin yhtäkaa asetetaan niille työnantajille eli oikeammin sanoen sille tuotannolle, joka riippuu palkkatyöntekijöistä. Ja jos vertaa tässä viimeksi mainituita tarpeita työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen tarpeellisuuteen, näyttää ensinmainittujen tyydyttäminen paljon välittömämmin olevan kohdistettavissa työhön kuin mitä eläkkeen hankkimisen on laita. Siitä syystä lienee tässä puollettu varovaisuus perusteltu. Siihen mitä edellä on julkilausuttu, voitane sentähden luonnollisena korollariona liittää

että enempi toimenpide työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen nähden jätettäisiin joka tapauksessa sillensä siihen asti, kun tulos kysy-

myksistä, jotka koskevat työnantajan vastuunalaisuuden lisäämistä työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta sekä työntekijälle annettavasta sairaavusta on tunnettu ja sen taloudelliset vaikutukset arvosteltavissa.

Tässä esitetyt näkökohdat ja lausunnot pitänevät paikkansa kaikkiin niihin nähden, joita vakuutusvelvollisuuden toimeenpanosta aiheutuva rasitus taloudellisesti kohtaa. Mutta aivan erikoisesti on niillä oikeutuksensa kaupunkiyhteiskuntiin nähden, joissa työnantajain ja työntekijäin suhde on sellainen, että kaupungin elinkeinot saisivat tuntuvassa määrässä kokea liian pitkälle menevän verotuksen haittoja. Kaupunginvaltuusto, joka tosin ei halua vastustaa hyödyllistä uudistusta, kun se on ilmeisesti käytännöllisittä epäkohditta toimeenpantavissa tai kun sen vaikeudet ovat ilmeisesti nähtävissä, rohkenee sentähden toivoa että nyt puheena oleva ehdotus otetaan tässä puolletun lisäharkinnan alaiseksi ja että sitä likinnä saa katsoa ainoastaan ensimmäiseksi pohjaksi asian kaikinpuoliselle enemmälle käsittelylle.

Helsingissä joulukuun 1 päivänä 1908.

August Ramsay.

**Lennart Cajander
G. Idström**

**Gustaf Zitting
Karl Söderman.**

Helsingissä 1908, Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi v. 1909.

Maistraatin valmistama.

			Rahatoimikamarin ehdotus.		Maistraatin ehdotus.
Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetuksista 8 päivällä joulukuuta 1873.	<h3>Menot.</h3>				
	I. Kaupungin velat . . .		1,450,086	25	1,450,086
	II. Kaupungin virastot.				
	3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.				
	1 Maistraatinsibteeri ja Julkinen notario, palkkaa . . .	2,500: —			
	1 Aktuario	2,500: —			
	Mieskohtainen määräraha apul. palkkamista varten . . .	1,200: —			
		3,700: —			
	1 Reistraattori	2,400: —			
	korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	400: —			
		2,800: —			
	1 Kanslisti	1,500: —			
	1 Venäjän kielen translaattori	1,200: —			
	1 Saksan kielen translaattori	300: —			
	1 Kaupunginpalvelija Maistraatissa, palkk.	1,500: —			
	korotusta 10 vuoden palveluksesta	400: —			
		1,900: —			
	Siirto 13,900: —		1,450,086	25	1,450,086
					25

		Siirto	13,900: —	1,450,086	25	1,450,086	25
	1	Kaupunginpalvelija Maistraatissa, palkkaa	1,500: —				
	1	Kaupunginpalvelija Maistraatin kansl., palkkaa	1,600: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta .	400: —	2,000: —			
	1	Kaupunginpalvelija Maistraatin kansl., palkkaa	1,600: —				
		korotusta 5 vuoden palveluks. $\frac{1}{2}$ 1909	183: 33	1,783: 33			
	1	Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa	1,600: —				
c		<i>Kesäloman valmistamiseksi 5:lle kaupunginpalv. Maistraatissa à</i>	50: —	250: —			
	2	Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa à	1,400: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à	400: —	3,600: —			
	3	Kaupunginpalvelij. Raastuvanoikeud., palkkaa à	1,600: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta à	200: —	5,400: —			
	3	Kaupunginpalvelij. Raastuvanoikeud., palkkaa à	1,600: —	4,800: —			
c		<i>Kesäloman valmistamiseksi Raastuvanoik. 8 kaupunginpalv. à</i>	50: —	400: —			
	1	Raatihuoneenvahtimest., paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,000: —				
	1	Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	720: —				
				36,953: 33			
		4. Ulosottotoimi.					
	1	Ensimmäinen Kaupunginvouti, palkk. palkkiota	3,000: — 1,000: —				
		korotusta 10 vuoden palveluks. $\frac{1}{11}$ 1909	583: 33	4,583: 33			
		Siirto	4,583: 33	1,450,086	25	1,450,086	25

		Siirto	4,583: 33	1,450,086 25	1,450,086 25
	1	Toinen Kaupungin- vouti, palkkaa . . .	3,000: —		
		palkkiota . . .	2,000: —	5,000: —	
	1	Kriminaalixekuut- tori, palkkaa . . .	3,000: —		
c		<i>Määräraha kanslia- apulaista ja puhtaak- sikirjoitusta varten .</i>	<i>1,000: —</i>	<i>4,000: —</i>	
	1	Ulosottoapulainen, palkkaa	2,400: —		
		korotusta 10 vuo- den palveluksesta .	400: —	2,800: —	
	2	Ulosottoapulaista, palkkaa à	2,700: —		
		korotusta 10 vuo- den palveluksesta à	400: —	6,200: —	
	1	Ulosottoapulainen, palkkaa	2,700: —		
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . .	200: —	2,900: —	
	4	Ulosottoapulaista, palkkaa à	2,700: —	10,800: —	
e	1	Ulosottoapulainen, palkkaa .	1,800: —		
	4	Ulosottoapulaista, palkkaa à	1,600: —		
		korotusta 10 vuo- den palveluksesta à	400: —	8,000: —	
	1	Ulosottoapulainen, palkkaa	1,600: —		
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . .	200: —	1,800: —	
	5	Ulosottoapulaista, palkkaa à	1,600: —	8,000: —	
		Huoneuston vuokraa	1,836: —		
			57,719: 33	314,172 66	316,122 66
		III. Kunnallishallinto .		421,503 33	421,503 33
		IV. Katu- ja laituri- laistus		270,325 —	270,325 —
		Siirto		2,456,087 24	2,458,037 24

		Siirto	2,456,087 24	2,458,037 24
		V. Palosammutustoimi . . .	149,410 —	149,410 —
		VI. Poliisilaitos . . .	290,527 61	290,527 61
		VII. Terveys- ja Sairaanhoido.		
		7. Poliklinikat.		
		viimeiseksi eräksi otetaan:		
Valt:n päät. 3/11 1908.	b	Määräraha Tri K. Taskisen ma- saasipoliklinikkaa varten . . . 4,000: —	675,293 89	679,293 89
		VIII. Vaivaishoito . . .	484,970 —	484,970 —
		IX. Opetus- ja sivistyslaitokset	1,547,601 66	1,547,601 66
		X. Yleiset rasitukset . . .	375,909 96	375,909 96
		XI. Vesijohto	1,450,183 33	1,450,183 33
		XII. Kauppahallit . . .	21,620 —	21,620 —
		XIII. Yleiset työt . . .	6,488,350 24	6,488,350 24
		XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.		
		Erä: Rahatoimikamarins sihteeri O. Ehrströmin leski ja 1 alaikäinen poika 800 mk muutetaan näin kuuluvaksi: Alaikäinen Jarl Otto Sigurd Ehrström 200: — minkä ohessa lisätään: Maistraatin ja Raastuvanoikeuden ent. aktuario, assessorska I. Öhrnberg 2,000: —	34,744 67	36,144 67
		XV. Sekalaiset menot . . .	370,265 60	370,265 60
		Yhteensä Smk	14,344,964 20	14,352,314 20

Kirjain ilmoittaa tu- loli tääden kunnal- luseksien 38 Sm mukaan.	Tulot.	Rahatoimikama- rin ehdotus.	Maistraatin ehdotus.
	I. Korot	511,700 —	511,700 —
	II. Tontinlunastukset	650,000 —	650,000 —
	III. Kaupungin kiinteä omaisuus	467,125 —	467,125 —
	IV. Tonttiverot	3,700 —	3,700 —
	V. Tuloatuottavat oikeudet	1,327,200 —	1,327,200 —
	VI. Sekalaiset tulot	543,106 —	543,106 —
	VII. Valtioavut	408,318 —	408,318 —
	VIII. Vesijohto	849,775 —	849,775 —
	IX. Valaistuslaitos	172,775 —	172,775 —
	X. Puhtaanapitolaitos	108,240 —	108,240 —
	XI. Lainat	5,673,875 24	5,673,875 24
	XII. Taksoitus.		
d	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kun- nan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	3,629,149 96	3,636,499 96
	Yhteensä Smk	14,344,964 20	14,352,314 20

Helsingin kaupungin 1909 vuoden Meno- ja Tulosääntö- ehdotuksen yhteenvedo.

Pää- luokka.	Menot.	Vakinaiset menot.		Satunnaiset menot.		Yhteensä.	
I	Korkoja ja lainan kuoletuksia	1,250,086	25	200,000	—	1,450,086	25
II	Kaupungin virastot	296,322	66	19,800	—	316,122	66
III	Kunnallishallinto	414,503	33	7,000	—	421,503	33
IV	Katu- ja satamavalaistus	268,275	—	2,050	—	270,325	—
V	Palolaitos	145,610	—	3,800	—	149,410	—
VI	Poliisilaitos	287,527	61	3,000	—	290,527	61
VII	Terveys- ja sairaanhoito	641,088	56	38,205	33	679,293	89
VIII	Vaivahoito	484,970	—	—	—	484,970	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,515,241	66	32,360	—	1,547,601	66
X	Yleiset rasitukset	375,909	96	—	—	375,909	96
XI	Vesijohto	231,183	33	1,219,000	—	1,450,183	33
XII	Kauppahallit	21,620	—	—	—	21,620	—
XIII	Yleiset työt	561,705	—	5,926,645	24	6,488,350	24
XIV	Eläkkeet ja apurahat	36,144	67	—	—	36,144	67
XV	Sekalaiset menot	369,765	60	500	—	370,265	60
Yhteensä Smk		6,899,953	63	7,452,360	57	14,352,314	20
		Vakinaiset tulot.		Tontinlunastuk- set ja satunn. tulot.		Yhteensä.	
I	Korot	511,700	—	—	—	511,700	—
II	Tontinlunastus	—	—	650,000	—	650,000	—
III	Kaupungin kiinteä omaisuus	467,125	—	—	—	467,125	—
IV	Tonttiverot	3,700	—	—	—	3,700	—
V	Tuloa tuottavat oikeudet	1,327,200	—	—	—	1,327,200	—
VI	Sekalaiset tulot	543,106	—	—	—	543,106	—
VII	Valtioavut	408,318	—	—	—	408,318	—
VIII	Vesijohto	734,775	—	115,000	—	849,775	—
IX	Valaistuslaitos	172,775	—	—	—	172,775	—
X	Puhtaanapitolaitos	108,240	—	—	—	108,240	—
XI	Lainat	—	—	5,673,875	24	5,673,875	24
XII	Taksoitus	3,636,499	96	—	—	3,636,499	96
Yhteensä Smk		7,913,438	96	6,438,875	24	14,352,314	20

HELSINGIN

MAISTRAATTI

*Helsingissä, marrask. 30 p.
1908.*

N:o 389.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä viime lokakuun 29 päivältä on Rahatoimikamari Maistraatille lähettänyt tekemänsä ehdotuksen kaupungin meno- ja tulosäänneksi ensitulevaksi vuodeksi 1909. Jättäen asian Kaupunginvaltuusmiesten harkittavaksi ja ratkaistavaksi, saa Maistraatti samalla kunnioittaen ilmoittaa että Maistraatti on ehdotusta vastaan tehnyt alempana mainitut muistutukset ja siihen tehnyt pienempiä muutoksia.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.

Kokouksessaan 3 päivänä kuluva marraskuuta on Kaupunginvaltuusto myöntänyt yhteensä 400 markan määrärahan sijaisen palkkaamista varten kullekin Raastuvanoikeuden kahdeksalle vakinaiselle kaupunginpalvelijalle kahden viikon loman aikana ensi kesänä. Kun Maistraatista on näyttänyt oikeudenmukaiselta että myöskin Maistraatin viisi kaupunginpalvelijaa, jotka yhtä suuressa määrässä ovat ainakin jonkin lyhyempi-aikaisen levon tarpeessa, saavat nauttia samaa etua, myönnettänee tätä tarkoitusta varten 250 markkaa, ja on Maistraatti menosääntöön ottanut molemmat nämä määrät.

4. Ulosottotoimi.

Maistraatille jättämässään kirjelmässä on apulais-kriminaaliexekuuutori, varatuomari Arthur von Essen anonut 1,000 markan määrärahaa kirjuriapulaisen palkkaamista varten. Koska Maistraatti katsoo kriminaaliexekuuutorin esiintuoneen erittäin päteviä syitä esityksensä perusteeksi, on Maistraatti päättänyt sitä puoltaa ja menosääntöön ottanut mainitun määrän.

Samoin on ensimmäinen kaupunginvouti esittänyt että ulosottoapulaisen E. Löfundin palkkaedut korotettaisiin 1,500 markasta 1,800 markkaan vuodessa. Ensimmäisen kaupunginvoudin esiintuomilla syillä ja koska ulosottoapulaisen Löfundin palkkaedut ovat muiden ulosottotoimen palvelijain palkkausta pienemmät, on Maistraatti puolestaan ollut sitä mieltä että esitystä on puollettava ja menosääntöön ottanut mainitun lisätyn määrän.

Otsakkeen *Sekalaisia* kohdalle otetut tarverahat on Rahatoimikamari mainitsemistaan syistä katsonut olevan korotettavat 15,500 markasta 20,000 markkaan. Samalla kun Maistraatti puoltaa ehdotettua korotusta, on Maistraatti tahtonut huomauttaa että puheenaolevat tarverahat ovat Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset ja että Maistraatti yksin siis ei ole käynyt menoeran yli. Selvitykseksi asiaan saa Maistraatti mainita että Rahatoimikonttorin ilmoituksen mukaan Maistraatti on tarverahoista käyttänyt vuonna 1907 noin 7,900 markkaa ja vuoden 1908 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana suunnilleen 5,500 markkaa.

VII. Terveys- ja sairaanhoito.

7. Poliklinikat.

Kuluvan marraskuun 3 päivänä on Kaupunginvaltuusto myöntänyt lääkäri K. Taskiselle 4,000 markan suuruisen apurahan ensi vuodeksi masaapoliklinikan ylläpitämistä varten, minkä määrän Maistraatti on ottanut menosääntöön.

XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.

Rahatoimikamarinsihteerin O. Ehrströmin lesken Aline Ehrströmin 22 päivänä tätä kuuta kuoltua, maksetaan Kaupunginvaltuuston 3 päivänä lokakuuta 1903 hänelle ja hänen alaikäiselle pojalleen myöntämää eläkettä vastedes ainoastaan 200 markkaa vuodessa kun menosääntöön tässä suhteessa aikaisemmin oli otettu 800 markkaa.

Eri kirjelmässä 28 päivältä kuluva marraskuuta on Maistraatti esittänyt että Maistraatin ja Raastuvanoikeuden aktuariolle, pormestarinleskelle Ida Öhrnbergille, joka 1 päivänä ensi tammikuuta eroo virastaan, myönnettäisiin 2,000 markan apuraha, ja on Maistraatti, edellyttäen että Kaupunginvaltuusto tähän eritykseen suostuu, menosääntöön ottanut mainitun määrän.

Tulot.

Muutoksien tekemiseen laskettuihin tuloihin nähden Rahatoimikamarin ehdotuksessa ei Maistraatin mielipiteen mukaan ole ollut syytä, koska tarpeellista varovaisuutta tässä suhteessa näyttää noudatetun.

Maistraatin ehdotuksen mukaan kaupungin verovelvollisilta jäseniltä puheena olevana vuonna taksoituksella otettava määrä on 3,636,499 markkaa 96 penniä

Erikoisehdotukset, piirustukset ja muut meno- ja tuloarvioon kuuluvat asiakirjat saa Maistraatti kunnioittaen ohien liittää.

Maistraatin puolesta:

J. von Haartman.

Alfr. Tuominen.

*Lausunto ehdotuksesta uuden kulkuväylän
aikaansaamiseksi Pohjoisrannan ja Siltavuoren-
rannan välille.*

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI.

Marrask. 26 p:nä 1908.

N:o 442.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustolle lokakuun 16 päivänä 1906 jättämässään esityksessä herra A. R. Freneckell huomautti, ettei pääkaupungin puistojen ja kävelypaikkojen tarvetta oltu riittävästi otettu huomioon, johon nähden ehdotuksen tekijä erittäin viittasi siihen kuntoon, missä Eläintarhan tiet ja istutukset ovat. Puheena olevan esityksen Kaupunginvaltuusto lähetti Puutarhalautakuntaan, jolle annettiin toimeksi laatia asiasta lausunto sekä edellä mainitun asian yhteydessä myös ottaa harkittavaksi, eikö Siltavuoren- ja Pohjoisrantaa kävisi yhdistäminen kävelytiellä, sekä siitä mahdollisesti tehdä ehdotus. Sanotun vuoden marraskuun 1 päivänä antamassaan lausunnossa (painettu mietintö N:o 33 vuodelta 1906) Puutarhalautakunta huomautti, että puheena oleva Uudenmaan pataljoonan kasarmialueen ympäritse vievä kulkuväylä on edellytetty voimassa olevassa kaupunginasemakaavassa ja että kaupungilla niinmuodoin on käyttöoikeus sellaista tietä varten tarpeelliseen rantakaistaleeseen, joka kuitenkin on sotilasviranomaisten hallussa, vaikkei siihen ole hankittu lupaa, sekä esitti:

että Kaupunginvaltuusto kehottaisi Rahatoimikamaria valvomaan kaupungin oikeutta Uudenmaan pataljoonan kasarmialueen alapuolella olevaan rantakaistaleeseen sekä antaisi Kamarin toimeksi tehdä suunnitelman nyt puheena olevan kulkuväylän laittamiseksi.

Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto kokouksessaan mainitun vuoden marraskuun 13 päivänä lähetti asian Rahatoimikamariin, joka antoi kaupungin Rakennuskonttorin toimeksi valmistaa ja Kamariin lähettää ehdotuksen suunnitelluksi kulkuväyläksi, joka kulkisi entisen Uudenmaan pataljoonan kasarmin käsittämän korttelin N:o 20 viereisen täytetyn alan ulkopuolitse sekä yhdistäisi Siltavuoren- ja Pohjoisrannan. Kirjelmässä syyskuun 17 päivältä 1907 Rakennuskonttori huomauttaa, että puheena olevalla uudella kulkuväylällä epäilemättä täytyy olettaa tulevan olemaan

melkoinen jalkamiesliikenne. Sellaisen liikenteen tyydyttämiseen ei kuitenkaan riitä, että kadun leveys tarjoa tarpeellista tilaa ajotielle ja jalkakäytävälle, vaan pitää sen myös tarjota tilaa istutuksille. Näillä edellytyksillä on konttori ehdotanut uuden kadun koko leveyden 25 metriksi, josta alasta 10 metriä käytettäisiin kadun ulkolaidalle sijoitettavaan kaksoisriviseen puuistutukseen ja jälellä olevan osan käsittäisi likinnä istutuksia 11 metrin levyinen ajotie, jota maan puolella rajoitaisi 4 metriä leveä jalkakäytävä. Varsinaiselle kadulle oli ehdotettu ainoastaan yksi jalkakäytävä, syystä että istutusten ala niinikään on ajottu jalkakäytäväksi.

Edellä kerrotusta yleisestä järjestelystä on poikettu, mikäli tule Siltavuorenrannan länsiosaan ja Pohjoisrannan eteläosaan. Siltavuorenrannassa toimitetaan nimittäin sangen vilkasta purkausliikettä, jota ei vastedeskään olisi kiellettävä eikä mahdottomaksi tehtävä. Rakennuskonttorin suunnitelman mukaan tätä liikettä varten järjestettäisiin erityinen laituriala, joka kulkisi puuistutusten ulkopuolitse ja ulottuisi Pitkästäsilasta noin 150 metriä itään. Tämä järjestys, jota noudattamalla kadun koko leveys täällä tosin lisääntyisi 14 metriä, saavutettaisiin se etu, että tavaraliike voisi jatkua kauttakulkevan liikenteen häiriytymättä ja viimeksi mainitun tarvitsemää tilaa ahdistamatta. Jos satamaliikenne Siltavuorenrannan mainitulla osalla vatedes lisääntyisi, olisi sitä paitsi mahdollisuutta jatkaa sanottua rantakatua itään niin pitkälle kuin asianhaarat vaatisivat.

Mitä taas Pohjoisrantaan tulee, on huomattava, että lähinnä halkosillan pohjoispuolella olevan rannan laajentamista ei ole otettu ehdotukseen, sen johdosta että tämä osa jo on järjestetty ja varustettu yksinkertaisella istutuspuiden rivillä, joka luultavasti turmeltuisi, jos tätä kohtaa laajennettaisiin.

Halkosillan eteläpuolista rannan osaa ei sitä vastoin ole pysytetty ennallaan. Sillä osaksi on sinne ehdotettu yhtäläiset puuistutukset kuin on Pohjoisrannan pohjoisosassa, osaksi on Rakennuskonttori suunnitelmaa tehdessään ajatellut ryhdyttäväksi sellaisiin toimiin, että saaristoliikenne, joka käyttää Katajanokan kanavan nurkassa olevaa vähäpätöistä vesialuetta, välttämättä saataisiin siirretyksi pohjoiseen. Tämä siirtäminen, jonka ehdottomasti täytyy tapahtua, jos laiturin kauttakulkuliikenne lisääntyy, onkin helposti toimeenpantavissa, jos ehdotuksessa mainittu laiturin laajennus ja kyllin lukuisain kytkylaiturien rakentaminen hyväksytään.

Vielä on huomautettava, että Rakennuskonttori on ehdotuksessaan muuttanut Elisabetin puistikkoa siten, että sen halki on johdettu viistoon kulkeva ajotie, joka yhdistää Pohjoisrannan Elisabetinkatuun, vähentämättä siten kuitenkaan puistikon pinta-alaa, kun sitä on voitu laajentaa itään päin, Uudenmaan pataljoonan kasarmin eteläpuolella olevalle paikalle. Viimeksi mainitun kasarmin itäpuolista aluetta, joka on syntynyt vuosien kuluessa toimitetuista täytetöistä ja myötäliitettyyn piirustukseen merkitty punavärillä, ei sitä vastoin ole ehdotettu erityisellä tavalla käytettäväksi, mutta olisi se kenties soveliaimmin järjestettävissä istutuspaikaksi.

Kun puheena oleva asia koskee kaupungin satama-alueen sekä ennestään olevien laiturien muuttamista, katsoi Rahatoimikamari ennen enempiin toimenpiteisiin ryhtymistä olevan vaadittava Satamakonttorin lausuntoa asiasta. Lokakuun 12 päivänä 1907 antamassaan lausunnossa satamakapteeni arvostelee etupäässä sitä ehdotuksen osaa, joka koskee Siltavuorenrannan ajottua muutosta, huomauttaen että laituritila eritoten niitä suuria tiili- ja hiekkamääriä varten, joita puretaan tilapäisille silloille, joita nykyään on Siltavuorenrannan edustalla, ei vielä ole läheskään täytetty. Sillä huomattava on, että tälle laiturille puretut rakennusaineet jaetaan niiden kaupunkialueiden kesken, joita rajoittavat lännessä I. Heikinkatu ja etelässä Aleksanterinkatu, kuljetetaanpa niitä Pitkäsillan ylikin Siltasaaren rakennuspaikoihin. Sen ohella puretaan tälle laiturille paitsi rakennustarpeita myös melkoiset määrät Venäjän kruunun jauhoja ja viljaa. Rakennuskonttorin ehdottama purkauspaikka olisi oleva siinä kohdassa, missä niinhyvin laituritila kuin veden syvyys ovat mahdollisimman vähäiset. Suunnitelman mukaan olisi nimittäin Siltasaaren ja Siltavuorenrannan välinen kanava ainoastaan 45 metriä leveä ja veden syvyys ajotun laiturin vierellä niin vähäinen, että se olisi tuntuvasti alle 3 metrin. Tosin olisi satamakapteenin ehdotuksen mukaan laiturilla tällä kohdalla pysytettävä, mutta tehtävä sellainen, että sitä pääasiallisimmin käytettäisiin höyryvene- ja veneliikennettä varten, jonka tähden sen pitäisi siinä tapauksessa olla puolta kapeampi kuin oli ehdotettu. Sitä vastoin olisi satamakapteenin mielestä koko pohjoisen Kruununhaan ranta varustettava sellaisilla laitureilla, jotka voisivat tyydyttää sekä kuormatta veneliikettä niin, että ehdotetun lehtokujan viereinen laiturilla olisi tehtävä porrasmainen ja laiturin edustalle rakennettava kaksi tai useampia T:n muotoisia laitureja tarpeellisine kadulle vievine väylineen. Joka tapauksessa on Satamakonttori sitä mieltä, että lehtokujaksi ehdotetun osan ulkoreuna olisi laitettava sellainen, että se tarjoaisi soveliaan laskupaikan veneille, sillä näiden kytkypaikkoja tarvitaan sangen paljon. Kun vesi tässä kohden rantaa on sangen matalaa, esim. ainoastaan 1,5 metriä kasarmialueen edustalla, tulisi myös suoritettavaksi melkoinen määrä ruoppaustöitä. Ollen pääasiallisesti yhtä mieltä Rakennuskonttorin kanssa mitä tulee pohjoissataman laiturirakennuksen järjestämiseen, huomauttaa Satamakapteeni tärkeimmäksi toivomukseksi koko tässä asiassa että Pohjoisrannan pohjoisimman osan ja Siltavuorenrannan itäosan välinen yhteys toimeenpantaisiin välittömästi kasarmialueen ulkopuolitse ja että sentähden mahdollisimman pian ryhdyttäisiin toimiin tarpeellisen mutauksen, laiturirakennuksen ja tämän alan ulkopuolisen rajan aikaansaamiseksi, sillä nykyisessä muodossaan rantaviiva saattaa asianomaisen venäläisen sotilaspäällystön siihen käsitykseen, että ranta kuuluu kasarmialueeseen, eikä sentähden tarvitse ensinkään ottaa huomioon voimassa olevaa satamajärjestystä eikä muita sääntöjä.

Tämän vuoden huhtikuun 28 päivänä antamassaan lausunnossa on Puutarhalautakunta viitaten edellä mainittuun kirjelmäänsä marraskuun 1 päivästä 1906 huomauttanut suunnitellun liikenneväylän merkitystä ei ainoastaan kävelytienä, vaan

etusijassa liikenne- ja tavarain kuljetuskannalta sekä yhtynyt satamakapteenin lausumiin toivomuksiin, jotka Lautakunnan mielestä ovat täysin asiallisia ja hyvin harkittuja, mutta eivät — niinkuin satamakapteeni näyttää edellyttävän — vastoin Rakennuskonttorin suunnitelmaa olevia, vaan helposti toimeenpantavia yhtäaikaa suunnitelman toteuttamisen kanssa taikka sen jälkeen. Rakennuskonttorin ehdotusta vastaan, joka Puutarhalautakunnan mielestä on laadittu asianmukaisesti huomioon ottamalla maan laatua ja puuistutusten vaatimia laitelmiä, ei Lautakunnalla ole mitään muistuttamista. Sen sijaan on Lautakunta sitä mieltä, että ehdotus ajotien laittamisesta Elisabetinpuiston halki ei ole onnistunut, syystä että se rajoittaisi puistikon leikkikentän alaa sangen paljon, jota paitsi voisi koitua vaaraa lapsille, jotka ajotien poikki liikkuvat puistikon toisesta osasta toiseen. Sanottavaa merkitystä keskusliikenteelle tällä liikenneväylällä ei olisi oleva, koska kauttakulkeva ajo-liikenne todennäköisesti vähäisestä mutkasta huolimatta kulkisi pitkin rantapuistiko-koa. Näillä perusteilla Puutarhalautakunta ehdottaa, että istutukset pysytettäisiin nykyisessä muodossaan ja koossaan sekä ajoliikenne johdettaisiin niiden ulkopuolitse.

Sittemmin on asia vielä lykätty Kaupunginasemakaavatoimikunnan käsiteltäväksi, joka kuluvan marraskuun 10 päivänä on antanut sen suuntaisen lausunnon että, katsoen niihin etuihin, joita suunniteltu kulkuväylä tuottaisi ei ainoastaan tälle osalle kaupunkia, vaan koko kaupungillekin, on Toimikunta periaatteellisesti yhtynyt Rakennuskonttorin puheenaolevaa liikenneväylää varten laatimaan ehdotukseen, kuitenkin sillä muutoksella Uudenmaanpataljoonan alueen itä- ja pohjoispuolisiin tieosiin nähden, kuin myötälihitetyssä piirustuksessa (II) osotetaan. Mitä taas tulee Elisabetintorin puistikkoon, on Toimikunta yhtynyt edellä kerrottuihin Puutarhalautakunnan lausuntoihin.

Erinäisissä kokouksissa on Rahatoimikamari käsitellyt tätä asiaa ja pääasiallisesti yhtynyt Rakennuskonttorin ehdotukseen mitä puheena olevaan liikenneväylään tulee. Kuitenkaan ei Rahatoimikamari enempää kuin Puutarhalautakunta ja Kaupunginasemakaavatoimikuntakaan ole voinut havaita, että Konttorin puoltama Elisabetinpuistikon uudestimuodostamissuunnitelma olisi hyväksyttävä. Nykyään on puistikko rauhallinen leikkikenttä lähitienoon lapsille sekä hyvin tarpeellinen, vaikkakin vähäpätöinen puisto Kruununhaan koillisosassa. Viistoon torin poikki kulkeva verraten vähäpätöinen ajoneuvojen liikenne voi käydä puistikon ympäritse siitä syntymättä vaikeuksia liikennenäkökannalta. — Mitä taas tulee Pohjoissatamaa ja Siltavuorenrantaa yhdistävään suunniteltuun kulkuväylään, saanee se Rahatoimikamarin mielestä mitä suurimman merkityksen. Antamassaan lausunnossa on Puutarhalautakunta huomauttanut sen merkityksestä vastaisena kävelytienä ja henkilöliikennettä välittävänä pohjoisen Kruununhaan ja kaupungin keskusosain yhdyssiteenä. Satamakonttori taas on osottanut tämän kulkuväylän laittamisen tarpeellisuuden kaupan ja merenkulun etujen kannalta, huomauttaen että suuret määrät hiekkaa, tiiliä ja viljaa jo nyt puretaan Siltavuorenrannan tilapäisille silloille. Jos tässä otetaan huomioon, että toistaiseksi ja kunnes puheena oleva laiturinosa on

saatu aikaan, kaiken ajoneuvoliikenteen täytyy Siltavuorenrannalta suurten mäkien vuoksi pyrkiä Unioninkadulle, jolla jo nyt on erittäin vilkas liikenne, huomannee helposti, että tämän kulkuväylän aikaansaaminen on kaupungille nyt ja erittäinkin vastedes sangen välttämätön, että, vaikkakin yrityksen toteuttamisesta on melkoisia kustannuksia, kaupungin hallinto kuitenkin on keksivä keinoja niiden suorittamiseen. Oikeudenmukaisesti niinkään täytyy myöntää, että kaupungin taholta viime vuosina on varsin vähän tai ei mitään tehty olojen parantamiseksi näissä osissa kaupunkia, vaikkei aika sielläkään ole vierinyt jälkiä jättämättä, vaan uudenaikaisia kivitaloja sinne on syntynyt toinen toisensa jälkeen. — Satamakapteenin koskettamiin näkökohtiin nähden on Rahatoimikamari, joka pääasiallisesti on voinut niihin yhtyä, kuitenkin arvellut olevan huomauttaminen, että niiden vaatimat toimenpiteet ovat otettavissa huomioon työn suorituksessa, mutta eivät vaikuta asian käsittelyyn tässä yhteydessä, kun periaatteellinen puoli on käsiteltävänä.

Kustannusarviota ei Rahatoimikamari ole Rakennuskonttorilta vaatinut. Kamari ei myöskään ole ajatellut työtä suoritettavaksi paikalla eikä täytettä käyttämällä. Mutta siinäkin tapauksessa että taloudelliset vaikeudet pakottavat kaupunginhallinnon lykkäämään työn suorittamisen toistaiseksi, voitaneen kuitenkin vähitellen ryhtyä tärkeihin ja aikaakysyviin valmistustöihin, kunhan vaan viranomaiset hyväksyvät suunnitelman. Satamakapteeni huomauttaa että puheena olevassa tapauksessa on tarpeen melkoisia mutaustöitä. Satamakonttori voinee osoittaa sopivia paikkoja ranta-alueen suunnitelmanmukaista täyttämistä varten louhitulla kivellä, ja käyhän vuotuiseen menosääntöön merkitseminen vähäpätöisiä rahamääriä laiturirakennusta varten.

Sitä vastoin on ilmaantunut toisenlaatuisia vaikeuksia. Vaikka asianmukaisesti vahvistettu kaupunginasemakaava aivan selvästi osottaa korttelin N:o 20:n rajat, johon kortteliin entinen Uudenmaan pataljoonan kasarmi on rakennettu, ja vaikka Suomen valtio on kasarmin omistaja, on sanottuun kasarmiin majoitetun venäläisen sotaväen päällystö, saatuaan vihiä että kaupunki suunnittelee nyt puheena olevan kulkuväylän aikaansaamista, kenraalikuvernööriltä anonut kieltoa vastamainitun kasarmialueen edustalla olevan vesialueen täyttämistä vastaan. Vaaditussa lausunnossa on Rahatoimikamarilla jo ollut tilaisuutta ei ainoastaan osottaa sotilaspäällystön sanotussa kieltoanomuksessa esittämäin perustelmain paikkansapitämättömyys, vaan myös että useinmainittu päällystö on oikeudeton käyttämään puhevaltaa asiassa, joka oikeudellisesti joka tapauksessa on heidän kuulemisestaan ja ratkaisemisestaan riippumaton. Mikäli Rahatoimikamarin tietoon on tullut on läänin kuvernöörin antanut sen suuntaisen lausunnon, että hänen mielestään ei käy kieltäminen kaupunkia ryhtymästä ajottuihin täyttämistöihin, koska kaupungin oikeus korttelin N:o 20:n edustalla olevaan ranta-alueeseen on kiistämätön. Vaikkei voi vähintäkään epäilystä olla siitä, että kaupunki on niinhyvin korttelin N:o 20 itä- ja koillispuolella olevien maa-alueiden kuin niihin kuuluvien vesialueiden omistaja, on Rahatoimikamari kuitenkin yhtynyt Kaupunginasemakaavatoimikunnan ehdotukseen

(kartta II), että päätöstä edellä mainitun maa-alueen käyttämisestä joko avoimena paikkana taikka istutuksena ei olisi tehtävä, vaan asia toistaiseksi jätettävä avonaiseksi. Vastedes ratkaistaessa kysymystä tämän alueen käyttämisestä voi kenties esiintyä uusia näkökohtia, joita nykyään on mahdoton aavistaa.

Ennenkuin toimenpiteisiin mainitussa tarkoituksessa voidaan ryhtyä, lienee kuitenkin Kaupunginvaltuuston niinhysin periaatteellisesti tehtävä päätös asiassa kuin myös, ellei Valtuusto hyväksy tehtyä suunnitelmaa, Keisarilliselta Senaatilta anottava vahvistusta kaupunginasemakaavan muutokselle. Näin ollen ja viitaten edellä esitettyihin näkökohtiin Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Pohjoisranta ja Siltavuorenrantaa yhdistävä kulkuväylä rakennetaan Rakennuskonttorin myötäluetun suunnitelman mukaisesti, kuitenkin siten muutettuna, että Elisabetintorin puistikko pysyy ennallaan sekä ettei korttelin N:o 20 itä- ja koillispuolista aluetta erityisesti mainita avonaiseksi paikaksi eikä istutukseksi;

että Keisarilliselta Senaatilta haetaan asianomainen vahvistus edellä mainitulle kaupunginasemakaavan muutosehdotukselle; sekä

että Kaupunginasemakaavatoimikunta saa tehtäväkseen valmistaa ja Kaupunginvaltuustolle mainitussa tarkoituksessa antaa lopullisen ehdotuksen kaksin kappalein.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

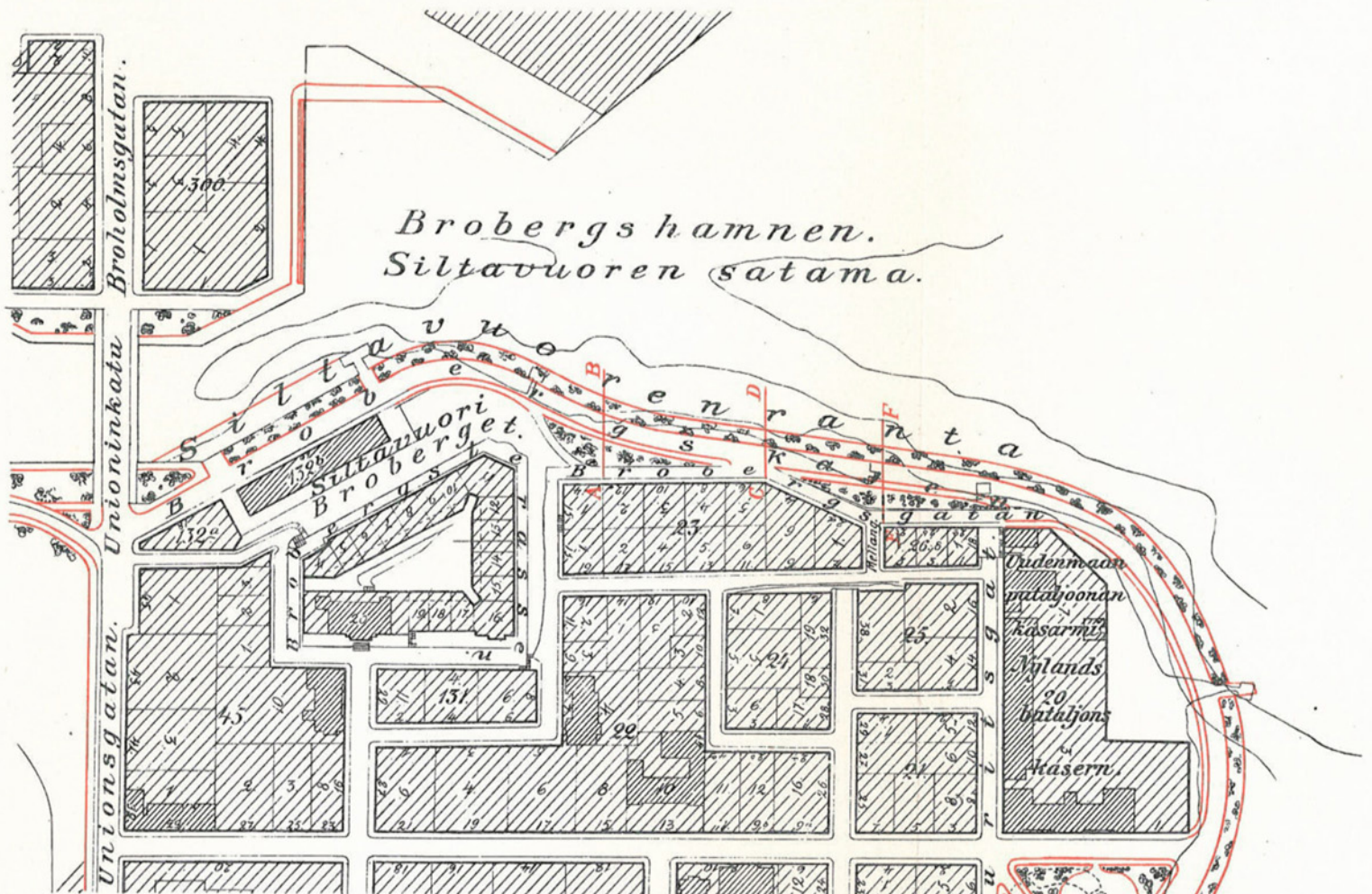
Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

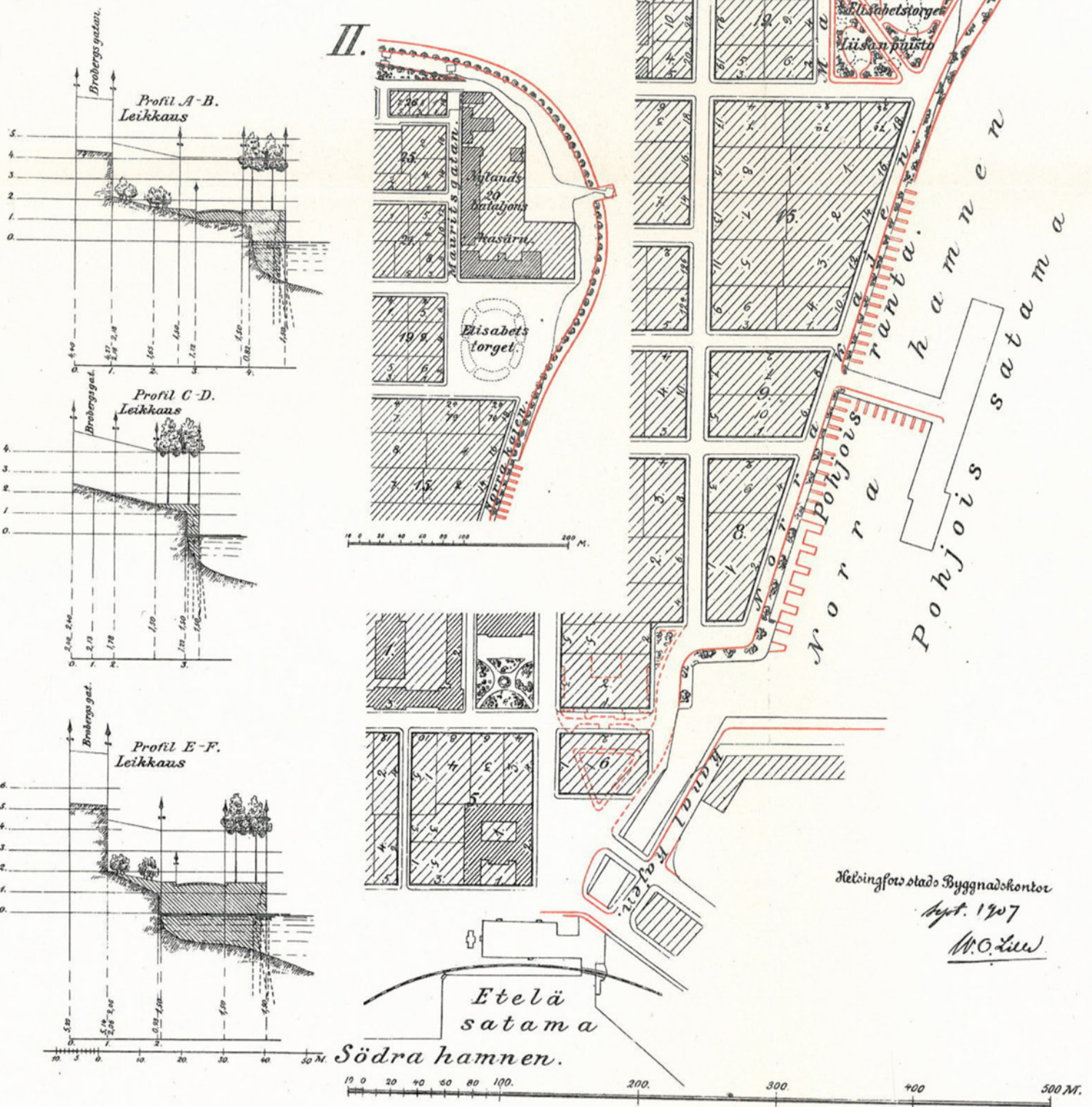
Förslag till kommunikations-led
ifrån Norra Kajen till Kaisaniemi park,
dragen ytterom Nylands bataljons
kasärn och Brobergs kajen.

Ehdotus liiketieksi
Polyjoisen Rantakadun ja Kaisaniemen puiston
välille, Uudenmaan kasarmin ja Silta-
vuoren rannan ulkopuolitse.

I.

II.

*Uuden obligatsioonilainan otto
ja valmistamaan asetettujen
toimikunnan lausunto ~~kaupungin~~
lainavaroista.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle

Toimikunnalta, joka on asetettu valmistelemaan kysymystä uuden obligatsioonilainan ottamisesta.

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässä tammikuun 30 päivältä 1908 oli esittänyt että Kaupunginvaltuusto asettaisi toimikunnan, joka saisi tehtäväkseen Kaupunginvaltuustolle antaa ehdotuksen niin hyvin niiksi töiksi, joiden suorittamiseen vaaditaan lainavaroja, kuin myös obligatsioonilainan ottamiseksi, on Kaupunginvaltuusto sitä seuraavan helmikuun 11 päivänä valinnut sellaisen toimikunnan jäsenet.

Obligatsioonilainan määrään sekä niihin eri tarkoituksiin nähden, joita varten se otettaisiin, rohkenee toimikunta lausua seuraavaa:

Tätä ennen on Kaupunginvaltuusto, siten lisätyn luvuin kuin 25 § joulukuun 8 p:nä 1873 annetussa armollisessa asetuksessa kunnallishallinnosta kaupungissa säättää, päättänyt lainavaroista osottaa:

Marian sairaalan lisärakennusta varten	Smk.	600,000:—
Uuden työ- ja vaivaistalon rakentamiseen	»	1,700,000:—
Oulunkylän kartanon ostoon	«	500,000:—
Vilhon- ja Fabianinkadun viereisten tonttien ostoon »		1,437,000:—
Vesijohdon uusia suodattimia varten	»	610,000:—
Kaasukellon rakentamiseen	»	260,000:—
Kaasutehtaan kehäjohdon laajentamiseen	»	1,215,390:—
Uuden kaasutehtaan rakentamiseen	»	3,975,000:—

eli yhteensä Smk. 10,297,390:—

ja on Keis. Senaatti vahvistanut kaikki nämä lisätyn Kaupunginvaltuuston päätökset.

Kun Kaupunginvaltuusto viimeksi, vuonna 1902, päätti ottaa 8,000,000 markan suuruisen obligatsioonilainan, määrättiin ettei lainan tulosta ainoastaan olisi suoritettava kaikki lainavaroista jo osotetut menot, yhteensä Smk. 5,177,889: 23, vaan myös varattava 2,500,000 markkaa muihin tarkoituksiin, jotka lisätty Kaupunginvaltuusto vastedes hyväksyisi edellyttäen että, ennenkuin mitään osaa siten varattuja lainavaroja käytetään, joka kerta hankittaisiin Keis. Senaatin vahvistus päätökselle. Ylijäämä, Smk. 322,110: 77, arvioitiin nähtävästi menevän pääoma-alennuksiin ja muihin lainan kustannuksiin.

Pääasiallisesti tämän mukaisesti lienee nytkin meneteltävä ja siis lainan suuruus määrättävä siten, että siitä paitsi jo päätettyjä menoja voidaan osottaa mainittava määrä varattavaksi likeisimmässä tulevaisuudessa välttämättömiin muihin senlaatuisiin menoihin, että ne on lainavaroista suoritettava. Todellisuudessa onkin jo sellaisia lainavarain käyttämistä tarkoittavia esityksiä olemassa ja toisia on odotettavissa. Etusijassa lienee tässä kohden mainittava Rahatoimikamarin esitys määrärahaan myöntämisestä vesilaitoksen laajennuksiin ja uutisrakennuksiin, syystä että tähän tarkoitukseen käytettävät määrärahat aina on otettu huomioon aikaisempia lainoja otettaessa sekä vesijohdon laajentaminen on edellytys tonttien myymisestä kertyville tuloille. Muista menoista, joihin nähden esitys joko jo on tehty tai on odotettavissa, mainittakoon Toimikunnalle annettujen tietojen mukaan ne, jotka tarkoittavat uutta teurastamoaa, kulkutautisairaala, houruinhoitolaitosta, uusia satama- ja laiturirakennuksia, Pitkäsillan uudestirakentamista ja Katajanokan uusia tavara- vajoja sekä sähkötehtaan lisämäärärahaa. Kaikkien näiden vielä harkitsemattomien menojen summa on arvioitu kokonaiseksi 14,000,000 markaksi.

Kysymys on nyt, missä määrin näitä tarpeita voidaan tyydyttää lainasumman suuruutta määrätessä. Tähän kysymykseen vastatessa ei käy jättäminen huomioon ottamatta että ehdot, joilla laina nykyään on saatavissa, eivät tule olemaan yhtä edulliset kuin kaupungin viime lainaa otettaessa. Niinikään on katsottava, etteivät uuden lainan vuotuismaksut ylenmäärin kohota kunnallista taksoitusta, joka jo muutoinkin lisääntynee entiseen verraten tavattomassa määrässä. Tosin ei uuden lainan vuotuismaksu ole koko määrällään lisäävä vuotuista taksoitusta, koska melkoinen osa lainavaroja on aijottu sijoitettavaksi tuottaviin yrityksiin ja lainasta koituvia menoja siten tältä osalta vastaavat kaupungin lisääntyneet tulot. Alkuvuosina, kun rakennustöitä jatkuu eikä asianomaisista yrityksistä siis ole tuloja odotettavissa, voi kaupunki, jollei töitä suoriteta yhtähaavaa, saada melkoista korkotuloa siitä lainaksi otetun pääoman osasta, jota ei ole ehditty käyttää. Joka tapauksessa lienee otettava lukuun, että vuotuiset taksoitukset uuden lainan johdosta lisääntyvät vähintään 50 à 60 % vuotuismaksun määrästä. Tässä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen toimikunta on sitä mieltä, ettei vuotuismaksun suuruutta olisi määrättävä miljonaa markkaa suuremmaksi.

Samaten kuin on menetelty Suomen viime valtiolainaan nähden havainnee lisätty Kaupunginvaltuusto olevan syytä päättää ainoastaan vuotuismaksun suuruudesta ja laina-ajasta sekä jättää varsinaisen Kaupunginvaltuuston toimeksi tällä pohjalla mahdollisimman edullisesti ottaa laina sekä määrätä lainan nimellismäärä ja korkokanta. Jos kuitenkin saadakseen käsitystä siitä, missä määrin kyseessä olevat tarpeet ovat tyydytettävissä lainalla, jonka vuotuismaksu on miljona markkaa, arviolta laskettaisiin vuotuismaksun olevan 5 % lainan nimellismäärästä — (4 1/2 %:n laina 52 vuoden ajaksi vaatii vuotuismaksua 5,01 % ja taas 4 %:n laina 56 vuoden ajaksi vaatii vuotuismaksua 4,5 % lainan pääomamäärästä) — olisi laina oleva 20 milj. markkaa. Jo päätetyt määrärahat vaativat noin 10,300,000 markkaa. Jälellä siis olisi 9,700,000 markkaa, josta määrästä kuitenkin lainanalennus vie tuntuvan osan, tietystikin sitä suuremman, mitä alhaisempi korkokanta on. On niinmuodoin selvä, että tällä lainalla ei voida tyydyttää kaikkia niitä tarpeita, jotka edellä on mainittu olevan kyseessä, mutta joita vielä ei ole harkittu ja joiden yhteensä arvioidaan kysyvän menoja noin 14 miljonan markan vaiheilla. Käy sentähden tarpeelliseksi mitä suurimmalla varovaisuudella päättää tämän lainan varoilla suoritettavista menoista. Kaupungin etu muutoin vaatii, ettei liian monta työtä yhtäikaa panna alulle ja jouduteta, vaan että nämä työt päinvastoin jaetaan niin, että kaupungin työväen kantaljoukolle valmistetaan tasaista työansiota.

Mitä lainan kuoleusaikaan tulee, lienee johdettava mieleen, että lisätty Kaupunginvaltuusto 1902 vuoden lainaan nähden päätti, ettei se saisi olla 45 vuotta lyhempi eikä 60 vuotta pitempi sekä että laina sittemmin lähinnä edellisen lainan mukaisesti otettiin 56 vuodeksi. Pitemmän laina-ajan määrääminen ei nykyään saa missään tapauksessa tulla kysymykseen, koska se tietäisi nykyisen sukupolven sopimatonta suosimista tulevan kustannuksella.

Siihen nähden että nykyiset liikeolot ovat verraten epäedulliset lainan ottamiselle, näyttää olevan syytä jättää varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle vapaat kädet kaupungin etuja silmällä pitäen ottaa laina joko yhdellä kertaa taikka useammassa erässä.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, pyytää Toimikunta puoltaa lisätyn Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kaupungin tarpeisiin on otettava kuoleustulainaa korkoa kantavia obligatsioneja vastaan takaisin maksettavaksi vähintään 45 ja enintään 60 vuoden kuluessa;

että lainan vuotuismaksu on oleva miljona Suomen markkaa;

että laina saadaan ottaa joko yhdellä kertaa taikka useammassa erässä;

että lainalla on suoritettava edellä luetellut Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin jo päättämät menot sekä että ylijäämä on, mikäli sitä ei mene pääomanalennuksen ja lainan kustannusten suorittamiseen, käytettävä muihin, lisätyn Kaupunginvaltuuston vastedes hyväksymiin tarkoituksiin sillä edellytyksellä että, ennenkuin siten varatuista varoista³ mitään käytetään, Keis. Senaatin vahvistus päätökselle joka kerta hankitaan; sekä että varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle annetaan toimeksi hankkia asianmukainen vahvistus edellä mainituille päätöksille ja ryhtyä kaikkiin lainan ottamiseen tarpeellisiin enempiin toimenpiteisiin.

Helsingissä, marraskuun 24 päivänä 1908.

Th. Wegelius.

**Arthur af Forselles.
Alexis Gripenberg.
August Ramsay.**

**Mauritz Hallberg.
Oskar Heikel.
Julius Tallberg.**

Valiokunnan mietintö palkkion myöntämisestä kaupungin vakinaisten hallitusten ja lautakuntain jäsenille.

Sittenkun Kaupunginvaltuustossa tehdyn esityksen kautta (ks. liitettä) oli viritetty kysymys siitä, eikö työmäärän lisääntyminen erinäisissä kaupungin pysyvissä hallituksissa ja lautakunnissa, joiden jäsenillä ei nykyään ole palkkiota, aiheuta näiden jäsenille antamaan palkkiota niistä kokouksista, joihin he ottavat osaa, on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvan vuoden 20 päivänä lykännyt tämän asian valmistelun valiokuntaan, jonka jäseniksi allekirjoittaneet valittiin. Tehtävänsä täyttääkseen saa valiokunta lausua seuraavaa.

Harkintansa pohjaksi on valiokunta hankkinut selvityksen niiden kokousten luvusta ja laadusta, joita kaupungin vakinaiset hallitukset ja lautakunnat ovat viimeksi kuluneena ja lähinnä edellisinä vuosina pitäneet ja joista asianomaiset jäsenet eivät saa palkkiota, sekä lausunnon siitä, oliko palkkio puheena olevassa suhteessa suotava, vai voisiko palkkio, ehken jonkun puheena olevan viranomaisen työn vähäiseen määrään nähden, jäävä sillensä. Tietoja puheena olevassa kohden ovatkin useimmat hallitukset ja lautakunnat antaneet, jonka ohella valiokunta on yksityistä tietä hankkinut tarpeellisen aineiston mitä tulee niihin hallitusten ja lautakuntain ja hallitusten työn laatuun ja laajuuteen, joilta ei ole vastausta saapunut.

Tästä tiedustuksesta käy selville, että työn laatu ja laajuus kaupungin eri hallituksissa ja lautakunnissa on varsin erilainen. Toisella lautakunnalla ja hallituksella on kokouksia mitä vähin luku, toisilla on niitä parikymmentä ja enemmänkin vuodessa. Kokousten pituuskin on käsiteltävään asiain luvun ja laadun johdosta melkoisesti vaihdellut eri hallituksissa. Siihen kysymykseen nähden olisiko palkkiota myönnettävä osanotosta hallituksen tai lautakunnan kokoukseen, julkilausutaan saapuneissa vastauksissa yksimielisesti se käsitys että suoritettu työ olisi ainakin jossain määrin korvattava, vaikkei korvausvaatimusta olisi tehtykään. Syyksi palkkion myöntämiseen

on niinkään mainittu että aiheettomasta poissaolosta kokouksesta joissakin tapauksissa voisi seurata sakkoa. Palkkion määräksi ehdottavat Vaivaishoitohallitus ja Kansankoulunjohtokunta kymmenen markkaa kokousta ja jäsentä kohti.

Asiaa harkitessaan on valiokunta, vaarinottaen että kunnan pyrintöihin täytyy, jonkun verran osanottoa kunnan jäsenten puolelta edellyttäen, kuitenkin merkitä että kaupungin varsinaisten hallitusten ja valiokuntain tässä kohden suorittama suoranainen toiminta on kaupungin viimeaikaisen nopean kasvamisen johdosta siinä määrin lisääntynyt, ettei kunta kohtuuden mukaan enää saa korvauksetta käyttäen hyväkseen puheena olevien hallitusten ja lautakuntain jäsenten työtä ja tietoja. Eritoten perustelee tätä asianlaitaa se näkökohta, ettei kunnan jäsenillä ole oikeutta kieltäytyä vastaanottamasta puheena olevia tehtäviä. (Vertaa Rahatoimikamarin ohjesääntöä ²⁵/₁₂:ltä 1890, 2 §:ää Vaivaishoito-ohjes. ²³/₁₀:ltä 1896, 16 §, Kansakouluohjesääntöä ⁴/₁₀:ltä 1892, 48 §:ä; Terveydenhoitolautakunnan johtosääntöä ¹⁰/₃:ltä 1882; Majoituslautakunnan johtosääntöä ²⁵/₁:ltä 1878, 2 §:ä; Helsingin kaupungin palojärjestystä ¹⁷/₁₁:ltä 1882, 2 §:ää; Työväenasiain lautakunnan johtosääntöä ¹⁷/₁:ltä 1891; Puutarhalautakunnan johtosääntöä ⁶/₁₂:ltä 1898, 2 §:ää). Velvollisuutta vaalin perustuksella ruveta kaupungin hallituksen tai lautakunnan jäseneksi täytyy myös vastata oikeus, siinä tapauksessa että työ asianomaisessa hallituksessa tai lautakunnassa on laajanlainen, ja eritoten jos se käy rasittavaksi, saada kohtuullinen korvaus työn laadun ja laajuuden mukaan. Samalla kuin puheena olevan periaatteen, joka jo on toteutettu Rahatoimikamariin, Valaistuslaitosten Johtokuntaan, Kaupunginasemakaavatoimikuntaan ja hiljattain Terveydenhoitolautakuntaan nähden, täytyy katsoa olevan oikeutettu kaupungin hallitukseen ja lautakuntiin nähden ylipäätään, saa se merkitystä silmäillessä niitä hallituksia ja lautakuntia, joiden kaikki tai jotkut jäsenet on valittu ammattitaitoa silmällä pitäen.

Samalla kun valiokunta on voinut yhtyä siihen, että palkkiota olisi myönnettävä niille kaupungin vakinaisten hallitusten ja lautakuntain jäsenille, joilla on sanottavasti laajaperäistä työtä, on, mitä palkkion jakoon sanottujen hallitusten ja lautakuntain jäsenten kesken tulee, valiokunnassa lausuttu eri mielipiteitä. Niinpä on huomautettu, että eräät hallitukset ja lautakunnat kokoontuvat ainoastaan silloin tällöin ja että sivullisen näin ollen on vaikea arvostella puheenjohtajan ja jäsenten keskinäisen työn määrää. Tähän nähden on pantu kyseeseen eikö olisi osotettava määrättyä, sellaisen hallituksen tahi lautakunnan työmäärän mukaan sovitettua palkkiomäärää jättämällä hallituksen tahi lautakunnan jäsenten oikeudeksi suhteellisesti toiselta puolen puheenjohtajan ja toiselta puolen muiden jäsenten työtaakkaan määrätä

palkkio ja siitä tehdä tili. Kun sanottuun suuntaan käyvästä järjestelystä kuitenkin johtuisi erinäisiä haittoja, on valiokunta yhtynyt siihen käsitykseen että palkkio olisi määrättävä vissiksi summaksi jokaiselta kokoukselta. Vaikka eri hallituksissa ja lautakunnissa pidettävät kokoukset niinhyvin käsiteltävien asiain lukuun kuin laatuun nähden ovat olennaisesti erilaisia, on valiokunta kuitenkin, koska ehdotetut palkkiot ei ole aijottu täydeksi korvaukseksi puheenaolevissa hallituksissa ja lautakunnissa tehdystä työstä, katsonut tarkoituksen olevan olennaisesti saavutettavissa sen kautta, että määrätään 10 markan palkkio jäsenille ja 20 markan palkkio henkeen johtajalle jokaiselta kokoukselta, jossa he ovat olleet saapuvilla niissä lautakunnissa, joista tässä voi olla puhetta. Mitä tulee Kansakoulunjohtokunnan, Kasvatuslautakunnan ja Palotoimikunnan puheenjohtajaan, joiden, ensinmainitun tarkastaessaan ja allekirjoittaessaan kansakoulutarkastuksen jaon johdosta lisääntyneet johtokunnan toimituskirjat, Kasvatuslautakunnan puheenjohtajan antaessaan neuvoja juoksevista asioista sekä Palotoimikunnan puheenjohtajan vastaanottaessaan raporteja, aika kuluu puheena oleviin toimiin yli sen mitä kokouksia varten on varattu, on valiokunta ollut sitä mieltä että, sen mukaisesti mitä jo on Rahatoimikamarin, Terveystoimikunnan, Majoituslautakunnan ja Vaivashoitohallituksen puheenjohtajiin nähden on sovellettu, määräpalkkio olisi myönnettävä ja on siinä kohden katsottu kohtuulliseksi 600 markkaa Kansakoulunjohtokunnan sekä, 500 markkaa sekä Kasvatuslautakunnan että Palotoimikunnan puheenjohtajalle.

Vaikkei Taksoitus- ja Tarkastuslautakuntaa tarkoin katsoen ole luettavat kaupungin vakinaisiin lautakuntiin, siihen nähden että nämä lautakunnat, jotka valitaan vuodeksi kerrallaan, ainoastaan lyhyen ajan ovat toiminnassa eivätkä myöskään ole Kaupunginvaltuuston alaisia, on valiokunta kuitenkin, siihen nähden että sanottujen lautakuntain kunnan hyväksi suorittama työ on vuosi vuodelta käynyt jäsenille yhä rasittavammaksi, katsonut näidenkin kuuluvan valiokunnalle annettuun tehtävään. Tässä kohden on valiokunta saanut tietää, että Taksoituslautakunnan työ on yhteen jaksoon jatkunut noin 20 kokouksessa, jotka ovat kestäneet likimain 4 tuntia itsekukin. Tarkastuslautakunnan kokousten luku on noussut likimain puoleen vastamainitusta määräst. Esteetön poissaolo Taksoitus- ja Tarkastuslautakunnan kokouksesta tuottaa myös seuraamukseksi sakkoo. Kun Taksoitus- ja Tarkastuslautakunnan kokouksia jatkuu yhteen jaksoon eikä kunnalla Taksoituslautakuntaan nähden ole käytettävänä erityistä ammattitaitoa sanotun lautakunnan jäsenten puolesta, on valiokunta harkinnut kohtuulliseksi 10 markan palkkion puheenjohtajalle ja 5 markan jäsenille jokaiselta kokoukselta. Taksoituslautakunnan jäseniä on 60, niistä 2 puheenjohtajaa, joten edellä esitetyn arviolaskelman mukaan tarvittaisiin 6,200 markan määräraha 20 kokousta varten. Tämä rahamäärä ei tosin ole aivan vähäinen, mutta täytynee edellyttää, että yhäkin voimaperäisempi työ kaupungin taksoituslautakunnassa täysin

korvaisi tämän menoerän. Tarkastuslautakunnalle, jona Maistraatin ohella on 8 raastuvankokousten ja 4 taksoituslautakunnan valitsemaa jäsentä, olisi keskimäärin 10 kokoukselta tarpeen 600 markan palkkiomääräraha.

Edellä esitettyjen perusteiden nojalla tehdyn palkkiolaskelman mukaan, mikäli koskee kaupungin erityisten hallitusten ja lautakuntain jäseniä, olisi kaupungin menosääntöön, arviomäärärahaan luontoon nähden jo myönnettyjen palkkioiden lisäksi, umpiluvuin osotettava seuraavat määrärahaerät:

<i>Majoituslautakunta</i> , jonka puheenjohtajalla on vakinaista palkkiota 2,000 markkaa, 2 jäsenelle noin 12 kokouksesta . . .	300:—	
<i>Vaivahoitohallitus</i> , jonka puheenjohtajalla on vakinaista palkkaa 1,200 mk, 9 jäsenelle noin 25 kokouksesta . . .	2,400:—	
<i>Marian sairaalan johtokunnalle</i> , puheenjohtajalle 20 mk. sekä 3 jäsenelle 10 mk. noin 15 kokouksesta	800:—	
<i>Työväenasiain lautakunta</i> , puheenjohtajalle 20 mk. ja 2 jäsenelle 10 mk. noin 7 kokoukselta	300:—	
<i>Kansankirjaston ja Lukusalin johtokunta</i> , puheenjohtajalle 20 mk. ja 2 jäsenelle 10 mk. noin 8 kokoukselta	400:—	
<i>Kasvatuslautakunta</i> , puheenjohtajalle	500:—	
5 jäsenelle 10 mk. noin 11 kokoukselta	600:—	1,100:—
<i>Puutarhalautakunta</i> , puheenjohtaja 20 mk. ja 2 jäsentä 10 mk. noin 14 kokoukselta	600:—	
<i>Kansakoulunjohtokunta</i> , puheenjohtaja	600:—	
5 palkatonta jäsentä 10 mk. noin 18 kokoukselta	900:—	1,500:—
<i>Palotoimikunta</i> , puheenjohtaja	500:—	
3 palkatonta jäsentä 10 mk. noin 10 kokoukselta	300:—	800:—
<i>Teollisuuskoulun johtokunta</i> , 4 Kaupunginvaltuuston valitsemaa jäsentä 10 mk. noin 8 kokoukselta	400:—	
<i>Taksoituslautakunta</i> , 2 puheenjohtajaa 10 mk. ja 58 jäsentä 5 mk. noin 20 kokoukselta	6,200:—	
<i>Tarkastuslautakunta</i> , 12 jäsentä 5 mk. noin 10 kokoukselta	600:—	
		<u>Yhteensä arviolta 15,400:—</u>

Vaikka on myönnettävä, että edellä mainittu rahamäärä jonkunverran rasittaisi kaupungin menosääntöä, katsoo valiokunta kuitenkin edellä esitetyistä syistä tämän menon olevan kaupungin oman edun vaatima; ja pyytää valiokunta sentähden ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että valiokunnan tässä esitetyn ehdotuksen mukaisesti myönnetään edellä mainittujen lautakuntain jäsenille korvaus läsnäolosta lautakuntain kokouksissa, käytettäväksi tilitysvelvollisuudella, jonka tähden nämä menot olisi kaupungin kulunkiarvioon merkittävä arviomäärärahoiksi.

Helsingissä, joulukuun 12 päivänä 1908.

Gustaf Zitting.

August Lundqvist.

Karl Söderholm.

Alarik Hernberg.

Liite.

Herroille Valtuusmiehille.

Sen, Kaupunginvaltuuston viimeksi tekemän päätöksen kautta, että Terveydenhoitolautakunnan jäsenille myönnetään palkkio siitä paljosta työstä, joka nykyään on tämän lautakunnan suoritettavana ja valvottavana, on kysymys palkkion maksamisesta kaupungin hallitusten ja lautakuntain kokousten osanotosta astunut askeleen eteenpäin. Viime kokouksessa tätä asiaa keskusteltaessa huomautettiin asian periaatteellisen käsittelyn tarpeellisuutta, koska on edellytettävissä, että muutkin hallitukset ja lautakunnat ovat harkinneet työnsä niin paljon lisääntyneen, että oikeus vastisi ainakin jossain määrin korvaamaan tämän Kunnan hyväksi tulevan työn. Sen sijaan että odottaisi jokaisen lautakunnan vuorostaan Kaupunginvaltuustolle ehdottavan palkkion myöntämistä kokouksista, pitäisi Kaupunginvaltuuston jo nyt asettaa valiokunta asiaa käsittelemään. Rahatoimikamarin ja Valaistushallituksen jäsenillä on, niinkuin tunnettua, palkkio kokouksistaan joten, usealla alalla on astuttu sille tielle, josta tässä on puhetta.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty, rohkenemme kunnioittavimmin ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto ottaisi harkittavakseen, aiheuttaako työmäärä erinäisissä kaupungin varsinaisissa hallituksissa ja lautakunnissa, joiden jäsenillä nykyään ei ole palkkiota, näille jäsenille maksamaan palkkion niistä kokouksista, joihin he ottavat osaa.

Helsingissä syyskuun 28 päivänä 1908.

Gustaf Zitting.

August Lundqvist.

Karl Söderholm.

HELSINGIN KAUPUNGIN KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA.

*Helsingissä
joulukuun 9 päivänä 1908.*

*Kansakoulunjohtokunnan lausunto kaupungin
kansakoulunopettajain ja opettajattarien palkan
järjestämiskysymyksestä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Herrain Valtuusmiesten kirjelmän johdosta kuluvan joulukuun 1 päivältä, jossa Kansakoulunjohtokuntaa kehoitetaan antamaan lausunto miehinnöstä, jonka kaupungin kansakouluissa palvelevien opettajain ja opettajattarien palkanjärjestelykysymystä valmistelemaan asetettu Komitea on antanut, saa Johtokunta täten kunnioittaen lausua seuraavaa.

Samoin kuin komitea katsoo Johtokunta kaupungin kansakouluissa työskentelevän opettajakunnan yleisen palkankorotuksen täysin perustelluksi. Sellainen korotus ei ainoastaan olisi omansa tekemään mahdolliseksi opettajain ja opettajattarien harrastuksen ja työtarmon suurempaa keskittämistä heidän tehtäviinsä koulun palveluksessa, vaan olisi myös oikeuden ja kohtuuden vaatimusten mukainen.

Samalla kun viime vuosina tapahtunut kuulumaton kaikkien elintarpeitten hintain kohoaminen ei ole aineellisten arvojen tuottajille, toisin sanoen useimmille kaupungin asukkaille tuottanut yksinomaan haitallisia seurauksia, vaan on tullut heidän hyväkseen lisääntyneen työansion muodossa, on tämä kohoaminen ainoastaan lisännyt ennestäänkin vähäpalkkaisten kansakoulunopettajiston taloudellista ahdinkotilaa.

Mikäli mahdollista tasoittaakseen opettajain ja opettajattarien välistä palkkaetujen erotusta, kun heille on asetettu yhtäläiset kelpoisuusvaatimukset ja ainakin viikkotuntien lukuun nähden yhtäläinen opetusvelvollisuus, on komitea ehdottanut tuntuvasti suurempaa palkankorotusta opettajattarille kuin opettajille. Johtokunta ei epäile tässä kohden yhtyä komitean käsitykseen.

Maaseudun kansakoulunopettajille ja opettajattarille nyttemmin voimassa olevan palkanjärjestelyn nojalla on komitea asettanut perheenelättäjät toiseen palkkaluokkaan kuin opettajiston muut jäsenet. Siihen nähden, etteivät kaupungin raha-asiat salline niin tuntuva kaikkien opettajien ja opettajattarien palkankorotusta, että perheenelättäjätkin, mikäli heillä ei palkkansa lisäksi ole odotettavissa apumaksua perheen elatukseen, voivat tulla toimeen ottamatta erityisiä sivutoimia hoitaakseen, katsoo Johtokunta pitävänsä kannattaa komiteaa tässäkin kohden, kuitenkin *sillä rajoituksella että komitean ehdottama vuokra-apumaksua annettaisiin ainoastaan sellaiselle perheenelättäjälle, jonka vaimo taikka mies ei ole kunnan palveluksessa*. Johtokunta katsoo olevan syytä tehdä tämän rajoituksen etupäässä sen johdosta, että esim. opettajan, jonka vaimo palvelee kaupungin kansakouluissa, ei voida katsoa olevan niin epäedullisissa taloudellisissa oloissa, että häntä, myöntämällä vuokra-apumaksu, olisi suosittava naimattomain sekä naineitten, mutta lapsettomain toveriensa edellä.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu ja kun Johtokunta ei rohkene toivoa että kaupungin raha-asiat sallisivat suurempia korotuksia kuin mitä Komitea on ehdottanut, pyytää Johtokunta kunnioittaen ehdottaa:

että Herrat Valtuutetut, huomioon ottaen edellä puolletun rajoituksen, hyväksyisivät Komitean ehdottamat ponnnet.

A. WALLENSKÖLD.

T. Järnefelt.

Vastalause I.

Koska kansakoulujen johtokunta päätöksessään on asettunut sille kannalle, että opettajain perheavustus tulisi yhdistetyksi työn palkkaukseen, vaikka vuokraavun muodossa, niin pyydän esittää tässä eroavan kantani.

Työ on yhteiskunnan jäsenten toimeentulon peruste ja sivistyksen kannattaja, uskollinen ja uhraantuva työ kanssaihmiesten palveluksessa sekä suurten totuuksien ja tietojen palveluksessa. Jos nimittäin rupeaa yksilöllisten menojen mukaan palkkoja asettamaan, tulee niin monta eri palkkausluokkaa, ettei lopulta kukaan voi niitä silmällä pitää ja valvoa. Pitää näet, ottaa huomioon paitsi lapsilukua, jolloin tietysti monilapsisia perheitä on tuntuvammin avustettava, myöskin molempain aviopuolisoiden työansio sivutuloiheen, perinnöt, vaimon myötäjäiset, asianomaisten terveydentila y. m.

Työ on sentähden pantava palkkausperusteeksi kaikille sekä naisille että naimattomille naisille että miehille heidän yksilöllisiin menoihinsa puuttumatta. Jos monijäsenisen perheen tulot ovat niin niukat, etteivät riitä heidän ylläpitämisekseen, täytyy tietysti turvautua erityisiin tätä varten perustettuihin kassoihin, joiden perustamiseen asianomaiset saavat ottaa osaa. Jos Saksassa, sotilasvaltiossa, ja muualla ulkomailla tämä perheavustus on käytännössä kansakouluopettajistoon nähden ja eduskunta vuosi sitten myönsi saman perheavun maalaiskansakoulun opettajille meilläkin, on tarkoin ajateltava sen käytäntöön ottamista nyt kaupunkikunnissa. Maalaisopettajille maksetaan perheavustus kokonaan valtion varoista, vaan kaupungissa tulisi se myöntää kunnan varoista, joista valtio suorittaisi vaan 25 % kunnan kansakoulun avustuksena.

Jos kerran otetaan käytäntöön komitean ehdottama kansakouluopettajain perheavustus on samansuhteellinen perheavustus annettava myöskin kunnan toisille virkailijoille, sillä eihän kansakouluopettajain perhe tarvitse olla etuoikeutettu saamaan apua kunnan varoista, jos eivät toiset vielä suuremmissa tarpeessa olevat sitä saa. Tämä erityinen huolenpito kansakoulunopettajain lasten toimeentulosta herättää kummastusta, kun juuri me kansakoulunopettajat ja opettajattaret joka päivä työssämme olemme lapsijoukon keskellä, joiden koteihin todella lasten avustus olisi vielä paljoo enemmän tarpeen vaatima. Ei siis ole perheavustusta ajateltu ensin an-

nettavaksi niille kansanryhmille, jotka enin sitä tarvitsevat ja tuskin lie-
nee tarkoituskaan laajemmalle ulottaa sitä.

Syvälti asiaa tuntien on tri M. Friberg komitean mietintöön liite-
tyssä vastalauseessa tuonut esille näkökohtia, jotka oikeuttavat meille tasa-
arvoisuuden tunnustamisen miestoveriemme rinnalla sekä opettajavalmis-
tukseen nähden että opettajatyössämme, joten olemme oikeutetut myös
saamaan saman palkan kun miesopettajat saavat työstään.

Oikeuden periaate on meille itsellemme kallis. Sitä tulee meidän
työssämme juurruttaa ennen kaikkia lapsiin ja siis odotamme, ettei meihin
naisopettajiin kohdisteta mitään oikeudentunnon kanssa ristiriidassa olevaa
menettelyä, vaan noudatettakoon palkkaa maksettaessa periaatetta: samasta
työstä sama palkka.

Elämän todellisuus myös osoittaa, että monella naisopettajalla on
taloudellisesti painava, vaikkakin samalla hellästi läheinen omaisten elättä-
misvelvollisuus, joten menot asuntovuokraan ja elämistarpeihin ovat sa-
mat kuin perheelliselläkin.

Kannatan kaupunkimme kansakouluopettajain palkkain parannus-
ehdotusta ja yhdyn tri M. Fribergin vastalauseessa esittämiin ponsiin:

*että nyt kyseessä olevaa palkanparannusta järjestettäessä
opettajisto ylempässä kansakoulussa, sukupuolta ja siviiliase-
maa (naimista, lapsia, leskisäättyä) lukuunottamatta, tehdään
aivan yhdenvertaisiksi palkan ja palkankorotuksien suhteen;
että alemman kansakoulun opettajattarien palkat paranne-
taan ihan samassa suhteessa;*

*ja ehdotan samalla, että pohjapalkka olisi ylempään kansa-
koulun mies- ja naisopettajalle 2,700 mk. ja alemman kou-
lun opettajalle 2,300 mk.*

Helsinki 9 p. jouluk. 1908.

Sofia Streng.

Vastalause II.

Kun mielestäni komitean laajalle ulottuva ehdotus sekä yhteiskunnalliselta että taloudelliselta kannalta on riittämättömästi perusteltu, en voi sitä hyväksyä. Kelpoisuusvaatimuksiin ja virkaantuloikään nähden voi nykyisiä pohjapalkkoja pitää toistaiseksi kohtuullisina, jonka tähden kaupungin rasittuneeseen kulunkiarvioon katsoen niiden korottaminen ylipäätään ei käyne päinsä. Kuitenkin olisi miespuolisten opettajain pohjapalkkaa korotettava 100 markalla leski- ja orpokassaan suoritettavan maksun korvaukseksi. Sitä vastoin olisivat mielestäni suuremmat ikäkorotukset paikallaan, ne kun olisivat omansa kansakoulun palveluksessa pysyttämään koeteltuja voimia sekä turvaamaan perheenelättäjän toimeentulon. Tällä perustuksella ehdotan palkkaa korotettavaksi 5, 10, ja 15 virkavuodelta vastaavilla 20, 20 ja 30 %:lla pohjapalkasta (nykyisiä 20 % 20 % ja 10 % vastaan). Palkkaehdot olisivat siinä tapauksessa seuraavat: opettajalla pohjapalkkaa 2,500 mk sekä 5, 10 ja 15 vuoden kuluttua 3,000, 3,500 ja 4,250 markkaa; ylemmän kansakoulun opettajattarella pohjapalkkaa 2,000 markkaa sekä 5, 10 ja 15 vuoden kuluttua 2,400, 2,800 ja 3,400 mk.; alemman kansakoulun opettajattarella pohjapalkkaa 1,700 mk. sekä 5, 10 ja 15 vuoden kuluttua 2,040, 2,380 ja 2,890 markkaa. Tämän ehdotuksen mukaan nousisi opettajain koko palkankorotus 25,700 markkaan, ylemmän kansakoulun opettajattarien 16,000 markkaan ja alemman kansakoulun opettajattarien 10,200 markkaan eli kaikkiaan 51,900 markkaan. Valtioapu poisluettua nousisivat Helsingin kaupungin menot korotuksesta kaikkiaan 38,925 markkaan eli toisin sanoen 65,797,5 markkaa vähemmäksi kuin komitea on ehdottanut.

J. M. Granit.

RUOTSINKIELISTEN KANSAKOULUJEN
TARKASTAJA

*Helsingissä,
joulukuun 9 päivänä 1908.*

Kaupunginvaltuustolle.

Herrain Valtuutettujen kehotettua Kaupungin kansakoulujen tarkastajia lausumaan mielipiteensä kaupungin kansakoulujen opettajistolle myönnettyjen palkkaetujen järjestämisestä on minulla täten kunnia huomauttaa, että katson voivani pääasiassa yhtyä Kansakoulunjohtokunnan antamaan lausuntoon, mutta pyydän erittäin mainita, että teen tämän ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei opettajain eikä opettajattarien opetusvelvollisuuksia lisätä, sekä katson perheenelättäjille myönnettävää vuokraapumaksua tarkoittavan ehdotuksen ansaitsevan kannatusta ainoastaan sillä perusteella, että kunnan taloudellinen tila ei salli niin suurta kansakoulunopettajain ja opettajattarien palkkaetujen yleistä korottamista, kuin mielestäni olisi oikeudenmukaista.

Albert Lilius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN
TARKASTAJA.

Helsingissä
9 p. joulukuuta 1908.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Sen johdosta, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ovat kansakoulunopettajain palkanjärjestelykysymyksessä pyytäneet lausuntoa myös kaupungin kansakoulujen tarkastajilta, saan puolestani esittää seuraavaa.

Helsingin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien palkkojen järjestelyä varten asetetun komitean mietintö, niinkuin siihen liitetty ensimmäinen vastalausekin, on kiinnittänyt erityistä huomiota perheellisten opettajain taloudellisen toimeentulon turvaamiseen. Tällä palkkausperusteella, jolla sotilassäädyssä lienee aikaisempaakin käytäntöä ja joka hyvin sopii siihen, aikakautenamme varsin laajalle levinneeseen käsitystapaan, että yhteiskunnan on pidettävä huoli yksilön taloudellisesta hyvinvoinnista, on kuitenkin heikot puolensa, niinkuin jo on tullut näkyviin sitä kansakoulualalle sovitettaessa. Huomattakoon vain, kuinka erilaisia käsityksiä on ilmennyt siitä, missä tapauksessa perheellisyysapu on annettava. Jos esimerkiksi sellainen lisämääräys asetetaan, että perheellisyysapu myönnetään ainoastaan sille perheelliselle opettajalle, jonka puoliso ei ole saman kunnan palveluksessa, niinkuin kansakoulujen johtokunta ehdottaa, niin on avattu tie monille muille yhtä oikeutetuille rajoituksille, niinkuin esimerkiksi: lisäpalkkaa perheellisyyden perustuksella ei ole annettava opettajalle, jonka puoliso nauttii palkkaa joltakin muulta kunnalta, valtiolta, yhtiöltä tai yksityiseltä. Tällaisten rajoitusten kautta saatetaan koti arveluttavassa määrässä yhteiskunnan valvonnan alaiseksi. Perheellisyysperiaatteen soveltaminen nimenomaan kansakoulualaan on erityisesti arveluttava. Koulun etu lasten kasvattajana vaatii jättämään oppilaat pääasiallisesti sivistyneiden naisten hoitoon, joten tämä työvainio on erityisesti naisten ala. Jos siten on laita, niin ei ole asian oman luonnon mukaista asettaa naisopettajaa, niinkuin perheellisyysperiaate — muodollisesta tasapuolisuudesta huolimatta — tekee, epäedullisempaan asemaan kuin hänen miehistä työtoveriaan. Lisäksi tulee, että perheellisyysperiaate palkkauksessa, sovellu-

tettuna kansakoulujen johtokunnan ehdottamassa muodossa, sisältää hienon viittauksen siihen suuntaan, että naimisissa olevat naiset, ainakin kansakoulunopettajain rouvat, olisivat vähemmin toivotuita kansakoulualalle. Nämä opettajattaret tuovat kuitenkin äiteinä koulutyöhön niin arvokkaan lisäkokemuksen lastenkasvatuksessa, että se runsaasti korvaa sen vahingon, minkä koulu mahdollisesti kärsii heidän, ehkä tavallista useammin sattuvista virkavapauksistaan. Naisten työn lastenkasvatuksessa korkeaksi arvaaminen kansakoulunopettajain palkkoja määrättäessä tekee mahdolliseksi kansakoulujemme työvoimiin kiinnittää mahdollisimman paras varasto eläviä sivistyspääomaa ja kasvatuksellista kykyä.

Mitä miesopettajain palkankorotukseen tulee, on huomioon otettava, että kasvatustyöhön sanan syvemmissä merkityksessä pätevien miesopettajain saanti on rajoitettu. Paitsi opettajain, varsinkin perheellisten elintarpeiden tyydyttämiseksi, on niinmuodoin myös miesopettajain palkankorotus samalla koulun hyödyn kannalta tarpeen vaatima.

Kuntamme maksukyvyyn mukaista lienee korottaa kansakoulunopettajain palkkoja suunnilleen sillä kokonaissummalla, jota komitea on ehdottanut. Kun perheellisyysläisi jäisi pois, saattaisi peruspalkkoja jonkin verran korottaa: ylemmässä koulussa 2,600 markkaan ja alemmassa 2,200:aan. Alemman koulun opettajattarien palkka olisi silloin jotenkin samassa suhteessa ylemmän koulun opettajattarien palkkaan kuin nykyäänkin. Ettei miesopettajain palkka käytännössä tulisi pienemmäksi kuin naisopettajain, sopisi kunnan suorittaa kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan heidän vuotuiset maksunsa, 80 markkaa opettajaa kohti. Vielä huomautettakoon, että tässä ehdotetut palkkaedut eivät edellytä opetusvelvollisuuden lisäämistä, jota nykyisen luokkaopettajajärjestelmän vallitessa ei liene mahdollista toteuttaa niin, että siitä koituisi kaupungille säästöä, niinkuin komitea otaksuu.

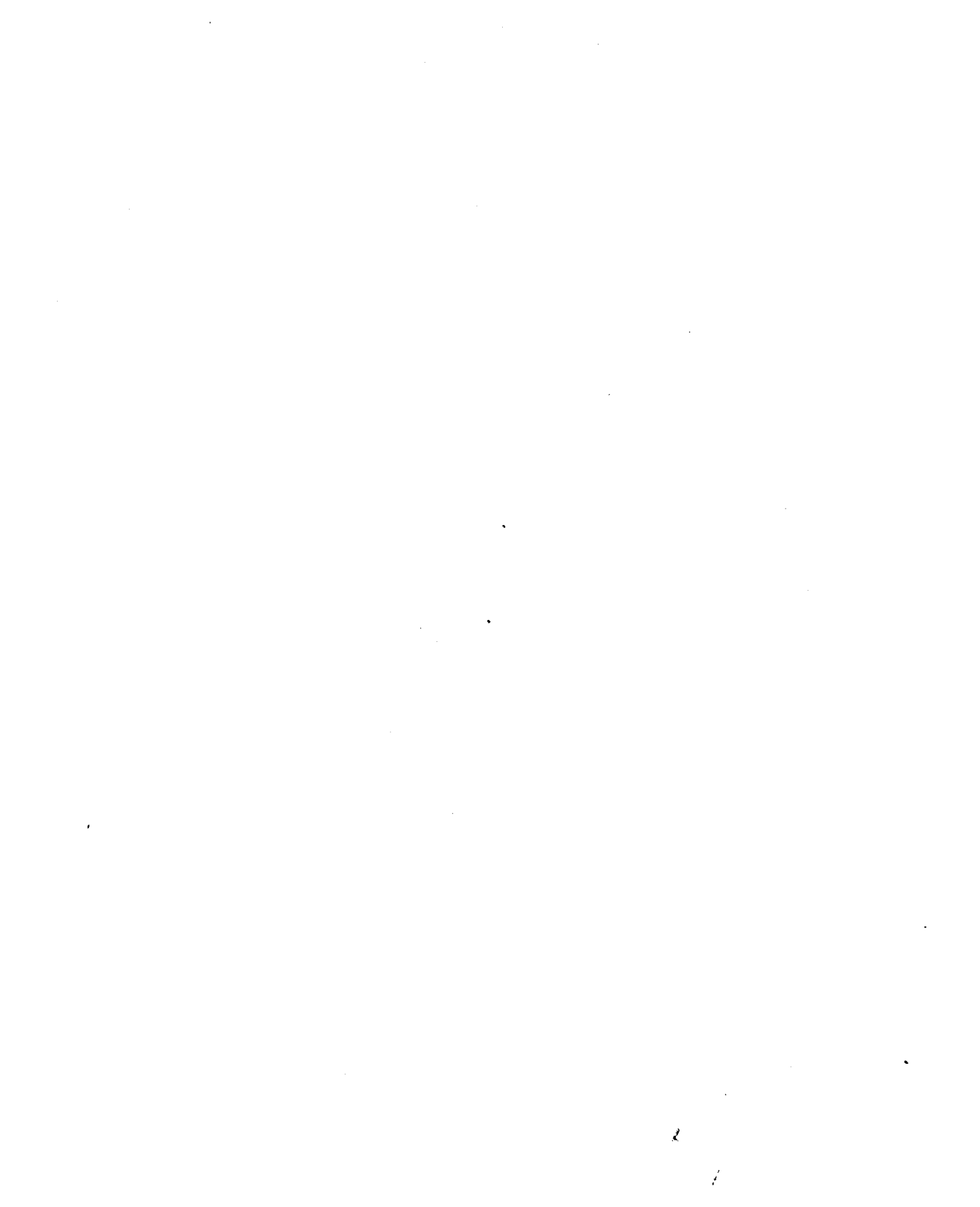
Komitean mietintöön liitetyssä ensimmäisessä vastalauseessa yhdistetään palkankorotusasia koulun sisällistä rakennetta syvästi koskeviin muutosehdotuksiin. Myönnettäköön, että näissä ehdotuksissa on vakavaa huomiota ansaitsevia, niinkuin kysymys opetustuntien vähentämisestä alemmassa koulussa ja yhteiskasvatuksen käytäntöön paneminen myös ylemmissä kansakouluissa, mutta uudistusten, jos ne kerran kasvatusta edistäviksi osottautuvat, lienee annettava puhjeta esiin koulun omasta sisällisestä kehityksestä. Ne tosin saattavat olla yhteydessä palkkauskysymyksen kanssa, mutta käsiteltävänä oleva palkankorotusasia on niin kiireellistä laatua, ettei sen ratkaisua pitäisi lykätä lopullisesti harkitsemattomien uudistusehdotusten kautta.

Edellä esitetyn nojalla on minulla kunnia ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät,

että 1:stä p:stä tammikuuta 1909 on kaupungin kansakouluissa peruspalkka ylemmän koulun opettajalla ja opettajattarella 2,600 markkaa ja alemman koulun opettajattarella 2,200 markkaa sekä kaikilla opettajilla ja opettajattarilla 5 10 ja 15 vuoden palveluksen jälkeen korotusta 20, 20 ja 10 prosenttia peruspalkasta; ja

että kunta suorittaa kansakoulunopettajain leski- ja orpokassaan miesopettajain vuotuiset maksut, 80 markkaa opettajaa kohti.

M. Pesonen.

**Lausunto Helsingin kansakoulujen opettajien
ja opettajattarien palkanjärjestelykysymyksestä.**

**Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.**

Jouluk. 10 p:nä 1908.

N:o 456.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellä kuluvan joulukuun 1 päivästä, joka päätös saatettiin Rahatoimikamarin tiedoksi s. k. 9 p:nä, on Kaupunginvaltuusto kehottanut Rahatoimikamaria antamaan lausunnon rahalliselta kannalta mitä tulee siihen lausuntoon ja ehdotukseen, jonka erityinen Kaupunginvaltuuston, asian kaikinpuolista valaistusta varten asettama komitea on antanut Helsingin kaupungin kansakoulunopettajain ja opettajattarien palkanjärjestelyä koskevasta kysymyksestä. (Pain. Asiak. N:o 39 v. 1908.)

Rahatoimikamari on asiaa käsitellessään ottanut harkittavakseen yksinomaan rahalliset näkökohdat ja kaupungin nykyisen taloudellisen aseman. Niinkuin professori Th. Homén antamassaan ensimmäisessä vastalauseessa huomauttaa ja numeroluvin todistaa, ovat kaupungin menot kansakoululaitoksen kustantamiseen vuosien kuluessa kasvaneet melkoisin määrin. Siinä kohden pyytää Rahatoimikamari viitata seuraavaan taulukkoon, joka valaisee tähän kuuluvia oloja osittain toisin esitettyinä kuin vastalausujan yhdistelmästä näkyy ja josta selvästi pitäisi käydä näkyviin niinhyvin kuinka melkoinen osa kansakoululaitoksen menot ovat kaupungin menosäännössä kuin myös kuinka huomattaviin määriin kansakoulunopettajille ja opettajattarille maksettavat palkat nousevat. Vuodesta 1904 lähtien ovat kansakoululaitoksen menot vakinaisessa menosäännössä lisääntyneet puolella ja kansakoulunopettajain ja opettajattarien palkat enemmän kuin kolmannella osalla, mikä osaksi on johtunut myönnettyistä palkanparannuksista, mutta kuitenkin pääasiallisesti opettaja-voimain lisäämisestä.

Vuonna	Kaupungin todelliset menot kansakoululaitoks.		Kaupungin apumaksu kansak. voim. pitoon		Yhteensä todellisia menoja		Menoja vahvist. menosäännön mukaan			% luvuin koko menomäärästä valaitetun vuosir. muk.	Kaupungin kansakoul. opettajille ja opettajattarille maksett. palkkam. vah. vuosir. muk. ¹⁾	Lisäys %	
	Smf.		Smf.		Smf.		Smf.					Menoja kansakoululait. voimassa pit.	Menoja palkkoihin
1904	600,571	95	184,000	—	784,571	95	774,677	50	13,3	548,200	—	6,3	5,4
1905	649,177	52	184,000	—	833,177	52	798,957	50	12,9	571,430	—	3,1	4,4
1906	732,836	69	203,000	—	935,836	69	890,118	50	13,5	599,850	—	11,4	5,0
1907	792,368	78	257,200	—	1,049,568	78	1,018,555	—	12,5	653,490	—	14,4	8,9
1908	—	—	—	—	—	—	1,099,145	—	8,8	708,420	—	7,9	8,4
1909	—	—	—	—	—	—	1,161,320	—	8,1	744,240	—	5,7	5,1

¹⁾ Tässä on otettu lukuun opettajain ja opettajattarien palkat ja palkkiot, vaan ei tuntiopettajain eikä viransijaisten, johtajattarien ja johtajain palkkioita.

Niinkuin Rahatoimikamari, tehdessään kulunkiarvioehdotusta ensi vuodeksi, on saanut tilaisuuden huomauttaa, ovat kaupungin menot viime vuosina kasvaneet niin tuntuvasti että tähänastista suurempi säästäväisyys näyttää olevan pakottava välttämättömyys kaupungin viranomaisille. Ne suuret rakennusyrietykset, joihin tarvittavat rahamäärät jo on myönnetty ja joiden suorittamiseen on ryhdytty taikka joiden lähimmässä tulevaisuudessa odotetaan valmistuvan, mutta jotka eivät vielä tuota kaupungille mainittavia tuloja, ovat sanottavasti lisänneet kaupungin menoja. Tätä asianlaitaa valaisevat selvimmin seuraavat numerotiedot:

Vuonna	Kaupungin menot vahvistetun vuosiraha- säännön mukaan	Lisäys %
1904	5,813,833:—	— 12.4
1905	6,351,146:—	+ 9.2
1906	6,584,749:—	+ 3.7
1907	8,129,151:—	+ 23.5
1908	12,316,511:—	+ 51.5
1909	14,344,964:— (Rahatoimikamar. ehdotus)	+ 16.5

Ajankohta Komitean ehdottaman palkankorotuksen alkamiseksi, jonka kautta kaupungin todelliset menot lisääntyisivät umpiluvuin 110,000 markkaa vuodessa on, sen nojalla mitä edellä on esitetty, näyttänyt Rahatoimikamarista varsin epäsovelialta. Rahatoimikamari ei myöskään ole katsonut voivansa puoltaa professori Homénin ehdottamaa palkanjärjestelyä, joka lisäisi menosääntöä 30,000 markalla. Kun Kamarin on ollut pakko miltei kaikilla aloilla varsin tuntuvasti vähentää asianomaisten lautakuntain ja viranomaisten erikoisehdotuksissaan esittämiä menoja, olisi, siinä tapauksessa että Valtuusto hyväksyisi Komitean ehdotuksen, kansakoulun menosääntö suhteettomasti lisääntyvä ja veromäärä, jonka joka tapauksessa täytyy arvioida tuntuvasti nousevan, ensi vuonna yhäkin kohoava. Kulunkiarvioehdotuksessaan ei Rahatoimikamari valitettavasti ole voinut ottaa huomioon määrärahaa työväenopetuskursseja, vaivaihoidon toimittamiseen tarpeellista työvoimain lisäystä eikä tärkeitä yleisiä töitä varten, joiden suorittaminen näin ollen täytyy jättää johonkin seuraavaan vuoteen. Näin ollen ja kun kansakoulujen opettajiston palkka-edut on järjestelty ja parannettu vuosina 1906 ja 1907, on Rahatoimikamari puolestaan yksimielisesti tullut siihen käsitykseen että puheena olevaa palkanjärjestelyä ei nykyään olisi hyväksyttävä.

Sittenkun kaupungin juokseva velka on saatu vakautetuksi ja rahalliset olot taas sallivat lisäämään kaupungin menosääntöä, voitane Rahatoimikamarin mielestä nyt puheena oleva kysymys jälleen ottaa käsiteltäväksi ja saada ratkaistuksi toiseen suuntaan kuin Kamari nyt on havainnut olevansa pakotettu ehdottamaan.

Valitettavasti on Rahatoimikamarin sinä lyhyenä aikana, mikä on ollut sen käytettävänä asian käsittelyä varten, ollut mahdoton esittää seikkaperäistä katsausta

kansakoulunopettajain ja opettajatarten palkkaetuihin verrattuina kaupungin muiden virkailijain palkkaehtoihin. Mutta pintapuolinenkin tarkastus osottaa, että katsoen niin hyvin päivittäisten työtuntien lukuun kuin työajan pituuteen (ainoastaan 8 kuukautta vuodessa), kansakoulunopettajain ja opettajatarten palkkaedut eivät suinkaan ole niin alhaisiksi arvioidut että kaupunkia olisi pidettävä velvollisena sääntökäisen kansakoululaitoksen menojen suorittamiseksi myöntymään tehtyyn hakemukseen.

Sen nojalla mitä edellä on esitetty pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi

evätä niinhysin Komitean kuin vastalausujain puoltaman kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien palkanjärjestelyn.

Lähteasiakirjat palautetaan tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1908.

Valiokunnan mietintö, joka koskee kaupunkien virka- ja palvelusmiesten leski- ja orpokassaa.

Kaupunkien virka- ja palvelusmiesten leski- ja orpokassaa koskeva kysymys nostettiin jo vuonna 1891, jolloin se Oulun kaupunginvaltuuston aloitteesta otettiin käsiteltäväksi ja saatettiin Helsingin Kaupunginvaltuuston harkittavaksi kirjelmällä maaliskuun 2 päivältä 1891, jossa Oulun kaupunginvaltuusto, liittyen niihin näkökoh- tiin, joita asiaa varten asetettu valiokunta seikkaperäisesti perustellussa mietinnössä oli esittänyt, ilmoitti päättäneensä Helsingin Kaupunginvaltuustolle esittää eikö olisi syytä ryhtyä toimiin maamme kaupunkien virka- ja palvelusmiesten tai ainakin yleiseen eläkelaitokseen osattomain tällaisten virkamiesten leski- ja orpokassan perusta- miseksi, pyytäen samalla, että, jos ehdotus saavuttaa kannatusta, Helsingin Kaupun- ginvaltuusto ryhtyisi toimiin ohjesääntöehdotuksen tekemiseksi kassaa varten, joka ehdotus kaupunkien kunnallisvirastojen sittemmin olisi tarkastettava soveliaalla tavalla. Maaliskuun 24 päivänä 1891 tämä kirjelmä esiteltiin Helsingin Kaupunginvaltuustolle, joka oli asiaa valmistelemaan asettanut erityisen valiokunnan antaen sille toimeksi samalla ottaa harkittavaksi, eikö Oulun kaupunginvaltuuston mainitsema tarkoitus olisi saavutettavissa jollakin henkivakuutuksen muodolla.

Siten asetettu valiokunta antoi toukokuun 16 päivänä 1893 mietintönsä (paine- tut asiakirjat N:o 18 vuodelta 1893) asiasta ja puolsi toimenpiteihin ryhtymistä leski- ja orpoeläkkeiden edun myöntämiseksi tässä puheena oleville henkilöille, mutta katsoi senlaatuisen yrityksen olevan asetettava niin leveälle pohjalle kuin mahdollista liitty- miseen nähden sekä rakennettavaksi pääasiallisesti niiden periaatteiden pohjalle, joita henkivakuutusyhtiöt noudattavat. Samalla lausuttiin, että jos asiassa ryhdytään toimen- piteisiin, olisi suotava, että mainitun kassan hallinto ja hoito annettaisiin jonkun ennestään olevan laitoksen, etusijassa siviiliviraston leski- ja orpokassan, toimeksi, jolla olisi runsasta kokemusta ja koottuja tietoja tähän kuuluvista asioista, jota paitsi asia siten saisi sen virallisen taikka puolivirallisen luonteen, joka paraiten takaisi kassan tarkoituksen toteutumisen. Tämän mukaisesti valiokunta ehdotti.

että Kaupunginvaltuusto pyytäisi Siviiliviraston leski- ja orpokassan johtokuntaa ottamaan harkittavakseen kysymyksen

leski- ja orpokassan perustamisesta siinä muodossa kuin valiokunta edellä oli puoltanut; sekä

että Kaupunginvaltuusto vastedes ottaisi harkittavaksi, onko ja kuinka suurella määrällä kaupungin avustettava sellaisen eläkekassan syntymistä.

Tämä mietintö esiteltiin ensi kerran toukokuun 30 päivänä 1893, jolloin se pantiin pöydälle otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi marraskuun 21 päivänä samana vuonna, jolloin Valmistusvaliokunta sai toimekseen aikanaan antaa lausunnon asiasta. Asia, joka ei ollut kiinnittänyt mainittavaa huomiota, jäi nyt huhtikuun 9 päivänä 1895 pidettävään kokoukseen, jolloin erityinen komitea tai toimekseen harkita, olisiko ehdotuksen tarkoitus saavutettavissa elinkorkovakuutuksella.

Sittemmin ei asiassa ole tehty mitään, vaan on se vuosittain otettu käsittelemättömään asiain luetteloon ja sitä tarkastettaessa aiheuttanut huomautuksia sekä asetetun valiokunnan kokoonpanon täydennyksiä, valiokunnassa kun kuolemantapausten tähden ja muista syistä on vuosien kuluessa tapahtunut muutoksia.

Tästä itsepintaisesti järeillä olevasta, mutta laimeasti ajetusta asiasta saa toistakymmentä vuotta sitten asetettu valiokunta nykyisessä kokoonpanossaan, jossa alkuperäisistä jäsenistä ei ole ainoatakaan järeillä, antaa seuraavan lausunnon.

Varman leski- ja orpokassan avun merkitys ja arvo täytyy jokaisen tunnustaa, ja suotava olisi, että olisi jokaisella yksityisellä käytettävissä keinoja saavuttaa tällainen apu mahdollisimman vähäisillä uhrauksilla ja mitä suurimmalla varmuudella niin yleisesti kuin suinkin. Tämä käy päinsä yhteenliittymisen avulla, jolloin saavutetaan lisääntyntä, turvallisuutta, mikäli samanarvoisten ainesten yhteenliittyminen kasvaa. Jos sellaiseen yritykseen osallisten henkilöiden luku on suuri, vähenee sattumain vaikutus, ja haluttu etu saavutetaan mahdollisimman halvalla hinnalla, omilla kustannuksilla + hallintokustannuksilla.

Liittyvätpä maamme kaupungit tässä tarkoituksessa tai liittyvätpä toisen taikka toisen kaupungin virka- ja palvelusmiehet ennestään olevaan laitokseen, joka tarjoaa osakkailleen leski- ja orpoeläkettä, on tulos sama, jos vaan vakuutuskanta, jonka on kustannettava puheena olevat jälkeenelokorot, on niin suuri, että se voi itsenäisesti pysyä voimassa sattumain vaikutuksista huolimatta.

Valiokunta ei sentähden voi huomata, että mikään erikoisuus olisi leimana sille yksilöryhmälle, josta nyt on puhetta, siten että sen juuri sentähden pitäisi olla erityisesti järjestetyn kassan huolehtimisen esineenä, jolleivät juuri sillä keinoin hallintokustannukset tulisi tavattoman alhaisiksi ja järjestys muutoin yksinkertaiseksi.

Mitä viimeksi mainittuun asianlaitaan tulee, on valiokunta sitä mieltä, että uudella yrityksellä aina on edessään suurempia vaikeuksia ja kalliimpia kustannuksia kuin vanhalla laitoksella, joka jo on voittanut ensimmäiset vaikeudet ja alkanut päästä oloihin, jotka järkiperaisesti tasoittavat vastuut ja hallintokustannukset. Valiokunta ei sentähden havaitse voitavan esittää mitään syytä sellaisen erityisen laitoksen tueksi, joka tarjoaisi leski- ja orpoapua kaupunkien virka- ja palvelusmiehille.

On sitten vastattava kysymykseen, onko osotettavissa toinen ennestään oleva laitos tätä tarkoitusta varten. Edellä mainitussa 1893 vuoden valiokunnan mietinnössä puollettiin siinä kohden siviiliviraston leski- ja orpokassaa, mutta kun tämänlaatuinen ehdotus nyt yhtä vähän kuin ennen saavuttanee viranomaisten suostumusta ja kun muutoin tarkoitus oli, että tämä laitos ainoastaan erillisenä ryhmänä vastaanottaisi puheenaolevat henkilöt, ei siten aikaansaataisi liittymistä ennestään olevaan vankkaan vakuutuskantaan, vaan ainoastaan uusi itsenäinen ja ehken heikko laitos mainitun kassan hallintoon.

Valiokunta ei myöskään asiaa harkitessaan ole voinut osottaa mitään muuta ennestään olevaa laitosta, johon kaupunkien virka- ja palvelusmiehet voitaisiin ottaa osakkaiksi. Ennestään olevat laitokset on perustettu erityisiä henkilöryhmiä varten ja ovat heidän hyväkseen vastaanottaneet pääoma-apumaksuja, joiden tehokkuus vähenisi, jos ne jaettaisiin uusien osakkaitten kesken. Liittymisen sellaiseen laitokseen, jos siihen ylipäättään voisi hankkia tilaisuutta, täytyy sentähden aina tapahtua panemalla ehdoksi huomattavat pääomanlisämaksut taikka myös että kaupunkien virka- ja palvelusmiehet muodostavat erityisen ryhmän, jolla olisi oma vakuus ja omat maksut, joten siis sitä tietä ei saavutettaisi liittymistä ennestään olevaan vakuutuskantaan, vaan ainoastaan saataisiin perustetuksi uusi laitos, jonka hallinto ja hoito olisi toisen kanssa yhteinen.

On jo lausuttu, että tässä puheena oleva henkilöryhmä aivan todennäköisesti ei olisi oleva niin vankka, että se voisi antaa riittävää osakasjoukkoa itsenäiselle eläkekassalle. Mutta sitä paitsi täytyy tässä ottaa huomioon, että vähennys vielä tästäkin on mahdollinen.

Niinkuin tunnettua, on otettu puheeksi kysymys sangen laajaperäisten muutosten tekemisestä oikeudenkäytön alaan kuuluvien kaupungin virkamiesten suureen ryhmään, nimittäin että heidät käsiteltävänä olevan oikeudenkäyntiuidistuksen tultua voimaan siirrettäisiin kaupungin virkamiehistä valtion virkamiehiksi. Samalla astuu kysymys heidän eläke-eduistaan toiseen vaiheeseen. Niiden yksilöjen ryhmä, jotka kannattaisivat erillistä kunnallista eläkelaitosta, olisi siten tuntuvasti vähenevä.

Lisäksi on tässä kaupungissa viime aikoina noudatettu sitä menettelyä, että kunnallisia virkamiehiä ei aseteta vakinaisiksi, vaan lyhyeksi ajaksi ja irtisanomisen varaan. Tämäkin kunnallishallinnon suunta vastustaa senlaatuisen uuden leski- ja

orpokassan perustamista, joka ennen kaikkia nojaa osakaskantansa kokoonpanon pysyvyyteen. Jos sellaisen kassan osakasten liikkuvaisuuden ollessa suuri pannaan ehdoksi, että sen, joka eroaa kunnallisesta virasta, pitää erota kassasta, olisi pyrkiminen tähän kassaan varsin vähän houkutteleva tahi miellyttävä, ja jos taas kassan osakas myöskin siirryttyään toiseen toimeen on saava pysyä kassan jäsenenä, on kassa asteettain menettävä erikoisluonteensa.

Toiseen vaiheeseen kysymys astuisi, jos tuntuva pääoma olisi pohjarahastona tällaiselle kassalle tarjona taikka sillä olisi odotettavana varmoja vuotuisapumaksuja sen lisäksi mitä yksilöllisesti arvioituja osakasmaksuja kertyisi, joten kaikki sattumat voitaisiin korvata ja etuja saavuttaa sen lisäksi mitä vakuutuksen omat kustannukset vastaavat. Mutta senlaatuisia tuloja ei ole tarjona eikä sitä tarkoittavalla ehdotuksella liene nykyoloissa toiveita saavuttaa hyväksymistä, jonka tähden valiokunta ei ole tahtonut siihen viitatakaan.

Sen nojalla, mitä tässä lyhyesti on lausuttu, katsoo valiokunta, että puheena olevan laatuinen laitos ei ole menestyksellä aikaansaataavissa ja pyytää sentähden ehdottaa

että ehdotus erityisen leski- ja orpokassan perustamisesta kaupunkien virka- ja palvelusmiehiä varten saisi raueta.

Edellä olevassa perustelussa on pantu painoa siihen, että puheenaolevat vakuutusedut on saatava mahdollisimman vähäisillä kustannuksilla, toisin sanoen eläkelaskelmalla, jonka ei tarvitse ottaa huomioon sattumien vaikutusta, vaan että kustannukset suuren vakuutuskannan tarjoaman tasoituksen nojalla vähenevät siihen, mitä terveillä vakuutusteknisillä perusteilla on arvioitavissa. Tähän liittyen pitää valiokunta yksinkertaisimpana ja mukavimpana keinona sitä, että puheenaolevain vakuutussetujen turva hankitaan vakuuttamalla jossakin henkivakuutuslaitoksessa. Tämä ajatus ei ole uusi, vaan pistää jo esiin edellä kerrotusta asian varhaisemmasta käsittelystä. Mutta siitä lähtien on henkivakuutus Suomessa edistynyt suurin askelin ja kaikkiin suuntiin mahtavasti kehittynyt. Epäluottamus, jota aikaisemmin on paikka paikoin ollut havaittavissa tätä yhteistoiminnan muotoa vastaan, on vuosi vuodelta kääntynyt luottamukseksi, joka vilkkaasti ilmenee alinomaa lisääntyvän kannatuksen muodossa. Ja tässä kohden ovat etusijassa kotimaiset vakuutusyhtiöt saavuttaneet yleisön suosion. Näyttää niin ollen järkipäisemmältä ja tarkoituksenmukaisemmalta, että se jälkeenkoron vakuutus, josta tässä on puhetta, tapahtuisi kotimaiseen vakuutusliikkeeseen liittyen. Tämä, joka osaksi perustuu puhtaaseen keskinäisyyteen, osaksi osakeyhtiömuotoon, jonka osakkaitten voitto-osuus on tarkoin rajoitettu, on todellisuudessa kehittynyt niin pitkälle, että se voi tarjota kaikki vakuutusmuodot omilla kustannuksilla vakuutusteknisien arviolaskelmain mukaan ja ainoastaan vähäisten hallintokustannusten rasittamana.

Voitanee tosin väittää, että vakuutukseen perustuva eläke-etu riippuu vakuutetun terveydentilasta ja niinmuodoin joissakin tapauksissa hakemus voidaan evätä, toisissa taas vaatia korotettua vakuutusmaksua, joten eri yksilöjen täytyisi ostaa sama etu eri hintoihin. Tätä epäkohtaa ei kuitenkaan liene tietyillä edellytyksillä mahdoton poistaa m. m. siten, että kokonainen ryhmä ottaisi yhteisvakuutuksen ja joitakin takeita annettaisiin vakuutusmaksujen säännöllisestä suorittamisesta. Vakuutusteknilliseltä kannalta ei sellainen näkökohta myöskään kohtaisi voittamatonta estettä, jos kerran asetetaan joitakin johtavia periaatteita. Ja edellytettävissä on, etteivät kotimaiset vakuutusyhtiöt olisi asettamatta tämän laatuista ehdotusta asiantuntevaan, vakavaan harkintaan, jos olisi odotettavissa huomattavan suuri kaupunkien virka- ja palvelusmiesten liittyminen näihin yhtiöihin.

Lähempiin neuvotteluihin näissä kohdin ei valiokunta ole katsonut olevan ryhtyminen, ennenkun asian tärkein puoli on selvitelty, nimittäin se, ovatko ja missä määrin kaupunkikunnat mahdollisesti halukkaat apumaksuilla edistämään tässä puheena olevien eläke-etujen aikaansaamista. Jos kunnat kieltäytyvät ensinkään sitoumasta apumaksuja suorittamaan, palautuu vakuutuskysymys yksityisiä yksilöjä koskevaksi puhtaaksi yksityiseksi asiaksi, joka ei siinä tapauksessa myöskään aiheuta enempiä toimenpiteitä kunnallishallinnon puolelta.

Asian vastainen käsittely vaatisi niinmuodoin pohjakeseen tilastollista ja taloudellista selvitystä niistä määristä, joihin vakuutuskustannukset voisivat nousta. Mutta sellaisitta selvityksittäkin on esitettävissä joitakuuta valaisevia numerolukuja niiden tariffien johdolla, jotka käsittelevät vakuutusmaksuja lesken jälkehenelokorosta hänen jällellä olevaksi elinijäkseen. Luonnollisestikin riippuu vakuutusmaksu maksavan miehen ijästä, jolloin vakuutusmaksujen suoritus alkaa, sekä vaimon ijästä, erittäin molempain aviopuolisojen ijan eroituksesta. Jos vaimon oletetaan olevan 5 vuotta nuorempi miestään, on vakuutusmaksu vakuutuksesta 1,000 markan leskieläkkeestä eläkkeen saajan koko jällellä olevana elinaikana, jos maksun suoritus alkaa:

miehen ollessa 25 vuotta	Smk 222: 80
» » 30 »	» 234: 60
» » 35 »	» 269: 20
» » 40 »	» 310: 60

Nämä numeroluvut antavat ainoastaan yleiskuvan todennäköisistä kustannuksista, joita muuttavat ne ehdot, joita voidaan asettaa lasten eläkkeen varalta siihen ikään nähden, jolloin etu on lakkaava, lesken uusiin naimisiin nähden, ja niihin vaikuttaa tuntuvasti myös se, onko maksu suoritettava naimattomankin virkamiehen puolesta. Mutta joka tapauksessa käy selville, että vuotuinen vakuutuskustannus

yhdistetystä leski- ja orpoeläkkeestä on arvioitavissa vähintään 20—25 %:ksi vastaavan edun määrästä, olettamalla että maksaminen alkaa niin varhain, että se voi jatkua useana vuonna.

Jo nämä aivan likimääräiset numeroluvut osoittanevat, että päätös, että kaupunkikunta turvaa virka- ja palvelusmiehilleen leski- ja orpoeläkkeen, on tuottava suurenlaisen säännöllisen menoerän kulunkiarvioon, joka erä kasvaa sillä osalla, minkä kunta voi ottaa suorittaakseen. Tähän nähden ja kun kuntain menosääntöjä muutoinkin on viime aikoina rasittanut iso joukko menoja yleisiin kunnallisiin taroituksiin ja ajat menojen, eritoten sellaisten, joita eivät korvaa enentyneet tulot, lisääntymiseen ovat erittäin epäedulliset, ei valiokunta ole nyt katsonut voivansa puoltaa enempiä toimenpiteitä asiassa. Tätä käsitystä puoltavat myös edellä huomautetut asianhaarat mitä tulee virkamiesten asettamistapaan ja mahdollisesti pian tapahtuvaan suuren virkamiesryhmän erottamiseen kaupungin palveluksesta ja siirtämiseen valtion palvelukseen. Valiokunta on sitä mieltä, että, mikäli kaupungin virat asetetaan määrääjäksi ja irtisanomisen perustalla, pitää palkan olla suoranaisena korvauksena työstä, joten sen lisäksi tulevaan, tässä puheena olevan laatuiseen eläke-etuun on sitäkin vähemmän syytä.

Kaikkien näiden syiden nojalla valiokunta rohkenee ehdottaa

että enemmän toimenpiteet nyt puheena olevien etujen hankkimiseksi saisivat tällä kertaa jäädä sillensä.

Jos kuitenkin Kaupunginvaltuusto päättäisi asiassa toisin, olisi sen enempi käsittely jätettävä sillensä siihen asti kun siitä on ehditty saada täydellinen tilastollinen ja vakuutusteknillinen selvitys. Etusijassa olisi siinä tapauksessa tarpeellisia tietoja koottava ikä-oloista, naimisissa olevien lukuisuudesta ja lasten luvusta siinä ryhmässä, jolle tämä etu valmistettaisiin, sekä näiden tietojen pohjalla hankittava tarjouksia henkivakuutuslaitoksilta mitä tulee kokonaisen ryhmän vakuutuksen kokonaiskustannuksiin niiden etujen rajoissa, jotka voivat tulla kysymykseen.

Sitä laajaa ja runsasta, ammattitietoja kysyvää työtä, mikä tästä kaikesta aiheutuisi, ei kohtuudella voitane panna valiokunnan velvollisuudeksi, vaan on se, siinä tapauksessa, että se päätetään toimituttaa, annettava Rahatoimikamarille, jonka käytämällä apunaan ammattimiehiä olisi aikanaan annettava Kaupunginvaltuustolle se selvitys, minkä asian lopullinen käsittely saattaa vaatia.

Valiokunta sentähden ehdottaa,

että, jollei asian katsota pitävän jäädä sillensä, Rahatoimikamarille annettaisiin tehtäväksi

toimituttaa edellä mainittu selvitys ja aikanaan esittää se Kaupunginvaltuustolle enempää toimenpidettä varten.

Kun koko tämä asia on otettu käsiteltäväksi Oulun kaupunginvaltuuston tämän mietinnön alussa mainitun kirjelmän johdosta, lienee lopuksi päätettävä

että tämän asian käsittelyn tulos saatetaan sen tiedoksi.

Helsingissä, joulukuun 14 p:nä 1908.

Sigfr. Kullhem.

August Ramsay.

Uno Kurtén.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Valiokunnan mietintö kaupungin meno- ja tuloarviosta vuodeksi 1909.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluva joulukuun 1 päivänä oli asettanut valiokunnan tarkastamaan kaupungin ensi vuoden meno- ja tuloarviota sekä jäseniksi tähän valiokuntaan valinnut allekirjoittaneet, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat:

1:ksi. Maistraatin kirjelmässä viime marraskuun 30 päivänä Kaupunginvaltuustolle lähettämän 1909 vuoden meno- ja tuloarvioehdotuksen ynnä Rahatoimikamarin samallaisen ehdotuksen ja erinäiset muut liitteet (pain. asiakirj. 37 ja 47 vuodelta 1908);

2:ksi. Kaupunginvaltuuston päätöksen viime marraskuun 17 päivältä bakteriologin asettamisesta kaupungin laboratorioon terveydellisiä tutkimuksia varten;

3:ksi. Kaupunginvaltuuston päätökset kuluva joulukuun 1 päivältä, jotka koskevat a) tulensammutuslaivan hankkimista kaupungille; b) apulaistarkastajan asettamista kaupungin suomalaisia kansakouluja varten; c) eläkkeen myöntämistä sairaanhoitajatar Edla Ahtikoskelle; d) eläkkeen myöntämistä sairaanhoitajatar Elin Hjorthille; sekä eläkkeen myöntämistä vahtimestarinleski Johanna Strömille;

4:ksi. Kaupunginvaltuuston läheteet kuluva joulukuun 1 päivältä, jotka koskevat a) terveystoimiston palvelukseen asetettujen tarkastusmiesten palkanjärjestelyä; b) kauppaopettajan Edv. Hedengrenin anomaa apurahaa täällä voimassa pitämälleen kauppaoppilaitokselle; c) Helsingin Kauppiaitten Kauppaopettajan johtokunnan anomaa apurahaa mainitulle koululle; sekä d) Kansakirjaston ja lukusalin ampuessien palkanjärjestelyä.

5:ksi. Kaupunginvaltuuston päätöksen kuluva joulukuun 15 päivältä eläkkeen myöntämisestä raatihuoneen arkiston aktuariolle, asessorin leskirouvalle I. Öhrnbergille; sekä

6:ksi. Kaupunginvaltuuston tämän joulukuun 17 päivänä tekemät päätökset, jotka koskevat a) Marian sairaalan uutta vuosirahansääntöä; b) palkankorotusta teurastushuoneen lihantarkastukseen asetetulle eläinlääkärille ja hänen apulaiselleen; c) korotettua määrärahaa Hietalahdentorin kauppahallin puhtaanapitoa varten; sekä d) määrärahaa kolmen luokkahuoneen järjestämiseksi Mariankadun 22:een suomalaista kansakoulua varten.

Kulunkiarvioehdotusta sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastaessaan on valiokunta havainnut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin:

Menot.

I. Kaupungin velat.

Kaupungin ottamasta 1898 vuoden obligatsioonilainasta on kuluvan vuoden joulukuun 31 päivänä ulkona 2,782,500 mk, mikä oikaisun vuoksi tässä mainitaan.

Mitä tulee tämän pääotsakkeen alaiseen viimeisen erän, kassakreditiviivien ja lainain korkoa y. m. nimisen erän suuruuteen, on, mikäli Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuksensa myötä liittämässään kirjelmässä on ilmoittanut, Kamarissa vallinnut jonkun verran epävarmuutta, syystä että on ollut epätietoista voiko kaupunki ensi vuonna saada uuden obligatsioonilainan vai eikö. Erinäisissä kokouksissaan oli Kaupunginvaltuusto jo osottanut yli 10 miljoonan markan määrättyihin tarkoituksiin suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista sekä lisäksi 428,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista ja antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi hankkia lainaamalla puheena olevan rahamäärän. Tämän johdosta olikin Rahatoimikamari viime keväänä sopinut Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, pankin kanssa 3,500,000 markan suuruisesta lainasta. Tästä summasta on kuitenkin jällellä ainoastaan 1,750,000 markkaa. Niinkuin Kamarin kulunkiarvioehdotuksesta näkyy, on ehdotukseen otettu kustannuksia tavattoman kalliitten yritysten toteuttamiseksi, jonka tähden on edellytettävissä, ettei ainoastaan vastamainitulta pankilta saatu laina jo ensi vuoden alussa ole oleva kokonaan käytetty, vaan on sen lisäksi Rahatoimikamarin ensi vuonna otettava 4 tai 5 miljoonan laina. Näin ollen ja kun otetun lainan korko ahtaiden raha-aikojen johdosta on tavattoman korkea ja edellytettävissä niinkään on, että sekin laina, joka näyttää olevan ensi vuonna otettava, on oleva varsin epäedullinen sekä korkoon että provisioniin nähden, on Kamari arvioinut lainan korkoihin y. m. tarvittavan määrän 200,000 markaksi, vaikka on mahdollista ettei tämäkään määrä riitä vastamainittuun tarkoitukseen.

Vuonna 1909 otettavat lainat kuitenkin suurimmaksi osaksi tarvitaan uuden kaasutehtaan ja kaupungin sähkötehtaan rakennuttamiseen. Kun nämä työt lisätyn Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan on teetettävä kymmentä vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla, näyttää johdonmukaisuus vaa-

tivan että sekin näiden laitosten aiheuttama meno, mikä johtuu laitosten rakennusaikana tarvittavien varain korosta, pannaan maksettavaksi sellaisista lainavaroista, syystä että tämä korkokin todellisuudessa on vain osa rakennuskustannuksista. Niinkään on jonkun verran tärkeätä, ettei sanottua korkoa pidetä näkymättömänä, niinkuin kävisi, jos se, rasittamatta puheenalaisia laitoksia, merkittäisiin vakinaiseen vuosirahansääntöön ja suoritettaisiin taksoitetuista varoista. Kun tätä menettelyä edellyttämällä on odotettavissa että, vaikka »kassakreditivien ja lainain korko y. m.» on osottautuva tarkoitukseen riittäväksi, ei valiokunta ole nähnyt olevan aihetta, niinkuin valiokunnan mielestä muutoin olisi ollut tehtävä, korottaa tätä erää, joka niin ollen valiokunnan käsityksen mukaan voidaan pysyttää sinällään kulunkiarvioehdotuksen mukaan. Kun ei kuitenkaan sellaista menettelyä, jota valiokunta niinmuodoin on pitänyt oikeana, tähän asti tiettävästi ole noudatettu kaupungin kirjanpidossa, lienee, siinä tapauksessa että kaupunginvaltuusto yhtyy valiokunnan käsitykseen,

Rahatoimikamarille tästä annettava tieto kirjanpidossa vaarinotettavaksi.

II. Kaupungin virastot.

Kun Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisen arkiston aktuarille, asessorin leskirouvalle I. Öhrnbergille on myönnetty pyytämänsä virkaero kuluvan vuoden lopusta, lienee myös Kaupunginvaltuuston joulukuun 19 päivänä 1899 hänelle henkilökohtaisesti myöntämä määräraha arkistoapulaisen palkkaamiseen

nytemmin poistettava kulunkiarviosta.

III. Kunnallishallinto.

Mikäli valiokunta on havainnut, ovat Kaupunginvaltuuston tarverahoiksi merkityt menot tuntuvasti lisääntyneet. Mikäli tilinpäätökset ja Rahatoimikonttorin tiedonannot osottavat, ovat nämä menot jakaantuneet seuraaviin eriin ja olleet:

Vuonna	Painatus ja sidonta	Ilmoitukset	Käännökset	Puhtaak-sirjoitus	Kanslia-tarpeet ja sekalaista	Ylimäär. siht. ja komiteakustannukset	Yhteensä menoja	Määrä-raha vuosirahaa-säännön mukaan
1903	3,370 66	302 71	70	192 75	137 43	—	4,073 35	5,000
1904	9,634 70	717 82	—	335 70	71 93	—	10,760 15	5,000
1905	7,554 02	609 66	470	324 80	638 10	—	9,596 58	5,000
1906	9,838 79	840 66	290	312 25	808 95	1,250	13,369 99	5,000
1907	16,951 43	1,318 79	992	209 80	719 44	3,222 80	23,414 26	10,000
1908	15,732 52	611 62	1,740	5 15	255 02	3,530 75	21,875 06	10,000

(jouluk. 1 p:nä)

Tuntuvassa määrässä johtuu tämän menoerän lisääntyminen siitä, että Kaupunginvaltuuston asiakirjat nyttemmin ilmestyvät molemmilla kotimaisilla kielillä. Ja kun ei näytä olevan aihetta olettaa, että puheena olevasta määrärahaerästä suoritettavat menot ensintulevana vuonna sanottavammin vähentyisivät, ehdotetaan että Kaupunginvaltuuston määrärahoiksi kulunkiarvioon merkitty 10,000 markan määrä

merkittäisiin arviolta 20,000 markaksi.

Tämän yhteydessä on valiokunta kiinnittänyt huomiotaan siihen, että asianomaiset ovat myöskin erinäisten muiden arviomäärärahan yli tuntuvasti menneet sitä ennen hankkimatta siihen Kaupunginvaltuuston suostumusta niinkuin kuitenkin nimenomaan kuluva vuoden kulunkiarviota käsiteltäessä määrättiin. Niinpä on, mainitaksemme joitakuita esimerkkejä, Rahatoimikonttorista saatujen tietojen mukaan kuluva vuonna tuntuvasti menty yli seuraavain määrärahan:

	Määräraha vuosirahaa-säännön mukaan.	Maksettu kirjain mukaan.
<i>Kaupungin virastot, tarverahoja</i>	15,500: —	32,400: —
<i>Taksoitus- ja Tarkastuslautakunta, tarverahoja</i>	4,000: —	11,000: —
<i>Vaivaishoito, suoranaisia apurahoja</i>	88,000: —	95,000: —

Täysin tehokasta silmälläpitoa ettei vuosirahansääntöön merkittyjen määrärahan yli Kaupunginvaltuuston luvatta mennä, ei Rahatoimikamari eikä Rahatoimi-

konttori toimita. Eivät myöskään asianomaiset Lautakunnat ja Hallitukset aina pidä silmällä hyväksymiään laskuja jotta tietäisivät milloin määrärahan yli on menty, vielä vähemmin laskisivat milloin lisämäärärahaa tarvitaan. Lieneepä sattunut sellaistaikin että, kun sama viranomainen on kahdesti hyväksynyt saman laskun, ainoastaan sattuma on estänyt laskun toisasti maksamisen. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto antaisi Rahatoimikamarille tehtäväksi

valmistaa ja Kaupunginvaltuustolle jättää ehdotuksen tehokkaan silmälläpidon aikaansaamiseksi siihen nähden, miten asianomaiset viranomaisten ja Lautakuntain käytettäviksi asetetut arviomäärärahat käytetään.

Rakennuskonttorin työpäällikön palkankorotus 10 vuoden palveluksesta on 1,133 mk 33 p. oikeastaan 1/8:sta eikä niinkuin kulunkiarvioehdotukseen on merkitty 1/4:stä 1909.

Otsakkeen 7. *Puutarhalautakunta* kohdalla on tosin 1908 vuoden menosääntöön merkittynä pienennäinen säästö, sillä kaupungin puutarhurin vuokrat, jotka aikaisemmin ovat olleet 1,500 mk vuodessa on poistettu sitten, kun kaupungin puutarhurilla nyttemmin on vapaa asunto tarkoitusta varten teetetyssä rakennuksessa Eläintarhassa. Tämän rakennuksen teettämiseen on käytetty se korvaus 21,740 mk, mikä saatiin viime helmikuussa vahingonvalkean hävittämän vanhan puutarhurinasunnon palovahingon korvaukseksi, jonka ohella Kaupunginvaltuusto viime syyskuun 8 päivänä osotti tarkoitukseen lisäksi 40,000 markkaa, Siltä varalta ettei rakennuksen arvioitujen kustannusten yli mennä, edustaisi sanottu rakennus niinmuodoin 61,740 markan menoerää, lukuun ottamatta tontin arvoa. Rakennuksessa on kaupunginpuutarhurin konttori ja piirustushuoneet, jotka vastaavat enintään 1,000 markan vuokraa; rakennuksen muu osa käytetään puutarhurin yksityisasunnoksi. Jos huoneen vuokra arvioidaan tavallisilla perusteilla 7%:n mukaan rakennuskustannuksista ja siihen lisätään tonttiarvo, maksaa kaupunki niinmuodoin nykyään asunnosta kaupunginpuutarhurille, jolla on palkkaa 6,000 markkaa, vähintään 4,000 markan vuokran entisten 1,500 markan sijasta, minkä seikan valiokunta on katsonut olevan tässä yhteydessä huomauttaminen. Kunnossapitovelvollisuutta asuntoon nähden ei kaupunginpuutarhurilla ole.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 11 päivänä 1906 tekemän päätöksen mukaan on taksoituslautakunnan sihteerillä palkkaa 5,000 markkaa, jota paitsi menosääntöön on sihteerin apulaisen palkkioksi ja tarverahoiksi merkitty 4,000 markkaa. Tämän määrärahan lisäksi oli kuitenkin vuonna 1907 käytetty 868 mk 36 penniä, jota paitsi niinkuin edellä on mainittu, tarverahoja oli kuluvan vuoden joulukuun 1 päivään

maksettu 11,000 markkaa. Syystä että tarverahat ovat osottautuneet riittämättömiksi, on lautakunnan sihteeri pyytänyt niitä korotettaviksi 9,600 markkaan. — Kulunkiarvioehdotukseensa myötäliitettyssä kirjelmässä Rahatoimikamari huomauttaa, että Kamarin mielestä sihteeri kenties voisi huolellisemmin valmistaa taksoitusasiat. Kuluvana vuonna eivät ainoastaan taksoituksista tehdyt valitukset ole tuntuvasti lisääntyneet, vaan myöskin etupäässä peruuttamiset ja vähennykset nousseet huomattaviin määriin. *) Tehokkaampi ryhtyminen asiain kulkuun ja töiden valvomiseen sihteerin taholta näyttää tarpeen vaatimalta, syystä että ylimääräiselle henkilökunnalle olisi ainoastaan mahdollisimman vähän jätettävä töitä suoritettavaksi. Siitä syystä on Rahatoimikamari katsonut taksoituslautakunnan sihteerin voivan tulla toimeen 5,000 markan tarverahoilla.

Valiokunta on jo ehdottanut että Rahatoimikamarin olisi ehdotettava toimenpiteitä jotka olisivat omansa ehkäisemään menosääntöön otettujen arviomäärärahaan yli menemistä. Kun Kamarin on sanotun tehtävän yhteydessä otettava harkittavakseen myöskin onko ja miten erinäisten lautakuntain ja hallitusten työjärjestyistä uudesti järjestettävä jotta niiden työ tulisi tehokkaammaksi käymättä silti ylen kalliiksi, on valiokunta, jossa on lausuttu suotavaksi, että muutettaisiin taksoituslautakunnan kanslian työtapaa suuremman tarkkuuden saavuttamiseksi taksoituksessa, koska tarkkuus nykyään näyttää olevan puutteellinen, mikäli voi päättää peruuttamisten ja vähennysten suuresta määrästä, on valiokunta päättänyt olla ehdottamatta siinä kohden nimenomaista tehtävää Rahatoimikamarille, samalla kun valiokunta Kamarin esittämistä syistä on pysyttänyt taksoituslautakunnan tarverahat kulunkiarvioehdotuksessa esitetystä 5,000 markan määrässä.

Tarkastettaessa pääluokkaa

IV. Katu- ja laiturivalaistus

on valiokunnassa huomautettu toivottavaksi, ettei kokoyönlamppuja sammutettaisi pimeimpänä vuodenaikana jo k:lo 7 aamulla, jolloin miltei täydellinen pimeys vielä valitsee, mutta toriliikenne on vilkas ja koululapset ovat matkalla kouluihinsa. Valiokunnalla ei kuitenkaan nyt ole ollut aikaa valmistuttaa ja Valtuustolle antaa ehdotusta niiksi toimenpiteiksi, joihin semmoisen valaistuksen laajentamiseksi olisi ryhdyttävä eikä myöskään tilaisuutta arvioida sitä määrää, millä valaistusmenosääntö olisi tätä tarkoitusta varten lisättävä. Samalla kun valiokunta ehdottaa

että valaistuslaitoksen Johtokuntaa kehoitettaisiin antamaan lausunto ja ehdotus asiasta,

*) Rahatoimikonttorin ¹/₁₂ 1908 antaman tiedon mukaan arvioiduista 60,000 markasta 114,600 markkaan.

edellyttää valiokunta että se lisäkustannus, mikä ehdotuksen toteuttamiseen tarvitaan siinä tapauksessa että se hyväksytään, voidaan suorittaa Kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

V. Palolaitos.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 14 päivänä 1907 päätettyä kaupungin tarpeiksi hankkia palosammutusvene on Palotoimikunta saamaansa tehtävää täyttääkseen kirjelmässä viime marraskuun 12 päivältä Kaupunginvaltuustolle antanut ohjelman ja erikoisluettelon sellaista ruiskuvenettä varten sekä erinäiset hankintatarjoukset, joista Palotoimikunta on puoltanut hyväksyttäväksi erään, joka päättyy 132,000 markkaan, samalla kun Toimikunta on ehdottanut myönnettäväksi 1,000 markan määrärahan palkkioksi työn suorituksen valvonnasta. Kuluvan joulukuun 1 päivänä pitämässään kokouksessa on Kaupunginvaltuusto suostumalla tähän esitykseen antanut Palotoimikunnan tehtäväksi sopia sellaisen palosammutusvene hankkimisesta sekä päättänyt että veneen hankkimiseen tarpeelliset kustannukset, joiden suorittamiseen ovat sitoutuneet ottamaan osaa valtio 33,000 markalla, Kaupunkien yleinen paloapuyhtiö 16,500 markalla sekä Suomen Teollisuudenharjoittajain keskinäinen palovakuutusyhtiö 6,600 markalla, oli merkittävä 1909 vuoden menosääntöön 75,900 markaksi joihin tulee lisäksi valvontapalkkio 1,000 markkaa.

Vene paikalla tilattuna ei kuitenkaan valmistune käyttökelpoiseen kuntoon ennenkuin aikaisimmin ensintulevan vuoden syyskesällä tai syksyllä ja voisi olla käytettävänä ainoastaan muutaman kuukauden vuodessa. Kun tähän tulee lisäksi että veneen hankintakustannukset, joita ei ole merkitty Rahatoimikamarin eikä Maistraatin kulunkiarvioehdotukseen, menoarvioon otettuina tuntuvasti korottaisivat ennestäänkin korkeaa taksoitusta, on valiokunta kuitenkin arvellut että puheenaolevan palosammutusvene hankkiminen voitaisiin haitatta vielä lykätä jonkun vuoden päähän. Valiokunta, joka on erityisessä Palotoimikunnalle lähettämässään kirjelmässä pyytänyt ettei komitea tekisi sopimusta veneen hankinnasta ennenkuin Valtuusto on tehnyt päätöksensä tuonnempana olevan valiokunnan esityksen johdosta, saa sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto muuttamalla aikaisempaa päätöstään jättäisi puheenaolevan palosammutusvene hankkimisen toistaiseksi sillensä: sekä

antaisi Palotoimikunnan tehtäväksi laatiessaan 1910 vuoden kulunkiarvioehdotusta tahi, tarpeen tullen, sitä antaa Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen asiassa.

Mitä tulee sen sairasmaun tarpeeseen, jota varten Palotoimikunta on pyytänyt määrärahaa, on Rahatoimikamari huomauttanut että niinkuin tunnettu palokunnan tehtävänä on tapaturmaisesti loukkautuneiden ja sairasten kuljetus, jota varten kunnalla on käytettävänänsä sairausvaunu, jota yleisö onkin sangen usein käyttänyt. Niinpä kuluu tuskin päivääkään ettei vaunu olisi käytännössä, mutta varsin usein on vaunua saman vuorokauden kuluessa tilattu 5 jopa 6 kertaa. Vaunu, joka on ollut käytännössä 3 vuotta, kaipaa uudestimaalausta ja erinäisiä korjauksia, jotka vaatisivat usean viikon, jona aikana kunta ei voisi tulla toimeen sairausvaunutta. Kaupungin nopeaan kasvamiseen nähden käykin välttämättömäksi hankkia toinen vaunu, joka osin pitäisi olla varalla siinä tapauksessa että käytännössä olevaa vaunua kohtaa joku vahinko, osaksi sen pitäisi olla käytännössä yksin ajoin vanhan vaunun kanssa. Kun kuitenkin Terveystieteiden lautakunta on koleravaaran vastustamiseksi ostanut sairausvaunun, joka tietenkin on tarpeen tullen palolaitoksen käytettävänä ja kun kaupungin menojen rajoittaminen kaikilla aloilla on tarpeen kaupungin raha-asian saattamiseksi nykyistä parempaan tilaan, ei Kamari ole katsonut olevan kulunkiarvioehdotukseen ottaminen määrärahaa pyydetyn sairausvaunun ostamista varten.

Päinvastoin kuin Rahatoimikamari on valiokunta kannattanut Palotoimikunnan ehdotusta siihen nähden että valiokunnan mielestä ei voitaisi tulla toimeen useammitta sellaisista sairausvaunuista sen kokoisessa kaupungissa, joksi Helsinki nyttemmin on vaurastunut. Tähän nähden on valiokunta katsonut olevan ehdottaminen että menosääntöön otsakkeen IV *Työkalut ja kalusto* kohdalle merkitään määrärahasi

sairasmaunun hankkimiseen 2,000 markkaa.

Kun kaupungin vapaaehtoisen palokunnan hyödyllisyyttä ei käy epäileminen sekä sellaisen laitoksen olemassaolo myös on edellytetty kaupungin palojärjestyksessä, ei valiokunta katso olevan aihetta varsinaisesta menosäännöstä poistaa sitä 5,000 markan vuosimäärärahaa, joka monet ajat on siihen merkitty sanottua palokuntaa varten, sekä on samoin kuin Rahatoimikamari ehdottanut että määräraha suoritettaisiin anniskeluyhtiön voittovaroista.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että erityisen otsakkeen 6. Satunnainen meno kohdalle menosääntöön merkittäisiin 5,000 markan määräraha apumaksuksi kaupungin vapaaehtoisen palokunnan voimassapitoon.

VI. Poliisilaitos.

Vaikka kaupunki, asiasta voimassa olevain määräysten mukaisesti, on velvollinen poliisiin tarpeiksi hankkimaan tarkoitustaan vastaavat huoneistot ynnä lämmön ja

valaistuksen, valtiovaraston korvaamatta kaupungille tästä aiheutuvia menoja, tulee kuitenkin ne määrät, jotka mainittuja tarkoituksia varten sisältyvät menosääntöön, siihen merkitä vastaamaan kaupungin todellisia kustannuksia, jotta ne uhraukset, jotka kunnan on otettava kannettavakseen, kävisivät menosäännöstä täysin tarkoin esiin. Kuitenkin on valiokunta tarkastaessaan menosääntöä luullut havainneensa, että vuokrat poliisin huoneistoista on merkitty aivan liian alhaisiksi ja ottamatta lukuun niitä vuokramääriä, jotka sen huoneistoista olisi maksettava niin hyvin tällä haavaa kaupungissa yleensä vallitseviin vuokriin kuin nimenomaan poliisia varten rakennettuihin taloihin nähden. Tarkkaan poliisilaitoksen huoneistojen vuokran arvioimiseen ei kuitenkaan tässä yhteydessä luonnollisesti ole voitu ryhtyä, jonka tähden valiokunta on pysyttänyt otsikon: 2 Virkahuoneistoja kohdalla mainitut erät muuttamattomina, mutta saa valiokunta ehdottaa,

että Rahatoimikamaria kehoitettaisiin vast'edes menosääntöön merkitsemään poliisilaitoksen vuokrat tarkan, vallitsevain olojen mukaisesti laaditun poliisin huoneistojen vuokraarvon mukaan.

VII. Terveysten- ja sairaanhoito.

Kokouksessaan 17 päivänä kuluva joulukuuta on Kaupunginvaltuusto vahvistanut uuden vuosirahansäännön Marian sairaalalle astumaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1909, jolloin mainittuun sairaalaan nykyisin tekeillä olevat lisärakennukset valmistuvat. Tämän johdosta tulee sairaalan menot sanotusta päivästä alkaen merkitä menosääntöön uuden vuosirahansäännön mukaisiksi. Kun edelleen mainitun vuosirahansäännön mukaan sairaalassa toimiville yli- ja alalääkärille tulee heidän palveltuaan kymmenen ja viisi virkavuotta 10 % pohjapalkasta ikäkorotukseksi sekä kun heille on vakuutettu oikeus lukea, mainittuun korotukseen nähden, hyväkseen se aika, jonka he ovat toimissaan olleet, on vuosirahansääntöön otettu: sisätautien osaston alilääkärille, joka on ollut toimessaan yli kymmenen vuotta, kaksi ikälisäystä, jotka nousevat vuoden seisemältä kuukaudelta 720 markkaan, sekä kirurgisen osaston yllilääkärille, joka on ollut virassaan kuudetta vuotta, yksi ikälisäys, niinikään seitsemältä kuukaudelta, 350 markan suuruinen. Marian sairaalan menot oat vuonna 1909 11,455 markkaa 89 penniä pienemmät sairaalan kulunkiarvioehdotuksessa arvioituja määrärahoja.

Marian sairaalan vuosirahansääntö otettanee siis 1909 vuoden menosääntöön

sellaisena kuin oheen pantu sairaalan vuosirahansääntö vuodeksi 1909 osoittaa.

Terveydenhoitolautekunnan valiokunnalle 3 päivänä kuluva joulukuuta päivämän kirjelmän mukaisesti on otsikon 7 *Poliklinikat* kohdalle otettu tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa olevain sairassijojen lukumäärät, joille sijoille pyydetään määrärahaa, hairingossa ilmoitettu 13:ksi 10 asemesta, jolle sijamäärälle on edellisissä kulunkiarvioissa määräraha myönnetty; ja lienee

sanottu oikaisu otettava menosäännössä huomioon.

Kirjelmässään 5 päivästä viimeksi kulunutta marraskuuta (*Pain. asiak. N:o 43 vuonna 1908*) on Terveydenhoitolautekunta, jolta kaupungin terveystoimissa palvelevat tarkastusmiehet ovat anoneet palkankorotusta, esittänyt, mainittujen virkailijain palkkaa korotettavaksi Lautakunnan terveystoimille laatiman uuden vuosirahansääntöehdotuksen mukaisesti, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto kokouksessaan 1 päivänä kuluva joulukuuta jätti asian kulunkiarviovaliokunnan käsiteltäväksi. Valiokunta on asiaa harkitessaan tosin havainnut, että tarkastusmiesten palkkoja, jotka vuodesta 1884 lähtien ovat pysyneet muuttamattomina, olisi jonkun verran lisättävä, mutta ei valiokunta kuitenkaan ole voinut puoltaa niitä korotettavaksi enemmän kuin että heidän itsekunkin pohjapalkkansa olisi, valiokunnan mielestä, korotettava 500 markalla, joten se nousisi 2,500 markkaan, ynnä että tämä pohjapalkka kohoaisi viiden virkavuoden kuluttua 10 %:lla ja kymmenen virkavuoden kuluttua edelleen 10 %:lla, samoin kuin on erinäisten muiden kaupungin virkojen laita, joten tarkastusmiesten palkkio siis nousisi kymmenen virkavuoden kuluttua 3,000 markkaan. Kun virkain nykyisten haltijain pitäisi, valiokunnan mielipiteen mukaan, saada lukea hyväksensä heidän virassa palvelemissa vuodet, minkä johdosta korotus kymmenen vuoden palvelusajasta tulisi yhdelle nykyjään terveystoimissa palveluksessa olevista tarkastusmiehistä, pitäisi otsikon 8 *Terveystoimisto* kohdalle otetun 8 Tarkastusmiestä à 2,000: — 16,000 markkaa sijaan

panna seuraavat erät:

<i>Tarkastusmies</i>	<i>2,500: —</i>	
<i>Korotusta 10 vuoden palveluksesta</i>	<i>500: —</i>	<i>3,000: —</i>
<i>7 Tarkastusmiestä à 2,500</i>	<i>17,500: —</i>	<i>20,500: —</i>

Muut Terveydenhoitolautekunnan mainittuun esitykseen sisältyvät ehdotukset palkankorotuksiksi ja muut määrärahat, mikäli niitä ei ole menosääntöehdotuksessa jo otettu huomioon,

Kaupunginvaltuusto hylännee.

Kaupunginvaltuuston 17 päivänä viimeksi kulunutta marraskuuta tekemän päätöksen mukaan tulee otsikon *10 Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten* kohdalle bakteriologisia tutkimuksia varten asetetun lääkärin määrärahan jälkeen lisää

vielä seuraava erä: Viransijaisen palkkaamiseksi lääkärin virkavapauden aikana 400: —, joka erä on merkittävä b-eräksi ensi sarekkeeseen viittaamalla Kaupunginvaltuuston päätökseen.

Kaupunginvaltuuston 17 päivänä kuluva joulukuuta tekemän päätöksen mukaisesti on otsikon *11 Lihantarkastus teurastuslaitoksessa* kohdalle otetut määrärahat eläinlääkärille ja hänen apulaiselleen

suoritettava korotettuina, edellinen 4,000 markkana ja jälkimäinen 1,500 markkana.

Mitä tulee

VIII. Vaivaishoito

pääloukan kohdalle otettuihin määrärahoihin, ei ole aihetta muistutuksiin esiintynyt.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Otsikon *2 Käsityöläiskoulut* kohdalle otettu erä: palkkiota työpajanvalvonnasta ruotsalaisella ja suomalaisella osastolla 4 kuukauden aikana, 400 markkaa, perustuu Kaupunginvaltuuston 2 päivänä viimeksi kulunutta marraskuuta tekemään päätökseen, jonka takia

sanottu erä on otettava b-eräksi ensi sarekkeeseen merkitynä Valtuuston edellä mainituksi päätökseksi.

1 päivänä kuluva joulukuuta päivätyn lähetteen ohella on Kaupunginvaltuusto lähettänyt kulunkiarviovaliokunnalle kaksi hakemusta avustuksen myöntämisestä kauppapilaitosten ylläpitämiseksi täällä, joista toisen jättäjä, kauppakoulunjohtaja *Edvard Hedengren*, anoo 12,160 markkaa osaksi kaksikielisen kauppakoulunsa kannatusavuksi, toisessa taas *Helsingin Kauppiaitten kauppakoulun* johtokunta pyytää 5,000 markkaa viimeksi mainitun, yksinomaan suomenkielisen oppilaitoksen kulunkiarviossa tänä

lukuvuonna syntyneen vajauksen täyttämiseksi. Molemmat nämä hakemukset on aikaisemmin lähetetty Kauppavaltuutetuille, jotka puolestaan ovat puoltaneet niihin suostuttavaksi.

Harkittaessa kysymyksessä olevia hakemuksia on valiokunnassa lausuttu epäilyksiä siitä, onko tätä nykyä aihetta lisätä kauppaoppilaitosten määrärahoja yli sen määrän, joka siihen tarkoitukseen on merkitty vuoden kulunkiarvioon, minkä vuoksi vähemmistö on valiokunnassa tahtonut tällä kertaa hylätä anomuksen kannatusavun myöntämisestä Helsingin Kauppiaitten kauppakoululle. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin havainnut mainitun koulun, josta on annettu se arvolause, että sitä on johdettu hyvin ja että siinä on runsaasti oppilaita, täyttävän tunnustetun tarpeen, minkä vuoksi koulun johtokunnan anomukseen olisi suostuttava. Samalla kun valiokunta muuten on yhtynyt pysyttämään herra Hedengrenin oppilaitoksen määrärahan samansuuruisena kuin kuluvan vuoden menosäännössä, 10,860 markkana, on valiokunta siis päättänyt ehdottaa,

että menosääntöön olettaisiin 5,000 markan suuruinen määräraha Helsingin Kauppiaitten kauppakoulun kannattamiseksi lukuvuonna 1908—1909.

Sen ohessa ja kun on ryhdytty valmistaviin toimenpiteisiin uuden, ajanmukaisesti järjestetyn, opetuskielenään ruotsia käyttävän kauppaoppilaitoksen avaamiseksi täällä lukuvuoden 1909—1910 alussa, ehdotetaan,

että Kaupunginvaltuusto pyytäisi Kauppavaltuutettuja, hyvissä ajoin ennen menosäännön laatimista vuodeksi 1910 jättämään Kaupunginvaltuustolle esityksen siitä, minkä verran tälläkäläisille kauppaoppilaitoksille mahdollisesti myönnettäviksi määrärahoiksi tarvitaan kaupungin varoja, miten nämä määrärahat olisi jaettava ja mitä määräyksiä olisi, Kauppavaltuutettujen mielestä, määrärahoja annettaessa otettava huomioon.

Otsikon 4 Kansakoulut a) Palkkoja kohdalle tulee, Kaupunginvaltuuston 1 päivänä kuluva joulukuuta tekemän päätöksen mukaisesti, merkittäväksi

b-eränä ja viittaamalla Kaupunginvaltuuston mainittuun päätökseen määräraha Suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan apulaiselle, palkkaa 6,000:—.

Koska määräraha »Opettajar M. Kroijerus-vainajan kuolinpesälle, 1,487:50» jää pois sen 21 päivänä heinäkuuta 1898 annetun armollisen julistuksen 6 momentin määräyksen johdosta, että kuolleen kansakoulunopettajan tai -opettajattaren kuolinpesällä on oikeus kantaa palkkaa siitä virasta, joka vainajalla oli eläessään, ensintulevaan elokuuhun kuolemantapauksesta lukien sitä velvollisuutta vastaan, että kuolinpesä palkkaa viransijaisen mainittuun ajankohtaan asti, lienee

sanotun määrärahan kohdalle pantava ensimmäiseen sarakkeeseen merkintä viittaamaan mainittuun julistukseen.

Erityisessä esityksessä on kansankirjaston ja lukusalin Johtokunta Kaupunginvaltuustolle ehdottanut kansankirjaston amanuenssien palkanjärjestelyä. Sanotun esityksen on Kaupunginvaltuusto lähettänyt Rahatoimikamariin, jota on kehoitettu kulunkiarvioehdotusta tehdessään antamaan lausunnon asiasta. Siinä kohden on Kamari huomauttanut, että nykyään voimassa olevan vuosirahansäännön mukaan kahdelle amanuenssille tulee palkkaa 1,700 mk., yhdelle 1,500, yhdelle 1,400, yhdelle 1,200, viidelle 900 sekä kahdelle ylimääräiselle 550 ja yhdelle ylimääräiselle 500 markkaa. Kaikkiaan nousevat amanuenssien palkat kuluvan vuoden vuosirahansäännössä 13,600 markkaan. Johtokunnan ehdotus tarkoittaa että viisi amanuenssia saisi pohjapalkaksi 1,900 mk., viisi 1,200 sekä neljä ylimääräistä 765 mk. eli yhteensä 18,560 mk., jonka ohella on ehdotettu 10 %:n palkankorotus vakinaisille amanuensseille 5, 10, 15 ja 20 vuoden palveluksesta, joten amanuenssien koko palkkasumma nousisi 20,110 markkaan, ollen lisäys niinmuodoin 6,510 markkaa. — Niinhyvin siihen nähden että kansankirjaston ja lukusalin amanuenssien virantoimitusaika on erittäin lyhyt, 3—5 tuntia, kuin siihenkin nähden että heidän suoritettavaansa työtä täytyy pitää erittäin yksinkertaisena eikä mitään taikka ainoastaan vähäpätöisiä ennakko-opintoja vaativana, ei Rahatoimikamari puolestaan voinut puoltaa tehtyä esitystä. Sitä vastoin on Kamarista näyttänyt kohtuuden ja oikeuden mukaiselta että palkkoja hiukan korotetaan, joten myös saavutettaisiin se etu että amanuenssien palkoille määrättäisiin yhtäläiset johteet. Kamari ei myöskään ole katsonut voivan tulla kysymykseen palkankorotusta enempää kuin 5 ja 10 vuoden palveluksesta, samoin kuin on laita muiden kaupungin palveluksessa olevien virkailijain. Tämän johdosta on Rahatoimikamari ilmoittanut kulunkiarvioehdotukseensa ottaneensa 1,700 markan palkkion 5 amanuenssille, joista kaksi sen ohella saisi palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta, sekä 1,000 markan palkkion viidelle amanuenssille, joista yksi saa palkkion 10 vuoden ja yksi 5 vuoden palveluksesta. Johtokunnan tekemästä esityksestä eivät amanuenssien palkkaehdot käy selville. Jos joku yksityinen virkailija kuitenkin joutuisi kärsimään Kamarin tekemästä palkkaehdotuksesta, voitaisiin ja pitäisi kor-

vausta antaa myöntämällä henkilökohtainen palkanlisäys. Ylimääräisille amanuensseille, joiden luku tulisi lisättäväksi yhdellä, oli kamari sitä vastoin merkinnyt Johtokunnan ehdottaman määrän 765 mk, joka oli Kamarista näyttänyt niin alhaiselta että sen vähentäminen menisi alle pääkaupungin elantokustannusten, joten sitä ei saisi tulla kysymykseen. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti nousisivat amanuenssien palkat 17,540 markkaan ja lisäisivät menoja 3,890, oikeastaan 3,940 markkaa. — Sittemmin on kansankirjaston ja lukusalin Johtokunta toisessa Kaupunginvaltuustolle osotetussa ja valiokuntaan lähetetyssä kirjelmässä tarkemmin perustellut edellä mainittua esitystään.

Asiaa käsitellessään valiokunta tosin on ollut yhtä mieltä Rahatoimikamarin kanssa siitä, ettei amanuensseille olisi myönnettävä ikäkorotusta enempää kuin 5 ja 10 vuoden palveluksesta, jotka korotukset yleensä ovat käytännössä kaupungin viroissa. Mutta jos amanuenssien virantoimitusaika, niinkuin Rahatoimikamari on huomauttanut, on lyhyt, ainoastaan 3—5 tuntia päivässä, on tämä virantoimitus toiselta puolen sijoitettu osaksi keskelle päivää, osaksi illaksi, joten amanuensseilla ei ole tilaisuutta virantoimitukseen muulla taholla. Lisäksi jatkuu heidän työnsä vuoden umpeen sunnuntai- ja pyhäpäivin. Tähän nähden on valiokunta puolestaan kannattanut sellaista sanottujen virkailijain palkanjärjestelyä että Kansankirjaston viisi amanuenssia, joiden virantoimitus asettaa suurempia vaatimuksia pitäjälleen kuin vastaavat toimet Lukusaleissa, saisivat pohjapalkkaa 1,900 mk sekä Lukusalien viisi amanuenssia, niiden joukossa Sörnäisten haaraosaston amanuenssi, pohjapalkkaa 1,200 mk kukin. Sen ohella annettaisiin amanuensseille palkankorotusta niinkuin Rahatoimikamarikin on puoltanut 10 % pohjapalkasta 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Kun kuitenkin yhden lukusalissa palvelevan amanuenssin palkka, joka virkailija on 26 vuotta ollut sellaisessa toimessa, näin ollen ei nousisi siihen määrään, minkä mainittu amanuenssi saamansa henkilökohtaisen lisäyksen nojalla jo nyt nauttii, eli 1,500 mk, näyttää henkilökohtainen palkanlisäys, arviolta 400 mk, olevan tarpeen sanotulle amanuenssille. Tähän liittyen saa valiokunta ehdottaa, että Kansankirjaston ja Lukusalin vakinaisten amanuenssien palkat merkittäisiin kulunkiarvioon seuraavasti:

2 Amanuenssia (kansankirjasto), palkkaa	1,900: —	3,800: —	
korotus 10 vuoden palveluksesta	380: —	760: —	4,560: —
3 Amanuenssia (kansankirjasto) palkkaa	1,900: —		5,700: —
1 Amanuenssi (lukusali) palkkaa . . .	1,200: —		
korotus 10 vuoden palveluksesta	240: —		
henkilökohtainen lisäys . . .	400: —		1,840: —
1 Amanuenssi (lukusali) palkkaa . . .	1,200: —		
korotus 5 vuoden palveluksesta	120: —		1,320: —

2 Amanuenssi (lukusali) palkkaa	1,200: —	2,400: —
1 Amanuenssia (Sörnäisten haaraosasto) palkkaa		1,200: —
		<u>17,020: —</u>

mikä tietää kulunkiarvioehdotukseen otetun vastaavan menon lisäystä 2,540 markkaa.

Kirjain, aikakauslehtien ja sanomalehtien ostoon sekä sitomiseen on kulunkiarvioehdotukseen merkitty 20,000 markkaa. Kun ei kuitenkaan näy olevan syytä lisätä tätä menoerää suuremmaksi kuin se on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön, eli 15,600 markkaa, ehdotetaan

että sanottu määräraha merkitään menoarvioon viimeksi mainituksi määräksi eli 15,600 markaksi.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Tähän pääluokkaan kuuluvat määrärahat eivät ole aiheuttaneet mitään huomautusta.

XI. Vesijohto.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 1 päivänä oli vahvistanut vesijohtokonttorin uuden vuosirahansäännön

lienee alempana mainittuihin menoeriin nähden viitattava Kaupunginvaltuuston päätökseen

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	10,000: —	
Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta		
¹ / ₆ :sta 1909	583: 33	
matkaravoja, arviolta	<u>500: —</u>	11,083: 33
1 Apulainen, palkkaa		7,000: —
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa		6,000: —
1 Kirjanpitäjä, palkkaa		4,800: —
Ylimääräiset konttori- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		9,000: —

1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400:—
1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600:—
1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000:—
1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400:—
2 Ensimmäistä koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita à 2,000:—	4,000:—
2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, à 1,700:—	3,400:—
4 Koneenkäyttäjän apulaista, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, à 1,200:—	4,800:—

XII. Kauppahallit.

Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 17 päivänä tekemän päätöksen johdosta, jolloin Hietalahdentorin Kauppahallin puhtaanapitomääräraha korotettiin 300 markalla,

lienee sanottu menoerä kulunkiarvioon merkittävä 900 markaksi.

XIII. Yleiset työt.

Kun erinäisten raatihuoneen sisäpuolisten korjausten on katsottu vielä voivan odottaa muutaman vuoden

lienee määräraha Raatihuoneen uutta vesikattoa, sähköjohtoa y. m. korjauksia varten vähenettävä 6,500 markkaan.

Länsirannan ent. Tulli- ja pakkahuoneen ulko- ja sisäpuolisen korjauksen kustannuksiin 11,875 markkaan on myös luettu noin 2,400 markan kustannus mainitun talon sisäpuolisesta korjauksesta sekä pihamaan kiveämisestä noin 2,700 markkaa. Kun nämä työt eivät näytä kiireellisiltä, ehdotetaan

että mainitun määrärahan sijaan merkitään määrärahaksi Länsirannan entisen Tulli- ja Pakkahuoneen ulkopuolista korjausta varten 6,875 markkaa.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli viime huhtikuun 28 päivänä päättänyt rakennuttaa lisää toisen kerroksen Makasiininrannan kolmiösaiseen tavarasuojaan, jonka työn kustannukset Kaupunginvaltuuston mainitun päätöksen mukaisesti, on suoritettava kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavarjoilla, on kuluvana vuonna mainitun tavarasuojan kaksi osastoa likipitäen valmiiksi rakennettu, mutta Satamarakennusvaltuusto, jonka valvonnalla työ suoritetaan, on päättänyt lykätä kolmannen osaston rakentamisen toistaiseksi. Näin ollen ei mainittua 60,000 markan määräraha toistaiseksi tarvittane kokonaan. Tätä rakennustyötä täytyy muutoin, niinkuin valiokunnassa on huomautettu, kaupungille siitä olevaan hyötyyn nähden pitää ylen kalliina, kun samoilla kustannuksilla, 200,000 markalla, minkä tavarasuojan kahden osaston rakentaminen on vaatinut, olisi voitu Katajanokalla varattuihin paikkoihin rakentaa kaksi suurta tavaravajaa. Tähän nähden ehdotetaan

että määräraha Makasiininrannan tavaravajan korottamiseksi merkitään 1909 vuoden menosääntöön 200,000 markkaan vähennetyksi määräksi.

Kaupunginvaltuuston 17 päivänä kuluvaa joulukuuta tekemän päätöksen mukaan

on viittaamalla mainittuun päätökseen b. eränä kulunkiarvioon uutisrakennusten kohdalle merkittävä Mariankadun talossa N:o 22 olevan kolmiluokkaisen kansakoulun sisustamiseen 9,000 markkaa.

Uuden Työ- ja Vaivaistalon rakentamiseksi kulunkiarvioehdotukseen otettuun 500,000 markan määrärahaan nähden valiokunta on edellyttänyt, *ettei rakennustyötä jatketa, ennenkuin täydelliset piirustukset ja kustannusarvio yritystä varten on tehty ja Kaupunginvaltuusto ne on hyväksynyt.*

Sittenkun se johtokunta, jonka Kaupunginvaltuusto on asettanut johtamaan Leppäsuolle ja Kallioon tehtävään kunnallisten työväenasuntojen rakentamista, oli Kaupunginvaltuustolta anonut 170,000 markan lisämäärärahaa sen 500,000 markan määrän lisäksi, mikä oli osotettu mainittua uutisrakennusyritystä varten, on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime marraskuun 17 päivänä antanut erityisen valiokunnan toimeksi esittää Valtuustolle lausunnon asiasta. Tähän nähden Kaupunginvaltuusto päättäne

ettei kunnallisten työväenasuntojen rakennustyötä ole jatkettava yli sen mitä vaaditaan jo miltei valmiiden rakennusten valmistamiseen, ennenkuin mainittu valiokunta on antanut lau-

sunnon asiasta ja Kaupunginvaltuusto sen johdosta tarkemmin määrännyt.

Siihen 150,000 markan määrärahaan nähden, joka on kulunkiarvioehdotukseen merkitty Ratakadun uuden kansakoulutalon rakentamista varten, lienee

Rahatoimikamarille annettava toimeksi ennen työn aloittamista tarkastaa ja hyväksyä lopulliset piirustukset ja kustannusarvio tätä työtä varten.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä viime lokakuun 12 päivältä on Kansankirjaston ja Lukusalin Johtokunta huomauttanut sitä arveluttavaa tilaa, jossa kirjaston Sörnäisten haaraosasto on sen johdosta, että Osakeyhtiö Immanuelin kanssa tehty vuokrasopimus päättyy heinäkuun 25 päivänä 1910 eikä yhtiö aikone sitä uudistaa. Mutta sopivaa huoneustoa kansankirjastolle ei myöskään liene näiltä seuduin vuokrattavissa, joten on mahdollista, että haaraosaston toiminta täytyy nykyisen vuokrauden päätyttyä joksikin aikaa lakkauttaa, jollei haaraosastoa varten aijottu kirjastorakennus sanottuun aikaan ole valmiina kirjastoa vastaanottamaan. Jo lokakuun 16 päivänä 1906 oli nimittäin Kaupunginvaltuusto tehnyt periaatteellisen päätöksen asiassa sekä varannut 11 kaupunginosasta Flemminginkadun varrelta tontin puheena olevaan tarkoitukseen. Asian lopullinen käsittely kuitenkin lienee viivästynyt osaksi sen johdosta että kysymys lukusalien rakentamisesta työväenopetuskursseja varten oli yhdistetty edellä mainittuun asiaan. Viime keväänä Rahatoimikamari lähetti kaikki asiassa syntyneet asiakirjat ynnä piirustukset Kansankirjaston ja Lukusalien Johtokunnalle ja lienee kaupunginarkkitehti nyttemmin valmistanut täydelliset piirustukset ja kustannusarvion puheena olevaa rakennusta varten, vaikkei Johtokunta vielä ole lähettänyt niitä Rahatoimikamariin. Rahatoimikamari on ilmoittanut että, mikäli Kamarin tiedossa on, arvioidaan suunnitellun kirjastorakennuksen kustannukset 200,000 markaksi. Edellä kosketeltuihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari, vaikkei lopullista päätöstä asiassa ole, kuitenkin katsonut että ensintulevan vuoden menosääntöön olisi yrityksen aloittamiseksi varattava rahamäärä. Mutta siinä kohden on Kamari ollut sitä mieltä, ettei ensi vuonna olisi osotettava koko määrärahaa, vaan ainoastaan joku pienempi osa siitä ja sentähden menosääntöön merkinnyt 80,000 markkaa mainittuun tarkoitukseen.

Valiokunnan mielestä ei nykyään, kun kaupungin varat jo on tarkoin osoitettu tähän asti päätettyihin kalliisiin rakennusyrityksiin, sellaisia yrityksiä olisi aloitettava, ellei ole aivan pakottavia syitä, jotka eivät salli työn lykkäämistä toistaiseksi. Valiokunta puolestaan ei voi uskoa, ettei kävisi päinsä joko pidentää Osakeyhtiö Im-

manuelin, toisin sanoen Pelastusarmeijan kanssa tehtyä vuokratonta, jolla yhtiöllä kuitenkin on syytä mikäli mahdollista täyttää kunnan toivomuksia, eikä myöskään, siinä tapauksessa että vuokrasopimuksen jatkaminen yli heinäkuun 25 päivän 1910 kohtaisi vaikeuksia, hankkia kirjaston haaraosastolle toista huoneustoa Sörnäisistä, vaikkakaan ei olisi saatavissa niin kaikin puolin uudenaikaista huoneustoa kuin haaraosasto nähtävästi edellyttää. Näin ollen valiokunta ehdottaa

ettei määrärahaa puheena olevaan tarkoitukseen vielä oteta ensintulevan vuoden menosääntöön.

Valiokunnan pyynnöstä on kaupungin valaistuslaitoksen Johtokunta kirjelmässään kuluvaan joulukuun 17 päivästä valiokunnalle ilmoittanut seuraavaa:

»Pyydettyä tarjousta suunnitellun kehäjohdon hankkimiseksi tarjosi toiminimi Deutsch-Österreichische Mannesmannröhren Werke teräsputkia, joiden hinta oli noin 30% halvempi kuin mistä kilpailijat tarjoutuivat hankkimaan valurautaputkia cif ja tullivapaasti Helsingissä.

Kun Mannesmannputkia on hyvällä tuloksella käytetty sekä täällä että ulkomailla ja Johtokunnan tiedossa oli, että eritoten Tukholmassa oli käytetty täysihitsattuja putkia, semmoisia kuin täällä oli tarpeen samaan tarkoitukseen, katsottiin hinnan erotuksen kehottavan säästäväsyyteen ja Johtokunta päätti Deutsch-Österreichische Mannesmannröhren Werke toiminimeltä tilata 1,345 m täysihitsattuja Mannesmannputkia, joiden koko vaihteli 575 ja 680 mm:n välillä. Täten saavutettiin arviolta noin 29,000 markan säästö. Sittenkun mainitut putket oli laskettu katuun, mikä tapahtui lämpiminä kesäkuukausina, ovat lämpötilan vaihtelut aikaansaaneet putkien supistumisen, jolloin isompain 630 ja 680 mm:n putkien liukumispinnan hankaus on osottautunut niin suureksi, ettei muhvinontelo ole kyennyt pidättämään lyijytäytettä, vaan on jatkoskohtiin syntynyt kaasuaukkoja. Aukkojen syntyminen johtuu toteensaastavasti siitä, että isojen putkien muhvit ovat virheellisesti laitettuja, toisin sanoen, niitä ei ole varustettu kyllin tehokkaalla tilalla taikka vastaavalla rakenteella jotta lyijy tehokkaasti pitäytyisi putkien seiniin, kun nämä lämpötilan muuttumisen johdosta liikkuvat vaakasuorassa suunnassa.

Muhvien väärän liikkuvaisuuden estämiseksi on, niinkuin myötäliitetystä luonnoksesta näkyy, liitoksiin kiinnitetty valurautarenkaita eikä siten tivistettyihin jatkoksiin olekaan ilmestynyt uusia vuotoja. Kaasutehdas on kiinnittänyt tavaranhankkijan huomiota mainittuun vialliseen rakenteeseen, ja onkin toiminimen tšekäläinen asiamies luvannut kaasutehtaalle toiminimen puolesta korjauskustannuksia. Kuinka suuriksi kustannukset järeimpien putkien jatkoksien tivistämisestä nousevat, ei ole vielä tarkoin ilmoitettavissa, mutta joka tapauksessa mainitut kustannukset ovat tuntuvasti vähemmät sitä säästöä, joka on saavutettu tekemällä tilaus mainitulta toiminimeltä.»

Tämän ohella on valiokunta saanut vastaanottaa Johtokunnan edellä mainitun luonnospiirustuksen.

Omalta osaltaan valiokunta edellyttää että, ennenkuin edellämainitun laatuksia katuputkia edelleen lasketaan, Valaistuslaitoksen Johtokunnalta hankitaan selvitystä siitä, ovatko putket ylipäätään tarkoitukseen täysin sopivia.

Mikäli valiokunta on saanut tietää, on niiden Saunakadun ja Rahapajanrannan osien kiveäminen, joiden uudestikiveämisestä kulunkiarvioehdotuksessa vaaditaan, vielä täysin kelvollinen, kun niitä vain jonkun verran korjataan. Tämän johdosta ehdotetaan:

ettei määrärahaa Saunakadun kiveämiseksi ensiluokkaisilla tellikkakivillä, 30,000 markkaa, eikä Rahapajanrannan tavarasuojain N:o I ja II viereisen kadun osittaiseksi uudestikiveämiseksi tellikkakivillä, 4,100 markkaa, oteta kulunkiarvioon.

Niinikään on, koska ensintulevanakin vuonna jatketaan töitä Rautatientorin viereisellä uudella asemarakennuksella, katsottu ettei vielä ole aika saattaa mainittua toria lopulliseen kuntoon, jonka tähden myös

Rautatientorin pohjoisosan ketokivipäällyksen uudistamiseksi ehdotettua 16,400 markan määrärahaa ei liene otettava kulunkiarvioon.

Kun Kaupunginvaltuusto jo viimeksi kuluneen marraskuun 17 päivänä oli myöntänyt pyydetyn määrärahan 1,400 markkaa Eläintarhan hiihtomäen korjaukseen, lienee mainittuun määrärahan nähden

viitattava mainittuun päätökseen.

Siinä tapauksessa että edellä mainittuita Saunakadun, Rahapajanrannan ja Rautatientorin uudestikiveämisistä ei tule toimitettavaksi eikä valiokunnan tässä alempana tekemän ehdotuksen mukaisesti myöskään Tehtaankadun ja Merikadun välisen kaupungille kuuluvan Laivurinkadun osan kiveäminen ketokivillä vielä ensi vuonna tule suoritettavaksi, tulisi erinäisiä kulunkiarvioehdotuksessa huomauttamattomia korjaustöitä näillä kaduilla ja paikoilla tarpeellisiksi, jonka tähden

määräraha erinäisiä korjauksia varten, arviolta 15,000 markkaa, olisi korotettava 25,000 markkaan.

Myöskin erinäiset kulunkiarvioehdotukseen *Uutisrakennusten* kohdalle merkityt rahamäärät on valiokunta kaupungininsinöörin kanssa neuvoteltuaan havainnut sen laatuiseksi, että ne käy kulunkiarviosta poistaminen taikka niitä käy vähentäminen. Niinpä on valiokunta, niinkuin jo edellä huomautettiin, katsonut Tehtaan- ja Merikadun välisen kaupungille kuuluvan Laivurinkadun osan ehdotetun kiveämisen ketokivillä, johon työhön on arvioitu tarvittavan 13,200 markkaa, voitavan kokonaan jättää johonkin toiseen vuoteen sekä ehdotusta Säästöpankinrannan kaupungin osuuden tasoituksesta ja viertämisestä, jotka työt kaikkiaan vaatisivat kustannuksia 14,000 markkaa, puolet olevan suoritettava vuonna 1909. Valiokunta sentähden ehdottaa

että kulunkiarvioon ei oleta määrärahaa Tehtaan- ja Merikadun välisen kaupungille kuuluvan Laivurinkadun osan kiveämiseksi ketokivillä: sekä

että kaupungin osan Säästöpankinrantaan tasoitukseen ja viertämiseen ehdotetusta määrarahasta merkitään kulunkiarvioon ainoastaan puolet eli 7,000 markkaa.

Pääskysenpesänsäntäkadun tasoitusta varten on kulunkiarvioehdotukseen merkitty 25,000 markan määräraha. Tämän työn kautta ei, mikäli valiokunta on saanut tietää, tulisi olemaan myytävänä uusia tontteja, vaan on työ ehdotettu toimitettavaksi ensintulevana vuonna, syystä että kunnallisen sähkötehtaan Rakennustoimikunnan täytyy panna kaapelijohto sanotun kadun alle, jonka tähden katu on katsottu olevan tasoitettava. Kun kuitenkin kaapelin laskeminen, mikäli valiokunta on saanut tietää, voi käydä päinsä sitenkin, että maata kasataan kaapelin päälle tarpeeksi paljon ja tästä työstä arvioidut kustannukset, 4,000 markkaa, on sähkötehtaan suoritettava, ehdotetaan

ettei kulunkiarvioon merkittäisi 25,000 markan menoerää Pääskysenpesänsäntäkadun tasoittamiseksi.

Vaikka valiokunta edellä mainitulla tavalla on katsonut olevan ehdottaminen yhäkin vähennettäväksi ensintulevana vuonna suoritettavia yleisiä töitä, jota koskevan ehdotuksen Rahatoimikamari jo on tuntuvasti supistanut siitä, mitä Rahatoimikonttori siinä kohden on ehdottanut, ei valiokunta ole voinut olla huomaamatta, että avosilmä katsellessa niitä vaatimuksia, joita kaupungin nopea varttumisen ja kehityksen kielillä aloilla aikaansaavat, näyttää olevan selvä, että niiden töiden menosääntö, jotka tarkoittavat kaupungin maan uusien alojen avaamista rakennustoiminnalle, pikemmin lisääntyy kuin vähenee. Nykyään myytävänä olevien tonttien luku näkyy seuraavasta taulukosta:

	Asuntotontteja		Huvilatontteja		Yksinkertaisempia asuntotontteja var- ten aijotuita tontteja		Makasiini- tontteja		Yhteensä	
	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala
IV kaup.osa	3 kp.	6,781m ²							3 kp.	6,781m ²
VI »			17kp.	11,800 m ²					17 »	11,800 »
VIII »	1 »	1,248 »					10kp.	4,730 m ²	11 »	5,978 »
X »	6 »	6,140 »							6 »	6,140 »
XI »	18 »	24,362 »							18 »	24,362 »
XII »	34 »	43,332 »			37kp.	28,703 m ²			71 »	72,035 »
XIII »	48 »	63,369 »							48 »	63,369 »
XIV »	17 »	18,467 »							17 »	18,467 »
Yhteensä	127 kp.	163,699 m ²	17 kp.	11,800 m ²	37kp.	28,703m ²	10kp.	4,730 m ²	191 kp.	208,932m ²

Sittenkun ensintulevana vuonna ehdotetut järjestely- ja tasoitustyöt on suori-
tettu, tulevat lisäksi seuraavat tontit:

	Asuntotontteja		Huvilatontteja		Yhteensä	
	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala	Luku	pinta-ala
VI kaupunginosa . . .	—	—	44 kp.	30,932 m ²	44 kp.	30,932 m ²
XII »	4 kp.	5,658 m ²	—	—	4 »	5,658 »
XIII »	22 »	28,498 »	—	—	22 »	28,498 »
XIV »	10 »	13,494 »	—	—	10 »	13,494 »
Yhteensä	36 kp.	47,650 m ²	44 kp.	30,932 m ²	80 kp.	78,582 m ²

Nämä numeroluvut voivat kylläkin näyttää suurilta, jos otetaan huomioon että
esim. kuluvana vuonna on myyty ainoastaan 68 asuntotonttia, joiden pinta-ala on
yhteensä 97,300 m², mutta osaksi ovat ahtaat ajat ja kohtuuttomasti kohonneet työ-
hinnat kuluvana vuonna vaikuttaneet ehkäisevästi rakennustoimintaan ja sen johdosta
ostohaluun, osaksi ja ennen kaikkea pitää kaupungin, valiokunnan mielestä, toteut-
taessaan tervettä tonttipolitiikkaa katsoa, ettei ainoastaan lukuisia tontteja aina ole
saatavissa vaan myös, että on tarjona erilaatuisia tontteja, jotta jokaisen ostajan

toivomus tontin laatuun nähden on mikäli mahdollista tyydytettävissä. Näyttää nimittäin olevan kaupungille mitä tärkeintä kehottaa vilkkaaseen rakennustoimintaan, joka on omansa ehkäisemään epätervettä tonttikeinottelua ja sen johdosta ylipäättään kaupungin asukasten verottamista jonkun yksityisen luokan, nimittäin talonomistajain, hyväksi ylenmääräisillä vuokrilla.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen tonttipolitiikkaan, jota kaupunki tähän asti on noudattanut järjestelytöiden suorittamisessa ja tonttien myynnissä, on valiokunta ottanut harkittavaksi, että tontinmyyntien maksuehdot aikaisemmin ovat olleet järjestettyinä siten, että tonttien vuokraajat ovat saaneet lunastaa tontit maksamalla 10 vuoden aikana 10:n osan kauppahinnasta vuodessa ynnä 6 %:n koron suorittamattomasta määrästä, jotavastoin käytämättä olevien tonttien koko kauppahinta on ollut maksettava 8 päivän kuluessa kaupan päättämisestä. Tehdastonttien maksuehtoihin nähden päätti Kaupunginvaltuusto tammikuun 17 päivänä 1888, että sellaisen tontin hinta saataisiin suorittaa vuotuisin 6 %:n vuotuismaksuin, josta määrästä 5 % oli korkoa ja jällellä oleva osa kuoletusta, jonka ohella samalla asuntotonttien myyntiehtoihin nähden päätettiin, että sellaisten tonttien kauppahinnan saisi, siihen katsomatta oliko tontti annettu vuokralle vai eikö, suorittaa 10 vuoden kuluessa maksamalla vuosittain kymmenen osan hinnasta ynnä 6 % suorittamatta olevasta määrästä. Kaupunginvaltuuston päätöksellä lokakuun 11 päivältä 1892 sittemmin määrättiin, että asuntotonttien kauppahintaa oli maksettava 7 % vuodessa, josta määrästä 5 1/2 % oli oleva korkoa ja jällellä oleva osa kuoletusta. Kirjelmässä marraskuun 15 päivältä 1900 (painetut asiakirjat N:o 26 vuodelta 1900) Rahatoimikamari ehdotti, että käyttövarojen lisäämiseksi katujen tasoituksia ja muita järjestelyitä varten asuntotonttien myymisessä maksuehdot määrätäisiin sellaisiksi kuin ne olivat ennen vuotta 1888 kuitenkin siten, että maksamatta olevan kauppahinnan korko olisi oleva 5 1/2 %, mutta tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuusto maaliskuun 12 päivänä 1901 epäsi.

Seurauksena tästä on ollut, että kaupungilla nykyään on suorittamattomien tonttien kauppahinnan ja kiinnityksen johdosta annettuja velkakirjoja noin 8,5 milj. markan vaiheilla, jotka velkakirjat suurimmaksi osaksi ovat käyttämättöminä kaupungin rahastossa, jotavastoin kaupungin, siinä tapauksessa että järjestelyitä on tarpeen mukaan joudutettava, on pakko tarkoitukseen käyttää taksoitettuja varoja. — Esimerkiksi mainittakoon, että kustannukset järjestelyistä, jotka käsiteltävänä olevan kulunkiarvioehdotuksen mukaan olisi suoritettava, lukuunottamatta erinäisiä otsakkeen 7 Istutuksia kohdalla olevia uutistöitä, jotka, vaikkei niin ole aikaisemmin menetelty, syystä niinikään voitaisiin lukea järjestelytöihin, nousevat 642,350 markkaan, on kulunkiarvioehdotuksessa vuonna 1909 arvioitu tontin lunastuksista ynnä ennestään

myytyjen tonttien kuoletuksista kertyvän 650,000 markkaa. Valiokunnan ehdotuksen mukaan nousisivat järjestelytöiden määrärahat yhteensä 610,350 markkaan.

Valiokunnassa on sentähden pantu kyseeseen, eikö määrärahoja sellaisia uusia järjestelyitä varten, joiden tarkoituksena on lisätä myytävien tonttien saantia, olisi välittömästi merkittävä kulunkiarvioon, sekä näiden töiden kustannuksia suoritettava kahta vuotta lyhemmäksi ajaksi otetuista lainavaroista. Valiokunnan enemistö ei kuitenkaan ole katsonut olevan otettava käytäntöön sellaista menettelyä, joka poikkeaisi Kaupunginvaltuuston tähän asti järjestelytöiden kustantamiseen nähden noudattamasta ohjelmasta tarkempaa tutkimusta toimittamatta, kuin mitä kulunkiarvion yhteydessä voidaan ehtiä, vaan saa puolestaan esittää,

että Kaupunginvaltuusto antaisi erityiselle valiokunnalle toimeksi niin pian kuin suinkin Valtuustolle antaa niinhyvin lausunnon siitä, eikö, siihen nähden että kaupungilla nykyään on saatavaa myytyjen tonttien ostohintaa lähes 8,500,000 markkaa, mikä saatava ainoastaan verkalleen kertyy, olisi aihetta järjestelytöiden jouduttamiseksi ryhtyä toimiin sellaisten töiden teettämiseksi lainavaroillakin, kuin myös siinä tapauksessa, että mainittu valiokunta sellaista menettelyä puoltaa, tehdä ehdotus niiksi järjestelytöiksi, jotka vahvistettuun menoarvioon merkitsemättöminä olisi jo vuonna 1909 suoritettava.

Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden jatkamiseksi, johon työhön jo on käytetty 54,313 mk 55 penniä, pyydetään nyt lisäksi 15,000 markkaa, eikä kenttä tälläkään lisämäärärahalla täydellisesti valmistu. Valiokunnan mielestä ei tällaisia suurempia töitä olisi Puutarhalautakunnan teetettävä, se kun ei ole sellaista tarkoitusta varten sopivasti järjestetty, vaan olisi ne Rakennuskonttorin teetettävä yksissä neuvoin Lautakunnan kanssa. Niinhyvin mainitun työn kuin kulunkiarvioehdotukseen merkityn Punanotkoon laitettavan leikkikentän aiheuttaman työn johdosta, johon viimeksi mainittuun tarkoitukseen pyydetään 10,000 markkaa, päättänee Kaupunginvaltuusto,

että sanotut työt, samoin kuin myös vastedes samantapaiset laajaperäisemmät työt, on toimitettava Rakennuskonttorin johdolla yksissä neuvoin Puutarhalautakunnan kanssa.

Kun kuluvan vuoden menosääntöön otsakkeen Istutukset kohdalle merkittyjen määräraha-ain yli on tuntuvasti menty, johon nähden Puutarhalautakunta on Kaupun-

ginvaltuustolta pyytänyt ja Valtuuston kokouksessa kuluva joulukuun 17 päivänä saanut 23,000 markan lisämäärärahan, lienee Kaupunginvaltuustolla aihetta ilmoittaa Lautakunnalle:

että kulunkiarvioon merkittyjen Lautakunnan käytettäväksi asetettujen määrärahojen yli ei saa mennä.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Paitsi kulunkiarvioehdotuksen tämän pääluokan kohdalle merkittyjä menoeriä on Kaupunginvaltuuston päätösten mukaan lisäksi otettava huomioon b-erinä seuraavat eläkkeet:

a) Kaupunginvaltuuston kuluva joulukuun 17 päivänä tekemän päätöksen johdosta:

<i>sairaanhoitajatar Edla Ahtikoskelle</i>	<i>600: —</i>
<i>s:n Elin Hjortille</i>	<i>300: —</i>

sekä b) Kaupunginvaltuuston tämän joulukuun 17 päivänä tekemän päätöksen mukaan:

<i>vahtimestarinleski Johanna Strömille</i>	<i>120: —</i>
---	---------------

XV. Sekalaiset menot.

Näihin nähden ei valiokunta ole havainnut syytä muistutukseen.

Tulot.

I. Korot.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunta ole havainnut muistuttamisen syytä.

II. Tontinlunastukset.

Kulunkiarvioehdotukseensa liittämässään kirjelmässä Rahatoimikamari ilmoittaa, että Valtiovarasto nyttemmin on lopullisesti päättänyt ostaa ne Meilahden viereiset

alueet, joiden myymisestä valtiolle yliopiston klinikkain tarpeeksi aikaisemmin on ollut puhetta, ja arvelee Kamari kaupungilla niinmuodoin olevan odotettavissa tästä tontinlunastuksina tuloja 72,000 markkaa vuodessa kymmenen vuoden aikana. Kaikkien näiden alueiden ostohinta on 720,000 markkaa ja Kaupunginvaltuusto on niiden myyntiehdoksi lokakuun 22 päivänä 1907 m. m. pannut, että »valtiovarasto saa ottaa nämä alueet haltuunsa mikäli se niitä tarvitsee, ja kauppahinta suoritetaan suhteellisesti sen mukaan, kuitenkin niin, että kauppaa päätettäessä vähintään kymmenesosa sovitusta kauppasummasta maksetaan ja lunastussumma joka tapauksessa suoritetaan kymmenen vuoden kuluessa, luettuna kauppasopimuksen allekirjoittamisesta». Valiokunta on katsonut olevan syytä tästä huomauttaa sen väärinkäsityksen ehkäisemiseksi, jonka Rahatoimikamarin mainittu lausunto saattaisi aiheuttaa, nimittäin että valtiovarasto kohta saisi ottaa puheena olevat alueet haltuunsa tarvitsematta niistä suorittaa enempää kuin 72,000 markkaa kymmenenä vuonna.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Kun *tilapäisiä vuokramaksuja ja aluevuokria* kuluvana vuonna jo on kannettu noin 57,000 markkaa eikä ole syytä olettaa tämän tuloerän vuonna 1909 vähenevän, on valiokunta arvellut tämän erän voitavan, asianmukaista varovaisuuttakin noudattamalla, merkitä tuloarvioon

50,000 markkaan korotetuksi määräksi.

Pääluokkiin

IV. Tontinlunastukset,

V. Tuloa tuottavat oikeudet ja

VI. Sekalaiset tulot

merkityt erät eivät ole valiokunnan puolelta aiheuttaneet huomautusta.

VII. Valtioavut.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluva joulukuun 1 päivänä oli päättänyt 1909 vuoden alusta asettaa apulaistarkastajan kaupungin suomenkielisiä kansakouluja varten sekä määrännyt hänen palkakseen 6,000 markkaa, on kaupungille kansakoululaitoksensa valtioavuksi oikeastaan tuleva 309,500 markkaa, jonka tähden mainittu erä

on tuloarvioon merkittävä 309,500 markaksi.

Tämän ohella Kaupunginvaltuusto päättäneen

Hallitukselta anoa kaupungin kansakouluille ensi vuodeksi korotettua määrärahaa 309,500 markkaa sekä kaupungin kasvatuslaitoksille 11,900 markkaa.

VIII. Vesijohto.

Tähän pääluokkaan merkityt erät eivät ole aiheuttaneet lausuntoa valiokunnan puolelta.

IX. Valaistuslaitokset.

Epähuomiosta on kulunkiarvioehdotukseen merkitty käytettävänä olevaksi voitoksi sähkötehtaasta 2,500 markkaa, joten

mainittua erää ei liene kulunkiarvioon merkittävä.

Kaasutehtaan menoarviosta lienee poistettava

*eläke työmies J. Vántärille 400: —
s:n työmies D. Ellenbergille 400: —*

jotka menoerät jo Maistraatti on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt pääluokkaan XV Eläkkeet ja apurahat, sekä

menoerä pääputkijohdon ulottamiseksi Auroorankadun alle Smk 5,783: 90,

koska sanotun kadun tasoittamiseksi ei ole kustannuksia merkitty ensi vuoden kulunkiarvioon.

Kaupungin kaasutehtaan kulunkiarvioon nähden on Rahatoimikamari (pain. asiakirjat n:o 23 siv. 77) huomauttanut, että sitä vuokrasopimusta, mikä on aijottu tehtäväksi kunnallisen sähkötehtaan johtokunnan kanssa kaasutehtaan konttorin, työpajan, näyttely- ja myymälähuoneistojen sekä tavaravaraston sijoittamiseksi Kasarmin- ja Pikku-Roobertinkadun kulmauksessa sijaitsevaan sähkötehtaan uutisrakennukseen, täytyy pitää kaasutehtaalle sangen epäedullisena. Rahatoimikamarin mielestä olisi kaasutehtaan johtokunnan pitänyt voida paljon halvemmasta kuin 23,000 markan vuosivuokrasta saada vuokratuksi itselleen täysin ajanmukainen ja tarvetta vastaava huoneisto. Niinikään näyttää siltä kuin olisivat eri näyttely- ja myymälähuoneistot tarpeettomat. Aikoina semmoisina kuin nykyään, jolloin suurta säästäväisyyttä on kunnallishallinnossa erittäin tarpeen, ei Rahatoimikamari puolestaan ole voinut havaita muuta kuin että johtokunnan ehdottama toimenpide olisi hylättävä. Jos kaasutehdas on katsonut taloudelliseksi ja edulliseksi maksaa niin suuren vuokran, ei sähkötehtaan johtokunnan liene vaikea samasta hinnasta saada yksityisille liikeyrityksille vuokratuiksi kaasutehtaalle aijotut huoneistot. Täten kaupungilta säästyisi yli 10,000 markan meno. Rahatoimikamarista on niinikään näyttänyt omituiselta että, kun Vesi-johtokonttori voi tulla toimeen samassa talossa olevalla huoneistolla, jonka vuokrasumma on 5,000 markkaa, kaasutehtaan, joka kuitenkin on taloudellisesti vähemmän edullinen yritys, katsotaan tarvittavan niin suuremmissa huoneistoja. Niinikään on Rahatoimikamari huomauttanut, että konttorin tarverahat 8,000 markkaa sekä näyttely- ja myymälähuoneistojen kustannukset 7,000 markkaa näyttävät liian runsailta ja voitaneen vähentää ainakin kolmannella osalla. Jos Kaupunginvaltuusto yhtyisi Rahatoimikamarin mielipiteeseen, voitaisiin Valaistuslaitosten menosääntöä vähentää ainakin 15,000 markalla ja käytettävänä olevaa säästöä niinmuodoin lisätä samalla määrällä, jonka tähden Rahatoimikamari on merkinnyt kaasutehtaan käytettävänä olevan voiton 170,275 markaksi Johtokunnan arvioiman 150,275 markan sijasta.

Kun sähkötehtaan vasta mainittu uutisrakennus on alkuperäisen rakennussuunnitelman mukaan tehty siinä tarkoituksessa että siihen sijoitetaan sekä kaasutehtaalle että vesijohtolaitokselle tarpeelliset huoneustot ja kaasutehtaan, sähkötehtaan ja vesijohtolaitoksen johtokunnat yksissä neuvoin ovat sisustuttaneet nämä huoneistot ja jakaneet niiden vuokrat näiden eri laitosten kesken, ei valiokunta, jonka mielestä muutoin ei ole oleva vaikea saada ehdotetusta 23,000 markan vuosivuokrasta kaasutehtaalle aijottua huoneistoa vuokratuksi yksityiselle, ole katsonut muutoksen tekemistä valaistuslaitosten kulunkiarvioehdotukseen tässä kohden tarpeelliseksi. Mutta valiokunta on muutoin, sanottua kulunkiarviota tarkastaessaan, luullut huomanneensa, että laitoksen tuottama käytettävissä oleva voitto vuodelta 1909 on siinä arvioitu aivan

liian alhaiseksi. Jos esim. tarkastetaan kaasutehtaan tilejä vuodelta 1907, jolta vuodelta tilinpäätös viimeksi on olemassa (pain. asiakirjat N:o 10 vuodelta 1908 siv. 22 ja seur.) näkyy siitä, että kaasutehtaan voitto oli sanottuna vuonna arvioitu 137,200 markaksi, mutta oli oikeastaan 280,605 markkaa 97 penniä. Menot olivat tosin nousseet 144,423 markkaa 40 penniä arvioituja suuremmiksi, mutta sen sijaan oli tuntuvaa tulojen lisäännystä ollut eritoten yksityisestä kaasunkulutuksesta ja koksista sekä muista sivutuotteista. Vaikkei johtokunta, jonka puheenjohtajan kanssa valiokunta on neuvotellut, ole katsonut voivansa muuttaa kulunkiarvioehdotustaan, on valiokunta kuitenkin, saatuaan myös tietää että hiilenhinnat jo nyt ovat noin 3 markkaa alemmat kuin kulunkiarvioehdotusta laadittaessa, huomioon ottaen että öljykaasun valmistusta voitaneen uuden kaasukellon lisäksi tultua tuntuvasti vähentää, myöskin siihen kaasutehtaan menojen vähennykseen nähden, mikä johtuu mainituista sen kulunkiarvioon tehdyistä muutoksista, katsonut voivansa ehdottaa

että kaasutehtaasta käytettäväksi tuleva voitto arvioidaan 200,000 markaksi.

X. Puhtaanapitolaitos.

Tähän pääluokkaan merkityt erät puolletaan hyväksyttäväksi sinänsä.

XI. Lainat.

Siinä tapauksessa että valiokunnan ehdotus XII pääluokassa menopuolella, Yleiset työt ja otsakkeen »Rakennukset ja talot» kohdalla hyväksytään, mikä ehdotus tietää että Makasiininrannan tavaravajan korottamiseen osotettaisiin ainoastaan 200,000 markkaa, lienee myös

edellä mainitun pääluokan b-momentissa oleva lainavarain erä Makasiininrannan tavaravajan korottamiseen merkittävä 200,000 markaksi.

XII. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä olevat valiokunnan ehdotukset, mikäli ne koskevat meno- ja tuloeriä, on vuonna 1909 taksoittamalla

hankittava 3,447,279 markkaa 7 penniä. Kuluvana vuonna oli taksoitus ainoastaan 2,881,361 markkaa 92 penniä.

Valiokunta sentähden kunnioittaen ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi edellä olevan menojen tuloarvioehdotuksen valiokunnan puoltamin muutoksin ja sen ohessa määräisi kunnan verovelvollisilta jäseniltä vuonna 1909 vuodelta 1908 taksoitettavaksi 3,447,279 markkaa 7 penniä.

Helsingissä joulukuun 26 päivänä 1908.

W. F. Heimbürger.

Lennart Cajander.

Adolf Engström.

A. R. Frenckell.

A. M. Lassenius.

August Lundqvist.

Julius Tallberg.

Alarik Hernberg.

Yhdistelmä

kulunkivaliokunnan ehdotuksista muutoksiksi Maistraatin laatimaan meno- ja tuloarvioehdotukseen vuodeksi 1909.

		Erä valiokunnan ehdotuksen mukaan	<i>Menoja, jotka on jätetty pois, ja tu- loja, jotka on otettu huomioon</i>	<i>Tuloja, jotka on jätetty pois, ja me- noja, jotka on otettu huomioon</i>
II	<p>Menoja.</p> <p>Kaupungin virastot.</p> <p><i>Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset.</i></p> <p>Henkilökohtainen määräraha apulaisen palkkaamiseksi raastuvanaktuariolle jää pois . . . <i>Smk 314,922: 66.</i></p>		1,200	
III	<p>Kunnallishallinto.</p> <p><i>Kaupunginvaltuuston kanslia,</i></p> <p>Tarverahat ehdotetaan korotettavaksi . . . <i>Smk 431,503: 33.</i></p>	20,000		10,000
V	<p>Palolaitos.</p> <p>Tarvekalut ja kalusto.</p> <p>Sairasvaunun ostoon ehdotetaan merkittäväksi arviolta :</p> <p>Satunnainen meno.</p> <p>Avustukseksi Vapaaehtoiselle palokunnalle merkitään</p> <p><i>Smk 156,410: —.</i></p>	2,000		2,000
		5,000		5,000
VII	<p>Terveyden- ja sairaanhoito.</p> <p>Marian sairaala.</p> <p>Kaupunginvaltuuston 17 p:nä kuluva joulukuuta vahvistettua Marian sairaalalle uuden vuorahansäännön astumaan voimaan 1 p:nä kesä-</p>			
	Siirto	—	1,200	17,000

	Siirto	—	—	1,200	—	17,000	—
	kuuta 1909 ovat sairaalan menot myötäliitetyn vuosirahansäännön mukaan	363,101	01	11,455	89	—	—
	Terveyspoliisi.						
	Määrärahat Terveyspoliisin palveluksessa olevain tarkastusmiesten palkkaamiseksi merkitään seuraavasti:						
	7 Tarkastusmiestä à 2,500 markkaa	17,500: —					
	1 Tarkastusmies palkkaa	2,500: —					
	korotusta 10 vuoden palveluksesta	500: —					
		20,500	—	—	—	4,500	—
	Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.						
	Nojaten Kaupunginvaltuuston 17 p:nä viimesikulunutta marraskuuta tekemään päätökseen merkitään määrärahasi bakteriologisia tutkimuksia suorittamaan asetetun lääkärin viransijaisen palkkaamiseksi kesäloman aikana	400	—	—	—	400	—
	Lihantarkastus teurastuslaitoksessa.						
	Viitaten Kaupunginvaltuuston 17 p:nä kuluva joulukuuta tekemään päätökseen merkitään:						
	1 Eläinlääkärille palkkaa	4,000	—	—	—	1,000	—
	1 Apulaiselle palkkiota	1,500	—	—	—	500	—
	<i>Smk 674,238: —</i>						
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset.						
	Kauppaoppilaitokset.						
	Apurahaksi Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle merkitään	5,000	—	—	—	5,000	—
	Siirto	—	—	12,655	89	28,400	—

	Siirto	—	12,655 89	28,400
Kansakoulut.				
Kaupunginvaltuuston 1 p:nä kuluva joulukuuta tekemän päätöksen mukaan merkitään suomenkielisten kansakoulujen tarkastajan apulaiselle palkkaa				
		6,000	—	6,000
Kansankirjasto ja lukusalit.				
Kansankirjastossa ja lukusaleissa palvelevain amanuenssien palkat merkitään seuraaviksi määriksi:				
a) <i>Kansankirjastossa:</i>				
2 Amanuenssia, palkkiota à 1,900:— 3,800:—				
s:n korotusta 10 vuoden palveluksesta 380:— 760:—				
3 Amanuenssia, palkkiota à <u>1,900:—</u> 5,700:—				
b) <i>Lukusaleissa:</i>				
1 Amanuenssi, palkkiota à 1,200:—				
s:n korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:—				
s:n henkilökohtaista palkanlisäystä 400:— <u>1,840:—</u>				
1 Amanuenssi, palkkiota à 1,200:—				
s:n korotusta 5 vuoden palveluksesta 120:— <u>1,320:—</u>				
2 Amanuenssia, palkkiota à <u>1,200:—</u> 2,400:—				
1 Amanuenssi Sörnäisten haaraosastossa 1,200:—				
		17,020	—	2,540
Määräraha kirjoja, aikakausi- ja sanomal. ynnä sitomista varten ehdotetaan alennettavaksi . .				
		15,600	4,400	—
<i>Smk 1,556,741: 66.</i>				
	Siirto	—	17,055 89	32,940

		Siirto	—	17,055 89	36,940
XII	Kauppahallit.				
	Hietalahdentorin Kauppahallit.				
	Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 17 p:ltä kuluva joulukuuta ehdotetaan määräraha puhtaanapitoa varten korotettavaksi		900	—	300
	<i>Smk 21,920:—</i>				
XIII	Yleiset työt.				
	Rakennukset ja talot.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	Määräraha Raatihuoneen vesikaton, sähköjohtojen y. m. korjauksia varten vähennetään .		6,500	5,000	—
	Määräraha Länsi-Rannan ent. Tulli- ja Pakka-huoneen sisäkorjauksia varten vähennetään .		6,875	5,000	—
	<i>Uutisrakennukset.</i>				
	Määräraha Makasiininrannassa olevan tavara-vajan korokerakennusta varten vähennetään .		200,000	60,000	—
	Kaupunginvaltuuston 17 p:nä kuluva joulukuuta tekemän päätöksen nojalla merkitään kolmen luokkahuoneen sisustukseen suomalaista kansakoulua varten Mariankadun talossa n:o 22		9,000	—	9,000
	Määräraha Sörnäisten kansankirjaston haara-osastoa varten jää pois		—	80,000	—
	Kadut ja yleiset paikat.				
	<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	Tämän otsikon kohdalta jäävät pois määrärahat: Saunakadun osan kiveämistä varten		—	30,000	—
	Siirto		—	197,055 89	46,240

	Siirto	—	—	197,055	89	46,240	—
	Rahapajanrannan osittainen uudestaan kiveäminen tavaravajojen n:o 1 ja 2 viereltä	—	—	4,100	—	—	—
	Rautatien pohjoisosan uudestaan kiveäminen	—	—	16,400	—	—	—
	Määrärahaa erinäisiä korjauksia varten korotetaan	25,000	—	—	—	10,000	—
	<i>Uutistytöt.</i>						
	Määräraha kaupungille kuuluvan Laivurinkadun osan kiveämiseen ketokivillä Tehtaan- ja Merikadun väliltä jää pois	—	—	13,200	—	—	—
	Määrärahaa kaupungille kuuluvan Säästöpankinrannan osan tasoittamiseen ja viertämiseen vähennetään supistamalla sanotun työn laajuutta	7,000	—	7,000	—	—	—
	Määräraha Pääskynpesänsäntien tasoittamiseen jää pois	—	—	25,000	—	—	—
	<i>Smk 6,261,650: 24.</i>						
XIV	Eläkkeet ja apurahat.						
	Viitaten Kaupunginvaltuuston päätökseen 1 p:ltä kuluva joulukuuta merkitään:						
	b-eräksi eläkettä sairaanhoitajatar Edla Ahtikoskelle	600	—	—	—	600	—
	sekä b*eräksi apuraha sairaanhoitajatar Elin Hjortille	300	—	—	—	300	—
	Nojaten Kaupunginvaltuuston päätökseen 15 p:ltä kuluva joulukuuta merkitään b-eräksi eläkettä vahtimestarinleski J. Strömille	120	—	—	—	120	—
	<i>Smk 37,164: 67.</i>						
	Siirto	—	—	262,755	89	57,260	—

		Siirto	—	262,755 89	57,260
		Tulot.			
III	Kaupungin kiinteä omaisuus.				
	Kaupunkiin yhdistetty alue.				
	Arvioitut tulot tilapäisistä vuokrasta ja aluevuokrasta ehdotetaan korotettaviksi		50,000	15,000	—
	<i>Smk. 482,125: —.</i>				
VII	Valtioavut.				
	Kansakoululaitokselle kaupungin suomalaisten kansakoulujen tarkastajan apulaisen asettamisen aiheuttamain kustannusten kasvamisen johdosta lisääntyy kaupungille tuleva valtioapu		409,818	1,500	—
	<i>Smk. 409,818:—</i>				
IX	Valaistuslaitokset.				
	Tämän otsikon kohdalle merkitään tuloksi kaasutehtaasta		200,000	29,725	—
	Jää pois voitoksi merkitty määräraha		—	—	2,500
	<i>Smk. 200,000:—.</i>				
XI	Lainat.				
	Supistamalla Makasiininrannassa sijaitsevan tavaravajan korokerakennuksen työnlaajuutta vähenee määräraha tähän tarkoitukseen		200,000	—	60,000
	<i>Smk. 5,613,875:24.</i>				
		Siirto	—	308,980 89	119,760

XII	Siirto	—	—	308,980 89	119,760	—	
	Taksoitus. Se määrä, mikä tarvitaan lisää ja on taksoitettava kaupungin verovelvollisilta jäseniltä, on	3,447,279 07	—	—	189,220 89	.	
	Yhteensä Smk	—	—	308,980 89	308,980 89		

Siten tulee meno- ja tulopuolen yleissummaksi Smk.14,146,818: 31.

Helsinki 1908, Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Valt:n päät.	29/12	1893	}	b	12 Alihoitajatarta, niistä neljä koko vuod. ja kahdeksan 7 kuuk. muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuuk.	20,843	25	—	—			
S:n	26/12	1897										
S:n	28/12	1906										
S:n	29/12	1893	}	b & c	8 Yöhoitajatarta niistä kolme koko vuodeksi ja viisi 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk. Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	4,160	—	—	—			
S:n	29/12	1899										
S:n	28/12	1906										
S:n	30/12	1907										
S:n	23/12	1893	}	b	8 Siivoojatarta, niistä kaksi koko vuod. ja kuusi 7 kuukaudeksi, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa à 18 mk kuuk.	1,188	—	—	—			
S:n	28/12	1906										
S:n	30/12	1907	}	c	1 Siivoojatar keuhkotautispaviljonkia varten	336	—	—	—			
Lääkkeitä, arviolta . . . 8,000:—												
lisää 7 kuukauden aikana 4,660:—						12,660	—	—	—			
Kaluston kunnossapito, arviolta 4,000:—												
lisää 7 kuukauden aikana 1,160:—						5,160	—	—	—			
Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfioimisaineiden osto ja ylläpito . . . 2,000:—												
lisää 7 kuukauden aikana 1,160 —						3,160	—	—	—			
								51,547	25			
<i>b) Kulkutautien osasto.</i>												
Valt:n päät.	29/12	1893	}	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000	—	—	—			
S:n	11/10	1898										
S:n	30/12	1904										
S:n	19/12	1901	}	b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	400	—	—	—			
S:n	11/10	1898										
S:n	30/12	1907	}	b & c	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa. . . .	2,400	—	—	—			
4 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp., ja ruok., palkkaa à 50 mk kuuk.						2,400	—	—	—			
Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta . . .						60	—	—	—			
3 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuukaudessa						1,440	—	—	—			
S:n	29/12	1893	}	b								
S:n	29/12	1899										
S:n	19/12	1901										
S:n	27/12	1904										
S:n	28/12	1906										
S:n	29/12	1906										
Siirto						11,700	—	—	51,547 25			

			Siirto	11,700 —	51,547 25
Valt:n päät.	28/12 1906	b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 20 v:n palv.	120 —	
S:n	19/12 1901	b & c	2 Yöhoitajatarta, palkkaa à 40 mk kuuk.	960 —	
S:n	30/12 1907			800 —	
		c	Ylimäär. sairashoito, arviolta . . .		
S:n	29/12 1893	b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa . . .	1,296 —	
S:n	27/12 1895				
S:n	29/12 1896				
S:n	28/12 1899				
S:n	26/12 1905				
S:n	28/12 1906				
		c	Lääkkeitä, arviolta	3,000 —	
			Kaluston ylläpito, arviolta	4,000 —	
			Sairashuoneiden desinfisioiminen, arviolta	1,000 —	22,876 —
			<i>c) Sisätautis-kirurginen osasto.</i>		
			1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 5 kuuk. 4,000 mkan muk. vuodessa	1,666: 66	
			7 kuuk. 6,000 mkan muk. vuodessa	3,500: —	
			korotusta 5 vuoden palveluksesta 7 kuukaudelta	350: —	5,516 66
			Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	350 —	
			1 Vanhempi asistentti 7 kuukauden ajaksi, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa à 250 mk kuuk.	1,750 —	
			1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkk.	2,400 —	
			1 Amanuenssi 7 kuukauden aikana, paitsi s:n s:n, palkkaa 100 mk kuuk.	700 —	
			1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600 —	
			Palkankorotusta 5 vuoden palv.	60 —	
			2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —	
			Siirto	12,576 66	74,423 25

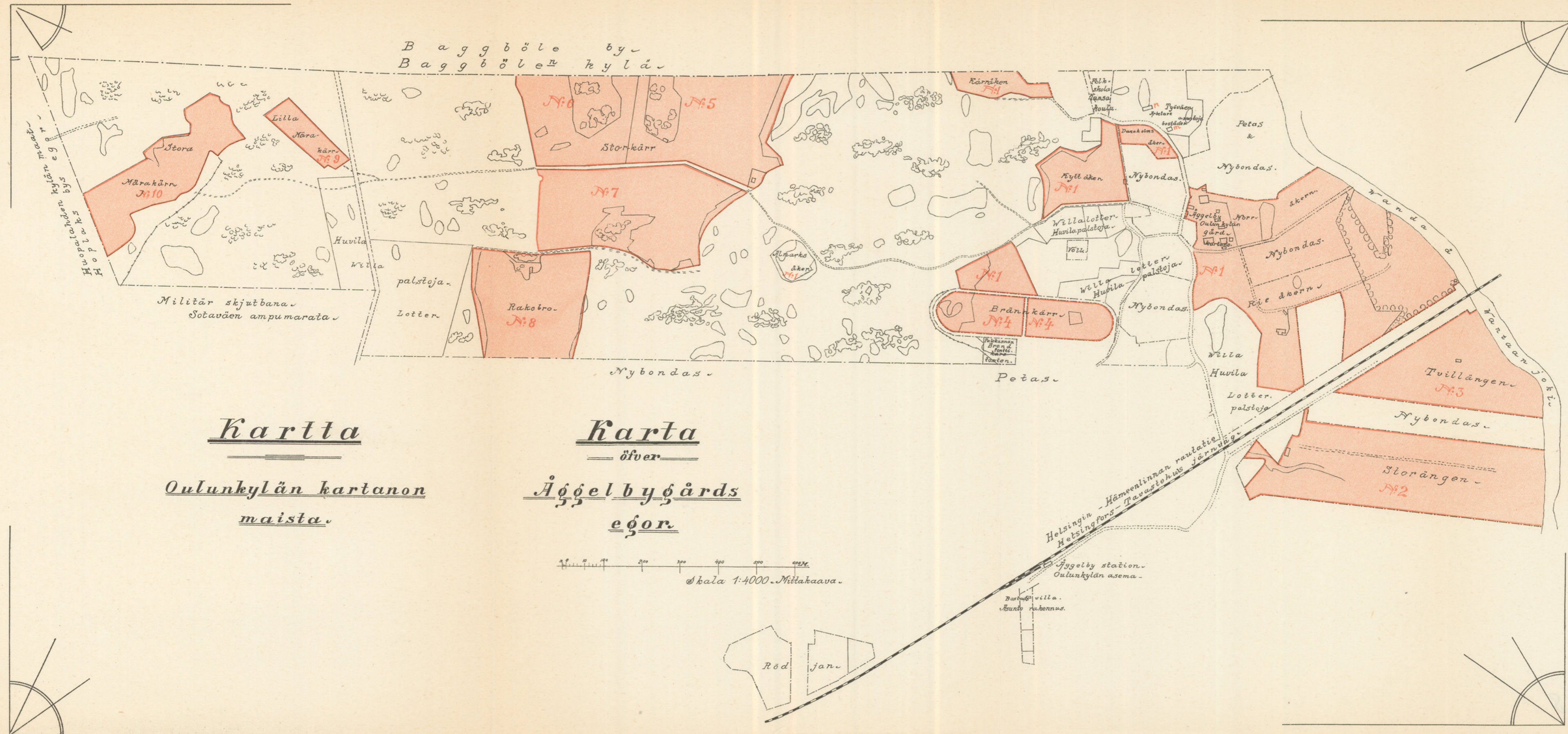
			Siirto	12,576 66	74,423 25
Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1907	b	Palkankorotusta yhdelle hoitajatarelle 5 vuoden palveluksesta	60		
	c	1 Hoitajatar poliklinikkaan, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, 7 kuuk. aikana palkkaa à 600 mk . . .	350		
S:n 22/12 1903 S:n 28/12 1906	b	5 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa . . .	2,400		
	b	1 Hoitajatar kellarikerroksen eristysosastossa, niinkuin edelliset, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360		
S:n 19/12 1901 S:n 28/12 1906		2 Yöhoitajatarta, niinkuin edelliset, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	960		
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa	648		
	c	Ylimäär. sairashoito, arviolta . . .	800		
S:n 28/5 1903	b	Hierojan palkkio 5 kuuk. 1,000 mkan muk. vuodessa 416: 66 7 kuuk. 1,200 mkan muk. vuod. 700: —	1,116 65		
	c	Lääkkeet, arviolta	5,000		
		Sidetarpeet ja konekalut, arviolta 4,000: — lisää 7 kuukauden aikana 2,330: —	6,330		
		Kaluston kunnossapito ja osto, arviolta	3,500		34,101 31
		<i>d) Talousosasto.</i>			
Valt:n päät. 12/4 1904	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa 5 kuuk. 3,000 mkan muk. 1,250: — palkankorotus 5 v:n palveluksesta 1/6:sta 1909 291: 65 palkkaa 7 kuuk. 4,000 mkan muk. 2,333: 30	3,874 95		
			Siirto	3,874 95	108,524 56

			Siirto	3,874 95	108,524 56	
Valten päät.	29/12 1893	} b	1 Apulainen 7 kuuk., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk. kuuk.	525 —		
S:n	29/12 1896		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000 —		
S:n	19/12 1901		1 Apulainen taloudenhoitajattarelle 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk	350 —		
S:n	29/12 1899	} b & c	2 Keittäjätärtä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720 —		
S:n	29/12 1899		} b & c	1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300 —	
S:n	30/12 1907			c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . . .	240 —
S:n	29/12 1899		} b	9 Palvelijatarta, niistä 5 koko vuod. ja neljä 7 kuuk., paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuuk.	1,584 —	
S:n	19/12 1901	} b		1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuuk.	216 —	
S:n	29/12 1899			} b & c	1 Leipojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.	360 —
S:n	30/12 1907	1 S:n s:n 7 kuuk.			210 —	
S:n	29/12 1893	} b	1 Johtajatar liinavarastoa varten paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480: —	1,080 —		
S:n	21/12 1897		henkilökoht. lisäystä 600: —			
			1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna 7 kuuk., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, 35 mk kuukaudessa	245 —		
		} b & c	2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720 —		
S:n	22/12 1903		} b & c	10 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 23 mk kuukaudessa	2,300 —	
S:n	30/12 1907					
S:n	29/12 1893					
			Siirto	13,724 95	108,524 56	

			Siirto	13,724 95	108,524 56
Valt:n päät.	19/12 1981	} b	3 Pesijätärtä, paitsi ruokaa (ei asunt.) palkkaa 5 kuuk. aikana à 33 mk kuukaudessa ja 7 kuukauden aikana asunnon kera 23 mk kuuk.	978 —	
S:n	28/12 1906				
S:n	22/12 1898	} b	2 Koneenkäyttäjää, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkk. à 100 mk kuuk. 5 kuuk. aikana	1,000: —	
S:n	19/12 1901				
			7 kuuk. aikana: 1 à 200 mk kuuk.	1,400: —	
			1 à 150 mk kuukaudessa	1,050: —	3,450 —
S:n	23/12 1893	b & c	1 Lämmittäjä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok. palkk. 5 kuuk. à 75 mk kuuk.	375: —	
S:n	30/12 1907	c	mieskoht. palk. lis. 5 kuukaudelta	75: —	450 —
			3 Lämmittäjää 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuuk.	945 —	
S:n	29/12 1893	} b	1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa	730: —	
S:n	29/12 1899				
S:n	19/12 1901	b	ruokarahoja	360: —	
S:n	30/12 1907	c	mieskoht. palk. lis.	180: —	1,270 —
S:n	37/12 1895	} b	1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, 5 kuuk. aik. à 35 mk kuuk. ja 7 kuuk. aik. à 50 mk kuuk.	525 —	
S:n	19/12 1901				
			1 Ruumiinavausapul. 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	350 —	
S:n	19/12 1901	} b & c	9 Renkiä, niistä kolme 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkk. à 480 mk	3,720 —	
S:n	30/12 1907				
S:n	27/12 1895	} b	1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 420 mk	420 —	
S:n	19/12 1901				
S:n	27/12 1895	} b	1 Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa	396 —	
S:n	28/12 1906				
			Siirto	26,228 95	108,524 56

			Siirto	26,228 95	108,524 56
Valt:n päät. 30/12 1907	c	1	Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk.	600 —	
			Ruoka 278 potilaalle, 100:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 10 p. päivässä, arviolta	95,007 —	
			Ruoka 32 potilaalle, 20:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä, arviolta	17,520 —	
			Ruoka 60:lle hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, niistä 23 hengelle 7 kuuk. aik. à 1:50 päivässä	27,502 50	
			Ruoka 6 oppilaalle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä	1,926 —	
	c		Ruoka 69:lle henkilökunnasta à 1 mk 10 p. päivässä, niistä 23:lle 7 kuuk. aikana, arviolta	23,782 —	
			Polttopuita, arviolta . 25,000: — lisää 7 kuukauden aikana 5,830: —	30,830 —	
			Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600 —	
			Kaluston kunnossapito, arviolta	2,400 —	
			Hevosien ylläpito, arviolta	600 —	
			Valaistus arviolta . . . 8,000: — lisäys 7 kuukauden ajalta 4,660: —	12,660 —	
			Arvaamattomia menoja 4,000: — Lisää 7 kuukauden ajalta 4,660: —	8,660 —	248,316 45
			<i>e) Desinfisioimislaitos.</i>		
Valt:n päät. 20/11 1900	b	1	Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist. palkkaa 1,200: —		
S:n 29/12 1896					
S:n 29/12 1899			mieskoht. lisäystä . . . 180: —	1,380 —	
S:n 30/12 1907	b & c	1	Apul., paits. asunt. ja ruok., palk.	480	
S:n 19/4 1898			Polttoaineet, arviolta	800	
S:n 29/12 1899			Hevosien ylläpito, arviolta	600	
S:n 30/12 1907			Desinfisioimistarpeet, arviolta	500	3,760 —
	c		Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta	—	2,500 —
			Yhteensä Smk	—	363,101 01

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1908.

Kartta

Oulunkylän kartanon
maista.

Karta

öfver
Äggelbygårds
eğor.

Skala 1:4000. Måttakaava.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

*Marraskuun 12 p:nä 1908.**N:o 421.*

*Rahatoimikamarin esitys, joka koskee
Oulunkylän kartanon tilusten vastaista käyttöä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Helsingin Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin pitämässään kokouksessa viime kesäkuun 16 päivänä oli päättänyt ostaa Oulunkylän kartanon 500,000 markasta, joka hinta oli maksettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, sekä Keisarillinen Senaatti päätöksellä heinäkuun 29 päivänä tänä vuonna oli sanotun päätöksen vahvistanut, on Rahatoimikamari viimeksi kuluneen syyskuun 14 päivänä tehnyt kaupat sanotun maatilän omistajan kanssa. Sittenmin on Rahatoimikamari asettanut valiokunnan, johon kuuluvat allekirjoittanut Rahatoimikamarin varapuheenjohtaja, nimituomari Georg Ehrnrooth, kaupungininsinööri Idström ja kaupungingeodeti Lille ja joka sai toimekseen niinhyvin suorittaa asianmukaisen tulokatselmuksen Oulunkylän kartanossa, jonka kaupunki oli kuluvan marraskuun 1 päivänä vastaanottanut, kuin myös tehdä ehdotuksen tilan vastaiseksi käyttämiseksi ja toimitti tämän johdosta viime lokakuun 2 päivänä puheena olevan katselmuksen.

Tässä toimituksessa tuli selville:

että tilan viljelysmaa, joka on keskinkertaisessa kasvuvoimassa, käsittää 86,152 hehtaarin alan, josta 9,880 hehtaaria nykyään kasvaa ruista, 36,700 hehtaaria heinää, 34,140 hehtaaria on ollut käytettynä tämän vuoden toukoihin ja 5,472 hehtaaria käytetty laidunmaaksi, sekä että metsääkasvava osa maatilaa käsittää pientä nuorta metsää.

Rakennuksia on tilalla:

I. Päättilalla.

- 1 isompi asuinrakennus, jossa on 10 huonetta, niistä 2 ullakkokerroksessa;
- 1 pienempi 2-kerroksinen asuinrakennus, jossa on 5 tulisijalla varustettua huonetta;

- 1 tallirakennus 18 hevoselle ;
- 1 navettarakennus 50 lehmälle, sisustamaton, syystä että rakennusta on käytetty puimahuoneena ;
- 1 pienempi navetta kahdelle lehmälle ;
- 1 vaunuvaja ;
- 1 halkovaja ;
- 1 sauna ja pesutupa ;
- 1 tavarasuoja ; ja
- 2 kivistä hedelmäkellaria.

II. Ulkotiluksilla on :

Domarbyn kartanoon vievän tien varrella 2 työväenasuntoa, toisessa 5 ja toisessa 8 huonetta, ja Oulunkylän aseman läheisyydessä 8 tulisijaa käsittävä huvilarakennus sekä eri viljelysalueilla 1 riihi ja 10 erinäistä heinälatoa.

Kaikki edellämainitut rakennukset, lukuunottamatta kellareja, on tehty puusta ja ovat osin keskinkertaisessa, osin välttävässä kunnossa.

Tilukselta suoritettavat ulosteot y. m. ovat tähän asti, mikäli ilmoitetaan, olleet :

Kruununverot	Smk. 435:—
Kunnanverot	» 343:—
Kirkollismaksut	» 77:—
Palovakuutusmaksut	» 285:—
Yhteensä »	1,140—

ja tulee tilan haltijan sitä paitsi manttaalin mukaan ottaa osaa Läntisen Viertotien kunnossapitoon kaupungin rajalta Pitäjänmäelle saakka sekä yksinään pitää kunnossa noin kilometrin matka kartanon ohitse vievää kylätietä.

Maatilan vastaiseen käyttämiseen nähden lausuvat katselmusmiehet seuraavaa :

Kun kaupunki tämän tilan ostolla m. m. tarkoitti hankkia kunnan asukkaille tilaisuutta sieltä saada helppoja vuokrapalstoja rakennustarkoituksiin, lienee tilan vastainen käyttö järjestettävä niin, että sen niinhyvin likinnä Oulunkylän asemaa sijaitsevat osat kuin koko metsämaa, mikä on rakennusyriytyksiin käytettävissä, varataan tähän tarkoitukseen, jota vastoin muu osa tilaa ja eritoten tuonempana rautatien- asemalta sijaitsevat viljellyt alat voitaneen sinänsä antaa vuokralle viljelystarkoituksiin.

Tässä vuokralleantamisessa ehdottavat katselmusmiehet, niinhyvin siihen nähden että viljelysmaat sijaitsevat hajallaan kuin siihenkin että yksityisille tiluspalstan haltijoille ei tarvitse myöntää oikeutta polttopuiden saantiin maalta, jommoista oikeutta

yksinäiseltä vuokranottajalta tuskin kävisi epääminen, noudatettavaksi seuraavaa menettelytapaa :

että koko tähän tarkoitukseen ajottu maatilansa jaetaan pienempiin palstatiloihin, joista ainoastaan yksi voitaisiin yhdistää talon tontilla sijaitseviin rakennuksiin, jotavastoin muut palstat annettaisiin vuokralle rakennuksitta.

Kun yksityiset tiluspalstat on mainittavammita kustannuksitta varustettavissa tarpeellisella tieyhteydellä tilan halki kulkevien yleisten kulkuväyläin kanssa, ehdottavat katselmusmiehet:

että tilaa käytettäisiin aluksi siten, että ainoastaan viljelty maa ja kaikki rakennukset mahdollisimman pian annettaisiin vuokralle, jota vastoin metsää kasvava maatilansa osa varattaisiin kaupungin vastaisiin tarpeisiin; sekä

että vuokralle annettavaksi ajottu tilusten osa tarjottaisiin 10 eri palstana, jotka sijaitsevat ja ovat rajoitetut niin, kuin tähän myötäliitetty karttalehti tarkemmin osoittaa ja joista numero 1 olisi yhdistettynä kartanon tontin ja sillä sijaitsevien asuin- ja talousrakennuksien kanssa. Näiden palstain vuokra-aika olisi niiden asemaan katsoen määrättävä: palstain 1, 2, 3, 9 ja 10 kymmeneksi vuodeksi sekä muut 25 vuodeksi, ollen palstain 5, 6, 7, ja 8 haltijoilla oikeus niillä sijaitseville metsäalueille rakennuttaa sellaisia asuin- ja talousrakennuksia kuin maanviljelyksessä tarvitaan ja joiden rakennusten haltijat olisivat velvolliset vuokrakauden päätyttyä muuttamaan pois tiluspalstalta. Puheena olevain palstain vuotuiset vuokramaksut voitaisiin niiden asemaan ja maaperän laatuun nähden määrätä seuraaviksi:

Palstan N:o 1, joka, paitsi kartanon tonttia ja kaikkia siinä olevia rakennuksia, jotka vuokramiehen tulisi pitää asianmukaisessa kunnossa, käsittää viljeltyä maata 17,295 hehtaaria ja karjanlaidunta 5,472 hehtaaria	Smk. 2,400: —
Palstan N:o 2, joka käsittää koko Storängenin, 13,144 ha . . .	« 1,150: —
Palstan N:o 3, Tvillängen, 7,472 ha	» 525: —
Palstan N:o 4, joka käsittää Hevosystäväinyhdistyksen ajoradan piirissä olevan osan Brännkärretiä, alaltaan 3,637 ha viljeltyä maata ja 0,6 ha kivistä metsämaata	» 200: —
Palstan N:o 5, Storkärretin koillisosan, joka käsittää 7,062 ha viljeltyä maata ja 1,62 ha metsämaata	» 625: —
Palstan N:o 6, Storkärretin luoteisosan, alaltaan 4,2 ha viljeltyä ja 1,5 ha metsämaata	» 325: —
Palstan N:o 7, Storkärretin eteläosan, 9,75 ha viljeltyä maata ja 0,7 ha metsämaata	» 725: —
	<hr/>
	Siirto Spnk. 5,950: —

	Siirto	Smk. 5,950: —
Palstan N:o 8, Rakobron, 7,030 ha viljeltyä maata ja 0,5 ha metsämaata	»	550: —
Palstan N:o 9, Lilla Mäarakärret, 1,5 ha viljeltyä maata . . .	»	150: —
Palstan N:o 10, Stora Mäarakärret, 6,052 ha peltomaata . . .	»	500: —
Likinnä Oulunkylän asemaa sijaitsevan viljelysmaan Rödjan, joka käsittää 3,538 ha, ehdottavat katselmusmiehet annettavaksi vuokralle ainoastaan toistaiseksi velvoittamalla vuokramies 3 kuukauden kuluttua irtisanomisesta luovuttamaan kaupungin käytettäväksi ne osat, jotka voidaan havaita kaupungin tarkoituksiin tarpeellisiksi. Vuotuinen tiluspalkan vuokramaksu olisi	»	200: —
Mitä tilalla päätilan ulkopuolella sijaitseviin 3 asuinrakennukseen tulee, lienee edellämainitut kaksi työväenasuinrakennusta tarpeellisine tonttialueineen annettava vuokralle 10 vuoden ajaksi, ollen haltija velvollinen pitämään mainitut rakennukset hyvässä kunnossa sekä vuosittain suorittamaan vuokraa:		
vanhemmasta rakennuksesta (litt. m.)	»	300: —
suuremmasta rakennuksesta (litt. n.)	«	500: —
Oulunkylän asemalla sijaitseva huvilarakennus on kiinnitetyn vuokravälikirjan mukaan annettu vuokralle kesäkuun 1 päivään 1911 ja on vuotuinen vuokra	»	1,000: —
Katselmusmiesten ehdotuksen mukaan olisi kaupunki niinmuodoin vuosittain saava tilan viljellyistä maista sekä rakennuksista tuloa	»	9,150: —

Tilalta suoritettavat vuotuiset ulosteot ja tien kunnossapitomaksut olisi kaupungin suoritettava, lukuunottamatta kylätien kunnossapitoa, joka lienee annettava palstanumeron 1 haltijan velvollisuudeksi.

Siltä varalta että eduskunnan hyväksymä uusi maanvuokralaki estäisi maatilaa palstoittamista taikka jos kaupunginviranomaiset havaitsevat edullisemmaksi vuokrata koko tilan yhdelle vuokranottajalle, ehdottavat katselmusmiehet ettei vuokrakausi ulottuisi 10 vuotta pitemmäksi ajaksi eikä vuotuista vuokramaksua määrättäisi 7,000 markkaa vähemmäksi, jota paitsi vuokranottaja olisi velvoitettava vastaamaan kaikista tilalta menevistä ulosteista.

Asian käsittelyssä on Rahatoimikamarissa etusijassa otettu keskusteltavaksi kysymys maatilaa vastaisesta käytöstä ja on Kamari tässä yhtynyt katselmusmiesten esittämiin ehdotuksiin. Lienee nimittäin epäilemätöntä että, jos maatala annetaan vuokralle pienempinä palstatiloina, vuokramaksut nousevat suurempiin määriin kuin jos koko tilusalue annettaisiin vuokralle yhdelle henkilölle. Niinikään täytyy katsoa

olevan kaupungille edullisinta, jos ainoastaan tilan viljelysmaat kohta annetaan vuokralle ja metsää kasvava osa pidätetään kaupungille, joten vastedes voidaan antaa vuokralle suurempia tai pienempiä palstoja asuntotarkoituksiin. Katselmusmiesten ehdotusta mitä tulee vuokrakauden pituuteen ja vuokramaksujen määrään on Rahatoimikamari niinikään kannattanut. Kun kaupunki pidättää vapaasti käytettäväksi asuntotarpeisiin suurimman osan tilan pinta-alaa, ei ole painavia syitä ylen lyhyeksi ajaksi antaa vuokralle viljeltyjä maita, jotka eivät Rahatoimikamarin mielestä lähimpinä vuosikymmeninä voi tulla kaupungin tarkoituksiin tarpeellisiksi. Tässä on niinikään huomattava, että vuokramaksu on määrättävä suhteelliseksi vuokrakauden pituuteen.

Sitä vastoin on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, ettei pieniä vuokrapalstoja asuintarkoituksiin olisi kohta annettava, ennenkun Kaupunginasemakaavatoimikunta on laatinut yleisehdotuksen alueen vastaiseksi jakamiseksi pienempiin palstoihin.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

että Rahatoimikamari valtuutetaan julkisilla huutokaupoilla taikka vähitellen vuokralle tarjoamaan Oulunkylän kartanon viljeltyt maat myötäliitetyllä karttalehdellä olevan jaoituksen ja Rahatoimikamarin ehdottamain alimpien maksujen ja ajanrajoitusten mukaisesti; sekä

että Kaupunginasemakaavatoimikunta saa tehtäväkseen laatia ja Rahatoimikamariin jättää yleisehdotuksen Oulunkylän kartanon vastaiseksi osittamiseksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Helsinki 1908. Osakeyhtiö KauppaKirjapaino.

Esitys Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Pitkäsillan pohjoispuoliseen seutuun.

Helsingin Vaivaishoitohallitukselle.

Täten saan kunnioittaen pyytää, että Vaivaishoitohallitus suvaitsi ensintulevassa varsinaisessa kokouksessaan ottaa käsiteltäväksi kysymyksen, joka jo kauan on odottanut ratkaisuaan ja joka ainakin periaatteellisesti olisi ratkaistava hyvissä ajoin ennen kuluvan vuoden päättymistä jotta asianomaiset menot voitaisiin ottaa ensintulevan vuoden kulunkiarvioon. Tarkoiton *Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamista* siihen suureen osaan kaupunkia, joka sijaitsee Pitkäsillan pohjoispuolella ja Eläintarhan halki kulkevan rautatielinjan itäpuolella.

Että juuri allekirjoittanut esittää sellaisen ehdotuksen, johtuu etusijassa siitä, että minun aluelääkäritoimintani käsittää puheena olevan alueen ja että minulla siten miltei päivittäin on tilaisuutta huomata tällaisen haaraosaston tarve. Mutta Vaivaishoitohallituksen jäsenenäkään en enää voi tyyneästi katsella sitä seisahdustilaa, johon kysymys tämän kaivatun ja jo kauan aiotun haaraosaston perustamisesta on joutunut.

Perustelu Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamiseksi Sörnäisten seutuun on ilmi selvä.

Pitkäsillan takana sijaitsevan kaupunginalueen asukasluku on nykyään lähes 30,000 henkeä. Väkilukuun nähden on tämä kaupunginosa niinmuodoin verrattavissa Helsinkiä likinnä suurimpiin maamme kaupunkeihin. Tämä väestö on suurimmaksi osaksi ruumiillisen työn tekijöitä ja heidän perheitään, suuri osa on vaille vakinaista tointa, n. s. proletariaatteja, ja melkoinen osa ainakin tuontuostakin kykenemätöntä elättämään itseään, vielä vähemmän omaisiaan.

Saatetaan tosin väittää, ettei vaivaisapua ole tarjottimella tuotava. Tämä viisas ohje, jonka allekirjoittanut on kuullut eräältä nyttemmin kuolleelta ammattimieheltä vaivaishoidon alalla, on oikeaan osattu ja pitää kyllä paikkansa verraten nuoriin henkilöihin nähden, joita viime aikoina on yhä enemmän alkanut kääntyä vaivaishoidon puoleen anomalla vuokra-apua y. m. Mutta toiselta puolen ei saa tehdä apua *liian vaikeasti saatavaksi* »alaikäisille, mielipuolille, raajarikkoisille sekä pitkällistä tautia tai vanhuudenheikkoutta poteville», joille kunnan on vaivaishoitoasetuksen 2 §:n mukaan toimitettava hoito ja tarpeellinen elatus.

Ei kuitenkaan ole kiellettävissä, että monen Sörnäisten alueella asuvan köyhän nyttemmin on todellisuudessa sangen vaikea saada apua.

Katsokaamme, minkä mutkain jälkeen haluttu apu vihdoin saadaan taikka kenties — jää saamatta.

Apua saadaksean täytyy asianomaisen ensin saapua Vaivahoitohallituksen kansliaan. Saatuaan neuvon kääntyä asianomaisen aluelääkärin puoleen palaa hän kotiinsa ja menee sitten lääkärin luo saadaksean todistuksen terveydentilastaan ja työkyvystään. Sitäpaitsi on hakijan hankittava papinkirja pastorinkansliasta. Ja sitten on saadut asiakirjat vietävä vaivahoitokansliaan. Hyvillä toiveilla, mutta vielä ilman käteistä lohdutusta taikka enintään pieni ennakkomaksu kehoituksena lähtee hakija kotimatkalleen. Sitten on vielä tehtävä pitkä matka avun noutamista ja kuittausta taikka — palaamista ja kohtaloon alistumista varten.

Kaikki tämä on helpommin sanottu kuin tehty.

Likempänä asuville — joita on sangen vähän — on matka Aleksanterinkadun itäpäähän 1 1/2 km; meno ja paluu — 3 km. Luetaan tämä matka todellisuuden vaatimusten mukaisesti kolmasti ja lisätään siihen käynti lääkärissä ja pastorinkansliassa, niin saadaan vähintään 10 km. Näin suotuisimmissa tapauksissa.

Kauempana asuvilla sitä vastoin voi matka hädän kotinurkista toiveiden päämäärään liioittelematta nousta viiteen km:iin. Noudattamalla samaa laskutapaa kuin edellisessä esimerkissä saadaan tulokseksi 30 km.

Näiden äärimäisyyksien — 10 km ja 30 km — välillä on niiden retkeilyjen todellinen keskimäärä, joita useimpain Sörnäisten seudun köyhäin täytyy tehdä saadaksean aineellisen hätänsä poistetuksi laillisessa määrässä.

20 km:n piiritanssi on keskimäärin se ruumiillinen rasitus, jota ilman, mitä Sörnäisten esikaupunkiin tulee, vaivaisavun saanti ei ole odotettavissa.

Onnellinen se, jonka jalat vielä kantavat. Voihan vaivan palkaksi tulla pysyväinen 10—15 markan kuukausiapuraha. Ja onhan hyvä niinkin, saattaa sanoa.

Mutta ajatellaanpa vuoteeseen kytkettyä henkilöä, esim. keuhkotautista, joka tarvitsee kalanmaksajlyä tahi muuta semmoista. Tauti on pitkällinen. Aluelääkäri ei voi hevillä merkitä noita lunastavia sanoja »varaton», »kiireellinen», toisin sanoen niitä sanoja, jotka oikeuttavat saamaan maksuttomat lääkkeet apteekista tarvitsematta vaivaihoidon leimaa. Lääkkeet maksavat pari markkaa. Mutta kuka vie lääkemääräyksen 2—3—4—5 km pituisen matkan vaivahoitokansliaan, kuka vie sen apteekkiin, kuka noutaa lääkkeet apteekista? On hyvä, jos järkevä ja halukas lapsi saadaan ottamaan suorittaakseen pelastavan enkelin tehtävä. Muutoin kuluu siihen työkykyisen ihmisen puoli päivää taikka enemmänkin. Taloudellinen tappio tulee toiselta puolen ainakin yhtä suureksi kuin voitto toisella, ehkä suuremmaksi.

On selvä, että Sörnäisten seutuun perustettu vaivahoitokanslian haaraosasto sen asukkaille tuntuvasti helpottaisi niinhyvin edellä kerrottuja kuin muita laillisen vaivahoidon toimittamista kohtaavia vaikeuksia. Mutta muutkin asianhaarat puoltavat sellaisen haaraosaston suotavuutta.

On tunnettu asia, että *Vaivahoitohallituksen kanslian työmäärä* jo on liian suuri. Eikä se vuosien kuluessa tietystikään vähene. Nykyään jo on niin vaikea tarkastaa maksuttomain lääkkeiden tarvetta, että asianomaiset *lääkemääräykset täytyy leimata auliimmin kuin parempi asiantuntemus sallisi*. Toimitusjohtajan aika ei nyttemmin enää riitä täyttämään kaikkia vuonna 1897 annetun Helsingin vaivahoito-ohjesäännön 25 §:ssä lueteltuja tehtäviä. Erittäinkin on sanotun pykälän e) momentissa oleva määräys, jonka mukaan toimitusjohtajan velvollisuutena on »kiinnittää erityistä huomiota vaivaistalon ulkopuolella hoidettuihin vaivahoidon avustamiin köyhiin, heidän hoitoonsa, elatukseensa ja elämänoloihinsa, jota varten hänen pitää tuontuostakin käydä kaupungissa ja sen läheisyydessä hoidettavien köyhäin luona »viime vuosina muuttunut säännöstä hurskaaksi toivomukseksi, joka ei nyttemmin ole enää ensinkään toteutettavissa, ellei osaa toimitusjohtajan tehtäviä siirretä toisten hartioille.

Tämä tosiasian edelleen sivuuttaminen olisi Vaivahoitohallituksen puolelta laiminlyönnin synty — sitä suurempi, mitä kauemmin tätä tosiasiaa siedetään.

Vaivahoidon velvollisuus käy siis yhteen hoidokkaiden oikeuden kanssa siinä, että *Helsingin Vaivahoitohallituksen toimeenpanevain voimain desentraliseeraus on erittäin tarpeen vaatima*.

Saattaisi kyllä olla syytä, kun kerran asia on esillä, samalla vaatia Vaivahoitohallituksen kanslian haaraosastoja perustettavaksi useampiin osiin kaupunkia. Mutta paras on, niinkuin tunnettu, hyvän vihollinen. Aluksi voitettaisiin paljon, jos haaraosasto voitaisiin saada toimeen Sörnäisten seutuun, joka epäilemättä enemmän kuin kaupungin muut rajamaat on sen tarpeessa.

Vaivahoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamista Sörnäisiin puoltaa vielä yksi erityinen syy. Helsingin poliisilaitoksen siveellisyydosasto muutetaan (ellei sitä jo ole muutettu) kesän tahi syksyn kuluessa Kallioon, missä se saa hnoneuston Kaiun alueelle teetetyssä uudessa poliisitalossa. Vaivahoitohallituksen arvoisilla jäsenillä lienee vereksessä muistossa se katkera arvostelu, jonka muutama kuukausi takaperin hallituksen eri kokouksissa sai osakseen se menettely että irtolaisten annettiin joukottain kulkea kaupungin keskusosain halki, nimittäin siveellisyydosaston huoneustosta Vaivahoitohallituksen kansliaan saamaan ne varotukset, jotka mainitaan huhtikuun 2 päivänä 1883 irtolaisista annetun asetuksen 2 §:ssä. Tätä menettelyä on pidetty eetilliseltä kannalta loukkaavana. Mutta jos tämä kulkue on käyvä pitkin kaupungin itäistä viertotietä ja Hakaniemen kuuluisan torin poikki, katsojina

seudun lukuisat sosiaalidemokraatit ja huligaanijoukot, niin se ei ainoastaan ole oleva loukkaava, vaan varmaan monessa tapauksessa vaarallinenkin. Sellaisen vaaran välttämiseksi olisi soveliasta antaa varotukset Vaivaishoitohallituksen Sörnäisten haaraosastossa, jota varten huoneusto tähän nähden olisi vuokrattava niin likeltä poliisi-asemaa kuin mahdollista.

Haaraosaston toiminnan saattaisi ajatella järjestetyksi likimain seuraavaan tapaan. Haaraosastoa johtaisi henkilö, jota voisi sanoa »vaivaishoitokomisarioksi». Tämä nimitys kuvaisi johtajan ulkonaista asemaa. Hän olisi toimitusjohtajan alainen, mutta niiden tarkastajain taikka köyhäinvalvojain (miesten tai naisten) esimies, jotka olisivat hänen apunaan Sörnäisten alueen köyhäin silmälläpidossa.

Komisarion velvollisuutena olisi:

a) joka arkipäivä vähintään *tunti* aamu- ja *toinen* iltapäivällä, esim. klo 11—12 a. p. sekä 6—7 i. p. erityisessä vartavasten vuokratussa huoneustossa vastaanottaa avunetsijöitä ja avustaa Sörnäisten seudun asukkaita vaivaishoitoasioissa;

b) hankkia itselleen tarkka tieto Sörnäisten seudun avuntarvitsijoista sekä toimitusjohtajalle ilmoittaa ne toimenpiteet, joita näihin nähden voi olla tarpeen;

c) vaivaisapua pyydettyä jollekin Sörnäisten seudulla asuvalle henkilölle itse taikka tarkastajan taikka köyhäinvalvojan kautta viipymättä käydä hädänalaisen kotona ja hänen oloistaan ja tarpeistaan laatia pöytäkirja voimassa olevan kaavakkeen mukaisesti;

d) kiinnittää erityistä huomiota Sörnäisten seudulla asuviin vaivaishoidon avustamiin köyhiin, heidän hoitoonsa, elatukseensa, ja elämänoloihinsa, jossa tarkoituksessa hänen *tulisi tuon tuostakin käydä* sanotussa kaupunginosassa asuvien köyhäin luona;

e) valvoa että Sörnäisten seudun köyhille myönnetyt apurahat asianmukaisesti käytetään;

f) olla saapuvilla Vaivaishoitohallituksen kokouksissa oikeutettuna ottamaan osaa neuvotteluihin, mitä Sörnäisten seudun köyhiin tulee, vaan ei päätöksiin;

g) huoltaa Sörnäisten seudun köyhille myönnettyjen apurahain maksu, johon nähden komisario saa toimitusjohtajalta määrättyinä viikonpäivänä nostaa niin suuren rahamäärän kuin saman päivän maksuihin tarvitaan, ollen velvollinen seuraavana päivänä tekemään toimitusjohtajalle maksuista tilin ja jättämään jälellä olevan summan hänelle takaisin;

h) hankkia selvitys avunetsijäin terveydentilasta ja työkyvystä, antaa varattomuustodistus maksuttoman aluelääkärin hoidon ja kättilönävon saamiseksi kaupungin kustannuksella sekä leimata lääkemääräykset lääkkeiden saamiseksi vaivaishoidon laskuun;

Sitävastoin komisario *ei* saisi kirjoittaa sitoumusta vastataksaan köyhäin hoitokustannuksista sairaalassa, houruinhoitolaitoksessa y. m. s., ei myöskään antaa va-

rattomuudentodistuksia asianomaisen vapauttamiseksi suorittamasta ulostekojaan, eikä muita todistuksia, paitsi edellä mainitut.

Vastaisen haaraosaston *kustannuksiin* nähden on allekirjoittanut tehnyt seuraavat likimääräiset laskelmat. Kaksi huonetta käsittävän huoneuston vuokra ja valaistus — enintään 1,000 markkaa vuodessa. Komisarion palkkio 3,000 markkaa. Palkkiota kahdelle köyhäinvalvojalle à 1,000 mk — yhteensä 2,000 markkaa. Huoneuston siivous, puhelimen vuokra ja sekalaiset menot — 600 mk. Haaraosaston välttämättömät vuotuismenot nousisivat siten kaikkiaan 6,600 markkaan. Mutta kun asettamalla 2 köyhäinvalvojaa Sörnäisten haaraosastoon yksi keskuskanslian köyhäinvalvojan toimi voitaisiin lakkauttaa, lisääntyisivät vaivaihoidon vuotuismenot Sörnäisten haaraosastosta todellisesti 5,000 markan vaiheille. Tässä ei ole jätettävä huomautta sitä todennäköisyyttä, että toimeenpanemalla tarkempi tarkastus voidaan säästää maksuttomista lääkkeistä aiheutuvia menoja.

Huoneuston sisustukseen tarvittaisiin kertakaikkiaan noin 1,000 mk.

Ehdotus.

Rohkenen ehdottaa, että Vaivahoitohallitus Kaupunginvaltuustolle esittäisi:

1) että siihen esikaupunkiin, joka sijaitsee Pitkäsillan pohjoispuolella ja jota lännessä rajoittaa Eläintarhan halki kulkeva rautatielinja, perustettaisiin Vaivahoitohallituksen haaraosasto;

2) että tämän kanslian johtajaksi asetettaisiin »Sörnäisten vaivahoitokomisario» niminen johtaja ja että Kaupunginvaltuusto valitsisi tämän johtajan Vaivahoitohallituksen ehdotuksesta;

3) että Kaupunginvaltuusto edellä olevan ehdotuksen mukaisesti antaisi tarkempia määräyksiä Sörnäisten vaivahoitokomisarion toiminnasta;

4) että Sörnäisten vaivahoitokomisarion avuksi annetaan aluksi 2 katsastusmiestä eli köyhäinvalvojaa, miehiä tai naisia;

5) että Kaupunginvaltuusto suvaitisi antaa Vaivahoitohallitukselle luvan ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen ottaa tarpeellisen määrärahan Vaivahoitohallituksen kanslian Sörnäisten haaraosaston sisustamista ja voimassapitoa varten.

Helsingissä kesäkuulla 1908.

V. Leontjeff.

HELSINGIN

VAIVAISHOITOHALLITUS

Syyskuun 7 päivänä 1908.

N:o 256 a.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Vaivashoitohallitukseen jättämässään, tähän myötäliitetyssä kirjelmässä on Vaivashoitohallituksen jäsen, Tohtori V. Leontjeff esittämiensä syiden nojalla huomauttanut Vaivashoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisen tarpeellisuutta Pitkäsillan pohjoispuolella ja Eläintarhan halki kulkevan rautatielinjan itäpuolella sijaitsevaan osaan kaupunkia, ja on Tohtori Leontjeff sen ohella tehnyt tämän haaraosaston järjestämistä tarkoittavan ehdotuksen. Tämän ehdotuksen johdosta Vaivashoitohallitus saa nöyryimmästi esittää seuraavaa:

On tunnettu asia, että pääkaupungin vaivashoitoasiat ovat vuosien kuluessa samassa määrässä lisääntyneet kuin kaupungin väkiluku on kasvanut. Kaupungin vaivashoitoa ei sentähden enää käy tehokkaasti hoitaminen samaan malliin ja samoilla voimilla kuin tähän asti. Niinpä täytyy Vaivashoitohallituksen toimitusjohtajan, siihen katsomatta että vaivashoidosta voimassa olevan ohjesäännön 25 §:n mukaisesti hänen velvollisuutenaan on joukko tehtäviä, pääasiallisesti asiainhaaran pakosta ja asiain luvun vuoksi kohdistaa toimintansa juoksevain asiain johtoon kansliassa ja vaivashoitoa varten myönnettyjen melkoisten määrärahain hoitoon, joka viimeksi mainittu asiainhaara yksin vaatisi asettamaan sitä varten erityisen virkailijan jotta asia tulisi huolellisesti hoidetuksi. Melkoinen osa toimitusjohtajan aikaa kuluu sitä paitsi Vaivashoitohallituksen kokouksissa esitettävien vaivashoitoasiain valmistamiseen. Tästä aivan selvästi näkyy, että toimitusjohtajan aika ja voimat eivät riitä kaikkien niiden erilaatuisten tehtävain huolelliseen hoitamiseen, jotka voimassa olevan ohjesäännön edellä mainitun pykälän mukaan ovat hänen velvollisuutenaan. Jotteivät tässä pykälässä olevat määräykset suuremmassa taikka vähemmässä määrässä jäisi kuolleiksi kirjaimiksi ja siten vähäiseksi hyödyksi vaivashoidolle, on Vaivashoitohallituksesta näyttänyt ehdottomasti tarpeen vaatimalta, että paikalla ryhdy-

tään toimiin ainakin johonkin määrin sen työtaakan jakamiseksi, joka nykyään lepää Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajan hartioilla. Tämän asian onnellisin ratkaisu olisi epäilemättä se, että kaupunki jaettaisiin useampiin vaivaishoitoalueisiin, joissa jokaisessa olisi keskushallituksen valvonnan ja johdon alainen hallitus, niinkuin on laita useissa suuremmissa kaupungeissa, ja että koko rahahallinto annettaisiin erityisen kamreerin toimeksi. Sellainen tšekäläisen vaivashoitotoimen perinpohjainen uudestijärjestäminen kaipaa kuitenkin perusteellista selvitystä ja uusien ohjesääntöjen valmistamista vaivaishoidolle ja vaivaistalolle eri osastoinen; sitä enemmän kun nämä ohjesäännöt monessa kohden eivät enää vastaa ajan vaatimuksia eivätkä paikkakunnan tarpeita sekä ne sitä paitsi eri aikoina syntyneinä olisi saatava suurempaan keskinäiseen yhdenmukaisuuteen. On sentähden kuluva melkoinen aika, ennenkun tämä perinpohjainen, mutta välttämätön uudestijärjestely on toimeenpantavissa.

On kuitenkin aivan välttämätöntä, että paikalla ryhdytään toimiin niiden töiden jakamiseksi eri henkilöiden kesken, jotka nykyään kuuluvat Vaivaishoitohallituksen kanslian toimitusjohtajalle. Huomattava parannus tässä kohden saataisiin epäilemättä aikaan, jos tohtori Leontjeffin ehdottama Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto perustettaisiin Sörnäisiin. Kun sitäpaitsi sellaisen osaston perustaminen tuottaisi suurinta helpotusta nyt puheena olevissa kaupunginosissa asuville lukuisille avunetsijöille, niinkuin Tohtori Leontjeffkin erittäin valaisevasti on huomauttanut, ei Vaivaishoitohallitus voi muuta kuin mitä hartaimmin kannattaa Tohtori Leontjeffin ehdotusta. Tässä kohden katsoo Vaivaishoitohallitus kuitenkin olevan nimenomaan huomautettava, että sellaisen haaraosaston perustaminen Sörnäisiin ainoastaan olisi oleva väliaikainen toimenpide, kunnes kaupungin vaivaishoito kokonaisuudessaan saataisiin uudestaan järjestetyksi, jota tarkoitusta varten olisi asetettava asiantuntevista ja asiaa harrastavista henkilöistä kohoontava komitea.

Mitä sitten tulee ehdotetun haaraosaston järjestysmuotoon, on Vaivaishoitohallitus pääasiallisilta osilta kannattanut Tohtori Leontjeffin tekemää ehdotusta. Vaivaishoitohallitus on kuitenkin katsonut, ettei haaraosaston johtajan eli, niinkuin hänen arvonimensä olisi, vaivaishoitokomisarion virka-aikaa olisi määrättävä kerta kaikkiaan, vaan että Vaivaishoitohallitus oikeutettaisiin määräämään sen kulloinkin tarpeen mukaan. Mitä vaivaishoitokomisarion tehtäviin muutoin tulee, on Vaivaishoitohallitus sitä mieltä, että Tohtori Leontjeffin ehdotuksen d) kohdassa oleva nimenomainen määräys, että vaivaishoitokomisarion pitää tuontuostakin käydä sanotussa kaupunginosassa asuvien köyhäin luona, voidaan haitatta jättää pois, koska on luonnollista, että ainoastaan sellaisia käyntejä tekemällä hänen on oleva mahdollista kiinnittää erityistä huomiota Sörnäisten seudulla asuviin köyhiin. Syystä ettei ole mahdollista kerrassaan määrätä sitä päivää, jona vaivaishoitokomisario saa kantaa tarvittavat rahavarat toimitusjohta-

jalta sekä voi käydä vaikeaksi heti maksunsuoritusten jälkeisenä päivänä tilittää hallussa olleet varat, on Vaivaishoitohallituksesta näyttänyt tarpeelliselta hiukan toisin muodostella g) kohtaa, jonka sentähden on katsottu pitävän kuulua seuraavasti: »toimittaa haaraosasto-alueella asuville köyhille myönnettyjen apurahain maksaminen, jota varten vaivaishoitokomisario saa toimitusjohtajalta nostaa riittävät varat, joista tilitetään Vaivaishoitohallituksen antaman määräyksen mukaan». Kohdan h) jälkeen on Vaivaishoitohallituksen mielestä lisättävä uusi kohta i), joka kuuluisi: »muutoin yksityiskohdissa toimintaansa nähden noudattaa toimitusjohtajan antamia ohjeita». Tohtori Leontjeff on ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto valitsisi vaivaishoitokomisarion, mutta Valvaishoitohallitus on sitä mieltä, että Vaivaishoitohallitus hyvin voisi ratkaista tämän nimitysasian toimitusjohtajan mieltä tiedusteltuaan.

Tohtori Leontjeff on arvioinut ehdotetun haaraosaston kustannukset yhteensä 6,000 tahi enintään 6,600 markaksi. Kun haaraosaston menestykselliselle toiminnalle on ehdottomasti tärkeitä, että sen johtoon asetetaan kelvoinen henkilö ja vaivaishoitokomisariolla sitä paitsi on oleva *käsiteltävänään varsin tuntuvia rahamääriä*, on Vaivaishoitohallitus ollut sitä mieltä, että hänen palkkseen olisi määrättävä 3,000 mk eikä 2,400 mk vuodessa. Vaivaishoitohallitus pyytää lopuksi huomauttaa, että Vaivaishoitohallitus ei ainakaan toistaiseksi voi yhtyä siihen Tohtori Leontjeffin ehdotukseen että, sittenkun Sörnäisten haaraosastoon on perustettu 2 köyhäinvalvojan tointa, yksi keskuskanslian köyhäinvalvojan toimi voitaisiin lakkauttaa. Kun nimittäin, niinkuin edellä on huomautettu, toimitusjohtajan on mahdoton ehtiä suorittamaan kaikkia niitä erilaatuisia tehtäviä, jotka ovat hänen velvollisuutenaan, on *yksi kanslian köyhäinvalvojista ollut hänen apunaan juoksevain asiain hoitamisessa ja asiain valmistelemisessä* Vaivaishoitohallituksen kokouksiin, jotka tehtävät ovat vieneet tämän virkailijan ajan miltei kokonaan.

Sen johdosta mitä Vaivaishoitohallitus edellä on lausunut ja myös siihen nähden mitä Tohtori Leontjeff edellä mainitussa kirjelmässään on huomauttanut, saa Vaivaishoitohallitus nöyryimmästi herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittää:

- 1) että siihen esikaupunkiin, joka sijaitsee Pitkäsillan pohjoispuolella ja jota lännessä rajoittaa Eläintarhan halki kulkeva rautatielinja, mikäli mahdollista vuoden 1909 alusta perustettaisiin Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto;
- 2) että tähän kansliaan toistaiseksi asetettaisiin Sörnäisten vaivaishoitokomisario nimenen johtaja, jonka Vaivaishoitohallitus valitsee toimitusjohtajan ehdotuksesta;
- 3) että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet suvaitsisivat tässä edellä esitettyjen näkökohtain mukaisesti antaa tarkempia määräyksiä Sörnäisten vaivaishoitokomisarion toiminnasta;
- 4) että Sörnäisten vaivaishoitokomisarion apulaisiksi aluksi annetaan 2 tarkasajaa eli köyhäinvalvojaa; sekä

5) että Vaivashoitohallitukselle myönnetään lupa vaivashoidon menosääntöön tarkoitusta varten ottaa ensintulevan vuoden alusta 6,600 markan vuosimääräraha sekä sitä paitsi ensi vuoden menosääntöön enintään 1,000 markan määräraha haaraosaston sisustukseen.

Emil Cedercreutz.

Ludvig Collan.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Joulukuun 3 p:nä 1908.

N:o 451.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellä syyskuun 22 päivältä on Kaupunginvaltuusto kehottanut Rahatoimikamaria Valtuustolle antamaan lausunnon Vaivashoitohallituksen, esiintuomiensa syiden nojalla, tekemästä esityksestä,

että siihen esikaupunkiin, joka sijaitsee Pitkäsillan pohjoispuolella ja jota lännessä rajoittaa Eläintarhan halki kulkeva rautatielinja, perustettaisiin, mikäli mahdollista, ensi vuoden alusta Vaivashoitohallituksen kanslian haaraosasto;

että tähän kansliaan toistaiseksi asetettaisiin »Sörnäisten vaivashoitokomisario» niminen johtaja, jonka Vaivashoitohallitus valitseisi toimitusjohtajan ehdotuksesta;

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet suosituisivat antamaan tarkempia määräyksiä Sörnäisten vaivashoitokomisarion toiminnasta;

että Sörnäisten vaivashoitokomisarion avuksi aluksi annettaisiin 2 tarkastusmiestä eli köyhäinvalvojaa; sekä

että Vaivahoitohallitukselle myönnettäisiin lupa vaivahoidon menosääntöehdotukseen ottaa tätä tarkoitusta varten ensintulevan vuoden alusta 6,600 markan vuosimääräraha sekä sitä paitsi ensi vuoden kulunkiarvioon enintään 1,000 markan rahamäärä haaraosaston huoneuston sisustamiseen.

Meno- ja tuloarvioehdotusta käsitellessään on Rahatoimikamari ottanut puheena olevan esityksen keskusteltavaksi ja silloin, niinkuin ensintulevan vuoden tulo- ja menosäännössä olevista Kamarin perustelmista näkyy, siinä esitetyistä syistä evännyt edellä mainitun ehdotuksen. Tämän lisäksi on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen, että Vaivahoitohallituksen tekemä esitys ei ratkaisisi asiaa toivotavaan suuntaan. Ei nimittäin etusijassa pitäisi tulla kysymykseen kanslian haaraosastojen perustamista ja uusien virkamiesten asettamista, vaan pikemmin useampain köyhäinvalvojain asettaminen kaupungin eri vaivahoitoalueisiin. Vaivahoitohallituksen ehdotus olisi myös aiheuttava ryhtymään laajaperäisempiin ja kalliimmiksi käyviin toimenpiteisiin kuin mitä ehdotuksesta näyttää käyvän esille. Sillä luonnollista on, että muihinkin osiin kaupunkia kohdakkoin täytyy asettaa yhtäläisiä haarakanslioita niihin kuuluvine uusine virkamiehineen, jos kysymys nyt ratkaistaan ehdotettuun suuntaan. Vaikka Kalliossa, Sörnäisissä ja Hermannissa asuukin lukuisia köyhiä, osottavat olot kuitenkin, että köyhiä yhtä paljon asuu kaupungin muissa osissa, erittäinkin 6:nnessä, 7:nnessä ja 4:nnessä kaupunginosassa, joita varten haarakanslian perustaminen niinkään olisi tarpeen. Jos sen sijaan köyhäinvalvojain lukua lisättäisiin ja vaivahoitokansliaa pidettäisiin avoinna ei ainoastaan 3 tuntia aamupäivällä, vaan myös jonkun aikaa iltapäivin, saavutettaisiin Rahatoimikamarin mielestä samat edut tuntuvasti vähemmillä järjestys- ja vuosikustannuksilla kuin mitä Vaivahoitohallitus on katsonut olevan tarpeen. Kun niinmuodoin eri mieliä edellä mainitun kysymyksen ratkaisemisesta on olemassa ja kun vaivahoidon täydellinen uudestijärjestäminen epäilemättä on toimitettava, pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto päättää

evätä Vaivahoitohallituksen edellämainitun ehdotuksen kanslian haaraosaston perustamisesta Sörnäisiin sekä vaivahoitokomisarion asettamisesta sinne.

Läheteasiakirjoihin myötäliitetään asian käsittelyssä Rahatoimikamarissa syntynyt äänestyspöytäkirja, joka osottaa toiselta puolen että allekirjoittanut puheenjohtaja,

joka ulkomaalla oleskelun vuoksi ei ole ollut läsnä asian aikaisemmassa käsittelyssä, on kannattanut Vaivaishoitohallituksen ehdotusta, ja toiselta puolen että Kamarin jäsenet Herrat Frosterus ja Wasastjerna ovat lausuneet samaan suuntaan käyvän mielipiteen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ote pöytäkirjasta joka tehtiin Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin kokouksessa joulukuun 3 päivänä 1908.

28 §.

Esiteltiin enempää toimenpidettä varten viime lokakuun 1 päivänä tehdyn pöytäkirjan 48 §:stä Kaupunginvaltuuston lähetekirjelmä edellisen syyskuun 22 päivältä, jossa Rahatoimikamarilta oli vaadittu lausuntoa Vaivaishoitohallituksen esityksestä, joka tarkoitti Hallituksen kanslian haaraosaston perustamista Sörnäisiin; ja päätettiin Kaupunginvaltuustolle lähettää kirjelmä sitä sisällystä kuin kirjekonseptikirja N:ön 451 kohdalla osottaa.

Rahatoimikamarin epäävästä päätöksestä oli Kamarin puheenjohtaja, Herra Gripenberg, joka asian aikaisemman käsittelyn aikana oli ollut poissa, sikäli eri mieltä, että hän tahtoi kaikin puolin kannattaa Vaivaishoitohallituksen esitystä. Mikäli puheenjohtaja käymällä Vaivaishoitohallituksessa ja keskustelemalla mainitun hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan kanssa oli saanut tietää, olivat vaivaishoitoasiat viime aikoina siinä määrin lisääntyneet että niiden käsittely hallituksen kansliassa kokonaan vei toimitusjohtajan ajan sekä aamu- että iltapäivin ja jätti hänelle vähän taikka ei mitään mahdollisuutta itse käydä köyhäin luona. Jos Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto perustettaisiin Pitkäsillan pohjoispuolelle, missä asuu erittäin lukuisaa, enimmäkseen varatonta väestöä, joka sangen usein on vaivaishoidon tarpeessa, sekä tähän haaraosastoon asetettaisiin komisario ja 2 valvojaa, olisi tästä oleva seurauksena että toimitusjohtaja, erittäinkin jos hän myös saisi ehdotetun apulaisen vaivaishoitokanslian työn järjestämistä varten, saisi aikaa kiinnittää huomiotaan yksilölliseen vaivaishoittoon, jonka ohella hänelle valmistettaisiin mahdollisuus pitää silmällä

Sörnäisten haaraosaston toimintaa sekä toimittaa tarpeelliset tarkastukset. Kun, niinkuin Vaivaishoitohallituskin oli maininnut, Sörnäisten haaraosaston perustaminen olisi ainoastaan väliaikainen toimenpide siihen asti kun kaupungin vaivaishoito saataisiin uudelleen järjestetyksi, olisi se tuntuvassa määrässä edistävä kokemuksen saamista siitä onko soveliaista jakaa kaupunki vaivaishoitoalueisiin. Jos, niinkuin puheenjohtaja edellytti, uusi vaivaishoitokanslia voitaisiin sijoittaa Pengerkadun varrella olevaan poliisitaloon, missä tilava, korkea ja valoisa maakerroshuoneusto on käyttämättä, taikka muu huoneusto vuokrattaisiin mainitun poliisitalon läheisyydestä, saavutettaisiin siten se etu, että sanottuun haaraosastoon voitaisiin siirtää vaivaishoitoasetuksessa säädetyn, irtolaisuudesta annettavan varoituksen antaminen. Kun henkilöt, jotka saavat varoituksen, aina sitä ennen on otettu siveellisyyspoliisin haltuun, jonka huoneusto sijaitsee juuri samassa poliisitalossa, saataisiin täten välte-tyksi suurehkojen irtolaisjoukkojen hankala kuljetus pitkin kaupungin katuja sanotusta poliisitalosta Vaivaishoitohallituksen huoneustoon. Tällä perusteella puheenjohtaja ei ainoastaan halunnut kannattaa Vaivaishoitohallituksen esitystä muutoin, vaan siinäkin kohden, että sille vastamainittua tarkoitusta varten myönnettäisiin 6,600 markan määräraha sekä 1,000 mk haaraosaston sisustukseen.

Herrat Th. Frosterus ja Knut Wasastjerna tahtoivat pöytäkirjaan merkittäväksi, että he aikaisemmin olivat lausuneet samaan suuntaan käyvän mielipiteen kuin nyt Kamarin puheenjohtaja.

Ex officio:
Werner Becker
v. t.

Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuodeksi 1909.

Kaupunginvaltuuston vahvistama Joulukuun 30 p:nä 1908.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

		Menot.					
		Smk.	74.	Smk.	74.		
		I. Kaupungin velat.					
K. S:in resol. $17/5$ 1876	a	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $31/12$ 1908 on Smk 1,021,900: —, suoritetaan $1/5$ 1909 kuoletusta		36,300	—		
		sekä $1/5$ ja $1/11$ samana vuonna korkoa 5% , yhteensä		50,187	50		
		Mahdollinen kurssitappio arvoituista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta .		900	—	87,387	50
K. S:in resol. $4/8$ 1882	a	2:ksi. Vuoden 1882 uudisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $31/12$ 1908 on Smk 561,000: —, suoritetaan $1/5$ 1909 kuoletusta		70,000	—		
		sekä $1/5$ ja $1/11$ korkoa $4\frac{1}{2}\%$		23,670	—	93,670	—
K. S:in resol. $26/8$ 1892	a	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsiolainasta, joka $31/12$ 1908 on Smk 4,147,000: —, suoritetaan $1/5$ 1909 kuoletusta		31,500	—		
		sekä $1/5$ ja $1/11$ korkoa $4\frac{1}{2}\%$		185,906	25		
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta		900	—	218,306	—
		Siirto		—	—	399,363	75

K. S:in resol. $\frac{4}{8}$ 1897 S:n $\frac{25}{1}$ 1908	a	4.ksi. Vuoden 1908 obligatsi- lainasta Smk 7,000,000: —, josta $\frac{31}{12}$ 1908 on laskettu liikkeesen Smk 4,000,000: — ja josta on ulkona Smk 2,787,500: —, suori- tetaan $\frac{1}{8}$ 1909 kuoletusta 27,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa $3 \frac{1}{2}$ % 97,387 50 Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 1,000 —	—	—	399,363 75
Lainakontrahdin muk.	a				
K. S:in resol. $\frac{23}{1}$ 1900 S:n $\frac{30}{1}$ 1902	a	5.ksi. Vuoden 1900 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 2,862,000: —, suoritetaan $\frac{1}{8}$ 1909 kuoletusta 21,000 — sekä $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$ korkoa 4 % 114,480 — Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 1,000 —			125,387 50
Lainakontrahdin muk.	a				
K. S:in resol. $\frac{10}{8}$ 1902	a	6.ksi. Vuoden 1902 obligatsi- lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 on Smk 7,734,500: —, suoritetaan $\frac{1}{12}$ 1909 kuoletusta 50,500 — sekä $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$ korkoa 4 % 309,380 — Lainasta Ranskan valtiolle me- nevä vero y. m. 15,000 — Provisioneja, kurssierotuksia y. m. arviolta 3,000 —			136,480 —
Valt:n päät. $\frac{22}{8}$ 1908	b				
Lainakontrahdin muk.	a				
K. S:in resol. $\frac{3}{4}$ 1907	a	7.ksi. Suomen Puutarhayhdistyk- sen rakennusten lunastamiseen otetusta lainasta, joka $\frac{31}{12}$ 1908 oli Smk 46,400: —, suori- tetaan —			11,600 —
Valt:n päät. $\frac{16}{8}$ 1908 Kauppakontrahdin muk.	a	8.ksi. Böhlin talon hallinto-oi- keuden lunastamista varten otetusta 110,000 markan lai- nasta suoritetaan $\frac{1}{1}$ 1909 pää- omaa 30,000 — sekä $\frac{31}{12}$ korkoa $5 \frac{1}{2}$ % 4,400 —			34,400 —
Valt:n päät. $\frac{16}{8}$ 1908 Kauppakontrahdin muk.	a	9.ksi. Oulunkylän kartanon ostoa varten otettua 500,000 markan lainaa vähennetään 143,000 — sekä $\frac{1}{11}$ korkoa 21,975 —			164,975 —
	c*	Kassakreditiviin ja lainojen kor- koja y. m., arviolta —			200,000 —
		— Smk 1,450,086: 25 —			
		Siirto	—	—	1,450,086 25

		Siirto	—	—	1,450,086 25
II. Kaupungin virastot.					
1. Maistraatti.					
1907 v:n menosääntö	b	1 Kunnal.pormest., palkk. 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—	
K. Sin resol. 2 ^o / ₅ 1896	b	1 Oikeusneuv.mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta 1,000: — vakuutetusta Smk:an 5,000: — brutto sivutulosta merkitään arviolta 3,000: —	10,000	—	
1907 v:n menosääntö	b	2 Kunnall.neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota à 2,000: —	12,000	—	
		2 Notariota, palkkaa à 1,600: —	3,200	—	37,200 —
2. Raastuvanoikeus.					
		1 Oikeuspormestari, palkkaa 7,000: — palkkiota 5,000: —	12,000	—	
		3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à palkkiota à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 1,500: —	28,500	—	
		3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa palkkiota 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta 750: —	26,250	—	
1907 v:n menosääntö	b	1 Vanhempi Oikeusneuvosmies, palkk. à . . . 6,000: — palkkiota 2,000: —	8,000	—	
		4 Nuorempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa à 4,000: — Palkkio 3:lle osastonpuheenjohtajalle à . 1,000: —	16,000	—	
		1 Siviilipöytäkirjan notario . . . 1,600		—	
		6 Kriminaalipöytäkirjan notariota à 4,000: —	24,000	—	
		Siirto	119,350	—	1,487,286 25

			Siirto	119,350 —	1,487,286 25
Valt:n päät. ⁶ / ₁₀ 1907	b*	Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa varten:			
		Puheenjoht., palkkiota 1,000: —			
		Palkkiota puheenjohtajan sijaiselle 3,000: —			
		Varapuheenjoht., palkk. 3,000: —			
		2 Ylimääräistä neuvosmiestä à 4,000: — 8,000: —			
		S:n kaupunginpalv. 1,800: —	16,800 —		136,150 —
		<i>Syyttäjät.</i>			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	b	2 Kaup. viskaalia, palkk. à 4,000: — palkkiota à 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à 800: —			
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1896	b	vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta 600: —	14,800 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	b	1 Kaup. viskaali, palkkaa 4,000: — palkkiota 2,000: — vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta 600: —	6,600 —		
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1896	b		3,000 —		24,400 —
Valt:n päät. ⁶ / ₁₀ 1908	b*	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali			
		3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.			
1886 v:n menosääntö	b	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notario, palkkaa 2,500 —	2,500 —		
Valt:n päät. ²⁴ / ₁₁ 1896	b	1 Aktuario 2,500 —	2,500 —		
		1 Reistraattori 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	2,800 —		
		Siirto	7,800 —	1,647,836 25	

1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₁ 1907	b	1 Kanslisti	Siirto	7,800 —	1,647,836 25
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1892		1 Venäjän kielen kääntäjä		1,500 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²³ / ₁₂ 1891	b	1 Saksan kielen kääntäjä		1,200 —	
S:n ¹¹ / ₆ 1895		1 Kaupunginpalv. Mais- traatissa, palkkaa . . . 1,500: —		300 —	
S:n ¹⁹ / ₁₂ 1901	b	korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —		1,900 —	
S:n ²⁸ / ₁₂ 1906		1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa		1,500 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ² / ₅ 1888	b	1 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa 1,600: —		1,600: —	
S:n ¹¹ / ₆ 1895		korotusta 10 v:n pal- veluksesta 400: —		2,000 —	
S:n ¹⁹ / ₁₂ 1901	b	1 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa 1,600: —		1,600: —	
S:n ²⁸ / ₁₂ 1906		korotusta 5 v:n pal- veluksesta ¹ / ₂ :sta 1909 183: 33		1,783 33	
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1908	b	1 Kaupunginpalvelija Maistraatin kansliassa, palkkaa		1,600 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ² / ₅ 1888		Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelialle Maistr. à 50: —		250 —	
S:n ¹¹ / ₆ 1895	b	2 Kaupunginpalv. Mais- traatin kansl., palkkaa 1,400: —		1,400: —	
S:n ²⁸ / ₁₂ 1906		korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —		3,600 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ² / ₅ 1888	b	3 Kaupunginpalv. Raas- tuvanoikeud., palkkaa 1,600: —		1,600: —	
S:n ¹¹ / ₆ 1895		korotusta 5 vuoden palveluksesta 200: —		5,400 —	
S:n ²⁸ / ₁₂ 1906	b	3 Kaupunginpalv. Raas- tuvanoik., palkkaa á 1,600: —		4,800 —	
Valt:n päät. ¹⁷ / ₁₁ 1908		Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelialle Maist. à 50: —		400 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1888	b	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		1,000 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²¹ / ₁₂ 1889		1 Raatihuoneenrenki, paitsi va- paata asuntoa ja polttopuita .		720 —	
S:n ⁶ / ₁₀ 1903				35,753 33	
4. Ulosottotoimi.					
Valt:n päät. ¹⁷ / ₁₀ 1899	b	1 Ensim. kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 1,000: — korotusta 10 v:n palve- lukselta ¹ / ₁₁ :sta 1909 583: 33		4,583 33	
			Siirto	4,583 33	1,683,589 58

			Siirto	4,583 33	1,683,589 58
Valt:n päät. 23/12 1896	b	1	Toin. kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota 2,000: —	5,000 —	
Valt:n päät. 17/10 1899 S:n 30/12 1908	b	1	Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —	4,000 —	
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 29/12 1896 S:n 21/12 1897	b	1	Ulosottoapulain., palkk. 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 400: —	2,800 —	
		2	Ulosottoapulaista, palkkaa ä 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta ä 400: —	6,200 —	
Valt:n päät. 24/11 1896 S:n 29/12 1896 S:n 21/12 1899 S:n 21/12 1900 S:n 6/3 1906 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	1	Ulosottoapulainen, palkkaa 2,700: — korotusta 5 v:n pal- veluksesta 200: —	2,900 —	
		4	Ulosottoapulaista, palkkaa ä 2,700: —	10,800 —	
		1	Ulosottoapulainen, palkkaa	1,800 —	
		4	Ulosottoapulaista, palkkaa ä 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta ä 400: —	8,000 —	
Valt:n päät. 21/11 1896 S:n 29/12 1896 S:n 21/12 1897 S:n 29/12 1905	b	1	Ulosottoapulainen, palkkaa 1,600: — korot. 5 v:n palve- lukselta 200: —	1,800 —	
Valt:n päät. 29/12 1906	b	5	Ulosottoapulaista, palkkaa ä 1,600: —	8,000 —	
S:n 5/11 1907	b		Huoneuston vuokraa	1,836 —	57,719 33
5. Sekalaisia.					
Valt:n päät. 18/11 1886 S:n 2/9 1882	b		Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyt- täjille, arviolta	1,700 —	
	c		Määräraha käännöksiin venäjän kielestä käytettäväksi Maistraa- tin määräyksen mukaan, ar- violta	2,000 —	
	c		Tarverahoja, arviolta	20,000 —	23,700 —
— Smk 314,172: 66 —					
Siirto				—	1,765,008 91

			Siirto	—	1,765,008	91	
III. Kunnallishallinto.							
1. Valtuuston kanslia.							
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Sihteeri	10,000	—		
Valt:n päät. ²⁵ / ₁₁ 1902							
S:n ¹² / ₁₂ 1905							
S:n ⁶ / ₂ 1907							
S:n ²⁵ / ₁₁ 1891	}	b	1 Notario	2,400	—		
Valt:n päät. ²⁶ / ₃ 1907							
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907	}	b	1 Kanslisti	1,500	—		
1886 v:n menosääntö							
Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906	}	b	1 Vahtimestari	1,200	—		
		c	Tarverahoja, arviolta	20,000	—	35,100	
2. Rahatoimikamari.							
	}	b	1 Puheenjohtaja	4,000	—		
1886 v:n menosääntö				5 Jäsentä à 20 markkaa istun-			
Valt:n päät. ⁴ / ₂ 1890				nolta kullekin jäsenelle, arvi-			
S:n ¹⁶ / ₁₂ 1902				olta	6,000	—	
S:n ²⁸ / ₂ 1907				1 Sihteeri	10,000	—	
S:n ²² / ₁₂ 1903	}	b	1 Sihteerin apulainen	6,000	—		
Valt:n päät. ⁷ / ₃ 1900					1 Notario	5,000	—
1886 v:n menosääntö	}	b	1 Aktuario	4,500	—		
Valt:n päät. ⁴ / ₂ 1890					1 Kanslisti	2,400	—
S:n ⁹ / ₁₂ 1902	}	b	1 Vahtimestari	1,200	—		
S:n ²⁸ / ₁₂ 1905					1 Vahtimestarinapulainen	780	—
S:n ²² / ₁₂ 1898	}	b	Tarverahoja, arviolta	15,000	—		
S:n ⁹ / ₁₂ 1902					Arvaamattomia menoja, arviolta	5,000	—
S:n ²⁸ / ₁₂ 1906		d				59,880	
3. Rahatoimikonttori.							
	}	b	1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000:—				
1886 v:n menosääntö					palkkiota	5,000:—	10,000
Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₂ 1899	}	b	1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000:—				
					palkkiota	3,500:—	
			korotusta 10 vuoden				
			palveluksesta	800:—			
K. Asetus ⁸ / ₉ 1899	}	b	Korvausta menetetyistä				
K. Sin kirje ⁹ / ₈ 1900					osuudesta poissaolo-		
			sakkoihin	800:—	9,100		
			Siirto	19,100	—	1,859,988	
						91	

			Siirto	19,100	1,859,988	91	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 2/3 1906	b	1 Vanhempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 4,000:— palkkiota 2,000:—		6,000			
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 2,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 300:—		5,300			
		1 Nuorempi Kaupungin- kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 1,200:—		4,200			
		1 Vanhempi konttori- kirjuri, palkkaa . . . 2,000:— palkkiota 600:— korotusta 10 v:n pal- veluksessa 400:—		3,000			
		3 Nuorempaa konttori- kirjuria, palkkaa à . 2,000:— palkkiota à 400:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta à 400:—		8,400			
		2 Vahtimestaria à . . . 1,800:—		3,600			
		Ylimääräisiä apulaisia, arviolta 8,000		8,000			
		Palkkiota verolippujen kotiinvie- misestä, arviolta 2,000		2,000			
		Tarverahoja, arviolta 6,000		6,000			
							65,600
4. Liikennekonttori.							
Valt:n päät. 11/12 1906	b	1 Kamreeri, palkkaa . . 5,000:— palkkiota 1,000:— korotusta 5 v:n palve- luksesta 500:—		6,500			
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 600:— Korotusta 10 v:n pal- veluksesta 600:—		4,200			
		1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000:— palkkiota 600:—		3,600			
		1 Rahastonhoit., palkk. 2,400:— palkkiota 600:— korotusta 10 v:n pal- veluksesta 480:—		3,480			
			Siirto	17,780	1,925,588	91	

			Siirto	17,780	—	1,925,588	91	
Valt:n päät. 11/12 1906	b	{	1 Kirjanpitäjä, palkkaa 2,000: —					
			palkkiota 300: —	2,300	—			
			1 Konttorikirjuri, palkkaa	1,800	—			
Valt:n päät. 11/12 1906	b	{	1 Samoin, palkkaa	1,500	—			
			1 Vaakamestari, palkk. 2,200: —					
			palkkiota 300: —					
Valt:n päät. 22/1 1907	b	{	mieskoht. palk. lis. 200: —	2,700	—			
Valt:n päät. 31/3 1875 S:n 28/12 1899	b	{	2 Vaakamestarin apul.,					
			palkkaa à 1,800: —					
			palkkiota à 300: —	4,200	—			
			4 Vahtimestaria, palkk. à 1,200: —	4,800	—			
Valt:n päät. 17/5 1904 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 28/10 1895	b	{	Ylimäär. apulaisia, arviolta	15,200	—			
			Palkkiota päivittäisten tietojen					
			antamisesta tullikamarista	800	—			
			Mittarinpalkkioita, arviolta	1,200	—			
Valt:n päät. 17/5 1904 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 28/10 1895	b	{	1 Koneenkäyttäjän lämmit. johtoa					
			varten 9 kuukauden aikana	1,575	—			
			1 Koneenkäyttäjän hissilait. vart.	1,200	—			
			2 Koneenkäytt. apul. à 900: —	1,800	—			
			1 Tarkastusmies	1,200	—			
Valt:n päät. 17/5 1904 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 28/10 1895	c	{	2 Sähkö-tavarahissin käyttökust.,					
			arviolta	1,000	—			
	c	{	Tarverahoja, arviolta	3,000	—	62,055	—	
5. Satamakonttori.								
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	b	{	1 Satamakapteeni 3,000: —					
			4 tahi 2 0/0 ylöskannosta, arviolta 9,000: —	12,000	—			
Valt:n päät. 1/10 1895	b	{	1 Sörnäisten satamamestari	2,400	—			
			1 Satamakonttorinkirjanpitäjä 3,500: —					
Valt:n päät. 30/4 1901	b	{	1/2 0/0 ylöskannosta,					
			arviolta 1,250: —	4,750	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	{	1 Rahastonhoitaja 9 kuukautena	1,125	—			
			1 Vanhempi vahtimestari	1,600	—			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	b	{	1 Nuorempi vahtimestari	1,200	—			
				Siirto	23,075	—	1,987,643	91

			Siirto	23,075 —	1,987,643 91
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₁₂ 1908	b	11 Satamakonstaapelia à 1,200: — 1 Sörnäisten satamakonstaap. paitsi vapaata asuntoa	13,200 —		
			1,100 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ²⁰ / ₁₂ 1899 S:n ³⁰ / ₁₂ 1903 S:n ²⁰ / ₁₂ 1908 S:n ¹¹ / ₄ 1893	b	2 Pakkaaajaa ja runsimiestä à 720: — 1 Parmaanmittaajain vanhin	1,440 —		
			1,000 —		
	b	Satamaviskaalin palkkio Vuokraa höyrypurresta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	400 —		
			800 —		
	c	1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 75: — Määräraha tavarain poiskuljettamiseen rantasilloilta Tarverahoja, arviolta	525 —		
			500 — 750 —		42,790 —
6. Rakennuskonttori.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁴ / ₅ 1907	b	1 Kaupungininsinööri 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 1,000: — mieskoht. palk. lis. 2,000: — matkaravoja 600: —	14,600 —		
			1 Työpäällikkö 8,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta ¹ / ₄ :stä 1909 1,133: 33 matkaravoja 500: —	9,633 33	
Valt:n päät. ²⁶ / ₅ 1908	b	1 Kaupunginarkkitehti 10,000: — 1 Geodeetti 3,000: — korot. 10 v:n palveluksesta 600: — matkaravoja 100: —	3,700 —		
			1 Kirjanpitäjä 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: —	4,800 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁴ / ₅ 1907	b	1 Rakennusmestari 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta 800: — 1 Varastonhoitaja 3,000: — 1 Vanh. metsänvart. paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,200: —	4,800 —		
			3,000 — 1,200: —	3,000 — 1,200: —	
		Transport 1,200: —	50,533 33	2,030,433 91	

		Siirto 1,200:—	50,533 33	2,030,433 91
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 14/5 1907	b	korotusta 10 vuoden palveluksesta 240:—		
		mieskoht. lis. 260:—	1,700	
	b	1 Nuor. metsänvart. paitsi vap. asunt. ja polttop. 1,000:—		
		korotusta 10 v:n palveluksesta 200:—	1,200	
	c	Ylimäär. insinööri- ja piirustusapulaiset, arviolta	11,000	
		Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta	2,000	
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mitauksissa, arviolta	10,000	
	c*	Tarveaine- ja apurin päivät. Oulunkylän kartan. ja Böhlintal. maid. kartoituks. ja tasapunnituksessa	7,000	
	c	Tarverahoja, arviolta	2,500	85,933 33
	7. Puutarhalautakunta.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 9/6 ja 6/12 1898 Valt:n päät. 15/5 1906 S:n 28/12 1906	b	1 Sihteeri	600	
		1 Puutarhuri, palkkaa, paitsi vap. as. 3,000:—		
		korotusta 10 v:n palveluksesta 600:—		
	c	miesk. palk. lis. paitsi polttop., vap. raitiotie- matk. ja muita luonn. saatav. etuja, arv. 2,400:—	6,000	
		Tarverahoja, arviolta	300	6,900
8. Erityiset lautakunnat.				
<i>a) Taksoituslautakunta.</i>				
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1908	b	1 Kunnallistaksotuksen sihteeri	5,000	
		Sihteerinapulainen ja tarverahoja, arviolta	5,000	10,000
<i>b) Holhouslautakunta.</i>				
c	b	Sihteerin palkkio	1,200	
		Vahtimestarin palkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	1,800
Siirto			—	2,135,067 24

			Siirto	—	—	2,135,067 24
			<i>c) Työväenasiain lautakunta.</i>			
Valt:n päät. 20/6 1903	b	1 Sihteeri, palkkaa . . . 3,000:— vuokrarahoja 600:—		3,600	—	
	c	{ Korvausta vahtimestarinapnl. Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta		100	—	
				1,375	—	5,075
			<i>d) Kunnan työnvälitystoimisto.</i>			
Valt:n päät. 1/12 1903 S:n 29/12 1905 S:n 29/12 1906 S:n 17/9 1907	b	{ 1 Johtaja 1 miesapulainen 1 naisapulainen Vahtimestari		4,800	—	
	c	Lämpö, valaist., tarv.rah. y. m., arv.		2,400	—	
				2,400	—	
				1,200	—	
				2,000	—	12,800
			<i>e) Kasvatustalautakunta.</i>			
Valt:n päät. 10/12 19/12 1897, 21/12 1900 19/5, 19/12 1899 ja 28/12 1906	b	{ 1 Sihteeri, palkkiota Vahtimestarinpalkkio		2,400	—	
	c	Tarverahoja y. m., arviolta . . .		300	—	
				800	—	3,500
			<i>f) Muinaismuistolautakunta.</i>			
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha		—	—	1,000
			<i>g) Kaupunginaseமாகাavatoimikunta.</i>			
Valt:n päät. 17/12 1907 S:n 30/12 1908	b	{ Puheenjohtaja, palkkiota, arviolta Jäsenten palkkio, arviolta Kaup. asemakaava-arkitehti, palkk. Apulaispiirustajia, arviolta Tarverahoja y. m., arviolta		1,200	—	
				2,400	—	
				10,000	—	
				4,000	—	
				1,800	—	19,400
			<i>h) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.</i>			
Valt:n päät. 28/4 1908 S:n 30/12 1908	b	{ Hallintolautakunta, palkkiota, ar- violta Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk. Talonmies, s:n s:n, palkkiota . . . Yövärtija ja lämmitt., s:n s:n, palkk. Tarverahat, polttopuut, palova- kuutusmaksut y. m.		600	—	
				600	—	
				900	—	
				720	—	
				7,850	—	10,670
			<i>i) Rakennustarkastus.</i>			
Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	{ 1 Rakennustarkastaja, palkkaa . . . Tarverahoja, arviolta		8,000	—	
				1,000	—	9,000
			— Smk 421,503: 33 —			
			Siirto	—	—	2,196,512 24

			Siirto	—	—	2,196,512	24	
			IV. Katu- ja laituri- valaistus.					
			1. Kaasuvalaistus.					
			Auerliekkejä à 120 l. kaasua tunn.:					
			Kokoyön, 750 kpl. ke- väällä ja 750 syk- syllä, käyttäen kaa- sua	320,000	m ³			
			Puolenyön, 1,110 kpl. kevällä ja 1,140 syksyllä, käyttäen kaasua	235,000	m ³			
			Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnis- sa purjehdusaikana 6 kpl., käyttäen kaa- sua	1,600	m ³			
			Lukas-liekkejä à 500 l. kaasua tunn., 2 kpl. käyttäen kaasua . .	1,800	m ³			
			Pitennetty aamuva- laistus Kauppato- rilla talvikuukau- sina	700	m ³			
			Sytytysliekkejä à 8 l. tunn. kaikissa lyhd., käyttäen kaasua . .	71,000	m ³			
			Ylimäär. valaist. eri tilaisuuksissa . . .	1,900	m ³			
			Yht. kaasua	632,000	m ³			
			à 14 p:ää m ³ :ltä, arvoltaan . . .	88,480	—			
			Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhty- jen hoito ja muut kustannukset katuvalaistuksesta	58,200	—	146,680	—	
			2. Petrolivalaistus.					
			270 kpl. kokoyön pumppulyhtyjä, 140 kpl. puolenyön s:n 50 kpl. kokoyön painelyhtyjä, 370 kpl. puolenyön painelyhtyjä,					
			Siirto	—	—	2,343,192	24	
Valt:n päät. ²³ / ₄ 1907								
Valt:n päät. ²² / ₁₂ 1898 ja ²² / ₂ 1903	b & c							

		Siirto 6,030: —	600 —	2,453,192 24
		<i>Tavaravaja.</i>		
		<i>Sähkövalo.</i>		
Kontrahti 12/8 1893	b	15 kpl. 500 kynttilän kaarilamppuja 180 päivää, palavat keskimäärin 4 tuntia päivässä	2,074: —	
		14 kpl. hehkulamppuja 150 päivää, palavat 4 tuntia päivässä . . .	300: —	
		<i>Tullitarkastuspaviljonki.</i>		
		Sähkövalo, arviolta . . .	130: —	
		Kaasuvalo, arviolta . . .	150: —	8,684 —
		<i>c) Katajanokan laituri.</i>		
		<i>Kaasuvalo.</i>		
	c	9 kpl. 5 liekin kaarilamppuja meren puolella palavat 100 päivää 10 tuntia päivässä	2,260: —	
		6 kpl. 1 liekin kaarilamppuja meren puolella, palavat 100 päivää 10 tuntia päivässä	300: —	
		12 kpl. 1 liekin kaarilamppuja maan puolella, palavat 100 päivää, 3 tuntia päivässä	270: —	
		<i>Tavaravajat.</i>		
		<i>Sähkövalo.</i>		
	c	4 kpl. 500 kynttilän kaarilamppuja 180 päivää, keskimäärin 4 tuntia päivässä . . .	500: —	
		55 kpl. hehkulamppuja, palavat 150 päivää, 4 tuntia päivässä . . .	1,031: —	4,361 —
		— Smk 270,325: — —		13,645 —
		Siirto	— —	2,466,837 24

		Siirto	—	—	2,592,467	24
		3. Lämmitys ja valaistus.				
	c	{ 200 m ³ koivuhalkoja à 8 mk . . .	1,600	—		
		{ 900 m ³ havuhalkoja à 7 mk . . .	6,300	—		
		{ Valaistus, arviolta	4,000	—	11,900	—
		4. Työkalut ja kalusto.				
	c	{ Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000	—		
		{ Palotelegraafin kunnossapito, arviolta	1,200	—		
	c*	{ Hevosen ostoon, arviolta	800	—		
		{ Letkuvaraston täydennys	3,000	—		
		{ Sairasvaunun ostoon arviolta	2,000	—	10,000	—
		5. Sekalaisia.				
	c	{ Palkkioita palokatselmuksista, arviolta	1,000	—		
		{ Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500	—		
Valt:n päät. 27/9, 1907	b	Sairasvaunun ja sidosaineiden kunnossapito, arviolta	280	—		
	c	Kirjojen ja sanomalehtien ostamiseen	100	—	3,880	—
		6. Satunnainen meno.				
	c*	Apuraha Vapaeht. Palokunnalle — Smk 156,410: — —	—	—	5,000	—
		VI. Poliisilaitos.				
		1. Käteinen apumaksu.				
K. Asetus 20/4, 1903	b	Koko vuosi-määrärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smk 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034	28
		Siirto	—	—	2,821,281	52

			Siirto	—	—	2,821,281	52
		2. Virkahuoneustot.					
K. Asetus ²⁰ / ₄ 1903 Kontrahtien muk.	b	{	Poliisikamarin, keskuspoliisin, et-				
			sivän osaston ja ensimmäisen po-				
			liisiaseman huoneusto	20,000	—		
			Talli	6,000	—		
			2:nen poliisiasema	6,000	—		
			3:s s:n	4,500	—		
			4:s s:n	10,000	—		
			Töölön s:n	1,260	—		
			Forsbyn s:n	600	—		
Hermanninkaupungin poliisiasema	1,000	—					
Fredriksbergin poliisiasema	1,200	—					
Voimistelusalja ja maneesi	2,000	—					
						52,560	—
		3. Lämmitys ja valaistus.					
K. Asetus ²⁰ / ₄ 1903	b	{	Polttopuita, arviolta	11,200	—		
			Valaistus, s:n	22,000	—		
						33,200	—
		4. Sekalaista.					
K. Asetus ²⁰ / ₄ 1903	b	{	Kaupungin osalle tulevia korjaus-				
			kustannuksia aseista, hevosista				
			huonekaluista y. m., arviolta . . .	3,000	—		
K. Asetus ²⁰ / ₃ 1907	b	{	Huonekaluja Ratakadun poliisi-				
			asemalle	3,000	—		
			Telefooniverkon kunnossapito . . .	733	33		
			— Smk 290,527: 61 —			6,733	33
		VII. Terveysten- ja sairaan-					
		hoito.					
		1. Terveystoimituslautakunta.					
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₁ 1904 S:n ³⁰ / ₁₂ 1908 S:n ²² / ₁₂ 1908 S:n ³ / ₉ 1889 S:n ³ / ₁₂ 1889 S:n ¹⁹ / ₁₂ 1892 S:n ²¹ / ₁₂ 1897 S:n ³⁰ / ₁₂ 1908	b	{	Puheenjohtaja, palkkiota	3,000	—		
			4 Jäsentä à 20 mk joka kokouk-				
			selta, arviolta	3,500	—		
			1 Sihteeri	2,000	—		
			1 Vahtimestari	1,200	—		
			Tarverahoja, arviolta	11,000	—		
						20,700	—
			Siirto	—	—	2,934,474	85

		Siirto	—	—	2,934,474 85	
2. Lääkärit ja Sairaanhoidajat.						
Valt:n päät. ²⁴ / ₁₀ 1893	b	Ensim. kaup. lääk. palkkiota	6,000: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta	4,000: —			
			2,000: —	12,000 —		
K. S:n resol. ⁵ / ₂ 1894	b	Toinen kaupunginlääkäri	3,000	—		
1886 v:n menosääntö	b	2 Aluelääkäriä kaupungissa à	3,000: —	6,000 —		
Valt:n päät. ¹⁹ / ₄ 1898	b	1 Aluelääkäri Töölön alueella	3,000	—		
S:n ³⁰ / ₉ 1890	b	1 S:n Sörnäisten alueella lisäpalkkio	3,000: —	4,000 —		
			1,000: —			
S:n ²⁰ / ₁₀ 1903	b	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—		
S:n ²⁹ / ₁₂ 1891	b	1 Aluelääkäri Kallion alueella	3,000: —	4,000 —		
		lisäpalkkio	1,000: —			
S:n ⁹ / ₄ 1889	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—		
S:n ¹⁹ / ₁₂ 1895	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairashuoneissa ja houruinhoitolaitoksessa (kts. VIII Vaivaishoito).				
S:n ¹⁵ / ₁₁ 1904	b	1 Lääkäri kaupungin kansakouluissa (kts. IX Opetus- ja sivistyslaitokset).				
1886 v:n menosääntö	b	1 Kättilö		800 —		
Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₂ 1901						
S:n ³⁰ / ₁₂ 1908						
S:n ²⁷ / ₁₂ 1895	b	7 Kunnan sairaanhoidajatarta à	1,200: —	8,400 —		
S:n ¹² / ₄ 1904						
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907						
S:n ³⁰ / ₁₂ 1908						
S:n ¹⁷ / ₅ 1898						
S:n ¹⁰ / ₄ 1898	b	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600	—		
S:n ¹⁷ / ₆ 1898	b	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkalomana aikana	2,100	—		
S:n ²⁹ / ₁₂ 1905	b	Lääkäripäivystys sunnuntaisin kesäkuukausina		900 —	52,400 —	
S:n ³⁰ / ₁₂ 1907						
Siirto				—	—	2,986,874 85

			Siirto	—	2,986,874 85
3. Marian sairaala.					
<i>a) Sisätautien osasto.</i>					
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1893 S:n 11/10 1898 S:n 19/12 1901	b	1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa 5,000 markan muk. vuodessa 5 kuuk. 2,083: 32 8,000 mkan muk. vuodessa 7 kuuk. 4,666: 62		6,749 99	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 28/12 1906	b	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta, ruokaa, palkkaa 3,000 mk muk. vuodessa 5 kuuk. 1,250: — 3,600 mkan muk. vuodessa 7 kuuk. 2,100: — korotus 10 vuoden palveluksesta 7 kuukaudelta 720: —		4,070 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 17/10 1905	b	Sijaisen palkkaamiseen alilääkärin loma-aikana		300 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 30/12 1907	b	2 Asistenttia, niistä 1 koko vuoden, kaksi 7 kuuk., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400 vuodessa . . .		3,800 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1905	b	3 Amanuenssia, niistä yksi koko vuoden, ja kaksi 7 kuuk., paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod. . .		2,600 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 1,000 mk vuodessa 7 kuukauden ajalta		583 33	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 27/12 1895	b	5 Osastonhoitajatarta, niistä kolme koko vuodeksi ja kaksi 7 kuuk., paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.		2,500 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1907	b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta		120 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 29/12 1897 S:n 29/12 1896	b	Palkankorot. kahdelle hoitajattarelle 5 v:n palvelusta à 60 mk		120 —	
	b	12 Alihoitajatarta, niistä neljä koko vuod. ja kahdeksan 7 kuuk. muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuuk.		4,160 —	
			Siirto	25,003 32	2,986,874 85

1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1893 S:n ²⁹ / ₁₂ 1899 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₁₂ 1907	b	8 Yöhoitajatarta niistä kolme koko vuodeksi ja viisi 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk.	25,003	32	2,986,874	85
		c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta	2,840		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1893 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906	b	8 Siivoojatarta, niistä kaksi koko vuod. ja kuusi 7 kuukaudeksi, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa à 18 mk kuuk.	1,188	—		
		c	1 Siivoojatar keuhkotautispaivijonkia varten	336	—	
	Lääkkeitä, arviolta 8,000:— lisää 7 kuukauden aikana 4,660:—		12,660	—		
	Kaluston kunnossapito, arviolta 4,000:— lisää 7 kuukauden aikana 1,160:—		5,160	—		
	Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfioimisaineiden osto ja ylläpito 2,000:— lisää 7 kuukauden aikana 1,160 —		3,160	—		
						51,547
<i>b) Kulkutautien osasto.</i>						
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1893 S:n ¹¹ / ₁₀ 1898 S:n ³⁰ / ₁₂ 1904	b	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000	—		
		b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkäriin loma-ajaksi	400	—	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₂ 1901	b		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa	2,400	—	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹¹ / ₁₀ 1898 S:n ³⁰ / ₁₂ 1907		b	4 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., valaist., lämp., ja ruok., palkkaa à 50 mk kuuk.	2,400	—	
	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 5 vuoden palveluksesta		60	—		
	3 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuukaudessa		1,440	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1893 S:n ²⁹ / ₁₂ 1899 S:n ¹⁹ / ₁₂ 1901 S:n ²⁰ / ₁₂ 1904 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906						
		Siirto	11,700	—	3,038,422	17

			Siirto	11,700 —	3,038,422 17			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	} b	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 20 v:n palv.		120 —				
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 30/12 1907			} b	2 Yöhoitajatarta, palkkaa à 40 mk kuuk.	960 —			
	} c	Ylimäär. sairashoito, arviolta . . .			800 —			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 27/12 1895 S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1899 S:n 29/12 1905 S:n 28/12 1906			} b	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa . . .	1,296 —			
	} c	Lääkkeitä, arviolta			3,000 —			
					} c	Kaluston ylläpito, arviolta	4,000 —	
							} c	Sairashuoneiden desinfisioiminen, arviolta
		<i>c) Sisätauti-kirurginen osasto.</i>						
	} b	1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa 5 kuuk. 4,000 mkan muk. vuodessa 1,666: 66 7 kuuk. 6,000 mkan muk. vuodessa . . . 3,500: — korotusta 5 vuoden palveluksesta 7 kuukaudelta 350: —	5,516 66					
			} b	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	350 —			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 30/12 1907	} b	1 Vanhempi asistentti 7 kuukauden ajaksi, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa à 250 mk kuuk.			1,750 —			
			} b	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkk.	2,400 —			
					} b	1 Amanuenssi 7 kuukauden aikana, paitsi s:n s:n, palkkaa 100 mk kuuk.	700 —	
							} b	1 Operatsiohoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 50 mk kuukaudessa Palkankorotusta 5 vuoden palv.
	} b	2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200 —					
				Siirto	12,576 66	3,061,298 17		

			Siirto	12,576 66	3,061,298 17
Valt:n päät. ²⁸ / ₁₂ 1906 S:n ³⁰ / ₁₂ 1907	b	Palkankorotusta yhdelle hoitajatarelle 5 vuoden palveluksesta		60 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Hoitajatar poliklinikkaan, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, 7 kuuk. aikana palkkaa à 600 mk . . .		350 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ²² / ₁₂ 1903 S:n ²³ / ₁₂ 1906	b	5 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa . . .		2,400 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹⁹ / ₁₂ 1901 S:n ²⁸ / ₁₂ 1906	b	1 Hoitajatar kellarikerroksen eristysosastossa, niinkuin edelliset, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		360 —	
	b	2 Yöhoitajatarta, niinkuin edelliset, palkkaa à 40 mk kuukaudessa		960 —	
	b	3 Siivoajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuukaudessa		648 —	
	c	Ylimäär. sairashoito, arviolta . . .		800 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ²⁶ / ₅ 1903	b	Hierojan palkkio 5 kuuk. 1,000 mkan muk. vuodessa 416: 66			
	b	7 kuuk. 1,200 mkan muk. vuod.		700: —	
				1,116 65	
	c	Lääkkeet, arviolta		5,000 —	
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta 4,000: —			
	c	lisää 7 kuukauden aikana 2,330: —		6,330 —	
		Kaluston kunnossapito ja ostot, arviolta		3,500 —	
					34,101 31
		<i>d) Taloussasto.</i>			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. ¹² / ₄ 1904	b	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa 5 kuuk. 3,000 mkan muk.		1,250: —	
Valt:n päät. ²⁹ / ₁₂ 1893	b	palkankorotus 5 v:n palveluksesta ¹ / ₆ :sta 1909		291: 65	
	b	palkkaa 7 kuuk. 4,000 mkan muk.		2,333: 30	
				3,874 95	
			Siirto	3,874 95	3,095,399 48

			Siirto	3,874 95	3,095,399 48
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen 7 kuuk., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 75 mk. kuuk.		525 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 29/12 1896 S:n 10/12 1901	b	1 Taloudenhoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa		1,000 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Apulainen taloudenhoitajattarelle 7 kuuk. aikana, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokkaa, palkkaa à 50 mk		350 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 29/12 1899 S:n 10/12 1901 S:n 30/12 1907	b	2 Keittäjätertä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		720 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Keittäjätar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.		300 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1899 S:n 10/12 1901 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . . .		240 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1899 S:n 10/12 1901 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907	b	9 Palvelijatarta, niistä 5 koko vuod. ja neljä 7 kuuk., paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 18 mk kuuk.		1,584 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1899 S:n 28/12 1906	b	1 Siivoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 18 mk kuuk.		216 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1896 S:n 29/12 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Leipoojatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.		360 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 S:n s:n 7 kuuk.		210 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 21/12 1897	b	1 Johtajatar liinavarastoa varten paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . . 480: — henkilökoht. lisäystä . . . 600: —		1,080 —	
1908 v:n menosääntö	b	1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna 7 kuuk., paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, 35 mk kuukaudessa		245 —	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 29/12 1893	b	2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa		720 —	
	b	10 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 23 mk kuukaudessa		2,300 —	
			Siirto	13,724 95	3,095,399 48

			Siirto	13,724	95	3,095,399	48
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1981 S:n 28/12 1906	b	3	Pesijätärtä, paitsi ruokaa (ei asunt.) palkkaa 5 kuuk. aikana à 33 mk kuukaudessa ja 7 kuukauden aikana asunnon kera 23 mk kuuk. :	978	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 22/12 1898 S:n 19/12 1901	b	2	Koneenkäyttäjää, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkk. à 100 mk kuuk. 5 kuuk. aikana 1,000:— 7 kuuk. aikana: 1 à 200 mk kuuk. 1,400:— 1 à 150 mk kuukaudessa 1,050:—	3,450	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 19/12 1907	b	1	Lämmittäjä, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruok. palkk. 5 kuuk. à 75 mk kuuk. 375:— mieskoht. palk. lis. 5 kuukaudelta 75:—	450	—		
1908 v:n menosääntö	b	3	Lämmittäjää 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuuk.	945	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1893 S:n 20/12 1899 S:n 19/12 1901 S:n 30/12 1907	b	1	Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa 730:— ruokarahoja 360:— mieskoht. palk. lis. 180:—	1,270	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 19/12 1901	b	1	Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, 5 kuuk. aik. à 35 mk kuuk. ja 7 kuuk. aik. à 50 mk kuuk.	525	—		
1908 v:n menosääntö	b	1	Ruumiinavausapul. 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	350	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 30/12 1907	b	9	Renkiä, niistä kolme 7 kuuk. aikana, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkk. à 480 mk.	3,720	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 18/12 1901	b	1	Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 420 mk	420	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 28/12 1906	b	1	Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa	396	—		
			Siirto	26,228	95	3,095,399	48

1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1907	b	Siirto	26,228	95	3,095,399	48	
		1 Yövärtija, paitsi ruokaa (ei asun- toa), palkkaa à 50 mk kuuk. . .	600	—			
		Ruoka 278 potilaalle, 100:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 10 p. päi- vässä, arviolta	95,000	—			
		Ruoka 32 potilaalle, 20:lle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä, arviolta	12,870	—			
		Ruoka 60:lle hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, niistä 23 hengelle 7 kuuk. aik. à 1:50 päivässä	27,502	50			
		Ruoka 6 oppilaalle 7 kuuk. aikana à 1 mk 50 p. päivässä	1,926	—			
		Ruoka 69:ile henkilökunnasta à 1 mk 10 p. päivässä, niistä 23:lle 7 kuuk. aikana, arviolta	23,782	—			
		Polttopuita, arviolta . 25,000:— lisää 7 kuukauden ai- kana 5,830:—	30,830	—			
		Kaasu laboratorioon sekä höyry- teltan lämmittämiseen	600	—			
		Kaluston kunnossapito, arviol- ta	2,400	—			
		Hevosien ylläpito, arviolta	600	—			
		Valaistus arviolta . . . 8,000:— lisäys 7 kuukauden ajalta 4,660:—	12,660	—			
		Arvaamattomia menoja 4,000:— Lisää 7 kuukauden ajalta 4,660:—	8,660	—	243,659	45	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/11 1900 S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1899 S:n 30/12 1907		b	e) Desinfisioimislaitos.				
			1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist. palk- kaa 1,200:— mieskoht. lisäystä 180:—	1,380	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/4 1898 S:n 29/12 1899 S:n 30/12 1907	c	1 Apul., paits. asunt. ja ruok., palk.	480	—			
		Polttoaineet, arviolta	800	—			
		Hevosien ylläpito, arviolta	600	—			
		Desinfisioimistarpeet, arviolta . .	500	—	3,760	—	
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	Lyhyen virkalamon hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoo- jattarille, arviolta	—	—	2,500	—	
		Siirto	—	—	3,345,318	93	

			Siirto	—	3,345,318 93
		4. Humlebergin varasairaala.			
		1 Lääkäri	1,250	—	
		1 Amanuenssi	500	—	
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja	375	—	
		1 Vanh. hoitajatar	600	—	
		5 Nuor. hoitajatarta à 600 mk	1,250	—	
		1 Yöhoitajatar à 40 mk kuuk.	200	—	
		1 Ruuanpitäjä	200	—	
		3 Palvelijatarta à 240 mk	300	—	
		3 Siivoojatarta à 216 mk	270	—	
		2 Renkiä à 400 mk	333 33	—	
		3 Pesijätärtä à 240 mk	300	—	
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	11,627	—	
		Lääkkeet, arviolta	1,700	—	
		Polttopuut ja valaistus, s:n	2,000	—	
		Sekalaisia arvaamatt. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	3,000	—	
		Toisen huvilan vuokra	3,750	—	
		Toisen s:n s:n	2,500	—	
					30,155 33
		5. Grejuksen keuhkotautissairaala.			
		Kunnossapito	—	—	29,000 —
		5. Sörnäisten sairastupa.			
		9 sairaspaikkaa 5 kuukauden aikana	—	—	5,400 —
		7. Poliklinikat.			
		Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	3,300	—	
		S:n Vladimirinkadun poliklinikkaa varten	3,000	—	
		Määräraha poliklinista silmäosastoa varten	2,500: —		
		Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan	200: —	2,700 —	
			Siirto	9,000 —	3,409,874 26

			Siirto	9,000	—	3,409,874	26	
Valt:n päät.	17/3 1903	} b	Määräraha Hermanninkaupungin lapsenpäästölaitokselle:					
S:n	29/12 1905			ylläpito-apuraha . . . 4,300: —				
			lääkäriinvalvonta . . . 1,000: —					
S:n	8/3 1894	b	1 apulaiskättilö . . . 1,200: —					
S:n	23/2 1904	} b	Kättilönavun kustantamiseen varattomille kodeissa, arviolta	6,500	—			
S:n	28/12 1906							
S:n	30/12 1908					3,600	—	
S:n	15/12 1906	} b	Määräraha 13 sairaspaiosta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540	—			
S:n	28/12 1906							
S:n	30/12 1907							
S:n	30/12 1908							
S:n	29/12 1905	} b	Määräraha Marian sairaalan keuhkotautispoliklinikkaa varten	14,000	—			
S:n	30/12 1907							
S:n	2/10 1906	b	Määräraha Kallion kirurgista poliklinikkaa varten	10,000	—			
S:n	28/5 1907	b	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500	—			
S:n	19/11 1907	b	Määräraha tohtori A. F. Hornborgin sairasvoimistelulaitokselle	3,000	—			
S:n	3/11 1908	b	Määräraha tri Taskisen hieronta-poliklinikalle	4,000	—	73,140		
8. Terveyspoliisi.								
S:n	21/10 1893	} b	1 Terveyshoidon tarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuotisesta palveluksesta 1/6:sta 1909 291: 66 mieskohtaista lisäystä 500: —	3,791	66			
S:n	30/4 1904							
S:n	13/12 1904	b	1 Käsityölaitosten ja työpaikkain tarkastaja	3,000	—			
1886 v:n menosääntö		} b	7 Tarkastusmiestä à 2,500 mk 17,500: — 1 Tarkastusmies palkkaa korotusta 10 v:n palveluksesta 500: —	20,500	—			
Valt:n päät.	30/12 1907							
S:n	30/12 1908							
S:n	29/12 1905	} b	Tarkastusmiesten matkakustannukset	800	—			
S:n	30/12 1907							
		} c	Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta Kodeissa toimitett. desinfioimisesta, arviolta	4,000	—			
						5,000	—	
S:n	28/11 1905	b	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	3,000	—	40,091	66	
				Siirto	—	3,523,105	92	

			Siirto	—	—	3,523,105 92	
			9. Terveystoimisto.				
Valt:n päät. ^{8/10} 1907 S:n ^{20/12} 1908	b	1 Ylilääkäri	6,000	—			
		1 Johtaja	4,500	—			
		1 Asistentti	3,000	—			
		6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk	12,000	—			
		Siivous ja peso, arviolta	600	—			
		Kaluston ylläpito, lääkkeet y. m., arviolta	1,200	—		27,300	
			10. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.				
Valt:n päät. ^{26/5} 1903 S:n ^{29/12} 1905 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Johtaja	8,000	—			
		1 Apulainen	3,000	—			
		1 Näytteidenottaja	1,500	—			
		1 Vahtimestari, paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa	1,200	—			
	S:n ^{11/12} 1906 S:n ^{30/12} 1907 S:n ^{17/11} 1908	b	Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapito ynnä näytteiden, koe-eläinten y. m. osto	3,000	—		
			1 Lääkäri bakteriologisia tutkimuksia varten	5,000	—		
			Palkkio viransijaiselle kesäloman ajalta	400	—		
	S:n ^{30/12} 1907	b	Koneiden osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—		
	S:n ^{30/12} 1907	b	1 Laboratorionrenki	600	—		23,200
				11. Lihantarkastus teurastuslaitoksella.			
Valt:n päät. ^{17/12} 1908	b	1 Eläinlääkäri	4,000	—			
		Apulainen	1,500	—			
		Kustannuksia, arviolta	300	—		5,800	
			12. Ruumiinavaushuone.				
	c	Polttopuut, valo, pesu y. m., arviolta	—	—		200	
			13. Rokotusainevarasto.				
	c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen	400	—			
			Siirto	400	—	3,579,705 92	

		Siirto	400 —	3,579,705 92
	c	Määräraha huoneustojen hankkimiseen rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600 —	1,000 —
		14. Satunnainen määräraha.		
	c*	Rottien tappamiseen	2,000 —	
		Määräraha Leppäsuon kolerarakkien ja Hesperian sairaalan lämmitykseen	650 —	2,650 —
		— Smk 669,581: 07 —		
		VIII. Vaivaishoito.		
		1. Vaivaishoitohallitus.		
Valt:n päät. 5/12 1895 S:n 20/12 1902	b	1 Puheenjohtaja	1,200 —	
		1 Toimitusjohtaja	7,000 —	
		1 Sihteeri	2,400 —	
S:n 22/12 1898 S:n 30/12 1908	b	1 Vahtimestari	1,200 —	
	c	Palkkio tarkastusmiehille ja vakinaisille asiamiehille maaseudulla, arviolta	7,000 —	
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800 —	19,600 —
		2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.		
1886 v:n menosääntö	b	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500 —	
Valt:n päät. 10/12 1901 S:n 30/12 1904 S:n 26/12 1906	b	1 Konttoriapulainen	2,000 —	
1886 v:n menosääntö	b	1 Saarnaaja	1,400 —	
Valt:n päät. 21/12 1889 S:n 17/11 1894 S:n 2/10 1906	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairashuoneissa ja houreinhoitolaitoksessa	4,500 —	12,400 —
		Siirto	— —	3,615,355 92

				Siirto	3,615,355	92
<i>a) Vaivaistalo.</i>						
Valt:n päät.	5/12 1895	} b	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asun-			
S:n	30/12 1907		toa, polttopuita ja valoa . . .	1,200	—	
S:n	30/12 1907	b	2 Sair. hoit:rtä, paitsi vapaata asun-			
			toa, polttopuita ja valoa à 840: —			
			korotusta 5 vuoden			
			palveluksesta . . . 120: —	1,920	—	
S:n	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden			
			virikaloman ajaksi 1 kuukauden			
			aikana à 70: —	140	—	
		} b	1 Sairaanhoidattajatar, paitsi vap.			
			asunt., polttop. ja valoa 600: —			
			korotusta 10 vuoden			
			palveluksesta . . . 120: —	720	—	
S:n	21/12 1889	} b	1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt.,			
S:n	22/12 1898		polttop. ja valoa	720	—	
S:n	30/12 1908		1 Sair. hoit:r, s:n s:n 600: —			
			korotusta 5 vuoden			
			palveluksesta . . . 60: —	660	—	
S:n	28/12 1906	b	1 Sair. hoit:r, s:n s:n	600	—	
			Sijaisten palkkaamiseen näiden			
			virikaloman ajaksi puolen kuu-			
			kauden aikana à 25: —	100	—	
S:n	30/12 1907	} b	7 Apulaishoit:rtä, paitsi vapaata			
S:n	30/12 1908		asuntoa, polttopuita ja valoa, à			
			35 mk kuukaudessa	2,940	—	
S:n	30/12 1907	b	1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruo-			
			kaa, polttop. ja valaistusta . . .	360	—	
		} c	Vaatetus, arviolta	6,000	—	
			Ruoka, arviolta	40,000	—	
			Lääkkeet, arviolta	4,000	—	
			Kalusto, arviolta	2,500	—	
			Tarveaineet, arviolta	1,000	—	
			Polttopuut ja valo, arviolta . . .	12,500	—	
			Kauroja ja heiniä 4 hevoselle, ar-			
		violta	1,500	—		
		} d	Korjaustyöt, arviolta	6,000	—	
			Sekalaisia menoja, arviolta . . .	6,000	—	88,860
<i>b) Työlaitos.</i>						
Valt:n päät.	21/12 1889	} b	1 Kaitsija, paitsi vap.			
S:n	28/12 1906		asunt., polttop. ja valoa 1,500: —			
S:n	29/12 1896	b	mieskohtaista lisäystä 300: —	1,800	—	
				Siirto	1,800	—
					3,704,215	92

			Siirto	1,800	—	3,704,215	92		
Valt:n päät. ^{21/12} 1889 S:n ^{22/12} 1903	b	2 Vahtim., paitsi vap. asun- toa, polttop. ja valoa à 960: —		1,920	—				
				1,500	—				
				13,000	—				
				2,500	—				
				6,500	—				
			c	Kalusto ja työkalut, arviol- ta		500	—		
						1,500	—		
			d	Uutteruusrahast, arviolta Korjaustyöt, arviolta		500	—		
						600	—		
					Sekalaisia menoja, arviolta				30,320
<i>c) Houruinhoitolaitos.</i>									
Valt:n päät. ^{29/12} 1891 S:n ^{20/12} 1893 S:n ^{20/12} 1896 S:n ^{21/12} 1897 S:n ^{20/12} 1902 S:n ^{6/12} 1905 S:n ^{28/12} 1906 S:n ^{30/12} 1907	b	1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa . Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajat- taren virkaloman aikana, 1 kuu- kaudelta		1,500	—				
				100	—				
				60: —	—	660	—		
				600: —	—				
				30: —	—	630	—		
				600: —	—	11,400	—		
				25: —	—	525	—		
				840: —	—	5,040	—		
				35: —	—	210	—		
					2 Yövärtijaa Vanhan houruinhoi- tolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä		1,825	—	
		Vaastetus, arviolta		6,700	—				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ^{29/12} 1891 S:n ^{20/12} 1902 S:n ^{9/9} 1905 S:n ^{30/12} 1907 S:n ^{30/12} 1908			Siirto	28,590	—	3,734,535	92		

		Siirto	28,590 —	3,734,535 92
	c	Ruoka, arviolta	25,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	3,000 —	
		Kalusto, arviolta	1,500 —	
		Polttopuut ja valo, arviolta	11,000 —	
		Korjaustyöt, arviolta	5,500 —	
		Utteruusrahoja hourinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta	300 —	
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	2,400 —	77,290 —
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.		
	c	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta	60,000 —	
		Erinäisiin laitoksiin otetut, arviolta	7,500 —	
		Sairaanhoido, arviolta	14,000 —	
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta	40,000 —	
		Lääkkeet, arviolta	23,000 —	
		Suoranaisia apurahoja:		
		a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta	75,000: —	
		b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoittoon, arviolta	30,000: —	
			105,000 —	249,500 —
		4. Sekalaisia.		
	c	Hautauskustannuksia, arviolta	2,000 —	
		Tarverahoja, arviolta	2,000 —	
	d	Arvaamattomia menoja, arviolta	3,000 —	7,000 —
		— Smk 484,970: — —		
		Siirto	— —	4,068,325 92

		Siirto	—	4,068,325 92
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.				
1. Merikoulu.				
Valt:n päät. $\frac{9}{5}$ 1900 Kontrahtien muk. }	b	Vuokra	3,000 —	
	c	Polttopuut, arviolta	600 —	3,600 —
2. Käsityöläiskoulut.				
K. Julist. $\frac{25}{11}$ 1885	b	Määräraha ylemmille käsityöläis-		
Valt:n päät. $\frac{17}{10}$ 1899 S:n $\frac{27}{11}$ 1906 }	b	kouluille	35,760 —	
	b	Määräraha alemmille käsityöläis-		
		kouluille	29,235 —	
<i>Valmistava poikain ammatti-</i> <i>koulu:</i>				
S:n $\frac{26}{9}$ ja $\frac{20}{11}$ 1900	b	1 Vakinainen opettaja		
		ruotsal. osastolla	4,200: —	
		korot. 5 vuoden pal-		
		veluksesta	600: —	
S:n $\frac{16}{9}$ ja $\frac{20}{11}$ 1900 sekä $\frac{18}{12}$ 1901 }	b	1 Vakinainen opettaja		
		suomal. osastolla	4,200: —	
		1 Vakin. opettaja käsi-		
		varaispiirustuksessa	3,000: —	
		korot. 5 v:n palve-		
		luksesta	400: —	
S:n $\frac{25}{9}$ ja $\frac{20}{11}$ 1900	b	1 Vakin. työmestari		
		puutöissä	3,300: —	
		korot. 10 vuoden pal-		
		veluksesta $\frac{1}{9}$:stä 1909	400: —	
		1 Vakin. työmestari me-		
		tallitöissä	2,700: —	
		korotusta 10 vuoden		
		palveluks. $\frac{1}{9}$:stä 1909.	400: —	
		Johtaja, palkkiota	1,500: —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	Palkkioita tuntiopettajil-		
		le, 44 viikkot. à 150 mk	6,600: —	
S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	1 Alityömestari puu-		
		töissä	1,800: —	
		korotusta 5 v:n palve-		
		luksesta	200: —	
		Siirto 29,300: —	64,995 —	4,071,925 92

			Siirto 29,300:—	64,995	4,071,925	92	
Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	b	1 Alityömestari metalli- töissä	1,800:—				
		korotusta 5 v:n pal- veluksesta	200:—				
S:n ³ / ₁₁ 1908	b	Palkkiota työpajan sil- mälläpidosta ruotsa- laisella ja suomalai- sella osastolla 4 kuu- kauden aikana	400:—				
S:n ³⁰ / ₁₀ 1906	b	Vahtimestarin palkkio .	1,200:—				
		Työaineet verstaas- seen	1,500:—				
	c	Verstaan korjaus ja täy- dennys	500:—				
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat	700:—				
S:n ²⁸ / ₁₁ 1905	b	Verstahuoneuston vuokra	4,000:—				
	c	Lämpö ja valo	900:—	40,500			
		<i>Tyttöjen ammattikoulu:</i>					
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500:—				
		Palkankorotus 5 v:n pal- veluksesta 2 opetta- jattarelle ¹ / ₈ :stä 1909	166: 66				
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400:—				
		1 s:n	2,400:—				
		1 s:n	2,250:—				
		1 s:n	1,000:—				
Valt:n päät. ¹ / ₁₂ 1903	b	Johtajattaren palkkio .	800:—				
S:n ³⁰ / ₁₂ 1906		Palkkionlisäystä äidin- kielen opettajatta- rille	240:—				
S:n ²⁰ / ₁₀ 1908		Tuntiopett. palkkiot .	4,900:—				
		Palvelijattaret	650:—				
		Ruuanpito	3,500:—				
		Työaineet	2,000:—				
		Vuokra	6,000:—				
		Polttopuut ja valo . . .	2,400:—				
		Kalusto ja korjaus . . .	1,500:—				
		Sekalaisia	2,300:—				
				42,006 66		147,501	66
				Siirto	—	4,219,427	58

		Siirto	—	4,219,427 58
3. Kauppaoppilaitokset.				
Valt:n päät. 22/9 1908	c*	Määräraha ruotsalais-suomalaiselle kauppaopistolle velvollisuudella ottaa vastaan vähintään 18 vapaaoppilasta Helsingistä	10,860	—
	b*	Määräraha suomalaiselle kauppaopistolle velvollisuudella ottaa vastaan vähintään 20 vapaaoppilasta Helsingistä	12,000	—
	c*	Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle	5,000	27,860
4. Kansakoulut.				
<i>a) Palkat.</i>				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888 S:n 28/4 1908 S:n 28/4 1908 S:n 1/12 1908 S:n 29/12 1899 S:n 28/4 1908 S:n 20/10 1903 S:n 30/12 1908 S:n 1/6 1904 S:n 15/11 1904	b	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—
	b	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—
	b	Apulaistarkastaja s:n	6,000	—
	b	Apulaiset tarkastajankansliassa	1,800	—
	b	Taloudenhoitaja . . . 5,000: — mieskoht. palkanlis. . 1,000: —	6,000	—
	c	Taloudenhoitajan apulainen	1,500	—
	b	Johtokunnan sihteeri	800	—
	b	1 Lääkäri kaup. kansakouluissa	6,000	—
	b	32 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . . 1,200: —	115,200	—
	b	6 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . . 960: —	20,160	—
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 12/12 1899 S:n 17/9 1907	b	21 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 5 vuoden palveluksesta à . . . 480: —	60,480	—
	b	12 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —	28,800	—
	c	3 Opettajaa ruotsinkielisessä koulussa, vielä virkaan nimittämättöntä, palkkiota à 2,400: —	7,200	—
	c	6 Opettajaa suomenkielisessä koulussa, vielä virkaan nimittämättöntä, palkkiota à 2,400: —	14,400	—
	b	4 Veistonapulaisopettajaa, palkk. 2 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettajaa, palkkio à 800 mk	7,000 1,600	—
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1905	b		1,600	—
		Siirto	292,940	4,247,287 58

			Siirto	292,940	—	4,247,287	58
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/11 1906	b	42 Opettajatarta, palkk. à 2,000:— korotusta 15 vuoden palveluksesta . . .	1,000:—	126,000	—		
		7 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	800:—	19,600	—		
		19 Opet:tarta, palkkaa à 2,000:— korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	400:—	45,600	—		
		11 Opet:tarta palkkaa à 2,000:—		22,000	—		
		30 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:— korotusta 15 vuoden palveluksesta à . .	850:—	76,500	—		
		13 Opet:tarta palkkaa à 1,700:— korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	680:—	30,940	—		
		24 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:— korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	340:—	48,960	—		
		29 Opet:tarta, palkkaa à 1,700:—		49,300	—		
		6 Opettajat. ruotsink. koul., vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à	2,000:—	12,000	—		
		9 Opettajat. suomenk. koul., vielä virk. ni- mittämät. palkkiota à	2,000:—	18,000	—		
		6 Opettajat. ruotsink. koul., vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à	1,700:—	10,200	—		
		15 Opettajatarta suo- menk. koul., vielä vir- kaan nimittämätöntä, palkkiota à	1,700:—	25,500	—		
		2 Opet:tarta valmista- vissa kouluissa, palkkiota à	2,400:—	4,800	—		
Tuntiopettajat veistossa		7,000	—				
Tuntiopett. ja opet:taret laulussa		5,000	—				
Tuntiopettajattaret voimistelussa		5,000	—				
c Viransijaiset ja todennäköisesti lisättävä opettajakunta syyslu- kukautena, arviolta		20,000	—				
			Siirto	819,340	—	4,247,287	58

		Siirto	819,340 —	4,247,287 58
K. Jnlist. 21/7 1898 6 mom.		Opettajatar M. Kroijeruksen kuolinpesälle.	1,487 50	
Valt:n päät. 29/12 1890		1 Vahtimestaria, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa 1,000:—		
S:n 29/12 1892		mieskohtaista lisäystä 400:—	1,400 —	
S:n 28/12 1896		1 Vahtimestari, sekä s:n s:n	1,200 —	
S:n 19/12 1899		3 S:n s:n s:n à 1,150:—	3,450 —	
S:n 29/12 1905		4 S:n s:n s:n à 1,000:—	4,000 —	
S:n 30/12 1907		2 S:n s:n s:n à 900:—	1,800 —	
S:n 30/12 1908		2 S:n huoneetta à 1,400:—	2,800 —	
		1 S:n s:n s:n	800 —	
		2 Piharenkiä, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 1,000:—	2,000 —	
S:n 22/12 1903		3 Piharenkiä, paitsi s:n s:n 900:—	2,700 —	
S:n 30/12 1907		2 Piharenkiä, paitsi s:n s:n à 840:—	1,680 —	
S:n 28/12 1891		1 Piharenki, paitsi s:n s:n	780 —	
S:n 20/12 1902		1 Piharenki, paitsi asunt., polttop. ja valoa, 7 kuuk. à 75 mk	525 —	
		1 Piharenki, paitsi s:n s:n 8 kuuk. à 75 mk	600 —	
		Palkkio 5 johtajattarelle à 500:—	2,500 —	
		Palkkio 13 johtajalle ja johtajattarelle à 450:—	5,850 —	
		Palkkio 2 veiston johtajalle à 400:—	800 —	
		Palkkio 1 johtajalle	300 —	
		Palkkiot opetuksesta kansakoulujen jatkoluokilla	7,000 —	
S:n 17/10 1905		Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta	1,920 —	
S:n 30/12 1907		Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta	300 —	
S:n 28/12 1906		Kansakoulujen kirjastojen ja kokousten hoito	1,000 —	
		Palkkio kansakouluopikien torvisoittokunnan johtamisesta	900 —	865,132 50
		Siirto	—	5,112,420 08

			Siirto	—	5,112,420 08
		<i>b) Muut kustannukset.</i>			
		Kanslian ja kouluhuoneistojen vuokrat, arviolta	69,200	—	
		Opetustarpeet, arviolta	25,000	—	
		Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin, arviolta	9,000	—	
		Uusia koulu-huonekaluja ja vanhojen korjaus, arviolta	7,000	—	
		Polttopuut ja niiden hakkaus, arviolta	44,000	—	
		Valo, arviolta	22,000	—	
		Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille, arviolta	32,000	—	
		Puhtaanapito, arviolta	42,000	—	
		Koulutalojen ja huoneistojen kunnossapito ja korjaus, arviolta	25,000	—	
Valt:n päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907	b	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—	
S:n 15/3 1905	b	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvain lasten käyttämiseksi kaupungin kansakouluissa, arviolta	1,500	—	
	c*	Huonekalut Toukolan koulurakennukseen	7,000	—	
K. Asetus 5/8 1886	b	Apumaksut eläkkeen suorittam. maan kansakouluopettajakunn.: 80 opettajalta à 50 mk 4,000: — 213 opettajattarelta à 37: 50 7,987: 50	11,987	50	
	c & d	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja arvaamattomat menot, arviolta	8,000	—	
	c	Määräraha matkastipendeiksi	2,000	—	307,387 50
		5. Työväenopetus.			
Valt:n päät. 25/12 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Määräraha ruots. työväen luentokursseja varten	10,000	—	
		Määräraha suom. s:n	15,000	—	25,000 —
		Siirto	—	—	5,444,807 58

			Siirto	—	—	5,444,807	58	
			6. Tylsämielisten lasten kasvatustuloslaitos.					
Valt:n päät.	11/10	1898	b	Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan . . .	—	—	4,500	
				7. Pahantapaisten lasten turvakodit.				
Valt:n päät.	30/12	1907	b	Bromarvin Bengtsärin kasvatustuloslaitos, arviolta	20,900	—		
			b	Sipoon kasvatustuloslaitos, arviolta	9,700	—		
S:n	15/10	1901		b	Nummen kasvatustuloslaitos, arviolta	8,900	—	
S:n	30/12	1907	Lohjan kasvatustuloslaitos, arviolta		8,800	—		
S:n	30/12	1908	Wanajan kasvatustuloslaitos, arviolta		10,700	—		
S:n	22/12	1903	b	Porvoon pitäjän kasvatustuloslaitos, arviolta	9,100	—		
S:n	30/12	1907		b	Kemiön kasvatustuloslaitos tyttöjä varten, arviolta	11,000	—	
S:n	30/12	1908			Sammatin pikkukoulu	9,100	—	
S:n	22/12	1903	b	Sipoon s:n	5,000	—		
S:n	30/12	1907		b	Yksityisten hoidettaviksi annettuita, arviolta	7,000	—	
S:n	30/12	1908			Lääkäripalkkio tarkastuks., s:n	150	—	100,350
				8. Kansankirjastot ja lukusalit.				
1886 v:n menosääntö			b	1 Kirjastonhoitaja	4,000	—		
Valt:n päät.	3/4	1889		b	2 Amanuenssia, Kansankirjastossa palkkiota à 1,900:—	3,800:—	—	
S:n	28/12	1906	korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380		760:—	—	4,560	
S:n	30/12	1908						
				Siirto	8,560	—	5,549,657	58

			Siirto	8,560 —	5,549,657 58	
		b	3 Amanuenssia (Kansankirj.), palkkio	1,700: —	5,700 —	
			1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio	1,000: —		
			korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —		
			mieskoht. palkanlisäys	400: —	1,840 —	
			1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio	1,200: —		
			korotusta 5 v:n palv.	120: —	1,320 —	
			2 Amanuenssia (Lukusal.), palkkio 1,200: —		2,400 —	
			3 Ylimäär. s:n à 765: —		2,295 —	
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888			b	1 Vahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		900 —
S:n 30/12 1907			b	1 Toinen vahtimestari		1,200 —
S:n 27/12 1895 S:n 28/12 1906		b	1 Talonmies, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		360 —	
S:n 20/12 1902 S:n 30/12 1907			b	1 Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita		900 —
S:n 29/12 1896 S:n 30/12 1907		b	1 Töölön haaraosaston johtaja		900 —	
S:n 22/12 1898 S:n 26/9 1899			b	Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa		200 —
S:n 8/10 1907		b	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa		600 —	
		b	1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota		1,800 —	
			1 Sörnäisten haaraos. amanuenssi		1,200 —	
S:n 26/9 1899 S:n 14/6 1906			1 Ylimääräinen amanuenssi Sörnäisten haaraosastossa		765 —	
S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908			1 Sörnäisten haaraosast. vahtimestari, paitsi asunt., polttop. ja valoa		720 —	
			3 haaraosastojen siivoojat., paitsi asunt., polttop. ja valoa à 100 mk		300 —	
			Haaraosastohuoneuksien vuokra		7,100 —	
		c	Kirjat, aikakauskirjat ja sanomalehdet ynnä sitominen, arviolta		15,600 —	
			Siirto	54,660 —	5,549,657 58	

		Siirto	54,660	—	5,549,657	58
	c*	Apulaiset luettelonteossa	2,500	—		
	c	Polttopuut ja valo, arviolta	8,450	—		
		Palovakuutusmaksut, arviolta	300	—		
	c & d	Lumenajo, arviolta	500	—		
		Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	4,200	—	70,610	—
		8. Muut kansanvalistustarkotukset.				
	c	Määräraha Ruotsalais. teatterille	5,000	—		
		S:n Suomalaiselle s:n	5,000	—		
		S:n Folkteaterille s:n	3,000	—		
		S:n Osakeyhtiö Helsingin Filharmoniselle Seuralle	12,000	—		
		S:n Hels. Torvisoittokunnalle	10,000	—	35,000	—
		— Smk 1,586,941: 66 —				
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
		1. Kyydinpito.				
Kuv. resol. ¹⁴ / ₄ 1908 Kontrakti ²¹ / ₂ 1907	b	Urakka, 4 à 6 hevosta, arviolta	—	—	2,600	—
		2. Kruununverot.				
Resol. Kaup. valit. ¹⁹ / ₁₂ 1757 § 58 K. S:n res. ¹⁵ / ₆ 1899	b	Karjaverot ja kylvömaksu	—	—	54	96
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. ¹⁹ / ₁ 1876 Valt:n päät. ¹¹ / ₃ 1879	b	Majoituskustannukset, arviolta	—	—	364,655	—
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. ³⁰ / ₁₂ 1907	b	1 Puheenjohtaja	2,000	—		
		1 Sihteeri	2,000	—		
		1 Majoitusmestari	2,000	—		
		1 Kielenkääntäjä	1,200	—		
		1 Vahtimestari	800	—		
	c & d	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	600	—	8,600	—
		— Smk 375,909: 96 —				
		Siirto	—	—	6,031,177	54

		Siirto	--	6,031,177 54
XI. Vesijohto.				
1. Hallinto ja käyttö.				
	<i>b</i>	1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa 10,000: — Palkankorotusta 5 v:n palveluks. 1/6:sta 1909 583: 33		
	<i>b & c</i>	matkarahoja, arviolta 500: —	11,083 33	
	<i>b</i>	1 Apulainen, palkkaa	7,000 —	
	<i>b</i>	1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa	6,000 —	
1908 v:n menosääntö	<i>b</i>	1 Kirjanpitäjä palkkaa	4,800 —	
	<i>c</i>	Ylimääräisiä konttori- ja piirus- taja-apulaisia, arviolta	9,000 —	
	<i>b</i>	1 Työmestari, paitsi vapaata asun- toa ja polttopuita	2,400 —	
	<i>b</i>	1 Putkimestari katujen putkiverk- koa varten, palkkaa	3,600 —	
	<i>b</i>	1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000 —	
Valt:n päät. 19/12 1899 } S:n 28/12 1906 }	<i>b</i>	1 Varastonhoitaja, palkkaa	2,400 —	
	<i>b</i>	1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita 2,700: — mieskohtaista lisäystä 300: —	3,000 —	
	<i>b</i>	2 Ensim. koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttop., à 2,000: —	4,000 —	
1908 v:n menosääntö	<i>b</i>	2 Toista koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,700: —	3,400 —	
	<i>b</i>	4 Apulaiskoneenkäytt, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,200: —	4,800 —	
Valt:n päät. 19/12 1891 } S:n 29/12 1902 }	<i>b</i>	1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	500 —	
	<i>c</i>	Pumppulaitoksen käyttökustan- nus, arviolta	50,000 —	
		Siiviläin käyttökustannus, ar- violta	10,000 —	
		Seisotusaltaiden käyttökustannus, arviolta	20,000 —	
		Vesimittarien lukeminen ja tar- kastus, arviolta	9,500 —	
		Mittaukset ja tutkimukset laajen- nuksia varten, arviolta	1,500 —	
		Palovakuutusmaksut, arviolta	2,000 —	
			Siirto 157,983 33	6,031,177 54

			Siirto	157,983 33	6,031,177 54
Kontrahdin muk.	b	Vuokra suojelusalueesta Vantaanjoen ääressä		350 —	
K. S:n resol. $\frac{7}{6}$ 1895 S:n s:n $\frac{6}{6}$ 1908 Kontrahti $\frac{5}{6}$ 1895	b	Vuokra Vanhankaupungin Silta- saaresta		650 —	
	b	Vesijohtokonttorin huoneuston vuokra ynnä siivoaminen ja valo, arviolta		5,000 —	
	c	Tarverahoja, arviolta		4,000 —	
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta		800 —	
		Kustannuksia laboratorion, ar- violta		2,500 —	
	c*	Kustannuksia verolippujen ja las- kujen jakamisesta ja perimi- sestä, arviolta		900 —	
		Kustannuksia hevosaltaiden hoi- dosta, arviolta		3,000 —	
	c*	Kustannuksia yksityisistä johto- yhdistyksistä ja vesimittarien asettamisesta, arviolta		95,000 —	270,183 33
2. Kunnossapito ja korjaus.					
	c	Vesijohtojen rakennuksien, aitauk- sien, sulkujen, koneiden ja joh- totorvien korjaus ja ylläpito, arviolta		30,000 —	
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta		6,000 —	36,000 —
3. Uutisrakennuksia.					
K. S:n resol. $\frac{8}{7}$ 1908	b*	Vanhankaupungin pikasuodatus- laitos		610,000 —	
Valt:n päät. $\frac{30}{12}$ 1908	b*	Vieläkin kahden pikasuodattimen asettaminen, arviolta		55,000 —	
		S:n yhden sähkömoottoripumpun s:n, arviolta		6,500 —	671,500 —
			Siirto	— —	7,008,860 87

			Siirto	—	—	7,008,860	87
			4. Vesijohtoverkon laajennus ja vesimittarien ost.				
Valt:n päät. % 1908	b*		Vesijohto Fredriksberginkadun alle Inkoonkadulta osotenumeroon 70 ensinmainit. kad. alle.	2,800	—		
			S:n Koulukujan alle	2,250	—		
			S:n Erottajatorin, Erottajakadun, Uudenmaan- ja Annankadun alle E. Esplanaatikadulta Ratakadulle (putkien vaihdos)	46,300	—		
			S:n Uudenmaankadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)	7,600	—		
			S:n Ison Roobertinkadun alle Annan- ja Albertinkadun välille (putkien vaihdos)	8,800	—		
			S:n Ludviginkadun alle (putkien vaihdos)	2,000	—		
			S:n Eerikinkadun alle Fredrikin- ja Yrjönkadun välille sekä Annankadun alle Eerikin- ja Kansakoulukadun välille (putkien vaihdos)	8,400	—		
	c*		S:n Vilhonkadun alle Rautatien- torin varrella sekä Mikonkadun alle osotteesta 22 Vilhonkatuun asti (putkien vaihdos)	3,900	—		
			S:n Liisankadun alle Unionin- ja Nikolainkadun välille (putkien vaihdos)	6,700	—		
			S:n Kirkkokadun alle Nikolain- ja Ritarikadun sekä Konstantinikadun ja Pohjois-Rannan välille (putkien vaihdos)	4,700	—		
			S:n Pengerkadun alle Vaasan- ja Fredriksberginkadun välille sekä viimeksi main. kadun alle osotenumeroon 4 ja Pengerk. välille	12,400	—		
			S:n Karjalankadun alle tontista N:o 15 Porvoonkadulle asti	3,550	—		
			S:n Ehrensärdintien alle tontista N:o 17 Laivurinkadulle asti	9,600	—		
			Siirto	119,000	—	7,008,860	87

			Siirto	119,000	7,008,860	87
			Vesijohto Wecksellintien alle . . .	4,700		
			S:n Armfeltintien alle	21,900		
			S:n Rehbinderintien alle Armfeltintien itäpuolella Laivurinkadulle asti	7,250		
			S:n Galitzinintien alle	12,300		
			S:n tien alle korttelin 228 länsilaitaa pitkin Ehrensvaradin- ja Speranskyntien välille	7,500		
			S:n Runeberginkadun alle Länsi Viertotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjälldalinkadun välille	127,700		
		c*	S:n Dagmarinkadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille	5,500		
			S:n Länsi Viertotien alle tontista N:o 49 korttelissa N:o 520 tontille N:o 42 korttelissa N:o 505	20,400		
			S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa 446 Hesperian kadulle	8,850		
			S:n Hesperiankadun alle Töölönkadun ja Länsi Viertotien välille	2,200		
			S:n Pääskynpesänkadun alle tontilta N:o 10 korttelissa N:o 253 tontille N:o 9 korttelissa N:o 252	4,600		
Valt:n päät. 6/10 1908		b*	S:n Vallilan alueella Vallilantien alle	67,000		
		c	Vesimittarien oston, arviolta	20,000	428,900	
			5. Sekalaista.			
S:n 12/5 1908		b*	Jatkuviin pohjavesitutkimuksiin	30,000		
		c*	7 aparaattia käsittävän telefooni-keskusaseaman laittaminen Vanhankaupungin laitosta varten	1,400		
			Siirto	31,400	7,437,760	87

			Siirto	31,400 —	7,437,760 87
	c*	{ Työkalujen ja kaluston osto, arviolta Putkiverkon sulkuventtiilein ja palopostien täydennys, arviolta Hevosten juottoaltaan asettamisen Hietalahden satamaan, arviolta		9,000 —	
				2,000 —	
				1,200 —	43,600 —
				— Smk 1,450,183: 33 —	
		XII. Kauppahallit.			
		1. Rantatorin kauppahalli.			
Valt:n päät. 29/10 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: — vaatetusapua 150: —		1,500 —	
	c	{ 1 Renki, palkkaa Valaistus, arviolta Sekalaisia kuluja, s:n		1,200 —	
			3,300 —		
			420 —	6,420 —	
		2. Hietalahdentorin kauppahalli.			
Valt:n päät. 22/12 1903 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: — vaatetusapua 150: —		1,500 —	
Valt:n päät. 17/12 1908	b & c	{ Puhtaanapito, arviolta Valaistus, arviolta Sekalaisia kuluja, arviolta		900 —	
				3,100 —	
				350 —	5,850 —
		3. Läntisen Rantakadun N:o 10 kauppahalli.			
Valt:n päät. 30/12 1904 S:n 30/12 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350: — vaatetusapua 150: —		1,500 —	
	c	{ Puhtaanapito, arviolta Valaistus, s:n Sekalaisia kuluja, s:n		240 —	
			1,500 —		
			260 —	3,500 —	
			Siirto	—	7,497,130 87

			Siirto	—	—	7,497,130 87	
		4. Kasarmintorin kauppahalli.					
Valt:n päät. $\frac{28}{30}$ / $\frac{12}{12}$ 1906 S:n $\frac{30}{12}$ 1907	b	1 Katsantomies, palkk. 1,350:—					
		vaatetusapua 150:—	1,500	—			
	c	Puhtaanapito, arviolta	800	—			
		Valaistus, s:n	3,500	—			
		Sekalaisia kuluja, s:n	350	—		6,150	
		— Smk 21,620: — —					
		XIII. Yleiset työt.					
		1. Rakennukset ja talot.					
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>					
	c*	Lumenkuljetus kaup. taloista	6,000	—			
		Korjaustöitä Tulli- ja Pakkahuoneessa Katajanokalla	5,700	—			
		Pohja-arkkujen vahvistaminen y. m. korttelissa N:o 181	7,200	—			
		Seurahuoneen ulkokaton korjaus ja ulkopuolinen maalaus y. m.	9,100	—			
		Raatihuoneen uusi vesikatto, sähköjohdot y. m. korjaukset	6,500	—			
		Erinäisiä ulko- ja sisäpuolisia korjauksia Polisilaitoksen hallussa olev. huoneustoissa Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä	7,950	—			
		Erinäisiä korjaustöitä Kansankirjaston talossa	5,900	—			
		Erinäisiä korjauksia Pohjoisessa ja Eteläisessä Palotornissa sekä paloasemilla	6,370	—			
		Erinäisiä korjauksia Marian sairaalassa	15,700	—			
		Länsi Rannalla olevan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen korjaus	6,875	—			
		Kasarmintorin kauppahallin ulkopuolinen korjaus (vesikatto).	8,000	—			
			Siirto	85,295	—	—	7,503,280 87

			Siirto	85,295	—	7,503,280	87
		c*	Erinäiset sisustustyöt L. Rannan tullikamarin haaraosastolla . .	11,320	—		
			Katajanokan tavaravajain korjaus	2,085	—		
			Tarkastuspaviljongin ulko- ja sisäpuolinen korjaus sekä kaapit .	3,000	—		
			Makasiinirannan tavaravajan korjaukset	955	—		
			Erinäisiä korjauksia	44,825	—	147,480	—
		<i>Uutisrakennuksia.</i>					
Valt:n päät. 22/4 1908	b*		Makasiinikadun tavaravajan koroittaminen	200,000	—		
	c*		Lisämääräraha polisasemaa varten Pengerkadun tontille N:o 5 kortt. N:o 331 Kalliossa	80,000	—		
			Saman maalaus ja linoleumityöt	9,000	—		
S:n 16/6 1908	b*		Toukolan uusi kansakoulutalo . .	35,000	—		
S:n 2/9 1908	b*		Uusi asunto Helsingin puutarhurimestarille	40,000	—		
	c*		Uusi poliisivahtitupa Vanhaankaupunkiin	6,500	—		
S:n 22/4 1908	b*		Lämpöjohtokeskus Marian sairaalaan	29,200	—		
	c*		Lisämääräraha vaivaistalon sairaalaa varten	2,000	—		
S:n 11/2 1908	b*		Uusi Työ- ja vaivaistalo	500,000	—		
S:n 12/6 1907	b*		Kunnallisten työväenasuntojen rakentaminen Leppäsuolle ja Kallioon	175,750	—		
S:n 2/9 1908				Uusi kansskoulutalo Ratak. varr.	150,000	—	
	c*		Lisämääräraha Tehtaankadun kansakoulua varten	38,000	—		
S:n 2/9 1908	b*		Uusi kaasutehdas	2,500,000	—		
S:n 4/6 1907	b*		Kaasutehtaan kehäjohto	494,000	—		
	c*		Kunnallinen sähkötehdas	300,725	—	24	
				Käymälä kivistä Nikolainkadun kansakoulun pihalle	10,000	—	
			Siirto	4,570,175	24	7,650,760	87

			Siirto	4,570,175 24	7,650,760 87
Valt:n päät. 17/12 1908	b	Kolmen luokkahuoneen sisust, suom. kansakoulua varten Mariankadun 22:een		9,000 —	4,579,175 24
		2. Kadut ja yleiset paikat.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c*	Ketokivillä kivetyn Kauppatorin länsiosan eteläisen kolmion s:n s:n		9,000 —	
		Ajo- ja käyntiteiden korjaus Kansakoulukadun tontin N:o 3 vierellä sekä kansakoulutontin vierellä sanotun kadun varrella		1,600 —	
		Erinäisten kaiteitten uudestirakennus ja korjaus kaupungille kuuluvain katuosain vierellä		14,000 —	
		Pitkäsillan kannen korjaus		3,900 —	
Valt:n päät. 17/1 1908	b*	Eläintarhan kelkkamäen korjaus.		1,400 —	
	c	Erinäisiä korjauksia		25,000 —	54,900 —
		<i>Uutistytöt.</i>			
	c*	Kaupungille kuuluvan osan Kruunuvoorenkatua korttelin N:o 191 viereltä samoin samoin		1,900 —	
		Telikkakivillä kivetyn jalkakäytävän laittaminen Päävahdintorin kaakkoisosaan Katajankan sillan ja P. Esplanaadin välille		1,000 —	
		Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Haapaniemen- ja Lintulahdenkadun välillä		21,600 —	
		Siirto	24,500 —	12,284,836 11	

		Siirto	24,500	12,284,836	11
		Porthaninkadun makadamoiminen kansakoulutontin N:o 9 vierellä 4:nnellä linjalla	1,800		
		Kaupungille kuuluvan osan Säätöpankinrantaa tasoitus ja makadamoiminen	7,000		
		Helsinginkadun korotus tonttien N:o 3, 5 ja 7 viereltä	4,100		
		Vesilinnankadun tasoitus korttelin N:o 372 viereltä	15,600		
		S:n Vaasankadun puolelta leveydeltään Vesilinnan- ja Sturenkadun välillä	4,700		
	c*	S:n Pengerkadun Vaasan- ja Fredriksberginkadun välillä	54,300		
		S:n Ehrensvärdintien	14,000		
		S:n Wecksellintien	8,000		
		S:n Armfeltintien	14,000		
		S:n Rehbinderintien, Armfeltintien itäpuolelta	12,400		
		S:n Galitzinintien	5,100		
		S:n Chydeniuksentien	4,200		
		S:n Runeberginkadun Länsi Viertotien ja Isontorin sekä Arkadian- ja Fjeldalinkadun välillä	82,700		
		S:n Töölönkadun Cygnaeuksen- ja Teurastushuoneentien välillä	58,000		
		S:n Dagmarinkadun Museo- ja Nervanderinkadun välillä	56,300		
Valtn päät. $\frac{1}{10}$ 1908	b*	S:n Vallilan alueen	77,600	444,300	
		3. Kanavat ja viemärit.			
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>			
	c	Erinäisiä korjauksia	15,000		
	c*	Täydennystöitä	5,000		
		Ulko- Meilahden suon ojitus	400	20,400	
		<i>Uutistytöt.</i>			
Valtn päät. $\frac{1}{10}$ 1908	b*	Fredriksberginkadun alaisen kanavan jatkaminen sanotun kadun tontille N:o 70	1,900		
		Siirto	1,900	12,749,536	11

			Siirto	1,900	—	12,749,536	11
Valt:n päät. $\frac{6}{10}$ 1908	b*	Viemärikanava Pengerkadun alle tontilta N:o 5 korttelissa N:o 359 Sörnäisten haararadan vie-reiseen kanavaan.		5,100	—		
		Samoin Ehrensvärdintien alle ton-tilta N:o 21 Armfeltintien varrella sekä tontilta N:o 17 Laivu-rinkadun alaiseen kanavaan. . .		9,800	—		
		S:n Wecksellintien alle tontilta N:o 3 Speranskyntien vierelle .		1,900	—		
		S:n Armfeltintien alle tontilta N:o 7 Tehtaankadun varrella sekä tontilta N:o 5 Speranskyntien varrella		18,300	—		
		S:n Rehbindertien alle tontilta N:o 5 Laivurinkadun varrella .		6,700	—		
		S:n Galitzinintien alle tontilta N:o 5 Rehbindertien varrella . .		2,750	—		
		S:n Runeberginkadun alle Isolta torilta Länsi Viertotien alai-sen kanavaan sekä tontilta N:o 33 Fjälldalinkadulla, ynnä tontilta N:o 31 Lutherinka-dulle		27,600	—		
	c*	S:n Töölönkadun alle tontilta N:o 7 korttelissa N:o 446 Hesperian-kadulle		9,000	—		
		S:n Hesperiankadun alle Töölön-kadun ja L. Viertotien välillä .		1,500	—		
		S:n Dagmarinkadun alle Nervan-derin- ja Museokadun välillä .		7,200	—		
		S:n L. Viertotien alle Karhunka-dulta tontille N:o 42 korttelissa N:o 505 sekä tonttien N:o 49 korttelissa 520 ja N:o 43 kort-telissa N:o 521 välillä		19,500	—		
		S:n L. Viertotien alle tontilta N:o 8 korttelissa N:o 446 tont-tiin N:o 22 korttelissa N:o 462 sekä Hesperian puiston halki Viertotieltä Töölölahteen . . .		24,000	—		
		Viemärikanava Karjalankadun alle tontilta N:o 15 Porvoonka-dun alaiseen kanavaan		3,500	—		
Valt:n päät. $\frac{6}{10}$ 1908	b*	Viemärikanavat Vallilan alueelle		53,600	—	192,350	—
			Siirto	—	—	12,941,886	11

		Siirto	—	—	12,941,886	11
		4. Tiet.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c		Erinäisiä korjauksia	—	—	10,000	—
		5. Viertotiet.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c		Erinäisiä korjauksia	—	—	15,000	—
		6. Satamat.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
c	}	Erinäisiä korjauksia	20,000	—		
		Alasmenosillat jälle ynnä aidat pitkin laitureja ja jäärailoja	5,000	—		
		Satamain ruoppaus	20,000	—		
		Hietalahden sisäsatamassa olevan puisen rantasillan korjaus	2,000	—		
c*		Hietalahden laiturin ulkopuolisten nojain uudistaminen	3,000	—		
		P. Satam. olev. T-muotoisen laituri- nin kansituks. uudesti rakentam. Makasiinirann. lankkukann. uudist. 25 tonnin nostokranan viereltä	4,300	—	60,100	—
		<i>Uutistytöt.</i>				
c*	}	Lisämääräraha Katajanokanlaituri- nin uudestirakentamiseen	120,000	—		
		Laituriaitauksen teettäminen Ha- kaniemen rannan pohjoisosaan	80,000	—		
		S:n väliaikainen purkauslaituri Ruoholahteen	4,000	—		
		Veneenkytkysiltain teettäminen erinäisiin Satamakonttorin osot- tamiin paikkoihin	3,000	—	207,000	—
		Siirto	—	—	13,233,986	11

		Siirto	—	—	13,233,986	11
		7. Istutukset.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Istutusten ja puutaimistojen kunnossapito	80,000	—		
		Aitauksien s:n	3,000	—		
	c*	Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—		
		Talvipuutarhan ylläpito	6,000	—	92,500	—
		<i>Uutistytöt.</i>				
Valt:n päät. 12/3 1907	b*	Kapteenin- ja Tehtaankadun välisen avonaisen paikan tasotus	3,580	—		
		Tasotustöiden jatkaminen Tokantorilla	4,000	—		
		Tasotustöiden jatkaminen Haapaniemen puistikossa	4,000	—		
	c*	Tasotustöiden jatkaminen Eläintarhan urheilukentällä	15,000	—		
		Kelkkaratojen järjestäminen	1,600	—		
		Leikkikenttä Punanotkoon	10,000	—		
		Koulutorin varust. istutuksilla	2,785	—		
		Taimitarhan järjestelyn jatkaminen Savilan huvilapalstalla	2,700	—	43,665	—
		<i>Kustannukset varapuutarhan perustamisesta Eläintarhaan.</i>				
	c*	Ulkohuoneen rakentaminen	4,500	—		
		Lämmittäjän asunnon sisustaminen	850	—	5,350	—
		8. Puhtaanapitolaitos.				
		<i>Korjaus ja kunnossapito.</i>				
	c	Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000	—		
		Vahtien palkat	5,200	—		
		Makkien ja käymäläin kunnossapito	12,000	—		
		Siirto	22,200	—	13,375,501	11

		Siirto	22,200 —	13,375,501	11
c	}	Makkien ja käymäläin korjaus	2,000 —		
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuks. y. m. puhtaanapito	95,000 —		
		Kaupungin keskikatuojen kasteleminen	10,000 —		
		Viertoteiden puhtaanapito	30,000 —		
		Kaivopuiston s:n	1,000 —		
		Teiden s:n	16,000 —		
		Venhevalkamain s:n	700 —		
		Jäiden s:n	1,500 —	178,400 —	
9. Yleinen makkien puhtaanapito.					
c	}	Palkkoja, miehistö ja ajomiehet	102,500 —		
		10 hevosen ruoka	7,600 —		
		Sekal. menoja desinfioimistarpeisiin ja työkaluihin y. m.	6,300 —		
		Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkisäiliöiden ja kansien korjaus	12,080 —		
		Rautatierahteja	20,000 —		
Ostettava:					
c*	}	200 makkiaastiaa kansineen sekä 200 rikkalaatikkoa galvanoidusta pellistä	15,450 —		
		10 käväistysten kuljetusrattaat	3,000 —	166,930 —	
10. Työkalut.					
c	}	Erinäisiä ostoja ja korjauksia	7,000 —		
		Höyryruoppajaan kuuluvan proomun korjaus	6,000 —		
		Uuden kauhan osto höyryruoppajaan	2,500 —		
		3 Kuljetusproomun korjaus	7,500 —		
		Uusi höyrykattila ruoppauselevaattoriin sekä 4 paria uusia taittopyöriä siihen	5,000 —		
		2 uutta etupyörää höyryjyrään y. m.	1,500 —		
		Uuden teodolitin osto	600 —	30,100 —	
				Siirto	— —

		Siirto	—	13,750,931	11	
II. Sekalaista.						
	c	{ Pesulaiturien, halkomittojen y. m. kunnossapito	9,000			
		{ Erinäistä pesuhuoneiden korjaukseen ja hoitoon kuuluvaa	5,000	14,000	—	
		— Smk 6,261,650:24 —				
XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.						
Maistr. päät: 1 ⁸ / ₂	1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67	
S:n	30 ^o / ₁₀	1867	b	Kaup. viskaalinleski I. C. Winter	300	—
Valt:n päät.	9 ^o / ₂	1875	b	Raatimies H. L. Chronsin 3 lasta	600	—
S:n	9 ^o / ₅	1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400	—
S:n	28 ^o / ₄	1908	b	Huutokaupan rahastonhoit. leski Fredrika Wilhelmina Lindman	360	—
S:n	16 ^o / ₃	1898	b	Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	120	—
S:n	3 ^o / ₁₀	1893	b	Rahatoimikamarinsihteeri O. Eriströmin alaikäinen poika	200	—
S:n	16 ^o / ₅	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120	—
S:n	19 ^o / ₁₁	1895	b	Metsänvartijaleski Maria Eriksson	120	—
S:n	3 ^o / ₁₂	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång	120	—
S:n	20 ^o / ₁₀	1896	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450	—
S:n	6 ^o / ₆	1905				
S:n	22 ^o / ₄	1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Haggman	144	—
S:n	26 ^o / ₅	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120	—
S:n	20 ^o / ₂	1903	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa	600	—
S:n	30 ^o / ₁₂	1907				
S:n	20 ^o / ₅	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400	—
S:n	8 ^o / ₃	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin	120	—
S:n	13 ^o / ₉	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120	—
		Siirto	4,560	67	13,764,931	11

			Siirto	4,560	67	13,764,931	11	
Valtn päät.	13/3	1905	b	Opettajatar Maria Hertz	1,000	—		
S:n	6/6	1905	b	Siivoojatar K. C. Sundmark . . .	300	—		
S:n	9/5	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Ny- holm ja hänen lapsensa	300	—		
S:n	12/12	1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg	200	—		
S:n	29/12	1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lind- gren	230	—		
S:n	13/2	1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hau- sen	3,000	—		
S:n	21/5	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja kunnallisneuvos C. E. Deger- holm	4,500	—		
S:n	21/5	1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lind- berg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin . .	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin . . .	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg .	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	—		
S:n	13/11	1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	—		
S:n	27/11	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon talou- denhoitajatar Maria Sofia Ek- holm	500	—		
S:n	26/3	1907	b	Ent. vahtimest. G. A. Winqvist . .	1,000	—		
S:n	4/6	1907	b	Ennen vahtimestari Axel Törn- ström	400	—		
S:n	11/6	1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hassel- berg	600	—		
S:n	3/9	1907	b	Työmies Ananias Adamsson	400	—		
S:n	17/9	1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson ja hänen alaik. poikansa Leonard Waldemar	204	—		
S:n	8/10	1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg . . .	720	—		
S:n	19/11	1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Aman- da Cajander	1,200	—		
S:n	14/1	1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—		
			b	Ent. ulosottoapulainen Gustaf Nordman	1,200	—		
				Siirto	31,674	67	13,764,931	11

			Siirto	51,080	—	13,802,470	78
Valt:n päät. 27/2 1906	b	Kustannuksia Guntähdestä, Meilansista, Grejuksesta Oulunkylästä ja Böhlestä arviolta . . .	7,000	—			
	c	Kustannuksia Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa, arv.	1,400	—			
S:n 24/11 1885	c	Palkkio talonisännöitsijälle . . .	1,200	—			
S:n 3/12 1907	b	Määräraha lainoppineelle varattomien avustajalle	4,000	—			
	c	Määräraha Vankilayhdistyksen turvakodille	600	—			
S:n 20/5 1903	b	Määrär. Vankilayhd:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600	—			
	b	Määräraha Kaupunginlähetykselle miesten työlaitoksen ylläpitoon	3,000	—			
S:n 6/10 1908		Samoin naisten työlaitoksen . . .	5,000	—			
1886 v:n menosääntö	b	2 rankkuria, paitsi vap. asuntoa, palkkiota à 720: —	1,440	—			
Valt:n päät. 28/12 1876		Vahingonkorvaus työntekijöille ruumiinvammasta	1,515	60			
S:n 22/12 1903		Määräraha huoneuston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talossa N:o 16	4,000	—			
S:n 26/3 1907	c	Normaalikellojen kunnossapito . . .	1,630	—			
Rhkn erit. päätös	c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	8,000	—			
		Telefonimaksut, arviolta	5,500	—			
S:n 21/12 1897	b	Määräraha koiraveron koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000	—			
S:n 30/12 1907		Puolipäivätunnin merkinanto . . .	300	—			
S:n 19/12 1899	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	75,000	—			
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräämisen mukaan . . .	200,000	—		372,265	60
		— Smk 372,265: 60 —					
		Yhteensä Smk	—	—	14,174,736	38	

		Kirjain ilmoittaa niiden laadun kun- nalliseen kunn- § 58 §:n mukaan.		
Tulot.				
I. Korot.				
Lahjoituskirjain muk.	c	Vesijohtolainaobligatsioneista, arviolta	13,700	—
	b	Tonttilunastuksista, arviolta	450,000	—
	b	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta	18,000	—
	c	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	15,000	—
			Valaistuslaitoksen ennakkomaksuja	15,000
				511,700 —
II. Tontinlunastukset.				
Valt:n päät. ^{2/3} 1893	b	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	—	650,000 —
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroja lahjoitetuista tiloista.				
K. S:n res. ^{12/1} 1879	b	Arviolta	—	1,800 —
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Kunink. vakuutus ^{23/2} 1789 § 1 ja 4	b	Vuokria rakennuksista ja tiloista	165,000	—
K. Asetus ^{2/12} 1873 § 6			Vuokria Kaivopuistonalueesta, arviolta	15,000
Lunastuseht. muk.	b	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjottaman Alppipaviljongin vuokra	6,000	—
Kontrahdin muk.	b	Seurahuoneen vuokra	44,800	—
S:n s:n	b			
		Siirto	230,800	—
				1,163,500 —

		Siirto	230,800	1,163,500
K. Sin päät. ^{11/11} 1884 Valt:n päät. ^{29/10} 1888	} b	Vuokra myyntipaikoista toreilla, arviolta	31,000	
		b Poliisin virkahuoneet ja tallit kaupungin omistamissa taloissa	42,975	
Kontrahdin muk.	} b	Vuokra huoneustoista Vuorimiehenk. N:ossa 9	6,400	
		Erinäisiä vuokria, arviolta	11,000	
S:n sn	} b	Vuokra myymälöistä ja myymäläpöydistä, arviolta	5,000	
		Vuokra kauppahallien myyntipaikoista, arviolta	85,000	
	} c	Uimahuonemaksuja, arviolta	500	
		Kalavedenmaksuja, arviolta	1,500	
		Heinäkorjuu- ja laidunmaksut, arviolta	150	
		Satunnaiset sekä kenttien vuokrat, arviolta	50,000	464,325
		3. Kaupungin maatilat.		
Kontrahdin muk.	b	Oulunkylä, Böhle, Norrgård, Södergård ja Reimars, vuokra, arviolta	—	16,000
		— Smk 482,125: —		
		IV. Tonttiverot.		
	b	Arviolta	—	3,700
		V. Tuloa tuottavat oikeudet.		
K. Asetus ^{31/12} 1877 K. julist. sam. p:ltä	} c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyiltä tavaroilta, arviolta	290,000	
		c Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkeihin määrättyiltä tavaroilta, arviolta	6,000	
K. julist. ^{1/10} 1881 K. Sin kirjelmä ^{17/4} 1883	} c	Liikennemaksut, arviolta	650,000	
		Mittausmaksut, arviolta	1,500	
Liikennetaksa ^{10/4} 1888	c	Makasiinivuokra, arviolta	7,500	
S:n s:n	c			
Valt:n päät. ^{1/6} 1876	c			
		Siirto	955,000	1,647,525

		Siirto	955,000	1,647,525
Liikennetaksa ¹⁰ / ₄ 1888	c	Satamamaksut, arviolta	235,000	
		Siltamaksut, arviolta	8,000	
		Nostorananmaksuja, arviolta . . .	1,000	
		Painolastimaksuja, arviolta . . .	100	
		Punnitsemismaksuja, arviolta . . .	2,000	
K. Asetus ³⁰ / ₃ 1879	c	Ulkomaalaisten maksut ruokata- varain myynnistä aluksesta, ar- violta	2,400	
Useat K. S:in resol. K. Asetus ²⁴ / ₇ 1883	c	Biljaardimaksut, arviolta	600	
	c	Perunkirjoitusprosentit, kaupun- gin osuus, arviolta	100,000	
K. Sääntö ²¹ / ₁₀ 1698	c	Perunkirjoitusprosentit, kaupun- gin vaivaisten osuus, arviolta . .	20,000	
	c	Kolehtirahat, arviolta	200	
	c	Erinäiset sakot, arviolta	200	
Kontrahdin muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700	1,327,200
VI. Sekalaiset tulot.				
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	40,000	
H:gin kunnall. sairaan- hoidon ohjes. ¹² / ₁₁ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	24,000	
		S:n s:n Humlebergin sairaal., arv.	1,000	
		S:n s:n Grejuksen sairaalassa, arv.	300	
	c	Tuloja desinfiioimislaitoksesta, ar- violta	300	
		Desinfiioimisesta kodeissa, ar- violta	3,000	
		Vaivaishoitolaisten työt, arvi- olta	200	
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta . .	10,000	
K. Asetus ¹⁷ / ₃ 1879	c	Maantuotteita vaivaistalosta, ar- violta	2,000	
		Korvausta vaivaisten ylläpidosta, arviolta	12,000	
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myy- dyistä teoksista, arviolta	3,400	
H:gin kansakoulujen ohjes. ²⁶ / ₆ 1878 ja ⁴ / ₁₀ 1892	c	Kansakouluoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta	600	
	c	Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista, arviolta	1,500	
Kansankirj. säännöt ² / ₅ 1886	b	Kirjalainoista, arviolta	10,000	
K. Asetus ¹⁴ / ₁₂ 1894	b	Koiravero, arviolta	18,000	
		Siirto	126,300	2,974,725

		Siirto	126,300 —	2,974,725 —
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400 —	
	c	Vuokria kunnallisista työväenasunnoista, arviolta	34,600 —	
	c	Terveydellisiä ja bakteriolog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	2,500 —	
		Maksut kloseteista, arviolta	6,500 —	
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300 —	
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	600 —	
Kontrahdin muk.	b	Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon	200 —	
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	1,000 —	
		Apumaksu Kirurgisen sairaalantontin istutusten kunnossapitoon	700 —	
Pankkivalt.kirj. 9/7, 1892	b	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta 275: — Säätytalosta 525: —	800 —	
K. Asetus 8/9 1899 K. S:in kirj. 9/8 1900	b	Vastike kaup. menettämistä sakko-osuuksien (ynnä kaup. rahastonhoit. tul. osuudet)	7,246 —	
K. Asetus 18/1, 1882	b	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan Kruunu, tariffin mukaan, arviolta	361,960 —	543,106 —
VII. Valtioavut.				
K. S:in resol. 22/8 1907 S:in s:n	b	Kansakoululle	310,800 —	
	b	Kasvatustaloksille	11,900 —	
K. S:in resol. 19/2 1908	b	Katuvalaistukseen, arviolta	15,200 —	
K. S:in kirj. 19/8 1898	b	Palolaitokseen	21,000 —	
Knk. kirje 27/8 1779	b	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus	368 —	
K. S:in resol. 23/5 1901	b	Valmistavalle poikain ammattikoululle	23,850 —	
K. S:in resol. 18/1, 1906	b	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000 —	
K. Asetus 9/9 1892 K. julist. 14/11 1894	b	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	17,000 —	411,118 —
		Siirto	— —	3,928,949 —

			Siirto	—	3,928,949	—
		VIII. Vesijohto.				
H:gin kaupungin vesi- johdon taksa ¹¹ / ₃ 1890	}	c	Vedenmyymisestä, arviolta	700,000	—	
			Vuokra vesimittareista, arviolta .	32,000	—	
			Vesimaksuja hevosaltaista, arvi- olta	2,100	—	
			Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta, arviolta	500	—	
			c* Korvausta toimitetuista johdon- yhdistämisistä y. m., arviolta .	115,000	—	
			c Vuokrat vesijohdon maa-alueesta, arviolta	175	—	849,775
		IX. Valaistuslaitos.				
		c	Kaasuteht. käytettäv. olev. voitto	—	—	200,000
		X. Puhtaanapitolaitos.				
		c	Talonomistajain maksut	92,000	—	
		c	Kansakoulujen maksut	6,240	—	
		c	Tulo lannan myymisestä, arvi- olta	10,000	—	108,240
		XI. Lainat.				
		c*	a) 1902 vuoden obligatsioonilai- nasta osotetaan:			
			Kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon	175,750	—	
			Laiturirakennuksiin	200,000	—	
			Uutta sähkölaitosta varten . . .	300,725	24	
			Siirto	676,475	24	5,086,964

		Siirto	676,475 24	5,086,964 —
	c*	(b) Laina kahta vuotta lyhemmäksi takasinmaksuajaksi: Makasiinirannan tavaravajan korotus	200,000 —	
		(c) Lainoja kahta vuotta pitemmäksi takasinmaksuajaksi: Uutta Työ- ja Vaivaistaloa varten	500,000 —	
		Uutta kaasutehdasta varten	2,500,000 —	
		Kaasutehtaan kehäjohto	494,000 —	
		Oulunkylän kartanon osto	143,000 —	
		Vesijohdon laajennus	1,100,400 —	5,613,876 24
	XII. Taksoitus.			
	d	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	— —	3,473,897 14
		Yhteensä Smk	— —	14,174,736 38

Helsingin kaupungin 1909 vuoden Meno- ja Tulosääntöehdotuksen yhdistelmä.

Pää- luokka	Menot.	Vakinaiset menot	Satunnaiset menot	Yhteensä
I	Kaupungin velat	1,250,086	200,000	1,450,086
II	Kaupungin virastot	295,122	19,800	314,922
III	Kunnallishallinto	424,503	7,000	431,503
IV	Katu- ja laiturivalaistus	268,275	2,050	270,325
V	Palolaitos	145,610	10,800	156,410
VI	Poliisilaitos	287,527	3,000	290,527
VII	Terveys- ja sairaanhoito	630,975	38,205	669,181
VIII	Vaivashoito	485,370	—	485,370
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,549,581	37,360	1,586,941
X	Yleiset rasitukset	375,909	—	375,909
XI	Vesijohto	231,183	1,219,000	1,450,183
XII	Kauppahallit	21,920	—	21,920
XIII	Yleiset työt	567,805	5,693,845	6,261,650
XIV	Eläkkeet ja apurahat	37,239	300	37,539
XV	Sekalaiset menot	371,765	500	372,265
Yhteensä Smk		6,942,875	7,231,860	14,174,736
	Tulot.	Vakinaiset menot	Tontinlunas- tukset ja satun- naiset tulot	Yhteensä
I	Korot	511,700	—	511,700
II	Tontinlunastus	—	650,000	650,000
III	Tulot kaup:gin kiinteästä omaisuud.	482,125	—	482,125
IV	Tonttiverot	3,700	—	3,700
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,327,200	—	1,327,200
VI	Sekalaiset tulot	543,106	—	543,106
VII	Valtioavut	411,118	—	411,118
VIII	Vesijohto	734,775	115,000	849,775
IX	Valaistuslaitos	200,000	—	200,000
X	Puhtaanapitolaitos	108,240	—	108,240
XI	Lainat	—	5,613,875	5,613,875
XII	Taksoitus	3,473,897	—	3,473,897
Yhteensä Smk		7,795,861	6,378,875	14,174,736

Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Meno- ja Tulosääntö vuodeksi 1909.

Kaupunginvaltuuston vahvistama jouluk. 30 p:nä 1908.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio	8,000: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	8,000: —	
vakuutettu osapalkkaa	2,000: —	10,000: —
1 Apulainen, palkkaa	6,000: —	
josta petrolivalaistus suorittaa	1,200: —	4,800: —
1 Kamreeri ja rahastonhoitaja palkkaa	7,000: —	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	4,000: —	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —	
7 Konttoriapulaista, palkkaa	10,000: —	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk.	4,450: —	
1 Alikaasumestari, palkkaa	3,000: —	
1 Johtotorvi-mestari yksityisten töitä varten, palkkaa .	3,300: —	
1 S:n katutöitä varten	3,000: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjä, palkkaa	2,400: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjänapulainen, palkkaa	1,800: —	
Ylimääräisiä apulaisia	2,500: —	66,650: —

Konttorihuoneiston sekä auerosaston huoneiston vuokra y. m.

Konttorihuoneuston vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	5,500: —	
Verstahuoneustojen vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	2,100: —	
Näyttely- ja myymälähuoneiston ynnä makasiinin ja kel- larin vuokra $\frac{1}{2}$ vuodelta	3,900: —	
Konttorin tarverahaq	8,000: —	
Näyttely- ja myymälähuoneiston kustannukset	7,000: —	26,500: —

Kaasunvalmistuskustannukset.

Tavallisia kaasuhiiliä, arv. 15,200 tonnia à Smk 24: — .	364,800: —	
Cannelhiiliä, 800 tonnia à Smk 40: —	32,000: —	
	<hr/>	
Siirto	396,800: —	93,150: —

	Siirto	396,800: —	93,150: —
Hiilien kuljetus ja sovittelu, arviolta		13,000: —	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta		9,000: —	
Työkustannukset retorttihuonetta varten, arviolta		50,000: —	
Höyrypannu- ja tyhjennyskustannukset, arviolta		20,000: —	
Kaasunpuhdistus, arviolta		8,000: —	
Polttoaineet y. m. konttoria varten, arviolta		400: —	
Aparaattihuoneitten sähkövalo, arviolta		2,000: —	
Vesimaksu, arviolta		6,000: —	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta		9,000: —	
Raaka-aineet (koksi, öljy, vesi) sekä työkust. ja öljykaa- sun ylläpito, arviolta		40,000: —	
Ainespihan jaoituskellon lämmitys- ja työkustannukset, arviolta		4,000: —	
Laboratoriokustannukset arviolta		500: —	558,700: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus koksista, arviolta		14,000: —	
S:n tervasta, arviolta		5,000: —	
S:n muista sivutuotteista, arviolta		550: —	19,550: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta		46,000: —	
Hehkukappaleet ja silinterit, arviolta		2,800: —	
Lyhtyjen, pylväiden ja lyhtyjohtojen ylläpito, arviolta		6,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta		3,400: —	58,200: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen, arviolta		17,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta		12,000: —	29,000: —

Korjaus ja kunnossapito.

Rakennukset, arviolta		2,000: —	
Uunit ja varusteet, arviolta		15,000: —	
Koneet, arviolta		4,000: —	
	Siirto	21,000: —	758,600: —

	Siirto	21,000: —	758,600: —
Kaasukellot, arviolta		2,000: —	
Pääjohtoverkko, arviolta		5,000: —	
Yksityisjohdot, arviolta		500: —	
Kaasumittarit, arviolta		5,000: —	
Kalusto, arviolta		4,000: —	37,500: —

Korkoja ja vakuutusmaksuja.

Korkoa konttokuranttitilillä kaupungin rahaston kanssa	15,000: —	
Palovakuutus, arviolta	8,000: —	
Tapaturmavakuutus, arviolta	2,000: —	25,000: —

Pääputkiverkon laajennus.

Hietalahdenkatu, Ruoholahden- ja Antinkadun välillä	2,914: —	
Antinkatu Hietalahden toria pitkin	1,592: —	
Fabianinkatu, Kirkko- ja Vilhonkadun välillä	1,609: —	
Elisabetinkatu, Unionin- ja Nikolainkadun välillä	4,480: —	
Wilhonkatu Rautatien viereltä	2,530: —	
Koko Ehrensvärdintie	9,243: 90	
Koko Wecksellintie	1,164: 80	
Koko Armfeltintie	4,801: 50	
Koko Galitzinintie	1,860: 10	
Koko Rehbinderintie	8,334: 50	
Neitsytpolku, Tehtaan- ja Merikadun välillä	5,386: 50	
Laivurinkatu, Pursimiehen- ja Tehtaankadun välillä	8,524: 80	
Erinäisten katujen alle Johtokunnan määräyksen mukaan	10,000: —	62,441: 10

Uusien lyhtyjen asettaminen.

60 lyhtyä Johtokunnan määräyksen mukaan	9,600: —
---	----------

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —	
Kaasumittarit	40,000: —	
Kalusto	18,000: —	65,000: —
	Siirto	— — 958,141: 10

Siirto — — 958,141: 10

Uutislaitteet.

Uusi kaasutehdas (työt suoritetaan osaksi kuluvana vuonna 1908, osaksi vuonna 1909)	2,900,000: —	
Kehäjohto	494,000: —	3,394,000: —
Säästö	200,000: —	
	Yhteensä Smk 4,552,141: 10	

Tulot.**Katuvalaistus.**

Auerliekkejä à 120 litraa tunnissa:

Kokoyön liekkejä keväällä 750 kpl.,
kokoyönliekkejä syksyllä 760 kpl.,
käyttäen kaasua 320,000 m³

Puolenyön keväällä 1,110 kpl., puolen-
yön syksyllä 1,140 kpl., käyttäen
kaasua 235,000 m³

Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tun-
nissa purjehdusaikana, 6 kpl., käyt-
täen kaasua 1,600 m³

Lucasliekkejä à 500 litraa kaasua tunnissa,
2 kpl., käyttäen kaasua 1,800 m³

Sytytysliekkejä à 8 litraa kaasua tunnissa
kaikissa lyhdyissä, käyttäen kaasua 71,000 m³

Ylimäär. valaistus erinäisissä tilaisuuksissa 1,900 m³

Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla 700 m³

Yhteensä 632,000 m³

à 14 penniä 88,480: —

Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjien hoito ja muut menot
katuvalaistusta varten 58,200: — 146,680: —

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasua y. m. 1,000,000 m³ à 30 piä 300,000: —

vähenee alennuksia 8,000: — 292,000: —

Keittokaasua y. m. 2,800,000 m³ à 15 penniä 420,000: — 712,000: —

Kaupunginvaltuuston laskema voitto 43,141: 10

Sivutuotteita.

Koksia 201,600: —

Kivihiilitervaa 14,400: — 216,000: —

Voitto töistä ja ainesten myynnistä 40,320: —

Lainavaraja.

Lainavaraja uutta kaasutehdasta varten 2,900,000: —

S:n kehäjohtoa varten 494,000: — 3,394,000: —

Yhteensä Smk 4,552,141: 10

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.